Kčs 1·50

Katolík

list pro kulturu a život z víry

Ročník IX. V Praze 6. ledna 1946 Číslo 1.

Alexander Heidler:

Kolektiv modlitby.

Dost se mluví o materialismu v jeho různých odstínech. Ve skutečnosti však mezi námi není mnoho opravdových materialistů. Není mnoho těch, kdo by ve světě uznávali jen a jen slepou hmotu a zásadně by popírali Boha a nesmrtelnou duši člověka. Ale na druhé straně je stále ještě poměrně málo lidí, kteří se dovedou soustavně začlenit do viditelných a kolektivních projevů křesťanského světového názoru, na př. pravidelnou a liturgicky uvědomělou účastí na církevních bohoslužbách. Někomu v takových projevech brání duševní lenost nebo falešný stud před druhými, někdy třebas i vzájemný. To jest ovšem slabost charakteru, hodná spíše politování než nějakého rozumového vyvrácení. Ale je jistě mezi námi i mnoho takových, kteří opomíjejí vnější projevy zbožnosti z hlubších důvodů. Zdá se jim, že jejich poměr k Bohu je čistě soukromou, osobní a vnitřní záležitostí, do které jiným lidem nic není a při které by společnost druhých působila spíše rušivě. Domnívají se, že chvilka tichého rozjímání v přírodě je cennější než nějaká slavnostní společná bohoslužba v kostele. Nedovedou pochopit, že obojího je třeba.

Vzpomínám na jeden zimní lyžařský výlet ve Vysokých Tatrách. Stoupali jsme se dvěma slovenskými studenty na svah Slavkovského štítu. Byla hustá mlha, viděli jsme sotva na několik kroků. Pomalu jsme se prošlapávali hlubokým čerstvým sněhem. Vyplašili jsme několik kamzíků. Protože jsem byl od dětství na lyžích jako doma, předběhl jsem o hezký kus své druhy, kteří mi zmizeli v bílých oblacích. Když jsem dostoupil výšky takových šestnácti set metrů, zavál větřík a v několika vteřinách se mraky roztrhly. Na jasně modré obloze zářilo veselé slunečko. Sněhové pláně se oslnivě třpytily, v záhybech se tvořily modré stíny. Nade mnou majestátní masivy Sladkovského štítu a Gerlachovky, strmé tmavé skály pocukrované zářivě čerstvým sněhem. Pode mnou se jako rozbouřené moře válely mraky. Vyplňovaly celé široké údolí Váhu. Na druhém břehu oblačného moře vystupovaly v dáli Nízké Tatry, napřed několik ostrovů v mracích a potom souvislá pevnina Dunaiberu.

Sám a sám uprostřed královské přírody jsem se tu octl jakoby tváří v tvář Stvořiteli vší krásy. Bůh tu jako veliký umělec odhalil část svého mistrovského díla. Sláva *na výsostech* Bohu! Sláva... Ale pak jsem si vzpomněl, co následuje: pokoj lidem dobré vůle. A myslil jsem zase na všechny zástupy bratří a sester tam dole pod mraky. Tento veliký, nádherný Stvořitel je náš Otec a my všichni jsme a máme býti jedinou velikou rodinou Boží. A byl bych měl v té chvíli chuť rozjeti se ihned dolů po bílých stráních zpět do temné mlhy a všechny lidi obejmout a všem zvěstovat, co jsem tam nahoře spatřil: Bůh je velký. A je náš Otec. A my jsme všichni bratři.

Takové chvíle prožíváme všichni. První okamžik pravé modlitby lze vyjádřiti slovy: Bůh a já. Ale pak si musíme uvědomit, že *nejsme sami, ani před Bohem nejsme sami*. On nás všechny stvořil. Všechny nás ve svém vtěleném Synu povolal, abychom se i my stali jeho dětmi, navzájem bratry a sestrami a vespolek velikou rodinou Církve.

A jako naše lidské rodiny i tato rodina Boží má svůj rodinný dům, kde se děti ve svorné lásce shromažďují u stolu se svým Otcem. Ten dům se jmenuje kostel. Ten stůl se jmenuje oltář. Ta milá chvíle, kdy se celá rodina sejde u stolu s Otcem, to je nedělní a sváteční mše. — Jak je to radostné a krásné! Ale také to zavazuje. Co si pomyslíme o členu rodiny, který se vyhýbá otcovskému domu a otcovskému stolu? Který chodí pozdě a předčasně odchází? Který tu sice sedí, ale nezúčastní se rozhovoru? — Cítíme-li Boha opravdu jako Otce a máme-li se navzájem rádi v duchu křesťanského bratrství, budeme milovat kostel, dům Boží a dům rodiny Boží. Budeme milovat oltář, stůl Boží a stůl rodiny Boží. A budeme — i za cenu jistých obětí — milovat mši svatou, hostinu Boží a obět i hostinu rodiny Boží.

Byly doby, kdy se v životě lidské společnosti zdůrazňovala jen práva jednotlivce a zapomínalo se na potřeby celku. Naše doba naopak zdůrazňuje kolektiv, zdůrazňuje celek, jemuž se musí podřídit jednotlivec se svými sobeckými zájmy. My křesťané nejsme ani čirými individualisty, ani extrémními kolektivisty. Věříme i zde v harmonickou synthesu. Ale musíme si přiznat: někdy jsme byli sami trochu nakaženi jednostranným individualismem. A může nám tedy i moderní kolektivismus leccos připomenouti, leccos křesťanského a právě katolického. Také před Bohem tvoříme kolektiv, kolektiv Církve, vyjádřený navenek především společnou bohoslužbou v kostele.

Zazní-li nyní v osvobozené vlasti ráno a po obědě všedního dne tovární siréna, je to povel k radostné společné práci pro dobro celku. Má býti alespoň. Zahaholí-li v neděli a ve svátek hlas kostelního zvonu, je to výzva k radostné společné službě Bohu. Nebuďme hluší k žádnému z těchto hlasů! To budiž naší změnou do nového roku: Zvony a sirény. Věže a komíny. Kostely a továrny. Společná modlitba a společná práce.

Sv. Otec Pius XII. ve válce.

(Jasné stanovisko čs. katolíka.)

Vrátí-li se člověk do osvobozené vlasti a cítí, kdo po dobu války měl možnost sledovat život Církve za války a především zájem a obdiv, jež vyvolávaly zjev a činnost šlechetného sv. Otce Pia XII., zažije značné překvapení: celá tato skutečnost, vzrůst obdivu a zájmu pro nejvyšší hlavu Církve a její činnost, je naprosto mimo vědomí nejen našeho národa, nýbrž i všech katolíků. Poznáte to již z otázek, jež vám kladou. Nebyl Pius XI. větší než Pius XII.? Nebyl Pius XII. přece jen příteelem fašismu a nacismu neb alespoň slabochem v poměru k nim? A někteří, ti nejrozumnější, upřímně přiznají: My vlastně o něm nic nevíme.

Otevřené řečeno: Dnes je pro nás a náš katolicismus dvakrát nebezpečno, aby se snad zeslabily a ochably naše láska a náš obdiv pro nejvyšší hlavu Církve, viditelného zástupce Kristova. Je to nebezpečné pro naši Víru, která se opírá a stojí na skále Petrově. Je to ale i nebezpečné pro náš český katolický život. A to hlavně proto, že setrváme-li v odloučenosti a neinformovanosti, v níž jsme žili za nacistické okupace a podlehneme-li k tomu vlivu určité zkreslující propagandy, která, kde může, napadá sv. Otce i za cenu nejmenšíchjších lží, stane se nám něco velmi nepříjemného. Budeme žít v poušti méněcennosti, zatím co celý ostatní svět bude žít v plném vědomí a obdivu pro zjev a činnost nynějšího sv. Otce, jehož morální váhnost a vliv tak stouply právě během válečných let.

Čím však stoupl tak vysoko význam a váhnost sv. Otce během válečných let? Dobře to vyjádřil francouzský vyslanec u Vatikánu, Jacques Maritain, jeden v prvních a nejhorlivějších a nejvýznamnějších stoupenců generála de Gaulle, ve své řeči, když předkládal pověřovací listiny: »Nemluvím k vám, Vaše Svatosti, pouze jménem francouzských katolíků, nýbrž i jménem všech, kteří k vám vzhlížejí jako k neochvějnému ochránci a zastánci všech práv lidských i božských.«

Abychom se o tom přesvědčili, stačí jen otevřít řeči a poselství pronesené sv. Otcem od začátku války až do konce a uvidíme, jak sv. Otec neochvějně stál vždy na straně práva a pravdy. Jeho projev v předvečer války se slovy: válkou je ztraceno vše, stal se německému národu smutnou skutečností. A mezi všemi projevy vynikají jeho každoroční vánoční projevy, v nichž rok co rok předkládal celému světu zásady, podle nichž má být vybudován pravý a skutečný mír, ať mezinárodní či vnitropolitický. Tyto projevy měly takovou odezvu, že i řada jiných křesťanských konfesí se k nim hlásila. Jak svědčí na př. veřejný dopis anglickým novinám The Times, podepsaný hlavními představiteli anglického náboženského života.

Neochvějnost Pia XII. se projevila mezi jiným i třemi telegramy, jež zaslal holandské královně, belgickému králi a lucemburské vévodkyni, v den nespravedlivého napadení jejich států. Uveřejnění těchto telegramů mělo za následek veřejné pálení a zabavování vatikánských novin, »L'Osservatore Romano« fašisty. Dále, mluví se dnes o tolika možných i nemožných telegramech a gratulacích, jež prý Svatý Otec zaslal Hitlerovi a jeho společníkům, ale o jednom skutečném telegramu se nic neví. Když bylo zasaženo křídlo buckinghamského paláce v Londýně a královská rodina vyvázla bez pohromy, sv. Otec zaslal blahopřejný telegram, který byl velmi živě komentován celým anglosaským světem.

Nelze se šířeji rozepsat o všem, ale za zmínku stojí též činnost, jíž sv. Otec podnikl pro zmírnění válečných běd v mezích daných možností, ať už se jednalo o sociální pomoc neb informativní službu neb ochranu utlačovaných, zvláště židů. Stačilo jen prožít osm měsíců německé okupace v Římě v době tak zvané fašistické republiky, aby člověk poznal, jak energicky sv. Otec vystupoval. Řadu hlavních osob italského demokratického světa, včetně komunistů, se skutečně zachránila ve stínu Vatikánu. Italští židé a řada jiných židů děkují sv. Otci za záchranu svých životů. Kdo prožil tuto dobu v Římě, musí se jen smát, nemá-li spíše plakat, když slyší, že Pius XII. je příteelem fašismu a nacismu.

Ale ponévadž se říká, že hlas lidu je hlas Boží, i tento hlas, a to především hlas prostého vojáka, ať z britského impéria či Spojených států či odjinud, vydává svědectví o tom, jak dnešní svět uznává jedinečné postavení bílého vatikánského starce, jenž nemá jiných zájmů, než dobro lidstva a o němž Roosevelt ův vyslanec Myron Taylor — ač sám protestant, řekl: Kdykoliv vstupuji do ovzduší Vatikánu, mám pocit a dojem, že potkávám něco věčného.

Přál bych každému vidět zástupy vojáků všech náboženství, národů a barev, kterým Řím nefíká mnoho svými antickými a uměleckými památkami, hrnouti se do vatikánských sálů, aby mohli vidět a dokonce i promluvit s tím, o kterém spíše vyslechli než poznali, že je vlastně živým srdcem Věčného města. A sv. Otec je všechny přijímá, dokonce vyhradil určitou hodinu pro vojenské audience. V jedné z těchto audiencí řekl: Je jedním z dober, jež přináší sebou sto nynější války, že tolika vám byla dána možnost osobně poznat dům Otce všech lidí dobré vůle. A nepřicházeli jen prostí vojáci, nýbrž i generálové a ministři, a dokonce i sám Churchill. Anglický král při své návštěvě italské fronty nebyl sice ve Vatikáně, ale byl provázen newyorským arcibiskupem mons. Spellmannem.

Stačilo by jen prožít poslední dny německé okupace a první dny osvobozeného Říma, aby každý poznal, jak dva zcela odlišné světy se vystřídaly v poměru k Vatikánu. A který svět byl bližší ve svých zásadách sv. Otci, je zcela jasné. Stačilo by jen srovnat postavení kněží v německé a anglické neb americké armádě.

Právě v těchto dnech se nám dostalo nového důkazu životnosti a rozmachu Církve. Jmenování nových kardinálů a to téměř vesměs z italských zemí je hmatatelným důkazem světovosti Církve a je to vlastně důsledek její neochvějnosti po dobu války: vždyť některá jména jsou právě z těch, kteří hlásali pravdu padní komu padni, jako na př. arcibiskup z Toulouse nebo Utrechtu.

Bylo by tedy škoda, a to jen pro nás, kdybychom nosili i dále brýle mámení a žili, jakoby se za války vůbec nic nestalo, jakoby naše víra nebyla nic řekla a nic neudělala proti mocnostem a temnotám zla a bezpráví. A nejprve záleží na nás katolících, abychom probudili úplně a co nejdříve se plně zapojili do universálního života Církve, od něhož jsme byli tak dlouho odříznuti. Prohlédneme-li my úplně, budeme schopni přivésti k plnému poznání skutečného stavu věcí i ty, kteří zapomínají, že by měli s námi hájit tolik společných zájmů na zachování pravé a skutečné svobody. A. M.

RNDr. Artur Pavelka:

U kolébky slovanského kolektiva.

O kolébce, o Slovanech a o kolektivu lze hovořit podle hlasu srdce, ale právě tak podle hlasu rozumu. Podle hlasu srdce hovoří ti, kteří tuto trojici pojímají spíše intuitivně. Chtějí bezprostředně vytvořiti slovanský kolektiv, poněvadž Slovany, širší svoji rodinu, milují. Chtějí tuto rodinu Slovanstva zvelebiti a přeji si co nejdarebnější rozkvět Slovanstva v této nové době. Podle hlasu rozumu budou hovořiti ti, kteří vidí užitečnost takovéhu spojení Slovanů chladnou úvahou. Uplatňují hledíska mocenská, zdůrazňují příbuznost politické orientace, vyhledávají vojenskou bezpečnost, počítají s prospěchem hospodářským, vyzvedávají kmenovou příbuznost a rozhodně mají pádné a přesvědčivé argumenty, aby se ochotně postavili ke kolébce slovanského kolektiva.

My a s námi mnozí a mnozí, snad převážná většina národa, chápeme kolébku slovanského kolektiva šířeji a hlouběji: spojíme srdce i rozum k jedné činnosti. Srdce nás mohutně popouká k činům, rozum pak staví jasně před oči cíl a střízlivou rozvahou ukazuje i překážky v cestě stojící, i prostředky, kterými lze překážky zdolati. Náš rozum nelení, aby sledoval všechny argumenty rozumové, náš rozum ani leniti nemůže, poněvadž nepokojné jeho srdce, pokud nedosáhlo svého cíle.

Pokud máme to štěstí své svaté víry, nemůžeme jinak, než přinésti ke kolébce slovanského kolektiva ještě více, nejen své srdce, nejen svůj rozum, ale celé bohatství své víry. Přinášíme ke kolébce Slovanstva celého člověka se všemi jeho nejlepšími schopnostmi, bez výhrady, bez záludnosti, s energií nevyčerpatelnou, s vytrvalostí neumdlévající a neotřesitelnou vírou, že vyprosí, že vymodlí, že vyrozumuje, že vytvoří a vykřesa z pokladů nadpřirozených rudy plamen Ducha svatého, aby ozářil nás všechny, kteří se kolem kolébky shromažďujeme.

Tesaři, strojíci tuto kolébku, pracovali na různých pracovištích dávno před válkou. V době, kdy na ruských pláních bojoval dělník a rolník pro vytvoření nového, lepšího hospodářského a společenského řádu, zasévali katoličtí biskupové a kněží na posvátném Velehradě do našich srdcí první símě slovanského kolektiva. Byla to naše první politická výchova zaměřená k velkému slovanskému bratru. Oči začínaly vidět obrysy velké slovanské rodiny a již i srdce hořela. Oheň srdcí se rozněcoval bezprostředně na žáru velkých apoštolů slovanského sjednocení, v jejichž čele stál nezapomenutelný tatíček arcibiskup dr. Cyril Stojan. Naslouchali jsme s rostoucím pochopením vypravování o ruské duši, o jejím hlubokém citu k nitemnosti, o její hluboké víře, o veliké úctě k Bohorodičce a i o těch slabostech a útrapách a dokreslovali to, co nám poskytla ruská literatura starší. Kolik ohlasu nalezly tyto charakteristické rysy v našich myslích a v našich srdcích. Oheň lásky, odhodlané dáti svému bratru slovanskému to nejlepší, sílil a mohutněl.

Oheň slovanský neutlumila ani vlna válečná. V zatemněném pokoji se krčili ke svým přijímačům a přikládali své ucho jakoby k hrudi ruského bratra a naslouchali tepu jeho srdce. Slyšeli jsme toho málo, chtěli jsme toho vědět mnohem více. A tak jsme spřádali nitky k velikému tajemství, dřímajícímu na východě. Vždyť již ležel v porobě národ český a národ slovenský, v poutech se svíjel národ chorvatský, národ slovinský a národ srbský, rozdupán byl národ polský a již jen poslední naděje, ale naděje veliká v tajemství východu nás sílila. Nejprve jsme se obávali, že přechodně bude zdeptána i matička slavné Rusi, Moskva, ale tu jsme v památný slavný ruský svátek, 28. října, uslyšeli z úst velkého Stalina rozhodné slovo: Moskva zůstane v rukou ruských. A nechtěli jsme ani věřiti svým očím, když nepřátelský nápor na toto slovo se roztříštil před branami hlavního města. Jaká to byla síla, která zastavuje drtivý příval železa, olova, ohně a veškerého ničivého odhodlání?

I rodila se v nás vidina nového velikého Ruska, rodila se v nás přesvědčení, že dříve než jsme si kdy před tím i jen odvážili pomysliti, budeme svědky velkého slovanského vzkříšení. A v rozletu duše se ozval kritický hlas rozumu a zpytoval nás: Nejsi snílek? Není přání původem tvých představ o budoucnosti?

I pátrali jsme po silách, ležících mimo nás, po silách na nás nezávislých. Viděli jsme, že krví a obětí života znovu a znovu zpečetěná státní a nadstátní myšlenka nového hospodářského sociálního řádu je života schopna a v neustálém rozvoji. Celý svět, i nepřátelé, se zajímali o ruský »experiment«, čímž myslili to, čemu my říkáme ruský rozvoj. Viděli jsme zřetelně nástup Slovanů na kolbiště světových dějin ve znamení nového hospodářského a sociálního řádu. Začali jsme

(Dokončení na str. 2.)

U kolébky slovanského kolektiva.

(Dokončení se str. 1.)

chápati zdroje tajemné ruské síly. Ale viděli jsme více, bylo zřejmé probuzení filosofického myšlení, myšlenkové orientace nejširších vrstev lidových, zejména ovšem osobností vedoucích. Nehledě zatím k obsahu této orientace, bylo to cosi nového, něco mnohem důslednějšího než státní koncepce tradiční, které nepociťovaly v našem století a dosud nepociťují potřebu »ideologické« čili vyšší myšlenkové náplně státního života.

Komu z nás by tváří v tvář této opravdové snaze po důkladné a soustavné výstavbě sovětské struktury nebyla na mysl přišla závažná slova, která pronesl velký papež Slovanů, veleduch Lva XIII., slova, která pronesl před více než půl stoletím k poutníkům slovanským, vedeným chorvatským biskupem Jiřím Strossmayerem, slova adresovaná všem Slovenům, která zněla: »*Až svornost u vře ve shodě s veškerými právy států a pět bude obnoveno, potom možno v nejbližší době očekávati vydatné účinkování a šíření se víry na světě celém, neboť vedle soudu Božího jsou Slovanům uchystány zvláštní a vynikající úkoly v životě vezdejším.*«

Bohatou náplň těchto slov nelze v této souvislosti celou vychutnati ale větu skoro nepochopitelnou, ničím bližším dále nevysvětlenou, z tehdejších poměrů neodvoditelnou, větu o zvláštních a vynikajících úkolech v životě vezdejším, nedovedeme jinak hodnotiti, než jako prorocká slova Otce, který daleko vidí, daleko až k dnešní kolébce slovanského kolektiva a ještě dál do doby možného jeho věku. Co asi viděla jeho duše v jasném zření? Nezapomínáte, že to byl nejen velký papež Slovanů, nýbrž současně velký papež dělníků? Syntésa vyřešené otázky dělnické a otázky slovanské se zrodila v jeho duši a Slovanům ji dal jako program sociálního a hospodářského převratu na nových a lepších zásadách.

Ve slovech Otce Slovanů a dělníků je dar položené do kolébky slovanského kolektiva. V nich je příkaz, aby se Slované stali kolektivem, který se uplatní tehdy, bude-li organicky včleněn do nejdokonalejšího kolektiva vůbec, do svět obenpinalního mystického těla Kristova. Podle tohoto vznešeného vzoru musí i ve slovanském kolektivu míti každá osoba svoji plnou, individualitu, ale vyšší sjednocení bude v jednotě úkolu společného, v jehož prospěch každé individuum přinese dobrovolně a radostně svoji oběť.

Uskuteční-li se pak postupně nejvyšší vnitřní sjednocení slovanského kolektivu jednotou nadpřirozené orientace, pak nastane den, který jsme před válkou v daleké dálavě tušili, den, který jsme za války v touze a naději k sobě přivolávali, den, který nyní po válce ze všech svých sil ve prospěch všech národů slovanských připravujeme, den, kdy z kolébky vyroste mužné slovanské kolektiv jako nositel nového řádu, jemuž vedle soudu Božího jsou uchystány zvláštní a vynikající úkoly v životě vezdejším.

Katolici v P. N. S.

Psalo se v poslední době také o náboženském rozvrstvení členů Národního shromáždění. (118 katol. poslanců, to jest 39.3 proc., 123 posl. bez vyznání, to jest 41 proc.) Nemá smyslu z toho dělat zvláštní závěry. Páni poslanci se zřídka řídí při hlasování svým náboženským přesvědčením a dělníky, které by z toho měli vyvodit. Srovnáme-li oficielní náboženské statistiky, vidíme, že je nepoměrně málo poslanců katolíků a nepoměrně mnoho bez vyznání. Užitečný závěr může býti jedině tento: Nedělejme si iluse a nepočítejme při odhadování svých sil s tolika a tolika procenty katolíků. Pamatujme si, že mezi těmi ještě více než 70% katolíků je tolik lidí lhostejných, že by bylo pošetilostí na ně spoléhat. Nebojme se přiznati si, že je nás málo. Není to důvod k malomyslnosti, je to jen výstraha. Je to připomenutí, jak mnoho je třeba intensitou nahradit množství, jak mnoho je třeba modlitby a práce, aby se z ratolestí mrtvých staly konečně zase skuteční věřící.

P. Jan Fr. Urban, O. F. M.:

Naše pravá síla.

Ohnisko problému.

Není problémem skutečnost katolické pravdy, není problémem její trvání. Je problémem však, jak se máme zařizovati a zařídit v uvedení době, abychom zachovali víru Kristovu v přítomných okolnostech. Abychom ji zachovali sobě a svému národu. Kdo neciti, jak palčivý je tento problém, kdo tohoto problému nevidí a setrvačně považuje za účinné ony způsoby a prostředky, jimiž žila a trvala víra dříve, ten ma chabou víru a chabý usudek. Ačkoliv se přizpůsobují poměry, týkající se Boha a víry, dobovým změnám vždy se sekulárním klidem, přece na druhé straně je v souladu s ním potřebí horlivé hbitosti. Věkovitý klid a jistota věcí Božích nás nezbavují povinnosti pozorovat bystře časové okolnosti a zařizovat podle nich situaci křesťanství. Každý na svém místě a ve své době.

Vlnobití lidských citů, vášní, mravních, politických i hospodářských poměrů vyvolává v nositelích víry Kristovy často vědomí, že je třeba zcela určitého postoje nebo vlastnosti. Někdy se cítila potřeba trpělivosti, jindy pokory nebo lásky. Zda se mi, že dnes požaduje doba na straně věrného lidstva *s i l y*.

Nikoliv síly hmotné, technické a organisační, nýbrž *s i l y o s o b n o s t i*. Řekli jsme, že rozhodne o osudu křesťanství v Evropě osobní účinnost, nikoliv hmotná převaha. K osobní účinnosti jest nutno obrátiti první a hlavní zřetel i snahu. V osobní účinnosti je naše vlastní pole.

Křesťanství a křesťan musí míti dnes silný život, silnou myšlenku a silný čin. Jsou stále ještě lidé, kteří chtějí sice nějak zastávati Krista, víru a Církev, ale nežijí podle víry. Slabošský trvají na polovičním křesťanském životě, podléhají zásadám světa, zákonům nasilí, přijímají Bohu odporující názory svého okolí, lámou podle nich i základní křesťanské katolické mravní hranice.

V mohutném zápase soustředěných vln víry a nevíry podlehne ona vlna, která je složena z mnohých, podle přesvědčení nežijících jednotlivců. Klam a podvod tohoto druhu, i kdyby byl jinde možný, není možný ve společenství náboženském. Čím opravdověji by žil svět bez Boha, podle zásad bezbožeckých, tím opravdověji a hlouběji musí žíti lidstvo Boží podle zásad Božích, a to nejen v mezích nutnosti, nýbrž nutno zdůrazňovat, že opravdovost a důslednost křesťanského života musí stoupat až k výšinám hrdinné křesťanské pinosti.

Opravdovost života křesťanova musí bít do očí. Opět přichází v platnost slovo sv. Pavla o »bláznovství kříže« (1. Kor. 1, 23) Je nutno v duchovním vedení i ve vlastním duchovním životě být přesvědčen, že duchovně slabý katolík jest právě tak nepřítelem Krista a Církve, jako jejich odpůrce. Všichni kněží ve zpovědnici a při duchovním vedení by se měli takřka spiknouti za jedním cílem: k důslednému nabádání pro silný duchovní život, nikoliv život minimální nebo prostřední. A síla života roste z časté a do hluhin duše zasahující zpovědi, z nejčastějšího spojení eucharistického, z přemáhání tělesnosti, pýchy, hněvu, sobectví, nenávisti, lenosti a sociální lhostejnosti. Roste modlitbou, pravdivostí povahy, čistotou charakteru, věrností k ideálu, oslovi i sociální láskou i spravedlností, trpělivostí a věrným spolupůsobením s milostí Ducha svatého. Zraje klidem v utrpení a snášením utrpení pro víru Kristovu a Církev, obětí života do úplné služby a aktivity pro Boha, Krista, Církev.

To nejsou náhodná slova. To jsou mezníky jako kolínka na lodyze. Je nutno tvořiti veřejné katolické přesvědčení, že katolická mnohomluvnost a řečnictví, spolkové a stranické vyznavačství jsou veřejným podvodem na Kristu a Církvi, jsou-li bez silného života z Krista a podle Krista.

S i l a m y š l e n k y. Právě tak nemůžeme dnes býti spokojeni s populárními, nepřesnými znalostmi víry. Odpůrci víry Kristovy formulují svůj postoj vědeckými systémy. Pronášejí svoje zásady a ideály často silnými a strhujícími myšlenkami, podporují je doklady. Tím nás donutí, abychom zvýšili i my mvinou obrany víry a předčili je silnou pravdou a silnou její formulací. Silným slovem může býti pronesen i omyl, ano i leč a může zvítězit, jestliže pravda není dobře vyslovena. Pak nese odpovědnost za vítězství omylu ten, kdo sice pravdu má, ale tak povrchně ji zná a ovládá, že ji neumí silně vyslovit.

Třeba se zdá, že spor dvou světů, Božího a pozemského, jest především mocenský, přece vlastní pole boje je v říši ducha. Je to rozpor ideový v základě. Bylo by opět tragikou a svodem skoro démonickým, kdybychom viděli vlastní jádro boje v oblasti praktické. Právě proto musí nositel pravdy Kristovy znát podstatné katolickou pravdu, avšak i nauku odpůrců. Tím se vybneme mnohé zbytečné třecí ploše, ale také zasáhneme přesnější zdroj nebo střed rozporů. Na příklad napadne někdo katolickou nauku o poměru rozumu a víry. Jak často se potácí katolík v nejasnosti mezi dvěma požadavky, »rozumnou službou« (Řím. 12, 1) a »blahoslavení, kteří nevidělí a uvěřili« (Jan 20, 29). Jak často se potácí v sociální otázce mezi »společným majetkem« (Sk. ap. 4, 32) prvních křesťanů a naukou Církve o lidském právu na soukromé vlastnictví.

Jen úplná jistota o těchto otázkách a určitá jejich znalost zplodí sílu myšlenky a sílu pravdy. Kdo dnes řídí některé noviny a ze strachu před vládnoucím míněním zesílabuje výraz vlastního přesvědčení, ukazuje slabost ducha na straně dobra a pravdy, která je překonána na druhé straně daleko větší duševní silou. Kdo však vzpomene na př. na arianismus, na bogomilství, na Valdenské, na Napoleona, na francouzskou revoluci a nacismus, jak ve svých údobích totálně vítězili podrobením Církve a jak právě tak po jejich zmizení křesťanství v týchž místech znovu vzkvetlo, pozná sílu ducha, že každé přemožení křesťanství je z vnitřní a zákonité nutnosti jen dočasné a proto silný duch je touto jistotou pevný a nezakolísá. A mohli bychom vyjmenovat celou řadu silných pravd, kterým učí křesťanství a které se tisíciletími osvědčily a které nutno stavět proti myšlenkám opačným.

Bylo by však bludem, kdybychom spoléhali na osobní obratnost, bystrost a výřečnost. Je třeba jednak hloubky ducha, jednak vědomostí. K obojímu je potřebí modlitby a studia. Studium není již povinnosti pouze inteligence, vidíme, že v posledních desetiletích studují velmi solidně i mnozí neškolení a dosahují širokých i odborných znalostí. A kdo touží po silných myšlenkách, nebude je hledat podle módy v brožurách, nýbrž ajlatotou sáhne k Písmu sv. (»neboť živé je slovo Boží a účinné a ostřejší nad každý meč dvojbřitký; proniká až do rozdělení duše a ducha...« — Hebr. 4, 12), hlavně k evangeliu, k hluboké moudrosti svatých Otců a po papežských encyklikách. A zase praktický uzávěr: mělo by být hanbou pro nositele katolictví, aby mluvil s debatérským pathosem na agitačních schůzích a budoval šíření nebo obhajobu víry na latinském slovním eskamotérství a opomíjel soustavné kladení těžiště myšlenky do opravdových studijních forem, jako kroužků, kurnů a pod.

A *s i l a* č i n u. Myslím činem opravdový projev vnitřního přesvědčení. U věřícího katolíka se nemůže stát, aby použil k svému prospěchu třeba nejmenší lži. Přísná pravda, pravdivost jednání a pravdomluvnost musí být našim nejvlastnějším znakem v době, kdy si svět navykl na lež jako na normální styl, kdy se lže už zcela legitimně a kdy se také vždy leť samozřejmě předpokládá. Má-li v celém světě lež právo na existenci, pak mezi katolíky právě důsledně musí mít právo na jsoucnost jen čistá a úplná pravda. Ano vážní a zvláštnosti naší musí být pravda. Pravda statečná, hrozná, naivní, svatá. — Síla činu znamená dále, že cokoliv děláme, děláme dobře. Hluboce nás zahanbuje, jestliže lid Boží má podniky, knihy, noviny, skutky lásky, sociální práci a pod. nedodělané. Noviny bez charakteru, knihy nedbale tištěné a nedbale vázané, sociální činnost mezerovitou, se všemi slabostmi lidského sobectví, povrchností a leností.

Svatou a úzkostlivou žárlivostí každého katolického representanta musí být snaha, aby vše katolické bylo dobře děláno, dobře po každé dobré stránce. My nezvítězíme nikdy kvantitou, ale, budeme-li dokonale Kristovi, vždy kvalitou.

V síle života, myšlenky, pravdy a činu jest naděje a jistota trvání a vzrůstu pravdy a spásy Kristovy v budoucnosti. Ale tatý síla není jako ve vlastním ložisku nikde jinde, než v osobě každého jednotlivého věřícího.

Pius XII. promlouvá k Židům.

29. listopadu přijal sv. Otec ve zvláštní audienci skupinu 70 osob, židovské vězně, osvobozené z německých koncentračních táborů. Všichni požádali napřed o »velikou čest, aby mohli osobně poděkovati sv. Otci za občtavost, s jakou projevil vůči nim, když byli od nacistické strany pronásledováni«.

Papež k nim promluvil tuto řeč:

Vaše přítomnost, pánové, se mi zdá být výmluvnou známkou psychologických změn a nových orientací, které světový konflikt přivodil na světě k uzrání. Viny a váru, nenávisti a zuřivosti pronásledující, které byly rozpoutány pod vlivem bludných a nesnášenlivých učení, v naprostém rozporu ušlechtilé lidskosti a pravého křesťanství, smetly nesčetné nevinné oběti i mezi lidmi, kteří se nikterak aktivně nezúčastňovali válečných událostí.

Apoštolská stolice zůstává věrna věčným principům, které vyzařují ze zákona, vepsaného od Boha do každého lidského srdce, které jsou obsaženy ve zjevení Božím, dané na Sinaji a které byly nejdokonaleji podány v Kázání na hoře. Ani v nejkritičtějších okamžicích nenechala žádné pochybnosti o tom, že její zásady a její činnost vnější nepřipouští a vůbec nemůže připustiti žádné z oněch pojetí, které budou v dějinách civilisace zařazeny mezi nejžalostnější a nejhanebnější poblouzení lidského myšlení a cítění.

Vaše přítomnost zde má býti svědectvím nejupřímnější vděčnosti se strany mužů a žen, kteří v dobách pro ně tak nebezpečných a často tváří v tvář hrozící smrti poznali ze zkušenosti, jak Církev katolická a její praví synové se dovedou při projevování křesťanské lásky povznésti nad všecky úzké a lidskou zvůlí nastavěné překážky, vymyšlené lidským sobectvím a rasovými vášněmi.

Je samozřejmé, že ve světě, který jen pozvolna a po překonání četných překážek se dostává k různým problémům, které jsou bolestným dědictvím války a snaží se je rozřešiti, Církev jsouc si vědoma svého náboženského poslání, musí nutně zachovati rezervu pokud se týče různých otázek povahy čistě politické a teritoriální. Přes to však tím, že probíjejí velké principy pravého lidského bratrství, zřizuje zároveň základny a jistě předpoklady, na nichž možno tyto problémy rozřešiti spravedlivě a rozumně.

Poznali jste z nejvlastnější zkušenosti, jaké zhoubný působí nenávist. Ale uprostřed svých úzkostí jste zároveň pocítili blahodárné účinky lásky, oné lásky, která se neudržuje pohnutkami pozemskými, nýbrž hlubokou vírou v Otce nebeského, jehož slunce září na všechny lidi, neboť si je jakákoliv jejich řeč a jejich rasa, a jenž dává svou milost všem, kdož hledají Pána v duchu a v pravdě.

Vám tedy, kteří jste nám přišli tak oddaně projeviti svou vděčnost, vyprošujeme osvícení a ochranu Nejvyššího, neboť On jest Otec milosrdenství a Bůh veškeré útěchy, nejvyšší zdroj spásy a síly, potřebný pro jednotlivce, nýbrž i pro národy a státy.

Nový koncil?

U příležitosti výročí tridentského koncilu se vynořily zprávy, podle nichž má sv. Otec Pius XII. v úmyslu svolati nový ekumenický koncil, jakmile to situace dovolí. V kruzích římské kurie se připomíná, že Pius XII. se již obíral plánem, znovu otevřiti koncil vatikánský, jenž byl v r. 1870 přerušen a nebyl právně nikdy ukončen. Již Pius XI. učinil narážku na tento plán ve své encyklice Ubi arcano Dei z r. 1922. Je rozhodně jisté, dodává se ve zmíněných kruzích, že Pius XII. touží ve vhodném okamžiku svolati ekumenické shromáždění, aby slavnostně definovalo stanovisko Církve vůči některým moderním bludům, jako na př. nacionalismus, statolatrie, materialismus a atheismus a aby vymezilo poměr Církve k modernímu státu a k některým velkým sociálním problémům současné doby.

Dvojí tvář.

František Kos.

Podle uvedeného nadpisu si zajisté pomyslíte, že budu mluvit něco o lidské faši, o neupřímnosti nebo lsti a podvodu. Ale nic takového nemám dnes na mysli. Nebudu uvádět ani problémy mimické ani řešení fysiognomická, nebudu rozvíjovat symboliku freudovskou, ani zauzlovat jednotlivé vztahy naší povahy podle politického klíče. Opravdu, to vše je mi cizí, neboť oč jde, je jiného jádra a složení a dálo by se vše vyjádřit velmi stručně takto: dvě tváře, nebo dvě strany jedné mince. Leč tato všední definice nepřiká zhola nic a proto hned na počátku prozradím zcela otevřeně, že mluvím o rozvaze a rozvaze, čili o něčem, co má rovněž dvě tváře, dva zvuky a co je ve zcela určitém poměru k rozechvělému prožívání novoročního data, kdy jedni si sahají na selátka a jiní na kominíka a kdy zase jiní, no, dělají rozvahu.

Dovolte ovšem otázku, chodíte rádi do cirkusu? Tam lze shlédnout mnoho podivuhodného kumštu. Chodí se tam po rukou a nelze říci, že by to byl nesmysl, neboť cirkus je zde právě z toho důvodu. Dívka v labuťí sukýnce zvedne dlouhou tyč a když si ji opře o čelo, mládenec pevných svalů se souká po tyči vzhůru vysoko nad vaše hlavy. Je to nesmysl? Není. Je to rozvážný čin? Zajisté že ano. Avšak tento poměr by se zcela určitě změnil, kdyby na některé bankovní budově prostřelil si střechou pořádnou tyč vrchní pokladník takového peněžního ústavu a šplhal se vzhůru k hromosvodu. Tu bychom řekli, a také by se tak četlo v novinách, že šlo o čin nerozvážný. Nebo vezměme jiný případ. Když uvidíte hlediště pražského divadla prázdné, protože se na scéně užívá mluvy barvé z noční, lépe řečeno z ranní doby, tak od tří hodin do pětí, je to s hlediska režie a správy divadla čin zajisté nerozvážný, ale se stanoviska publika odpověď případná a rozvážná. Nebo: tatínek je vůbec bez hodinek, avšak čtyřletá dceruška nosí krásné náramkové hodinky, darované tetou, které by ji mohla závidět mnohá dáma. S vychovatelského hlediska jde o čin nerozvážný, kdežto otec nemá hodinky z té rozvážné a prosté příčiny, že na ně nemá peníze nebo hroudu másla.

A tak lze pokračovat ještě dlouho, než nesmíme odbíhat od vlastního thematu a je třeba uvésti, že na všech uvedených případech šlo vlastně o jednu jedinou stránku, nebo tvář, nebo o zcela určitý zvuk jednoho tónu, což bylo jakýmsi úvodem k tomuto: tak jako mluvíme o pojmu rozvahy a myslíme na čin rozvážný a třeba i na jeho protiklad, tak zejména k Novému roku vydá tato mince našeho pojmu rozvahy zvuk nový. A to už není jenom ten cirkus a pokladník a maličká stránka, ale něco, co se sice na první pohled může podobati nějakému kontu hlavní knihy v účetním továrny na dětské kaleidoskopy, avšak co je ve skutečnosti bojem na život a na smrt.

Totiž, takto bychom si to představovali. Málo by jiti o pravidlo, o kompas a základ jako pro krásný pomník vznešené myšlence nebo šlechetnému dobrodinci města. Měli bychom si doma v tichosti a klidu rozevřít svoji hlavní knihu a nahlédnouti pozorněji do jejích kont a položek, jak je tam zanesla všední každodennost. Měli bychom si příkladně spočítat, kolikráte jsme se zadívali do zrcadla a prostou a upřímnou samomluvou, která by mohla začínati nějak jako: »Tak vidíš, starý lišáku, bylo ti toho zapotřebí?« nebo »Kam jsem dal rozum?«

Shledáváme se tedy s dlouhým řetězem samého »měli bychom«, které však uvedeno v život, tvoří právě ona podivuhodná konta hlavní knihy našeho osobního života, jak se o tom může přesvědčit každý, kdo nabude odvahu k uchopení dláta a kladiva a začne vytesávat svou osobnost podle nějakého vzoru nebo příkladu. Takovým činem zanášíme dobře a čitelně do kolon všechno to, co se týká nás. Dostáváme se na skutečná bojiště, kde předmětem zápolení je vlastní duše a láska k bližnímu, a kde cenou a vítězstvím jsou podivuhodné slastné zvony ratské, které naplňují srdce jinak nepoznatelnou a nevytvořitelnou rozkoší. A proto se takovým účtováním zabýváme tak pozorně, proto se večer díváme zpět a proto si jednoho dne řekneme: Tak a teď si prohlédnu, jak to se mnou vypadá v celku a úhrnem, udělám si rozvahu neboli bilanci, zkrátka udělám generální pořádek a vkročím znovu do ringu.

Takto tu a tam vstupuje někdo do nového roku a musíme si přiznat, že vidíme jinou stranu téže mince rozvahy. Ta první strana nutí k potlačení hněvu a pomsty pouze z toho důvodu, že ještě nepřišel vhodný okamžik pro odplatu. Ta druhá tvář je rozvaha, spojená s pravdou a láskou, kdy jde o pochopení základů světa a života, kdy jde o vylupnutí špatných návyků z jejich teplého kožíšku.

Bilance ve světle Nového roku má jeden nepříjemný háček: že předsevzetí vycházející ze silvestrovského nebo novoročního účtování bývají útlými rostlinkami, které potřebují velmi mnoho světla víry a síly vůle. A protože se obého někdy pině nedostává, zaspí naše obezřetnost, hynou potom takové rostlinky velmi brzy. Avšak i to může být někdy malinkatým a jaksi nepříjemným činem. Dejme tomu, máte-li dostatečnou fantasii, vyvěsí naše domovnice své písemné prohlášení, že si bude od nynějška vážit nájemníků a že z lásky k nim udělá pořádek jak nikdy dosud a že prosí p. t. obyvatele domu, aby ji v tom podporovali a pomáhali jí udržovat čistotu v domě a aby neodcizovali na schodišti koberce. Mohla by toto vše třeba dne odvolat a začínat tak, jakoby nic?

Vidíte, v tom je to, že každá taková novoroční bilanční rozvaha může přinésti užitek i tehdy, zůstaneme-li sami jenom na půl cesty. Svědčí o takovém případě jednou a někde podruhém byli pohnutí k novému úsilí, k nové snaze a dílatem a kladivem. A což teprve říci, kdy se podaří dobré předsevzetí uskutečnit ku prospěchu šťastní lidé! Jak blízko, ba na dosah ruky mohou jim jednou být nebeské zvony, které nám pronikají srdcem našich čtenářů při vítání nového roku, kdy bude tolik, opravdu tolik příležitostí, kdy bude třebí rozvahy světské i duševní a vnitřní. Ujasněme si, že ať chceme nebo ne, budeme jednou nuceni zaplatit na pořádání základní a zásadní bilanci, při níž bude právě tolik záležet na líni, nedbalosti, nedostatku rozvahy, plynoucí z krásné a vznešené a hlavně víry katolické.

Drama atheistického humanismu.

Úvaha nad knihou Henri de Lubac, Le Drame de l'Humanisme athée. — Editions Spes, Paris 1944.

V době znárodňovacích dekretů napsal Ferdinand Peroutka článek, v kterém otázku znárodnění podal pod zorným úhlem důstojnosti lidské: Nejde ani tak o to, zda se bude mít zaměstnanec hmotně lépe, jde o otázku lidské důstojnosti zaměstnanců.

Otázka ceny člověka a jeho důstojnosti je dnes snad nejpalčivější otázkou vůbec. Myslící lidi k ní přivedla celá ta apokalyptická hrůznost německých koncentračních táborů. Tragika této hrůznosti vynikne v pravém světle ovšem teprve tehdy, když uvážíme, že to jsou konce všeho toho slavného humanismu, jak čtyři [illegible] století ovládá evropské myšlení a jenž všemi silami usiluje o definitivní osvobození člověka tím, že vylučuje, že popírá Boha. Proto lze právem mluviti o »Dramatu atheistického humanismu«, jehož dnešní zdeptání lidské důstojnosti je konečným závěrem.

Od atheismu nelze dospěti k humanismu. Tam, kde neudržitelnost člověka není zaručena jeho přináležením Bohu, upadne člověk dříve nebo později v otrocství sil kolektivismu. Z toho plyne:

»Není možno zachránit člověka, odmítneme-li Boha, není jiného prostředku, jak zaručiti lidskou důstojnost, nežli uznání posvátnosti, jíž mu dodává okolnost, že patří Bohu.«

Zdá se to paradoxním, uvážíme-li, že právě iniciátoři protikřesťanských hnutí moderního světa, ať již je to Feuerbach, Comte nebo Nietzsche, chtěli především osvoditi člověka z náložensk[illegible] poručnictví. Pro ně byl atheismus nejdokonalejším humanismem, protože z člověka dělal nejvyšší hodnotu. Všichni souhlasili se slovy Bakuninovými: »Křesťanství předkládá a osvěčuje ve své plnosti pravou podstatu každého systému náboženského, totiž: ochuzení, zotročení a zničení lidství, aby tím více vyniklo božství.«

Positivistický, marxistický i nietzscheovský humanismus je proto antitheismem, přesněji řečeno antichristianismem ještě mnohem více než vlastní atheismus.

Nepopíráme, že křesťanství, s jakým oni se setkali, bylo snad nežívotné. Zejména pruský protestantismus, jak jej znal Marx, byl takrka nerozlučně spjat se společenským řádem utiskujícím osobnost lidskou a to ospravedlňuje částečně jeho reakci proti němu. Je správné protestovati proti křesťanství zpohodlněnému, které se vzdává svého dynamického charakteru. Ale takové křesťanství není vlastní, pravé křesťanství, kdo zde neumí nebo nechce rozeznávat, jedná naprosto neupřímně nebo v nepochopitelné nevědomosti.

Všechny tyto humanismy předstíraly, že osvobodí člověka, že mu umožní rozvinutí jeho osobnosti tím, že ho vymaní z poručnictví náboženství.

Události ukázaly, kam nás to přivedlo. K Mauthausenu, Terezínu a jiným těm stanicím [illegible]ského lidství. Nelze se tedy vyhnouti závěru: Není-li duše obklopena útulem pocházejícím z toho, že patří Bohu, nestává doba naprostého zdeptání ceny člověka, pak se s člověkem jedná jako se zvířetem, hůře než se zvířetem, pak není již úcty před ničím.

Ostatně atheisté 19. století byli atheisty utopistickými a humanistickými. Naše doba vidí jasně. Atheismus se již nesnaží přivésti k humanismu. Přijímá rozvalitství. Poznává, že všechno je nicota. Je jako velká loď, která vidí, že se potápí, ale nebrání se již vodám, které stoupají. Tak atheismus, jenž tvrdil, že prospěje člověku, ukázal se neschopným zaručiti mu jeho práva a obrátil se proti němu. A vydává ho konečně k rozdrcení silám totalismu.

»Ať si jsou humanistické atheismy sebe protichůdnější, jejich nevyslovené nebo vyslovené podobnosti jsou velmi četné a právě tak jako mají společný základ v odmítnutí Boha, docházejí též k analogickému závěru: k rozdrcení lidské osobnosti.«

●

Mnoho lidí mohlo kdysi upřímě věřit v možnost atheistického humanismu. Dnes je to nemožné. Třeba volit: Buď atheismus a obětovat člověka, nebo chtít zachránit člověka, ale jen tím, že přijmeme Boha.

Jsou lidé, kteří volili. Zvolili si atheismus, který je osvobozuje od všech závazků vůči člověku a dovoluje jim tak, aby šli svou cestou, drtíce, co jim v ní překáží. To je případ nacionálního socialismu. Ale každý jiný atheismus vede ke stejným koncům.

Ale jsou také lidé, kteří dosud nevolili. Nejsou křesťany a přece mají lásku k člověku, onu lásku, bez níž by svět byl pouze nesmírnou pustinou. Jsou lidé, kteří se nesmířili a tím, abychom zmlzeli v tragickém přítmí totalismů, snaží se zachránit hodnoty humanismu, ale chovají vůči křesťanství, které jediné tyto hodnoty může zachránit, hlubokou nedůvěru.

Je to tragické nedorozumění. V čem tkví?

Při svém příchodu ukázalo křesťanství člověku jeho velikost a svobodu. P. de Lubac to ukazuje na podivuhodných textech sv. Řehoře Nyssenského: »Ó člověče, nepohrdej tím, co je podivuhodného v tobě. Zdá se ti, že jsi maličkost, ale naučím tě, jak velikým ve skutečnosti jsi! Uvaž svojí královskou důstojnost. Hleď, jak nic z toho, co existuje, není schopno pojmout tvojí velikost.« Slejnými hlasy zaznívá celá křesťanská tradice až do dob sv. Jana z Kříže: »Jediná lidská myšlenka má větší cenu než celý vesmír«, a k Pascalovi: »Člověk je jen třtina, nejchatrnější věc v přírodě, ale je to třtina myslící.«

Těžko si představiti převrat, který tyto ideje, nám dnes úplně samozřejmělé, způsobily v antické duši. Při první zvěsti o tom se lidstvo zachvělo nadějí. Nejasné tuchy jim provívaly, které svým stoupáním a klesáním rozsťovaly hluboký pocit jeho bídy. Nyní se cítilo osvobozeno. Lidstvo celé uprostřed noci se najednou vidělo ve světle a uvědomilo si svou »královskou svobodu«.

Nuže, a zde je ono nedorozumění, základní nedorozumění naší doby: totiž křesťanství, které se nejprve jevilo jako zjevení lidské důstojnosti, které zrušívá učením, otvírajícím člověku nejvyšší perspektivy, jeví se dnes spíše jako odpůrce této důstojnosti.

»Člověče, píše P. de Lubac, »počal se domýšleti, že od nynějška bude moci míti pravou účtu k sobě samému, že se bude moci svobodně rozvinouti jen tehdy, přetrhá-li nejprve své svazky s Církví a pak se samým Bohem, o závislosti, na němž jej učila křesťanská tradice.«

Jak odstraniti toto nedorozumění? Křesťanství, jak někdy vypadalo, a křesťanská společnost jsou z části zodpovědny za toto drama. Příliš často přeměnily si učení života, chartu synů Božích, již je Kázání na hoře, v morálku nebo v kasuistiku složenou ze samých předpisů a zákazů, která se velmi nebezpečně podobá onomu farizejství, kterému metal Ježíš do tváře své »Běda vám!« Křesťanstvo se tedy znovu musí obrátiti ke křesťanství, musí uznati své hříchy, zejména své hříchy opomenutí. To je první podmínka k rozpuštění onoho nedorozumění.

Ale selhání křesťanstva nemění ničeho na významu křesťanství. Omyl atheistického humanismu spočívá v domněnce, že lidská důstojnost vyžaduje, aby člověk byl nejvyšší hodnotou. Ale to je právě cesta k zničení člověka, protože pak již nic nezaručuje jeho důstojnost. Lidská důstojnost, jak se na ni dívá křesťan, vyžaduje, aby vše, co je nižší než člověk: svět hmotný, sociální organisace, mu bylo podřízeno. Ale lidská důstojnost nevyžaduje, aby nebylo nic nad ním a nezabraňuje — jestliže tato vyšší skutečnost existuje — aby byla uznána její velikost. Jen malicherné duše snášejí s popudlivou nedůtklivostí někoho velikého vedle sebe. Činí se sami středem všeho. Moderní atheismus je gigantické rozšíření tohoto egocentrismu, tohoto sklonu přivlastňovati vše jenom sobě.

Je to nemoc duše, jako každý egocentrismus. Spása je v příjetí druhého, a sice onoho Druhého par excellence, jímž je Bůh, to jest v otevření se lásce. Přijetí Boha nemění velikost člověka, nýbrž jen zvrásněnost. Přijetí Boha je zárukou a základem velikosti člověka. Měli pravdu první křesťané, kteří pozdravovali v křesťanství velké osvobození vzhledem k silám kosmickým a vzhledem k panovačným choutkám lidským.

V této chvíli, kdy dějiny lidstva stanuly na velké křižovatce, kdy člověk je znovu těmito silami takřka drcen, je to opět křesťanství, které přes chyby, páchané křesťany, může nás zachránit, a sice ono jediné.

ak.

Dr Alfréd Fuchs mluví k studentům.

V únoru 1946 tomu bude pět let, co byl v Dachau mučen velký židokřesťan Dr Alfred Fuchs. V dnešním chvatu života nemáme ještě možnost změřit formát Fuchsovy osobnosti. Jeho dílo je rozptýleno po několika edicích a jeho rukopisná pozůstalost uchráněná před slídivými zraky gestapa, čeká na vydání. Ti, kteří měli možnost stýkati se častěji s tímto velikým mužem, cítí, jak nám chybí jeho osobnost, zvláště v dnešní době, chudé na osobnosti. Každé slovo tohoto následovníka sv. Pavla by mělo být pečlivě pubsíráno a předloženo národu.

●

Při shledávání projevů Dra Alfreda Fuchse (ústních i písemných) našel jsem i záznam o interviewu s doktorem Fuchsem jako docentem na svobodné škole politických nauk. Bylo to v roce 1935. Dal jsem se tehdy zapsat na svobodnou školu vlastně jen pro přednášky Dra Fuchse. O rozhovor jsem požádal docenta po přednášce ve starém Karolinu. Dr Fuchs přijal neznámého studenta velmi laskavě a pověděl mu slova, která nejenže neztratila na časovosti, nýbrž stala se ještě aktuálnějšími. Tu jsou:

»Pane doktore, přednášíte papežskou politiku na Svobodné škole politických nauk. Chtěl byste nám říci několik slov jako docent tohoto předmětu?«

»Chtěl bych vám říci několik slov jako katolickým studentům. Moje přednášky jsou určeny posluchačům všem. Vždyť mě kdysi poslouchali dokonce dva mongolští buddhisté. Ale katolici by se měli zvláště zajímat o to, co se děje v Církvi, protože je to nejlepší prostředek, jak se dostat z malicherné úzkoprsosti a krátkozrakého provincialismu. Mladá generace se vyznačuje tím, že chce mít otevřený pohled do světa. Katolíci nás přímo zavazuje k tomu universálnímu pohledu, a proto bych rád viděl víc katolických studentů mezi svými posluchači. Myslím, že nic tím tak nebudi »sentire cum Ecclesia« jako znalosti života celé Církve. Ovšem nejenom života politického, který je jenom kus vnějšího života Církve, kus její pastorace vůči mocným tohoto světa. Je potřebí poznávati do hloubky, znáti více než vnější život Církve.

»Čemu tedy student má věnovati především pozornost?«

Katolický student, aby byl hoden názvu »katolický«, nesmí utonout v jednostranné specialisaci, nýbrž musí se snažit, aby byl člověkem opravdu obecně vzdělaným, aby dovedl své odborné vědomosti včlenit do širšího rámce. Universalism neznamená dilettantism. V jedné věci máme být odborníky, ale máme mít smysl pro řád věcí, abychom dovedli vidět svět v pravé hierarchii jeho hodnot. K tomu je potřebí vzdělání náboženského a filosofického. Zdá se mi, že na všech místech, ve všech posluchárnách, kde se lze učiti tomuto universálnímu pohledu na věci (Akademické týdny, Studium Catholicum a pod.), by mělo být více studentů než jich je.«

»Míníte, pane doktore, jenom vzdělání rozumové?«

»Naprosto ne. Snad naše generace hřešila upřílišněným intelektualismem. Zdá se mi, že dnešní mládež dovede spíše chtít, dovede lépe odpovídat na podněty vnějšího světa, než jsme to dovedli my. Bývá to tak obyčejně, že po generaci intelektualistické přichází generace voluntaristická. Ale pouhé chtění nestačí. Máme-li chtít správně, musíme jednak něco znát a vědět a chtění usměrnit podle mravních principů. Voluntarism neznamená divošskou primitivnost myšlení právě tak jako intelektualism není pouhá kupa znalostí a strohý racionalism, který chtěl vědou rozřešit i otázku posledních věcí člověka.«

»Můžeme se věnovati svým vědeckým zálibám, když po vystudování nevíme, zda budeme míti možnost náležitě se uplatnit?«

»Rozhodně. Nedostatek možností uplatnití se vzdělancům v naší době sice hrozí, je nejspíše se člověk uplatní tehdy, když se něčemu naučí opravdu dobře, a to lze jenom tehdy, když pěstuje vědu, kterou opravdu miluje. Trochu nadšení poradí vám v životě často lépe, než chtěná a záměrná praktičnost. Vzpomeňte na Vrchlického:

»Dolů s křídly? Chyba lávky!
Kdo má křídla, přeletí!«

A když už cituji verše, chtěl bych vám připomenout, že by mladí lidé měli dbát na kulturu mluveného i psaného slova, která, jak se mi zdá, je v žalostném úpadku. Měli byste číst více básně, i básně klasiků, protože to je nejlepší cesta, jak kultivovat svou vlastní mluvu a myšlení. V tom by nám mohla být příkladem zvláště Francie.«

Dr Ctibor Mařan.

Kulturní kalendář pro leden 1946.

Vilém Bitnar:

5. ledna:

Uplynulo:

1836 obdržel v Kairu Ferdinand vicomte de Lesseps od egyptského místokrále Said Paši koncesi k stavbě Suezského průplavu, který přispěl k rozvoji lidské civilisace 80

1866 hrála se v Praze premiéra opery Braniboři v Čechách od Bedřicha Smetany, znovu vzkříšena po revoluci 1945 jako obraz hitlerovského řádění v Protektorátu 80

1921 zemřel v Paříži Ernest Denis, francouzský historik, spisovatel velkého díla »Čechy po Bílé Hoře«, spolupracovník zahraničního odboje československého 25

6. ledna:

1876 narozen v Ohnišťanech Josef Hanuš, doktor bohosloví, metropolitní kanovník kapituly u Svatého Víta v Praze, docent Karlovy university, autor díla »Úvod do srovnávací vědy náboženské« a bohovědných studií 70

1911 zahájena v Brně první zemská konference Orla, sněmující po dva dny za předsednictví docenta Jana Šrámka 35

7. ledna:

1891 založen v Praze Historický kroužek Družstva »Vlast«, vydavatel revue »Sborník Historického kroužku«, soustřeďujícího studie o církevních dějinách českých katolíků 55

8. ledna:

1836 narozen v holandském Dronrijpu Alma Tadema, historický malíř světové pověsti 110

1896 vyšlo v Praze první číslo měsíčníku »Nový život«, organu literární družiny katolických kněží i laiků, redigovaného knězem a básníkem Karlem Dostálem Lutinovem 50

1898 zemřel v Paříži Paul Verleine, geniální lyrik, kníže francouzské mládeže básnické, autor knihy katolické poesie »Sagesse« 50

9. ledna:

1881 narozen ve Florencii Giovanni Papini, autor proslaveného »Života Kristova«, do češtiny přeloženého 65

12. ledna:

1856 zemřel v Modré u Bratislavě Ľudovít Štúr, slovenský básník a buditel, původce spisovné rozluky, znamenající epochu v národním i kulturním životě slovenském 90

14. ledna:

1881 pověřen ve Vídni Alois Pražák, český ministr krajan ještě správou ministerstva spravedlnosti, v kterémžto funkci vydal známá »Jazyková nařízení«, pobouřivší české Němce sudetské 65

1896 narozen na Svatém Kopečku u Olomouce Karel Svolinský, malíř a grafik, vyniknuvší návrhy na dvě barevná okna pro Svatovítskou katedrálu 50

Vánoce křesťanského Východu.

J. M.

Užívání juliánského kalendáře ve většině církví křesťanského Východu způsobilo, že v den naší Epifanie slaví křesťanské církve Východu teprve předvečer Narození Páně. Je to shoda náhodná a časově omezená, pokud odchylka obou kalendářů nedosáhne většího rozdílu než 13 dnů. Ale tato náhoda mimoděk ponouká k historické úvaze o vzniku svátku Narození Páně. Je dnes v liturgické literatuře již naprosto nepochybné, že svátek Narození Páně je původu západního. Křesťanský východ začíná se s tímto svátkem seznamovati teprve v. III. století. Kliment Alexandrijský svědčí o tom, že původně křesťanský Východ znal toliko Epifanii, kde jedním svátkem bylo vzpomínáno jak Narození Páně, tak jeho křtu v Jordáně. Teprve vlivem západu se svátek štěpil, ale za doby Konstantinovy byl svátek Narození ještě zván malou Epifanií. Jasné svědectví o západním původu vydává sv. Jan Zlatoústý, který vznik svátku klade ve své jedné řeči »do nedávných let«. Tento původní stav je dosud patrný u Arménů, kde Zjevení Páně je největším svátkem církevního roku vůbec; podobný stav je i u východních Syrů. I v řecké církvi jsou dosud zřejmé stopy této původní jednoty, a to v jednotné liturgické soustavě obou svátků, ve značné shodě liturgických textů a v ideovém charakteru, který je u obou svátků týž.

O vigilii obou svátků recitují se t. zv. »carské časy« (oral despotikai), t. j. souvislá bohoslužba primy, tercie, sexty, nony a tvpik — obědnja. Jejich název pochází z posledního období byzantského impéria, kdy císař se osobně účastnil pouze této jediné vánoční bohoslužby, konané v komnatách blachernského paláce. Hesperinos (večernía — nešpory) slaví se podle dnešní praxe již dopoledne a přechází po čtecích starozákonních textů v liturgii sv. Basila. Proto v samotný večer vigilie slouží se místo hesperinu pouze apodeipnon (povečerje — kompletář), spojovaný obvyklým způsobem s ranní bohoslužbou (utrenía — matutinum, přip. laudy). Právě toto apodeipnon má v dnešní praxi, zejména slovanských církví řeckého obřadu, charakter liturgického střední vánoční oslavy, přesto, že je to původně bohoslužba, určená výlučně pro uzavřenou, případně i soukromou, pobožnost mnichů a skládá se tedy převážně z psalmodie a modliteb, kdežto část hymnická je omezena na malé proměnné části. Střed apodeipnu tvoří Isaiášova proroctví o Mesiášt a nadšená oslava velikosti Jediného Boha (Is. 8. 9 až 18 a 9. 2 a 6). Podle značné staré praxe skládá se z recitace tohoto textu prokládaného zpěvem slov »Neboť s námi je Bůh«.

V hymnech celého vánočního officia a samotné liturgie (mše svaté) dominuje oslava Krista-Boha, který v čase stal se člověkem. Tvůrce přichází mezi své tvory. Bůh sníženě se k člověku. Proto země a celé stvoření vítá v něm svého Pána a budoucího Vykupitele. Chybí zde téměř úplně onen citový prvek, který z latinské hymniky vnikl do lidové tvorby evropského středu a západu a který vytvořil pravé ono kouzlo Vánoc, které se nakonec odpoutalo od své křesťanské základny a stalo se tak přecitovělým a předlidským útvarem. Proto také koledy znají jen tv slovanské národy řeckého ritu, které sídlí na hranici západního a východního křesťanství, poněvadž koledy mohly vzniknouti jen na půdě západní vánoční liturgie, a to ještě po přehodnocení vánoc františkánskou mystikou. Východní ritus nevěnuje totiž vůbec pozornost Kristu jako lidskému děťátku, zrozenému za nejtěžších životních podmínek. Snad nejlépe charakterisuje ráz řecké vánoční liturgie tento hymnus sv. [illegible] z Damašku: »Co ti přineseme, Kriste, když jsi se pro nás lidi na zemi zjevil? Každé stvoření, jehož jsi původem, přináší ti svůj dík: andělé zpěv, nebesa hvězdu, mudrci dary, pastýři úžas, země lesknvní, poušť jesle, my pak Matku Pannu. Buď nás, jenž jsi před věky, smiluj se nad námi.« Vystižnost tohoto hymnu, odsunutého dnes na podřadné místo, uchvátila i výtvarné umění, které od XIV. století v následných malbách a ikonách ilustrovalo tento hymnus obrazem, v jehož středu je kompozice Narození Páně, obklopená zpívajícími anděly, klanějícími se pastýři a mudrci z Východu, antickými alegoriemi použité a země a konečně zástupy věřících, kteří v čele s autorem hymnu skládají svůj hold Kristu i jeho Matce. Pro východní chápání křesťanství je příznačná i kompozice Narození Páně samotného. Západní křesťanství již v době románské dovedlo se odpoutati od východního originálu a stále více zdůrazňovalo adoraci Dítěte Ježíše jak osobami vánoční historie, tak jeho vlastní Matkou. Ne tak Východ. Zde ve středu obrazu Marie leží na lůžku a vedle ní v jeslích novorozený Syn. Ale obraz nebyl vytvořen pouze podle vyprávění evangelia, nýbrž hlavně podle apokryfů a proto v levém dolním rohu koupá baba Salomena Ježíška v lázni, zatím co v druhém rohu sedí roztrpčený Josef v rozmluvě s pastýři. Přijíždějící mágové s pastýři, pozdravení andělem, jsou jedním prvkem autentickým. I zde je tedy patrno, že křesťanský Východ převzal svátek Narození Páně ze západu jako liturgický fakt, nepřevzal však jeho ducha nebo předpoklady, na nichž v raném gotice vyrostly vánoce v ten velikolepý hymnus lidského ducha, jaký známe dnes my. Ideou východních Vánoc zůstala nadále Epifanie s jejím mysteriem neskonalého milosrdenství věčného Boha, který pro člověka vzal na sebe lidskou přirozenost.

»Když vás vše zradí, když vám už nezůstane nic takového, co by vás poutalo k jakémukoliv koutečku světa, jeďte do Itálie. Není krásnějšího údělu, nežli umříti v Římě; o celou verstu je zde člověk blíže Bohu. — Když jsem uviděl Řím, zdálo se mi, jako bych uviděl svou vlast. Však ne, ne tak: ne svou vlast, ale vlast své duše jsem uviděl, kde má duše žila ještě předemnou, než jsem se zrodil na svět.«

N. V. Gogol.

DIVADLO

K filmové hlídce připojujeme hlídku divadelní, která má býti katolickému návštěvníkovi divadla nejstručnějším informativním pokynem o budoucí ne právě provozovaných na pražských divadlech, zatím činoherních. Jsme si vědomi významu a poslání dramatického a divadelního umění s hlediska kulturního a společensko-mravního, nejen v světovém dění, nýbrž i zcela zvláště v našem českém životě. V souhlase s učením Církve a s jejím ethickým vztahem k umění vůbec nevidíme úče' divadla v obchodní výdělečnosti za každou cenu, v pusté zábavnosti bez ohledu na vkus, ani v podrývání víry a mravů. Držíme podstatné zásady sv. Tomáše Akvinského: Divadlo je nutné pro společný život lidí. Nesmí ho býti zneužíváno k nenáležitým účelům a v nevhodných dobách, má sloužiti celku. — K orientaci čtenářů podáváme úvodem schema našeho rozdělení, vycházejíce z klasifikace filmové, abychom dosáhli jisté jednoty značek.

Skupiny hlavní jsou tři: písmeno a označuje hry velmi náročné s hlediska myšlenkového a estetického nebo hry, jež jdou nad vžitou představu divadla dějového, anebo takové, jež předpokládají značné divákovo školení výběrové.

Písmeno b značí hodnotné hry únosné pro široké vrstvy obecenstva, v kterých jde o životní zkušenost vážnou nebo humornou.

Písmenem c pak označujeme hry, jež mají buď účel jen zábavný anebo jsou udělány zběžně, i když chtějí řešiti nějaký problém.

K tomuto označení druhu připojujeme společensko mravní klasifikaci přibližně v témž duchu jako je tomu v hlídce filmové. Ovšem povaha divadelního umění má některá vlastní vnitřní sudidla. I znamená písmeno A hry nezávadné, v zaměření i po stránce formální; pod B zařadujeme hry s menšími závadami obsahovými nebo formálními v jednotlivostech; C je značka pro hry, jejichž obsah i forma se již dotýkají zásad nábožensko mravních a při nichž nutno vážit cíl dramatikův i divadelního představení; konečné písmeno D označuje hry, jejichž povaha obsahová a formální je taková, že katolík se jim má vyhnouti z důvodů nábožensko-mravní kázně nebo dokonce z příkazu svědomí.

Podle naznačených dělítek jeví se tedy program pražských divadel prozatím asi takto:

aA — **Matka** (K. Čapek). **Misantrop** (Molière).

aB — **Lásky hra osudná** (Čapkové). **Přátelé městu** (Priestley) **Romeo a Julie** (Shakespeare - Burian). **Učitel a žák** (Vančura).

aD — **Zrození eposu** (V. Lacina).

bA — **Hrdinové okamžiku** (Průcha). **Scény z dob rytířských** (Puškin).

bB — **Cesta v poušti** (Priestley). **14. července** (R. Rolland). **Daleká cesta** (Arbuzov). **Bídě** (Saldat). **Don Juan** (Molière). **Fuenta Ovejuna** (Lope de Vega). **Guyana** (Scheiplugová). **Kamenný host** (Puškin). **Každý něco pro vlast** (Klicpera - Burian). **Lazebník sevilský** (Beaumarchais). **Město nad řekou** (Šrámek). **O myších a lidech** (Steinbeck). **Obyčejný člověk** (Leonov). **Ruští lidé** (Simonov). **Schovanka** (Ostrovskij). **Večer tříkrálový** (Shakespeare). **Velká zkouška** (Černoch). **Věra Lukášová** (Benešová - Burian). **Vlci a ovce** (Ostrovskij). **Zvědavé ženy** (Goldoni). **Ženitba** (Gogol).

bC — **Bohatství** (Aristofanes - Vyskočil). **Strach má velké oči** (de Vigny).

cA — **Cirkus plechový** (Vavřín).

cB — **J. P. P.** (Čočár) **Otec svého syna** (Poláček).

FILM

Třída A.

Filmy pro dospělé bez závad. »Vítězství v poušti« G. B. Reportáž o průběhu války v Africe a líčení porážky maršála Romela. II.

Třída B.

Filmy s menšími závadami. »Rosina sebranec« CSR. Filmově zpracovaná historie odstrčené dívky podle námětu Zikmunda Wintra. Děj ze XVII. stol. v Praze na Františku. Film vynikající skvělou vypravou a fotografií. Režie O. Vávra. II.

Třída C.

Filmy s velkými závadami. »Dětství Gorkého«. SSSR. Příběhy z dětství význačného sovětského spisovatele, které tvoří ve svém celku strašný obraz tehdejšího neutěšeného života v Rusku. II.

Třída D.

Filmy pro katoliky zakázané. »Muž v šedém«. G. B. Lord Rohan »muž v šedém« povahy divoké a bezohledné ožení se bez lásky pro zachování rodu s hraběnkou Clarissou, které ponechává úplnou volnost, takže si žijí každý po svém. Dobrodružná Clarissa vezme k sobě chudou přítelkyni Hester, která má jediný cíl — dosáhnout bohatství a společenského postavení. Podaří se jí připoutat lorda Rohana, je nápomocnou Clarisse v její lásce k potulnému herci, aby způsobila rozvod a sama se stala ženou muže v šedém. Ten však nesvolí k rozvodu, zakáže své ženě stýkat se s milencem pro jeho nízký původ. Hesther nerozpakuje se způsobiti smrt Clarissy, avšak sama hyne pod ranami Rohana, když tento se dozví o zločinu své milenky. I.

●

Římské číslice, uvedené pod každou klasifikací filmu znamenají jeho umělockou hodnotu. I. značí hodnotu prvotřídní, II. hodnotu dobrou, III. hodnotu průměrnou, IV. hodnotu podprůměrnou.

Dobrovolné příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány a budou, pokud si to dárce výslovně nezakáže, kvitovány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 617.70. — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází 1. a 15. každého měsíce. — Poštovní spořitelna Praha 208.401. — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací poštovní úřad Praha 16. — Vytiskl Živnotisk v Praze XII., Belgická ul. 36.

Z domova a ze světa.

Jak je v Polsku?

(Zpravodaj anglického Catholic Herald.)

Mluvil jsem s významným členem polské inteligence, který odjel z Polska před dvěma měsíci. Měl vynikající úlohu v podzemním hnutí po dobu německé okupace, když se byl vrátil do Varšavy po osvobození z oswiecimského tábora. Tam také viděl novou polskou vládu při práci. První otázka, kterou jsem mu dal, zněla: »Jak byste srovnal německý a ruský režim?«

Odpověď: »Za Němců bylo Polsku nekonečně hůře. Jednali s Poláky jako s podlidmi. Ve srovnání s tehdejším životem je Polsko nyní rájem. Jediní dobří Němci, s kterými jsem se v Polsku setkal, byli katoličtí kněží, kteří sloužili ve Wehrmachtu. Ti přicházeli tajně do kostela ve čtyři hodiny ráno a obětí se ke mši svaté.«

»Jaký je život v Polsku dnes?«

»Rusko sleduje určitou politiku a že zřejmě, že zamýšlí obrátit tvář Polska k východu. Jejím cílem je změnit celou kulturu a tvářnost země. Rusko se snaží svým způsobem získati si přízeň Poláků.«

»A co katolický život v Polsku dnes?«

»Kostely jsou plné a svobodné, ale musíme přiznat skutečnost, že poslední léta zkoušky měla za následek rozštěpení Polska mezi slabé a silné. Slabí odpadli, silní naproti tomu udělají mnoho proto, aby Polsko žilo. A jsou mezi nimi skvělí katolíci — muži i ženy, hoši i dívky. Jsou naplněni ideály pro obnovu své země — hlavy nosí mezi hvězdami, ale nohama stojí pevně na půdě Polska.«

Dne 4. října se konala v Čenstochové konference biskupů, kde se jednalo o podpůrné akci k zdolání zásobovacích a jiných obtíží. Ministr sociální péče Stanczyk byl přítomen a dal biskupům volnou ruku k této akci, protože vláda nemůže otázku výživy zvládnouti. Americko-polský kněz v Paříži jedná v záležitosti podpůrné akce s americkými biskupy.

●

»Národ sv. Václava bez kardinála.«

Poslední jmenování kardinálů vyloudilo jednomu dopisovateli »Svob. Zítřku« tento pozvzdech. Buďme jen klidní! Nečiňme za to zodpovědným Sidora, jenž sedí-li ve Vatikáně, jistě nemá naprosto vlivu na jmenování kardinálů. Krakovský arcibiskup Sapieha se stal kardinálem pro své statečné chování pod německými okupanty, kteří řádili proti polskému kněžstvu mnohem hůře než proti českému. Až budou dojednány nejdůležitější otázky mezi naší vládou a sv. Stolicí, bude jistě jmenován i kardinál pro národ sv. Václava. Hleďme jen, abychom národem svatováclavským skutečně byli. A k tomu rozhodně nikdo z nás nepotřebuje roucha kardinálského, nýbrž je třeba »obléci se v Ježíše Krista«, žít pravým křesťanským životem milovati Boží. Každý, kdo trochu ví, co je to život duše, ví také, že nás nespasí otázky prestiže a zevního lesku, nýbrž jedině poctivá, vnitřní převýchova všech, zejména získaní a nadchnutí mladých pro Krista.

Pětidenní pracovní týden

je stále více na postupu. Umožní jistě pracujícímu lidu lepší péči o zdraví, lepší zotavení. Kéž bychom však nezapomínali, že člověk má též duši, kéž bychom tím upřímněji a celistvěji zasvětili sedmý den Bohu. Pak bychom za všechnu tu strojovou techniku, která nám pětidenní týden umožňuje, opravdu mohli říci »Zaplať Pán Bůh!«

Osud Francovy vlády ve Španělsku stále zajímá novináře.

My a Francem ani nesouhlasíme, ani nesympatisujeme. Známe příliš dobře nacismus a víme proto, že každý, kdo se s ním jakkoliv spřahoval, byl buď krátkozraký nevědomec, nebo člověk bez mravních zásad. Jedno z obojího tedy byl i Francův režim. Nechápeme však, že by dnes Franco tam za Pyrenejemi mohl být tak nebezpečný. My tam změnu nepřivodíme, tak mocní diplomaticky nejsme. On asi vůbec neví, co o něm píšeme, myslím, že je mu to znač'né jedno. Jeho jméno je pouze jednou záminkou ke kalení vod v našem domácím životě, když někdo chce rýt do Vatikánu, začne u Franca. Buďme si toho vědomi a nechme každého, ať se vymluví.

●

Vliv katolíků ve Spojených státech. Pod tímto nadpisem píše moravskoostravský list »Hlas« ze 7. prosince, že již za této války byla často nadhozena otázka o vlivu katolíků Spojených států severoamerických a to při různých příležitostech. První, kdo si byl tohoto vlivu velice vědom, byl sám president USA, Roosevelt, jak je patrno z mnohých jeho činů. Několik ještě dnes neznáme téměř nic z jednání, která vedl zvláštní pověřenec Roosevelt'v, vyslaný několikrát do Vatikánu, přece již můžeme říci, že se týkala problémů velice očekávých a asi jednou budou uveřejněny dokumenty, podrobně se, jak velikou zásluhu má svatá Stolice o vítězství práva a spravedlnosti proti násilí představenému nacismem a fašismem. President Roosevelt byl údem presbyteriální církve a považoval-li za vhodné svěřit ministerstvo práce katolické osobnosti, anebo vyslat k jednáním s jihoamerickými státy rektora katolické university ve Washingtoně, biskupa Ryana, činil tak proto, poněvadž musil respektovati přání amerických katolíků, jichž je asi 23.000.000 a tvoří nejmohutnější křesťanskou církev ve Spojených státech. Nynější president Truman kráčí po cestách, jež nastoupil jeho velký předchůdce. Jest ostatně známo, že ve vedoucích politických kruzích Spojených států je mnoho katolíků irského a polského původu, kteří se ve vedení veřejných záležitostí skvěle uplatňují, ovšem bez zvláštní politické strany katolické.

Bratislavské Katolické noviny přinášejí zprávu, že žáci učitelské akademie v Prešově slavnostně zavěsili kříže do všech učeben ústavu.

Národní umělec prof. Dr. Max Švabinský, jeden z našich nejpřednějších výtvarníků, pracuje na výzdobě velechrámu sv. Víta. Do roku 1948, kdy budou v Praze velké národní slavnosti, dokončí tři barevná okna v presbytáři za hlavním oltářem, která jsou 15 m vysoká a 3 m široká. První levé okno měl Mistr Švabinský kompositně hotovo už před příchodem Němců. Nyní ho provádí toliko ve skle. Je na něm znázorněna Královna nebes Panna Maria v korunovačním plášti se svatováclavskou korunou na hlavě, jak žehná knížeti Spytihněvovi, zakladateli původní basiliky, na jejímž místě stojí nynější chrám. Druhé okno má obraz sv. Václava, sv. Víta, Karla IV. a korunou římských králů na hlavě a první jeho manželky, zakladatelky hlavního oltáře chrámu. Střední okno nemá ještě Mistr Švabinský kompositně pevně promýšleno. Pomáhá mu v tom po stránce církevně-výtvarné prof. Cibulka. Bude na něm znázorněna Boží Trojice, komponovaná v souladu s oběma bočními okny.

České duchovní středisko v Opavě bude zachováno. V těchto dnech byl učiněn první krok k obnově a k zachování význačné slezské budovy, kostela sv. Jiří v Opavě. Z kostela, první oběti války, zbyly o velikonocích 1945 téměř jen holé stěny a hromady popela. Nyní se pokrývá nouzovou dřevěnou střechou, aby zima nezničila, co nám bylo zachováno.

Řádová sestry na národní výpomoc. Ze Strážě severu z 5. XII. vyjímáme toto naléhavé volání o pomoc. Zpravodaj listu navštívil v Klášterní ulici v Liberci klášter řádu sv. Vorily, kde ošetřují první české dětské jesličky v Liberci. Při té příležitosti se informoval u představené řádu sestry Anděliny, řádové odb. učitelky, původem ze staré české rodiny kutnohorské. Okolo sestry Anděliny nalezl přes 40 dětí od 5 do 13 let věku. Přivádějí je k sestře Andělě rodiče, kteří chtějí, aby odstranila z dětských duší následky hrozná šestileté doby lží. »Z dějepisu neumějí nic — vyprávěla sestra Anděla — »Ani ne to málo, co umějí, je silně zkresleno. Přirozeně, že je nemohu jen učit. Vyprávím jim, hrajeme si, pak zase vyprávím a učím je pravdu o našem národu. Učím je, jakou máme krásnou zemi a jak je třeba, aby v ní žili krásní lidé. Ale protože děcka jsou hravá a jejich rodiče v dnešním shonu se jim nemohou věnovat, chodíme ven na zahradu, zpíváme, tančíme a běháme, abychom se otužily. A učím ty malé, aby na sebe byly hodné a slušné. A v tom pomáhám i škole...« Řeč přešla na nesnáze řádu, který potřebuje aspoň trochu uhlí, a aspoň trochu českého a lidského pochopení. Na dotaz zpravodaje, zda má řád těžkosti, odvětila sestra: »Slabé slovo. Řád stojí v nejkritičtější situaci, jenom kdyby nám povolili řádovou kuchyni. Je tady celé zařízení dívčího domova a bylo by tak zachráněno zase kus české práce. Ale snad někdo pochopí, že to, co jsme řády dělaly a děláme, je lidská práce pro lidi. A že mnoho z nás trpělo za okupace...« K tomu se redakce »Katolických dovídá z informovaných kruhů, že Severočeské konsumní družstvo (SKD) činí řádu potíže. Drží se totiž Němci nadiktované smlouvy a podle ní brání sestrám používání všech místností vlastního kláštera. Naproti tomu rodiče a školy z Liberce a okolí naléhají, aby sestry zřídily útulek pro dívčí pracující a studující dorost.

ROZHLAS

Protesty proti zastavení vysílání duchovních promluv. Došla nás již řada protestů proti tomuto postupu čsl. rozhlasu. Někteří posluchači dokonce jsou rozhodnuti pro případ odmítavého postoje čsl. rozhlasu, vypovědět koncesi.

●

Na protestní dopis P. Urbana v záležitosti zastavení rozhlasových relací katolických odpovědělo spisovatel Ivan Olbracht v »Kulturní politice«. Snesl řadu důvodů, které dohromady mnoho nedokazují. Před tím i potom se nemůžeme ubrániti dojmu, že je to smutné, není-li v čsl. rozhlase deset minut týdně pro příslušníky církve, která, ať už se na ni dívá kdo chce, jak chce, přece jen měla a má i dnes v dějinách světa i českého národa trochu jiný význam, než na př. mormoni, o kterých se pan spisovatel také zmínil.

Vyvolá-li taková 10minutová katolická promluva »množství projevů a protestů«, dokazuje to velmi nízkou kulturní úroveň našeho veřejného života, nesnášenlivost nejhoršího stupně, která dává špatné vysvědčení národu »humanity«.

Nejvíce pohoršení prý způsobila promluva o růženci. Je-li tomu tak, je to jen nový důkaz našeho povrchního pokrokářství, neúcty k tradici a nadutě soběstačnosti, která nás činí tak neoblíbené a kterou by přece rozhlas, vedený vynikajícím spisovatelem, měl převychovávat, ne ji podporovat.

Babička Boženy Němcové je jednou z ideálních postav krásného češství. A přece: »První její bylo, když ráno vstala, počchnat se a políbit křížek, visící na klokočovém růženci, jejž ona vždy při sobě nosila, v nocíčhak pod hlavou měla.« Erben, jeden z tvořitelů našeho moderního básnictví, cítil a básníckv vyjádřil, jak růženec, to je úcta mariánská, je hluboko v srdcích našeho lidu. Každý tercián to čte a ví.

A dnes je změnka o růženci nebezpečná národní jednotě? Je ta naše jednota tak křehoučká, tak málo zmalená léty nejtěžšího utrpení, že ji něco takového může ohrozit?

Nebuďme směšní!

ak.

Kdy vysílá Vatikán?

Každý den mimo neděli ve 20 hodin na vlně 31.06 (informace neb okrátké promluvy, řeči sv. Otce, akta římských Kongregací, život ve Vatikáně, náboženské aktuality, důležité listy biskupů, některá themata naukova a pod.). V neděli v 11.30 hod. mše sv. na úmysl sv. Otce (nyní za mír) na vlně 31.06 m a 19.87 m.

Proč byl poražen pohanský nacismus?

V edici Rozpravy v Praze vyšla právě kniha Dr. Cibora Mašana: »Davy, lid, osobnosti«. Je to sbírka bystrých filosofických, sociologických a psychologických postřehů. Jejím hlavním tématem je rozbor pohanského nacismu. Autor se ptá, proč tak dokonale organisované pohanství muselo být v Evropě poraženo a odpovídá, že je to proto, poněvadž Evropa přes všechny výkyvy různých křesťanskou. Otiskujeme několik výňatků z této knížky, věnované všem křesťanským mučedníkům, kteří trpěli pod jhem nacistického Babylonu.

Je tragedií moderních pohanů, že mají nervy a mechanický rozum z druhého tisíciletí po Kristu, duši a intelekt z druhého tisíciletí před Kristem. Aby člověk mohl užitečně užívat hmotné civilisace, která je plodem devatenáctého století mystické kontemplace, filosofické absurdace, vědecké aplikace a technické kombinace, musí úměrně posílit ducha. Křovák má mechanický rozum, který mu stačí, aby si mohl zhotovit luk a otrávit šípy hadím jedem. Stačí mu víra v přírodní božstva. Víra v přírodní božstva však nestačí člověku, který dovede sestrojit letadlo k vrhání tisíckových pum. Kvalita civilisace se měří poměrem mezi množstvím hmoty a ducha v ní. Aby člověk mohl létat ve vzduchu, aniž by se jeho bližní nemuseli obávat, že jednoho dne na ně bude házet bomby, musil by totéž množství své životní energie, které věnoval odhalování a podmaňování sil chemicko-fysických, věnovati odhalování mohutnosti své duše, pěstování ctnosti a podmaňování svých žádostí.

Evropa se nerozpadla úplně v trosky jen proto, že v ní po všech výkyvech a po všech herezích zbylo určité residuum křesťanství, toho křesťanství, na němž jest Evropa vybudována. Mělo-li by vymizet z evropského řádu vůbec, znamenalo by to konec evropské kultury a civilisace.

Symptomy nebezpečí zániku civilisace jsme právě pozmali — nepoměr mezi duchem a hmotou. Evropský člověk setrvává už tři století v odporném zlozvyku vysvětlovati všechno na světě hmotou. I o duši si učinil představu prostorovou, sesadil ji ke strojům a pákám mechanického rozumu. Jako dosud činil u hmoty, rozatomisoval i svůj vnitřní život. Když si uvědomil, že rozklad je hniloba a když si z troskami vlastního já nevěděl rady, slepil je náhodně a la race. Chtěl vpravit nohu Evropana XX. století po Kristu do bot zhotovených v pohanském pralese podle kopyta XX. století před Kristem. Zapomněl, že — jak říká Baudelaire — pravá civilisace není ani v plynu, ani v páře, nýbrž ve zmenšování stop dědičného hříchu.

Má-li být evropská civilisace uchráněna před barbarisací, musí přijít doba velkého synthetika, který by dovedl vyrůžovat z bahnitého řečiště moderní kultury všechna zlatá zrnka věčné pravdy, jež zaplavily proudy minulých staletí. Musí přijít doba synthesy nejen myšlenkové, nýbrž i sociální a politické, neboť křesťanství čeká na svou instalaci i v životě společenském a hospodářském. Zbrojnice heretiků, to jest těch, kteří ze všeobecné pravdy vybírali částky a proměňovali je na pravdu celou, je dokonale vyprázdněna, takže nejnovějším bludařům nezbylo, než vracet se k době předkřesťanské. Cesta příštího synthetika bude návratem do minulosti, ale nikoliv návratem bez zpáteční cesty. Bude to kontrolní přehlídka práce několika desítek maniaků, kteří obětovali své manii kus celé pravdy. Bude to cesta inspektora, který sbírá po potrhlých profesorech zapomenuté aktovky a deštníky. Synthetik musí být člověk vážný a poctivý. Ne prázdný mluvka, který by zůstal na povrchu věcí a chodil by si pro vědomosti do naučných slovníků. Musí to být člověk opravdu katolický, to jest muž se smyslem pro universalitu, jednotu a celost.

●

Příklad budování civilisace známe z dějin Církve, která staví nejen na Písmu, nýbrž i na tradici. Litera bez spojení se životem zabíjí. Lutheránství založené na litefe je zkamenělý květ. Je na něm jen to, co rostlo až do chvíle, kdy nastalo ustrnutí.

Církev se stále obohacuje mystickou zkušeností svatých, v nichž působí Slovo. Nové získává a staré uchovává v náboženství i v kultuře. Křesťané, když vyšli z katakomb, mohli zahladit všechny stopy perverzního, násilnického, zkaženého, prohnilého, pohanského světa, který je krvavě pronásledoval, házel je v amfiteátrech divoké zvěři a křižoval na rozcestí. Křesťané však byli lidé jasného rozumu a dobré vůle a začali vybírat z odumírající antické kultury to, co stálo za uchování. V klášterech pilní mužl opisují pohanské básníky, filosofy, politiky a právníky. Z dožitého a mrtvého díla vybírali živá zrnka pravdy, takže katolická nauka se stává souborem a vrcholem vší kultury, která se kdy v lidstvu vyskytla.«

Ze Svatováclavské Ligy.

v Praze IV., Hradčanské náměstí 8

Svatováclavské semináře v arcidiecesi pražské. Se souhlasem nejdůst. arcib. ordinariátu a v dohodě s arcidiecesním pastoračním ústředím bude Svaz katolických mužů (Svatováclavská Liga) pořádati zvláštní kursy pro hlubší náboženské vzdělání laiků. Bližší pokyny budou na požádání zaslány.

Duchovní konference činných členů S. L. konají se vždy každou první sobotu v měsíci.

Hlaste nám změnu své adresy.

Hledáme adresy těchto členů: Josefa Sosnovce, Mikuláše Dohnala, Dra Václava Navrátila a Dr. Vladimíra Posejšila.

KATOLÍK

2

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 20. LEDNA 1946 • CENA Kčs 1.50

Autorita pro katolíka nedotknutelná

RNDr. Artur Pavelka

Velmi často jsme v poslední době svědky zvláštní reakce na naše poměry u těch, kteří se po dlouhém pobytu ve svobodné cizině vracejí mezi nás, kteří jsme žili šest let pod okupací nebo v koncentračních táborech; posuzují nás docela jinak, než to po pravdě zasluhujeme. Ba hovoří jazykem, který jsme dávno odložili. Takový posudek a takový ton jazyka se ozývá také v úvodě ke článku o sv. Otci uveřejněném v minulém čísle na tomto místě. Pro lepší dorozumění mezi těmi, kteří žili ve svobodné cizině a námi, kteří jsme žili ve vlasti, budiž dovoleno vyznati stanovisko k autoritě sv. Otce i nám po šesti letech nesvobodné isolace.

Nebude zcela jistě ani jednoho kněze, ale nebude ani jednoho laika katolíka, který je upřímným dítkem své církve, aby i jen na vteřinu zapochyboval v neochvějné důvěře právě nás opuštěných ve svého milovaného Sv. Otce. Nikomu z nás nikdy nenapadlo ani v tajné vedených diskusích o odhadovaných proudech světového dění i jen teoreticky uvažovat o tom, že by sv. Otec mohl cokoliv ze závrženihodných režimů, které jako můry pohltila velká evropská revoluce, třeba jen mlčky trpět, ne tak snad dokonce schválit. Vždyť již pouhá představa, že by sv. Otec mohl při posuzování státně organisovaného zla na pochybách, zda takové skutky má odsouditi nebo aspoň trpěti, pouhá tato představa jest pro věrného katolíka přímo hrozivá. Ale takové negativní úvahy nám nepřišly na mysl ani za nejtemnějšího útlaku, tím méně nás znepokojují dnes, ve svobodném státě.

Ale trpěli jsme všichni zde ve své isolaci. Pro nás byl vztah ke sv. Otci ve znamení bolestného odloučení. Které dítě by nepociťovalo úzkost, když mu organisovaná moc brání obrátiti se ke svému Otci? A my nemohli slyšeti jeho hlas, my nemohli naslouchati jeho pokynům, my nesměli býti svědky jeho svaté starosti o nás. Čím jsme měli překonati tuto nitrnou bolest, když jsme o ni ani hovořit nesměli? Jediné vědomí nás sílilo, že v odloučenosti patříme svému Otci ještě více, než v míru. My věděli bezpečně, že zvyšuje své úsilí, aby našemu utrpení nastal co nejdříve konec. My skálopevně věřili, že jeho oběti a jeho modlitby přispějí ke zkrácení smrtelné agonie skoro celého povrchu zemského. Bolesti své jsme na pateně obětovali a spojovali s oběti bolesti jeho a společnou tuto oběť jsme nabízeli na oltáři.

A jak jsme lačněli po slově svého drahého Otce. Jak jsme byli vděčni za každé slovo vatikánského rozhlasu, které nám o činech, o slovech a o záměrech sv. Otce něco povědělo. Když i tento pramen zaniknul, nebylo u nás již skoro vůbec žádného duchovního světla zvenčí. Naše vytrvalá láska však nepřestala důvěřovat a trpělivě vyhlížet paprsek, který by zazářil do našich temnot. Jak mám vylíčiti naši zanícenou radost, když se nám dostala do rukou encyklika Mystici Corporis Christi. Okupantský režim ji povolil jen kněžím pro účely studijní, stavěný časopis »Na hlubinu« přinesl aspoň ukázku, ale jinak nebylo dovoleno encykliku šířit. Ale laskavostí kněží jsme i mi laikové směli usednouti k tomuto přebohatému prameni. To byl hodokvas, který dovede pochopiti jen ten, kdo s námi žil. Jakoby Sv. Otec četl v našich myšlenkách. On věru budoval svoji encykliku přímo na naší naprosté synovské důvěře, že i v odloučenosti žijeme jako údové tajemného Těla Kristova. A jistou rukou modeloval nám takřka hmatatelné jasně neviditelná pouta, která viží každého z nás k němu, k viditelnému zástupci Kristovu zde na zemi. Nezničitelnost pout, nezničitelnost krevního oběhu milosti nadpřirozených, nezničitelnost společného mystického života i tehdy, když jednotlivé údy nevidí zrakem a neslyší tělesným sluchem svoji hlavu, to byl triumf nezničitelnosti Církve, triumf, který jsme vychutnávali s vděčností, již jsme do dnešního dne nemohli plně splatiti.

Zvláštní hřejivá láska spojená se závanem ostrého vzduchu byla znakem slova otcovského. Každý úryvek projevu a zvláště pak encyklika měla na nás živý účinek. Ostrý závan neomylně správného směru cesty projde letargickým tělem, naslouchámeli papežovým slovům. Tak často nás burcoval z čarovného okruhu propagandy, která nás chtěla duchovně uspávat. Vždy se našla chyba, kterou jsme ve světle jeho slov na sobě poznali. Současně však jsme pociťovali na sobě hřejivý účinek lásky, která po nutné operaci uspání rekonvalescenci. V tomto dvojím účinku jeho slov jsme poznali svého pravého Otce: pevně vede a láskou hřeje. Nebylo nikoho, kdo by byl mival pro naše potřeby hlubšího pochopení.

Zisk hřejivé lásky přešel i na nás. Připraveni utrpením a povzbuzeni Jeho mužným příkladem stali jsme se snášenlivější. V míře ještě větší než my, se tomu naučili katolíci, kteří prošli koncentračními tábory, tedy ti, pro které tato hrůzná místa byla dějištěm dokonalejších vnitřních příprav, životních exercicií. Znak po Otci získané snášenlivosti v lásce si vysoko cenime. V jeho znamení chceme začíti svůj nový život. Proto také snášenlivost v lásce nám velí, abychom každý jak nejlépe umíme, své spolubratry zpravili o vzácných otcovských vlastnostech, které na nás srdce Pia XII. vyzařovalo. Jeho autorita byla, jest a bude pro věrného katolíka prostě nedotknutelná. A těm rozpačitým a špatně informovaným chceme v duchu téže otcovské lásky, která nám za války podle příkladu Sv. Otce tak vydatně pomáhala snášeti útrapy všeho druhu, podati hodně nových správ, hodně podstatných zpráv o svém Veleknězi. A budeme každé dobré duši vděčni, která nám v tomto opravdu nedočkavé horoucím snažení podá ruku pomocnou.

Prosíme konečně ty, kteří mají zajisté nejlepší a chvályhodnou snahu nás informovati o Sv. Otci, aby nám naše slova nezazlívali, a aby pochopili, že toto naše vyznání vytryskło z bolesti nad pomválením, že by věrný český nebo slovenský katolík mohl býti zvlášť v důvěře ve Sv. Otce Pia XII.

Plodně čistí a čistě plodní

Alexander Heidler

»Bože, jenž jsi lidskému pokolení plodným panenstvím blahoslavené Marie odměnu věčné spásy připravil . . . « — Tak se modlí Církev denně od vánoc do hromnic. Virginitas foecunda, plodné panenství! To není básnické paradoxon. To je veliký historický zázrak. A veliký mravní ideál — ideál v naší době nesmírně naléhavý. Ve své původní plnosti zůstává ovšem vyhrazen Matce vtěleného Syna Božího, který nemohl míti druhého otce na zemi. Ale jako Bohem daný symbol spojení, čistoty a plodnosti je každému z nás bohatým pramenem mravního světla. Plodná čistota — a čistá plodnost. To je dnes pro nás otázka života a smrti.

Plodná čistota — to je známka vpravdě apoštolských kněží, kteří se dobrovolně zříkají radosti vlastní pozemské rodiny, aby se mohli státi otci nás všech. Aby se jejich duchovní plodnost mohla stupňovati takřka do nekonečna. — Plodné panenství — toť úděl sester, které nemají děti podle těla, ale jsou matkami tisíců pro čas a pro věčnost. — Pochopme již jednou, že je to klad a ne zápor! Že je to positivní projev veliké lásky k Bohu a k lidem. — Najde se mezi našimi dospívajícími chlapci a děvčaty dost takových, kteří uposlechnou vnitřního hlasu milosti a nadchnou se pro tento ideál, pro dokonalé následování plodné Panny — Marie a samého Ježíše Krista?

Čistá plodnost — to je zase úkol křesťanských manželů, kteří musí pochopit, že hlavním cílem jejich spojení není sobecké uspokojení, ba obyčejně ani jen láskyplná vzájemná opora, nýbrž nový život a vzrůst národa. Život a vzrůst hmotný i duchovní. Tedy rodina — děti a jejich výchova. — Čistá plodnost — toť radost zdravých mladých lidí, kteří si uvědomí, jak je vznešené a právě čisté býti spolupracovníky Božími při stvoření nových lidských bytostí a při jejich přirozeném i nadpřirozeném rozvoji. Není to zápor, nýbrž klad: manželství plodné, protože čisté — čisté nejen připravou, svátostí, úmyslem, nýbrž i přirozeným způsobem manželského života.

»Čisté manželství . . . můžete tak vůbec, i za těchto podmínek, vy katolíci mluvit?« — zeptá se možná nejeden zmatený dnešní člověk, který se domnívá, že Církev hlásá manicheistický názor o ďábelské špatnosti hmoty, lidského těla a pozemské lásky. Neví, že Církev proti takovému falešnému a jednostrannému spiritualismu vedla kdysi roztrpčenější boje, než vede dnes proti materialismu. Neví, že základním článkem katolické víry je pravda: všechno stvořil jediný dobrý Bůh — ducha i hmotu, duši i tělo, lásku nebeskou i lásku pozemkou; jde jenom o to, aby se v tom všem našla správná stupnice hodnot. Neví, že manželství je svátost — a co slovo svátost pro katolíka znamená.

Ostatně stačí zamysliti se nad texty a obřady katolické liturgie. Tam mluvívá Církev nejvýmluvnějším jazykem své tradice. Vezměme texty a obřady svatební, vezměme mši za ženicha a nevěstu, vezměme velké svatební požehnání nebo i svěcení komnaty a lože. Ale docela zvláštní půvab spočívá na tichém obřadu, který se jmenuje **úvod matky po porodu** a kterým křesťanské maminky napodobují hromnice Matky Boží. Kolik vznešené poesie i životní moudrosti je zde vyjádřeno v několika pohybech a modlitbách k oslavě obětavého mateřství, k nežnému posvěcení rodinného štěstí, k radostnému dikučinění za největší pozemský dar Boží, za nový život! Kdysi ve starém zákoně to bylo »očišťování«, ale ne mravní, nýbrž obřadní (podobně jako po nemoci) — slavnostní závěr šestinedělí a vstup do běžného života. U Matky Boží už to byl jen a jen projev díku a zasvěcení. A po ni tak dobrovolně činí i naše mladé maminky. Jen ať na to nezapomínají! Je to jedna z nejkrásnějších svátostin, svátostina čisté plodnosti.

A také tato čistá plodnost je pro nás otázkou života a smrti. Tentokráte již nejen duševně, nýbrž i pozemsky. Co bude s národem, bude-li mezi námi vždy víc a více lidí, kteří nechtějí býti ani plodně čistí ani čistě plodní? Bude-li tu vždy víc a více žen, jež vlastní vinou nejsou ani pannou ani matkou? Co nám bude platný nový prostor, zůstaneme-li u systému dvou dětí? Jak bychom zodpovídali před Bohem a před dějinami, kdybychom se vší přísností vyklidili svá pohraniční území — a pak nebyli sami schopni jich využít, snad dokonce proto, že by byl národ jistými zločiny tajně vyvražďován? Každý musí pracovati pro budoucnost své vlasti podle svého životního povolání. Ale kdo je povolán k manželství, je také pravidlem povolán k založení plodné a pečlivě vychovávající rodiny. To bývá teprve pečetí pravé lásky.

Plodná čistota a čistá plodnost. Dva úkoly, které se ve společnosti skvěle navzájem doplňují — podle poslání, jaké nám právě určil Bůh. Hle, kolik vpravdě časové mravní orientace je skryto v staré vánoční modlitbě: »Bože, jenž jsi lidskému pokolení plodným panenstvím blahoslavené Marie odměnu věčné spásy připravil; uděl, prosíme: abychom cítili, že se za nás přimlouvá ta, z níž jsme obdrželi dárce života. Pána našeho Ježíše Krista.«

Jednota křesťanstva

Právě v tyto dny se koná po celém křesťanském světě oktáva modliteb za sjednocení křesťanů. Mnozí z těch, kteří, ač se hlásí k jednomu Pánu, jsou přece rozděleni a odděleni od sebe nejen tolika neudůvodněnými předsudky, nýbrž i skutečnými rozpory a rozdíly v mnoha důležitých bodech, v modlitbě a prosbě o jednotu nacházejí záruku, že s pomocí milosti Boží jednou jistě dojdou k jednotě. Vždyť právě dnešní doba svou vzdáleností od Krista více než kdy jindy ve všech dosud věřících křesťanech vyvolává touhu po jednotě.

My, čeští věřící katolíci, ne dík svým zásluhám, nýbrž jen neprobadatelným úradkům Božím, jež měl s naším národem a tím i s námi, víme, že se nacházíme v jednotě, jak ji chtěl Kristus mít a jak ji vybudoval svou božskou ochranou na skále Petrově. Proto nemůžeme ji hledat neb usilovat o tuto snad ztracenou, snad dosud neuskutečněnou jednotu Těla Kristova, jímž je Církev. Prostě v ní a z ní žijeme. Ale bylo by nesprávné, kdybychom si myslili, že při dobré vůli, odhlížíme-li od naprosto mimořádných zásahů milosti Boží, návrat k jednotě je něco, co možno provésti přes noc. Proč to není možné, dobře vyjádřil na jednom studijním unionistickém kongrese v Miláně jeden benediktin z belgického převorátu Amay. Kam se má dojít, je pro nás samozřejmé, ale odkud se má vyjít a po jakých cestách?

V tom je právě háček. Nejedná se pouze o věroučné rozpory, nýbrž i, a to především, často i o po staletí zakořeněné antipatie a předsudky, jejichž vliv a moc je daleko větší, než by se snad na první pohled zdálo. Zkrátka nejedná se pouze o nějaké teoretické dohodnutí, nýbrž o konkrétní život, a to právě ve věcech, jež se dotýkají nejhlubších stránek lidské bytosti.

Abych osvětlil trochu tuto spletitost konkrétního života právě v otázkách sjednocení křesťanů, chci zde zachytit několik dojmů, jež jsem získal za svého pobytu v Anglii, z nekatolického křesťanského života.

Přijde-li dnes někdo do Anglie a dík své katolické víře a jejím světle chce si získat nějakou orientaci po tak pestrém a nejednotném náboženském životě anglickém, musí si uvědomit jednu základní pravdu: přišel do anglikánské a ne do protestantské země. Na to nedávno důrazně upozornil jeden z předních anglických katolických filosofů, jesuita P. Martin d' Arcy ve svém článku o náboženských nadějích v Anglii po válce, polemisuje tak s nepřesným názorem Hilaire Belloca o naprosto protestantském rázu Anglie.

Základní rys anglikanismu záleží v tomto: Anglie nepřetrhala svá pouta se středověkou katolickou minulostí tak různě a radikálně jako třeba německá knížectví. Uchovala si mnoho, zvláště co do vnějších věcí, i když vnitřní obsah se často podstatně v mnohých věcech změnil. Dále se nesmí zapomenout, že klasická doba anglické kultury v době posledních Tudorovců nese na sobě ještě všechny známky evropské křesťanské universalnosti a tak vyzařuje katolický způsob myšlení a usuzování i do dalších pokolení naprosto protestantsky smýšlejících. Konečně je to vidět hmatatelně i v přítomné době, kdy celá současná Anglie ve skvělém barevném filmu »Jindřich V.« s textově založeném věrně na Shakespearovi, se mohla naučit, jak bojovat i umírat křesťansky ve válce za spravedlivou věc, a hlavně, jak vděčně slavit vítězství.

Tyto rozličné prvky z katolické minulosti, rozmnožené o řadu křesťanských myšlenek a zvyků, oživených oxfordským hnutím v minulém století, i zároveň též pronikání liberálních a modernistických idel převážně přilých z německého protestantismu, za posledních sto let značně zpestřily náboženský život anglikánský. Částečně obohatily, částečně ochudily. Ale jisto je, že tak i onak přispěly k zmenšení autority církve jako takové. Nemůže požívat velké důvěry v náboženských a mravních otázkách společnost, kde vedle osob a biskupů, abych tak řekl, značně pravověrných, je možná i postava birminghamského biskupa Barneta, zastávajícího se sterilisace a eutanasie. Rovněž tak nesvědčí o velké vážnosti k nově zvolenému biskupu, když věřící ho uvítají v chrámě s protesty, že je romanisující.

Tato nejednotnost anglického křesťanského života na vás nejvíce a nejvýmluvněji působí, když navštívíte rozličné chrámy a trochu se po nich porozhlédnete. Dosti často se setkáte se sochou Panny Marie. Díváte-li se však po tom, co je pro nás podstatné v každém chrámě, po oltáři, nenajdete jednotu. Uvidíte chrám, kde oltář se změnil, a abych tak řekl, scvrkl na pouhý stůl s květinovou vázou a židlemi okolo. Jinde shledáte oltář, ale působí dojmem, že je tam hlavně, aby tam něco bylo. Ale také se vám stane, že přijdete do chrámu a máte první dojem, že jste v katolickém kostele: věčné světlo, třebas i několik svatostánek, obrazy svatých a dokonce i někdy křížová cesta a obraz Srdce Páně.

V tomto případě jste v kostele, jehož správa je v rukou duchovních, hlásících se k High Church (Vysoké církvi), která dnes je nám nejbližší, ač ovšem toto lze tvrdit jen s určitými, a to značně důležitými výhradami. Jisto je, že dnes High Church představuje v celku anglického křesťanského života nejintensivnější prvek, jenž se dosti rozšiřuje, alespoň mezi duchovenstvem. Má i svoje mužské a ženské řády. Angličtí katolíci říkají, že někdy jediné kriterium, zda jste v našem či High Church kostele je v tom, najdete-li brožurky katolické tiskové společnosti Truth Society.

Do jaké míry však zasahují všechny tyto chrámy anglický lid? Udává se 10% praktikujících anglikánských věřících k 60% praktikujících katolíků. Jisto je, že náboženský život anglických nekatolíků značně ochabuje.

Je vůbec nebezpečím právě v těchto otázkách zanedbávat skutečnost konkrétního života. Sám jsem měl možnost setkat se za svého pobytu s anglikány skutečně věřícími a i praktikujícími, a dokonce jeden se stal mým dobrým přítelem. Ne-

(Dokončení na str. 2)

Jednota křesťanstva

(Dokončení ze str. 1.)

že proto podceňovat hnutí anglokatolicismu, onoho nejbližšího nám směru Vysoké Církve. O jeho životnosti svědčí i to že dnes se k němu hlásí dvě velké kulturní osoby, jež mají značný vliv na vzdělaný svět, oxfordský profesor literatury Lewis a jeden z největších současných básníků T. S. Eliot. O osobnosti tohoto si můžeme učinit představu z kritiky jeho essaye Křesťanství a kultura,“ uveřejněného v jednom anglokatolickém sborníku, kritiky, již uveřejnil Catholic Herald, značně rezervovaný k celému anglokatolickému směru a v níž plně uznává, že i my se z tohoto essaye leccos můžeme naučit.

Otázka anglokatolicismu je velmi jemná. Před válkou navázalo jedno anglikánské benediktinské převorství styky s ženským trapistickým klášterem u Říma a došlo ke společné a vzájemné modlitbě. Jedna ze sester obětovala svůj život za jednotu a její oběť byla přijata. Za nedlouho potom zemřela. Nám se zdá nepochopitelné, že onen malý krok uznání nejvyšší hlavy Církve, je tak nesnadný, ale milost Boží je trpělivá a má své vlastní plány, a lidská duše je někdy ve svém konkrétním životě nepochopitelná.

Jaký je však postoj anglických katolíků ke všem těmto složkám anglikánského života? Upřímně řečeno, značně rezervovaný. A myslím, že kdo nepozná anglický katolicismus zblízka, bude jej považovat za zbytečně chladný. Ale není to jen sebeobrana, nýbrž i povinnost k pravdě a skutečná láska k odloučeným bratřím, za něž se denně modlí, jež jim diktuje tento postoj. Vždyť hlavně se jedná o neplatnost anglikánských svěcení, jasně prohlášenou Lvem XIII. Proto angličtí katolíci nijak neuvítali pokusy s naší strany o revisi celé této otázky.

A na konec nějaké to ponaučení pro nás z toho všeho, co bylo řečeno. Chceme-li i my skutečně pracovat pro jednotu, snažme se plně a nezmlouvavě žít svojí víru. Jsou již pryč doby, kdy se myslelo, že jednota se provede zvenku. Jednota může přijít jen zevnitř, z touhy po plnosti křesťanského života. A naši odloučení bratři nemohou se s námi spojit, dokavad se nezbaví různých předsudků, jež přímo brání jejich svědomí, aby jednota byla skutečně upřímná.

Zvlášť pro nás je důležité, abychom svým nezmlouvavým životem z Víry a to na prvém místě ze základního Tajemství jednoty Víry, Krista skrytého mezi námi na našich oltářích, přivedli své české odloučené bratry k úvaze, na kolik ještě jejich křesťanství se opírá o Krista a jeho Božství, a na kolik nás všechny dohromady dovede spojit, abychom společně hájili svobodu synů Božích.

Antonín Mandl.

Pan president na návštěvě u arcibiskupa clevelandského

V Americe vydávají naši krajané také »Katolika«, jehož některá čísla se nám nyní dostala do rukou. Má samozřejmě americké rozměry, před nimiž je náš mladý »Katolík« hotovou Popelkou.

V čísle ze 6. listopadu 1943 je zajímavá zpráva, z níž vyjímáme:

»V Clevelandě včera skonal arcibiskup Josef Schrembs. S českým a slovenským duchovenstvem ve své diecési udržoval velmi dobré styky. Československá vláda si vysoce cenila jeho zásluh o naši věc ve Spojených státech, takže jej vyznamenala důstojnickým řádem Bílého Lva, který mu byl slavnostně odevzdán při velkém banketu ve dvorané Cleveland-hotelu nynějším washingtonským velvyslancem pluk. Vladimírem Hurbanem. Byla to tehdy ve městě velká společenská událost.

Když přijel v dubnu 1939 do Clevelandu president Beneš, vyhledal arcibiskupa Schrembse v nemocnici sv. Jana. Byl přijat nesmírně srdečně. Statický duchovní hodnostář jej objal, zasypával jej otázkami o Československu a smutném osudu národa pod německou nadvládou a při rozloučení presidenta políbil a žehnal mu s předpovědí, že dobrotivý Bůh jeho spravedlivé věci jistě popřeje vítězství. Ač rodem Němec, netajil se nikdy svým odporem k nacismu a fašismu a byl vždy pevně přesvědčen, že to dovedou ke špatným koncům.

Československý národ a československý lid v Clevelandě ztrácí v zesnulém arcibiskupu Jos. Schrembsovi skutečně dobrého přítele a přesvědčeného zastánce. Bůh popřej pokoje jeho šlechetné duši na věčnosti.

Obnova a co s ní souvisí

V prvních letech první republiky platili katolíci většinou za »politicky nespolehlivé«. Se stanoviska své víry nemohli být s vedením mladé republiky spokojeni. Mohutná vlna tehdejšího protiklerikalismu, spojená leckde s trapným obrazoborectvím jim také nemohla přidati nadšení. A přece jim nevzala lásku k vlasti, nevzala jim ani lásku k republice. Tato láska k vlastnímu státu přemohla všechny hořkosti, vedla k pravému a radostnému katolickému aktivismu. Pamatuji se, jak někdy roku 1927 profesor Jesuita na arcibiskupském gymnasiu v takových svých přátelských reminiscencích přiznal: »Církev je dnes vlastně svobodnější než za Rakouska.«

Předsudky proti katolikům ovšem mizely pomalu. Mizely hlavně státotvornou trpělivostí a moudrou umírněností Msgr. Šrámka, jenž jako realista v politice dovedl nejlépe vystihnouti, jak třeba dokázati, že to myslíme s republikou, a to s demokratickou republikou, upřímně.

Katolický sjezd v roce 1935 byl jasným důkazem toho, že katolíci stojí za republikou a že republika není myšlitelna bez katolíků. Pařížský arcibiskup, kardinál Verdier, jako papežský legát u nás, byl tehdy jakýsi symbolem trvalého smíření staletých neshod mezi Prahou a Římem. Ten, kdo dostivě srovná tento fakt se situací v roce 1918 a 1919, pozná, jak veliká změna se stala a jak veliká práce musila býti vykonána, aby se tam mohlo dospět.

Mnohým se ovšem i tento postup zdál stále ještě příliš pomalý, vliv nábožensky naprosto indiferentních kulturních směrů příliš ještě mocný. Tilo horlivci založili týdeník Obnovu, jenž měl jasně a otevřeně vyslovovat křesťanské, katolické tradice většiny obyvatelstva. Byla to tribuna »nového řádu« kulturního i politického. Tepaly se tam nedostatky a zlozvyky tchgejšího našeho stranického rozvrstvení, mluvilo se proti úpadkové demokracii a proti »partajnictví«. Při tom se však mnohdy poklonkovalo představitelům tehdejší nejmocnější, ba i jejich panům se tam nikdy galantně připisovaly povídky a básně.

Kult moci a autority tam byl ve velkém rozkvětu. Nepomíjelo se při tom zdůrazňování, že úcta k autoritě je pojem katolický, ovšem, že ta úcta šla mnohdy jen tak daleko, pokud představitel autority byl stejného smýšlení se mnou a dělal to, co odpovídalo mému vkusu.

Mezi spolupracovníky Obnovy se skvěla jména nejpřednějších katolických literátů doznávající první republiky. Právě proto je ještě dnes zajímáme. Spisovatelé a básníci, jejichž literární díla zůstanou navždy chlubou českého katolicismu, tam zasahovali přímo do veřejného života, bohužel ne vždycky šťastně.

Zdá se, že nechápali vážnost situace, nepředvídali tragický spád do něhož se věci národní dostávaly, nevystihli, že doba je příliš vážná, že je v sázce všechno. Nikdo nemohl žádat abychom všechno chválili a se vším byli spokojeni ale bylo třeba vyznat, že jsme všichni na jedné lodi. V bouři se nehledá nový kapitán, nýbrž posloucháš se bez hlesu ten, jenž už stojí na velitelském můstku. Nebylo času na osobní skorpení, často promíšené uměleckou žárlivostí na »hradní literáty«, nebylo možno hádat se, většinou malicherně, a nak výsledky ukázaly, nesprávně, kdo přivedl věci tam, kde jsou.

Je těžkou křivdou viniti literární sloupy tehdejší Obnovy a jejího okruhu z moravcovštvy, nelze uvádět v pochybnost, že nenávidělí okupanty celým žárem svých uměleckých niter, že jim nešlo o hmotné výhody a zisky. Říkali o nich, že se »rozešli s národem«, je nesmysl, který nemohou vyslovit a napsat lidé skutečně dobré vůle, lidé, jimž není svoboda mínění pouhou agitační frází. Ti museji přece chápat, že vždycky byly a budou různé koncepce o vedení státu a o smyslu našich dějin. Boje o to vedl sám Masaryk a nenapadlo ho proto nazývat Pekaře hned zrádcem a zaprodancem Němců, naopak řekl o něm při jeho smrti, že to byl poctivý člověk. Nelze však popřít, že mnohé jejich výroky jitřily zbytečně zraněnou národní duši, která zejména od katolických intelektuálů potřebovala slova opravdové sympatie a hřejivé důvěry. V onom nedostatku správného tónu pro tehdejší dobu tkví jejich tragická neprozíravost a příčina, proč jejich literární vlivy nejsou dnes částečně ochromeny, dnes, kdy by ho bylo tolik třeba k skutečnému hájení ducha.

Proč o tom všem píšeme, proč na to vzpomínáme? Jistě ne ze škodolibého farizejství. Píšeme, protože o tom píši jiní. Je třeba, jak jsem již řekl, odmítnout veškeré podezření z kolaborantství, je však stejně třeba přiznat se mužně a křesťansky k některým omylům. Nutno zrevidovati celý ten minulý postup, celý ten základní tón. A tam se, myslím, zapomínalo, že katolictví není pouze úcta k autoritě. Autorita je, řekněme, nádobou, třeba nádobou alabastrovou, jakou měla Magdalena, jejím obsahem je však láska, soucit, bratrství, svoboda, mnoho to věcí, které píši na své prapory lidé, kteří jinak o autoritě neradi slyší. Chceme-li je přece pro ni vychovat, nesmíme jim přinést nádobu prázdnou. Alabastrová nádoba má těmto drahocenným hodnotám zachovat jejich parfum, má je chránit před zvětráním, ale musí je nutně v sobě mít. Jinak to není autorita katolická, nýbrž totalistická.

Tato láska a soucit s chybujícími mnohdy chyběly našim katolickým bojovníkům. V jejich dikci bylo velmi často cítiti povýšené autoritářství: »My jedini máme to správné, my jedini můžeme zachránit národ.« Bylo to sebevědomí křesťana, hrdost z pravdy Páně? Mám dojem, že tam chyběla ona soucitná pokora, která ví, že milostí Boží jsem, co jsem, která ví, že víra je nezaslouženým darem, za nějž třeba vděčně děkovat a nezištně se oň sdílet. I kulturně politickou tvorbu bylo třeba provanouti křesťanským optimismem, jak jej vyjadřuje Čep v »Modrá a zlatě«: »Vy si opravdu myslíte, že mízou věci je láska a radost?«

Tažení rytířů ducha za nové pokřesťanění národa svatováclavského bylo — mohu-li to vyjádřit analogií francouzskou — po stopách Leona Bloy, bylo by však mělo vice vjíti po stopách Claudelových a Maritainových.

Pro srovnání poslyšme, jak mluví Claudel k jednomu hledači pravdy: »Láska k Bohu, naprostá poslušnost a oddanost k Církvi, toť obsah všeho mého učení. Je-li něco jiného v mých obsáhlých knihách, odmítám je s nevýslovným odporem a nehlásím se k nim. Čtěte sv. Jana, čtěte sv. Pavla, tam naleznete pravdu v celém jejím sku a slávě a nak už nebudete míti chuť vracet se k povídání ubohého Claudela. V den, kdy to učinite, uděláte mi největší radost.«

Toť pokora důstojna pravého apoštola. Z ní teprve dostanou naše slova přesvědčující sílu, ona nás oděje ve zbroj nezranitelnosti a nepřemožitelnosti. I dnes jsou doby vážné, I dnes nás národ potřebuje. Chceme-li býti jeho vůdci, musíme jej nesmírně milovat velkou, odpouštějící mateřskou láskou. Myslene na Krista a jeho podobenství o kvočně a kuřátkách. Pak budeme míti s pomocí Boží úspěch, pak přivedeme svůj národ opět ke Kristu.

A. K.

Masarykův příklad

Jaroslav Papoušek, osobní tajemník presidenta Masaryka od roku 1917, napsal v roce 1938 úvahu o Masarykově vlivu v českém dějepisectví a o různých výkladech smyslu našich dějin jak u nás tak u Pekaře. Ukazuje, jak se názory Pekařovy v pozdějším období sbližovaly s Masarykovými, jak oba jsou hořovicími Čechy. Ukazuje to na tomto citátu z Pekaře:

»A není ten Dalimil, jehož kroniku zve Rádl neušlechtilou, přes svou nenávist k Němcům, zápasníkem za ideál cti, dobrého jména a pravdy českého kmene? Není husitství spoluprojevem hořoucí touhy národní, aby Čech byl svatým člověkem ze svaté země, t. j. aby předstihl jiné národy ve své věrnosti a opravdovosti náboženské, čili v řeč naší doby přeloženo, aby stanul v čele evropské kultury? A není slavná sloka hymnu svatováclavské, ta slova modlitby k světci národnímu »rozpomeň se na své plémě, nedej zahynouti nám, ni budoucím«, sama o to, aby nás poučila, jak vroucně náboženský a tedy nejvýš ideově povědomě se české cítění národní, a k jak dojemné zpovědi vědomí svého o duchovní solidaritě všech členů kmene vymřelých i budoucích dovedlo se pozvednout? To je chvíle, kdy slovo vyrůstá nad minulost, vázanou na čas a místo, kdy otvírají se obzlaka.«

A Papoušek dodává: »Pro toto horoucí češtství, obsahem svým mravně tak vysoké, Masaryk měl Pekaře rád přes všechny filosofické a názorové rozdíly. Vzpomínám, s jak živou sympatií mi o něm v Rusku i po válce vyprávěl. A bylo jen v logice věcí, že minulého roku, osobně smířeni a sblíženi, odcházeli na věčnost.«

Vatikán kapitalistický?

Napíše-li »Novoje vremja« velký článek o tak zv. fašistické politice Vatikánu a vydá-li jej komunistické nakladatelství extra jako brožurku ve své »Knihovničce aktualit«, nedivíme se tomu. Aktuální to sice není, je to nejzastaralejší methoda, jakou se mohlo psát před 25, možná před 40 lety ve »Volné myšlence« a podobných tiskovinách, ale budiž. Divíme se však, jestliže si nejnesmyslnější partii z toho ocituje časopis cirkve československé, »Český zápas«.

Tato partie zní takto:

Nedávno se objevila v tisku svědectví, která vrhla světlo na hospodářské zájmy Vatikánu na existenci fašistických režimů. Americký časopis »Protestant« otiskl stať svého dopisovatele Gordona, který žil dlouho v Uruguaji. Korespondent píše, že více než 40% kapitálu »Banco francesitaliano della America del sur«, jednoho z opěrných bodů fašismu v Argentině, patří Vatikánu. Vatikánem jsou vloženy ohromné prostředky do finančních a průmyslových podniků mnohých zemí, hlavně Španělska, Švýcarska a Francie. Vatikánu patří asi jedna třetina akcií francouzského bankovního domu Worms, jehož vedoucí spolupracovali aktivně s hitlerovskými okupanty. Vatikán kontroluje firmu »Compania italo-argentina de electricido«, která má filiálky v Argentině, Paraguaji, Peru a Švýcarsku.

V primitivní táborové argumentaci, v níž veškeré dějiny lidstva nejsou nic jiného než boj kapitalistů za udržení majetku, vydřeného z mozolů dělnictva, je, jak jsem řekl, pochopitelné, že takový argument se jako nejpádnější nechá na konec a že bude určitě působit.

Používá-li však těchže argumentů list československé cirkve, boli nás to skutečně. Ne pro věc samu. Ta je tak nesmyslná, že to vůbec nestojí za to, ji vyvracet. Boli nás to, protože nás boli každá národní malost, protože si přejeme, aby i náboženské spory, které pravděpodobně vždycky na této zemi budou, byly vedeny čestně a poctivě.

Jsou-li v církvi československé lidé, kterým jde o skutečné duchovní hodnoty lidského nitra, myslím, že se za takový způsob psaní musí stydět. Nemohou přece nevidět, že spor mezi dogmatickým katolickým křesťanstvím a mezi náboženstvím nedogmatickým, jak je representuje církev čsl., má hlubší příčiny, příčiny nezávislé na stálém měnění politických kursů a oficielních »smyslů našich dějin« a pod. Nevidí-li to »Český zápas«, dokazuje tím jenom, že jsou mu vlastní náboženské otázky úplně cizí a úplně lhostejné.

Nepatříme mezi mocné tohoto světa. Lidsky měřeno, vedeme velmi nerovný boj s druhou stranou, která vychrlí ze svých rotaček spousty svých pomluv. Ale »Veritas Domini manet in aeternum — Pravda Páně vítězí a zůstává na věky.« Jednou se ukáže, kdo z toto heslo našeho znaku bral vážně a důsledně, jednou se ukáže, kdo měl pravdu.

ak

Balada na apelplace

Jakub Beel.

Snad krysař hamelnský desettisíce krys
hrou přimrazit sem špinavých a šedých,
snad lágrkomando sem od hladových mis
nastoupit dalo roztáh vězňů bledých.

Snad nejtruchlejších sekt se koná tady slet,
jenž v kasematech duší radost souží
a hanby černou mši tu ještě naposled,
než vzdorným smutkem usouží se, slouží.

Snad tisícový dav ten, mrtev ne, ne živ,
tu čeká tupě na loď Charonovu
v mlhách umírání šerý kolektiv,
nač zapomněl, chce zapomenout znovu.

Snad na soud poslední tu setadil se voj,
těch, kteří z hrobů na levici stanou,
snad oblečení jsou v svých hříchů stejnokroj,
snad v uniformu vězňů pruhovanou.

Je těžká kulometů hypnosa a děs
a člověk číslo snad, snad duše nesmrtelná . . .
Ze hlubin zoufalství kdo bude do nebes
vysílat Otče nás, a jiná svá s. o. s. střelná?

Buchenwald — Prosinec 1939.

Kavalíři

František Kos.

Někdy se opravdu zdá, že jsme národ velkých kavalírů. Známky toho vidíte na každém kroku. Znamená-li slovo kavalír uhlazeného společníka a příjemného člověka nehledícího také na nějakou tu korunu, pak ano. Část českého národa se během doby proměnila ve vybrané rytíře, kteří vzácné dámy se jmény pochybených ideji vítají s elegantními úklonami, uctivým políbením ruky a pohledy, pod nimiž se má a může a musí rozbušiti srdce každé takové vysperkované krasavice.

Druh tohoto českého kavalírství má vlastně svůj počátek před staletími. Tentokráte uvítal český pán cizí krásku z Anglie s hlubokými poklonami a protože se k ní všude jinde obrátili zády, byla ona tady u nás v Čechách vedena s fanfárami k tanci. Ten tanec ještě dodnes není ukončen. Takoví už jsou dvorní rytíři, ani si nepovšimnou, že chudinka tanečnice už je hodně znavená, že má smrt na jazyku a že ji je-li, pak má za to co děkovat jenom vlastnímu tenlu svého parketového partnera. A on, možná, také by si rád odpočinul. Také by ochotně na chvilku svou krásku postavil do koutka a podival se klidně na sebe a kolem sebe, ale nemůže se k tomu odhodlat, neboť se bojí nedokončit svou kavalírskou úlohu. Vždyť podle něho jde o světové poslání, snad s tou tanečnicí musí dotančit až na konec zeměkoule. Kdyby se však zastavil a prohlédl si svoji krásku jako rozumný člověk, uviděl by, že drží v náruči úvlost náležející už dávno do starobince nebo chorobince a nikoliv do osvětleného sálu světového divadla.

Je ovšem jisto, že někteří kavalíři se pokoušeli tanečnici různým způsobem omladit a zajistit ji dlouhý život. Zrozena kdesi v hrdém Albionu, nechala se adoptovat v Praze, potom byla předtanečnicí panu Luftěrovi a Kavinovi, načež ji pořádně pustili žilou a když se napudrovala a odložila středověký účes, který ji už kde kdo vyčítal, dala se do tance s renesančními mlíci. Potom sla v kole z ruky do ruky až přišli mužové vědy, kteří s ní uspořádali hotovou taneční skrobačil, na kterou si obzvlášť potrpí čeští kavalíři. Divíte se proto jejímu nynějšímu smutnému stavu?

Ne všem takovým kavalírům bylo v Čechách dopřáno protlačiti se k slavné primadoně. Proto mnoho kavalírů a kavalírku si hledalo náhradu jak se právě dalo.

Tak jsme svědky vycházení bibliofilie, která existuje pouze ve třech exemplářích, z nichž každý byl při čtrnácti stránkách prodán jako dárek pod stromeček za kavalírskou cenu 10.000 Kčs? Je to případ pro Bohnice, pro cenový úřad, pro literární historii, pro Obchodní komoru, nebo je to hledané sousto nějaké sociální péče? Tak se nám zkrátka a dobře zdá, že tady je české kavalírství tohoto druhu ve slepé uličce. Bude patrně třeba nutné svépomoci, aby se kavalírskému hnutí dostalo jednotné ideové základny.

Leč celá věc má jeden veliký háček a ten zná každý, kdo si jednou zblízka prohlédl příliš nápadného kavalíra ulice nebo úřadu. Že totiž takový člověk se jeví jinak navenek a jinak někde v ústraní mezi svými. V elektrice udělá místo šestnáctileté žabce, doma vyhubuje ženě, že nerozloukla dostatečně koks do kamen; na schůzi rozdává kavalírsky sliby v právo v levo, byť by uskutečňování stálo hory peněz a doma se bojí natáhnouti budík, aby jej nepřetáhl a nemusel zaplatit zbytečné hodinářl; v nestřežených chvilích napíše v úřadě pojednání o nové kalkulaci mzdových položek, a manželka mu pro jistotu chodí do pokladny pro ráží; po večerech, když dětí usnou, skládá novou filosofickou soustavu kavalírského viření polopravd a nesmyslů, a v kanceláří se po celý den nesmí do místnosti vpustit čerstvý vzduch; protože podle jakési domácí módy zahrnuje kavalírsky zlomyslnými pomluvami a vymyšlenými nepravdami, a sám se energicky ohražuje proti nařčení, že účast na výrobě tanků, děl a munice byla za doby okupace také jistým druhem kolaborantství.

Takové jsou tedy způsoby mnohých českých kavalírů, kteří se svými malými i velkými, pokřivenými a pocuchanými idoly chtějí obtancovat celý svět a zatím se dostávají k větší nebo menší, sráznější nebo divočejší propasti. K propasti především ducha. A snad nakonec nebude pro ně přece třeba ani zvláštní instituce, ani jednotné ideologie, protože u té životní a kulturní propasti se buď zastaví a vzpamatují, nebo se zřítí z dohledu normálního lidského rozumu, který proti kavalírství falešných mínění staví kavalírství osobní oběti a bliženeckě lásky ve světle pravé víry a na pevné a neotřesitelné skále svaté a milované Církve.

Pius XII. o divadle

Není tajemstvím, že v novinách některých stran se dnes vede prudká kampaň proti sv. Otci Piu XII., nebo jak se neosobně říká, proti Vatikánu. Na první straně je vyjádřeno, co si při všech těch útocích pravý, věřící katolík myslí. Hlavním semeništěm takových podezření jsou zastaralé předsudky, neznalost pravého stavu věci. To vše se překonává ne tak sháněním různých protidůvodů a vyvracením jednotlivých námitek, nýbrž celkovou změnou mentality. Hluboké, hodné blízké, takřka osobní poznání, kdo to je Pius XII. Tato řeč se netýká fašismu ani komunismu, netýká se žádné tak zv. aktuelní otázky, a přece z ní můžeme sv. Otce poznati lépe než z nějaké řeči politické. Skloněte se nad ni, poznáte, jaký to znalec lidského srdce tam mluví. Vycítíte, jak se v ní chvěje otcovský zájem o pravé lidské dobro a dospějete k přesvědčení, jaká to obludnost, takového člověka podezřívat z nějakého »kolaborantství«, z nějakého spojenectví s krvavými fašistickými režimy. Čtěte a meditujte tuto řeč a budete hrdi, že takovéhu člověka můžete nazývat svým Otcem.

ak.

(Řeč Sv. Otce pronesená k římským dramatickým spisovatelům, herečkám, režisérům a kritikům 26. srpna 1945).

*

Zastaralý, dosti rozšířený předsudek staví Církev a uvadění povolání v protiklad, témer ve vzájemné nepřátelství. Vaše přítomnost zde, milovaní synové a dcery, onen mýtný názor zjevně popírá a skýtá nám nauto příležitost ukazati, jak je neopravněný a nespravedlivý.

Vždyť Církev právě proto že zná a oceňuje moc vašeho umění a vznešenost vašeho poslání, zdvihá se mnohdy přísně proti těm, kteří zneužijíce svou osobní dustojnost a nedodržujíce svých povinnosti, používají svého nadání a umění k službě bludu, bezbožnosti nebo smyslnosti.

Co má tedy dělat divadlo — nebo kino — aby plnilo své poslání? Musí především umělecké dílo, ale umělecké v nejširším a zároveň nejzdravějším a nejvznešenějším smyslu toho slova, jak toho sami zakrátko podáte ukázku, předvedouce nám dvě z nejkrásnějších scén »Troubenců«.

Úkol a poslání umění správně chápaného je tento: životi estetického představení povznesti ducha k rozumovemu a mravnímu ideálu, který překračuje schopnost smyslů a pole hmoty, povznesti ho až k Bohu. Dobru nejvyššímu a naprosté Krásе, od něhož pochází vše dobré a krásné.

Umění, stejně dalekе od matného idealismu, jehož nepravděpodobný sen nebo nedosažitelný symbolism ztrácí styk se skutečnosti, jako od otrockého realismu, jenž lpí těsně na předmětu nebo události a nedovoluje duši se odpoutat; pravé umění hrou forem, tvarů, stínů, světel, melodií zpěvu nebo jemnou modulací hlasu při prosté sečtaci dodává myšlence jasnosti a harmonie, a tlumočí ně probouzí city a vášně, jež v srdci lidském dřímaly nebo neujasněné kvasily.

Co se týče umění dějepiscova (nemá-li být pouhým kronikářem) a romanopiscova, tehdy je skutečné uměním pravým, snaží-li se ukázati nebo rozvíji-li takřka před námi zplетité zkloubení principů a následků, poukazuje-li v zauzlení vnějších dějů na skryté důvody a pohnutky, jednak ušlechtilé a jednak nízce ziištné, na charaktery, na konflikty vášní a předevšim dá-li nahlédnouti do úlohy Toho, který, ač neomezuje v ničem svobodu již člověka obdařil, zůstává vždycky »protagonistou dějin.«

Představíte si nyní, že díla romanopiscova a dějepiscova se chopí umění dramatické a že pokračuje věrně v jeho intencích. Množství reflexí a úvah, nezbytných peru spisovatelovu se nahradí a vyjádří nepatrným záchvěvem brv, kradmým pohybem rtu, lehkou kadencí v hlase, pomlkou, trochu důraznější vyslovenym slovem ne méně dobře, ba mnohdy účinněji než prudkými zvraty a vášnivými záchvěvy celé osoby. Přinejlepe k tomu všemu nesčetné vymoženosti dekorace, zařízení jeviště, světla a stínu: spolupráce mezi autory, herci a nejrůznějšími pomocnými službami je tak těsná a intimní, že jejich úlohy splývají v dosaženém výsledku takřka v jedno.

Avšak existuje ještě jiná spolupráce, které je takřka všecko ostatní v dramatickém umění podřízeno. Obecenstvo, zapomínajíc, že je přítomno, aby se divalo a poslouchalo, žije takřka s kusem samotným — herec se toho stává možno říci více než svědkem — prožívá, cítí, chvěje se, otřásá se celou silou svých schopností, se vší živostí svých vjemů. A toto vzrušení celého bytí divákova je rozněcováno a živeno vámi, autoři, herci a herečky v divadle a filmu.

Dojem bývá obyčejně trvalý, mnohdy nesmazatelný. Divák vycházeje ze sálu nese s sebou a v sobě hluboce vtisknutá přesvědčení nebo houževnatě se držící předsudky, tužby vznešené nebo žádostivosti velmi nízké.

Velká je proto vaše odpovědnost! Může-li se historie v oživení těchže dějů různými autory státi tendenční a stranickou a sloužit propagaci tvrzení velmi si odporujících, co říci o divadle. Jež tak přímo působí na mysl diváckovu, na jeho smysly na jeho obrazotvornost a vnímavost dokonce víc než na jeho rozum a úsudek?

Odpovědnost úžasná, ale zároveň krásná a vznešené, již vy, drazi synové a dcery, hodláte nésti důstojně. Odkud to však přijde, že druzí naopak ji berou s lehkovážností a bez rozvahy, a neuplatňují svou činnost a svůj vliv na duši a na lidské srdce, zvláště dospívající mládeže, leč aby je zkazili a snížili jejich důstojnost?

Tohoto žalostného řádu, zdá se nám, lze vidět dvě hlavní příčiny. První je nedostatek charakteru a energie, pro něž se hoví přáním a požadavkům zkaženého publika, libotí se neb i vydražďují jeho vášně a špatné pudy, žebra se od něho za odměnu potlesk, hlučný smích a především tučné výdělky, jimiž samo platí podobná představení. Velké a snadné úspěchy pudí ke stále nových představeních; vždyť taková představení vyžadují tak málo nadání, aby byla vytvořena a tak málo jemnosti a schopností, aby byla předvedena! Zatím však vkus, už tak hrubý, stávaje se stále hrubším a hrubším, vyžaduje stále prudší, a tím způsobem se upadá stále níž a níž.

Druhá příčina tohoto zla by se mohla zdát méně nebezpečnou a škodlivou: tak je nepatrná, tak lidská! Velké je pokušení pro autora, aby ukázal jemnost a hloubku své psychologické pronikavosti a šel až do krajností v analysi charakterů a citů nejjemnějších nebo vášní nejprudších, aby hýřil bohatstvím své palety při malbě dějů a mravů. Velké je pokušení pro herce modelovati podle otisku svého osobního charakteru, jíti až na samou hranici přísuné vhodnosti a nebezpečím překročit ji, jen aby se vystavily na odiv vlastní vlohy a vlastní přitažlivý půvab, třeba jen tělesný. V rumáně tyto mravní anatomie, to realistické »výtvarnictví«, tyto popisy zhýřilostí a bídy dovedou srdce čtenářovo znepokojit. Co se však stane, když se tyto děje v ovzduší sálu a při kolektivním vzrušení odehrávají jako ve skutečnosti, ba takřka zhuštěné a zesílené, účinkem překvapujících vymožeností kinematografických učiněny ještě pronikavější, nebo když v divadle herci z masa a krve jsou tak ztotožněni se svou úlohou, že myšlenky, city a vášně, jež jimi prochvívají, přinutí jejich oči, že se skutečně zaleskнou, uslyší neb zaroní a srdce že zabuší!

Je tedy jasné, že každý, kdo spolutvoří dramatické umění, poddá-li se požadavkům diváků místo aby je ovládl, ať jde za liternostmi marnivosti nebo se nechává podmanit chtivosti zisku, nejen ztrácí něco ze své vlastní důstojnosti, nýbrž uráží i umění, o němž dokazuje, že ho nemiluje ani s dostatečnou odvahou, aby odporoval špatnému vkusu, ani s dostatečnou nezištností, aby mu dal přednost před svůdným pokušením cílžádosti nebo zisku.

Že se hrnou zástupy do neslušných divadel a se dožadují představení stále rozpustilejších, je bohužel nespornou skutečností. Avšak nebylo by správné dávat jim odpovědnost za podobné převrácenosti připisovat jejich přirozenosti zkažený vkus zloby a špatnosti, nebo myslet, že nejsou vůbec schopni okoušet radosti počestných, jež by jim byly představovány způsobe i skutečně krásným. Současné zkušenosti dokazují, že pravá a zdravá umělecká díla se potkávají i nyní, ano, možná víc než v minulosti, a přizní nejenom »intelektuálů«, nýbrž i lidí prostých.

Jak velkolepé pole činnosti se tedy otvírá vám, autoři, vám, režiséři, vám, divadelní kritici! Na vás záleží, abyste znovu uvedli lid ve styk s krásnými a vznešenými výtvory ducha lidského, abyste pracovali o prevýchově dobrého vkusu a počestnosti citů, abyste učili diváky najít sebe sama a ochutnávat nejlepší umělecká díla hodná toho jména, jež předvádíte k jejich obdivu.

A vy, herci a herečky! Je přirozené, je docela pochopitelné hluboké vzrušení radosti a uspokojení, jimiž se zachvívá vaše mysl před obecenstvem, které tíhne a pne jen k vám, vám tleská, vás oslavuje. Vy vidíte, jak je podmaněno vaším uměním, vy cítíte všechnu tu moc vašeho jednání nad myslí i srdcem. Čest těm mužům a ženám, kteří, vědomí své těžké odpovědnosti, pamětlivi vznešenosti svého poslání, nevidí ve svém vlivu na duše leč prostředek, jímž by je povznesli nad zemí a umožnili jim výstup k ideálu. Jsou herci a herečky, kteří nevstupují na jeviště aniž by pozvedli mysl a úmysl k Bohu, a pak nepřekvapuje, zvolí-li si někdy Kristus ve vašich řadách lepší duše, jež pak osvěcuje a vede k mystickým výšinám života dokonalosti.

Dr. J. O. Martinovský:

Metafysika života

(Několik poznámek na okraj Herčíkovy knihy »Život na ruby«.)

Kniha profesora Herčíka, lékaře a biologa, má velmi sympatický rys opravdovosti. Čtouce její řádky, tušíme za nimi autora houževnatě a upřímně se propracovávajícího k vyššímu obzoru přírodní filosofie. Nevyšel z našeho názoru světového, ani se k němu nedopracoval, nicméně stojí mu blízko. Pozornosti a uznání zaslouží pak především statečnost a otevřenost, s jakou se tu vyznává z názorů, jež v naší české biologii jsou taktika senzační novinkou.

Kniha má řadu kapitol, obírajících se rozličnými biologickými problémy. Referujeme čtenáři stručně o jediné, jíž autor nazval »metafysika života«. Metafysika tato spočívá dle něho v t. zv. celkovosti. Autor je tichým přívržencem holismu, onoho moderního zajímavého učení biologického, jež nás vede k tomu, divati se na život bytost jako na celek a jako takovou ji studovati. Je to snaha, na niž nekolikráte ve svých přírodnických studiích narazil už Goethe a již pak v novém učení holismu vtělil slavný biolog Smuts (1936). Holismus je současná reakci na dosavadní způsob studia organismů, jenž analysou měřením a vážením jednotlivých zjevů životních snaží se marně zachytiti život sám. Tato metoda, jež se dobře osvědčila v chemii a fysice, ukazuje se stále zřetelněji nedostatečnou pro biologii, ba je v jistém smyslu přímo n-biologická. Živá bytost zřejmě není pouhým součtem ústrojí a funkcí, nýbrž je soustavou celkem jednotně řízenou, kde jednotlivé části i úkony mají svůj smysl a poslání jen v celkovém souhře.

Holismus jest jednak reakcí na materialismus, který v životě vidí prostou vlastnost hmoty povahy chemicko-fysikální. Jednak na vitalismus, to je na učení, které podstatu života hledá ve zvláštní mohutnosti specifický odlišné od všech druhů fysikální energie. Autor pak se hlásí k onomu směru holismu, který nepřiznává duchovosti jen živým bytostem, nýbrž i hmotě neživé. Vitalismus prý chybuje, klade-li hranici duchovosti mezi živé a neživé neboť tu běží jen o různé stupně duchovosti. Jde tedy vlastě tento holismus proti materialismu mnohem dále než vitalismus, hlásaje proti extremnímu monismu materialistů monismus spiritualní. »Od atomu k člověku, od atomu k nejvzdálenějšíi stálici vede jakýsi řebřík stále složitějších celků nadaných vždy bohatším obsahem duševnosti, chceme-li. Nová metafysika je stupňovitou říší duchovních bytostí, která se vrší jedna na druhou a v níchž zákonitosti jednoho stupně objímají zákonitosti stupně vyššího. Tělesnost není opravdu ničím jiným než zjevením duševna pro duševno.«

Nesouhlasíme s tímto spiritualním monismem. Nezdá se nám, že by bylo proň dosti závažných dokladů a naopak účelnost životního dění považujeme za celá specifický znak ústrojnosti naprosto chybějící hmotě neživé. To, co zde jako jistý stupeň účelnosti bývá uváděno, jsou prosté analogie. Soudíme však, že mnohou nesnáz, s kterou zápasí moderní biologie, bylo by možno odstraniti studiem přírodně-filosofických názorů aristotelovsko-thomistických a litujeme, že autor sám své názory s nimi nekonfrontoval. Rozhodně by bylo záhodno srovnati holistický pojem celkovosti ev. duševnosti s Aristotelovou formou. Srovnejme na př. jen toto: V aristotelovsko-thomistickém pojetí je Bůh první absolutní formou a povšimněme si co o Bohu praví Herčík v závěru svého pojednání: »Jak jsem již naznačil, můžeme viděti v Bohu vrchol celosti, vyvrcholení duševnosti nebo vrchol svobodnosti. Noltenius vidí v kameni věc, která je ovládána přísně kausálními zákony. Zvíře má už jakýsi druh svobody; jeho jednání není lehko předpovědětí, a člověk je mnohem svobodnější ve svém jednání než zvíře. Proč by nemohla státi na vrcholu tohoto schodiště svobody bytost, která má absolutní svobodu, jejíž jednání nelze vůbec předpovědětí, protože jest zde jen jednou?«

Kniha Herčíkova jest nám dokladem poctivého úsilí autorova dobrati se pravdy. V mnohém tápe, v mnohém chybuje i bloudí. Nuže to je jen prostý důsledek každého lidského počínání. Nicméně vážíme si jeho knihy velice, neboť je nám také dokladem, jak blízko se může dopracovati ku křesťanskému názoru světovému vědec, jenž bez předsudků a poctivě o poznání pravdy usiluje.

Dívkám z koncentráků

Vy, které jste se tak z blízka dívaly do tváře smrti a utrpení, vy, které jste samy na sobě v těžkých chvílích života poznaly, jakou cenu má křesťanská láska, nebo spíše, že jediné, co má v životě cenu, je právě ta láska — naše k Bohu a bližnímu a Boží i bližních k nám — prosím vás, zamyslete se trochu nad následujícím:

Nevěřím, že byste dovedly zapomenout na ty zážitky, že byste je chtěly a dovedly »utopit« v požitcích, které poskytuje svoboda, že byste kdy ještě mohly trvale oddati se lehkomyslnosti. Příliš hluboce jste poznemenány životem, než aby bylo možno uspokojit vás něčím bezcenným, nepravým, zdánlivým. Zvláště vás, které jste si zachovalu víru v Boha, které jste viděly a vidite pracovat soudy Boží nejvýš spravedlivě.

Vy jste si vlastně prodělaly nejpřísnější kláštern noviciát. Nikdy není svobodně zvolená klausura tvrdší, než byla vaše nucená. Nikdy klášterní kázeň není tak drsna, jako byla ta, vymáhaná ranami a nadávkami. Nikdy není přísnost představených, která plyne jen z lásky k vašim duším, tak strohá, jako byla ta vašich mučitelů. Nikdy není půst tak těžký, jako bylo vaše hladovění. Nikdy není poslušnost u kláštere tak obtížná, jako byla ta v koncentračním táboře. Která z vás by byla nezaměnila a jásotem za naslouchání vzdechům týraných, řevu jdoucích na smrt, odstřelovaných a upalovaných, která z vás by to nezaměnila za naslouchání modlitbám a zpěvům? Která z vás by s radostí nepřijala mírné pokárání, kterými řádoví představení zkoušívají pokoru a ctnost novicovu, místo nenávistného tupení, kterým vás zahrnovali vaši nepřátelé?

Ano, vy byste obstály jistě v řeholním noviciátě.

Vzpomeňte jen na chvile, kdy jste činily v duchu slavné sliby Pánu Bohu a mocná předsevzetí, jak chcete být dobré a dokonalé, vysvobodí-li vás od zajetí a smrti!

Ovšem, to vše ještě nebylo by to pravé, kdyby chybělo povolání ke stavu řeholnímu. Neboť je pravda, že to nejsme my, kdo si volíme Boha za jediný svůj podíl, ale je to Bůh, který si ze světa volí a vybírá nás pro sebe.

Ale tu se právě zamyslete — a vzpomínejte!

Nepřeslechly jste stěhlavě a lehkomyslně kdysi se ozvavší hlas, neumlčely jste násilím a lehkomyslně v sobě Boží volání? A neopakoval Pán Bůh to volání naléhavě právě tím, co na vás dopustil — a hledíte aspoň teď mu rozumět?

A jestliže některá z vás pochopí Boží volání v sobě — hleďte: všechny naše klášterní potřebují novicky! Tolik se volá po ctihodných sestřicích, tolik jich lidské duše a trpící těla potřebují! Naše ženské řády převzaly řadu klášterů po Němcích, tak na př. ctihodné sestry Alžbětínky v Praze II. na Slupi mají teď o klášter v Brně a v Kadani více, potřebují mnoho řeholnic. Která z vás přinese svoje bolesti zúrodněné srdce v službu Bohu a trpícím bližním? U které nebude Boží dopuštění marno?

Zdravíme vás, naše trpitelky, které zvítězíte!

Běla Dlouhá.

Dědictví po liberalismu

Není tomu tak dávno, kdy nadpis tohoto článku byl by se zdál něčím zcela nesmyslným. Není tomu tak dávno, kdy v každém úvodníku, v každém feuilletonu, skoro v každém dějepise a v každém politickém projevu slavil liberalismus svoje vítězství nad katolickými zpátečnictvími: buď je slavil přitce, žádaje si vykořenění zbytku klerikalismu, nebo je slavil povýšeně a tvrdil — jak to papež Pius X. musil odmítnout — že »papežství nezbývá než se smířit s pokrokem a moderní vzdělaností«. Jeden čas k témuž vítězným jansám také patřilo velebení kapitalismu s potměšilým posměchem vůči středověkým antikapitalistickým předpisům, a i když se ukázalo rozhodně nemožným kapitalism veřejně chválit, přece jen jeho původ — francouzská Revoluce — byla glorifikována dále. Kolem pudrovaných hlav Robespierrea Neúplatného a jeho méně neúplatných kolegů byla nadále rukama žurnalistů upevňována svatozář, a vše co s úspěchy liberalismu nějak souviselo, bylo nesmrtelné, nedotknutelné — tabu. Kterak praví žalm 136? »Viděl jsem bezbožníka nezdviženého, a vyvýšeného jako cedr na Libanu. A popošel jsem, a vída, už tam nebyl, a shánělo jsem se po něm, a nebyl k nalezení . . .«

Ani jsme se nedočítali stého výročí roku 1848, a už je takřka samozřejmostí, kterou netřeba ani dokazovat, že liberalism je něco překonaného, a tudíž (neboť tak usuzuje žurnalistická mentalita) něco špatného. Kde úneseka naleznete liberála? Snad v úzkém kruhu šuškalů, kteří si krátí čas anekdotami o krásnoarmějcích a »časech«; ale z veřejného života jsou liberálové vykázáni. Také na příklad jejich někdejší miláčkové, zavojští kmotrové, budou muset asi vyklidit quirinalský palác, který kdysi uzmuli sv. Petru za ídsotu všech kavárен Evropy; zatím sv. Petr a jeho nástupce jsou tam, kde byli 1871, tam, kde byli 814, tam kde byli v r. 313 . . . Co za této, ne už nezvyklé situace, bude Církev dělat? Pouzdychne si — nový uchnětí a ukliziče trosky po zase jednom zhrouceném protivníkovi, bude z rumu vytahovat ty pravdy, které v onom bludu byly obsaženy a které, to se ví, nová doba pro změnu bude ochotna přezírat. Nesporně bude kolektivistickému XX. století Církev právě tak útočištěm liberalismu, jako liberálnímu XIX. století byla útočištěm monarchismu a monarchického XVII. století útočištěm královrahů . . . Ej uchněm! Ještě raz i ještě raz . . .!

Co se tedy bude zachraňovat po liberalismu? Zásada svobody: zásada, že úkolem, že účelem u jedinými osprave dlněním státu je, dát občanům co nejvíce svobod. Při čemž jakékoliv zneužívání slabšího nemůže být pravou lidskou svobodou, a proto je stát nemůže podporovat, nýbrž bezohledně vymycovat. Opak by byl právě nejhorší liberalism. (Vysvětl. redakce.) Zásada právního státu: že neplatí libovůle panovníka (jednotlivého ani souhrnného), nýbrž že platí jenom vydané, vyhlášené zákony. Zásada rovnosti: že za stejných předpokladů mají občané mít stejná práva, a stát že je nemůže po svém řadit do kategorií, z nichž jedné slibuje ochranu a druhé, patrně, nemilost. Také kulturní úsilí, které jakkoli pokroucené bylo nejsympatičtějším rysem liberálního prostředí, najde zase ochranu, kde jí nalezlo před tisíci lety. Sice moudré vlády uznávají význam kulturního dědictví — poukážeme na humanistická studia v SSSR — ale kdyby to ustalo, zase bude vzdělanost vůsadou Benediktinů . . . A ovšem že pak bude celistvější, ústrojnější, živější než nesourodé shromažďování poznatků a památek, které tvořilo kulturu liberální inteligence. Kdož ví! přijde snad doba, která bude jen z citátů katolické apologetiky vědět, co psali Voltaire, Mill, Ricardo, Welcker a Rottek, Heine a Börne, Thiers a Girardin . . . Neboť není sporu: i cenné prvky onoho doba zanechala. Volnost — rovnost — bratrství! — Liberalism je mrtev: je na nás, tyto jeho zásady vzbudit k novému, a to k opravdovému životu.

Jindřich Středa.

Co český lékař před popravou odkazuje svým dětem. MUDr. Oldřich Hlaváč, literárním jménem Alerich, napsal své rodině, když byl pro vlastenectví a činnost odsouzen od Němců k smrti, dopis a v části určené dětem m. j. praví: »Děti, žijte jednodušeji, dělejte vždy jen jedno dílo. Vážte matce, držte jí, učte se od ní. Budete i veselí i šťastní. Lněte k sobě věrně a vyměňujte si svá boží dary. Mnoho mě te. A mnoho zkoumejte, než komu otevřete své srdce. Varujte se lehkých lidí a nezaměňujte radost s rozmařilostí. Měřte svoji i svého národa velikost přísně na vahách světovosti, nic si nenalhávejte. I na chudém polí může vyrůst vzácný Boží dar, ale ze sebeklamu může vyrůst jen mdloba. Potřebujte laskavost. My smíme žít jen v nesmírné kázni a přísné mongamicky. To ostatní přijde samo sebou.« — Jak krásné od otce, ale ještě krásnější od lékaře a českého lékaře. d.

Proč neměli Němci úspěch. Americký fysik prof. dr. S. A. Goudsmit se zabývá v »New York Herald Tribune« marnými pokusy německými s hledáním atomové pumy. V lednu 1939 Němci stejně jako Američané poznali, že ize uranové atomy rozbíjet, ale jak daleko se od toho stavu dostali Němci a jak Američané! Američané sice věnovali na výzkum této otázky nepoměrně mnohem více než Němci, ale to je ještě až druhotný zjev; důležitější jest, že Němci byli tak domýšlivi na svou trochu úspěchů, že si myslili, že všichni ostatní na světě jsou v tom za nimi, nevěnovali na bádání ani potřebných peněz ani úsilí a byli vlastně stále tam, když přišla zpráva o dopadu první atomové pumy na Japonsko, kde byli na začátku války.

DIVADLO

Katolické jeviště.

(Nejhlubší slova z úst nejpovolanějších o problému divadla se stanoviska mravně lidského přinášíme na jiném místě v tomto čísle Katolika.)

Velká část ochotnických divadelních scén jest v rukách katolíků. Proto je voláme na stráž a k houževnatému úsilí o očistu divadla. Chceme jim býti dobrými radci a chceme jim ochotně sloužit nejen radou, ale i pomocí zejména při výběru vhodných her. Budeme uveřejňovat postupně seznam her pro katolické scény bezvadných, budeme upozorňovat na závady ve hrách jinýcn a přinášet recense her nových. Zvýšenou pozornost věnujeme nejmladším ochotníkům — dětem, naději národa a hrám pro ně. K tomu ke všemu voláme ke spolupráci všechny katolické ochotníky, zejména režiséry katolických ochotnických scén, aby i oni přispěli nám radou i svými zkušenostmi, případné upozorněním na vhodné, po stránce náboženské i mravní bezvadné hry, jimi provozované. Nakladatelství pak vyblízime, aby zasílala své hry k posudku. Naším heslem je: »Nikoliv povolnost ke hrám špatným — nýbrž odvahu k divadlu dobrému.« Všechny příspěvky, dotazy i recensní výtisky zasílejte na adresu: Karel Filip, Nový Hrádek č. 19.

Přinášíme výběh několika her pro katolické ochotnické spolky nezávadných, pro dobu masopustní:

Horský: *Písně dcery ducha mého.* Hra se zpěvy. 3 jed., 7 m., 4 ž. — Scéna před mlýnem. Společenské podniky. Přerov.

Kašpar: *Čtrnáctá.* Veselohra. 3 jedn., 6 m., 8 ž. Pokoj. Máj. Praha. — *U všech čtyř.* Veselohra. 3 jedn., 5 m., 1 ž. Před hostincem. Neubert, Praha. *Všichni vrabci v hrsti.* Veselohra. 3 jedn., 12 m., 2 ž. Kancelář, soudní síň. Neubert, Praha.

Bratři Filipové: *Bělička pro pana profesora.* Veselohra se zpěvy. 3 jedn., 7 m., 3 ž. U lesa. Katolické jeviště, Nový Hrádek.

Skala: *Až srdce moje zahoří.* Veselohra. 3 jedn., 6 m., 5 ž. Nádvoří. Birnbaum, Brtnice na Moravě.

Čáp: *Football vede.* Opereta. 4 jedn., 9 m., 6 ž. Pokoj. Jeviště, hřiště. Společ. tiskárna. Přerov.

Müller: *Jak ti chudí o to jmění přišli.* Veselohra. 4 jedn., 7 m., 4 ž. Dílna, salon, zahrada. Občanská tiskarna. Brno.

Dvorecka: *Když se štěstí usměje.* Veselohra. 3 jedn., 4 m., 5 ž. Pokoj. Birnbaum, Brtnice.

V. A. Svoboda: *Karel Skreta, malíř.* Veselohra. 3 jedn. a proměna. 8 m., 2 ž. Komnata. Čsl. akciová tiskárna. Praha.

A. M.: *Koníček doktora Čápa.* Veselohra. 3 jedn., 5 m., 2 ž. Čekárna u lékaře. Birnbaum, Brtnice.

Zárubský-Očenášek: *Láska na horách.* Veselohra se zpěvy 6 m., 6 ž., kompars. Před statkem. Společenská tiskarna. Přerov.

Zubšťýnšky: *O. Floriánku, přijď.* Veselohra. 3 jedn., 5 m., 3 ž. Pokoj, zahrada. Kčs. 6.—. Birnbaum, Brtnice.

Svehlová: *Vesnička pod Šumavou.* Hra se zpěvy. 3 jedn., 8 m., 6 ž. Dvorek. Kčs 6.—. Birnbaum, Brtnice.

Borovec-Balda-Očenášek: *Pod naší lípou.* Opereta. 3 jedn., 7 m., 3 ž. Náves. Kčs 10.—. Společenská tiskarna. Přerov.

Honsa: *Princezna ze Slovače.* Opereta. 3 jedn., 7 m., 3 ž., kompars. Hostinec, háj, zámecký sál. Kčs 7.—. Birnbaum. Brtnice.

Dobský: *Honba za štěstím.* Veselohra. 3 jedn., 7 m., 3 ž. Před statkem, světnice. Kčs. 6.—. Birnbaum, Brtnice.

Pro děti: *Masopustní akademie.* Básně, písně, divadelní výstupy pro děti. Kčs 5.40. Birnbaum, Brtnice. — Průcha: *Pohádka zimního večera.* 4 jedn., se zpěvy a tanci. Les, komnata, světnice. Více chlapců i děvčat. Švejda, Praha — Sokolová: *Pohádka o zlatém klíči a živé vodě.* 3 jedn. Více chlapců a děvčat. Podzemní komnata, oblouha, jarní háj. Máj, Praha. (Pokrač. příště.)

FILM

Třída A d) — vhodné i pro mládež.

Kniha Džungli — GB. Celobarevný film podle světozrámého románu Rud. Kiplinga.

Souboj — SSSR. Příběh ze života sovětské a německé špionáže podle povídky L. Šejnina, odehrávající se v nedávné době.

Třída A. — filmy pro dospělé bez závad.

Zač jsme bojovali — I. III. — USA. Historická reportáž této války.

Pohřešuji letectvo — GB. Dobrý vojenský reportážní film.

Strategie, která selhala — GB. Reportáž.

Třída B — filmy s určitými závadami.

Konec dne — Francie. Tragikomedie ze života přestárlých herců, kteří se někdy stávají obětmi bývalého svého povolání. I.

Celý svět se směje — SSSR. Hudební veselohra o talentovaném mladém pastýři Koštovi a jeho hudební kariéře. II.

Kontrabanda — GB. Veselý a napínavý typ válečného špionážního filmu. II.

Třída C — filmy s určitými velkými závadami, pro které nelze je doporučiti.

Život bohémy — Francie. Vyšlého život pařížských umělců. Děj a hudební motivy k nepoznání upravené podle opery G. Pucciniho »Bohéma«. Dobrá fotografie, hodna dramatičtěj lepšího děje. Nepopíráme jistou snahu o mravně ušlechtilé motivy (filosof Colline), ale i to se utápí v plané sentimentalitě a je vyváženo kýčovým a naprosto nekřesťanským lehkomyslným pojímáním života. III.

Třída D — filmy naprosto závadné.

Bohdan Chmelnický — SSSR. Vlastenecké boje z ukrajinských dějin bychom jistě sledovali sympaticky, avšak naprosté nepochopení katolických institucí a naivní zjednodušení tragických duchovně-dějinných konfliktů připomíná dnes dávno zapomenutou lidovou liberální literaturu. II.

Z domova a ze světa

Obrázky z Polska.

(Ze švýcarského týdeníku Die Weltwoche.)

Polský president.

»Vlastní vedení státu je v rukou presidenta »Krajové Rady Národové«, Boleslava Bieruta a vlády. Bierut, jinak Krasnodembski, je komunista, jenž se osvědčil stejně jako strhující řečník, tak i jako obratný taktik. Jeho chytrý obličej nalyl během doby, ve které zastává nejvyšší úřad, výrazu uspokojené důstojnosti. Z úspěšného agitátora se stal sebevědomý velký pán, jenž sedí v bezvadném obleku na svém presidentském křesle, maje za sebou několik čilých adjutantů. Hlava státu, která se — jaká to hrůza pro mnohé západně protikleriály — súčastňuje velmi způsobně četných církevních slavností, které se v Polsku — mnes domněle nevěreckém — konají při každé vlastenecké příležitosti. (A kdy se takové příležitosti nedostává?)

•

V Polsku je katolicismus životní silou, která zasahuje do všech úseků denního života a které se nemůže snad nikdo vyhnouti. Pokud se týče ovšem zachovávání mravních příkazů náboženských — to je jiná věc. Poláci nemají ve zvyku trápiti se metafysickými otázkami, ani je nehájí, ani je nevyvracejí. Průměrný občan přijímá křesťanské pojmy jako samozřejmost, obřady jako národní tradici. Není pohřbu beze mše sv., ba ani otevření elegantní restaurace se neobejde bez kněžského posvěcení. Vůči biskupovi se každý chová uctivě, vůči jiným duchovním zdvořile. Když celé Polsko oslavovalo zachránění národního pokladu: urny se srdcem Chopinovým, velebil komunistický president zásluhy arcibiskupa Szlagowského, jenž ji zachránil. Vypovězení konkordátu pochází z části patrně ze zklamané lásky, protože Vatikán ještě stále uznává londýnskou polskou vládu. Ale o nějakém kulturním boji nelze mluvit. Shromáždění biskupů, které se konalo začátkem listopadu v Čenstochové, vydalo velice loyální projev. Kardinál Hlond, primas, jenž byl při svém návratu triumfálně přijat, objíždí se všemi vojenskými i civilními poctami území západního Polska a arcibiskup kníže Sapieha (nyní kardinál) zaujímá ve svém vlastním týdeníku velmi otevřené stanovisko k polským věcem a událostem. Církevní, Němci uloupené statky byly vráceny pravoplatným majitelům.

•

Nesociální jednání s učiteli náboženství. Evangelický týdeník »Kostnické jiskry« z 10. ledna t. r. píše pod tímto nadpisem o učitelích náboženství m. j. toto: »V době okupace některé školské úřady dokonale využily tohoto nerozřešeného právního případu (kdo totiž nemocenské a pensijní pojištění subsidiárních učitelů náboženství má platit). Přihlásily tyto učitele náboženství jak nemocenský, tak i pensijně a v době totálního nasazení mohly jimi volně disponovati před pracovními úřady, aby tak zachraňovaly učitelstvo literní. Zvláště církev katolická byla totálním nasazením subsidiárních učitelů citelně postižena. Církev československá již méně a naše (t. j. evangelická) jen v ojedinělých případech. Dnes, kdy se práce vrací ve státních úřadech k mírovému pořádku, ozývají se opět hlasy, že školské úřady jsou pouze prozatímními zaměstnavateli. A tak by bylo třeba v brzké době tento spletitý poměr rozřešiti. Druhým momentem, hodným řešení v dnešní době, je moment finanční. Žijeme v době, kdy se mluví o sociálním pořádku. Všude jsou pranýřování lidé s asociálním cítěním. A hle: subsidiární učitel náboženství má za hodinu odměnu na obecné škole Kčs 5.70 a na měšťanské Kčs 6.80. Dříve dostávali tito učitelé maturanti hodinový příplatek 4 Kčs a nematuranti 3 Kčs. Leč v I. pololetí škol. r. 1944—45 hodinové příplatky ve většině případů odpadly a jednorázová roční výpomoc, jejíž výše se pohybovala podle počtu vyučovaných hodin od 400—1200 Kčs, taktéž. Proč se tak stalo, nikdo neví. Z toho je patrno, že subsidiární učitel náboženství, který nemá nikdy na různých ustálno, za dnešních zvýšených cen existovati nemůže vůbec. Vždyť peněžitá odměna za vyučování je mu vyplácena vždy po uplynutí celého pololetí! Ba co více »Mnozí subsidiární učitelé dodnes nedostali vyplacenou odměnu za vyučování ve druhém pololetí školního roku 1944—45. Účtárna zemského národního výboru nedostala ještě pokyn od školských úřadů k vyplacení těchto odměn. Platební listiny leží tedy na stole některého školního referenta. Snad se vám to bude zdát neuvěřitelné, ale tak smutná je skutečnost.«

V Mexico City se koncem října minulého roku konala velká slavnost zlatého jubilea korunování Panny Marie Guadalupské. Přes 100.000 osob bylo přítomno slavnostem a zvláště nadšeně byl vítán kardinál J. E. Rodrigue Villeneuve, arcibiskup z Quebecku jako delegát Jeho Svatosti Pia XII. Je to další radostná katolická zpráva z Mexika, o kterém před léty byly s hlediska katolického zprávy nejchmurnější.

Čeští katolici ve Spojených státech severoamerických jsou zorganisováni v nepolitickém Národním svazu českých katolíků. Pořádají v jednotlivých distriktech (oblastech) své sjezdy a občasné konference. Jedním takovým skvělým podnikem byl den českých katolíků v Chicagu pořádaný na velkém stadionu v Cicero (předměstí Chicaga). Slavnosti vedle velkého morálního úspěchu vynesly i finanční slušnou částku, která byla věnována pro nákup potřeb pro Československo. Pomoc pro Československo podle posledních rozhodnutí Národního svazu katolíků bude poslána prostřednictvím Katolické Charity v Praze.

Významný česko-americký pracovník P. Arnošt Zižka, OSB., který pobyl jako český benediktin několik let v naší první republice a zde na Karlově universitě dosáhl doktorátu filosofie, působí nyní jako vojenský kaplan ve velké nemocnici v El Paso ve státě Texas. Je stálým dopisovatelem katolického deníku »Národ v Chicagu a týdeníku »Katolík«, který vychází tamtéž. P. Dr. A. Žižka podle zprávy, kterou zaslal našemu příspívateli a svému dlouholetému příteli, přijede o svátcích Velikonočních do Československa a bude zde delší dobu působiti v benediktinském klášteře v Břevnově a Broumově.

Přednášky vhodné pro zpracování na diapásky. Ze zpráv našich spolupracovníků se dovídáme, že mnozí přednášející mají velmi pěkné vlastní přednášky se světelnými obrazy, kterých však není plně využito. Svatováclavská Liga je ochotna tyto přednášky vlastním nákladem technicky rozmnožit a umožnit tak jejich nejširší uplatnění. Též vypracované texty přednášek s připravenými předlohami obrázků převezme po dohodě s autorem k technickému vypracování.

Co je s duchovní službou v armádě? Kněží — a to i důstojníci duchovní služby aktivní i v záloze, kteří nastupovali se svými ročníky do činné služby, byli i bez žádosti o odklad propouštění. Při počáteční organisaci čs. armády nebylo to snad divné. Bylo nutno organisovat hlavní složky armády. Dnes již je to poněkud divné. O duchovní službě v armádě se nemluví — aspoň ne zjevně dopovídá. Je jisté, že všech kněží bylo, je a ještě dlouho bude třeba v civilní duchovní správě, zvláště když se rozšířily hranice českých diecesí, ale proč bychom najednou neměli mít určitý počet aktivních důstojníků duchovní služby? Pokud je známo důstojníci-kněží se osvědčili v naší armádě jak po stránce náboženské, tak po stránce národní, a to v míru, za mobilisace i v odboji. A osvědčí se jistě i dnes, zvláště když máme osvětovou službu, v níž by mimo své povinnosti náboženské uplatnili také své schopnosti a vědomosti jiné. (Našinec.)

Kněží, bývalí političtí vězňové, konali 9. ledna t. r. v Olomouci ustavující schůzi své zájmové skupiny při krajském Svazu osvobozených politických vězňů za účasti J. E. ndp. svět. biskupa dra St. Zely a J. S. děkana theologické fakulty dra Cinka. Byl zvolen výbor, navržený při předběžné schůzi v prosinci, a schváleny důležité resolluce. V čele výboru stojí p. biskup Mgre Zela jako čestný předseda, prof. dr. Holubníček jako výkonný předseda, ThC. Kouřil jako jednatel, P. Hofman z Bečvy jako sociální referent a redaktor P. Pokorný jako tiskový referent. Ná

Ústav pro výzkum veřejného mínění se obrátil rozhlasovými výzvami k občanům, kteří by chtěli dobrovolně spolupracovati při vědeckém a nepolitickém provádění výzkumu. Přihlášky a udáním osobních dat a přesné adresy zašlete na adresu: Přípravný výbor ústavu pro výzkum veřejného mínění, Praha II., Národní 10.

První čínský kardinál

Volbou kardinálů ze všech ras a ze všech národností pokračuje Sv. Otec v díle svého předchůdce Pia XI., který jmenoval biskupy příslušníky žluté a černé rasy. V daném okamžiku měla se tak projevit všeobecnost katolické Církve před zraky všech věrných celého světa: dnes žlutý, zítra možná černý kardinál; proč ne?

Jeho Eminence Msgr. Tomáš Tien se narodil 28. října 1890 v Cargtsulčen v šantungské provincii. Po skvělém absolvování studia středoškolského a teologického v semináři Yenčoufu pod vedením německých Otců Společnosti Božského Slova byl vysvěcen na kněze 9. června 1918. Brzy se s ním setkáváme jako s ředitelem Čučengské koleje, potom věnujícím se apoštolátu mezi pohany ve Fanhsienu a potom v Yutaišienu. Ale žízni po dokonalosti; touží po přísnějším řádu, nežli je světský řád časných knězů a proto odchází v roce 1929 do Ústředního domova misionářů Božského Slova v Taikaočvangu a stává se tam novicem ve věku 40 let. 7. února 1932 skládá řádové sliby a odchází pak na své bývalé místo v Yutaišienu. Tehdy jej biskup jmenuje vikářem v Yangku a 23. února 1934 je mu udělena apoštolská prefektura v Yangku, nové misii nesouvisející s apoštolským vikariátem v Yenčowfu, aby se zcela věnoval čínskému světáckému kleru.

O pět let později je Msgr. Tien jmenován titulárním biskupem v Ruspe a prvním apoštolským vikářem v Yangku. Pro něho se nic nezměnilo, jeho správa zůstává táž, ale má význačnou čest být jedním z dvanácti misionářských biskupů různých národností vysvěcených Piem XII. u Sv. Petra v Římě 29 října 1939.

Při svém návratu z Evropy za válečné vřavy a uprostřed množství potíží prozíravě řídí svou misii v Yangku, jejíž území je střídavě v rukou Japinců a Čiňanů, a činí tak dověrně.

V listopadu 1942 je přeložen do Tsingtao, kde je širší pole, ale také neklidné, a odtud jej Sv. Otec vyhledává, aby jej učinil církevním knížetem na sněmu kardinálů konaném 18. února 1946.

V tomto roce 1945 činí čínská církev, která má již 19 vikariátů a 7 apoštolských prefektur právě podřízených domorodým prelatům, pozdravení v Jeho Eminenci Msgr. Tienovi prvního ze svých synů, který oblékne kardinálský purpur. Všichni misionáři se radují, že je tak odměněna staletá práce všech apoštolů, kteří se vystřídali od vzdáleného středověku na půdě Číny tak dlouho pokládanou za nevděčnou. Ale aby se tomu špatně nerozumělo! Misie nejsou ještě skončeny, jsou tam jenom 4 miliony katolíků proti 450 mil. pohanu. Nová doba začíná; mamo radost, že je tomu tak, a přejeme si, aby tato nová éra byla bohatá na konverse mnoha duší dobré vůle.

Dobrovolné příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány a budou, pokud si to dárce výslovně nezakáže, kvitovány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 817 70. — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází 1. a 15 každého měsíce. — Poštovní spořitelna Praha 208 401. — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kožák. — Předplatné na půl roku 20 Kčs, na celý rok 40 Kčs (s poštovným). Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací poštovní úřad Praha 10. — Vytiskl Živnotisk v Praze XII., Belgická ul. 30.

LITERATURA

Chceme našim čtenářům pomoci a přispěti aspoň částečně ve výběru knih, vhodných jak pro mládež, tak pro dospělé. Budeme si všímati literatury zábavně-poučné ale také literatury lidově-naučné z různých oborů.

Knihy rozdělíme na tři skupiny: skupina A bude obsahovati knihy nezávadné pro dospělé. Ad nezávadné pro mládež, skupina B zahrne knihy s menšími závadami a poslední skupina C knihy s velkými závadami, které se ke čtení nedoporučují. Závadami rozumíme hlavně závady mravního rázu a knihy namířené proti učení katolické církve.

Budeme vděčni, když milovníci literatury nám zašlou recensní příspěvky o knihách, které jsou jim jako novinky dostupny. Abychom mohli právě do budoucna stále tyto novinky sledovati, budeme potřebovati spolupráce. Příspěvky zasílejte Svatováclavské lize, Praha IV, Hradčanské nám. 8.

Skupina Ad:

Bor Ivan, Pojďte s námi. Leporello s obrázky Ant. Bureše, Kutná Hora, A. Perný 1945.

Iváněk, Miládka a jejich zvířátka. Leporello. Kutná Hora, A. Perný, 1945.

Zvířátka čekají, zda je děti poznají. Leporello. Kutná Hora, A. Perný, 1945.

Burgert Jaroslav, O nespokojené rybičce. Pohádka. Ilustrace a obálka Jana Pacáka. Nakl. Burgertová, Praha XII. 1946. Dětem do 10 let.

Čajkovskij A., Kozácká pomsta. Dobrodružná kniha pro mládež. Ilustr. Marioquita. ČAT, 1941. Kniha opěvuje hrdinství. Byla nac. censurou zakázána, proto na trhu je teprve letos.

Liršˇ Ferdinand, Pohádky bílého prosince. Beaufort, 1945. Radostný svět, 3. sv. Pro nejmenší o radostných a rozmarných věcech denního života, s mravokárnou tendencí.

Alda Jan, Sůl nad zlato. Zveršovaná pohádka. Herinkovy ilustrace. ČAT, 1945.

Skupina A. Ad:

Vosátka Mirko, Patenty přírody. Kniha o největším vynálezci. Toužimský a Moravec, Praha, 1944. Všechny lidské vynálezy mají svůj vzor v přírodě - dílně Boží. Hlavně pro mládež, ale zajímavé i pro dospělé.

Skupina A.

Malina Vincenc Jan, Z těžkých dob. Básně z let 1938-39. Kunclíř, 1945.

Pecka Dom., Asaunta. Román. III. vyd. Vyšehrad, 1944.

Z legend svatováclavských. Vydal a poznámkami doprovázi Frant. Tichý. Praha Grafická škola, v prosinci 1945.

Novotný Ant., Čtení o paláci Culloredo-Mansfeldů Sibi et amicis. Praha 1943.

Matula Vlastimil, Hmota a její proměny. Využití atomové energie. Praha-Vesmír, III. doplněné vydání, 1945.

Zprávy z Fatimy

Fatima, lépe řečeno nové svaté město, které se nonenahlo budiuje v Cova da Iria, zůstává, ba stává se stále více mystickým střediskem Portugalska, hlavním místem duchovního života lusitánské říše.

Práce na basilice, ženské nemocnici atd. neustále pokračují bez jakýchkoliv subskripcí, jedině z dobrovolných darů věřících. Většina dělníků v počtu 130 přála si vykonati 4denní duchovní cvičení v únoru min. roku v samotné svatyni.

Nyní se staví seminář pro zahraniční misie.

Věž basiliky je dokončována. Na jejím vrcholu je právě umisťována gigantická bronzova koruna mající v průměru 4 m a taktéž vysoka; je to zdělena reprodukce zlaté koruny s drahými kameny, která byla Panně Marii věnována u příležitosti výročí zjevení. Nad korunou je vztyčen velký kříž z mosazi a křišťálu.

Brzy bude na věži instalováno 25 zvonů z chromatické stupnice, darovaných portugalskými ženami jako dík za to, že jejich země byla ušetřena války, a za mír. Pece pro ulití těchto zvonů byly již slavnostně vysvěcery kardinálem patriarchou lisabonským 10. května m. r.

Hořlivé pouti.

Přes dopravní potíže se přílivy poutníků z Portugalska do Fatimy nezmenšuje. 13. května m. r., 5 dní po skončení války, přišlo jich do Fatimy poděkovati Panně Marii 200.000. Bylo podáno 60 tisíc sv. Přijímání a jelito se hostií nedostávalo, bylo nutno dojít pro ně do Leiria.

Při poledni Mši sv. bylo přítomno více než 500 nemocných, na které dohlíželo 22 lékařů řízených dr. Pereirem Gens.

Arcibiskup v Lourenco-Marguês (Mozambique) Msgr. Teodosio de Gouveia (jeden z nově jmenovaných kardinálů) ve svém kázání řekl: »Portugalsko bylo ušetřeno války, protože Panna Maria řekla těm pastýřským dětem ve Fatimě, že metla Boží nedopadne na nás, poslechneme-li její posel-ství a budeme se modlit a činit pokání.«

Každého třináctého dne v měsíci staré pole otce Luciana vidí podobné davy a manifestace.

Pouti 13. října byla důstojně uzavřena serie velkých manifestací za pěkného počasí. 150.000 poutníků mohlo obdivovati bronzovou korunu, o níž jsme mluvili.

Ze Svatováclavské Ligy

v Praze IV., Hradčanské náměstí 8.

Přihlášeným k pouti do Lurd, Fatimy a Říma sdělujeme, že podrobnější informace obdrží později, až se více vyjasní valutové a dopravní poměry. Nikdo tedy nechť zvláštní odpověď na svou přihlášku nereklamuje.

Dětský časopis »Radostné mládí« vyjde podle doasavadních proposic nejpozději v polovici února. Adresa redaktora: Jaroslav Janouch, Praha II., na Příkopě 14. Nakladatelství Atlas.

Předplatné na čas. »Katolík« stanoveno prozatím na půl roku 20 Kčs a na celý rok 40 Kčs včetně poštovného.

α ω

KATOLÍK

3

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 3. ÚNORA 1946 • CENA Kčs 1.50

Svatá Církev obecná

Teprve nyní jsme dostali úplné znění vánočního poselství sv. Otce Pia XII., které jsme dosud mohli poznati jen z kratičkých, často zkreslených výňatků v novinách. Přinášíme je ve dvou částech. První, dnešní, objasňuje znovu nadnárodnost Církve katolické, jak byla vyjádřena jmenováním kardinálů ze všech takřka konců světa. Druhá, kterou přineseme příště, mluví o podmínkách a základech pravého míru.

Na začátku své řeči mluví sv. Otec o tom, co jej přimělo k jmenování tak velikého počtu kardinálů a připomíná některé historické příklady, kdy toto jmenování bylo stejně dramatické. Pak pokračuje:

Jiný rys tohoto našeho jmenování jest rozmanitost národů, k nimž budoucí národové náležejí. Našim úmyslem bylo, aby co možná největší množství lidských plemen bylo zastoupeno a aby tak byl dán věrný obraz universálnosti Církve. V minulých letech svého pontifikátu jsme viděli, ačkoliv byla válka, ba právě proto, že byla válka, příliv všech národů do věčného města. Nyní, kdy světový konflikt se končí, budeme míti, dá-li Pán Bůh, potěšení, spatřiti kolem sebe nové členy posvátného kollegia přicházející ze všech pěti dílů světa.

Řím se tak jeví skutečně jako věčné město, hlavní město světa, urbs par excellence, město, jehož občany jsou všichni, sídelní město náměstka Kristova, město, k němuž se obracejí zraky celého katolického světa.

Nadnárodnost Církve.

Katolická Církev, jejímž středem je Řím, je nadnárodní celou svou podstatou. Tomu třeba rozuměti ve dvojím smyslu: v negativním a positivním. Církev je matka, Sancta Mater Ecclesia, skutečná matka, matka všech národů a všech lidí. Právě proto, že je matka, nenáleží a nemůže náležet výlučně tomu nebo onomu národu, ani jednomu národu více než druhému, nýbrž všem ve stejné míře. Je matkou a proto není a nemůže na žádném místě býti cizinkou. Žije, nebo aspoň ze své povahy by měla žíti ve všech národech. Kromě toho: Jako matka se svým chotěm a dětmi tvoří jednu rodinu, tak tvoří Církev spojením neporovnatelně vroucnějším jednotu lepší než rodina: jednotu mystického těla Kristova. Církev je tedy nadnárodní, protože je universálním a nedílným celkem.

Nerozdílná jednota Církve.

Církev je nerozdílným celkem, neboť Kristus se svojí Církví je nerozdělený a nerozdělitelný. Podle hluboké myšlenky sv. Augustina je Kristus »totus Christus«, Kristus úplný. To však, podle sv. Učitele znamená nerozdílnou jednotu Hlavy a těla, jednotu v plnosti života Církve, která slučuje všechny kraje a všechny časy vykoupeného lidstva.

Tak Církev, pevně založená a hluboce zakořeněná, umístěná uprostřed dějů lidských pokolení na poli rozbrázděném a zmítaném silami, protilehlými, vyzařuje a rozlévá přes všechno opačné úsilí jednotící síly blahodárné do lidstva rozervaného a rozděleného.

Je jasno, že každý pokus učiniti z Církve nesvobodnou nebo službu těch neb oněch lidí a použíti ji v omezených hranicích některého národa, nebo dokonce ji z některého národa vyvoditi, že každý takový pokus byl a jest svatokrádežným útokem proti celistvému Kristu a zároveň útokem proti jednotě pokolení lidského.

Ale národní a státní individualismus posledních století se pokoušel roztrhnouti celistvost Církve a oslabiti sílu její jednoty a její vliv sjednocovací. Liberalismus, dnes již tak nemoderní, se pokoušel utvořiti jednotu bez Církve a proti Církvi na základech laické kultury a zesvětštělého humanismu. Jako plod jeho rozkladné činnosti a jako jeho zavilý protivník vznikl tu a tam totalism.

Výsledek všeho toho úsilí proti Církvi? Zničení zdravé lidské svobody, organisace vzniklé násilím, svět, jenž nemá rovného svou brutalitou a barbarstvím, svou vše v trosky obracející zkázou a hlavně svou zhoubnou rozervaností a naprostým nedostatkem jistoty a bezpečnosti.

Pro blaho své a pro blaho lidstva musí býti Církev více než kdy jindy nadnárodní. Tím musí býti proniknuta její viditelná Hlava, Svaté Kolegium, a celá činnost Svaté Stolice. Tato nadnárodnost je především otázka ducha, mentality. Třeba správně smýšleti a nikoliv matematicky měřiti a statisticky určovati národnostní poměry každé jednotlivé osoby. Během celých období dějinných, kdy řízením Prozřetelnosti dával italský národ častěji než kterýkoliv jiný Církvi Hlavu a mnohé spolupracovníky pro ústřední správu Svaté Stolice zachovala si Církev ve svém celku svůj nadnárodní charakter nedotčený. Právě tato italienita ji zachránila od mnohého nebezpečí, které by jinak bývalo ještě větší. Vzpomeňme jen na soupeření velikých evropských států a velikých dynastií v minulých stoletích. I po smíření státu a Církve smlouvou Lateránskou trvalo italské kněžstvo, přes přirozenou a oprávněnou lásku k své vlasti, věrně na nadnárodním charakteru Církve.

Přejeme si a modlíme se za to, aby mladé kněžstvo Itálie a celého katolického světa zůstalo takovým i nadále. Právě situace přítomnosti naléhavě žádá zvláštní střežení nadnárodní povahy a nedílné jednoty Církve.

Všeobecnost Církve.

Je nadnárodní, protože objímá stejnou láskou všechny národy a všechny lidi a není nikde cizinkou, jak jsme již pravili. Žije a vyvíjí se ve všech zemích světa a všichni národové přispívají k jejímu životu a vývoji. Kdysi se církevní život, pokud je viditelný, intensivně vyvíjel zvláště ve staré Evropě a odtud se rozléval jako majestátní proud na periferii světa, jak se tehdy mohlo říci. Naproti tomu dnes se nám jeví jako výměna životní energie mezi všemi údy mystického těla Kristova na zemi. Mnoho krajů v jiných dílech světa již dávno překročilo stadium misionářské, jsou dnes spravovány vlastní hierarchií a sdílejí s celou Církví dobra duchovní i hmotná, která kdysi toliko přijímaly.

Církev ve své universální celistvosti vysílá jako mohutný mužák paprsky svého světla do temných dnů, v nichž žijeme. Neméně zakalené byly dny, v nichž velký učitel církevní sv. Augustin viděl mizeti svět své doby, onen svět, jejž tolik miloval. Světlo Církve jej posilovalo a v jeho jasu pozdravoval v prorocké visi úsvit lepší doby. Jeho láska k Církvi, jež u něho splývala s láskou ke Kristu, byla proň blažlivou útěchou. Kéž všichni ti, kteří dnes v utrpení a nebezpečí své vlasti trpí podobným bolem jako sv. Augustin, naleznou také útěchu a posilu v lásce k Církvi, k tomuto domu všech, jenž podle božského přislíbení přetrvá všechno až do konce věků.

Pokud je na nás, snažíme se usilovně učiniti tento dům stále pevnější a stále útulnější pro všechny bez výjimky. Necheme proto opomenouti nic, co by mohlo viditelně vyjádřiti nadnárodnost Církve, jakožto znamení její lásky ke Kristu, kterého vidí a jemuž slouží ve všech jeho údech, rozptýlených po celém světě.

Světlo k osvícení pohanů

Alexander Heidler

Když na hromnice kněz rozdává posvěcené svíce, zpívá sbor jadrným chorálním nápěvem slova biblického starce Simeona: »... světlo k osvícení pohanů a k slávě lidu tvého israelského«. Tím světlem je Kristus. V jeho lidství se nám zjevilo, našemu oku přizpůsobené, nekonečně jasné světlo Božství, které bychom nesnesli v jeho přímé, oslnivé plnosti. On osvětluje dvojí temnotu, ve které jsme se narodili: temnotu nevědomosti a temnotu hříchu. Jsme-li však jím osvíceni, stáváme se i my světlem. Tu rozžatou svíci máme nésti ven do světa. »Vy jste světlo světa ... Tak sviť světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a velebí Otce vašeho, jenž je v nebesích.« Křesťan, který nikoho neosvětluje, ten asi sám není osvícen.

Světlo zahání temnotu již tím, že svítí. Nemusí se temnotou nijak zvláště zabývat, nemusí ji popírat a vyvracet a zakazovat. Čím více, čím intensivněji samo svítí, tím více tmy zapudí. — Myslím, že toto je stránka podobenství o světle, na kterou často zapomínáme. Vidíme blud, vidíme zlo — a domníváme se, že především je třeba bědovat, polemisovat, kritisovat, hájit a po případě i nadávat. Ve skutečnosti je daleko důležitější, abychom kladně, radostně a s láskou ukazovali světu krásu pravdy, abychom příkladem svých ctností a positivním bohatstvím svého křesťanského programu zjevili dobro, které jen Kristus může dáti lidstvu, i lidstvu XX. století. Každý, kdo se vážně zabýval šířením víry, mi jistě potvrdí tuto zkušenost: Dokud se zabýváme polemikou a jenom odpovídáme na různé námitky, upadáme velmi často do nekonečných a většinou neplodných debat, ve kterých nevítězí, kdo má pravdu, nýbrž ten, kdo vládne lépe ironií, sarkasmem a pádnými frázemi. A to obyčejně nebývá křesťan, ba ani to není žádoucí. Ale jakmile rozvineme před svými bratry soustavný a kladný výklad křesťanské pravdy, podložený poctivým studiem a pravou zbožností, pak brzy všechny předsudky a námitky samy mizí a naši posluchači se nejednou ptají: »Proč nám tohle ještě nikdo neřekl?« — Nám přece nejde o to, abychom své odpůrce znemožnili a umlčeli — a tím je více roztrpčili, nýbrž abychom je přesvědčili a získali nebo alespoň je naučili vážiti si našeho názoru.

Tato zkušenost má všeobecnou platnost, dnes více než jindy. Víme dobře, jak neplodná byla nejednou konservativně negativní nebo demagogicky negativní obrana katolických zásad právě u nás. Pozor tedy dnes. Kdyby ta nejvtipnější dáma republiky roztančila všechny dikobrazy svými rozšafnými kritikami, nehylo by to mnoho platné, kdyby někdo jiný zase neukázal, co tedy vlastně chceme, jaký máme my křesťané positivní program a jak je ten program bohatý a svým způsobem revoluční. Negaci a kritiku ponechme těm, kteří nic positivního nemají — zdá se, že nic jiného nezbývá ani některým církvím, bohužel — my katolíci si můžeme dovolit svítit a nestarat se o tmu, stavět a ponechat falešné stavby jiných samočinnému shroucení.

V době okupace, když jsme slyšeli vlastenecká slova s kazatelen, když jsme byli svědky šikanování a zavírání našich kněží, když jsme četli v nacistických týdenících zlobné pomluvy na Vatikán, biskupy a jesuity, když jsme tajně poslouchali »hovory k domovu« vpravdě křesťanské, když jsme se dovídali o vyslancích Roosseveltových u svatého Otce, domnívali se mnozí, že příští republika bude rájem dokonalé náboženské svobody a srdečné spolupráce mezi Církví a státem. Ale ráje se na světě nevyskytují — a tak se stalo, že byli někteří snílkové zklamáni a někdy i trochu roztrpčeni. Snad u některých dokonce ochabla chuť k práci. To by však byla osudná chyba.

Máme-li opravdu býti světlem světa, nesmíme se ničím nechat odradit od positivního budování. Neztrácejme čas obavami a kritikami, neztrácejme čas nad nejapnými pomluvami a zlomyslnými karikaturami těch, kterým nikdo nikdy positivně nic nedlužen, co je to katolicismus. Nečiňme na naši mladou generaci dojem, že dovedeme jenom pohoršovat, že nemáme, co bychom řekli krásného t é t o doby a t é t o mládeži. Řiďme se slovy Pavlovými: »Pán mi dal moc, abych stavěl, a nikoliv, abych

(Dokončení na str. 2.)

Svatý Vojtěšel

Tys prvním Čechem, na něhož kdysi přešla plnost moci apoštolské, tys odvěkou ozdobou, strážcem a ochráncem velekněžského stolce pražského, vlastním duchovním pastýřem v celé zemi svatováclavské. K Tobě se proto obracíme se svou vroucí prosbou:

Tvůj stolec je již pět roků osiřelý. Musil zůstati osiřelý, protože jej odvěcí nepřátelé Tvého lidu chtěli svatokrádežně zneužívat ke svým nečistým cílům. Ale již je tomu devět měsíců, co řízením Božím se správa věcí našich zas vrátila do našich rukou. Bohužel, Tvůj stolec je stále ještě osiřelý a s ním několik jiných, které kdysi také tvořily Tvou diecési.

»Svatý Pastýři, pohleď zase s nebe, viz a zastaň se vinice této; zachraň, co štípila pravice Tvoje, lid totiž, který jsi vypěstil sobě!« (Ž. 79.) Odstraň mocnou svou přímluvou všechny překážky, oheň jasný Sv. Ducha nechť naplní nebeskou moudrostí všechny naše nynější duchovní i světské pastýře, abychom tak už brzy mohli pozdraviti v Tvé tisícileté katedrále nového arcipastýře, podobného Tobě, plného Ducha Kristova, a v něm Toho, jenž jest vlastním Pastýřem našim, Pastýře Dobrého, jenž byl s námi i když se připozdívalo, jenž byl s námi i v chmurných letech opuštěnosti a sirohy.

Communio

Brusičství jazyka u nás vždycky kvetlo do te míry, že nám na př. Poláci dost pohrdlivě říkali »národ filologů«. Ve všech oborech jsme se snažili nahradit mezinárodní výrazy stvořeninami českými.

I na poli bohovědném jsme usilovali o vlastní výraz, a to mnohdy se značným úspěchem. Na příklad slovo svátost opravdu jasně tlumočí onu nadpřirozenou, duchovně hmotnou realitu, která tvoří podstatnou složku křesťanského života. Naproti tomu výraz »přijímání« není, myslím, ani zdaleka tak šťastně volen. Nevyčerpává a nevyjadřuje hloubku a bohatost latinského communio, které zůstalo snad ve všech ostatních evropských řečech neslovanských, zůstalo však i v polštině.

Communio je takřka ústřední ideou katolicismu, jak to vyplývá i z druhého významu tohoto slova, s kterým se setkáváme v Credu: communio Sanctorum. Zdá se však, že křesťané, aspoň křesťané pozdního středověku, kdy se tvořily národní řeči Evropy, tělo idei buď nerozuměli, nebo neměli o ni velký zájem. Proto ji nechali v moderních jazycích buď nepřeloženu, nebo ji překládali kuse, nedostatečně a vnějškově, jako právě u nás. Neboť v obou případech sešlabujeme význam a obsah ideje, ať již nazýváme Eucharistii sv. přijímáním, nebo communio Sanctorum obcováním svatých.

V obou případech chybí hlavní a nejkrásnější složka těchto nadpřirozených realit: společenství.

Communio je v prvé řadě společenství, vytržení z osamocení a včlenění do nejvyššího, oživujícího společenství s Kristem. Co vše plyne z tohoto jediného slova: společenství s Kristem. Svaté přijímání zní mnohdy tak úzce pobožně, svádí to k zasněnému klečení v šeru kostelním, kdežto »společenství s Kristem« otvírá pohled na nekonečné obzory. Je to společenství s Ukřižovaným a vítězně zmrtvýchvstalým, společenství s Tím, jenž sedí na pravici Otcově a přece naplňuje svět a lidstvo a buduje si z něho nové mystické společenství, společenství všech vykoupených. On je jejich hlavou. On je vinným Kmenem, jenž všem vlévá životní mízu, svůj božský život samotný.

Tak jedno společenství přechází do druhého, kdo přijímá Krista, je ve společenství s Ním, je zároveň ve společenství se všemi jeho údy, s celou tou troií fiší vítězné, trpící a bojující Církve. A tak se všechna síla a nadšení onoho společenství blažených přejívá do srdce každého z nás a může a má se tam proměnit v bratrský soucit se společenstvím trpících a v posvátnou odpovědnost za všechny ty bojující, putující, bloudící a podléhající.

Agnosce o Christiane, dignitatem tuam! Ve vánoční noci, v noci, kdy Pán Ježíš se nascens dedit socium, kdy po prvé vstoupil do bratrského společenství s námi, nám Církev svatá připomíná celou naši důstojnost a ukazuje s mateřskou pýchou, starostlivostí a něhou: Podívej se, jaký to úchvatný organismus nás všechny obepíná a prolíná, začni tedy již i ty jednou dýchati v atmosféře velikého, božského společenství, dej se jím strhnout, žij a pracuj pro ně.

Myslím, že kdybychom se tak správně dívali na oboji naše communio, že bychom se pak dovedli klidněji dívat na moderní zjev, jenž odvozuje své jméno od společného kořene, na komunismus. Nedali bychom se jím oslnit, ani bychom neměli z něho panický strach.

Jeho vlastní idea je přece jenom křesťanská. Člověk je stvořen ve společenství a pro společenství. Ovšem pro společenství, jehož svorníkem je Kristus. Jen v jeho společenství se každý z nás můžeme plně rozvinout, čím více, dovedeme žít pro druhé, tím více žijeme my sami, tím více se stáváme osobnostmi. Neboť křesťanské společenství není mechanickým společenstvím čísel, nýbrž osobností, stvořených k obrazu a podobenství Otce, Syna a Ducha Svatého.

Kdybychom byli vždy vážně uskutečňovali své křesťanské communio, bratrské společenství všech v Kristu, nemusili bychom si dnes tolik lámati hlavu s komunismem. Ale není nikdy pozdě! Začněme tedy aspoň nyní.

ak.

Věčně platné!

Z Řeči sv. Otce k zástupcům italského dělnictva dne 13. června 1943.

»Víme však dobře a vy sami jste se mohli o tom přesvědčiti, jak v těchto těžkých a nesnadných dobách lidské vášně zdvihají hlavu, aby rozsévaly podezření a zkreslovaly slova a skutky. Protinábožen-ská propaganda šíří mezi lidem, zvláště mezi dělníky, že papež chtěl válku, že papež prodlužuje válku a podporuje ji svými penězi, že papež nečiní nic pro mír. Snad nikdy nebyla vyslovena ohavnější a nesmyslnější pomluva nad tuto. Kdo neví, kdo nevidí, kdo by se nemohl přesvědčit, že nikdo více než my se nesnažil všemi nám přístupnými prostředky a způsoby zabránit válce, omeziti ji a zkrátiti, když nebylo možno předejiti jejímu vypuknutí? Nikdo nevyvinul větší úsilí k zmírnění válečných hrůz než my. Peníze, které nám láska věřících dává k disposici, nejsou na válku, nýbrž k osušení slz vdov a sirotků, k útěše rodin, zmítaných úzkostí o své vzdálené a nezvěstné drahé, na pomoc trpících, chudých a nuzných. Naše srdce a naše ústa nám to dosvědčí, srdce a ústa, jež si navzájem neodporují, neboť nepíráme skutky to, co říkáme. Jsme si vědomi, jak falešné je to, co nepřátelé Boží lstivě šíří, aby pobouřili dělníky a lid, aby z jejich útrap těžili ve svém boji proti víře a náboženství, které přece jsou jedinou útěchou a jedinou nadějí, jež posiluje na zemi člověka v bolesti a neštěstí. Ne, naše řeči a naše poselství nemůže nikdo vymazat nebo překroutit jejich obsah a jejich smysl. Jsou neodvolatelnými svědky nezměrné touhy našeho srdce, aby na této zemi, dané člověku jako průchod do lepšího a nepomíjejícího života, vládla skutečná svornost mezi celým pokolením lidským. Církev se nebojí světla pravdy ani v minulosti, ani v přítomnosti, ani v budoucnosti. Až se uklidní lidské vášně a okolnosti dovolí uveřejnění všech dokumentů, veřejnosti dosud nepřístupných, týkajících se činnosti Svaté Stolice, tehdy se zjeví v nejjasnějším světle pošetilost takových obvinění, pocházejících ne tak z nevědomosti, jako z nevěry a z pohrdání Církví, které v některých srdcích působí, že jsou ochotna zkroutiti raději pozitivé úmysly Církve, než sloužiti lidu, ukliđňovat a mírnit životní nesnáze, povzbuzovat duše uprostřed těžkosti přítomné chvíle.

Myšlenky, vyslovené v této řeči, jsou aktuelní i dnes. I dnes se tak bojuje proti Církvi, i dnes však je svědomí jejích nejmyšších představitelů čisté, nesené důvěrou v konečné vítězství dobra a pravdy.

Kardinál křtí dítko ateistovo. Kardinál Villeneuve, arcibiskup v Quebeku, když byl v Mexiku jakožto papežský legát při guadalupském jubileu, pokřtil synáčka jednoho atheisty ve Valles u hlavního města. Matka dítěte byla katolička. Otec měl proti křtu přísné námitky a prohlásil, že k tomu svolí jedině tehdy, když dítko pokřtí papežský legát. »Jestli tím pomůžeme světu k novému křesťanu, učiním tak s radostí.« byla odpověď kardinálova.

Dočkáme se černého papeže?

Žlutý kardinál

Pro Svět práce napsal Eduard Helsey.

Eduard Helsey je velký žurnalista a velký cestovatel. Od roku 1906 byl jako reportér ve všech končinách světa. Prošel takřka celou Evropou, polovinu Afriky, část Asie, Kavkaz, Indii a Persii, Indočínu, Japonsko a Čínu. V Severní Americe je právě tak doma jako ve Francii. Ze svých cest napsal tolik článků, že by jejich knižní vydání obsáhlo přes sto svazků. Mimo články napsal však také četná ucelená díla, romány a cestopisy.

Jmenování třiceti dvou nových kardinálů, vybraných Piem XII., je památným dátem v dějinách katolické církve. Nikdy od jejího založení nedošlo k takovému rozdílení klobouků. Nikdy také nebylo ovšem svaté Stolici tak dlouho znemožněno postarati se o pravidelné doplňování tohoto sboru.

Svaté Kolegium, jež má, jak známo, volit papeže, uprázdnilo se papežský stolec, bude po prvé po staletích úplně (70 členů). A poprvé za hodně dlouhou dobu budou italští kardinálové ve značné menšině, 28 proti 42. Dá se proto předpokládat, že nástupce Pia XII. nemusí být tentokrát opět Ital.

To je velká novota! Posledním neitalským papežem byl Hadrián XI., jenž pocházel z Utrechtu a byl papežem od 9. ledna 1522 do 14. září 1523. Zemřel tedy již před 422 lety.

To by však nebyla jediná novota. Druhou je volba Msgra Tiena, apoštolského vikáře v Tsing-Tao, kardinálem. Nový kardinál Tien je skutečný Číňan. Za celých asi devatenáct set let, co existují papežové a církev, nedostalo se ještě kardinálského roucha nikomu, kdo by nebyl příslušníkem bílé rasy.

Rozhodnutí svatého Otce je snadno vysvětlitelné. Úplně se shoduje s učením, hlásajícím, že Ježíš Kristus zemřel na kříži pro spásu všech lidí, bílých nebo žlutých, rudých nebo černých, a chce zdůraznit, že církev římská je katolická, to je všeobecná. Je to logický konec trpělivých, dobře uvážených snah.

Nebožtík Pius XI. dovolil vysvětlit na kněze ve vzdálených diecésích několik vynikajících mužů, vybraných z »domorodého« obyvatelstva, a jmenoval několik málo čínských biskupů. A jeden z těchto žlutých prelátů dosahuje dnes nejvyšší hodnosti v knížecké hierarchii. Je to jistě jen začátek a dá se soudit, že dojde i na černé preláty.

Seminář v černé Africe.

Před několika lety jsem se toulal v srdci země Mossi, rozlehlé a ještě primitivní krajině mezi plánemi Nigeru a lesy na Pobřeží Slonoviny. Je-

---

Světlo k osvícení pohanů

(Dokončení se str. 1.)

bořil«. Řídíme se slovy Kristovými: »Syn člověka nebyl poslán, aby soudil svět, nýbrž aby spasen byl svět skrze něho«.

Je ovšem snadnější bořit než stavět. Stavět, to znamená pořádnou, chlapskou práci, zvláště, máme-li stavět v dešti a v nepohodě. Není také snadné svítit. Svítit, to znamená hořet, a hořet znamená trpět a obětovati se. Ale právě proto jsme křesťany. Nelekejme se práce. Studujme, každý podle svých možností, poctivě a soustavně katolickou věrouku a mravouku — a dnes zvláště křesťanskou sociální ethiku. A pak to vše radostně slovem i písmem odhalujme světu okolo nás. Ale pamatujme, že více než slovo znamená naše modlitba, naše oběť a náš příklad. Tak svít světlo naše před lidmi... Vy jste světlo světa... světlo k osvícení pohanů.

Můžeme být spokojeni?

Náš rozhlas přinesl dne 23. ledna zase jednu sensační zprávu, kterou podrobně otiskla odborářská »Práce« dne následujícího. Zpráva pocházela od diplomatického dopisovatele komunistického listu »Daily Worker«. Podle ní objevili spojenci dokumenty, z nichž je zřejmá papežova účast na plánu mírových jednání v roce 1940.

Už zde nás napadá shodnost s podobnými »objevy« nacistů. Ti také obyčejně »objevili« na příklad plány na přepadení Poruří z Holandska nebo na výpad do Norska a pod.

Papež byl prý ústřední postavou pravicového plánu z r. 1940 na mírová jednání na účet Sovětského svazu. Papežův plán zahrnoval i slib, že všechny stávající problémy východu budou vyřešeny ve prospěch Německa. Byl dokonce srozuměn s tím, aby se stal Goering vůdcem Německa, zavrhne-li jen německá armáda Hitlera.

Většina našich listů tuto zprávu nepřinesla, protože je, jak se populárně říká, tak hloupá, až buší. Jen oficiální rozhlasové zpravodajství ji přineslo. To považuje všecko své posluchačstvo za tak omezené, že mu může předkládat tyto nesmysly.

S kým mohl papež o tom jednat v roce 1940? Jak mohlo papeže v roce 1940 napadnout, aby nějakou navrhoval svržení Hitlera, když ještě v červenci 1944 byl krutě potlačen pokus o svržení Hitlera a neodvážil se toho nikdo ani v dubnu 1945? Co mohl papež tehdy slíbovat na účet Sovětského svazu, s kterým Německo ani neválčilo, a kterým tehdy mělo přátelskou smlouvu? Jak mohl papež slíbovat, že všechny stávající problémy východu budou vyřešeny ve prospěch Německa? On přece nic neměl, co tam mohl slíbovat, jakou cenu mohl jeho slib mít? Kdo by se ho byl ptal, je-li srozuměn, aby byl Goering vůdcem Německa? My jsme přece menšími pány než bylo Německo v roce 1940 a ptali jsme se někdy papeže, je-li srozuměn s tím, koho jsme chtěli volit za presidenta nebo pod.?

Čeští katolíci jsou upřímně oddaní své vládě, dokázali to mnoha způsoby, ale mají přece snad právo, aby se o papeži, který je jednak jejich Otcem, jednak suverénem, na němž se vztahují určité zvyklosti mezinárodní slušnosti, mluvilo ve státním rozhlase méně hloupě a pravdivěji.

ak-

Ze Slovenska

Slovenskými problémy se již dosti dlouho zabývá ve »Svobodných novinách« předseda ZNV, na Moravě František Loubal. Ve svém článku »K závěru slovenských věcí« ze dne 20. I. t. r. cituje vyjádření z dopisu »zásadního slovenského socialisty-bojovníka«, jenž sám není katolík a je organisován v komunistické straně.

Hle, některé názory tohoto Slováka:

»Demokratická strana je stranou čistě evangelickou. Mimo dr. Vavro Šrobára snad všichni ministři a pověřenci této strany jsou evangelíky, právě tak jako 90% funkcionářů.

Slovenští katolíci představují 75% národa, jsou bez politického zastoupení, což je těžkou chybou vzhledem k hlubokému náboženskému přesvědčení našeho lidu. Přes to, že nejsem katolíkem, dovedu pochopit jejich těžkou situaci, když jich nikdo nevolá k spolupráci a každý je jen obviňuje za všechny chyby, které hlinkovský režim napáchal. — Slovenští katolíci, přesněji většina z nich je smýšlení demokratického a pro novou republiku, jsou zatlačováni do pasivity a vyřazení z politického života a budování státu.«

»Jediným východiskem tu je, aby byla založena na Slovensku další strana, která by byla representantkou slovenského státotvorného katolicismu.«

A ještě jeden hlas z téhož článku (pochází od jiného dopisovatele, katolíka):

»Katolíci, kteří jsou dnes v některé straně organisováni, jsou tam nikoliv z přesvědčení, nýbrž z jakési vypočítavosti. Bojí se, aby jich dnešní režim nesoudil, že byli luďáky, nebo aby tam něco získali pro stránce hmotné.«

Tento poslední názor, který je jistě ve své všeobecnosti nespravedlivý a nepravdivý, nejlépe charakterisuje celou komplikovanost politických poměrů slovenských katolíků.

Jak jsme žili v Anglii

(Dr. J. Stránský vypravuje.)

Na pozvání České Ligy akademické a spolku Akademický týden přednášel v neděli 27. ledna t. r. ve velkém refektáři kláštera Dominikánů v Praze náměstek ministerského předsedy dr. Jaroslav Stránský o náboženském životě v Anglii a u nás. Přednáška vzdělaného katolického laika byla prodchnuta vroucí zbožností a sledována s napětím akademickým obecenstvem, které naplnilo prostorný sál do posledního místa. Čtenáře »Katolika« budou jistě zajímat zážitky a zkušenosti p. ministra, zaznamenané jedním z účastníků přednášky.

Dr. Stránský zdůraznil především, že se čsl. vláda v Londýně in corpore účastnila pravidelně bohoslužeb, konaných o svátku sv. Václava, sv. Cyrila a Metoděje, o státních svátcích česko-slovenských i anglických, o anglických »dnech modlitby«, k nimž vybízel anglický král, atd. Nedělo se tak, zdůraznil p. ministr, snad jen z toho důvodu, že by Čechoslováci přišli do civilisované země, musili nutně representovat také svůj stát jako civilisovanou zemi, nebo snad z důvodů propagačních a společenských, ale z vnitřní nutnosti, když se uprostřed nejhroznější litice válečné, v níž šlo o byti a nebýti českého národa, pociťují i representanti tohoto národa živelnou potřebu ochrany, posily a pomoci Boží v krutém zápase. Přišlo to ke cti, jak prohlásil dr. Stránský, staré české přísloví o »lezení ke křížku«, doopravdy ke cti, vždyť touha po ochraně Boží ve spravedlivé při rozhodně nikomu k nectí není. Ministr vyslovil potom politování, že na tuto potřebu Boží pomoci, tlumočenou prosbami nejvyšších představitelů národa se v osvobozeném státě jaksi pozapomnělo, vyjádřil však naději, že se opět vrátíme k lepší londýnské minulosti, kterou sám pokládá za stav samozřejmý a přirozený.

Dr. Stránský se pak obšírně rozhovořil o anglické zbožnosti, která se vyznačuje vážností, soustředěností a usebraností! Je to na první pohled patrno v anglických chrámech, proti nimž naše kostely připomínají někdy po čas bohoslužeb hotová tržiště. V Anglii není mysliteln, aby někdo přišel na mši svatou po evangeliu a opustil kostel před požehnáním a posledním evangeliem. Daleko více se v Anglii dbá mši svaté kleči než u nás: bezvýjimečně od »lov »et incarnatus est« po celý ostatek kreda, po celou dobu od pozdvihování po sv. přijímání a potom samozřejmě při požehnání. Značná část věřících kleči však po celou dobu mše svaté. Také ke sv. přijímání přistupuje mnohem více lidí než obvykle u nás. Děkníku je sympatický také anglický způsob kázání; namnoze kratší než u nás, je přednášeno bez gest, bez theatrálního pathosu a řečnických příkras, ale s naprostou soustředěností k věci, humě a konkrétně a se stálým zřetelem k přítomnému životu. Je tedy anglický způsob kázání, jak se vyjádřil ministr Stránský, mnohem »civilnější« než u nás, je méně zaměřeno k doktrinální stránce věcí jako spíše k žitému, praktickému křesťanství. Nepůsobí (a stejně tak je tomu i s články v katolickém tisku — opět na rozdíl od poměrů u nás) dojmem školáckého úkolu na dané théma, ale hlubokým prožitím a ztrávením nauky, která je hlásána. Anglické kázání apeluje také mnohem spíše na rozum než na cit a má, jak se zdá, zejména v inteligentních vrstvách pronikavější účinky než u nás.

Nikdy dříve jsem nechodil pravidelněji v neděli na mši svatou, než v Anglii, přiznal se ministr Stránský, a teprve v Anglii jsem do posledních důsledků procítil, co je to universalita, obecnost církve, onen pocit, že v anglickém chrámu, právě tak jako ve venkovském českém kostelíku je katolický křesťan — na celém světě — stejně doma. Nikdy také než právě v anglickém kostele nepociťuji tak živelnou touhu a nutnost, aby se všichni křesťané shromáždili — jeden ovčinec a jeden pastýř — v láskyplné náruči jednoho Otce.

Z vážné a životné zbožnosti anglického národa (sám se účastnil náboženského života mezi katolíky, ale pozoroval podobnou soustředěnou zbožnost i u anglikánů a reformovaných) plyne podle ministra Stránského i řada charakterových vlastností anglického národa, jež učinily z dr. Stránského upřímného anglofila. Je to především anglický humor, veselost a vlídnost, jimiž se vyřizují drobná nedorozumění na ulicích, v tramvaji, v kancelářském životě, laskavost a úslužnost, smysl pro »fair play«, poctivost, vzájemnou důvěru a životní opravdovost. Platí-li pro některou zemi ono »keep smiling« — »vždy s úsměvem« — pak je to beze sporu Anglie.

V Šepetovce

Francouzský žurnalista, který prošel několik týdnů v táboře francouzských repatriantů v ukrajinském městě Šepetovce, líčí takto náboženský život ruské církve:

»Co se týče církve ruské, mohl jsem konstatovat, že své projevy náboženské může konat úplně svobodně. Kostel, který ostatně nebyl příliš velký, byl plný. Přítomni byli většinou již lidé dospělí, původu venkovského. Také nějaké děti, ale generace mladých mužů a žen, jak se zdá, je stranou. Pokud jsem zjistil rozmluvami se zástupci této generace, jsou jim náboženské otázky úplně nezajímavé. Nejedná se u nich o nějaké bojové atheismus, nýbrž o zdvořilou lhostejnost, nebo rustřené pohrdání. Lékaři, zejména ženy, dávají najevo neochvějnou důvěru ve vysvětlení vědecká, která, až budou ještě prohloubena, způsobí, že se obejdeme úplně bez sklonů theologických. Obdiv nad vymoženostmi socialistického života v SSSR nahrazuje katechismus. Lidé z generace předchozí raději o těchto otázkách nemluví, anebo alespoň nepronášejí žádné nevhodné vtipy ve věcech náboženských. Nemálo mně překvapil ruský major, velitel tábora, na němž jsem žádal dovolení pro Francouze, aby nemuseli o svatodušním pondělí pracovat, a jenž mně nato recitoval z katechismu definici Nejsvětější Trojice se slovy: To já všechno znám. Vysvětlení toho jsem dostal o několik dní později, když mně vypravoval, že kdysi byl tři léta v semináři. Byl vždycky nesmírně blahosklonný, vždycky nám usnadňoval naše náboženské úkony, řídě se při tom pravděpodobně vyššími instrukcemi, protože jsem se shledal a tímtéž postojem v Lodži u jednoho mladého ruského poručíka, jenž byl pověřen vedením otázek kulturních a jenž prohlásil: »Já nejsem věřící, ale udělám vše, co je v mé moci, abych vám pomohl.« Jeho křestní jméno bylo Jean — Jaurès. Šel zvlášť k lodžskému biskupu, aby »rekvíroval« pro Francouze kostel. V sousedním táboře v Slowutě byli katoličtí kněží s nadšením přijati řecko-katolickým obyvatelstvem tamějšího kraje. Několikrát sloužili pro ně mši svatou bez jakýchkoliv obtíží. Možno také poznamenat, že kříže a ikony na křižovatkách cest jsou na Ukrajině velice časté. Zdá se, že jsou tam ještě z doby před novou svobodou náboženskou. S ikonami se shledá člověk také v selských domech. Když jsem se ptal kněží v onom kraji, jak se chovají Sověty ve věcech náboženských prohlašovali, že je to nesrovnatelně lepší než za Němců. O tom, co bude dál, nechtěli se s určitostí vyjadřovat. »Je třeba čekat.«

Jednotná škola

Msgr. Karel Reban.

Na okraj knihy Václava Příhody: Idea školy druhého stupně. Nákl. Ústředního učitelského nakladatelství. Praha 1946.

Ještě do konce školního roku rozvíří se znovu diskuse o škole jednotné, protože jsou tu silné proudy, které chtějí bezpodmínečně do školního roku 1946-47 vstoupiti se školou jednotnou. Také ministerstvo školství jde za tímto cílem — poslanci PNS mají již návrh na novou organisaci jednotné školy v rukou.

Nejsme konservativci a nelpíme na dnešní vícetvárné škole stůj co stůj. Zejména budiž jasno, že po stránce náboženské je nám otázka jednotné či nejednotné školy indiferentní: Duch rozhoduje, nikoli forma. A tak je na př. mysliteln» »klerikální« škola jednotná, jako se vyskytuje de facto atheistická škola nejednotná. Hledisko konfesní necháváme stranou a přihlížíme ke stránkám čistě odborným, které jsou škole vlastní. Ani nám nebudiž podkládáno hledisko třídní, nesociální, přející menšímu počtu vyvolených. Nikoliv — stojíme pevně na půdě sociální rovnoprávnosti a kulturní demokracie. Běží nám pouze o to, aby škola a tím národ a stát zůstaly uštřeleny nepromyšleného pokusnictví a aby se otázka školy druhého stupně řešila co nejvěcněji.

Oč běží — je známo: Dnes žák, který dokončil školu obecnou, se rozhoduje mezi školou měšťanskou či střední. Reforma chce, aby také na druhém stupni existovala škola pro všechny jedna a táž — škola jednotná — a to čtyři léta. Teprve potom za okolností jasnějších než jak je tomu u žáků jedenáctiletých, budou se rozcházeti cesty buď směrem praktickým anebo směrem vyššího studia — do školy stupně třetího buď rázu odborného nebo vědecky kulturního.

Problém jednotné školy (JŠ) patří k největším, nejvýznamnějším a nejtěžším. Nemůžeme tak samozřejmě se postaviti na předpoklad její, jak to činí Dr. Bohdan Chudoba ve spisku »O novou českou školu«. (Praha Universum 1945), kde jakoi uspěchaně a beze zmínky o nějakých pochybnostech akceptuje jednotnou školu. Naši katoličtí školští theoretikové i praktikové na školách národních a středních měli by se otázkou zabývati věcněji, než jak se děje ve varu polemik pro a proti. Připomínáme, že zemřelý profesor pedagogiky Dr. František Krus S. J. ve své velmi důkladné knize o základních pedagogických otázkách z let dvacátých věnoval již tehdy obšírnou kritiku námětu jednotné školy a měl výhrady velmi závažné.

V dalším reaguieme na knihu Václava Příhody: Idea školy druhého stupně, v níž se známý autor bije za reformu směrem k jednotné škole do všech důsledků: je to, tušíme, nejrozsáhlejší publikace věnovaná tématu v době současné.

Nesesiabujeme kladných hodnot, které Příhoda přináší, ale celkem musíme říci o jeho knize: Qui nimis probat, nihil probat. Nánosu materiálu dokazuje málo. Autor zabírá příliš mnoho jevů, které ne sou nezbytně vázány na jednotnou školu a tím pozbývají na své průkaznosti. Najdeme tu mnoho látky, která k věci nepatří, leč vzdálené. Nad to je nucen doznati podle skutečnosti, že se vlastního materiálu vědecky zjištěného nedostává a ten, který je poruce, není dost určitý. Jsme v zátopě materiálu vědecky dosud neprobádaného a nepopsaného: jakým právem smíme vyvozovati důsledky předčasné?

Těžištěm problému je: Je naše podvojná škola II. stupně (měšťanská a střední) skutečně faktem tak protisociálním, nedemokratickým, třídním a nedostí národním, jak tvrdí zastánci školy jednotné? Jsou-li zde jaké potíže s tím, aby idea jednotného národa, sociálnosti a demokratičnosti školy a výchovy se stala duší práce na obou druzích škol, lze tyto obtíže nějak vyřešiti, rozpory překlenouti? — A tu myslíme, že k cíli, který je i pro nás naprosto bezesporný, totiž ke škole národní, sociální, demokratické, politické — jak byly její podstatné úkoly v nové republice s míst oficielních prohlášeny — dojdeme stejně plně a přesvědčivě cestou dvojí jako cestou jedinou. Bylo by známkou slabosti na těchto nejvyšších ideách národní kultury, kdyby byla omezena na jedinou možnost. Myší se, kdo pokládá za nezbytnost jednotnou školskou organisaci, chceme-li dosáhnouti jednotného ducha, jednotných mravních, občanských kvalit.

Tak na př. přiznáváme plně závažnost oné závady u školy dvojité, že si vynucuje rozhodování o žákově vzdělávacím směru a příslušné škole příliš brzy (v 11 letech), že nelze tak snadno upraviti přechody ze školy měšťanské na školu střední a naopak a že středoškolské studium je věc nákladná, pročež je z něho vyloučen leckdo chudý. Ale nelze nevidětí, že závady mohou býti zmírněny. Po pětileté práci žákově na obecné škole je možno v největším počtu případů říci určitě, je-li způsobilý ke studiu či nic. Ostatně máme psychotechnické zkoušky, poradenství o volbě povolání atd. Také vzájemné můstky ku přechodu mezi nižší střední školou a měšťanskou lze sestaviti bez mimořádných nesnází. A všeobecný přístup všech schopných, i sociálně nejslabších, na studium je v naší tak silně sociální době spíše jen otázkou organisace, jakmile se dostaneme na slušnější úroveň národního blahobytu. Dedukce, že střední škola je školou třídní, protože se tam napočítalo pouze 8% žáků z rodin dělníků průmyslových, byla by ukvapená, záleží na tom, kde bylo zjištěno toto procento a na dalších okolnostech, jež nelřeba snad zde obšírněji uváděti. Uzavíráme: Nevýhody školy dvojité lze znatelně zmírniti.

(Příště pokračování.)

Světlo Kristovo vysokoškolákům

Mnohostranný život novodobé společnosti klade i na církev přerůzné požadavky, kterých dříve nebývalo. Sentire cum ecclesia znamená pak všechny je sledovat a podle sil jim také vyhovovat. Chtěl bych dnes poukázat na jeden z nich, na duchovní práci mezi vysokoškolským studentstvem.

Myslím, že činnost mezi inteligencí nebo budoucí inteligencí má přece jen větší význam než činnost v široké veřejnosti. Nijak si nezamlouvají, že radostná pravda Kristova je určena pro všechny, a vím také, že nikdy nelze předvídat, kdy padne símě Slova na úrodnou půdu. Ale lidská společnost má jisté neměnitelné známky, které se vždy znova a znova objevují, i když jsou třeba zalhávány nebo potlačovány násilím. Lidské obce se soustřeďují vždycky kolem inteligence. I když nadejdou údobí demagogie a rozvratu, vždycky se zase inteligence vynoří na povrch a ostatní členové společnosti se seřadí kolem ní. V některých případech půjde již jenom o inteligenci přirozenou. Ale i s tou je třeba se předem počítat a tím soiše je počítat s inteligencí soustavně vzdělávanou.

Tuto věc lze zjistit pohledem ještě snadnějším. Odkud se vzala protináboženská nenávist a nebo náboženská lhostejnost v našich obcích? Kdo ji především vytváří, jestliže ne inteligence? Kdo jiný více ztrpčuje duchovním správcům jejich činnost než inteligence, jejíž vzdělání je neúplné a která nedospěla základního poznatku, že bez myšlenky náboženské je každá názorová soustava kusá? Zda není tedy právě v zájmu lepšího života v našich farních osadách, aby právě dorůstající inteligenci byl poskytnut plný náhled do světa náboženské myšlenky? I když to nebude dílo do poslední tečky úspěšné, jsou tu všechny přirozené předpoklady, aby aspoň ve většině případů přineslo několikanásobný užitek. Obec, ve které bude mít duchovní správce oporu v lékaři, úředníku a učiteli — a to oporu vnitřní, opravdovou, nikoli jen vnější, strojenou, jak tomu bývalo v neblahých dobách před rokem 1918 — bude prospívat i v ostatním svém členstvu, poněvadž člověk je přece jen více tvor rozumový než stádový.

Ale jak je postaráno o to, aby se českým akademikům dostalo podstatného prohloubení ve věcech náboženských? Na obecných a středních školách není náboženské vzdělání na takové výši, jakou bychom si přáli. I když však je - ově zřízené diecézní Studentské Katolické Apoštoláty doplní, nemůže tím být náboženské vzdělání inteligence považováno za skončené. Právě vysokoškolské studium otevírá poznání mladého člověka nové brány nejen k poznatkům jiných oborů, ale i k hlubším poznatkům náboženským. A leta života, která akademik tráví na vysoké škole, nabízejí sama přečetné příležitosti k lepšímu uchopení náboženské pravdy, — ať již jsou to zážitky radostné, či kritické, kterými k tomu mladý člověk dochází. A to ještě hovoříme jen o poznání náboženském a ponecháváme stranou vzdělání filosofické, vzdělání v přirozeném světovém názoru, které se také stalo Popelkou novodobé české výchovy, takže i v něm je budoucí inteligent takřka odkázán jen na Církev.

Prostředky, kterými se Církev o českého akademika stará, jsou zatím jen dva: kolejní internáty a akademické bohoslužby. O prvním z nich je možno říci, že je nábožensky takřka neúčinný. Pro sociálně slabého studenta znamená možnost bydlit v Praze v Arnoštově koleji nebo v Brně v Sušilově koleji jistě pomoc, kterou není třeba podceňovat. Ale tyto koleje, třebas jsou s ravovány kněžími, nemají ve velké většině případů velkého náboženského významu pro své svěřence. Snad právě proto, že jejich správci musí dělat více ředitele a ekonomy než apoštoly a duchovní pomocníky, jsou jim studenti po čtyřletém pobytu v koleji zpravidla mnohem více cizí, než když tam přišli.

Akademické bohoslužby, druhý zavedený prostředek, o němž tu může být řeč, nevznikají vlastně ani z popudu církevní autority, nýbrž pravidelně na vyžádání té nebo oné studentské organisace. Měli jsme a máme výtečné studentské kazatele. Stačí jen z minulé generace vzpomenouti jmen jako František Kordač nebo Jan Sedlák. Akademické kázání jistě také studentstvu zpřístupní celou liturgii. Ale kázání nikdy nebylo a zejména dnes není zdaleka jediným nástrojem apoštolátu. A nemůže mít takového privilegovaného významu zejména tam, kde si je pouze vyžadují studentské organisace. Ty bývají vratké, často přesahují jedna druhou a jinde zase nezasahují tam, kam by zasáhnout měly. Kolik na příklad ze 40.000 studentů, kteří dnes žijí v Praze, je jimi zahrnuto? Stěží deset ze sta.

Ale nejde zde, ptáme se, přímo o pastorační povinnost nejvyšší církevní správy? Nerovná se 40.000 duší největší pražské farnosti, v níž působí několik kněží? A nevyplývá z této úvahy jako jediný důsledek, aby i česká vysokoškolská města dostala své studentské kaplany, jejichž jedinou, ale odpovědnou a jisté všechny síly a všechen denní čas vyžadující úlohou by byl apoštolát mezi akademickou mládeží, starost o její liturgický život a duchovní orientaci a doplňování a vzájemné koordinování jednotlivých studentských organisací — jako jsou Česká liga akademická, Akademický týden nebo Moravan — a institucí — jako jsou Studium Catholicum nebo Hegrov?

Pouhými tak zvanými duchovními rádci akademických organisací nelze již dnes tuto úlohu s dobrým svědomím zastávat. A jednotlivým organisacím a institucím by zřízením vysokoškolských kaplanů nebylo v nejmenším překáženo; nacpak, kněz kaplanství pověřený by je všechny ze všech sil podporoval. Máme proto výborný příklad na anglických universitách, kde instituce kaplanů trvá již několik desítek let k obecnému prospěchu a zastávána muži tak vynikajícími jako je na příklad Msgre Ronald Knox na universitě v Oxfordu.

Jestliže tedy náboženský život studentů středoškolských byl již podepřen zřízením diecésních Studentských Katolických Apoštolátů, měl by i život akademiků být podepřen zřízením vysokoškolských kaplanství příslušnými ordinářI. V Plzni, Hradci Králové, Olomouci nebo Ostravě by na tuto úlohu snad zatím stačil kněz, který má ještě i jiné povolání. Ale v Praze a v Brně je nezbytná potřeba úplně samostatného kaplanského poslání, nespojeného ani s žádným ředitelstvím koleje nebo s podobným břemenem. Akademický kaplan by měl být člověk pevné vůle i pevného zdraví, neboť jeho poslání není jen spravovat nějaké již dané stádce, nýbrž si své svěřence, stále se měnící, přicházející a odcházející, hledat a shromažďovat, chodit za nimi na jednotlivé fakulty a do přednášek, zabývat se jejich stavovskými povinnostmi a nesnázemi, být jedním slovem mnohem více apoštolem než farářem. Potřeba je tu nepopiratelná a imperativní. Bude jí vyhověno?

Bohdan Chudoba.

Co je výhodnější?

V slovenských »Katolických novinách« citovali nedávno z českých novin některá mínění o otázkách slovenských z minulých let.

»Převážná většina Slováků nepovažuje celou politiku bývalé Hlinkovy strany za prohřešení proti československému státu.«

»Bylo pro Slováky a konec konců i pro obnovení ČSR mnohem výhodnější, když se zřídil slovenský stát, než kdyby bylo došlo ke zřízení protektorátu i na Slovensku.«

K tomu několik základních poznámek. Církev vždycky učila, že státní forma a organisace vlády je ze stanoviska nábožensko-mravního indiferentní. Jdou-li státní hranice tak nebo onak, mají-li někde směrovnu o dvou komorách nebo o jedné, mají-li tam presidenta, nebo regentskou radu nebo krále, to bylo vždycky pro katolika značně lhostejným, nebo aspoň mu to mělo být lhostejným, a Lev XIII. si dal velikou práci, aby to před nějakými 60 lety vštípil francouzským katolikům. Jde však o mravní zásady v politické práci. Ty by měly katolík, katolík především, vždycky mít. Měl by si být vědom, že cíl v politice účel nepospěcuje prostředky. Může bojovat za monarchii nebo za republiku, za autonomii nebo za dualismus, ale má při všem tom používat poctivých prostředků. Všichni je mají používat, zákon mravní zavazuje všechny lidi ale katolíky především a ještě více dnešní mladé katolíky.

Vzpomínám si na jeden text z liturgie Svatého týdne. »Vy ješte? Nemohli jste hodinku bdíti se mnou? Či nevidíte Jidáše, jak nespí a jak pospíchá, aby mne zradil Židům?« My všichni bychom si toho měli být vědomi. »Nevidíte, jak nás pozorují, jak překrucují i naše dobré úmysly, jak tím více využijí naše skutečné chyby, naši nestatečnost, nedůslednost, naše materialistické řešení na výhodách tohoto světa, každý náš čin, v němž stavíme jakoukoliv pozemskou věc na místo Boží, jímž cokoliv na světě třeba domnělou národní velikost nebo i časný život klademe výše než čestnost a pravdu a statečnou důslednost své víry?

I když budeme konat všechno správně, i tehdy nás budou pomlouvat, řeknou na př., že jsme špatní vlastenci, nepřátelé národa, lidé neznající skutečný život a pod. Z toho si nesmíme nic dělat, to pak budou pomlávy, za něž nám Kristus Pán řekne: »Blahoslavení?«, ale chraňme se, abychom se příliš brzy a příliš snadno nepovažovali za Jeho mučedníky, protože těmi budeme jen tehdy, když budeme celí jen Jeho, Jeho, jenž se pro nás stal chudým, pokořeným a ponížením, jenž je Králem srdcí a ne armád a demonstrujících davů, když budeme nositi Jeho Kříž nejenom na kabátě, nýbrž když se z Jeho milosti budeme snažit pochopiti a uskutečniti aspoň trochu celé to bláznovství Jeho Kříže, kterým jsme byli vykoupeni.

Ještě jednou opakuji: Účel nepospěcuje prostředky. I když máme úmysly dobré, i když se domníváme, že slouží me duchovnímu a náboženskému prospěchu svého národa, nesmíme k tomu volit prostředků špatných, nesmíme se pro to spojovat s lidmi, kteří jsou horší než pohané, s lidmi zločinci. V tom a v ničem jiném je pro katolika jádro celé této otázky a všech podobných. Jeďte hoden svého jména, nenič se, co je výhodnější, nýbrž co je mravnější. Ostatně to, co je mravnější, je konec konců také výhodnější, i když se to snad ukáže až za několik let.

dk.

Marxismus je dnes žijící forma racionalismu. Věda a rozum jsou pro něho jedinými činiteli v pokroku lidstva. Tato jeho neomezená důvěra v rozum, popírající a vylučující jakékoliv tajemství, z něj činí protivníka křesťanství.

•

Jedním ze základních rysů materialismu v kulturní tvorbě a ve výchově je nezájem o poznání člověka, první to předmět kultury humanistické. To, oč se nejvíce usiluje, je poznání a ovládání přírody, technika, po případě hygiena a experimentální, prakticky a technicky použitelná psychologie.

Tato neomezená důvěra v rozum na jedné straně a nezájem o hlubší poznání člověka na druhé straně, vede k naivnímu optimismu, zjednodušujícímu problémy k neuvěřitelnosti.

V neděli dne 27. ledna byl ve »Svobodném slově« příklad takového naivního optimismu.

»Z Uráiu opravdu přišla lavina a smetla s povrchu Evropy všechno zlo, které tu bylo, a za tímto ničením zůstávala žírná rovina práva, sociální spravedlnosti a trvalého míru.«

Aby nás Pán Bůh od frázovitosti ochránil a zachovati ráčil.

Syrové křesťanství

Václav Hovorka

Až příliš bolestně lze vyhmátat v mladém člověku dneška zvláštní touhu po celistvé atmosféře i vnitřní svravě, kterou hledá v křesťanství. Ne katolicismus jako takový, ale katolictví osob, representované nevhodným způsobem, i s tím, co se zahrnuje pod pojmem duchovního života, stává se mu přímo nepřekonatelnou překážkou, přes niž se těžko dostává. Setkáváme se s tím, že lidé dobré vůle jsou přímo odpuzováni a ne přiváděni, pokud se jim doporučí pouze ten či onen druh pobožnosti, ty či ony duchovní úkony. Bylo by křivdou, nazvat to všeobecně pýchou ducha a odvrátit se stejným způsobem, jako se odvracejí ti, kteří narážejí na překážky pro ně takřka nepřekonatelné. Ježíš Kristus je cesta, pravda a život a ti, kdož mu od kříže nálečejí, musí nutně hledat cestu k srdcím dneška, ve světle Jeho pravdy vidět skutečný zános touhících po síle pravdy a, byť ve skrytu nitra, silně se ozývající touhu po pinosti života.

V tom je hranice rozporů i srážek. Buď člověk druhého břehu nebo křesťan, v němž svátostí i milostí prorůstající svým vlastním působením (přijímány jeho spoluaktér a ponechán jejich účinnosti v denním životě), jakmile se začne probouzet k osobnímu vnitřnímu životu universálního člověka — dítěte Božího (katolika), setkává se s nejvčším nepochopením právě ze strany tradičně zvykových katolíků. Ne podivení, ani odzouzení jeho, ale spíše údiv nad tím, že nenachází patřičného přijetí, mnohdy i pochopení v tom, po čem touží. Vždyť mládí dneška je přímo Božím materiálem živých údů živého Těla Kristova svojí touhou po holosti pravdy. Nestačí jim částečnost úkonů, chtějí hmatat, jíst, pít, prožívat přímo a osobně celé dění milosti a jsou schopni tam, kde je jim porozuměno a předkládána radostná zvěst Evangelia v živých principech, pronikajících život této země, takřka samozřejmosti heroické oběti : snahy. Ukazuje se zde podobný závod, o němž píše sv. Pavel. Chtějí tempo milosti, energii svátosti a osobní hmatatelnost milosti. Touží po neředěné a nepřevařované syrovosti ducha Ježíše Krista, po ryzosti a hloubce nauky Církve i hodnotě slova každého textu Písma sv. i liturgie. Odebrává se zde bolestné zrození Pravdy věčné v těch, kdož pro ozdoby i přikrasy liščí, jistě snad i některým pěkné, těžkými zápasy jimi pronikají, neboť tuší, že spíše byly přidány lidmi své doby, ale zároveň zastiňují a znešvařují plnost Krásy i Pravdy.

Jen nepřicházejte s tím neb onim druhem pobožnosti, s tím či onim osvěčeným způsobem a praktikou duchovního života tam, kde zakrvácená duše se obmývá a touží po plnosti a celosti života Božího. Spíš prostota než okázalá nádhera, spíš mlčení než mnohomluvné důkazy, spíš osobně prožitá skutečnost milosti než různé druhy úkonů, spíš kontemplace pravd než řečnické vykládání, to zachytí i zapálí a přivádí do varu. Nic čistěného, vystřiženého a přidavkového. To je schopno spíše je přitrávit a odvrátit.

Případá snad, že takovýchto hledajících je málo — spíše je málo umíme postřehnout. Nejvíce je jich tam, kde podle tradičních zvyků je jich možno nejméně se jich nadít. Jak mezi inteligenci, tak mezi prostými lidmi dobré vůle. Mezi dělníky ducha i rukou. Přemnozí přímo do krve touží po vnitřní akci milosti a ne pouze zevnějším aktivním agitování. Kéž pochopíme v pokoře, že věčný obraz Boží je neměnlivý, pouze rámec doby a časů se mění. A k tomuto Obrazu vytvořené je nutno pozorovat zarámováním doby, bez pyšného pohoršování se. Je nutno přiblížovat jim pravdy věčné novým způsobem, jim chapatelným, hloubkou života ze života a nikoliv mluvením o životě. To, co se cpývá, je přímá touha po pinosti Ducha Božího. Oživovatele a Posvětitele, touha která chce to, co bychom snad mohli vyjádřit — syrové křesťanství.

Pouť, o níž se neví

Často se ději na světě věci, o nichž se nic neví, a které přece mají veliký vliv na běh událostí, neboť jsou při nejmenším závažnější než celá řada jiných událostí, jen zdánlivě důležitějších. I já bych se rád v těchto řádcích zmínil o jedné události, o níž se téměř nic neví. Její význam a závažnost ať každý posoudí sám. Pro nás Čechy je tato událost tím významná, že vznikla na popud předesedy katolického studentstva českého. Je nám to skutečně ke cti. Uvidíte hned, proč.

Začátek července v Římě je roční doba, která je snadná pro různá pobavení u moře, ale vydat se na pouť k sedmi kostelům, není zrovna příliš lákavé. A přece 8. a 9 července v oktávě svátku sv. Cyrila a Metoděje roku 1943 mohli jste vidět větší hlouček, skládající se převážně z osob duchovních a studentů, putovat po zaprášených římských ulicích do všech sedmi basilik. A kdybyste si poslechli jejich řeč, zjistili byste, že všichni mluví slovansky, buď rusky, česky, slovensky, polsky, slovinsky, chorvatsky, nebo běloruský a navzájem jaksi panslovansky — buďme upřímni — neudělali-li si to snadí po italsky.

Ale oč jim vlastně běží? Často se v Římě říkalo: Tolik je nás zde Slovanů a ani se neznáme. A dokonce sám Pius XI. byl překvapen při posledním cyrilometodějském jubileu roku 1935, když při audienci spatřil tolik Slovanů: »Nikdy jsme si nemysleli, že je zde tolik Slovanů!«, takřka jeho slova. Mnoho se o tom mluvilo, ale nic se nedělalo. Až přišel jeden energický Čech a řekl: »Něco se musí udělat!« A výsledek byl společná pouť všech Slovanů dílcích v Římě po sedmi basilikách. Účel pouti: vyprosit Slovanům jednotu ve Víře a tím i vše ostatní. Program pouti: v každé basilice bude mít slovo jedna slovanská větev.

Poněvadž však obejít všech sedm basilik za jedno dopoledne je přece jen v létě příliš kající, udělali si to poutníci o něco pohodlnější: Začalo se v pátek večer u sv. Petra česky a slovensky, a to od oltáře sv. Václava litanií ke všem slovanským svatým za jednotu. Za zmínku stojí, že

(Pokončení na straně 4.)

Církev v poválečné Číně

Msgre Yupin, apoštolský vikář nankinský, veliký čínský vlastenec, věrný pomocník vůdce moderní Číny v dlouhém boji proti Japoncům, jenž v roce 1938 na propagační cestě na pomoc napadené Číny mluvil také v Praze v emauzském sále,—napsal dne 15. srpna 1945, v den, kdy svět slavil kapitulaci Japonska, tyto úvahy o účasti Církve na budování nové Číny a o předpokladech k úspěšnému splnění tohoto úkolu.

Církev ve skutečnosti nepřichází do Číny jako do země polocivilisované, nýbrž jako do země tisícileté kultury, která se vždycky vyznačovala svojí morálkou. Čínští bohové nikdy nezdegenerovali v zosobnění neřestí. V čínských kanonických knihách není ničeho neslušného. Latinští a řečtí klasikové musí být očištěni, než mohou být dány do rukou mladým čtenářům; klasikové čínští mohou být čteni kýmkoliv. Vědění bylo ve vážnosti a hodnota mravní ceněna nad bohatstvi.

Všechny tyto vlastnosti musejí být zachovávány a málokdo si tuto skutečnost tak jasně uvědomil, jako vedoucí moderní Číny. Dr. Sun mohl napsat: »Jen tím, že dosáhne vysoké úrovně mravní, může stát doufat, že bude dlouho vládnout a žít v míru«. A maršál Čankajšek uměl uplatnili tuto zásadu ve svém hnuti »Nového života«, čistý návrat k tradiční morálce.

Jaké to nádherné pole, na němž má Církev pracovat! Katolické náboženství neodsuzuje žádnou kulturu morálně dobrou. Jeho úmyslem jest učiniti nadpřirozeným přirozené dobro, které náleží. **Čína nesmí být porápadněna, nýbrž pokřesťanšna.** A poslání Církve jest v tom, aby přijala čínskou kulturu přirozeně dobrou a pozdvihla ji k nadpřirozenému. »Obnovit všechny věci v Kristu«, jest heslem podnikání Církve. A tento program bude doveden k zdárnému výsledku nejprve tím, že Čína bude dána Číňanům a potom Číňané přivedeni ke Kristu.

Cizí misionáři a čínský klerus musí tedy znovu použiti metody velkého pionýra Matouše Ricciho. Musí si osvojiti čínskou kulturu a poznati, jak vštípiti neměnné pravdy Církve do této staré kultury. Musí jíti k čínské inteligenci jakožto vzdělanci, přesvědčení, že elita je ráda přijme, budou-li jí opravdu moci něco nabídnout. V poválečné Číně dojde k rozkvětu vzdělání. Neučiní-li Církev cílem svého kleru v Číně i cizích kněží velký apoštolát mezi čínskými intelektuály, ztratíme nejkrásnější příležitost v dějinách.

Čína rozumí místu Církve v budoucnosti svého národa; a maršálek ukázal, že chápe všechnu důležitost této skutečnosti (květen 1943): »Potřebujeme ještě misionářů, vítáme příchod křesťanů z cizích zemí, kteří slouží s láskou a opravdovou oddanosti čínskému lidu. Nemyslete si, že jste naši hosté. Jste naši druhové, pracující s námi o záchraně lidu a na budování nového národa. Křesťané za hranicemi i křesťané v Číně jsou si rovni a mohou společně pracovati z celého srdce na rekonstrukci Číny.«

S takovým programem pro Čínu zítřka mohl maršál Čankajšek dobře říci: »Jsem pevně přesvědčen, že po válce Spojenci budou schopni přeměnit svět na základech rovnosti a vzájemné pomoci a že tak budou moci vytvořit nový světový řád míru a opravdového štěstí. Takový nový světový řád musí býti postaven na základě lásky, jak ji kázal Kristus. Proto . . . prosím upřímně Ježíše Krista, Krále pokoje, o brzké společné vítězství, aby se svět mohl osvoboditi z krutého útlaku státu Osy a aby porobení národové, schýlení nyní pod jejich jhem, dosáhli své svobody a nezávislosti.«

Probírajíce stránky dějin, těžko bychom nalezli národ, který více trpěl než Čína pod cizí nadvládou a který by byl bojoval proti tolika strašným pohromám, aby si zachoval svrchovanost a který vyšel z tohoto zápasu bez hořkosti s programem tak důkladným a tak křesťanským.

Ze Svatováclavské ligy

v Praze IV., Hradčanské náměstí 8.

Premiéry přístroje pro diapásky „Zonoskop" budou moci být opět vyráběny, jestliže se zjistí dostatečný počet jejich zájemců. Proto me všechny, kdo mají o tento přístroj zájem, aby se předběžně přihlásili. Ti, kdo mají u nás již od dřívější doby přístroj objednán, hlásit se nemusí.

Svatováclavské semináře v arcidiecési pražské. Stříbrné pokyny dost. farním úřadům byly již rozeslány. Kdo snad je neobdržel, nechť je reklamuje.

Zemřel br. dp. P. Černý, děkan v Litbuni. Členové S. L. nechť nám vzpomenou ve svých modlitbách a při mši svaté.

FILM

Třída A — filmy pro dospělé bez závad.

Nesmrtelní — SSSR. Neohrožený boj jednoho ruského praporu v troskách Stalingradu v r. 1942. Věrně podaná houževnatost a obětavost ruského vojáka, která způsobila obrat ve válce. II.

Hoši, G. B. Reportáž z činnosti londýnských hasičů za války.

Třída B — filmy s určitými závadami.

Já nic, já muzikant, G. B. Anglická groteska o barovém hudebníku, který se nedopatřením stane členem anglické protivyvědačské služby. II.

Po maškarním plese, SSSR. — Manželská tragedie z ovzduší bývalé ruské aristokracie podle námětu Lermontova. Nemožné rozvláčný spád scén vyvolává opačný dojem, než který byl zamýšlen. Důkladným a odborným acatřením by však film získal na své hodnotě. III.

Lady Hamiltonová, G. B. Historie lásky admirála Nelsona a Lady Hamiltonové. Scény tohoto vynikajícího historického filmu nejsou závadné, ale nelze souhlasit s mravní lhostejností, s jakou se líčí zrada na manželství, třeba u slavného muže. I.

Třída D — filmy naprosto závadné.

Řeka žaruje, ČSR. Nehledě k námětu, jedná se o filmovou komedii sestavenou podle dávno vyzkoušených receptů, v níchž se nepočítá a větší náročnosti průměrného návštěvníka biografu. Celková tendence falešná. Laciné a ošklivé pikanterie. III.

Z domova a ze světa

»Všichni jsme dělníky na vinici Páně.« prohlásil ministr průmyslu Laušman ve směmovně, když v závěru svého projevu o situaci našeho průmyslu zdůraznil »velkou, rozhodující zásadu, kterou musíme mít stále na mysli, že totiž hospodářská obnova republiky záleží na práci, pochopení a obětavosti nás všech. Všichni se musíme cítit dělníky, ať jsme již postavení na kterémkoliv místě a všichni proto musíme posuzovat potřebu nové větší pracovní morálky a výkonnosti za první přikázání národní sebezáchovy a nejlepšího vlastenectví.« d.

Jak se časy mění. Byly doby, kdy byla Církev napadána jako zpátečnice, zdůrazňovala-li, že umělec, má-li zasloužit jeho dílo skutečně přívlastku »umělecké«, musí v něm ztělesnit také hodnoty mravní, zkrátka, že lze ztěží přijmout l'art pour l'art. A dnes se z touto thesí shledáváme i v »Tvorbě«. »Být básníkem je též dílo charakteru. I Hamsum byl velkým spisovatelem, ale přestal jím být, jakmile se stal pohůnkem fašismu. Též Hauptman jím byl a není jím.«

Jsme i my rasisty? »Němci a Maďaři nebudou mít u nás volebního práva, a to ani ti Němci a Maďaři, kteří byli vzhledem k své antifašistické činnosti uznáni za spolehlivé a bylo jim uděleno čs. státní občanství.« Důvody tohoto rozhodnutí jsou snad administrativní, ale při prvním pohledu to vypadá jako nejčistší rasismus. Jak to dělali Němci: Ať jsi, jaký jsi, jsi Žid, to stačí. Tady je to také tak: Ať jsi, jaký jsi, jsi Němec, to stačí. Nic na tom neměnÍ, že byl-li skutečně a dokázaně antifašistou, že byl vlastně velkým hrdinou, protože je třeba nesmírného hrdinství plouti proti proudu, s nímž jde veliká naprostá většina mého národa. Kde jsou všechna ta hesla o rovnosti lidi, za něž se bije od sv. Pavla křesťanství, za něž se bili nejlepší lidé Evropy, a která dala hlavní podklad našemu obrození národnímu a naší státní svobodě. ck.

Křesťanskou demokracii žádá britský ministr a komunista, známý sir Stafford Cripps ve své brožuře »Ke křesťanské demokracii« a praví tu doslova: »Naše křesťanství musí být každodenním základem našich činů, protože se nám to jakožto národu a společenstvu lépe vyplatí návratem štěstí, rozkvětu a bezpečí již zde na zemi nehledě na to, co bude na onom světě.« Sir Stafford žádá, aby se zrušil každý druh soukromého majetku, který dává osobní moc jednomu nad druhým a dokonce, že se k tomu Anglie musí rozhodnouti bez dotazu u hospodářů. Knížka zkrátka říká, že křesťanská mravnost musí být nad politikou i hospodářstvím a je vést, ale je také příznačným ukazatelem cesty, po níž lze dojít vpravdě k novému obsahu demokracie; Sir Stafford nepochybně neví, že lze ještě něco vytřásť z rozmělňování slova demokracie, jak se o to některé státy na evropské pevnině zřejmě marně pokoušejí. d

●

Holandský ministerský předseda vzdává poctu kardinálu de Jongovi.

Na Štědrý den navštívil holandský ministerský předseda M. Schermerhorn se čtyřmi ministry arcibiskupský palác v Utrechtu, aby blahopřál jménem vlády arcibiskupu de Jongovi k jeho povýšení na kardinála. Rozmluva trvala tři čtvrti hodiny. Na Hod Boží podpoledne nadšený dav provolával slávu novému církevnímu knížeti na cestě z katedrály do arcibiskupského paláce. Arcibiskup musel se pak objevit u okna a volání pokračovalo a nakonec skončilo zpěvem hymny ke Kristu Králi a hymny národní. Téhož dne přišla korunní princezna Juliana a její manžel princ Bernard také blahopřát kardinálovi de Jongovi.

Jakmile bylo jmenování známo, psal o tom ministerský předseda takto:

Zpráva o povýšení arcibiskupa utrechtského na kardinála bude přijata s radostí celým holandským národem. Jsme si však vědomi, že se to týká především našich krajanů katolických, kterým blahopřejeme z celého srdce k poctě, které se dostalo prvnímu biskupu Nizozemska. Ale časy, kdy taková událost nechala zbytek národa lhostejným, již minuly. Těm, kteří to ještě nevěděli, ukázala léta okupace naprosto jasně, že Církev, třebaže se v první řadě stará o spásu duší, má jako Církev zvláštní význam pro náš národní život a zaujímá tam vynikající místo. Msgre de Jong je pocten nyní jako věřící křesťan a jako vědce. To, co nás naplňuje živelnou radostí, je vědomí, že se této pocty dostává zároveň statečnému a neochvějnému bojovníku proti okupantům, jenž čerpal ve své víře energii, kterou dokázal v letech ohrožení a útisku.

Celý národ, katolíci, protestanti i nevěřící, vidí v povýšení Msgre de Jonga na kardinála uznání, že episkopát holandský se choval správně a poctu statečnosti, se kterou arcibiskup utrechtský vedl duchovní odpor proti nekřesťanskému nazírání na svět.

●

Liturgické hnutí.

Kardinál Gerlier, arcibiskup lyonský, vydal před Vánoci toto rozhodnutí o sloužení mše sv. na oltáři obráceném k lidu:

»Slavení mše sv. tváří k lidu je ve shodě s ustanoveními, která předpisuje Ritus servandus incelebrationemissae, je však za nynějších poměrů novotou a proto může býti pouze výjimkou.

2. Třeba bdíti nad tím, aby tento způsob slavení mše svaté sám o sobě chvalitebný, nezavdal podnět k zmenšení úcty vůči svatým tajemstvím a k ochabnutí zbožnosti.

3. Každé nové zařízení stálého oltáře obráceného k lidu je třeba hlásiti ordinářI s udáním, jak daleko jsou nejbližší věřící.

4. V některých případech možno dovolit zřízení provisorních přenosných oltářů, buď v kostele nebo v jiných schválených místech, na příklad při lidových misiích, při mši sv. pro děti pod. I v tomto případě nutno udati, jak daleko jsou nejbližší věřící a udanou vzdálenost třeba přísně zachovávati. Koná-li se tímto způsobem mše sv. v kostele, třeba uložiti nejsv. Svátost na některém postranním oltáři.

●

Dopis, redakci, jenž by mohl býti látkou k rozjímání.

(Prostý dopis, s leckterou pravopisnou chybou, ale při tom je v něm cítiti dech tragické doby, ve které žijeme, je v něm cítit i věčné ž é křesťanství.)

Posílám Vám 100 Kčs a lituji, že nejsem bohatší, abych se mohla větší částkou odvděčit za útěchu, kterou jsem čerpala z 1. čís. »Katolil.a«, které jsem teprve dostala do ruky. Nevím, jak se mnou bude, neboť můj muž je Němec a již půl roku internován a máme pět dětí, takže mně asi nezbývá nic jiného, než cesta přes branice, kde jen modlitbou budu moci na domov vzpomínati. Ale právě proto, že sama nebudu moct pracovat na stavbě našeho nového státu, potěšilo mě velmi, že se naši mužové, kteří opravdu v Bohu hledají jediný pevný základ každého lidského díla.

Doufám, že sám Bůh Vás posílní, aby dílo Vaše se rovnalo tomu semeni Božímu a proniklo celým národem. Podpis.

Prosím, abyste příjem peněz nekvitovali.

●

Sdělení redakce.

Dp. L. Brabec. Řekli by nám jistě, že rozbíjíme národní jednotu. Vím, že je třeba na to upozorňovat, ale většina našich současníků by v tom viděla jen scholastické hádání. Je třeba svítit a tma se eo ipso rozplyne.

Dr. O. Ch. Vašich námětů rádi při nejbližší příležitosti použijeme.

Pan V. Z. bohoslovec z východních Čech, nám vytýká, že se boříme hloubky a šířky, že bychom měli více věřit tisku a jeho poslání, které prý už dávno pochopil Apoštol národů sv. Pavel. Vážné a objektivně psaný článek »Svobodného zítřku« Národ sv. Václava bez.kardinála — prý jsme odbyli jen tak všeobecnými povrchními frázemi. Prosíme pana pisatele, aby tedy o tom napsal sám něco hlubšího, nebo aby nám aspoň naznačil, jak si to představuje.

LITERATURA

Papíru je málo a člověk se ho musí mnohdy takřka dožebrávat. A při tom se vydávají knihy, které nejošumělejší proticirkevní šlágrovinu z Francie před prvni světovou válkou spojují s nejsprostší pornografií a dají si šálivé jméno **»Kolej na Svatém Kopečku«**, při čemž si každý vzpomene na moravské poutní místo u Olomouce. A na konec ze všech těch sprostot a překroucenin udělají ještě službu veřejnosti, protože podle doporučení na obálce »Tento román má co říci dnešní době, která žádá zestátnění všeho školství a která buduje na socialistických základech«.

Když si pak člověk vzpomene, co doprošování a běhání dá na příklad malinký katolický časopis, je mu horko, a řekne si, že nám k opravdové rovnosti ještě mnoho schází.

●

Zaplať Pán Bůh nevycházejí však pouze knihy špatné, nýbrž i krásné, nejkrásnější. Mezi tyto náleží nový Římský misál, vydaný nedávno v nakladatelství Vyšehrad. S výjimkou nemého mešního řádu, který je latinsko-český, jsou ostatní čtení a modlitby pouze české. Latinsko-české jsou také ony části, které se při slavné mši sv. zpívají, na př. vstup, obětování, sekvence a pod. Misál krásně přeložil a poznámkami opatřil dr. Antonín Stříž, kanovník na Vyšehradě. Cena 140 Kčs, která ve srovnání s cenami jiných knih je nepatrná.

●

J. Peka: Vášův ruský medvídek. Roztomilá naivní povídka o hračce, mluvící rusky. Pro děti 8—10leté.

Některé posudky knih:
B = s menšími závadami.
C = s velkými závadami.

Skupina B.

Beneš Ivo, Ing.. Přísaha velkého dne. K. Fiala, České Budějovice. 1945.

Hruška Dr. Josef. O výchově a školství, zvláště o školství středním. Praha, 1945.

Kvasil Fr., Spojka. Dobrodružství českých partyzánů. Plzeň, Rojthar, 1945.

Plutarchos, Rady manželské. Přel. úvod a pozn. Dr. Zd. Vysoký VI. Žilková. Praha. 1945.

Zvěřina L., N. Rili nás pruty železnými. 1939—1945. — Slejskal. Praha-Brno. 1945.

Skupina J.

Calma M. Pod zavřenými víčky. Román. K. Červenka. Praha. 1945.

Dvořáková Hel., Na nový květ. Román. Práce. 1945.

Komárek Jul., Rozmanitost přírody. Pr. akc. tisk., 1945.

Petříková Anna, Visuté hrazdy. Povídky. K. Červenka. Praha. 1945.

Šír Josef, Hory za války. Povídky. Krbal. Vrchlabí. 1945.

DIVADLO

Vysvětlivky značek: a = hry velmi náročné; b = hodnotné hry pro širší vrstvy obecenstva; c = jen zábavné, nebo zběžně udělané.

A B C D označuje mravně ideovou stránku, asi tak jako v hlídce filmové.

Od přehledu pražského repertoáru v předposledním čísle Katolika hrají se na pražských jevištích tyto hry:

bB Matka (Gorkij-Krym), Jak dlouho ještě (Nušič).

bc Hrátky s čertem (Drda). Velbloud uchem jehly (Langer).

aA Královna žalu (Synge), Meteor (Karvaš).

bA Sen noc svatojánské (Shakespeare), Rukopis času (Němeček).

bD Žebrácka opera (Brecht).

cD Universální dědic (Regnar).

Pouť, o níž se neví

(Dokončení se str. 3.)

jsme též vzývali sv. Sergěje Radoněžského. Potom u hrobu sv. Petra jsme prosili o věrnost jemu a jeho nástupcům. Dostalo se mi té pocty, že jsem se předmodlival. Měl jsem málo takových pocitů ve svém životě jako tenkrát, když jsem mluvil jménem všech různých Slovanů, kteří klečeli za mnou a vedle mne a představovali své národy, pohroužené tehdy tak hluboko do nesvobody, pronásledování a utrpení.

Druhý den ráno nás svolala opět dohromady mše sv. u hrobu sv. Pavla, sloužená polským knězem a doprovázená polským zpěvem. V basilice sv. Sebestiána na Via Appia přišli k slovu Ukrajinci, v Lateráně Rusové, v Santa Croce Chorvati, v San Lorenzo fuori le Mura (za deset dnů potom americká bomba jej vyhladila z užívání) Slovinci. Nakonec nás přivítala staroslavná Santa Maria Maggiore, kde v kapli »Sancta Maria, Salus populi Romani« přišla na řadu staroslověnština, zdroj všech slovanských jazyků, řeč sv. Cyrila a Metoděje. A nebylo možno volit vhodnějšího místa, neboť právě toto místo je posvěceno památkou slovanských apoštolů, kteří tam sloužili božskou liturgii. A konečnou modlitbou všech se stala zásvětná modlitba Pia XII. celého světa a též těch krajů, kde dosud uctívají její vznešenou ikonu, i když tajně, Srdci Panny Marie. Modlitba byla přeložena do staroslovanštiny Venceslavem Ivanovem, velkým ruským básníkem, který našel cestu k pravé jednotě.

Když jsme vycházeli ven, byli jsme všichni plni radosti z vědomí, že jsme se tak jednou skutečně sblížili, a někteří, kteří byli již po desetiletí v Římě, otevřeně tvrdili, že dosud něco podobného nezažili. Myslím, že i sv. Cyril a Metoděj a ostatní slovanští patronové začali se v nebi horlivěji přimlouvat.

Když jsme vyšli ven ze Santa Maria Maggiore, přivítala nás radostná zvěst, že spojenci se vylodili úspěšně na Sicilii. Antonín Mandl.

V osvobozeném velechrámu

Doznívají poslední zvuky starobylého chorálu, zpívaného strážci tisícileté katedrály, doprovázející každou neděli tradiční průvod pražských kanovníků po odpoledních bohoslužbách, jako památku slavné doby Karla IV., a již vznikají v jednotlivých částech starobylé katedrály skupinky odpoledních návštěvníků, kteří v doprovodu průvodců hodlají shlédnouti staleté odkazy národní minulosti velechrámu sv. Víta. Jak radostnější pohlíží dnes pražská katedrála na četné své obdivovatele. Smutnější zde bylo před rokem, kdy prázdná místa chrámových pilířů a zazděné památky jako by promlouvaly o »kultuře« XX. století. To vše však pečlivé ruce strážců národní minulosti ukryly před důsledky kruté války.

A nyní již opět návštěvníkům velechrámu září vstříc pozlacené barokní sochy národních světců na pilířích, upoutá zrak lesk zachráněného velkého státního znaku republiky, mluví k návštěvníkům obnovená Hilbertova slova pod tříorlem, a vůbec zdá se každému, že i tichý kameny velechrámu pociťují radost s celým národem.

Se zvláštními pocity radosti prochází návštěvník Parléřovým a Arrassovým chórem, kde vzhlíží k němu opět odkrytý Mysíbekův kardinál Schwarzenberg, s jakou radostí vzhlíží každý návštěvník na odkryté hroby českých knížat a králů a s jakým zadostiučiněním a dikem v srdci, postojí před právě obnovovaným klenotem, stříbrným náhrobkem sv. Jana Nepomuckého. I stříbrné sochy českých patronů na oltáři sv. Vojtěcha opět září jasem svého kovu. Starobylá, překrásná královská oratoř, jako by nové postavena, oživá po svém očištění od své protileteckě ochrany.

Avšak, co to bylo ihned za oratoří, táže se návštěvník velechrámu svého průvodce, a ukazuje na prázdný rámec od jakéhosi obrazu. To cenný obraz, zv. »Veraicon« — tvář Kristova, byl ukryt před válečnými hrůzami. A proč tu dosud není vrácen? Avšak průvodce mlčí.

A skupina jde dále, přichází do věkopamátné kaple sv. Václava. Zde každý se zatajeným dechem, kdo jenom trochu dovede se vžít do minulosti, poslouchá výkladů průvodcových. Stoje na těchto památných místech, zarází se opět návštěvník svatyně, když slyší slova průvodcova, že Parléřova socha sv. Václava jest pouhou kopií, zatím co originál byl odtud odstraněn. Nechceme s návštěvníky velechrámu ani dobře chápat, že by památná socha sv. Václava, kterou dal zhotovit Karel IV. přímo podle lebky a ostatků světcových pro tuto kapli, neměla opět státi na svém původním místě. Byla jistě též z odůvodněné obavy před zničením za války nahrazena věrnou kopií. Avšak dnes není již důvodu, aby originál sochy nebyl vrácen na své původní místo.

Opouštěje návštěvník velechrámu tuto svatyni, je přesvědčen, že i mezery, způsobené nepřímým působením války v tomto velechrámu budou napraveny, a že tí, kdož pečují o tuto svatyni, učiní vše, aby Parléřova socha sv. Václava v originálu, a památný Veraikon se vrátily na svá původní místa, kam je určili nejslavnější čeští velikáni již od jejich počátku s tím, aby byly v první řadě předmětem náboženského uctívání českého lidu a nikoliv pouhým muzeálním předmětem. —m.

Dobrovolné příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány a budou, pokud si to dárce výslovně nezakáže, kvitovány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 617.70 — Redakce a administrace tamtéž. - Vychází první a třetí neděli v měsíci. - Pošt. spořitelna Praha 206 601. — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kožák. — Předplatné na půl roku 20 Kčs, na celý rok 40 Kčs (s poštovným). Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Ohlédací pošt. úřad Praha 10. — Vytiskl Živnobank v Praze XII., Belgická ul. 20.

KATOLÍK

4

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 17. ÚNORA 1946 • CENA Kčs 1.50

Předpoklady pravého míru

Vánoční poselství sv. Otce Pia XII. (II.)

V této chvíli, kdy slavíme narození Toho, jenž přišel, aby smířil lidi s Bohem a je mezi nebem, nemůžeme opomenouti říci několik slov o dile míru, které vedoucí představitelé států, politiky a ekonomie hodlají zbudovati. Snad nikdy, co svět světem stojí, nestáli zodpovědní mužové před úlohou tak obrovskou a složitou počtem, velikostí a obtížností otázek, které třeba rozřešiti, ani tak vážnou rozsahem a hloubkou důsledků buď blahodárných nebo zbouchných, jako jest tato, totiž dáti lidstvu po 30 letech světových válek, po hospodářských katastrofách a nepředstavitelném zchudnutí pořádek, mír a blahobyt. Nesmírně veliká a strašná jest zodpovědnost těch, kteří se chystají k provedení tak gigantického díla. Nemáme v úmyslu vyslovati se o konkrétních formách, kterými snad rozřeší tak obtížný problém. Máme však za to, že je naší povinností připomenouti základní mravní předpoklady pravého a trvalého míru. Vyjádříme to třemi krátkými úvahami.

Tři základní předpoklady pravého a trvalého míru.

1. Okolnosti dneška vyžadují neúprosně spolupráci, dobrou vůli a vzájemnou důvěru všech národů. Pohnutky nenávisti, pomsty, řevnivosti a neupřímné a nepoctivé snahy o vzájemné předstižení by měly býti úplně vyloučeny z debat a rozhodnutí politických i hospodářských. Kdo může říci, připojíme s Písmem Svatým: »Čisté jest mé srdce, uchránil jsem se provinění.« Dvojí závaží a dvojí míra — ohavnost je před Bohem to i ono. Kdokoliv tedy požaduje činění hříchů spravedlivým potrestáním zločinců právě pro jejich zločin, měl by se snažiti ze všech sil, aby nedělal totéž, co odsuzuje u druhých, jako hřích a zločin. Kdo požaduje reparace, má je žádati v souhlase s mravním řádem a respektovati nezadatelná přirozená práva, která mají i ti, kteří se vzdali bezpodmínečně vítězi. Kdo žádá bezpečnost pro budoucnost, ať nezapomíná, že jediná pravá záruka spočívá ve vlastní vnitřní síle, to znamená v zachování zdravého základu rodin, dětí, práce, v bratrské lásce, v odstranění vší nenávisti, všelikého pronásledování a nespravedlivého znepokojování poctivých občanů, v loyální shodě mezi jednotlivými státy a národy.

2. Za tím účelem je nutno, aby se všude vzdali snah vytvářeti uměle moci peněz nebo libovolnou censurou nebo jednostranným soudnictvím a nepravdivými tvrzeními to, co nazývají »veřejné mínění«, které způsobuje, že smýšlení a nálady voličů se vlní sem a tam jako třtina větrem se klátící. Nechť se ponechá skutečná hodnota pravdivé a značné většině, tvořené všemi těmi, kteří žijí poctivě a klidně ze své práce v kruhu své rodiny, a kteří se snaží plniti vůli Boží. Podle úsudku takových lidí spory o výhodnější hranici, boj o bohatství tohoto světa, i když není nutně a priori mravně špatný, je přece jen nebezpečnou hrou, do níž se nikdo nemůže dáti bez rizika, že způsobí hromady mrtvých a trosek. Nesmírná většina je takových otců a matek, poctivých a dobře smýšlejících, kteří touží nalézt ochranu pro budoucnost svých dětí proti libovůli politiky násilí, proti libovůli totalitního státu.

3. Síla totalitního státu! Jaká to krutá a krvavá ironie! Celý povrch země rudnoucí krví, prolitou během těchto strašných let, hlásá tyranii takového státu. Budova míru by spočívala na základech podrytých a hrozících stále zřícením, kdyby se nepřestalo s takovým totalitarismem, který dělá z člověka pouhou hříčku politických kombinací, pouhé číslo v hospodářských kalkulacích. Jediným škrtem pera mění hranice států, zbavuje hospodářství celého národa, které je přece částí celého jeho národního života, jeho přirozených možností, se špatně zastřenou krutostí vypuzuje miliony lidí, statisíce rodin v nejchmurnější bídě z jejich domů a z jejich pozemků, vytrhává je tak a vykořeňuje z civilizačního a kulturního prostředí, které celá pokolení budovala a tvořila. Stejně tak omezuje libovolně právo vystěhovati se nebo touhu zakládati osady. Všecko to tvoří systém, jenž odporuje důstojnosti a dobru pokolení lidského. A přece podle Božího řádu nikoliv vůle a moc náhodně vytvořených a měnlivých skupin, nýbrž člověk se svojí prací uprostřed rodiny a společnosti je pánem světa. A tak tento totalitarismus ztroskotává v tom, co je jediným měřítkem pokroku, totiž vytváření stále lepších a dokonalejších podmínek sociálních, aby rodina mohla existovati a rozvíjeti se, jakožto hospodářská, právní, mravní a náboženská jednotka. V nitru každého jednotlivého národa jako ve středu velké rodiny národů je totalitarismus silného státu nesnučitelný a pravou a zdravou demokracii. Jako nebezpečný bacil otravuje společenství národů a činí ho neschopným zaručiti bezpečnost národů jednotlivých. Je neustálým nebezpečím války. Budovací zřízení mírové chce vyloučiti ze světa veškeré útočné užívání síly, každou útočnou válku: kdo by nepozdravil z celého srdce takový plán a především jeho účinné uskutečnění? Ale má-li to býti něco jiného nežli krásné gesto, je třeba vyloučiti jakékoliv utiskování, jakoukoliv libovůli uvnitř i zevně. Za tohoto stavu věci zůstává jediné rozřešení: návrat k Bohu a k řádu Bohem zřízenému. Čím více se zdvihají závoje, zahalující příčiny a působení sil, které rozpoutaly válku, tím je jasnější, že byly dědičkami, propagátorkami a pokračovatelkami bludů, jejichž podstatným prvkem bylo zanedbávání, zpřevrácení, popření křesťanských zásad. Jestliže tedy v tom je kořen zla, zbývá jen jediný lék: vrátiti se k řádu ustanovenému Bohem, a to i ve vztazích mezi státy a národy, vrátiti se k pravému křesťanství ve státě a mezi státy. Ať nikdo neříká, že to není realistická politika. Zkušenost by byla měla naučiti již všechny, že politika rmrčřující k věčným hodnotám a řídící se zákony Božími je nejrealističtější a nejkonkrétnější politikou. Realističtí politikové, kteří smýšlejí jinak, nestvoří nic než trosky.

Chvála Kristu!

Není to potřeštěné novotářství, z něhož by byla vznikla touha po nové formě našeho pozdravu. Je to vroucí láska apoštolská, láska ke Kristu nás pudí, touha, aby jméno Toho, před nímž se má sklonit každé koleno, bylo s úctou, vděčností a láskou vyslovováno na veřejnosti. Je to hluboká, vnitřní, zejména mládeži palčivě pociťovaná potřeba být vyznavačem, odčinit všechnu tu vlažnost, polovičatost a zbabělost kolem nás. Prosíme proto zejména všechny vychovatele mládeže, katechety, celou obec katolických junáků a všechnu mládež vůbec, aby nám pomohli tento pozdrav rozšířit, aby se jím sami pozdravovali, aby proň získali mladé i staré. Každé vnímavé srdce v něm nalezne mnoho, mnoho krásy. Je pozdravem i modlitbou zároveň. Je pravda, že povrchnímu člověku neříká nic. Ale my právě nechceme být povrchní generací. V ničem, zejména ne v prožívání své víry. My přece už dost dlouho čteme Hlubinu, a nechceme být čtenáři zapomínavými, nýbrž činiteli díla. Pak ale musíme začít s poznáním, že všecko máme z Krista. Vše krásné a dobré v každém z nás je z Něho. Sejdeme-li se tedy dva a pozdravíme-li se Jeho chválou, hude to bratrský souzvuk dvou duší, bude to dík za Vykoupení, bude to znamení, že si rozumíme v tom nejhlubším. A to je přece základ všeho pravého pokoje. Nač je pak třeba o pokoji výslovně mluvit, jej si výslovně přát? ak.

V čem se vlastně rozcházíme?

ak.

Dr. Květa Milcová se ve Svobodných novinách podjala úkolu, vysvětlit jejich čtenářům, že mají na marxismus nesprávné názory, že jeho materialismus považují za obyčejné, člověka nedůstojné hmotařství.

Pisatelka je opravdu nesmírně nadšenou marxistkou, vyznavačkou filosofického materialismu. Její důkazy nejsou však zvlášť přesvědčivé. Ona si totiž problémy, o které jde, úžasně zjednodušuje. Myslitelé nad nimi hloubají, co je lidstvo lidstvem, a ona je krátce shrne do dvou vět.

Hle, její některé závěry:

Filosofie do marxismu se vůbec nesnažila dopátrat pravdy. Opravdu vědecký světový názor přinesl teprve marxismus a jeho dialektický materialismus.

K tomu několik poznámek: Lidé, vysvětlující marxistické názory, začínají obyčejně tak, jakoby v celých dějinách myšlení byli jenom dva filosofové: Hegel a Marx. Hegel je nejextremnější idealista. Pro něho je vše jen myšlení, Marx ho usvědčuje z hludu, pro něho je na počátku všeho materia.

Rozdíl těchto dvou směrů je podle Dr. Milcové tento:

Materialismus tvrdí, že strom, který vidím, existuje nezávisle na mém vědomí a myšlení. Idealismus naproti tomu tvrdí, že tento strom existuje jen v mé představě.

Jak může paní doktorka tvrdit, že podstata materialismu je v tom, že v něm strom existuje nezávisle na mém vědomí? To přece vždycky uznávala ohromná většina lidstva a uznává to i dnes. Uznávají to i ti, kteří rozhodně nejsou marxisty. Celý veliký filosofický proud s Aristotelem a celou téměř filosofií křesťanskou to učil a učí. »Církev vedla proti falešnému a jednostrannému spiritualismu roztrpčenější boje, než vede dnes proti materialismu,« napsal nedávno na těchto stránkách Alexander Heidler.

Spor není o to, zda nezávisle na mém myšlení existuje materia, nýbrž zda existuje p o u z e materia. Právě toto p o u z e dělá materialismus materialismem. Pro něho existuje jenom materia. Vše to, čemu říkáme duchovno, svět myšlení, mravnosti, náboženství atd. existuje sice v marxistickém materialismu, také, ale je to zase materia, jen trochu vyvinutější, jsou to jen její vývojové stupnice, které zhasínají a zanikají, jakmile se změní nebo rozloží jejich materiový podklad.

A co jsme tedy my? Nejsme ani materialisty, ani idealisty, nýbrž rozumnými realisty, rozumnými spiritualisty. Zdá se vám, že je to moc učených slov? Co dělat? Druzí také pořád operují svou dialektikou a pod.

Materialismus i idealismus mají oba něco správného, sami o sobě však nestačí ani jeden, ani druhý. Je třeba je spojit. Strom existuje nezávisle na našem myšlení, proto je nesprávně jednostranný i idealismus. Ale myslící a poznávací schopnost, kterou poznáváme strom, není pouhý chemický produkt, který v nás vzniká z toho, co jíme a pijeme, je v nás nezávisle na stromu a na vší ostatní hmotě. Proto je nesprávně jednostranný i materialismus. Hmotný svět je jedna věc a poznávací síla a schopnost je druhá věc. Je třeba obojího: Poznávající mysli a materiálního předmětu, a jen ze vzájemné součinnosti těchto dvou složek vzniká pravé lidské poznání, vzniká kompletní člověk, jenž je životnou, co nejtěsnější synthesou hmoty a síly poznávající a myslící, synthesou hmoty a ducha. Zkoumáme-li totiž povahu lidského poznání, vidíme, že je při něm neustále třeba hmotných vlivů a obrazů, jako jakýchsi opěrných bodů, při tom však se shledáváme s vlastnostmi, které z hmoty jako takové pocházet nemohou, s vlastnostmi prazrazujícími nezávislost na hmotě, jedním slovem s vlastnostmi duchovými. Svět a člověk je tedy pro křesťana synthesou hmoty a schopnosti poznávat, myslit, milovat, schopnosti na hmotě nezávislé, svobodné, zvané duch, latinsky spiritus. Proto se tento náš světový názor na člověka nazývá spiritualismus, což však naprosto není totéž jako spiritismus.

Charta Boží a charta světa

P. Jan Ev. Urban.

Na straně světa se projevují jeho zásady, cesty a cíle v různých manifestech, chartách, monumentálních usneseních, různých řečích a projevech a v programech světových hnutí.

Velikou, jedinou, stále a stále trvající, listinou a chartou, ke které se vše a po každé zase vrací, chartou, nikoliv strany, nikoliv národů, nýbrž Tvůrce národů — který jest alfa a omega všeho (Zj. 1, 8), »v němž všechno stojí« (Kol. 1, 17). Jest manifest Boha

evangelium.

I v nás budily lidské manifesty a programy dojem mohutnosti. Evangelium, obyčejně v ubohém vydání, branatém překladu, někdy s podivnými poznámkami na špatném papíře, nám bylo jen knížkou pro soukromou duchovní četbu, a to ještě ne prvořadou, protože jiné duchovní knihy lidí jsou vydávány graficky skvěle a honosně.

Právě nyní musí vystoupit ohromnost evangelia, evangelia tisíciletého, klidného, které jest vždy opět útočištěm po zoufalých pokusech a po zřícení velkolepých manifestů a programů. My tedy máme to štěstí a milost, že to opět vidíme.

Ale jest nutno povznést evangelium ve svých rukou a srdcích jako náš katolický, světový, tisíciletý manifest Boha, k němuž se my hlásíme.

Neboť evangelium vpravdě stanoví jasné a určité body, jako božská trůnní řeč, božská listina k lidstvu:

1. Smyslem a cílem člověka i lidstva jest život věčný: »Co platno člověku, kdyby celý svět získal a na své duši škodu trpěl.« (Mat. 16, 26.) »Kdo věří ve mne, má život věčný.« (Jan 6, 47.)

A svět: Cíle krátkodobé, bez ohledu na trvalost, tím méně věčnost.

2. »Pečujte nejprve o království Boží a jeho spravedlnost a vše ostatní bude vám přidáno.« (Mat. 6, 33), to znamená, že cílem a zákonem jest spravedlnost podle Boha a pozemské blaho, které jest celým cílem světa, bude jako vedlejší věc samo sebou přidáno. Avšak všimněme si, že nebledá-li se království Boží a jeho spravedlnost, nemá lidstvo ani to blaho, které si klade za hlavní cíl.

3. »Duch jest to, který dává život, tělo samo nic nepůsobí.« Naproti tomu světské zásady uznávají pouze hmotu a jen v ní vidí život.

4. Evangelium jest zákon pravdy, zaručené ve slově Kristově: »Já jsem přišel, abych vydal svědectví pravdě.« (Jan. 18, 37.) »Já jsem cesta, pravda a život.« (Jan. 14, 6.)

Světské programy prohlašují za pravdu, co jest vhodné pro jejich cíle, bez ohledu, srovnává-li se to se skutečností.

5. Evangelium jest zákon jednoty a společenství. »Aby jedno byli.« Duchem světských programů jest nadvláda jedné třídy nad druhou a třídní boj.

6. Evangelium učí právo člověka před státem. Stát jest pro blaho jedince, ne jedinec pro blaho státu. »Neměl bys nade mnou žádné moci, kdyby ti nebyla dána shůry.« — V soustavách tohoto světa bývá účelem jejich stát bez ohledu na jedince.

7. Evangelium jest zákonem lásky a prohlašuje ji za nejvyšší zákon vůbec i za jedinou účinnou cestu života: »Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého. Milovati budeš bližního svého jako sebe.« (Mar. 2, 29. 31.)

Programy tohoto světa o lásce vůbec nemluví. Hlásají nenávist, tvrdost, právo silnějšího proti slabšímu za cestu k cíli.

8. Evangelium jest zákonem rovnosti a bratrství: »Jeden jest Otec váš, vy pak jste všichni bratří.« (Mat. 23, 8, 9.)

Světské principy mluví o svobodě, ale užívají násilí u všech prostředků hrubé síly.

9. Evangelium jest zákonem dobroty a mysli o druhém dobře: »Je-li oko tvé světlé, jest i světlé celé tělo tvé.« (Mat. 6, 22.)

Zákonem světa jest záměrná a předpokládaná i odůvodněná nedůvěra a podezřívání.

10. Evangelium učí prostotě a přímosti: »Vaše řeč budiž: ano, ano, ne, ne.« (Mat. 5, 37.)

Všichni cítíme, jak vládne světem jakoby samozřejmě a zákonitě přetvářka a oficielní upravování skutečnosti.

11. K hospodářskému řádu světa radí evangelium tento lék: »Blahoslavení chudí duchem.« (Mat. 5, 3.) »Vezme-li ti kdo plášť, přidej mu i sukni.« (Luk. 6, 29.) Tedy přejícnost jest zákonem evangelia.

Duchem, řídícím manifesty světa, jest buď dravost nebo obrana proti ní opačným násilím a vlastní zisk nade vše.

12. Evangelium zamezuje zlu již předem v nitru člověka: »Kdo pohlédl na ženu, aby ji požádal, zhřešil již s ní v srdci svém.« (Mat. 5, 28.) Proto nemusí mluvit o pozemských trestech.

Světské zákonodárství dovoluje volnost vášním, která vede k úpadku natality a odolnosti.

13. Evangelium jest zákonem svobody: »Království mé není z tohoto světa.« (Jan 18, 36.)

Programy světa musí omezovat svobodu ve jménu svobody.

14. Evangelium je manifestem vnitřní pravdivosti: »Ne ten, kdo mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského, nýbrž ten, kdo činí vůli Otce mého.« (Mat. 7, 21.)

Zásadou světských dohod jsou vnější sankce a společenské formality.

15. V celku řečeno klade evangelium pokoj a mír do člověka samého. Očekává jeho blažený život na zemi a v nejvlastnějším cíli blažený život věčný v nápravě mravního života člověkova.

Naproti tomu světské snahy kladou naději do hospodářských, sociálních nebo politických řádů, a od nich čekají, že upraví blaho člověka.

16. Důsledkem evangelia jest vnitřní radost: »Radujte se a veselte se, odplata vaše hojná jest v nebesích.« (Mat. 5, 12.)

Důsledkem světských slibů a řádů jest bujnost, brutost a spustlá řeč a lhostejnost vůči vzdělanosti a duchovým hodnotám.

17. Člověk podle Krista má být jeho obrazem, jak jest vyličeno v evangeliu: »Následuj mne.« (Mat. 16, 24.) »Miluje-li kdo mne, slovo mé bude zachovávati.« (Jan 14, 23.)

Jak vypadá člověk jako výplod zásad světských, nemusíme líčit, nýbrž jen pozorovat dnes kolem sebe.

18. Konec pak evangelických manifestů končí: »Pokoj svůj dávám vám.« (Jan 14, 27), »Pokoj vám.« (Jan 20, 26.)

A konce světských zásad jsme slyšeli hřmít nad sebou, slyšeli v sirénách a vidíme ve zříceninách, vidíme nepokoj v míru a u mnohých jednotlivců bez Boha zoufalství.

Srovnávejte, přemýšlejte, hlásejte! — Nebylo by tedy činem nade vše působivým, kdyby se lidstvo rozhodlo přijmouti a plniti chartu Ježíše Krista?

Za dr. A. Fuchsem

(K 5. výročí jeho umučení v Dachau dne 16. února 1941.)

Kdo má ještě jasné v mysli dr. Fuchse po jeho fysické i duševní stránce a neznal ho hlouběji po stránce duchovní, bude snad překvapen myšlenkou čím dále častěji se vyskytující, že by se mu mělo dostati úcty oltáře.

U nás jaksi mlčky převládá názor, že světec je zjev jaksi extrémní, že se snad už narodi se svatozáří, že je hoden obdivu, ale nelze ho následovat -- že tedy není z tohoto světa, že to musí být nutně někdo, na kom za celý život nelze nalézt poskvrny a kdyby byla nalezena dodatečně, třeba dokud ještě byl dítětem, dost: strhneme mu glorioli. Po lidi nábožensky nepoučené bude asi představa tohoto Žida s náklonností k otylosti, veselého a duchaplného společníka, jak je namalován na oltářním obraze s nimbem kolem hlavy — ta představa jim bude asi nemálo groteskní.

Ale Církev zná úžasnější metamorfosy. Zná a schválila i takové kanonisace, kdy člověk po celý předchozí život neřestný pojednou se obrátil celým srdcem, uvěřil, svoji viru dosvědčil třeba v následujícím okamžiku krví a smrtí a tak dosáhl svatosti. Ve vrcholné chvíli prokázal hrdinskou ctnost a tu i nebe potvrdilo nejednou mimořádnými zjevy.

Doktor Fuchs neměl mravních závad, které by dávaly zvláštního pohoršení. Ostatně svoje hříchy mládí vyznal pokorně ve svém autobiografickém románě. Jsou takové, jako většiny mladých lidí, zvláště mladých intelektuálů. Ale proti těmto moderním hrdinům měl Fuchs jednu velikou přednost: neměl pýchu intelektuálů a dovedl poctivě hledat pravdu. Této poctivosti vyšel Pán Bůh vstříc svou milostí, dal mu ji poznat, vyznávat, podle ní žít čím dál opravdověji a konečně umřít tak nádherně, jak by nedovedlo mnoho katolíků od narození.

Byl to český Žid s mnoha znaky své rasy jak ve fysiognomii, tak ve vlastnostech duševních. Nutno však ihned říci, že u něho nebylo ani známky po typických vadách jeho rasy. Byl neobyčejně obratný a pilný, ale sloužil jen ušlechtilým cílům. Měl pronikavý intelekt, obsáhlou paměť, nadání pro řeči i řečnické, smysl pro poesii, pohotovost a výkonnost žurnalistickou jako jen málo jeho současníků u nás. Měl vzdělání filosofické a theologické. Vyznal se v církevním zřízení lépe než leckterý kněz.

Doktor Fuchs je vzorem moderního novináře vždy pohotového dáti svědectví pravdě, oddaného Bohu a Církvi, tolerantního k lidem jiného náboženského přesvědčení, ale neochvějného ve svém, ochotného k službám dobré věci. Miloval Čechy, svoji vlast, její historii, její kulturu, hleděl jí prospěti ze všech sil. Odmítl opustit ji, aby se zachránil. Od své konverse byl příkladným v životní praxi katolika, v modlitbě, v pravidelné přítomnosti mši svaté, v přijímání sv. svátostí, ve skutcích milosrdenství. Dovedl příkladně křesťansky trpět. O jeho dělinné víře svědčí, že mnohokrát opakoval veřejně svůj výklad k legendě o Pražském Jezulátku, jak je alegorickou v tom smyslu, že naše víra musí dát Jezulátku ručičky, aby nám mohlo jimi rozdávat svou milost.

Za zásluhy o Církev u nás dostalo se mu řádu sv. Silvestra. Není snad člověka, který by měl na dra Fuchse nedobré vzpomínky. Ale cela velikost jeho křesťanské duše vynikla právě v jeho bolestném umírání v koncentračním táboře v Dachau. Zatím co tolik od dětství pokřtěných katolíků, jako on mučených nebo jinak od Němců trpících, couvlo k židovskému starozákonnímu »Oko za oko, zub za zub!« a myslilo jen na pomstu, on, Žid rasou ale křesťan významem, povznesl se v následování Krista až k tomu hrdinství ctnosti, že umíraje po neslýchaných mukách mrznutí v mokrých šatech, řekl spoluvězni o svých katanech: »Musíme se za ně hodně modlit, oni nevědí co činí!«

Tento český Žid-vlastenec trpící a umírající pod šílenstvím rasismu, který si byl vědom, že pomsta patří Bohu a modlil se s Kristem za své nepřátele, to je postava světecká, zrozená ze druhé světové války. To je zvláště oběť za české Židy a za všechen český lid, který se zapomněl nad svým křesťanstvím.

Běla Dlouhá.

Idealismus a materialismus

ak.

1. února se konala na filosofické fakultě Karlovy university filosofická disputace mezi »Východem« a »Západem«. Východ zastupoval prof. A. Kolman, nový profesor filosofie na Karlově universitě, Západ prof. J. B. Kozák, znalec poměrů v USA. Všimněme si dvou vět prof. Kolmana, jež je přinesl referát »Mladé fronty«. První věta: Je nutno rozlišovati materialismus jakožto světový názor, který naprosto nepopírá ohromný význam ducha, a materialismus mravní. Druhá věta, která úzce souvisí s prvou: »Většina materialistických revolucionářů byla, co se mravnosti týče, daleko většími idealisty, než idealisté filosofičtí.

Rozlišování mezi theoretickým idealismem a praktickým idealismem je známé. Bylo ho použito také ve známém článku »Rudého práva« »Komunisté a náboženství«. Bohužel, toto rozlišení nikterak nepřispívá k vyjasnění situace.

Jak chcete nadchnouti lidi pro mravní idealismus, vyznáváte-li na druhé straně, že všecko je konec konců přece jenom hmota a že nejohavnější gestapák, který se dábelsky pásl na mukách tisíců, nebo bezcharakterní požitkář, který celou válku prožral noční místnosti velkoměst, se nakonec rozplynou stejně v dým, jako hrdina, který se ušlechtával v službě druhých, který s úsměvem a rád dal poslední svůj výdech za to, abychom my mohli žít svobodně? Ne, pánové, přes toto úskalí se nikdy nedostanete a nikdy nevychováte idealisty na svém materialistickém základě.

A že materialističtí revolucionáři byli mravními idealisty? To lze vysvětlit, aniž bychom se tím nadchli pro materialismus.

Pravým, skutečným idealistou je člověk a cenu láskou, jak ji líčí sv. Pavel ve své slavné velepísni v kap. 13 I. listu ke Korintským. Mohou být však také jen zdánliví idealisté. Lidé, kteří všecko rozdají, horečně pracují pro druhé a přece bez lásky. Je možno »rozdat na pokrmy chudým veškeren majetek svůj a vydat své tělo k spálení« a nemíti při tom lásky a nebýti proto nic, podle Pavlových slov. Právě člověk materialista, bez vnitřní náplně života, hledá tuto náplň a může se stát, že jeden ji nalezne v kapitalistickém hromadění peněz a druhý ji hledá v úsilí o reformu společnosti.

Tak lze vysvětlit revolucionáře, kteří jdou z práce do práce, kteří vykonají nesmírně mnoho a přece při tom nemilují skutečně lidi, kteří prostě pracují pro práci samu, kterým je po bařovsku práce, stále více a více práce, vlastním smyslem života.

Ale takových lidí je celkem velmi málo a jejich život je celkem smutný život. Nelze tedy v nich hledat důkaz pro idealistickou únosnost materialismu.

Vedle nich však mohou být a jistě že jsou mnozí skutečně idealisté, kteří jsou theoretickými materialisty. Jsou to lidé mocného citu a srdce, ale poněkud slabšího intelektu. Prožívali ve svém horoucím srdci nevýslovné trýzně, se všemi trpícími a zanevřeli na společenský řád, jenž všechnu tu bolest může snášet. Representanti tohoto společenského řádu vyznávali často ústy náboženství, víru, to, čemu se v marxistické terminologii říká filosofický idealismus, skutky to vše však popírali, prakticky spolehali jen na to, co se dá počítat, měřit a vážit, byli to úzkoprsí lidé bez pochopení a bez lásky. Co se stane, když na takové lidi narazí idealisté, o nichž mluvíme? Kdyby uměli klidněji uvažovat, pochopili by, že zlořády společenské, proti nimiž sami tolik trpí, neplynou z podstaty náboženství, nýbrž z jeho nedokonalého zachovávání a usilovali by o to, aby se zachovávalo lépe. To by pak byla pravá reforma. Ale co chcete na horkokrevném idealistovi? Slyší stenání vykořisťovaných a každé přemýšlení se mu tedy zdá zbytečnou ztrátou času. Je třeba revoluce, řekne si! Je třeba smést vše to, co mohlo tento stav trpět, je třeba smést všechnu víru a náboženství, poněvadž při víře a při náboženství existovalo vykořisťování. A tak si tento idealista stále namlouvá, že je materialistou, protože upřímně miluje lidi, lidi ubohé, a protože jeho silný cit mu kdysi vtiskl přesvědčení, že náboženství při onom vykořisťování pomáhalo. Buduje nové společenství, ve kterém bude více lásky, a ve kterém tedy nesmí býti nic, co bylo ve společenství starém, žádné vykořisťování, ale ani žádné náboženství. A tak se za paláci vykořisťovatelů boří, nebo aspoň vyprazdňují, i chrámy. A náš materialistický idealista je spokojen. Ale jak dlouho? Cn bořil skutečně jen z lásky. Z lásky, která tak nebo onak mu do srdce sklnula přece jen s Kříže. On si to neuvědomil, protože nebyl zvyklý hloubat a dlouho přemýšlet a stopovat klikaté cesty svého srdce. Ale najednou cítí, že kolem něho není více lásky. Vykořisťovatelé zmizeli, ale lidé, které chtěl učinili šťastné, vlastně šťastnější nejsou, jsou naopak nespokojenější a pramálo je čisté radosti.

A tak náš idealistický revolucionář si počíná uvědomovat, že člověk je tvor velmi komplikovaný, že nestačí ho pouze nakrmit, že právě tehdy, když je syt, když má vše, co svět mu může poskytnout, si klade otázku: »Je to už všecko, proč jsem na světě? Mně se zdá, že je to příliš málo, i teď je v srdci mém tak strašně prázdno.«

A člověk se vydává znovu na pouť za ideály.

Manželství a mravnost v socialistickém státě

Dr. Václav Osvald

Přetištěno z »Národního osvobození«

Napsal jsem tu nedávno článek o civilisačním odkazu osvícenství i dřívějších epoch evropského vývoje, o posvátnosti ohně, který spojuje muže a ženu v manželství, a o Masarykovi jako jediném učiteli naší mládeže v otázce pohlavního života, manželství a sexuální mravnosti. Potkávaje pak některé své známé, jimž toto kázání nebylo po chuti, znovu jsem si uvědomil, jak na naší levici mezi komunisty i socialisty (zejmena často mezi novými sloupenci), se pohybují staří předválečtí maloměšťáci, povznesení nad všechny starosti o zdravý morální základ našeho lidu, mluvící o rodině a manželské věrnosti s vyšeptalým cynismem a promiskuitu, čí »světonázor« zrozený v oblasti barových výparů pokládající nejen za cosi moderního a pokrokového, ale dokonce za doktrinu socialistickou a praxi komunistickou. Znovu jsem si uvědomil, jak dlouhou cestu převýchovy má před sebou ještě celý socialistický blok. Prof. Nejedlý má pravdu, že naše inteligence má velmi mlhavé představy o Rusku. Doplnil bych to jen poznámkou, že i socialistická inteligence ví něco o sovětských poměrech z dob válečného komunismu, ale zcela zanedbává použít se o podstatných vývojových změnách, jež sovětská společnost prodělala za čtvrt století a v období Velké vlastenecké války. A tak se chci znovu vrátit k této zásadní otázce a říci, jaké jsou základy mravnosti a manželství v socialistické společnosti, což nyní dobře umožňuje právě vyšlá knížka G. M. Sverdlova »Mateřství, manželství a rodina v sovětském zákoně«, vydaná Svazem přátel SSSR.

I. Ideologie. Naši dědicí rozkladné buržoasní morálky si u sovětského autora s velkým prospěchem přečtou, že jeden z nejdůležitějších požadavků sovětského rodinného práva a socialistické morálky je monogamie, jednoženství. První socialistický stát světa snaží se všemožně o upevnění rodiny, vidí v ní buňku, skutečnou základnu, o kterou je možno se opřít, a která je schopná držet stát. Upevněním rodiny stát upevňuje sebe, svou sílu, svou moc. Sovětský stát uvolňuje ohromné hmotné prostředky pro upevnění a zabezpečení rodiny a rozšiřuje-li systém dětských ústavů, neprovádí to proto, aby byl oslaben svazek mezi rodiči a dětmi, nýbrž naopak, aby ulehčil tomuto svazku, a dal mu možnost »uspokojili jeden z hlavních hlubokých lidských citů, lásku rodičovskou, a zabezpečil člověku nejdrahocennější poklad — radostné dětství v rodině«. Socialistický stát, jenž se takto reálně a zdravě dívá na manželství a cítí hlubokou posvátnost rodinného života, programově si staví za svůj cíl »zápas s lidmi, kteří v otázce rodiny a manželství žijí ve zděděných představách minulosti«, potírá nerozmyšlené lehkomyslné vztahy k manželství a rodině, stupňuje morálku v manželských vztazích a vyznamenává mateřství nejvyššími státními vyznamenáními. To má být ideologie každého socialistického státu v otázce rodiny. Opakuji znovu, že také Francie, zvláště oslabena otročením individualistickému anarchismu, chystá zřízení zvláštního ministerstva pro populaci a jestliže se ji nezdaří morálně i hospodářsky právě zde překonat cestu smrti, jež vede po stále menším počtu francouzských kolébek, nebude nové, pevné a radostné Francie.

II. Rozvody, potraty. Potratářství je morová rána soudobé civilisace a národní sebevražda. Sovětský zákon z r. 1936 zakázal potrat naprosto kategoricky a připouští jej pouze v případě, že další vývin těhotenství ohrožuje život ženy, neb je-li matka či otec stižen dědičnou chorobou. Lékař, který provedl zákrok mimo nemocnici a porušil zmíněný zákon, je potrestán vězením 2 až 3 let, stejně jiná osoba, jež zákrok provedla, neb ten, kdo ženu k zákroku nutí. Vládní nařízení přímo vstěpuje všem těkařům, že potrat je vážným zlem sociálním a že je jejich povinností toto zlo potírat. I pokud jde o rozvody nastaly podstatné změny. Sovětský stát uznává jen občanský sňatek, aniž brání výkonu církevních oddavek. Nařízení Nejvyššího soudu z r. 1944 je namířeno proti nelegitimnímu soužití muže a ženy a likvidovalo t. zv. »družky«, které jako liberalisticky přežitek zůstaly ještě v našem zákonodárství. »Manželky« z tohoto svazku nemají v Sovětech práva na alimenty, na podíl z majetku svého druha, ztratily prosté jakoukoliv právní ochranu a jejich nelegitimní poměr s hlediska socialistického státu je prostě nežádoucí. Už od r. 1936 a ještě více od r. 1944 jsou úřední cestou brzděny lehkomyslné rozvody a sovětská vláda zavedla t. zv. zadržovací princip. Bylo stanoveno povinné předvolání rozvádějících se do kanceláře pro evidenci občanského stavu, poznámka o rozvodu se vpisuje do pasu, zvyšují se rozvodové poplatky. Od r. 194* se rozvod provádí veřejně a před soudem, od něhož je možno se odvolat k lidovému soudu. O tomto soudním procesu se tisknou referáty v novinách a lidový soud je povinen učinit opatření ke smíření manželů. Soud může manželství rozvést, ale také rozvod zamítnout a jeho rozhodnutí se opět poznamenává v průkazu totožnosti. Rozvodový rekordman (vím z jiné literatury), rozhodně není hrdinou sovětské veřejnosti a dokonce funkcionáři strany jsou velmi přísně měřeni i po této stránce a mohou být pro svou manželskou neukázněnost i ze strany vyloučeni. A ovšem, socialistický stát je veden přísným realismem a celou tuto morální strukturu zdravé rodiny podpírá materiální péčí o matku i dítě takovou měrou, že toho není příkladu v celém ostatním světě a bohužel ani u nás, kde lavina rozvodů stále ještě roste. Socialisté totiž dobře vědí, že kázání o počestném životě může být pokrytectvím, jestliže se pro něj nebudují základy hospodářské a sociální. Ale vědí také, že bez šíření a podpory mravnosti i z lepších poměrů hmotných se nemusí zrodit lepší člověk.

A v Rusku se můžeme učit i té čistě slovanské, radostné a účinné lásce k dětem. Viděli jsme nespočetněkrát právě u nás, jak dovedli rudoarmějci chovat naše děti. Sverdlov říká, jak jde ruským lidem po válce znovu vina velké lásky a soucítění a jak váleční sirotci jsou přijímáni všude do rodin jako vlastní děti.

Jeden anglický statistik vypočítal, že do roku 1970 v západní Evropě počet obyvatelstva nijak nevzroste, zatím co v zemích slovanských přibude o 10 mil. lidí. Nu — Sverdlov praví, že v r. 1934 ve všech evropských zemích přirůstek při 386 mil. obyvatel činil 2,9 mil., v sovětech však při 170 mil. obyvatel 3 miliony. Válka ovšem pustila Slovanům strašné žně. Musíme nahradit tyto ztráty, v nichž nacisté viděli záruku, že se už nikdy nezvedneme a proto je vědomě zvyšovali až k vražednému masakrům. Zdvihneme se znovu, zesílíme a rozkvetemě po celém slovanském světě, od Adrie až k Baltu, od Odry až k Oceánu. Avšak jen v předpokladu, že uvěříme, že svatý je oheň ten, muže a ženu spojující; a že předním úkolem socialistického státu, je morální i hmotná podpora mateřství, rodiny a dětí.

Dramatické umění a dnešek

Růžena Vacková.

Lidé se přestávají zajímat o divadlo. Mnoho lze vysvětlit opravdu hospodářskými důvody. Divadel je mnoho, peněz je málo. Divadelní organisace je prozatím v desorganisaci. Avšak hlavní příčina je jinde, v hloubkách, na které se přestává myslet. Odtud pryští onen již příznačný nezájem. Slyšme dobře větu, která často zdůvodňuje nechuť těch, kteří šli do divadla a odešli z divadla, těch, kterým je dramatické umění, a třeba jen divadlo, skutečnou potřebou. Říkají: ono se nic neděje.

Jak to, že se nic neděje? Vnějškové aktivity je víc než dost. Dramaturgie je ovšem slabá, je také jednostranná. Není však zcela špatná a bývá dávány také nevšední věci jak podle úrovně, tak podle smyslu. Přemíra ruského repertoáru by nebyla podstatnou závadou. Naopak. Nebylo dáváno dříve tolik ruských her, abychom jimi byli přesyceni. A všichni, kritičtí i nekritičtí, dívali by se do nich jinýma očima, pozornější, soustředěnější. Chceme slyšet ruskou řeč ducha. Chabě, mdle zní však v české interpretaci ruský zvuk. Nic se neděje.

Ono se totiž děje Nic. Divák je vnímavý, divák je naplněný a čeká, co vždycky čekal od umění, zejména od umění dramatického, totiž jasně vyjádřené stanovisko, aby krystalisovalo obsah jeho vědomí. Dostává však nic.

Proč to je? Herce máme celkem znamenité. Pokud jde o výtvarné režijní stránku, bývá, výtvarné ovšem, dobrá. Tröster je dokonce dramaticky citlivý, režisérsky koncepční výtvarník, který umí dát tvarům význam — alespoň částečný. Ale ono je všecko částečné — a tyto části pak dokonce neskládají žádného celku. Máme docela dobré režiséry. Avšak žádný z nich neumí postavit ze všech složek dramatického těla živý organismus. Ano, umělecká technika obstojí i před vysokými měřítky úrovně.

Jaká jsou však ta měřítka a jaké úrovně, čeho? Je to holá úroveň techniky. Z divadla zmizelo něco podstatného. Duch tvorby. Nic se neděje.

Co se má dít? Nějaké theatrum, kterým ve vlekié krisi divadla vypomohl na čas na příklad Reinhardt? Nikoli — podivných je dost. Má se dít drama. Nic menšího, než umělecké znázornění člověka v jeho vztahu k hlubším skutečnostem, především Bohu. Jde o drama, které vždycky jak svým libretem, tak v inscenačním výkladu představovalo skrze lidi člověkův zápas o pravdu a řád vztahů lásky, vztahů rodinných, vztahů přátelských, povinností stavovských, společenských úkolů před tváří Božl.

Dramatická libreta tohoto druhu zde jsou. Prastará i nejmladší. Zůstávají však uzavřenou knihou, v nejlepším případě režijní knihou. Nic se s nimi neděje. V lidech je prázdno. Snovají se v nich jenom rozpomínky zážitků, řetězce asociací a sem tam odvozený anebo i ryzí přízvuk jenom však citový. A je to také jenom přízvuk.

Jak je to příznačné, že nejlepší a nejhlubší kniha, která mluvila k uměleckému svědomí českého dramatu, kniha Pavly Buzkové »České drama« byla promlčena. Kdysi byla promlčena z důvodů snad osobních. Nyní je promlčena patrně proto, poněvadž ji mladší generace dramatických interpretů už snad ani nerozumí. Pavla Buzková postulovala totiž drama takové, jaké bylo skutečné drama vždy, drama jako přímý i nepřímý dialog člověka a lidství s Bohem. Mohl to být dialog popěračův — drama však mělo svůj ubožník v Bohu. Mělo jej každé textové dílo, měla jej i inscenační interpretace, chtěla-li slout ethicky i esteticky dramatem.

Zde jsou měřítka. Zde je úroveň, zde je Duch tvorby. Kámen úhelný. Stavitelé theoretičtí i praktičtí jej zavrhli. Oni o něm ani nevědí. Byl postaven stranou. A proto nepostačí umná technika herecká, logická i eufonická váha slova, čistá agogika rytmovaného děje v čase, výtvarný tvar, který bere svůj význam z druhá ruky citací a je tedy už jen alegorií. Stavba se hroutí.

Na divadlech se dějí lidské osudy, představují se velké události dějinné i velké osobnosti, jsou to však poslušné kategorie lidství v situacích a připomínají příliš lidství člověka ze statistik a sociologických výzkumů. Natáhnou pak příklady příliš poučné ani příhody, které příliš vitelně táhnou za sebou vlečné lano. Nic se neděje. Děje se vše totiž tak, že to nikoho nezajímá nikam to nevede, tím méně k sobě samému, do hloubek vlastních zkušeností.

A přece mluví spisovatelé, kteří mluvili z hloubky srdce a svého poznání. Třeba Gorkij, Olga Scheinpflugová dokonce navázala dialog s Bohem ať už jakkoli, aspoň něco chtěla. Jejich slova úzkosti zaznívají však hluše nebo zbytečně. Zeje strašlivá, holá, nesmyslná kostra zevní úrovně, úrovně bez obsahu, nahaté úrovně techniky.

Tolik se toho dělo v nás i kolem nás. A lidé, kteří z divadla mluví, vysílají nic. Dramatické umění vypadá jako člověk, který mluví sám k sobě.

Už nemluví k člověku. Neboť co je nakonec člověk, který se nakonec nezajímá o svůj nejvnitřnější úděl stát se celým člověkem?

O jediném dramatickém díle se mluvilo jako o takovém, v němž se něco děje. Byla to interpretace Romea a Julie. Tam se skutečně něco dělo. *Marná* tragedie lásky a krásy. Za ostatním drátem. Ovšem, v tomto díle byl přiznačný strašlivý pessimismus, poněvadž svět byl nazírán jako jeden veliký koncentrák, věznici tvory a marnou vzneřenou touhou. Bylo to drama o nicotě přes všechno — avšak toto protestní nic mělo své kosmické pozadí. Touhu nicoty po tvaru. Zde byl Bůh, třebaže mlčící v prázdnotě člověka. Proto to bylo dramatické dílo.

Ale dnes už nejde ani o toho člověka. Člověk jako živočich nikoho nezajímá, když je to jen druh ssavců dobrých a zlých, krásných, ošklivých a zeiména strakatých a všelijakých. Jsou to jen případy a diagnosy druhů. Psychologická, sociologická, historická technika výkladu o člověku. Nic se neděje. I člověk tvořivý se bojí v holém světě: sám sebe i těch druhých. Neboť v tomto světě bez Boha a v tomto dramatu bez Boha platí zákon hrubé přírody, že život je jenom bojem o život.

Kontrasty: říznění slov v novinách o kultuře a mlčení v umění, ukazují však na pozadí ticha, že snad drama vzchází, vskutku. Jak předpovídalo moderní umění: z hlediště. Ne však z hrátek s divákem. Divák bude postulovat drama. Nejen na dramaticích. Také na herciích, také na režisérech, také na výtvarnících. Tentokrát vskutku lid si vynutí nikoli »lidové« povídačky, ale drama.

Jednotná škola

Msgr. Karel Reban. (Viz číslo 3.)

K tomu přistupuje velmi závažný problém. Uplatňují se na škole II. stupně právem zvláštní vzdělávací obsahy, cíle a methody? Má tudíž dvojitost své důvody didaktické, methodické a pedagogické? — K těm otázkám nelze prostě odpovědět záporně. Je jisto, že každá z těchto škol, jak nižší střední, tak měšťanská, má vlastní cíl i cesty k němu, vlastní poslání, oprávnění a uschopnění: nechtějí dělit národní a lidový kolektiv sociálně, nýbrž počítají s danými fakty, že žactvo je různorodých schopností a že nižší střední škola jest od počátku zaměřena spíše k akademickému studiu, kdežto škola měšťanská pro praktické a odborné vzdělání. Jest opravdu omylem, vadou, máme-li pro různý materiál žákovský, pro různé cíle vzdělání speciální školství? Není v tom vlastně plus, které máme nyní a kterého se máme vzdát? Snad je na místě otázka: Co na druhém stupni vyhovuje lépe psychologii, skutečnému životu a uznaným normám školské práce, škola jednotná či specielní?

Jednotnost má do sebe cosi sympatického, ale pouze na pohled: jsme nakloněni dávati přednost jednoduchému před složeným. Ale což když stav věcí svým vývojem dospěl již tak daleko, že jednoduchost byla by primitivismem? Přimočará kolmice elektrického transformátoru technikovi bude se zdáti poetickou, ale myslím, že my dáme přednost košatému stromu, v němž životní princip je tak krásně a účinně vyjádřen. Je faktem, že moderní kultura je silně složitá a specialisovaná. Na tom nezměníme nic, naopak, je třeba počítati s dalším větvením a zodborněním. Zcela logicky musí býti škola, má-li být ozvěnou života a přípravou na život, rovněž rozvětvená, rozrůzněná. Jednotlicí myšlenky lze přese všechnu rozmanitost vdechnouti všem jednotlivým odborům. Budeme-li míti správné programy, vzdělání a pravé osobnosti učitelské a vychovatelské, máme zajištěno splnění požadavku, by duch školy, totiž její národní, sociální, kulturní a psychologický ráz, byl duší každé větve školského organismu.

Ve mnohém výtky proti dvojité škole jsou upřílišněné a nespravedlivé. Zvláště není obav, že by se stala nesociální. Je-li který školský útvar na vyšším stupni inteligence, bude důsledně mít i vyšší míru sociálního spravedlivého hodnocení, podřídí se zákonům sociální spravedlnosti a dá společnosti národa a lidu, což jejich jest.

Není v zájmu jednotné školy, jestliže se na dosavadní škole měšťanské shledávají vady. Čím pevnější a důslednější česká škola měšťanská šla za svým vzdělávacím cílem, tím platnější služby vykonala. V ní máme přednost před školskými formami jiných národů.

Zastánci jednotné školy samozřejmě připouštějí toliko školu státní. To však neplatí ani obecně, protože činitelů s právy a s povinnostmi vzhledem ke škole je víc a neplatí to zvláště u nás, kde historický i právní stav jest jiný. Tvrzení, že katolická Církev svým vlastním školstvím rozlepտává jednotu národa, je fráze, která dává tušiti, že za programem školy jednotné se skrývají důvody a cíle jiné než čistě školské.

Přicházíme k největší bolestné přímo nemázi jednotné školy. I laik snadno si představí, že při různosti nadání a schopností žákových, při různém budoucím povolání a sociálním poslání, při různých methodách, jimiž se podává vzdělání odborné i základní, lze stěží násilně sešnanuti to vše v jedinou formu; to by značilo zmrzačení látky i žactva. Proto stejně jedním dechem, kterým se volá po škole jednotné, volá se po škole diferencované. Jedna a táž škola by se vnitřně rozestoupila na několik skupin. Přihoda (na rozdíl od jiných, kteří za dělítko diferenciační berou jiné momenty) navrhuje rozeskupení podle předmětů a zavrhuje rozdělení podle tříd. O tom bylo by lze debatovati. Nás tu však zajímá to, že jednotná škola diferencovaná při plném zření k této diferenciaci co do předmětů, method a cílů nebude ničím jiným než souhrnem všech dosavadních škol se společným jmenovatelem. Požadavek diferenciace je nezbytný a nelze se mu vyhnouti; potom tedy — učiníme krok k diferenciaci do důsledků — a budeme tam, kde jsme dnes při škole dvojité s několika rovnoběžnými proudy vzdělávacími. Co nabízí jednotná diferencovaná škola, zůstává státi na půl cesty a věcně nespokojí. Jednotná škola bere na sebe příliš mnoho různých, někdy přímo protichůdných úkolů. Je nad její síly dáti každému, což jeho jest. Ještě méně je učiteli možno dostáti všemožným činnostem a schopnostem, jichž by mu bylo třeba. Od diferenciace k segregaci (jak nazývá Přihoda nynější rozdílnost školských útvarů), je pouhý krůček a je otázkou, není-li správnějším učiniti tento krok: specialisace je požadavkem theorie i prakse.

Přihoda sám (str. 88) přiznává, že uvésti v soulad protiklady jednoty a diferenciace je problémem nejtěžším. Myslí se, má-li za to, že je to pouze organisační otázka: organisací sestrojíte volnější či tužší mechanismus, ale nedáte mu života. Positivně toho říká Přihoda málo a to ještě hodně nejasně o této diferencované jednotě. Mluví v terminech mlhavých, neustálených, subjektivních, symbolických spíše a nepřesných.

Nedivíme se a nezazlíváme. Každý, kdo se vydal na cestu do hlubin otázek spojených s obsahy vzdělávacími, dostává se do stavu s nejtěžšími problémy kulturními. Dříve bychom musili míti jasno, jaký jest obsah a rozsah obecné kultury vzdělání a tu ovšem vše závisí na vyřešení nejvyšších otázek světového názoru, nejvyšších otázek mravních, sociálních, filosofických atd. (Příště dokončení.)

Hradeckou katol. mládež prosíme za prominutí. Oznámení o jejím pracovním sjezdu přišlo už pozdě.

E. F. Buriane,

nepohrdnete dopisem vašeho neznámého čtenáře, který jej zasílá touto cestou? Uvažoval jsem dlouho, zda ji mám zvolit, ale protože mám dojem, že některé věci nutno formulovat ve jménu mnohých — víte, to »hlásání se stěhe z evangelia — rozhodl jsem se pro ni.

Když jsem viděl první číslo vaší Kulturní politiky, radoval jsem se. »Bylo tam tolik příměsti, statečnosti, živého svědomí! Chyběl mi tam ovšem takový hlubší, jednotný úběžník, ale to jsem vám odpustil: kdo jej nemá, ať jej nepředstírá ani z dobré vůle ani pro »dojem« (i to se dělá, třeba při nějakém diskusním večeru, víte?). Uměl jste dobře šlehnout. Šlehnout i nás, katolíky. A tomu jsem byl také rád: protivník má vždy bystřejší oko a pevnější ránu. Beztak my sami, když se již obracíme proti vlastním řadám, děláme často spíš autokritisování než autokritiku. Proto nám musí být každý přímý a věcný protivník vítaný.

Ale pak se začaly v K. P. trousit takové nechutné ústupky pro-klínabožeské. V posledním čísle se objevovaly docela pravidelně, neodpustil jste si jich již v žádném čísle. Byly docela ze starého pokrokářství, ze zavilého ducha dávného antiklerikalismu. Nu, ten klerikalismus a jiné chyby nám pomáhejte tepat, jistě tím posloužíte dobré věci: náboženství se skutečně nemá snižovat do tak nízkých poloh. Ale vy jste to dělal tak bez výběru, bez úrovně, bez vkusu! Povyšovat hrubý, pouliční vtip, plochý cynismus a laciný liberalismus do kulturní politiky, do boje o ducha — promiňte, to je mnohem oškliveјší!

Chcete doklady? Jen tak namátkou. V jednom z prvních čísel jste zesměšnil, že voláme po dobrém kancionálu. Tomu se velice divím. Není to jeden z ukolu lidové výchovy, jazykověho i hudebního tříbení a především duchovního zvnitřnění těch širokých vrstev lidu, kterým chcete zajistit i vy dát to nejlepší? Vidíte, za germánského útisku byl kostel jediným místem, kde lid mohl zpívat, a sice česky zpívat. Tehdy jsem dostal dopis, který jsem vám chtěl nyní poslat. Náhodou zabloudil do našeho kostela nějaký ustvaný člověk. Zpívali koledy. Zpěvník si odnesl domů a proto mi psal. Jadrně, bez příkras: melodie, které znal z dětství, přimělyjej k tomu, že se podíval zpět na svůj život. Zhrozil se, kam až zabloudil. A rozhodl se být »lepším člověkem«. Aby nezapomněl, vzal si zpěvník. — Víte, pomůžete-li vy v K. P. někomu k takové katharsi, budete jistě šťasten a budete cítit bolest, když vaší práci někdo znevažoval.

Nebo: v jednom z posledních čísel jste zesměšnil úmysly sv. Otce. Vynechal jste ovšem druhý, zvláštní úmysl: aby se ukáznily poměry na Východě. Mistře, promiňte, této řeči vůbec nerozumíte, je vám skutečně cizí. Hleďte, když vy budete chtít vyjádřit svůj úmysl lidem vašeho druhu, řeknete, že byste si přál to a to. Bylo-li by to nad vaše možnosti, nedělal byste dál nic. My se modlíme. A víte, že v tom zesměšněném apoštolátě modlitby je 2.000 000 členů? Představte si tu armádu sepjatých rukou! Nezarazíte se ani trochu? A neclítíte aspoň to, že zde se smát je při nejmenším neslušné? Možná však, že byste se rád stal těmto dvěma miliónům kulturtrégrem, ze byste je chtěl »obrátit«. Nu, já si myslím, že byste našel mezi nimi skutečně mnoho lidí, kterým byste duchem nestačil.

A do třetice všeho — tentokrát jen zlého. Vaše karikatura prelátа s hákovým křížem a nadutým nacistou. Jak jste to mohl udělat? Musíte přece vědět, že Pius XI nacismus odsoudil již r. 1937. Tehdy svět neměl ještě ani potuchy, čeho je tento zvrácený biud schopen. I Češi pokládali papežův krok za unáhlený. Mohl byste tedy, Mistře, z katolicismu znát aspoň tolik, že co je u nás odsouzeno, je odsouzeno na věky. To je pro nás nejspolehlivější záruka, že do skončání světa žádný papež nacistou nebude a být nemůže. Proto nás skutečně ani nenapadlo pochybovat o postoji papeže proti nacismu. V tom jsme byli skutečně »nenápadití«! A doplním vám, co jste ovšem vědět nemohl. Když se nějaký katolický theolog pokoušel o jakékoliv sbližení s nacismem, dostalo se mu přísné důtky (na př. i slavnému Karlu Adamovi) nebo jeho kniha přišla na index. Upozorňuji ještě, že Řím bludy odsoudí pravidelně jen jednou, pak se o nich nemluví. Roma locuta, causa finita. Proto se Pius XII. o něm zmiňoval jen mimochodem, jako o věci jasně odbyté. Neopakoval, co bylo jednou provždy řečeno; to by styl nacistických bonzů, nikoliv styl Vatikánu. Ostatně doufám, že brzy vyjde bílá kniha a aspoň výbor papežových projevů za války (italsky jsou již vydány tři svazky). Pak budete moci objektivně mluvit. A co se týká nynějších projevů papežových, věřte, můžete je naprosto spolehlivě vykládat jakkoliv, jen ne nacisticky. Divím se, že jste i vy podlehl tak naivní protifírské propagandě. — A ještě bych rád něco podotkl; snad tomu budete rozumět právě vy. Když nás, kněze, vyslýchal referent gestapa pro církevní záležitosti, nikdy nezapomněl zdůraznit: Papež je proti nám, Papež neuznal protektorát, proto máme tady volné ruce. Na papeže nemůžeme, vezmeme si tedy vás. A tak mnozí, kteří trpěli podobně jako vy, ba často víc než vy, trpěli také za toto. Nezapomněl jste přilíš brzy na své kamarády?

To je jen několik příkladů, kterými jste urazil katolické vědomí. Ale musím vám říci, že jste zlehčoval náboženství vůbec. Ba jednou takovým způsobem, že se to stydím i jen ocitovat, abych se nedotkl těch, kteří měli štěstí být ušetřeni takové nehoráznosti. Je mi velice podivné, že jste v K. P. nenašel ještě ani jednou kladné, hodnotící stanovisko k náboženství. Když jsem viděl vašeho Romea a Julii, zdálo se mi, že znáte hodnoty, které unikají lidem povrchním, nehmatatelné, vykoupené hlubokou vnitřní zkušeností. Nemyslíte, že sem patří i hodnota náboženská? Nedivejte se na ni jen jako na minulý zdroj tvůrčí síly, vždyť je živá právě dnes a bude stále živější i potřebnější! Věřím, že v otázce náboženské nezabřednete v takovou plyzkou prostřednost, vlažnost a v prázdný indiferentismus. Tím byste popíral podstatnou část kultury ducha; ve vaší Kulturní politice by kultura mizela a zbyla jen politika — a sice dost triviální. Tím byste však ztratil sám sebe.

Josef Zvěřina.

DIVADLO

Olga Scheinpflugová: VIDĚLA JSEM BOHA. Legenda o Filemoné o 3 zastaveních. Městské divadlo na Královských Vinohradech.

Tento příběh o ženě truhlářově, jež prý viděla Boha, není ovšem legendou v pravém slova smyslu, rozumíme-li legendou vyprávění ze života svatých, tedy o osobách skutečně žijících. Hra Scheinpflugové byla jistě ovlivněna atmosférou pravých legend, to si uvědomujeme zvláště při scéně před popravou, kde Filemona jde smrti vstříc s vítězným úsměvem, kdy lituje svého muže, že on ještě musí čekat na svou hodinu vykoupení, zatím co ona už za chvíli vejde do života věčného.

Hra by mohla být hrána spíš v kostýmech dneška neži v prostředí XIII. století, kam ji inscenovali. Středověk byl přece hlubocе věřící a není pravděpodobné, že by se tehdy lidé en gros přeli o existenci Boha. V I. jednání slyšíme mlynáře: Bůh není jistota, jenom dohad. Truhlář říká: Nikdy jsem nevěřil... Žena z lidu: Tedy přece Bůh je? To jsou věty, vycházející z úst dnešních lidí, plných pochyb, tak nemluvil lid ve středověku, ten nepochyboval o zázracích, jako tu pochybuje mlynář.

Filemona, prostá, ale ušlechtilá žena, plná lásky k bližnímu, na pochůzce za jakýmsi dobrým skutkem cítí, že někdo jde s ní, najednou vidí, že je to Bůh, který s ní promluví několik laskavých, ale lidsky prostých slov. Filemona je tolik šťastna, že se musí s tím doma svěřit a je od té chvíle plna víry, jistoty a statečnosti. Lidé ji věří i nevěří, že skutečně viděla Boha. Vlastní otec, mlynář, nevěří a nechce věřit, boje se Bohamstitele za svůj tajný zločin. Pošlve proti Filemoně vesnici, najdou se udavači, neboť Filemona žije v době krutého útisku vladaře-despoty, jenž káže z bible vytrhnout stránky, nechodící se jeho plánům, sám v Boha nevěří a nechce, aby te lid bál ještě někoho jiného kromě jeho.

Výsledek Filemony před vladařem je duchovní srážka satana s Bohem, v prostých, ale přesvědčivých větách porází Filemona vladařovu sofistiku (Zapíráš Boha, protože se ho bojíš a tím, že se ho bojíš, přiznáš vlastně, že on je).

Filemona je odsouzena k smrti pro pobuřování. Marně však velí vladař vojákům, aby ji zastřelili. I oni jsou přemoženi vírou odsouzené. Despota tedy sám Filemonu probodne a myslí, že tím skoncoval s Bohem navždy. A hle — už povstává Matouš, další hlasatel, že také on viděl Boha a lid jde tentokráte za ním bez výhrady. I mlynář se kaje a veřejně vyznává svůj zločin. Proti vladaři vypukne vzpoura, zlo je přemoženo.

Z celku je zřejmo autorčino poctivé úsilí ujasnit sobě samé Boha, najít k němu svou cestu — že při tom místy klopýtla, není divu. Na př. zbytečně důrazně se říká, že Filemona ani do kostela nechodila, jelikož jí na to nezbývá čas pro pomáhání bližním. Že její Bůh není ten vzdálený Bůh kněží a chrámů. Jsou tu však i věty, jež svou prostou pravdivostí hlubocе zapůsobí.

MAHO

Sdělení redakce

Panu revírníkovi o staro-novém sociálním řádu.

Vaše názory jsou správné, krásné, ale je to hudba budoucnosti. Předpokládají dokonalé lidi, a takoví nebyli nikdy, ani ve středověku ne. Dravá touha po zisku přehlušuje většinou ostatní city člověka a proto jsou pravdivá slova Peroutkova: »Touha po zisku může být společnosti dobrým pomocníkem — a žádný systém se ji nezbaví zcela — ale je jí zlým pánem.«

Takové ideální společenské soustavy píší lidé od Platona a sv. Augustina vždy znovu a znovu. Stále se opakuje. Je vésti mají lidé nejlepší, nejdokonalejší. Ve skutečnosti se to však stává zřídka kdy. A proto politika, i křesťanská politika, nemůže nebrati lidi takové jací jsou, nemůže nepřihlížeti k situaci. A nemusí při tom zrazovati své zásady a může poctivě dbáti o to, aby zachovala aspoň ponékud ducha slov: »Hledejte nejprve království Boží...«

Myslím, že asi totéž říká sv. Otec ve své řeči k pracujícím ženám, pronesené 15. srpna předešlého roku: »Průmysl — znáte to dobře — převzal velkou část domácí práce, patřící svou povahou ženě, a na druhé straně přinutil množství žen opustiti domácnost a jíti pracovat do továren, do kanceláří a do závodů. Mnohé z nich litují této změny, ale je to skutečnost, na které se prozatím nedá nic měnit.«

A proto myslím, že naši katolici by měli přemýšlet i o jiných Peroutkových slovech: »Dnes nepomůže opozice proti socialismu. Ta jej učiní jen rozčilenějším, a čím více bude rozčilen, tím více chyb se bude dopouštět. I jemu i ostatním je třeba klidu jistoty. Potom, budou-li k němu přitaženy všechny nejkulturnější živly a prosytí a zjemní jej, mohou se rozvinouti jeho kladné prvky, kterých je více než v kapitalismu.« Socialismus zde neznamená přímo politickou stranu, znamená to socialisační úsilí dneška. K němu se třeba stavěti kladně a pomáhati při jeho budování,

ak.

Bude splněn slib daný katolickým rodičům?

17. října m. r., když hrozilo nebezpečí, že budou náboženské školy katolické uzavřeny, intervenovaly početné deputace katolických rodičů zemí českých u vlády. Zde byli ujištěni, že náboženské školy prozatím zrušovány nebudou a že otázka jejich existence spolu se všemi školskými problémy bude řešena až v definitivním národním shromáždění. Nyní ovšem proběhla denním tiskem zpráva, že v ministerstvu školství byly skončeny porady o návrhu tohoto ministerstva na jednotné školství státní, podle kterého existence škol náboženských připuštěna nebude. Podle našich informací projevuje se snaha rozřešiti tuto zásadní otázku ještě v prozatímním národním shromáždění. Podle našeho názoru otázka jednotného školství státního dotýká se životních práv základního pilíře státu: rodiny, a proto nelze tuto otázku řešiti prozatímně. Očekáváme proto, že aspoň přislib, daný 17. října m. r., bude splněn.

Katolické studentstvo u pana presidenta

President republiky přijal ve středu 6. února sedmičlennou delegaci ústředí katolického studentstva. Četné denní listy přinesly odpověď presidentovu, při této příležitosti pronesenou. Přinášíme řeč, kterou vedoucí delegace, Dr Valena oslovil pana presidenta.

Pane presidente.

přišli jsme dnes jako zástupci katolického studentstva, abychom vám vzdali hold jako hlavě nově obnoveného státu a bedlivému strážci demokracie, který v dnešní chaotické poválečné době stále připomíná zásady, jichž je třeba dbáti při budování světového míru a při budování našeho státu. Při jednom ze svých projevů jste načrtil, že v době naší generace, která bude jednou označena jako přechod, přelom a tvoření nové fáze historie lidské společnosti, je třeba vyřešiti především tři kategorie problémů: zničení všeho toho, co representuje ideově, mravně, politicky a sociálně nacistický totalismus a obnovení v celém světě oněch mravních a duchovních hodnot, jež mají představovat podle ducha doby, upravený a nově formulovaný režim demokratický. Druhý problém: nová organisace Evropy a světa a zabezpečení trvalejšího míru. A třetí úkol: přebudování předválečné demokracie v novou demokracii sociální a hospodářskou. Jak k řešení těchto problémů přispívá katolické studentstvo a katolická inteligence vůbec?

Náš postoj byl vždy jasný, což je patrno z dosavadní naší práce: právě katolíci to byli, kteří neobročně se postavili proti nemravným zásadám nacistického novopohanství, jež tak důrazně odsondil již Papež Pius XI. ve své encyklice »S palčivou starostí«. Tyto zásady jsme hlásali před válkou i v době okupace, kdy jsme se snažili jedni za hranicemi druzi doma v illegální činnosti přispěli svým dílem k pádu zrůdného nacistického režimu. Při této příležitosti vzpomínal jste činnosti naší studentské katolické akce, která přese všechno nebezpečí letákovou a dopisovou akcí byla mravní oporou našeho studentstva totálně nasazovaného na práci do Německa, kde se snažili nacisté mládež mravně zničiti. Veškerá činnost za války nabyla, přesto že musela být prováděna illegálně, neobyčejného rozsahu. Na poli mravní výchovy pokračovalo se čtenými exercitiemi, studentskými konferencemi, prací ve studijních kroužcích, atd., neboť studentstvo si bylo vědomo, že jen mravně vysoko stojící občané překonají všechna nebezpečí okupace a zůstanou neochvějnými vlastenci a po osvobození se obětavě zapojí do budovatelské práce nové lepší společnosti. Při tom jsme vycházeli z jasné zásady, že nejlepší cestou k mravnímu povznesení je nauka Kristova, která má všechny předpoklady, aby přerodila lidstvo a taky připravila lepší zítřek. A že si to uvědomuje studentstvo i nyní toho důkazem je jeho protest proti omezování náboženství ve školách a jeho volání po zavedení náboženské výuky i ve vyšších třídách. To je pravá služba národu a nová tvořící se sociální demokracie, při jejímž budování můžeme platně spolupůsobiti i v ohledu sociálním, neboť známe jasný sociální program, formulovaný již Lvem XIII. Mnohé instituce jím navrhované se uskutečnily teprve v nynější revoluční době, mají-li však skoulžiti opravdu blahu lidu, musí být prodchnuty duchem křesťanské lásky. Katolické studentstvo se vždy o tyto problémy plně zajímalo, což patrno též z názvů jeho původních kroužků. Proto jeho poměr k pracujícím vrstvám je vřelý a vždy jsme odsuzovali nemorální kořistnictví kapitalismu.

Výchovou v tomto duchu dopomáháme k pravé jednotě národa, budované na vnitřním poutu dítek Božích, které je pevnější a národu prospěšnější než formální, bezduchá jednota organisační. Na poli trvalejšího zabezpečení mezinárodního míru chce katolické studentstvo i nadále pracovat svým osvědčeným způsobem. Po násilném odtržení od ostatního světa za doby okupace se znovu zapojujeme jako složka Pax Romana. Jeji význam pro sbratření národů jste, pane presidente, již jednou zhodnotil při naší poslední audienci u vás a ocenil i naši práci, zračící se v úspěšné organisaci kongresu Pax Romany v ČSR v létě 1935. Tato práce na poli mezinárodním byla vždy ke cti naší republice a proto v ní chceme pokračovat i když jsme proto osočováni a podezíráni. Za svůj nejdůležitější úkol považujeme pracovati v duchu idee cyrilometodějské pro sbratření všech slovanských národů, neboť jsme přesvědčeni, že jedině tato idea je a to, vyřešit všechny problémy vzájemného soužití a dáti pevný základ trvalé spolupráce.

Němci o „Osservatore Romano"

V útocích proti Vatikánu bývá také často napadán vatikánský deník »Osservatore Romano«. Jak málo se Němcům a fašistům zamlouval, ukazují tyto řádky z listu »Neues Volksblatt«, vycházejícího kdysi v Brně. Pocházejí z 22. května 1940.

»„Osservatore Romano" dán do klatby. Když začalo polní tažení v Polsku, nemálo lidí věřilo, že nejčistší pravdu se dozví z vatikánského deníku, protože se mohlo předpokládat, že bude podávat zprávy objektivně. Zprvu se zdálo, jakoby se jednalo o zpravodajství skutečně nadstranické. »Osservatore Romano« docílil ohromného rozšíření, dav hlad velmi hladově obsah listu.

Brzy se ale ukázalo, že vše nebylo tak docela v pořádku. Neboť jednání papežského listu bylo více a více jednostranně, konečně tak Německu nepřátelské, že vynikající italské kruhy, mezi jinými státní ministr Roberto Farinacci, žádaly, aby časopisu »Osservatore Romano« byl zakázán prodej na ulicích.

Nyní je tichu kolem tohoto listu, který sice vychází a pokračuje v **hájení Židů a zednářů, ale jako mluvčí západní plutokracie je postaven na pranýř!** Nyní i nejjednodušší čtenář ví, kolik uhodilo. »Osservatore Romano« je nepřátelský list a jako s takovým bude také naloženo! Ať si přičte k vlastní vině, když večer co večer celé stohy tohoto papíru hoří v ulicích Říma, jako svíčky!«

Jinak není třeba přinášet vždy nové a nové důkazy o tom, že sv. Otec není a nikdy nebyl »fašista«. Bylo by to určitě proti duchu dnešního mladého katolicismu. Tak jako se ve věcech víry neutápíme ve věčném apologisování a vyvracení toho, co bylo stokrát vyvráceno, nýbrž žijeme svoji víru, tak stejně se hrdě hlásíme ke svému Otci v Římě, bez ohledu na smyšlenky žurnalistických »zpravodajů«, jimž se prokazuje příliš velká čest, všímá-li si jich někdo a vyvrací-li je. Václav Němec.

LITERATURA

Nová kniha Dra R W Hynka.

Je s podivem, že možno i na devatenáct set let starem tématu, jakým jest Umučení Páně nalézati ještě dnes nové, zajímavé okolnosti nám Golgotu důkladněji osvětlující. A přece tomu tak jest. Pokusila se o to nová kniha známého našeho badatele v těchto otázkách, dra R W Hynka: »Muž bolestí« (Iz 53, 3). Její I. svazek: »Revoluční ráz doby Kristových«, dokresluje nám obraz Ukřižovaného s málo ještě zdůrazněného hlediska politicko-vojenského. Tím doba Kristova nalézá značnou podobnost ba shodu s dobami našimi (protektorát — prokuratura atd.), čímž si ji lépe zpřítomníme a prožijeme.

Na podkladě řeckých textů »Války židovské« Josefa Flavia odhaluje nám spisovatel messiánské období dějin židovských, kumulující rozbořením Jerusaléma jako tajemství hrůzy Golgoty, na niž zahynul Mesiáš národem zneuznaný i ukřižovaný. Náleží dále originelní rozuzlení procesu před Pilátem, jakož i zvratu myšlí lidu jeruzalémského vůči zbičovanému Kristu a osvětluje překvapujícím způsobem roli »lotra« Barabáše, recte vůdce illegálního hnutí povstaleckého proti římským okupantům.

Právě vychází I. svazek její o 40 kapitolách s 64 hlubotisky v nakladatelství G. Francia, Praha I. Perštýn. Další, druhý svazek, obírali se bude v 60 kapitolách přesným »Lékařským obrazem Ukřižování« na podkladě posv. Rubáše turinského, jehož lékařskou pravost nečekaným novými důkazy znova prokazuje, aby pokračovaj »starozákonními pašijemi«, sestavenými ze žalmů a proroků a skončil anthropomorfickým zachycením uchvacujíci krásy tělesného zjevu Kristova.

Originelní, v každém směru zajímavá kniha tato vyvolá zajisté značný interes i diskussi.

●

Ad. — Běhounek F., Röbinson z Krankargen. Točička 1944. Hroch K., Čtverák Kacafírek. Červ. Kostelec 1945. Jelínek S., Petrovo dobrodružství. Pamir. Praha 1945. Kovář Jos., Julinka z hájovny. Kobr. Praha 1946. Kuznecová O., Nepřítel pod mikroskopem. Červ. Kostelec 1015. Vaňharová A., Hurvínek se učí mluvnici. Praha 1945. Vokáč K., Uhlířské pohádky. Žel. Brod.

A. — Hrabě K., Dvě vzpomínky. Pelhřimov 1945. Chvála Čech, umělecká svědectví světových básníků. Toužimský 1945. Jerman Zd., Resignace. Neubert 1946. Langer Fr., Děti a dýka. Borový 1946 (politické - lidické děti). Lesař Fr., Tvůj bližní. Román. Vyšehrad 1946. Mastný Fr., Probijte se (polit.). Nechvátal Fr., Honza nakladatel. Novela. Grafia 1046. Parmová Jiř., Rodné město. Svátek 1046. Sphanzl J.-Duriš, Dvanáct měsíců na srdci přírody. Šulc St. Smích v slzách. Brno 1946. Teuchner J., Krása země bojuje. ČG. U. 1945. Vodák J., Eduard Vojan. Melantrich 1946.

B. — Timmermans Felix, Delfíni. Román. Dobré knihy 1946.

C. — Gorbatov Boris, Vojácká duše. Povídky. Plzeň 1945.

FILM

TŘÍDA A d - (VHODNÉ PRO MLÁDEŽ):

Kipps. Anglický film. Příběh ze života prostého hocha a dívky, který poznávše bohatství a přepych, nacházejí štěstí v návratu do prostých poměrů. II.

Reka. Starší film zemřelého režiséra Rovenského, poutající prostotou děje a prostředím prodchnutým vzájemnou láskou drobných lidí. II.

Strategie, která selhala. Anglický film. Zábavný reportážní film o t. zv. Hitlerově bleskové válce v předních Asii a o průběhu a příčinách porážky Osy.

TŘÍDA A. FILMY PRO DOSPĚLÉ BEZ ZÁVAD.

Modrý Ášek. Francouzský film, který svým ušlechtilým námětem patří k nejlepším dílům soudobé kinematografické produkce. Tato přednost vyvažuje jeho menší umělecké nedostatky. Místy by nevadilo více opravdovosti. II.

Pobřežní letectvo. Zajímavý reportážní film o organisaci vzdušné obrany Velké Britannie za poslední války.

Z domova a ze světa

V tiskové kampani proti Vatikánu a kněžím je stále vidět ten primitivismus boje, ta náramná »lidovost«. Zásadou zde je, jak se zdá: »Čím to bude křiklavější, tím spíš něco zůstane.« Na př. v Jugoslavii je poměr mezi církví a státní mocí neradostný. Nevíme přesně, jak to je, nemáme objektivních zpráv. Víme, že politické vášně, spojené s horkým balkánským temperamentem tam mají na obou stranách značný svůj podíl, jinými slovy: rádi věříme, že lecktený kněz zapomněl na své nadstranictví a že nyní za to trpí. Kdyby to dopisovatel »Rudého práva tak řekl, byli bychom více přesvědčeni, než když nám předkládá takovéto příklady:

»Farář ze Sibiňu se sám chlubil, že znásilnil 14—18 letě divky.« Jiný příklad:

»Františkán Srečko Perič z kláštera v Gorici na př. pobízel k vyhlazení Srbů těmito slovy: »Bratři Charvaté, jděte a bijte Srby všechny bez rozdílu! Nejdřív zabijte mojí sestru, která je provdána za Srba, a potom po řadě všechny ostatní! A až s tím budete hotoví, přijďte ke mně do kostela, kde se vyzpovídáte a půjdete k přijímání. A tím se zbavíte všech hříchů!«

Stranická disciplína žádá sice snad od čtenářů pro každou řádku novin přibližně stejnou pevnost víry, jakou Církev, »odvěká nepřítelkyně svobodného myšlení«, požaduje jen pro nemnoho základních, staletími propracovaných vět, přesto však myslím, že se řeč františkánova přece jen mnohému bude zdát příliš silný požadavek pro jeho schopnost věření. Proč je zpověď u věřících lidí většinou tak málo příjemnou věcí, lze-li se ji tak lehce zbavit všech hříchů?

Jiný příklad, jak se to děje: citovala si jej Mladá fronta z Novoje Vremja. Dějiště: Polské vojsko v Italii. Už na začátku si vzpomenete na smutné proslulé j. p. p. »Jeden polský voják vypráví, jak jim vojenský kněz domlouval, aby se nevraceli do Polska. Chtějí-li se vrátit ze stesku po rodině, mohou být jejich manželství zrušena a bude jim dáno právo oženit se s Italkami.« Aby to lépe vyniklo, připomíná časopis, že katolická Církev řevnivě ochraňuje nezrušitelnost manželství a rodiny. A teď nějaký kaplan tu nezrušitelnost porušuje, jen aby se Poláci nevrátili, jen aby zůstali ve zbrani a přece jen se dali do Moskalů. A Vatikán prý nezasahuje.

Jak může Vatikán vědět, co kde jaký kaplan vykládá, zda to ovšem vůbec vykládá a zda mu někdo věří to všecko je ve hvězdách. Vi-li o nezrušitelnosti katolického manželství tak dobře Novoje Vremja, vědí o ni jistě i Poláci v Italii. Ale jen když se píše. Mluvte, jak chcete, lžete, jak chcete ono přece něco zůstane. Prastará methoda, které užívali Němci a zahynuli na ni. Bohužel se nikdo z dějin neučí, ani z těch nejnovějších.

Uruguajci podali na londýnském zasedání Spojených Národů návrh, v němž se přimlouvají, aby zločinci souzení v Norimberku nebyli potrestáni trestem smrti. Není přesně známo z jakých pohnutek tento návrh vyplynul, zdá se však, že navrhovatelé žijí ve své vzdálené zemi i ve válce příliš blaženě. Tomu, kdo žil uprostřed pekla, které norimberští zločinci rozpoutali, se tento návrh bude zdát špatným vtipem a většinou mu asi uvede krev do nebezpečného varu. — Odsuzujeme všechnu pomstychtivost, všechno týrání a pasení se na mukách druhého, ale trest smrti pro šílence, kteří vědomě a záměrně uvrhli lidstvo do takového neštěstí, považujeme za nejspravedlivější na světě. — ak.

Irsko je rozladěné, že nemá kardinála. Příčina je skoro stejná jako u nás: Stolec primasa Irska je osiřelý, jako je osiřelý stolec primasa království českého. - Za to tam, v diecési ilmerické mají nového biskupa, Msgr. Patrika O'Neilla, o němž noviny poznamenávají, že patří mezi vedoucí irské moralisty a v mladších letech náležel mezi vedoucí irské lehké atlety. Byl totiž kdysi mistrem Irska v běhu na 120 yardů. Máme snad nějakého takového kandidáta? ak.

U příležitosti 65. výročí smrti velkého ruského spisovatele F. M. Dostojevského napsali v Mladé frontě:

»Od smrti F. M. Dostojevského uplynulo šedesátpět let, za kterých prošel svět několika válkami, revolucemi, převratným vývojem techniky a věd přírodních. Ale člověk sám se sotva zlepšil za ta léta. Je tedy třeba vracet se vždy k tomu, co člověka činí lepším. Dílo Dostojevského je tím zajisté.

V tom tedy, v lásce k lidem a v znalosti lidí, v úctě k člověku jednotlivému je první poučení, které dnes třeba brát z Dostojevského.

»Z osudu Rodiona Romanoviče Raskolnikova lze se použít že ze zlého činu nemůže nikdy vzejít dobro, nechť se o to pokouší kdokoliv a jakkoliv. I toto poučení má význam při posuzování fašistických bestialit a kapitalistických útlaků.«

A. F. M. Dostojevskij mluví sám: »Stát se opravdovým Rusem, stát se plně ruským, to konec konců znamená prostě jednu věc — stát se bratrem všech lidí.«

Jak těchto mravních hodnot je velmi třeba dnešní Evropě je patrno mimo jiné z prudkého antisemitismu rozšířeného ve východní Evropě.

●

Jak k němu dochází u lidí, obohativších se za nacistů židovským jměním, líčí tento výňatek ze Svob. novin:

»Tento nový »střední stav« trpí nesporně komplexem viny a je proto krajně nervosní a hrubý. Ustrašeně a napjatě hledí na tu hrstku židů, jež se vrací domů. Přichází oprávněný majitel obchodu? Nebo jeho dítě čí příbuzný? Čím více je zpustošena východní Evropa, tím zuřivější je shon po hmotných statcích, tím zoufalejší a zcela bez zásad je odhodlání této »střední vrstvy«, udržet si majetek. Pro tento nový »střední stav« je vyhnání zbylých židů jedinou cestou, jak si zachovat — snad ani ne tak nově nabyté bohatství — jako nervy a dojem účty-hodnosti.«

Umění je krásná věc a nesmírné jsou jeho zásluhy o lepší lidství. Přední vlastnosti opravdového uměleckého počítku je však pravdivost a také jistá prostota výrazu. Myslím, že je to jako v každé pravé lásce: Je nevyslovitelná; přival slov je obyčejně jen znamením nerozosti vlastního prožitku. Takovým přivalem slov je i kursivka ve Svob. Slově o představení Libuše v Národním divadle 9. února. »Zde, na posvátném místě, odhozujeme své neštastné, zoufalé, frivolní, proradné a sobecké já a obcujeme mysteriu úžasné Missae sollemnis, v niž propast zející mezi bohy našich pohanských a bohem našich husitských předků je triumfálně překlenuta ideou sjednoceného národa.« Představení se koná v předvečer narozenin Zdeňka Nejedlého: »Hle, je mezi námi opět v semknuté obci věřících velekněz bez sakrálního pathosu a fizy.« Dokud se budeme živit takovými frázemi, tak naboubřelými a tak úzasně plochými, dotud bude pravá kultura srdce u nás úhorem nejneplodnějším. ak,

Tabule hříchů byla zavedena mezi osazenstvem Kolbenky v Karlíně za provinění proti společným zájmům, jak oznamuje Rudé Právo. Na té zprávě i skutečnosti je zajímavé, že tolik připomíná trestní praksi v středověku, o němž stále ještě čteme a slyšíme, jak byl »temný«. Středovek měl na mysli, když ukládal veřejné pokání, polepšení trestaného, nikoli jeho společenské znemožnění, jakým je takový veřejný trest dnes. Rozdíl je tu v mravní stránce. Ten středověk se zřejmě nějak dere do popředí. Není až nápadná podoba mezi politickým významem a složením ÚRO a středověkými cechy? Kdo odhadne, kam tento vývoj půjde dál? A za třetí, nepřipomíná ustavení Organisace spojených národů, na niž se přenáší určitá část svrchovanosti členských států, zase nějak středověk s jeho zřízením svaté římské říše čili svět s jednou hlavou duchovní a s druhou hlavou politickou? d.

Duchapinost. Věcná jinak kritika B. Polana o básnické sbírce Jana Zahradníčka »Žalm roku dvaačtyřicátého« končí zbytečně a příznačně: »Žalmista černého roku vyjednává o národní jednotu za svůj národ s instancí svrchované povznesenou nad svízelnou světskou praxí. »O vládu, Bože, vládu - on prosí z roukou tvých ... Touží zem roztržená — korouhví jednou vlát ...« Doufejme, že tím naprosto není myšlena jednota, vymáhaná shora za druhé republiky. v-á.

Jedna z tisíců skutečnosti sociálních. V oběžníku Zemské organisace pokrokových žen moravských je pod titulkem P o z o r u h o d n á k n i h a toto upozornění: »Pí Anna Auředníčková, překladatelka české literatury do světových jazyků a dlouholetá vynikající menšinová pracovnice vídeňská, vydala právě pozoruhodnou knihu »Tři léta v Terezíně«. — Autorka knihy, paní dnes 75letá, popisuje v ní život odsouzených způsobem otřásajícím. Budiž zde podotknuto, že vydání knihy je svépomocí velké národní pracovnice, která po návratu z Terezína našla jen zpustošený byt a dosud nenalezla pomocné ruky, jež by jí umožnila i jen skromnou existenci.« Stačí, což — tento materiální fakt! v-ě.

●

Nedávno napsali v »Českém Zápase«, že prý jesuité rozešťavají národ, že schvalují spálení Staroměstské radnice ba i Němce, kteří vylupovali malým dětem oči, prý obhajovali a omlouvali. Kázali prý to všechno v Javornici u Rychnova. A zatím tam žádný jesuita vůbec nebyl.

Každý, kdo nás zná z našich kázání, z našeho působení ve škole, z osobního styku, každý, kdo zná naše chování za války, ví, kolik je pravdy v těch všech obviněních. A zná nás dost dobře z Dachau i pan šéfredaktor »Českého Zápasu«. To stačí snad. Jesuita.

Ze Svatováclavské ligy

v Praze IV., Hradčanské náměstí 8.

Vzpomeňte s námi zemřelého biskupa Dra A. Podlahy. 14. února bylo tomu již 14 let, kdy na věčnost se odebral tento nezapomenutelný pastýř duší. Mše svatá za spásu duše jeho a všech ostatních spolubratří bude sloužena v neděli dne 3. března t. r. Bude součástí oslavy památky **Přenesení ostatků sv. Václava,** jež bude od letošního roku pro členstvo Svatováclavské ligy dalším zvláštním dnem slavnostním. Stalo se tak na poděkování za mnohou přímluvu našeho svatého patrona za uchránění naší vlasti od nejhorších běd, kterého jsme vzývali po celou dobu německé okupace, když jsme každoročně v tento památný den prosebným průvodem obcházeli zemřelou katedrálu sv. Víta.

Přihlášené účastníky pouti do Lurd a Fatimy prosíme ještě o trpělivost, neboť technické předpoklady — zvláště dopravní poměry — nejsou vyjasněny na tolik, abychom mohli stanoviti přesný program a cenu pouti.

Pomozte nám při rozšiřování našeho časopisu tím, že objednáte více výtisků na jednu adresu a že se pak sami postaráte o jeho rozšíření v místě. Udávání adres bez jistoty, že časopis bude adresátem odebírán, je velkou překážkou při expedici a způsobuje zbytečné výlohy.

Duchovní správa řecko-katolíků v Čechách a Moravě.

Řecko-katolíci v Čechách a na Moravě, kteří podléhají pražovskému Ordinátu, měli doposud jenom jednu faru se sídlem v Praze I. Karlova 1 u sv. Klimenta. Pro lepší správu a duchovní prospěch svých věřících, rozhodl se pražovský biskup Msgre Pavel Gojdič, OSBM, rozdělit pražskou faru tak, že pro zemi moravsko-slezskou zřídí novou faru se sídlem v Brně. Dík ochotě kompetentních církevních a civilních úřadů bylo možno tento plán bez obtíží uskutečniti a nová fara byla zřízena. Řecko-katolíci v zemi moravsko-slezské a radostí a vděčností přijali tuto zprávu.

První řecko-katolický farář pro zemi moravsko-slezskou.

Na nově zřízenou řecko-katolickou faru pro zemi moravsko-slezskou se sídlem v Brně, Orli 17, jmenoval pražovský Ordinář prvním farářem dp. Jakuba Hradila, kons. rádu a assessora, který doposud působil jako administrátor u sv. Klimenta v Praze.

Nový řecko-katolický farář u sv. Klimenta.

Pražovský Ordinář jmenoval na faru u sv. Klimenta Praha I., Karlova 1, tel. 258-37 nového faráře dp. Fankráce Pavla Hučka, člena basiliánského řádu ze Slovenska. P. Hučko, rodem z Pražova, maturoval v Kroměříži a po absolvování filosoficko-bohoslovecných studií v Polsku působil v duchovní správě v Maďarsku, a od roku 1943 jako profesor náboženství a ředitel biskupského internátu v Pražově.

První sněm junáčiva

v nové republice.

O velkém sněmování českých junáků, dnes nejsilnější organisace mládeže u nás, ve dnech 9. a 10. února referoval denní tisk. Chcete-li, šlo o volby oblastních vedoucích, nejvyššího náčelnictva a o nově zavedená zemská ústředí. Chcete-li, šlo o některé změny stanov. Ale radto všem, starším i mladým bylo jasno, že jde o otázku stěžejní důležitosti, o výchovu mládeže, výchovu mravní a náboženskou methodu skautskou. Tak aspoň vyzněly srdečné projevy těch nejpotřebnějších.

V 7 hodin ráno ústřední duch. rádce dr. Trochta sloužil mši sv. u sv. Kříže na Příkopech. Většina zástupců katolických oddílů a středisek přistoupila ke stolu Páně s dobrý výsledek zasedání, jako zárukou dobrého vedení a výchovy.

Slavnostnost zasedání byla zvýšena návštěvou četných hostí a zástupců zahraničních. Velkým skandovaným potleskem uvítali junáci zejména vzácnou přítomnost Msgre Forniho, zástupce papežské nunciatury v Praze.

S bouřlivou srdečností odměnili junáci proslov zástupce Anglie, který překvapil pěknou českou řečí a připomenul cíle skautského hnutí, »jež jsou majetkem všech skautů celého světa: pěstovat smysl pro dobré občanství, především pro čestnost a velký cit zodpovědnosti. To je neodlučitelná součást anglické výchovy. Proto slibují angličtí skauti na svou čest, že budou sloužit Bohu a králi, napomáhat vlfe a národu...«

Upřímný, dlouho trvající potlesk platil i univ. prof. dr. Charvátovi - důkaz, že jeho »rada starého junáka« šla od srdce k srdci: »Nehleďte — pravil — »tak na odborníka a techniku... Prvním a vůbec rozhodujícím měřítkem budiž charakter. Jestliže nebudeme mít charakterů, mravně pevných lidí, junáctví padne a zbude napodobenina a drill. Vždyť podstata junáctví je vysoká náplň mravní«. Nemohu nepřipomenout ještě mohutného dojmu, který zanechala řeč ústředního duchov. rádce kat. oddílů, dr. Trochty, jež byla takřka vyvrcholením boje o ideál skautský v tomto žlvém sněmování: »Nemusíte věřit mně, protože nosím černou kleriku a kolárek, nemyslím nyní na církev, myslím na junáctví, které vyrostlo z civilisace evropské, a ta je v zásadě křesťanská. Přirozený zákon s podporou náboženství stává se pevnou normou mládeže a může výchovat celé charaktery. I my dáváme prostředky náboženské výchovy k disposici našim činovníkům, aby pomocí jich vytvořili krásný typ českého junáka.«

Chceš zasvětiti své mladé síly službě nejvyššího krále a nejdůležitějším zájmům své osvobozené vlasti? Sv. František tě zve do svého řádu, jehož členové již po 700 let zde pracují pro království Kristovo a zařídili výchovu apoštolských pracovníků u nás, i pro zahraničí a zámořské mise, internát v K r o m ě ř í ž i (p. s. 23.) studentská kolej sv. Antonína. Přijmou se hoši do I.—III. tř. gymnasia i starší s pozdním povoláním. Absolventi střední školy se hlásí přímo do noviciátu na adresu. Provincialát františkánského řádu v Praze II., 753. Mladí muži za bratry laiky se hlásí tamtéž. Bůh se nedá zahanbiti tvou velkomyslností.

ROZHLAS

Jak zlepšili příjem vatikánského rozhlasu?

Za okupace byly naše rozhlasové přijímače znehodnoceny odebráním zařízení pro příjem na krátkých vlnách, čímž byl znemožněn i poslech vatikánského rozhlasu. Znovuzapojením krátkovlnné cívky se dala v mnohých případech závada odstranit, ale u tisíců přístrojů bylo vykleštění podle předem připravených předpisů provedeno tak důkladně, že nelze s uvedením přístroje do původního stavu vůbec počítat.

Známý časopis „Radiomatér" přinesl v posledním čísle ročníku 1946 dobrý návod k seřízení krátkovlnného přijímače ze součástek, které jsou dnes na volném trhu. Každý poslíšený není však radiomatérem a mimo prosluš. ale primitivní čtenářky je ještě jiné řešení. Před lety, kdy příjem na krátkých vlnách byl novinkou, prodávaly se ke starým přijímačům malé levné pomocné vysílače (heterodyny), které též umožňovaly příjem krátkých vln tím, že je přeměňily na vlnu střední délky. Dnes by se opět náš radiový průmysl zavděčil posluchačům rozhlasu tím, že by vyrobil a dal do prodeje, přiměřeným počet podobných součástek pomocných vysílačů. Kdyby byl z řad našich čtenářů dostatečný počet zájemců o tyto přístroje, zahájili bychom sami jednání a příslušnými odborníky.

●

Na žádné naší scéně v duše postrádá by letos neměla chybět novinka bratří Filipů: Tiší člun. Hra ve 4 jedn. Scéna jedna: Kancelář továrny. Osoby: 6 m., 2 ž., 2 děti. Tato hra, ostře rýsující změť lidských povah, od prohnaného intrikana až po vyhraněný charakter člověka ušlechtilého, dotýká se i ožehavých otázek výchovy mládí až řeší i palčivé problémy srdcí. Hra razí si vítěznou cestu i na naše nejmenší scény, kde může být provedena pro svoji jednotnou scénu a malý počet osob. Pro svůj dobrodružný ráz zaujme celé. Premiéra její proběhla nedávno a velkým úspěchem na scénách v Kutné Hoře a Náchodě a jeví se o ní stále vzrůstající zájem. Hru zapůjčuje Katolické jeviště, Nový Hrádek č. 10. Zadá i scénickou hudbu (kde k tomu jsou možnosti) pro orchestr od Miloslava Uhra, nebo jen pro čelo a klavír od Fr. Kouckého. — Seznam her masopustních pro ochotníky již nepřinášíme. Jeť masopustu už na krátko.

Dobrovolné příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány a budou, pokud si to dárce výslovně nezakáže, kvitovány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 617.50. — Redakce a administrace tamtéž - Vychází první a třetí neděli v měsíci. - Poš. spořitelna Praha 208.401. — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. a redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kožák. — Předplatné na půl roku 30 Kčs, na celý rok 40 Kčs (s poštovným). Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací pošt. úřad Praha 10. — Vytiskl Živnostník v Praze XII., Belgická ul. 20.

KATOLÍK

5

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 3 BŘEZNA 1946 • CENA Kčs 1.50

Oddaný pozdrav

J. E. ThDr Leopold Prečan, arcibiskup olomoucký a metropolita moravský, dožívá se dne 8. března požehnaného věku osmdesáti let. Je nejstarším naším českým biskupem, je spojen nerozlučně s nezapomenutelným Sjezdem katolíků z r. 1935, byl mnohá léta hlavou biskupského sboru republiky, předsedou biskupských konferencí, které se nejednou konaly v jeho olomoucké residenci. Za všechny starosti a práce, věnované Kristovu stádci v našich zemích, nechť přijme dnes naše upřímné, prosté: »Zaplať Pán Bůh!« a stejně upřímné přání do budoucnosti: »Pán Bůh Vás opatruj a posiluj i nadále!«

Arcibratrstvo sv. Michala v Praze pořádá dne 31. března 1946 ve Smetanově síni Obecního domu slavnostní schůzi na oslavu výročí volby, korunovace a 70. narozenin sv. Otce.

Promluví P. Ant. Zgarbik T. J.: Nástupce Petrův — Pius XII. — ve světové bouři.

Prelát Msgre Oldřich Zlámal: Četa amerických Čechoslováků k sv. Stolci.

2. března 1939

»Máme papeže Eugenia, který si zvolil jméno Pius XII.;« tato slova, pronesená před sedmi léty kardinálem Jáhnem z balkonu svatopetrského chrámu vyvolala bouři nadšení ve statisícovém zástupu, který se sběhl na náměstí ohraničeném Berniniho kolonádami při zprávě, že bílý kouř se objevil nad Sixtinskou kaplí. Nad Římem se skládal předjarní italský večer a společná radost nad novým nástupcem sv. Petra a dalším ochráncem dědictví Kristova na zemi vytvářela ovzduší a náladu, jakých je málo v lidském životě a vůbec v dějinách lidstva.

Máme papeže... Církev se raduje a s ní všichni věřící nad volbou člověka, jehož Prozřetelnost určila, aby vzal na sebe těžké a odpovědné břemeno klíčů Petrových, ať je to kdokoliv. Přece však, i když každý z nás tehdy přítomných na svatopetrském náměstí byl by přivítal s radostí a nadšením jakékoliv jméno, vyslovené za jménem papež, dvojnásob se rozjásal — vždyť jsme lidé se svými sympatiemi a antipatiemi — když uslyšel další slovo Evžen. Ihned se vědělo, o koho běží, o toho, kterého téměř každý z přítomných napsal na volební lístek svého přání. Skutečně možno říci, že onoho večera vůle lidu, vůle kardinálů a tím i vůle Boží se naprosto sjednotily a ztotožnily.

Proč však právě na kardinála Eugenia Pacelliho se tehdá upínala pozornost a zájem a přání všech? Proč právě jeho si všichni přáli vidět v bílém rouchu Otce celého křesťanstva? Stručně se to dá vyjádřiti dvěma hlavními důvody: Jeho osobními vlastnostmi, schopnostmi a zkušenostmi a na druhé straně tíhou tehdejší situace, plné předválečných záblesků. Skutečně nebylo možno najít vhodnějšího muže, který by byl schopen unést tíhu sedmi let válečného pontifikátu, vidět a zažít tolik nenávisti, tolik zášti a tolik vylhaných pomluv, než kardinála Evžena Pacelliho.

Základní rys Pia XII., římského občana a rodáka, a tím i zvláštní kouzlo jeho osobnosti je v tom, jak podivuhodně málo na něm zůstalo z vlastností, jimiž se vyznačují lidé, kteří na sobě nesou pečeť italského a římského původu. Čím déle kdo žije v Italii, tím to vidí jasněji.

Je dokonalou synthesou člověka přirozeného s křesťanským nadpřirozenem. Bystrá inteligence a přesná paměť, hluboké bohovědné a právnické vzdělání, dokonalá znalost všech západoevropských řečí. Tato znalost je taková, že může v kterékoliv z těchto řečí pronášet projevy i literárně dokonalé — vzpomeňme jen na proslulou řeč, kterou jako kardinál-legát pronesl z kazatelny Notre Dame v Paříži, k níž mu blahopřáli přední intelektuálové francouzští jako výkonu rovnocenného výkonům Bossuetovým a slavných kazatelů notredamských. Je to dále živý zájem o literaturu a její hluboká znalost, stejně jako znalost hudby a různých otázek a snaha o jejich kladné řešení ve světle křesťanského personalismu a humanismu, neobyčejný řečnický talent, diplomatické schopnosti a zkušenosti, které ho přivedly do osobního styku s velkou většinou mocných tohoto světa. Hlavní body a události jeho veřejné činnosti: Nunciatura v Německu, papežský legát na eucharistickém kongresu v Buenos Aires, soukromá cesta do Spojených států, jež ho seznámila a sblížila s presidentem Rooseveltem, několikeré oficiální zájezdy do Francie, eucharistický kongres v Budapešti. Jedna jeho vlastnost činí z něho — na první pohled vzneseně nedostupného a uzavřeného — jednoho z nejlidovějších papežů dějin; pozornost a láska, s nimiž se dovede sklonit ke každému, ke všem lidským bolestem i radostem. Byl-li v něčem rozdíl mezi Piem XI. a Piem XII., bylo to ve způsobu, jak snášeli vědomí a hrůzu ze světa odvráceného od Boha a od světla Kristova. Pius XI. by byl asi těžko přežil hrůzy válečných zpráv, nehledě ani na jeho stáří. Pius XI. si vždycky zachoval, abych tak řekl, Boží klid a trpělivost. Ne že by byl trpěl méně — kdo ho poznal blíže a mohl s ním mluvit o svých utrpeních nebo o utrpení svých blízkých, ví, jak hluboce jim rozechvívaly všechny smutné zprávy, jichž musel za války tolik vyslechnout, ale poněvadž si vždy zůstal vědom, že poslední slovo ve všem bude míti Bůh a jeho spravedlnost.

S těmito přirozenými i nadpřirozenými vlastnostmi začal svůj tak bolestný pontifikát, v jehož štít si dal heslo: »Dílo spravedlnosti mír«. Pokusím se v několika větách shrnouti bohaté ovoce této sedmileté pouti pontifikátu Pia XII. světovými dějinami.

Na prvém místě jeho diplomatická činnost, tak zkreslovaná a pomlouvaná, o niž bohužel veřejnost tak málo ví, jež však uvedla v úžas norimberský soudní dvůr, když byly dány k dispozici všechny dokumenty, týkající se vztahu Vatikánu a Třetí Říše. Jeho činnost kazatelská a řečnická, o níž vydává navždy svědectví sedm svazků řečí, pronesených v různých jazycích. Všechny jsou nesmazatelným důkazem velikosti a neochvějnosti jeho osobnosti v hájení práv lidských i božských. Mezi řečmi pronesenými při nejrůznějších příležitostech, na prvém místě září jeho každoroční vánoční poselství k světu, v němž uprostřed válečné vřavy a nenávisti jasně a pevně kladl základy spravedlivého míru jak mezinárodního, tak uvnitř národů. Jeho dalším oblíbeným thematem jsou řeči k novomanželům, k oněm, od nichž církev očekává, jak Pius XII. zdůrazní již v prvé encyklice, že se stanou posledními zachránci křesťanské budoucnosti. Jak Svatý Otec dovedl najít kladný poměr ke všem stránkám současného moderního života, svědčí i mnohá z ostatních řečí, ať již se obrací v ní k pracovníkům na poli moderních věd či vyšší matematiky, ať již mluví ke sportovcům o významu a výhodách sportu, nebo k divadelním a filmovým hercům o velikosti a odpovědnosti jejich povolání. Mimořádné je jeho porozumění pro hudbu, které vyjádřil ve dvou řečech u příležitosti koncertu římské filharmonie. Mistrným přímo způsobem v poplné zkratce tam zachytil základní rysy největších geniů hudby. — A v řeči k polským uprchlíkům řekl: dovedl-li váš nesmrtelný Chopin vylouřiti ze slz dílo, jež naplňuje radostí a těší, co teprve dokáže dobrota Boží.

Za zvláštní zmínku stojí ony řeči, v nichž se snaží o přesné a jasné vyjádření křesťanských nauk sociálních.

Dalším polem jeho činnosti jsou jeho encykliky. První vydává na počátku války, pak o Písmě Svatém při příležitosti jubilea Sv. Jeronýma; o církvi jako tajemném Těle Kristově; o jednotě Východních křesťanů při 1500. výročí smrti Sv. Cyrila Alexandrijského; okružní list americkým biskupům při příležitosti 150. výročí americké hierarchie a dvě encykliky z posledních týdnů: o nevinně trpících dětech a o sjednocených církvích řeckokatolických.

Konečně chci se letmo zmíniti o sociální a charitativní činnosti Pia XII. během sedmi let jeho pontifikátu: péče o zajatce, o osoby pronásledované fašismem a nacismem, péče o záchranu Říma a především péče o členy židovského národa, nemluvě o celé řadě jiných pomocných akcí.

Při zmínce o záchraně Říma mi přichází na mysl ona velkolepě klidná řeč, již pronesl na svůj svátek dva dny před osvobozením Říma, ve chvílích, kdy on sám nejlépe věděl, v jak velkém nebezpečí jsme tehdy byli. Klidně odpovídá na různé útoky se všech stran a zvláště na hlasy některých představitelů nekatolického křesťanského světa o tom, že není žádného nástupce Kristova na zemi. Myslím, že málko nepocítil větší radosti z neporušeného osvobození Říma než sv. Otec sám. Vždyť s pomocí Boží nejen zachránil třitisíciletou slávu a krásu Věčného města, nýbrž příchodem spojenců se mu otevřela možnost přijít do styku s věřícími se všech končin světa, jak to sám řekl v jedné řeči k prostým vojákům, které denně přijímal o dvanácté hodině poledni. »Jedno z dober, jež vám s sebou přináší zlo války, jež vás vytrhla z vašich domovů a rodinných kruhů, je, že můžete navštívit dům Otce všech lidí dobré vůle, něco, co by se vám asi nikdy v životě nepošťastilo.« A o tom, jak se dovedl přizpůsobit mentalitě obyčejného řadového vojáka, svědčí i ráz jeho proslovů jim adresovaných, prostých to variací na jedno základní thema: Keep close to God. — Držte se pevně Boha a válka vám neučiní nic zlého.

Přísloví praví: Hlas lidu, hlas Boží, a 2. březen 1939 skutečně ukázal, že nikdo z nás se nezklamal ve volbě svého papeže. Věřící katolík dovede uctívat autoritu viditelného nástupce Kristova i ve zjevu Alexandra VI., ale my katolíci XX. století můžeme být šťastni, že Bůh nezkouší tímto bolestným způsobem naši víru, nýbrž že nám dal papeže, který přivádí Církev k neobyčejnému rozkvětu, v době, jakých měla málo během své pozemské pouti.

A proto nemůžeme se modlit v tyto dny o nic jiného, než o to, aby sv. Otci Piu XII. bylo dlouho dopřáno pracovat na údělu Páně, aby plně a mezi všemi národy mohl rozvinout svou otcovskou péči, usilující jen o to jediné potřebné v přítomné chvíli, aby skrze spravedlnost do lidských srdcí a životů přišel pravý a skutečný mír. Jediná záruka lepší a šťastnější budoucnosti, neboť dílo spravedlnosti je mír.

Antonín Mandl.

Neříkejme: To už známe!

Sv. Pavla hymnus na lásku.

Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými,
lásky však neměl,
byl bych jako měď zvučící a jako zvonec znějící.
A kdybych měl proroctví a znal všechna tajemství a veškerou vědu,
a kdybych měl všecku víru, takže bych hory přenášel,
lásky však kdybych neměl,
ničím bych nebyl.
A kdybych rozdal na pokrmy chudým veškeren majetek svůj,
a vydal své tělo k spáleni,
lásky však kdybych neměl,
nic by mi to neprospělo.
Láska jest shovivavá, dobrotivá;
láska nezávidí,
nechlubí se, nenadýmá se,
není ctižádostivá, nehledá svého prospěchu,
neroztrpčuje se, nevzpomíná na zlo,
neraduje se z nepravosti, nýbrž raduje se s pravdou;
všecko snáší, všemu věří,
všeho se naděje, všecko přetrpívá.
Láska nikdy neselhává.
Dar proroctví zanikne,
dar výmluvnosti přestane,
poznání se rozplyne.
Neboť kusé je naše poznání,
kusé je naše prorokování.
Až přijde to, co je dokonalé,
zmizí vše, co je kusé.
Když jsem byl dítě,
mluvil jsem jako dítě,
soudil jsem jako dítě.
Když však jsem dospěl v muže,
odložil jsem, co bylo dětinské.
Nyní patříme jen skrze zrcadlo, mlhavě,
jednou však tváří v tvář.
Mé poznání je dosud kusé,
jednou však poznám úplně,
tak jako sám jsem poznán.
Nyní nám zbývají víra, naděje, láska,
tyto tři.
Největší z nich však je láska.
Proto usilujte o lásku!

Z první epištoly sv. Pavla ke Korintským, jak se čte v dnešní druhou neděli po Devítníku, čili v neděli masopustní.

Blahopřání čs. katolíků

J. E. Msgr. Montini
Città del' Vaticano.

Apoštolská nunciatura v Praze posílá zlatou kytici přání, modliteb a obětí, kterou episkopát, světské i řeholní kněžstvo, charitativní sdružení a ostatní věřící slibují Sv. Otci v den radostného výročí jeho sedmdesátých narozenin a sedmého výročí Jeho volby za Náměstka Kristova a prosí Vaši Excelenci, aby ji ctivě odevzdala do Jeho vznešených rukou. Plnění jeho vůle je zárukou našeho vnitřního míru. Způsobit mu radost a sloužiti Bohu naší jedinou ctižádostí.

Forni
Chargé d'affaires.

„Bůh sám vám bude žehnati"

vzkazuje Pius XII. persekvovaným českým kněžím.

V koncentračních táborech bylo naší velkou mravní posilou vnitřní vědomí, že trpíme za věc spravedlivou. Neboť téměř všichni z těch tam vězněných kněží, ať již jejich zatčení bylo motivováno gestapem z důvodů taktických jakkoliv, dostali se tam proto, že hájili s odvahou a důsledně zásady svobody svědomí, lidskosti, spravedlnosti, zájmy Církve a národa, pomáhali potřebným a ohroženým, a to všechno jsou vlastně požadavky křesťanské morálky. Proto bylo naší velkou morální posilou již přesvědčení, že sv. Otec stojí za námi, že na nás všechny otcovsky myslí, že pečuje o to, aby se nám dostalo v hojné míře nadpřirozené pomoci a že by nám rád, kdyby mu to bylo možno, z toho pomohl. Ale našli se tu a tam i takoví, kteří ve chvílích duševní deprese a nejistoty si zasteskli, že Sv. Otec snad ani o tom všem nevi, co se s jeho kněžími děje, nebo se dokonce domnívá, že jsme si počínali nerozumně a neopatrně, což ovšem stlačovalo silně naši morálku. Na štěstí byly to zjevy velmi řídké a přechodné a ovšem v těch neblahých a nevylíčitelných poměrech zcela pochopitelné.

Právě proto jsem si dovolil při audienci v prosinci minulého roku položiti sv. Otci tyto otázky: »Sv. Otče, a co mám vyřídit našim českým kněžím, kteří se navrátili domů z věznic a koncentračních táborů?« Sv. Otec se poněkud zarazil, zvážněl a otázal se: »*A byli jich tam mnoho?*«

»Myslím, že hodně přes 400, mnozí tam ovšem také zůstali.«

Sv. Otec, zřejmě pohnut, pokračoval: »*Vyřiďte jim, že se s nimi nyní raduji, že jsem byl stále s nimi, že jsem s nimi trpěl. Bohužel ani mně nebylo možno učiniti to, co jsem chtěl. Ale řeknete jim, že je prosím o toto: Jestliže již osvědčili takového ducha obětavosti ve věznicích a koncentračních táborech, tu ať se dají v tomtéž duchu sebeobětování do práce na duchovní obnově a mravní rekonstrukci světa. Žehnám jim ze srdce ... ale Bůh sám bude tuto jejich apoštolskou práci provázeti zvlášť hojným požehnáním.*«

Tato slova sv. Otce budou jistě kněžím, navrátivším se domů z koncentračních táborů a věznic, nejen velkým povzbuzením v obětavé práci na spáse duší, nýbrž i potvrzením, že sv. Otec na ně ve dnech těžkých zkoušek otcovsky myslil a budou jim zárukou, že jejich práce pro upevnění království Kristova setká se s porozuměním a přinese velké duchovní ovoce.

Při společné audienci spoluúčastníků, kteří se připojili k výpravě českých bohoslovců, projevil sv. Otec velkou radost nad tím, že právě z Československa přijela první výprava studentů bohosloví do Říma, a vyjádřil za to upřímnou vděčnost jak vedoucím výpravy, tak i též šoférům autobusů československých st. drah. Zdůraznil zvláště a opětovně, že děkuje vřele československé vládě za to, že umožnila tuto výpravu tím, že dala k disposici autobusy a personál, a přál si, aby slova jeho díků byla tlumočena představitelům československé vlády. A prohlásil nakonec, že se dívá s nadějí na vývoj událostí v naší republice a přeje jí mnoho úspěchů.

Dovolil jsem si podati touto cestou několik informací české katolické veřejnosti, poněvadž vím, že jsou v přítomné době na místě a že způsobí mnohým upřímnou radost.

P. Štěpán Trochta.

Odpovědi na známou adresu

Osservatore Romano uveřejnilo nedávno celou serii ovinění, vrhaných ve tvář Vatikánu ze známých pramenů, jakož i stručné odpovědi na ně. Přinášíme hlavní z nich i my:

Po dobu války Vatikán hájil fašistickou Itálii, nacistické Německo a Japonsko samurajů.
To je lež, kdo to tvrdí, nechť přinese přesné údaje a texty.

Za dobu celé války papež nikdy nepromluvil o hrůzách koncentračních táborů a zvěrstvech páchaných mučiteli v nich.
Je to překrucování pravdy! Po celou dobu války papež vždycky mluvil o všech hrůzách všech bojišť a koncentračních táborů a o zvěrstvech všech mučitelů. V jeho promluvách jsou vypočteny a odsouzeny všechny násilnosti, všechna barbarství.

Nyní však papež kárá ty, kteří jsou proti fašistům.
Je to lež! Nechť se podá jeden jediný důkaz.

Vánoční poselství se přimlouvá za shovívavost k válečným zločincům.
Je to lež! Poselství papežovo mluví výslovně o spravedlivém potrestání zločinců, jak toho podle svých zločinů zasluhují«.

Spolupráce Vatikánu s fašismem sahá zpět do doby předválečné k lateránské smlouvě mezi vládou, italskou a Vatikánem z roku 1929.
Je to překrucování pravdy! Předválečná doba nás vede zpět k lateránské smlouvě, kterou Vatikán bránil práva a svobodu Církve, t. j. práva a svobodu náboženského svědomí občanů. Kdyby byl chtěl oněmi smlouvami spolupracovat s fašismem, nebyl by ho odsoudil, jak to učinil ve známé encyklice Non abbiamo bisogno. Bližší informace může ostatně podat i Regime Fascista, Radio Milán, Völkischer Beobachter, svými obviněními Vatikánu z kolaborantství s bolševickým Ruskem. Totéž viz denik Cianův.

Pius XI. pronesl pověstný výrok: »Mussolini je člověk poslaný Prozřetelností«.
Je to lež! Nikdy nebyl pronesen tento výrok. Bylo řečeno: »Snad bylo potřebí i člověka, jako je tento, se kterým nám dala Prozřetelnost setkati se«. Ale protože při téže věci bylo i řečeno: »O spásu jedné duše bych jednal i s ďáblem,« musil by i ďábel být člověkem Prozřetelnosti.

Kardinál Pacelli od doby, kdy byl nuncem v Berlíně, se vyznamenával zvláštním proněmeckým sklonem a měl úzké vztahy s Hitlerem.
Je to lež! Kardinál Pacelli byl v Berlíně nunciem do roku 1929, Hitler se dostal k moci v roce 1933.

Po smlouvě s fašistickou vládou italskou podepsal »Vatikán konkordát s Hitlerem a v roce 1933 vyzval německé biskupy, aby doporučili věřícím podrobit se rozkazům Hitlerovým a spolupracovat s ním proti bolševismu.
Je to překrucování pravdy! Konkordát byl roku 1933 uzavřen s vládou nacistickou, ale nacismus se jím zavazoval respektovat katolické náboženství ve všech jeho projevech. Slib nebyl dodržen. Papež nikdy katolikům nedoporučoval, aby se podrobovali Hitlerovi a odsoudil nacismus encyklikou »Mit brennender Sorge«. Radio Moskva mohlo samo v roce 1943 hlásit, že Pius XII. odepřel spolupracovat s Hitlerem v křížové výpravě proti sovětskému Rusku.

Ještě nápadnější fakt: Po obsazení Habeše blahopřál papež úředně Mussolinimu k jeho vítězství.
Je to lež! Pius XI. odsoudil útočnou válku. Co se týká války proti Habeši, zažehnával ji, volaje k Bohu slovy žalmu: Dissipa gentes, quae bella volunt.

Za války španělské Vatikán se činně účastnil na všech přípravách a na činnosti Němců a Italů.
Je to lež! Vatikán nejen, že se nikterak nezúčastnil příprav občanské války ve Španělsku, nýbrž doporučoval vždy katolikům nejpřísnější loyalitu k republice a užívání zákonných prostředků při obraně jejích práv. Stačí poukázat na encykliku Dilectissimo nobis. Přesto byla Církev zuřivě napadena a dnešní obžalovatelé nikterak nemluví o hrůzách a zvěrstvech, páchaných na živých a mrtvých kněžích jejich mučitelů.

Papež je vázán prostřednictvím bank k monopolistickému kapitálu.
Papež je vázán štědrostí katolíků celého světa ke kapitálu, který je derován Charitě. Tento kapitál prochází možná i bankami, ale končí v domácnostech chudých. »Monopolistický kapitál«, který neslouží spravedlnosti, byl obžalován a odsouzen Piem XII. v radiovém poselství 2. června 1942.

Duchovní práce a politika

Alexander Heidler.

Je to bod, ve kterém je dnes velmi třeba správné orientace. Především musíme míti jasné pojmy. **Duchovní práci** můžeme nazvati jakoukoliv činnost vyslovené náboženskou a ethickou, tedy především to, čemu se v Církvi dnes úředně říká »katolická akce«. **Politika** ve smyslu **původním a podstatném** je věda a zároveň praktické umění, ukazující, jak je třeba pracovati pro dobro společnosti. Ve smyslu **konkretním a dnes běžném** myslíme však politikou praktický postup, kterým se určitá skupina, tedy obyčejně určitá politická strana, snaží za daných okolností dospěti k zajištění dobra společnosti tak, jak ona mu rozumí. Politika v prvním významu slova je vlastně totéž, co **sociální ethika.** V druhém významu nám dnes úplně splývá s tou nebo onou politickou stranou.

Katolická duchovní práce, má-li být opravdu prací, nemůže zůstat lhostejnou k žádnému z obou pojmů politiky. Ale při určování jejího stanoviska je třeba dobře rozlišovat. Politika ve významu sociální ethiky patří přímo a bezvýhradně do vlastního oboru duchovní práce, třebas nikoliv jako jediný její předmět. Vždyť zde běží o základní mravní zásady, a ty zase nutně vyvěrají z našeho světového názoru. Má-li být katolické křesťanství a jeho duchovní práce světlem světa, má-li být kvasem podle evangelia, musí být v tomto smyslu politické. Musí jasně stanovit zásady křesťanské společenské morálky a plně pracovati k vytvoření **duchovních a mravních podmínek** k jejich provedení.

Jinak je tomu s politikou ve smyslu konkretním. Ta nemůže nikdy úplně splynouti s vlastní duchovní prací, ač na ní nepřímo v mnohém závisí. Politická strana usiluje o určité cíle národní, hospodářské, po případě i stavovské, svými vlastními cestami a svou vlastní taktikou a technikou, jak je dána konkretními okolnostmi. Při tom ovšem vychází z určitého světového názoru a tedy i z určité sociální morálky. To se dnes alespoň různě vždy jasněji. Provádění těchto zásad bývá však vázáno na řadu vnějších okolností, na nutnost různých kompromisů atd. — a také tu zbývá ještě velmi široké pole věcí čistě technických a organisačních, které s vlastní ideologií přímo nesouvisí.

Z toho již jasně vyplývá naše stanovisko. Věřící katolík se staví kladně jen k takovým stranám nebo k takové straně, která se hlásí ke křesťanskému světovému názoru a která poctivě usiluje o provedení křesťanských společenských zásad. Čím více tak činí, tím kladněji. Ba je hoden chvály — má-li k tomu schopnosti a cítí-li se k tomu povolán, jestliže v takové straně sám co nejaktivněji pracuje v naznačeném směru. Při tom však nesmí zapomenouti, že sebe lepší strana nemůže nikdy ani v nejmenším nahradit vlastní duchovní práci, ba že ji naopak předpokládá. Ví, že žádná strana sama sebou nikoho nespasí. Ví také, že každá strana je nutně nedokonalá, omezená ve své ideové působnosti a — jak ukázala nejedna zkušenost — často velmi vratká. Bylo by tedy osudné, kdyby měla duchovní práce splynouti s konkretní praci politickou, lépe řečeno, kdyby se v ni měla utopit. Musíme sami zásadně, poctivě a upřímně rozlišovat a musíme se snažit, aby se naučil rozlišovat i svět okolo nás. Pro trvalou a hlubokou duchovní práci je to otázka přímo životní — a strana, která dnes stejně nechce být konfesní, tím získá i politicky.

Praktický důsledek: Vedoucí funkce, řečníci, hlavní jména v tisku — to vše musí být svěřeno **různým osobám**, jiným v duchovní práci a jiným v politické straně. Musí být důsledně proveden paralelismus organisací, buněk a kroužků. Kdo chce, může spracovat v obojím, ale kdo poručí v jednom, musí poslouchat v druhém. Při tom se ovšem i vedoucí lidé obou skupin mohou a vlastně i mají přátelsky stýkat na neutrální půdě. Každý se zpytuj před Bohem, k čemu se cítí více povolán, a v tom pak především pracuj. Nezapomeň však, že v očích opravdu věřícího člověka má duchovní práce primát.

Bl. Anežka Česká soudí Němce

Němci za »protektorátu« (jako často před ním) mohli jak chtěli překrucovat dějiny, mohli i posvátného jména našeho sv. dědice zneužít ke svým účelům, nám českým katolikům nikdy nevymluvili tu skutečnost, že s námi vždy špatně zacházeli a že si vedli jako nepřátelé křesťanství.

Nebylo tolerantnějších Čechů nad naše světce, ale není snad jediného mezi nimi, který by neutrpěl od Němců příkoří a neměl co činit s jejich nepřátelstvím.

Můžeme začít u sv. Methoděje, kterého Němci věznili, tupili a poplivali. Jaký byl názor Čechů na německé vyděračství za sv. Václava, to dokazuje nepřízeň, jakou doma vynesla sv. Václavovi jeho umírněnost a ústupnost. Cuh. Mladá usilovala v Římě o samostatné pražské biskupství, aby vymanila Čechy z područí řezenských biskupů; však věděla, proč; sv. Vojtěch byl od Prusů zavražděn. Sv. Prokop vyhnal Němce ze svého kláštera, ne bez příčiny. Svatého Hroznatu umučili hladem. To všechno se stalo v dobách, kdy národnost nebyla zdůrazňována. Byl-li tady už v těch dobách odpor k Němcům, nebylo to z českého šovinismu. Čechové neměli odpor k německé národnosti, až příliš mnoho čteme v historii stesků na to, jak Čechové Němce rádi přijímali, jejich řeč si osvojovali — snadnost nadání k řečem to jistě podporovalo — jak se po nich i opičili v krojích a mravech ke své škodě; a přece souč českého národa o Němcích, i když chceme být spravedliví a vyjímáme ojedinělé případy, je od tisíciletí v zásadě jednomyslně odmítavý, a to pro jejich národní povahu pyšnou, panovačnou, krutou a hrabivou, jak jsme je z těsného sousedství poznali »na své kůži«. Taková povaha se příčí cele slovanskému mírumilovnému charakteru a všem kladům lidskosti.

Mezi světci, kteří zvlášť duševně trpěli tragickým omylem Přemyslovců, již k nám Němce zvali, byla těchto Přemyslovců krev nejušlechtilejší, blahoslavená Anežka Česká. Je příliš dobře známo, jak se k ní zachovala rodina Babenberků, v jejímž středu měla Anežka být připravována za přísti choť německého prince Jindřicha, syna císaře Bedřicha. Tady poznala zradu německých »přátel« a věrolomnost svého snoubence. I když rozlučení jejich zásnub dopadlo podle jejího přání, přece vzala si poučení o německém charakteru a když minesänger Jindřich později litostivě bývalou snoubenku oplakával, bylo její mlčení tichým, ale zdrcujícím rozsudkem nad jejím snoubencem.

Je dále známo, jak otec jejího snoubence, sám císař Bedřich, jen o lůl let starší svého syna, posly do Čech vypravil, aby jí korunu císařskou nabídl, jak Anežka s ohledem na otce svého sice trpně se chovala, ale tak, že poslové sami oddálení sňatku navrhli. Když potom král Přemysl zemřel a Bedřich svoje námluvy opětoval, tu již Anežka proti jeho úmyslům a povolnosti svého bratra hlasila útočiště u samotného sv. Otce, který potom psal o věci Blažené Kastilské slovy: Anežka důstojnosti císařskou jako hadem jedovatým pohrdla . . .

Dojista neumenšujeme její svatosti tvrzením, že to nebyla jen její veliká pokora, která ji odváděla od slávy světské, a že ze poznání marnosti u ní bylo založeno na osobních zážitcích; naopak vyniká to její hluboké duchovní zaměření, že v takovém okolí, jako byl dvůr jejího otce a potom i bratra, a v takových příležitostech nikdy vlivům Němců nepodlehla a zřejmě se od nich odvracela. Nikdy se nemstila, i když to její otec zamýšlel, nikdy nepoužila příležitosti k zadostiučinění, ale vzdalovala se od nich, celá tihla pryč od německé honosnosti, pýchy a falše k prostotě a upřímnosti českého drobného lidu, od pomíchaného hradu do chudoby českého Františku. Mezi českým chudým lidem žila i umřela v braniborské bídě, v době největšího úpadku, když slavného Českého království, sama však plna víry a naděje. Běla Dlouhá.

Picasso po třech staletích

Civilisace a kultura nejdou vždy spolu ve svorném dvojstupu. Civilisace nás naučila používat kapesníku, elektrického vařiče, krematoria, letadel a kulometů. Kultura nás učí vnímat krásu a dobro, jejímiž znaky jsou stejně chartní podniky jako gotická krajkovina katedrál a vůbec každé pravé umění. Civilisace je povětrná především hmotě a tvoří ji rozum, kultura závisí především na duchu a hlavním činitelem zde je srdce. A když si toto vše uvědomíme, poznáme, jak dnešní umění, hlavně výtvarné, vydává svědectví pravdě, že jsme totiž vsadili vše na hmotu a tak málo na ducha. Vycházíme ovšem ze stanoviska, že duch a hmota není jedno. Kdyby bylo pravdou, že duch je jen jakýsi sublimát hmoty, jak učí materialismus, musel by v této době vypjalého kultu hmoty excelovat i v umění tento nadprodukt materie — duševno. Výstavy moderních obrazů manifestují opak. Je to jen zápas s hmotou anebo únik ze světa hmotné skutečnosti a bloudění za ztracenou a jen podvědomě tušenou skutečnosti duchovna.

Bylo by zajímavé srovnat některý obraz Murillův třeba s obrazem Picassovým. Tam tvořil genius srdce, zde genius intelektu. Jak rozdílné je jejich umění. A přece oba pocházeli z téhož lidu a z téže země. Jenom doba, v níž se jejich umění zrodilo a z níž se napájelo, je docela jiná. Takřka tři století je dělí od sebe. Bude Picasso za tři sta let okouzlovat tak, jako doposud okouzlují obrazy Murillovy?

Umění výtvarné jako každé umění je původu duchovního. Není-li duchovno v jeho tvůrci, hledá je bezděky mimo sebe, trhaje tvary svého díla. A tak se nechápající divák shledává s obrazy, připomínajícími mu strašlivé vidiny inferna, s portréty lidí a krajin, znázorňující vše jiné jenom ne lidi a krajiny.

Pro umění epické platí jakési pravidlo: Románové postavy musí být života schopné tak, aby mohly existovat mezi námi, kdyby mohly ožít a vystoupit z knihy do skutečného světa. Pak je to umění.

Nejsem malířkou ani kritikem výtvarného umění. Mohu o tom povídat jen tak po sousedsku. Nevím tedy, jaké pravidlo tu platí, aby kubistický obraz mohl být hodnocen jako projev skutečného umění. Ale představme si, že by pro malířství také platilo ono románové pravidlo. Představme si dále, že by v atelieru kubistického malíře náhle oživly jeho obrazy. Všechny ty obličeje (zelené, fialové, s trojúhelníkovým čelem, dvěma nosy a podobnými zvláštnostmi) by vystoupily s plátna, ty akty nestvůrných údů, a zavířily by kolem svého tvůrce. Co myslíte, nezešílel by hrůzou?

MaHo.

Rafaelova Sixtinská Madona v Rusku. Osservatore Romano oznámilo, že slavná Rafaelova Sixtinská Madona a jiná mistrovská díla malířská, mezi nimiž i plátna Rembrandtova se nyní nacházejí v Rusku. Byly vzaty z drážďanských obrazáren jako náhrada za umělecké ztráty, způsobené německým ničením v muzeích a galeriích leningradských, novgorodských a kyjevských.

Chvála latiny

Jedním z obvyklých bodů našeho pokrokářství, naší »praktičnosti«, je naddávání na vyučování latiny v gymnasiích. Zbytečné mrhání času se to zdá většině takových praktiků. Pavel Eisner, jemuž nikdo nebude asi vytýkat reakcionářské lpění na starých časech, vydal »traktát o češtině« Bohyně česká, kde velmi výřele obhajuje klasické studium právě se stanoviska češtiny.

Potvrdí vám každý pamětník časů v tomto případě opravdu lepších: dokud byla na gymnasiích tuhá kázeň latinářská, dokud se na nich — třebaže ne dost a cestami nevhodnými — vnikalo do světa jazyků antických, psal každý odchovanec latinských škol dobře v svém jazyku národním, a psal v něm tím lépe, čím víc latiny si odnesl ze školy; a nijak mu nevadilo, že se třeba od maturity ani vzdechem nevrátil k Ovidiovi a jiným klasikům. Bylo to už v něm, měl to naočkováno. Jak to? Jazykovou bdělostí, vnímavost pro funkční krásu slova, pro rytmus a kadenci věty. Byl odbarbarisován.

Radím vám, abyste klidně přiznali, že střední škola vůbec nemá za účel, aby prostředkovala nějaké dovednosti praktické. Abyste přiznali, že co do prostředkování takových dovedností obchodní jednotřídka, třiměsíční kurs aranžérský předčí osmiřídní gymnasium. Abyste přiznali, že střední škola ještě nikoho nenaučila mluvit francouzsky, anglicky atd., zcela jak jí to vytýká taková spousta nesoudných lidí; ale dodejte, že vůbec není posláním střední školy, aby naučila lidi mluvit francouzsky, nýbrž aby je naučila myslit, aby všitpila methody soustavného usuzování spekulativního, aby dala základy vědních disciplin, aby zkypřila prst mladého ducha obsáhavým povědomím kulturním, a především, aby dala co nejhluší průpravu v mateřštině.

Koruna slávy pro středoškolskou antiku záleží právě v tom, že dosud nebylo žáka s nadprůměrným prospěchem v latině a řečtině, aby nebyl zároveň daleko nadprůměrným stilistou českým, třeba neměl snad nijakou specifickou vlohu spisovatelskou.

•

Otto Mádr:

Zlobím se na svou farnost

Nemám rád svou farnost.
Nelíbí se mi tu.
Je to nepříjemné prostředí. Nejsou tu lidé, jak by měli být. Tak si nepředstavuji katolíky. Není tu žádná ochota udělat něco pro Boží království. Není smysl pro soudržnost. Není pravá důvěra k duchovnímu otci.
Zato dost nešvarů. Závist. Bez klepů by se nemohlo žít. Psí chlup rozpoutá hádky. Netečnost pro náboženské vzdělání. Když člověk začne rozvíjovat stojaté vody, málem že se mu do očí nepoškleblují.
Je to hrozná farnost. Ještě jsem takovou nepoznal.
Jak to bývalo jinde! Aspoň pár nadšených lidí. Akce se čile rozvíjely. Pořád nové nápady. To člověk rád obětoval trochu času pro apoštolát v radostném prostředí práce pro Boha. Farnost jedna rodina, na větší podniky se scházeli všichni.
Ale tady?
Ovšem, může být, že tam také nebyli všichni prvotřídní. Vlastně — také jsem se vším nebýval spokojen, i když to byly trochu jiné věci. A věru, snad na celém světě se mravokárně vzdychá: „Nu, ano, u nás v obci to už jinak ani nejde. Na špatnost jsou tu lidé jako stvoření, ale na něco pořádného mají oči ruce levé." Konečně, ideální farnost asi není. Jsme lidé.
Nebo . . . nebo v tom vězí snad ještě něco jiného? Jsme lidé. A každý z nás je jiný. Že by snad také každá farnost byla jiná?
Opravdu. Mají svůj ráz země a národy i kraje a náhečí — proč ne farnosti? Tak nás přece utvořil Bůh. On ví, jaké místo má každý z nás v dějinách světa. On určil i ráz naší osobní uvaťcesti. Určil tedy i do jaké síly a barvy má vyspět duchovní hlas farnosti. Jeden hlas ze symfonického souboru Církve.
Vlastně ta farní rodina je kus obecné Církve. A když Bůh dovedl už v takové včeli rodině rozrůznit do tolika zvláštních úkolů v dokonalé harmonii, proč by v Církvi nemohlo být její životní bohatství rozděleno?
Počkat, to je svatý Pavel, první list Korintanům, ano, dvanáctá kapitola. Vy jste tělo Kristovo, každý zvlášť pak jeho úd. Některé Bůh v Církvi ustanovil předně apoštoly, za druhé proroky, za třetí učitele, jiným dal dar zázraků, jiným uzdravování, pomáhání, vedení správy, rozličných jazyků.' Tyhle zvláštní dary měla sice Církev jen pro první evangelizační nápor, ale stále má úkol učit, usvědčovat svět, ukazovat Boží život, modlit se, chválit Boha, trpět, smiřovat. Každé věřící srdce stoupá k Bohu některým z těchto směrů, který je mu nejbližší. Tedy podobně i farní kolektiv, který má přece vlastní svéráz, když stálý styk usměrňuje myšlení, cítění i činnost do společné tóniny. A milost navazuje na přirozenost, duchovní určení na přirozený předpoklad.
Jsou farnosti apoštolské; šíří kolem sebe s úspěchem víru. Jsou farnosti vyznavačské, které vzdorují sektářství. Jsou i mučednické, kde si věrně stádečko dobývá palmy v zuřivosti nepřátel. Některé jsou jakési k tomu, aby dávaly kněze. Jiné panny. Někde vyrůstá hrdinství všedního dne. Snad i toto je poslání: zrcadlit hierarchickým řádem vznešenost nebeských stupňů slávy. Jsou farnosti misionářsky žhavé modlitby nebo smiřujícího utrpení. Jedny zase evangelicky spokojené s chudobou a druhé bohaté, aby mohly být štědré. Farnosti pro činnost i pro skrytost. Určené k vysoké duchovní úrovni i k prostému dějství Božímu.
A co ta má — už se neodvážím vyslovit ten přívlastek — farnost? I ona je svatá Kristova Církev, zde mně nejbližší, zde ke mně bezprostředně dosahující. A má své poslání, od Boha založené a započítané do života celé Církve.
Jaké je to poslání?
Právě chyby mě mají na ni upozornit. Ty zvláštnosti a vychozené cestičky života, pro mne tak nezvyklé a proto protivné, ukází duši farnosti a její možnosti. Před Bohem objasněno dá se to pochopit, proč se zde leccos nemůže ujmout. Protože hlavní úkol farnosti je jiný, než jsem si představoval podle sebe. A pro Boha tu mohu udělat něco jen tehdy, když se zapojím svým přínosem ohleduplně do daného organismu. „Jsou všichni apoštoly? Jsou všichni proroky? Jsou všichni učiteli? Činí všichni divy? Mají všichni dary uzdravování? Mluví všichni rozličnými jazyky? Vykládají je všichni?"
Ne, nikdy se nebudu divat zamračeně na farnost, v které žiji. Je tu přece mystický Kristus. A ten chce být milován. I zde, v této podobě. I ve svých bratřích nejmenších. I pod nánosem lidských vášní a zlozvyků třeba staletých. Chce, abych mu podal roušku k utření a Jeho tvář zazářit božskou krásou. Jinou jinde a jinou zde.

• Nezlobím se na svou farnost. Mám ji rád.

Jednotná škola

Msgr. Karel Reban. (Viz číslo 3 a 4.)

Do spletí záhad a nesnází zapadá konkrétní řešení ve mnohých praktických detailech. Tvoření skupin žactva podle předmětů má své obtíže. Systém pěti hodin na čtyři hlavní předmětné skupiny (Příhoda se nepokouší blíže je určovat) je možný toliko při malém počtu předmětů nebo při předmětech zkoncentrovaných, kde v jedné skupině jsou sdruženy vedy příbuzné (na př. několik různých jazyků, vědy přírodní vůbec, výchova tělesná snad s estetikou atd.); tím však se vzdáváme vymoženosti moderní vědy, její specialisace. Jak časté by musily být »výjimky« — dny se šesti až osmideními vyučovacími jednotkami. — Příhoda zdůrazňuje kladný výběr do skupin podle převládajícího zájmu (Příhoda říká orientace) žákovy. Ale což závady a nedostatky žáků zůstanou nepovšimnuty? Nebylo by pokrokem, kdybychom žáky slabší ponechali osudu a pospíchali pouze s nadanými vpřed.

Příhoda ví, že naplno bylo by možno rozvinouti plán školy jednotné a diferencované pouze ve velkých, početných školách — říká jim »ústřední«. Táží se: nejsme zase tam, kde jsme byli, totiž u toho, že do vyšších škol je přístup ztížen?

Nadhozený problém školního společného stravování (žáků i učitelů) je problémem technickým, ekonomickým, ale také duševním: je pravda, že společný stůl je více než nasycení, že se při něm vytvářejí duševní vztahy, a toto, prosím, má být odňato rodině? Tedy skutečně již rodina váží tak málo, že »kolektiv« je více??

Je charakteristické, musí-li Příhoda přiznat, že nižší střední škola poskytuje neporovnatelně vyšší úroveň vzdělání (str. 86). Proto také počítá při projektu jednotné školy zvláště s odporem inteligence (89). Obtíž řeší tím, že sice připouští, že jednotnou školou klesne úroveň žactva, které přestoupí do školy třetího stupně (dnes vyšší střední škola), a.e smiřuje se s tím, protože prý bude většina těch, u nichž se úroveň zvýší — to budou ti, kdo po škole II. stupně půjdou do života nebo do odborných škol. — Opravdu nevíme, pokud je správné, hodnoty duševní, jakými je vzdělání ducha, odhadovati a měřiti pouze matematicky podle počtu hlav. Nám se zdá, že duše se nepočítají, nýbrž váží a že zmenšení vzdělání u schopného dorostu inteligentního je hříchem páchaným na národu i na jednotlivcích. A k tomu nemá nikdo práva, by se tak dálo... Proti nebezpečí nivelisace školy střední i vysoké je nutno se brániti. Národu a sociálním nutnostem nehrozí ze školy rozrůzněné nijaké nebezpečí, škola jednotná není bezvýhradnou ani jedinou zárukou těchto statků. Také v nesjednocené (formálně, organisačně rozdělené) škole může plnou silou působiti jednotný ideový a výchovný program, který je vlastnictvím celého národa a který je zcela práv úkolům, jež si stanovíme pro sociální život ve svém státě. Do školy rozlišené lze vtáhnouti neosiabené všechna platná hlediska, ať je to puberta, psychologie, sociální, národní, kulturní hesla. Na víc má nesjednocená škola vyšší určitost a přilehavější sledování učebných a výchovných cílů i prostředků.

A to nehovoříme o tom, co vlastně musí býti předpokladem školy jednotné: dříve musíme mít osnovy jasné a netápající a nad to nade vše musíme mít učitelstvo zralé duchem i technikou pro jednotnou školu. Je nutno dřív uvážiti všecky potřeby, jež přinesla by s sebou jednotná škola, protože by mohlo býti pozdě, kdybychom je objevovali až při uskutečňování jednotné školy. Těch konkrétních otázek bude dlouhá řada. Ani učitelstvo samo neodváží se tvrditi, že ve svém celku je způsobilé pro všechny nesnáze jednotné školy. Pro pokusy však škola není, pro pokusy není tak drahocenný materiál, jakým je mládež. Něco jakýchsi důkazů a pravděpodobností svědčících pro školu jednotnou, které daleko nejsou důkazy ve smyslu vědeckém a právním, pochází z theorie — o praksi je nám těžko se přesvědčovati, protože nemáme dosti materiálu z ciziny a dnes ani přesně nevíme, co kde se školou budou dělat.

Nám se zdá, že středem otázky je stará otázka, v různých epochách školy a výchovy různě řešená, otázka, komu náleží primát ve škole: žáku či systému, řádu, zákonu, programu?. — Příhoda opouští stanovisko pedologické, dává dítěti více méně zaniknouti, a zastupuje stanovisko sociologické, které říká: kolektiv je více než individuum. — Znovu si ověřujeme, že kořeny tohoto školského problému leží hodně vysoko — na úrovni nejvyšších otázek filosofických, morálních a právních. Je to vlastně vztah mezi jedincem a společností. Křesťanskému pojetí je více než kterému jinému jasno, jak vzájemně se mají k sobě společnost a jedinec ve svých právech a povinnostech: nedopustíme, by společnost absorbovala jedince, nedopustíme, by jedinec se vymykal ze svazků sociálních — ale autorita a svoboda se dají sloučiti v životě, musí se najíti i jejich souzvuk ve škole, t. j. ve vzdělání a výchově.

Navrhujeme: Vyzkoušejte nejprve několik jednotných škol vedle škol u nás vžitých. Vyčkejte klidně, až dozraje jejich ovoce a potom teprve, bude-li to žádoucí, přikročíme k celkové reformě. Ale neimprovisujte a neagitujte ve škole s jednostrannými hesly.

Pokud je volání po jednotné škole míněno poctivě, jako cesta za skutečným pokrokem, slyšíme v tomto volání tonu po sjednocení života, protože nebude sjednocené školy v roztříštěném — kulturně, mravně, ideově a sociálně roztříštěném — životě. Důsledně tedy domníváme se ve hlasech přivolávajících jednotnou školu slyšeti touhu po sjednocení vzdělání a výchovy hlavně s tendencí sociální, což jistě je hlavním smyslem doby. Toto volání není tak zcela cizí onomu slovu z Evangelia o blahoslavených, kteří lačnějí a žízní po spravedlnosti. Tyto touhy má křesťanství, které je cestou k jejich ukojení, tyto touhy má i křesťanská pedagogika dneška. Akceptujeme výchovnou jednotu, dříve však musí lidstvo i náš národ nalézti jednotu ideovou a mravní, bez nichž není možná jednotná výchova, jednotná škola.

Škola na ruby

Naše děti dostaly první vysvědčení ve svobodné československé republice. Jaká asi hořkost naplní rodiče a každého myslícího člověka, když se na ně podívá! Co se stalo? Prosím, toto: »Náboženství je na posledním místě! Řeknete: maličkost. Ba, právě, že to maličkost není. Pro nás nikdy ne!

Tu je první obraz české školy. Co bojů stála česká škola za 'c. k. časů! Jak jsme se o ni třásli za doby okupace! Jak se nám svíraly pěsti a hrdlo stahovalo k zalknutí, když nám v ní sahali cizí pochopové na kořeny našeho národního bytí! Nuže, dnes máme školu svobodnou, ve svobodném státě. Změnilo se tu něco? Ano, změnilo, mnoho změnilo. Jen tam vstupte! Ovane vás duch radosti, oko zajiskří sebevědomím. Je tu nový duch. Ale toto vše, ač je tak velké a nevýslovné, je přece tak samozřejmé. To se muselo změnit samo, živelnou nutností. Něco se však změnilo prvním volným zásahem. Strhlo se náboženství. Přilepilo se na poslední místo. Za tělocvikl První reforma, první viditelný skutek. Tu se stalo něco strašného: škola první udeřila v tvář věřícího člověka, škola první zvrátila oficielně pořadí hodnot.

Ale věc je ještě bolestnější. Všimněte si, prosím: na prvním místě je vyučovací jazyk, na předposledním tělocvik. Rozumíte tomu? Člověk se postavil nad Boha. Nejvážnější a nejhlubší skutečnosti se zasunuly za pravopis a prostocviky. Tím nechci snižovat význam mateřštiny! Ne, rodný jazyk ctíme víc než kdo jiný, protože v něm vidíme dar Boží, protože je v něm veliký prostředek, kterým sdílí člověk člověku radost a bolest, útěchu a posilu, protože je to veliký prostředek, kterým může člověk chválit i Boha. Právě český křesťan musí na rodném jazyku lpět vášnivěji než kdo jiný, protože tato řeč byla rouchem Slova Božího, prvního psaného slova a první literatury u nás; protože to byl český kněz, který tento jazyk udržoval v lidu, kdy věda mluvila řečí cizí. Ani proti péči o tělesné zdraví nelze naprosto nic namítat právě křesťanovi, neboť pro něho platí mimo všechny důvody pro — ještě páté přikázání Boží. Ale a veškerou ozdobnosti odsuzuje osudný ideový zmatek, který k takové tragické záměně vede.

Jaké budou důsledky?

Je třeba se skutečně bát o budoucnost našeho národa, když se takovým způsobem znehodnocují nejvážnější duchovní hodnoty! Čím naplní tito reformátoři dítě dobře čtoucí, píšící počítající a cvičící? Ideou sociální spravedlnosti? Kéž tak činí a dobře činí! Ale upokojit sociální potřeby člověka znamená odbýt jen jeden z úkolů. Naplní lidstvím? Kéž i tento úkol splní! Lidství je hodnota, je-li na svém místě. A to není nejvyšší. Klást je tam, znamená být modlářem: »Zmarněli ve svých myšlenkách a zatemnilo se nemoudré srdce jejich; říkajíc, že jsou moudří, stali se pošetilci: zaměnili slávu neporušitelného Boha za podobu obrazu porušitelného člověka« (Řím 1, 21—23) Chtějí naplnit dítě mravností, pokrokem? Ale podle čeho budou mravnost posuzovat, když zavrhli přikázání Boží? Kde najdou jistotu, kde najdou poslední kriteria, aby řekli: ano, ano, ne, ne? Zrada řádu Božího vede neomylně na cesty nejmenšího odporu. »Takoví lidé najdou pro každé darebácti civilní omluvu,« říká Mitja Karamazov v Dostojevském. Nejsme zatrpklí moralisté, ale nutno si být naprosto upřímný: kde je v naší mládeži přes tolikerý pokrok method didaktických a pedagogických nějaký výsledek? Kde je úcta k autoritě, pocit odpovědnosti, smysl pro sebekázeň? Nelžeme si: dospěli jsme hlubokého mravního úpadku!

Tedy náboženství máme dnes na posledním místě. A můžete říci, že nemáme náboženskou svobodu? Ne, vždyť ještě je náboženství ve školách! Ano, ještě je. První etapa by tu byla: náboženství na posledním místě. A nemylte se, přijde etapa druhá! — Můžete říci, že škola je snášelivá! Ne, je neutrální, dokonale neutrální. Co učí matka dítě, sotva se naučí chápat, co klade jako základ budoucího duchovního vývoje do dětského srdce — to škola odsune na poslední místo. Idea a duch za tělesnou výchovou. Což dělal dokonale již nacismus. Vzpomeňte na Hitlerjugend!

A jak proti tomu?

Náboženství na rubu vysvědčení. To ovšem znamená mnoho věcí. Především se musí katolicismus probudit a vnitřně upevnit. Nutno jít nejdříve do sebe. Klerikalismem by bylo spustit křik na druhé, kdybychom v sobě neměli hloubku, starost a úzkost, kdybychom nectili v sobě tichu závazků. Za druhé musíme stát do posledního muže proti takovým reformám a do posledního dechu se bít za katolickou školu. Tú vynechat není! A konečně nesmíme nikomu věřit vůbec nic. Dali jsme se uchlácholit krásnými slovy: respekt k náboženství. Tomuto a jiným vysloveně nebo skrytě protináboženským tahům možno stále tak říkat? Řekli se: snášelivost. Ne, vede se bílý boj, vlastně jeho první etapa: Buďte snášelivi a ke všemu mlčte! Dali jsme se uchlácholit, že se naší protivníci dívají na náboženství kladně: jako na složku, která měla dějinný význam I v tom je podvod: náboženství není kus starožitnosti, ta by mohla stát kdesi v koutě za praktickými životními potřebami. Náboženství je žitá skutečnost, drahá, nevýslovná, jedno potřebné« Bez náboženství není budoucnosti. Se všemi sociálními reformami, se vším budovatelským úsilím jsme ochotni souhlasit, neboť tím se naplňuje nutný předpoklad pro zdárný duchovní vývoj. Ale co pak? Co bude potom, co bude dál, až člověk dosáhne sociální spravedlnosti? Právě tehdy bude musit tím více žít nábožensky, aby ji zachoval. Náboženství není jen kus historie, na který bychom se mohli chodit dívat do musea, naše chrámy nejsou atrakcemi pro turisty, nýbrž jsou stále ohnisky Ducha. Ukažme tuto živou skutečnost a živou budoucnost náboženství.

Josef Zvěřina.

„Rozluka nebude..."

»Svobodné slovo« mělo v jednom robu svého nedělního čísla ze dne 17. února velmi vtipný obrázek: Pan ministr Nejedlý v póse diplomatického řečníka a kolem něho tančí kruh lidí, kterým se ve franštině říká »les ecclesiastiques«: mniši a faráři, řeholnice a ministranti atd. Drží se za ruce a zpívají: »Radujte se, veselte se, na farách a všude, stát a církev půjdou spolu, rozluka nebude.«

»Rozluka církve od státu.« Takřka a periodickou pravidelností se toto thema objevuje v politických debatách takřka všech evropských států nejméně od konce 18. století. Levičáci různých odstínů je psali vždy znovu a znovu do svých programů, většina katolíků v něm viděla takřka vrchol všech neštěstí, byla však i mezi nimi vždy menšina podnikavých radikálů, kteří se pevně domnívali, že ze spojení se státem vzchází Církvi více zla než dobra a slibovali si právě od rozluky nový rozkvět, přímo nové obrození Církve. Nejvyšší mluvčí učitelského úřadu Církve prohlašovali rozluku vždy za nežádoucí, za zlo. Poukazovali na to, že i stát je povinen vyznávati pravé náboženství, že je mnoho záležitostí, v nichž časné i duchovní zájmy splývají v jedno, že je tedy žádoucno, aby nejvyšší společnost přirozená, stát, a nejvyšší společnosti nadpřirozená, Církev, žily v těsné spolupráci.

Všechny tyto důvody jsou theoreticky pravdivé a správné. Předpokládají však, že spolupráce mezi Církví a státem skutečně existuje, že hlas Církve je skutečně slyšen, jak při tvoření zákonů, tak v celém státním životě, pokud se odráží na pole mravní. Předpokládají zejména, že stát uznává právo a povinnost Církve vychovávati všechny generace v učení Kristově, že jí toto poslání usnadňuje, anebo aspoň neznemožňuje a neztěžuje.

U nás rozluka není a pan ministr školství několikrát připomínal, že je proti ní. Ve skutečnosti však je naše zákonodárství, naše školství, náš veřejný život vůbec, rozloučený od Církve už dávno. Jak to na of. vypadá ve školství s náboženstvím, líčí podrobně jiný náš článek.

A tak se znovu vtírá myšlenka: Je takový stav skutečně žádoucí, užitečný, čestný, důstojný? Jeho výhodou je kněžská kongrua. Nepodceňujeme nikterak její důležitost, víme dobře, jak tíživé se mohou někdy státi hmotné starosti. Pamatujme však na slova, která byla právě před p. ministrem školství pronesena na schůzi v Obecním domě dne 15. listopadu min. roku:

»Obakujeme vám svůj upřímný dík, spolu však prohlašujeme, že pamětliví slov svého Božského Mistra: Ne samým chlebem živ je člověk, nýbrž i každým slovem, jež vychází z úst Božích, nedáme se uchlácholiti zleošeným soustem materielním, nýbrž neochvějně a nekompromisně všichni stojíme za nábožensko-kulturními požadavky, jak po nich volá naše dějinná doba v zájmu drahého státu a naší sv. Církve.«

Měli bychom meditovati o slovech, jimiž lisabonský kardinál Cerejeira doprovázel v roce 1940 uzavření nového portugalského konkordátu. Portugalsko je, jak známo, t. zv. katolicky-autoritativní stát. A přece kardinál, mluvě o finanční stránce konkordátu, prohlašuje:

»Jestliže se někdo ptá, jak zatěžuje nový konkordát portugalský rozpočet, je třeba přímo a otevřeně odpovědět jediným slovem: nikterak.

Je to jisté nové. Je to po prvé, pokud vím, co se toto ustanovení objevuje. Lze si představiti, že i tam, kde existuje rozluka, přece dostává Církev státní podporu, nikoliv jako oficielní náboženství, nýbrž za služby, které prokazuje národu a státu svým dílem vychovatelským a civilisačním. I církev portugalská vychovala národu některé z jeho největších synů. Kromě toho, když uzříme, že stát oloupil v r. 1911 Církev skoro o všecko to, co jí předchozí zbožné generace daly na udržování jejího kultu a na podporu chudých, mohli bychom doufat, že bude nyní odškodněna za to, co jí tehdy bylo nespravedlivě odcizeno. Ale zlo se snáze způsobuje než napravuje. Stát uznává otevřeně aspoň to, co Církev ještě dnes má. Ani tím netřeba pohrdati, neboť cena věcí se nevyjadřuje jen v číslech.

Nemáme tedy žádných kongruových subvencí, nemáme ani odškodnění. Církev v Portugalsku bude dále žít jedině z dobrovolné štědrosti věřících. Chce si zachovat svobodu svého poslání — to jest dávati Krista světu — a kupuje si ji za její celou cenu. Aby se uskutečnilo svorné soužití Církve a státu v Portugalsku, jež je tak užitečné a potřebné oběma, Církev si volí dobrovolné chudobu, důvěřuje slepě všemohoucímu a neklamnému slovu toho, jenž přikázal hledati nejprve království Boží, a slíbil, že ostatní pak bude přidáno.« ak.

Nepřístojné užívání masek řeholníků zakázáno. Z podnětu došlých stížností obrátil se generální sekretariát na ředitelství národní bezpečnosti se žádostí, aby bylo zamezeno zlehčování řeholního stavu tím, že při maškarních zábavách užíváno masek řeholníků. Ředitelství národní bezpečnosti — což se srdečným díkem kvituje mě — v Praze oznámilo generálnímu sekretariátu výnosem ze dne 19. února 1946 čís. 2191/I-46, že všem úředníkům národní bezpečnosti a příslušníkům SNB, kteří vykonávají inspekční služby na maškarních plesech a zábavách, byl dán pokyn, aby vyloučili z podniku všechny masky, jimiž by byl zlehčován nebo uváděn v nevážnost řeholní stav.

*

Moudrá nařízení mají ovšem, jak známo, smysl jen tehdy, zachovávají-li se. Zatím však na karnevalu, pořádaném posluchači Akademie výtvarných umění a Státní konservatoře v Praze pod záštitou velmi vysokých míst, to vidět nebylo. Karneval, který se konal 22. února průvodem po pražských ulicích, ukazoval svou vtinnost karikováním různých církevních osob zcela v tom slohu, jak jej v minulém čísle vytýkal E. F. Burianovi J. Zvěřina. Je to sloh dikobraza, který, podle slov Peroutkových, má na jedné straně ostny úplně vypeličhaná.

Přestaňte s útoky na Svatého Otce!

Uvědomte si, že je hlavou obecné Církve, jež má příslušníky u všech národů, že z jeho postavení zástupce Kristova zde na zemi vyplývá povinnost nejen hlásat, ale i dokazovat lásku k všemu lidskému stvoření. Vezměte jednou na vědomí, že nemůžete chtít, aby Zástupce Kristův užíval hrubých výrazů a slov, aby místo k lásce nabádal k nenávisti, místo míru chtěl boj a místo milosrdenství znal jen mstu a odvetu. Tím, že podkopáváte jeho autoritu, podkopáváte ai autoritu svých vlastních lidí. Neboť zbraň, které dnes používáte vůči papeži, může se obrátiti proti vám. Nekalte a neotravujte krásné začátky, s nimiž jsme vstoupili od nového období našeho národního života, neboť se připravujte o úctu a vážnost a důvěru, kterou jsme chovali k vám. Připravujete naší zemi o potřebný klid. Uvědomte si, že zájmy Boží, které Náměstek Jeho je povinnen chránit a hájit — jsou neměnné a věčné a že je nelze přizpůsobovat nějaké konjunktuře politické. Vždyť natolik jste se mohli použít z dějin, nebo z posledních událostí, že to, co dnes v světě politickém bylo na vrcholu slávy, zítra se rozpadává, co dnes platilo za pravdu, zítra za lež se považuje. Pamatujte, že vlády, resp. vládní režimy nelze ztotožňovat vždy s národem. Uznáváte-li vyznavače svých doktrin ze všech národů a nepozastavujete-li se nad nimi, třebas patří k národu, z něhož vyšli ti největší soužavatelé dnešního lidstva, potíráte sebe sami jestliže totéž jednání katolické, jež vzhledem k svému duchovnímu poslání stojí daleko výše věcí pozemských — označujete jako zločin! Svatý Otec žádný násilnický režim neschvaloval, proto i německý odsoudil. Učinil to jasně a neamlouvavě v četných projevech, ovšem formou a způsobem, který je hodný Kristova Náměstka. Vezměte na vědomí, že papežské požehnání určené pro tu kterou hlavu státu se vztahuje zároveň i na celý národ, jejž tato hlava reprezentuje a proto také účinkuje u těch, které považujete i vy za hodny své důvěry. Tak, jak postupujete při svých útocích na Otce křesťanstva, činíli i nacisté, nechtějte proto vzbudit dojem, že se jim podobáte skutkem, ačkoli podle slov jste jejich největšími nepřáteli. —Ja—

»Ve výroční den smrti Leninovy vydal generál Koněv denní rozkaz k oddílům Rudé armády, sůčastnivší se velkých manévrů v Československu, ve kterém prohlásil, že válka není skončena, že musí býti připraveni na nové boje. S druhé strany jsme se dověděli před nedávnem, že byla uzavřena vojenská smlouva mezi Velkou Britanií, Irskem a Španělskem. První zásilky amerického válečného materiálu se právě vylodují v Bilbau. Stačí na okamžité vyzbrojení těch pancéřových divisí.« Těmito slovy začínal ve francouzské katolické revue Temoignage Chrétien „článek »Válka je před našimi branami«. V posledním Svob. Zítřku se také klosti tímto tvrzením znepokojuje. I když revue má velmi krásné jméno a i když se upozorňuje na její seriósnost, přece není asi třeba vyvozovat jakékoliv závěry z toho, že toto tvrzení nebyla vůbec vyvrácena. Myslím, že nebyla vyvrácena proto, že jsou příliš nehorázná. Sudme z toho, o čem můžeme nejsoš něco vědět: Slyšeli jsme něco o tom, že by dnes byly v Československu velké manévry Rudé armády?

Naučení z jubilea

Jubileum Svatopluka Čecha zanechalo dojem jakési nucenosti. »Náš rod své básníky slavně pohřbívá — a pohřbívá je opravdu celé i s tím čtvrtým rozměrem jejich díla.« Tak napsal o něm jeden mladý básník dnešní, snad s bolestnou tuchou, že to bude i jeho osud. A všichni ostatní literáti si většinou stěžovali na Čechovu chladnou rétoriku. »Jak je někdy čas krutý ke knihám veršů. Jako k ženám. Ponechává jim sice jejich výřečnost, nikoli však, žel, jejich mladistvé půvaby a přitažlivost.«

Není to ovšem pravda o všech verších. Při četbě Máje, při většině Nerudových básní, při lecktere básničce Sládkově nezkoumáte, kdy byly napsány i dnes v nich cítíte život, cítíte, že se v nich kus srdce zachránilo před pomíjejícností a zánikem.

Otázka Čechova je tedy otázkou, co to je vůbec poesie, nebo ještě šířeji vzato, co působí trvale na mysli lidí. A odpověď zní, že to není formální uhlazenost veršů a rýmů. Vezměme si jako příklad dvě Čechovy sloky:

> **Nechtěj nikdo po své hlavě**
> **všechny v jeden útvar skout;**
> **dokud národ buji zdravě,**
> **různo kypí žití proud.**
>
> **Jdeme-li jen k témuž cíli,**
> **vznět-li stejný srdcem chví,**
> **však se najdem v pravou chvíli**
> **pod jedinou korouhví.**

Mluví o thematě jistě velmi aktuelním. Ale jak hluše vám to zní, když si to přesadíte do skutečnosti, do přitlumeného politického vření dneška, na př. brněnských demonstrací a jejich dozvuků, do sporů o Východ a Západ, o znárodnění, o poměru česko-slovenském atd. atd.

Co v tom všem může změnit taková básnička? Je to umělé seřazování slov, nic jiného. Nejlikám to z neúcty k básníkovi, jehož skvělou osobní bezúhonnost a nezištnost všichni svorně uznávají. Chci jen při té příležitosti upozornit, kolik takové nezřízené rétoriky je i v našem katolickém kazatelství. Pamatujme, že nový život se dá rozšehnout jen skutečným plápolem života.

Nevložíme-li své vlastní prožití, svou vlastní poctivou duchovní práci do toho, co Písmo nazývá ministerium verbi — sloužení slovu, budeme jako měď zvučící a „ako zvonec znějící. ak.

Skeptická generace

Mezi určitou skupinkou vládců a mezi studenty došlo k několika menším i vážnějším nedorozuměním. Nejde o jejich politická pozadí. Samozřejmě, nejde tu také zdaleka o rozvrat historicky hluboce zakotveného kladného vztahu mezi dělnictvem a inteligencí. Ani političtí sekretáři nedokázali několika umnými hlasy vzbudit tento dojem v kolektivech těch i těch — a odpovědí jim bylo také mlčící pohrdání; pohrdání, které platilo tomu, že jsou křiveny skutečnosti a pravý stav věcí způsoby nesprávnými a nejapnými. Vždyť starší studenti prožili s dělníky léta válečná a znají se navzájem v dobrém i ve zlém. Ale ani o to nejde. Jde o věc nepoměrně hlubší.

Tato nedorozumění vyplynula z povahy myšlení; říká se jí **skepse mladých.**

Je to skepse? Zajisté. Ale je to ta nejhlubší a nejlepší skepse, která vede k pravému poznání věcí. Je to to nejkrásnější, co mohlo náš národ potkat. A bouře nedorozumění přináší tedy také blýskání na časy.

Tito mladí chtějí totiž **znát pravdu, slyšet pravdu, mluvit pravdu** i k sobě navzájem. Ten, kdo je s nimi ve styku ví, jak bystře rozsuzují, jak s přísnou methodičností myslí, jak si žádají pevných premis v logice myšlení i v logice skutečnosti. Na ty neplatí žádná hesla, žádné polovičaté sdělení částečných pravd, jsou raději více kritičtí, než méně k těm, kteří z hrstky fakt chtějí dokazovat dalekosáhlé skutečnosti, nejplatí na ně ani pathos citu, také však ne pathos rozumu, liberálnímu rozumářství přisuzují snadnou kompromisnost, opravdu, nikdo se jim nezavděčí. Nezavděčí se jim nikdo, v kom cítí jakoukoli faleš myšlení, gesta, projevu či nesouhlasu mezi životem a vyznáním. Nekritisují příliš hlasitě, neodsuzují halasnými slovy, ani žádná oposice ani anarchie nemůže nad nimi vyhrát. Je nesmyslem, že by je mohl někdo »svést«. Nejsou takoví jen studenti. Jsou takoví všichni vážnější lidé, hoši: i děvčata, ze všech vrstev.

Mladí nemají dosud přesných názorových kriterií, neznají dostatek minulých fakt — mají však vyvinutá instinktivní kriteria, daná těžkou životní praksí, poznáním mnoha lidmi, prožitím hlubokých, pomezních zkušeností v nejintensivnějších letech. Kriterien je jim prozatím nejcitlivější vnitřní hmat pro lživost, pro jakoukoli lživost.

Mají však také hlubokou, také ovšem mlčenlivou, věčnost ke všem věcem i lidem, v nichž tuší nějakou ryzost.

Mohlo být dáno tomuto národu něco silnějšího, než tato »skeptická generace«, v níž vykvétá s citem pro pravdu i nejhlubší cnost česká, cnost spravedlnosti? Hleďme, jaké reparace duchovní nám nechtíc platí strašlivá válka lží.

Ti »skeptičtí«, až dorostou, nesnesou mezi sebou frázisty, polointeligenty, představače práce a zásluh, nositele snadných poznání. Ti už nebudou mít smysl pro široký relativistický humanism, nýbrž budou chtít mít jasno o pořadí hodnot. Snad budou mít jiné velké chyby. Každý líc má i svůj rub. Ale budou mít vzácnou věc, chybící do synthesy české povahy: hloubku a podstatnost.

Tato methodická, a pouze methodická skepse mladých, skepse, která touží po víře, nepodlehne ani snadno filosofickému namlouvání: hleď, když dojdeš až na dno poznání, poznej, že poznáváš a s touto rozumovou jistotou dojdeš jistě k **této naší koncepci světa.** Oni totiž ihned vyčítali, že se jim tu přeskokem od zdánlivého filosofického dumání vnucují **nejsnadnější** — nikoli nejzávažnější — závěry historického materialismu. Oni totiž nejsou **rozumářsky** skeptičtí, oni jsou **životně** skeptičtí, to je, pochybují o hodnotách předkládaných životních jevů, avšak nepochybují **o hodnotách** vůbec. Čekají na ně.

A tam, kde je pravda, tam, kde bude oběť, tam, kde bude naplnění života — tam půjdou. Alespoň ti elitní představitelé této generace.

Stačí k nim mluvit o pravdě tónem pravdy, logikou pravdy a životem vpravdě. V-á

VIII. Akademický týden ve dnech 2. až 8. března 1946 v síle Smetanova musea v Praze I. Novotného lávka 1. Ústřední téma: Člověk.

ROZHLAS

Zpráva o výsledku dosavadního jednání. Ministerstvo informací oznámilo nejdůst. kapit. vikáři dru B. Opatrnému — v zastoupení všech biskupů katolické církve — že náboženské promluvy v rozhlase byly zastaveny, protože jejich témata se občas zužovala na konfesijní motivy, že však na popud z katolického prostředí chce tyto promluvy obnoviti, ovšem s podmínkou, že obsah náboženských promluv se bude opírati jen o zásady a názory obecně křesťanské a společné všem vyznáním (základní ethické poučky a pod.) a že se o tom dohodne církev katolická s církví československobratrskou-evangelickou a československou. Ministerstvo informovalo podobným způsobem i zmíněné církve, které pak oznámily delegáty, oprávněné k uzavření dohody. Pan kapit. vikář odevzdal tuto záležitost k vyřízení generálnímu sekretariátu katolíků, který po slyšení svého rozhlasového poradního sboru odpověděl ministerstvu informací, že vítá sice s povděkem zásadní ochotu ministerstva obnoviti náboženské promluvy v rozhlase, že však má za to, že návrhované řešení bude lépe uskutečněno tím, že ministerstvo samo oznámí jmenovaným církvím podmínky vysílání. Generální sekretariát při tom zdůraznil, že u katolíků již ze samých zásad víry vyplývá snášelivost k druhým, že není tudíž třeba k tomu zvláštních závazků — ministerstvo totiž požadovalo také, aby jmenované církve se navzájem dohodly, že se ve svých projevech vyhnou všemu, co by se mohlo dotknouti církve jiné, nebo co by mělo platnost jen pro vyznavače církve jediné. — Generální sekretariát dále upozornil, že ze zásad víry katolické vyplývá, že katolíci musí i veřejně zastávati a vyznávati učení své celé a že tedy není možno katolíky zavazovati k tomu, aby náboženské pravdy hlásali jen podle hlediska nějakého obecného názoru křesťanského. Generální sekretariát při tom zdůraznil, že ministerstvem navrhované vymezení náboženského vysílání je omezování svobodného vyznávání víry, dosud naší ústavou zaručeného a žádal ministerstvo, aby proto od svého požadavku omezití katolické promluvy na problémy pouze etické upustilo. Toto stanovisko dal sekretariát na vědomí církvím československobratrské-evangelické a československé. Generální sekretariát oznámil pak ministerstvu dále toto: Na základě předběžné dohody a čsl. rozhlasem byly vysílány i bohoslužby. Bohužel bylo jejich pravidelné vysílání zastaveno. Tento počin spolu se zastavením náboženských promluv vyvolal mezi posluchači velikou nespokojenost. Katolíci posluchači, kteří pravoplatně zastupujeme, domáhají se spravedlivého vyřešení svého vysílání. Žádají od čsl. rozhlasu vymezení určité doby pro pravidelné vysílání a to pokud možno každodenně. Někteří dokonce navrhují zřízení samostatné vysílací stanice, jak to mají na př. katolíci holandští, ačkoliv jsou v menšině. Sekretariát dále podotkl, že podle jeho názoru je v zájmu klidného rozvoje našeho státu i v zájmu jeho dobré pověsti za hranicemi, aby i u nás podobné vysílání bylo uskutečněno. Bohužel do pořadu čsl. rozhlasu bývají zařazovány i relace, urážející náboženské cítění katolíků. Vzhledem k těmto návrhům a při spravedlivém konstatování dobré vůle se strany vedení čsl. rozhlasu vyslovil pak generální sekretariát ministerstvu tyto požadavky: 1. aby pro katolické vysílání byla na jedné z pražských stanic vyhrazena určitá doba (1—2 hodiny denně) za podmínek a s programem, jak bude s ministerstvem vždy blíže dojednán. 2. aby byly zamezeny relace, urážející náboženské cítění katolíků a za 3. aby byli katolíci i ve správě čsl. rozhlasu přiměřeně zastoupeni. Na to odpovědělo ministerstvo informací, že musí dohodu církví a rozdělení jejich vysílacího času ponechati církvím samým, že není v duchu doby, aby úřední instance zde cokoliv zařizovala, nýbrž že iniciativa musí vycházeti zdola, a že proto výzka společného návrhu. Ministerstvo praví ve svém dopisem dále toto: Omezení témat náboženských úvah na motivy obecně křesťanské musíme vyžadovati stejně, jako žádáme od politických mluvčích, aby se omezovali na celostátní problémy, a nemůžeme prozatím dopustiti na základě direktiv, daných nám vládou, aby mluvil politické strany a analogicky podle toho i mluvčí jedné církve, omezil se na problematiku své strany po případě církve. Otázku bohoslužeb v rozhlase si vyhradila vláda, po případě mezistranická dohoda Národní fronty. Co se týče vašich třech konkrétních požadavků, uvedených na konci dopisu, obrátíte se na ředitelství čsl. rozhlasu, pokud se týče 1. a 2. bodu které se týkají programové technických a programových požadavků. Bod 3 bude moci býti vyřízen teprve po ustavení čsl. rozhlasové společnosti. Nato se obrátil náš rozhlasový odbor na ředitelství čsl. rozhlasu a požádal o splnění požadavků, uvedených výše pod bodem 1. a 2. Neopomeneme včas zpraviti čtenáře a katolické posluchače o dalším průběhu vyjednávání. Netajíme se, že výsledky budou asi nevalné a že katolíci budou muset přikročit k akci rozhodnějšího významu. K tomu budeme potřebovati přesnou evidenci všech posluchačů-koncesionářů, kteří jsou řádně předplaceni a kteří si přejí katolické vysílání, případně zřízení samostatné vysílací stanice pro katolíky. Prosíme proto, aby v nejbližší době byl proveden přesný soupis těchto posluchačů — s udáním přesné adresy a případné čísla koncese — vždy za celou obec nebo farnost najednou a pak zaslán na adresu: Generální sekretariát katolíků v Praze IV., Hradčanské náměstí číslo 8.

Z domova a ze světa

25 roků uplynulo dne 13. února od vysvěcení prvních slovenských biskupů. Byl to tehdy velký, historický den, k němuž přišel do Nitry s velkou moravskou pouti tehdy ještě žijící tatíček Stojan. Sv. Otec vzpomněl tohoto výročí zvláštním blahopřejným listem, zaslaným jednomu z tehdy vysvěcených biskupů, dnes arcibiskupu nitranskému, Karlu Kmeťkovi, v němž vzpomíná vděčně všestranné požehnané činnosti jubilárovy.

Švýcarský časopis o čs. katolicích. Ve švýcarské revui »Apologetische Blätter«, vycházející v Lucernu, byl otištěn obsažný článek o čs katolicismu. Napsal jej ThC Viktor Drapela, kterého vyslala čs. sekce Světového fondu univerzitní pomoci na studium na katolické univerzitě ve Friburku. C. M.

Nová encyklika Pia XII.. »Orientales omnes« — **»Všechny východní církve«** upozorňovala takřka v těchto dnech na vážné obavy a starosti, které vzbuzuje stav sjednocených řeckokatolických církví. Sv. Otec by jistě měl radost, kdyby naproti tomu zvěděl, že u nás, na východním Slovensku, se řeckokatolíkům vede dobře, kdyby věděl o jejich oddané víře, která budovatelskou práci po válce začala postavením důstojného stánku Božího. »Misionář«, časopis diecése prešovské, oznamuje, že už 21. října 1945 byla v Bělzi u Košic posvěcena nová cerkev a fara, třebaže obec byla bojištěm a z 80 procent zničena. Opravy cerkve stály přes dvěstětisíc korun a všechny je sebrali věřící z nejbližšího okolí a z Bělzi samotné. Bělžanští začli tedy poválečnou obnovu podle stále platné biblické moudrosti: »Nestaví-li Hospodin domu, marně se lopotí, kteří jej stavějí«.

●

Při četbě zmíněného **»Misionára«** jsem měl trochu pochybnosti, zda tam nevane příliš západnický duch. Mluví se tam mnoho o různých moderních, čistě západních pobožnostech. Myslím, že Sv. Stolice si takto unii nepředstavuje. Naopak, Kongregace pro východní Církev bdí žárlivě nad neporušenou ryzostí právě oné východnosti. A v nové encyklice se výslovně připomíná: »Východané se nikterak nemusejí obávat, že by byli nuceni vrátiti se k jednotě víry a vedení tím, že by se vzdali svých právoplatných obřadů a obyčejů.« Dnes se na tyto věci musí dávat pozor více než kdy jindy, abychom zbytečně nedávali zbraň do rukou těch, kteří tvrdí, že sjednotiti se znamená se polatinštit, pozápadničtit. ak.

Kardinál Hlond v dopise, ve kterém děkoval biskupu Lebrunovi z Autunu za různé předměty, které byly francouzskými katolíky sebrány pro zničenou církev v Polsku, popisuje takto situaci své diecése: Vrátil jsem se do Polska a nalezl jsem je nesmírně ochuzené, zpustošené a vykradené. Válka a hitlerovská okupace nám způsobily nenapsatelné ztráty, zvláště pokud se týče hmotných poměrů. Církev byla postižena v první řadě. V mých dvou diecésích hvězdenské a poznaňské ukradli Němci více než 1000 kalichů, 800 ciborií, 500 monstrancí, 8000 mešních rouch, všechny budovy a liturgické potřeby, právě tak jako kostelní prádlo tisíce kostelů a kaplí. 420 kněží pouze z mých dvou diecésí bylo zastřeleno, pověšeno, zahubeno plynem nebo usmrceno nějakým jiným způsobem v koncentračních táborech. Přesto však jsme se dali znovu do díla s největší důvěrou a s posvátnou odhodlaností k novému zbudování duchovního a hmotného života Polska.

Georges Bernanos a Jacques Maritain, známí francouzští katoličtí spisovatelé, byli vyznamenáni rytířským křížem Čestné legie za své statečné chování v boji za osvobození Francie, jak oznamuje La Croix.

Maďarský primas Mindszenthy, jenž byl dne 18. února jmenován kardinálem, se dostavil do Říma až 19. února. Dělali mu totiž pasové obtíže, které se rozřešily až 18. února. Americký velitel okupační komise v Budapešti mu pak propůjčil své osobní letadlo a sám s ním letěl do Říma. — Mohli bychom se u této věci trochu zastavit. Na první pohled se asi řekne: »To jsou slušní lidé, ti Američané.« Musí se jim uznat, že jsou slušní. Ale více z toho vysuzovat nelze. Nemusí být nikterak zbožní. Jít na př. prostě a bez parády v neděli na mši sv., nebo dát nějakému neznámému chudákovi opravdu z lásky kus chleba může být projevem nekonečně větší zbožnosti než letět do Říma s kardinálem, když se na mne celý svět dívá. Nesmíme se dáti oslepiti některými takovými gesty a zavírati proto oči před nedostatky kapitalistického systému, jehož hlavním representanty dnes Američané jsou. »Člověk duchovní posuzuje a oceňuje všecko.« (Sv. Pavel.)

●

Kardinálové kolaboranti?

O nových francouzských kardinálech se u nás také psalo, že jsou kolaboranti. Aspoň o dvou z nich. O kardinálu toulouském Salièrgeovi se to nikdo neodvažuje tvrdit, protože dostal nedávno rytířský Kříž Čestné legie. Ale i o ostatních píše článek francouzského ministerstva informací pro cizinu docela jinak než některé naše listy. Hlavní výňatek z tohoto článku.

Msgr. Petit de Julleville, arcibiskup rouenský, musel od prvních dnů příchodu německého vojska do hlavního města Normandie začíti s pevností a neochvějnou jistotou církevního hodnostáře ze staré školy tento boj pastýře proti okupantům. Boj, jenž jest znamenán jako svými etapami jednak požárem katedrální čtvrti, jednak bombardováním města od spojenců. Abetz a stejně tak Laval by si byli přáli, aby odsoudil toto bombardování. Mluvil skutečně při pohřbu obětí, ale nařídal při tom pouze na »bolestné následky válečného stavu«, takže i němečtí generálové musili pochopiti. Pochopili ještě lépe, když rouenský arcibiskup odmítl zúčastniti se jako předseda zvláštních slavností ve prospěch protibolševické legie. Proto také pařížské noviny stojící ve službách Němců mluvili o něm ze široka jako o »americkém arcibiskupovi«. Nechával je mluviti. Věděl, že stejně s ním smýšlejí ostatní biskupové francouzští, že stejně s ním smýšlí i papež, jenž nikdy neschvaloval hrubou dvojsmyslnost o protibolševické »křížové výpravě«. A tak vysoká kultura, praktický smysl a organisační činnost se všecky setkávají s větším nebo menším důrazem v každém ze tří nových kardinálů. Dělají čest kněžstvu, z něhož takoví lidé vyšli, jsou současně jeho representanty a jeho synthesou. Dávají tím kardinálskému sboru francouzskému zvláštní lesk, jenž poslouží netoliko jejich vlasti, nýbrž celému novému světu, liaštějšímu, v němž má vládnouti klid křesťanského řádu ve spravedlnosti.

●

Společnost pro nové vybudování Emauz konala ustavující valnou hromadu 14. února ve výroční den bombardování Prahy a zkázy Emauz. Shromáždění přátelé Emauz vyslechli zprávu předsedy přípravného výboru Společnosti dr. S. Orla a velmi zajímavé podrobnosti o osudech Emauz za okupace, jež vyložil přímý svědek F. Marion Schaller. V čele pracovního výboru Společnosti pro nové vybudování Emauz byl zvolen dr. Ant. Rückl, místopředsedou P. Ant. Stehlík, admin. v Holešovicích, jednatelem dr. S. Ort, pokladníkem Ing. K. Zámečník. Společnost má před sebou nejvýš vlasteneckým, vznešený úkol: obnovu staroslavného odkazu benediktinského chrámu a kláštera Na Slovanech, jímž Karel IV. chtěl projeviti trvale svou lásku a vážnost k východu, odkud nám přišli sv. věrozvěstové Cyril a Metoděj. Přihlášky přátel obnovy Emauz lze posílati na adresu Společnosti pro nové vybudování Emauz, Praha II., Opatovická ul. 22.

●

Naléhavá prosba redakce. Jsme vděčni za každý nový podnět, každý je vítán mezi námi jako spolupracovník. Uvažte však, že třeba být stručný. Rozměry Katolika jsou tak jako tak malé, a kromě toho mají lidé instinktivní odpor k dlouhým článkům. »Vaše řeč budiž ano, ano — ne, ne.« To bychom si měli vzít k srdci i v tomto ohledu.

Časopis katolických dětí vychází čtrnáctidenně, číslo 3 Kčs, předplatné na 10 čísel 30 Kčs. Redakce a administrace Praha II. Přikopy čís. 12. Nakladatelství Atlas.

Ze Svatováclavské ligy

v Praze IV., Hradčanské náměstí 8.

První svátek sv. Josefa po válce oslaví Svatováclavská Liga (Svaz katolických mužů), letos mimořádným způsobem. Za tím účelem byly v dohodě s Arcidiecésní Katolickou akcí pražskou a Generálním sekretariátem katolíků vypracovány náměty k těmto oslavám, o nichž také byly uvědoměny ostatní Arcidiecésní Katolické akce. Uvedené náměty na požádání zašleme.

DIVADLO

Jean Anouilh: ANTIGONA. Tragedie. Přeložil Ivo Fleischmann. Divadlo 5 května. Režie A. Kurš.

Se snovou samozřejmostí je tu spředena antická látka s dneškem, takže vám nikterak nevadí, že král Kreon je uhlazený gentleman ve fraku, kdežto jeho neteř Antigona nosí šarlatovou tuniku.

Hluboká životní zkušenost je tu vážena na křehké misce básníkova srdce, vůbec tu básník a životní filosof převažuje dramatika. Slavbou je tato tragedie více hra rozhlasová nežli jevištní, utvrzuje vás v tomto dojmu také zvukomalba, jež místy podkresluje děj. Tuto hru možno naslouchat se zavřenýma očima — což je typický znak hry rozhlasové.

Antigona usiluje pohřbit svého bratra-spiklence, ač je to zakázáno pod trestem smrti. Zprvu motivuje svou vzpouru proti strohému zákonu virou, že duše zemřelého nedojde klidu, dokud nebude tělo pohřbeno a ona cítí nutnost tento klid zemřelému bratru získat i za cenu vlastního života. Potud je to Antigona antická, ženoucí se do propasti smrti pro velkou, krásnou myšlenku — zachránit duši věčnost. Ale tato Antigona je současná dívka moderní a za chvíli již přiznává Kreonovi, že nevěří knězským obřadům nad zemřelými, nechává padnout svou důvěru v bratrovu velikost a zde se její síla vlastně třístí. Náhle vidíte její hrdinství jen jako pokřivenou tvrdošíjnost, podtrženou osudným dědictvím oidipovské krve, udělat i za cenu smrti to, co si umíní, ať už to smysl má či nemá.

Je to svět dnešní, lidé moderní doby, i když naroubovaní velmi originálně na kmen antické zápletky. Proto i to Antigonino hrdinství je takové slepé tápání po něčem velkém, světlém, po svobodném gestu — je to manifestace pratouhy čistého lidství — obětovat se pro jiné — a současně svědectví, jak tato touha bezradně bloudí v době, jež ztratila svůj věčný cíl. — »Všichni máte něco ošklivého v očích nebo v koutcích úst,« říká dívka Kreonovi a dává přednost pravdivé smrti před životem, plným kompromisu a lží. MaHo

●

DIVADLA

od 31. ledna do 24. února 1946.

Značky: a — hry velmi náročné, b — hodnotné hry pro širší vrstvy obecenstva, c — jen zábavné nebo zběrně udělané. A — nezávadné, B — s menšími závadami v jednotlivostech. C — závažné kazy po stránce náboženskomravní, D — hry, jimž se katolík vyhne

aB — Vidělas jsem Boha (Scheinpflugová) Antigona (Anouilh).

bA — Pygmalion (Shaw), Cyrano z Bergeracu (Rostand).

bB — Zdravý nemocný (Molière).

bC — Volpone (Ben Jonson).

bD — Pražský žid (Kolár).

●

Katolické děti nesmí být vychovávány pro myšlenku třídního boje. Došla nás stížnost, že ve Vaňátkově divadle, zvaném divadlo Mladých pionýrů — jehož představení se musí děti školou povinné súčastnit — se hrají kusy s tendencí vysloveně jen jednoho politického směru a že děti jsou získávány pro myšlenku třídního boje. Poněvadž podobných podniků se chystá víc, a tato divadelní představení mají být pojata jako součást školního vyučování, upozorňujeme na to katolické rodiče, aby byli pamětliví svých práv i povinností.

FILM

Třída Ad — (vhodné i pro mládež):

Příběh jedné z nich. Anglický film. Napínavý příběh posádky anglické ponorky, která svou odvahou, vytrvalostí a důvtipem překoná všechna hrozící nebezpečí. Oslava přesného plnění povinností. I.

Třída A — filmy pro dospělé bez závad:

Studujeme za školou. Český film. Jedna ze serie starších studentských a opět nyní předváděných veseloher. Z generace filmů, které se neobešly bez scény na plovárně. III.

Třída B — filmy s určitými závadami:

Sportovní přehlídka v Moskvě. Sovětský film. Barevná reportáž sovětské tělovýchovy s ukázkami u nás nevídaných hromadných a skupinových cvičení. Myslíme, že nynější úsilí sovětské vlády o pozdvižení rodinné morálky přivodí jistě časem i reformu názoru na stud jako mravní oporu. I.

Návštěva z temnot. Francouzský film. Pohádka z fantastického prostředí rytířských soubojů potulných pěvců. Úmyslem autorovým je vyličiti vítěznou upřímné lásky nad hrubou vášní a mocnostmi temnot. Jen pro dospělé. I.

LITERATURA

Timotheus Vodička: »Principy sociální ethiky«. Edice Krystal v Olomouci. Knižka sestávající skoro úplně z citátů, hlavně ze spisů sv. Tomáše Aquinského, o člověku, jeho správném poměru k společnosti, k celku, k Bohu. Velmi potřebné v době dnešních pojmových zmatků. Přílišná objektivnost se ovšem bude mnohým zdáti suchostí. Měl by se ještě někdo znovu sklonit nad ty nadčasové texty a vdechnouti jim trochu horkého dechu našich dnešních problémů a bojů.

Redakci byly zaslány tyto knihy:

František Ludvík: »České katolické kněžstvo s národem a lidem v boji, utrpení a práci pro lepší zítřek«. Dokumenty projevy, směrnice. Péčí Arcidiecésního pastoračního ústředí v Praze. Cena Kčs 20.—.

Dobrovolné příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány a budou, pokud si to dárce výslovně nezakáže, kvitovány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 617.70. — Redakce a administrace tamtéž. - Vychází první a třetí neděli v měsíci. - Pošt. spořitelna Praha 206 401. — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. a redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na půl roku 20 Kčs, na celý rok 40 Kčs (s poštovným). Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací pošt. úřad Praha 16. — Vyšlo v Živnostník v Praze XII., Belgická ul. 28.

KATOLÍK

6 LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 17. BŘEZNA 1946 • CENA Kčs 1.50

Alexander Heidler:

Hle, obnovuji všechno!

I řekl ten, jenž seděl na trůně: »Hle, obnovuji všechno!« — Tato slova Zjevení sv. Jana (21, 5) stručně vystihují význam velikonoc. Vzkříšení Kristovo je vzorem a pramenem našeho duchovního obrození. Ale to nemůže být dílem jen jediné chvíle. Je třeba delší, pracné, leckdy bolestné a vždy znovu opětované a zdokonalované obnovy. I v našem křesťanském životě platí, že cestou ke vzkříšení je kříž. Vždy znovu a znovu. To je smysl postní doby, veliké duchovní obnovy, která je každý rok přípravou na velikonoce. V tom duchu proživala staověká církev se svými katechumeny každý rok obnovu křtu. V tom duchu konala celá obec pokání se svými kajícníky. V tom duchu chceme i my prožíti letošní půst.

Veliká duchovní obnova ... Co máme obnoviti? Správné vztahy. Především vztahy nejzákladnější: k Bohu — k sobě — k lidem.

Nejdříve obnovme správný vztah *k Bohu*. Kdyby nebyl Bůh, byti absolutní, nebylo by ani byti relativní, nebyl bych já, nebyli by druzí lidé, nebyl by svět okolo nás. Bez Boha nemohu správně rozumět ani sobě ani druhým lidem. Bez Boha nemá smyslu ani můj život ani život mých bližních. Dokud tedy nemám správný vztah k Bohu, nemám a nemohu míti správný vztah k sobě ani k bližnímu. — Nuže, obnovme pravý vztah k Bohu! Dejme mu první místo jako své první přičině. Zaměřme k němu celý život jako k poslednímu cíli. — Má Bůh v tvé duši první místo? Pamatuj: je-li tam žebráčkem, v koutku skrčeným, který jen tu a tam dostane dáreček — pak jednou vzroste v celé své velikosti a ta té rozdrtí. Je-li tam veliký a mocný, skloní se k tobě jako otec k dítěti. — Směřuješ k němu jako k cíli? Nebo jsi šel dosud vlastně opačným směrem? Ještě je čas změnit směr. A šel-lis hodně klikatě, je čas zamířit k cíli co možná rovně. To je mravní smysl pokání. Tedy i tvé letošní velikonoční zpovědi. Ale především je takový správný vztah k Bohu smyslem již každé dobré *modlitby*.

Teprve ve světle Božím můžeme obnovit správný vztah *k sobě*. Podívejme se na sebe před Bohem. Jednak se značně zmenšíme — jednak vzrosteme. Zmenšíme se jako nepatrní tvorové před nesmírným Tvůrcem. Zmenší se naše duše se svým přirozeným nadáním a se svou pozemskou ctižádostí: všechno máme od něho, od sebe leda své chyby. Ještě více se zmenší naše tělo se svou krásou a se svými požadavky: zde naše vratká relativnost vyniká nejvíce. — Jen se na sebe podívejme v tomto světle! Pak nebudeme přeceňovat svůj přirozený život duševní a tím méně své potřeby tělesné. Podrobíme v pevné kázni tělo duši a duši Bohu. Naučíme se duševní pokoře a tělesnému sebezáporu. Přestaneme býti sobci. Uděláme v sobě místo Bohu a bližním. Ale tím právě neobyčejně vzrosteme. To je hluboký smysl našeho postu.

Nyní máme všechny podmínky, abychom mohli obnovit správný vztah *k lidem*. Vidíme-li v Bohu Otce, pak nutně vidíme ve všech lidech bratry a sestry. Překonáme-li ve světle Božím své asociální sobectví — sobectví duševní i tělesné — pak se teprve staneme bytostmi v plném a krásném slova smyslu sociálními. Bez této hluboké mravní základny nelze řešit společenské otázky, žádnou sebeučenější theorií. Stoupenci dialektického materialismu doufají, že jednou dokonalá společnost vytvoří dokonalé lidi. My však jsme přesvědčeni, že jenom dokonalí lidé mohou vytvořit dokonalou společnost. Nebudeme tedy čekat na nějakou pomyslnou proměnu lidstva. Budeme poctivě usilovat o sociální spravedlnost — ale opravdu spravedlnost — a nad to o sociální lásku. Křivdami nelze dojíti k spravedlnosti. Vybičovaným egoismem nelze dospěti k ideálnímu altruismu. Sociální obnova začíná účinnou láskou člověka k člověku. Především je třeba umět se vžít do situace bližního, cítiti s ním a jednati podle toho. Takový postoj je vyjádřen krásným řeckým slůvkem: eleémosynē — soucítění. Z něho je odvozeno české slovo: *almužna*.

Tak jsme dospěli k třem klasickým křesťanským výrazům, kterými naše liturgie ve zkratce označuje celou postní obnovu: *modlitba — půst — almužna*. Vím, že tyto výrazy dnes leckoho rozčilují. Všechny materialisty naplňuje hrůzou modlitba, měšťáky pak zvláště půst a marxisty zvláště almužna. Mějte si své. My jsme se naučili tato slova chápat v jejich plném významu. Již se nedivíme, že v nich největší ruský náboženský myslitel, Vladimír Solověv, viděl symbolické vyjádření celé křesťanské morálky.

Pohleďme *na kříž Kristův*. Zde je všechno modlitba: dokonalé darování Otci. Všechno půst: dokonalé obětování sebe. A všechno almužna: spása celého lidstva. — To bylo jeho cestou k *vzkříšení*: k veliké kosmické harmonii, v níž je tělo zduchovněno, Bůh úplně prozařuje člověka a jím obnovuje a sjednocuje lidstvo, ba vesmír sám. Tou cestou chceme jíti za Kristem, až se i v nás naplní jeho slova: *Hle, obnovuji všechno*.

Jan Zahradníček:

Hymnus ke korunovaci Pia XII.

Ať bohatství si křídla dělají,
pryč ulétajíce, ať zvětrá hradba každá,
ať stavba na písku se sesouvá a potají
pro jinou místo připravuje se, ať smrt či vražda
je nástrojem, vše pomíjí, jen skála Církve činí,
dál země za zemí se tísní kolem ní.

Třebaže lomcují si neviditelnými řetězi,
třebaže zdrojům pokoje rty dychtí odnavykat,
třebaže pouta jejich přežírá rez herezí,
pro všechny papež umírá a v nový pontifikát
muž nový přioděl se bělostně,
vše uvnitř přebývá a nic už vně.

Vše z rukou jeho vyvěrá jak řeka z pramene,
červ, rez a mol se netknou pokladů, k nimž kliče třímá,
červ, čas a hrob se hrozí prostorů, jež rozklene,
od končin nejvzdálenějších až k branám Říma
v jednotu démantnou zem spínaje, a každý zvon
se stříbrem z zřídla napáji, jímž vládne on.

Pro kroky pokoj přinášející svět zotvírán,
pro kroky misionářů let našich pasionál
šarlatem krve spravedlivých srší se všech stran;
v katakomb temna sražen věk, jenž v slunci skonal,
z pramenů svátosti přiklekna pít se jme,
z ran těla nesmírného, v kterém jedno jsme.

Jak zemi protinožců stejně vlasti mé
kostelík poslední vod živých čistá kašna,
přes hradby hranic farnost k farnosti se družíme,
papeži Pie, stádo tvé, jímž ústa drsně prašná
hruď Krista Pelikána skrápí svěžestí.
Kdo napili se, silní jsou kříž unésti ...

(Psáno v roce 1939.)

Odpověď Sv. Otce

Na blahopřejný telegram českých katolíků, jejž jsme přinesli v minulém čísle, došla na nunciaturu tato odpověď:

Monsignore Forni, chargé d'affaires,
Praha.

Sv. Otec byl neobyčejně dojat oddaným a srdečným blahopřáním nunciatury, episkopátu, kněžstva a věřících k jeho narozeninám a k výročí jeho volby a korunovace. Jako znamení své vděčnosti žehná všem a svolává na všechny hojnost milostí Božích.

V Římě 3. března 1946.

Montini,
zástupce státního sekretáře.

15. březen 1939

Vzpomínáme všichni v těchto dnech onoho těžkého, i vnějškem tak nevlídného data 15. března 1939. Už dva, tři dni před tím cítil každý, že Damoklův meč se pravděpodobně, ba možno říci neodvratně utrhne od staroboučké nitky našich nadějí: Snad přece nedojde k nejhoršímu. Došlo. Všichni slyšíme ještě řev letadel, jenž nám měl tehdy vštípit první představu o německé moci.

Dnes víme však jasně, že den obsazení Prahy byl také skutečně počátkem německého konce. Po sedmi letech vzpomínáme na to jako na těžký, trapný sen. Nebyl to jen sen. Kolik nevýslovných muk, kolik mravní i fysické bídy počalo oním dnem, kolik dobrých lidí se nedočkalo probuzení z onoho skutečného snu. Je naší povinností na ně vzpomínat, modlit se za ně, ale především nezapomínat. Vzpomenout všech těch tužeb a přání, všech těch slibů: »Jak si budeme zase vážit svobody a lidství.«

Cítíme často svoji bezmocnost k vytváření poměrů světových. Cítili jsme ji tehdy, při Mnichovu a po Mnichově, cítíme ji dnes ještě více. Jsme i dnes a vždycky budeme více ohroženi než velcí národové, kteří spíše mají z čeho ztrácet a z čeho krvácet. Nahraďme vroucností to, čeho se nám nedostává na počtu a rozsahu území. Jen moudrostí a láskou můžeme předčít druhé, být učiteli druhých, získat si u nich úctu a vážnost. Jen vzájemnou láskou, založenou na spravedlnosti, můžeme vytvořiti skutečnou národní jednotu, jež odolá i budoucím bouřím, jichž na této naší výspě a v těchto apokalyptických časech nikdy nezůstaneme ušetřeni.

ak.

Ať byl Marx jakékoliv národnosti

»Marxismus je nepřijatelný, protože je nenárodní, nečeský, protože jeho zakladatelem je Němec, německý Žid.« Jeden z hlavních ideologů našeho komunismu, Ladislav Stoll, bojuje v »Rudém právu« z 10. března proti tomuto slágru. A má pravdu. Jen hysteričtí polovzdělanci a lidé trpící sklerosou mozku nevšímají si nějakého učení nebo je odmítají jen proto, že to říká ten nebo onen. Naproti tomu říká »Následování Krista« prostě: Nepřejte se, kdo to pravil, ale dávej pozor, co se praví.« A sv. Tomáš Aquinský, vzor vědeckého pracovníka katolického, čituje ve svých úvahách pohanské Řeky, stejně jako Araby a Židy, materialisty i pantheisty, a všem stejně připouští své »videtur quod non« a musí-li je někdy odmítnout jako nesprávné, učiní to proto, že jsou to Mohamedáni nebo Židé, nýbrž protože jejich názory odporují některým na nich nezávislým a odjinud poznaným zásadám a pravdám.

Není nic klamnějšího a neberpečnějšího než budovat filosofii nebo náboženství na národním cítu. Z tohoto klamu vznikají na př. u nás různá tažení proti katolicismu, protože prý neodpovídá naší národní duši, touto cestou musí na př. důsledný antisemitismus přejít v antichristianismus, buď že se křesťanství odmítne vůbec, protože má příliš hluboké kořeny ve světě Izraele, nebo se Nový zákon libovolně přebírá a kde kdo teprve uvažuje, zda to nebo ono jeho učení odpovídá jeho narounímu cítění a souzení. Takových frází, které v nacismu dosáhly nejabsurdnějších forem, je u nás ještě všude dost, a v tom obledu je Stollovo upozornění skutečnou záslužbou.

My nemůžeme přijmouti marxismus ne proto, že je německý nebo židovský, nýbrž úplně nezávisle na jeho původu — na jeho použití a uskutečnění tu nebo onde. Stoll ukazoval, že tak jako hypothesa Kant-Laplaceova dokázala vývoj v soustavě vesmírů a Darwinova v přírodě organické i s člověkem, jako jednotlivcem, tak Marxovo učení přenáší vědecky tytéž principy na vývoj společnosti lidské.

Protože nejsme materialisty, tvrdíme, že hypothesa Kant-Laplaceova i vývojová theorie Darwinova — která ostatně je velmi otřesena ve své všeobecnosti i na poli čistě biologickém — se nedá aplikovati tam, kde začíná duch, tím méně tam, kde začíná svět nadpřirozena, o němž křesťanství ví ze zjevení. Soukromé kapitalistické vlastnictví dolů, továren a velkostatků podléhá ovšem zákonům vzniku a zániku. Ale ve všech systémech, ať už starověkém, nebo feudálním nebo kapitalistickém nebo socialistickém zůstává tentýž člověk a nevyvratitelným vědomím své duchovní nadřazenosti nad společností, vědomím síly, která dovede ovládat jak živly přírodní, tak si vybojovávati své místo ve společnosti. To přece nelze popírat, nelze říci, že Sovětský svaz vzniki přirozeným společenským vývojem sám sebou a komunisté sami jistě nejméně popírají, že k tomu bylo třeba silné osobnosti Leninovy, neobyčejné síly vůle, a síly ducha, jenž působil a jedná byť i byl ústy sebe více popírán. Duch na hmotě nezávislý a hmotu ovládající byl příčinou veškerého lidského pokroku ať technického, ať mravního. Hájíce tedy ducha, zdůrazňujíce jeho svobodu, jsme si vědomi, že hájíme právě zájmy lidstva, a to veškerého lidstva bez rozdílu ras, majetků a tříd.

Že duch lidský své svobody může někdy strašlivě zneužívati, víme lépe než kdokoliv jiný. Mysterium iniquitatis — tajemství mravního zla, je nepopíratelnější a nejbolestnější skutečností.

Jsme však neochvějně přesvědčeni, že jsme to zase jen my, se svým křesťanským spiritualismem, kteří nejlépe dovedeme tomuto zneužití zabránit, aniž bychom se při tom dívali na každou lidskou svobodu jako na zuřivou šelmu, kterou nutno deptat a poutat pouty neziomitelnými.

ak.

Otec všech národů

25. února 1946 se konala ve Vatikáně velká společná audience všech diplomatických zástupců u Svaté Stolice. Svatý Otec při té příležitosti shrnul opět několika větami jádro své činnosti během války. Řekl:

Při každé příležitosti jsme nikdy nechtěli pronést ani jediné slovo, které by bylo nespravedlivé, ani zpronevěřit se naší povinnosti jmenovat veřejně zločiny, varujíce se nicméně, třebaže by to byla fakta ospravedlnila, použít takového výrazu, jenž by byl způsobil více zla než dobra, zvláště nevinnému obyvatelstvu, skloněnému pod jhem násilných uchvatitelů. Naší neustálou myšlenkou bylo zabrzdit konflikt tak zhoubný pro nešťastné lidstvo. Za tím účelem jsme se zvláště střežili toho, přes určitý nátlak, vypustit z našich rtů nebo z našeho pera byť i jen nejmenší slůvko, nejmenší projev schválení nebo povzbuzení k válce započaté proti Rusku v roce 1941. Je samozřejmé, že nikdo by nemohl spoléhat na naše mlčení, jakmile je v sázce víra a základy křesťanské civilisace. Naproti tomu není žádného národa, jemuž bychom nepřáli s naprostou upřímností své duše, aby žil důstojně v míru a v blahobytu v obvodu svých hranic. Jediným úmyslem, jejž jsme sledovali ve všech projevech našeho smýšlení a naší vůle, bylo, odvrátit národy od zbožňování násilí a vštěpovat jim znovu úctu k právu, přivésti k rozkvětu mezi všemi spravedlivý mír, schopný zajistit všem snesitelnou existenci.

„Protože jsi vlažný . . ."

»Kdybychom v Obzorech nečetli občas články Bernanosovy, ani bychom nevěřili, že katolická církev ještě myslí na více než na denní politiku. A kdybychom nečetli ohlášení mší a církevních slavností, ani bychom nevěřili, že jsou ještě modlitebníci.«

Tento hlas evangelíků, přes to, že jaksi pletě pojmy, přece jen vyjadřuje kus pravdy z našeho duchovního života.

Nesprávné je toto:

Proč se zde děží z Obzorů zrcadlo smýšlení katolické církve? Proč si nevšimnou Hlubiny, Vyšehradu, trošku i nás? Proč si nevšimnou Dobrého Pastýře, Dorostu, Neděle, Rozsévače? Proč si nevšimnou vydavatelské činnosti zase na př. Vyšehradu, práce Studia Catholica, Akademických týdnů a pod.? — Ale je mnoho pravdy v dalších větách onoho evangelického mínění: »V dnešním tisku tiše a bez protestu se dokonává odluka života od církve a jejího hlasu. Již ani v politice se nebude záby nikdo chtít bránit, protože postup sekularisační je uskutečňován právě těmi, kdož by měli mluvit. Jsou však stiženi němotou, neboť jekot sirén a běsnění bomb, rachot tanků a jásavý hluk davů netroufají si zvěstí o Kristu překřičet.«

»Netroufají si zvěstí o Kristu překřičet . . .« Je v tom naše zvláštní polovičatost a vlažnost. Takové nějaké stálé diplomatické čekání, které většinou není nic jiného než zbabělé přešlapování na místě.

Sv. Jan ve svém Zjevení viděl Syna člověka, jehož oči byly jako plamen ohně a hlas mohutný jako hukot množství vod a z úst jeho vycházel ostrý meč dvojbřitký a obličej jeho byl jako když slunce svítí ve svém žáru. A jentýž Syn člověka pronáší tamtéž věčně platné odsouzení vší polovičatosti a nerozhodnosti: »Poněvadž jsi vlažný a nejsi ani horký, ani studený, vyvrhnu tě z úst svých.« Nemysleme si, že se to týká pouze náboženského života Ve všech oborech mají úspěch jen lidé rázní. Lidé přímí, o nichž je jasno, co jsou a co chtějí. Zapírat, co jsem, říkat: »Neznám toho člověka.« se obyčejně nevyplácí. Lidé nám to nechtějí věřit, každá děvečka nám řekne, že nás s nim přece kdysi viděla, a že ostatně marně zapíráme, že náš přízvuk přece jen na nás zůstal, že je vidět, že jsme Galilejci, že jsme museli přece jen patřit do jeho družiny. Lidé si nás pořád pletou a dávají nám staré jméno a my musíme pořád vykládat, že už se vlastně tak nejmenujeme a oni nám to přece nevěří a je to marná práce. Řeknou si: Bylo-li to jednou ve vás, tak se to přece nedá zapřít a nemůže to zmizet. A divi se proto ne tomu, že jsme příliš katoličtí, nýbrž že jsme málo, a chtěli by, abychom byli více a to všude a ve všem. To totiž žádá moderní celistvost a jednotnost. Opak je starý liberalismus, který učil, že náboženství je dobré pro kostel, pro nějakou dojemnou tradiční slavnost, ne však pro veskerý život se všemi jeho zákruty a s celou jeho moderní mnohotvárností. A liberalismus je, jak známo, věc nejnemodernější. A my přece jistě toužíme být moderní.

Že katolická celistvost a jednotnost z nás neudělá lidi nesnášelivé nebo dokonce tak zv. klerikální kohouty, je přece samozřejmé. Protože vyvěrá z víry hluboce prožité a pochopené, nese nutně a sebou pochopení pro myšlení druhých, pro jejich obtíže a třeba i předsudky a dovede je překonávat positivně. Je totiž nemyslitelná bez lásky a bez moudrosti Ducha Sv.

Je dalekozřivá a nevzpomíná proto malicherně na to, co jí kdo kdy udělal, myslí na budoucnost a nekochá se pro to samolibě v omezené moudrosti vítězů, neodpuzuje si jí mnohé schopné spolupracovníky, kteří se mobil sice zmýlit a nadělat chyby, ale kteří se třeba právě z těch chyb stali skromnější a opatrnější. Nedbat jich nemohu, nemám jich tak mnoho. Ze a tím, kdo jednou chybil, už nic není? To říkávali vyznavači německé »mužnosti a cti«, kteří skončili jako krysy ve sklepích Berlína. Křesťan, jenž každého dne říká »Mea maxima culpa« a pro nějž odpuštění hříchů je takřka hlavním obsahem Kristovy zvěsti, tak smýšlet nemá a nemůže.

Nebojme se tedy zvěstí o Kristu překřičet všecko — i temné hlasy v nás samotných — a svět užasne, protože takovou zvěst v její božské pinosti již neslyšel kolik staletí a jistě od nás čeká právě ji a nic jiného.

Evangelický hlas, jímž jsme začali, ukazuje, že jsme stále vedoucí duchovní mocí, na niž se druzí dívají, přes všechny staleté spory, jako na učitelku, a z jejíhož selhání je, zdá se, mrazí. Není jim dobře z té odluky života od Církve. Chápou, že odluka od Církve vede k odluce od Krista a k odluce od Boha, že vede k nihilismu.

Nebude-li tato odluka faktem v našem osobním životě, pak se nebude moci státi faktem zákonným. Nebuďme vlažní, buďme horoucí. Takové nás chce Kristus! ak.

Truman: Dokažme, že věříme!

Dne 6. března pronesl na sněmu protestantských církví amerických president Truman tuto řeč.

Jsme národem, jenž uctívá Boha různým způsobem. Jsme však všichni spojeni ve zvláštní jednotu — v jednotu osobní svobody v demokracii.

Prošli jsme právě desetiletím, ve kterém mocnosti zla v různých částech světa povstaly k roztrpčenému boji, jehož účelem bylo vyhladit s povrchu země oba tyto ideály: náboženství a demokracii. V tomto dlouhém boji mezi těmito dvěma světovými názory zvítězila věc slušnosti a práva.

Boj o zachování těchto práv byl získán velmi draze. Vítězství stálo tolik lidských životů a tolik jiných hodnot, že by nám to navždycky mělo vštípiti, jak drahocenná, jak neocenitelná je naše svoboda, kterou jsme původně považovali za úplně zajištěnou.

Nyní, když jsme zase zachovali svou svobodu svědomí a náboženství, své právo žíti podle duchovního zákonika, jejž jsme si sami zvolili, snažme se této svobody správně užívati. Užívejme jí tak, abychom zachránili svět, jenž je plný tolika hrozeb nových konfliktů, nových hrůz a nového ničení.

V našich stycích s cizinou a v našem životě vnitřním se zase uplatňují síly sobectví, chtivosti a nesnášenlivosti, tvoří se situace, které nás nutí k tvrdým rozhodnutím statečnosti a nesmlouvavosti. Ale nade všecko ostatní je třeba jednotné věci, bez níž jsme ztraceni: mravní a duchovní zodpovědnosti v životě jednotlivcově i v souboru národů.

Posledních pět let přineslo mnohé otřásající objevy ve světě hmotném, bylo však právem řečeno, že největší objevy budoucnosti budou ve světě duchovém. Není žádného problému na zemi, jenž by mohl vzdorovati plamení skutečně obrozené náboženské víry. A některé z dnešních problémů se nepodají ničemu, než právě tomuto způsobu znovuzrození. Má-li svět dále trvati, je třeba, aby obrovská moc, která byla získána atomovou energií, byla vyvážena ještě větší duchovní silou. Celé lidstvo stojí dnes před zničením nebo na prahu největšího období dějin. Jediné vysoká morálka může zvládnouti tuto novou sílu všehomíra a rozvinouti ji pro obecné dobro. To je nejvyšší úloha vás, učitelů náboženství. Protestantská církev, katolická církev a židovská synagoga, všechny spojené v jednotě amerického bratrství, musí způsobit tento otřes a jím toto mravní a duchovní probuzení. Nikdo jiný toho není schopen. Dokud to není učiněno, jsme stále na cestě k neštěstí, o němž si budeme museti říci, že jsme je zasloužili.

Potřeba mravního probuzení se týká každého muže i ženy, týká se však zvláštním způsobem dnešní mládeže, v jejíchž rukou bude spočívati vedení zítřka. Vedlejším produktem velkých válek bývá vždycky vzrůst zločinnosti mládeže. Ať je jakákoliv příčina, protiopatření jsou naléhavá a neodkladná. Mladá generace dneška touží po morálním růstu.

Jeden ze způsobů, kterým můžeme všichni pomoci nejoliko naší mládeži, nýbrž všem, je, že jim pomůžeme k spořádanému rodinnému životu. Tato země se dala do nejvelkorysejšího stavebního programu v našich dějinách, aby tím vyplnila mezeru, která vznikla v bytové otázce v letech válečných. Duchovní úroveň našeho národa zítřka závisí od způsobu rodinného života, jaký máme dnes.

Zvýšití životní úroveň bude a je neustálým cílem naší vlády. Toto naše úsilí bude nesmírně usnadněno, jestliže celý národ bude spolupracovati na těch zásadách sociální spravedlnosti a mravnosti, které přicházejí k nám až z biblických dob.

Jak mezi jednotlivými lidmi, tak mezi národy nepřispěje nic více k udržení míru ve světě než poctivé prožívání zásad našeho starého náboženství.

Pokusili jsme se vepsati do ústavní listiny Spojených národů podstatu náboženství. Vyloučení útočné války, udržení míru, rozvoj sociální spravedlnosti a osobních práv a svobod, postavení rozumu a spravedlnosti namísto tyranie a války, ochrana malých a slabých národů — těmito zásadami byla postavena tato ústavní listina na skále náboženských pravd.

Spojené státy jsou ochotny hájiti tuto ústavní listinu. Jsou ochotny ji rozšířiti a zdokonaliti a důvěřujeme, že všecky ostatní Spojené národy jsou ochotny činiti totéž.

Na vrcholu války našel se svět ve spojeneckví velikého bratrství. Nyní, když vítězství přišlo, je miliony a miliony mužů, žen a dětí, které ještě vzhlížejí k bohatým a mocným národům světa o pomoc. Vzhlížejí především k lidu Spojených států. Jakožto váš president apeluji znovu na vás a na všecky Američany: dokažte svou víru v učení Boží a přispějte k záchraně strádajících milionů v Evropě, Asii a v Africe.

Vždyť bychom měli být ve stálém dikůčinění za vítězství a za požehnání, která stále ještě nás provázejí v této zemi.

Arcibratrstvo sv. Michala arch. v Praze

pořádá

SLAVNOSTNÍ SCHŮZI

na oslavu výročí papežské volby a korunovace a sedmdesátých narozenin sv. Otce Pia XII. dne 31. března 1946 o ½16. hod. ve Smetanově síni Obecního domu.

Promluví P. Antonín Čapek, T. J., na thema: »Následujte sv. Petra — Pius XII. — ve světové bouři.« — 2. Mons. Oldřich Zlámal, vicepresident americké pomocné akce pro ČSR, Cleveland, na thema: »Úcta amerických Čechoslováků ke svatému Stolci.« — U varhan: dr. L. Vachulka.

Biskupská berla v redakční aktovce.

Koncem roku 1945 se ve Švýcarském Frýburku konalo svěcení biskupské. Svěcení vykonal apoštolský nuncius ve Švýcarsku. Pronesl při tom k nově vysvěcenému biskupu řeč, která obsahuje mnohá poučení i pro nás. Jako tam, i u nás je biskupský stolec dlouho neprázdném. A je třeba těchže ctností při jeho obsazování u nás, jaké chválí nuncius ve Švýcarsku.

Biskupský stolec v této diecési byl jíště velmi dlouho neprázdném. A přece, aniž by se mi zdálo, že odhaluji nějaká důležitá tajemství, chtěl bych Vám svěřit, že Vaše vyvolení šlo nesmírně lehce. Mohu potvrdit, a to znůsobem co nejrozhodnějším, že při ní nebylo žádného nátlaku, ani vyluč'r ní, ani oponování, mezi Římem a Bernem. A při té příležitosti mohu s potěšením poukázat na naprosto bezvadné chování kantonálních vlád, ba i i sku, jenž svoji zdrželivostí se střežil vystupňovat ještě úzkostné, ba mohlo by se říci nervosní očekávání Vašeho jmenování. Jestliže velmi chvalí ebná touha mít co nejdříve nového biskupa mně dokázala, jak velice věřící cítili prázdno, které ztrátu předešlého biskupa po sobě zanechává, přece jednomyslná radost, se kterou Vaše jmenování bylo pozdraveno, mě ukazuje jasně, jakou důvěru má kněžstvo, úřady i lid ve Vaši osobu. Tato důvěra mě naplňuje bezpečnou jistotou. Mnohotvárná činnost rozvinutá jak v duchovní správě, tak v úřadě učitelském a v novinářství tvoří program Vaší působnosti biskupské, jenž s pomocí Boží jistě přejde ve skutečnost. Chtěl bych zvláštním způsobem zdůraznit Vaši činnost žurnalistickou, abych tím vyjádřil svůj obdiv pro prozřetelnostní přizpůsobovací schopnost Církve, která nedbajíc žádných předsudků, volí své vedoucí muže podle času a okolností. Úplně pravdivě se dá říci, že někdy i pro církevní novinářeredakční aktovka může obsahovat buď maršálskou hůl nebo berlu biskupskou. Svatý František Salesský, patron novinářů, napsal, že biskup se podobá veřejné studánce, k níž všichni přicházejí, buď aby se tam umyli, buď aby se tam napili. Jedni pijí v dlouhých doušcích a druzí se tam ponořují. Toť moje přání pro Vás, Excelence. Kéž Vaše biskupská působnost je studánkou, která dává vždycky a všem tolo dobrou sestru-vodu, jak o ní zpíval druhý František, z Assisi, pokornou, vzácnou a cudnou, která by sloužila k uhašení nenávisti, nedůvěry a vzájemných výčitek, aby Váš episkopát byl skutečně Ministerium reconciliationis, služba smíření jak ve slovech, tak ve skutcích.

(Naše mladé kněze a bohoslovce zvlášť upozorňujeme na onu »berlu biskupskou v redakční aktovce«, aby používala jejich zájem o tisk, zájem aktivní, protože tisk je dnes nesporně nejúčinnější kazatelnou. Každý z nás by měl vztahovati na sebe slova z Izaiáše: Toto praví Hospodin Bůh: »Volej, nepřestávej, zvuč jak trouba hlas tvůj pronikavě; oznam lidu mému zločiny jeho, domu Jakobovu zločiny jeho.« — Ovšem, nejenom hříchy a zločiny, nýbrž i velká mysteria odpuštění, dobroty, lásky a krásy.)

V sínich nunciatury.

V den 2. března, ve svátek blah. Anežky Přemyslovny, ožily opět po několikaletém odmlčení prostory apoštolské nunciatury v Praze přátelským rozhovorem pozvaných k oslavě volby a zároveň 70. narozenin Pia XII.

Bývá vždy potěšením se zúčastnit oslav vám drahých a blízkých, osob, které si získaly vaše sympatie: proto přirozené je vám dvakrát milé, být při oslavě osoby, jež je pro vás nositelem a výrazem skutečnosti, jež jsou pro váš celý život základními a jež se tudíž staly neodlučitelnou součástí vašeho života a vašeho životního posání. Vaše potěšení při oslavě Pia XII. však se ještě zvětší, když, procházejíce se kol různých osob a osobností, náhle si uvědomíte, že se nesetkáváte s tím nebo onim, nýbrž s něčím, co je daleko přesahuje, neb v jejich zjevech jsou zastoupeny skutečnosti, převyšující osobní omezenost jejich postav. Téměř máte najednou dojem, že omezené prostory rokokových salonů pražské nunciatury ustupují a se ztrácí a vy se ocitáte tváří v tvář světu oslavujícímu tutéž radostnou událost.

Tato myšlenka, že jednotlivec se může stát zástupcem tisíců svých bratří, když je k tomu právoplatně pověřen, je jedna z oblíbených myšlenek Pia XII. Klade na ni často důraz a v určitých chvílích si přeje být obklopen diplomatickým sborem, těmi, kteří snad někdy osobně ani nemají k němu vztah pouta společné víry, a to jen proto, že v nich vidí zástupce národů a států, jež je pověřily. S'ačí si jen připomenout, jak sv. Otec rok co rok zve celý diplomatický sbor na svou půlnoční mši sv. i do soukromé své kaple, aby právě v noci, kdy Světlo k osvícení národů vstoupilo do tohoto světa, byl obklopen «zástupci těch, k jejichž vykoupení Kristus přišel.

Vraťme se však zpět do přátelské společnosti naplňující do posledního místa nevelké sály paláce ve Voršilské ulici. Chcete-li se trochu orientovat v tomto tak pestrém a mezinárodním zástupu, všimnete si, že kolem mons. Forniho, jehož milému zjevu se dostalo tohoto významného úkolu po letech mlčení oživlit prostory nunciatury, se pohybují tři různé kruhy, každý důležitý svým významem, kruhy na první pohled nenápadné, — vždyť všichni jsou zajedno v přátelském rozhovoru, — a přece výrazně právě pro tři různé skutečnosti, jež zastupují.

Uvidíte kruh diplomatický v čele s ministrem zahraničních věcí Janem Masarykem; v duchu vám vyvstanou nunciatury v cizích zemích, kde v týchž hodinách se konají oslavy téhož rázu: uvědomíte si, že za posledních let nebývalou měrou vzrostl počet států, zastoupených u sv. Stolice a zároveň si vzpomeňte na 32 nedávno jmenovaných kardinálů, důkaz to mezinárodního rozkvětu Církve.

Potom vaše pozornost je upoutána kruhem druhým, kruhem kleru, skládajícím se z předních osobností pražské arcidiecése, zastupující své ostatní československé sestry, z pražského farního duchovenstva jako představitelů všech oněch menších i větších farností, roztroušených po celé republice, po zemi, jíž příroda vyzdobila krásou mnohotvárnou od úrodných pol Labe a Vltavy až k majestátním obrům Vysokých Tater, jak nám řekl sv. Otec v audienci na sv. Václava 1944, a ze zástupců jednotlivých řádů a jiných kněžských postav.

Třetí kruh se skládá z těch, kteří zastupují všechny laiky, kteří svou modlitbou a prací se snaží o to, aby pouta, jimiž sv. Cyril a Metoděj připoutali náš národ k víře a světlu Kristově, a tak k jednotě Říma, byla co nejpevnější a přinesla v plnosti ovoce, jež se od našeho národa očekávají v boji o království Boží.

Chcete-li najít nějaké nápadné body uprostřed těchto tří kruhů, tak husté dohromady spletených, najdete je snadno. Je to milý zjev mons. Forniho a srdečná postava dr. Jana Masaryka, syna presidenta Osvoboditele, dvě postavy, které vás upomenou na dvě věty tak blízké, že by se řeklo téměř, že jedna je ozvěnou druhé. Vzpomenete si na větu presidenta Osvoboditele: »Demokracie pravá, založená na lásce a úctě k bližnímu a k bližním všem je uskutečňováním řádu Božího na zemi. Nejhlubší argument pro demokracii je víra v člověka, v jeho hodnotu, v jeho duchovnost a nesmrtelnou duši.« A druhá věta zazní z opačného konce z úst Pia XII. v jeho vánočním poselství z r. 1944: »Je snad nutné připomínati, že umírněná vládní forma, zbudovaná v souladu s katolickým učením o úctě k lidské důstojnosti a svobodě, zaručuje nejlépe vnitřní řád a prosperitu každého státu?« Dvě věty, které ve své pravdivosti a aktuálnosti mohou býti klíčem k vyřešení různých otázek a odstranění nedorozumění.

Věcí tohoto světa jsou pomíjející a čas neběře ohled na to, že přátelské ovzduší, vytvořené oslavou Pia XII., se těžko opouští. A přece účastníci trochu vyzrálí i na neúprosný čas, neboť se začli rozcházet o hodně později, než se mělo. A jsem přesvědčen, že všichni odcházeli s uspokojením, že v svobodné Praze opět bylo možno svobodně slavit den volby hlavy křesťanství, a s přesvědčením, že tato oslava se stane základem a zárodkem dalších oslav za účasti co možná největší části našeho národa, národa to sv. Cyrila a Metoděje. Antonín Maudl.

Demokracie je diskuse.

Jako by chtěli uctít památku T. G. Masaryka, uspořádali studenti reálného gymnasia ve Strašnicích v předvečer 7. března diskusi, na niž si pozvali zástupce čtyř politických stran. Zástupci postavili před sebe na stůl hromádku písemných otázek, které po řadě zodpovídali: Bylo zvláště potěšitelné, že studenti se nespokojili s odpovědí povrchní nebo neúplnou, nýbrž žádali vysvětlení jdoucí až na kořen věci. Přišly na přetřes i otázky filosofické a církevně-politické. Ty studenty zvlášť zajímaly, což budiž řečeno k jejich cti. Zástupci sociálních demokratů byla dána otázka, zda materialismus je či není pochován. Zástupce se snažil dokázat, že nastává doba rozkvětu materialismu. To dalo zástupci lidové strany dr. Mařanovi podnět k učenému hádání, v němž dokazoval, že filosofický materialismus je plodem XIX. století; zatím co nová doba je poznamenána novou duchovností, jako na př. Bergsonovým spiritualismem nebo světovým hnutím novothomistickým.

Mimořádný zájem vzbudilo i prohlášení zástupce komunistů redaktora Kárného, který dokazoval, že pravoslavná církev byla v Rusku po revoluci pronásledována proto, poněvadž její vysoká hierarchie i popové se spojovali s protisociální buržoasií a šlechtou. Uvedl, že komunistická strana se staví k náboženství kladně a že každé církvi, která není proti sociálnímu pokroku, bude ponechána svoboda.

Podivuhodné množství otázek se týkalo sv. Otce. Svědčí to jistě o tom, že mládež chce být informována nelenděně a že jí nejde na rozum, jak je to možné, že nacisté prohlašovali papeže za bolševika a židozednáře a nyní je vinen fašismu. Dr. Mařan uvedl mnoho závažných okolností a zejmé studentům jasno. Zdůraznil, že je velká předpojatost moderního papežství, že přímo nezasahuje do denní mocenské politiky, uvedl na pravou míru mylné názory, jako by bylo něco zvláštního, že papež žehná při audienci vyslance hlavě jeho státu (ani v případě španělském nejde o nějakou zvláštnost, poněvadž i různé mocnosti s touto vládou vyjednávají a španělský lid ji dosud nesesadil). Citoval také doklady o tom, jak papež odsoudil pohanský nacismus a jak nacisté proti papeži zuřili.

Studenti byli s diskusí nadmíru spokojení a rozhodli se v ní pokračovat. Studenti, kteří takto diskutují, se jistě potěšitelné liší od stáda Moravcova kuratoria. ir

Dualismus i ve věcech náboženských?

Od rakousko-uherských dob známe toto slovo a nemáme naň nikterak milé vzpomínky. Proto si nikdo u nás nepřeje, aby se mu podobal budoucí poměr mezi Čechy a Slováky. A přece vidíme na leckterém úseku státního života tento dvojí způsob vznikat. Na př. v poměru ke katolicismu. Úcta k papeži je v živém katolicismu nezbytnou, neodmyslitelnou složkou. Nelze tedy mluviti o respektování katolíků a při tom smýkat papeže každého dne špinou novinářských polemik, dělat si z něho předmět nejapných karikatur a pod. Takové Rudé Právo, nemůže-li nic jiného, přinese aspoň zprávu, že papež hovořil s kolínským kardinálem, že se ho ptal po starostech a bědách německého obyvatelstva a že mu poslal své pozdravy a požehnání. — Ta zpráva má znovu utvrdit čtenáře v přesvědčení, že papež byl určitě hitlerovcem. A při tom slouží jedinému cíli: stálému udržování nenávisti, kažení povahy českého lidu, naprosté negaci.

Známe dobře Němce, znám jejich panovačnost, jejich, při nejmenším pohrdlivé shlížení na nás Slovany. Na to je vojenská připravenost, ale především vnitřní klid a jistota, vědomí práva a mravní převahy.

Kdo toto má, nerozčiluje se hystericky při první zmínce, že ti Němci mají také něco dobrého, nerozčiluje se, když se na ně někdo usmě je a zeptá se jich, jak se jim daří. Jsou poraženi. Nečekám: zapomeňme na všecko a řekněme jim: odpusť ti Pán Bůh, bratře! Bylo by to sice heroický křesťanské, ale my nejsme hrdinové. Ale pod tím je ještě velkomyslnost, nebo aspoň klidná lidskost vítěze. A k ní právě patří, že se toho poraženého zeptám, jak se mu daří, nebo že se směšně nerozčilují, když se ho na to zeptá jiný, zejména, když se ho na to zeptá zástupce Toho, jenž se i za své křižovatele modlil: »Otče, odpusť jim!«

Kdy poznají naši komunisté, že síla se dá docela dobře spojit s rytířskostí, gentlemanstvím a podobnými city, které dělaly vždycky život krásnějším? Proč se tomu neučí u Rusů? Ti se ve svém pásmu s Němci snášejí velice dobře, v Berlíně je dokonce pozvou i na hostinu.

A jistě při tom nezapomínají na opatrnost, nepřestávají při tom býti vítězi, kteří by v případě potřeby dovedli znovu udeřit na meč, nezapomínají na Stalingrad a Leningrad a zimu z r. 1941. Naproti tomu takoví ti nekompromisní vlastenci hubou jsou velmi ochotni dělat nejhanebnější kompromisy za trochu chutnější živanec, dovedou se tahat se ženským a neptají se, jsou-li Němky, a zda ještě před rokem nebláznily za Hitlerem.

A nyní co s tím dualismem? Nu, na Slovensku se tahleta protipapežská kampaň neděl á. Tam se 3. března konala velká slavnost na počest narozenin sv. Otce za účasti zástupců vlády z Prahy, byl na ni i předseda Národní rady dr. Lettrich a předseda Sboru povereníkov K. Šmidke, Dr. Lettrich přípil na zdraví sv. Otce a pan Šmidke, jenž je komunista, volal katolíky v čele s jejich církevními představiteli do práce na výstavbě Slovenska a celé republiky. A pan ministr dr. Procházka, zástupce vlády Čsl. republiky, tam při slavnostním projevu řekl mimo jiné.

Mier a svetovú demokraciu nemožno vybudovať na púhych predpisoch právnych a na výlučnom princípe právneho donútenia. Potrebujeme mravného presvedčenia širokých ľudových vrstiev, ktoré by podporelo právnu organizáciu sveta, potrebujeme vôľu ľudu, že národy majú sa vzájomne rešpektovať. A v úsilí o vytvorenie tohto mravného presvedčenia musia sa štát a Cirkev podporovať, musia spolupracovať. Hlava katolíckej Cirkvi J. Sv. pápež Pius XII., ktorého 70ročné narodeniny sťúčasne oslavujete, veľa raz zdôraznil poslanie katolíckej Cirkvi na tomto poli, bojoval a bojuje za mier a demokratické spolužitie národov a som presvedčený, že jeho zásluhy v tomto smere budú stále viac a viac zdôrazňované.

Tak co, není to dualismus? Proč by to, co jde na Slovensku, nešlo u nás? Máme my méně starostí než Slováci a můžeme si tedy my toto stálé zbytečné štvaní dovolit?

ak.

Historie jedné lži

(O hříších lži, kapitola první.)

Lže se mnoho a mnoho se krade. Lže se, aby se kradlo. Tak je to a nelze nazývat veřejné hříchy změkčujícími synonymy.

Takovou lží, vyslovenou, uvědomělou, záměrnou je celá soustava nepravd, osočování, překrucování fakt, lžiček i výmyslů o nemocnici sv. Karla Boromejského pod Petřínem.

Tato tichá nemocnice — která byla vskutku »chrámem bolesti« pro mnohé chudé, ssmělé, beznadějně nemocné — se stala po revoluci populární.

Nikoliv proto, že sestry všemožně podporovaly internované a věznění české lidi, nikoliv proto, že jedna statečná sestra má partyzánské vyznamenání, nikoliv proto, že jedna jejich vychovanka, líbezná mladá sestra-partyzánka, byla odvážnou pomocnou sestrou ruským parašutistům.

Nikoliv, nemocnice se stala populární proto, ponévadž se o ni soustavně lhalo, když se stala dějištěm »lékařského kolektivu«.

Ten kolektiv měl totiž zprvu šťastí. Obětavý, fanatický operatér dr. Budín, v mnohém postava tragická, dovedl při svém rozmachu udělat a unést leccos: tak zejména vůli k moci ostatních, rozhodně netragických druhů. Tento vášnivý, ale v jádru dobrý člověk byl zabit při revoluci. Štít mrtvého může nyní chránit ostatní. Známe je, známe, ty bradby mrtvých, které kryjí ve válce i po válce zbylé pozůstalé.

Dr. Budín je mrtev, zbyl však kolektiv. A teď to šlo: nejprve byla revoluční prostředky správnými i nesprávnými, poučlivými i tiskovými vyvíjena činnost, která měla nemocnici zvelebit především křikem.

Tak byly na příklad milé sestry prohlášeny za Němky. Ovšem, když šlo do tuhého, za okupace, dovedly pro dobrou českou věc velmi mnoho, na příklad, aby nebylo chlouby mnoho, zrovna to, že přijaly jako chirurga do nemocnice persekvovaného dr. Budína, když se vrátil z koncentráku.

Hodilo se však, aby stará nespravedlnost v národnostních věcech řádu posloužila nespravedlnosti nové: přes českost, českost zcela lidovou celé nemocnice i personálu, očividnou každému i náhodnému návštěvníku, zneužilo se skutečnosti, že některé z vedoucích sester řádu nebyly Češky, aby se vymohla národní správa — jako první čin, který by od lží vedl k vyvlastnění.

Vidělo se však brzy, že všechny útoky jsou snůškou latinských lží. Lhář, který je tuze netrpělivý a dychtivý, nedbá totiž na přesnost. Více lhářů vypovídá dokonce nepřesně. A lhalo se také podle nejnejapnějších pouličních vzorců: tak třeba o podporování německých studentů, kteří střílení (ve fantasii »protiklerikálních« bojovníků se střílelo snad se všech kostelních vikýřů — tedy tady také); inu, lhalo se jak to vymyslela fantasie podle nejprimitivnějších receptů.

Národní správa ovšem musela být zrušena. Po chvilce ticha se však začíná lhát dál.

Ale každá písnička má svůj konec. Bude mít i předlouhá, záludná písnička o přeukrutánských potvornostech v řádové nemocnici s uplakaným refrénem o dojemně snaživém, zvelebujícím kolektivu.

Této písničce totiž udělá konec evidence pravdy a hluboký stud některých znamenitých lékařů i personálu, který chce tuto nemocnici stále zdokonalovat a chce mít k tomu opravdu klid.

Zdálo by se tedy, že je už zbytečné psát o historii této jedné lži.

Není však zbytečné psát o hříchu lži vůbec. A dokonce už není zbytečné psát o ní, když se zašlo i za goebbelsovskou zaslíkanost lži. Ta měla »jenom« udělat ze lži pravdu — zde se však zachází až k tomu, že se tato lež dovolává k lidovému smyslu pro spravedlnost, dnes až zjitřele citlivému, a tváří se, ano, vědomá lež se tváří jako očista skrze konečnou mravní pravdu!

Toto je nejhorší na této lži! K tomu katolík mlčet nesmí, vždyť jde o sám základ řádu. Musí hájit pravdu ve všech případech.

O boj proti lži jde tedy mnohem více, než o ostatní hodnoty, které v tomto případě byly napadeny a které také musí být hájeny.

A jsou to velké hodnoty: je to hodnota naprosté obětavosti k bližnímu a naprosté lásky k Bohu. Je to hodnota velké, ano, vskutku, středověké, tradice křesťanské charity, patronovaná v Čechách světlicí, královskou princeznou, blah. Anežkou, je to tedy hodnota tradice po věky a dnes a denně a každým okamžikem uskutečňované služby nemocným. Bezvýhradnost této tradice služby u řeholnic oceňuje každý odpovědný lékař, oceňuje ji i nemocný, až dojatý důslednou trpělivostí jedné, či rozveselen skřivánčím veselím druhé, podepřen pevností třetí, zkonejšen měkkou sdílností čtvrté sestry. Je to hodnota poctivé a důkladné práce. Je to hodnota služebné lásky — a té nebude mít svět nikdy dost. A je to hodnota pravdivé oddanosti — a Boží pravda vítězí.

Člověk ji však musí pomábat, aby vítězila. A o to tady jde.

Doc. dr. Růžena Vacková.

Pax Romana, mezinárodní organisace katolických studentů, připravuje svůj jubilejní XX. kongres, který se bude konati ve švýcarském Friburku letos v létě. V čele Pax Romany je velký přítel našeho národa Abbé Josef Gremaud, který právě oslavil své 60. narozeniny. Tento vynikající muž pracuje v Pax Romaně už 25 let. Členem Pax Romany je u nás Ústředí československého katolického studentstva, které uspořádalo slavný kongres P. R. v Praze a v Bratislavě v r. 1935.

C. M.

Katoličtí Baskové proti Francovi. Časopis baskických katolických studentů v Paříži »Euzko Deya« přináší ve svém 232. čísle z 15. února zprávu o zasedání Organisace Spojených národů, v němž francouzský zahraniční ministr Bidault se vyslovil ostře proti Francovu režimu. Časopis kvituje také s povděkem řeč čsl. delegáta, který se připojil k vývodům ministra Bidaulta.

Kubismus zrcadlem doby

Arch. Jaroslav Čermák.

(Na okraj našich uměleckých výstav.)

Platforma, ze které umění vyrůstá, je doba, čas. Doba vtiskuje mu svůj nezrušitelný ráz, doba určuje jeho charakter. Nemůže tomu ani jinak být, neboť umělec je především dítkem své doby, tu nejvíce procituje, tá rozumí, z té roste, tou silí, s ní i hyne. Doba mu dává náměty. Její bolesti jsou i jeho utrpením. Její radosti jsou i jeho potěšením. Nikdo nereaguje tak přesně a citlivě na vlastní život doby, jako umělec. Jest nejcitlivějším seismografem času, v němž žije.

S rostoucím stykem mezi národy, státy a zeměmi dálo se skutečnost vyplývá nad slunce jasněji. Jen isolací starověku vyrostlo umění Egyptanů, Řeků a j. Jak jinak se již jeví poměry ve středověku, kde nastává čilý dotyk a prolínání mezi národy. A dnes?! Dnes, kdy neděl í nás Atlantik od Ameriky více jak 6 leteckých hodin? A proto nechybíme, když jako první zásadu moderního umění vyslovíme, že: 1. je lidské, všelidské, při nejmenším evropské, 2. je rozumné a všeobecné a 3. je nutné. To je jeho přínos dobru. Dále: 4. hledá pravdu a pravdu zjevnou v každém ohledu. To je jeho přínos pravdě. A konečně: 5. bezměrně rozšiřuje uměleckou krásu a 6. vylučuje rozpor mezi užitečností a krásou. A to je jeho přínos kráse. Moderní umění se nezrodilo ani vůlí jediného člověka, ani vůlí jedné skupiny, ba ni vůlí jednoho uměleckého pokolení, nýbrž je výslednicí přirozeného vývoje lidstva.

Umění je takové, jaká je doba, z níž roste. Odpovídá přesně cítění, myšlení i životu své doby. Nemůže být jiné!! A je-li jiné, není to umění, neboť při nejmenším zrádně opouští jednu ze tří nedělitelných podstat své existence: pravdu... A nyní se stavím tváří v tvář před Vás, kubisté a surrealisté. Kdyby Vaše výtvarné projevy byly sebe podivnější a sebe více otřásající, přistupuji pokorně a klidně před ně, přistupuji s láskou před výsledky Vašeho niterného boje a chci z nich vyčíst, co nám vzkazujete, čím k nám voláte, co na nás křičí Vaše díla. Chci o tom rozjímat, chci se poučit. Chci zpytovat své svědomí. Mějte trpělivost s mou nechápavostí, s mou těžkopádností!

Kdo to hledí na mne z Vašeho obrazu? Či je ta polovina tváře? Co znamená ta půlka kytary a polovina banánu? — Jsou to snad mé polovičaté potřeby, mé na půl vykonané povinnosti, mé kolísající a rozpolcené svědomí? Je to polovina mého obličeje, jako i já polovičatý jsem? — Ukazujete nám zde tu naze rozervanou naši dobu? Není ona přesně takovou, jak ji líčíte? Vytýkají Vám, že máte strašlivé vidiny inferna. Což musíte pro ně opravdu chodit tak daleko? Nejsou zde na dosah ruky? Pět milionů mrtvých, deset milionů mrzáků: tyť bilance předminulé světové války. A minulá: odhaduji daleko přes sto milionů. Jaké hrůzy! Jaké strašlivé prostředky! Vytýkají Vám, že Vaše krajiny nejsou vskutku krajiny. To už tak rychle zapomínáme na nedávno minulé doby, kdy bomby rozrývaly naši zem, nestvůrné jí přiorały, zmrzačily naše obydlí a proměnily to vše v apokalyptické kulisy? A co tam, kde se přehnala sama válka, a několikráte po sobě? A to ještě ani netušíme, jakými hrůzami obětastnily lidi i zemi bomby atomické! Vytýkají Vám, že všechny ty obličeje zelené a fialové, s trojúhelníkovým čelem, dvěma nosy a pod. nejsou života schopné. Což jsme neviděli ještě nedávno, a nevidíme i ještě dnes stvůry horší těch, které nám tu stavíte před oči? Vaše nás jen pohoršují, ale před tamtěmi nám stydla krev v žilách a ztrnul puls i dech! Jiní opět zazlívají Vám, že malujete lidi bez obličejů. Což neviděli jsme málo těch zrůdných individuí, která neměla tváří, neměla to, co člověka charakterisuje jako tvora Božího?

Chtějí na Vás, abyste jim předkládali líbeznou pohodu, vyzdobenou krásu a učesanou pravdu, zatím co Vás kojilí lži, nefádstvem a ohavností do krajností. Chtějí po Vás dobro, zatím co jste neviděli kolem sebe nic jiného, než nebetyčné hory zla. Chtějí od Vás příjemnou pravdu, zatím co propaganda lží sankcionovala nejhorší podlosti. Chtějí po Vás krásu, zatím co Vás zalili nejpřísernější ošklivostí.

Vy, kubisté a surrealisté, jste nejpoctivějšími chlapy v řadách soudobých umělců. Vy, kteří jste měli tu statečnost a odvahu lidstvu nastavit zrcadlo jeho zvrhlosti. Mají starosti, zda i za tři sta let budete okouzlovat? Nebudete, protože umění není k tomu, aby okouzlovalo! Umění je pro to, aby mluvilo pravdu, a to takovou, jaká jest, ať se to komu líbí či ne!! Vy nebude po stalelých okouzlovat zrovna tak, jako nikoho nebude okouzlovat naše doba, která Vás zrodila. Ta neokouzluje ani nás! Proč by tak měla činit jiným? V tom je však právě Vaše pravda. Stejné jako v tom, že ani nás ještě dnes, po 450 letech, neokouzluje Grünewaldovo Ukřižování, ale otřásá námi, otřásá všemi těmi, kteří v náboženství vidí jakési sladké sídítko a neznají velikost oběti, tím méně pak Oběti nejsvětější!

Nemůžeme Vám ani dost být vděčni za toto nastavené zrcadlo! Prokazujete nám nesmírné dobro, ze burcujete naše svědomí. Ukazujete přímo na pravdu skutečnost, abychom se zase nezamotali v předivo lží. Říkají Vám, že to není krása! Co je vlastně krása a kde je ta krása? Každá doba má svou krásu, ji podmíněnou. A vymizela-li ve zlobě a nestvůrnosti světa, kde ji V máte nalézt a vidět? V čem?

Musíme Vám být neskonale vděčni za Vaši odvahu. Byla to od Vás vážných a cílevědomých umělců (když odhlížíme od smečky napodobovačů a příživníků Vašeho umění) statečná odvaha v kubistickém a surrealistickém výrazu nám ta předvést naši dobu takovou, jakou jest. Byla to odvaha ne menší, než jaké je třeba parašutistovi, vyskočivším z letadla ve 14.000 metrech nad zemí, aby nezatáhl za šňůru padáku dříve, dokud neproletí řadou kilometrů mrazivou vrstvou stratosféry i atmosféry, aby při padákem zvolna nesmrzl. 1 Vám šlo o život. Nemyslím ten, který chrání v Paříži a jinde policisté, ale život Vaší umělecké duše, která měla úkol i povinnost, smrtelně vážnou, nám říci to, co říci měla. Záleží na nás, abychom slyšeli, záleží na nás, abychom porozuměli.

Ano, především je třeba rozumět. Nebudeme moci se dva dohovořit o jedné věci, když jeden z nás ji nebude rozumět. A rozumět umění — je přetěžká věc. Není to každému dostupné, a přemnohým těm, kterým by to bylo dostupné, nedostává se pile a vytrvalosti a dost tichosti duše, aby mohl se zdarem a vlastním prospěchem sledovat umělce na jeho dráze a rozumět jeho řeči.

Nelíkám, že so nevyskytují mezi díly uměleckými výstřelky a paumění. Když se však naučíme dobře pozorovat, bezpečně je rozeznáme, neboť jejich znakem je: pýcha.

Nezapomínejme, že umění není pro všechny, tak jako není pro všechny ani filosofie, ani matematika, ani astronomie, ani sport... Ale pro všechny je náboženství. A toto nabádá nás k poctivosti (především sama k sobě), ke spravedlnosti a k lásce bliženské. Nehřešme proto proti spravedlnosti a lásce jen proto, že nerozumíme. Nekamenujme proroky!

Msgre Karel Reban:

Svoboda výchovy

Z porad konaných počátkem února v ministerstvu školství o nové československé škole vzešlo rozhodnutí, že škola bude státní a jednotná. Těmito směrnicemi bude se řídit návrh školského zákona, jak jej vypracuje ministerstvo školství, který potom nastoupí cestu do jednání ve vládě a v parlamentě.

Katolická církev a katolický lid nikdy nemohou přijmouti tento státní školský monopol a nebudou mu nikdy, nekompromisně a neodvolatelně se budou bránit, aby svoboda výchovy jako součást svobody přesvědčení, svědomí, vyznání a jeho projevu byla ústavně zaručena.

Nechráníme stranou božské a kanonické právo církve na školství — o tom bychom se těžko dnes dohovořovali s těmi, kdo jsou opačného názoru. Připomínáme pouze právo příslušníků lidu a státu. Klademe si též otázku, co je školství více na prospěch, zda státní svrchovanost a výlučnost školy státní či svoboda vzdělání a výchovy i po té stránce, že stát přizná za určitých kautel i jiným činitelům právo školy zřizovati a vydržovati. Mimo diskusi jest, že eventuelní svobodné školství právně i fakticky dává státu, což jeho jest a že působí konstruktivně a kladně ve směru výchovy státoobčanské, že se bez výjimky a bez podstrannich úmyslů přiznává k základním duchovním pilířům vnitřního státního i lidového života, tedy u nás k lidové demokracii, sociální tendenci, a podstatným koncesím vnitřní i zahraniční politiky státní a národní. Věříme, že pro tyto zásady a proudy lze najíti i daleko účinnější garancie v upřímné vnitřní oddanosti, přilnutí ko státu a k jeho ideovému poslání, než by byl vnější nátlak ve formě školského státního monopolu.

Jak de facto vypadá dnes poměr škol veřejných k soukromým školám církevním u nás v zemích historických, o tom píše dr. Josef Kepr a ve svém stříživém článku Jednotná škola v revui »Československo«, leden 1946, kde odhaduje je na necelé jedno procento všech škol. Prosím: 99 : 1. Stojí tento poměr za boj, za rozdělení národa v tábory soupeřů? A bylo by to pyšné vítězství, kdyby jich 99% se světa zprovodilo to mikroskopické jedno procento?

Připomínáme, že these o škole státní a jednotné překročuje meze košického vládního programu, kde o nich není zmínky. Připomínáme že věc má i svou stránku finanční. Až dosud věcné náklady na školy národní v našich zemích nese hlavně obec anebo školní újezd, po příloze země. Je státní rozpočet v té situaci, že se může zatížit dalším břemenem? Propočítejte si finanční efekt návrhu zákona a nemějte odvahy podávati návrh tak pronikavý s poznámkou: Od propočítání finančních důsledků se zde upouští — jako to jeden návrh na zestátnění škol národních na podzim 1945 již měl.

Veliké i malé, ale vždy svrchované kultivované země, Belgie, Holandsko, Francie, Anglie, Amerika mají svobodné školství, aniž by se bály, že ohrožuje existenci a nosné duchovní pilíře státu. A my bychom se toho báli? Ve Francii jedna ze tří vládních stran, strana národního republikánského hnutí, inspirovaná idejemi křesťanskými, uzavřela pakt o účasti na vládě, že francouzské svobodné školství zůstane nedotčeno, a my bychom se té hrstky soukromých škol báli?

Na podzim 1945 konal se v Londýně světový sjezd mládeže. Dva zástupci britští, jeden protestant a druhý katolík, navrhli resoluci, která prohlašovala, že svoboda náboženství neznamená jen svobodu kultu, nýbrž také svobodu propagace, tedy i výchovy. Náboženské společnosti mají míti plné právo učit podle svého vyznání na svých vlastních školách, kolejích a universitách. V komisi byla resoluce přijata všemi hlasy kromě hlasů Ruska, Jugoslavie a Venezuely. V plénu sjezdu dodala k tomu komise, jednající o výchově, požadavek náboženských škol pod státním dozorem. V debatě kdosi (Angličan) navrhoval další požadavek, aby totiž státy byly povinny přispívati na soukromé školy náboženské. Po bojovné diskusi byla odhlasována konečná resoluce, podle niž žádá světová mládež svobodu kultu i propagace, i vyučování na vlastních školách. Resoluce byla přijata velikou většinou — také hlasy zástupců Ruska — proti hlasovali jenom zástupci Venezuely, Equadoru a — Československa. Mladí z celého světa se nebojí propagace ani školy náboženské, u nás se jich budeme bát a budeme je tlumit zákony prohibičními?

Opakujeme: Nechali jsme stranou důvody, jež církev za sebe a za věřící lid pronáší jménem křesťanství a jež čerpá ze svého Kreda. Nadhodili jsme pouze několik myšlenek prostě lidských, občanských a lidových, jež by snad mohly stačiti k důkazu, že do důsledků provedená demokracie se vztahuje také na školu a výchovu.

Od svobodné výchovy ustoupiti nemůžeme.

Krása víry v Eucharistii

Kanovník Lergnier z Boulogne (na pobřeží Normandie, kde v roce 1944 začala invase) přijel do Kanady a odevzdal kanadskému kardinálovi schránku prsti ze hřbitova, na němž odpočívají kanadští vojáci, padnuvší na půdě Normandie za svoji starou vlast. (Kanada byla původně francouzská.) Mimo to přinesl dva pytlíky pšenice z první poválečné sklizně na polích u Boulogne, kde rovněž bojovali a krváceli kanadští vojáci. Promluvil při tom takto: Přinesl jsem tuto pšenici, jejíž kořeny čerpaly sílu a život v krvi vašich hrdinů, vašemu kardinálovi, aby z ní byly udělány hostie, a aby se tak krev francouzských Kanaďanů těsněji spojila s krví Syna Božího, z níž jedině může vznešená oběť těchto vojáků dostati svůj pravý smysl, dostati pečeť a cenu věčnosti.

Z tohoto symbolického daru můžeme zase jednou rozjímati o kráse a hloubce tajemství Eucharistie, tajemství přepodstatnění všech věcí v Syna Božího.

Problém z nejbo'estnějších

Strašlivý zjev; vraždy nezrozených znovu boji!

V časopise »Kulturní politika« č. 20 z 1. března byla v kapitole »A co říkáte tomuhle?« pod titulkem »Zaručujeme« tato strašlivá věta: »Skoro veřejně se tím už některé ženy chlubí, že mají už sedmý potrat, jen prý je to teď drahé, 7000 Kčs to stojí... Zpravodaj západních Čech.«

A přes tuto větu, přes toto konstatování, že se vraždí občané tohoto státu, že se vraždí lidé, se v »Kulturní politice« přejde tak lacině, tak lehce, je to jen taková pikantní poznámka, takový vtípánek se nad tím urobí a jde se dál!

Začíná člověk počedím v lůně ženy nebo ne? A začíná-li početím život člověka a občana tohoto státu, je nám lhostejno, je-li tento člověk a občan vražděn? Nemá-li žena právo zaškrtit své dětí po narození, nemá ho právo zabíjet ve svém lůně ani po početí, protože to není už jen její záležitostí, nýbrž záležitostí všech, záležitost celého národa a státu. Za první republiky prý bylo takto zavražděno asi 350 000 dětí ročně, což dělá za 20 let 7,000 000 dětí!

I když je tato cifra nepřesná, i když mnoho z těchto dětí by zemřelo, přece zůstává fakt, že bychom měli dnes o dva až tři miliony mladých mužů a žen více, kdyby se byl v první republice tento mor potratářství nepodporoval. Dalo-li se to tehdy omlouvat bídou není pro to v dnešních poměrech omluvy žádné! Ponevadž, jak ukazuje ubohá poznámka v »Kulturní politice«, není ve společnosti, již ona representuje, pochopení, musíme se záchrany statistice dětí ujmouti my válečníi, jimž je život člověka svatý! Celý svět protestuje a právem proti barbarství páchaném Němci a ohrazuje se nejnovější proti popravám bojovníků za svobodu ve Španělsku a zde k vraždě ještě strašnější se mlčí, mlčí a mlčí a nanejvýš se vypustí taková lehounká poznámka... jako by se nic nedělo a nic nestalo....

Navrhuji: může-li existovat Spolek pro ochranu zvířat a těšit se přízni občanů tohoto státu — aby se zřídil Spolek pro ochranu nezrozených, který by měl tyto úkoly:

1. Bojovat proti propagaci potratářství.
2. Podporovat nastávající matky a poučovat je, kde a jak se jim dostane pomoci.
3. Potírat andělíčkářky a bohužel i andělíčkáře v řadách lékařů!

Stane se tak, bude-li v každém městě a místě odbočka, která bude míti tyto věci na starosti. Nikdo není vyloučen z této spolupráce, má-li jen zájem, abychom nevykrváceli z pohodlí, z touhy po požitku a lenosti.

Časopisy prosíme o zaujetí stanoviska k této otázce a čtenáře o sdělení svých názorů.

Ing. Jan Novotný.

LITERATURA

Johannes Joergensen, »Sv. František z Assisi«, Kuncíř 1945.

Životopis Joergensenův sebral veškerý historický materiál o sv. Františkovi. Spisovatel, obrácený k víře Kristově Františkovým dílem, chce splatiti v této knize svůj životní dluh. Objektivní posudek o knize by snad mohlo vyjádřiti číslo překladů do cizích jazyků z dánštiny, které jsou ve všech kulturních řečech. Jakožto osobité dílo působí ovšem podle čtenářovy vnitřní disposice (jak ji vyjadřuje i posudek ve Svobodném slově z 10. II. 1946, v němž si odpovídá suchý postoj recensentův k sv. Františkovi s postojem i k autoru knihy).

Protože Joergensen snese všecky zprávy o sv. Františkovi ve své knize, nalezne v ní čtenář nejrozsáhlejší poznání osobnosti Františkovy. A to je jest také hlavním kladem tohoto díla. Že bylo v životě Františkově mnoho zázračného, o tom jsou nejen zprávy soukromých životopisců, nýbrž i papežských diplomatických listin. Tím však netvrdíme, že mnohé zázraky nejsou spíše symboly a alegorie. Avšak právě souladem všech zpráv historických i symbolických docházíme k plnému pojetí Františkovy veliké osobnosti. Jak byla i jak ji, současníci viděli. Jisto však jest že Joergensonova kniha jest dílem historicky kritičtějším než básnické dílo Timmermansovo »Prosťáček Boží«. A jen českou mentalitou si vysvětlíme udivující poznámku o tendenčnosti Joergensonově. Ve svém posuzování vycházíme totiž od historicko-kritický poznané skutečnosti, nikoliv od předpokladu, že co je katolické, jest samo sebou tendenční a co zní protikatolicky, jest samo sebou objektivní.

P Dr Jan Ev. Urban OFM.

PRO DĚTI:

Fr. Hrubín - Jiří Trnka: **Říkejte se mnou** Melantrich 1945, cena 80 Kčs. Dětská říkadla pro děti předškolního věku, doprovázená kresbami Jiřího Trnky.

SKUPINA A, Ad:

Frant. Langer: **Děti a dýka.** V zajímavém líčení o hrdinství malého chlapce, který zachrání celou ves před úklady gestapa, ožívá případ lidický.

SKUPINA B:

Sonja Špálová: **Černý Honzík.** Lad. Kuncíř, Praha 1945, III. vyd. — cena 78 Kčs. Román o Janu Nerudovi ve vztahu ke Karolině Světlé — jen pro velmi vzdělané čtenáře, pro širší katol. veřejnost méně vhodné.

SKUPINA A:

Básně:

Jaroslav Zeman: **Velký návrat.** Melantrich 1945 — cena 25 Kčs. Dojmy z doby návratu z koncentračního tábora.

Robert Kanečný: **Píseň z cely.** Melantrich 1945 — cena 25 Kčs. Básně, tvořené v koncentráku.

Petr Křička: **Světlý oblak.** Kvasnička - Hampl 1945 — cena 40 Kčs. Po způsobu hrdinských zpěvů jugoslávských líčeno požití 7.000 obyvatel Kragujevce. Světlý oblak jsou duše zabitých, jež nakonec koi Panny Marie zpívají píseň Vítězství.

Jaroslav Seifert: **Přilba bídy.** Nakład. Práce 1945 — cena 43 Kčs. Je tu přetištěno 10 slavných básní »Osm dní« o pohřbu TGM, dále básně z doby okupace »Říp v okně« a z doby osvobození »S nárečí otevřenou«.

Sborník »K portě zbraň praporu« 21. V., září 1938. Berchtragaden Godesberg a Mnichov v tvorbě českých básníků. Uspořádal Kamil Resler. Nakl. V. Petr 1945 — cena 130 Kčs.

Herma J. Svozilová: **Kavalkáda.** Promberger, Olomouc 1945 — cena 30 Kčs. Pěkné, citové verše ženy které gestapo odvedlo muže a které se pod srdcem ozývá tukání dětátka.

Z domova a ze světa

J. E. nejdůst. pan biskup královéhradecký dr. Mořic Pícha v dopise odpovídajícím na dotaz šéfredaktora Neděle sdělil, že nesouhlasí s pozdravem »Chvála Kristu«, protože zatlačuje staré »Pochválen buď Ježíš Kristus« a tím je proti duchu Církve. Pan biskup dodal, že o této věci vydá pro svou diecési instrukce v příštím ordinariátním listě.

K této otázce si dovolujeme upozornit, že ředitelé pozdravu »Chvála Kristu« nečiní tak proto, že by se snažili odstranit pozdrav »Pochválen buď Ježíš Kristus«, nýbrž proto, že jinak mezi lidmi de facto neexistuje křesťanský pozdrav žádný. Není tedy otázka: Buď Chvála Kristu nebo Pochválen Pán Ježíš Kristus, nýbrž: Buď Chvála Kristu nebo většinou nic, nebo Dobrý den, Nazdar, Ahoj! Je samozřejmé, že v kostele, na př. před kázáním, bude vždycky více na místě delší pozdrav Pochválen buď Ježíš Kristus. ak.

Katolické vyznání víry je také vyznání svobody. Arcibiskup toulouský Saliège, jenž byl pro statečnou neohrožeností vůči německým okupantům vyznamenán purpurem kardinálským, pronesl při slavnosti odevzdání kardinálských odznaků dne 2. března řeč, v níž mimo jiné pravil:

My katolíci přicházíme z Betléma a to přes Kalvarii. Známe cenu svobody a hodnotu osobnosti lidské a stejně známe požadavky spravedlnosti.

Láska připravuje, podporuje a doplňuje spravedlnost. Spravedlnost a svoboda mají u nás totéž jméno, jméno vyjadřující skutečnost božskou a skutečnost lidskou a soubor všeho stvoření: Láska.

Věřím ve svatou, katolickou, apoštolskou a římskou Církev.

Toto vyznání víry je také vyznáním svobody, spravedlnosti a lásky. Mnozí mají víru a nevědí o tom a zasloužil, aby o tom věděli.

Jsou některé pravdy, za které se umírá. Vyznávám svou neochvějnou příchylnost ke stolci Petrovu a svoji nesmírnou vděčnost J. S. Piu XII.

7. březen byl den vzpomínání na T. G. M. Jedna ta vzpomínka ve Svob. novinách se týkala katolických spisovatelek v protestantských zemích. Co prý pan president o nich myslí. A on odpovídá: »Toť ta Undseika: ne, to není to. Byla, víte, nešťastná, měla muže pijana a synka, tušim, blbého, i zmlbili se jí protestantismus, to je všechno. Změnila Boha, jako změníme dodavatele, když jsme nespokojeni. Nepřestoupila pro pravdu, ale že se urazila. Toť to není ta pravá náboženskost.« Tato vzpomínka je jedna z těch, pro které věřící katolík nemůže na T. G. M. myslit bez hořkého pocitu o takřka úmyslném nepochopení. Věřící katolík má dojem přímo nespravedlivého zlehčování katolického problému. »Nepřestoupila pro pravdu, ale že se urazila.« V tom je ten zastaralý předsudek, že vzdělaný, myslící člověk nemůže být katolíkem. Z téhož předsudku byl ve »Světové revoluci« sv. František z Assisi prohlášen za typ protestantský, z téhož předsudku byli tamtéž katoličtí spisovatelé francouzští s Claudelem v čele prohlášeni za duchy reformní, také na rozchodu s Církví. Důsledek pro nás: Ne se rozčilovat, nýbrž hloubkou víry a usilovnou prací dokázat jak nesprávný je takový předsudek. ak

Pane Burlane, řeknete mi upřímně, co rozumíte vlastně kulturou? Myslíte, že zušlechťování člověka. Myslíte však, že ho zušlechtíte tím, když ho naučíte dělat si švejkovskou pisnu z věcí nejposvátnějších? Myslíte, že tato švejkovina se před něčím zastaví a že přes to bude ustavně opakovat slova Marxova, Leninova a Stalinova, věřit jim a řídit se jimi, a to i tehdy, když budou naléhat k nějaké oběti, kázni, sebezapření? Znáte jistě Shakespeara lépe než já a víte, že tento velký znalec člověka napsal »Účta je stěžejí světa«. Máte vy trošku k něčemu účtu? Myslíte, že vtip je vždycky vtip, nebo je to někdy hloupá sprostota? Není to vrchol nekulturnosti, jestliže jeden z nejkrásnějších textů Písma, s myšlenkou na něž umíral Hus a za něž se bil Žižka, Písma, které si s sebou nesl do vyhnanství Komenský a které čítal denně Masaryk, použijete k hloupé, bezduché kampani proti sv. Otci, ke kampani, z které nikdo nic nemá, která má u nás tentýž smysl, jako měly protižidovské kampaně v nacistickém Německu, t. j. hledání nějakého nepřítele tam, kde není, a poskytování pastvy lidové fantasii, aby se nestarala o vážnější a skutečnější problémy vnitřní?

(V »Kulturní politice« bylo použito místa z Písma sv., kde se mluví o Kristu Pánu v Jordánu a o zjevení druhých dvou božských Osob, jej provázejícím, k útoku na sv. Otce)

Pracovní kázeň v Sovětském svazu. Ukázku, jak vypadá, přinesl nedávno »Právo lidu«. Vyprávěl to jeden člen československé delegace, která nedávno navštívila Moskvu. »Tak na příklad za 20 neomluvitelných minut se dělníku i úředníku strhuje pokuta půl roku. Zameškáli někdo 20 minut bez omluvy po druhé, jde ihned do pracovního tábora.«

Že pracovní morálka je špatná, a že se solva pozdvihne pouhými domluvami nebo pochvalami pilných, je více než samozřejmé. Že bude vždycky třeba donucování, ba i trestů, je také více než pravděpodobné. Ale stejně nám právní cit říká, že v trestech musí být jakási úměrnost, že právě v této úměrnosti byl hlavní pokrok evropského moderního soudnictví. A tak se člověk ptá, zda se ze slova pokrok, tak často provolávaného a vyhlašovaného, nestává trapná karikatura, a zda byl nacismus skutečně celý poražen a zničen.

De Gaulle se neobohatil. Výrobní poměry mají rozhodující vliv na běh dějin. Tak zní jedna z hlavních thesí marxismu. Je v ní mnoho pravdy, ale není v ní celá pravda. Dějiny jsou tvořeny i z jiných pohnutek, z pohnutek ideálních. Láska k vlasti na př. není jen kapitalistický výmysl, což ostatně poznalo Rusko za »Velké vlastenecké války«. A že lidé, kteří nejsou marxisty, nejednají vždy proto, aby si zachovali nebo nashromáždili kapitály, ukazuje příklad generála de Gaulla, o němž referuje takto Mladá Fronta: »Francouzští politici a vysocí důstojníci marně hledají způsob, kterak by vyznamenali generála (nyní však technicky jen plukovníka) de Gaulla za jeho zásluhy jako vůdce bojující Francie za války. Dnes tento muž, jenž ještě před měsícem byl všemocným, nemá vlastního domu a dostává od vojenské správy jen 15.000 Fr. měsíčně, to je v našich penězích asi 6.200 Kčs. za něž si ve Francii stěží lze koupit jedny slušné šaty. De Gaulle najal si v pařížském okolí malinkou loveckou chatu, kde nyní píše své paměti.«

V roce 1948 se asi oslavujeme. Toho roku totiž uplyne 50 let od Národopisné výstavy (to sice bylo už r. 1945, ale, abychom si to nenechali ujít, proto se toho asi důstojné vzpomene roku 1948) pak sto let od zrušení roboty, od prvního Slovanského sjezdu a od svatodušní revoluce, dále tři sta let od obléhání Prahy Švédy a od uzavření westfálského míru, 600 let od založení Karlovy university, nemluvě o řadě výročí a jubileí menších. Aby tato výročí byla oslavena způsobem hodným svobodného národa, ustavila se už teď zvláštní společnost. U nás, jak se zdá, patří k pojmu svobodného národa především možnost oslavovati.

Strahovský chrámový sbor zve pěvce, ženy i muže, kteří milují dobrou kostelní hudbu, ke studiu světové literatury staré i soudobé liturgické hudby. Informace a podrobný program zkoušek v nejbližším čtvrtletí zašle na požádání **Schola cantorum, Praha I, Karlova 2, tel. 355-67.**

P. Schikora C. Ss. R., redaktor Dobrého Pastýře, nás velice pochválil v č. 8 svého časopisu. Uznal, že se nebojíme řešiti i časové problémy nekompromisně katolicky. »Přáli bychom si, aby Katolík byl rozšířen v statisících exemplářích.« Uznání tohoto snad nejzasloužilejšího apoštola katolického tisku u nás nás velice těší a bude nám vzpruhou k další práci.

DIVADLO

ZELENÁ PASTVISKA. Hraje Větrník, divadlo v Mozarteu, Praha II. Režie a úprava: Smida.

Tato parodie biblických příběhů je pásmo sešívané z Bradfordovy hry »Černošský Pán Bůh a páni Izraelité« a z Connellyho »Zelených pastvisk«. Do toho je rozstříhána B. Shawa: »Cesta černošské dívky k Bohu«. Přihlížíme-li k umělecké úrovni této kombinace, vyjímá se tam B. Shaw jako hedvábná záplata na režné sukni. Na překladu textů se účastnilo celkem šest lidí, jejichž jména součtně zamlčíme.

Z třihodinového představení, jež postrádá spádu a dramatického napětí tak, že máte chuť odejít už v první polovině, diváci se dovědí, že si černoši v Americe představují Boha jako starého pána v cylindru, který úřaduje ve výtahu, opaseném božím okem. Knihy mu vede archanděl Gabriel, vidiné zvaný též Gába. Na svět sjíždí tento Pán Bůh občas po klonzacce, stvoří první lidi a brzy toho lituje, poradí Kalnovi, aby dal do zaječek před šerifem, protože kořenockonči je Kain sympatický, pracovitý chlapík a liný Abel ho posměchem k vraždě vyprovokoval. Mojžíš nazývá své zázraky eskamoterskými kousky (To byl prima trik, říká Pánu Bohu po zjevení v hořícím keři) a tak to jde pořád.

Bloudění židů pouští, pak scéna u Noemovy archy před potopou, to jsou jen jiskřičky v popelu, jež dávají tušit, co by se tu bylo dalo vytvořit krásného, kdyby tento motiv zpracoval skutečný umělec. Víme, kolik poesie a zvláštní krásy mají v sobě černošské pohádky, byly přeloženy také do češtiny. Slyšeli jsme již černošské písně, plné podivného, zádumčivého půvabu. Proč tedy zde teď naprostý nedostatek poesie, proč místo písní ubohé, prozaické větičky?

Bylo by jistě zajímavé zachytit jevištně prostotu náboženské obraznosti primitivů, ale takhle se to nedělá: místo úsměvu výsměch, místo umění — patvar. Jaký nevkus předvádět biblického Joba stylem frašky! Problém utrpení se přece neřeší žertíky. A tak celkem — byť mají herci obličeje černošky černé, nezamaskuje to běloššký cynismus, jež tuto hru zplodil. Režie si vypomáhala projekcí světelných obrazů tam, kde výtvarník nestačil. To jen zvyšovalo roztříštěnost dějové plynulosti. Nelze říci, že by tato hra byla kulturním přínosem.

Marie Holková.

FILM

Třída Ad (vhodné i pro mládež):

Osvobozené Československo. Sovětský film mluvený česky. Dokumentární reportáž o porobě a osvobození naší republiky a triumfálním pochodu Rudé armády od Stalingradu přes Karpaty až do Prahy. II.

Marie Luisa. Švýcarský film. Příhody francouzského děvčátka, které z bombardovaného města je odvezeno na zotavenou do pohostinného Švýcarska, kde se mu dostane všemožné péče. Pěkné mravní motivy. II.

Cesta vpřed. Anglický film. Typický, britský válečný film o osudu jedné čety. Z civilistů, majících odpor k vojenské kázni, stanou se zásluhou vytrvalých a takřka velitelů dobří a obětaví bojovníci. II.

Na perutích lásky. Ruský film s budějnými a válečnými záběry ukazující život ruského lidu v míru i ve válce. II.

Třída A — filmy pro dospělé bez závad.

Dům na křižovatce. Anglický film. Fantastická historie několika lidí různých povah a osudů, kteří se setkávají v západním venkovském hostinci, kde se vrátí čas o rok zpět. Film chtěl varovat anglické obecenstvo před předčasnou lehkověrností. III.

Třída B — filmy s určitými závadami.

XIII. revír. Česká detektivka podle námětu E. Fikera »Zlatková cesta«, řešící dosti spletitý případ a porozumění pro poklesky postižených lidí. Trochu podivné prostředí.

Začarovaný kruh

V Praze vychází každý pátek časopis »Kruh«, týdeník pro poznání soudobé společnosti. Vydává jej Sociologický kruh posluchačů vysokých škol pražských. Studenti mají jistě právo na to, aby nebyli ve všem dokonalí, aby blouditi a hledali. Je však těžkým prohřeškem proti duchu, když přišli vzdělanci své omyly a domněnky dogmatisují, přestávají diskutovat a hledat pravdu. Tomuto nedostatku by se dalo říkat duchovní fašismus. Tak v časopisu »Kruh« jsme našli nedávno nevěcný útok na sv. Otce, čerpaný z informací, jak se říká »třetího vývaru«. Místo aby denní noviny opisovaly z časopisu mladých sociologů, mladí sociologové opisují z novin. Nebo v 6. čísle je redakční článek »Vznik člověka«. První věta zní: »Církev ještě stále vytrvale učí, že r. 4004 př. Kr. stvořil Bůh člověka Adama z hlíny. Je to vědecký, rozumový nesmysl.« — Tuhle vědeckou »pravdu« napsal pan redaktor do čísla, jež vyšlo v den zahájení VIII. Akademického týdne, který se konal na téma »Člověk«. Přednášeli na něm umělci, básníci, lékaři a vědci o člověku s hlediska křesťanské nauky, ale naši mladí sociologové z »Kruhu« nepřišli hledat pravdu, hájit pravdu a držet pravdu. Stačí jim, že paroušků po německých profesorech XIX. století. Přenesou-li studenti tuto tupou nesnášenlivost i na pole sociální, pak se nebudeme divit, když dělníci rukou pozdají a podvědomě vycítí svou přirozenou inteligenci a převahu nad polovzdělanci a pošlou je do dolů. A nakonec, abychom nebyli viněni z přílišného pesimismu, pokud jde o mladé sociology z »Kruhu«, citujeme ještě poslední větu zmíněného článku: »Člověk se stal člověkem, třebaže v něm stále ještě doznívají (a doznívají) ony statisíce let polozvířecího stavu«. fj.

Pathos mravní nejistoty

Všichni, kdo prošli opravdu velkým utrpením — a je to skoro polovina národa — přinesli si z této cesty utrpení i skutečný vznos, nikoli tón patheticky, nýbrž skutečný vnitřní pathos.

Ale — a tu přicházíme k jevu, který postihl kdysi i jemnocit hellénský, který na tom postavil své velké drama — není jen pathos pravdy, není jen pathos lásky, není jen pathos hrdinství — je také Kreontův pathos vládcovské demagogie, je také pathos zloby, je také pathos mravní nejistoty. A tento pathos, nefalšovaný a hluboký, pathos, za nímž jsou také prožitky, slyšíme často z úst i z řádek lidí, kteří z mravní nejistity raději boří než staví, kteří se cítí oprávněni „vyčistit" ty, kteří jsou jim osobně nepříjemní, odsoudit fakta, která oni hodnotí subjektivně tak nebo onak. A cítí, nebo zdá se jim tak, že jsou v právu. Skutečně, nechtějí se snad mstit. Odmítli by právem rozhořčené, kdyby jim někdo předhodil, že jejich jednání je odvetné. Ne, oni se prostě ztotožnili s právem. Jsou si jisti, že, ponevadž také a velmi trpěli, mají právo vyříditi jiné lidi. Jsou si však jisti?

Nejsou si zcela jisti. Proto jsou v jejich projevech tak časté protimluvy, proto pronásledujíce na příklad „nacistické" myšlení v jiných, nerozpakují se odstranit toto myšlení nacistickou methodou. Proto je v jejich projevech i hlasitá nadsázka. Zní tu pathos mravní nejistoty. A ten, jako každý pravý pathos, odkrývá hlubší vrstvu pravdy: pravdy o tom, že za zdánlivou jistotou je bolest nesobního ublížení a vykořistění. Pathos toho, že nenávistivo se, přece se nenásilí. V-á.

ROZHLAS

Protesty posluchačů rozhlasu rostou, dosud však neponhnuly ani ministerstvo informací, ani ředitelství čsl. rozhlasu k tomu, aby aspoň částečně bylo vyhověno katolickým požadavkům. Čsl. rozhlas ještě na poslední přípis gen. sekretariátu neodpověděl.

Provádějte soupis posluchačů, prosíme bez zvláštních přihlašovacích blanketů, neboť nedostatek papíru znemožňuje vydati tolik přihlášek, aby mohly celou akci obsáhnouti.

Generální sekretariát katolíků upozorňuje ministerstvo informací, že je nepolitickým sdružením katolíků.

Ze Svatováclavské ligy

v Praze IV., Hradčanské náměstí 8.

K ohlášené pouti do Lurd, Fatimy a Říma sdělujeme přihlášeným zájemcům, že technické překážky nás přinutily odložiti pouť až na měsíc červenec, nebo srpen. Pouť bude uskutečněna jen do Lurd, bude však do programu pojata La Saleta, příp. jiná význačnější místa ve Francii. Pojede se pravděpodobně vlakem. Vyjednávání jsou v proudu. Přihlášeným nebude zvlášť odpovídáno. Budou informováni vždy touto cestou a až budou známy podrobnosti, zvláštním spěchem obeznámíme. Zájem o pouť je mimořádný.

Abrahamoviny br. Jos. Kozáka, 21. března t. r. dožije se 50. roku svého věku jeden z prvních členů S. L., zanícený citel svatého Václava, neúnavný a věrný spolupracovník, sekretář S. L. br. Josef Kozák. Vzpomeňte naň ve svých modlitbách.

K dnešnímu číslu připojujeme složenky poštovní spořitelny. Z technických důvodů nebylo možno vyloučiti ty, kdož mají již časopis předplacen. Nechť nám laskavě prominou a složenku si uschovají pro příště.

Duchovní cvičení pro dívky k. např se od 23. března ráno v Ošetřovatelské škole v Hradci Králové. Poplatek dobrovolný. Potraviny nebo potravinové lístky s sebou! Přihlášky přijímá Exercitní kancelář v Hradci Králové, Jiráskova 238.

Serafinská škola v Třebíči - kapucínský klášter. Chlapci od jedenácti let, voláme vás k františkánskému ideálům v řádě sv. Františka kapucínů. Nadání a náboženský založení hoší, hlaste se do Serafinské školy v Třebíči, která vám umožní studium na gymnasiu a uvede vás do duchu kapucínského řádu, abyste se stali knězími-kapucíny, užitečnými Církvi a národu. Přijímáme i ty, kteří již absolvovali některou gymnasijní třídu.

Provincialát řádu kapucínského v Praze IV.-89 přijímá mladíky od 12 let, nábožensky založené, kteréhokoli povolání, kteří by se chtěli věnovat řeholnímu životu jako bratří laici-kapucíni. Prosíme vdp. faráře o oznámení k kázateiny.

Dobrovolné příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány a budou, pokud si to dárce výslovně nepřeje, kvitovány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 611 70. — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází první a třetí neděli v měsíci. — Poštspořitelna Praha 208 401. — Ridí P. Adolf Kajpr T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na půl roku 20 Kčs, na celý rok 40 Kčs (s poštovným). Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací pošt. úřad Praha 16. — Vytiskl Živnostík v Praze XII., Belgická ul. 20.

KATOLÍK

7

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 7 DUBNA 1946 • CENA Kčs 1.50

Hle, prapor Králův vlaje zas...

Alexander Heidler.

Kříž Kristův, k němuž jsou v těchto dnech upjaty zraky celého křesťanstva, je zajisté velké tajemství, které se vymyká každé lidské logice. Nikdy plně nepochopíme mysterium vtěleného Boha, který trpí a umírá. A ze všeho nejméně dovedeme pochopit nezištnou lásku k nevděčnému lidstvu, která ho k tomu strhla.

Je tomu však jako u jiných tajemství víry: podobají se slunci, do kterého se nemůžeme přímo zadívat, protože oslňuje náš slabý zrak — ale v jeho světle vidíme všechno. Tak i tajemství Kříže přesahuje naše chápání. Ale když jsme jednou poznali jeho skutečnost, plynou z něho jisté důsledky s železnou logikou. Všimněme si z nich aspoň těch, které na první pohled bijí do očí.

Ten, kdo zde trpí a umírá, četl v hlubinách lidských srdcí jako v otevřené knize. Viděl věci budoucí jako na dlani. Slovem zastavil cyklon; z pěti chlebů připravil večeři pěti tisícům chudých rodin; odvážným dotekem mnohokrát obnovil pleť v rozkladu malomocenství; pokud víme, vrátil duši do tří těl, jedno z nich již bylo v rozkladu. Ten, kdo zde zemřel jako vzpurný otrok na šibenici, třetího dne vstal z mrtvých. To nejsou pohádky. To jsou zprávy očitých svědků, kteří je zpečetili svou krví. Nedají se prostě vymazat z dějin. Ti, kdo je chtěli poplrat, potvrdili s obměnou staré přísloví: Devatero theorií — desátá kapitulace před původními prameny.

A přece tento Pán přírody, Pán života a smrti, tak příserně, ale docela příserně trpí. Vnitřní stav si vůbec nedovedeme představit. Třebas ono: »Proč jsi mne opustil? . . .« Ale můžeme si trochu představit utrpení fysické, rozbičovaná ramena a prsa, krvácející nos, rozryté čelo, krev mezi vlasy, rozbité koleno, probité ruce a nohy, vymknutý kotník, tři hodiny tetanových křečí . . . Je to on? Ten, jehož stín hojil rakovinu? Který bude pozitří volat: Pokoj vám? A jist zase mezi svými rybu a plástev medu?

Ano, je to on. Ještě se bude legitimovat svými pěti jizvami. – Ale pak to tedy jistě všechno trpí dobrovolně. A musí to »stát za to,« jemu stát za to, že takhle umírá. Pro sebe ne, ale pro nás. Tu před námi stojí s železnou logikou závratný závěr:

Od jaké strašlivé propasti hrůzy a neštěstí nás chtěl zachránit! — Jaký nezměrný oceán štěstí a blaženosti nám získal za takovou cenu!

Jak ohavná věc musí býti hřích! Jak temný a bezedný musí býti vír věčného zavržení! — Jaké hodnoty musí býti pokání, odpuštění, milost, ctnost, nebe! Když se Syn Boží pro ně odhodlal k takové oběti!

Jak neúprosné *spravedlnosti* musí — nutně musí — propadnouti ten, kdo vědomě odkopne nabídku takové lásky! — Jak by nám mělo být samozřejmé odpovědětí na lásku láskou, na oběť obětí, na Kříž křížem! A konec konců, jak se to vypíatí, tisíckrát vyplatí!

Zamyslíme-li se trochu logicky nad tajemstvím Kříže, přestaneme krčit rameny nad základními křesťanskými pojmy: peklo — nebe, hřích — milost. Přestaneme se báti velikonočních svátostí — a nejen velikonočních. Odhodláme se k tomu, co právě od každého z nás ukřižovaný Spasitel žádá. U někoho je to třeba vstup do kláštera, u někoho pořádný sňatek, u někoho zaplacení náhrady a u někoho další dítě . . . já nevím, co ještě, ale ty to, milý čtenáři, asi víš.

Všechno se nakonec s logickou nutností točí okolo jediné otázky: *spása duše*. Nejen mé duše, ale co možná všech. Spasiteli stála za to; musí státi i nám. Všechno naše katolické mluvení a psaní, organisování a podnikání je bezcenné, není-li toto cílem a nejvyšším zákonem. A jsme-li opravdu spojeni s ukřižovaným Kristem, pak si nutně všichni — třebas každý po svém — osvojíme modlitbu a program apoštolských světců: *Dej mi duše — a vem si, co chceš!* Tak nějak se modlil k Otci Kristus na kříži. To je světlo, které se logicky přýští z temného tajemství Kříže.

Padl a přece zvítězil

Loňské jaro, jehož první výročí se před námi začíná otevírat, bude jistě náležet k nejtragičtějším epochám dějin. Mimo jiné, co se tehdy stalo, zmizeli v krátkém mezidobí nějakých dvaceti dnů tři mužové, kteří před tím rozhodovali o osudech milionů. Roosevelt, Mussolini, Hitler. — Takřka nepřeklenutelná propast zeje mezi prvním a dvěma následujícími, a přece je smrt stejně pohltila svým nenasytným jícnem. Jak bezútěšný by byl život, kdyby skutečně všichni tří stejně skončili v tom, co se nic nazývá . . .

12. dubna vzpomeneme na Roosevelta. Zasluhuje opravdu, aby jeho jméno bylo v galerii našich osvoboditelů. Není jisté, jaký by byl býval výsledek války, kdyby on nebyl stál v čele amerického kontinentu a kdyby od začátku nebyl postavil celou svou osobnost jasně a nesmlouvavě do služeb svobody a práva.

Když nám ráno po jeho smrti sdělovali kamarádi tuto událost, jak ji zachytli u illegálních přijímačů, nechtělo se nám tomu věřit. Bylo to ještě na nádvoří v Dachau, a my jsme se zachvěli o svůj osud. Ale když se ukázalo, že nelze pochybovat, ukončili jsme se vědomím, že pád Německa nemůže už zadržet ani smrt toho, jenž k němu přispěl tak značným podílem.

Ostatně bylo třeba si uvědomit, že náš osud nikdy není jen v rukou pouhých lidí. Skrze lidské ruce, ať už dobré nebo hrůzné, je to vždy Boží ruka, která nás vede a chrání. Jest cti Rooseveltovou, že »zdycky uznával marnost jakéhokoli počínání lidského bez Boha. Vyznal to mnoha a mnoha způsoby, vyznal to zejména krásně v jedné své řeči, pronesené před deseti lety v Buenos Aires:

»Co můžeme učiniti pro mír? Vyznáme-li svou víru v demokracii, neboť nejpevnějším hradem k obraně míru je svoboda. Toto vyznání by však nebylo úplné, opomeneme-li zároveň vyznati svou víru v Boha. Právě vymizení této víry je hlavní příčinou ctižádostivých choutek dobyvačných a hospodářských bojů, jež jsou kořenem, pramenem a základem všeho lidského utrpení. První ze všech svobod je svoboda skláněti se před Bohem, uznávati Jej, adorovati Jej.«

Jak o nás soudí v cizině

V pařížském vydání listu »New York Herald Tribune« z 19. března shrnuje americký korespondent své dojmy o politice českých katolíků:

Dva členové pražské vlády, komunista a katolik, jeli mimo budovu, v níž měl být umístěn budoucí parlament.

Komunista řekl katolikovi: »Předpokládám, monsignore, že vaše strana zaujme v parlamentě místo pravice.« »Nikoliv,« odpověděl katolík. »Proč ne, monsignore?« »Protože my, čeští katolíci, nepatříme k pravici. Nepatříme ani ke středu, nýbrž k pravému křídlu levice.«

Čeští katolíci jsou vskutku jako celek nejradikálnějšími katolíky na světě. Svou protifašistickou činností v době německé okupace si získali pochvalu celého národa. Neslyšel jsem, že by čeští katoličtí kněží byli kolaboranty. Asi sto z nich bylo popraveno, nebo zahynulo v koncentračních táborech.

Čeští katolíci jsou nejen nesmiřitelnými antifašisty, ale ve svém sociálním a hospodářském smýšlení jsou socialističtější než kterákoliv jiná katolická strana poválečné Evropy. Podporují dekret o znárodnění. Název jejich hlavního deníku je »Lidová demokracie«. Tímto výrazem označují socialisté a komunisté celé Evropy novou demokracii, za kterou se staví, na rozdíl od staré, tak zvané buržoazní demokracie.

Postoj českých katolíků k Rusku jest též pozoruhodný. Za svého pobytu na Moravě strávil jsem jednu noc u katolického kněze ve vesnici Jasaně. Na knihovně jeho pracovny viděl jsem fotografie msgre Šrámka, vůdce českých katolíků, presidenta E. Beneše a Stalina. Tázal jsem se svého hostitele, proč cti největšího marxistického vůdce světa. Jeho odpověď byla stručná a významná:

»Jsem Slovan,« pravil, »a Stalin je vrchním velitelem nejmocnější slovanské armády dějin. Tato armáda nás zachránila před záhubou a bude nás chránit i v budoucnosti proti útokům Němců a jejich úsilí vyhubiti nás.«

Na obálce »Obzorů«, nejpřednějšího pražského katolického týdeníku ze 7. listopadu byl vyobrazen Lenin a prapor s kladivem a srpem. Vnitřek byl bohatě ilustrován fotografiemi Stalina jakož i plakáty a prohlášením revoluce z roku 1917.

K dalšímu oficielnímu uznání sovětské revoluce katolíky došlo téhož dne v chrámu sv. Jakuba, který patří k nejstarším a nejnádhernějším pražským kostelům.

Dr. Fiala, mnich minoritského řádu pozval zahraniční dopisovatele na zvláštní mši, konanou na počest ruské revoluce. Pokud se týká dekretu o znárodnění, pravil: »Pro nás katolíky není znárodnění otázkou sporu mezi kapitálem a prací, nýbrž otázkou trvání národa.« Sociální demokraté a komunisté říkají přesně totéž.

Ptal jsem se ho později, zda dostal od arcibiskupa povolení k oficiálnímu uznání revoluce z roku 1917. Odpověděl: »Náš pražský arcibiskup zemřel. Dostal jsem však písemné povolení jeho kanceláře.«

Vzhledem k tomu, že dr. Fiala patří k uznaným nastávajícím katolickým vůdcům v zemi, měl jsem s ním ponékud delší interview. Je synem kováře ze Spišské Nové Vsi na Slovensku a jest mu 31 let. Studoval v Římě filosofii a theologii a v Praze je od roku 1935. Musel uprchnout z Prahy, protože byl antifašistou a pomáhal Židům za hranice tím, že je křtil a umožňoval jim získání víza pro cestu do Jižní Ameriky. On sám se uchýlil na Slovensko, kde organisoval Katolickou radu, která bojovala proti německému i slovenskému fašismu.

Stal se partyzánem a bojoval s rudou armádou. Pravil: »Nechť mluví svět o Rusech co chce, vím, že se nevměšovali do otvírání našich institucí církevních. Naše učiliště, naše střední školy, náš tisk, to vše opět funguje. Můžeme vyznávati svou víru právě tak svobodně jako v předmnichovské době.«

Čeští katolíci patří k slovanský nejuvědomělejším článkům Společenství. Jsou vroucími vlastenci a dědici vysoce liberálních a intelektuálních tradic, jimiž byli Čechové známi. Patří proto k nejpřednějším bojovníkům hnutí pro smír východních a západních církví. Nynější kampaň proti Vatikánu je od tohoto úsilí neodradila.

Mohutný hold sv. Otci

Již po redakční uzávěrce tohoto čísla docházejí nám zprávy o skvělé manifestaci k poctě sv. Otce Pia XII., kterou uspořádalo Arcibratrstvo sv. Michala archanděla v neděli dne 31. března ve Smetanově síni. Sál byl přeplněn, na podiu usedli členové arcibratrstva v čele s předsedou Dr. Sklenářem, chargé d'affaires papežské nunciatury v Praze, Mons. Rafael Forni; na předních místech seděli nejvyšší představitelé našeho církevního života a katolické akce. — Prvním řečníkem byl P. Zgarbik z Tovaryšstva Ježíšova, vězeň terezínský, který skvělou řečí obhájil osobnost sv. Otce před lživými útoky. Zdůraznil, že útok na papeže je útokem na Církev a čistotu víry a mravů. Po varhanním přednesu papežské hymny promluvil Msgre Zlámal, český Američan, který skvělým způsobem synchronisoval dnešní život Církve jako mystického Těla Kristova se životem Krista historického. Papež je opravdovým náměstkem Kristovým jako viditelná hlava Církve. Bouřlivé nadšení byl provázen český projev Msgra R. Forniho. Stačili jsme si poznamenat tyto závěrečné věty: **»Svatý Otec zná krásné vlastnosti vašeho národa. Jeho oběť spojená s vaší obětí vystoupí před Boha a svolá na vaši krásnou, drahou českou zemi — »zemský ráj to na pohled« — vlast tolika světců, místo posledního odpočinku vašich mrtvých, mnoho nebeského požehnání.«**

Z této povznášející manifestace, plné lásky a nadšení, bylo posláno blahopřání k životnímu jubileu sv. Otci a projev oddanosti panu presidentu republiky. -an

Modla nacionalismu

Nacionalismus je snad nejnebezpečnější hereze dvacátého století. Je to dědictví století předešlých, je to náhražka jednak za ztracenou víru náboženskou, jednak idealisující natěr pro různé odstíny nejhmotářštějšího egoismu. Člověk potřebuje nějaké absolutno, jemuž by se klaněl, a tím se ve dvacátém století většinou stala pozemská vlast, národ, jejich velikost a moc. »Mussolini má vždycky pravdu«, říkávali ve fašistické Italii, a tak nebo onak se to říká skoro v každém jiném státě evropském. I když se to nesoustředí tak výlučně na jednoho člověka, přece nikdo nikdy neuzná, že by národ jako takový mohl nem ti pravdu, že by se mohl v něčem mýlit, že by měl činit pokání a vyznávat své viny.

Známý pastor Niemüller, jeden z mála německých duchovních, kteří důsledně a nekompromisně prohlašovali, že není možno hlásit se současně ke kříži Kristovu a k hákovému kříži Hitlerovu, který za to léta proseděl v koncentračním táboře, se nezměnil ani nyní, i nyní káže neúnavně potřebu pokání:

»Všechny národy se dopustily hodně vin. Ale souhrn německých zločinu je větší, přísnější větší než zločiny všech ostatních národů dohromady. Dokud to na sebe veřejně nevyznáme, zůstane v nás něco shnilého. Naše duše nenalezne pokoj. Smrtelná nedůvěra odděli od nás ostatní a nechá nás jako vyhoštěnce.« A při jiné příležitosti:

»Musíme prohlásit otevřeně, že jsme vinni na nacistických vraždách, že jsme vinni vražděním německých komunistů, Poláků, Židů a obyvatelů v územích okupovaných německým vojskem. Musíme žádati na soudu světa, aby potrestal naše zločiny, hlasitě projevit svou lítost a žádat pokorně ave oběti za odpuštění.«

Tento hlas Niemüllerův je i v dnešním poraženém Německu hlasem volajícího na poušti. Bouře odporu se zdvihla proti němu přímo v kostele, kde tato slova pronesl, a studenti — bylo to v universitním městě Erlangen — organisovali proti němu demonstrace takových rozměrů, že úřady musily zakročiti.

Nemyslíme si však, že ostatní národy jsou v základě jiné, že my jsme jiní. Ne, že bychom měli tolik vin jako Němci. Niemüller sám připomíná, oč větší jsou zločiny Němců. Ale onen pocit: »Jiní jsou horší než já. Já jsem lepší než druzí.« v nás dívá vznikat pocitu farizejské povýšenosti, která zaslepuje, tak že pak nevidíme a nechceme vidět, jak se pomalu dostáváme do podobných kolejí. U nás se také vlastenectví stává nejvyšším zákonem, a žádného nejsmrtelnějšího hříchu se tak nebojíme. Jako předbůžky, že nejsme dost vlastenečtí. A z toho vzniká pomalu tatáž nacistická mentalita: všecko musí být dobré a krásné a dovolené, slouží-li to vlasti, nebo dá-li se tomu aspoň vlastenecký plášťík. V té věci se stáváme úplně nekritickými a veškerá naše příslovečná soudnost nás snadno opouští. Sebe neodůvodněnější podezření z nevlastenectví, vržené na zdař Bůh do tváře třeba lidem nejpoctivějším, způsobí, že brzo zapomeneme na sebe větší jejich zásluhy a jsme s to vyhýbat se jim jako malomocným. To všecko je nacismus v nás. Je to jakési nekladné svědomí, je to fakt, že i naše láska k vlasti není na správných základech a z toho pak ta nervosita. Je to modla, která stále žádá lidské oběti.

Nezapomínejme, že za všech časů, a zejména v dobách vybičovaného nacionalismu, se určití lidé na vše dívali očima politiky, že jim vždycky byla nepochodná jakákoliv činnost náboženská, která připomínala, že naše víra má co mluvit do všeho našeho soukromého i veřejného života. Každé takové pojetí náboženství se vždycky ubíjelo a znemožňovalo tím, že se mu dával puno politiky. Celá kampaň proti Vatikánu není nic jiného, a jiné a jiné příklady k tomu.

A hlavně nezapomínejme, že blaho národa, jak mu obvěčejné rozumíme, není nejvyšším zákonem. Nade vším jsou věčné Boží zákony spravedlnosti a pravdy. A těm se musí podrobit každý, ať jednotlivec nebo národ. Nedejme si vzít důstojnost svobodných lidí a sečtěme podle toho i činy těch, kteří mají v rukou správu věcí našich. Jinak bychom se mohli stát stádem, které se jednou bude vymlouvat: »My za to nemůžeme! My jsme to nevěděli.« tak jako to dnes dělá většina Němců. ak.

Poznámky k řeči ministrově

Pan ministr Kopecký pronesl na sjezdu komunistické strany velkou řeč. Mohutná řeč, to se musí nechat. Důstojná ministra propagandy, nebo informací, jak se říká u nás. Řeč plná nejhonosnějšího optimismu.

»Jsme pro svobodu přesvědčení politického, ideového i theoretického a jsme také pro svobodu hlásání ideologických názorů, arcif s vyloučením fašistické ideologie a fašistických reakčních názorů.«

Ta fašistická ideologie by se měla jednou pěkně jasně definovat, co to je. Máme na příklad zkušenosti s rozhlasem jehož je pan ministr šéfem. Nesmíme tam mluvit o pravdách své víry a nevíme proč. Promluva o růženci přece ne není snad fašistická ideologie. Proč tedy budí takový odpor, není-li ta svoboda ideologických názoru jen frázi?

Pan ministr mluvil také velmi mnoho o poměru k náboženství a k církvi. Řekl na příklad větu: **Nezamítáme nic proti tomu, aby komunismus byl vykládán jako uskutečnění křesťanské rovnosti a křesťanské spolupatřičnosti lidí.**

My k tomu dodáváme, že vykládat materialistický komunismus jako uskutečnění křesťanské rovnosti a spolupatřičnosti by bylo prostě rouhání. Křesťanství je buď frází anebo jest to náboženství, které sice přijímá kladně a s radostí pozemský život se vší jeho mnohotvárností a s celým jeho zdravým pokrokem, které však bude vždycky svoji pravou vlast viděti v nebesích, křesťanství je náboženství, které nekompromisně uznává slova Kristova: »Co je platno člověku, kdyby celý svět získal a duši svoji ztratil. Hledejte nejprve království Boží a spravedlnost jeho a ostatní vám bude přidáno.«

Jsou-li křesťané, jimž se tyto moje — sice jasné — důvody nezdají přesvědčující, nechť poslechnou autority mnohem zvučnější. Engels to napsal již r. 1843: »Je velmi pozoruhodné, že jsou komunisté, jejichž oblíbenou zásadou je: Křesťanství toť komunismus! a chtějí to dokázat s pomocí bible, odvolávajíce se na komunisticky stav, v němž prý žili první křesťané atd. To však dokazuje jen jednu věc (pokračuje Engels) že tito dobří lidé nejsou nejlepšími křesťany, ačkoliv jimi chtějí být. Kdyby jimi byli, znali by lépe bibli a věděli by, že mimo několik stránek příznivých komunismu, celý duch nauky, kterou bible vykládá, je komunismu zcela nepřátelský.«

Pan ministr několikráte opakoval: **uznáváme zásadu svobody svědomí a náboženského vyznání, nechceme kulturní boj, nechceme odluku státu od církve.**

To vše bylo ovšem vždy řečeno podmíněčně! **»Neslouží-li náboženství za zbraň fašismu a reakce, nebude-li někdo Boha zneužívat, budou-li se církve dobře chovat.«**

I Hitler tak podobně mluvíval: »Kněze, sluhy Boží, budeme podporovat, kněze míchající se do politiky rozdrtíme.«

Jde o to, co je to politika, co to je vlastenectví.

Na příklad pan ministr řekl: **»Dialektický materialismus, náš světový názor, je povolán státi se světovým názorem všech vzdělaných a pokrokových lidí. Budeme proto dialektický materialismus propagovat a dobývat mu vstup do oficiální výchovy.**

Náboženství a církev, církev katolická, která je hlavně míněna, kdykoliv se o církvi mluví, nemůže však se nikdy s materialismem smířit, pokud znamená atheismus. Atheismus, nevěra v Boha, popírání Boha, je a zůstává pro věřícího křesťana smrtelným hříchem. Pravý křesťan je povinen pravou víru hájit, pravou víru šířit. A to nejde jinak, než že bude dokazovat, že atheismus a materialismus jsou nesprávné, jsou bludné.

Bude mu to dovoleno? Nebo to bude také, buď přímo nebo nepřímo, prohlášeno za reakční, za fašistickou, za protistátní činnost. ak.

Kdo se zajímá o kulturní a duchovní život francouzských katolíků, na, je mnoho užitečného v týdeníku Temps Présent, který vychází v Paříži. Tento časopis byl založen katolíky, kteří se později vyznačením způsobem účastnili resistence proti nacistickým okupantům. Adresa administrace je: TEMPS PRÉSENT, 183, Boulevard Malesherbes, Paris XVIIe. —

Vladimíru Holanovi

Václav Zima.

Odvažuji se psáti vám, básniku Vladimíre Holane, protože jsem pozorně a s úctou k vašemu lovu pročetl téměř celé vaše básnické dílo z období před touto poslední válkou a poněvadž jsem četl i váš dopis papeži Piu XII. otištěný v 6. čísle »Tvorby«. Vladimíre Holane, vy jste básník, skutečný a nikoliv všední básník, česká řeč se pod vaším dotykem dovedla zázračně rozezpívat a rozkvetla vaším rozkrouženým slovem bohatou krásou. Proto mne právě překvapil váš pamflet v Tvorbě. Právě proto mne překvapil, že jste básník, a já se vždycky domníval, že básník jest někdo vidoucí a spravedlivý. Vidoucím a spravedlivým však není onen jeden jediný pramen, z něhož poslední dobou vytryskly všechny ty kalné protipapežské útoky a z něhož jste čerpal i vy. Všechny ty věci, které vytýkáte našemu Sv. Otci, už byly přece mnohokráte vyvráceny a bylo by zbytečným vyvraceti je tady znovu. Vytýkáte papeži, že »ráčil litovat teutonské ženy a dívky«, a přece musíte vědět, že papež především litoval lidskost ve všech nás z obavy, aby nikdo v sobě tuto lidskost následkem protrpěných hrůz a prožitých zvěrstev válečných neumlčel a neklesl někdy k úrovni tyranů gestapáckých. To přece víte dobře sám, že jest velký rozdíl mezi spravedlivým soudem a zákonnou odplatou za zločin a mezi gestapáckým běsněním a trýzněním bez spravedlnosti, bez řádu a bez zákona. Vy nic nevíte o tom, že se papež ozval proti zločinům germanie, ale Němci to věděli dobře. V Petschkově paláci řekl jednou gestapák, hlava církevního oddělení u pražského gestapa, Oberhauser, jednomu uvězněnému a vyslýchanému knězi: »Papež si nedá ujít jediné příležitosti, aby nebyl proti nám. Propustíme vás, až papež změní své stanovisko.« Němci to dobře věděli, jaké je stanovisko papežovo, proto také svou dvojakou methodou (na veřejnosti diplomaticky uhlazenou a tajně zřetelně nenávistnou) bojovali proti papežství. Nebylo to celkem nic nového, protože už proti němu bojovali od času Lutherova. Vy o tom, básniku Vladimíre Holane, nic nevíte, protože o tom nechce vědět pramen, z něhož jste přijímal. My jsme věděli, že papežství stojí proti německé tyranii už svou pouhou jsoucností, protože papež jest vůdčím představitelem náboženství, jež celým svým obsahem a veškerou svou naukou je naprosto neslučitelné s německým a s každým jiným totalismem, kterým se ubíjejí a umlčují práva a důstojnost lidské přirozenosti. Vy píšete: »Pane, mrzne až třeštělo, padá sníh a v Rusku, které zachránilo i vás, je 25 milionů bez přístřeší; mrzne a padá sníh a evropské děti capou v závějích bosky! Vy nevíte, co to je, a já vám to nebudu vysvětlovat, ale nejedna z těch dětských stop je jaksi dodatečným razítkem a pečetí na obžalobě, která se týká vás jako spoluvinníka.« Básniku Vladimíre Holane, vy nevíte nebo aspoň nechcete vědět, co je to papežství a já vám to nebudu vysvětlovat, vy nevíte, co je to býti duchovním otcem tolika dětí a mít po dlouhá léta většinu těchto dětí mimo dosah své lásky u péče. v zajetí temnot a strašlivých hrůz, a chtít se, zda ostřejším slovem odsoudení věznitelů nezpůsobíme náhlou smrt těchto svých dětí. To všechno vy nevíte a zde básník, který se přece umí dívat a dovede všechno hodnotit trochu výše a rozváženěji než pouhý politický agitátor. O té bídě evropských dětí a evropského člověka vůbec papež ví dobře, ví o ní možná lépe nežli vy sám, protože pořád i ještě dnes všechny cesty vedou do Říma, a všechnu tu bídu prociťuje s námi a pomáhá ji nést. Že to není fráze, o tom svědčí na př. značný peněžitý dar, který sv. Otec zaslal naší Charitě, jejíž dílo právě pro ztíšení poválečné bídy u nás se tak skvěle rozrostlo. O tom snad také nevíte, Vladimíre Holane? Nebudu vám už nic vymlouvat, jen vám chci ještě říci, že každé vaše slovo z onoho listu, právě proto že jste básníkem, je jaksi razítkem a pečetí na obžalobě, která se vás týká jako spoluvinníka oné nevhodné a nevkusné kampaně, kterou proti autoritě a otci všeho křesťanstva v našem národě, z převážné části katolickém, zdvihla zaslepená zloba.

Ještě z řeči ministrovy

»Od vlasteneckých a demokratických kruhů katolické církve očekáváme, že budou věrně státi při republice, oproti všem intrikám, jež vycházejí z Vatikánu, který protežuje poražené Němce, který pomáhá ještě dnes fašismu ve Španělsku a který je zaujat proti našemu spojenci, Sovětskému svazu.«

Tak pan ministr znovu opakuje pomluvy již tolikrát vyvrácené.

Jaký to má všechno smysl? Pan ministr jistě sám neví. že by na mínění Vatikánu v těchto politických věcech opravdu tak záleželo. Vatikán a jeho mínění nezmění nic na odsunu Němců nebo na budoucím uspořádání Německa. Vatikán nerozhodne osud Francův ve Španělsku a že nemůže a nechce ohrožovat nějak Sovětský svaz je jistě každému dítěti jasné. Proč tedy tento generální útok naň? Proč se klade katolíku toto dilema: buď věrnost k republice a proti Vatikánu, nebo...

Není dvou Vatikánů. Je jenom jeden Vatikán: Vatikán papežský, Vatikán, toť papež. A katolictví neexistuje bez papeže, bez oddanosti a poslušnosti k papeži. Odmítáme proto jako absurdní tvrzení, že papež je proti nám, a že bychom se museli nějak rozhodovat proti němu, chceme-li věrně státi při republice.

Říkáte, že není nebezpečný ten, kdo upřímně věří v Boha. Proto, že věříme upřímně v Boha, věříme také v Ježíše Krista, v Jeho církev a její viditelnou hlavu, papeže.

Pane ministře, my jsme trpěli za vlast a trpěli jsme za ni: ne »ačkoliv katoličtí kněží«, nýbrž »protože katoličtí kněží«. Český katolicismus překonal své husitské rozpolcení již odchodem z r. 1920. Ti, kdož dnes katolíci jsou, jsou přesvědčení, že mohou být dobrými katolíky a dobrými Čechy zároveň, že budou tím lepšími Čechy, čím lepšími budou katolíky. K této zkušenosti dospěli mnozí z nás za okolností nejtragičtějších, když defilovali na př. kolem šibenic a když jim mauthausenský velitel při tom řval do tváře: »Nejraději bych vás tam pověsil všecky.«

My víme, že všechna ta vaše vatikánská spiknutí jsou umělé vyvolávané aféry, které v nás nikdy důvěru k sv. Otci nepodrýjí. My se od vás nebudeme učit ani českému vlastenectví, ani katolictví.

Nedáváme politiku, netoužíme ani po moci ani pro bohatství, chceme jen trochu pravé, mužné, třeba chudé svobody, protože jsme svým utrpením aspoň trochu přispěli k její záchraně, protože jsme si ji zasloužili. ak.

Na paměť kardinála Verdiera

(K prvnímu svobodnému výročí jeho smrti, dne 9. dubna.)

Až se budou psát dějiny našeho druhého zahraničního odboje, dějiny naší vzpoury proti pohanskému nacismu, bude jedno z nejcestnějších míst vyhrazeno pařížskému kardinálu Verdierovi.

Osobnost tohoto církevního knížete vyrostla v očích celého světa zvláště v době morálního úpadku francouzského ducha, v době Mnichova a po Mnichovu.

Mnichov byl bankrotem nevěrecké, laické Francie třetí republiky, která ve jménu svobody olupovala církev a trhala staleté jistoty s ní, aby za to dospěla k nejhanebnějšímu mravnímu a hmotnému ponížení svých dějin v letech 1940-44.

Takřka jediní, kdo čpzdorovali poraženeství, byli katolíci, kteří se před tím už zbavili své morální ssedliny, jež odplynula do politického kanálu Action française.

Kardinál Verdier, jenž sice zemřel na samém začátku nejtěžších let, zůstal přece i v nich ideovým vůdcem odporu. Vzpomínáme-li výročí smrti velikého kardinála, nemůžeme nevzpomenout oněch slavných dnů celostátního sjezdu čsl. katolíků v roce 1935. Francie vyslala na tuto mohutnou manifestaci křesťanského ducha proti šířícímu se pohanství svou největší, nejryzejší a nejčistší osobnost, kardinála Verdiera. Český a slovenský národ přijal tohoto prostého, ale vysoce inteligentního muže v purpuru s opravdovou láskou a s nadšením, které lze těžko chápat v národě tak střízlivém, někdy i skeptickém. Pařížský kardinál, pocházející z prosté dělnické rodiny přišel mezi jásající zbožný lid českých městeček a vesnic a byl tak dojat láskou a oddaností tohoto upřímného lidu, že prohlásil svou triumfální cestu po Čechách a Moravě za jeden z nejmohutnějších dojmů ve svém životě. Prohlásil tehdy také, že na český a slovenský lid nezapomene.

A nezapomněl. Po Mnichově, kdy jsme se — ode všech opuštěni — tetelili hrůzou z toho, co přijde, kardinál Verdier slouží v Paříži v chrámu Sacré Coeur na Montmartru slavnou mši sv. za Československo. Francouzští katolíci, kteří se později vynikajícím způsobem účastní boje proti nacistickým okupantům, vydávají knihu »La Tchécoslovaquie devant notre conscience« (»Československo před naším svědomím«), kde se tepe slabost Francie a její zrada na věrném spojenci.

V září 1939 přijíždí do Paříže mnichovského atašináka Daladiera Msgre Šrámek. Dává o svém příjezdu ihned vědět kardinálovi Verdierovi se slovy, že mu opláci návštěvu, kterou kardinál vykonal během svého pražského pobytu v ministerstvu unifikaci. Kardinál Verdier zve radostně Msgre Šrámka do arcibiskupského paláce. Dojemné je setkání těchto dvou monsignorů. Kardinál Verdier se sklání k svému českému hostu a obtíná ho.

Mons. Šrámek oslovuje svého pařížského hostitele plynnou latinou, řeči, kterou bylo proneseno tolik nejzávažnějších slov posledních 1900 let kulturních dějin.

Hned po této návštěvě podniká Mons. Šrámek obšírné a zdlouhavé vyjednávání o uznání Československého národního výboru. Mnichovská Francie i vlivy italských a maďarských fašistů jsou příliš silné, než aby nebylo potřebí kardinála Verdiera, který svým vlivem u politických osobností pomáhá naší věci přímo i nepřímo.

Za této vydatné pomoci se dílo daří. Čsl. národní výbor je uznán. Je také zabezpečena jednota našeho odboje proti různým odpůrcům.

Kardinál Verdier vzpomíná na dobrý, pracovitý a zbožný lid ve středu Evropy a sleduje s úzkostí jeho týrání a zotročení. Po zastřelení pražských studentů slouží velké rekviem a je první z velkých osobností na světě, které přibily nacistické barbarství na pranýř světového mínění.

Slouží-li se dne 9 dubna u Pražského Jezulátka slavné rekviem za duši kardinála Verdiera, je to jistě nejen z vděčnosti, nýbrž i z lásky — té lásky, která překonává prostor i čas.

Dr. Ctibor Mařan.

Viděl jsem kardinálský sněm

Nestalo se ještě v dějinách Kristovy Církve, aby bylo najednou jmenováno 32 kardinálů. A proto jejich slavnostní uvedení ve veřejné konsistoři 21. února t. r. bylo událostí, jež se stala středem zájmu celé Církve.

Je po osmé hodině ráno. Náměstí před sv. Petrem je plné vzruchu. Špalír gardistů uzavírá přístup k basilice a vpouští jen na vstupenky. Lidí je tam jako much. A mluví všemi možnými jazyky světa. Občas mihne se nějaká fialová klerika některého biskupa nebo monsignora. Ale nejen fialové kleriky, i fialové cingulum lze tu zahlédnout. A víte, co to znamená, uzříte-li v Římě bohoslovce přepásaného fialovým cingulem? To znamená, že se na něj můžete přátelsky usmát a pozdravit ho jadrným českým »Pozdrav Pán Hůh!«, neboť stojíte před svým krajanem z koleje Nepomucena.

Nuže, máte-li zájem, následujte v duchu jednu skupinku těch Čechů do basiliky, a poslechněte si dojmy jednoho jejího člena:

Vcházíme pravým vchodem. Je ještě hodina před začátkem, a tak doufáme, že nalezneme pěkné místo. Avšak — chyba lávky! Basilika je už z dobrých třech čtvrtin naplněná. Prodereme se před tribunu k druhému zadnímu sloupu. »Za hodinu se šikovný člověk leckams protlačí.« utěšujeme se v duchu, a nenápadně se snažíme zaujmouti výhodnější posice. Ale marně. Naše ofenziva ztroskotala o houževnatý odpor spojeneckých sil. Skutečně, teď to člověk pozná na vlastní kůži, tihle Američani jen tak lehce necouvnou! — Ah tak, ještě jsem vás na to neupozornil — stojíme totiž před značným množstvím gentlemanů, oděných americkými a spojeneckými uniformami, kteří jsou tak hustě namačkáni, že jakýkoliv průlom jejich řad je nemožný. Nuž — co se dá dělat! Když nemůžeme tělesně, alespoň duchovně zaútočíme tam dopředu pravé postranní kaple, kde v svatostánku sídlí Ten, jemuž jedinému vlastně patří všechna ta sláva. Ten, který na předchůdci nynějšího sv. Otce vzdělal svou Církev, jež jako hořčičné semínko se měla rozrůst po celém světě. A čekáme. Tlačenice se stává stále větší, podaří se nám sice dostati se o několik decimetrů dopředu, ale zato jsme okolostojícími stlačováni na minimum svého objemu. Konečně! Mohutné reflektory rozlijí ostré světlo celou basilikou, odzadu je opět slyšet řeskot, a zatím co z ochozu zazní břeskné fanfáry, hlas v amplionu oznamuje: »Ecco il Papa — Ejhle papež!«

A skutečně. Odzadu ubírá se průvod církevních hodnostářů, v jehož středu na sedes gestatoria, t. j. na přenosném křesle, trůní sv. Otec. Řeskot, bouřlivé projevy sympatií. Pomalu hýbe se průvod, pomalu míjí sv. Otec řady jásajícího davu. Podlaha jeho křesla je ve výši ramen nosičů, takže i zdálky lze sv. Otce dobře vidět. Sedí ve svém křesle, oděn purpurovým rouchem, zlatou mitrou na hlavě, otáčí, nahýbá se k lidu a jeho pravice pozvolna žehná...

Promiňte mi to, prosím, nevím jak se to stalo, ale zapomněl jsem na veškerou slušnost. Zapomněl jsem, že jsem uprostřed členů vítězné armády, a raději bych si to uvědomil, začal jsem pracovati lokty. Všechno mne to táhlo blíže k bariéře, za niž šel průvod. A sv. Otec se už blíží! Vidím ho po prvé v životě, a zde, v tomto chrámě, působí jeho zjev mocným dojmem. Můj zrak hltavě hledá jeho tvář. Je starec, ale přece ještě tolik svěží! Jeho žehnající ruka se pomalu pohybuje, kolem rtů mu hraje milý, jemný úsměv. Ostré tahy jeho tváře prozrazují vnitřní energii, avšak zrací se v nich také tiha starostí. Vojáci kolem mne všemi způsoby projevují své sympatie. A tu se sv. Otec otáčí přímo k nám a můj zrak se setká s jeho pohledem. Oh, jaky to pohled! Kolik to hloubky v té černi jeho zraků! A kolik pronikavého ohně! Ne, na takovýhle pohled se jen tak lehce nezapomene!

A průvod míjí. Zaj sv. Otcem kráčejí kardinálové, ale nevím, nemám už o to zájem. Má duše je plná dojmů a víc by snad už nesnesla. Hlavou mi táhnou myšlenky o velké hodnosti toho muže, který mi pohledl do očí... Že je zástupcem samotného Pána, který se za něj zvláště modlil. To hlásá obrovský nápis na protější straně basiliky: »Simone, Šimone, prosil jsem za tebe, aby nerchabla víra tvá, abys v ní utvrzoval bratry.«

Teprve nyní si uvědomuji, že jsem se dostal celkem blízko k bariéře. A zároveň pozoruji, že vzadu u tribuny se udělala jakási ulička. Protlačit se nazpátek je dílem několika okamžiků a uličkou se přec jen lze dostati dopředu. A pak se to zase trochu uvolní a jsem už uprostřed basiliky. Avšak — tu bariéra končí, aby vytvořila jakousi příhonu cestičku. A tam za ní — tam je pro tihlé lidi místa habaděj! Dlouho se nerozmýšlím. Snad si toho v tom davu ani nikdo nevšímá, že jsem se přes tu bariéru přehoupl a člen gardy nobile, který tam stál, byl tak zabrán pozorováním, že mne klidně nechal projít. A tak jsem se pomalu protlačil až dopředu, že poslední kardinál byl ode mne vzdálen asi 4 m.

A zase nové dojmy, nové zážitky. Svatý Otec sedí na trůně přímo u hrobu sv. Petra. A tam dole, před ním, tam sedí kardinálové ze všech koutů světa, kteří přicházejí vzdáti Petrovu nástupci svůj hold a projev poslušnosti, nově jmenovaní jsou pak zdobeni kardinálským kloboukem. Měl jsem štěstí, pěkně na všechno vidím. Na druhé straně proti mně sedí kardinál Mac Guigan z Kanady. Svým zjevem a svým počínáním nezapře, že je z amerického kontinentu. Jaký je to rozdíl proti vážnému, výchozí klidnému zjevu vousatého arménského patriarchy Aggagnianna, který pochází odněkud z Kavkazu. A samozřejmě, nelze si nevšimnouti onoho Číňana Tiena z Tsing-Tao, který si počíná tak bohorodě a přitom skromně, ačkoliv si může být vědom, že je středem pozornosti. Najdete zde kardinály z Chile, Argentiny, Brasilie, Havany, ze všech koutů světa. A tak vás ani neudivíš, že kardinál di Gouveia z Afriky si s sebou přivedl jako nosiče své slavnostní všecky lykéhosi černocha. Vždyť tam naproti s tribuny se na vás zubí další černá tvář!

Středem toho všeho je trůn se sv. Otcem nad hrobem prvního papeže. »Jdouce do celého světa učte všecky národy!« uložil Spasitel hloučku apoštolů v čele se sv. Petrem. A tento hlouček kardinálů v čele s Piem XII. dokazuje, že toto Kristovo přání se splnilo a plní i v dnešních dobách.

Jaroslav Skarvada, Collegio Nepomuceno.

DOKUMENTY

Leták čís. 2 pro pracovníky katolické akce

Vydává generální sekretariát katolíků, Praha IV, Hradčanské náměstí 8 Telefon číslo 61770.

Papežství a český národ

Papežství patří k těm podivuhodným věcem na světě, s nimiž si nevíme rady, pokud je posuzujeme jenom světsky a pozorujeme jenom geometrickým rozumem neosvíceným vírou. Papežství tolikrát pronásledované, pomlouvané, papežství, na které se tolikrát sápalo samo peklo, papežský trůn, na němž seděli lidé hříšní, jako byl Alexander VI., papežství, o jehož podřízení moci světské usilovali císařové římští, císařové římští národa německého, králové španělští a francouzští, papežství, ohrožované uvnitř schismatem, papežství nenáviděné rozkolníky a bludaři, papežství, proti němuž bojovali se zbraní v ruce císařové a králové, papežství, na něž soptil a plil Luther, papežství, které podle slov sedláka Chelčického roztrhlo »síť víry pravé«, papežství, jež se nehodilo do imperialistických konceptů Napoleonů a Hitlerů.

Bylo by proti zdravému rozumu, kdybychom chtěli vysvětlovat neochvějnost papežství jenom dokonalou organisací vnějšího života Církve. Byl skvěle zorganisovaný stát římský a zmizel, byla skvěle organisována armáda Napoleonova a skončila sebevraždou, byl do posledního detailu proorganisován nacistický stát a byl rozbit. A papežství trvá a stojí pevně, přesně tak, jak to řekl Kristus: Ty jsi Petr, to je skála, na té skále postavím církev svou a brány pekelné ji nepřemohou.

Tyto skutečnosti, které jsou příliš tajemné, než abychom je mohli srovnávati s problémy denní politiky, si musíme uvědomit, posuzujeme-li papeže nejenom jako hlavu Církve Kristovy, nýbrž i jako suveréna, který provádí svou vlastní politiku a touto politikou kus pastorace vůči mocným tohoto světa.

Je jistě velkou předností moderního papežství, že papežové nedělají politiku světskou a že zaměřili všechno své úsilí na politiku duchovní. Papež, jehož stát je více symbolický než skutečný, neboť má rozlohu několika hektarů, zasahuje do světských záležitostí jen tehdy, jde-li o víru a mravy. Přes tuto pastorační opatrnost jsme byli svědky toho, že pohanští nacisté prohlašovali papeže za spojence židozednářů a bolševiků. Chtěli ho patrně tímto barbarským způsobem donutit, aby zasahoval do denní politiky a nehledě si záležitostí víry a mravů. Ovšem pohanští nacisté nemohli zvrátiti řád věcí, poněvadž náboženství a mravnost stojí výš než politické, hospodářské a jiné zájmy imperialistické politiky.

Velikému papeži Piovi XII. se v proroctví o papežích dostalo názvu Pastor Angelicus — andělský pastýř. V tomto názvu proroctví je vyjádřena ona skvělá vlastnost Pia XII., že nezasahuje do velmocenské politiky, ale neúnavně hlásá v době prosycené hrubým materialismem převzetí ducha a duchovních hodnot

nad hrubou silou kanonů, bomb a koncentračních táborů.

Aniž chceme psáti slovy oslavnými, můžeme bez nadsázky říci, že papež Pius XII., bývalý kardinál Evžen Pacelli, je geniálním mužem nejen jako osobnost vědecká a diplomatická, nýbrž i jako papež.

A je to osobnost skvěle čistá. Naše svědomí se nedostává do kolise, pokud jde o primát papežství, jako tomu bylo na příklad za Husa v době schismatu nebo v dobách, kdy seděli na papežském trůně muži lidsky hříšní. Jediné, co by českému člověku mohlo vadit při jeho úctě a obdivu k Sv. Otci, je typická česká úzkoprsost a malichernost, nedostatek smyslu pro velkorysost a universalitu. Česká duše, vyprázdněná positivismem, materialismem a agnosticismem, však nesmí zapomenout, že vývoj evropského člověka jde ve směru návratu ke křesťanství, ke křesťanství universálnímu, representovanému věčným Římem. Nemá-li křesťanství opět degenerovat v to, čemu nacističtí pohané říkali »positives Christentum«, pak je potřebí autority — autority, jejíž pevnost není závislá na dohadech a pouhých přáních. A tato autorita je papež.

A ještě jednu závislost na papežství si musí český národ uvědomit. Souvisí s jeho situací v srdci Evropy. — Na slavnostním večeru, uspořádaném na den sv. Josefa studentskou katolickou akcí v Praze k poctě sv. Otce Pia XII., vyjádřil řečník tuto souvislost těmito slovy: »Ve středu Československé republiky je Velehrad, sídlo velikých snah unionistických. Národy obývající Československo jsou, jak se zdá, předurčeny k tomu, aby vykonaly největší kus práce ve vzájemném pochopení Východu a Západu a v jeho srdečné spolupráci na poli ducha. Pak je tu také otázka unionismu západního, t. j. návratu protestantských církví, zvláště anglikánské, do lůna církve katolické. Toto hnutí zahájené velkým kardinálem anglickým Newmanem našlo a nachází zvláště v českých zemích velký ohlas. A jestliže husitská revoluce byla napojena z velké míry iniciativou Angličana Wiclefa, nebylo by příliš nelogické, aby právě český národ, národ z něhož se zrodili Masaryk a Komenský, tito velcí nekatoličtí křesťané, hrál jednou v budoucnosti přední úlohu při návratu západních protestantů do církve katolické.«

Řeč sv. Otce Pia XII.

k římským farářům a postním kazatelům o zachovávání přikázání Božích, pronesená dne 23. února 1944.

Otcovské uspokojení a útěchy

Nevyzpytatelným úradkem Božím, který beze vší Naší zásluhy chtěl Nás míti za společného Otce věřících, v minulosti štědře nám bylo dopřáno radovati se z přijímání Našich milovaných synů a dcer z dalekých zemí, synů a dcer toužících uslyšeti Naše slovo, Naše napomenutí, Naše povzbuzení a Naše vybídnutí k dobru. Dnes však nepříznivé cestovní a pobytové podmínky způsobily, že jsme se museli zříci této drahé útěchy, zrovna jako nám již není dopřáno vítati zástupy novomanželů, kteří v minulých letech přicházeli v hojném počtu k Nám, aby z Našich úst uslyšeli nauku Církve o velké svátosti stavu manželského a o manželském životě a aby si vyprosili pro začátky svého rodinného spolužití podporu ruky Boží. Ostatně, i když zde neuslyšeli Naše slovo zblízka, chceme doufat, že přece jen z dálky k nim došel otcovský hlas Našich poselství a Našich požehnání, která přibližovala jejich srdce k srdci Našemu během válečných událostí.

Zarmucují-li nás však tato odříkání, jež přítomná doba od nás vyžaduje, tím větší je Naše potěšení a útěcha, když vidíme před sebou, zároveň s postními kazateli, vás, milovaní synové, jimž pod zkušeným a moudrým vedením ctihodného Bratra Našeho kardinála vikáře je svěřena duchovní péče o věřící této Naší diecése. Ve vaší přítomnosti vidíme duchovní vzhled obyvatelů Říma, věčného města, ne tak v čase, jako v nepřemožitelném údělu Církve, která zde má svou viditelnou hlavu a střed svého života a šíření víry, naděje a lásky po světě s mocí a zákonem, v němž jsou zahrnuta nejvyšší přikázání, která Kristus sám upevnil a obnovil svým evangeliem. Nepřišel, jak řekl, aby zrušil zákon, nýbrž aby jej naplnil a zdokonalil (Mat. 5, 17): a desatero Božích přikázání, které Bůh oznámil lidu israelskému na Sinai, bylo od něho naplněno jeho naukou a jeho hlásáním.

Příkaz lásky

Přikázání Kristovo, v němž je nejlepší směr a v němž vše je zahrnuto, je přikázání lásky (srov. K Řím. 13, 8—10; 1 Kor. 12, 31): a ještě dnes s dojetím si vzpomínáme, jak minulého roku byli jste s Námi úzce spojeni v charitativní činnosti, s níž jsme se snažili udělat vše, co bylo v Našich silách — bohužel omezených —, k zmírnění běd, jež současně s bědnými nešťastníky se hrnuly do Říma a dovolávaly se ulehčující potřeby a pomoci jak od našeho srdce, tak od naší ruky: běd a nešťastníků jimi postižených, jejichž počet měsíc co měsíc vzrůstal. Děkujeme vám za vaši laskavou spolupráci; a je nám vítané, že Naše setkání s vámi Nám dává příležitost říci slovo živého uznání a chvály všem oněm kněžím měst a krajů zasažených válkou, kteří, jako věrní pastýři, zůstali v každé

strasti a nesnázi uprostřed svého stáda. Jak musilo nás naplnit radostí, když jsme se dověděli, jak statečným, oddaným a horlivým se ukázal z větší části na mnohých místech klerus, vystavuje se i nejtěžším nebezpečím — jeden váš spolubratr, římský farář, dal i život při vykonávání svého úřadu —, ve chvílích nejkrutějších nesnází a úzkostí. Rozdělovali jste trpícím chléb a pokrm, které vyživuje tělo: avšak člověk neméně potřebuje chléb a pokrm duchovní, aby živil jeho duši.

Pokrm duchovní

Takovou stravu a takový hutný pokrm, vy, kteří máte péči o duše, a vy, kazatelé, podáváte obyvatelům Města, aby i duch, který oživuje tělo, zesílil naukou Kristovou a vybídkou ke konání dobra a k zachovávání přikázání Božích a církevních, v nichž záleží vzrůst a postup před Bohem v oné dokonalosti ctnosti a spravedlnosti, jak ji vyžaduje pevný charakter křesťana. Chléb skutečně podstatný je slovo Boží, jež každoročně v přípravě na velikonoce zazní v chrámech do ucha těch, kteří cítí dosud v duši hlad po nauce, jež je světlem rozumu k poznání vlastních povinností, k vítězství nad vášněmi, k povznesení se nad onen hmotný svět, plný nebezpečí — a tolik znesnadňující cestu spásy.

I. O přikázáních Božích všeobecně

NÁBOŽENSKÉ VZDĚLÁNÍ A ZACHOVÁVÁNÍ PŘIKÁZÁNÍ.

Bylo vám určeno jako thema letošních postních kázání vykládati věřícím desatero a povzbuditi je k jeho zachovávání. Desatero přikázání je zákon, daný Bohem samým, v němž se zrcadlí též síla lidského rozumu a vzdělanost mudrců (S. Th. 1a 2ae p. K. 100 a 3); kdo však zkoumá náboženský a mravní stav současné doby, což neobjeví jen trapný rozpor mezi vysokým stupněm náboženské výuky, jež se poskytuje lidu s jedné strany a s druhé strany nepatrným užitkem, jenž se z ní těží, a zcela nepatrnou účinností, která z ní vzniká v praktickém životě? V předcházejících dobách církevních dějin společné vyučování náboženství bylo v celku daleko prostší: avšak mnoho znamenala skutečnost, že celý běh lidského života byl ovládán mnohými svatými zvyky a proniknut bázní Boží a neodmyslitelnou závažností jeho přikázání.

Od poloviny minulého století se nejen katolická věda stále víc a více šířila s obdivuhodným vzletem, nýbrž i učitelský úřad Církve velkolepým a obsáhlým způsobem, jako snad nikdy předtím, vyložil a objasnil katolickou víru po každé její stránce a dal mravní zásady pro nejrůznější podmínky života jak jednotlivců, tak společenských útvarů, snaže se všemi možnými způsoby přinésti a rozšířiti v dušich takové bohatství duchovního světla. Když však si položíme otázku, zda v katolickém lidu se stupněm náboženského učení se zároveň stejně povzneslo mravní chování, odpověď bohužel nemůže zníti kladně. Účinnost a síla náboženské výchovy se zeslabily a zmenšily v žalostném protikladu k onomu vysokému rozvoji naukovému.

Nelze popříti — ano je to jasně zřejmé —, že vždy byli a jsou katolíci, příkladně věrní Božím přikázáním; vždy se setkáme s křesťanským hrdinstvím a svatostí. V tomto ohledu náš věk nezůstává pozadu za minulými dobami a nebojíme se říci, že dokonce i některé převyšuje. Avšak pohleďte na veřejné mínění, způsoby života a zřízení a bohužel shledáte, že byla více méně zbavena křesťanského ducha, zatím co se mocně rozšířilo pohrdání křesťanským rázem života a odcizení se mu. Velmi mocný protináboženský proud se staví v cestu věřícím, kteří si chtějí zařídit celý svůj osobní, rodinný a veřejný život podle zákona Božího: setkávají se s těžkými nesnázemi a překážkami, aby mohli hlásat svá přesvědčení a získávat jim úctu: proto nemálo jich podléhá a ochabuje v náboženském životě. Je třeba hlubokého ducha víry a vytrvalosti mučedníků tomu, kdo vdechuje zkažený vzduch moderních velkoměst a chce v nich žíti křesťansky, aniž by vstřebával jejich jed.

Loni jsme pojednali o těchto sociálních podmínkách a naznačili jsme a ukázali, čeho je zapotřebí k dobré modlitbě a důstojné prosbě o pomoc Boží. Bylo-li však nutné míti je na mysli, když jsme mluvili o živé modlitbě, je dvakrát nutné si na ně vzpomenout, když máme v úmyslu vybídnout k uskutečnění přikázání Božích v celém lidském životě.

MYLNÉ NAUKY O PODSTATĚ TĚŽKÉHO HŘÍCHU.

Je skutečností, která se vždy opakuje v dějinách Církve, že, když křesťanská víra a morálka se střetnou se silnými nepřátelskými proudy bludů a špatných chtíčů, objevují se pokusy přemoci nesnáze nějakým pohodlným kompromisem nebo jinak se jim vyhnout a je odstranit.

I v tom, co se týče přikázání Božích, mělo se za to, že se našla nějaká pomoc. Byl pronesen názor, že v oboru mravního řádu je nepřátelství s Bohem, ztráta života nadpřirozeného jen tehdy těžkou vinou ve vlastním slova smyslu, když čin, za nějž se má zodpovídat, byl vykonán nejen s jasným vědomím, že je proti přikázání Božímu, nýbrž i s výslovným úmyslem uraziti jím Pána, zničiti jednotu s Ním a odříci se lásky k Němu. Chybí-li tento úmysl, to znamená, nechtěl-li člověk, pokud na něm jest, přervati přátelské pouto s Bohem, nemůže prý mu jednotlivý čin škoditi. Podejme příklad: mnohé přestupky šestého přikázání by takto nebyly těžkým proviněním pro věřícího, který jinak chce zůstat sjednocen s Bohem a jeho přítelem, a ani by neměly za následek těžký hřích. Jak ohromující to řešení! Kdo nevidí, jak v jasném poznání, že určitý lidský čin je proti přikázání Božímu,

je zahrnuto i to, že nemůže směřovat ke spojení s Bohem právě proto, že obsahuje odklon aneb oddálení duše od Boha a jeho vůle (aversio a Deo fine ultimo), odklon, který ničí spojení a přátelství s Ním, jak to právě činí těžká vina? Což není pravda, že víra a bohověda hlásají, že každý hřích je urážkou Boží a směřuje k tomu, aby Ho urazil, poněvadž úmysl obsažený v těžké vině je proti vůli Boží vyjádřené v přikázání, které se přestupuje? Kdykoliv člověk říká »ano« zakázanému ovoci, říká »ne« zakazujícímu Bohu: kdykoliv dává přednost sobě samému a své vůli před zákonem Božím, oddaluje od sebe Boha a Boží vůli: v tom záleží odvrat od Boha a nejhlubší podstata těžké viny. Zloba lidského činu pochází z toho, že není úměrný své míře, která je dvojí, jedna blízká a stejnorodá, t. j. sám lidský rozum: druhá je základní míra, t. j. věčný zákon, který je jako rozum Boží, jehož světlo září v lidském svědomí, když ukazuje rozdíl mezi dobrem a zlem (srv. Sv. Tomáš 1ª 2ªe p. q. 71 a. 6). Pravý věřící dobře ví, že úmysl směřující k předmětu smrtelné viny je neodlučitelný od úmyslu, který porušuje vůli a zákon Boží a ničí každé přátelství s Bohem, který dobře dovede poznati dobré a špatné úmysly lidských skutků a odměniti je nebo potrestati ve své vše pronikající spravedlnosti.

Vidíte tedy, jak takové řešení škodí křesťanské pravdě a svatosti. Věříme, k vůli cti těch, kteří je vyslovili a háji, že oni sami by je popřeli, kdyby se nechtěly vyslovit jeho logické závěry a uplatnit v jiných případech, na příklad při křivé přísaze a úmyslné vraždě: poněvadž i tyto hříchy se páchají ve většině případů s úmyslem učinit z nich prostředky k dosažení určitého cíle, jako na př. v potřebě dostati se z nějaké nesnáze.

ZACHOVÁVÁNÍ PŘIKÁZÁNÍ V NAUCE VYKUPITELOVĚ:

Ostatně dobře znáte, jak zní slovo Kristovo: »Budete-li zachovávati má přikázání, zůstanete v mé lásce, jakož i já jsem zachoval přikázání Otce svého a zůstávám v lásce jeho.« (Jan 15, 10.) Je tedy pouze jedna cesta k dosažení lásky Boží a k trvalému sjednocení a přátelství s ním: zachovávat jeho přikázání. Slova znamenají málo: co má cenu, jsou skutky, a proto Spasitel říkával: »Ne všichni, kteří mi říkají: „Pane, Pane, vstoupí do království nebeského," avšak ten, kdo plní vůli Otce mého, který je v nebesích, ten vstoupí do království nebeského.« (Mat. 7, 21.) Vyznávati Boha plněním Jeho svaté vůle ve všech jeho přikázáních a řídit se jimi, ano sjednotit s nimi vlastní vůli, toto, a pouze toto je cesta k nebi. Sv. Pavel hlásá tuto pravdu mravního života energickým způsobem: »Nemylte se, ani smilníci, ani modláři, ani cizoložníci, ani změkčilci, ani ti, kteří smilní se stejným pohlavím, ani zloději, ani lakomci, ani opilci, ani utrhači, ani lupiči neobdrží království nebeského« (1. Kor. 6, 9—10; srv. Gal. 5, 19—20). Apoštol národů měl na mysli nejen odpad od Boha s výslovným popřením víry nebo výslovnou nenávist proti Bohu, nýbrž i každé těžké porušení mravních ctností a jeho slovo se nevztahovalo pouze na zvyk hřešiti, nýbrž stejně i na všechny jednotlivé skutky proti mravnosti a spravedlnosti, které jsou smrtelné hříchy a nesou s sebou věčné zavržení. Kdybychom dali právě člověku žijícímu podle náboženství jakýsi osvobozovací lístek ode vší viny ve všem, co by dělal proti přikázáním Božím, jistě by se to nedalo pokládat za vykoupení a jistě by to nebylo vykoupením z mravní bídy, jejíž přemožení je dnešním úkolem Církve.

PŘÍMOČARÝ POSTUP CÍRKVE PROTI PŘESTUPKŮM POHANSTVÍ.

Zdá se, že dnes ožilo pohanství a mnozí je oslavili ve svých protikřesťanských knihách a básních: Avšak Církev si od svého počátku ve světě vzepřela naukou evangelia a hrdinskou ctností svých apoštolů a svých věřících proti každému schismatu a každému lstivému či otevřenému pronásledování pohanstvím. Její boj byl vždy veden čelným postupem, stavě proti pohanským bludům zářící sílu křesťanských ctností a přikázání. Nejen epištoly sv. Pavla dávají velmi jasné svědectví o výši mravních závazků, jež přináší Kristovo náboženství, a o boji, jejž věřící musí podstoupiti, aby je splnili: Avšak i na sklonku apoštolského věku dopisy Apokalypsy sedmi církvím jsou toho neméně výmluvným výrazem onim opětovným: Tomu, kdo zvítězí, dám jísti se stromu života, který jest v ráji Boha mého: kdo zvítězí, neutrpí škody od smrti druhé. (Zjev. 2, 7, 11, 17, 26; 3, 5, 12, 21.)

MRAVNÍ ŽIVOT PRVNÍCH KŘESŤANŮ.

Horlivost křesťanů v prvních stoletích vedla k tomu, že vyznávali svou víru spíše příliš zjevně, takže někdy i jejich mravní přísnost překročila meze samé rozumné víry, jak ji žádá duch evangelia. Církevní Otcové neváhali bojovati s velkou přísností proti nezřízenosti různých podivaných, gladiatorských závodů, divadel tanců, slavností i zábav, které se zdály samozřejmými pohanské společnosti. Nelze se tedy diviti, že víra od základu měnila a zlepšovala mravy toho, kdo se s ní sblížil: Proto Origenes mohl ve třetím století vytknouti nepřátelům křesťanství, že ti, kteří v Církvi docházeli menší vážnosti ve srovnání s ostatními, se jevili přesto vždy lepšími než pohané. Kdo by byl potom srovnal nějakého předáka Církve s předáky obce, byl by poznal, že mezi správci Církve Boží i ti, kteří se ve srovnání s nejsvědomitějšími mohli pokládat za nedbalé, nicméně co do ctnosti převyšovali občanské úředníky (srv. Origenes, Proti Celsovi 3, 29—30). Ozývá-li se dnes tak často výkřik: »zpět k původnímu křesťanství«, kéž se toto křesťanství začne co nejdříve uskutečňovati nápravou a obnovou mravů. Onen výkřik nebudiž prázdným hlasem, nýbrž váž-

ným a účinným skutkem, což je vlastním a nutným požadavkem mravních skutků a mravního života současné doby.

BOJ PROTI HŘÍCHU — ZHOUBNOST KVIETISMU.

Církev ve všech staletích šla vždy touž cestou a dnes činí rovněž tak. Kdo neví, jak náš předchůdce Pius X. sv. paměti otevřel věřícím a zvláště dětem široké brány k eucharistickým zdrojům milosti? Bylo by však neblahou ilusí domnívati se, že účinnost svátosti — opus operatum — zprošťuje duše spolupráce na vlastní spáse. Jedním z účinků Nejsv. svátosti (»léku, jímž se obavujeme všednich hříchů a před těžkými hříchy jsme chráněni« — Conc. Tridentinum, sess. XIII, c. 2) je právě to, že nám dává sílu v boji proti hříchu. Život křesťana, jenž má za vzor příklad Kristův, je životem boje proti ďáblu, proti světu a tělu. Nebylo nikdy dobrem oddati se kvietismu a tím méně to je dobrem v dnešní době, jak v Církvi jako společnosti, tak i v náboženském životě jednotlivce. Nechť otevrou své nitro věřící, kteří slyší s kazatelen slovo Boží, s dychtivosti poznání pravdy a života nadpřirozeného, jež se jim předkládá; avšak je třeba, aby po tomto poznání následovalo zachovávání přikázání, a aby, setrvávajíce v dobrých skutcích, rostli a sílili v milosti.

Není v našem úmyslu se přikloniti k tvrdému rigorismu. Kdo je v duchovní správě, ví, že je třeba v umírněném pochopení míru ohled na osoby a okolnosti, jež radí k mírnosti a přizpůsobení ve věcech, jež nejsou podstatné. Avšak neoblomnost rozumu a smysl pro povinnost se musí cvičiti pevně tam, kde poroučejí Boží přikázání, která vždy a všude zavazují člověka k dobrovolnému podrobení a umrtvování sebe i vlastních vášní, k zvládnutí špatných náklonností a k zesílení svědomitosti vlastní vůle pro chvíle nejzávažnějších rozhodování.

Kristus nepředpokládal heroism u všech lidí; každému, kdo ukazoval alespoň stopu dobré vůle, podával ruku a vléval odvahu: zároveň však neváhal pronésti nejvyšší požadavky: »Chce-li kdo přijíti za mnou, zapři sám sebe, vezmi kříž svůj každodenně. a následuj mne.« (Luk. 9, 23.) »Dokonali buďte, jakož Otec váš nebeský dokonalý jest.« (Mat. 5, 48.) Aby bylo dosaženo tak vznešeného cíle, je zde Církev, jež přispívá všem na pomoc, majíc vždy na zřeteli přivésti všechny, kteří vůči v Krista a řídí se jeho naukou a příkazy, co nejblíže k dokonalosti nebeského Otce.

DESATERO JE ZÁKLADEM MRAVNÍHO ŘÁDU.

Je to ona, jež stojí na hoře, všem viditelná, »matka svatých, obraz věčného města,« zatím co je zřejmější, že odpad od křesťanství kolem ní získal i získává na půdě. Leč má vám tato skutečnost, jakkoli bolestná, vzíti odvahu ve vašem úřadě a vašem apoštolátu? Církev je zde pevná ve svých základech, neochvějně odolávajíc odpadům i pronásledováním, protože je silou Boží a silou Kristovou. Bylo řečeno, že kdyby nebylo Boha, bylo by třeba jej vynalézti (srv. Fiodor Dostojevskij, Bratři Karamazovi, kn. 2, hl. 6 a kn. 5, hl. 3): bez Boha, jenž označil lidem rozdíl a hranice mezi dobrem a zlem nepoznával by lidský rozum zákona mravnosti na této zemi. Tam, kde vládne víra v osobního Boha, stojí neporušeně mravní zákon vymezený desíti přikázáními desatera; jinak však se, ať dříve či později, žalostně zhroutí. Pouze tam, kde tento řád prozařuje mysl člověka, řídí jeho srdce a přikazuje vášním, může život jednotlivců i společnosti míti oporu a přibývati na síle, a být důstojným rozumné bytosti; poněvadž pouze tento řád zajišťuje a zušlechťuje lidskou důstojnost, jejíž obrysy jsou totožné s obrysy desatera, takže pouze tehdy roste svobodná vůle — »největší dar, jejž Stvořitel ve své štědrosti učinil« (Dante, Ráj, V, 19—20) člověku — ve svých činnostech a ve svých skutcích, jestliže jedná podle tohoto řádu a v těchto hranicích desatera. Jestliže však vybočí ze svých hranic a povolí každé své choutce (srv Peklo V, 56), hle, jak se změní v divoký proud, jenž vybočil ze svého řečiště a vylévaje se z břehů přelévá se do krajiny, nesa s sebou zkázu a smrt. Není pak pravdou, že bez těchto omezení je lidská vůle nebezpečnější a útočnější než vrozený pud divokých zvířat? Lidské masy, neznalé Boha a náboženství, nelze pak na delší dobu zkrotiti a řídíti leč terorem. A teror je konec a smrt lidské důstojnosti a svobody.

Společnost lidská, jež nezavřela svůj zrak před sociálními proměnami, vidí dnes jasně před sebou tuto souvislost smutných příčin a následků a jejich hořké a bolestné následky. Oddálil-li hospodářský prospěch posledních pokolení jakýmsi způsobem katastrofální zla, pocházející ze vzdálení od Boha nebo alespoň je překrýval, kdy, po lidsku řečeno, byl snad nějaký důvod k ztrátě důvěry, dnes v tomto čase bídy a bezradnosti, jemuž není rovného, jenž zničil všechen hospodářský rozkvět, právě kdy se rozpadá veřejný řád, zatím co soužití lidí by tím více potřebovalo náboženských a mravních sil, jest bohužel znát úpadek víry v Boha a zachovávání jeho přikázání. Zkušenost a úvaha nad touto tragickou hodinou nám připomínají téměř intuitivní poučení z Písma sv., jež prohlašuje, že člověk, jsa svobodný ve svém rozhodování, sám má vědět, co si vybere, vodu či oheň, život nebo smrt: co si zvolí, toho se mu dostane (srv. Kn. Sirach., 15, 17—18). Naše doba, jež s takovou pýchou uvrhla a nyní vláčí v krvi a bolesti tolik zemí a národů, je vpravdě taková, že je možno přijímat a slyšet přikázání Boží nikoli již jako nepříjemný a donucující hlas, tak jak bývala předkládána v době vnějších prospěchů a hmotného blahobytu, nýbrž jako radostnou zvěst, jako příslib ochrany, spásy a vykoupení: jest na vás, abyste i vy je tak lidu předkládali!

(Pokračování příště.)

Sv. Otec mluví k Židům

Sv. Otec přijal ve zvláštní audienci skupinu 70 židovských vězňů německých koncentračních táborů. Všichni požádali napřed o »velikou čest, aby mohli osobně poděkovati sv. Otci za obětavost, kterou projevil vůči nim, když byli od nacistického fašismu pronásledováni«.

Papež k nim promluvil tuto řeč:

»Vaše přítomnost, pánové, se mi zdá býti výmluvnou známkou psychologických změn a nových orientací, které světový konflikt přivedl ve světě k uzrání. Vlny sváru, nenávisti a zuřivost pronásledující, které byly rozpoutány pod vlivem bludných a nesnášenlivých učení, v naprostém rozporu ušlechtilé lidskosti a pravého křesťanství, smetly nesčetné nevinné oběti, i mezi lidmi, kteří se nikterak aktivně nezúčastňovali válečných událostí.

Apoštolská stolice zůstává věrna věčným principům, které vyzařují ze zákona vepsaného od Boha do každého lidského srdce, které jsou obsaženy ve zjevení Božím, dané na Sinai a které byly nejdokonaleji podány v Kázání na hoře. Ani v nejkritičtějších okamžicích nenechala žádné pochybnosti o tom, že její zásady a její činnost vnější nepřipouští a vůbec nemůže připustiti žádné z ončch pojetí, které budou v dějinách civilisace zařazeny mezi nejžalostnější a nejhanebnější poblouzení lidského myšlení a cítění.

Vaše přítomnost zde má býti svědectvím nejupřímnější vděčnosti se strany mužů a žen, kteří v dobách pro ně tak nebezpečných a často tváří v tvář hrozící smrti poznali ze zkušenosti, jak Církev katolická a její pravi synové se dovedou při projevování křesťanské lásky povznésti nad všecky úzké a lidskou zvůli nastavěné překážky, vymyšlené lidským sobectvím a rasovými vášněmi.

Je samozřejmé, že ve světě, který jen poznenáhla a po překonání četných překážek se dostává k různým problémům, které jsou bolestným dědictvím války a snaží se je rozřešit. Církev, jsouc si vědoma svého náboženského poslání, musí nutně zachovati reservu pokud se týče různých otázek povahy čistě politické a teritoriální. Přesto však tím, že prohlašuje veliké principy pravého lidského bratrství, zřizuje zároveň základny a jisté předpoklady, na nichž možno tyto problémy rozřešiti spravedlivě a rozumně.

Poznali jste z nejvlastnější zkušenosti, jaké zhouby působí nenávist. Ale uprostřed svých úzkostí jste zároveň pocitili blahodárné účinky lásky, oné lásky, která se neudržuje pohnutkami pozemskými, nýbrž hlubokou vírou v Otce nebeského, jehož slunce září na všechny lidi, nechť si je jakákoliv jejich řeč a jejich rasa, a jenž dává svou milost všem, kdož hledají Pána v duchu a v pravdě.

Vám tedy, kteří jste nám přišli tak oddaně projeviti svou vděčnost, vyprošujeme osvíceni a ochranu Nejvyššího, neboť On jest Otec milosrdenství a Bůh všeliké útěchy, nejvyšší zdroj spásy a síly, netoliko pro jednotlivce, nýbrž i pro národy a státy.«

Nadnárodnost Církve

»Obracejí-li se dnes tak mnozí se všech stran k Církvi v úzkostlivém očekávání a chvějící se nadějí a ptají se ji, jak se zúčastní na záchraně lidské společnosti, na zabezpečení neocenitelného a nad všechny poklady dražšího dobra, kterým je trvalý vnitřní i vnější mír, odpověď Církve může být mnohonásobná a rozličná jako jsou rozmanité její možnosti. Avšak hlavní, definitivní odpověď, do níž lze shrnouti všechny ostatní, zůstane vždy ta, že Církev založená v Bohu a Kristu, zabezpečuje lidstvu pokoj svou jednotou a celistvostí. Proto je zapotřebí, aby především samotné děti Církve, avšak v celku i ostatní lidé jasně a přesně poznali vliv, který prakticky vykonává tato jednota a celistvost. Církev tento vliv vykonává na základ, na stavbu a rozmach lidské společnosti . . . Jednota a celistvost Církve ve světle své nadnárodnosti je velmi důležitá pro základ společenského života. Není úkolem Církve obsáhnout a jaksi obejmout ve velkém světovém imperiu celou lidskou společnost. Tato představa o Církvi, jako o pozemském imperiu nebo světovém panství je od základu falešná. V žádném období dějin nebyla pravdivá a neodpovídala skutečnosti, pokud nechceme mylně přenést na minulá staletí ideje a terminologii dnešní doby. . . . Církev při svém postupu při svém šíření volí opačnou cestu nežli moderní imperialismus. Jde především do hloubky a teprve potom do šířky. Hledá především samého člověka, snaží se ho takto formovat, vytvořit a zdokonalit v něm Boží obraz. Její práce se uskutečňuje v hloubce srdce člověka, ale vykonává svůj vliv i na celý běh jeho života a na všechna pole jeho činnosti. S lidmi takto formovanými Církev připravuje lidské společnosti základnu, na niž tato může bezpečně spočívat.«

Sv. Otec Pius XII. v řeči k novým kardinálům v únoru 1946.

Dolce Cristo in terra

Dolce Cristo in terra — nazývala velká světice Sienská Kateřina římského papeže ve svých listech — sladký Kristus na zemi. Musíme myslet na tento titul, na toto nejhlubší vyjádření karakteru osoby římského velekněze, když vzpomínáme na 260. zástupce Kristova na zemi, na 259. nástupce svatého Petra. Ty jsi Petr, to je skála ... Tobě dám klíče království nebeského ... pasiž ovce mé, pasiš beránky mé ... Tak promlouval kdysi Kristus k tomu, jenž ho měl representovat před celým světem, tak promlouvá ke každému nástupci Petrovu, tak mluvil i ke kardinálu Pacellimu, když jej vyvolil za hlavu své Církve. Já s vámi jsem až do skonání světa, těšil Kristus své věrné, když se s nimi loučil, když odcházel k Otci, od něhož sestoupil, aby spojil nebe se zemí. Je s námi ve svátosti Eucharistie, je s námi tajemným působením jako neviditelná hlava mystického těla Církve, ale je s námi také ve svém zástupci římském papeži, jehož vede, jehož chrání darem neomylnosti, jehož slovy k nám mluví dále, jehož autoritou udržuje neporušenou jednotu víry.

Dolce Cristo in terra ... Musím myslet na tato slova, kdykoliv si vyvolám v mysli obraz svatého Otce Pia XII. A vzpomínám okamžitě na jisté momenty, které se vryly nesmazatelně v paměť. Když jsme vídali jako studenti v Římě kardinála Pacelliho, ať na procházkách na Monte Pincio nebo při různých církevních slavnostech, když nás plnila úžasem jeho hluboká sebranost a zcela zvláštní vážnost, která přitanovala, říkávali jsme si: budoucí papež, Pastor angelicus. A člověk mimoděk vzpomínal na to, jak dovedla psávat papeži světice Sienská: O babbo mio, Padre dolcissimo, dolce Cristo in terra ... Kolik hluboké úcty, kolik dětinné oddanosti a něžnosti je v těchto slovech! Otec, Kristus na zemi. To chápe jen katolik a sice hluboce věřící katolik, co znamenají tato slova. Pro nás to nejsou slova prázdná, nejsou to pouhé tituly. Nám představují tajemnou skutečnost jednoty Církve s Kristem, která je vyjádřena i navenek jednotou oné organisace, která uvádí v obdiv celý svět, která je tak často předmětem závisti společnosti ať náboženských nebo občanských. Církev katolická je velká rodina, která se druží okolo svého Otce, římského biskupa, jehož může zcela právem nazývat sladkým Kristem na zemi. V něm nám mluví Kristus, v něm pokračuje ve svém poslání, pro které přišel na svět, jeho příkazy a jeho radami nám ukazuje cestu k věčnosti.

Nazýváme jej svatým Otcem. Vytýkají nám to mnohdy, poukazujíce na ony jedince v dějinách papežů, kteří nevynikali svatostí. Víme to, že se dostali na stolec svatého Petra i takoví, kteří si nezasloužili této cti — a konečně kdo by si ji mohl vůbec zasloužit? — Nezasloužili si ji však ani v tom smyslu, že nepředstavovali světu Krista tak, jak to svět očekával, nebyli příkladem pro ty, které měli vésti po cestách křesťanské svatosti. A přece i k nim máme úctu pro velikost úkolu, který jim byl svěřen, i v nich vidíme zástupce Kristovy na zemi. A jestliže si nezasluhovali titulu svatý Otec pro svatost osobní, zasluhovali si tento titul pro svůj úřad, pro své postavení v Církvi Kristově, pro nesmírné milosti, které mohli zprostředkovat věřícím. Bůh je velký umělec a proto dovede vytvářet velkolepá díla i nástroji špatnými, nedokonalými a neschopnými. Nemůže nás zviklat v lásce k papeži jako hlavě Církve předhazovaná historie papežů špatných, neboť víme dobře, že božské není závislé na lidském a že paprsky slunce zůstávají neporušené i tehdy, když pronikají ošklivým blátem. Lidská stránka v Kristově Církvi, která se mnohdy uplatnila až příliš, ale při tom nebyla schopna zničit stránku božskou, byla vždy uvedena na pravou míru. A tato okolnost je důkazem, že Církev zůstává stále věčností v čase, jak ji nazval Sertillanges, a římský biskup, nástupce svatého Petra, je stále nositelem onoho poslání, které měl Kristus a které svěřil v Petrovi všem jeho nástupcům.

Dolce Cristo in terra je pro nás římský velekněz. Proto přišel Kristus, že miloval duše. Jeho království není z tohoto světa, jak prohlašoval před Pilátem. A svatý Otec pokračuje v plnění jeho úkolu. Hledá duše, které by přivedl k nebeskému Otci. Bojuje o duše, pro které zemřel Kristus. Není jediného období v dějinách lidstva, které by nebylo pod vlivem nějakých bludů. Zápasíme-li dnes s materialismem, který se snaží ovládnout člověka a zničit jej dříve, než si to uvědomí, otrávit jej dříve než pochopí, že pije smrtelný jed, zápasily dřívější věky s bludy jinými, neméně nebezpečnými pro zdraví duše. Papež je v tomto boji vždy na prvním místě. Bdí nad nebezpečím pro lidskou duši, upozorňuje, burcuje lidská svědomí, ukazuje na skryté léčky pro mravnost lidstva. Miluje duše, protože je pokračováním Krista, který zemřel za ně. Nemůže mlčet, vidí-li nepřítele duší. Nemůže nebojovat, je-li Kristus napadán, je-li jeho Církev tupena. Používá každé příležitosti, aby prospěl lidstvu, neboť ví dobře, že nikdo nedá člověku více nad toho, kdo zachrání jeho duši, kdo ji přivede blíž k Bohu, kdo ji naučí pít z pramenů nadpřirozené milosti.

Kristus, dokud žil na světě, hledal lidské duše a nechtěl být zatahován do záležitostí světských, čistě pozemských. Jeho náměstek musí kráčet v jeho stopách. Chtěli by mnozí, aby papež používal své moci, své autority také v záležitostech časných a vytýkají mu, že nezasáhl tam, kde podle lidských názorů měl zasáhnout. A jeho odpověď? Může být taková, jako byla odpověď Kristova na otázku, jaký má vztah k politické situaci Israelitů v celku římského imperia: Království mé není s tohoto světa. Zajisté náboženský život zasahuje i do veřejného, občanského a politického života, protože zásadami evangelia mají být ovlivněny všechny lidské skutky a Kristovo učení má proniknout do celého lidského života jednotlivce i celků tak, jako kvas proniká množství mouky, ale při tom

zůstává stále vlastní sférou působnosti papežské autority řád duchovní.

O Kristu bylo řečeno těmi, kdo naslouchali jeho slovům, v nichž podával zásady nového poměru člověka k Bohu, zásady nové mravnosti: Nikdo nemluvil jako tento. Jeho autorita byla svrchovaná, uznávaná i těmi, kdo ještě nevěděli, mají-li se rozhodnout pro něho nebo proti němu. Stejnou autoritu má pro nás jeho náměstek římský velekněz, když mluví slavnostně jménem Kristovým, když definuje pravdy víry a mravů a předkládá je závazně všem věřícím. Vědomi, že jeho slovy k nám mluví Kristus, je pro nás nesmírně radostné. *Jsme proto hrdi na svého papeže*, víme, co máme v jeho autoritě, které se ochotně podřizujeme, a to nejen tehdy, kdy neuposlechnuti by znamenalo bloudit ve víře, nýbrž i tehdy, kdy radí a přimlouvá, neboť v každém případě mluví jako Otec.

Ano, jsme hrdi na svého papeže a jsme Bohu vděčni za něho, neboť víme, co znamená jistota víry a jednota ve víře. Všechna sektářství začínají odmítáním autority náměstka Kristova. A všechna sektářství znamenají také kolísání ve věcech víry, nejistotu a pozvolné další drobení. Vědomi, že jdeme správně, jsme-li vedeni neomylnou autoritou náměstka Kristova, je pro nás útěchou, vyplývající z vnitřní jistoty, kterou nenahradí žádná pravděpodobnost vědeckého poznání. Je to jistota, která pramení v jistotě Boží tak jako jednota v Kristově království napodobuje jednotu Boží.

Jsme proto hrdi na svého papeže, bránime ho proti všem útokům se strany světa a zahrnujeme ho láskou, kterou vyjadřujeme bezvýhradnou poslušnosti a stálou modlitbou. Je pro nás opravdu Otcem a proto náš poměr k němu je plný dětinné oddanosti. Je pro nás dolce Cristo in terra a v této skutečnosti prameni naše úcta a láska k němu. A protože láska se vždy obává o toho, koho miluje, voláme stále k Bohu: Dominus conservet et vivificet eum et beatum faciat eum in terra et non tradat eum in manus inimicorum eius, a tak naše píseň prosí vroucně: Bože, Pia XII. dlouhá léta zachovej

(Proslov P. Dr Reginalda Dacíka O. P., přednesený na oslavném večeru Pia XII., který uspořádala Studentská katolická akce a Zemská duchovní rada Junáka na den ochránce Církve sv. Josefa v historickém sále u Dominikánů v Praze.)

Akademici uctili sv. Otce

Letošní VIII. Akademický týden, který za války byl konán tajně, byl zahájen v Praze na významný den narozenin sv. Otce Pia XII. Ze zahajovacího projevu Dr A. Balíka vyjímáme toto:

Vzpomínáme na onen pošmourný den před sedmi lety, kdy do našich úzkostí a nejistot z národní pohromy, zloby, násilí a zrady pronikla jasná zpráva o volbě Pia XII., který byl pak 12. března, tři dni před úplným našim porobením, korunován.

Snad nikdy nebyla prožita tak hluboce radostná a útěšná zvěst »Habemus papam« jako tenkrát u nás před sedmi lety. Hroutící se naděje v konečné vítězství pravdy byly podchyceny. Jistota, že na stolci Petrově sedí takový člověk, jako se nám vždy jevil dnešní sv. Otec, byla životodárnou půdou, na niž rostly naše naděje, ba naše síla po těch sedm dlouhých a na pravdu a lásku tak hubených let, které následovaly.

I když nám znemožnili styk s ním, i když jeho slovu bylo tyranskými metodami bráněno přístupu do naší vlasti, přece nás hřálo vědomí, že Otec bdí, svolává milosti na děti trpící a vzdálené. Že nezradí, neopustí, že bojuje za stejný ideál, jímž se zapalovaly naše duše, proti našemu utlačovateli. A když pročítáme jeho slova z války vidíme, že nezradil linii načrtnutou v památné encyklice proti nacismu »S palčivou starostí«.

A šťastni, že svou milovanou národní věc můžeme bez překrucování skutečnosti, čistě a prostě spojit s všelidským ideálem svobodného, mravného člověka, pravého křesťana, sílili jsme důvěrou k sv. Otci, obhájci toho ideálu, obhájci neúplatnému, rozhodnému a moudrému.

A tak se nám jeho vedením ozřejmila pravda, že pravé vlastenectví, oproti falešnému nacismu, je hodnotou duchovního života, otázkou svědomí, hodnotou, pro niž křesťan přinese nejvyšší oběti.

Byl a je v těžké situaci sv. Otec, řídě lodičku Petrovu po rozbouřených vlnách lidských vášní. Hájí čistou spravedlnost, pravdu a hájí též čistou absolutní lásku.

Věříme, že se brzo se všech stran rozjasní kolem postavy sv. Otce. Vášně vyvolané válkou a národním utrpením i sociální nespravedlnosti samy sebou nevyřeší palčivé problémy dnešního člověka. Rozvášněné akce honí svět z extrému do extrému. Klidný, i když rozhodný postoj, světlo rozumu a aktivita, podložená rozumným poznáním, jsou prostředky, které nesou daleko trvalejší plody a pozvedají lidskou důstojnost do sféry krásy, spravedlnosti a blaha. A zachycujíce člověka celého, přetvářejí ho v člověka nového, metodu v jádře daleko revolučnější, protože úplnější než to dovedou směry jiné. A s rostoucím pochopením této pravé revoluce ducha, rozplývají se podezření, která by kolem čisté postavy Velekněze chtěla nakupit často lidská uspěchanost, nedočkavost, krátkozrakost, nerku-li zlá vůle.

Sv. Otec je velkým přítelem Akademických týdnů, i Sociálních týdnů, pořádaných v cizině. Věřím, že s radostí přijme pozdrav z Československa, z našeho Akademického týdne. Projev oddanosti a věrnosti oné revoluci Ducha, po níž volá do mysli a duší lidí a která je s to přinést spravedlnost na svět, pravdu, krásu a radost poutníkům na cestě k věčnosti.

Vytiskl Živnotisk, Praha XII — S církevním schválením. — Cena 2.— Kčs.

Pane Bože, potrestej Čechy

Poznámka redakce: Jakákoliv duchovní práce musí vycházet z pravdivého poznání věcí a smýšlení. Tento článek je takovým dokumentem k posouzení našeho nejchoulostivějšího mravního problému: řešení německé otázky a našeho dnešního nacionalismu vůbec. Je to článek nutící k přemýšlení. Jaké odezvy vzbuzují ve vás jeho fakta a jeho úvahy? Souhlasíte? Nesouhlasíte? Přemýšlejte a sdělte. Pište nám.

Nedaleko Liberce, na táhlém návrší nad Ruprechticemi, stojí úhledný kostelík. Byl jistě vyhledáván věřícími ve všech dobách, jak aspoň o tom svědčí husté popsané stěny. Je tam totiž zvykem, že přichozí, kterého svírá nějaká starost, nejen ji přednese před svatostánkem, nýbrž ji tužkou napíše na chrámovou stěnu. Bylo by jistě zajímavé a hlavně poučné, kdyby někdo mohl dopodrobna prostudovat všechny ty zápisy; našly by se jistě mezi nimi starostlivé obavy českých lidí z roku 1938, kdy kolem nich začínala vířit národnostní nenávist, která je nakonec vyhnala z jejich domovů; bohužel, bychom se mezi nimi asi také dočetli o nesmírné německé vděčnosti za to, že se Vůdci podařilo konečně přivtělit tento odlehlý kout k mateřské říši, a přemnohou modlitbou by k nám hovořilo srdce neznámých německých matek, zneklidněných obavami o syny, bojující kdesi za pochybné cíle svůdců národa. Ale i současná doba, osvobozená od potupného jha německých otrokářů, připojila své prosby, z nichž můžeme poznat vše, co hýbe tímto pohraničním koutem české země. Nějaká že a napsala sem ona mělou rukou české poděkování Panně Marii za milost, že se mohla vrátit po dlouhých letech útisku zase v tato místa, a hned vedle toho připojila jiná ruka, vedená jiste opravdovým přesvědčením a řekněme přímo nesmiřitelnou záští, tuto »modlitbu«:

Hilf, o Herr, und strafe die Tschechen.

Chápete jasně velikost tohoto bloudění? — Předpokládejme, že uvedená slova napsal katolik, jistě podle vlastního úsudku dobrý a ochotně vyplňující všechna přikázání Kristova učení lásky. A přece dovedl odít vlastní zklamání a touhu po nespravedlivé pomstě do krvežíznivých slov, jimiž dokonce neváhal obtěžovati samotného Boha. Jak se to mohlo stát? — Snažme se na chvíli vžíti se do duševního stavu takového Němce. Máme přece ještě příliš dobře v paměti doby protektorátu i ony smutné dny, které mu předcházely. Také nám bylo tehdy všelijak, chvílemi jsme rovněž zapomínali na Kristův příkaz, že musíme milovat i své nepřátele a ty, kdož nám činí příkoří, a vroucně jsme se modlili, aby Bůh odňal od nás německou metlu a po zásluze potrestal všechny, kteří zavinili naše pokoření a později krutou lázeň krve, v níž se koupal takřka celý svět.

Ovšem naproti tomu si musíme zase uvědomit nesmírný rozdíl našeho i německého pokoření. My jsme neždáli ani pič cizí země, ani kapku nečeské krve a celé naše národní neštěstí vzniklo z nenasytné německé touhy po světové nadvládě, které jsme stáli jako poslední překážka v cestě. Nezavinili jsme si svůj smutný úděl, na naší straně byla spravedlnost a tedy i Bůh, takže nakonec jsme musili být slavně povzdvižení ze svého ponížení.

A Němci? — Od začátku toužili po tom, aby si podmanili celý svět, myslili ve své hříšné pýše, že jediné oni jsou předurčeni k tomu, aby jim ostatní národy otročily a za těmito zvrácenými cíly se dovedli brát bezohledně, bez kapky soucitu k cizímu utrpení. Násilí, požáry, potoky krve a steny ubíjených i chrapot umírajících provázely jejich cestu, na kterou neváhali brát za ochranu jakousi Prozřetelnost, dávno již strženou s božského trůnu a dosazenou na německý stolec moci, vybudovaný z kostí nevinných obětí. Mnozí lidé již malomyslněli, domnívajíce se, že Bůh neviděl nebo dokonce již ani nemůže zabránit německému běsnění.

Boží mlýny melou pomalu, ale jistě a nakonec se mezi jejich neúprosnými žernovy rozdrobily německá zpupnost i touha po nadvládě. Ze všeho zbyly ubohé trosky a v milionech německých srdcí zůstalo trčet nesmírné zklamání, vytrysklé u jedněch z vědomí, že byly nenávratně rozkotány smělé sny, a u druhých z nesmírné a snad i upřímné bolesti nad ztrátami, které si vyžádalo německé pobloudění mezi vlastními mladými životy.

Vraťme se však k nápisu na zdi ruprechtického kostelíka. Srdce, které diktovalo ona nenávistná slova, bylo jistě zmítáno několika protichůdnými pocity. Především se v něm pozvedal Němec, nesmířený se spravedlivým pokořením svého národa, a hned vedle něho se pokrytecky pokroutil farizej, hledající příčinu nezdaru vždy jinde, jen ne v sobě. Má vina — naše jediná a největší vina — tak by si měli všichni Němci dnes říkat a bít se kajícně v prsa.

Ne, rozhodně není dobrým katolikem ten, kdo dovedl vypustit z úst takovou prosbu, žádající Boha o pomstu na těch, kteří mu přece v nejmenším neubližili. Je jistě chvályhodné, že cítí především jako Němec. My všichni přece také jsme Češi a teprve potom katolíci. Milujeme svoji vlast a dovedli bychom pro ni obětovat všechno, třeba i vlastní život, jak to ostatně četní naši bratří dokázali v letech poroby. To však neznamená, že musíme bez výhrad přijímat vše, co nám naši vedoucí přikazují. Člověk je přece omylný a Hitler natřil mezi ty nejvíce omylné. Hnal se za bludičkou, kterou mu vyvolávalo před očima jeho chorobné velikášství nebo dokonce již přímo pomatenost, a nakonec strhl celý národ do zkázy.

To by si měl uvědomit německý katolík, aby našel pravý smysl svého dalšího života. Ne nenávist a obtěžování Boha podobnými prosbami, nýbrž sklonit pokorně hlavu a snažit se napravit napáchané zločiny poctivou prací k dobru všeho lidstva. Neboť jen tak se bude moci po několika generacích zase vrátit do společenství slušných lidí.

Stanislav Zbořil, Liberec.

Pohraničí

P. Dr. Jan Ev. Urban OMF.

Jednoho večera seděl P. de Foucauld, snad budoucí světec, jenž se ze skandálně žijícího důstojníka stal poustevníkem na Sahaře, před svou chatrčí s arabským domorodcem. »Slyšíš onen nářek větru?« ptal se Arab. »To poušť tak kvílí. Tolik by se chtěla státi lučinou.«

V těch dnech ruka Hospodinova spočinula na mně. Hospodin vyvedl mne na rovinu, jež byla plna kostí. Obvedl mne okolo nich, bylo jich velmi mnoho na povrchu rokliny a byly skrz na skrz suché. I řekl mně: Synu člověčí, co myslíš, mohou tyto kosti být zase živy? Řekl jsem: Pane Bože, ty víš... Z proroctví Ezechielova.

Jako misijní území v celém světě jest jedna z největších starostí a péčí celé Církve, jako periferie velkých měst, tak pohraničí Čech a Moravy jest velkou starostí Církve u nás. A velikost starostí jest úměrná i důležitosti této skutečnosti. Avšak jako z křesťanského — pokud to lze ještě říkat — světa, malá část kněží se odhodlává vydati se do cizozemských misijí, tak je tomu i vpřípadě pohraničí. Nutno říci, že v jakési setrvačnosti jisté také — a asi většinou pro mnohé povinnosti, jsou zaměstnání kněží na svých starých místech a nové pohraničí, na které nebylo pomýšleno, čeká na ty, kteří mají uvolnitelná pouta k dosavadnímu místu a apoštolské přesvědčení i činost, aby se mu věnovali.

V tom čekání však jest právě otázka a tragika. Otázka, jak je splnit, neboť jednotlivec nemůže pravidelně téměř nic podniknat. Tragika, že každý den znamená doslova věčné škody: denně tam umírají lidé a nemají mnohdy nablízku kněze, který by je vyzpovídal. Denně se rodí děti a nejsou křtěny. Umírají lidé a nemají křesťanský pohřeb. Není-li tomu tak docela všude dnes, bude tomu tak v nejbližší budoucnosti. Jest pravda, v pravém katolickém duchu jest zcela nicotné, činit rozdíl mezi kněžem českým a německým. Věřící katolík ví, že každý kněz Kristův nese jeho kněžství a uděluje Kristovy svátosti. Jenže toto jest věroučná pravda a kanonická skutečnost, avšak reálná skutečnost jest také český člověk jak jest. I když jsou zprávy, že na mnohých místech jsou i němečtí kněží vpravdě katolíčtí, že se starají i o české katolíky, že jsou němečtí kněží, kteří mluví dokonale česky a sní od Čechů oblíbení a voláni, jest přece mnoho míst, kde už kněží vůbec nejsou, nebo němečtí kněží, k nimž Čechové nechtějí chodit. Že by k nim věřící čeští katolíci pro svátosti chodit měli, jest pravda, ale také jest pravdou, že k nim nepůjdou, buď že sami tak silnou víru nemají, buď že tak nemohou činit k vůli ostatním Čechům, kteří katolíky nejsou. A tak v mnoha a mnoha, snad ve všech vesnicích se nezvyčuje katolickému náboženství. A tak rodiče, jak mám mnoho zpráv, posílají děti na náboženství českosloveské — »aby aspoň něco měly.«

Byla již řada návrhů v časopisech kněžských, jak opatřiti pohraničí v této potřebě. Co by mohli činiti laici? Dokud nezařídí církevní postavení kněžskou duchovní správu, musí se katolíci chopit *svépomoci*.

Především tamní věřící sami. Katoličtí učitelé by se měli ujmout vyučování náboženství. Rovněž tak ti věřící, kteří určitým předvzděláním by byli schopni, aby se ujali buď z pověření správy diecési, které jim sdělí podmínky tohoto vyučování, kolik by vedle svého povolání stačili. Kde by nebylo možno takto obstarati vyučování náboženství ve škole, bylo by nejlépe, kdyby horlivější muži nebo ženy shromažďovali děti v mimoškolní době a vyučovali je v podobě křesťanských cvičení biblické dějepravě, katechismu, liturgice a církevním dějinám. Veškerý návod k tomu jim podá buď diecézní Katolická akce v příslušném biskupském městě, nebo Svatováclavská Liga v Praze IV., nebo Apoštolát Třetího řádu sv. Františka v Praze II.

Dále by se měli sezvati všichni věřící a sjednati si vlastní pobožnosti. Mohli by se scházeti v určitou dobu buď v kostele nebo v kapli nebo v soukromém bytě ve větší místnosti a tam si pořádali v neděli nebo ve svátek české pobožnosti. Ovšem, kde jest mše svatá, šli by především na ni. Při těchto pobožnostech by jeden z nich přečetl epištolu a evangelium, případně i výklad z nějaké Postilky, nebo duchovní článek z některého katolického časopisu — pomalu, jasným a srozumitelným hlasem. Potom by se pomodlili některé litanie nebo růženec, případně nyní v postě křížovou cestu.

Mají-li tamní věřící ve vnitrozemí známé muže nebo ženy, kteří by byli schopni nebo ochotni konati tam přednášky, ať si je pozvou, aby je u nich měli. Zde pak ve vnitrozemí by se mohli hlásiti u příslušné Katolické akce paní a pánové, kteří by chtěli dojížděti do pohraničí a konati tam přednášky. O jejich obsahu by jim ochotně poradily výše uvedené instituce.

Dodávání náboženských tiskovin, jaké vycházejí v exercičním domě ve Frýdku, by velmi dobře posloužilo místo kázání.

Dále jest velmi důležité a přímo nutné, aby věřící katolíci uměli poskytnout první duchovní pomoc tam, kde není kněze: sem patří především křest z nouze u umírajících dětí nebo dospělých, dále vzbuzení dokonalé lítosti s umírajícími, případně získání plnomocných odpustků pomocí odpustkového kříže v hodině smrti. Také tam, kde by nebylo kněze pro katolický pohřeb, se mají věřící katolíci sjímouti při pohřbu modliteb a vykonati je vhodným způsobem jak před odchodem z domu, tak nad hrobem, způsobem prostým, nenápadným, důstojným.

O tom všem jsem napsal do časopisu »Neděle« obšírnější výklad a myslím, že jest »Neděle« tak rozšířena, že jej nemusím zde opakovat.

Veškerý tyto náměty provádějí již na řadě míst Apoštolátní sestry podle přesnějších a dokonalejších směrnic. To vše ovšem jest stále velmi málo, příliš nepatrné, než abychom nevolali k dekletérého věrného Kristova na pomoc pro zachování a šíření jeho pravdy a spásy.

Francouzský episkopát o svobodě vyučování

Sbor francouzských kardinálů a arcibiskupů vydal dne 13. března toto prohlášení:

I. Celý francouzský episkopát je rozhodnut zachránit svobodu vyučování všemi prostředky, které jsou mu k dispozici. Je si vědom, že tím, že hájí tuto svobodu, hájí i ostatní svobody lidského ducha, neboť jsou všechny spolu úzce spojeny. Tím, že by byla jedna napadena, byly by napadeny brzy i všechny ostatní. Příklad totalitních států je toho tragickým důkazem. Za žádnou cenu nepřijmeme monopol, ať se již skrývá pod jakoukoli rouškou.

II. Rodiny jsou rozhodnuty pevně vésti dále, sice ne útočně, ale s planoucím přesvědčením — kampaň, kterou započaly a kterou chtějí použít o spravedlnosti své věci veřejné mínění, které v tom ohledu je ještě velmi neinformované. Nechť hájí svá práva a neumdlévají! Nechť zvláště vyzdvihnou vynikající služby, které jejich školy prokazují zemi! Nechť se seskupí kolem svých škol v rodinné výbory!

III. Jakmile bude svoboda vyučování uznána, musí být vybudována na takových základech, aby užívání této svobody nebylo ilusorní a aby také nebylo reservováno jen rodinám zámožným. Jak jsme již řekli v našem prohlášení z 28. února 1945, jsme ochotni přistoupiti na každé loyální řešení, které by zajistilo právo rodiny, církve a státu. Můžeme se však blíže zabývati jen takovým řešením, při kterém budou do zákona pojmuty záruky týkající se výběru učitelů, jejich vzdělání a náboženské výchovy dítek.

IV. Zůstaneme neochvějně věrni jak svobodě vyučování, tak ostatním svobodám, které vyžaduje úcta k lidské osobě, a neustoupíme před žádnou obětí, abychom naší zemi tyto svobody zachovali. Jsme přesvědčeni, že takto se nejlépe zasloužíme o mír a o sjednocení všech občanů, jehož je k znovuvybudování naší vlasti nutné třeba.

Proč chceme svobodnou školu?

1. Protože plná svoboda náboženského vyznání, zaručená ústavou každého spořádaného a pokrokového státu, zůstává prázdnou frází, nemají-li občané možnost volit školu, vyhovující jejich světovému názoru. Není přece myslitelná svoboda vyznání tam, kde je člověk nucen posílat své dítě do školy usměrněné proti jeho přesvědčení. Jaká by to byla zavrženíhodná násilnost, kdybychom našim dialektickým materialistům vnucovali školu idealistickou! Vnucovat věřícímu člověku školu nevěreckou dovoleno je?

2. Chceme svobodnou školu proto, že jedině svobodná škola vyhovuje právě demokracii. V demokracii je rovnost lidí, rovnost náboženských vyznání. Představte si tedy tu zrůdnost, když řekněme klášterní učitelka, která se podrobila všem předepsaným zkouškám, má průpravu jako ostatní, učí podle státních osnov, najednou je shledána nevhodná, neschopná atd., učí-li v klášterní škole, která zmizejme neodpovídá moderní hygieně atd. (co však bude shledáno na př. na řádovém gymnasiu Vorilíek v Praze II?). A představte si dále onen zázrak: táž budova bude postátněna — a od toho okamžiku samozřejmě bude vhodná, dostačující, vyhovující atd.; táž učitelka. Jakmile se stane státním zaměstnancem, dostane a úřadem i rozum, a kvalifikaci. Hned bude vychovávat děti správně, státně spolehlivě atd. Není to groteska?

3. Chceme svobodnou školu proto, protože chceme mít školu v každém ohledu nejlepší. Víme, že na př. na řádových školách se vyučuje s největší svědomitostí a pečlivostí. Pro členy řádu vyučování není zdrojem obživy. Členové řádů nemají rodinných starostí a mohou se věnovat svému povolání celé a láskou a idealismem. K tomu přistupuje duchovní prohloubení mravní a náboženské, u kněží ještě vzdělání filosofické a theologické. Konečně tu jsou největší předpoklady pro skutečnou synthesu vědění a víry, pro vytvoření plného a harmonického světového názoru. I když snad v praksi lecos tomuto ideálu chybí, je tu princip a možnost — a o to nám jde! Na státní škole, která má celým zaměřením ráz nevěrecký, tyto předpoklady nejsou, ani kdyby byly tři hodiny povinného náboženství. V tom máme nesmírné zkušenosti.

4. Církevní zákoník zakazuje, aby děti katolické navštěvovaly neutrální školy. Ordinář diecése rozhoduje, kdy je to pro různé okolnosti trpěno. Jak ovšem bude moci dát souhlas, aby katolické děti chodily do školy, která je ve vleku materialistické ideologie, to věru nevíme. A naše škola v takovém vleku je! V ideologickém i administrativním. Proto tu musí zůstat právně zajištěná možnost z takového útlaku se vysvobodit aspoň někde.

Jiří Zeman.

Slavné requiem za † kardinála Verdiera v chrámu Panny Marie Vítězné (u Pražského Jesulátka v Praze III., Karmelitská ul.) dne 9. dubna t. r. o 9. hod. dop. celebrovati bude světící biskup pražský Dr. Ant. Eltschkner. Ten den bude tomu totiž 6 roků, co zemřel tento upřímný přítel naší vlasti, papežský legát I. katolického sjezdu v ČSR, Generální sekretariát katolíků a Amitiés françaises catholiques jako pořadatelé tohoto skromného díku zvou čtenáře našeho listu, jakož i všechny přátele zesnulého kardinála k hojné účasti.

Volební povinnost

Proslov sv. Otce k římským postním kazatelům.

16. března přijal sv. Otec římské postní kazatele a měl k nim důležitý proslov, ve kterém hlavně prohlásil:

Je to nejen právo, ale i základní povinnost církve poučovati své věřící slovem i písmem o všem, co se nesrovnává s křesťanským učením a tím se pro katolíky stává nepřípustné. Výkon volebního práva jest aktem vážné morální odpovědnosti, hlavně mají-li být zvoleni ti, kteří budou povolání dáti zemi ústavu a zákony, hlavně takové zákony, které se týkají na př. svěcení svátků, manželství, školy, rodiny, spravedlivé úpravy podmínek sociálních, a pod Církev je proto povinna vyzvědliti svým věřícím morální závazky, které vyplývají z tohoto volebního práva.

Článek 43 konkordátu z r. 1929 zakazuje církevním osobám v Italii vstoupiti do kterékoli strany neb mluviti v její prospěch. Církev obce věrně plniti tyto závazky a je i připravena potrestati případné přestoupení tohoto ustanovení, jehož by se mohli kněží dopustiti.

Nechce se žádným způsobem vměšovati do otázek čistě politických a nechává katolíkům plnou volnost mínění a jednání. Na druhé straně však nemůže se zříci práv, o kterých jsme se právě zmínili, a rovněž nemůže připustiti, aby stát soudil úplně sám kněze za vykonávání jejich úřadu.

Katoličtí kněží nemohou býti prostě přirovnáni k úředníkům, jimž byla udělena moc veřejná, civilní nebo vojenská. Úřednící představují stát, jemuž podléhají. Stát může totiž usměrňovati jejich chování dokonce i v otázkách politických. Kněží jsou však pověřeni církvi a jejich poslání, jak jsme již řekli, se dotýká především v celku všech náboženských i morálních povinností věřících. Při vykonávání tohoto poslání se jim může státi povinností dávati rady nebo pokyny týkající se také veřejného života. Je proto jasné, že přehmaty, které by případně v tomto smyslu vznikly, nemohou podléhati pseudukům státní moci. Kněží by byli takto vydáni různým těžkostem, které by byly vyvolány skupinami církvi nepřátelskými, pod záminkou, že chtějí dosáhnouti odloučení duchovenstva od politiky. Nezapomínejme, že pod záminkou boje proti tak zv. politickému katolicismu rozvinul nacismus, jenž neměl jiný úmysl, nežli zničiti Církev, proti ní celý aparát pronásledování, utiskování, policejního špionství. Proti tomuto náporu se hájili a statečně bojovali mužové Církve, jejichž hrdinství je dnes předmětem obdivu celého světa.

Jesle pro děti studentek

Liberalismu je bohužel přece jen ještě leckde dost. Na př. vystrčil jednoho dne růžky v »Lidové demokracii« v kursivce o jeslích pro děti studentek na vysokých školách. Na nějakém debatním večeru žen se prý přihlásila dívka a předložila k debatě, co mají dělat studentky, které se staly matkami. Že by se pro jejich děti měly při universitě zřídit jesle, aby se matka mohla věnovati studiím. Zajímal mne hlavně tón a slon, jímž byla celá ta záležitost popisována. Cítil mně z toho starý měšťácký liberalismus, a řekněme hned, pokrytectví. Už v nadpise bylo slovo problém v uvozovkách. A přece to může být skutečný problém, ne jen problém v uvozovkách.

Nestojí přece nikde psáno, že ty studentky se nemohly stát matkami v řádném manželství. Každé dítě ví, jak se válečným zavřením vysokých škol studie zdržely, že studuje ještě mnoho takových, kteří by za normálních okolností byli dávno hotovi. A tu měšťácký liberalismus bývá brzy hotov: »Když chce někdo studovat, buď ať nemá dětí, nebo ať nechá studií.« To je pak ovšem celá ženská otázka vůbec. Že i ta se musí řešit, a že se musí řešit z velké části upřímnějším návratem ženy k rodině a k mateřství, je jasné. Ale nikdy neobráíte tok dějin nazpět a nevyloučíte všechny ženy z vysokoškolského studia. A tak v tom nevidím nic směšného a žádnou novou univerzitní »stoličku«, jak píšatel zdánlivě vtipně soudí, kdyby žena byla matkou a studentkou zároveň. Myslím, že by to jejím studiím mohlo dodati mnoho nových podnětů a více vážnosti vůbec. Ale naše liberalistické klapky na očích způsobují, že si sice dovedeme docela dobře představit jesle pro dělnické ženy někde u továrny nebo na velkostatku, ale jesle pro děti studentek si naše liná obrazivost už představit nedovede a zmůže se jen na hloupý vtip.

Pan písatel ovšem snad myslil na děti studentek svobodných, a to se mu zdálo tak směšné. A přece nám ani to nemusí být směšné, i když se nic nezmění na našem katolickém názoru, že mimomanželské mateřství je proti zákonům Božím a musí zůstat politování hodnou výjimkou. Ale doby nás naučily divati se na věci poctivě, tak, jak jsou. Jsou těžší hříchy než nelegitimní mateřství které se za jistých okolností může stát hrdinstvím. Šesté přikázání je svaté, nedotknutelné Boží přikázání, a je třeba neúnavně vštěpovati zejména mládeži úctu k němu, to jest úctu k posvátným zdrojům života a pravé lásky. Zároveň musí však jíti výchova k statečnosti a pravdivosti, je třeba dospět k intensivnímu pocitu hrůzy z takového jednání, kde jeden hřích zastírámě pokrytecky jiným, horším hříchy a při tom snad farizejsky ohrnujeme nos nad těmi, kteří byli poctivější, nám však se zdají pouze hloupější.

Prakticky to znamená, že i pro nemanželskou matku a nemanželské dítě musíme učinit vše, co bude v naší moci, tedy třeba i jesle pro děti vysokoškolských studentek. Jinak by naše horování o ceně a důležitosti péče o dítě bylo planým tlachem a celé naše jednání zastaralým liberalismem. Lidé by pak právem mohli myslet, že to se sociálním pokrokem míní vážně jenom komunisté.

Ty jesle matek-studentek jsou jen jedním takovým příkladem, možná velmi theoretickým, ale se stejnou důsledností a rozhodností se musíme postavit ke všem ostatním takovým otázkám a příkladům. Jen tak dokážeme svou pravdu, ak.

Duch dělá dějiny

V minulém čísle jsme ukazovali, že v lidských věcech, konkrétně řečeno ve vztazích společenských, nepostupuje vývoj nutně a nezměnitelně, jako snad ve světě astronomickém a ve světě organické přírody. Nechtěli jsme tím ovšem říci, že hospodářsko-společenské řády jsou nezměnitelné, nýbrž že jejich změny a jejich vývoj jde jinak, protože do něho zasahují a jeho cesty určují svobodní lidé. Byli jsme tedy potěšeni, když jsme se s týmž názorem setkali i ve »Světu práce«, časopise soc. dem., který vzhlíží s velikou úctou k sociologickým theoriím marxistickým. Píší o možnosti nové války:

»Podivné je na projevech, že vesměs považují válku za jakési fatum, které se nezbytně přiblíží, jestliže se stane nebo nestane to či ono. To je zjistě zvláštní názor na válku v době norimberského procesu, který tak silně vyzdvihl osobní zodpovědnost za válku — a docela právem. Válka totiž opravdu není fatum, za jaké bývá, přes všechna odhalení norimberského procesu stále považována, nýbrž jest dílem živých lidí, přičiněním z osobního rozhodnutí, tak jako jiné lidské činy. K válce je třeba přípravy a vědomých plánů a je třeba osobního rozhodnutí vedoucích lidí, že válka má tehdy a tehdy nastat. Nemohou ovšem předvídat všechny následky, jež jejich rozhodnutí vyvolá a zavinní. Nemůže je předvídat nikdo, kdo začíná něco vážného, protože jeho krok přivodí třídycky rozhodnutí řady dalších lidí, na něž sám nemůže mít vlivu.«

Je to ukázka, jak se lidské myšlení vždycky zase vrací k zdravému rozumu, s nímž se tak podivuhodně shoduje philosophia perennis — odvěká filosofie katolické církve. Celá ona úvaha o osobní zodpovědnosti za válku končí však větou, zdá se mi, trochu romantickou: »Nuže, je myslitelné, že by někdo z těch, kdo prožili poslední válku, byli schopni dát povel k nové?«

Lidi, jak je vidíme kolem sebe, věru nevypadají na to, že by se byli stali jemnější a citlivější než byli před válkou. Ti velcí pak bývají spíše jen ještě umocněním těch obyčejných lidí z ulice. Tedy co se dá dělat? Žádný z nás, ani malí, ani velcí, nechceme uznat, že zlo je v nás a ne jen v nějakých špatných hranicích. Nechceme uznat, že »jako plamen nelze dusit rozdmýcháváním, tak také zlo nelze vytloukat zlem.« Němci měli všechno zlo v židech a my zas v zrádcích a kolaborantech. Čím více Němci vybili židů, tím více pekla bylo kolem nich a kdo nám za to ručí, že tomu i u nás tak nebude?

ak.

Britské a ruské pojetí demokracie

Rusové používají slova demokracie stejně upřímně jako Američané nebo Britové. Demokracie je vláda většiny. V tom se snad Rusové i Britové shodují. Britové by k tomu dodali, že vláda musí mít ohled na menšinu a tudíž musí být provázena všemožnými zárukami na ochranu menšiny a zárukami, že bude zkoumána volě lidu. Rusové by naproti tomu takový dodatek odmítli. Podle marxistického názoru demokracie je vláda pracující třídy, která má vždycky většinu. Pro Rusy tedy demokracie není protikladem diktatury, nýbrž protikladem »vyvolené třídy«.

Pro Brity je tolerování menšiny věc nejméně stejně důležitá jako moc většiny a tato tolerance v sobě zahrnuje ochranu jednotlivce proti státu. Pro Angličana by bylo nemožné, aby napsal pojednání o demokracii, ve kterém by neužíval slov »svoboda« nebo »volnost«. Pro Rusy by nebylo nic snadnějšího než napsat takové pojednání bez těchto slov.

Právo na odlišné mínění je hlavní podstatou anglické demokracie a vláda práva znamená ochranu jednotlivce proti státu. Francouzská revoluce vedla k jinému pojetí, zakládajícímu se na Rousseauově theorii o všemocné »všeobecné vůli«. Právě rozpor mezi diktátorstvím a tolerancí je otázka, která rozděluje Východ a Západ, nikoliv rozpor mezi socialismem a soukromým podnikáním. Je možná pravda, jak kdosi napsal, že když se chlubíme svou tolerancí, vychloubáme se vědomě nebo nevědomky svým nedostatkem víry. Možná, že má také pravdu Berdajev, když řekl, že demokracie je tolerantní jen proto, že ztratila víru v pravdu. Ale Britové budou asi přesto stále věřit, že liberální skepticism je lidstvu méně nebezpečný než komunistické dogma. (Manchester Quardian.)

Žena statečná

Dne 17. března zemřela v Brně ve věku osmdesátisedmi let paní Adéla Koudelová. V ní odešel na věčnost poslední svědek buditelských generací, kterým vděčí Brno za svůj český ráz. Její manžel, advokát dr. Josef Koudela, a švagr farář Jan Koudela, patřili mezi přední katolické vlastenecké pracovníky na Moravě koncem minulého století. Ona sama byla za oněch národních bojů horlivou spolupracovnicí, hlavně na poli osvětovém a charitativním. Brněnská Vesna byla vlastně jejím dílem.

Byla to vzácná křesťanská osobnost: Niobe, která přežila manžela a šest synů, ale Niobe křesťanská, která nezkameněla v zoufalství a v rouhání, ale našla sílu a útěchu v obětavé křesťanské lásce. Stala se matkou četné rodiny chudých studentů, zvláště bohoslovců. Řada mladých moravských kněží ji vděčí za oporu na cestě ke stupňům oltáře. Na jejím hrobě by mohla být zlatými písmeny vytesána slova papeže Pia XI.: »Jestliže neztratí své odměny, kdo podal čiší vodu nejmenšímu z bratří Kristových, považte, jakou teprve odměnu vezmou ti, kdo takřka vložili svatý kalich, rdící se krví Spasitelovou, do nevinných rukou mladistvého sluhy oltáře, a jemu jako by pomáhali k nebi zvedati ruku s touto bezpečnou zárukou pokoje a požehnání pro lidstvo!«

R. I p. A. Heidler.

Z domova a ze světa

O zajetos i Vatikánu proti Sovětskému svazu mluvil, jak uvádíme na jiném místě, opět pan ministr Kopecký. Jak nesprávné je toto tvrzení, dokazuje mimo jiné referát vatikánského listu »Osservatore Romano« o Stalinově lásce k míru ze dne 25. března t. r. List píše: Interview posvětnutý generalissimem Stalinem tiskové agentuře Associated Press vyvolal četné projevy chvály! My k tomu připojujeme svůj hlas. Interview byl nejen projevem mírumilovných úmyslů Stalinových, nýbrž i výzvou k míru, a to výrazy, které spíše nežli prostým vyjádřením mírumilovné touhy jsou povzbuzováním k míru. »Osservatore Romano« končí těmito slovy: Zatím co jsou dnes na světě lidé, tvrdící, že válečný plamen dosud je živ pod popelem, muž stojící v čele velké politické moci, tvrdí, že v činnosti mají být udržovány jen plameny míru. To jest křesťanské. Jsou lidé, kteří pochybují o čistotě těchto úmyslů. To je méně křesťanské.

●

Jak prchavá je světská sláva, můžeme pozorovati i z tohoto: Ze 32 kardinálů, kteří byli s velikou slávou oděni v kardinálský purpur dne 21 února t. r., dva zemřeli, nezůstavše ani měsíc ve své nové hodnosti. Dne 9. března zemřel kardinál Glennon, arcibiskup ze St. Louis ve Spojených státech a dne 23. března zemřel kardinál von Galen, biskup z Münsteru, známý svým neohroženým postojem vůči nacismu, který vyjádřil okřídlenou větou: »Galenové nejsou ani bohatí, ani krásní, ale jsou skrz na skrz katolíci.« Kardinálské kollegium není tedy již zase úplné, již je zase volné místo po případě pro kardinála z Československa. Stolec primasa království českého je bohužel stále ještě neobsazen.

●

UNRRA nám nedává nic zadarmo, i když za její dodávky, kromě dopravného a distribučních nákladů neplatíme, dokazoval dne 2. dubna v »Rudém právu« E. Loebl. Její pomoc je prý odměnou za pomoc, kterou jsme přispěli my k výsledku války sabotáží, pasivní resistencí, aktivním odporem atd. A tato naše pomoc byla daleko větší než ta, kterou dostáváme. Zdá se, že v této argumentaci je háček. Jakoby na porážce Německa záleželo jen spojencům a naše příspěvky k ní bylo jen pomoc ze sympatie, za kterou máme nárok na zvláštní odměnu a na zvláštní vděčnost. A přece myslím, že na př. Američané sotva mohli pociťovati tak živou touhu po rozdrcení německých put jako my, kteří jsme se v nich div neuškrtili. Bojovat tedy všemi prostředky bylo naší nejživotnější povinností a nejživotnějším zájmem bez jakýchkoliv spekulací na odměnu. Lze tedy asi sotva dokazovati, že jsou nám Američané něčím povinni a jistě se některak nezahodíme, uznáme-li jejich humanitu a věnujeme-li jim za ni i trochu vděčnosti. Bude nám to určitě užitečnější než prázdné furiantství: My od nikoho nepotřebujeme nic zadermo!

ak.

●

Anglikáni pomáhají Monte Cassinu. O svátku sv. Benedikta (21. března) pořádali anglické katedrály a opatské kostely, jakož i koleje v Oxfordu a Cambridge, které všechny dříve souvisely s řádem Benediktinů, sbírky pro obnovení knihovny na Monte Cassinu v Italii, kde řád Benediktinů byl před 1400 léty založen. »Times« dodávají k této zprávě: Nutno připomenout, že spojenci za války jenom váhavě zničili bombardováním budovy na Monte Cassinu, když totiž Němci odmítli výzvu, aby přestali používat tohoto kláštera jako pevnosti. Anglické kapituly a koleje chtějí přispět k vyléčení ran, zasazených válkou, jako instituce křesťanské a vědecké. V letech války prokázalo křesťanství, že je stále ještě nejsilnější mocí, které ve světě rozervaném bitvami hájí lidské bratrství.

I vtipem se dojde k cíli. V minulém čísle se p. ing. Ján Novotný pozastavuje nad notickou Kulturní politiky: »Zaplňujeme«. Skoro veřejně se tím některé ženy chlubí, že mají již sedmý potrat, jen prý je to teď drahé . . I já se osměluji sdělit svůj názor. Pan ing. Novotný říká pravdu, ale na naše lidi se nesmí jít tak přímo. Takový vtipný článek vykoná také své poslání. Ale nesmí být osamocen. Bylo by třeba takových vtipů víc, a měly by se objevovat v rozvinách, které jsou hodně čteny. Vtip nikoho se nedotkne přímo, nikomu nic nevyčítá, ale nasadí pavouka do hlavy, a ten, kterého se to týká, o takovém vtipu začne uvažovat, v nitru ozve se mu svědomí, které ho obvinil. Když se takovému čtenáři novým vtipem myšlenka oživí, a to se děje soustavně po nějakou dobu, musí se dostavit účinky. Proto myslím, že by si bylo přáti, aby se podobné vtipy častěji opakovaly. (Z dopisu.)

Také jeden vtip

Ve »Svobodném zítřku« se kdosi utkal s panem Arnoštem Kolmanem, oficiálním profesorem dialektického materialismu na Karlově univerzitě.

Že prý pan profesor by se neměl moc rozčilovat nad našimi poměry. Je tady na to příliš krátkou dobu.

»Naši politicko-filosofickou úroveň i naši publicistiku pan Kolman zná asi tak, jako znal svět onen Tabaki v Kiplingově knize:

V srpnu se lekal narodil,
v září přišly velké deště.
Takovou vodu lekal děl,
co žil, neviděl jsem ještě.

Českomoravská vysočina uctila jubileum sv. Otce P.a XII. slavnostní akademií, kterou uspořádala katolická akce v Havlíčkově Brodě v městském divadle dne 24. března. O akademii byl mezi obyvatelstvem tak velký zájem, že sál byl přeplněn a na mnoho lidí se nedostalo místa. Katolictví nepřátelská propaganda, která pokračuje v nacistické nenávisti vůči Vatikánu, vzbudila pozornost katolických, kteří s nadšením vyslechli přednášku P. F. Háika, který se nedávno vrátil po šesti letech z Říma a promluvil o velkém díle míru a lásky Pia XII. V. R.

●

Deset stipendijních míst pro československé katolické studenty v Italii. Československý odbor Světového fondu univerzitní pomoci vypisuje soutěž na obsazení deseti stipendijních míst v universitní koleji katolické university Sacro Cuore v Miláně na akademický rok 1946/1947. Podmínky: Žadatelé musí být národně spolehlivi, musí míti tytéž předpoklady jako k přijmutí ke studiu i. některé vysoké škole v Československu, musí prokázati znalost italského jazyka a musí být katolického náboženství. Studovati lze tyto vědní obory: práva, hospodářství a obchod literatura, filosofie, pedagogika, řečí a zahraniční literatury. Stipendium spočívá v tom, že československí studenti budou umístěni v universitní koleji v Miláně, kde zaplatí režijní minimální náklady. Žádosti náležitě doložené jest podati nejpozději do 1. května 1946 na Čsl. odbor Světového fondu univerzitní pomoci, Praha II., Opletalova 38, nebo na pobočky v Brně, Údolní 11 a v Bratislavě, Schreiberova 5.

●

Komise pro vydání nového kostelního zpěvníku sděluje, že práce na sestavení písní jest skončena. Kdo má zájem na novém zpěvníku, může připomínky materiál shlédnouti denně od 9—12 hod. — od 1. dubna ve Schole cantorum, Praha I., Karlova 2-III. patro a tam příslušná přání projeviti. Komise celý návrh předloží na valné hromadě Obecné jednoty cyrilské, která se bude konati po velikonocích a potom bude návrh podán nejdůst. Ordinariátům k schválení. Obecná jednota cyrilská v Praze prosí, aby skladatelé, kteří mají v rukopise hodnotné kostelní lidové písně, zvláště mešní, zaslali je laskavě k nahlédnutí na adresu: Mgre Jan Boháč, kanovník v Praze VI., Soběslavova č. 1.

DIVADLO

od 25. února do 31. března 1946.

Značky: a— hry velmi náročné, b — hodnotné hry pro širší vrstvy obecenstva, c — jen zábavné nebo zbožné udělané, A — nezávadné, B — s menšími závadami v jednotlivostech, C — závažné kazy po stránce nábožensko mravní, D — hry, jimž se katolík vyhne.

aA — Bílé noci (Dostojevský), Skála blesků (Ardrey)
aB — Koráb Tenacity (Vilrac).
aD — Zelená pastvinka (Connely).
bA — Jan za chrta dán (Klicpera).
bB — Vinice (Tomanovi), Veselé paničky windsorské (Shakespeare), Androkles a lev (Shaw), Pekelník (Shaw).
cB — Osmnáctiletí (Roger-Ferdinand).

FILM

Třída Ad (vhodné i pro mládež).

O ptačivá princezně. Sovětský film. Známá pohádka, jak venkovský prostáček rozesmál smutnou princeznu. Vtipné, až groteskní provedení. I.

Třída A — filmy pro dospělé bez závad.

Osudné setkání. Ruské drama podle hry Ostrovského (Bez viny vinní), líčící život umělecké družiny na ruském venkově z konce min. století. III.

Setkání v Altýru. Anglický film. Napínavá špionážní historie odehrávající se v severní Africe v době před americkou invazí. Proč se dělá »fotočkami« reklama nepřechám, které ve filmu nejsou? II.

Bouře nad Bengálskem. Americký film. Boj anglické posádky na hranicích Indie s fanatickými domorodci. Hojně divokých a na senzaci vypočtených scén. III.

Bitva o koleje. Francouzský film. O obětavosti a sabotážních činech železničářů, bojujících proti Němcům, hlavně při invasi spojenců. II

Profesor se zlobí. Sovětský film. Motivem této veselohry je hudební souboj profesora, vášnivého zastánce vážné klasické hudby a dcerou, která proti vůli otce zpívá v moderní operetě. Pro pobavení vítězí operetа, ale neznamená to nosiu sovy do Athén? II.

Třída B — filmy s určitými závadami.

Celá škola tančí. Švédský film. Veselé příběhy profesorů a studentů na soukromé švédské škole. Studentka co by barová zpěvačka není zrovna vzor. III.

Ze Svatováclavské ligy

v Praze IV., Hradčanské náměstí 8.

Upřímně děkuji za všechna milá blahopřání. Jest jasem obdržel ke svým padesátinám. Všem vysloviti srdečné zaplať Bůh! Josef Korák.

Nové číslo „Dokumentů“ (č. 2.) právě vyšlo. Připojujeme je k většině dnešního nákladu a prosíme, aby si je naši odběratelé ponechali, případně dali přečísti svým známým. Kdo by si přál více výtisků, nechť o ně ihned napíše do administrace Katolika. Jednotlivé číslo včetně porta stojí 2 Kčs. Obnos za vrzený exemplář vyrovnejte a předplatným, třeba později.

Usnadněte nám expedici tím, že budete objednávací časopis hromadně na jednu adresu. Jednotlivá čísla expedici značně zdržují a znesnadňují, zvláště nyní, kdy počet odběratelů den ode dne vzrůstá.

Hlaste ihned každou závadu v doručení. Zjistili jsme několik případů, kdy naši odběratelé časopis předplatili a pak byli jejich jménem vráceni. Jde patrně o různé „přátele“, kteří se snaží tímto způsobem mařiti naši akci.

Tiskové propagační zájezdy. Kde bude o to zájem, nebo podle našeho výběru, navštívíme důležitější naše střediska, v nichž lze očekávati rozšíření našeho listu. Program bude vždy stanoven podle místních poměrů zvlášť buď písemně předem, nebo až na místě samém.

Potřebujeme doprovod na varhany nebo harmonium k lidovému zpěvu při různých pobožnostech nebo bohoslužbách. Kdo by nám mohl býti v tomto směru nápomocen (nejde o pravidelnou výpomoc), nechť se přihlásí na adresu Svatováclavské Ligy v Praze IV., Hradčanské nám. 8.

Mšenne opět dolaší adorace. Ve štěpích svatého Václava. Cena 1 Kčs za kus mimo porto. Objednávky na Svatováclavskou Ligu, Praha IV. Hradčanské nám. 8.

Zánovní aparát na promítání úzkých filmů (16 mm). Došly nás nabídky několika soukromníků, kteří by byli ochotni prodati takový aparát. Kdo by se o takový aparát zajímal, nechť nám napíše a my bychom zprostředkovali další. Dotaz adresujte na Svatováclavskou Ligu.

●

Protestní a soupisová akce katolických poslucharů rozhlasu velmi dobře pokračuje. V některých osadách všichni majitelé rozhlasových přijímačů se k protestní akci připojili a důrazně žádají o pokračování katolického vysílání. Připomínáme znovu, že pro soupis stačí prosty hromadný seznam se jmény a adresami majitelů rozhlasové koncese a s číslem této koncese. Provedte tuto akci všude a důkladně, neboť od ní bude záviseti další náš postup.

LITERATURA

Mysterium Golgoth a tremendum — strašlivé tajemství Golgoty — tajemství, jež nikdo z lidí nevyčerpá, tajemství tak ůdsné i fascinující, že na pokus nadzdvihnouti roušku nad ním se musíme vždy pochybovačně zatvářit. Dr. R. W. Hynek vzal na sebe tento těžký úkol a ve své nové knize »Muž bolesti« sleduje s pozornou tváří krok za krokem nevýslovné utrpení Našeho Pána. Rozpřádá nitky historických zpráv, kladě se pod silnou lupu a dosvědčuje jen hutnost prorokova názvu o »muži bolesti«. Zvláště pozoruhodné je srovnání Barabáše s Kristem. Již G. Papini ukázal, že Barabáš není hrdelní zločinec, nýbrž »vrah ve službách národa«, patriot a bojovník. Dr. R. Hynek daleko obšírněji rozvádí tuto thesi, z níž vyplývá tolik aktuálního pro nás. Neboť opravdu — Barabáš je meč, opojení, slunce a náboženství v ruce člověka, kdežto Kristus je soublas, pokora a člověk v ruce náboženství. Zvolili jsme tenkráte a volíme zas . . . Děkujeme vřele autorovi za tolik nadšené lásky, kterou věnoval tomuto nejvyššímu a nejpovážnějšímu předmětu a můžeme s radostí konstatovat, že tento původní český příspěvek snese kritické měřítko. Vydalo nakladatelství G. Francia, Praha-Peršlýn. mat.

Listy o poesii a kritice. Vzájemné doplay F. X. Šaldy a F. Chudoby. Vydal Bohuslav Rupp v Praze. Cena 90 Kčs. Příspěvek k poznání velikého kritika a myslitele. Se stanoviska náboženského, a něhož se snažíme dívati se více méně na všecko v tomto časopise, jsou tyto listy Šaldovy negativní. Nezalelne tam vůbec nic z jeho názorů na svět náboženství. A přece sahají listy takřka až do dne Šaldovy smrti. Nejvíc si asi všímnete Šaldovy osamělosti. »Nestýkám se skoro s nikým a zahledím-li se oknem svého pokojíku na Prahu pod mýma nohama, vím, že tam pro mne nebije srdce. A tak nezbývá nic člověku než to opium práce. »A při tom cítíte, jak toužil po lásce a přátelství. Člověk křesťansky věřící je po přečtení těch listů naplněn vděčností právě za svoji víru, která, je-li správná a živá, jej může vždycky ochránit před takovými pocity osamělosti a zmaru. Pro nás bije a žije Srdce nejsvětější. Doporučujeme knížku velmi upřímně. ak.

Vynikající český pracovník z USA. Msgre Old. Zlámal, místopředseda Americké pomocné akce pro Československo, již delší dobu dlí mezi námi a cestuje po našich krajích. Československý ústav zahraniční, jediná ústřední organisace pečující o naše krajany v cizině, pořádá na počest tohoto vzácného hosta slavnost na rozloučenou, na níž vylíčí Msgre Zlámal své dojmy z Československa. Zveme všechny přátele našich krajanů i celou českou veřejnost na tuto slavnost, jež se koná v neděli 7. dubna 1946 o půl 11. hod. ve velkém sále Národního domu na Král. Vinohradech. Dostavte se v počtu nejhojnějším, jak to odpovídá významu a zásluhám tohoto vzácného hosta! Vstup volný. Československý ústav zahraniční.

Charita velké aktivum

Jest v živé paměti nás všech velkolepé dílo Charity z doby revolučních dnů květnových: vyrostlo z rytí lásky bližního, blahoslavené Kristovými slovy v řeči horské, jako nefalšovaný projev českého člověka vůči bezmezné bídě, zavinění zločiny nacistického režimu. Jako koncentrační tábory se vší svou hrůzou mohou dobře charakterisovati nacisticky opojený národ německý, tak dílo lásky tak štědře a tak spontánně rozdávané Charitou na obětech těchto zvěrstev, na repatriantech, výstižně charakterisuje povahu našeho národa. Ne odvetné násilnosti některých ucelých zákl nacismu, k nimž ojediněle došlo v porevolučních dnech, nýbrž všeobětavá láska, která nehledí na rasu, národnost a vyznání trpícího a pomáhá všem potřebným bez rozdílu, vtiskuje našemu národu svůj slavný charakter, osobitost.

To jsem si zvlášť jasně uvědomil, když za svého zájezdu do Švýcar, klasické země různých pomocných akcí pro trpící a pronásledované, sznal jsem, jak ohromné aktivum našemu národu a státu přinesla činnost Charity v Praze v době porážky nacismu. Byť tato činnost byla jen kuse známa, přece již tím ziomkem, jenž se dostal ke sluchu tamních činitelů, bylo získáno jméno a pověst pro Československo nesrovnatelné hodnoty. Aktivum toto daleko převyšuje negativní prvky, jež neprátelská propaganda, zvečnující politování hodné ojedinělé přehmaty ve vlně vzteklovaných našich Němců se dříve přihodívali, soustavně zdůrazňovala a vytrvale projí nám uplatňovala.

Zájezd předsedy Charity MgPh P. Olivy do Švýcar je šťastným korektivem nedostatečných zpráv o činnosti naší Charity v Praze ve chvílích nejtěžších.

Nejpochybují o tom, že ústní informace nejkompetentnějšího činitele, samotného předsedy Charity, sdělené odpovědným místům švýcarským, podepřené event. dokumentárními tiskovinami, obrázky a filmovými záběry z bouřlivých dob květnových, kdy jméno »Charita« v Praze bylo nadějí a záchranou statisíců trosečníků koncentračních táborů, získá nejtrvalejší přátelství švýcarského lidu pro náš lid a pro celý náš stát hodnotu opravdovou.

Budou-li jednou počítány a váženy přehmaty jednotlivců a spontánní projevy křesťanské lásky, jimiž české srdce se opravdu projevilo ve své rvzosti, jistě soud dopadne nesporně ve prospěch našeho národa, dík dílu katolické Charity, tím cennějšímu, že vyrostlo ze samých křesťanský milujících srdcí českých.

Svaz katolické Charity se opravdu zasloužil o národ a stát.

To je resumé z dojmů ze Švýcarska: odtud neutrální soud o kladech naší povahy půjde jistě do celého světa. Ing. Karel Řezníček.

Dobrovolné příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány a budou pokud si to dárce výslovně nepřeje, uveřejňovány.

V obchodě a elektrárnách obchodujeme

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV. Hradčanské nám. 8. — Telefon 617.70 — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází první a třetí neděli v měsíci. — Poštovní spořitelna Praha 208 601 — Řídí P. Antonín Klapka. — Za redakčním kruhem — Odpovědný redaktor Josef Korák. — Předplatné na půl roku 30 Kčs, na celý rok 60 Kčs (s poštovným). Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohledací pošt. úřad Praha 10. — Vytiskl Zirnotisk v Praze XII.,

KATOLÍK

8 LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 21 DUBNA 1946 • CENA Kčs 1.50

Přivedl vesmír k novému jaru

Alexander Heidler

»*Quasi ad tempus vernale perduxit universum* — přivedl vesmír jakoby k novému jaru« — praví původná Legenda tří druhů o sv. Františku. To je také pro nás velikým poselstvím velikonoc. Nestačí jen citová vzpomínka na dávno minulé události. Zde, mezi námi a v nás, chce opět Kristus vstáti z mrtvých. Po dlouhé studené zimě, kdy byl popírán a zapomínán a kdy se na konec projevily všechny hrůzné důsledky jeho nepřítomnosti, musí nastati nové duchovní jaro, nové vzkříšení Kristovo v našich srdcích a v naší společnosti. Takovou řečí k nám promlouvají zelené kře a kvetoucí ratolesti, takovým hlasem k nám volá po Velkém pátku Vzkříšení.

V minulých letech jsme poznali, jakou útěchu přináší lidskému srdci trpící a vzkříšený Spasitel v době bídy a neštěstí. Vzkříšení Kristovo nám bylo přislibem vzkříšení našeho, vzkříšení svobody, národa, státu. Ale Syn Boží chce býti pro lidstvo víc než jenom poslední útěchou ve chvíli bolesti. Je-li právem posledním, pak je také první. Chce býti vůdcem a světlem i v době klidu a radosti. Chce býti základním kamenem výstavby v míru. Bez něho je každá stavba od základů pochybená a musí se právě tak shroutit, jako se shroutila ohavná modla německé pýchy. Bez něho není míru ani zde na zemi. Bez něho není spásy na věčnosti. Ježiš, ne Caesar . . .

Díky Bohu, slavíme první velikonoce ve vzkříšené vlasti. Tím však ještě daleko není vyčerpán národní a sociální význam Vzkříšení. Cítíme to všichni: právě teď je naší vlasti třeba obnovy, obrození, vzkříšení. Je třeba renesance živého křesťanství. Je třeba, abychom podle slov Pavlových vstali z mrtvých s Kristem. Také v našem národním společenství musí moci Boží něco umřít a něco vstáti z mrtvých. V tom tmavém skalním hrobě ať zůstanou naše omyly a naše hříchy — a v nás ať vstane Kristus se svými věčnými pravdami, se svým zákonem spravedlnosti a lásky, se svou životodárnou milostí. Na tomto vzkříšení, na tomto novém jaru může mít každý z nás podíl. Především již tím, že sám v sobě ukřižuje starého člověka a povstane s Kristem k novému životu. Pak bude schopen státi se kvasem obrody celého národního organismu, ať jsou vnější podmínky jakékoliv.

Jakými cestami se můžeme přiblížit k socialnímu vzkříšení Kristovu, naznačil ve svých prorockých encyklikách již Pius XI.:

Vzkříšení Kristovo v čistých srdcích mládeže!

Vzkříšení Kristovo ve věrném manželství a v plodné rodině!

Vzkříšení Kristovo ve spravedlivém sociálním řádu!

Vzkříšení Kristovo v apoštolských postavách kněžských!

Vzkříšení Kristovo činnou a organisovanou spolupráci všech věřících laiků!

Vzkříšení Kristovo po Velkém pátku pokání a smíru!

Vzkříšení Kristovo v svobodných národech, zbavených okovů pohanských totalismů!

Tyto cíle katolické duchovní práce dosud nic neztratily na své časovosti. K nim musíme upnouti sílu, kterou se dnes učíme čerpati z Bible a z liturgie. O ně musí všude usilovati veliké proudy katolické aktivity: misie, unie, katolická akce . . . A každý z nás je povolán, aby někde spolupracoval s Kristem na díle jeho nového vzkříšení. Bude-li v nás Kristus mrtev, zahyneme. Vstane-li mezi námi z mrtvých, budeme žiti. A vesmír bude obnoven v novém jaru.

Osudy katolíků východního obřadu

(Podle švýcarských novin.)

Jen krátce trvala radost z ochotnosti Rudé armády a sovětských úřadů, které nejdříve zahrnuly pozornostmi na smrt nemocného metropolitu Šeptického a potom mu vypravily nádherný státní pohřeb a které začaly vyjednávati s jeho nástupcem msgre Slypým. Moskevský patriarcha Alexej zaslal v dubnu 1945 pastýřům a věřícím řeckokatolické církve v západní Ukrajině pozdrav, aby se sjednotili s církví pravoslavnou. »V té době, kdy jste byli odtrženi od Ruska, byli vaši předkové odloučeni také od ruské církve a následkem cizího vlivu přijali duchovní vedení římského papeže a počali vyznávati katolická dogmata, která jsou falšováním původní ryzosti řeckého pravoslaví. Já, jakožto váš otec, musím se rmoutiti nad touto situací. Hitler hlásal nenávist mezi lidmi podle svých fašistických nauk a obíral se nesmyslným přáním vyhladiti slovanské národy. Všichni čestní lidé a přátelé pokroku pozdvihli se proti tomuto krvavému šílenci. Bůh zřejmě požehnal zbraním nepřátel Hitlerových a fašismu. K čemu však vás vyzýval zemřelý metropolita Šeptický a jeho spolubratří? Abyste se podrobili Hitlerovu jhu. Co žádá Vatikán v promluvách, které vysílá papež k Vánocům a k Novému roku? Milost pro fašisty a pro Hitlera. Vzpomeňte tedy na své předky a obraťte svá srdce od Vatikánu ke své matce církvi pravoslavné, která vás přijme s otevřenou náručí.« 11. dubna 1945 bylo šest členů uniatské hierarchie odstraněno na území bývalého Polska, zároveň s dvěma biskupy bývalé Podkarpatské Rusi z Užhorodu a Mukačeva. Sovětské úřady se snažily za pomoci pravoslavné hierarchie svořiti co nejrychleji národní a náboženskou jednotu na území kdysi polském a československém. Ukrajince a ne Poláky, pravoslavné a ne latinské nebo řecké katoliky potřebujeme, tak znělo heslo. Politické napětí s Vatikánem, v němž byl spatřován protivník Sovětského svazu, ještě zvyšovalo protiunijní náladu. A tak došlo k novému rozkolu. Při těsném propletení náboženství a politiky, které ve východní církvi odedávna je obvyklé, bylo by možno očekávati nový obrat k unijní myšlence jen tehdy, kdyby mezi Vatikánem a Kremlem nastalo skutečné vyjasnění a kdyby se touha po unii rozšířila v širším rámci jak jej naznačil Pius XII. ve své poslední encyklice »Orientales omnes«.

Na venek bylo sjednocení s moskevským patriarchátem schváleno na synodě ve Lvově dne 8. března 1946. Pravoslavní biskupové se ujali vedení diecésí. »Výbor pro sjednocení řeckokatolíků s Ruskou pravoslavnou církví«, v jehož čele stojí známý theolog Dr. Kostelnyk, vykonává všemohoucí kontrolu nad kněžstvem i nad laiky. Lvovská theologická fakulta a kněžské semináře jsou vedeny v pravoslavném duchu. Starý biskup Chomysyn zemřel brzy po svém odstranění s diecése. Smrt lvovského arcibiskupa Slypýho, byla několikrát hlášena, ale nepotvrzena. Část kněžstva se připojila k rozkolu a druhá tvrdošíjně vzdorující část musí nésti následky svého odporu. U laiků se argumenty patriarchy Alexeje neminuly svým účinkem. Protiřímské instinkty se probudily. A protože dnešní sovětský režim neutiskuje ukrajinské národní cítění, jako kdysi Rusko carské, nýbrž je podporuje, pozbyla unie své úlohy jako strážkyně národního svérázu proti velkorusství. Hlas Vatikánu jak v éteru, tak v kostelích a v tisku je přehlušen. A tak zůstávají sice kněží i laici Římu vnitřně věrni, nehledě na pobloudilé, navenek jest však projevování takového cítění nemožné. Jediný sjednocený biskup jest ještě msgre Kocylovský, jenž sídlí v polském Přemyšlu (a náš prešovský biskup Gojdič). Třistapadesát let po sjednocovacím díle z Brestu Litevského zbývají nyní z ukrajinské unie pouze nepatrné zbytky.

Kdo však může zkoumati cesty Prozřetelnosti? »Zemři, abys znovu povstal«, platí i v církevních dějinách. Možná, že zničení Unie na užším ukrajinském úseku připraví nové probuzení ještě rozsáhlejších snah o sjednocení; možná, že tato zkouška je nutna, aby očištěná ukrajinská církev pocítila nový stesk po lůně své římské Matky.

Pořad řeckokatolických bohoslužeb o Velikonocích u sv. Klimenta.

Vel. čtvrtek: 8 hod. Zpívaná Služba B. s večerní. 18 hod. »Strastí«.

Vel. pátek: 14 hod. Položení Plaščanice.

Vel. sobota: 8 hod. Zpív. Služba B. s večerní. O půlnoci Vzkříšení. Po utrení tichá Služba B.

Neděle Paschy: 9 hod. Služba B. 10 hod. Slavná Služba B. 15 hod. Večerna.

V pondělí a úterý: 9 hod. Služba B. 10 hod. Služba B. zpívaná. 15 hod. Večerna.

Konečně jeden nový arcipastýř

Tak dlouho již je tolik našich biskupských stolců osiřelých. Jak je to bolestné, jak je to přímo osudné v těchto převratných letech, posoudí asi jednou až historie. Tím větší je naše radost, že aspoň již v Brně máme nového biskupa. Pozdravujeme proto co nejsrdečněji usměvavého Msgr Dr Karla Skoupého na biskupském stolci hlavního města Moravy. Tolik kněžského dorostu vyrůstalo pod jeho otcovskou péčí k službě oltáře. Ti všichni jistě nyní s mladickým elánem se dají do práce, aby milá brněnská diecése se stávala stále úrodnějším záhonem vinice Páně, aby byla vzorem všem ostatním sesterským diecésím českým. Kéž ji nový arcipastýř spravuje a vede v duchu a síle sv. Pavla, jehož poselství tak dlouho vykládal svým mladým bohoslovcům.

Modleme se za nového biskupa, za stádce jemu svěřené a modleme se zároveň, aby i ostatní naše ještě osiřelé diecése dostaly brzy biskupy vpravdě apoštolské, kormidelníky zkušené a statečné, kterých potřebujeme a pravděpodobně budeme ještě více potřebovati v budoucnosti.

O náš vezdejší chléb

Vyživovací situace Evropy je stále velmi kritická, ačkoliv u nás, bohudík, to ani tak necítíme, naopak můžeme pozorovati sice pomalé, ale nepopiratelné zlepšování. A přece ředitel UNRRA, La Guardia pohádal Američany k pomoci velmi poplašnou výzvou: Nepošleme-li do Evropy v dubnu obilí, budeme tam muset v červnu posílat rakve.

Také sv. Otec považoval za svou povinnost upozornit na hrozící hlad. Učil tak svým projevem do rozhlasu dne 4. dubna. Řekl mimo jiné:

»Nejméně po šestnáct měsíců budeme se musíti úpěnlivěji než kdy jindy modliti slova: Otče náš, dej nám dnes náš vezdejší chléb.«

Papež se obrátil především na státy jihoamerické:

Obracíme své zraky plné důvěry k latinské Americe. Naši synové v oněch končinách mají pochopení pro všechny zájmy lidstva. Argentina a Brasilie mají přece tolik nesmírně úrodné půdy. Ony mohou tedy udržeti rovnováhu, nabídnou-li svou pomoc bratřím v bídě postaveným. Přísera hladu je společným nebezpečím, které by mělo sjednotiti všechny národy v jediném bratrském společenství.

V této chvíli pomůže málo vyšetřovati, kdo je za to odpovědem, kdo chybil a kdo nekonal svou povinnost. Naléhavé a rozhodující je to, aby byla rychle podána pomocná ruka tam, kde toho bída skutečně vyžaduje.

Sv. Otec upozornil potom na odpovědnost, kterou mají před Bohem i před lidmi ti, kdož špatným použitím prostředků, které mají k disposici, nezmírňují náležitě bídu svých bratří. Ještě větší odpovědnost před Bohem mají však ti, kdož využívají bídy lidu k svému vlastnímu prospěchu a obohacují se nesloudnými spekulacemi a hanlivým kšeftařením.

Běda těm, kteří by se pokoušeli roznítiti požár popouzejíce lid k revoltám; běda i těm, kdož popouzejí lid k revoltě tím, že se neostýchají žíti před ním ve svém pobuřujícím přepychu.

Budování socialismu

»Dnešek« (bývalá »Přítomnost«) ze dne 10. dubna t. r. přinesl tyto údaje:

Posl. Zápotocký řekl, že dělníci nedodržují, hlavně v pondělí, včasný příchod do práce; že se vyrábí až 90 procent zmetků; že je časté poškozování nástrojů; že podnik nemůže žít na dluh, protože práce nekryje ani režii; naznačil, že jsou zde spory mezi úřednictvem a dělnictvem (vše to je na adresu čakovické Avie); že organisovat výrobu má správa závodu, nikoliv závodní rada; že dělníci se vyhýbají »umazané práci« atd. Snad je případ »Avie« zvláště zlý — ale pan poslanec Zápotocký jistě ví, že není ojedinělý. Což nemělo Českomoravské strojírnu« dne 5. května na hotovosti přes 500 milionů — a nejsou dnes v takové situaci, že vydávají měsíčně právě dvakrát tolik než fakturují a nesháněji nyní půjčku dalších 500 milionů? Je snad národní podnik »Baťa« ve Zlíně, který měl po revoluci přes 1 miliardu na hotovosti, v situaci lepší? Nevyhazuje brněnská »Zbrojovka« ve Vsetíně při výrobě šicích strojů přes 90 procent zmetků a nevnáší tejí šicí stroje téměř o sto procent dráže než stejně výrobky jiných firem? Nestěžuje si »Poldina huť«, že nemá dělníky do válcovny, protože kdekdo se vyhýbá špinavé a těžké práci?

Nepřetiskujeme tyto údaje určitě proto, že bychom se z toho radovali. Jakákoliv škodolibost je nám daleka. Cítíme příliš svou národní solidárnost, cítíme příliš, že — podle známého obratu — jsme všichni na jedné lodi. Tane nám na mysli problém psychologický, jak se z toho dostat, jak to překonat? A předvídáme donucovací prostředky, možná brutálnější a brutálnější, a boli nás tato neveselá vyhlídka do budoucnosti. Je nám tak drahá svoboda, svoboda každého, tak se nám protiví každý nátlak a násilí.

Jsme upřímně pro znárodnění velkých podniků, protože odpovídá více lidské důstojnosti zaměstnanců a protože odpovídá směrnicím našich papežských Encyklik. Ale v podniku znárodněném stejně jako v neznárodněném se nic neudělá samo, bez práce. »Kapitalismus či socialismus není protiklad výrobní, nýbrž distribuční.«

Socialismus je otázka mravní. Otázka zodpovědnosti, vědomí přiléhavosti k celku, zodpovědnosti za celek a za budoucnost. Myslí si někdo vážně, že tato zodpovědnost poroste tím více, čím více pokročí kolektivisace našeho života?

Nepodceňujeme účinnost výchovy, ale stejně nevěříme, že dojemné zpěvy o vlasti, jež je rájem na pohled, z nás učiní lidi, u nichž zájem celku, hluboký a upřímný zájem o celek, se stane převládající vášní. A přece by to mělo být v socialismu samozřejmé!

Známe ze své křesťanské víry určitá fakta, nad nimiž se většina dnešních vůdců ušklíbne, ale která tím nepřestanou být fakty. Je to fakt dědičného hříchu, lnějícího na každém z nás, jehož hlavním následkem je nezřízené, těžko spoutatelné sobectví. Nemáme většinou nenáročnou ochotu prostého ruského člověka dělit se kamarádsky s druhými třeba o poslední kus chleba. Počítají naši komunisté s tímto povahovým rozdílem?

Proti faktu dědičného hříchu a z něho plynoucího sobectví je druhý fakt neméně nepopiratelný, neméně základní v správném nazírání na člověka: fakt milosti Kristovy. Jen ona je dost silná ono dědičné sobectví v nás aspoň poněkud utěsnat. A tak dochýzíme k závěru: Socialismus, má-li se podařit, nemá-li se zvrhnout ve velkou donucovací pracovnu, se musí státi křesťanským, musí se sklonit před Kristem a vyznat: »Bez tebe nemůžeme ničeho dosáhnouti.« Jen tehdy by se snad mohlo říci, že komunismus je uskutečnění křesťanské pospolitosti a křesťanského bratrství. Ale to už by nebyl komunismus materialistický, to už by bylo jakési rodící se, začáteční communio sanctorum — obcování, společenství svatých.

ak.

Záležitost dr Kolakoviče

Otiskujeme ze slovenských »Katolických Novin« následující informace, jednak že svými fakty budou jistě zajímat i veřejnost českou, jednak že znovu objasňují podstatu katolické veřejné činnosti vůbec. Chceme tím vyjmout i své československé bratrství, k němuž se poctivě hlásíme a k jehož prohloubení chceme právě na základech společné víry neúnavně pracovat. red.

Ve věci novinářské kampaně okolo Dr. T. Kolakoviča podáváme so súhlasom kompetentných cirkevných kruhov slovenskej verejnosti tieto informácie:

Dr. Tomislav Kolakovič, vlastným menom Poglajen, profesor sociologie v Zágrebe a Sarajeve, přišiel na Slovensko v jeseni 1943, prenasledovaný Gestapom pre protinacistické články, uverejňované v časopise »Život«, ktorý redigoval. Aj svoje rodné meno si preto zmenil, na rodné meno svojej matky, aby unikol Gestapu. V súvislosti s jeho pobytom u nás tvrdíme, že nie je pravdou, že by sa bol po príchode na Slovensko miešal do politiky a nadväzoval styky politického dosahu s predstaviteľmi bývalej Slovenskej republiky. Naopak je pravda, že sa snažil vyhnúť všetkým podujatiam, ktoré by mohly mať ráz politický.

Nakoľko sme poznali Dr. Kolakoviča, nikdy na Slovensku nevystúpil s nejakým ilegálnym poslaním, tým menej nie »vo vlastizradnej akcii za obnovenie HSLS, v ilegálnej zpravodajskej činnosti, namierenej proti celému štátu, jeho samostatnosti, jednotnosti, ľudovodemokratickej štátnej forme a proti spojenectvu so SSSR.« Keď po ňom agenti Gestapa čihali v Chorvatsku, ako Slovan mohol sa pred nimi zachrániť jedine na Slovensku. Po vypuknutí národného povstania nebol v bezpečí už ani tu pred nemeckým Gestapom a preto sa utíchol hneď na povstalecké územie. Aj toto je jasným dôkazom že nemal žiadne úmysly proti obnovujúcej sa ČSR.

Jeho činnosť sa prejavila jedine v nábožensko-duchovnej výchove apoštolov Katolic. akcie, ktorej jediným cieľom je rozvitie mystického tela Kristovho. Jedine toto je pravda a len takto poznala Dr. Kolakoviča veľká časť slovenskej verejnosti a konečne aj sama NB, ktorá po zaistení asi 16 katolických intelektuálov a po vypočutí ich a ďalších priateľov Dr. Kolakoviča z radov inteligencie slovenskej i českej, ich prepustila, nenájdúc v ich činnosti nič protištátneho.

Nie je pravda, že by bol Dr. Kolakovič nadviazal styky s členmi HM ako s takými a že by bol ideovým zakladateľom ilegálneho hnutia na Slovensku, ale je pravdou, že k profesorovi Dr. Kolakovičovi mal prístup bez rozdielu politického alebo náboženského presvedčenia každý, kto chcel nájsť riešenie svojej osobnej problematiky a všeobecných duchovných a vedeckých otázok. Jeho vzťah ku každému bol vzťah katolíckeho kňaza — lekárnika hlbokého psychológa. Preto prof. Dr. Kolakovič nikdy nikoho neodsúdil a nikdy nikomu neodmietol počať pomocnú ruku, aj keď to často vyžadovalo riskovať vlastný život.

Isto ešte aj dnes je mnohým hlboko v pamäti vrytá predstava Dr. Kolakoviča — kňaza, s helmou na hlave, so štólou a s olejom umierajúcich na prsiach, ako po prvom bombardovaní Bratislavy, keď všetci sa krčili vo leteckých krytoch, on vrhá sa medzi horiace nádrže Apolkyne, zachraňuje duše a životy robotníkov a keď všetci stratili rozvahu a nervy, on neohrožene riadi nárazy na viacerých úsekoch záchranné práce a poskytuje prvú pomoc.

Nepovažujeme za potrebné púšťať sa do polemík a vyvracať niečím nepodložené tvrdenia o údajných »štvaniach prof. Dr. Kolakoviča proti socialistickej ideológii«. Nie štvanie, ale vedecky zdôvodnená, hlboko prežívaná do dôsledkov uskutočnená idea všeľudskej kresťanskej lásky to bola, čo mu umožňovala prístup k srdciam všetkých, ktorí ho aspoň trocha poznali.

Ani tvrdenie, že »prof. Dr. Kolakovič zorganizoval ilegálne skupiny tzv. »Rodiny«, ktoré štval proti socialistickej ideológii«, nemá reálny základ.

Vyhlasujeme, že »Rodiny« boly orgánmi čistej Katolíckej akcie, schválené Biskupským zborom, pracujúce všeobecne známymi metódami moderného, renesančného katolíckeho hnutia belgicko-francúzskeho. Združovaly katolíkov, usilujúcich sa o hlbšie poznanie katolíckych právd, intenzívny duchovný život a rozhodnutý systematicky sa venovať apoštolátu. Označenie týchto skupín ako aj ich členov bolo prevzaté z náboženskej symboliky. Nakoľko tu išlo výlučne o náboženskú akciu, kládla sa na členov »Rodín« požiadavka, aby sa zdržiavali akýchkoľvek politických akcií, lebo účasť na politických akciách, týchto automaticky vylučovala z kruhov pracovníkov KA.

Vo všetkých štátoch, kde katolícka Cirkev účinkuje, a to i tam, kde je odluka Cirkvi od štátu, Katolícka akcia, čiže apoštolát laikov, keďže vyplýva priamo z podstaty Cirkvi, je pre každého samozrejmosťou. Teda označovanie a »senzačné odhaľovanie« skupín KA ako »ilegálnych« a zámerné zamieňanie si ich so skutočnými ilegálnymi politickými skupinami poukazuje na úplnú neznalosť vecí. Je možné, že niektorí bývalí členovia skupín KA dali sa strhnúť k nejakým politickým ilegálnym akciám. Je na čase, aby sa konečne začalo rozlišovať medzi politickou a náboženskou akciou.

Z toho, že niektorí poslucháči prednášok Dr. Kolakoviča sa zúčastnili neskoršie prípadne politickej akcie, nemožno priamo obviňovať jeho ako »ideového inšpirátora, rozsiahleho ilegálneho hnutia na Slovensku«. Tvrdiť toto o Dr. Kolakovičovi je práve tak nesprávne, ako vyhlásiť univ. profesora za inšpirátora deliktov, ktorých sa dopustil posluchač jeho prednášok, alebo účastník vedeckých diskusií v jeho seminári, nájmä ak títo nemajú nijaký priamy vzťah k spomínaným deliktom.

Táto časť tvrdenia proti Dr. Kolakovičovi je v priamom rozpore so skutočnosťou že sa sám aktívne zúčastnil Slovenského národného povstania, v ktorom i po jeho potlačení do hôr, vykonával ako kňaz a ošetrovateľ také služby, ktoré ocenil pred slovenskou verejnosťou nech si považujú za morálnu povinnosť tí, ktorým ich preukázal.

Tvrdenie, že »pred príchodom ČA, keď výsledok vojny bol nepochybný, vyzýval svojich členov, aby sa votrelí medzi účastníkov Slovenského národného povstania a snažili sa získať si zásluhy, ktoré by im umožnily dosiahnuť v novom štáte vplyvné postavenie« podvracia sa samo tým faktom, že Dr. Kolakovič priamo sprostredkoval útek do hôr veľkej časti Francúzov, pracujúcich v Dubnici. Veď títo Francúzi isto nemali ambíciu dosiahnuť nejaké »vplyvné postavenie« v ČSR.

Papež mluvil skrze svoje kněze!

(Ze slavnostního proslovu P. A. Zgarbika T. J. ve Smetanově síni 31. března 1946.)

Jak jsme byli překvapeni, když jsme po válce v určitém tisku opět a opět četli: Papež byl za války nerozhodný, měl se vyslovit jasněji. Naše překvapení vzrostlo v úžas, když jsme uslyšeli: Papež koketoval s fašismem. A náš úžas přešel v rozhořčení, když nám řekli: Papež je nepřítelem demokracie a ochráncem fašismu.

Je pravda, papež nikomu nevypověděl válku, proti nikomu neposlal eskadru letadel. Ale to mu snad nikdo nebude vytýkat. Jeho povinnosti jako nejvyššího strážce mravnosti bylo říci: Toto je správné a toto nesprávné, toto je spravedlivé a to ne, toto je pravda a to lež. Ale i zde je třeba rozlišovat. Za války jsme musili denně poslouchat z přijímačů nejsilnější výrazy, chvástání vlastní silou, tupení a zesměšňování protivníka. Ačkoliv se nám to z duše protivilo, přece jen šest roků hrubosti vykonalo svoje dílo. Nelze popřít, že náš jemnocit byl značně otupen a že jsme si na tyto způsoby přece jen trochu zvykli. Budiž, nikomu to nemáme za zlé. Ale nechtějte na papeži, aby jiným spílal a je proklínal! Nechtějte, aby snižoval Petrův stolec na úroveň válečné tiskové agentury!

Ale konec konců, i kdyby sám nepromluvil ani slůvka, přece nebude nejmenší pochybnosti o jeho smýšlení. Papež mluvil skrze svoje kněze! Papež a kněz — to není poměr šéfa a zaměstnance, to není jenom právnický vztah představeného k podřízenému. Kněz je ve svém působišti mluvčím papeže, tlumočníkem jeho zásad, nositelem jeho myšlenek, vykonavatelem jeho vůle. Papež je centrála a srdce, z něhož kněz čerpá své existenční oprávnění. — —

Nuže, volám vás, všichni kněží, kteří jste prošli údolím smrti, i vás, kteří jste se nevrátili — což vaše oběť nebyla přijata, což jste byli vyloučeni z velkého společenství bolesti a trpěli jste marně a zbytečně? A jestliže ne, proč tedy vás zraňují na místě nejcitlivějším, proč vás chtějí odtrhnout od toho, s nímž stojí a padá i vaše síla a vaše poslání? Či to má být moderní taktika války, přenesená na pole duchovní? Vyřadit životně důležitá střediska, aby ostatní spadlo nepříteli do klína? Ať je tomu jakkoliv, mluvit o rozdílném postoji papeže a kněžstva je nesmyslné a plyne z nepochopení. Vrážet klín mezi papeže a kněze, papeže a věřící lid, je zločinné trhání nesešívaného roucha a nutí k zvýšené opatrnosti.

Co na výrocích papežových skutečně překvapuje, je jejich všeobecné zaměření. Mohou se na první pohled skutečně zdát málo zaostřené a tím snad málo účinné. Ale nezapomínejme, že papež se svého kapitánského můstku má dokonalejší přehled než kdokoliv jiný a vidí bolesti dneška v celé jejich drásavé tragice. Události posledních týdnů ukázaly jasně, že problém míru je hlubší a složitější, než jsme se sami domnívali. Herese pohanského nacismu byla sražena k zemi a již nepovstane. Čekali jsme právem mír, vzájemnou důvěru a radostnou spolupráci mezi národy. Stalo se tak? — a proč se nestalo? Vždyť nepřítel míru jest odstraněn! Ještě jsme se nevzpamatovali, ještě drkotáme zuby po přestálých hrůzách a již se začíná mluvit o nové válce, před níž blednou i ty nejkrvavější stránky posledních let. P r o č ? ! ! — Budem tedy zazlívat papeži, že viděl dále a hlouběji než my a jako neomylnou cestu k míru hlásal návrat ke Kristu a jeho zásadám?

Dějiny se opakují. Proti papežům se útočilo vždycky, ať už z toho nebo onoho důvodu. Všecky tyto útoky lze uvést na jedno společného jmenovatele: byla to vždy rána, namířená proti myšlence, representované papežem, byl to útok na Petrovu skálu, na samu instituci papežství. A dějiny učí, že výsledek těchto útoků byl dvojí: Útočník si nakonec rozbil hlavu o Petrovu skálu — a skála stojí dál. A pro věřící byly tyto útoky znamením na poplach, signálem k vášnivému boji na obranu papeže. Tak tomu bylo, tak tomu jest a bude!

Milujeme svou vlast a nikdo nám nebude vytýkat, že jsme přišli posledni, když se platila daň obětí a krve. Ale stejně nám nikdo nesmí vytýkat, že jsme nestáli při svém Otci, když se setmělo nad Vatikánem a kalné vody hrozily pošpinit bílou postavu našeho velekněze! K tomu nám dopomoz Bůh!

Boj o kříž

Hákový kříž Hitlerův byl jednou z největších urážek Kristova Kříže, k němuž právě v těchto dnech voláme: »O Crux, ave, spes unica! — Buď zdráv, ó Kříži, ty jediná naděje.« Kdo by si byl pomyslil, že ani ne rok po zhroucení se Antikrista bude opět třeba hájiti Kříž Kristův v Evropě?

Čtu v deníku francouzských katolíků, jenž se také jmenuje Kříž — La Croix, tuto zprávu:

Biskup versailleský se obrátil na obyvatele svého města tímto projevem:

»Na základě neodůvodněného a neočekávaného rozhodnutí byl ze sálu versailleské nemocnice odstraněn kříž a jiná znamení křesťanská, ačkoliv se tam nacházela déle než dvěstě let. Protože nebylo dáno žádné vysvětlení tohoto činu, nemohou v tom katolíci versailleští vidětí nic jiného, než útok na svou víru.

Nemůže jim to být lhostejné. Jest jejich povinností, projeviti svůj nesouhlas s tímto opatřením a odsouditi je celou silou svého křesťanského přesvědčení. Jest mimo to jejich povinností projeviti dvojnásob svou oddanost Kristu Pánu a svou smírnou pobožnost odčiniti urážku, které se mu dostalo. Zveme je proto, aby se v hojném počtu zúčastnili slavné smírné pobožnosti, která se bude konati v katedrále sv. Ludvika na Smíchovu nedělí, 7. dubna odpoledne.«

U nás se také zase někde začínají odstraňovati kříže ze škol. Hleďme se tomu opřít se stejnou rozhodností, hleďme podobně odčiňovati urážky činěné u nás Kříži, na němž pnělo Spása světa. ak.

Odboj katolického kněžstva ve Francii. V sobotu 13. t. m. přednesl v plzeňském museu francouzský voj. attaché gen. Flipo, v rámci přednášek Alliance française. S překvapující přímostí konstatoval, že to byli francouzští kněží a biskupové, řeholnici a řeholnice, kteří rozněcovali v prvé řadě ducha odboje za války. Zdůraznil, že po zákazu, aby byli dělníkům do říše přiděleni kněží k duch. službě, poslaly s nimi francouzské episkopáty své kněze jako prosté dělníky. Tito se stali v dílnách reichu obrovským vlasteneckým nadšení a ducha odboje většinou při příležitosti tajných bohoslužeb. Francie se hrdě hlásí ke svým kardinálům a kněžím. »To jsme myle řekl gen. Flipo. Proto se také Francie dívá s úctou k Piu XII. — A my? bos.

Co sa týka obrázkov, o ktorých správy hovoria, ako o »svätých obrázkoch so štvavým ruským textom, určených pre protisovietsku agitáciu medzi príslušníkmi ČA«, poznamenávame, že predstavujú ikonu Iverskej Matky Božej, ktorú pravoslávna cirkev v Rusku uctieva, a modlitba na nich je prosba, »synov slovanských národov« za pokoj a za zbliženie ľudstva s krátkou meditáciou o Kristovi, zakončenou dokonalou ľútosťou. Teda neobsahuje nič štvavého ani urážlivého. Ináč tento spôsob privítania ČA možno považovať s kresťanského stanoviska za vhodný a dôstojný.

Konečne uvedené správy obviňujú Dr. Kolakoviča a označujú ho ako »špiona svetového formátu rozvratnej medzinárodnej reakcie«. Naopak, môžeme vyhlásiť, že z celej činnosti Dr. Kolakoviča na Slovensku je úplne zrejmé, že špionom nebol. Potvrdzuje to aj skutočnosť, že vtedy, keď jeho spolupracovníci boli zatýkaní a vyšetrovaní, Dr. Kolakovič, hoci vedel, z čoho je podozrievaný, a že je vydaný na neho zatykač, namiesto, aby sa snažil dostať sa z dosahu bezpečnostných orgánov, sám sa dňa 19 januara 1948 prihlásil na NB v Bratislave, aby vyvrátil neodôvodnené udania. Nakoľko vieme, prof. Dr. Kolakovič odsudzoval každú protištátnu akciu, ba naopak, propagoval zbliženie Čechov a Slovákov a všetkých slovanských národov. Boli všeobecne známy svojou slovanskou orientáciou ako obdivovateľ duchovného bohatstva, šírky a originálnosti dobroty ruského človeka.

Tieto informácie podávame slovenskej verejnosti preto, aby bola správne informovaná a aby sme zamedzili stotožňovanie Katolíckej akcie s politikou. A okrem toho, pokladáme za svoju morálnu povinnosť, postaviť pred verejnosť do správneho svetla tie osobnosti, ktoré majú tak veľký podiel na prehĺbení náboženského života na Slovensku.

Pius XII. a Roosevelt

Na 12. dubna připadlo první výročí smrti velkého přítele Československa, prozíravého státníka a nezapomenutelného presidenta Spojených států severoamerických, Franklina Delana Roosevelta.

O jeho činnosti politické a sociální bylo již mnoho řečeno a napsáno. Stejně i jeho zásluhy o vítězství demokracie v nedávném světovém zápasu byly patřičně zhodnoceny. Poměrně málo se však mluví o tom, co se především nám katolíkům na něm líbilo, totiž o jeho přátelském poměru k hlavě katolické Církve, k Piu XII.

Přátelství těchto dvou velikánů současné doby se datovalo od roku 1936, od cesty, tehdy ještě státního sekretáře, kardinála Evžena Pacelliho do Severní Ameriky. Ačkoliv americkému zájezdu nejbližšího spolupracovníka Pia XI. nebylo možno — podle prohlášení samého kardinála, — připisovati žádný politický nebo diplomatický význam, tedy ani snahu posíliti Rooseveltovo postavení, ani úmysl dosáhnouti vyslání amerického vyslance ke sv. Stolici a nuncia do Ameriky, přece jen jeho nesporným kladem bylo, že právě tehdy kardinál Pacelli a nejvyšší představitel Spojených států uzavřeli opravdové přátelství, jež trvalo, jak uvidíme, až do smrti Rooseveltovy.

Když byl »létající kardinál« navštívil 12 ze 16 amerických církevních provincií, promluvil se čtyřmi kardinály a 79 biskupy, když byl posvětil most v San Francisku a z letadla požehnal vodopádům niagarským a když byl prozradil poslucháčům katolické washingtonské university, na niž se mu dostalo čestného doktorátu, že nebyli odmítnuti Pia X., byl by se stal profesorem na jejich universitě, přijal pozvání presidenta USA a zvláštním presidentovým vlakem navštívil Hyde Park.

O čem tito dva muži hovořili, se svět sice nedozvěděl, měl však možnost slyšeti z úst kardinálových, jakým dojmem na něho způsobila dvouhodinová návštěva u hlavy Spojených států. »Tato návštěva« pravil americkému žurnalistovi — »mi způsobila velkou radost a byl jsem opravdu šťasten, že jsem mohl presidentovi blahopřáti k jeho novému zvolení. Potěšilo mne též, že jsem poznal typickou americkou rodinu a mohl s ní pojísti.«

7. listopadu 1936 opustil sice státní sekretář na palubě parníku »Conte di Savoia« Ameriku, ale přátelský poměr presidenta Roosevelta k němu tím neskončil. Ba naopak, 3. března 1939 mu Roosevelt, vzpomínaje jeho návštěvy ve Spojených státech, blahopřál ke zvolení papežem.

Úcta presidenta se dále projevila jak jmenováním M. Tylora jeho osobním vyslancem u sv. Stolice, tak i návštěvou presidentova poradce Harry Hopkinse ve Vatikánu.

Nechybělo mnoho a americký president by byl jistě, na svém návratu z krymské konference, osobně oplatil Piu XII. jeho návštěvu z r. 1936. Leč zdravotní stav tohoto nedovolil a tak zůstalo setkání v Hyde Parku jediným osobním setkáním sv. Otce s Franklinem Delanem Rooseveltem.

Proč připomínám zvláště tuto, dosti neznámou stránku Rooseveltova života? Abych ukázal všem těm, kteří se u nás snaží pošpiniti Pia XII., označujíce ho za filo-nacistu nebo filo-fašistu, že to byl právě před rokem zesnulý president Roosevelt, stoprocentní demokrat, jenž náměstka Kristova cítil a jeho přátelství si vážil. Tento F. D. Roosevelt, jenž nedopustil, aby jeho země se zúčastnila nešťastného Mnichova — jako Francie a Anglie, jenž nám naopak chtěl tehdy tolik pomoci. Pavel Kohout.

Ještě my a UNRRA.

Člověk má vždycky radost, shledá-li, že tak jako on smýšlejí i jiní lidé, na kterých záleží. Minule jsme pronesli svůj úsudek o našem ethickém poměru k UNRRA a k její pomoci. A v neděli na to čtu ve »Svobodných novinách« krátký projev Jana Masaryka, který v podstatě říká totéž:

Vzpomínáme právě výročí Rooseveltovy smrti — bylo by vrcholem nevděku, kdybychom tak nečinili. Zároveň si připomínáme, že právě před rokem přijel k nám první vlak se zásobami UNRRA. Rooseveltovy to instituce. Jsme-li vděčni Rooseveltovi, nemůžeme a nesmíme být nevděčni UNRRA. Nebýt UNRRA a toho altruistického ducha, který ji velký president vdechl, bylo by u nás o hodně hůře. Byl jsem a nim ve sluku, když se v jeho starostlivé hlavě a srdci akce rodila — hodně bych o tom mohl povídat.

I kritisovat bych mohl. Ale dnešek by se k tomu vůbec nehodil. UNRRA u nás vykonala to, k čemu se dobrovolně zavázala. I my jsme, myslím, svým závazkům dostáli.

Rozlítnat právě v této chvíli o tom, dělá-li UNRRA svoji práci zadarmo a poukazovat na naše speciální postavení a na nároky z něho plynoucí, nezdá se mi obzvlášť vkusným. O všem je možno hovořit v pravé chvíli.

Můj postoj k UNRRA je jednoduchý: zaplať Pán Bůh za ni.

To jsem považoval za svou povinnost říci.

Jan Masaryk.

Totéž prohlásil pak zvlášť i ministr výživy Václav Majer, který je v této věci zvlášť kompetentní. Ovšem tohleto všecko neuvefejnily ony noviny, které před tím tvrdily, že UNRRA zadarmo není.

Když tak člověk čte noviny různých stran, a když si uvědomí, že noviny jsou přece jen hlavním činitelem při tvoření veřejného mínění, a to i mravního cítění, je naplněn pocity velmi smíšenými.

Bez stran by to asi bylo ještě horší, je to tedy nutné zlo, ale že to určité a značné zlo je, nelze popírat nikomu, kdo pozoruje tu stranickou pětrosi politiku, jak se mílí na př. o všem dobrém, co vykoná někdo, kdo není právě v mé straně, jak se zas nekriticky nafukují dobré skutky vlastní strany a jejích příslušníků.

Každý poctivý člověk musí mít otevřeny oči na všechny strany, protože by se jinak stal směšně úzkoprsým a tak nebo onak, aspoň smýšlením, totalistou. Ono je totiž tak nepříjemné slyšet kritiku a učit se z ní. ak.

„Češi a potom katolíci..."

(K článku »Pane Bože, potrestej Čechy« z minulého čísla.)

Albert Vyskočil.

»Je jistě chvályhodné, že cítí především jako Němec. My všichni přece také jsme Češi, a teprve potom katolíci.« Blanc de Saint-Bonnet, který poznal, jak od poloviny minulého věku rozumu valem ubývá, měl hlubokou pravdu. V jediné větě, kterou jsme citovali a kterou napsal dobře smýšlení žádoucí křesťan, pobouřený »velikostí německého pobloznění« — v této jediné větě jaké truchlivé svědectví o tom jak věci, druhý křesťanům samozřejmé, se i u katolíků nebezpečně přizpůsobily zrvácenostem, které zejména do českého patriotismu prosakovaly již z Jeny, z wartburské slavnosti německých burschenschaftů a neméně z Fichtových Reden an die deutsche Nation a Hegelovy Staatslehre jakožto svých filosofických formulací. Bude třeba si jasně uvědomit, že nacionalismus, který v létech osmašedesátých ovládl české vlastenectví a kterému tehdejší arcibiskup pražský kardinál Schwarzenberk za cenu národní přízně se tak statečně opřel, byl právě jednou z hlavních příčin druhé třicetileté války, či lépe již katastrofy, tenhlekráte světové — jako u kořenů první byl lutherovský odpad, v němž se skrývá jádro a první jasná a vyslovená příčina dlouho dozrávajících důsledků. V tom je snad obsažena i odpověď na otázku, proč právě Německo se stalo svodem a ústředním dějstvi, která otřásla Evropou a v důsledcích celým světem.

Oč v podstatě jde? V krátkosti řečeno o povýšení závisle části nad celek, o vyzdvižení národa na svrchovanost, o nebezpečné zastření a zfalšování společné, obecné universální myšlenky, ve které jest jediná naděje a možnost vzájemného dorozumění: posléze jde tu o sám výlupek vší potvornosti, o Pruskem nadšenou a Pruskem přivlastněnou a vtělenou Hegelovu podobu státu povýšeného na božstvo, jemuž se je klanětí a jemu sloužiti. »Stát jako objektivní skutečnost, vtělení universálního ducha, jako představitel a vtělení Boha«, či tak to zní v mateřštině tohoto obludného nesmyslu: »Der Staat ist die objektive Wirklichkeit des allgemeinen Geistes und damit eine Darstellung und Verkörperung Gottes.« Tu jsme již v samých důsledcích: vypáčiti vládnoucí universální ideu hegemonií jednoho národa, který jako vlastní původce a smyslitel tohoto nesmyslu si usurpuje právo vyššího nad ostatními, a ponévadž není naděje na dorozumění s ostatními, kteří se to zdráhají prostě uznat, zbývá jen válkou dokázat své právo, válkou, která jest jediným zaručujícím prostředkem k rozumnému uspořádání světa.

Vskutku, jedna věc je jista »totiž že vlohy božské, neosobní, byly obětovány schopnostem osobním nebo lidskému já: jedním slovem, že rozum byl udušen inteligencí, světlo rozumové soukromým míněním. Vskutku všecky bludy jako všecka bláznovstva a děsinskosti našeho věku pocházejí z tohoto úpadku rozumu,« jak uzavírá Saint-Bonnet.

Mnohým tak nepochopitelné povýšení rozumů německé knajpy, německé putyky na místo vůdcovské jest jen svědectvím prosáknutí svrchu dotčených idei až do samých spodin, onoho úžasného a dobrovolného uniformování, zglajchšaltování, jež způsobilo, že není mezi Němci kvalitativního rozdílu. Ale co zbývá křesťanské Evropě, co zbývá světu, který se k Římu obrátil zády, než aby se přizpůsobil? Pak hranice států rychle narůstají v čínské zdi, za kterými hlásají národy svou soběstačnost. Šílené smlouvání paktů o neútočení, paktů o kolektivní bezpečnosti, když Slovo, na kterém všecko záleží vyvětralo v pouhý zvuk, jenž je kořistí větru a smlouvy jsou pouhým cárem papíru!

Na prahu nového řádu! Kolikrát Němci pokoušeli a zneužívali této pravdy, jako zneužili a pokřivili tolik jiných! A přece i mnozí křesťané mudrují, která to asi bude vůdčí idea toho nového řádu, když tedy přec není na vybranou. Jako by křesťanství, tato svrchovaná, nejpokrokovější myšlenka neměla nevyčerpatelné možnosti nepředvídatelných forem v nestárnoucí síle svého života! Útvary trvají myšlenkou, a věrnosti k myšlence, ze které vzniklý. Nikdo není na pochybách o základní myšlence Evropy, jako nemůže rozumně pochybovat o základní myšlence jejích národů, které se vynořily na světlo pravých dějin a pravého života ze zmatku fluktujících hord netušeného jména a upevnily se ve svých vlastech. Odtud naše závazky vůči národu vyplývají z našeho pokřestění, kterým vstupujeme do těla církve, tohoto všeobsáhlého společenství, ale zároveň i do společenství osobitého, jež se svou povahou a místem vyšlo a vyhranilo právě v oné všeobsáhlé jednotě, aby tak našlo nejpříhodnější způsob k plnému rozvoji a užití a rozmnožení společného v rozmanitosti, která těší a oživuje v protivě k morové, umrtvující uniformitě. Křtem tedy vstupujeme i do společenství tradic svých křesťanských předků, které církev jako skutečná matka národů z lidu na národ ustavila. Národ dojista není především biologický fakt, národ je „především myšlenka, která nás nástrojem jednoho jazyka pojí. To ovšem platí i pro ty, kdo se ke křesťanství obracejí zády nebo se ho zříkají.

Že křesťanství po dva tisíce let působí a co že učinilo? Úžasný zvrat v našem myšlení a cítění, který nám zabraňuje vžívati se do dob, kdy ho nebylo. Zvrat, který nám uzavřel antický svět, do něhož není návratu nižádnou renesancí ani odpadem. Stalo se částí naší duchovní přirozenosti a je mimo naši lidskou schopnost ocitnouti se plně mimo ně. I kdyby takový apostata vylil na sebe krev deseti býků nesmyje a nevymaže znamení svého křtu, nezbaví se staletého dědictví neutratitelného pouhými úmysly a zpronevěřilostmi, které i ve své nejzazší mezi zůstanou patvorou tváře, kterou chtěly vyhladiti. Všecky socialismy a sociální reformy, ba i všecky zvraty a revoluce jsou bez křesťanského základu nemyslitelny. Není jiné cesty než usilovat ve směru křesťanství — nebo je potvořit.

Plato na sklonku svého života je smuten nad podobou současného života a svého vznešeného snu o státě. A přece si nedovedl myslit svou obec bez otroků, s nimiž si svůj ideál společnosti nedovedeme představit my. To je dílo křesťanství v nás. Kdo vyhladil onen antice neodmyslitelný pojem otroka? Ne Spartakus, ale Kristus! Vskutku, není jiné cesty, chtěl nebo nechtěl. Ani Němci nedokázali víc než znetvořit znamení kříže, než obrátit ovoce svého pokřestění na potvoru, ale nevyhladili je. Nevyhladili hrstku Lužických Srbů, ale mohou vyhladit svých sedmdesát, či osmdesát či kolik je libo milionů. Otázka Němců je otázkou německých katolíků, ovšem takových, kteří nebudou zvrácené myslet, že člověk se rodí Němcem a katolikem se stává, což ovšem platí obecně, tedy i pro nás.

Katolický kněz v našich dějinách

Jsem studentka a mezi svými kolegy na fakultě vidím, jak je potřebí i katolickou inteligenci stále upozorňovat, znovu dokazovat a přesvědčovat o věcech známých, ba i samozřejmých. A z toho důvodu jsem napsala tento článek.

Během těch 1000 let, co katoličtí kněží mezi námi působí, byla jejich účast na našem veřejném životě bezesporně veliká. Ponechme stranou jejich činnost pastorační a zamysleme se nad tím, co dalo katolické kněžstvo našemu národu po stránce kulturní a národnostní. Tyto jejich zásluhy jsou pro každého v podstatě věcmi známými. Nekatolíci o nich neradi mluví a snaží se jejich význam umenšit a proto bude dobré, když se právě v dnešní době, která hodnoti jednotlivé složky národa podle jejich vlastenectví a zásluh, znovu ujasníme, jak se kněží chovali nejen během okupace, ale po celou dobu své činnosti a za co jim naše historie vděčí.

Víme, že první kněžský dar, který položil základ k našemu písemnictví a vzdělanosti bylo písmo hlaholice, které k nám přinesli naši věrozvěstové Cyril a Methoděj. Jejich záslubou se můžeme dnes chlubiti tisíciletými literárními památkami, ve kterých se obrážíš, jak lidé té doby žili a na jakém kulturním stupni stáli.

Také první spisovatel, jehož jméno se nám dochovalo jest mnich Křišťan - Přemyslovec. V jeho legendě o životě a smrti sv. Václava a sv. Ludmily nacházíme cenné zprávy o nejstarších dobách Čech.

Vzácnou pro naši historii je Kronika Kosmova, kanovníka a děkana pražské kapituly, která je naší první kronikou vůbec a na svoji dobu velmi kritickou.

Zatím co panovníci tehdejší doby nedovedli ještě pochopiti cenu vzdělání, zřizovali kněží při farách a klášteřích školy, kam mohla docházeti všechna tehdejší mládež bez rozdílu stavu. Mezi nejznámější patřila první latinská škola na Budči, škola jazyka slovanského při klášteře sv. Prokopa na Sázavě, proslavená škola Benediktinů v Břevnově, odkud vycházeli učenci známí i za hranicemi a konečně katedrální škola u sv. Víta, kam dojížděli studenti i z ciziny. Za Karla IV. měli jsme již 1000 farních škol a český národ se vzdělanosti vyrovnal nejpokročilejším národům. Založením vysokého učení pražského stala se Praha středem vzdělanosti celé střední Evropy. Největší podíl na založení pražské university měl arcibiskup Arnošt z Pardubic, důvěrný přítel a rádce Karla IV.

Za vlády posledních Přemyslovců a ještě za Lucemburků byli do Čech povoláváni kněží z různých řádů. Tito zde za podpory panovníků nebo bohatších šlechticů stavěli kláštery, které se staly střediskem vzdělanosti, umění ale i útočištěm sociálně slabých lidí. Při klášterech byly zřizovány špitály pro nemocné a starce, domy pro poutníky, chudinu bez přístřeší a sirotky bez domova. Poslechněme si, jak oceňuje kláštery náš velký historik Palacký: »Kláštery sloužily« ve středověku za nemenšího netolíko náboženství, ale i nauky a umění osvěty a průmyslu; ba i hospodářství samo i řemesla všelikú se jimi více a více vzdělávala.«

Tedy řeholníci, ti výteční stavitelé, sochaři a malíři zanechali nám nádherné chrámy v gotickém a barokním slohu, ty četné obrazy a sochy Madony, které dnes s pýchou ukazujeme světu. A řeholní kněží starali se ve svých klášterech o naše nemocné, přestárlé a zmrzačené bratry, vyvržené z lidské společnosti, protože v ní pro svoji okamžitou nebo trvalou neschopnost nemohli nalézti uplatnění.

Taková byla činnost kněží ve středověku.

Eva Holanová.

Dodatky a poznámky

Pisatelka v druhé části své práce sleduje činnost kněží českých až do doby moderní a nejmodernější, až do doby nacistické okupace. Dnes zatím stačí období středověku.

Myslím, že je radno připojit některé poznámky.

Všecka ta fakta ze středověké kulturní činnosti vám uzná i většina odpůrců. Zejména komunisté to rádi uznávají, nikterak se tím však nestanou věřícími dneška. Podle jejich historické dialektiky to bylo sice na tehdejší dobu pěkné a užitečné, ale dnes je to zralé pro museum, tak jakoby se neíradějí nadělala musea z kostelů nebo aspoň je snaha vše umělecky cenné z kostelů do musel přenést.

Jde o to, zda Kristovo náboženství a Jeho Církev a Jeho kněží i dnes mají co říci světu a lidstvu a sice specificky právě svým knězstvím, ne tím, že snad náhodou jsou také básníky, nebo vědci nebo politiky, nebo třeba koncentrováky a partizány. Je to dost těžko ukazovat a dokazovat. Bylo to vždy těžké a tím těžší je to u moderního českého člověka, který je tak hrdý na svou »praktičnost«.

Ale naším absolutním učitelem hodnot je Kristus. K němu si tedy musíme jít pro odpověď. A soudíme-li jinak než On, určitě bloudíme.

On se zjevil mezi námi a naše Církev a naše celé náboženství je na něm zbudováno a jenom na něm. A lidé všech věků, kdyby jakkoliv bloudili, se vždycky musí nějak s ním vyrovnat a zaujmout k němu nějaké stanovisko.

Co tvoří jeho velikost? Proč si nelze představit kulturu lidstva bez něho? Už Pascal si toho všiml: Není básníkem ani vojevůdcem. Není technikem ani vynálezcem. Není básníkem ani filosofem. Co tedy je? Je Syn Boží, je Bůh. Ale je také člověk, a jaký? Čistý, pravdivý, miluiící. Kdosi, kdo od prvního svého kroku na této zemi až do posledního jde oslněn velikostí Boží. Kdo dýchá Otcem, tak jako my dýcháme vzduchem a slunečním světlem. Takový byl. A jak soudil o velikosti, můžeme vidět z jedné zdánlivě mimochodem pronesené věty: »Mezi syny lidskými nepovstal nikdo větší nad Jana Křtitele - V zákoně evangelia snad jsou větší než on, ale před ním tedy určitě nebylo většího než on. To jsou Kristova slova, a ta musejí mít smysl, to nemůže být pouhý řečnický obrat. To znamená však, že ani Homér ani Platón, že ani César ani Alexander, ba ani Mojžíš, David nebo Isaiáš nejsou větší než onen drsný kazatel z břehů jordánských.

Dlouhé řeči krátký smysl je ten, že potřebujeme Církve a potřebujeme kněží ne proto, že pěstují literaturu a umění, nýbrž jsou udržovateli, strážci a prostředky Kristova života, rozdělovači Chleba, po němž se neumírá a vody tryskající do života věčného.

To neznamená, že kněz si nemá kultury a umění všímat, že to vše nemá spolutvořit, to neznamená házit a doporučovat naivní prostoduchost, to znamená hájit správnou stupnici hodnot, hájit pravou křesťanskou hrdost, která je s to s plným věčomím volat: Svět stojí jenom k vůli nám! a ne se blaženě usmívat, podaří-li se nám s nějakou t. zv. kulturou zachránit a propašovat do moderního světa také jakési právo na vlastní náboženství.

ak.

Žena ve veřejné činnosti

Josef Zvěřina

Ženská osobnost ve světě je nutným požadavkem. Osobnost, neboť ženu necharakterisují ani tak zjevné činy, jako její »přítomnost«, bráno jazykově: být při někom, být spolu.

O nenahraditelnosti ženy v mateřství a s ním souvisejícím vedení domácnosti není třeba mnoho mluvit, je samozřejmé. Ale je zde i otázka veřejné činnosti žen.

Snad již není zpátečníků, kteří uvazují ženu jen ke sporáku. Ne, žena má svůj úkol i ve veřejnosti. O tom nemůže být sporu. Rozdíl bude jen ve způsobu uplatnění ženského prvku ve veřejném životě. I veřejný život zajisté ozdraví, bude-li mít tento přínos ženy. Ovšem je třeba zachovat zase ono ženské charakteristikum. Bylo by chybou nutit ženy k úkolům mužským. Je nesporné, že i to žena dovede dobře zastat, a nemůže být námitek proti tomu, když schopná žena takové místo má. Ale ženám se musí všeobecně dát možnost, aby se uplatnily v řízení veřejných věcí svým vlastním způsobem. Naš dosavadní veřejný život trpěl nadvládou mužského živlu. Nyní, kdy se rodí nový stát a nový řád, musí být ženě přisouzen daleko podstatnější vliv než dříve. Ovšem ne tak, aby žena prostě nastoupila na místo a funkci muže. To by bylo hodně prostoduché a mechanické nahrazování pracovních jednotek — a to hlavní by tím padlo. Kdo ví, zda právě nedostatek ryzího ženského prvku v řízení národů nezavinil válku a války vůbec? (Ovšem mluvím o kladném a čistém vlivu ženy.) Jestliže se objevilo v poslední době volání, aby se ministr zásobování poradil se svou paní, bylo by to ten lidové vyjádření této hlubší potřeby. Je zajisté potřebné, aby k takové poradě nebyla brána jen paní ministrová (žije-li, prosím o promínutí), nýbrž tolik žen, aby uplatnily ženské vidění věcí, ženskou intuici, ženský smysl pro skutečnost, ženskou pečlivost, starostlivost, taktnost, praktičnost a spoustu jiných vlastností, užitečných pro problematiku i řešení. A je zajisté dobré, aby to nebylo jen příležitostně, kdy se mužskému světu zazdá a až nebude vědět kudy kam, nýbrž trvale. Tu je úkol nejzávažnější: najít tento způsob, aby se uplatnila ona druhá složka polarity skutečného a zdravého života způsobem vlastním, nepoktivaným a ryzím.

Kdo ví, zda by také naše státní finance a náš veřejný pořádek nevypadal jinak, kdyby tu měly účast ty, které dovedou tak věrně a dobře hospodařit v malém a které jsou strážkyněmi pořádku v domácnosti? To ovšem neznamená, že musíme mít zrovna ženského ministra vnitra, nebo financí. Naopak: nechť je ženám doplněn nějaký takový způsob veřejné kontroly, jakým pomáhají spravovat hospodářství v domácnosti. Podobně třeba, tušim, řešit též otázku přiřadění (pe zařazení!) žen k armádě, shledá-li se to nevyhnutelné pro bezpečnost státu.

Zdá se, že velikými myšlenkami lidstvo obohatili muži, ale v žitou skutečnost je uvedly ženy. Ne tím, že také začaly filosofovat, nýbrž tím, že je přetavily v sobě v novou formu a tou je vštěpovaly tam, kde je půda pro setbu nejhlubší: kde se počíná život, kde se rodí člověk, v tajemném mateřském sdělování. A to třeba pečlivě zachraňovat.

23. duben

Z církevních dějin jsme poučeni, že také mnoho lidských a světských věcí přichází v úvahu při kandidatuře biskupa. Tak tomu bylo při levohradecké volbě Děmarova nástupce: »Sešli se vévoda i lid a pronášeli různé názory o volbě nového pastýře.« Leckteří v mladickém Vojtěchovi viděli svého kandidáta právě z toho důvodu, jak jej charakterisoval soudobý životopisec: »Nedovedl hledět zpříma k nebi.« České poměry byly tak komplikované, že »klidná« vláda biskupova předpokládala velikou dávku slabosti a ustrašenosti: mlčet vůči knížeti, nevidět vůči knězstvu a dobráčky se usmívati k pobanským choutkám lidu. Ale do Vojtěchovy duše se svatým olejem skanula svatoduší síla, takže své volitele nemile překvapil svou opravdovostí a důsledností. »Měl jedinou myšlenku a jedinou snahu netoužiti po ničem a neusilovati o nic mimo Krista.« Byl to »zoufalý hlas« umírajícího Děmara, který jej vytrhl z mnohostranné roztěkanosti pozemské a zacílil vždy k »jednomu potřebnému«. Vojtěch si uvědomil, že sloupání na biskupský trůn může býti pádem do plamenů. Proto vstupoval po své konsekraci do svatovítské rotundy bosý — v podobě kajícníka. »Bylo vidět jiného člověka, o jakého, jak změněného proti onomu...«

Jestliže se tak dlouho modlíme o nového pastýře, nebuďme netrpělivi a nereptejme na lidské a světské věci, jež také u nás přicházejí v úvahu. Jest asi třeba více a déle se modlit za svatovojtěšskou proměnu: »Sešli Ducha svého ... a obnovíš tvář.« Skoro se zdá, že purpurový baldachýn nad svatovojtěšským stolcem musel býti obnoven, posvěcen, zavlažen čerstvými krůpějemi krve, aby nový pastýř, jenž na něm usedne, mohl želinat zelenavému oseni náboženské obrody. V lidských názorech o novém pastýři bývali jmenováni zvlášť dva kandidáti a leckdo v tušeni budoucnosti a v jakési nedočkavosti chtěl vidět v některém z nich Knadjutora, aby ani na okamžik nebylo sedisvakance. Ale v plánech Božích bylo určeno, aby jeden z nich byl utlučen v žáři, a druhý k smrti odsouzený jen několik dnů byl nadějí a ustoupil, když se v názorech o volbě nového pastýře přicházelo na lidské a světské věci. Jak dlouho seděl svatý Vojtěch skutečně na svém pražském stolci? Snad nejméně ze všech biskupů. A přece v pražské katedrále jest trvale svatovojtěšský trůn posvěcený mučednictvím svého ochránce. »Mnoho trpěl« — tak charakterisuje současník berlu sv. Vojtěcha. Kdo ví, zda totéž není úděl nového pastýře i když bez závěrečného proliti krve?

Toť bolest a touha našich dnů: hojnost dobrých dělníků, ale také stavitelů-tvůrců, svatovojtěšských osobností, které by nás sjednocovaly k společné radostné a poslušné práci o znovupokřesťanění národa. Ale odkud vycházejí naši biskupové a kněží? Jsou dětmi právě své doby; v nich se zrcadlí právě podoba našeho křesťanství. Do jaké míry bude v našich radinách nadpřirozené pojímání Kristova kněžství, do té míry budou chápat noví služebníci oltáře svatost a těžkou odpovědnost svého povolání. Jestliže modlitba za kněze v intencích Pána žně jest novodobým měřítkem míterné opravdovosti a živolnosti křesťanů, na každém z nás záleží, kolik bude kněží a jací budou. Letošní 23. duben budiž duchovním pozdvižením k výšinám Katedrály, budiž odpoutáním od všeho lidského a světský rozptylujícího a připoutáním mysli i srdce k osiřelému trůnu sv. Vojtěcha. Prosbou za bojovníka statečného, vladaře moudrého, otce nejlepšího — třiatřicátého arcibiskupa pražského!

Netrpělivým praktikům

Již několikrát v krátké době (posledně v »Dobrém Pastýři«) bylo nutno hájit potřebu theoretického vzdělání kněžstva. Vždy znovu a znovu povstávají t. zv. praktikové a odsuzují »zbytečné spekulace«, při čemž se za zbytečné prohlásí více méně všechno, co není přímo, přímé »pastorování«. Mám dojem, že je to všechno praktičnost, která tvrdí, že jablka mohou růst na stromech bez kořenů, protože kořeny přece nikdo nejí.

Na konec bychom mohli dojít tam, že socialisté budou studovat filosofii, my však budeme opakovat fráze o »neplodné, přežilé scholastice«.

Srovnejme rady »dvacetiletým« v jedné z posledních »Kulturních politik«.

»Filosoficky neškolený politik je contradictio. Není to politik, nýbrž demagog, tlachal.«

»Vzdělej se filosoficky a vzdělání politické ti bude přidáno.«

»Válka sama nebyla jen střetnutím národů, těl a strojů, nýbrž i konfliktem dvou filosofií.«

»Rozumět dnešku znamená rozumět včerejšku, protože velký dnešek se připravoval včera, a rozumět včerejšku znamená rozumět tomu, co si lidé včera myslili; a protože lidé všech dob myslí mozkem svých filosofů, opakují, že mítí ponětí o politice, znamená mít ponětí o filosofii.«

Nečekejte: »My nechceme přece dělat politiku.« Chceme však mít vliv na lidi a na jejich vnitřní společenský život. Uznejte, jak daleko to od politiky je.

Je jisté, že jsme se všichni pro filosofii nenarodili. Dobře, řekněme to, a je to hotové. Nezastírejme však svou nechuť k filosofování hartusením proti myšlení vůbec, svým mluvením o časovosti, nebo dokonce noukazováním na sv. Pavla apoštola. Kristus Pán řekl: »V onu chvíli vám bude dáno, co máte mluvit.« Ale tato slova jakživa nepatřila pro liné studenty, jakživa nepatřila pro povrchní pozorovatele života, kteří vidí dnešní vlnění davů, jejich moc a význam a chtějí by netrpělivě běžet s odkoukanými methodami to všecko »napravovat«. Nezapomínejme nikdy, kolik i v takovém Marxovi je nabito nejúpornější vědecké práce, nezapomínejme, že základy socialismu nejsou dílem dělníků, nýbrž hyperintelektuálů.

ak.

Štvavý text

V úřední zprávě ministerstva vnitra o známém Dr. Kolakovičovi bylo mezi jiným toto oovinění:

»Dr. Kolakovič dal před příchodem Rudé armády natisknouti 200.000 svatých obrázků se štvavým ruským textem, které byly určeny k protisovětské agitaci mezi příslušníky Rudé armády.«

Přinášíme překlad onoho »štvavého textu«, aby si každý mohl učiniti představu, jak snadno se i dnes křesťan stane »podvracečem a nepřítelem státu.«

»Přesvatá Bohorodičko, vypros u Syna svého mír v duši, i ve světě a milosrdenství ve chvíli smrti.

Bohorodičko, Matko naše, Matko Krista pracujícího!

V této strašlivé válce, kterou zavinila sociální nespravedlnost a malicherna nenávist mezi národy, prosíme Tě my, synové slovanských národů, shlédni na nás a vypros nám milost sjednocení v pravdě Kristově, v spravedlnosti Kristově a lásce Kristově, abychom se tak sjednotili pod praporem Krista pracujícího. Krista Vykupitele a mohli tak pracovati na duševním, sociálním a kulturním osvobození všech, kteří byli zneužiti a zotročeni sociální nespravedlnosti. Vypros nám milost, abychom pracovali o sblížení všech národů, jež se projeví ve vzájemném poznání a vzájemné úctě k právům i těch nejmenších národů a jež bude zbudováno na všeobjímající lásce Kristově.

Bohorodičko, Matko Krista lidí tolik miluj ícího, odstraň z našeho prostředí všelikou zlou vůli a vypros nám, abychom zůstali věrnými spravedlnosti, pravé lidskosti a abychom tak zbudovali mezi lidmi stálý mír. Amen.

Zamysli se nad světem a sebou samým!

Mrtvoly, zříceniny, hlad, bída a nekonečná tma, tak vyhlíží dnešní svět. Co hledá v tomto světě člověk, který způsobil tolik zla? Nebylo by lépe, aby byl zničení všichni a všechno v tomto chaosu války? Snad i já sám? Neupadej do zoufalství!

Poznej sílu, kterou máš v sobě a postav se na stranu silných! Jistě jsi slyšel, že kdysi na tento svět přišel člověk, který činil jen dobro a tento Bohočlověk byl Kristus.

On byl vtělením lásky a dobroty, milosrdenství. Pomáhal ubohým, uzdravoval nemocné a křísil mrtvé, kázal pravdu všem a mnohým řekl: Jdi, odpouštějí se tvoje hříchy, ale nehřeš již více.

Svoji sílu sděloval nejenom nemocnému tělu, ale probouzel i sílu ducha a odstraňoval vnitřní zlo z lidského ducha.

Tento Bohočlověk pracuje i dnes dále. Tak působil po celá tisíciletí v Církvi: uzdravoval, křísil, posilňoval a odpouštěl. Tak znovuzrozoval lidi dobré vůle a milující pokoj.

Jeho síla a moc může působiti i v tobě, chceš-li. Kde před ním zavírali dveře, netlačí se do duše; nenuti nás, abychom ho přijali, poněvadž stvořil člověka svobodného.

Můžeš se rozhodnouti: postavíti se na stranu zla, nebo na stranu Kristovu. Ovšem, chceš-li vykoupiti, očistiti a osvobodit lidstvo, musíš se postaviti na stranu Kristovu.

Prosím Tebe, Kriste, odpusť mně, poněvadž jsem Tě urážel svou nenávistí, nespravedlností, nevěrou. Prosím Tebe, odpusť mně a současně Té prosím, abys odpustil celému světu, poněvadž svými hříchy jsem uškodil celému lidstvu.

Jen tehdy, podaří-li se mi státi se čistým, budu moci si žádat, aby se takovými stali i jiní. Jedině tehdy mám na to právo, jedině tehdy.

A proto počněme revoluci od sebe. Zničím vše, co snižuje moji důstojnost, zničím vše, co snižuje Boha zničím hřích v sobě. Roznesu po světě dobro, připravím sobě a všem okolo sebe spravedlivý mír.

LITERATURA

Josef Reslí, Katechese. 2. díl. Praha, B. Rupp, váz. Kčs 90.—. První díl Reslových katechesí se již stal známou a vítanou pomůckou. Se stejnou radostí bude jistě přijat i tento a další díly, především u laických katechetů, v jejichž rukou bychom je rádi viděli pro vzácného kněžského ducha a látkovou bohatost, limitě jsou katechese naplněny vrchovatou měrou.

●

Bohumil Stašek, *Kázání u sv. Vavřinečka.* Praha, B. Rupp. Kčs 15.—. O historii pouti na Vavřinečku netřeba se šířit. Přečty již do české epopeje národního osvobození. Toto závěrečné kázání však ukazuje, že to byla, jest a musí být epopeje vítězství ještě většího — vítězství Věčné Spravedlnosti v lidských dějinách. jzv.

●

Sv. Augustina *Rozhovory duše s Bohem.* Cyrilometodějské knihkupectví G. Francla v Praze. Cena Kčs 36.—.

Velký myslitel a velký básník a při tom srdce dítěte přes všechna bloudění po velkoměstech tehdejšího světa, to jest sv. Augustin. Tyto jeho vlastnosti najde v Rozhovorech duše s Bohem. Můžete se tam učit modlit, to jest hovořit s Bohem, můžete se tam učit Boha vskutku poznávat a sebe zároveň. Však sv. Augustin shrnul kdesi pro sebe i pro nás celou svou modlitbu ve slova »Pane Ježíši, kéž znám Tebe a kéž znám sebe«. Sotva se kdy kdo jiný tak uměl modlit, jako tento učitel Církve par excellence, jenž je celým svým životem důkazem Kristových slov: Já jsem s vámi až do skonání světa. Myslím, že by krátký životopisný rámec autorův knize s jejímu porozumění byl velmi prospěl.

Dobrovolné příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány a budou, pokud si to dárce výslovně nevzkazuje, kvitovány.

Vychází s církevním schválením.
Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 617 70 — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází první a třetí neděli v měsíci. — Účet poštovní Praha 268.401. — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na půl roku 20 Kčs, na celý rok 40 Kčs (s poštovným). Používání novinových známek povolено ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohledací pošt. úřad Praha 10. — Vytiskl Živnotisk v Praze XII.

Z domova a ze světa

Když ve Francii bylo uzákoněno, že stát zabere kostely a kláštery, na mnoha místech katolíci násilím zabraňovali státním úředníkům vstup do kostela. V jedné vesnici dokonce zakročilo vojsko a přitom byl jinoch zastřelen. Důstojník, který vedl vojíny, řekl k občanům: »Život tohoto jinocha nemáme na svědomí my, vojáci, nýbrž vy, katolíci, kteří jste svou lhostejností zavinili, že ony zákony byly dány.«

Proto platí pro katolika: Jde-li o volby do politického sboru, který má vliv na věci náboženské nebo bude o nich rozhodovati, je katolík zavázán k volební povinnosti a voliti takové osoby a strany, od nichž se dá rozumně očekávati, že se zastanou přirozených práv každého člověka a tedy i práva na plný náboženský život katolíků podle jejich svědomí. Všechny ostatní ohledy musí uvědomělý křesťan podřídit věčným zájmům.

●

Podle »Svobodného slova« řekl jeden náš poslanec při polovážné, položertovné anketě v pražském divadle o *Churchillovi pro jeho známou řeč ve Fultonu,* že je syčák. Dokonce i v editoriálu vážného kulturního listu se tato řeč vykládala také jako hlásání rasové i kulturní nadřaděnosti Britů, jako výzva k nové světové válce. Všichni máme, zdá se, velmi krátkou paměť, všichni jakobychom zapomněli že ještě včera nám Churchillův hlas znělo jako jediný příslib svobody a lepšího zítřku. Jacques Duclos, starý vůdce komunistů francouzských, jenž byl nedávno naším hostem, je trochu klidnější ve svých úsudcích a při vší své oddanosti věci Sovětů uznává, že každý znás je Churchillovi povinen dikem za mnoho věcí. ak.

●

Každý z nás ví, že se otázka *Němců* musí u nás řešit a že se musí řešit co nejradikálnější. Ale jsme přesvědčeni stejně, že vláda a všechny rozhodující kruhy jistě dělají vše, co se za dané, stále ještě tak zamotané situace udělat dá. Že by zvláštní projevy a demonstrace byly k tomu nutné nebo jen prospěšné, se nám nikterak nezdá. Je přece tolik jiné positivnější práce. A když ještě k tomu vynikající osoba stavu duchovního na takovém projevu řekne, že se musí jako kněz stydět a hanbit, že to jde pomalu, tak se nám to zdá dvojnásob zbytečné. Každý český kněz by mohl mít dnes tolik jiné naléhavější práce. Kdesi jsem četl, že jednou z nejradikálnějších známek fašismu je popírání jednoty lidského pokolení, rozdělování lidstva na završené a vyvolené, na méněcenné a čisté. Zkoumejme se, kolik tohoto fašistického jedu máme i my ve svém smýšlení.

●

V jednom z tomtéž sloupečku K. P. zaznamenával kdosi dvě fakta: 1. »Shodou okolností se stalo, že mi v uplynulém týdnu řekli tři Anglosasové, že podle jejich názoru učinilo Československo od konce války největší pokroky na cestě k rekonstrukci ze všech zemí Němci okupovaných. Myslím, že je v tom kus pravdy. Na př. naše dráhy zasluhují uznání za ten kus práce, kterou udělaly. 2. Jel jsem se zahraničním novinářem taxíkem z Václavského náměstí na Švýcarské vyslanectví na Hradčanském náměstí. Na místě žádal taxikář 100 Kčs, smekl a poprosil ponížené zahraničního novináře o cigarety. »Proč chtěl právě 100 Kčs,« divil se cizinec, když taxametr ukazuje Kčs 28.50?« Žebrat o cigarety a vzít místo 28.50 Kčs stokorunu, jistě nezanechá nejlepší dojem a proto dodává ten, kdo to zažil: »Takové chování jediného taxikáře nevyváží tisíc nejlepších propagačních brožur.« Jsme tady u kořenů kultury: Být a nejenom se zdát. Vědět, že všichni jsme stát a národ, že my přispíváme — každý z nás — k slávě nebo necti národa stejně jako umělci nebo národní mužstvo footbalové. A toléž, že ještě více bychom měli cítit vůči Církvi. Jsme si vědomi, že všichni jsme Církví, že se skládá z každého z nás? A jsme si vědomi, že žijeme většinou mezi cizinci, kteří nás pozorují a kteří, i když to snad nefeknou, čekají od nás, abychom jim ukázali, jak vypadá jak se chová a jak jedná pravý křesťan? »Tak svět světlo vaše před lidmi . . .« ak.

●

Není nám úplně nic do politického dráby Dr. Fierabenda, uvádíme ho jenom jako příklad, jakými způsoby se dnes v politice bojuje. V Nýrsku na veřejném projevu prý řekl, že nás v r. 1938 všichni nechali na holičkách a nikdo se nás nezastal. Nic jiného. A co z toho vysoudí strana politicky protivníků: »Tato lež dr. Fierabenda je ostouzením našeho sovětského spojence. Je to útok na Sovětský svaz.« — Tedy to nic, to jen abychom znali, jak to chodí a jak se to dělá a abychom se nedivili, když se takto na př. vykládají slova a činy Vatikánu. ak.

●

Holandsko dělá vnitřní misie.

Holandsko chápe, že poválečná obnova zevní a hmotná nestačí, že musí současně s ní jíti i obnova mravní. Katolíci i protestanté se úplně shodují v tomto bodě a podnikají společné velikou kampaň za tím účelem. První tato kampaň je vedena pod heslem: »Návrat k Desateru.«

Po dobu okupace byly děti vychovávány v atmosféře lži, krádeže, sabotáže, lsti a klamu všeho druhu. Mnoho z toho se vstřebovalo a ospravedlňovalo nutností, plynoucí z okolností okupace, nebylo jiné obrany. Dnes je ovšem mnoha lidem nesnadno, vrátiti se k mravním zákonům, na nichž jedině mohou pevně státi vzájemné vztahy lidí a občanů. Je třeba tedy stvořiti nové zdravé ovzduší veřejného života.

Proto byla zahájena kampaň deseti týdnů za účelem posílení úcty k desateru přikázání. Malé i velké plakáty byly umístěny na ulicích a rozšířeny ve veřejných místnostech a v obchodech. Pod majestátním Michelangelovým Mojžíšem je vždy napsáno znění jednoho přikázání, znění, které se každý týden vyměňuje. Nedělní kázání jednají rovněž o tom předmětě, jak u katolíků, tak u protestantů. Při východu z bohoslužeb se rozdělují letáky. Každý zajisté uzná, že bychom něco takového potřebovali nutně i u nás, protože ono otřesení mravního cítění během okupace, není-li horší, jistě není menší než v Holandsku. Zatím ovšem aspoň co se lhaní týče se spíš utvrzujeme ve zlém než v dobrém.

●

Lužicko-srbský koncert osvědčuje životaschopnost církevní školy. V neděli dne 7. dubna t. r. odpoledne uspořádalo rodičovské sdružení při soukromé dívčí škole sv. Karla Bor. lužickosrbský koncert na počest 85. narozenin vynikajícího hudebního skladatele lužicko-srbského mistra Bjarnata Krawce. Na programu byl proslov přítele oslavence p. prof Ant. Srby, lidové písně lužicko-srbské, které za klavírního doprovodu pí Jarmily Cehoznové krásně jednak zazpívali solisté prof. konservatoře Anna Černiková a koncertní pěvec Jos. Žák, jednak na housle zahrála virtuoska M. Borecká-Pacovská, dále lidové lužicko-srbské tance, které provedly žákyně uvedené dívčí školy, oblečené do lužickosrbských národních krojů. Zlatým hřebem uvedeného koncertu bylo však vystoupení mohutného dívčího sboru této školy zvaného »Skřivánek«, který pod taktovkou ct. s. M. Elšky Šrubařové opravdu si zasloužil svého jména. Zahájil totiž koncert hymnami lužicko-srbskou, ruskou a československou a doplnil program lužickosrbskými dvojzpěvy. Provedení bylo tak přirozené, pěkné a při tom umělecky na výši, že naplněný sál městské knihovny pražské bouřlivě se dožadoval opakování. Sám jubilant, který neočekávaně na koncert přijel, byl velmi překvapen a dojat. Náboženská škola katolická nemohla dát důstojnější odpověď na poslední snahy o zavření církevních škol.

●

CHARITA VE FRANTIŠKOVÝCH LÁZNÍCH. Při úpravě činnosti Charity v našem pohraničí přešel do majetku Charity také bývalý pension „Sanssouci" ve Františkových Lázních, který je nyní přejmenován na „Charitu" a má sloužiti jako pomocný dům dětským charitativním. Charita jej otevře 1. května a dům bude sloužiti všem, kdož si přejí strávit svůj pobyt ve světoznámých lázních v katolickém prostředí a kdož hledají příjemné bydlení, dobrou stravu a zotavení. Kněží mají možnost celebrovati v ústavní kapli. Informace podává a přihlášky již dnes přijímá Svaz katolické Charity v Praze III. Sněmovní 13.

●

Kolik vlastně bylo papežů? Tak se nás ptá jeden důst. p. katecheta. Myslím, že je to otázka dost sporná, o které by důkladný dějepisec mohl napsati celou knihu. Vi-li to někdo přesně, ať nám to sdělí, ačkoliv, upřímně řečeno, na tyto otázky nemáme ani mnoho místa, ani se nám nezdají tak naléhavé

ROZHLAS

PROTESTNÍ AKCE A SOUPIS POSLUCHAČŮ. Uveřejňujeme stručný obsah protestu posluchačů rozhlasu v Brně, obsahující 295 podpisů. Praví se v něm toto: „Československý rozhlas má jistě sloužiti všem československým občanům a přičiniti se o to, aby názorové rozdíly byly odstraňovány. Postup rozhlasu jo však při nejmenším velmi podivným. Není a nikdy nebylo úmyslem katolíků zavádětí v národě rozkol. K upevnění jednoty národa jsme ochotni přinésti jakoukoli oběť. Zde dáme však, aby menšina jinověrců nebo beznáboženských uznala naše přirozené právo veřejného projevu, který nezlehčoval nikdy cíle stranické, nýbrž přinášel jen hlásání a výklad evangelia a epištol. Co sílilo naši národní mučedníky a hrdiny v koncentrácích, mučírnách gestapa a na popravištích? Byla to víra, živá víra, která se u mnohých projevila teprve utrpením. Tato víra byla v nás zanedbána relací utvrzována. Rozhlas velmi často a ochotně nechává určití nejvěřilejší cíty nás katolíků v relacích, jejichž mravní i kulturní obsah je sporné hezcenný. Tato skutečnost by mohla býti spíše důvodem ke zrušení podobných relací, když takový program přivádí rozpory v národě.“ — Některé farnosti jdou opravdu skvělým příkladem při provádění soupisu. Katolická vyslání žádá na příklad ve farních osadách: Kostelní Vydří (počet obyv. 399) 49, Černý Řečice (počet kat. 1951) 172, Počepice (počet koncesionářů 80) 80, Svojšice (281 kat.) 82, Blučina (1744 kat.) 167, Palupín (295 kat.) 50, Nová Ves nad Popelkou (1248 kat.) 129, Doloplazy (1083 kat.) 119, Stráž nad Nežárkou (997 kat.) 120, Hradec Králové (dosud neúplné) 500, Vlčnov, Zhoř (349 kat.) 93 koncesionářů. Při soupisu račte uvésti u každého podpisu, zda podepsaný je majitelem koncese či nikoliv, číslo koncese není třeba uvádětí.

Ze Svatováclavské ligy

v Praze IV., Hradčanské náměstí 8

TISKOVÉ KONFERENCE, jak jsme je ohlásili v posledním čísle našeho listu, konaly se dne 14. dubna t. r. v Hradci Králové a Pardubicích. Dopoledne byla v Hradci Králové a odpoledne v Pardubicích. Obě byly velmi zdařilé. Referoval dr. Janda.

PROGRAM DĚKOVNÉ POUTI do La Saletty, Lurd a ostatních míst. Pouť bude trvat asi 14 dnů. Odjezd z Prahy 2. srpna. Navštívena budou tato místa: Strasburk, Lyon, Ars, La Salette (36 hodin), Lurdy (48 hodin) a Paříž. Cena bez nápojů ve II. třídě asi 6000 Kčs, ve III. třídě 5000 Kčs. Přesný jízdní řád a ostatní podrobnosti budou sděleny, až bude znám letní jízdní řád našich a francouzských železnic. Všem zájemcům bude pak zaslán podrobný program, aby se mohli rozhodnouti a zaslati definitivní přihlášku.

FILM

TŘÍDA A — FILMY PRO DOSPĚLÉ BEZ ZÁVAD.

. . . . A hvězdy mlčí. Anglické sociální drama tvůrce románu A. J. Cronina. Určitými postavou je mladý muž, mající za životní cíl zlepšiti postavení horníků. Děj vrchol dění katastrofou zaviněnou nedbalostí a hazardérstvím majitelů dolů. I.

Vzpomínáte na mou píseň. Anglický film. Život angel. skladatele písní. III.

TŘÍDA B — FILMY S URČITÝMI ZÁVADAMI.

Sylvie a fantom. Francouzský film. Romantická lítostora o dceruške majitele zámku, zamilované do ducha ze starého obrazu. Trochu lehkomyslný názor na posmrtný život a duchy. II.

TŘÍDA C — FILMY S URČITÝMI ZÁVADAMI, PRO KTERÉ NELZE JE DOPORUČITI.

Děti ráje. Francouzský film. I.

Pravý státní zájem

S bolestným trnutím denně, a téměř od rána do večera, setkáváme se ve veřejném životě, ve školách, v soukromých osudech a hrůzným krvivením a popíráním pravdy, se lží nestoudnou až cynickou, s křivdami, které jsou výsostně vydávány za »státní zájem«, s bezprávím proti slabým, nemocným, s odpíráním vdovina údělu nevyplácením pensí, s nátlakem veřejně postulovaným a skutečně provozovaným na právní a mravní svědomí soudců.

Nápor násilníků, kteří lhou o sovětech, kteří zneužívají dokonce sovětského Ruska, aby svou úzkoprsou, bezcitnou, zufivou místní politiku proti domnělým protivníkům krylí dolazy: jaké je, nebo bylo vaše smýšlení o SSSR«, nápor násilníků, kteří uměji popřít na příklad očividnou odbojovou spolupráci se sovětskou vysilačkou tím, že se v příští chvíli vytasí s neexistujícím »vlajkařským seznamem« je však, bohužel, často v souladu s doktrínou o státním zájmu, který hájí lidé slušní až ušlechtilí. Ano, i ti, i ti, kteří chtějí především mravní řád a mravní obrodu státu, nahrávají nevědomky násilí, jehož se druhdy hrozí.

Jejich přímočarý liberalismus připouští totiž ono »dvojí mínění«, jedno soukromé, lidské a druhé, veřejné, jakousi podivnou, chimérickou státní resonu, která se může proměnit a mění den ze dne. Ani ti ušlechtilí a obětaví nedovedou dohlédnout, že právě toto dvojí mínění bylo až do obludnosti vypěstováno nacismem. Nedovedou dohlédnout, že jakákoli lež a křivda buší, ať přebuji do nekrotolovatelných důsledků podivné kolektivní viny při zdánlivé osobní bezvinnosti.

Vitalí jsme norimberský proces jako úžasné vítězství mravního řádu nad řádem pouze pravním. A mezitím, v Čechách, trpí právo přirozené, trpí právní řád pod neslýchaným útlakem lží, křivdy, bezpráví, trpí i nedostatkem jasných mravních kriterií.

Což nikým nepohnula, na příklad, až hrůzná shoda časová, když z úst vraha, lháře a satanského zastavatele »státního zájmu říše«, Franka, slyšeli posluchači rozhlasu při výslechu, že jejinou z nejnebezpečnějších podzemních organisací, dlouho neuchopitelnou a rozšířenou do všech vrstev, byla organisace Národní rady a mezitím se koná proces s Čechem, jemuž a jeho svědkům je s posměchem předkládána nicotnost až bezectnost jeho činností v ní?

Ve stínu nesporného sporu s apokalyptickým lotrem skryla se hlubinná křivda nejen na člověku, nýbrž s ním na všech, kteří trpěli právě zde, v Čechách, v tomhle koncentráku denní tísně a hrůzy, a kteří se bránili všemi prostředky, aktivně, odbojem, i pasivně, chráněním životů s nasazením životů vlastních.

Kdo tu soudí? Nikoli soudcové, nýbrž zufivi snivci nějakého chimerického příští.

Dějinně příkladný pád Německa, které padlo na nemravnost doktrín a na hrůzu prakse prolhané, bezprávné a kupící křivdy na křivdu, přece jen, zdá se, nezasáhl tak do plné hloubky ani ty, kteří všemi silami a právě silou pravdy proti lži, pomáhali nacismus povalit. Ani oni mnohdy nedopochopili, že skulinkou připuštěné křivdy a lži, která prolne veřejným životem pod záminkou státního zájmu vpíjí se zlo pádu? Násilná zlo je viditelné a zřejmé. Jeho původce se neskrývá. A musí padnout, je-li dost těch, kteří se nebojí a nedají — i kdyby na to měly padnout jejich životy. Ale tiší, slušní, až ušlechtilí zastánci státní resony jsou nepostižitelní. Jen jejich svědomí k nim musí zavolat, že desatero Božích přikázání je také kamenné a že je sto zabít ty, na které padne a že se o ně rozrazí ti, kteří padnou na ně. Doc. Dr. Růžena Vacková.

Úder k probuzení

Bernanos myslí, že my katolíci vyrazíme vpřed teprve tenkrát, až budeme tak přitlačeni ke zdi, abychom nemohli couvnout ani dozadu ani stranou. Mohlo by se zdát, že tento spásný tlak už se objevuje a stává se dosti dobře zřetelným. Organisovaný boj v tisku, rozhlase, ve školách, v ministerských projevech, ale často už i tlak fysický pod rouškou lepic proti politické reakci, proti »odpůrcům socialistické ideologie«. Tiskové kampaně nejen proti hlavě Církve, ale i proti duchovním principům a všem, kdo je hlásají (viz útoky pražského »Pravdy« proti katechetům). Tlak, který má nepozorovaně drtit a usmrcovat odvahu vyznání Boha a nesmrtelnosti duše, a konečně i pouhého myšlení si pravdy.

Jaké budou asi výsledky, až situace dostoupí kritického bodu? Ano, katolíci jisté vyrazí vpřed. Naše překvapení by však mohlo záležet v tom, že s námi nepůjde 80% národa. Nejen katolictví matrikové, ale také ono pouze tradiční nebo celou bytostí lpějící na »starých, účtyhodných institucích« vezme s nimi za své. Tedy dělení zrna od plevele. Zato vyšlehne vysoko síla ducha těch katolíků, kteří základ svého myšlení a jednání postavili na přesvědčenou živou víru — a jen na ni. Kladivo vykřesá tím větší oheň z křemene, čím zběsilejí bude bit.

Musíme ale opravdu čekat až na onu jiskru, kterou nám vykřeše rána nepřítele?

Je mezi námi mnoho, mnoho těch, kteří v sobě nemají ani jiskru milosti, vlažných, studených, ba i skrytě otročilých ďáblu. Někde uprostřed nich však žiješ ty! Dosud osamocen. A tobě podobných lišíce žhavých duší! Lidé nejrůznějšího povolání, schopností, vlivu, potřeb, atd. Víš, co by znamenalo dát plnou odpověď naléhání doby?

Přemýšlej o tom, jak provést to, co ti teď řeknu: Vyhledat tyto silné, pravdivé vře oddaná katoliky. Hledat je v každém prostředí. Být dárcem prvního osvobozujícího slova, jež uskuteční vaše sbližení. Je opravdu především zapotřebí sjednotit své síly v skutečně prožívané, vědomé jednotě mystického Těla Kristova. S nimi usiluj o vytvoření farní rady katolíků! Organisujte finanční a propagační podporu katol. tisku (zvláště »Katolika«)! Všimejte si vaší školy, místního tisku. Postarejte se o spontánní účast akce rozhlasové a pod.! Nečekej na cizí iniciativu! Začni! v-aug-b

KATOLÍK

9

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 5 KVĚTNA 1946 • CENA Kčs 1.50

Náš svátek práce

Kardinál Saliège mluví k dělníkům

Kardinál Saliège, arcibiskup toulouský, je dnes nejsměrodatnějším mluvčím francouzského katolicismu. Je Verdierem dneška. Stal se slavný svou statečností proti německým okupantům. Jak patrno z této řeči, jeho statečnost nevyplynula z pouhé přirozené bojovnosti, nýbrž z hlubokého, pavlovského křesťanství, které mu dává podivuhodné pochopení i pro všechny ostatní problémy dnešního života. Je třeba rozjímati o každé jeho větě.

Je jisté, že vás mám rád a proto že vás mám rád, řeknu vám několik jasných slov.

SPRAVEDLNOST JE JEDNO Z JMEN BOŽÍCH.

Vy toužíte po spravedlnosti a chcete postupně zbudovat její vládu na zemi. Dobře činíte. Spravedlnost je jedno z jmen Božích, je to jeden pohled, jak jej vidíme. Spravedlnost v práci, v její organisaci, v její dělce, při rozdělování jejích plodů, v podmínkách bezpečnosti, v podmínkách zdravotních a mravních. Spravedlnost, která, pokud se týče vzdělání a výchovy dětí, nedává žádná privilegia bohatství, nýbrž umožňuje každému, aby uskutečnil to, k čemu jest určen, aby rozvinul své schopnosti, to, proč byl stvořen. Spravedlnost ve vztazích mezi občany, která vylučuje nemilosrdné lež, lest, nepoctivou neupřímnost. Jste jistě rádi, můžete-li jednat s člověkem, který neklame, který drží slovo a své závazky. Spravedlnost ve státě, jenž vládne pro dobro obecné, nestarajíc se o zájmy osobní. Ve státě, jenž platí své dluhy a zamezuje svévoli a svědomité úředníky. Spravedlnost ve státě, jenž nezkušuje proto, aby nicil, nýbrž aby sloužil. Chcete spravedlnost. Nejste rasisty. Spravedlnost netolliko pro lidi naší rasy. Nejste antisemity, kteří říkali: Netřeba spravedlnosti pro Israelity. Nejste sektáři, kteří by si myslili: netřeba spravedlnosti pro ty, kdož nesmýšlejí tak jako my. Chcete, aby spravedlnost, tak jako slunce, nečinila rozdílu mezi lidmi, spravedlnost lidskou, všeobecnou.

Chcete spravedlnost mezi národy. Síla není právo. Velící si nemohou všecko dovolit. Jsou některé sny o velikosti, které hranící se šílenstvím. Přesvědčili jsme se o tom nedávno v bahně a krvi. Chcete, aby lidé nebyli vláčeni sem a tam jako zvířata, aby se respektovaly jejich osoby. Zneužití síly, ať už je jakékoliv, vzbouří lidské svědomí k odporu.

RODINA.

Chcete radosti rodiny a její podporu. Přejete si rodinný krb solidně zajištěný, zlíci z práce otcovy, rodinný krb útulný, do nehož zve úsměv ženy nevyčerpané továrnou nebo zemědělskou prací, kterou jste tam učinili královnou a která bude vaší pýchou.

VŠECKY SVOBODY ZÁVISÍ JEDNA NA DRUHÉ.

Toužíte po svobodě a po jejím nevyhnutelném důsledku, po zodpovědnosti. Zodpovědnosti při vedení závodu, zodpovědnosti, kterou nelze uniknout dvojímu despotismu, despotismu kapitálu a despotismu státnímu. Vládne-li kapitál a poroučí-li stát, je člověk spoután. Svoboda má svá rizika. Má i svou velikost. Vyzaduje odbornictví. Nemůže si všecko dovolit. Má meze, které nemůže překročit. Svoboda volby. Svoboda mého lidského povolání. Svoboda myšlení, vyznávání, náboženství, tisku, vyučování. Svoboda pro všecky. Všecky svobody jsou vzájemně spojeny. Zničíte-li jednu, zabijete je všechny. Nechcete to dělnická třída, která po celé století byla zotročena mocnostmi kapitálu? Ne, ne. Její osvobození nemůže znamenat zničení svobody. Musí naopak být jejího vítězstvím.

Spravedlnost a svoboda. Dvě hluboké touhy, které dnes propukají na všech koncích světa, dvě touhy všeobecné, které jsou nezbytnou součástí lidství. Milují spravedlnost, milují svobodu! Cítím v sobě ono rozechvění, které jde lidmi, mými bratry. Jsem z lidu. Svou přirozeností, svým povoláním, svou povinností. Nikdy nepochopíte, do jaké míry jsem s vámi spojen všemi žilkami svého srdce. Bůh mi dal milost, že přes své neduhy zůstávám mladý. Mladý člověk nežije v minulosti, nýbrž zírá netrpělivě do budoucnosti. Liberální kapitalismus je zasažen. Věřte však, že není mrtev a že vaše osvobození není hotové. A i kdyby bylo hotové, i kdybyste byli osvobozeni od všech pout vnějších, kdybyste se však nestali více lidmi, o znamená více bratry jeden vůči druhému, marně byste se honosili tím, že jste unikli zotročení vnějšímu. Zůstali byste otroky sebe samých. Je třeba usilovat o osvobození úplné. To ovšem nebude hotové nikdy. A proto není možno snít o odpočívání, nýbrž o vyhovatelské práci. I volný čas, který stroje a mezinárodní organisace rozmnoží, jestliže lidé neztratí rozum, i ten volný čas má sloužit k rozvinutí vaší kultury. Mluví se o dělnické kultuře. Toto slovo se mi nelíbí, protože je dvojsmyslné. Je technika řemesla, technika zemědělství, technika hornictví, textilnictví, tiskařství. Techniky jsou různé a je jich mnoho. Ale je jenom jedna kultura, kultura lidská. Kultura, která učí člověka, aby žil jako člověk. Je to povolání vznešené, toto povolání člověka. Nikdo jej nemůže udělat za nás.

POKROK.

Jestliže se dobře vyjadřují, jedná se o všeobecné lidské stoupání na celé čáře. Nebude hotové zítra. Každému dni stačí jeho díl. Hlavní je, abychom se do toho dali. Věřím v pokrok. Což není pravdou, že vědění lidské vzrostlo, že věda dělá pokroky, že hmota odhaluje znenáhla svá tajemství? Bude-li člověk dost moudrý, aby správně užíval svých vědeckých objevů, jaká budoucnost jej čeká! Věda klade do jeho rukou mocné prostředky. Bude-li jeho srdce dobré, bude-li jeho duch přímý, bude-li jeho vůle dobrá, jaké sny by byly neuskutečnitelné? Hmota vydává pouze ta tajemství, která v sobě chová. Ba je možno vůbec se tázat, existuje-li? Je to energie. Tak ji možno nazvat nejméně nepřesně. Energie. Zdaž toto slovo neprobouzí v nás představu síly nehmotné?

(Dokončení na str. 2.)

K prvnímu výročí nové svobody

Nebyli bychom rytíři křesťany, kdyby naši první myšlenkou při vzpomínce na loňské květnové dny nebylo upřímné: Díky Bohu! Díky Vládci osudů a spravedlivému Řediteli světových dějin, že zkrušil krvavé pohanství našich nepřátel a dal sve požehnání k obnově naší milované Československé republiky! — Nacistický systém byl nejen krajním nebezpečím pro existenci našeho národa, byl také nejrafinovanějším nepřítelem katolické Církve — údů i hlavy! — a všeho křesťanství vůbec. Byl žalářníkem, mučitelem a vrahem nesmírne dlouhé řady katolických biskupů, kněží, řeholníků a řeholnic i pracovníků katolické akce ve světě. Příležitostně představoval obranu křesťanské kultury — a při tom pomalu a záludně přetínal všechny žíly náboženského života a jakéhokoliv apoštolátu. Především však již celá ta slátanina pitomostí, které se říkalo německý »světový názor«, byla nejhrubším materialismem rasy a krve, tu a tam s nálepkou nadarmo oraných svatých jmen — a stála tedy v nejosudovějším rozporu se základy křesťanské víry a mravnosti. Tento systém se před rokem zhroutil, a to takovým způsobem, že bohdá již nikdy nepovstane. Z jeho porážky vyrostl Evropě a světu mír, o který se křesťanské národy tak vroucně modlily. Na jeho troskách si my, Češi a Slováci, již rok budujeme svobodný domov. — Prozřetelnost Boží v dějinách jde nejednou cestami tajemnými a omezenému lidskému pohledu nezbadatelnými. Ale když se ji před celým světem provokativně dovolával vrah milionů nevinných lidí, nemohla mlčet a zasáhla způsobem každému jasným. Proto dnes naše: Díky Bohu!

Nechceme přece patřiti k těm, kdo volali Boha ve chvíli nouze — a byli bychom asi velmi překvapeni, kdybychom mohli přesně zjistit, kteří lidé to byli! — a v den vyslyšení na něho najednou zapomněli, ba za chvíli byli ochotni se hrubě posmívat nejvznešenějším náboženským institucím a pomlouvat je ve stylu *Schwarze Korps*. Chceme být důslední: dovedli jsme prosit — dovedeme děkovat. Dovedeme býti vděčni Pánu Bohu za to, že jsme byli zachráněni z příšerného nebezpečí pro víru i vlast, že jsme přežili hrůzy technické války XX. století, že jsme se dočkali vzkříšení svého národa a státu. Při všech smutných ztrátách jsme z oněch šesti let Božích soudů nad národy vyšli my Čechové poměrně šťastné a máme tedy nejméně důvodů k zapomínání a k vyzývavosti. Budiž tedy naše »Díky Bohu« nejen chvilkovou náladou, nýbrž základním tónem celé další budovatelské práce.

Dodatečně lze ovšem velmi snadno na všechno najíti tak zvaně vědecký — a ovšem naprosto materialistický — výklad. Ale každý musí uznat, že během války bylo několik okamžiků, kdy všechno viselo na nitce — a nevím, zda je vědečtější považovati takovou mimořádnou shodu okolností, vedoucí k evidentně spravedlivému cíli, za dílo slepé náhody, či spatřovati v ní zásah nadsvětové Moudrosti. Podivuhodná logika slepých přírodních sil, to je vůbec Achillova pata »dialektického« materialismu. — Materialisticky nelze vysvětlit ani onu takřka zázračnou statečnost a obětavost sovětských vojáku, kterým za tolik vděčíme. Bylo by přímo urážkou tvrditi, že bojovali jen a jen za hmotné hodnoty. A bylo by smutnou groteskou, kdyby někdo chtěl vykládat pražské květnové povstání jako projev nespokojenosti českého dělnictva s německým *hospodářským* řádem a nic více. — Ať je již Winston Churchill jakýkoliv politik, jisto je, že to byl dobrý válečný vůdce. A jisté měl také pravdu v létě 1940. Tenkrát se všude mluvilo o německé páté koloně, o maskovaných parašutistech SS atd. Muž, který vlastně jen silou ducha zabránil osudné invasi, prohlásil k těmto pověstem: »My máme také svou pátou kolonu. Je to kolona *modlitby*. Ta bude rozhodující.«

Je tomu již rok, co se tato slova splnila — rok, který přinesl mnoho radosti, ale také nejedno zklamání. Všichni myslící lidé zdůrazňují jeden základní nedostatek naší mírové výstavby: nedostatek morálky. Nejen pracovní morálky, ale morálky vůbec. Ale, prosím, »morálka« — bez Boha — to je opravdu jenom jakýsi »měšťácký předsudek«. Po nem už opravdu nezůvýa nic jiného než čiré násilí. Nechceme-li dospět tam, kam došel německý amoralismus, musíme všechno postavit na základ věčného mravního zákona a věčného mravního Zákonodárce. Na vědomí odpovědnosti před absolutní normou. Soudíme-li dnes právem válečné zločince za to, že poslouchali Hitlera s jeho demagogií, propagandou a terorem, i když nařizoval zřejmé zločiny — a že tedy neposlechli věčného Zákonodárce, jehož hlas musili slyšet ve svém svědomí (jiný smysl tyto soudy ani nemohou míti!), pak se v duchu také my posadíme na lavici obžalovaných před onono věčného Soudce a suďme sami sebe dříve, než nás bude soudit on.

Teprve na tomto základě se můžeme pustit do práce pro republiku; pak to bude práce plodná. Pak nebude třeba nařikat na nedostatek pracovní morálky, na nedostatek morálky vůbec. Po boku kolon pracovních musí vyrukovati také mohutná pátá kolona modlitby, která je základem veškeré morálky. Pátá kolona SS hanebně skončila v kanálech, v lesích a v kriminálech. Pátá kolona modlitby zvítězila — a zvítězí: ve válce i v míru, pro čas i pro věčnost.

Alexander Heidler.

Bílé lístky

Písmo má jednu větu, která zaznamenává starou lidskou zkušenost a zároveň i starou výstrahu: »Jsem já snad strážcem bratra svého?«

Table Kainova otázka vyjadřuje všeobecné znechucení, které občas pociťujeme nad neutěšenými poměry kolem sebe, nad lidskou malicherností a nevraživostí. A přece je to otázka postavená stejně falešně jako jsou falešné naše stížnosti na nesnáze doby, v níž žijeme. Kain se takovou otázkou snažil zakrýt svou vinu na bratrově smrti. A nesnažíme se snad my až příliš často stížnostmi na druhé zakrýt svá vlastní nedopatření, kterých bychom ve svém vlastním životě našli denně dost a dost?

Není prostě možno křesťanu zavřít oči a představovat si, že již není žádných bližních. Jsou tu a budou tu. A máme-li v srdcích opravdovou lásku, musíme se o ně starat, i kdyby byli docela plni jen zlé vůle. Starat se o ně znamená ovšem především modlit se za ně. Ale starat se o ně znamená také zachovávat mravní předpisy a přispět vždycky činem tam, kde je činnost aspoň trochu možná. Z toho důvodu vydali nedávno italští biskupové pastýřský list, v němž důtklivé upozornili příslušníky svých diecésí, že je jejich mravní povinností účastnit se voleb tam, kde je možno hlasovat pro politický program, který neodporuje křesťanským zásadám.

V podobné situaci jsme teď v květnu u nás. Českému křesťanskému voliči se nabízejí dvě možnosti: buď si vybrat stranu, která neodporuje jeho svědomí, nebo projevit svůj nesouhlas odevzdáním bílého lístku. Ale odevzdáním bílého lístku se občan zříká všeho vlivu na řízení státu a vydávání zákonů. Něco jiného by bylo, kdyby se těm, kdo odevzdají bílé lístky, dostalo ve sněmu nějakého zastoupení. Takto však jsou bílé lístky pouhým projevem záporu a jako takové jsou pro katolického křesťana naprosto nepřijatelné. Upozorňujeme na to všechny v zájmu veřejné mravnosti: je-li tu možnost volit demokraticky a volit program, který neodporuje křesťanským zásadám, je každý ve svém svědomí zavázán volbu vykonat. Odevzdání bílých lístku nebo jakákoliv jiná neúčast na volbě je projev pouhé negace a tudíž mravně nepřípustná.

Švýcar o Rusech

Mezi Švýcarskem a Sovětským Ruskem byl po léta napjatý poměr, neměli vůbec žádných společných diplomatických styků. Teprve nyní po více se tento stav zlepšil. Švýcarský plukovník, jenž vedl vyjednávání s ruskou delegací, popisuje takto své dojmy z nich.

»Rusové jsou neduvěřivi při prvním setkání, při diskusích jsou nesmírne tvrdošíjni a zároveň velice podezřívaví. Jako kolektiv jsou velmi hrdi na své úspěchy, jako jednotlivci jsou značně skromní a mají někdy dojem, že jsou zneuznáváni, přehlíženi nebo že se jimi pohrdá. Když se přesvědčí, že nic takového není v myslí těch, s nimiž mluví, když cítí za nalézají oceněni a vážnost, když jsou přesvědčeni o upřímnosti druhé strany, pak lze s nimi navázat velmi dobré vztahy a možno dojít k výsledkům, které uspokojují každého. Jak víte, Rusové mají »komplex fašismu«. Chtěli se nejdříve přesvědčit, že naše vláda je skutečně demokratická a že skutečně representuje lid. Když o tom nabyli jistoty, měli na mysli pouze dvě věci: Poctivé úmysly lidí, s nimiž musili jednat, a důvěru, kterou jim osvědčovala vlastní vláda. Vůbec jim nezáleželo na tom, jakou stranickou legitimaci mají. — A co si myslí o našich zřízeních? Rusové považují svůj vládní režim a svůj systém za nejlepší na světě. Nemají vůbec chuti jíti hledat nějaké idee na právo nebo nalevo, ani se dávat unést zkušenostmi druhého. Jejich úspěchy jim stačí. Pokud se týče politiky, divili se na pr. poměrnému zastoupení, které jsem jim celé hodiny vykládal, ale bez úspěchu. Je to pro ně úplne cizí pojem. »Je přece jenom potřeon někoho, kdo rozhoduje. Je třeba, aby někdo poroučel,« opakovali stále. Během svých schůzek jsme diskutovali o problému pozemkovém. Generál Vlasov vedl kolchozy, kolektivní obdělávání půdy, a potom se informoval o rozměrech našich zemědělských majetků. Když slyšel číslice a všímal si našeho venkova, pravil: Samozřejmě u vás to nemá žadného smyslu. U vas není sedláků, vy mate samé zahradníky. — Dovedou oceniti svobody, kterých my požívame, a neboji se, že kdyby o nich doma vědeli, že by také po nich zatoužili? Naprosto ne. Jejich víra v ruské a komunistické přednosti a v naprostou moudrost mjarsala Stalina je absolutní. Ale nejsou to již revolucionářští horlivci jako před dvaceti nebo před třiceti lety. Podívejte se: Před pomníkem Suvorovovým u Schollenen jsem řekl jednomu z nich, jenž tam stál v hlubokém zadumání: »Ale to přece byl carský generál.« On vyskočil, protože jsem řekl do živého: »Ne, to byl rusky generál.«

Ruský národ je pro ně to hlavní. Komunistická strana je prostředkem v jeho službách. Tento jasný dojem jsem měl po celá tato vyjednávání. Konečně bych chtěl připojit, že největší užitek, jejž bychom mohli získat ze vztahů s Rusy, je rádu lidského. Jsou to pozoruhodné osobnosti. Člověk musí být charakter, aby mohl s nimi jednat. A oni mají úctu jen před těmi, kterých si mohou vážit. Jsou to velmi zajímaví lidé.«

Náš svátek práce

(Dokončení se str. 1.)

KŘESŤAN NENÍ USEDLÍK.

To mě přivádí k tomu, abych vám řekl, jaká úloha připadá křesťanskému duchu ve spínění vašeho údělu. Křesťan, pravý křesťan, není usedlík. Mínám pravého křesťana, jenž je si vědom, co jeho víra žádá, jenž slyší současně výzvu i rozkaz. Výzvu k lásce a rozkaz milovat. Sám v sobě musí pomoci lásce k tomuto vítězství, a musí ji rozšířit kolem sebe. Celý jeho život je jakoby vyzařování lásky. Každý křesťan, protože je láska, miluje vědu, miluje přírodu, vědu a přírodu, které jej učí poznávat Toho, jehož adoruje, Boha nebe a země. Protože je láska, chce dokončit dílo stvoření, které není hotové. Spolupracuje s Bohem svou prací, svou energií, svou trpělivostí, svou statečností. Protože je láska, je živou skladbou, živým sloučením spravedlnosti a svobody. Je vždycky svobodný, vždycky připraven stoupat a strhovat s sebou. Stoupání je zákonem jeho života jako pokrok. Nemusíte se ničeho obávat od křesťanského ducha. Naopak. Je třeba se obávat, aby křesťan nebyl příliš málo křesťanem. Jeho učení jej zavazuje k tomu, aby pracoval pro dobro obecné, pro království spravedlnosti a svobody, aby šířil ve světě volání lásky, aby sjednotil lidi v živém bratrství. Dovolte mi, abych narýsoval před vámi to, co křesťanskými výrazy nazýváme mystické Tělo. Ježíš Kristus hlava, lidé ve skutečnosti nebo v mravní povinnosti údy, jež tvoří jedno tělo a přijímají jedni od druhých všecka společná dobra, jsouce sjednoceni Duchem svatým, jenž je vlehrem lásky. Je to sjednocení z nitra, bez nucení. Sjednocení svobodné jako láska, mocné jako láska. To je křesťanský ideál, ideál niterného společenství, ideál společnosti, v níž všecka dobra jsou společná a obíhají z hlavy do údů a z údů stoupají k hlavě, při čemž každý plní svou úlohu a zúčastňuje se harmonie a blahobytu celku. Jak chcete, aby křesťané, kteří mají takový ideál, netoužili po jeho uskutečnění na této zemi v oboru časném, hmotném? Jak chcete, aby nepoužili svých sil k uskutečnění těchto všeobecných lidských tužeb, které jsem vám zde načrtl? A k tomu vám duch křesťanský dává zvláštní postoj, jejž potřebujete ať už je to před utrpením, bolestí vnější či vnitřní, před malomyslností, nezdary, zhrzucením se naději, před nemocí a smrtí.

CÍRKEV JE TOTÁLNÍ REVOLUCE.

Jsou to přece jenom problémy. Vy jste je ještě nerozřešili. A pravý křesťanský postoj je postoj síly, statečnosti, energie a trpělivosti před utrpením, nemocí, zklamáním a smrtí. Kdybyste byli rozumní, přáli byste si, aby bylo hodně pravých křesťanů, pravých učedníků Ježíše Krista. Přáli byste si, aby se tvořilo mnoho pravých křesťanů, aby se všichni naučili pravému učení křesťanskému. Křesťané, praví křesťané, nejsou vašim nebezpečím. Jsou nadšenými přívrženci svobody, spravedlnosti a lásky. Chybí vám praví křesťané. A proto říkám: Modleme se, aby nám jich Pán Bůh dal mnoho. Je jisté, že vědecké objevy množí sílu lidstva. Je rovněž jisté, že hospodářské podmínky mají vliv a i zítra budou mít vliv na naše myšlení. A rovněž je jisté, že lidstvo směřuje i klikatými cestami a křivými cestami k jednotě. Křesťan je svým povoláním člověkem společenství. Nemůže jím nebýt, protože, jak jsem vám řekl, je údem jediného těla. A proto víc než kdy jiný může pochopit tužby, které vlní lidstvem. Pomáhá-li k jejich uskutečnění, pomáhá k budování království Božího na zemi. Jeho úloha sociální není v rozporu s jeho životem náboženským. Jeho život náboženský se přelévá do života sociálního a vdechuje mu duši spravedlnosti a svobody. Život křesťanský se nám nevnucuje, nýbrž zve nás k sobě. Bůh křesťanů touží jenom po svobodných adoratorech a jenom takové přijímá. Církev není sdružení klerikálů. Nikdo necítí tragičtěji úděl lidstva než ona. Nikdo nesní více než ona o spáse lidstva jako celku, o společenství lidí v lásce. Vědecké objevy a hospodářské revoluce podporuji tento sen a tuto dychtivou touhu. Církev, čtěte to odedávna, čtěte to od té doby, co znám a miluji Ježíše Krista, není revolucí polovičatou, nýbrž úplnou. Člověk žijící pro Církev a jenž nechce nic jiného než žít pro Církev, vám to povídá a prohlašuje to. Porozuměli jste?

Nevstal-li Kristus z mrtvých

A. Spisar, vedoucí teolog církve československé vyložil ve velikonočním čísle »Č. Z.« zase jednou názory své a celé CČ na vzkříšení Páně. Co církev církví je, je Vzkříšení Páně vždy rozhodující otázkou víry nebo nevěry. Musí tedy nutně zajímati i nás. A. Spisar prohlašuje:

»Naše církev nevěří v tělesné zmrtvýchvstání Ježíšovo. První křesťané v tělesné zmrtvýchvstání Ježíšovo uvěřili, neboť ta myšlenka jim nečinila obtíže, které činí nám. Apoštolé a první křesťané byli z lidu židovského. Názory židovské na přírodu, na život člověka a na smrt, jakož i na život věčný, byly úplně jiné, než jsou naše názory dnes. Židé věřili v život věčný ve formě života tělesného. Tuto židovskou víru ve zmrtvýchvstání sdílel ovšem i Ježíš jako příslušník vyvoleného lidu a — jako Mesiáš. Jako Mesiáš měl Ježíš víru v království Boží a v jeho nastolení zde na zemi. Proto věřil i ve své zmrtvýchvstání. A tuto víru v život věčný v těle vzkříšeném a zmrtvýchvstalém sdíleli první křesťané. Z ní pak a ovšem i z předpovědí Ježíšových, v něhož křesťané uvěřili jako v Mesiáše, vzniká víra apoštolů, učedníků a prvních křesťanů ve skutečné, tělesné zmrtvýchvstání Ježíšovo.

Smrtí Ježíšovou byla sice víra v Ježíše jako Mesiáše otřesena, ale nebyla úplně zničena. Apoštolé a první učedníci Ježíšovi se uklidňovali z dojmů z jeho smrti a vzpomínali slov i zjevů a osobnosti Ježíšovy. Tím víra v Ježíše jako Mesiáše byla opět obnovována. Vírou v nutnost vzkříšení Mesiáše-Ježíše vznikala pak víra ve skutečnost vzkříšení Ježíšova. Tak vznikala vidění, čili zjevení Ježíše oslaveného, nezůstavšího ve smrti, tedy živého, o nichž vypravují evangelia. Víra v Ježíše jako Mesiáše nebyla pro učedníky následkem těch zjevování neboli vidění, nýbrž naopak vidění, zjevení byla již výsledkem té víry, ale dlužno přiznati, že ona víra v Ježíše jako Mesiáše byla těmi viděními neboli zjevováními posilňována. Tak u apoštolů a prvních učedníků Ježíšových.

Jinak se utvářela věc pro ty, kdož v Ježíše uvěřili teprve na základě kázání apoštolů a prvních učedníků. V těch musila víra v Ježíše být probuzena, což se dálo těmi zprávami o viděních a zjeveních Ježíše. A představy o Ježíšově oslavě hrubly více a více ve smyslu hmotně tělesného zmrtvýchvstání. Vznikly legendy o tělesném zmrtvýchvstání a tělesném zjevování, jak o nich čteme v evangeliích. Ty legendy začaly zprávami o prázdném hrobě a pak následovaly další zprávy, jak je přináší zejména evangelia. Tak zdomácněla v církvi křesťanská víra v tělesné zmrtvýchvstání Ježíšovo a udržela se dosud v historických, t. j. starých církvích křesťanských.«

Je A. Spisar skutečně přesvědčen, že to v jeho výkladu skutečně klape, že je přijatelný pro lidi zdravé myslící, kteří neklamou sami sebe?

Každý člověk dobré vůle nechť si zase jednou přečte ona vypravování o vzkříšení a nechť si upřímně odpoví, zda tento výklad má v oněch knihách sebe lehčí oporu.

Podle našeho moderního poznání přírody je prý vzkříšení nemyslitelné a tedy nemožné. Jak odpovědětí?

Vše záleží na tom, co je nám vlastně Bůh. Je skutečně živým, osobním Pánem všeho, tedy i hmoty? Je původcem všeho života? A je-li jím, proč by nemohl vdechnouti opět život tam, kde již byl, vdechl-li jej tam po prvé? Uznáváte, že Bůh opravdu všechno řídí? Proč tedy nechává nejušlechtilejší a nejvěrnější duše v klamu? Když čtete vypravování o vzkříšení, máte tam podrobná určení času a místa a tolik jiných podrobností. Kde je evangelistě vzali?

»Vznikaly legendy o tělesném zmrtvýchvstání a tělesném zjevování, jak o nich čteme v evangeliích.«

Nemáme žádných jiných zpráv o Ježíši, než právě evangelia. Jsou-li zprávy o vzkříšení vymyšlené legendy, stejně jako zprávy o ostatních zázracích, nedovedli zřejmě evangelisté rozlišovat mezi skutečností a smyšlenkou, nebo, chcete-li, poesií. Pak patrně básnili i tehdy, když líčili Ježíšovu dobrotu, když líčili jeho mravní hrdinství, pak nevíte vůbec, co je v životě Ježíšově autentické, pravé, skutečné, Ježíš se stává stále více vzdálenou, mythickou postavou, jednou z mnohých, ovšem naprosto nezávaznou a nezavazující. Pak jsme zkrátka sami, sami se svými rozumy a zmatky, sami se svými dravostmi a vášněmi. Bůh buď nemůže nebo nechce do všech těch našich klopot zasahovat.

Tělesné vzkříšení Ježíšovo se odmítá ne proto, že je nesluchitelné a vědou, vždyť právě v moderním pojetí je hmota stává stále »duchovnější«, stále více a více jí duch proniká. Tělesné vzkříšení Ježíšovo se odmítá, protože by pak bylo třeba kleknouti před ním, jako Tomáš, se slovy »Pán můj a Bůh můj«, bylo by třeba si všimnouti více každého jeho slova, bylo by třeba se více ptáti, jaké je jeho dědictví a přiblížit se k církvi katolické. A tomu se vzpírají lidé, kteří si chtějí zachovat svou svobodu. Ale to, co si zachovávají, je pseudosvoboda, je to otročení sobě, je to bloudění Kalnovo ve světě zmateném, bloudění, při němž zavírám oči, abych nemusil uznat, že Kristus skutečně vstal, abych se s ním někdy nesetkal. Dnes jako kdykoliv jindy co křesťanství existuje, je jen dvojí možnost: buď křesťanství domýšlené, ucelené, katolické — toto slovo totiž nic jiného neznamená — nebo atheismus. Tertium non datur. To je ostatně zřejmé z téhož čísla »Č. Z.«, kde se mluví o náboženství nedualistickém a neidealistickém, což sice může znamenat babylonské zmatení pojmů, ale normálně to znamená náboženství bez Boha a bez ducha, protože až dosud se dualismem rozuměl vždycky rozdíl mezi Bohem a světem, mezi duchem a hmotou.

ak.

Pouť

Jan Zahradníček:

V edici Akord v Brně právě vyšla sbírka básní Jana Zahradníčka Stará země. Je to básníkova tvorba z válečných let. Krásná, silná, pravá poesie. Dokonalá synthesa křesťana a Čecha. Nejlepší apologie proti nedávným útokům, v nichž byla národnostní rysost básníkova v dobách zkoušky podezírána. Protože je máj, měsíc mariánský, připínáme z nové sbírky básně mariánskou, báseň, v níž líčí básník protivu mezi kludem Hostýna a ráděním neprátel dole pod horou. Ze knihu doporučujeme co nejvřeleji, je samozřejmé. Stojí 54 Kčs.

Jak zavražděn by vydech tyran krvavý,
svobodně podzim rozkleslou se nám.
S bašt svých blankytné vlajky v předzvěst oslavy
nebesa spouštějí a hvězdné obce
hřímáním jasu zjitřily se proti tmám
všeoh zrad a skutků, jež se světla děsí.

Jak zavražděn by nehles víc, pasou se kopce
v ubočích obzorů a města, vsi a lesy
ve svátek tvůj a bed růžencem, jenž nezačíná,
bez konce jsa — za tebou scházejí se do procesí,
Maria Obloho, jež zdvihlas Slunce Syna
den každý z jeslí úsvitu, jež od Hostýna
tu zem chuchvalec muk a krve zdupan zřídí.

Zmlkám, leť úpění mé k nebes branám.
Zmlkám, vždyť víš, co nejvíc potřeba nám
ve chvíli té, však že jen s mečí
vláda ve vlání korouhví a krása v nebezpečí
se navrací — ať nejsme neúčastní,
meč vtiskni v naše ruce vlastní.

Jinošství potupených pomni, zhrz, ó zhrz,
kdo námi zhrdají, za zhoubu zhoubce
tvou přimluvou ať přijme trest, vždyť jako v nebi
tak také na zemi přimluv tvých zapotřebí,
vždyť co zde po prvé stanulas nohou v mechu,
nikdy, ó nikdy snad dřívější vichr vzdechů
nevzdouval plášť tvého, nikdy jako nyní
tolik běd nehledalo v tobě Přímluvkyní...

Kazatelnicový zákon

Zemské národní výbory v Čechách i na Moravě považovaly ze časové upozornění duchovenstvo na t. zv. kazatelnicový zákon z roku 1919, jenž zní:

»Stejně buď pro přečin, pokud tu není těžšího trestního činu, potrestán duchovní kteréhokoli vyznání nebo jiná osoba v podobné funkci činná, která při úkonu náboženském, zejména při vykonávání úřadu kazatelského, při náboženském vyučování nebo cvičení, při procesí, poutí nebo podobných shromážděních, promlouvá o věcech státních nebo politického života, kritisuje platné nebo navrhované zákony nebo nařízení vládní, doporučuje určité politické organisace nebo strany, proti určitým politickým organisacím nebo stranám brojí, tisk určitého politického směru doporučuje nebo odmítá, do volebního zápasu ať ve prospěch nebo ke škodě některých kandidátů nebo stran zasahuje.«

Nemohu říci, že by se mi znění tohoto zákona zdálo zvlášť dokonalé. Od oněch slov: »Doporučuje určité politické organisace« je správný, a nedávný zákaz politické činnosti kněžím slovenským jej potvrzuje. Ale že by se při kázání nemohlo »promlouvat o věcech státních a politického života«, to jest liberalismus, který vychází z bludného rozkolu mezi veřejným a soukromým životem. Státní a politický život se má řídit Božími zákony jako kterýkoliv jiný soukromý život. V státním a politickém životě se nemá urážet Bůh, nemá se tam nikomu podrývat víra, nemá se tam lhát a podvádět a krást, stejně jako se to nemá dělat v životě jednotlivců. Kdo může říci, že se to mnohdy neděje? A proč tedy zapovídat kazatelům ústa? Proč jim hrozíte tresty?

Stejně prý je trestné kritisovat navrhované zákony. Tak na př. se připravuje nový zákon o svátcích. A v něm se také navrhuje, že vláda má míti právo některé svátky prohlásit za pracovitelné dni pracovní, bude-li to prý z hospodářských důvodů nutno pro výstavbu republiky. A jsou to samé krásné staré katolické svátky: Zjevení Páně, Nanebevzetí Panny Marie atd. Má se k takovým návrhům zákonů také mlčet? Může někdo říci, že ten, kdo nebude mlčet, se dopustí přečinu nebo dokonce zločinu? To je potom ta svoboda přesvědčení: Z rozhlasu nás vyloučí a při tom právě tento krok odůvodní pan spisovatel Olbracht poukazem na kazatelnu. Tam prý máme dost příležitosti hlásati svou víru. Ale při tom si hned pospíší přinomenout, co smíme a co nesmíme říkat na té kazatelně. To je stále to pokrytectví, na které upozorňuje P. Bratio v dnešním svém článku: »Dělám vše možné, abych podvázal působnost Církve, kde mohu podrývám její vliv a její vážnost, a pak se farizejsky divím, že je tak málo znát křesťanského ducha v našem životě a v našem jednání.«

A stejně se snad nebude nikdo divit a nebude to nazývat politikou, když kazatel — jak je to jeho velkou povinností — poukaže na to, zda je nějaká podobnost mezi materialistickým komunismem a křesťanstvím.

Je jisté, že v prvotní jeruzalémské Církvi byl společný majetek. Je jisté, že bratrství a rovnost všech je naším velkým ideálem, k němuž se musíme stále hledět blížit. Je jisté, že naše křesťanství ochabuje, spoléháme-li na své jmění, na své schopnosti, vyvyšujeme-li se nad druhé, pohrdáme-li jimi, považujeme se za lepší než druzí.

A přece je nesmírný rozdíl mezi tímto naším křesťanským společenstvím a mezi dnešním komunismem.

V křesťanství jsme bratry, protože máme jednoho společného Otce. On je všude a ve všem. Máme žít jako bratři, protože Jeho otcovské oči se dívají na nás. Měli bychom se sdílet o vše, co máme, se všemi ostatními, kteří nemají, protože vše, co máme, jest Jeho dar. Máme se milovat jako bratři, protože za nás všechny zemřel Kristus, Syn Boží, protože ve všech žije, a protože miluje bratry, miluje Jej, který nás všechny sjednocuje a spojuje.

Jaká je tedy podobnost mezi tvrzením: »Jsme bratři, protože máme společného Otce? a mezi jiným tvrzením: »Není vůbec žádného společného Otce?« Jaká je podobnost mezi tvrzením: »Naši pravou vlastí jest království Boží, království pravdy, milosti, spravedlnosti a lásky« a mezi tvrzením: »Naším údělem je jenom tato země a jenom na ni musíme svou vlastní silou zbudovat ráj!?«

ak.

E. F. Buriane, na slovíčko!

Když jsme v neděli dopoledne zaslechli v radiu zase Burianův typický hlas, kterým se ujímal rytířsky našich žen a řezal do mužů hlava nehlava, pravil kamarád kamarádu: »Tondo, to nevypínej, to je správnej poťuch, ten chlap má svatou pravdu.« Divil jsem se a nechápal jsem tento obdiv, ale řekl jsem si, že to nenechám jen tak plavat. Chtěl jsem psát Burianovi do rozhlasu, ale když ten chlap, jak E. F. Burian sám sebe s oblibou nazývá, nám veřejně vynadal, sluší se, abych mu veřejně odpověděl. Dávám to do novin, protože podle zásad, vžitých ještě z dob okupace, bych k mikrofonu, nemaje legitimaci určitého zabarvení, nebyl připuštěn.

Kamarád litoval Buriana, když si ztěžoval, kolik má práce. Těch dopisů, co prý dostává, jindy zas, to vítání, když někam přijede, vyslýchání jalových řečí různých předsedů, při tom ještě do novin píše a divadlo decentralisuje, kulturu pozvedá, k vůli tomu z Prahy do Brna a z Brna do Prahy jezdí. Vůbec, proč tu kulturu má pořád dělat sám? Přece tu není jediným jejím nositelem. Ještě se řekne, že na tom sedí jako žába na prameni. Proč se boji — aby se tam nedostala ta reakce?

Ale teď k věci. Milý E. F. Buriane — tvá slova, že muž má nárok na bonbony i cigarety a člověk ženského pohlaví jen na cukrovi bez cigaret mne přímo zdrtila. Odhalení této křivdy vzrušilo mé svědomí na tolik, že jsem po tvé rel: i pospíchal sdělit své drahé polovici do kuchyně neodvolatelné rozhodnutí, že celý svůj příděl cukroví věnuji v její prospěch. Ona však na mne vykulila udivené své ještě dosti slušné hledíky a hlasem potutelně tlumeným pravila: »Seš blázen, táto, jako bys nevěděl, že máš čtyři děti. Ty bonbony jsme již dávno vycucali!« Drahý E. F., co ti mám povídat! Se slzami v očích jsem polibil poněkud již ustaranou tvář své choti a kámen, který jsi na mé srdce naložil, proměnil se pojednou v hřejivou termosku. Ještě větší divení vyvolala má upřímná nabídka polovice z přídělů mých nezbytných partyzánek a tu jsem poznal, že zena je skutečně s námi tvor ve všech směrech rovnoprávný. — Víš-li pak, milý E. F. B., co mi odpověděla? »To víš táto, každej není takovýdobrotisko jako ty. Já jsem slyšela jednoho člověka a ten taky říkal, aby byla v tom kouření spravednost. — Ale proč: jeho žena bánila vic než on a jeho to dopalovalo, že se s ní musí dělit. A vsadila bych se o svůj králičí perslán, že kdyby ženy dostávaly svůj příděl cigaret, a i kdyby nekoupily, že by při ví vaší ohleduplnosti k nám, slabému pohlaví, nevybyla ani jedna cigareta pro kuchyni na šmelinu. Jen si prosím vás nechte pořád tu vaší rovnoprávnost nebo přijdete jednou s požadavkem, aby nám taky narostly vaše ohavné fousy.« Milý E. F. Buriane, buď rád, že jsi při tom nebyl. Myslím, že jsi opět nepochopen. Musíš to příště jinak podat. Ale prosím tě, o těch cigaretách už ani muk.

Vzpomínám si, že jsi také říkal v radiu o tom, že když stojí za dveřmi žebrák, pravíme, že je tam člověk, ale když tam stojí žebračka, že se říká, že je tam nějaká ženská — to není žádná rovnoprávnost, jakoby ženská nebyla člověkem. To je svatá pravda. Jedna paní domácí měla zase ve zvyku říkat, když tam byl on, že je tam »muskej« a o ženě říkala, že je tam osoba. Jakoby muž nebyl osoba. Já jsem se vyučil pouze řemeslu, proto nejsem ani filosof ani filolog, ale když už chceš mít tu totální rovnoprávnost, nezbude nic jiného, než obohatit naši milou mateřštinu o dvě nová slova, totiž »člověkyně« a »osobák«. Bude to krásné jako totalita.

A teď slovo vážné a skoro do pranice. Já, chlap, ty chlap, proto jaképak servitky a rukavičky. Cos to povídal, že my muži vidíme v ženě jen svůj pohlavní objekt? Z jakého prostředí čerpáš své zkušenosti? Jsou-li takoví muži, kdo je tím vinen? Není to také Vaše divadlo? Pokud se pamatuji, říkal jsi také, že kdybys byl ženou, a toužil po dítěti, že by ses nevdával, ale našel si milence a pak se sám starál o své dítě. Chceš-li takhle napravovat morálku, to nemusíš snívým naivkám a podlým intrikánům dvakrát radit a nosit tak dříví do lesa. Mluvíš zde o sobě, jako o vzoru, ale pokud vím, jsi již asi deset let ženat a staráš se poctivě o své dítě. Ty se, hochu, díváš na život jako na divadlo — tam se můžeš maskovat, líčit i přetvařovat, ale skutečný život, to je pravda sama. Škoda, že jsi byl v koncentráku. Zde jiným doporučuješ něco, čeho bys sám nebyl schopen, protože muž, který zplodí dítě s úmyslem, že se o ně nebude jako řádný otec starat, je sketa. Na této pravdě tvůj citový názor ničeho nezmění. Na štěstí jsi neobjevil ani dynamit ani Ameriku. To, co ty uznáváš za tak důležité, aby bylo vytváno všemi ampliony v republice, zde již bylo. A není tomu tak dávno — připomeň si jen, kdo to byly »Deutsche Ehrenmütter«. Přesně tvůj recept.

E. F. B., Quo vadis? Jsi socialistou a nevíš nic o tom, co se děje na východě? Tam správně pochopili nyní význam spořádané rodiny a chrání ji novými zákony. Že manželství má být založeno na vzájemné lásce, to je samozřejmé! To, že je pro tebe stejně svatou každá těhotná žena, ať vdaná či svobodná, je sice na pohled krásná fráze, důležitější ale je, aby stejně ušlechtilý názor sdílelí v obou případech muži, kterým patří dítě.

Buriane — dítěti slouží láska i sebezapírání rodičů. Ty nabádáš k něčemu, co není v souladu ani se zákonem přirozeným. Nechtěl bych být ve tvé kůži, protože mnoho našich mladých a nezkušených lidí tu ještě věří a béře tvé lehkomyslné a dávno odbyté názory vážně. Za všechny ty slzy dětí bez otců se budeš jednou také ty určitě zodpovídat, jak národu, tak i Bohu, ať již v Něho věříš či nikoliv.

Antonín Petr.

●

Pozn. red.: Neposlouchal jsem sám ono Buriánovo bouření za zrovnoprávnění ženy, slyšel jsem však a několika katolických stran projevy nesouhlasu a rozhořčení. Pokud se týče jeho velebení nemanželského mateřství, není třeba se snad tolik znepokojovat. Možná, že chtěl vlastně říci: »Nejde o rovnost jen v přídělucigaret, jde o to, vzít na sebe celou ostatní úlohu muženu, tedy třeba postarat se sama o své dítě. A právě zde jo možno zůstat kliden. E. F. Burian jako umělec snad chápe. Jak komplikovaný je tenio problém, zejména psychicky. Rorvádět to by sahalo příliš daleko. Ale je jeden důvod z denní zkušenosti: Naše ženy se většinou vybývají mateřství i když žijí v hmotně velmi dobře zabezpečeném manželství. Myslíte, že jich bude tolik, v nichž slova Buriánova vzbudí odvahu tímto způsobem dokazovat ženino právo na rovnoprávnost? ak.

Dr. J. Krlín:

Eduard J. N. Brynych

Abych stručně vystihl život a dílo královéhradeckého biskupa Eduarda Jana Nepomuckého Brynycha, který se narodil právě před sto lety 4. května 1846 ve Vlásenici na Pelhřimovsku, vybírám z jeho přemnohých slov, která pronesl ve svém životě, poslední slova, šeptaná rty umírajícího několik hodin před smrtí: »Rád bych sloužil mši svatou, ale nemohu, nemohu dojíti.« A chvíli před tímto projádřením své osobnosti, probírajíc se ze spánku, vzdychl: »Kde to jsem? Co se se mnou děje? Vždyť já jsem byl v nebi.«

Mezi těmito dvěma větami spatřuji dojemnou harmonii. Kněz a biskup, denně obnažující a osvěžující a obnovující své mládí na stupních oltáře se svatostánkem, oltáře, jenž jest zvučným hlasem Věčnosti v čase, spojuje oboji ve vrcholné chvíli svého života, tlumočil jednotu, která byla základnou celého jeho žití, z níž tryskalo celé jeho dílo, a která i vysvětluje utrpení, jímž byl jeho život ověnčen.

Nuže, biskup Brynych vlískl svému životnímu dílu jako muž, jehož charakteristikou je povolání, pečeť oltáře a proto jest nezničitelné a proto i vznitlilo tak mohutný odpor a nenávist nepřátelovu. Chápaje jako kněz oltář jako místo setkání věčnosti s časem v prostoru, které bylo vytvořeno Věčnou Láskou, učinil toto místo svaté a privilegované setkáním sebe s dušemi a jim posvětil všechno, co konal, i když se zdálo, že je to velmi vzdálené od kněžského a biskupského úřadu. Brynychův »Oltář«, vycházející z tohoto pojetí, východisko i koruna celého jeho díla, nejvlastnější výraz jeho vnitra a nejčistší krev jeho srdce, dílo končícího jeho života, ale uzrávající po všechna biskupská jarní léta, jest klíčem, otevírajícím bránu toho dvojího království, jednak jeho povolání, jednak duší.

Poněvadž svatá liturgie a Písmo, Čin a Slovo, byly nosnými pilíři života a tím i díla, bylo i slovo, jak mluvené, tak i psané, Brynychovi vysostným prostředkem ve službách slávy Boží a spásy duší, mířic ustavičně k oltáři. Bylo zapojeno do služby věčné pravdy a lásky k bližním, jež měl vésti a musel vésti jen do ráje. Jak hluboká byla ta láska, je zjevno hned z jeho prvního pastýřského listu, v němž vyzdvihl svůj program, hodný světců: »Ó kéž bych mohl tedy navrátiti všem Krista,« a z jiných slov: »Zamiloval jsem si katolický lid upřímně, ale bylo mi líto, že nepřátelé kříže Kristova usilovali zvrátiti jeho víru. To mne pohnulo nemluviti k lidu pouze ústy, nýbrž mluviti k němu knihou.« Nepochopíme-li spojitost oltáře se slovem, nepronikneme ani úplně srdce Brynycnových slov, která jsou tak často opakována a která nebývají vždycky plně chápána: »Ale jakou máme zoraň, tážete se snad? Proti slovu máme slovo, proti knize nebo listu musíme dáti knihu nebo list, proti spolku musíme postaviti spolek, proti činnosti činnost, proti penězům peníze, proti zášti a fanatismu musíme dáti lásku a kuldnou odhodlanost.«

Léta, v nichž nezapomenutelný biskup řídil diecesi a vychovával katoliky všech českých a moravských diecesí, byla pro něho smutná. Víra upadala, blud vítězil a rozdělovat rodiny i celý národ. U katolíků se šířila náboženská lhostejnost, u nepřátel Kristovy církve mohutněla odhodlanost a úskočnost. Bohu umíraly duše a národ se řítil do propasti. Pastýř a věrný Čech, jímž byl od svého mládí až do své smrti biskup Brynych, tím nevýslovně trpěl a břímě, které nesl, stávalo se rok od roku těžším. Jako otec, který hluboce a vroucně miloval všechny duše, a to i duše svých nepřátel a nepřátel Boha, chtěl zachránit všechny před propastí a mučilo ho vědomí, že mnozí a mnozí prchají před záchranou a ve snaze biskupové nespatřují dobra a čistoty jeho úmyslů. Jen otec, jenž vážně chápe před Bohem svou odpovědnost, dovede pochopit bolest duše tak zanícené láskou, jako byla zanícena duše Brynychova. Ale nebyl z těch mužů, kteří klesají pod břemenem práce nebo pod tíží utrpení. Vychovával si kněze, zakládal tisková družstva, časopisy, vystavěl Adalbertinum, kázal a psal. Lze zde užít slova: Sloužit v nejušlechtilejším jeho smyslu. A poněvadž hájil pravdu před těmi, kteří ji nebyli s to snésti, byl vystaven těžkým útokům, stal se terčem střel, které na něho mířily se strany nepřátel a nejednou i se strany těch, kteří mu měli býti vděčni, z vlastního tábora. Patřilo to k oltáři a životu, který v oltáři zapustil kořeny. Biskup Brynych byl pronásledován, pomlouvali ho, láli mu. Nadal se tohoto daru, který bývá stvrzením cesty správně nastoupené a postupující, když pravil po svém jmenování biskupem: »Mám tušení, že ta biskupská mitra se mi stane mučednickou korunou,« a přijal jej s oddaností věrného pastýře a milujícího otce, jak svědčí slova, pronesená při svěcení Adalbertina: »Sladké trpětí pro Boha, sladké trpětí pro lid i svedený, sladké trpětí pro ubohou vlast.« Ale musel trpětí v míře větší, než se kdy nadál. V jeho biskupském městě ho intelligence, služebníci slova, nenáviděla a strhla i lid, takže na každém kroku ho provázely zlobné pohledy. V městech a někdy i na vesnicích, do nichž přijížděl s láskou, byl nejednou vítán kamením, házeným na jeho kočár, úsměšky a pohrdáním. Vytýkali mu, jemu, věrnému Čechu, že zrazuje svoji vlast. Jak tím trpěl, je patrno z jeho listu, jímž zval katoliky na sjezd do Králové Hradce r. 1897. Srovnával v něm český národ s městem, nad nímž Kristus plakal, s národem, který nepoznal, co jest mu ke spasení. Český národ byl v minulých staletích veliký a zbožný a nyní chce vytlačiti Krista ze společnosti: »Moji milí, na tento smutný a nebezpečný stav našeho národa hledí s bolestí váš biskup a s ním celá řada vzdělaných a šlechetných mužů duchovních a světských. Až k pláči to je, co se nyní děje na záhubu drahého mi národa. Často sám k sobě dím: »Ó kdybys poznal, co je ti ku pokoji, ale nyní je to skryto před očima tvýma.«

V jubilejní den velkého českého biskupa Eduarda Jana Nepomuckého Brynycha připadají tato slova jako odkaz, který je nutno stůj co stůj udržet, protože by každé zpronevěření tomuto odkazu anesio na naše hlavy hrozný trest.

Velké zklamání

P. Dr Silv. M. Braito O. P.

Opět přibyla jedna fráze do slovníku obecných rčení, která se opakuji od úst k ústům: Křesťanství zklamalo v této válce. Nechci zde mluviti o tom, co katolická církev učinila, jak byla nacismem pronásledována. O tom pomlčím. O tom promluví překlady vatikánských dokumentů papežských projevů za války.

Ale zde chci poukázati na skutečnost, že křesťanství opravdu neřídí mysli většiny lidi, že neurčuje osudová rozhodování. Bylo by naivní očekávati jen od slavnostních projevů rozhodujícího vlivu. Křesťanství opravdu ztratilo vliv, či byl vymýcen a odstraněn vliv křesťanství na utváření veřejného mínění, na obecnou mezinárodní morálku, na chápání základních zásad životních, základních práv a povinností.

Od dob francouzských encyklopedistů je stále soustavně zesměšňováno křesťanství. Musíme stále bojovati o vlastní základy křesťanství, o jeho pouhou existenci. Jak potom možno očekávati nějaký pronikavý vliv a dokonce snad zásah od duchovní mocnosti, která jest po desetiletí vyřazena ze všeho mezinárodního rozhodování?

Všechno bylo podnikáno právě z těch stran, které pokrytecky žeií křesťanského zklamání, aby křesťanství se nemohlo svobodně, důstojně hlásat. Tento boj o lidskou duši, o dítě, o svobodu se odehrával skoro ve všech evropských státech. Ti, kteří měli moc, vliv, postavení a peníze, učinili vše, aby katolické, křesťanské učení se nezvedlo. Jen si všimněte na příklad, jak byl snížen, potupen stav kněžský. Dnes se již nelekne po příkladu francouzském a německém *kněz*, nýbrž potupně farář... o každém duchovním. A ti »fárářii« jsou zásadně tlustí, liní, omezení a hloupí, smilní a nečistí... Jak potom možno očekávati nějaký vliv kněžstva takto potupeného a pošpiněného? Umění, věda, deníky, týdeníky stále potiraly křesťanské zásady rodinné, mravnostní, stavovské, politické, veřejnoprávní.

Proti tomu jsme tu stáli s hrstkou kněží v plném opovržení, s nedostatečně vybaveným tiskem, bez přízně mocných, bez opory bohatých. Při tom nám chyběla organisační schopnost použíti co nejintensivněji a nejmodernějí toho církevního majetku, který tu existoval. Nejsem v těch věcech finanční a hospodářský odborník a nevím, jaké jsou toho příčiny. Jen konstatuji, ale kdybychom to byli býval uměli, pak možná ty následky byly ještě horší.

Jediná možnost, aby křesťanství mělo dřívější obrodný vliv, takový, který by pronikavě zasáhl do přetváření života, jest naprostá svoboda křesťanství po každé stránce nejenom bohoslužebné, nýbrž i majetkové, tiskové, organisační. Ale tou svobodou míním i úctu a ušlechtilost, která přísluší vůči duchovním aspoň jako k lidem.

Jinak ten vliv se také uplatní, docela jistě uplatní, ale pomaleji a hodně pomaleji. Někdy Bůh dopouští, že křesťanství se nedovolá lidí, a to proto, aby lidé zkusili, co dovedou sami bez Krista. Ale bylo by kruté divat se na tyto pokusy se založeným rukama. Bůh se také na to nedívá jen takto dopouštějícím způsobem. Posílá své vyvolené, jako vždy je posílal ve všech dobách únavy a úpadku duchovního v dějinách křesťanství, kteří se vždy znovu stávají kvasem a solí a světlem. Zde nezbude nic jiného, nežli vychovávati ty, kteří jsou ještě naši, k co nejintensivnějšímu křesťanskému životu, a to ve všech složkách a oborech života. A dále znáti svou dobu, její bolesti, její námitky proti křesťanství a pak dokonale křesťanství samo, na všechny ony výtky a otázky a pochybnosti a nevědomosti odpovídati stále důkladnějším poučováním, vzděláváním elity i masy, zmnohonásobnit vše, co konáme pro poučení a vychování lidu v křesťanských zásadách.

Ale znovu opakuji: Je nespravedlivé křesťanství a jeho hlasatele zostudití, znemožniti, zbaviti všeho vlivu a pak lkáti nad jeho zklamáním.

Z dělnického života v USA

(Psáno pro Katolika.)

O dělnickém odborovém hnutí ve Spojených státech se v Čechách poměrně málo ví. Často jsem viděla hosty přijíždějící z Čech do Ameriky, jak pokrčili rameny, když se někdo zmínil o amerických odborových organisacích. »Je to samé gangsterství — Amerika je proti nám pozadu.« Je pravda, že americké dělnické hnutí je mnohem mladší než v Evropě a že v mnohém ohledu jeho vývin byl zcela jiný. Je také pravda, že bylo a je dosud v nekterých odborových organisacích dost lidí, kteří své vůdcovství nebo úradování v nich používají k osobnímu obohacení. Ale poslední léta se americké dělnické unie očišťují od těchto zjevů a každému nestrannému pozorovateli je jasné, že vývoj odborářství v USA jde opravdu vpred. Dnes americké odborové organisace představují velikou silu v hospodářskem i politickém životě Spojených států.

Velmi málo se v Československu ví o účasti amerických katolíků v dělnickem hnutí a přece jejich spolupráce je nemalá. Již při samém počátku organisování dělnictva stáli mnozí katoličtí kněží, ponejvíce Irové a Poláci. Když čtete o prvních pokusech organisování horníků v Pennsylvanii, setkáváte se na každé stránce se jmény katolických kněží, kteří tehdy museli teprve burcovati ustvané, hladové a v Americe ještě cizí horníky-přistěhovalce k poznání, že jen v organisaci je síla a možnost zlepšení podmínek práce. Po celou dobu vývoje odborových organisací stáli jednotliví katoličtí kněží jako rádci a organisátoři po boku dělnictva. Mezi vedoucími osobnostmi dělnického hnutí bylo také dost katolických laiků, jejichž jména vstoupila do historie pokroku dělnictva v USA.

Nejznámějším a nejpopulárnějším z dělnických vůdců je dnes president Svazu průmyslových organisací Filip Murray, upřímný katolík. Tento bývalý horník z Pennsylvanie, irského původu, který má tak velkou zásluhu o zlepšení životních podmínek amerických dělníků, začíná každý svůj den mší sv. Své řeči — Filip Murray je okouzlující vtipný řečník — protkává citáty z papežských encyklik a výroky světců. Je jeho zásluhou, že se encykliky o sociálním učení církve staly aspoň trochu známými mezi americkými dělníky. Příklad Fil. Murrayeho působil silně na americké katoliky: mnozí, kteří nedůvěřovali dělnickému hnutí z nedostatku správného poučení o názorech církve, přikladem tohoto věřícího katolíka, stojícího v čele nejradikálnější organisace dělnické, stali se také členy dělnických organisací.

Teprve roku 1937 vstoupili katolíci do dělnického hnutí jako organisovaná skupina. Toho roku byla založena Association of catholic Trade Unionist — spolek katolických odborářů — známá hlavně pod zkratkou A. C. T. U., která z malých počátků se rozrostla v kvetoucí a užitečnou celonárodní organisaci A. C. T. U. není odborová organisace, nýbrž jen její doplnění pro katolického dělníka v tom smyslu, že mu totiž dává to, co nemůže poskytnouti všeobecná unie. Chce jej posilovati v jeho životě náboženském, poučovati o názorech církve na otázky sociální, dáti mu náboženský základ pro pochopení problému dělníka a to jak jeho práv, tak jeho povinností, chce mu též dávati praktické rady v určitých konkrétních případech. Některé skupiny A. C. T. U. se vyvinuly v jakýsi všeobecně uznaný poradní výbor ve sporných otázkách, na př. o oprávněnosti stávek a pod. Nyní jsou zástupci A. C. T. U. často voláni jako rozhodčí a poradci v továrních sporech mezi oběma stranami. Naprostá spravedlnost, nezištný zájem na dobru dělníků, známá radikálnost, co se týče pokroku dělnické třídy, vydobyly A. C. T. U. přátelství a úctu dělníků. V případě stávky pochoduji členové A. C. T. U. se svou vlajkou a se svými odznaky, aby bylo zjevno, že jejich organisace se stávkou souhlasí a její souhlas nebo odmítnutí stávky bývá často považováno za velice důležité, ba směrodatné. Každá odbočka A. C. T. U. má svého duchovního rádce, jmenovaného diecésním biskupem. Na náboženské vzdělání je kladen velký důraz, členové A. C. T. U. mívají společná duchovní cvičení, svatá přijímání a stálý styk s duchovním rádcem.

A. C. T. U. se těšilo od samého začátku pomoci a úcte amerických biskupů, kteří jsou známi svým velikým pochopením pro sociální problémy a podporou každé snahy, která směřuje ke zlepšení životních podmínek dělnictva. Nejpopulárnějším z amerických biskupů jest biskup chicagský Bernard J. Sheil, který na loňském sjezdu S. O. O. byl nejnadšenější pozdravovaným řečníkem a který tam energicky hájil právo dělníka na zaručenou stabilisovanou roční mzdu, dále biskup z Grand Rapids, Francis Haas, který je právem nazýván dělnickým biskupem a arcibiskup z Detroit E. Mooney (nedávno jmenován kardinálem), energický dlouholetý propagátor dělnických odborových unií. Díky rozšířenosti A. C. T. U. a jeho výchovném programu američtí katoličtí dělníci jsou si dnes už pevně vědomi své povinnosti vstupovati do dělnických organisací a vidí v práci pro ně vyplnění přání vyslovených v sociálních encyklikách Lva XIII. a Pia XI.

Marie Šimková, Nový York.

Osservatore Romano o socialismu. U příležitosti socialistického sjezdu ve Florencii, kde se mluvilo také o vztazích mezi Církví a státem, píše Osservatore Romano: Strana socialistická ukazuje, že u ní není atheismus takřka vrozený, t. j. neodlučitelný, jako je tomu u strany komunistické. Strana socialistická nepopírá, ona neříká tak ani tak. Mnoho vody uplynulo od začátku socialismu. Mezi katolíky a socialisty neexistuje již nepřeklenutelný rozpor, jsou jenom »některá různící se mínění«.

Román, ne dějiny

V historickém románě Zikmunda Wintra Mistr Kampanus (Z doby Rudolfa II. a začínající války třicetileté) je vylíčena slavnost Stížení ku ptáku, jejímž dějištěm je pražský Barvířský ostrov, později nazývaný Andělský, Zofín a konečně Slovanský ostrov. O této pevníně nedaleko pravého vltavského břehu máme však bezpečně zjištěno, že vznikla o mnoho let později, než je datován děj románu, a to až po velké povodni roku 1784.

Ve východočeské románové kronice Aloise Jiráska U nás setkáváme se s velmi sympatickou postavou kněze Havlovického, jímž je mínění hronovský farář Josef Regner, který však ve skutečnosti nebyl svým působením v širší veřejnosti nikterak znám. Vlastnosti Havlovického-Regnera naopak měl červenokostelecký farář František Kerner, který dostal za svou vlasteneckou činnost buditelskou, divadelní, hospodářskou i lidově lékařskou medaili Krasoumné jednoty pro Čechy. Tohoto muže vyličil však Jirásek jako krajního odpůrce Havlovického-Regnera a jako člověka povahy neupřímné, úlisné a dokonce jako udavače.

Na omyl Wintrův upozornil až po jeho smrti znatel a milovník staré Prahy dr. Karel Hádek. Jirásek byl však ještě za svého života přímo zahrnut výčitkami červenokosteleckých, kteří protestovali proti podobnému překroucení a zkomolení skutečnosti. Jirásek, poněkud zaražen těmito projevy, odepsal krajanům Kernerovým: »Nepsal jsem dějiny, nýbrž román.«

To vše je výňatek z článku Bohuslava Pernici »Skutečnost a fantasie« ve Svob. Novinách ze dne 25. dubna t. r.

Přinášíme jej proto, abychom znovu připomněli tento rozdíl mezi dějinami a románem. Je to tak nutné míti tento rozdíl na paměti, zejména při čtení historických románů Jiráskových. Kolik jeho historických postav — na př. arcibiskup pražský Jan z Jenštejna ve velké husitské trilogii Mezi proudy — je zkresleno, o kolika takových postavách, ba celých dějinných epochách by jistě Jirásek řekl: »Nepsal jsem dějiny, nýbrž román.« Ale většina lidí si tohoto rozdílu vědoma není a tvoří si proto právě z historických románů svůj názor na dějiny vůbec. Kromě toho nelze se takřka vyhnouti vlivu uměleckého díla. Umělec, básník, je tvůrce — toť přece původní smysl slova poeta — on své postavy tvoří, vdechuje jim život po svém, ony působí na nás ne tak, jak ve skutečnosti byly, nýbrž jak on je vytvořil, v tom je síla a moc umění, literatury, divadla, filmu, v tom je ovšem také velká mravní zodpovědnost umělcova. Tak se může státi hlasatelem nepravdy a tím ne vychovatelem, nýbrž znetvořovatelem národní duše.

My si ovšem musíme uvědomit, že se vliv takového svůdného umění nepřekoná pouze theoretickým upozorněním na jeho historické nesprávnosti a nepřesnosti. Je třeba jej vyvážit něčím stejně poutavým, stejně krásným, a při tom pravdivým. Jen pravda je skutečně krásná, je však třeba velice v ni věřit a velice ji milovat, nadšeně ji milovat, chceme-li její velikou a silnou krásu odhalit. Nedávno vypravovala mladá horlivá učitelka, a jakým zájmem poslouchaly děti ve škole, když jim četla úryvky z Křelinova románu »Dcera Královská« o blahoslavené Anežce Přemyslovně, a to právě o podmanujícím vlivu její dobroty a nevinnosti na lidi špatné v jejím okolí.

A stejně vám sotva kde vynikne více celá ta otřásající zvrácenost našich moderních názorů na život, onoho útěku před obětí, jak se zejména jeví v čistém mateřství, jako v jiném Křelinově románě »Puklý chrám«. Vystupuje tam jedna taková moderní žena, v níž z onoho »věčně ženského« nezbylo pranic. Je vdaná, cítí, že se má státi matkou, říká to svému muži, při tom mu však hned také sděluje, že matkou nebude. »Já se toho zbavím!« Ta zvrácenost naší »kultury« se jeví právě v tom, že muž po dítěti touží, že on musí přemlouvat svou mladou ženu, aby zůstala matkou, aby se neslávala vražednicí. Přemlouvá, domlouvá, ale marně. Ta mu nejdříve odůvodňuje své rozhodnutí tím, že mají málo peněz, že už teď mají dluhy. »Ale i kdybys měl více peněz, nevzdám se pohodlí ani zábav, nejsem přece tvá služka!« Muž se znovu pokouší ji přimět, ale žena mu jen odsekne, že se ho nebude ptát, co má dělat.

»A koho se tedy budeš ptát?«

»Sebe! Já budu trpět, já budu odklivá, já se musím vzdát rytmiky, já nebudu smět do společnosti . . .« tak vášnivě, přímo zuřivě ukazovala mladá žena, co v ní je, co je v jejím srdci.

V témž románu máte potom v Marii Tvranické překrásný obraz ženy, jaká by měla být, tak živý, tak strhující, že si ji musíte zamilovat, že musíte i vy zatoužit být také taková dobrý, protože přímo hmatáte, jak je to krásné, jak je to blahodárné.

Tak z toho všeho plyne a musí vyplynouti jen nové nebo obnovené předsevzetí ještě účinnější pomoci při šíření dobré literatury, a to skutečně dobré, umělecké, silné, ne ka'endářovitě obecné, nýbrž takové, v níž skutečně vane Duch Stvořitel, jež naplňuje nebe a zemi, a z něhož vyzařuje všechna pravda, dobrota, síla a krása.

ak.

Nezapomínejme děkovat Pánu Bohu, že nemáme hlad. Jinde je to horší, je to zlé. Gasperi, ministerský předseda italský, prohlásil na př. na sjezdu katolické mládeže: »Co znamenají spory o ústavu tváří v tvář hladu? Co znamená předělávání státní formy tváří v tvář sociální krisi, která hrozí nezaměstnaností a znemožňuje obnovu výroby? Budeme nuceni k rozhodnutím, která přivodí různá strádání, která mohou mít různé odezvy politické, ale která jistě budou mít neblahý vliv na zdravotní stav zejména dětí.« — A tváří v tvář suchu, kterým se vyznačuje letošní jaro, modleme se za déšť, modleme se starou prosbou litanií: Abys plody, země naší dáti a zachovati ráčil!

Z procesu s Frankem

Je možno odvodit celou řadu zajímavých psychologických závěrů.

Považoval prý Hitlera skoro za boha, kolem něhož se utvořil jakýsi kolektivní mysticism. Frank a s ním i jiní nepřemýšlelí o jeho rozkazech a plnili je bez odmluvy. I ty nejnesmyslnější a nejnemravnější, i ty nelidské.

A Frank stojí před svými soudci, právě proti kříži, u něhož svědkové přísahali.

Ten Galilejský opět zvítězil. Ten, který učil, že všichni jsme dětmi jednoho nebeského Otce a kázal křtiti všechny národy, ne jenom Herrenvolk. A neznal nadlidi, ale chtěl, aby ti poslední byli prvními. Ten, který způsobil, že dívky a děti dovedly odporovat mocným a vrhati jim ve tvář: Nesluší se tobě... když ho ale o věc svědomí. Dovedli pohrdat mukami i smrtí. A po nich to dovedou další, až do skonání světa.

Falešní bohové a falešní proroci, kteří měli Prozřetelnosti plná ústa (ale té německé, která umělovala jejich svědomí), skončí jako poslední z lidské společnosti, jako její vyvrhelové. Ale ti, kdo byli jimi ubiti a upáleni, ty miliony lidí, které Němci si osobovali trestati za to, že si nedovedli svou kolébku volit z Herrenvolku, ti budou věčně žít a věčně je soudit, a nejen Němce, ale všechny pyšné a násilníky a uchvatitele moci nespravedlivé. Od této doby bude souzen každý, kdo zasíje nesvár, vedoucí k válce mezi národy. Mezinárodní právo učinilo skok ve vývoji ke křesťanské morálce. Tak promluví ti umlčení, kteří se zde na světě spravedlnosti nedovolali, tak zapřísáhnou svět ty popálené dětské ručky, marně se derouci z rozpálených pecí. A nikdo už nevyhladí nedůvěru k jakýmkoli totalitním pokusům, k pokusům o strčení mocí na některou skupinu nadlidí, nedůvěru k systémům, které tvoří jakýkoliv kolektivní mysticism kolem osob. »Já Hospodin, Bůh váš!« B. Dlouhá.

Kněží z Ameriky u nás

V letech devadesátých minulého století a na počátku tohoto století odjížděla řada našich lidí do USA. Tehdy byla velká vysťhovalecká horečka. Pro nově zřizované katolické osady v USA byli hledáni čeští katoličtí kněží, kteří se stali duchovními a kulturními strážci národních odkazů mezi krajany. Benediktinské opatství v Lisle nedaleko Chicaga vychovalo pod vedením zasloužilého, vlasteneckého opata Prokopa Neužila řady nových kněží z katolických rodin přistěhovaleckých, takže všechny katolické osady v USA mají své duchovní. Naproti tomu starší přistěhovalecká generace vymírá, nová nepřichází, takže čeští kněží v USA nakonec splývají v úplné anglicky mluvícím prostředí.. A do této doby přišel apel ze staré vlasti a lidé českého původu jsou voláni do nově osvobozené republiky, aby pomohli budovati nový stát. Zvláště v pohraničí nový čeští osadníci volají po buditelských kněžích a potřebují ve svých starostech duchovní útěchu a chtějí kulturně růst. Stařičký opat benediktinského učiliště slyší hlas své domoviny a rozhodl se poslat do Československa česko-americké kněze. Už po velikonočních svátcích odjede první jejich skupina k nám. U nás převezmou do své správy kláštery v Broumově a v Kladrubech a odtud budou pastoračně působit na svěřeném území. Nechtějí však pracovati pouze v duchovní správě farních osad, ale mají v programu mimo jiné připravavati v rámci slovanské vzájemnosti co možná nejlepší předoklady pro práci unionismu. Jde jednak o záchranu a vybudování učiliště, ale také o to, moderními pastoračními prostředky upevnit a prohloubit slovanskou spolupráci pomocí liturgie. Jejich pomoc se vztahuje i na věci časové: nepřijedou s prázdnýma rukama, ale z jejich přičinění a ze sběru jmenovaného opata dostane se Československu prozatím na 300 dojnic ve prospěch mléčné akce našich podvýživou trpících čs. dětí; vidíme tak velikou krajanskou obětavost k nové budovanému státu. Krajanská Amerika splácí staré vlasti někdejší dluh a za kněze před 50 lety do Ameriky posílané posílá k nám novou generaci kněží, kteří se stanou jistě aglinimi propagátory dnes nejvýše aktuální myšlenky všeslovanské vzájemnosti. Mezi prvními, kteří přijedou, je známý dr. A. Žižka, rodák z Humpolce, který jako česko-americký kněz dosáhl doktorátu filosofie na Karlově universitě. A. J.

O chrámové hudbě

V Mladé Frontě ze dne 28. dubna zjišťuje referent »hra«, že chrámová hudba v Praze stojí na velmi nízké úrovni proti ostatním složkám hudebního života.

Tato skutečnost je u národa tak hudebního velmi zahanbující. Příčin je několik, ale v jádře jediná: nedostatek věřících, nadšených a obětavých zpěváků a hudebníků. Profesionál — obyčejně špatně placený a nespolehlivý, není s to tento nedostatek vyplnit. Dobrý vztah k chrámové hudbě mají Cyrilské jednoty farní, ale nemají vždy žádoucí hlasový materiál a nejsou schopny čilého studia, většího výběru. Zatím však by neměly nikde chybět.

Ideální jsou chlapecké sbory, takové scholy cantorum, a bylo by třeba zřídit je při každém farním chrámu. Pro zvýšení hudební úrovně chrámové a hudebnosti v mládeži vůbec. Liturgie byla by dobře a důstojně obsloužena a pohoršení »bavících se kůrů« by odpadlo. Obecenstvo, které miluje cennou a mnohdy čarovně krásnou duchovní hudbu, přišlo by si na své i bez koncertů duchovních, které se u nás uchylují do chrámů proti zákazům církve známým z encyklik »Motu proprio« pro nedostatek konc. sálů s varhanami a proto, že je to levnější.

Pro zvýšení úrovně chrámové hudby je však na čase upozornit — a to hodně hlasitě, protože lid chodící do kostela je taky lid — že chrámová hudba je tak důležitou složkou lidovýchovy, že zaslouží velké a zvláštní péče těch, kdo se starají o kulturní, uměleckou výchovu našeho lidu. Zaslouží a vyžaduje péče odborníků dobře placených, aby se jí mohli cele věnovat a udržovat krok svých sborů s nejpřednějšími, státem dobře dotovanými hudebními institucemi.

Je třeba, aby si také náš věřící a kostely navštěvující lid uvědomil svá práva. A také aby splatil svým chrámům za to, že po tisíciletí byl to zvláště katolický chrám, který po bohoslužbě byl jediným místem a dosud je, kde je lidu umění přístupno gratis. B. D.

Z domova a z ciziny

Z londýnského dopisu Svobodných Novin ze 17. dubna jsme se dověděli, že »nejvážnější orgán římské církve v Anglii« Catholic Times ve zprávě o náboženských poměrech u nás uvedl mimo jiné, že v Československu »kříže byly odstraněny ze škol a svoboda náboženského vyučování potlačena«. Dopisovatel se horší, že takové zprávy nás ve světě ostouzejí. Jistě. Přáli bychom si také, aby naše úřady našly cestu a neponechávaly informace o našem životě v anglickém tisku lidem rázu p. Pridavka. Ale na druhé straně buď se nezlobme na zrcadlo, máme-li . . . anebo nedávejme pp. Pridavkům sami do rukou zbraně. Není to jen naše úřední zpravodajství o Kolakovičovi. Svobodné Noviny samy hlásí, že nepůsobilo »příliš přesvědčujícím dojmem na vzdělané lidi, kteří ve zprávách hledají fakta místo rozčilování proti politickým odpůrcům«. Ale ať si uvědomí u nás zodpovědnost všichni, kdo opravdu vyhazují ze škol kříže proti vůli občanstva. Ať jsou poučeny lokajské dušičky, které na školách ve všech předmětech pěchují do svěřené mládeže materialismus a úslužně se otírají o náboženství. Ostouzí-li nás to v cizině, proč jsme na školních vysvědčeních zastrčili náboženství na poslední místo? Proč naopak nedáme mu v osnovách, rozvrzích a na školách všech stupňů místo, které mu patří ve vzdělaném světě? Proč se pořád umělé udržuje myšlenka zavírat řádové školy? Zaveďme si doma pořádek a nemusíme se pp. Pridavků bát. J. B.

●

První katolická kniha, která byla vydána po válce v Japonsku, jsou »Dějiny duše sv. Terezie od Ježíška«. U nás dosud o ní není nic slyšet v různých těch vydavatelských prospektech a plánech. Mluví se mnoho o soustavném vzdělání. Ale tím se nemůže začínat. Je třeba vzbudit zájem, nadšení, vyprahlou půdu musí napřed zúrodnit nebeský déšť a pak ji možno dále vzdělávat. Svatá Terezička, která cítí tak úplně moderně a přece je při tom nejautentičtější katolickou světicí, nám může při tom velmi pomoci. ak.

●

Na Bílou sobotu prohlásil čsl. červený kříž po prvé zase po osvobození velkonoční mír. Shromáždění na schodišti parlamentu na dvě minuty ztichlo . . . Je zajisté pokrok, zmlkneli aspoň na dvě minuty hluk velkoměsta. Potud se nám líbí tento dvouminutový symbol. Jen bychom chtěli, aby to nebyl symbol neuvědomělý a tápavý, nýbrž symbol opravdový, nenaplněný jen tichem, ale i obsahem kladným. Zmlknouti měla by jen zloba a mluviti (ne ústy profesionálních řečníků, ale v našich srdcích a ne na dvě minuty, ale stále) měla by vůle vyčistit starý kvas špatností a nešlechetností a vůle slaviti přesnice upřímnosti a pravdy. Ale tak hluboko a daleko se naše veřejná symbolika ještě nedostala, poněvadž každý může dáti jen to, co sám má. Cítí to dokonce i Svobodné Noviny, v jejichž sloupci na Boží hod napsal Eduard Valenta: Neboť nemůže-li už dnes dávno platit Kristovo Uhodil-li tě kdo ve tvář, nastav mu druhou, neplatí pro nás zajisté ani Oči za oko a chrup za zub; vždyť takto bychom se, všichni hříšní, všichni vadní a všichni ubližující, pobili navzájem. Továrny válkou rozbité a narušené budujeme; co s troskami válkou rozbitých a narušených duší? Jak a kudy je vést do nového světa? Připomínat si slova muže, hovořívšího kdysi o lásce, míru a pokoji, pouze v oněch dvou minutách ticha, v připomínce jeho vzkříšení? K tomu bychom podotkli toto: Dokud budeme mluviti o Kristu jen jako o muži a dokud si z něho budeme vybírat jen co se hodí našemu pohodlí a lidské slabosti, dotud se také nezmůžeme leda na dvě bezduché minuty ticha za rok. J. B.

●

Kolik to bylo v posledním roce u nás všelijakých požárů a výbuchů a jiných menších a větších nepříjemností. Jednou je to v pohraničí a pak v Hostivaři, v Holešovicích a v Hradci Králové a jinde a jinde. A většinou se pak hledá nějaký politický vinník, buď vlkodlak nebo fašista. Ale nikdy se nedozvíme, jak to vlastně bylo, kdo je vlastně vinen. Co tedy dělají vyšetřující orgány? K čemu dospějí? Nebo to pak není radno oznamovat? Zdá se skutečně, že hlavní příčinou oněch požárů je velmi často naše nedbalost, naše lajdáctví, ona tolikrát křísená a pozdvihovaná a přece stále nedostatečná pracovní morálka a celková občanská zodpovědnost. ak.

●

Strážníček na kolejích. Divíte se asi, co ten nadpis znamená. Já jsem se také divil, když jsem jej viděl minulou sobotu ve Sv. Slově. A pak jsem četl pod ním tuto příhodu: *Vzrušující příhoda se stala včera na trati u Kolína. Když vyjížděla Slovenská strela, jedoucí ku Praze, do zatáčky u Kojic, spatřil strojvůdce ve vzdálenosti asi sto metrů na kolejích dvě děti. Dával jim znamení sirénou, ale děti neslyšely, protože právě po druhé koleji přijížděl nákladní vlak. Strojvůdce B. Smeták, prudce přibrzdil, ovšem beznadějně na tak krátkou vzdálenost. Na několik metrů před strojem jedno z dětí uskočilo. Druhé bylo zachyceno a strojvůdce i vlakmistr zaslechli zřetelné nářaz. Vlak potom jel ještě asi pět set metrů, načež se vrátil s vlakmistrem. Koula s tlukoucím srdcem šel obhlédnout neštěstí. Za chvilečku přinesl holčičku, ale nikoliv mrtvou, ba ani ne vážněji pohmožděnou. Byla jen lehce poraněna na ruce a bránila se odvezení. Strela však ji přece vzala do Kolína, tam zastavila, odevzdala ji čekající ambulanci na vyšetření. Tentokrát všecko dopadlo dobře. — Ale strážníček nemusí rždycky bdít. Proto s dětmi rozhodně pryč od tratí.* — Tak ta poslední věta vám teprve trochu vysvětlí nadpis. Pisatel si asi vzpomněl na dětskou modlitbičku Andělíčku, můj strážníčku, vzpomněl si na anděla strážce, jenž podle slov samého Krista Pána bdí nad duší i nad tělem každého dítěte. Ale bál se, aby se mu někdo nevysmál, že si ještě může vzpomenout na anděly, a tak z toho zbyl jen strážníček. — Kdyby uznáme, že bychom jistě nic neztratili na své modernosti a pokrokovosti, kdybychom se ke svému křesťanství přihlásili otevřeně, bez rozpačitého omlouvání? ak.

●

V Rudém Právu se mladí komunisté velmi rozčilovali na pana Peroutku, protože o nich řekl, že se považují za tak neomylné, že jsou »tak pevní, tak vnitřně ucelení jako hoch nebo dívka z Hitlerjugend«. Je prý to nejapné přirovnání k členům vražedného dorostu z Hitlerjugend. Myslím, že by mladí komunisté měli být trochu méně nervosní a vyloupnout si z věty Peroutkovy správné tertium comparationis, to v čem viděl jejich podobnost s Hitlerjugend. Jistě ne ve vražednictví, ale právě v té mladické neomylnosti, v sebevědomí mládí, netrpělivém a přímočarém. Mládež nechce vidět komplikovanost problémů, zdá se jí zbabělostí každá opatrnost, zdá se jí, že všichni před námi to špatně dělali, že je to přece všechno tak jednoduché. Celé národní vrstvy mívají takovou prostotu mládí a projevují ji na př. v poměru k Církvi. Ona studuje po tisíciletí člověka, zná jej skutečně jako matka, a to matka moudrá, nezaslepená, a přece ji málokdo věří a nikdo se nechce učiti z jejích zkušeností. Peroutka a všichni, kdož se pozastavují nad »neomylností« komunistů chtějí prostě říci: Problémy nejsou tak jednoduché. Vy nejste první, kteří jste je objevili, i druzí to dobře myslí, poraďte se aspoň s nimi, vyslechněte jejich mínění. Jen tak je naděje, že se dojde skutečně trochu dále. ak.

●

Chraňme své děti! Toliž hrubosti a nenávisti. O tom napsal do Svob. Novin úvodník Jaroslav P. Blažek. »Nenávist ponechme dospělým (ponechme sobě), ale dítě nesmí při pohledu na Němce vytahovat nůž nebo hledat slova ošklivé nadávky. »Nevím, není-li tento požadavek nemožný. Skrývá se pod ním představa, jakoby mravnost přece jen byla jen sbírka pouček dobrého chování a ne život sám. Ne poučkami, nýbrž příkladem se učíme. Tak jako nevychovali k zbožnosti své děti rodiče, které si sami na Pána Boha nikdy nevzpomenou, tak nemůžeme ani my učiti své děti milovat pravdu, krásu, ušlechtilost a jemnost, bude-li život náš, jak soukromý tak veřejný, plin zdivočilosti, nehrabivosti, bezectného politikářství atd. Je třeba především jednoty v nejvnitřnějším jádře naší osobnosti samotné.

●

Z redakce: M. L. Neměme, bohužel, místa na tak dlouhé děkovné básně.

●

Americká Češka, jejíž příspěvek dnes uveřejňujeme, se vyjadřuje velmi pochvalně o našem časopise: »Katolik je list, který se mi velice líbí, těším se už na další čísla.« »Úroveň zdejšího (amerického) tisku katolického je špatná — nedá se vůbec srovnati s takovým Rozsévačem nebo Katolikem! Člověka to tak překvapuje, když čte zase v češtině listy skutečně katolické, psané v duchu katolickém. Zdejší české listy katolické si nedávají dosti pozor, co otiskují, a tak se často stane, že se tam ocitnou věci, které jsou s učením katolickým neslučitelné.«

●

Poblíže Prašné brány uprostřed noční Prahy modlí se v kapucínském kostele sv. Josefa laikové po celou noc před Nejsvětější Svátostí. Po celodenním zaměstnání, v noci, kdy s neonovými světly na ulicích zažehují se mysli horečkou a nepřízní, adorují, aby podle svých sil odčinili hříchy světa a pomáhali svému národu i celému lidstvu ukončiti šestiletou válku. Jejímiž prudkými křečemi se dosud zachvívají mysli i srdce lidská. Uškliebne se snad nad tím člověk nevěrný, bude snad přijemně dojat člověk sentimentální. Oni však vědí, že světu je třeba především modlitby, a že modlitbou i ten nejslabší člověk dostává síly největší. Přihlaste se k nim i Vy! Hodina dvě noční modlitby za týden či za 2 týdny jistě Vám prospěje. B. L.

Jana z Arku a Jan Hus

Dvě setkání mne přiměla k tomu, abych napsal o dvou jmenovcích Jana Křtitele a Jana Apoštola.

O velikonočních svátcích jsem navštívil v Tatobitech pod Kozákovem velikého našeho malíře Jana Děd inu v jeho umělecké poustevně. Před nedávnem dokončil svůj sedmdesátý rok, ale mnoho pláten je dosud nedokončeno a Mistr k nim denně přistupuje s mladickou vervou i s kmetskou vyrovnaností a hloubkou mystického pohledu. Jeho celá se mnoho nelíší od běžných cel klášterních a kontrastuje s rozlehlým ateliérem, v němž visí obrovské plátno »Kázání na hoře«. Mistr se chápe jednoho ze svých mnoha deníků a čte. Pak se rozhovoří o Janě z Arku, o panně Orleánské, kterou tolikrát vymaloval tak, že žasli Francouzi. Zmiňuje se i o hranici, která zaplála několik let před hranicí panny Orleánské. Byla to hranice Jana Husa, onoho muže gotického, který se stal obětí politiky a celého komplexu nedorozumění v době, kdy se po prvé nalomil vznosný oblouk gotické klenby. A pak hovoříme o politikářském zneužívání věcí tak vážných, jako jsou duchovní reality.

Několik dní po tomto setkání obetkaném závojem duchovních radostí, jsem pokřtil v Praze přítele Francouze, který mě upozornil, že za několik dní vzpomene Francie výročí Jany z Arku. A zase přijde řeč na to, jak se tato světice stala obě i politiky, podezíravost: a politikářské krátkozrakosti. Přítel Francouz připomíná i zajímavý snad detail, snad věc závažnou, že Jana z Arku psala rozvášněným husitům do Čech list, v němž varovala před kacířstvím, to jest před porušováním křesťanské jednoty.

Nevím, proč mě tato dvě setkání tak hluboce tkví v mysli: Snad je to proto, že jsou nám ti dva lidé spáleni na hranicích v XV. století bližší než kdykoliv jindy. Že nás víc než kdy jindy varují. Ctibor Mařan.

(Francouzi slaví každého roku den své národní hrdinky, svaté Jany z Arku — Panny Orleánské, 12. května. Tentokrát spojí v jedno i vzpomínku na den německé kapitulace z loňského 8. května. U nás oslaví Francouzi tento svůj národní svátek slavnými bohoslužbami v kostele francouzského velvyslanectví, t. j. ve velkopřevorském kostele P. Marie pod řetězem. Slavnostní kázání proneše P. F. Flamík T. J.)

Morálka bez víry

Lord Halifax, britský velvyslanec ve Spojených státech, člověk, jenž velmi značně spoluvytvářel osudy světa za války, promluvil při svém odchodu z Washingtonu o příčinách všech těchto mravních i společenských otřesů. Promluvil to ve washingtonské katedrále. Připisuje všechny ty strašné události posledních let, zvláště v krajích, které jsou podle jména křesťanské, úsilí, které chce roztrhnout od sebe požadavky mravnosti od víry v učení křesťanské a v nutnost uctívání Boha. Velké zlo je v tom, co nazývá »a creedless morality«, — morálka bez víry. Tento bezbožný pokus byl učiněn v Americe a v Anglii stejně jako v Německu. Podle něho tento rozkol mezi morálkou a vírou je nejnicivější lučavkou, která kdy ohrožovala křesťanství v celých jeho dějinách. Právem lze míti za to, pravil, že by nacismus nikdy nebyl mohl rozšířit svou vládu na celý národ německý a vnutit své panství velké části Evropy, kdyby byl od začátku narazil na lid křesťanský, jenž dovede se stejným nadšením hájit právě učení křesťanské, s jakým dovedli nacisté hájit své bludy. Více než kdy jindy, končil lord Halifax, musí být lid poučován velmi dokonale o pravdách právě víry a o požadavcích, které tyto pravdy kladou na věřící. Věřící mají vyznávat a hájit učení křesťanské na prvém místě, že je to učení vhodné, užitečné a dokonce nutné pro svůj umravňující vliv, nýbrž mají věřit a padnout na kolena, protože toto učení je pravdou. — Kdy uslyšíme takovou mluvu z úst našich vedoucích lidí?

FILM

Třída Ad — vhodné i pro mládež.

Dva kamarádi. Sovětský film o věrném přátelství a obětavosti ruských vojínů v první linii obleženého Leningradu. I.

Národní mstitelé. Sovětský film o partyzánech, kteří pod ochranou ruských praporů rozvracejí německý týl. II.

Zloději z Bagdadu. Anglický barevný film zpracovaný podle pohádek »Tisíc a jedné nocí«. Film pro děti; ale ne k napodobování mistrovských zlodějských kousků. Tolik na adresu pedagogů. I.

Třída C — filmy s velkými závadami, pro které nelze je doporučiti.

Děti ráje. Francouzský film. Básnická freska o největším z pierotů, podávající život umělecké bohemy a jejích příživníků, bez morálních zásad, kde není vyššího cíle — kromě jistého sociálního cítění — a lže se, jak se komu zlíbí. Umělecké a lidské hodnoty filmu sotva vyvážejí nedostatek morálních zásad. I.

Poznámka k reportáži popravy Jaroszovy. Nelze nic namítat proti soravedlivému trestání válečných zločinců. Ale podrobná reportáž popravy, kterou nás častuje tato maďarská aktualita, je při nejmenším nevkusem a promítá-li se při filmech mládeži přístupných, je to zřejmé výchovatelská chyba.

ROZHLAS

Protestní akce a soupis poslucháčů. Dosud nejlepší akci provedl Červený Kostelec (dp. Jos. Blahník). Zásilí 1500 vlastnoručně podepsaných a přesnou adresou označených žádostí, resp. protestů, aby pravidelně v neděli a ve svátek byly vysílány katolické bohoslužby s duchovní promluvou, aby pro každý den byla v jedné z pražských stanic vyhrazena přiměřená doba pro katolická vysílání, a aby v rozhlasových relacích nebylo určeno náboženství, papež a katolická církev. Každý z posluchačů zvlášť zdůrazňuje, že jako řádný poplatník čsl. rozhlasu a občan demokratického státu doufá, že nebude urážen ve svém náboženském cítění a že výše uvedené požadavky budou plně respektovány.

Čsl. rozhlas vysílal o velikonocích bohoslužby, jednal však s jednotlivými chrámovými kúry samostatně bez jakéhokoliv vlivu generálního sekretariátu. Patrně chce tím obejít organisovanou akci katolíků, resp. třístit a oslabit sílu, která vyplývá z jednotného postupu. Upozorňujeme na to duchovní správy a prosíme, aby o vysílání nebylo jednáno samostatně. Tím budou také zamezeny nepříjemnosti, které se na př. sběhly při vysílání slavné mše svaté ze Strahova, kde vlastní mše svatá byla vysílána jen do Sanctus, kdežto předchozí dobu zabralo vysílání církevních hodinek (Sexta a Nona) a Vidi aquam, které nemohou širší obecenstvo zaujmout. Na mnohé posluchače působilo toto vysílání dojmem, že čsl. rozhlas chce katolickým postech bohoslužeb znechutiti a obrátiti jejich pozornost na bohoslužby nekatolické.

Ze Svatováclavské ligy

v Praze IV., Hradčanské náměstí 8.

Valná hromada S. L. bude se konati v sobotu dne 1. června 1946 o 18. hodině ve spolkových místnostech Praha IV., Hradčanské náměstí 8.

●

Nedávno jsme hledali dobrovolné varhaníky. Přihlásilo se nám jich tolik, že jim všem ani nemůžeme vyhověti. Je-li kde v Praze a na periferii potřeba příležitostných varhaníků, jistě že by tam vypomohli oni u nás přihlášení. Zájemci nechť se přihlásí v Gen. sekretariátě katol., tel. 617-70, kde se možno dohodnout o konkretních okolnostech.

Dobrovolné příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány a budou, pokud si to dárce výslovně nezakáže, kvitovány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 617 70 — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází první a třetí neděli v měsíci. — Poštovní spořitelna Praha 302 401. — Řídí P. Adolf Kašpar T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kožák. — Předplatné na půl roku 20 Kčs, na celý rok 40 Kčs (s poštovným). Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací pošt. úřad Praha 10. — Vytiskl Živnostník v Praze XII.

KATOLÍK

10

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 19. KVĚTNA 1946 • CENA Kčs 1.50

Katolíci, dne 26. května prokažte svou křesťanskou a občanskou zralost, pamatujte na svou zodpovědnost před Bohem a národem!

Slova biskupova

K nastávajícím volbám vydal J. E. nejdůst. biskup královéhradecký Dr Mořic Picha pastýřský list, z něhož vyjímáme:

Drazí katolíci! Poněvadž stojí v sázce Vaše nejvyšší statky, t. j. vlast pozemská i vlast nebeská, je nezbytně nutno, abychom učinili vše pro jejich záchranu a chopili se posledního a nejúčinnějšího prostředku, který je v našich rukou a který nezklame, užijeme-li ho, ale všichni do jednoho.

Jako demokratičtí občané máme právo přímo skrze své zástupce zasahovati do osudů státu a do jeho řízení. Jestliže bývali samovládcové říkali o sobě: »My jsme stát«, dnes každý demokratický občan může o sobě podobně říci »Já jsem stát«, ovšem bere na sebe podle toho velikou odpovědnost, která pro katolíka záleží v tom, že smí náležeti jenom k té straně a voliti jen takové zástupce, kteří dávají záruku, že budou hájiti nezadatelná práva náboženské svobody a Církve svaté. A poněvadž běží o věc nesmírně závažnou a dalekosáhlých následků, upozorňuji, že každý katolík je ve svém svědomí pod těžkým břichem vázán takto voliti. Naši nejvyšší učitelé na stolici Petrově připomínají důrazně všem katolíkům tuto povinnost.

Sv. Otec o hlavních povinnostech dneška

20. dubna t. r. promluvil Svatý Otec Pius XII. k 250 vedoucím mužské mládeže italské Katolické Akce o nejnaléhavějších povinnostech přítomné doby:

1. Chvíle velkých rozhodnutí nastává ve vaší vlasti zároveň s chvílí nejtvrdších hmotných strádání. Tak alespoň to dopouští Prozřetelnost. Vaší povinností je tedy, pomáhat zmírňovat bídu a nouzi kdekoliv se jeví a to s činnou a neochabující horlivostí, jež musí zároveň být moudře a prozíravě oragnisována. Máme věru nyní příležitost splnit doslova radu Jana Křtitele: Nechť ten, kdo má dva pláště, dá jeden tomu, kdo nemá žádný a kdo má co jíst, nechť dá tomu, kdo nemá. (Luk. 3, 11).

2. Lid je povolán, aby se stále činněji zúčastnil veřejného života národa. Tato účast je spojena s těžkými zodpovědnostmi. Je proto nutné, aby věřící měli jasné, přesné a pevné vědomosti obledně svých povinností řádu mravního a náboženského při vykonávání svých občanských práv, zvláště svého práva hlasovacího. Pokud se toho týče, dali jsme přesné směrnice ve své nedávné řeči k farářům a postním kazatelům římským. Jsou v podstatě stejně platné i pro Katolickou Akci. Ona není samozřejmě politickou stranou a zůstává vždy nad stranickou politikou, ale právě proto musí dnes poučovat katolíky o náboženských zájmech, kterým hrozí velká nebezpečí a přesvědčovat je jak veřejně tak soukromě, muže i ženy, o důležitosti a vážnosti oné povinnosti, která zavazuje křesťany k poctivému splnění jejich politických povinností. I pro Katolickou Akci platí rada, aby nezavírala uši před poučením a výstrahami dějin. Dějiny neznají žádného národa, jenž by se byl úplně zase navrátil k církvi a ke katolické civilisaci, když se od ní jednou odtrhl. Ti, kteří zůstali věrni církvi, bojovali za ni velmi hrdinsky, ale když se ona katastrofa odtržení jednou uskuteční, nikdy už nebylo možno toto zlo úplně odčinit.

3. Cíl, proti němuž protivník řídí dnes své otevřené nebo zastřené útoky, není jako tomu bývalo v minulosti, ta nebo ona zvláštní část učení nebo životního řádu církve, nýbrž celý soubor víry a mravnosti křesťanské až do posledních důsledků. Jinými slovy jde o totální útok. Jde o ano nebo ne absolutní. Za takových okolností má pravý katolík tím pevněji lnout ke své víře a má to dokázat svým chováním. Když se boj stává žhavým, tehdy křesťan ponze vnějškový se rozplývá jako vosk na slunci. Je tedy naléhavou nutností Katolické Akce v těchto kritických okamžicích, hájit a vštěpovat jasně a hluboce do duší učení církve a vynaložit celou svou horlivost na to, aby ti, kteří žijí vlažně, byli přivedeni zpět k Bohu, k modlitbě, ke křesťanské víře, k svátostem, k srdci církve, aby poslouchali jejího učení a jejích přikázání. Buďte silní, říkám vám se Svatým Písmem, a vzmužte se! Nemějte strach ani hrůzu před nimi, neboť váš Bůh kráčí s vámi. On vás nikdy neopustí. (Deut XXI-6.)

Hlas lidu a hlas Boží

Alexander Heidler

Tento časopis není listem politickým ve smyslu konkretním a stranickém. Není závislý na žádné politické straně a je odhodlán, bude-li třeba, zaujmouti kritické stanovisko ke kterékoliv z nich. Chceme svým čtenářům pomáhati v jejich snaze o správnou orientaci náboženskou a mravní, která je pevným a hlubokým základem pro řešení všech ostatních otázek časových i nadčasových. Právě proto je však naší povinností, abychom zde řekli několik zásadních slov k nastávajícím volbám do ústavodárného Národního shromáždění. To není jenom věc stranické politiky. To je vážná otázka svědomí, která se týká každého občana státu.

První paragraf naší dosavadní ústavy slavnostně prohlašuje: *Lid je jediným zdrojem veškeré státní moci.* Základem křesťanské nauky o státě jsou však slova Písma svatého: *Není moci, leč od Boha.* (List sv. Pavla k Římanům 13, 1.) Na první pohled by se zdálo (a zdůrazňovali to leckdy nekatolíci i někteří katolíci), že mezi těmito dvěma principy je nepřeklenutelný rozpor. To by však byl úsudek dosti povrchní. Ve skutečnosti tyto dvě věty osvětlují se dvou různých stran otázku státní moci a není třeba, aby se navzájem vylučovaly. Naopak právě jejich plodné spojení je základem zdravé křesťanské demokracie, jakou zdůrazňovali na př. již dva klasičtí katoličtí theologové, sv. Robert Bellarmin a Suarez.

Sv. Pavel přece netvrdí, že Bůh dosazuje panovníky. Zdůrazňuje něco docela jiného: *Představitelé zákonité státní moci jsou — ve svém oboru — zástupci autority Boží.* Z toho plyne pro občany *mravní* (nejen vnější) závazek, aby k nim měli úctu a aby se řídili jejich zákony, pokud ovšem jimi zákonodárci nepřekračují meze své kompetence. Na druhé straně však také představitelé státní autority budou jednou skládati účty tomu, jehož — třebas nevědomky — zastupovali. — Tím je tedy stanovena základní zásada křesťanské politické mravnosti — a nemůžeme republice přáti nic lepšího, než aby tato zásada zcela pronikla smýšlení našeho lidu v jeho vztahu k československému státu. *Ale není tím nikterak řečeno, jakým způsobem konkretně dostávají — nebo mají dostávat — představitelé státní moci svůj úřad.* To závisí na právním řádu jednotlivých dob a národů. Tedy pro nás na naší ústavní listině a na její demokratické zásadě: Lid je jediným zdrojem veškeré státní moci. Můžeme jen býti hrdi na to, že tento bod naší ústavy plně odpovídá názorům oněch velikých katolických myslitelů, kteří již před staletími zdůrazňovali: Každá zákonitá autorita ve státě se musí nějakým způsobem opírat o souhlas lidu, jemuž Bůh přímo svěřil úkol vytvořit stát. Čím dokonaleji se tento souhlas může projeviti, tím lépe.

Praktickým projevem této zásady jsou nyní naše první demokratické volby v osvobozené vlasti. Volby o to důležitější, že při nich neběží jen o ten neb onen zákon, nýbrž o celou novou ústavu naší republiky. My katolíci půjdeme k volebním urnám s vědomím, že vykonáváme právo a povinnost, které nám svěřil Bůh: spoluvytvářeti stát; spolurozhodovati o tom, kdo bude u nás na určitém úseku zástupcem autority Boží. To znamená, že vlastně již my sami alespoň vzdálené a nepřímo svým hlasem tuto věčnou autoritu zastupujeme. A tedy, že také my budeme jednou odpovídati za to, zda jsme této propůjčené moci použili opravdu ke cti tomu, kdo nám ji propůjčil, a k pravému dobru našeho státu, k dobru nejen hmotnému, nýbrž i duchovnímu.

Z toho plynou jasné důsledky: *Bylo by těžkou vinou, kdybychom nesplnili svou povinnost účastniti se voleb. Bylo by těžkou vinou, kdybychom použili prázdných lístků — což je vlastně totéž. Bylo by těžkou vinou, kdybychom nedali svůj hlas takové straně, která nám za daných okolností dává poměrně největší záruku, že se její představitelé budou i ve své zákonodárné činnosti řídit mravním zákonem Božím a že budou hájiti a zdůrazňovati náboženské hodnoty ve veřejném životě.*

Tolik na adresu voličů. *Poslancům*, pokud jsou věřícími křesťany, je však také třeba připomenouti jejich nesmírnou mravní odpovědnost, zvláště v naší době. Byl by to hodně dlouhý katalog ctností, kdybychom měli napsat, co všechno od nich očekáváme, jakou čestnost a přece opatrnost, jakou neohroženost a přece lásku i k odpůrcům, jaké studium všech vážných otázek a jakou obětavost ve vnější činnosti. Nechť se však také oni zamyslí nad velikými zásadami křesťanské autority a demokracie, které jsme zde nastínili, a pak již sami pochopí, jakým způsobem mají plnit svůj vznešený úkol zástupců autority Boží v naší vlasti.

Říkává se: Hlas lidu hlas Boží. To však není všeobecná pravda, to je teprve cíl mravního úsilí křesťanské demokracie. Pro nás ta zásada zní takto: *Cílem veškeré křesťanské politické práce musí býti, aby hlas lidu a jeho důsledky odpovídaly hlasu Božímu.*

Den voleb

Doprava nebo doleva? My neuznáváme toto jen horizontální rozcestí. Jdeme vpřed a hlavně v ý š a v ý š: nad hmotu stavíme ducha, nad sobectví křesťanské bratrství, nad vykořisťování všemocným jednotlivcem nebo všemocným státem rovnost nesmrtelných duší, která vylučuje ponižování člověka člověkem.

Toť zhuštěně vyjádřený politický program. Těžko lze nalézt lepšího. Každý poctivý člověk nechť podle něho srovná programy všech stran, které se 26. května budou ucházet o jeho hlas, nechť s ním srovná i činy všech těch stran, osoby, které jej budou mít uskutečňovat a pak ať zvolí onu stranu, o které mu jeho svědomí řekne, že se tomuto programu slovy i skutky nejvíce přibližuje.

Nedělám politiku, učím morálce!

Francouzský biskup Msgre Théas vydal u příležitosti nedávného hlasování o ústavě pro katolíky své diecése toto prohlášení. Protože obsahuje všeobecné směrnice, které mohou a musí zaujmout i nás, přinášíme je. Je to příspěvek k správnému katolickému smýšlení a nazírání.

»Církev nedělá politiku, ale církev posuzuje politiku; nikoliv po její stránce technické, nýbrž po její stránce morální. A morálka patří do sféry církve.

Církev nedělá státní ústavy. Církev však posuzuje ústavu nikoli po její stránce technické, nýbrž po její stránce morální. A morálka patří do sféry církve.

Návrh ústavy, jenž se předkládá k posudku francouzského lidu, obsahuje prohlášení práv, z nichž byly výslovně vyloučeny záruky, které jsme povinni požadovat se stanoviska rodinného a školského. Prohlášení práv tím, že úmyslným opominutím nezajišťuje základní svobody, je v rozporu s obecným dobrem. Následkem toho povinnost katolíků je jasná:

1. **Jsou povinni dostavit se k hlasování v neděli 5. května. Neúčast by byla mravní vinou.**
2. **Jsou povinni zamítnout prohlášení práv tím, že budou hlasovat: Ne.**

Tím, že dávám já, jako biskup, tyto směrnice, nezasahuji do politiky, nýbrž do morálky. Plním tím jednu z povinností svého úřadu. Petr Maria, biskup montaubanský.

Kristus v nemocnicích

Před několika týdny jsem byl volán do jedné pražské nemocnice. Upřímně věřící paní, vážně nemocná, chtěla ve svátem týdnu přijmout eucharistického Krista, aby tím splnila svoji křesťanskou povinnost a aby od Něho dosáhla úlevy ve své nemoci. Bylo však možno se k ní dostat taktka je.ím kradmo. Ošetřující personál, jemuž to samozřejmě přece jen nemohlo zůstat úplně utajeno, obtěžoval nemocnou paní ještě svými nejapnými a ušlepačnými poznámkami a hrozil jí dokonce, že jí zastaví všechny návštěvy, aby prý léčení tím netrpělo.

V souvislosti s tím nebude bez zajímavosti tento dopis lékařů versaillské nemocnice poslaný městské radě, která odstraňuje z nemocnice kříž:

»Rozhodnutí, kterým jste nařídili odstranění kříže z jednoho nemocničního sálu, způsobilo hluboké rozrušení. Lékaři i chirurgové nemocnice soudí, že jsou oprávněni upozornit vás na mínění nemocných a raněných, kteří jsou jim svěřeni a o které mají pečovat jak po stránce fysické tak po stránce mravní. Je nesnadné uspokojit všechny v sále, kde je tolik nemocných. Zdá se, že je rozumné, uspokojit většinu. Návštěvy, které nemocní přijímají, je sice morálně pouštějí, mají však tu nevýhodu, že unavují sousedy. Nikoho však by nenapadlo zakázat je, protože ti, kteří nemají žádných příbuzných anebo přátel, by jimi mohli být znepokojováni. Kříž nemá této nevýhody. Mohl by být obtížný pouze lidem choromyslným, u nichž by snad vyvolával myšlenky blouznivé, ale tací jsou ošetřováni v oddělení pro duševně choré, kde není křížů. Mohl by být obtížný těm, kteří nenávidí praktické katoliky. Avšak mezi Francouzi dnes není a nemá být nenávisti. Všichni ostatní, kteří jsou lhostejní, nevidí nic nepřípustného v tom, jestliže kříž naplňuje útěchou sousedy. A právě k vůli nim považují podepsaní lékaři za svou povinnost upozornit vás na odezvy, které citové stavy mají na organické funkce, odezvy, které se kdysi nazývaly: vliv morálního stavu na stav zdravotní. Lékař neustále používá léčby duševní a každý lékař, i nevěřící, bude mít radost, jestliže jeho nemocný nabude znovu důvěry, ať už je to po nějaké zprávě pravdivé nebo nepravdivé, nebo ať už je to následkem modlitby. Co se týče těžce nemocných, zvláště těch, kteří počínají chápat, že možnosti lékařství jsou vyčerpány, a kteří žádají od bezmocného lékaře zázrak, proč bychom je nemohli nechat dívat se na Krista na kříži? Co na tom, jestliže se jim ošetřující řeholnice snaží připomenout, že pro Jeho zásluhy je očekává lepší život?

Podepsaní lékaři žádají pány správce, aby nenaléhali na opatření, které bude mít za následek rozdělení a ne sjednocení a to právě v okamžiku, kdy velmi vážné hlasy Francie, ať už přicházejí z vlády nebo z kazatelny Notre Dame, nám doporučují bratrství a lásku.

Duben 1946.

Následují podpisy dvaceticetyř lékařů.

Vezmou si tyto tak klidné a tak pravdivé závěry k srdci i naši lékaři a správci našich nemocnic?

Komunismus a království Boží

Podle Rudého Práva mluvil na oslavách 1. máje v Hlučíně jako hlavní řečník katolický kněz soudruh Černocký ze Slatiny. V neděli 12. května se pak zmíněný kněz objevil na kandidátní listině kom. strany pro volby do Nár. shromáždění. Myslím, že se tím otázka kněží v politice stane jen ještě palčivější a že může skončit tak nějak podobně, jako nedávno na Slovensku. Což toho 1. máje řekl prý soudruh Černocký mimo jiné toto: »Kapitalismus a vykořisťování hnaly lid k zoufalství a způsobily nedozírné škody na jeho duchovním životě. Už v Písmě stojí psáno, že všichni máme pracovat, ale nikde není psáno, že z práce milionů mají těžit některé pijavice. A komunismus je tím, kdo vybuduje království boží na zemi.«

●

Je třeba stále opakovat totéž, i když se to zdá jednotvárným.

A proto nutno vždy znovu a znovu opakovat: Ateistický komunismus nemůže zbudovat království boží na zemi.

Že pravý dnešní komunismus je ateistický, je přece samozřejmé. »Komunisté jsou samozřejmě ateisty, důslednými odpůrci náboženských představ a výkladů světa.« Tak zní známé programové prohlášení v Rudém Právu. Každý trochu myslící člověk vidí, jak si to odporuje, když má atheista budovat království boží. Je ovšem stejně jasné, že důsledné myšlení nebývá zvláštní oblibou politiků, že je tedy tato kontradikce asi moc nerozbží.

Buďme tedy spravedliví a jděme dál. Oni chtějí prostě říci toto: Království boží pro nás znamená spravedlivý stát, kde každý, kdo chce poctivě dělat, se nebude muset bát hladu a bídy. Nic jiného nechceme říci, a proto si nechte svoji logiku. Život se neřídí scholastickou logikou. — Uznáváme, že je v tom kus pravdy a proto debatujeme dále. My uznáváme, že to můžete dobře myslet. Někdo nevěří v Boha, neví, jak si ho má představit, vůbec o něm nepřemýšlí, a přece má vzlet na různé nespravedlnosti na světě a je proto komunistou, aby je odstranil a překonal. A ten hlučínský panáček si asi také myslí, že věrně slouží Pánu Bohu, když bouří proti vykořisťujícímu kapitalismu. Ale chladný, přemýšlející rozum je zde právě proto, aby předvídal, jak to může skončit. A ten právě zdůrazňuje, že ateisté nemohou budovat království Boží. Ateisté nemohou překonat kapitalismus. Kapitalismus (skutečný, zvrhlý, bezcitně vykořisťující kapitalismus) je také ateismus, je to modloslužba zlatému teleti. Kdo jej chce překonat, musí být nezaslepený na onom zlatém teleti. Musí být plný ducha a brčínské statečné lásky. »Dosud se měli dobře jen kapitalisté, teď to uděláme tak, aby se měli všichni dobře — ovšem, pokud zásoba stačí«. Tak říkají dnešní překonavatelé kapitalismu. Jsou pořád na stejné rovině s kapitalisty. Tím je však nepřekonávají. Tím nepřekonávají smyslnou dravost a nenasytnost člověka. Skutečné obětavosti je trvalejší schopen jen člověk neochvějně věřící v ducha, člověk, jenž vidí budování společenství v stále větší lidské vychovanosti, v stále větším osvobození od hmotných a smyslných choutek a žádostí. Člověk nevěřící v ducha, v nesmrtelného ducha, je schopen také obětavosti, ale chvilkové, nespolehlivé, takové, která se může každou chvíli změnit v nejcyničtější »Ničevo«. »Všecko je nesmysl, jen třeba něčeho užít, omámit se na chvíli, čím, na tom nezáleží: Vodka nebo ženy, úsilovné průmyslové budování nebo kolonisování, a třeba budování státu a národa, třeba opájení se revolučními hesly, že měníme dějiny, že odčiňujeme tisícileté křivdy.« Na dně toho všeho je stále iracionální »ničevo«, jinými slovy: Po nás potopa. Když se to podaří, dobře, když ne, také dobře, však je to stejné všecko na konec. Dobro i zlo, pravda i lež, život i smrt, jak vyškrtnete jednou Boha, nic vám nezbude, jen prázdné pokusnictví, při čemž pokusnými králíky jsou lidé a národy. ak.

Taky „apoštolát"

Zamyslí se! Jednej!

Usilujeme o lepší svět! O šťastnou republiku! O skutečnou demokracii!

Bojujeme proti fašismu, byrokracii, kapitalismu!

Bojujeme proti těm, kteří toto nebezpečí podporují!

V tomto úsilí musíme také zaujmout jasné stanovisko k náboženství a církvím. Nemůžeme bojovat proti náboženství. Maršál Stalin řekl: »Boj proti náboženství a křesťanství je marný. Náboženství je věčné, má velkou hodnotu, neboť je svědomím lidu.«

Nebudeme tedy potírat náboženství, ale musíme zaujmout nesmlouvavý postoj k církvi, která pod plášťkem náboženství sleduje své mocenské, politické a protidemokratické cíle.

Čtete noviny? Posloucháte rozhlas? Jestliže ano, pak se dovíte o vatikánské papežské politice:

(Následuje 10 bodů, známých na př. z »Rudého práva«, které není třeba znovu uvádět a znovu vyvracet.)

Pak závěr:

Čech, demokrat, socialista, komunista — musí se rozejít s Římem. Na trvalo. Nelze sedět na dvou cí více židlích.

Rozejít se s Římem neznamená rozejít se s náboženstvím. Máme dnes u nás církve národní, které všemi silami podporují dnešní světové dění a vývoj k socialisaci a demokracii. Je to především církev československá.

Zamyslete se nad tím vším!

Jednejte důsledně!

Jednejte jako věrní Čechové, jako demokraté, jako lidé čestní, jako socialisté, jako komunisté.

ThB Karel Fatka farář čs.

●

Co na to říci? — Všimněme si na př. tohoto: »Nemůžeme bojovat proti náboženství.« Proč? »Maršál Stalin řekl, že to nejde.« Kde a jak to řekl, se již neuvádí. Nás jen zajímá, jak se maršál Stalin stává rozhodující autoritou i ve věcech náboženských.

»Čech, demokrat, socialista, komunista musí se rozejít s Římem.« Známé: »Řím musí být souzen a odsouzen« v novém vydání.

Nejsme zastpisem pro verbování mas. Jinak bychom možná proti deseti bodům domnělého, nedokázatelného kolaborantství Vatikánu uvedli dvacet případů kolaborantství velmi zřejmého těch, kteří se dnes tváří nejrozhořčenější a nejvlastenečtější. Ukázali jsme v minulém čísle, jak církev čs. nazírá na ústřední pravdu křesťanskou, na vzkříšení Páně. A stejně il z celého ostatního křesťanství zbyly jen vnější ceremonie, zbavené ovšem všeho obsahu, vší pravdy.

Všem poctivým lidem, kteří opravdu hledají Boha, klademe tedy otázku: Je náboženství komedie, kde dělám pořád »jakoby«, nebo je to upřímné hledání pravdy, boj se sebou samým o nejvyšší hodnoty životní? Není to však komedie, když na jedné straně, před prostými lidmi, nebo lidmi odnaučenými pořádně myslit a dlouholetými národními zlozvyky navyklými žíviti se frázemi a fangličkářstvím, dělám, jako bych se nelišil takřka ničím než českou řečí při bohoslužbách a při tom:

nevěřil vůbec v žádné zjevení ve vlastním slova smyslu,

považoval Ježíše za obyčejného, třeba ovšem zbožného, ale dávno mrtvého člověka,

mluvil sice o jeho »vzkříšení«, o jeho »vítězství«, t. j. nanebevstoupení, konal »večeři Páně« a jiné ceremonie, protože se to lidem líbí, ale při tom tomu všemu beztoho nevěřil?

nazýval se církví, konal sněmy, uvažoval, jak mám ustanovovat »biskupy«, a při tom věděl, že všechna ta slova mají docela jiný, úplně prázdný smysl, že je to všecko zbytečné, protože si každý může beztoho myslit, co chce, protože není žádných směrnic, žádných měřítek nic jistého, pevného, spolehlivého?

Chceš-li to někdo nazývat pokrok, osvobození ducha atd., může to dělat, ale jenom tak dlouho, dokud chce sebe sama a jiné vědomě klamat.

Poctivý člověk naproti tomu je katolickým křesťanem proto, že celou a úplnou, živou a životodárnou víru v Ježíše Krista, Syna Božího, ukřižovaného a zmrtvýchvstalého zachovala neporušenou jedině církev katolická! Jen ona plní celý jeho odkaz, jen ona koná nejsvětější Oběť a v ní nás s ním spojuje, jen ona béře vážně učení, že je jediný Bůh, že je jediný Kristus a tedy jediné jednotné lidstvo. Jen ona zachovává posvátnou úctu k zjevenému slovu Božímu, jen ona nás vede k pravému, nadpřirozenému životu.

Kdo toto nedovede ocenit, je třtina, a ne katolík, na něhož lze spoléhat. Kdo to však ocenit dovede, kdo dovede rozlišovat pravdu od frází, ten Církev neopouští proto, že se nedohodl s farářem o nájem zádušních polí, ani proto, že papež požehnal někdy Španělsku, ve kterém vládne Franco, ani proto, že v novinách, které dnes jsou a zítra si na ně nikdo ani nevzpomene, se vede právě kampaň proti Vatikánu. (Tato kampaň ostatně teď ustala — každý hlas je patrně dobrý a některý by tím mohl přijíti nazmar — ale může zítra začít znova.)

Katolická církev není stranou, které by stačilo naverbovat před volbami velké davy. Můj Bože, však bychom to dovedli. Nikdo přece tak nedovede lid vést, jako ona, vždyť i tomu se leckterý moderní demagog u ní učil a napodobil to. Ovšem zase jen v prázdných vnějškovostech, bez ducha a pravého života, který jen ona má.

Nám jde o to, přesvědčit lidi, vychovat lidi, obětivést je ke Kristu. A to jde jenom pravdou a láskou. Letáky o opětném sou.ení Říma nás nemohou rozčilovat, mohou nás jen ještě více pobídnout k vytrvání v pravé církvi, protože z nich vidíme, k jakým koncům, k jakému »náboženství« dospěje ten, kdo ji opustí. ak.

SČM a ÚRO

V článku »Svob. slova« »Konec hry na schovávanou« dozvěděli jsme se, že strana nás. soc. odvolává své činovníky a členy ze Svazu české mládeže. Tím končí »jednotné« vedení SČM vinou vedlejších totalitních úmyslů jedné strany.

Jednota české mládeže byla nekomunisty dobře míněna, ale skutečnost zakousela zejména mládež katolická. Nepřímnost »sjednocování« je stále zřejmější. Bylo viděti, že komunističtí činovníci vidí ve sjednocení svůj *zajišťovací a assimilační tábor*. Tento úmysl je rovněž příčinou nezdaru při sjednocování tělovýchovy. Rozprchnutí české mládeže je varovným poplachem u bran sjednoceného odborového hnutí. Je-li marxistickým odborářům jednota ROH tak milou jako nám, pak ať upustí od těch vedlejších úmyslů, jaké se uplatňovaly v SČM. Je přece hotovou věcí, že i v ROH není schůzí (zvaných »aktiva«) a není odborářských kursů, kde by nebyla prosazována výhradně jen ideologie komunistické strany. Je pravda, že stranictví se »potírá«, ale to je proti ideologii nepodstatné, pouhý prach v očích.

Chápeme, že ti, kteří prosákli taktickými názory komunismu, musí býti v úzkosti nad vývojem věcí. Chápeme, že nemohou vidět situaci naším hledíkem, neboť je neznají (jen »svůj« obzor o nás). Ale právě proto ještě včas radíme: *uposlte od toho, co nás rozděluje a pěstujte i vy, co nás spojuje.* Zanechte v »Práci« a »Lidové kultuře« služby schismatického kruhům, románeček inkvisiční a jiných ironických článků. Ale naopak lepší protireakcionářský výsledek bude, když budete nám katolíkům připomínat naše sociální zásady a k nim s námi kráčet. Nevyplývají z hegelovského idealismu, ale z katolického realismu a to něco platí! Z dějin víme, že materialismus nepatří k přirozenosti lidí a proto se nikdy trvale neudržel, nestavme tedy boj náš jenom na této »jedné noze«. Po jedné ze jen chvíli skákat anebo stát, ale nedá se dějinami chodit. Nesledujte osud SČM! Jaroslav Skalík.

Ještě „kazatelnicový paragraf"

K našemu článku v posledním čísle o tom, že zemský národní výbor připomíná kněžstvu v předvolební době ustanovení »kazatelnicového paragrafu«, píše nám čtenář:

Každý zemský národní výbor uznal za vhodné budit v obyvatelstvu země české povědomí právního řádu, pak mohl upozornit pomocnice v domácnosti na to, že podle platného trestního zákona může býti potrestána osoba služebná, která klade do ústí pece dříví k sušení, aby je měla po ruce, že podle platného trestního zákona je trestný ten, kdo chodí s hořící pochodní po dřeněném mostě, mohl též připomenouti, že kočí nebo pacholek, který zapřažené voly nebo koně nezapřažené venku bez dohledu nechá státi je podle platného trestního zákona vinen přestupkem, mohl též upozorniti včelaře na platné přepisy o ochraně občanstva před včelami, obsažené v patentu Marie Terezie z r. 1775, zkrátka mohl upozorňovati na mnoho a mnoho. poněvadž podobných předpisů, jako je »kazatelnicový paragraf« je velké množství a všechny ještě platí. Ovšem něco jiného je platnost a něco jiného je to, čemu říkají právníci obsoletnost, nebo co lépe lze vyjádřiti laicky, že je to zastaralá právní veteš. Dnes, kdy školní osnovy ukládají politické vzdělání žactva od nejnižších tříd, kdy ukládají učitelům, aby žákům vykládali dialektický materialismus, nenajde se jistě žádný soudce v demokratickém státě, — alespoň tomu věříme — který by odsoudil kněze, jenž svým věřícím vyložil stanovisko víry k současným systémům politického myšlení. A ještě něco: Myslíme, že když už zemský národní výbor se dal na činnost misionáře právního řádu, že by spíše mohl upozorňovati na předpisy, které jsou skutečně aktuelní a hodné pozoru, jako na př. dekret o přísném trestání drancování, s nímž se někteří národní správcové a členové národních výborů v pohraničí musí seznámiti teprve z obžalovacího spisu, který jim je ve vazbě doručen. jm.

Křesťanský pozdrav

J. E. nejdůst. biskup královéhradecký Dr. Mořic Pícha nás požádal, abychom upozornili na ustanovení, které vydal v ordinariátním listě své diecése o křesťanském pozdravu.

1. Na všech školách bude vyučováno jednotnému pozdravu »Pochválen buď Ježíš Kristus. Na věky.« Žactvo ho bude užívati v hodinách vyučování náboženství, jím pozdravovat učitele náboženství a kněze i mimo školu, a v kostele. Učitelé náboženství budou dbáti, aby pozdrav byl vyslovován s náležitou úctou.

2. Budiž dále školní mládež naváděna, aby takto pozdravovala rodiče odcházejíc do školy a vracejíc se ze školy v rodinách prakticky katolických.

3. Tohoto jednotného pozdravu budiž dále užíváno ve všech výchovných ústavech katolických.

4. V laických náboženských sdruženích.

5. Kde byl jiný pozdrav zaveden, budiž opatrně a po náležitém poučení nahrazován předepsaným pozdravem církevním.

6. K tomuto pozdravu budťeš naváděni i dospělí praktičtí katolíci a v kostele poučováni o jeho významu a milostech.

7. Budťeš častěji, než dosud se dálo, modleny v kostele litanie k nejsvětějšímu Jménu Ježíš a Srdci Páně.

Konečně poznamenávám, že na pozdrav »Pochválen buď Ježíš Kristus. Na věky« je nyní uděleno 300 dní odpustků a plnomocné odpustky jednou za měsíc, kdo obvykle ho užívá. (Preces et Pia opera n. 647.)

V Hradci Králové, na svátek sv. Jana Kapistrána, dne 28. března 1948.

† Mořic, biskup.

Poznámka. K mému stanovisku došly mne souhlasné projevy od nejdůstojnějších Ordinariátů v Olomouci, v Brně, v Litoměřicích a v Českých Budějovicích a od mnoha kněží.

Marie Šimková, New York:

Bojovník proti fašismu

V jižní části Brooklynu, ve veselém lidovém Bensenhurstu, v ulici rodinných domků, obývaných dělníky a živnostníky, ponejvíce italského původu, ještě před krátkým časem bylo možno potkávati drobného, bělovlasého kněze, s úzkou italskou tváří, který se rád procházival v alejí stromů v ulici 81. prvé. Málokdo z brooklynských sousedů tušil, že tento skromný neznámý starý kněz byl kdysi nejobávanějším protivník italského fašismu a přímý politický soupeř Mussoliniho, zakladatel křesťanské strany demokratické v Italii, Luigi Sturzo.

Ale i když brooklynští sousedé neznali významnou minulost italského kněze, samotářský příbytek Luigi Sturza byl dobře znám newyorským katolíkům a býval často navštěvován katolickými intelektuály, jimž se stal Luigi Sturzo záhy vůdcem a přítelem. Mnoho návštěvníků z nejrůznějších sfér života přicházelo do tichého pokoje v Brooklynu a odcházeli okouzlení osobností starého italského vůdce i jeho hlubokou erudicí ve všech oborech. Dlouhá léta exilu, z nichž poslední byla poznamenaná těžkou chorobou, která ale pranic neseslabila čilost a svěžest duševní, neznamenala nečinnost, ale spíše v samotě a nemožnosti jakékoliv vnější činnosti obrátil se Luigi Sturzo k theoretickým základům svého politického kreda a napsal řadu významných knih sociologických i historických — v posledních létech pak i výklad sociologie ve smyslu theologickém. I v Anglii, i ve Spojených státech našly Sturzovy knihy knihy pozorné čtenáře a těky a měly značný vliv na intelektuální kruhy mezi americkými katolíky. Kromě literární činnosti, byl Sturzo svým čilým zúčastněním se katolického života ve Spojených státech, byť by to bylo i jen jako divák, pozorovatel a rádce — americkým katolíkům velkou inspirací a příkladem.

Ovšem tato tichá léta v Brooklynu byla jen zakončením života, věnovaného cele praktické činnosti a dennímu boji za uskutečňování křesťanských zásad v životě veřejném. Neboť Luigi Sturzo byl především rozený bojovník a tribun lidu.

Narozen na Sicilii r. 1871, Luigi Sturzo již jako mladý kněz a později profesor v semináři v Caltagirone, snažil se úsilovně o hospodářské povznesení chudého lidu sicilského. Povzednutí lidu z bídy bylo mu prostě částí jeho kněžských povinností. Jako rozený vůdce a jasný myslitel, stál Luigi Sturzo brzy v popředí všeho zápasu sociálního na Sicilii a jeho úsilí mělo veliký úspěch. Založil mnoho družstev, organisoval kolektivní boj dělníků — jednou dokonce vedl stávku 80.000 hladovících zemědělských dělníků po tři měsíce až ke konečnému úspěšnému výsledku — a jeho jméno stalo se brzo populární v celé Italii. Od roku 1909 po deset let byl starostou města Caltagirone a jeho působení znamenalo pozvednutí hospodářské úrovně všeho lidu i zvelebení celé obce. Když v r. 1919 papež Benedikt XV. zrušil »Non expedit«, zákaz pro italské katoliky nezúčastnili se politického boje (tento zákaz trval od r. 1870) založil Luigi Sturzo katolickou stranu italskou »Popolare«, lidovou stranu, v programu podobnou československé straně lidové. Stačí jen připomenouti, že tato strana bojovala vždy proti fašismu, a že Luigi Sturzo byl vůdce významné snad nejvlivnější v celé předfašistické Italii. Sám pro sebe nikdy neopřítal ministerské křeslo, a přál si vždy být v pozadí, ač jeho vliv byl známý a tak veliký, že při vzniku fašismu byl tento skromný sicilský kněz nejobávanějším odpůrcem Mussoliniho v celé Italii.

Luigi Sturzo předvídal do všech detailů nebezpečí fašismu, varoval Italii a italský lid a snažil se pracovati proti Mussolinimu jak jen to bylo možno. Když byl pronásledován, a když bylo učiněno několik pokusů o jeho zavraždění, Luigi Sturzo se dobrovolně vzdal svého místa jako sekretář strany lidové, aby usnadnil možnost existence pro stranu vůbec. Roku 1924 odejel do Anglie, a odtud v r. 1940 do New Yorku. Po celou dobu války, ale již před válkou byl Luigi Sturzo ve stálém styku s italskými katolíky, patřil vždy k nejlépe informovaným lidem o situaci v Italii.

Italská strana lidová, která po válce změnila své jméno na jméno Křesťanská demokratická strana italská — je dnes velká nadějedemokratické Italie. Luigi Sturzo dívá se na celý vývoj své strany a na vývoj všech podobných křesťanských stran v Evropě s velkou důvěrou a velkou nadějí. S obzvláštním přátelstvím pohlíží Luigi Sturzo k Československé straně lidové, a rád vypravuje o svém setkání s Monsignorem Šrámkem na sjezdu stran křesťansko-demokratických v Anglii. Jako téměř všichni vůdci stran křesťanských v Evropě, i Luigi Sturzo zastává názor, že dnes je nutno postavit strany tyto na basi co nejširší, aby se umožnila spolupráce s nekatolíky, pokud jsou smýšlení demokratického Strany křesťansko-demokratické mají být strany pokrokové, které na jedné straně usilují o radikální reformy sociální, současně však hájí svobodu jednotlivcovu na základech křesťanských a jsou tím proti jakémukoliv totalismu.

Pohlížeje ze své brooklynské samoty na zmatek všeho světa, Luigi Sturzo dnes více než kdy jindy věří ve správnost všech svých bývalých bojů a ve vítězství křesťanských principů. I když mu dosud choroba znemožnila připravený odjezd do Italie, je Luigi Sturzo ve stálém styku se stranou křesťansko-demokratickou v Italii a je považován za jejího duchovního vůdce. Není pochyb o tom, že v příštích letech bude význam učení Luigi Sturza růsti a že jeho sociologická díla, dosud málo známá, kromě Spojených států a Anglie, ovlivní i příští generace. Neboť politický boj proti italskému fašismu, byl jenom částí životního díla Luigi Sturzího, jehož hlavní smysl a význam leží v positivní práci pro uskutečnění sociálního učení Církve a promítání nauky křesťanské do veřejného života.

●

DRAF

Draf — to je novinářská zkratka jména dra Alfreda Fuchse, nejznámějšího českého konvertity, náboženského filosofa, katolického horlivce, muže s nejzázračnější pamětí a s nejlepším, suchým a opravdu neodolatelným humorem. Před několika dny vzpomněli bratří benediktini jeho života i mučednické smrti v Dachau. Fuchsovo dílo zhodnotí a zařadí theologové, filosofové i literáti a obáváme se, aby v samé učenosti a dogmatech nepřišly nazmar plody jeho vtipu. Jako na příklad: Ve Společenském klubu seděli dva úřední potentáti s drem Fuchsem a přeli se o to, kdo z nich je nejpopulárnější. První potentát dal k lepšímu, že v Londýně na frekventované ulici dal král všech Britů zastavit šestispřeží, jen aby mu mohl stisknout pravici. »To nic není,« namítal druhý pán, »při sokolském sletu kroužilo nad tribunou, kde seděl deset tisíc lidí, letadlo. Pilot pak na letišti nadšené hlásil, že s pocitem radosti poznal tiedrem v tisícihlavém množství právě mne.« »Tak tak,« pokynul hlavou Draf. »To já stál jednou s Jeho Svatostí papežem Piem XI. ve Vatikáně a najednou slyším, jak nějaký kolemjdoucí povídá svému příteli: »Prosím vás, kdo je ten velebníček, jenž stojí s dr. Alfredem Fuchsem?« Pánové kapitulovali a rozdílem několika tříd zvítězil Draf. (Svob. slovo) mt.

Pane, dej nám Pastýře!

P. Jan Ev. Urban, O. Fr. M.

Jubileum Brnenchovo, na nějž jsme vzpomněli v minulém čísle, minulo jinak, jak se zdá, úplně nepovšimnuto. V té nevšímavosti se jeví, podle našeho mínění, značný nevděk českých katolíků. Nemáme přece takový nadbytek vynikajících osobností, abychom nepotřebovali pohledu na oznešené vzory, vzešlé z našich řad. Je jasné, že všechno v Brnenchovi netřeba napodobiti. Ale totéž je třeba říci i o jiných, ještě větších postavách. Methody se mohou měnit, duch však oživuje. A duch Brnenchův je ryzí katolický duch, v mnohém tak moderní, na př. v jeho obnově liturgické, ve které ani dnes nejsme mnohde tak daleko, kde on byl před 50 lety. Ne, ne, nebuďme nevděční! Pozn. red.

Výrazné osobnosti, když odcházejí z tohoto života, stávají se pro budoucnost typy a ideály. Může se zapomenout na pouze lidské jednotliviny jejich života, jako se u světla zapomíná, z čeho je živeno. A vyhne-li se historie jednak nevěcnému idealisování, jednak nedbání všedního života takových osobností, pokud i v něm jest určitá velikost nebo výraznost, nemůže ji mít nikdo za zlé, že hledí hlavně na typičnost takové osobnosti. Jestliže by se vytýkalo pozorovateli, že vkládá do osobnosti vlastní potřeby a touhy, není třeba dbát takových výtek, jestliže své touhy opravdu nalézá splněny v ní a sbírá je i s určitým úmyslem. Neboť řídicím motivem musí býti pravda a skutečnost, a když jsou splněny, není chybou vybrati si v historii to, co člověk právě potřebuje. A myslím, že není věřícího muže ani ženy dnešních dnů, kteří by s rostoucí dychtivostí neočekávali budoucí pastýře-biskupy v naší vlasti a kteří by k nim nevpírali určité své tužby. A dokud jich ještě není, jest jedině možno tyto tužby vysloviť.

Sté výročí narození královéhradeckého biskupa Eduarda Jana Brynycha jest příležitostí, aby tyto tužby se projevily. Vždyť tento biskup jest opravdu zjevem v dějinách českých biskupů výjimečným, výrazným. Není nám tajemstvím, že smutkem Církve katolické v nedávné minulosti a příčinou jejího obranného stavu v českém národě byli právě biskupové, kteří po dlouhou dobu byli ustanovováni pod rozhodujícím vlivem světské vlády, příliš často německé národnosti, dosti často šlechtického původu a tedy z toho všeho značně vzdáleni od skutečného života lidu a národa. Snad není nutno zdůrazniti, že samozřejmě jest biskup především nástupcem apoštolů, nesoucím jednak svěcení, jednak světovou nauku evangelia, a tedy že národnost nerozhoduje. Ale nikdo nebude tvrdit, že jest úplně jedno, je-li v Čechách biskupem Číňan, v Německu Čech, ve Francii Němec a v Italii Maďar. Víme, že jde o otázku nikoliv zásadní, nýbrž praktickou, ale právě také nesmírně účinnou. Tedy to jen jako obranu proti domněnce, jako bychom chtěli národnost zdůrazňovati jako řídicí moment ve vedení Církve.

Avšak právě tím, že biskup Eduard Jan Brynych došel biskupského stolce z jiného než obvyklého prostředí, že byl z lidu, to mu právě dodalo oné účinnosti, jejíž stopy po sobě zanechává. Nejde o to, abychom historicko-kriticky opakovali data a fakta jeho života. Jde spíše o celkový pohled, jde spíše o celkový dojem a ducha, které vanou a září z jeho celé osobnosti a života. Třebas nelze ani konkrétně poukázati na určitou událost, přece ukazuje jeho osobnost nepopiratelně vlastnosti, po nichž toužíme u každého biskupa: otcovská, lidová a apoštolská povaha jeho osobnosti.

Všichni mohutně toužíme, aby náš biskup byl životně, úzce spojen se svým stádem. Aby nestál vysoko, odloučen, mimo ně. Neboť jinak necítí celou skutečnost života, nezná a necítí skutečné potřeby všedního dne a při nejlepší vůli řídí se předpoklady, které nejsou. Otec jest hlavou rodiny, ale hlava jest spjata s tělem.

Otcovská povaha neznamená slabost, nýbrž naopak pevnost a řízení, ale spjaté se skutečností, milující stádo jako hlava miluje své tělo a cítí s ním. Lidovost neznamená popularitu ani nízkost, ale jest opakem mocenského smýšlení a dojmu. Neznamená neučenost, nýbrž naopak, velkou, hlubokou učenost, prohlédající dno problémů a ne jen povrch, takové vzdělání, které se umí podávat pochopitelně i lidu, což jest těžší a žádá větší hloubku znalosti než odborná mluva.

Lidovost u biskupa, jak po ní věřící člověk touží, jest touha po sv. Augustinu, o jehož učenosti není jistě pochyby a který přece seděl celé dny ve své basilice a hodiny a hodiny lidově přednášel nejtěžší pravdy lidu, proudícímu stále kolem jeho stolce.

Apoštolská povaha u biskupa jest touhou, aby byl naplněn životní víry, životní a mocí evangelia a nikoliv jen mocí byrokratických práva a suchých předpisů. Aby byl duch více než litera. Aby hořel oheň víry a lásky. Apoštolská povaha jest touha, aby biskup v celé šíři a hloubce a plnosti vystihoval veškeré kritické momenty dnešní doby a jasným okem viděl, oč dnes jde. Znamená skálopevnou statečnost v zásadách Krista a Církve, neuhýbající bouřím ani svodům. — Snad jsme se ve své touze rozběhli příliš dům. — Snad jsme se ve své touze rozběhli příliš dům. Ale snad ne příliš. Neboť, jak jsme pravili, celkový pohled na jeho osobnost, život, způsob řeči, na jeho spisy, působí tímto dojmem, že nebyl vzdáleným knížetem svého lidu, ale spolužijícím, spolutrpícím a spolubojujícím otcem. Že nebyl nedotknutelný pro rány, ale že je spíše sám zachycoval. Že miloval své kněžstvo jako to píše, co by slavnostní charakteristiku, životopisec o svatém Karlu Boromejském. Že byl lidový, neboť byl z lidu, a svou povahou mu zůstal blízkým a zůstal v něm. Že byl apoštolský, o tom svědčí jeho populární spisy, jeho »Oltář«. A těmito tužbami uctivámě dosti jeho jasnou památku a jsouce přesvědčeni, že je v nebesích u svého Pána, prosíme ho, aby se s ostatními našimi svatými patrony přimlouval, aby naše vlast byla hodna dostati a dostávati biskupy, kteří by nejdokonaleji proměňovali náš lid a národ ve všech stavách i jednotlivcích v dokonalé křesťany.

Od deseti k pěti

Bylo oznámeno, že sv. Stolice jmenovala Msgr Saveria Rittera internunciem v Praze. Tentýž Msgr Ritter byl před tím u nás nuntiem. Protože dnes však nechce naše vláda uznati zástupce sv. Stolice za stařešinu diplomatického sboru, budeme mít místo nuncia jen internuncia, to jest místo velvyslance jen vyslance. Nuncius je doyenem diplomatického sboru ve všech státech, protože je zástupcem nejstaršího suverénu kulturního světa. Toto čestné prvenství je mu zaručeno mezinárodními úmluvami. Odepřeli-li jsme mu nyní tuto hodnost, je to nový důkaz naší netradičnosti, naši snahy předělávat stále smysl dějin a dělat si jej jednou tak a po druhé onak, dnes na př. podle našich násilných theorií o historickém materialismu.

Je to nevděk vůči sv. Stolici i ze stanoviska čistě československého. V době, kdy jiní k nám posílali jen vyslance, posílal k nám Vatikán nuncia, velvyslance, stejně jako ke všem velmocem. V době mnichovské krise byl to jedině papež Pius XI., jenž odsoudil nespravedlnost oněch neblahých rozhodnutí. Přátel máme málo, jsme rádi, když nám někdo sympatie projeví, jsme rádi, když na př. vyhráváme aspoň mistrovství v košíkové, ale jak nás chytne naše husitské furianství, děláme jednu hloupost za druhou.

Toto upření práv zástupci sv. Stolice je novou urážkou katolického cítění tolika československých občanů, je to nové popření ducha a jeho prvenství ve prospěch hrubé, čistě pozemské síly, jejíž brutálnost zároveň však i vratkost a nespolehlivost jsme tolikrát poznali v minulých letech, že to zapření kulturních základů společenství národů, oněch základů, kterých jsme se všichni, i s vůdci sovětského Ruska, tolik dovolávali ve dnech, kdy nacistická bestie chtěla všechno pohltit svou nenasytnou tlamou. Bestie byla poražena, blesky Nejvyššího ji smetly, my však se vracíme ke své hloupé soběstačnosti a všelijakým zlatým telatům, jako Židé na poušti, dnes říkáme: To jsou bohové, kteří tě vyvedli z Egypta.

I z tohoto případu je vidět, jak velice jsou katolici při nastávajících volbách povinni uplatnit svůj vliv, aby jej pak uplatnili i ve státní politice a vnesli do ní více slušnosti a úcty k duchovním základům evropské kultury.

Maminkám

M. Holková

Než se poupě rozvije...

Vaše děťátko je roztomilé. Chcete, aby bylo zdravé, hezké a jednou v životě hodně šťastné, proto mu věnujete tolik péče. Po celé dny a někdy i noci se staráte o jeho potřeby. A přece — nezapomínáte na něco důležitého? Na to hlavní a nejpotřebnější pro jeho šťastnou budoucnost?

Jako nerozvité poupě čeká duše dítěte na vláhu láskyplné výchovy, jež by jí dala rozkvést a dozrát v silný, krásný charakter.

A tak nejen tělo, ale i dětská duše byla svěřena vaší mateřské péči. Jste za ni odpovědny Bohu i národu. To zavazuje každou matku důsledně a cílevědomě dítě vychovávat, neponechávat duševní růst dítěte náhodě a pouhému vlivu prostředí.

Kdy s výchovou dětské duše začíti?

Jakmile se dítě začne vyjadřovat ve větných celcích, je u něho dostatečná vnímavost a soudnost, aby se mohlo začít se systematickou výchovou jeho charakteru. Zpravidla je tomu tak již ve věku dvou let. Na dvouletém děcku pozorujeme již zřetelně se rýsující náznaky jeho vrozených povahových vlastností. Ano a Ne, které takový capart dovede vyslovovat velmi kategoricky, nás přesvědčuje o dosti vyvinuté vůli rozhodovat se pro to či ono. A výchova charakteru spočívá právě na principu, zaměřit vůli jedince k tomu, aby pro vše dobré říkal Ano, a pro zlé mál jasné Ne.

Jako ve výchově vůbec, tak i zde při výchově těch nejmenších je velmi důležitý prvek náboženský.

Jen prostě dítěti přikazovat: To smíš nebo nesmíš, určitě se potká s velkými nesnázemi tam, kde rodina používá jen laické výchovy. Dítě v tomto věku nemá smyslu pro rodičovskou autoritu. Pouhé zákazy a příkazy se snaží změnit křikem a pláčem. Obvykle se mu to povede. Jindy si rodiče vypomáhají tím, že dítě plácnou anebo mu naslibují něco, co pak zpravidla nesplní. Tělesný trest musíme považovat za nejnižší a nejposlednější výchovný prostředek. Může mít účinek ihned, ale jako každá negace nepřináší nic k stavbě charakteru. Zastrašuje, ale nepostihuje. O tělesných trestech si více povíme jindy.

Zapojme do výchovy nejmenších motivy náboženské a situace se hned mění. Dobře tu slouží pud napodobovací, který je u dítěte silnější nežli u dospělých. Vyprávěním o Ježíškovi dostane se dítěti vzoru, který rádo napodobí, je-li k tomu správně vedeno.

Nedělejme si starosti, jak do toho. K této náboženské výchově nepotřebujeme theologická studia, ale zato trochu vyprávěčské dovednosti a hodně trpělivé lásky k dítěti.

Nemyslím, že by dvouleté dítě bylo schopno rozumět, začnete-li jeho náboženskou výchovu povídáním, že v nebi je Pánbíček a pod. Slova nebe a Bůh jsou pro takové dítě jen slova, prázdný zvuk, protože pro abstraktní pojmy nemá naprosto žádného smyslu. Navíc tu riskujeme, že tento prázdný pojem Pánbíčka s ním poroste až do dospělosti a nebude-li později sám rozšiřovat své náboženské vědomosti, zaveďte to k omylu, tak častému v dnešní době: považovat náboženství za formu bez hlubšího obsahu.

Dítě dobře chápe a rozumí tomu, co je mu blízké věkem, velikostí a prostředím. Z náboženských pojmů jsou mu nejbližší Ježíšek a andílkové. Proto, když se dětí modlí, modlí se nejraději k Ježíškovi a k andělu Strážci. Ježíška si představují jako chlapečka ze svého prostředí (nezapomeňte povědět jeho obrázek nad dětskou postýlku) a když o Ježíškovi řeknete, že všechno vidí a všechno slyší, tak se tomu dítě nikterak nediví, vždyť teprve objevuje svět a všechno kolem, co pro nás je už dávno všední, pro dětskou duši je hotový zázrak. Proto o jeden div méně nebo více dětskou soudnost nijak neznepokojuje. Ježíškova všeobdoucnost je dětské vnímavosti v tomto věku faktem tak prostým, jako že květina voní. Je zde schopnost absolutní víry (proto řekl Kristus, že máme být jako děti, chceme-li vejít do jeho království), intensita této víry pak závisí na umění vychovatelů — co nejvíce si získat lásku dětského srdce. Totiž čím dítě na dospělém více lpí, tím je přístupnější jeho výchovným slovům. Proto jsem se zmínila na začátku o trpělivé lásce. A proto také nedoporučuji tělesné tresty, neboť je může udílet také láska, ale určitě ne trpělivá. Trpělivá láska jistě vymyslí vhodnější kárný prostředek, který by nezvykal děti vymáhat právo násilím (v tomto případě je vymáhána poslušnost bitím, později se snaží takto vychovávaní jedinci vymáhat své právo také násilím a domnívají se, že jednají správně, jak jsme toho byli svědky v době okupace). Samozřejmě citový vztah se tělesnými tresty neutužil.

Ukazujeme dětem obrázky s Ježíškem. Vyprávíme hodně o událostech v Betlémě, o útěku do Egypta a vše, co o dětství Ježíškově víme. I při vyprávění příhádek se u nejmenších dětí setkáváme s úkazem, že si přejí slyšet do nekonečna stále tutéž pohádku, aniž by jim zevšedněla. To proto, že pro ně je vše tak úžasně nové, že se toho nemohou nasytit. A tu jsme ve výhodě, že na velmi dlouho vystačíme dítěti vyprávět o Ježíškovi, aniž bychom vyčerpali téma. Pak ovšem po celý den při každé vhodné příležitosti jemně motivujem své příkazy a vedení dítěte předcházejícím vyprávěním. Na př. dítě nechce do postýlky. »Teď si budem hrát na Betlém. Tvoje postýlka jsou jesličky, dáme do ní spinkat Ježíška, ano? (Položíme tam malý obrázek.) A ty si hajneš k němu, viď? Ovečka, kterou pastýři přinesli, také spinkala u Ježíška. Tak a teď ovečka zavře oči, Ježíšek také. A já vám místo andílků pěkně zazpívám.« Dítě usne jistě bez pláče. A jindy připomenem: »Ježíšek to vidí!« »Ježíšek nikdy nezlobil.« Ale nezapomeneme také často pochválit: »To má andělíček Strážný radost, že jsi byla hodná!« a pod.

To, čemu u dítěte říkáme velká fantasie, je vlastně schopnost čisté duše, vidět prapodstatu věcí, která se u dospělých jen ve vzácných okamžicích zjevuje světcům a básníkům. A proto Ježíškův obrázek viděný očima dětské duše není obrázek, nýbrž Ježíšek. Mluví bezprostředně k dětskému srdci a dítě může mluvit s ním jako s jiným věcmi: hračkami, květinkami nebo zvířaty. A právě tato vlastnost je nám nápomocna při náboženské výchově dítěte v době předškolní tak, že nám stačí jen si ji uvědomit a účelně ji podporovat. Není třeba říkat dítěti, že Ježíšek je v nebi (svou všudypřítomností je přece také zde), ale je nutno již nyní upozorňovat dítě na Eucharistii. Ovšem dětsky přístupným způsobem. Na př.: »Ježíšek také bydlí v kostele. Má tam na oltáři domeček se zlatými dvířky. Tomu domečku říkáme svatostánek. A v tom domečku místo jesliček je zlatá postýlka. Ale není to postýlka jako tvá. Ježíškova postýlka je postavena jako zlatý kulatý rámeček. Říká se tomu monstrance. A v tá postýlce místo peřinky má bílý koláček, takový posvěcený chlebíček, kterému říkáme svatá hostie. A v té bílé peřince se Ježíšek celý schoval, lidé ho nevidí, ale on dobře vidí, kdo ho přišel navštívit do kostela a má z toho radost.« Takto připravené dítě se bude na návštěvu kostela těšit a první dojem, že hlavní místo v kostele je svatostánek, zůstane mu většinou na celý život. O sv. Terezii Ježíškově se vypráví, že v dětství nikdy neříkala: »Byli jsme v kostele.« Vždy radostně hlásila: »Byli jsme navštívit Pána Ježíše.« (Dokončení příště.)

Po šestileté přestávce zahajují katoličtí studenti v letošním roce opět své prázdninové osady. Budou uspořádány čtyři, každý po dvou turnech.

1. V Kostelním Vydří u Dačic pro studenty vyšších tříd.
2. V Luhačovicích pro studenty nižších tříd.
3. V Předklášteří u Tišnova pro studentky vyšších tříd.
4. Ve Šternberku pro studentky nižších tříd.

První turnus bude od 24. června do 13. července, ve Předklášteří, kde bude od 1. do 20. července. Druhý turnus bude vždy od 22. července do 10. srpna.

Denní pense je 36 Kčs. Účastníkům prázdninových osad se poskytne nejen zotavení tělesné, ale i duševní. O hospodářskou stránku se budou starati skoro vždy řeholní sestry, o pedagogické a duchovní vedení profesoři a řeholníci.

Přihlášky nutno podati nejpozději do konce května na studentský odbor Zemského ústředí Svazu Charity v Brně, Orlí 20 (telefon 19267), který poskytne všechny další informace.

●

Exercicie ve St. Boleslavi. Květen: 28. V.—1. VI. pro ženy a dívky — Červen: 21.—26. pro muže a jinochy.

V Černošicích nad Labem se konají duchovní cvičení pro jinochy od 7. června večer do 10. června večer. Poplatek dobrovolný. Potraviny nebo potravinové lístky nutno vziti s sebou! Přihlášky přijímá nejdéle do 3. června 1946 Exerciční kancelář v Hradci Králové, Jiřikova 238.

Nový duch školy

Ministerstvo školství a osvěty vydalo 30. XI. 1945, č. 10 584 *Přechodné učební osnovy pro školy obecné, měšťanské a střední*. V úvodě se praví: »Tyto osnovy jsou pracovány v duchu vládního programu, který vyžaduje důsledné demokratisace škol, aby byl veškeré mládeži umožněn přístup k vyššímu vzdělání a aby byl zlidověn systém výchovy a povaha kultury.«

S těmito zásadami souhlasí zajisté každý pokrokový člověk. Jak je splňují nové učebné osnovy? Vezměme jako zkušební kámen vyšší gymnasium, kde se tyto zásady ukáží zajisté nejjasněji.

Vidíme tu některé nové předměty: ruština, politická výchova; v rozdílových předmětech i výtvarná výchova, nepovinná výchova hudební, latina, která začíná ve škole druhého stupně v typu A (gymnasium) již ve druhé tř. 4 hodinami, má na třetím stupni téhož typu v 5. a 6. tř. 5 hodin, v 7. a 8. třídě 4 hodiny týdně. Ke cti přišla čeština dokonce a 5 hodinami v celém třetím stupni typu A. To jsou kladné přínosy. Jako zápor počítejme, že na tomto stupni vůbec není zmínka o náboženství. Snad proto, že jako pro nepovinný předmět »platí dřívější osnovy«.

Nyní zrevidujeme osnovy některých předmětů. Z věd, které bezpečně dosáhly světové úrovně, je zajisté česká věda historická. Kolik práce, bojů, kritik a objevů, představuje česká otázka o smyslu našich dějin. Nuže, po tom všem v podrobných osnovách pro dějepis není ani stopy. Za to je tu stopa nového importu — historického materialismu. Kdyby tento směr jen prohloubil, obohatil, zdůraznil dosud zanedbané dějiny sociální, byl by to zajisté přínos. Ale historický materialismus našel všeobecně platný klíč, nejhlubší smysl dějin v tom, že materiální život společnosti je prvotný, duchovní život druhotný. Z materiálních pak podmínek hlavního činitele »spatřuje historický materialismus v způsobu dobývání prostředků k životu, nezbytným pro existenci lidí, v způsobu výroby materiálních statků — potravy, oděvu, obuvi, bydliště paliva, výrobních nástrojů«. Zavrhovali jsme jako vodítko při periodisaci našich dějin umění, zjev nepoměrně složitější než výroba materiálních statků; že by toto nové kriterium bylo lepší?

Jak vypadají české dějiny v tomto novém pojetí? Ze 40 themat pro 5.—8. tř. uvádí vlastní dějiny heslo č. 7: »Nástup Slovanů (za rozkladu starověké soustavy hospodářské, sociální, politické a duchovní v době stěhování národů)«. Tedy první znak je změna hospodářská. Osnovy mluví jen o rozkladu; o tom skutečně novém, co vznikalo a co je vlastním dělitkem starověku a středověku, o novém duchovním společenství, se mlčí; patrně proto, že se to nohodí do předem stanovené theorie dějin.

Jaký zmatek v pojmu a typování kultury osnovy zavádějí, vidno z těchto hesel: »11. Feudální zřízení české společnosti; románská kultura.« — »13. Hospodářský a sociální přerod české společnosti v 13. stol. (vzestup církevního a panského velkostatku v době rytířské kultury, děčba práce a peněžní hospodářství a vznik měst za německé kolonisace, polosvobodné selství)«. — »15. Stavovské rozvrstvení české společnosti ve 14. stol. (stav panský, rytířstvo, měšťanstvo a hierarchie); gotická kultura.« Jak cenné by mohly být některé náměty jako doplněk dějepisného obrazu doby; takto jsou však jen násilně uzpůsobena »feudální zřízení« — »velkostatky« — »stavovské rozvrstvení« v jakési stadia a nadto jako určující prvek pro kulturu románskou, »rytířskou« (?), gotickou. Ostatně i v duchu marxistickém je tu nedostatek; na př. cechy, jejichž význam oceňují právě marxisté, nejsou ani jmenovány.

Česká reformace je zase jen dialekticky zhodnocena jako »průlom do ideového universalismu západního světa« (č. 17), ač »průlomé« proti západu ji tehdy neurčoval a ač sama chtěla právě tento universalismus, jenže vyšší a čistší.

Doba barokní, prohlášena nedávno za fašistickou, dostala v osnovách tuto chmurnou podobu. »24. Český národ v době pobělohorského úpadku (panská výroba agrární, merkantilismus; vykořisťování našich zemí vídeňským centralismem za války s Turky a s francouzským imperialismem: germanisace a protireformace v době barokní kultury a despotického absolutismu umrtvují český národ)«. Zase nové poznatky, zcela ilstě, ale v jakém slavném rouše a v jaké funkci! »Agrární výroba« je rozlišujícím znakem doby barokní? Barokní kultura nemá vlastní místo a jedině, co lze o ní říci, je, že germanisace a protireformace umrtvovaly český národ?

Nový rozmach nezačíná zase ničím jiným než »hospodářským a sociálním vzestupem lidových vrstev českých v době josefinského osvícenství« (č. 26.). Potom následuje obrození národní za metternichovské reakce, jehož základem je zase »hospodářský vzestup selských vrstev a silení měšťanstva atd.« Pak mnoho podobného, až k č. 35: »Druhá světová válka (světová hospodářská krise a imperialismus kapitalistického světa příčinou krise světové organisace politické, kapitalistické reakce fašismu a nacismu a její útok na bezpečnost světa.« To už nejsou ani osnovy, to se zdá snůška žurnalistických frází. Jak možno tak banálně charakterisovat nejsoudnější chvíle našich dějin?

Jak vidno, nové osnovy dějepisu vůbec nezhodnocují naše rvze české dějinné bádání, nýbrž natahují naše dějiny na mechanicky přejaté Prokrustovo lože historického materialismu. Činí to s prostoduchostí, která by jistě zarazila i skutečného historického materialistu, neboť tu vůbec chybí zdůraznění idejí, »nesmírný organisující, mobilisující a přetvářející význam nových idejí, nových theorií, nových politických názorů, nových politických institucí« (Stalin).

Jsou tedy tyto všechodné osnovy dějepisu podstatným krokem zpět, nikoliv vpřed.

Josef Zvěřina.

(Pokračování.)

P. Bedřich Muckermann S. J.

V Montreux ve Švýcarsku zemřel dne 2. dubna P. Bedřich Muckermann S. J. Je znám jako průkopník v novém, hlubším, modernim katolickém chápání světových literatur. Projevil — snad jako žádný jiný Němec a jako žádný jiný západník vůbec — neomezené uznání pro vrcholná díla slovanských literatur. Nebál se na př. srovnávati Mickiewiczova Pana Tadeáše s Homérem a dáti mu přednost, nebál se prohlásiti Dostojevského za největšího básníka 19. století. Je rovněž znám svým nesmlouvavým odporem k nacistickému režimu. Dávno před válkou musil prchnouti před Gestapem, zdržoval se v Rakousku, v Italii, v Holandsku, vůbec musil prchati vždy dále a dále před stále se roztahující nacistickou hydrou. Zůčastnil se také několikráte akademických týdnů v Praze, r. 1937 byl přijat presidentem Benešem v soukromé audienci. Tehdy byla naše republika již jediným ostrovem demokracie, kterou on jako křesťan a jako pravý umělec tolik miloval. — Vzpomínám na jednu takovou episodku, tehdy z r. 1937. Bylo to začátkem října, byl krásný, slunečný podzim. Vypravoval nám jednoho dne: »Včera v podvečer jsem se díval s nábřeží na vaše Hradčany. Slunce právě zapadlo a klid večera se pomalu rozkládal na toto panoráma, jediné na světě. Bylo mi tak dobře, a vůbec je mi tak dobře tudy v vás. Dá se tu přece jenom jinak dýchat. Děkujte Bohu za svou demokracii!«

Nad čerstvým hrobem tohoto křesťanského bojovníka si tedy znovu uvědomujeme, jakým dobrem je pravá demokracie a přispějme v neděli svým hlasováním k tomu, aby naše Hradčany zůstaly skutečně jejim hradem a majákem. ak.

Catholic Herald a my

V souvislosti se záležitostí profesora Kolakoviče referoval anglický Catholic Herald o náboženských poměrech u nás a na Slovensku způsobem, kterým jsme nikterak nebyli nadšeni. Čeští jesuitští bohoslovci, kteří studují v Anglii, cítili také nesprávnost takového referování a poslali proto redakci časopisu tuto opravu:

»Heythrop, 8. dubna 1946.

Ctěný pane! Dovoluji si Vám sděliti mínění několika českých bohoslovců a kněží Tovaryšstva Ježíšova vzhledem k nedávným článkům o Československu, uveřejněným v Catholic Herald dne 29. III. a 5. IV. Jsme v Anglii od listopadu min. roku, jsme však dobře informováni o náboženských a politických událostech ve své vlasti. Čerpáme své informace z náboženského a politického tisku a kromě toho z přímých zpráv našich přátel. Zajímá nás samozřejmě, jak píše anglický katolický tisk o Československu. Očekávali jsme objektivní zprávy, ale bohužel ve shora zmíněných článcích jsme se setkali s mnohými údaji nesprávnými a přehnanými. Upozorňujeme pouze na to, že profesor Kolakovič není Jesuitou, že Dr. Bohdan Chudoba nebyl uvězněn a že zpráva o teroru, tiskové nesvobodě a tyranii v Československu nám byla úplně nová. Nevíme, kdo je anonymním dopisovatelem Vašeho časopisu, ale jsme přesvědčeni, že jeho útoky na presidenta Beneše a na československý stát jsou urážlivé a že plynou z neodůvodněných předsudků. Divíme se, zda tímto způsobem je vhodno projevovat své sympatie českým a slovenským katolikům.

Známe velmi dobře obtíže českých a zvláště slovenských katolíků a je samozřejmé, že je naším přáním, aby tyto obtíže byly brzy odstraněny co možná v nejdokonalejší míře. Avšak v zájmu pravdy a v zájmu katolíků samotných musíme odmítnout způsob, jakým se Catholic Herald pokouší jim pomáhat. Podle našeho mínění takový způsob jednání nemůže nikterak pomoci, nýbrž pouze ještě škodit katolické věci.

Váš oddaný

Josef Bilik S. J.,

Heythrop College, Chipping Norton, Oxon.

Redaktor Catholic Herald odpověděl prý bohužel i na tento dopis tvrzením, že Kolakovič jesuitou je, že dr. Chudoba zavřen je, že on je dobře informován. Ovšem informace mu dodává kdoví kdo.

Úvaha předvolební

Vynalézavost předvolebních propagátorů je úžasná. Strany se předstihují množstvím a pestrostí a duchaplnosti svých volebních plakátů. A kdo ví jaká překvapení nám ještě nechystají na poslední týden. Včera večer jsem na př. šel po Jiráskově mostě a viděl, jak se tam několik lidí hmoždí s upevňováním velkých kruhovitých štítů s červenou čtyřkou na bílém poli. Na pilířích mostu, nad samou Vltavou mají všem volat do duše: Nezapomeňte! Volte čtyřku! Jiných vynalézavostí a jiných figlů si všimli na př. na kandidátních listinách. Mnozí z pánů kandidátů si tam připsali zaměstnání a povolání, která už po desetiletí nevykonávají. Ministr je třeba hornikem a pod.

A člověk si vzpomene na sv. Pavla, na jeho závodnická přirovnání a jeho závěry o věnci porušitelném, za nímž běží jedni, a o věnci nevadnoucím, o němž máme uslovat my. — My ovšem nejsme stranou a chraň Bůh, abychom chtěli stejnými triky získávat lidi pro Krista. A přece pravost naší víry by se také měla projevit činností, činností do úpadu, měla by také projevit neochabující vynalézavostí, jak se dostat k duši moderního člověka, jak ji pochopit, měla by se projevit ve stálém zvyšování vědecké úrovně veškerého našeho apoštolátu a umělecké krásy naší liturgie a všech našich veřejných náboženských projevů. Ale jak zřídka se setkáme s takovým duchem! Kéž bychom poznali, jak opojně krásné je udřít se ve službě Kristově, strávit se v ní s nenucenou samozřejmostí a s úsměvem, hostova jako svíce na oltáři. ak.

Z domova a z ciziny

V den voleb bývalo u nás zakázáno prodávati lihové nápoje. Jistě proto, aby volící vykonávali svoji volbu jedině pod dojmem klidného uvažování, beze všech umělých, člověka nedůstojných vzpruh a narkotik. Člověk ovšem může jednati nejen pod vlivem opojení alkoholem, nýbrž i jiných, často ještě zhoubnějších vášní. V každém člověku někdy dřímá krvelačná šelma. V novinách oznamují, že ve dnech 23. a 24. května bude vynesen rozsudek nad K. H. Frankem. Myslím, že tento slavnostní závěr Boží spravedlnosti v dějinách národních by se měl konat s důstojnou vážností a klidem. Pán sám je soudcem a soudce lidský je jen tehdy hoden tohoto jména, považuje-li se za svědomitého vykonavatele zákonů věčných. Jsou dny, v nichž ho rečka předvolební jistě dostoupí svého vrcholu, vhodny k tomuto historickému aktu? Nebudou jim vášně již tak dost zdrážděné, rozdmýchány ještě nebezpečněji? Není to tedy mnohem horší než prodávat lihové nápoje? Nebylo by tedy v duchu pravé demokracie odložiti rozsudek nad Frankem až po volbách? ak.

●

Volební provolání strany národně-socialistické žádá mimo jiné, aby nová ústava zachovala všech svobod a jmenuje četné z nich, jen o svobodě náboženské se nezmiňuje slovem, ačkoli právě náboženská svoboda je v Československu otázka hodně aktuelní. Proč tato uhýbavost, když se v provolání zdůrazňuje správně »tím větší důležitost svobody, čím více moci se soustřeďuje v rukou moderního státu«? Či je snad i tato strana proti svobodě vyučování, pro opětné zavírání náboženských škol a pro omezování náboženství? Jak máme věřit všem těm krásným slovům, když v této nejdůležitější stránce svobody není provolání jasné? Škoda. M. G.

●

Programy kdysi a nyní uvažuje Svob. Slovo dne 4. května a libuje si, že ty tam jsou doby, kdy se komunisté rozněcovali heslem »náboženství je opium lidstva.« Ale o pár řádků níže se Svob. Slovo v tomtéž článku chlubí, že mezinárodnost národně-socialistické strany nevytvářeli italští papežové. Kdyby to nebyla českomoravská předvolební fráze, byla by to novinka, neboť dosud bylo obecně známo, že instituce papežů není ani nikdy nebyla italská ani pouze česká, ani pouze atd., nýbrž jen a jen katolická, to jest pro všechny. K volbě papežů sjíždějí se kardinálové všech národností a ras. Co se nám to všichni bludaři světa navyčítali, naposled Hitler! Mezinárodnost Církve ovšem nikdy nebude mezinárodností třídní nebo rasové nenávisti, ani národně lhostejný kosmopolitismus a vždy bude zachraňovat národy z uzoučkého zápecnictví. Ale jenom jeho katolictví zachránilo náš národ ve chvíli, kdy pokrokářské josefinství už už mu kladlo německé víko na rakev. Nesluší se zapomínati toho, nejméně pak těm, kdo tak zdůrazňují právě čeští.** F. L.

●

Jeden postřeh ze známého procesu nám zaslal jeden posluchač: »Zajímavý byl výslech bývalého ministra Hrubého v pondělí, 6. května t. r. Z něho se dovídáme, že sám Moravec byl původcem nařízení o odstranění křížů z čelných stěn ve školách v Čechách. A vida, Moravec pryč, ale jeho »velemoudré« rozhodnutí platí dále.«

●

Myron Taylor se vrátil do Vatikánu. President Truman požádal Myrona Taylora, aby se vrátil do Vatikánu jako jeho osobní zástupce. Myron Taylor byl, jak známo, poslán za války do Vatikánu jako osobní zástupce Roosveltův. Nyní prohlásil Truman: Myslím, že Myron Taylor bude dále moci prokazovat na svém místě ve Vatikáně služby křesťanské civilisaci.

●

Fordhamova katolická universita v New Yorku, řízená Jesuity, udělila dne 11. května, v den 100. výročí svého založení, čestný doktorát práv presidentu Trumanovi. Oslavenec při tom pronesl řeč, kde mimo jiné řekl: »Je na výchově, aby přivodila hlubší mezinárodní porozumění, jež je tak životně důležité pro světový mír. Inteligentní Američané vědí, že stát, kde mohou učitelé volně učit a mladí muži a ženy se volně vzdělávat, je pevnou baštou proti diktatuře. Dokud se občané američtí a občané ostatních světových států nenaučí »vědě o vztazích mezi lidmi«, o níž mluvil president Roosevelt, zůstane atomická puma strašnou zbraní, jež bude hrozit zničením nás všech. Proti této zbrani je však obrana snášelivosti. Až se těmto věcem naučíme, budeme moci dokázat, že Hirošima nebyla koncem civilisace, nýbrž začátkem nového, lepšího světa. Výchova musí být obrozena, má-li být uskutečněn tento nový a naléhavý úkol. Můžeme a musíme učiniti z doby atomické údobí míru, slávy Boži a blahobytu lidstva.

●

V Polsku to stále nebezpečně vře. Mikolajczykova selská strana, jistě velmi silná, protože při nedávných volebních transakcích žádala přes 70% mandátů, byla rozpuštěna. A v Krakově byly 3. května, v den polského národního svátku, studentské bouře, při nichž bylo několik set zatčených. A na druhé straně nenasytná chtivost po nových územích, nenávist proti Čechům, nyní i pro Kladsko, ačkoliv je to území, které nikdy nebylo polské. Polsko tolik zkusilo ve válečných letech a bohužel se, zdá se tak málo naučilo. Nad námi všemi by asi Kristus Pán plakal, jako nad Jeruzalémem: »Kéž byste aspoň teď poznali, co je vám ke spasení. ak.

●

Nedávno jsem si všiml švýcarských poštovních známek. A víte, jak tam bylo jméno Švýcarska napsáno? Latinsky: Helvetia. Švýcarsko je totiž obýváno třemi nebo dokonce čtyřmi národy.

A tak bylo třeba hledat něco jednotícího a stala se tím zase stará latina. — Proto Církev katolická, jejímž velikým úkolem je sjednocovat lidi, zachovává stále ve své liturgii a ve své ustřední správě latinu. Být katolikem je být jednotitelem a latina je toho symbolem a jedním prostředkem. ak.

●

Pařižský obrázek. Katolický deník La Croix přinesl v těchto dnech zprávu: Pět amerických desertérů stříl v Paříži do zástupu. Krvavá scéna, jejímž výsledkem byl jeden mrtvý a dva ranění, se udála v pátek ráno na nároží ulice Réaumurovy. Pět amerických vojáků, kteří uniklí z mortiercvských kasáren, bylo stiháno americkou vojenskou policií a policií francouzskou. Na zmíněném nároží vytáhli uprchlíci revolvery a snažili se proklestit si cestu kordonem policistů. Jeden asi šedesátiletý chodec klesl k zemi, jsa smrtelně zraněn. Dva jiní byli velmi vážně zranění. Stihání, které bylo tímto způsobem na chvíli přerušeno, začlo však brzy znovu, načež se policii podařilo zmocniti se tří zločinců. Jeden z nich, americký černoch, měl být toho rána pověšen. — Kdo uhodne, proč tuto zprávu přinášíme my?

●

V minulém čísle isme vyslovili přání, že by měly býti znovu česky vydány »Dějiny duše sv. Terezičky«. Kongregace Školských sester OSF« nám k tomu sděluje, že kniha se již sází a že brzy vyjde v nakladatelství Ruppově. Děkujeme.

Hlas volající na poušti?

Svatý Otec nedávno počítal bezvěreckou školu mezi troji největší nebezpečí pro mravy a víru mládeže. Kodex církevního práva má mezi jinými tyto směrnice o škole a výchově mládeže:

Kan. 1113. Rodiče jsou vázáni nejtěžší povinností podle svých sil pečovat u svých dětí o vzdělání jak náboženské a mravní, tak fysické a občanské a postarat se také o jejich časné dobro.

Kan. 1372. § 1. Všechny věřící je nutno od dětství tak vzdělávat, aby se jim nepodávalo nic, co by se příčilo katolickému náboženství a mravnosti, nýbrž aby vzdělání náboženské a mravní mělo přední místo.

§ 2. Nejen rodiče, nýbrž všichni, kdož je zastupují, mají právo a co nejzávažnější povinnost pečovat o křesťanskou výchovu dětí.

Kan. 1373. § 1. V jakékoliv národní škole je nutno poskytnout dětem přiměřeně jejich věku náboženské vzdělání.

§ 2. Mládež navštěvující střední a vyšší školy nechť je vzdělávána pilnější naukou náboženskou a místní ordinář nechť pečuji, aby to konali kněží vynikající horlivostí a věděním.

Kan. 1374. Katolické děti ať nechodí do škol nekatolických, neutrálních a smíšených (takových totiž, jež jsou přístupny i nekatolíkům). Jen místní ordinář může rozhodnout podle směrnic Apoštolského Stolce, za jakých okolností a s jakými zárukami k odstranění nebezpečí zkázy, se může trpět, aby se tyto školy navštěvovaly.

Kan. 1375. Církev má právo zakládati školy jakéhokoliv oboru, nejen národní, nýbrž i střední a vyšší.

Kan. 1379. § 1. Není-li podle směrnic kan. 1373 katolických škol národních a středních, je nutno se starat, zvláště se strany místních ordinářů, aby se založily.

Tyto samozřejmé požadavky Církve u nás zní jako pohádka. A přece musíme za tímto cílem jít. Chceme-li pozvednout náboženskou úroveň našich katolíků, je nutno se starat vážně o dobré katolické školy. Kde katolici za něco stojí a kde je důsledná demokracie, jsou církevní školy, a katolici se s velkými obětmi o tyto své školy všeho druhu starají. Viděli jsme, jak nedávno katoličtí biskupové ve Francii vypověděli obranný boj proti navrhované ústavě, která je chtěla zbavit církevních škol. A vyhráli.

V Čechách máme jediné církevní chlapecké gymnasium. Je to arcibiskupské gymnasium, které mělo krásnou budovu, nákladně vybudovanou arcibiskupem Kordačem v Bubenči dnes však pronajatou SNB. Se svými třemi třídami se otcové jesuité krčí v gymnasiu u voršilek, které se musejí také uskrovňovat, aby je mohly bostit ve svém ústavě. Tyto podmínky jsou pro ústav však takové, že není možno, aby déle trval. Jediný ústav toho druhu v Čechách se ruší. Ne z nařízení státních úřadů, nýbrž pro nemožnost existence za takových podmínek. Otcové jesuité půjdou jinam, kde budou pro ně i pro ústav příznivější podmínky. A kde je třeba víc katolické inteligence a kněží než v Praze, v Čechách?! Celá sta mladých nadšených kněží i katolických laiků vyšla z Bubenče. Nyní svou netečností, že se nedovedeme postarat o umístění tak důležitého ústavu, jej ztratíme. Bude možno jej ještě někdy vůbec obnovit? Zde by se mělo vynaložit vše, aby se toto gymnasium udrželo.

Mladý pražský kněz.

Křest dolu

»Křest dolu Antonín Zápotocký v Kladné se konal 8. května«. Už to jméno křest v této souvislosti nám zní velmi nepříjemně. Křest je svatá věc, úkon, při němž se člověk stává ratolestí vinného Kmene, jímž je Ježíš Kristus, Syn Boži. Máme dojem, že není třeba svatá jména brát nadarmo, že by stačilo docela dobře »Pojmenování«. Ostatně toto tak snadné přenesení posvátného jména na věci neposvátné nevyplynulo ze zlé vůle, je pouze znamením, jak povrchní je naše pochopení věcí naší víry. My si myslíme, že dát jméno je to hlavní, oč vůbec při křtu jde. Nejedná se však o jméno, jedná se o nový Boží život nadpřirozený, o milost posvěcující, o celou věčnost, která se nám na křtu otvírá.

Způsob křtu byl tentokrát odlišnější, než všechny dosavadní křty dolů. Posluncc Antonín Zápotocký nejprve navštívil rodinu hornika-stachanovce sám, bez průvodu pořadatelstva. Setrval v přátelském rozhovoru s hodinou horníkovou, při čemž tento akt byl nenápadně filmován. — Tolik Svob. Nov.«

Nás zajímá to, že pan poslanec jde soukromě navštívit rodinu horníkovu a že se to »nenápadně filmuje«. Příliš nenápadně to asi nebylo, když už druhý den se o tom čte v novinách a jistě to bude vidět i v biografech. A tak nevím, jestli se to shoduje s biblickou radou, aby nevědělа levice, co činí pravice. Když jsme chodili za Rakouska do obecné školy, mívali jsme tam obrázky, jak Josef II. někde na Moravě orá na poli nějakého sedláčka. Nebo zase v čítance jsme měli dojemnou episodku, jak malý František Josef se procházel v parku s dědečkem Františkem I., jak tam viděl na stráži voják, chtěl ho pozdravovat, nemohl mu však dosáhnout do kapsy, a tak dědeček císař pozdvihl malého vnuka, aby mohl vykonat tento dojemně dobrý skutek.

Budou se také děti učit o lidumilnosti Antonína Zápotockého z »nenápadně« zfilmované jeho návštěvy v hornické rodině? ak.

DIVADLO

od 1. dubna do 12. května 1946.

Označení: a — hry velmi náročné, b — hodnotné hry pro širší vrstvy obecenstva, c — jen zábavné nebo zběsilě udělané. A — nezávadné, B — s menšími vadami v jednotlivostech. C — závažné kazy po stránce náboženské nebo mravní. D — hry, kterým se katolík vyhne.

aA — Žalář neštěmůjší (Olbracht-Burian).

aB — Hamlet (Shakespeare).

bA — Vlčňový nad (Čechov). Obory společnosti (Ibsen). Setkání v noci (Knorre).

bB — Inspektor se vrací (Priestley). Peníze a přátelé (Saltykov-Ščedrin). Mrtvé moře (Mahen).

bC — Corregidor (Alarcon-Burian). Cizí dítě (Škvarkin). Peněžovka (Němeček).

bD — Jegor Bulyčev (Gorkij).

cA — Prapor (Kozíček-Vrbský).

FILM

Třída Ad — vhodné i pro mládež.

Hedrník Smith. Anglický film. Slavný herec Leslie Howard vystupuje zde v roli archeologa Smitha, který zachraňuje vynikající jednotlivce ze spárů nacismu. Film vyniká nejen uměleckou úrovní, ale má též vysokou mravní hodnotu. Po té stránce jest působivá hlavní postava filmu jak svým zápolením pro spravedlivou věc, tak zásadami, jež vyslovuje i před nacistickými předáky. V závěrečné scéně jest jim věštecky odsouzen k zániku režim, který povýšil moc nad právo a snížil mravnost a čest národa. Tendence podána nevtíravě a vůpně. I.

Tajné poslání. Anglický špionážní film o čtyřech mužích, pověřených úkolem vypátrati stanoviště a plány Němců na francouzském pobřeží. Typ francouzského kněze, který se skvěle osvědčil jako pastýř i jako vlastenec, je krásně zachycen. II.

Cesta k barikádám. České dokumentární filmové dílo, ukazující vpravdě křížovou cestu českého národa od Mnichova až ke květnové revoluci. II.

Třída A — filmy pro dospělé, bez závad.

Neznámí lidé. Americký film. Technicky dobře provedená americká detektivka, obsahově nepřinášející nic nového. III.

Třída B — filmy s určitými závadami.

Dvána umění. Francouz. drama z hereckého ovzduší z pařížské konservatoře, s trochu detektivní zápletkou a životní tragedií. II.

Třída C — s filmy s určitými velkými závadami, pro které nelze je doporučiti.

Carmen. Francouzský film. Zfilmovaný děj Bizetovy opery. Ukázati v celé hrůze tragedii mladého muže, kterého strhne vášeň do hlubin temného viru zločinu, z něhož není východiska, toť mravní klad slavné opery. Film však tuto stránku nezdůrazňuje, ba zdá se, že chce spíš bavit pochybnými půvaby hříchu. Španělská pověrčivost se vyličena až tendenčně. Bizetova hudba přichází zkrátka.

Ze Svatováclavské ligy

v Praze IV., Hradčanské náměstí 8.

Ohlášená řádná valná hromada Svatováclavské ligy bude se konati v sobotu dne 1. června 1946 ve spolkových místnostech s tímto pořadem: 1. Zpráva generálního sekretáře. 2. zpráva pokladní. 3. volba nového výboru. 4. volné návrhy.

Definitivní program pouti do Lurd. La Salette atd., bude oznámen v příštím čísle. Prosíme přihlášené, aby měli strpení a vyčkali zvláštních pokynů. Jež budou dány všem přihlášeným najednou.

Tisková a propagační akce byla dále provedena v těchto místech: Chomutově, Lounech, Slaném, Benešově, Bystřici, Plané, Veselí n. Luž., Táboře, Bohdalovi, Sevětíně a v Čes. Budějovicích, kde se konala i o tom velmi zdařilá konference. Nečekejte na náš popud a vyžádejte si s námi propagační materiál.

Tradiční pobožnost u hrobů svatých českých patronů ke cti našeho svatého patrona sv. Jana Nepomuckého bude se konati v neděli dne 19. května t. r. Začne o 17. hod. (o 5. hod. odpol.) u hrobu sv. Ludmily v basilice sv. Jiří, bude pokračovati ve velechrámu sv. Víta, kde skončí svátostným požehnáním u nově obnoveného oltáře a náhrobku sv. Jana Nepomuckého.

ROZHLAS

Protestní akce a soupis posluchačů. Katoličtí posluchači z Čech i Moravy pokračují v protestní akci proti nedemokratickému a střetné protikatolickému vedení ře. rozhlasu. Farní úřad ve St. Brně v Brně posílá 1500 podpisů, z nichž 800 koncesionářů kteří žádají pravidelná vysílání římsko-katolických nedělních bohoslužeb a pravidelné vysílání katolických přednášek.

V protestech pokračují čtí katolíci v Hradci Králové (P. Fr. D.), Zábřeh na Moravě, Lazisté a okolní osady, Tišnov, Mrákov na Chodsku, Vlčnov u Moravského Krumlova, Horní Dunajovice, N. Knín a j.

Ve všech protestech, často i s pohnutkami, ozývá se touženě volání po katolickém vysílání. Právě v pohraničí při nedostatku kněžstva je třeba občas promluvit lidem do duše, aby ti, kteří ztejí zde na hraničích vlastí občas byli uvědomováni o věcech víry, bez níž není plodná budovatelské práce. Katolíci nechtějí panovat, chtějí jen svým bratřím občas říci mužné slovo víry.

Diecézní vedení katolické akce mládeže v Hradci Králové upozorňuje katolickou mládež na vzdělávací a výchovný kurs pro pracovníky v KAM a SKM, který se bude konati v Hradci Králové ve dnech 9., 10. a 11. června, t. j. o svatodušních svátcích. Vedle vzdělávacích přednášek bude pojednáno v rozmluvách také o praktických metodách. Kurs povedou odborníci z řad kněží i laiků, jako profesor Antonín Pavelka z Prahy, P. František Mikulášek, T. J. z Prahy, P. Josef Sukup, T. J. z Hradce Králové, P. Metoděj Basilik, salesián z Pardubic, a s. Milena Chaloupková, provinciální představená Apoštolářu sv. Františka z Prahy. Bližší program bude oznámen.

Dobrovolné příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány a budou, pokud si to dárce výslovně nezakáže, kvitovány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 617.70 — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází první a třetí neděli v měsíci. — Pošt. spořitelna Praha 206.401. — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na půl roku 20 Kčs, na celý rok 40 Kčs (s poštovným). Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací poště, úřad Praha 10. — Vyšlo: Živnostník v Praze XII.

KATOLÍK

11

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 2. ČERVNA 1946 • CENA Kčs 1.50

První večer zas doma

(K 28. květnu a k nastávající nové volbě.)

První večer doma! Unaven, umdlen — ale doma. Necítím skoro únavy těla, naopak, je mi světle, jak po jarním procitnutí. Projel jsem půl království, historickými městy, naposled ulicemi města všech měst našich, davy lidu přeplněnými. Jásaly nám vstříc, mému velikému. Učitelí a snad i mně; nevím. Zač také? Má zásluha v mých očích není zásluhou: byl jsem povinen tak činiti a nemohl jsem jinak.

Otvírám pro sebe komůrku svého srdce a přísně ji zkoumám: je čistá a skromná jako vždycky. Nikde není potřeba bílit, nikde smýtit; v žádném koutku jejím není nejmenších vláken pavučin, jež by cosi měla zakrýt zapomněním. Nic jsem si neodpouštěl, nic neselevoval, stále se hlídal v svém konání, vůle má kdykoliv byla na stráži: sám sobě smím snad bez ostychu říci: bojoval jsi dobrý boj a což byly tvé síly.

Stine mého otce, jenž ses lopotil v podruží chaloupky, otče s rukama tvrdýma, mozoly posetýma — kdybys snil, že dědic tvého jména bytuje na Hradě českých králů jako ředitel osudu milionů svobodných Čechů! Diplomatické salony a skvělé společnosti velikých měst nedaly ve mně vzklíčit marnivosti: ani pro tuto vrcholnou poctu nejsem marniv. To je skutečnost, která jen znovu nesmírně zavazuje k odpovědnosti: vzal-li jsem opravdu odměnu vyšší, než bylo slušno, vzal jsem ji jako velký závdavek a vydám jednou počet z hospodářství svého.

Edvard Beneš: Črta po návratu domů dne 24. září 1918.

Tak je po volbách

Výsledky voleb, pokud se na ně díváme se stanoviska katolického, jistě nejsou důvodem k nějakému naříkání — což ostatně věřící katolik by neměl dělat nikdy — ale rovněž ne k pohodlnému složení rukou do klína.

Potvrdily znovu, že katolicismus je pramálo v krvi našich spoluobčanů, že katolický způsob myšlení a jeho zájmy nepadají příliš na váhu při rozhodování o veřejných otázkách. Jen nová poctivá práce, šedivá, nevzhledná, výchovná práce zde může něco změnit. Manifesty a hesla, vyvolávání starých frází o »zdrcující většině«, o »náboženském založení našeho lidu« jsou klamáním sebe sama.

S hlediska katolického je zajímavý úspěch demokratické strany na Slovensku. Je to úspěch katolických Slováků kteří tím dokázali, že umějí šikovně manévrovat. Před nemnoha měsíci měli ještě demokratické »luterány« velmi v žaludku, nevěděli, co mají začít, na kterou kartu vsadit, ač najednou přišly volby a oni se stali zase vzácným předmětem pozornosti a ústupnosti. Na jedné straně pro ně vymysleli bílé lístky, na druhé straně všechny strany i s komunisty (kromě snad strany práce) se zapřisahaly, že jsou proti jakémukoliv znevažování náboženství, demokraté se bili — alespoň na volebních plakátech a novinových prohlášeních — za církevní školy, a tím se stali velkou slovenskou stranou. Aby obraz byl realistický, třeba si domyslit, že při tom nerozhodovalo pouze nadšení pro demokracii a náboženství. Slovenské komunisty stihl osud vládnoucí strany, která nikdy nemůže všechny uspokojit. Rozdávat neměla skoro co, to už udělala před ní vláda Tisova, jeď se musí, nebo by se alespoň mělo spíše vracet.

Tento úspěch ze Slovenska bude asi svádět některé naše katoliky české k úvahám, že opozice se vlastně vyplácí víc než loyalita. »Musíme si také dupnout!« řekne si možná někdo. Ale byl by to omyl. U nás je docela jiná situace a docela jiné poměry. Na Slovensku je autonomie, samostatnost, spojena s knězem Hlinkou, s katolicismem. Není to sice spojení nezměnitelné, ale skutečnost je taková. U nás nemáme nic takového, a vlastní náboženské přesvědčení je u většiny slabé, většině katolíků je úplně jedno, budou-li na př. církevní školy u nás nebo ne. Nezískali bychom tedy nic pro náboženství opozičnictvím. Bude to vždy hlavní zásluhou Šrámkovou, že nikdy opozici neděl, a právem proto o něm před volbami napsali dokonce protivníci, že je to muž, jehož smysl pro sociální realitu a pro politickou skutečnost vůbec je obdivuhodný. Vše, co získal, získal poctivou, trpělivou spoluprací. Jeho strana by byla asi získala více, kdyby se byla k svému křesťanství hlásila trochu energičtěji a konkrétněji, kdyby byla alespoň trochu ukázala pravdivost slov, která nedávno pronesl kardinál Saliège: »Církev, cítím to odedávna, cítím to od té doby, co znám a miluji Ježíše Krista, není revoluci polovičatou, nýbrž úplnou.« Dokud tohleto křesťané prakticky nedokáží, budou komunisté stále získávat. Dokázat to není ovšem věcí strany, ona nemůže celkem za to, že neměla dost takových lidí, kteří by to dovedli. Vychovávat a vychovat je úkolem kněží, je věcí rytmu celého církevního života u nás.

Tím rytmem nerozumím plané bouřliváctví, nelze si je však představit bez kusu hrdé statečnosti, bez sebevědomí, že mám poslání Boží, že Bůh stojí za mnou. Taková hrdá a přitom klidná a důstojná statečnost nám dosud značně chyběla. Když na př. napíší pár vět o povinnostech katolíka při volbách, docela prostých vět, složených většinou ještě ze slov papežových, a když shánim na nejvyšších místech státních dobrozdání, zda to smím na kazatelně přečíst, zda to nebude trestné, pak to vypadá, že jsem chabě proniknut Pavlovými slovy: »Pro Christo legatione fungimur« — »Na místě Kristově mluvíme« — pak ale nemohu doufat, že nadchnu lidi a že je strhnu ze sebou.

V této nové etapě se tedy musíme dát do nové práce. Doufáme, že se bude volnější dýchat, že vliv v kulturním životě, ať už je to v rozhlase nebo v časopisectví nebo jinde, bude demokratičtěji rozdělen. Bude-li to lehčí, řekneme Zaplať Pán Bůh — ne-li, budeme pracovat stejně, protože dnes i zítra, před volbami jako po volbách, máme jedinou cestu a jediný cíl: Tobo, jenž jsi Cesta, Pravda a Život.

ak.

„Budete mi svědky"

Alexander Heidler

Vynořme se na chvíli z pozemského víření a zaposlouchejme se do nádherných melodií liturgie těchto dní. Po čtyřiceti podivuhodných dnech vzkříšeného života na zemi se Ježiš vrací k Otci — král všehomíra po jeho pravici. Ale neopouští své věrné jako sirotky. Sesílá jim Otcem slíbeného Ducha pravdy. Dříve jim však oznamuje, čím se mají státi v plamenech tohoto Ducha. Cestou na horu nanebevstoupení jim říká: *Budete mi svědky.* (Skutky apoštolské 1, 8.)

Tato slova měla svůj plný význam především pro ty, kterým byla řečena, pro očité svědky jeho učení, jeho zázraků, jeho vzkříšení. Oni měli svědčiti svým kázáním a pak i svými spisy o tom, co viděli, co slyšeli, čeho se rukama dotýkali, a měli to všechno spečetit svou krví.

Ale i další generace křesťanů se plným právem cítily svědky Kristovými. Uprostřed pohanského světa, který ještě nic nevěděl o úžasných událostech, které se staly na této zemi, svědčily o tom, co přijaly od apoštolů a od jejich přímých žáků. Každý křesťan se cítil povolán k apoštolátu, přístavní nosič mezi přístavními nosiči, voják na provinciálních dálnicích mezi vojáky a kolonisty, dáma římských salonů mezi svými přítelkyněmi a otrokyněmi, filosof v bizardním plášti mezi filosofy a studenty ... Svědčili slovem a písmem, pokud to bylo možno. Leckdy však museli mlčet a tu svědčil jejich podivuhodný životní styl, jejich nepochopitelná mravní úroveň. Nakonec velmi často svědčila jejich krev, prolitá za pravdu. Každý soudný člověk si musil dříve nebo později položit otázku: »Odkud berou sílu k takovému životu a k takové smrti? O jaké důkazy se musí opírat jejich přesvědčení, když jsou pro ně schopni takových obětí!« — Proto nás nepřekvapí, že řecké slovo *martyr*, které my překládáme *mučedník*, znamená původně prostě *svědek*.

Mezi bezpečně původními zlomky starokřesťanské literatury z II. století se nám zachoval - formou i obsahem překrásný - *List k Diogenétovi*, o jehož autoru a adresátu jinak nic bližšího nevíme. Je to doklad, pro nás dnes neobyčejně poučný, jakým způsobem plnili staří křesťané svůj úkol svědků Kristových uprostřed pohanského světa. Zamysleme se alespoň nad některými odstavci:

»Křesťané se neliší od ostatních lidí ani zemí, ani řečí, ani společenským chováním. Nikde nebydlí ve vlastních městech, neužívají nějakého zvláštního nářečí, nemají žádných výstředních způsobů. Bydlí v městech řeckých i barbarských, kam kterého osud postavil, a řídí se místními zvyky v oblékání, v stravě i v ostatním občanském životě. Ale ve svém *mravním životě* projevují podivuhodnou a podle všeobecného soudu takřka neuvěřitelnou úroveň. Bydlí ve vlastních domovech, ale jako cizinci. Ve všem se podobají usedlým občanům a přece snášejí všechna utrpení jako lidé bez domova. Všechna cizina je jim domovem a každý domov cizinou.

Jsou v těle, ale nežijí podle těla. Na zemi přebývají, ale v nebi mají domov. Všechny miluji, a všemi jsou pronásledováni. Neví se o nich, a přece jsou odsuzováni. Jsou chudáky, a obohacují mnohé. O všechno mají nouzi a přece vším oplývají. Jsou tupení, a v potupách docházejí slávy. Jsou proklínání, a žehnají. Židé proti nim štvou jako proti cizákům, Řekové je pronásledují. Ale příčinu své nenávisti jejich odpůrci udati nedovedou.

Prostě: co je v těle duše, to jsou ve světě křesťané. Duše působí ve všech údech těla, křesťané ve všech městech světa. Duše sídlí v těle, ale není z těla: křesťané přebývají ve světě, ale nejsou ze světa. Neviditelná duše je spjata s viditelným tělem: křesťany je sice vidět na světě, ale neviditelný zůstává jejich vztah k Bohu. Duše je sice uzavřena v těle, ale ovládá je: křesťané jsou na světě jako ve vězení a přece oni oživují svět. Nesmrtelná duše přebývá ve smrtelném stánku: křesťané putují pomíjejícností, očekávajíce nepomíjejícnost v nebesích. Duše se zdokonaluje odříkáním v jídle a v pití: křesťané, jsou-li sužováni, denně rostou počtem. — Na takovou hlídku je postavil Bůh, s které jim není dovolen útěk.«

Později, když toto svědectví zvítězilo a evropský svět se stal jaksi oficielně křesťanským, ustoupilo značně do pozadí vědomí, že *každý* křesťan, nejen kněz a řeholník, má být slovem i příkladem svědkem Kristovým. Ale dnes, kdy snad právě proto žijeme zase uprostřed světa *pohanského*, se naše situace opět velmi podobá postavení oněch starověkých křesťanů, o nichž mluví List k Diogenétovi. Jde jen o to, abychom také my dovedli jako oni svým slovem a hlavně příkladem své mravní úrovně, ba, bude-li třeba, i svou krví: *vydávati svědectví;* abychom zase dovedli být *martyry* Kristovými. Uprostřed hmotařského moderního světa se každý z nás musí naučit základní myšlence uvedeného listu: *Být jedním z nich — a nebýt jedním z nich.* Být vpravdě moderním člověkem ve všem dobrém, ale překvapit svět opravdovostí svého nadšeného úsilí o mravní dokonalost. To dokážeme jen v nových plamenech Ducha Svatého. Ale Církev nezpívá nadarmo v těchto dnech: *Sešli Ducha svého, a stvořeni budou* — stvořeni budou noví svědkové Kristovi — a *obnovíš tvářnost země.*

Rozšířená atlantická charta

Svoboda na zotročení řeholního.

Organisování řeholních ošetřovatelek v rámci ROH.

Výklad všech právníků všech národů je ten že řeholní ošetřovatelka není člověk, není nádoba své vůle, ale že je moderní otrokyní své vůle i těla a proto má ROH na prvním místě programu bod, že bude všemi prostředky bojovat proti starému autoritativnímu zákonu, vykořisťování člověka člověkem a hlavně proti nucenému a dobrovolnému otroctví ducha i těla, což de facto jest.

Nový řád sociální a právní je na postupu, který nikdo nezastaví a který zvrátí nynější strukturu našeho světa a zasáhne pronikavě do všech vrstev našeho dění. A je fakt, že zasáhne i do řádů a kongregací řeholních, a to tím že jejich životaschopnost postaví před zásadní rozhodnutí. Buď se podřídí struktuře nových sociálních řádů, nebo je úplně vyřadí ze života celého společenství a odsoudí se tak k rychlé likvidaci a zániku. Nynější sociální řád nepotřebuje milosrdenství, dary, ale poctivou a charakterní práci každého člena našeho národa a nedovolí žádné výjimce odbočení ve skrytém zotročení. V našem životě bude plná svoboda, rovnost a bratrství, které jsou základními kameny k dovršení šťastného a spokojeného života.

Musíme jíti cestou k dosažení tohoto sociálního pořádku přímo, ale také s použitím všeho diplomatického umění, abychom radikálním řešením neučinili takové hospodářské škody, které se nesmí nyní učiniti, a to znamená, dosáhneme svého vytčeného cíle, ale hladina spolupráce ve zdravotních ústavech nebude rozbouřena. Dosáhneme to tím, že se bude kategoricky trvat na stanovisku zrušení smlouvy s kongregacemi a uzavření smlouvy s každou jednotlivou řádovou ošetřovatelkou, kterou postavíme na stejné rovnocenné místo s každým pracujícím členem ústavu.

Bude to veliký boj, který ale musíme vyhrát a vyhrajeme. V našem národě nesmí být a nebude otroků ducha nebo těla, nucených nebo dobrovolných a také nebude u nás lidí, kteří pracovat nebudou. Kdo pracovat nebude a kdo se novému sociálnímu řádu nepodřídí, ten v našem národě nebude a být nesmí, nebo jakákoliv výjimka byla by počátkem vlády tmy a otroctví. Toto je ovšem práce příštího vedení ROH a vlády naší republiky, které již budou mít možnost vydávání nařízení nebo zákona toto realisovati v době co nejkratší, a to ihned.

Za krajský odbor zaměstnanců ve zdravotní službě, Olomouc.

Alois Šponar, jednatel. Josef Hradil, místopředseda.

*

Tento ideový plán mluví ovšem pouze za jeden kraj, za Olomouc, sotva bychom se však mýlili, kdybychom řekli, že se v něm odráží smýšlení mnoha a mnoha podobných předbojníků svobody. Odedávna jim byla dobrovolná poslušnost katolických řeholníků něčím tak nepříjemným jako červený hadr krocanovi. A přesto byli vždycky lidé, kteří si tvrdohlavě myslili, že svou svobodu nejnádhernější a nejblahodárnější projeví tím, že se podrobí z lásky ke Kristu Pánu dobrovolné poslušnosti.

Nebudeme se s pány hádat, doufáme však, že některá (z řeholní ošetřovatelka, která není člověk, ale moderní otrokyně své vůle i těla (páni chtěli asi říci, že její vůle i tělo je zotročení), nebo některá jiná řeholnice nám sama trochu vyličí, jak se v onom otroctví cítí a zda opravdu touží po tom, aby jí ROH osvobozovalo. Red.

Moderní bludy

Kardinál Saliège, jehož projevy jsme již několikrát citovali, trpí jakousi vadou řeči, následkem které nemůže takřka srozumitelně mluvit. Přes to je dnes nejvlivnějším »učitelem církve« ve Francii. Své řeči obyčejně píše a nějaký jeho knězský průvodce je předčítá. Tímto způsobem odpovídá na všechny problémy a otázky, které právě dnes se katoliku, katoliku především francouzskému, ale více méně každému katoliku, derou na mysl. Přinášíme několik vět z řeči, kterou pronesl před několika dny v Římě, kde mu sv. Otec zvlášť odevzdal kardinálský klobouk, který jinak měl dostati společně s ostatními kardinály při známých slavnostech v únoru tohoto roku:

»Ve Francii se dnes setkáváme s dvojím způsobem antikristianismu (protiboženství), s komunismem a s existencialismem. Komunismus se prohlašuje za učení o spravedlnosti. Je bohužel pravda, že příčiny, které vedly k jeho vzniku, dosud nezmizely. Katolíci v tom mají svou velkou zodpovědnost. Mnozí z nich zavřeli uši učení sv. Stolice, zavřeli oči před vyhlídkami do budoucnosti. Jsou z části zodpovědni za to, že dělnické masy ztratily svou křesťanskou víru. Je úkolem katolické Akce proniknout tyto vzpírající se vrstvy křesťanským duchem.

Komunismus předpokládá úkon víry, je to určitý druh fidelismu: úkon víry v učení, úkon víry ve vůdce. (Fideismus, z lat. fides: víra, je učení, podle něhož základní pravdy světa a života se nedají poznati usuzováním logicky postupujícího rozumu, nýbrž přijímají se slepou vírou. Vysvětl. red.)

Naproti tomu stojí existencialismus, jenž má velký sklon k ironisování. Studuje člověka ne z vnějšku, nýbrž z nitra. Nevěří v pokrok, nevěří v příchod zlatého věku a s velkou oblibou ukazuje, jak všechny vynálezy vědecky slouží a slouží jen k tomu, aby učinily člověka nešťastnějším. Poukazuje na mnohé věci, které jsou správné. Proti své vůli dokazuje, že život bez Boha nemá smyslu. Velmi často a vždy znovu opakuje totiž své tvrzení, že život je absurdní a nemá žádného smyslu.

U dnešních lidí se setkáváme velice často s nedůvěrou k logickým důkazům. Jsou naopak zamilováni do konkrétních fakt, do toho, co se dá zkusit. Dovolte tedy, abych závěrem řekl toto: Křesťané a kněží rozšíří evangelium Ježíše Krista více životem, než dokazováním, více svátostí než logikou, svým vlastním svědectvím, více než debatováním.«

Katoličtí rodiče u presidenta republiky

V pátek dne 31. května t. r. přijal p. president republiky Dr. E. Beneš deputaci katolických rodičů zastoupených Svatováclavskou Ligou (Svazem katolických čen a dívek), jež jej požádala, aby vzal pod svojí záštitu právo rodičů, zřizovati a udržovati si vlastní školy, a předložila mu v té věci příslušné memorandum. Deputaci (Ant. Doseděl, Dr. Tom. Hrobař, Karel Král, Zofie Povolná, Anna Mazáčová a Marie Vaňková) vedli Dr. Václav Janda a Hana Svobodová, kteří p. presidenta krátce oslovili. Podrobnosti v příštím čísle.

Byli jsme v Belgii

Cestování do ciziny je dosud velkou vzácností, proto není ani nadpis tohoto článku tak nepatrným, aby nemohl vzbudit zájem a zvědavost.

Bylo mnoho věcí, které se nám v Belgii líbily. Náboženským životem je tam prostoupen celý soukromý život jednotlivce. Nepoznali byste tam neblahý dvojí rytmus života, kdy u nás mnohý jako by odchodem z kostela odložil svůj svátečný cbličej, který si nasadil před tváří Boží, zatím co celý jeho všední život je plný rozporů s křesťanskými zásadami. Kolikrát jsme již slyšeli u nás, že když vejdeme do kostela, máme nechat všechny světské myšlenky stranou a ponořit se do myšlenek na Boha. Zdá se, že Belgie jde v tomto trochu jinak, naopak, do všech otázek týkajících se života, vnáší Boha a proto je jednou z nejpořádanějších a nejkřesťanějších zemí. O to jistě má velkou zásluhu zakladatel hnutí mladých křesťanských dělníků, studentů a zemědělců (JOC, JEC, JAC) kanovník J. Cardijn. Toto hnutí má na 600.000 členů, mladých, (14 až 25 let) nadšených a zcela proniknutých duchem Kristovým. Jeden znak toho: na Velký pátek vidíme v mnohých továrnách ve 3 hodiny odpoledne zastaviti práci a pod křížem mladé dělníky a dělnice ve společné modlitbě...

Náboženský život je radostný. Velikonoční svátky jsme ztrávily v klášteře sester benediktinek Bethanie v Lophem blizko Brug. Je to kongregace sester misionářek, která vznikla teprve před 20 lety a nyní má již přes 100 sester. Stará se o stanice v Belgickém Kongu. Nevím, zda to dělá misionářský duch kláštera, ale nikde jsme se necítily hned napoprvé tak šťastné, jako u těchto sester. Všechno u nich bylo tak radostné, příjemné, usměvavé a přirozené. Měly jsme také svátečné otázky na sestry: »Co říkali rodiče, když jste šla do kláštera, pociťovali to krutě, bránili vám, nebo dokonce se vás zřekli?« »Jisté je to bolelo, ale radovali se se mnou a pokládali si to za čest, že si mne Bůh vybral.« Není to počuením i našim rodičům, kteří se chtějí utopit, zřící se syna nebo dcery, když jim »udělá takovou hanbu« a půjde na kněze nebo do kláštera?

V blizkosti je proslulý kláštěr benediktinský sv. Ondřeje, kde je více než 100 kněží. Vzpomínaly jsme při překrásných liturgických obřadech na naše zbořené Emauzy a tím více a toužebněji zde v cizině jsme si přály, aby se našlo u nás mnoho dobrodinců, kteří by pomohli opět naše opatství benediktinské vybudovat. Tamější opat je zároveň biskupem a jaké bylo naše překvapení, když odpoledne jsme pana biskupa uviděly přijet na kole do kláštera sester. Měl k nim promluvu a po ní opět na kole odjel.

V Brugách, nádherném městě středověké tradice, nás mile překvapila na starobylém mostě krásná barokní socha sv. Jana Nepomuckého. Jako by nás někdo milý a známý pohladil, tak nám připadla tato socha. I v tomto městě za nás prosí tento mučedník, kterému tak mnoho z Čechů ještě odpírá svou úctu, kterou mu vzdávají i ti, kteří ani třeba nevědí, kde byla jeho vlast.

V kostele Panny Marie měli vyložený seznam misionářů z jejich farnosti. 96 kněží pracovalo nebo pracuje v misiích! — Naše farnost nedala během sto roků ani jednoho kněze!

Samozřejmě, že nás zajímala otázka školská. Jsou tam školy církevní a státní. Katolíci mají i svou universitu v Lovani. Je to skoro nepsaný zákon, že všechny děti chodí do církevních škol, protože tyto jsou velmi vysoké úrovně. Na státních školách se náboženství povinně nevyučuje, ale na začátku školního roku zjistí kněz z farnosti, které děti by chtěly chodit na náboženství a tak i tam se náboženství vyučuje.

Sňatek na radnici je povinný. Zařídí se to ale prostě tak, že lidé na radnici jdou tak, jak chodí do práce, nebo na procházku, dostanou tam potvrzení, že jsou civilně oddáni a potom teprve slaví církevní sňatek a to vždy se mší sv., což teprve považují za uzavřené manželství.

V kostelích zpěv jen latinský, bez různých těch našich »sladkobolných« a často tak farizejských písní, které, by mnozí přestali zpívat, kdyby domyšleli, co tam vlastně Bohu slibují a nad čím se rozplývají, protože by nechtěli Bohu lhát. Za to většina, a mladí skoro všichni, mají misály a sledují mši sv. velmi pozorně. K sv. přijímání chodí všichni, takže sv. přijímání podává jeden kněz od začátku mše sv. až do konce, aby všichni mohli jít a mše sv. se příliš neprotahovala.

Belgie pochopila a do slova přijala zásadu: Sentire cum ecclesia.*) Toto soucítění s naukou a životem Církve projevuje se zde opravdu se synovskou oddanosti. Ve všech knihkupectvích dostanete projevy sv. Otce, všechny encykliky. Sociální nauka církve jak ji známe z papežských encyklik, je zde propracována zcela na vědeckém podkladě do všech podrobností, knihy filosofické jsou vesměs od nejlepších autorů, kteří se rekrutují z řad katolických učenců.

Konečný výsledek zhodnocení Belgie po náboženské stránce: O náboženství se příliš nediskutuje, není tam dokazování oroč žít křesťansky, ale ukazuje se jak máme žít křesťansky, a hlavně podle křesťanských zásad se vždy a všude žije.

Marie P. Křížová.

*) Cítili, žiti s Církvi, cítili, že jsem i já Církev, že její osudy jsou mé osudy, její radosti a bolesti jsou i mými radostmi a bolestmi.

Defensor urbis - Obhájce města

Podle síly zraku se měří hloubka pohledu, zdá se mi, že kdesi nadsal Otakar Březina. Jedna a táž skutečnost nebo událost, a přece možno ji chápat různým způsobem, povrchně či hlouběji.

Právě v těchto dnech se bude slavit druhé výročí osvobození Říma, nejen však osvobození prvního evropského hlavního města z útlaku a násilí, nýbrž a to především, osvobození města, které je středem a živým výrazem oné nepopiratelné jednotné skutečnosti, Církve katolické.

Může být náhodou, ale může i být umyslnou shodou okolností, že osvobození Říma se stalo v noci ze svátku nejsv. Trojice na svátek sv. Bonifáce. Den oslavující základní tajemství křesťanské víry a den světce, který s britských ostrovů přešel na evropskou pevninu, aby vnesl světlo Kristovo, světlo nejsv. Trojice, do šera germánských lesů a mysli. A právě v tento den potomci sv. Bonifáce vnikají do města, nad jehož biskupem světlo Kristovo nikdy nezapadne, i kdyby město samo bylo srovnáno se zemí. Přicházejí vítězně po těžkých bojích za spravedlivou věc: přicházejí, aby zatlačili stíny, jež znovu vystoupily ze šera zatemnělých mysli a hrozily udupat a zdeptat vše, co vykvetlo v srdcích lidských pod dotekem paprsku Slunce spravedlnosti. Přicházejí a přinášejí radostný pocit svobody a bratrství lidí. Ještě dnes vidím prosté plakáty na římských zdech, hlásající: Nezapomeňte, proto, abyste mohli svobodně žít — a všichni čtoucí to plně chápali a uznávali — opustili své domovy a daleké vlasti a mnozí padli, za svobodu lidí. Nezapomeňte na to!

Je štěstím v lidském životě, že život je silnější než smrt, že trpké chvíle jsou snáze zapomenuty než chvíle radostné a příjemné, jež i po letech vzpomínáš nic ze své živosti. Ještě dnes jako před dvěma léty vidím a cítím průlom způsobený příchodem spojeneckých vojsk do Věčného města, příchodem těch, na které jsme léta čekali.

Několik chvil, několik okamžiků, ovšem vykoupených námahou a utrpením předcházejících měsíců, týdnů a dnů, a vše se mění. Několik chvil a rozhodný krok je učiněn. Jsme na druhém břehu, tam, kde jsme svou touhou a přáním byli od prvního okamžiku: přešli jsme ze světa násilí a strhnu do světa lístoty a práva, z nejistoty a ohrožení, opřené jen o důvěru ve slova »a brány pekelné jí nepřemohou« do relativní jistoty a zajištěnosti lidských zřízení, opírajících se o zákony Boží, nebo alespoň jim neodporujících.

Co jsme se načekali, než nám bylo dopřáno poznat radost z osvobození Věčného města. Co chvil u radia, co zklamání a nových nadějí. Pád Mussoliniho, bombardování Říma, italské přiměří, americké vylodění u Anzia: vždy nová naděje a nové zklamání!

A přece jsme se dočkali! Monte Cassino padlo, linie prorazeny, města a vesnice a hory na mapě na mém stolku jedno po druhém se octnají v rukou spojenců: již se spojilo předmostí u Anzia s ostatní armádou, na albánských horách se stříli. Je sobota odpoledne a my docela klidně, bělice se snad až příliš lehkomyslně v ochranný stín svého kostela, jsme přesvědčeni, že se nám nemůže nic stát, že jsme v bezpečí, že se nám nemůže nic stát, že jsme v bezpečí, že se nám nemůže nic stát, že jsme v bezpečí

P. Jan Ev. Urban OFM.

Ke katolické pravdě

Úměrně s neznalostí skutečné povahy katolické pravdy se stále více rozmáhají jednak přímé útoky proti ní, jednak jakohy samozřejmé předpoklady o její zaostalosti a nemožnosti. Tyto projevy — neprokazující, nýbrž tvrdící — působí psychologicky jako samozřejmé, jediné možné mínění dnešního lidstva. Ale jestliže může být a jest jednou z objektivních měr, co většina lidstva myslí a dělá, není obvykle objektivní mírou, co mnoho lidí říká a píše. Ale právě proto nestačí dávati odpovědi a vysvětlení jen na jednotlivé určité, nějakým způsobem na katolickou nauku, nýbrž jest nutno, aby katolický i nekatolický člověk dobré, svobodné a nezkažené vůle znal celou soustavu katolické nauky, od jejích základů až do vrcholů, a to v organické souvislosti a jednotě. Proto chceme zde postupně podávati základní věty s krátkým výkladem a budovati tak cosi kostru pevného katolického poznání a přesvědčení.

1. Člověk jest bytost rozumná.

Člověk jakožto člověk nikoliv ten neb onen určitý člověk, který snad právě není normální, ať rozumově nebo mravně. Možno tedy říci také »bytost rozumová«, že totiž rozumný být může a že většina lidstva rozumu správně užívá.

2. Rozumná bytost touží po poznání.

Poznávati a poznati jest právě vlastní činnost a cíl rozumu.

3. Poznáním se snaží dojíti pravdy.

O to se snaží každý zdravý, nezkažený a svobodný člověk. Svobodný vnitřně od předsudků a navenek od násilí a to od násilí hmotného nebo duševního, hrozbami, škodou, lží, obmyslnou formulací a pod.

4. Pravda jest souhlas mezi skutečností a rozumem.

Pravda — jak všichni rozumní a přímí lidé rozuměji a po všechny věky lidstva rozuměli — vzniká tím, že člověk poznává určitý předmět — myšlenku věc nebo děj — tak jest, a ne, jak si jej sám v sobě vytvoří. Pravda se poznává, pravda se nedělá. Teprve doba posledních asi 300 let přišla na zvrácenou myšlenku, že pravdou jest to, co si člověk vnitřně myslí, bez závislosti na mimolidské čili vnější skutečnosti, kterou prý poznat nemůže. Ač toto tvrdí — aspoň do nedávna — téměř všichni moderní filosofové, ani jediný z nich se touto svou pravdou ani jediný okamžik neřídí. Bude jednou nanbou tři set let před námi, že se mohlo o takovém skutečném nonsensu vážně mluviti a psáti.

Vlastní jsoucnost a povaha věci jest její pravda ontologická — souhlas rozumu se skutečností jest jeho správné poznání (pravda logická). Obojí jest ovšem jedna a táž pravda pozorována buď se strany věci nebo rozumu.

5. Rozum jest schopnost člověka poznati pravdu.

To není opakování věty druhé nebo třetí. Byli a jsou, kteří tvrdí, že se pravda poznává z vrozených idejí pouze ve smyslech, citem, tušením a pod. Tím neb oním z těchto názorů sice možno poznati část pravdy — na př. smysly — nebo možno pravdu uhodnouti — tušením — ale pokud jest nám možno a dáno, může poznati pravdu přes smysly pouze rozumem. Jsme tedy obhájci rozumu proti směrům irracionalistickým, obhájcům t. zv. intuice a pod.

-ly-

Nenávist či láska?

»Lidová kultura« prokázala Jörgensenově knize o svatém Františkovi z Assisi, která vyšla v zimě u Ladislava Kuncíře, čest tím, že o ní uveřejnila recensi o dvou větách, v nichž sice neříká taktka nic o tomto díle, za to však toho hodně prozrazuje na sebe. V první uznává důkladnou historickou práci autorovu i pečlivost překladatelčinu, nemůže se však ubrániti otázce, proč právě v této době vychází kniha o světci, »když život nabízí tolik *syrové* látky k literárnímu zpracování«. V druhé doslova prohlašuje, že tento příspěvek k církevní historii není dnes právě vítán, »neboť světcova bezvýhradná láska ke všemu tvorstvu je dávno překonána nutnostmi okamžiků, *kdy pro svět je cennější nenávist než láska*«.

Zdá se nám, že si »L. K.« právě tou druhou větou odpověděl na otázku, proč právě dnes vychází kniha o světci lásky. Neboť je-li někde vskutku tolik nenávisti, že ji někdo vyhlašuje za cennější než lásku, je nejen žádoucno nýbrž nutno, aby byla vydávána svědectví o lásce. Pokud naše odpověď na onu dobovou otázku »L. K.«, která pravděpodobně má být náznakem ředitelům »kulturní výroby«, aby náležitě používali své povolovací moci.

Budiž nám však nyní dovolena otázka. Jakou sklíčeň očekává »L. K.« z této setby nenávisti? Či bylo to, co právem za poslední války odsuzovala celá lepší část lidstva, něčím jiným než ovoce nenávisti? Abychom zůstali třeba u jedné takové »syrové« látky — neboť se zdá, že »L. K.« nerozumí jinému jazyku, koncentračních táborů. Z čeho vzniklyy? Z lásky? A myslí si »L. K.«, že vznikly-li koncentráky z učení nenávisti, hlásali-li je Goebbels; vznikne z téhož učení, bude-li je hlásat ona, třeba lidová kultura nebo jednota v národě?

Hradecká diecéze oslavila 100leté narozeniny svého slavného biskupa Brynycha dne 28. dubna v Chrasti, kde je zesnulý biskup pochován. Dr. Josef Buršík měl proniuvu nad jeho hrobem a přednášku večer při akademii. 2 června se připravuje oslava v Proseči u Skutče, jenž byl Brynychovi tak milý. Celý chrámový sbor částavského děkanského kostela tam za tím účelem zajede a bude zpívati při bohoslužbách. Při akademii má Dr. Buršíek opět přednášku. Na podzim se bude konati jubilejní slavnost v Hradci samotném, při níž bude odhalena pamětní deska v síle Adalbertina, která je jedním z velkých děl Brynychových.

Maminkám

M. Holková

Než se poupě rozvije...

(Dokončení.)

Nezůstávejme s malými dětmi na delších pobožnostech v kostele. Jejich pozornost je přílš brzy unavena, mnoho věcí kolem je nesrozumitelných a dlouhé setrvání mlčky na jednom místě odporuje dětské přirozenosti, jež vyžaduje pohyb a vzruch. Začnou být neklidné, pobyt v kostele je omrzí. V té době je dětská duše citlivá jak fotografická deska, zachycujíc navždy každý stín a každé světlo, jež se dotkne výrazně jeho čisté hladiny. Takové omrzení a pocit nechuti k přítomnosti na bohoslužbách mohl by se protáhnout i do daleké budoucnosti.

Domnívám se, že není správné říkat dětem uři malicherných proviněních, že »je to hřích«. Zde ještě nelze mluvit o hříchu v pravém slova smyslu. Pojem hříchu tím jen zlehčujeme, dítě si v pozdějším věku analogicky řekne, že mluvení o hříchu je pouze takový dětský strašák. V oblasti dětského světa se setkáváme ovšem také s případy, jež bychom, i u těch v nejútlejším věku měli raději označovat jako hřích, a to z toho důvodu, že se s těmito případy bude setkávat po celý život a je nutné, aby je vždy za hřích považovalo. Je to třebas braní jména božího nadarmo, tento nešvar speciálně český, neboť se s branním jména božího setkáváme u nás již u žvatlajících batolat zrovna tak jako u dospělých všech stavů a všech náboženských vyznání, včetně katolíků jsoucích členy různých náboženských sdružení, u kterých bychom předpokládali určité respektování desatera.

Důsledně upozorňujeme dítě, že to Ježíšek nemá rád, když někdo vyslovuje jeho jméno nebo jméno jeho maminky zbytečně. Naučme je jinému citoslovci (český jazyk jich má dost). Je-minel Jeminéčkui je nejvhodnější náhrada, jelikož souzvučnost prvních slabik dává dítěti možnost včas se zarazit a nahradit jméno Ježíš citoslovcem.

Lhaní dětem netrpme, ale také nedávejme špatný příklad. Nestíhejme dětem, co splnit nechceme. Smysl pro pravdu a lež je vvvinut i u těch nejmenších. Byla jsem na návštěvě u známých. Jejich dvouletá dceruška měla po odpoledním spánku mokrou postýlku. Žertem jsem se divila: »Kdopak to udělal?« A maličká, dobře si vědoma svého »provinění«, honem prohlásila: »A mozná tyl«

To, co jsme dosud říkali o náboženství ve výchově nejmenších, jevilo se spíš jako prostředek nežli jako výchovný cíl. Avšak náboženství samo o sobě musí být také cílem výchovy. Protože abstraktní pojmy jsou dítěti v době předškolní velmi těžko pochopitelné, lze v tomto věku žádat jen minimum. Ale to málo důsledně. Totiž povinnost vzývat Boha a děkovat mu. Modlit se. Nelze tu ještě mluvit o pravém pozdvižení mysli k Bohu. Ale také to nesmí být odříkávání slov z donucení. Odpor k modlitbě, se kterým se setkáváme u tak mnoha dospělých, často prameni z oněch dětských let, kdy dítě bylo přinuceno hubováním a vařečkou k večerní či ranní modlitbě. Tehdy byla vzpoura sice potlačena, ale noutnala po léta jako jiskra v popelu, aby jednou vyšlehla. Modlitba je úkon lásky k Bohu a lidské srdce se k žádné lásce nedá přinutit násilím, ale dá se ovlivnit opět jen láskou. Tedy trochu trpělivosti a trochu laskavých slov: »Tak teď hezky před spaním poděkujem Ježíškovi za to, že svítilo sluníčko, za ty pěkné květiny na zahrádce, za to, že máme zdravé ručky a nohy.« A přidáme krátkou pohádku o někom, kdo byl bez ručiček nebo kulhal. Jen dítě velmi tupé by se takto nedalo ovlivnit. I když je modlitba u dítěte diktována pudem po napodobení, již v sobě chová zárodek zbožnosti. »Já se taky pomodlím!« prohlásila dvouletá Květuška, když viděla šestiletého Vlastíka klečet u postýlky.

Jaká má být modlitba pro děti, školou ještě nepovinné? Rozhodně velmi krátká a prostá, ale veršem. Rytmus a rým se dětem líbí, mají radost, jak se slova váží a snadněji si je zapamatují. Takové veršíky:

Andělíčku, můj Strážníčku,
opatruj mi mou dušičku,
až já budu v noci spát,
buď se s bostýlky stát,

nejsou sice žádnou básnickou perlou, ale dítě v nich podvědomě chápe, že zde prosí vyšší moc o ochranu. S touto dětskou modlitbičkou se setkáváme u nás v rozličných variacích. Tak místo posledních dvou řádek někde se děti modlí:

Opatruj ji ve dne v noci,
od hříchu i od zlé moci.

Myslím, že pro nejmenší děti jsou slova »zlé moci« vzdálená, abstraktní, považují za vhodnější pro večer první verši a pro ráno třetí, kterou znám:

Duši, tělo opatruj,
andělíčku Strážce můj!

Modliteb pro maličké je poskrovnu. Mně je známa pouze ještě jedna:

Ježíšku, k Tobě
maličké robě,
spínám svou dlaň.

Koho má ráda
duškička mladá,
Ježíšku, chraň!

Protože se slovo »robě« v hovorovém řazyku již nevyskytuje určitě zůstane pro dítě prázdným zvukem, ledaže bychom mu vyprávěli nějakou pohádku, ve které bychom úmyslně používali často místo »dětátko« slov »robátko — robě« a tak je spojili v dětské paměti s konkrétní představou.

Znají-li čtenáři jiné modlitby veršem pro nejmenší děti, nechť je redakci laskavě sdělí. Zde by bylo pro věřící básníky záslužné pole působnosti — napsat hodnotné verše s náboženským motivem pro nejmenší děti.

Kořeny zla

»Klopýtne-li moudrý, klopýtne důkladně«. Tímto starým přísloví končí v »Dnešku« úvaha o Knutu Hamsunovi, norském nositeli Nobelovy ceny, »muži, který do nedávna patřil mezi nejpopulárnější umělce světové«.

»Charakterisovat jednání Hamsunovo za války jakéhkoliv kolaborantství a zradu bylo by eufemismem. Hamsun nejen sympatisoval s okupanty a zradil svůj národ, ale ostentativně přešel do nepřátelského tábora, aby tu bojoval proti svým soukmenovcům a jejich přátelům a s vyzývavou nestoudností hlásal ideologii nacistickou.« A přece:

»Norský laureát nebyl postaven před národní soud. Vlastním důvodem omilostnění bylo jeho stáří, ale jistě i jeho slavná minulost.«

»Ještě dnes, kdy sám strhl se své hlavy laur národního proroka, jej hlavně starší generace uctívá jako svého vychovatele a velkého umělce. Jenom tak mohlo dojít k osvobozujícímu rozsudku po všem tom, co Hamsun za války páchal.«

Tento konec oslavovaného spisovatele a zároveň postoj, který k němu zaujala »starší generace«, je nesmírně poučný. Ona generace by v něm musila odsoudit sama sebe, protože v něm měla takové zalíbení a protože z něho tolik přijala. A to se ji nechce, k tomu nemá odvahu. A nejde pouze o starší generaci norskou, ale o generaci evropskou, i o naši. »Hamsun našel sotva kde větší porozumění než u nás.«

»Hamsun byl odchovanec díla Nietzscheova.« Hamsun byl hlasatel onoho pyšného kultu člověka, jenž vedl nutně k odmítnutí Boha, k odmítnutí křesťanství jako slabošského náboženství soucitu. Člověk tu přímo cítí stopy protestantismu, jenž také začal onim mediářstvím jednotlivce, aby přes rozbředlou náboženskou humanitu došel ke kolektivu, jenž je pařeništěm pro pěstění silných jedinců, vůdců, nadlidí atd.

Charakteristické je ovšem, že se tato souvislost nechce uznat, že se přičte stáří a omluví stářím, co ve skutečnosti je v samé podstatě učení a díla. Zavírají se oči před tím, že kde zmizí Bůh a zodpovědnost před ním, mizí všecka ostatní mravní pouta, mizí ohledy na právo a spravedlnost a zbude jen a jen síla, hrubá odvaha a dobyvačnost, vůle k moci, chvilkové opojení satana: »Jsem přece pánem!« Na jak dlouho a za jakou cenu — na tom nezáleží.

V jiném článku téhož »Dneška« se píše o Delmasovi, sekretáři odborové organisace učitelů francouzských, který ve dnech mnichovských, pronesl smutné proslulá slova: »Raději otroctví než válku!« A je zajímavé, že se i tomto člověk tam nazývá »zatvrzelý idealista«. Jak možno ovšem doporučovatele otrocství nazvati idealistou a tedy otrocství samo idealem, to ať vysvětlí, kdo může. Já spíše myslím, že je to výraz nejpřízemnějšího lpění na tomto životě, smýšlení člověka, jenž nevěří v ideály žádné a proto si řekne: »Tento život, ať už je jaký chce, je přece jen lepší, než slavný život posmrtný, v nějž nevěřím.« Je na bílední, jak věčným materiálem se lidé a takovými názory stanou pro otrokáře.

Hamsun i Delmas, každý na jiném pólu, každý jinou cestou, docházejí k témuž konci: úplnému mravnímu nihilismu, jenž je hrobem života a všech skutečně věčných hodnot lidského srdce. Oba dva jsou nepřímými svědky křesťanství, které jediné může zachránit člověka, tím, že jej poutá k Bohu, tím, že mu vtiskuje nedotknutelnost dítěte Božího. ak.

Ke „Dni křesťanské výchovy"

Je jisté, že Kristus má právo ovládnout celého člověka. Jednou z jeho cest k proniknutí lidské bytosti je výchova, především výchova dětí. Děti přál si mít Kristus kolem sebe, dětem vzbuzoval čelné světce, kteří je měli k němu přivádět. My však jsme dopustili, aby skutečná, opravdová výchova dítek Božích se proměnila v pouhou výuku v jedné či dvou týdenních hodinách na některých stupních škol. Ale kdybychom uměli využít toho, co máme, bylo by vykonáno dost. Je třeba však s bolestí konstatovat, že toho využít neumíme nebo také nemůžeme. Je zcela nutné, aby všechna naše výchovná snaha přestala být laksi stereotypně úřední a začala být opravdu apoštolsky živá. K tomu je třeba především vzbudit zájem všech katolíků o výchovu. Je sice pravda, že by Bůh mohl z kamení vzbudit světce, je však také pravda, že to obvykle neděl, zvláště tehdy ne, když my bohdalně svádíme zpuštění, které kolem sebe vidíme, na okolnosti — prostě na někoho jiného — a sami nechceme svou vinu na sobě pozorovat. A výchova — náboženská výchova — dětí je nesporně dílem Božím, které musí být provázeno zájmem všech, neboť je zájmem Církve. Uvědomme si, že dnes rodiče mnohdy ani nedovedou dát dítěti nejzákladnější náboženskou výchovu, neboť jí sami nemají. Rádi by často, ale nemohou, nedovedou to. Všichni, celek, budou jim musit přispěchat na pomoc. Bude nutno vzbudit skutečnou apoštolskou horlivost, která provívala nejslavnější křesťanská století. Bude třeba budovat besídky i pro děti předškolního věku, bude třeba doplňovat i u dětí, které už delší čas neměly ani náboženskou výuku! K tomu bude třeba obětavých sil. Najdou se, vzbudí je Bůh? Určitě ano! Vždyť je to jeho dílo, které jistě neobustí. — A prolo z popudu Arcidiecézního postoračního ústředí bude se ve všech kostelích pražské arcidiecéze dne 2. června t. r. modlitbou, oběti i poučováním útočit na Boží dobrotu, aby zamezila rozšíření pouště, která v této věci hrozí pohltit vše, co se dosud zelená.

Lad. Pokorný.

Nový duch školy

(Pokračování)

Politická výchova, zavedená novými osnovami, klade jako cíl a úkol »uvědomělý a aktivní postoj mládeže k výstavbě nového, lidově demokratického společenství a státu a vědomí národní jednoty, vědomí příbuznosti se všemi slovanskými bratřími a sounáležitost s ostatními národy, družná pospolitost v práci i v užívání jejich plodů a dobré společenské návyky žactva se upevňují soustavným poučováním o životě společnosti a o společenských zřízeních, o orgánech a zřízení lidové moci a soustavnou organisací života a práce žactva ve škole i mimo školu v duchu lidové demokracie«. Tohoto nesmírného úkolu, vyjádřeného touto nesmírnou větou, »se dosahuje« 1. žákovskou samosprávou, 2. politickou naukou. Žákovská samospráva je vlastní výchovou. »Nástrojem žákovské samosprávy je žákovská organisace která se rozvíjí v duchu lidové demokracie a usiluje o družnou práci se všemi složkami školního života, zejména pro plnění pracovních úkolů školy. Složkami školního života se rozumějí všechny složky výchovného procesu zúčastněné na školní práci, t. j. učitelský sbor a místní učitelská rada, sdružení rodičů a přátel žactva, kulturně školská komise národního výboru, místní skupiny Svazu české mládeže a jednotného tělovýchovného svazu. Žákovská organisace svým zastupitelským sborem se začleňuje organicky do místní skupiny Svazu mládeže i v organisačních složkách nadřaděných.«

Nepokládejte, prosím, co tu čtete, za organisační návrh nějaké vousaté společnosti. Ne, to je autenticky napsáno pro děti již na druhém stupni jednotné školy, pro děťátka od 11 do 15 let! Ta tedy budou v duchu lidové demokracie (k níž mají být teprve vychovávána) zasedat v národním výboru a usilovat o družnou práci se všemi složkami výchovného procesu, zejména pro plnění pracovních úkolů školy. Těmi rozumějí učitele a rodiče. A organicky se začleňují toť se ví, do SČM a jednotného tělovýchovného svazu. Znal vůbec mládež ten, kdo toto vše psal?

A jaké úkoly má tato žákovská organisace? »... jako celek se účastní při hodnocení prospěchu a chování žactva. Pomáhá žákům kteří se opožďují v učení a získává pro úkoly doškolení jak učitele, tak rodiče i Svaz české mládeže, při čemž podporuje kolektivní způsob práce.« Zřejmě tento »politický pedagog« pohrdl i Komenským jako fašistou a »studoval« výhradně v novinách jednoho směru!

»Žákovská organisace rozvíjí vědomí kolektivní i individuální odpovědnosti... a proto organisuje pracovní brigády... Organisuje společenské akce kulturně-politické a společenské, t. zv. žákovská shromáždění, aby odtud žactvo čerpalo kulturné společenské a pracovní podněty a osvojovalo si způsoby kolektivního života vyspělé společnosti... pečuje o sociální a zdravotní poměry žactva v mezích svých možností...«

Je-li základní chybou pedagogického myšlení chápat dítě jako miniaturu dospělého člověka, co říci o tomto pojetí dítěte jako části člověka, jako stranika, a to nikoliv malého, nýbrž už vyspělého, úplně organisovaného? Tu je jeden z hlavních kořenů toho, že výsledky politické výchovy jsou tak hubené. Jak správně konstatuje J i t k a L o h n o v á (D n e š e k, č. 9). Ostatně upozorňuje na skutečnost, že se dociluje u studentstva pravého opaku a příčinu vidí v tom, že »většina materiálů politické výchovy jsou komunisté, někdy i lidé neznalí středoškolského prostředí. Profesorů jiného přesvědčení politického je málo. A tak se stává, že komunisté za středoškolskými katedrami podléhají svému stranickému nadšení a odporu k jinému přesvědčení«.

Ale nejhlubším nedostatkem této výchovy je, že si vůbec nepoložila pedagogický ideál, založený na vážné ethice. Slovo ethika není ani vysloveno, natož aby byl položen nějaký ideový a duchovní základ občanským cítnostem. Jaký je výrobek tohoto »výchovného procesu«? Člověk organisovaný, pochovaný do techniky kolektivního života, ne vychovaný k němu — a tedy nevychovaný. Pro nás je to ovšem truchlivý důkaz, kam až může zabřednout výchova, odpoutaná od křesťanského ethu.

V osnovách je několik dobrých podnětů a námětů, z nichž může dobrá učitelská osobnost něco udělat, ale výchova jako celek je nemožně pojata.

„Světec moderní společnosti..."

Letos je tomu čtyřicet let, co byl v jedné pařížské ulici přejet nákladním automobilem Pierre C u r i e, jenž společně se svou manželkou několik let před tím objevil radium, tento tajemný prvek, který objevem atomové pumy, zdá se, zahájil novou éru společenského vývoje lidstva. René Sudre v S. F. I. končí svůj článek o tomto vědci slovy: »Připomeneme-li si vědeckou práci tohoto badatele, přičteme-li k tomu jeho osobní vlastnosti lidské: neziištnost, skromnost, prostotu života, nadšení pro pravdu a krásu, pochopíme, že Pierre Curie ztělesňuje světce moderní společnosti, jak si jej ofál a představoval Renan.« Renan je, jak známo, apoštol Krista, zbaveného božství, a podle toho vypadá též jeho ideál světce: Světec humanity, světec, který pracuje k stále většímu ovládnutí přírody, jenž však nemůže zabránili, aby se všecky jeho vynálezy na konec neobrátily proti němu a proti lidstvu. Světec moderní společnosti může vynálézt divy světa, může je vynalézt a nejčistším úmyslem, prospěti tím všemu lidstvu, lidská oravost se však vždy zmocní plodů jeho práce a zneužije jich. Skutečným obohacením lidstva je dnes a vždycky světec křesťanský, světec, jenž prospívá lidstvu tím že vyzařuje neh lásku. Té se nikdy nedá zneužít. Ta vždy zabaluje novou lásku. Až se světci moderní společnosti setkají se světci věčna, až se Pierre Curie a všichni jemu podobní setkají se svatou Terezičkou od Ježíška, pak, pak teprve snad nastane lepší svět, nak bude svět zralý k druhému příchodu Krista Dokonavatele.

ak.

Kapitalistické nitro

Jest všeobecně známo, jak dovedli kapitalističtí páni umlčovat lidi ducha, když neskákali podle jejich písničky. Zbavili je místa, nouzi a hladem je nechali buď strádat nebo se je snažili tím přivést k lepšímu rozumu. Byl to boj většinou marný, krátkozraký, protože idea se nikdy nedá přemoci kyjem ani hladem. Boj marný, a přece snad nutný, neboť jenom obětmi mohou lideje žíti. Dnes není u nás kapitalistů, přes to však lecktere z těch kapitalistických metod žijí dale, žijí ve vítězech nad kapitalismem, žijí v dělnictvu a v jeho mluvčích.

Jeden příklad: »Lidová kultura« ve své polemice s prof. Černým, v polemice čistě ideové, filosoficko-literární, přišla také s trumfem, že prof. Černý je na filosofické fakultě, pro kterou letos v zimě horníci narubali uhlí a že by se mohlo stát, že horníci přišlé pro tyto účely již uhlí rubat nebudou.

Jaký je rozdíl mezi kapitalistou, který se boji, aby mu nové ideje nepodrývaly půdu pod nohama a mezi tímto gestem, které zdůrazňuje: My jsme páni? Když budete chtít filosofovat, musíte napřed jíst a musíte si zatopit, abyste v zimě nezmrzli. Ale s uhlím disponujeme my, a když nebudete filosofovat tak, jak se nám to líbí, jak my to uznáváme za správné, nedáme vám nic. — Zevnějšek se tedy změnil, ale duch je stejný. Proto říkáme pořád: Nezměníte-li a nezlepšíte-li nitro člověka, můžete společenské řády měnit každých pět let a bude to přece pořád jedno, ne-li horší.

ak.

Přežitek středověku

Pan ministerský předseda přijal dne 23. května t. r. zástupce tisku a informoval je o některých aktuelních otázkách. Podle Rudého Práva mluvil také o našem poměru k Vatikánu a sice takto:

»Poměr Československa k Vatikánu se vyvíjí normálně. Byly navázány diplomatické styky. Poněvadž Československo trvá na své svrchovanosti a nechce dovolit, aby cizí státy zasahovaly do jeho vnitřních poměrů, nemohlo uznat, aby papežský nuncius byl současně doyenem diplomatického sboru v Praze. To je přežitek středověku. Vatikán se rozhodl proto vyslat do Prahy místo nuncia internuncia, který má hodnost vyslance. Je jím Msgre Ritter, dobrý znalec našich vnitřních poměrů.«

Dejme tomu, že to pan ministerský předseda skutečně tak řekl, jak jsme to viděli v R. P.

Československo prý nemohlo uznat vatikánského zástupce doyenem proto, že trvá na své svrchovanosti. Pochop, kdo můžeš!

Je porušováním svrchovanosti nějakého státu, má-li diplomatický sbor svého doyena?

Porušoval by nuncius jako doyen více naší svrchovanost než na př. anglický velvyslanec jako doyen?

Je vhodnější, aby byl doyenem diplomatického sboru zástupce Vatikánu, jehož stát měří několik hektarů a který nemá zájmy mocensko-politické a hospodářské, nebo má být státešinou diplomatů velvyslanec politicky nejmocnější velmoci?

Není vhodné, aby doyenem diplomatického sboru v ČSR byl nuncius, když je tomu tak ve všech státech, kde je většina katolíků?

Není Vatikán nejstarší mocností v Evropě, která měla své diplomatické zastoupení?

S kterou mocností měl český stát v dějinách nejdelší a nejčilejší diplomatické styky?

A tak bychom mohli klásti desítky dalších otázek.

Proti všem těmto otázkám však stojí odpověď jedna: Je to přežitek středověku. Dejme tomu, že jsem atheista a domnívám se, že je to přežitek, uznávat Vatikán za duchovní velmoc a tvrdit, že nad všemi zájmy hospodářsko-politickomocenskými stojí zákon křesťanské duchovosti. Ale dejme tomu, že bych kromě atheisty byl také státníkem a měl se vypořádat rozumně se skutečností, jako je 350.000.000 katolíků, kteří se ve věcech víry a mravů podřizují autoritě, jíž říkají papežství. Pokud bych nebyl atheistou bojovným, snažil bych se, abych s 350 miliony vycházel co nejlépe, poněvadž není k zahození, mám-li pro pro svůj malý stát přátele v Belgii i v Kongu, ve Francii i na Madagaskaru, v Americe i v Číně, v Italii i v Austrálii atd.

Řekl bych si možná s husitským králem Jiřím z Poděbrad, že prospívá českému státu, aby vycházel s věčným Římem co nejlépe. A kdyby z Vatikánu přišla nabídka, že bude zřízeno v Praze velvyslanectví, vzhledem k velkému významu tohoto státu i vzhledem k slavným dějinám, pak bych, jak se říká, bral všemi desetí. A kdybych si vzpomněl, jak skvěle se choval k našemu státu papež, když jsme byli všemi spojenci opuštěni, jak v době, kdy se Bratislava hemžila cizími diplomaty, měl zástupce Slovenska ve Vatikáně nástupní řeč latinsky, aby se ukázalo, že je pouhým zástupcem slovenského katolického lidu a nikoliv státním diplomatem — pak bych, ač atheista musel přiznat, že je to na mé straně nemístná skromnost, pokud nabídku na zřízení velvyslanectví vatikánského v Praze odmítnu. Neodmítl bych to, i kdybych byl osobně přesvědčen, že je to přežitek středověku.

J. V.

Ze Svatováclavské ligy

v Praze IV., Hradčanské náměstí 8.

Program poutí do Lurd. La Sallete a ostatních poutních míst bude sdělen, až budou skončena devisová a pasová jednání s úřady.

Tisková akce byla dále provedena v Mnišku. Dobříši. Příbrami, Rožmitále, Přeštici a ve Slivici.

Svatováclavské adurace vyšly znovu v devátém vydání.

Administrační upozornění. Snažíme se vyhovětí přání našich odběratelů a expedovati časopis tak, aby došel na místo určení alespoň v sobotu přede dnem svého vyjití. Nemůžeme ovšem časopis vytisknout příliš brzy, aby nestratil svou aktuálnost a nemůžeme také provádět expedici o zasvěcených svátcích. Prosíme proto, aby v případech, kdy na den expedice připadne takový svátek, bylo nám prominuto zpoždění.

Z domova a z ciziny

Závodní rada rozhlasu vydala prohlášení, v němž protestuje proti obvinění, jakoby rozhlas postupoval stranicky. — Taková prohlášení jsou demagogií, protože závodní rada jistě nerozhoduje, jak a co se má vysílat, a bylo by to také nesmyslem, kdyby o tom rozhodovati měla. Pokud víme, zdůrazňuje se stále — i pan Zápotocký to často připomíná — že závodní rada není k vedení podniku, tím méně tedy k vedení rozhlasu. — S největším rozhořčením protestovala zmíněná závodní rada proti demonstraci, která se stala v noci na 23. května před budovou rozhlasu a skončila prý voláním hanby právě pro stranický postup. »Tento útok na místě, které bylo před rokem hlavním bojištěm a mělo by být proto posvátným, považuje závodní rada a zaměstnanci rozhlasu za hrubou urážku světlé památky nejlepších synů národa, kteří tam padli.« Je to podivná logika: Protože v boji o rozhlas padli bojovníci, proto si dnes lidé, kteří tam náhodou jsou, mohou dělat, co chtějí, a když s tím nebude někdo spokojen, prohlásí se za rušitele jednoty a poskvrnitele světlé památky padlých. — Myslíme, že světlou památku těchto padlých zrazují a poskvrňují více ti, kteří svobodu, za kterou oni bojovali a padli, dnes znovu si vykládají po svém, ti, kteří svobodu chtějí jen pro sebe a druhým ji odpírají pod zástěrou jednoty a jiných dojemných, ale průhledně nepravdivých frází.

ak.

●

Rozsudek nad Frankem a jeho vykonání nezpůsobilo takový rozruch, jak jsme se v minulém čísle obávali. Noviny o tom mluvily většinou až na druhé, třetí stránce, a druhý den již zase zmizely. Díky Bohu za to. Je to nové znamení našeho duševního a duchovního ozdravování. Nacházíme zase sebe. Což ovšem neznamená, že bychom měli se vrůtit k naší šedivé »praktičnosti«, která se na vše dívá moc rozumně a třeba jen zachovat správnou stupnici hodnot. Nadchnout se, vzplanout, ale jen pro věci, které stojí za to!

ak.

●

Po volbách už nikdo nevzpomíná nejrůznějších těch trumfů, kterými se některé strany navzájem častovaly V úterý 28. května vypadají noviny náramně šedivě. Nikomu už to nestojí za to vzpomínat, co kdo řekl nebo napsal před deseti lety, ba ani co řekl před třemi dny. Jedna zásadní věc ovšem stojí i dnes za úvahu: Kněží jako agitátoři komunismu. Bylo jich sice jen několik, tři, čtyři, ale i tak je to žuřážující fakt. Jak to vysvětlit? — Většinou naivností, úžasnou politickou naivností. Jeden z nich, kterého osobně znám, je člověk tak málo zodpovědný za své činy asi jako Dr. Hácha v letech 1943-45. Byl sice také v Dachau, ale tam dělal šaška, skoro jako uváděč do cirkusu. Poučení z toho všeho je jenom jedno: Ještě více opatrnosti při výběru kandidátů kněžství, a to, jak po stránce mravní, tak po stránce intelektuální. Bůh, pojí-li se chabost rozumová s třtinovitostí mravní. V dobách, jako jsou naše, dochází pak k pohoršení a katastrofám. - A jest osudem kněze, že vlastním pádem strhuje vždycky mnoho jiných.

●

30.000 hochů a dívek a 20.000 skautů oslavovalo 12. května **v Paříži den vítězství** slavnou mší sv., kterou sloužil kardinál arcibiskup pařížský, pod širým nebem na velkém stadionu. Ministři Bidault a Michelet se svými manželkami byli také přítomni a přijali sv. přijímání, které rozdělovalo 60 kněží! Byla to t. zv. mše sv. dialogovaná, při níž se přítomní modlí mešní modlitby a odpovídají celebrantovi. Lector, předčitatel, četl při tom francouzsky introit, epištolu a evangelium. — Naše mládež by měla také uvažovati o takových hrdých vyznáních své křesťanské a katolické víry.

●

U příležitosti Týdnu matek připomněl kardinál Suhard, arcibiskup pařížský, blahodárnou vhodnost těchto slavností a blahopřál srdečně všem, kteří se o ně zasloužili. »Jsme úplně zajedno s vámi a prosíme vás, abyste ze všech svých možností nadále sledovali svou činnost, směřující k upevnění a rozkvětu rodinného života. Cíníme to ovšem s jednou výhradou: Dbejte, abyste mateřství a jeho význam nechápali nesprávně. — Kdyby totiž někdo velebil důležitost matky jen pod zorným úhlem její plodnosti, musili bychom proti tomu protestovat, a to ve jménu důstojnosti ženy. Ono hledisko plodnosti nelze pouštěti se zřetele, číselný vzrůst národa je na něm závislý, nesmí se však při tom zapomenout, že matka je především lidská osoba — to znamená něco nezávislého — že z ní nelze činit pouhý prostředek, mající sloužiti státu.« Kardinál pak dodal, že Panna Maria zůstává vždycky vzorem a ideálem ženy. Konečně vyzývá věřící k všemožné podpoře rodinných sdružení, která mají za účel vrátiti matce první místo v rodině.

SIF

●

Mládež zpívá. Dne 29. dubna 1946 uspořádal pěvecký Karlínský sbor v sále »Besedy« v Karlíně, řízený jeho osvědčeným a obětavým dirigentem p. prof. Jiř. Pomahačem, svůj jarní samostatný koncert. Pěkně sestavená pásma písní, zahájená chórálem »Svatý Václave!«, vyzpíval KS svými svěžími hlasy velmi působivě. Všem přítomným se zpěv sboru i solistek líbil a oceniti při a námahu p. dirigenta. Hlučný potlesk byl odměnou mladým nadšeným srdcím.

-lpá.

●

Dr. Veselému: Oni by asi řekli, že se tehdy jinak jednat nemohlo, že byli zkrátka k takovému jednání přinuceni a mimo to by asi dodali, že beztoho vyměnili osoby. Z těchto důvodů nechci začínat takové osobní debaty.

Velký mecenáš - prostý dárce

Před měsícem s nevelkým hlukem proběhla novinami zpráva, že zemřela žena praktického lékaře dr. Moučky a že oba tito manželé byli dlouholetými a velkolepými mecenáši lékařské fakulty Karlovy university. Dali velice mnoho: již v prvních letech okupace dali 14 miliónů na zřízení lékařské akademie. Dali i budovy, dali nemovitý majetek. Bylo to velkolepé mecenášství pokud jde o hmotnou velikost darů. Kromě toho, již od let, přicházel rok co rok dr. Moučka na interní kliniku a nosil velké obnosy pro studentská stipendia a studentské podpory: jednou sto tisíc, jindy desítky tisíc.

Jaký měl podnět? Zemřela jim jediná dceruška na tuberkulosu. Neměli se o koho starat, než o sebe. A starali se tedy o ty, kteří by se, jako lékaři uměli dobře vyškolit a starat se pak o to, aby neumírali, snad zbytečně, dětí jiných rodičů, aby nebyla zbytečně rozmnožována bolest jiných. Není třeba slov: je to krásná ušlechtilost. A pravým podnětem je ušlechtilost ducha tak bratrská, tak bliženecká, že až zatrne v srdci.

Byly to tedy velké a krásné dary. Byly dány z nejušlechtilejších lidských motivů. Ale to nejhlubší je, jak byly dávány: prostě!

Po prvé přišel dr. Moučka k jednomu profesoru lékařské fakulty a tak mimochodem a skoro rozpačitě vytahoval balíček akcií za sto tisíc a řekl, že je to na stipendia pro mladé lékaře. A dost. Pak každým rokem přinesl ještě peníze, aby byly dány nějakému mladému lékaři k lékařskému badatelskému studiu. Ten se šel dárci potom poděkovat. A přišel do velmi skromné tiché rodiny. Čekal ho však maminkovsky svátečně napíchnutý stůl s rodinnými maminkovskými dobrotami, aby se chlapec najedl. Taková to byla samozřejmost která šla až do maličkostí. Zde se dávalo ve velkém i v malém; zde se dávalo štědře. Zde byla láska a nic než láska, láska, která vyrostla jako květ z lásky pohřbené.

Takto vstalo z mrtvých obolené lidské srdce.

Nevíme, jsou-li a byli-li, dnes dočasně a jenom zde, rozdělení manželé Moučkovi podle matriky katolickými křesťany. Nejhlubší kultura křesťanství tu však je; příklad k následování ve vnitřní velikosti a důslednosti křesťanského pojetí pospolitosti světa i příklad prostoty jedinečné lásky.

Jak má za tento čin poděkovat Karlova universita, jak všichni, kteří s lékaři, byli poděleni spolu, jak my? Věru, zde cítíme malichernost pompy a pravou odplatu v modlitbě.

R. V.

Stará Boleslav jubiluje

Letošního roku, dne 19. května, vzpomínala Stará Boleslav 900. výročí vysvěcení kostela sv. Václava a založení své kolegiální kapituly, nejstarší to (jak tradice tvrdí) kapituly v Čechách. Bylo to na svatodušní pondělí dne 19. května 1046, kdy ve Staré Boleslavi, nepochybně za přítomnosti členů knížecí rodiny a předních dvořanů, vysvětil pražský biskup Šebíř památný kostel na místech, kde kdysi pod rukou vrahů skonal sv. kníže Václav. Kronikář Kosmas sice ve své České kronice vykládá založení basiliky sv. Václava ve Staré Boleslavi a tamní kolegiální kapituly jako čin pokání, uložený knížeti Břetislavu I. a pražskému biskupu Šebířovi papežem za škody spáchané od Čechů v Polsku při výpravě v letech 1038 a 1039, avšak řada dalších okolností nasvědčuje spíše výkladu jinému. Založením kostela sv. Václava, tedy světce, jemuž Čechové děkovali za své osvobození z moci polských okupantů v roce 1004 a jehož prokazatelné na svých mincích vypomínali otec a strýc Břetislavův, Jaromír a Oldřich chtěla knížecí rodina svému ochránci poděkovat za šťastný úspěch výpravy, k jejíž kořisti náleželo posvátné tělo druhého pražského biskupa sv. Vojtěcha a ostatky tehdy hojně uctívaných sv. pětí bratří mučedníků, mnichů to, kteří se stali oběti polských pohanů na počátku 2. tisíciletí po Kristu. Většina ostatků sv. pětí bratří byla uložena ve Staré Boleslavi, kde kaple sv. pětí bratří za hlavním oltářem u sv. Václava a nádherný zlatý relikviář připomínají počátky kostela a kolegiátní kapituly před devíti věky! Též tato kapitula, jedna ze tří kapitul, založených vladaři rodu Přemyslova na půdě starých knížecích hradů, jež přetrvaly všechnu nepřízeň věků, rozkvétá i v dobách bouclich ke cti a slávě sv. Církve i země české.

Dr. V. Ryneš.

Ještě chrámová hudba

Jeden duchovní pastýř nám zaslal toto své mínění o liturgickém zpěvu a hudbě. (Byl podnícen k tomu článečkem o tomtéž předmětu z předmin. čísla.)

Je nesmyslem, jestliže některý kůr chce mermomocí provádět třeba i za ubohého obsazení t. zv. chrámovou hudbu. Když jsem před 9 lety opustil Prahu, získal jsem předtím dojem, že na mši sv. zpívané za spoluúčinkování chrámových sborů bývala obvykle nejmenší účast věřících. Jenom známější kůry, ohlášené produkce a známí sólisté přilákali více lidí. Ale to byla účast k vůli člověku a ne pro Boha. Nesmíme si myslet, že slavnými produkcemi chrámové hudby získáme někoho pro věc Boží. Naopak je nutno, aby každý hlasem schopný katolík se spoluúčastnil svaté oběti. Jenom na něm nechtějte, aby z této touhy chodil na chrámovou kruchtu a tam účinkoval při mši opus X. Nepěstujte tento kůrový druh hudby za každou cenu. Tam, kde to vyplyne samo sebou, z touhy srdce, tam to občas mějte. Ale ne vždy, výběr občas a v obsazení, jež by sneslo kritiku. Ale dejte věřícím laikům jinou možnost. Buďte poslušní sv. Otců a zavádějte všude lidový zpěv chorálního Ordinaria s odpovědmi. Je škoda, že prvenství v zavedení tohoto zpěvu urval Praze venkov. Chcemeli plné požehnání Boží, můžeme si dovolit neposlouchat? Nečiní věřící nejsou věřící. Což brzo není kostela, kde by věřící nebyli jedna mysl a jedno srdce s knězem při svaté liturgii. A pak nechtějte soutěžit s civilními sbory, vždyť se to vůbec neslučuje s pokorou bohoslužby. Když by se někomu nelíbila prostota, pokora a lidovost zpívané mše svaté, chcete ho přilákat k Církvi orchestrem, chrámovým sborem a pod.?

FILM

Třída Ad — vhodné i pro mládež.

Velký přelom. Ruský. Rozhodující fáze světové války — boj o Stalingrad — je podána v tomto filmu po stránce strategické. Velká část děje odehrává se ve Stalinského stalingradského úseku. Skvělé charakterní studie ruských vojínů i řadových vojáků. Četnání nastavá — hlavní velitel — vítězí svou geniální taktikou. Zdůrazněn značný novětský podíl na válečném vítězství. I.

Kamenný kvítek. První sovětský film v pražských ateliérů. Námět tohoto pěkného pohádkového barevného filmu zachycuje typické rysy prostého ruského člověka, jeho cit umělecký, srdečnost a soucítění i houževnatost v práci. I.

Třída B — filmy s určitými závadami

Bella tanči. Americká revue o tanční umělkyni Bellě. Kromě vynikajícího umění Bellyho nic nového. Lehkomyslná michání tance a války se trapně dotýká Evropanů, kteří válku prožili zblízka. III.

Třída C — filmy s určitými velkými závadami, pro které nelze je doporučiti.

Den začíná Francouzský film známého režiséra M. Carné o posledních hodinách vraha, který se zabarikaduje před policií ve svém bytě. Vzpomíná si na historii s pohnutky, které vedly k vraždě. Vida pak beznadějnost svého postavení, končí sebevraždou. Zoufalství světa bez víry a bez mravní síly je ahrnuto v této ponuré tragedii. Dojem negativní, deprimující, bez naznačení lepšího východiska. II.

●

Vzácná příležitost. Pro rostoucí nebezpečí z prudkých náletů, byli němečtí vetřelci nuceni umístiti v tak zv. protektorátu velká filmová zařízení, která pak po revoluci zde zůstala. Francouzský časopis »La tribune des nations« k tomu poznamenává, že nejde jen o kinematografický materiál, ale též o bývalé zákazníky Německa, kteří se nyní budou obracetí na Prahu, a že Československo má možnost zaplavití zítra svět velkým množstvím nových filmů. I kdyby byla tato zpráva jen z části pravdivou, jedno je jisté, že se nám skutečně dnes naskytá v dějinách filmové produkce jedinečná příležitost. Film je jedním z mála našich výrobků, které na zahraničním trhu budou jistě schopny vážné konkurence. Povšimnouti si této okolnosti a vyvoditi z ní praktické důsledky je naší národní povinností, což jak doufáme, je na směrodatných místech celkem známo, a my bychom dalším rozborem této myšlenky překročili účel a poslání tohoto listu. Měli bychom však s našeho hlediska jednu vážnou připominku. Přáli bychom totiž československému filmu, aby jako se mu určitě podaří nahradíti německou filmovou technickou kvalitu, dříve než tuto svojí dobrou pověst tím, že s vývozem zdravých idejí a dobrého umění, nahradí zvrácenou ideovou náplň nacistických filmů vznešenými zásadami křesťanské ethiky a z ní plynoucími mravními příkazy opravdové demokracie. K tomu cíli jsme připraveni kdykoliv k upřímné spolupráci a věříme pevně, že k ní jednou určitě dojde. dos.

Dobrovolné příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány a budou dokud si to dárce výslovně nevyhradí kvitovány

Vychází s církevním schválením

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV. Hradčanské nám. 8. — Telefon 617 70 — Redakce a administrace tamtéž. - Vychází první a třetí neděli v měsíci. - Poštovní spořitelna Praha 266 401 — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. s redakčním kruhem — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na půl roku 20 Kčs na celý rok 40 Kčs (s poštovnými). Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací pošt. úřad Praha 10. — Vytiskl Živnostník v Praze XII.

KATOLÍK

12

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 16. ČERVNA 1946 • CENA Kčs 1.50

„Odsun Němců a křesťanská morálka"

Bude vždy cti lidové strany, že její orgány první a téměř jediné z českých časopisů zdůrazňovaly závažnost mravních otázek v souvislosti s odsunem Němců, i když jim to vyneslo útoky se strany těch, kdo se domnívají, že se k světovému bratrství dojde nenávistí a šovinismem. 4. června jsme však o této věci v »Lidové demokracii« četli úvodník, s kterým ve všem souhlasiti nelze.

Pan K. Horalík je jistě dobrým odborníkem v žurnalistice, ale není kompetentní pronášeti takto autoritativní posudek v oblasti bohoslovné mravouky, zvláště, vyznává-li místy jeho článek jako kázání t. zv. »mezinárodním katolickým kruhům«. Některé jeho vývody jsou pochopitelně značně dilettantské. Chabé důkazy i spravedlivé věci více škodí než prospívají!

»Odmítnouti předem pomluvy o nelidském zacházení« a poukázati i na zahraniční komise je sice velmi jednoduché, ale ne pro každého přesvědčivé. Dnes přece mezinárodní veřejnost dobře ví, jak malou cenu mají různé takové komise, a leckterému úřadu se dnes děje to, co známému pastýři v bajce: I když jednou řekne pravdu, již mu nikdo nevěří. Ostatně víme dobře, z úst samotného presidenta republiky, že v této věci musila být postupně zjednávána náprava. Již z toho plyne, že nelze všechno »předem odmítati«. — Vypravuje-li mi na př. úřední osoba o slovenském tříku s plačící Madonnou, nemohu než říci s Tomášem: Dokud neuvidím, neuvěřím. Leda že by šlo o pathologický případ, ale v tom případě to patří na kliniku a ne do novin.

O bludech a hrůzách rasismu a nacistů, ať říšských, ať sudetských, nemusíme nikoho poučovat. Ty znají mezinárodní katolické kruhy velmi dobře, nejen v jejich vnějších projevech, ale i v jejich jedovatých duchovních kořenech. Ale s otázkou kolektivní viny a kolektivního trestu to rozhodně není tak jednoduché, jak by se našemu autoru zdálo. Stačí vzpomenouti, jak nám bylo a co jsme si šeptali, když byly za atentát na Heydricha pobravovány celé rodiny.

Jediný důkaz, který s hlediska křesťanské morálky opravdu přesvědčuje, je uveden ve zmíněné stati až na posledním místě: »Dobro obecnější má přednost před dobrem užším.« Tento důkaz by měl být plně rozveden k informaci zahraničních katolíků, kteří si často nedovedou udělati představu o složitosti našich územních a národnostních otázek. Formuloval bych to asi takto: K trvalému zabezpečení obecného dobra v naší oblasti jsou — theoreticky řečeno — tři možnosti: 1. národnostní stát na způsob Švýcarska, 2. rozdělení státního území podle národností, 3. odsun menšiny. Avšak každý, kdo zná naše poměry, ví dobře, že možnost 1. a 2. je v konkrétní praksi naprosto neuskutečnitelná. K Švýcarsku chybějí na obou stranách všechny předpoklady psychologické dnes více než kdykoliv jindy — a k dělení území tu nejsou předpoklady zeměpisné, hospodářské, historické, ani bezpečnostní (stačí vzpomenouti na Mnichov a jeho důsledky). Nezbývá tedy ve skutečnosti jiná možnost než odsun!

Na tomto podkladě se může každý věřící katolík postavit za myšlenku odsunu německého obyvatelstva. (To platí pro ČSR, o jiných podobných zjevech zde nemluvíme.) Trochu jinak je tomu však s otázkou konkrétního provádění odsunu, zvláště pokud jde o majetek postižených. Je jistě pravda, že Německo nám dluží reparace a že obyvatelé našeho pohraničí jsou povinni nésti jejich hlavní tíži. Na válečné reparace — sebe spravedlivější — vždy doplácí celé obyvatelstvo. Ale právě proto měl rozsah těchto reparací býti předmětem právního postupu, jaký je při otázce reparací v mezinárodním právu obvyklý, a neměl být stanoven libovolně s hlediska čistě technického. Měla především být respektována jistá nezadatelná práva jednotlivce a rodiny, daná přirozeným zákonem. Sem patří ohledy na nemoc, stáří atd., ale na př. i nejnutnější náčiní řemeslníka a nejpotřebnější knihy pracujícího inteligenta. Měřiti tyto věci na kilogramy, to je nouzové opatření, které lze snad částečně omluvit okolnostmi, ale nikoliv principielně hůjit. Takových otázek je ostatně více. Odsun stojí náš stát snadno velmi mnoho těžkých obětí. Kdybychom k těmto obětem přidali ještě větší organisační pružnost a morální jemnost při jeho provádění, měli bychom před Bohem dokonale čisté štíty a u lidí propagandu, která by vydala za mnoho balíků tiskového materiálu.

Nakonec bych ještě poznamenal: Zlobíme-li se na některé zahraniční katolíky, že nemají dosti přátelský postoj k našemu státu, pak nezapomínejme, že není vždy všechna vina na jejich straně. Možná, že jsme se dosud ani příliš nesnažili získat si jejich pochopení a přízeň. Takové kuriosity, z kterých nikdo nic nemá, jen my trochu ostudy, jako je na př. požadování internuncia místo nabízeného nuncia, nám jistě žádnou propagandu nedělají. Kdo ví, co pro nás znamenalo v nedávné minulosti na př. přátelství pana Bidaulta a jeho druhů, ten jistě nebude podceňovat význam dobré pověsti našeho státu mezi zahraničními katolíky, dobré pověsti, kterou lze poměrně velmi snadno získat.

A. Heidler.

Pozdrav zástupce sv. Otce českým a slovenským katolíkům

V úterý svatodušní dne 11. června 1946 dopoledne dorazil konečně do Prahy zástupce sv. Stolice, apoštolský internuncius Msgr. Saverio Ritter. Požádali jsme vzácného přítele našich zemí o několik slov pro české a slovenské katoliky. Učinil tak s neobyčejnou ochotou a radostí. Děkujeme mu za to a přejeme mu, aby Bůh žehnal jeho práci mezi námi ke svobodě a vyvýšení Matky naší sv. Církve a k blahu našich národů.

Prvou povinnosti křesťanskou jest povinnost vděčnosti, skrze Krista, k Bohu.

Vrátil jsem se plný radostné naděje po více než 7 letech do země sv. Václava, tak bohaté na posvátné křesťanské vzpomínky. Má první myšlenka platí Bohu v duchu vděčnosti za ochranu, pomoc a posilu, poskytované v každé zkoušce.

Tato myšlenka je v přirozeném pořadí sledována vřelým přáním šťastné budoucnosti pro váš národ a pro ty, kteří řídí jeho osudy v různých oborech sociální činnosti.

Ona platí konečně, co modlitba věčného smíru, vašim a našim Mrtvým, kteří pro nás vždy žijí a jsou nám dnes bližší než kdykoli jindy ve vzpomínce a v lásce.

Saverio Ritter,
tit. arcibiskup Eginský
apošt. Internuncius.

Alexander Heidler:

Sv. Antonín, patron ztracených věcí, církevním učitelem

Apoštolským listem ze dne 16. ledna 1946 prohlásil Svatý Otec Pius XII. sv. Antonína Paduánského za učitele církevního a přiřkl mu čestný název: »doctor evangelicus« — učitel podle evangelia. Pro mnohého citele populárního světce je to jistě překvapením. Titul církevního učitele uděluje Církev jen největším theologům mezi svými světci a největším světcům mezi svými theology — a sv. Antonín je znám spíše jako lidový misionář a hlavně jako mocný přímluvce, divotvůrce, patron věcí ztracených, pomocník, který dovede věřící dívce přivésti do cesty hodného ženicha (což je dnes ostatně dílo velmi důležité) atd. Tak jej na př. zobrazuje i moderní literatura od krásné Dykovy básně Pouť sv. Antonína až po značně povrchní operetu. A přece nám důkladnější zkoumání pramenů ukazuje, že nová pocta tomuto světci je zcela oprávněna. Ba právě spojení představy Antonína jako lidového apoštola a divotvůrce s představou Antonína jako křesťanského učence je dnes pro nás velmi výmluvné.

Sv. František z Assisi, který na počátku XIII. století přivedl evropský svět k novému jaru, čítal více v knize Boží přírody a v pěti ranách Kristových než v pergamenových foliantech. Věděl, že křesťanství není nová theorie, nýbrž nový život. Měl nedůvěru k pyšnému a neživotnému školometství, které bylo tenkráte — stejně jako dnes — nebezpečím nejen pro víru, nýbrž i pro zdravý rozum. Nepotřeboval mnoho knih, jeho serafická láska nemohla zabloudit, protože byla osvícena nadpřirozeným nazíráním na Boha — a na svět ve světle Božím. Větší bylo nebezpečí pro jeho duchovní syny, neboť Bůh nedává mimořádných darů každému.

Tu však mu poslala Boží Prozřetelnost do cesty úplně nový typ: dokonalého apoštolského muže podle evangelia, chudého, pokorného, ukázněného, plného lásky k Bohu a k lidem: teprve náhoda — můžeme-li tak mluviti — ukázala, že tento mladý františkánský poustevník a mystik studoval před vstupem do řádu na přední portugalské vysoké škole a že je to theolog evropského formátu. Sv. František byl velmi citlivý ke všem pokynům Prozřetelnosti. Takovéto vědy se nemusel obávat. Svěřil novému bratru vědeckou výchovu svých mladých následovníků památným listem: »Souhlasím, abys předčítal svatou Bohovědu, jen když neudusíš — v sobě ani v nich — pro to studiům ducha svaté modlitby a zbožnosti, jak jest v řeholi přikázáno.« — Tento první františkánský profesor theologie byl sv. Antonín Paduánský.

Zůstal i jako oslavovaný profesor věren duchu svého chudého Otce, nejen vrouci zbožnosti, ale také apoštolským hlásáním evangelia lidu. Nádherné pravdy, které odhalil studiem, neponechával jen pro sebe nebo pro úzký kroužek odborníků, ukázal je desetitisícovým zástupům, srozumitelné a názorné. A právě jeho hluboké a všestranné vědomosti, přetavené v plamenech modlitby, strhovaly a proměňovaly davy po celé severní Italii a jižní Francii. Takový typ apoštolského učence měl na mysli sv. František, když napsal krátce před smrtí ve své závěti: »A všechny theology a ty, kdo nám přisluhují přesvatým slovem Božím, máme ctíti a jich si vážiti jako těch, kdo nám dávají ducha a život.« — Takovým dárcem ducha a života zůstal Antonín za katedrou, na kazatelně i na širých prostranstvích až do dne 13. června 1231, kdy svatě zemřel v poustevně u Padovy.

Můžeme tedy říci, že nás Pius XII. upozornil na pravou tvář sv. Antonína. Tím není popřeno dosavadní pojetí, neboť z jeho apoštolátu nutně plynuly i významné důsledky charitativní a sociální — chléb sv. Antonína — a jeho poslání potvrdil Bůh za života i po smrti bezpečně doloženými zázraky; ale je podstatně prohloubeno — víme opět, proč ta kniha v jeho ruce — a dostává nový časově výchovný přízvuk. Zdá se, že nám chce Svatý Otec říci, jak je právě dnes třeba takového harmonického spojení svatosti, vzdělání a apoštolátu. Nejen kněžím, nýbrž co možná všem katolíkům. Každý, kdo nabyl studiem a rozjímáním hlubšího poznání Boží pravdy, je dnes povinen sdělovati je co nejširšímu okruhu svých bližních. A každý, kdo chce apoštolsky působiti, musí napřed důkladně znáti křesťanskou nauku a její mravní důsledky. Tři věci nám všem ukládá příklad nového církevního učitele: duchovní život, studium, apoštolát — ne však jako tři oddělené komplexy, nýbrž v plodné souvislosti a harmonii. K těmto úkolům se musí připravovat především naši věřící studenti a studentky. Jedinečnou příležitost jim poskytují prázdninové tábory, o kterých píšeme na jiném místě tohoto čísla.

Viktor Dyk:

Pouť sv. Antonína

(Z Dalmacie.)

Den je to slunečný, vše barvivost má jihu,
s pohanskou pompou jde tvé procesí.
Ty svíce bratrstva jsi sčetl v oka mihu
a šperky, na hrdlo jež ženy zavěsí.

Ó svatý, v lidu svém tak dobře zdomácnělý,
že pýchou jeho jsi a oni zase tvou,
nezapuď cizince, jenž snad je příliš smělý,
že okem severským zří scénu slunečnou.

Nezapuď cizince a nech ho dál se dívat
na smutek antický té hrdě stařeny,
v tom přísném pohledu se nechce rozednívat,
v tom smutku půlnočním je život zmařený.

Než stojí, neklesá jak putovnice vratká,
jež křížem neseným je časně zlomená,
zřím, stojí, bez slzí, jak Jugovičů matka,
zřím, stojí pevně dál, jakoby kamenná.

Jsem pouze slabý poutník, jenž přejde kol a mine,
svíci ti nenesu, v kaštelu nejsem znám.
Před tebou skláním se, o svatý Antonine,
a prosbu jedinou ti tiše pošeptám:

Kříž nenech déle nést, břemeno nenech vléci
po ulici té sluncem zlacené.
Ó svatý, ztracených-li už jsi patron věcí,
té matce úsměvy vrať ztracené.

Svátky a pracovní morálka

Jsou na světě věci, které si obyčejný člověk nedovede jen tak snadno vysvětlit. Na příklad slyšíme stále nářky na nedostatečnou pracovní morálku a jindy zase pozorujeme tolik chuti do práce, ale bohužel jen v neděli a ve svátek. Když jsem šel v neděli ráno po ulici, viděl jsem muže a mladé hochy nakládat a vozit hlínu, a smetí; na Hod Boží v tutéž hodinu pracovaly na poli ženy, které měly červené šátky na hlavách a vytrhávaly s dětmi plevel. Když jsem se vracel domů, bylo pole prázdné, ale od lidí, nikoli však od plevele. To mne utvrdilo v přesvědčení, že asi nešlo tak o práci, na níž bude jednou určitě poukazováno, ale spíše o agitaci, která se řídí pravděpodobně heslem »Co dělá ševce, ať vidí pravice.«

V novinách čteme všelijaké nářky na »zbytečné« svátky. Zaměstnanci »Rudého Letova« žádají, aby příslušné organisace přikročily k akci, která by vedla k propracování a vyhlášení jen skutečně nejnutnějších svátečních dnů, za které má být proplacen ušlý výdělek. Zřejmě se má zato, že zbytečnými svátky jsou svátky Církve katolické a my máme, jak patrno, co činit se šíroce založeným úsilím na jejich odstranění; a to na vzdory slibům všech politických stran, které své voliče svou ochranou náboženství ujišťovali.

Pro nás katoliky jsou naše svátky nepostradatelnou složkou našeho duchovního života, které i na vlažné katolíky, ba i na lidi bez vyznání působí jedinečným kouzlem. Každý křesťanský svátek je pokladnou, oživitelnou a milou duchovní oasou v šedivé poušti kalendářního roku. Vždyť i ten materialista Burian, jak se zmínil v jedné své relaci, si rád vzpomíná na vánoce a na svoji maminku, ba i na vuřta, kterého tenkrát spolu jedli. A já, ačkoliv jeho přednášky příliš rád nemám, v této vzpomínce na matku jej plně chápu a jsem s ním zajedno a jsem rád, že nás alespoň něco spojuje. Ale o to zde nejde!

Rád bych již ukončil tuto svoji nepolitickou úvahu, ale musím sestaviti ještě anatomii o nutnosti nedělní a sváteční práce. Právo lidu píše: »V dnešní době, kdy státní i veřejné a soukromé podnikání zápasí dosud o udržení výrobní a finanční rovnováhy, působí takovéto rozhodnutí (že totiž Nanebevstoupení Páně se slaví jako svátek) škody národohospodářské, ke kterým nemůžeme zůstati lhostejnými.« Pane redaktore, zde se rýsuje nové nebezpečí. Nakonec kdyby to s tím novým hospodářstvím náhodou nevyšlo, mohou někteří noví páni vinit naše svátky z hospodářského nezdaru, jako Nero obvinil křesťany, že zapálili Řím. To by nám ještě tak chybělo!

Jak tedy vlastně na to? Co je to vlastně dobrá pracovní morálka? Je to dělnická ctnost správného vyplnění pracovní doby pilnou a účelnou prací. Proto není-li pracovní doba ještě správně využita, taký to má smysl pracovati v neděli a ve svátky? A i kdyby využita byla, jsou zde ještě jiné možnosti.

Za německé okupace se v tak zv. »rystungsbetriebech« pracovalo pravidelně, až 12 hodin denně; pochybuji, že by se našel dělník, který to mysli poctivě s republikou, aby nesouhlasil dnes s prodlouženou prací o jednu hodinu přes čas. A tak, při denní devítihodinové práci by mohla velká většina závodů svátky, připadající na dny v týdnu, klidně nadpracovati, zvláště když si uvědomíme dnešní značně zlepšenou vyživovací situaci.

To je tedy názor obyčejného katolíka na otázku tak zv. »svátkování«. Mé stanovisko, a jsem přesvědčen i všech poctivých katolických mužů, je jasné:

1. Pracujeme a chceme i nadále poctivě a pilně pracovati na hospodářském vybudování naší republiky společně s ostatními spoluobčany tohoto státu.

2. Jsme proti finančnímu vyčerpávání naší republiky, ale protestujeme proti tvrzení, že příčinou toho je zachovávání katolických svátků.

3. Žádáme, aby sociální a náboženské vymoženosti zůstaly katolickému i nekatolickému lidu zachovány, poněvadž není vážné příčiny k jejich odstraňování.

Antonín Petr.

Byli jsme v Belgii

II.

Do Belgie jsme jely sice oficielně, ale budiž řečeno Belgičanům ke cti, že nám ponechali úplnou volnost, abychom si prohlédly jejich zemi, jak nám líbo. Totž tedy na malou procházku. První dojem, který jsme z Brusselu měly, když jsme vyšly z nádraží, byl, že toto město neví asi vůbec nic o tom, že je za námi několikaletá krvavá válka! Všude totiž plno aut, elektrik, rámusu, proudy lidí, zkrátka proti Praze připadáte si jako v úplném Babyloně. Rozhlížíte se před nádražím, abyste si trochu na ten rámus zvykli (cesta vlakem přes Německo připadá vám totiž jako cesta neveselou pouští) a první, co vám padne do oka, je spousta krásných květin. Celé náruče karafiátů, tulipánů, konvalinek, růží, bezu atd., nádherných barev a takové svěžesti, že se vám nad tou krásou zastaví dech a vy byste nejraději ten krámek koupili celý. A ceny? Pět růžových karafiátů za 40 franků (belgický frank je za Kčs 1.14). Belgičané milují květiny. Všude je mají. Každá nevěsta dostává co nejvíce květin při svatbě a tak vidíte novomanžele na fotografii, jak se usmívají mezi samými velkými kyticemi v celém bytě. Stejně tak i při jiných rodinných příležitostech.

A to jsme přišli do těch rodin. Rodina je základ státu a řádná rodina křesťanská je i opora Církve. A jak vypadají rodiny v tak velkém počtu u nás? Domov, rodina stává se pro mnohé místem spánku a jídla, vymizela soudržnost rodiny, mladí, ba i děti neradi zůstávají v rodině a tak pomalu nebude ani jeden den v roce, kdy se rodina sejde u společného stolu. Čím to je? V našich rodinách není láska, není také vzájemná úcta, kterou vyžadují rodiče od dětí, ale i děti od rodičů. Dbá se v našich rodinách, aby byl vytvořen skutečný domov, to jest místo, z kterého má vyrůstati duše dítěte v plnou osobnost? Malý příklad: byly jsme pozvány do rodiny bruselského obchodníka na periferii, menší lahůdkářství, s jehož dcerou ošetřovatelkou jsme se náhodně seznámily a protože mladí se vždy hned spřátelí, byly jsme a ní velmi dobré přítelkyně. Přišly jsme tam na večeři (po druhé nás pozvali ještě na oběd!). Paní se nám omlouvala, že mají obchod otevřen až do ½8. hod. večer a že proto nemohla nic zvláštního připravovat. Jedli jsme proto tak, jak oni jedí každý večer. A mohu vám říci, že tak, jak u nich to bylo vše připraveno, podáváno, s jakým vkusem a vybraností i když prostě, že za to by se nemusela stydět žádná svatební hostina u nás. První krok k soudržnosti rodiny, čili ti lidé si dovedou i po stránce všednosti udělat domov krásným, pohodlným, aby se jim doma líbilo a nemuseli hledat »vyražení« jinde. Nemyslete, že je to jen ve městě! I na vesnici jsme spaly u jedné rodiny, kde jsme poznaly jejich značně vysokou úroveň životní.

I v tomto ohledu vykonalo mnoho hnutí JOC. To byla jedna z jejích hlavních starostí: vychovávat mladé k odpovědnosti, kterou budou míti jednou jako manželé a rodiče! Tito mladí boří neblahé názory z Francie o systému 1—2 děti a ve svých časopisech stále zdůrazňují a poučují mladé dělníky a dělnice, jak si mají zařídit svůj rodinný život.

Jaké jsou rodiny, takové ovšem potom jsou i obce: upravené, čisté, všude vydlážděno, elektrika i na vaření, telefon je samozřejmostí. (Rády bychom poznaly Holandsko, ve vlaku totiž jsme jely s knězem Holanďanem, který nám říkal, že Belgičané nejsou tak čistotný národ jako oni! Což tedy tam se už asi dá jíst přímo z ulice!) Srovnávat s našimi poměry nechám čtenáře samotného...

Belgičané se velmi rychle zotavují z následků strašné války. Dík své finanční politice (budiž řečeno ke cti našim politikům, že my v tomto a Belgii jsme jediné dva státy v Evropě) a delší době než my, co mají opět svobodu, mají již k jídlu vše. Když ne ještě volně, přídělý mají dost značné, ale oni hodně jedí, na černém obchodě jistě. Budete zajisté zvědav (jako my byly), jak to tam s tímto vypadá. Černý obchod je hned vedle reelného obchodu, totiž přímo v obchodech.

Nemyslete si, že Belgičané si nejsou vědomi, že oni jsou jeden z nejlépe v současné době uspořádaných států! Jsou ale skutečně dobrého srdce a starali se o nás mateřsky. (K tomu poznamenala moje průvodkyně: »Vždyť jsme ale také vypadaly proti nim, kvetoucím lidem, jako hubené troskyl«)

Všichni ovšem soucit s námi neměli. Když jsme se šly hlásit na radnici a požádat o potravinové lístky (nikdo je od nás ale stejně nechtěl), dostaly jsme je jen na týden, místo na 14 dní a k tomu poznamenal jeden úředník k druhému: »Invase do Belgiel«

Zdá se, že nemají dobré zkušenosti s cizinci. Možné je také, že ten pán ani nevěděl, kde ČSR leží, protože jedna studentka se mne nesměle ptala, jestli jsme ze Záhřeba, když se dověděla, že jsem z Československa. — Je to z velké části i naše chyba, protože ani nejmenší plakátek jsme nikde neviděly z naší vlasti, ač i Maďarsko tam propagovalo krásu své země. A jak by se dala propagačně využít i ta socha sv. Jana Nepomuckého v Brugách, o které jsme se zmiňovaly posledně!

Když jsme se vracely zpět, seznámily jsme se s jedním profesorem, velmi známým veřejným pracovníkem. Jaké bylo naše překvapení, když celému kupé mluvil nadšeně o krásе naší vlasti, jak obdivoval krásu Prahy a s jakou úctou nám mluvil o našem presidentovi Dr. Benešovi. Byl tak nadšen, že všechno jídlo, cigarety, čokoládu nastrkal nám do brašny a ještě nám chtěl na nádraží v Lucemburku nakoupit na nádraží ražená vajíčka, která tam prodávali. V tom jsme mu už zabránily...

Belgický národ je malý, ale je pracovitý, vytrvalý a my máme s ním velmi mnoho společného. Když jsme se vracely domů, věříte, že jsme byly naplněny velkou láskou k svému národu a k našemu velkému presidentu za jeho nesmírnou práci, o které mluví celý svět a přály jsme si, aby i náš národ, naplněn křesťanskou láskou a Kristovým duchem, spěl k témuž blahobytu jako Belgie.

Marie P. Křížová.

Nad francouzskými volbami.

Přesto že nám asi někdo řekne, že jsme opustili své dosavadní nestranické stanovisko, nemůžeme nevyznat, že máme radost z volebního úspěchu M. R. P., francouzské lidové strany. Není to obyčejná politická radost. Je to tak zv. gaudium praecisivum, kde se raduji jenom z určité stránky nějakého činu, radujeme se tedy z tohoto vítězství do té míry, do jaké představuje veliký katolický výkon mladé Francie. Ano, je to autentický úspěch mladého katolicismu, vyrostlého ze zdola a proto skutečně plného naděje. Je to úspěch vybojovaný v regulérním, velmi prudkém boji, v boji ovšem ideovém, je to možná začátek druhé a definitivní francouzské revoluce, revoluce ducha. Je to vítězství v boji za práva člověka, jak jej právě začíl v r. 1789. Dnes jej chtějí dobojovat, a to pod heslem: Práva lidská budou zajištěna jen tehdy, budou-li plně uznána napřed práva Boží. Na to r. 1789 zapomněli.

Není to tedy vítězství, k němuž přijdu nějak náhodou, protože někdo třetí strazil a omráčil mého protivníka a mně milostivě povolal, abych pro něho hrál paničkové divadlo, k němuž patří mezi jiným také »úcta k tradicím«. Není to nic podobného, jako když za druhé republiky líbal Dr. Hácha lebku sv. Václava a myslil si, že se tím z věku totalismu přenese do nějaké barokní idyly, nebo když si maršál Pétain chtěl uprostřed nejstrašnější války, která zuřila na atlantickém břehu jeho vlasti, zalézt ve Vichy za pec a začít stavět novou »křesťanskou« Francii.

Tohleto je strana zocelená v boji. Bidault, její vůdce, byl hlavním inspirátorem, byl duší francouzského hnutí odporu. Je to křesťan, jenž si byl vědom, že před zlem se nekapituluje, ani se s ním nedělají kompromisy, nýbrž se s ním bojuje a buď se padne nebo se zvítězí. Tak vznikla a cvičila se nová katolická generace francouzská, která zdá se, zasadila smrtelnou ránu představě, že katolik je vždycky ufňukaný rovalista. Hlavní představitel tohoto odbytého směru, Maurras, kolaboroval tak, že si ve svém vysokém stáří tím vysloužil doživotní žalář, zatím co mladí demokraté bojovali a umírali, i v koncentráku umřel někdy raději hladem, než aby se sklonili a pracovali pro nepřítele. Ale jen tak se dochází k vítězství. Proto jsou dnes nejvěrší stranou. A ne nějakou náhodou, bez vnitřních předpokladů.

Podle novin to jeden starý radikální socialista (břmotný titul, pod nímž se skrývá shnilé Daladierovo mnichováctví) vyjádřil hned při poslouchání volebních výsledků: »Co se divíte? Lidé už mají starých stran dost. Projevili důvěru straně mladé, dynamické, která má oddané bojovce, ochotné vésti její boj.« »Je to skutečně strana probouzející oddanost, nejenom slibující výhody a dary. Staří i noví členové JOC a JEC (dělnická a studentská katolická mládež) jí slouží s mystickým zápalem. Jenž nevyprchal ani po dvou letech politických tahanic a čachrů.«

Je uskutečněním strany, o které snil více než před deseti lety J. Maritain, jenž napsal: »Bylo by třeba novou stranu. Mnohé prvky musí převzíti z pravice. Ale jiné důvody ji nutí jíti hodně daleko nalevo v přebudování současného hospodářského a sociálního řádu. Které jsou to důvody? Především je to naléhavá nutnost dobýti pracujícím vrstvám, dělnickým vrstvám, onu důstojnost a spravedlnost, kterou po celé století, za něž je třeba se styděti, dobývali pro ně ateističtí revolucionáři, a to první a dlouho skoro samotní. Za druhé je to starostlivé vědomí, že zdravou křesťanskou politiku musí provávati láska.«

Známý spisovatel Mauriac komentuje její volební úspěch tak, že je to stesk po duchu, po pravé lidské svobodě. Jenž k ní přivádí masy. Je to jistě strana nekonfesní, otevřená všem, prostě proto, že je to strana francouzského hnutí Odporu a ze všichni účastníci Odporu mají právo se ji dovolávat. Ale vedle toho nezapírá svou spiritualitu, jež naplňuje její vůdce a proniká její program. Nezapírá, co ji učinilo silnou: je to fakt, že je dnes spousta lidí, kteří hledí uniknouti z materialistické robotárny, ve které se dusí a vzájemně vraždí moderní svět.

Komunism se nepřekoná s hromadou peněz, ani tiskovými kampaněmi a la Štýbrný (chceme-li to učiniti po pražsku srozumitelně) ani tím, že se schovlíme palicáky na hájení hospodářských zájmů; lidé se odvrátí od marxismu tím, že jim přineseme učení, které je duch a život. Jsou lidé, kteří věří v Boha, a jsou lidé, kteří věří ve Stalina a jsou lidé kteří nevěří v nic. Právě strany, které nevěří v nic (liberální a poliberální - polosocialistické strany, které se krmí prázdnými hesly nevěrecké humanity) padají jako uschlé větve se stromů.«

M. R. P. je politickou stranou, ve které, jako v každé lidské věci, bude mnoho lidských slabostí, i ona může prodělat různé vývoje napravo nebo nalevo, které nebudou ideální. Je však možno se dnes zastavití nad jejím úspěchem, protože je to úspěch desetiletí trvající katolické výchovy, v níž hluboká, positivní spiritualita šla vždy ruku v ruce s nejživějším zájmem o konkrétní potřeby malých a vykořisťovaných. Právě této malí a vykořisťovaní se tam učili spatřovati svou velikost v Kristu, který za ně zemřel a který žije v nich. Cítili, že musí přebudovat společnost, a to k obrazu a podobenství Kristovu: jejich nejvyšší ctižádost směřovala vždy k tomu, co nazývají: rayonner le Christ — vyzařovati Krista.

My je dnes obdivujeme a upřímně řečeno, závidíme jim. Nesmíme-li zůstat u neplodných úvah, začněme i my s hlubokou vroucí křesťanskou výchovou. Bidault je nevyvětlitelný bez Cardijna a Maritaina, a řekněme i bez řady mladých nemocných dělníků a dělnic, kteří dovedli v sanatoriích obětovat své bolesti a třeba i svůj život za to, aby svým kamarádům a kamarádkám vyprosili milost návratu k pravé důstojnosti lidské v Ježíši Kristu.

ak.

Je živé křesťanství?

Ne a stokrát ne, musíme jako katoličtí křesťané protestovat vždycky, když nám bude někdo namlouvat, že svět se dá zařídit, zajistit a zlepšit jenom právními ustanoveními, mocí a hmotnou silou nebo dokonce nenávistí, o které nedávno napsali, že je pro svět cennější než láska. Svět se stává skutečně lepší jen v tě míře, v jaké v něm opravdu žije křesťanská láska. A není snad třeba vždy znovu opakovat, že to není lkavá pasivita. Jak vypadá, můžeme pozorovat na tomto Dopisu rodičům na rozloučenou, který vyšel v čís. 30/31 časopisu »Vyšehrad«. Jeho pisatel, francouzský student Roger Péronneau, jistě nebyl pasivistou, to by ho nebyli Němci odsoudili k smrti. Byl aktivistou, byl bojovníkem, ale nebyl naplněn nenávistí, protože byl příliš neochvějně přesvědčen o nepřemožitelnosti pravdy a spravedlnosti.

Narozen 9. listopadu 1920. Odsouzen k smrti dne 23. března 1942. Zastřelen v Mont-Valérien 29. července 1942. po jedenácti měsících vazby.

Budu zastřelen co nevidět, v poledne; teď je čtvrt na deset. Je to radost smíšená s rozčilením. Odpusťte mi všecku bolest, kterou jsem vám způsobil; bolest, kterou vám působím teď, i tu, kterou vám ještě způsobím.

Ať mi odpustí všichni zlo, které jsem spáchal, a dobro, které jsem nevykonal. Má závěť bude krátká. Zapřisahám vás, abyste si zachovali víru. Zejména žádnou nenávist k těm, kteří mne zastřelí. »Milujte se vespolek.« řekl Ježíš, a náboženství, ke kterému jsem se vrátil a od kterého se vy nesmíte vzdálit, je náboženství lásky.

Objímám vás všechny všemi vlákny svého srdce. Nevyslovuji jmen, neboť je jich v mém srdci vyryto příliš mnoho.

Váš syn, vnuk a bratr, který vás všecky miluje,

Roger.

Slavnost Božího Těla ve velechrámu sv. Víta na Hradčanech se koná na svátek Božího Těla dne 26. června t. r. O 8. hod. ranní tichá mše svatá a po ní vyjde průvod s Nejsv. Svátostí ke čtyřem oltářům na Hradčanském náměstí.

Všeho moc škodí

Není žádným tajemstvím, že se většina Čechů, ať katolíků nebo nekatolíků, divala od roku 1938 na Slováky s trpkým pocitem a s malým nadšením, naprosto ne však s nepřátelstvím nebo škodolibostí. Přáli jsme jim vše dobré, zachovávajíce slušnou korektnost lidí, kteří byli zklamáni a kteří nemohou důvěřovat. A řekněme si to upřímně: týkalo se to hlavně ludáků, hlavně katolických ludáků. Tato nedůvěra trvala i nyní po válce, trvala až do těchto posledních dnů. Přestala vítězstvím demokratické strany? To se nedá říci. Víme, že se značné protičeské smýšlení katolických Slováků ani teď nezměnilo, víme zkrátka, že ne z nadšení pro poctivou spolupráci s Čechy volili mnozí demokratickou stranu.

A přece se najednou stávají Slováci sympatickými. A to zásluhou Rudého Práva. To totiž, zaroveň se svými novinovými satelity, do nich bije hlava nehlava. Vynalézá stále nové a nové důkazy velezrady, která prý se tam kuje a skrývá, maluje křiklavými barvami nemravnost těch různých paktů, z nichž vzrostlo vítězství demokratů.

Ale je-li to všechno pravda, musilo to přece být známo již před volbami. Vnitřní správu tam přece měli z velké části komunisté a mají ji jistě v rukou i teď. Proč tedy o všech těch nepořádcích nevěděli dříve? Proč nevěděli o těch různých kandidujících gardistech, proč je nechali kandidovat? Působí to dojmem, že to je všechno vynalezené ex post — až potom, a proto budí R. P. sympatie pro Slováky, ať chce nebo ne.

ak.

Dachau

(Pokračování.)

Vedoucí 28. bloku byl bývalým členem SA. Nikdy jsme se nedozvěděli, proč ho zavřeli. Ale nepamatuji se ani na jeden den, kdy by se tento člověk nebyl se sadistickou zuřivostí vrhl na některého z nás. Vzpomínám na holandského Karmelitána P. Brandsma, profesora nimvegské university. Ani dva měsíce nevydržel krutosti, jimiž ho tento zvrhlík zahrnoval při každé příležitosti. Zemřel a byl při tom opravdu šťasten, že mohl zakusiti podobné zacházení jako bičovaný Kristus. To mně opět připomíná strašlivou scénu, o níž mně ještě několik týdnů před koncem tábora vyprávěl mladý tyrolský kněz Rieser, jenž byl skutečným jejím hrdinou. Jeden esesman mu jednoho dne poručil, aby si ze zrezavělého ostnatého drátu upletl jakýsi druh trnové koruny. Pak mu ji brutálně narazil na hlavu, zavolal pár židů, kteří tam pracovali, a přinutil je, aby sehráli scénu trnim korunování: Musili s různými posuňky tančit kolem kněze trním korunovaného, bili jej, uráželi a plivali naň. Když měl této zábavy dost, poručil své oběti, aby nakládala plná kolečka štěrku a tak musil tento mladý kněz stále s onou příšernou trnovou korunou na hlavě jezdit až do konce dne s tímto nákladem s jednoho konce tábora na druhý. A ještě jedna taková hnusná parodie pobožnosti, ke které byli přinuceni nemocní kněží, kteří zůstali v táboře jednou na Velký pátek: Musili vylézt na vysoké skříně a tam odtud zpívat slavnou postní píseň: ó Haupt voll Blut und Wunden (ó Hlavo plná ran a krve).

Vedle těchto příležitostných krutostí stály strašné zkušenosti učiněné v lazaretě. S'a Poláků se stalo jejich oběti. Jednou jim naočkovali malárii, po druhé zase flegmonu. A při tom na nich zkoušeli všechny způsoby léčení a všechny léky. Nemohu nevzpomenouti bez dojetí na mladého Jesuitu z třetího ročníku theologie, jenž zemřel po měsíci nesnesitelných bolestí; měl nohu úplně zachvácenou prudkou otravou krve. Byl tam jako vzorek pro ostatní případy této otravy krve, které tam byly léčeny. Jeí však neléčil nikdo! Není mým úmyslem popisovati podrobně všecky hrůzy této mučírny pro kněze: Nelze si vymysliti ani jedné, které by se nebyli esesmani dopustili. Následkem jich se z Dachau stalo skutečné peklo.

*

Avšak vedle těchto hrůz tam bylo i mnoho skvělého. A na to je třeba pamatovati více, než na ony hrůzy. Neboť tyto krásné stránky ukazují zřejmě, že poslední slovo má vždycky Bůh.

Na bloku 26. jsme měli kapli. Byla určena co nejpřísnější jen pro tento blok. A všichni ostatní tam z rozkazu správy tábora měli přísně zakázaný přístup; poznenáhlu rostla však odvaha k přestoupení tohoto zákazu a touha přece se tam dostat: Ke konci přicházel do kaple každý, kdo chtěl. Občas strážci táborového pořádku naléhali znovu na zachovávání zákazu a překáželi příchozím, ale úspěch takových tyranských nařízení jako všech podobných nařízení vůbec, byl velmi kraťoučký.

Tato kaple nebyla nic jiného, než dvě světnice obyčejného táborového baráku, mezi nimiž byla odstraněna prkenná předělová stěna. Její užívání bylo nejprve povoleno v lednu r. 1941 nebo v prosinci r. 1940. Jejím oltářem byl malý nízký stolek s deskou sotva jednoho čtverečného metru. Celý její poklad se skládal z kufru, obsahujícího potřeby pro polní bohoslužby. Poznamenejme ještě, že sloužila pro všecka vyznání. Snášeli jsme se tam však všichni s velikou láskou a nikdy nebylo neshod. Naše svatyňka se poznenáhlu obohacovala a to buď se vědomím neb bez vědomí velitelství tábora. Ke konci byl oltář velmi důstojně upraven: všecko tam bylo výsledkem trpělivé a důmyslné obětavé práce vězňů. Vzpomeňme na svatostánek, jenž byl zhotoven — samozřejmě na zapřenou — v přepychové truhlárně, pracující pro pány tábora, a okrášlen zdobami, zhotovenými nejprve z plechu od konservových krabic, později z lepšího materiálu, »ukořistěného na nepříteli«. Kříž hlavního oltáře byl velmi naivní řezbářská práce, zhotovená v táboře. Když nám později muži katolické akce z Münsteru poslali jiný kříž, nádherné umělecké dílo, sloužil tento původní jako kříž při procesích. Také svícny byly pracně vyrobeny v táboře a vypadaly podle toho. Pro výstav Nejsvětější svátosti — měli jsme tam dokonce čtyřicetihodinovou pobožnost — jsme měli k dispozici dvě monstrance: jednu, která vypadala velmi vážně a symbolicky: ebenový kříž s lunulou ve formě zářícího slunce z černého železa; druhou z jasného dřeva citroniku.

Také nám tam poslali krásnou sochu Panny Marie, která se v budoucnosti stane středem dachovských poutí ve smírné basilice, o jejímž zbudování bylo právě rozhodnuto. Bude stát na místě bývalých správních budov, které k tomu účelu postoupily americké úřady. Tato socha byla předmětem nepřetržité zbožné úcty: kolik duší přicházelo, aby nalezlo před ní útěchu a posilu!

Stěny byly brzy ozdobeny křížovou cestou a několika uměleckými rytinami, svědčícími o úctě k Božskému Srdci Páně a k sv. Josefu. Na epištolní straně stál malý stolek, jenž sloužil jako sakristie. Tato se ponenáhlu obohacovala rouchy, z nichž některá byla skutečně přepychová a svědčila o lásce věřících ke svým pronásledovaným knězím. Následkem toho se mohly konati někdy i slavné služby Boží. Na velikonoce roku 1944 jsme měli na př. čtyři velké paškály: Hostie a víno jsme dostávali v hojnosti prostřednictvím faráře z města Dachau, k němuž jsme 25. každého měsíce pravidelně chodili oro vše, čeho bylo potřeba k bohoslužbám. K majetku kaple patřilo také asi sto čtyřdílných brevířů, které dodal biskupský ordinariát vratislavský. Tyto breviře byly hlavně používány během roku 1944, kdy mnoho kněží nemusilo chodit denně do práce, a mohlo se tedy věnovat činnosti spíše knězské. V roce 1945 byl blok tak nacpán (1100 bydlících), že se recitování breviře stalo výsadou jen některých. Breviře prostě pro všecky nestačily.

Bohoslužby v této kapli pondělávaly tentýž vývoj jako svatyně sama. Na začátku to byly pouze tiché, zkrácené mše — počínalo se hned s obětováním a končilo se s přijímáním — později se však dospělo ke skvělým pontifikálním mším svatým, když jsme měli sebou biskupa a benediktinského opata. Historie dachovské liturgie by mohla tvořit zvláštní kapitolu — velmi zvláštní, ale já ji psát nebudu, postačí mi, když vám popíši život v naší táborové kapli.

Každého dne se sloužila mše sv. ještě před tím než ostatní tábor vstával: Čtyři kněží při tom podávali sv. přijímání, chodice mezi řadami kleřících vězňů. Na počátku celebroval vždycky jeden a tentýž. Tak to bylo nařízeno velitelstvím tábora. Proč? Každý, kdo žil pod nacistickým režimem, ví, že nemělo smyslu ptáti se na proč při jakémkoliv takovém nařízení, které mělo za účel prostě sekýrovat. Jedině »proč« bylo, protože to tak páni napadlo. Od vánoc r. 1942 se i tento pořádek stával volnější. (Pokračování.)

P. Jan Ev. Urban O. F. M.

Ke katolické pravdě

6. Rozum není částečná poznávací methoda.
Mnoho zmatku působí omyl, jehož se dopouštějí lidé, mysličí příliš nebo jenom odborně. Mnohý z nich se domnívá, snad mimoděk, že jeho odborné poznání skutečnosti jest poznáním skutečnosti celé. Poznání přírodovědecké, právnické, umělecké, a pod. Odborným poznáním docházíme obyčejně jen poznání některé stránky nebo části celé skutečnosti. Avšak poznání pravdy vyžaduje co možná poznání úplného. Proto není odborné poznání spolehlivou cestou k poznání celé poznatelné pravdy. Na př. posuzuje určitý dům architekt, technik, chemik, lékař, stavitel, právník, umělec, sklenář, tesař, majitel. Každý z nich se dívá na týž předmět jinak a výsledek jeho poznání jest také buď zcela opačný než u druhého nebo v něm aspoň jeho názor silně převládá.

7. Pravdy jsou o různých věcech, není však nutno poznati všechny pravdy.
Podle povolání, užitku nebo jiného zájmu se člověk zajímá o poznání určité pravdy a o jiné se nezajímá nebo zajímati nemusí.

8. Avšak každý chce — aspoň někdy v životě — poznati pravdu o smyslu svého bytí.
Tato otázka každého člověka nejen zajímá, nýbrž i každého čestného člověka zajímati má.

9. Smyslem rozumíme důvod, odkud a proč člověk žije.
Jen člověk chabého rozumu nebo chabé mravnosti je lhostejný k tomu, proč pracuje, trpí, jak a podle čeho se má říditi ve svém svobodném jednání.

10. O smyslu bytí člověka jsou různé pravdy a domněnky.
Jest pravdou, že některý člověk žije a pracuje, aby užívil sebe, nebo rodinu, jiný aby rozmnožil poklad lidské vědy, jiný aby pracoval pro blaho šíři lidské společnosti. To jsou pravdy.
Někteří lidé myslí, že žijí jen proto, aby jedli a bavili se. Jiní tvrdí, že život nemá smyslu. To jsou domněnky.

11. Avšak kromě těchto bližších důvodů lidského bytí zajímá člověka otázka po posledním a vlastním smyslu jeho existence.
Také o této otázce jsou různé domněnky, avšak pravda může býti pouze jediná, protože se touto otázkou ptáme po všelidském a nejprvnějším smyslu člověka vůbec.

12. Pravda o posledním smyslu lidského bytí jest pravda katolická.
Na tuto poslední otázku jsou dvě odpovědi: jedna, která neodpovídá vůbec, když praví, že o tom nic nevíme, nebo že bytí člověka jest přírodní náhoda. Druhá odpověď vidí smysl lidského života v určení, daném Stvořitelem. Buď lidský život poslední smysl nemá, nebo jej má ve Stvořiteli. Pravda katolická jest mezi odpověďmi, které berou smysl pro život lidský od Stvořitele. Avšak i mezi těmito vcelku pravdivými odpověďmi jsou rozdíly, podle toho, jak kdo Stvořitele poznává.

Demokracie a počty

Demokracie, pravá demokracie, může být zbudována jedině na spravedlnosti. Může být zbudována jedině na úctě k člověku. Každý člověk zaslouží, abych s ním jednal jako s rovným, abych si z něho nedělal soumara, mrtvé číslo ke svým mocenským kombinacím. Hledat neúnavně způsob, jak by všichni mohli žíti co nejlidštěji, být upřímným pomocníkem k dosažení tohoto cíle, dosahovat jej sám u sebe tím, že ostatním slouží m, že nevykořisťuji ostatní ani svou pánovitostí, že je nesnižuji tím, že je po případě krmím nepravdivými programy a nadějemi. Že je zkrátka uctivě všechny považuji za lidi a ne za stádo. To jest hlavní ctnost demokratického politika. To jest pravá demokracie a nic jiného. Jestliže politická výchova v našich školách k ní vychovává, plní poctivě svůj úkol. Jsme přesvědčeni, že jen důsledná víra v Boha a v nesmrtelnost lidské duše, konec konců jenom důsledné křesťanství, může být pevným základem k takové demokracii.

Jinak bude člověk stále jenom šachovou figurkou, kdysi snad v rukou králů a šlechtičů, dnes v rukou politických stran. Svob. Zítřek č. 23 nám to potvrzuje na příkladě tahanice o parlamentní zastoupení Slováků. V P. N. S. bylo 100 Slováků vedle 200 Čechů. Nelíbilo se nám to, neboť ačkoliv přejeme Slovákům nejširší rovnoprávnost, nemáme zrovna chuti dáti jim nespravedlivou převahu, protože každá nespravedlnost je na konec zhoubná i pro toho, kdo si myslí, že z ní má výhodu. Poměr 2:1 se však udělal proto, že tím neobvěčejně vzrostl vliv komunistů, když ke komunistům českým přistoupili ještě stejně početní komunisté slovenští.

Když však mělo dojít ke skutečným volbám, ukázalo se, že komunisté většinu mít nebudou. Čím více budou mít Slováci mandátů, tím více hude v parlamentě nemarxistů. A to neide. Proto se celkový počet slovenských mandátů snížil ze 100 na 69.

Není to nespravedlivé, je to úměrné počtu Slováků, neúměrná byla ta stovka slovenských poslanců v PNS. Rozhodčí této mandátové matematiky si teď vzpomněli na staré přísloví, že s poctivostí a spravedlností se neidál dolde. A Svob. Zítřek vypočítal, jak to bylo nutné a prozíravé. Nyní po volbách je totiž v parlamentě poměr marxistů k nemarxistům 153:147. Kdyby byl zůstal starý poměr Češi : Slovákům — 200:100, byl by nyní počet poslanců také 153:147, jenomže obráceně: 153 nemarxistů proti 147 marxistům.

Takovéhle výpočty bychom si mohli uspořit, kdybychom byli vždy a všude poctivými demokraty, kdybychom všem měřili stejně, jedním slovem, kdybychom byli pořádnými křesťany.

ak.

Katoličtí rodiče u presidenta republiky

Jak jsme již sdělili, přijal pan president republiky Dr. E. Beneš v pátek dne 31. května t. r. deputaci katolických rodičů, zastoupených Svatováclavskou ligou a Svazy katolických žen a dívek českých a moravskoslezských. Deputace, v níž byla zastoupena Svatováclavská liga předsedou Dr. V. Jandou a členy Dr. Hrobařem, A. Dosedělem a K. Kralem, Svazy katolických žen a dívek pak předsedkyní pí Hanou Svobodovou a paními L. Vaňkovou, Z. Povolnou, Annou Mazáčovou a L. Kusákovou, byla ohlášena na 13. hod. Poněvadž v tu dobu pan president měl mimořádnou důležitou návštěvu a mohl věnovati deputaci jen 15 minut a chtěl o věci déle pohovořiti, konalo se slyšení až o 16. hodině a trvalo bezmála půldruhé hodiny. Přijetí i rozhovory byly velmi srdečné. Pan president vyslechl s velikým zájmem přání katolických rodičů a podrobně se rozhovořil o problémech nadnesených v prosbách a memorandu, jež mu bylo předloženo. Deputace odcházela v přesvědčení, že řešení školské reformy předpokládá především řešení základních občanských svobod novou ústavou Československé republiky.

Z řeči předsedy S. L. Dr. Jandy:

Pane presidente!

Čestí katoličtí otcové, sdružení ve Svazu katolických mužů, Svatováclavské lize, pozdravují Vás uctivě a srdečně jako hlavu státu a prosí, abyste je dobrotivě a otcovsky vyslechl a uvážil a podporoval tato jejich přání:

Naše víra nás učí a nám přikazuje, abychom svědomitě ostříhali a vychovávali největší a nejkrásnější poklad na tomto světě. Bohem nám svěřený, děti. Jejich nesmrtelná duše z náruče Boží vyšlá, má se opět navrátiti do této náruče, když vykonala úkol jí na tomto světě svěřený, má rozmnožovati čest a slávu svého Stvořitele.

Již přirozený zákon učí, že rodina je základem lidské společnosti a jejího dalšího trvání, že proto spokojený a šťastný život rodiny a její členů musí býti účelem a cílem společenského zřízení, složeného z takových rodin, tedy státu. Stát a jeho zřízení není zde tedy proto, aby jemu rodiny sloužily, nýbrž aby on sloužil rodinám a občanům.

V poslední době stali jsme se však svědky snah našich spoluobčanů jiného světového názoru, které těmto zásadám odporují. Bylať panem ministrem školství a osvěty navrhována uprava školní výchovy našich dětí, jež nepřihlížela k uvedenému přirozenému zákonu, zbavovala rodiče možnosti, aby mohli dáti dětem školní výchovu podle svého náboženského přesvědčení.

Navrhovaná úprava školní výchovy byla by ve skutečnosti krokem zpět, neboť ruší dosavadní svobodu rodičů, zřizovati a udržovati si vlastní školy, v nichž by jejich náboženské přesvědčení bylo náležitě respektováno. Je porušením zdravých zásad demokratických, kterých se dnes celý svět dovolává a které považuje za jediné možné a správné východisko ze stínu diktatury jakéhokoli druhu.

Obracíme se proto k Vám, pane presidente, jako nejvyššímu strážci drahé lidské a národní svobody, v pevném přesvědčení, že v zájmu této vezmete shora zmíněné právo katolických rodičů pod svou záštitu a nedopustíte, aby pod plášťem veřejného zájmu státního, tak zv. jednotné státní školy, nebyl pohřben jeden ze základních pilířů blahobytu občanstva v naší krásné vlasti — svoboda rodičů rozhodovati o školní výchově dětských duší.

*

Předsedkyně Svazu katolických žen a dívek v Čechách, pí Hana Svobodová upozornila pana presidenta na to, že vyučuje-li se na státních školách náboženství, nevyhovují tím ještě katolickým požadavkům. Vše má býti upraveno tak, aby náboženství bylo i základem i korunou všeho vychovatelského počínání. Vyslovila důvěru, že pan president, vzhledem k svému známému stanovisku k svobodě všech občanů neodepře své vzácné pomoci našim oprávněným požadavkům.

*

Memorandum shodné v podstatě a uvedenými projevy bylo současně zasláno předsedovi vlády a předsedovi Národního shromáždění.

Konec jednoho království

Konec italské monarchie lze považovati za nový důkaz toho, že v dějinách vládne spravedlnost, že »Boží mlýny melou pomalu, ale jistě«. Je to výrazem přesvědčení, že lidé, »kteří chtějí být na předních místech, musí být čestní a stateční. Zastupují sice svrchovanost Boží, ale jen tak dlouho, dokud nedávají zřejmě přednost svému pohodlí před povinností, representovat skutečně, pokud je to aspoň ponětkud v lidských silách, Boží spravedlnost a Boží dobrotu. Italská monarchie se tomuto úkolu, zejména od příchodu Mussoliniho, zpronevěřila napro sto. Úplná ideová bezzásadnost byla, zdá se, od počátku její ideovou zásadou. Nejdříve takřka úplná liberalistická anarchie, která vedla na př. k porážkám ve světové válce a pak zase všecky představy o čestnosti přesahující posloužání Mussoliního. Král Viktor Emanuel dělal úplnou loutku diktátorskému vládci Italie, schvaloval nebo aspoň neodmítal jeho dobrodružství válečná, přijal od něho titul císaře habešského a krále albánského, dokonce i u Hitlera dělal oficielní návštěvu, protože se to Mussolinimu hodilo do krámu. Dokud všecko jakž takž šlo, byli všichni spokojeni. Král si při tom dělal své sbírky starých mincí a myslil si, že je docela hodný člověk. Možná že je, ale určitě není takových lidí třeba v čele národů. Proto je nynější odsouzení monarchie jen nový důkaz Boží spravedlnosti. A nic na tom nezáleží, že jeho vykonavatelé nemají takových úmyslů, tak jako nezáleželo na tom, z jakých úmyslů kdysi nařizoval císař Augustus sčítání lidu, k vůli němuž musil se Josef s Pannou Marií do Betléma. Proroctví, podle něhož se Mesiáš měl narodit v Betlémě, tak bylo přece splněno.

Italský jih se při hlasování vyslovil většinou pro monarchii. Švýcarský katolický časopis »Vlast« píše o tomto zjevu takto: »Čím dále k jihu, tím více získává monarchie. Není to však proto, že by tam byla zvlášť oblibena, nýbrž hlavně z odporu k severu. V jižní Italii mají toto skoro veřejně hlásané stanovisko: Nechceme žádné nebezpečné, ze severu nám vnucené pokusy. Tam na severu nemyslí na nic jiného, než na zájmy svého průmyslu. My však jsme především zemědělci, lpíme na půdě a na tradici. Nechceme žádné skoky do neznáma. Fašismus také vznikl v Miláně a sever působil pak svým tlakem na jih.«

ak.

Katolíci a židé po válce

(Tento článek jedná o poměrech ve Francii, má však mnohé, co může zajímat i nás, nad čím můžeme přemýšlet i my.)

Židé a křesťané se po válce na sebe jinak dívají. Mnohem sympatičtější. Dříve tomu tak nebylo. Během 19. století měla Francie své záchvaty antisemitské hořečky a Dreyfusova aféra není tak daleko od nás. Válka všecko změnila. Žid, protože byl pronásledován Němci, se stal sympatickým katolíkům francouzským; chránit jej, bylo znamenitým projevem odboje. Vyrvati ho obratnou vynalézavostí policií vítězově, znamenalo vítězství francouzské pružnosti nad germánskou těžkopádností.

Ve Francii není žádného kláštera, ať již je obýván syny sv. Benedikta, sv. Brunona nebo sv. Františka, jenž by nebyl skrýval nějakého žida, a to někdy v hnědém nebo černém hábitu kněze nebo bratra-laika. Jeden slavný žid, jehož jméno zamlčím, byl zatčen v roce 1942, uniklo několik dní potom, načež zastával po tři léta v jednom trapistickém klášteře úřad bratra-správce sklepa, a to tak svědomitě, že se mu to zalíbilo a že tam zůstal i po skončení války, ženat naje Hitlerovi, že mu pomohl takto nalézt správnou cestu. Jiný žid, který se nestal mnichem, vypravuje rád o dojetí, které se ho zmocňovalo v prostě a přece slavnostní kapli trapistů, plné přítomnosti Věčného, když tam slýchal chvály Nejvyššího, konané ve dne v noci, z hodiny do hodiny, a to vlastními slovy sv. krále Davida. Jerusalémský chrám jakoby znovu ožival.

V tomto chování Církve katolické vůči židům bylo kromě hnutí a motivů vlasteneckých též gesto lásky přikazované Kristem a příkladem sv. Otce; bylo v tom však též instinktivní a samozřejmé zdůraznění starého práva útočiště, které bylo mnichům vždycky tak drahé. Židé měli prospěch z tohoto komplexu, v němž se vlastenectví, bratrství a oddanost tradici mísily v nestejných dávkách. Měli z toho prospěch, dovedli to ocenit a projevili za to svoji kolektivní a oficielní vděčnost. To se stalo v Římě; bylo to vyjádření přání israelských obcí všech zemí. Shromáždění israelských obcí se obrátilo na papeže a vyjádřilo mu svou úctu a svou vděčnost za projevy bratrství, kterými Církev pomáhala židům v létech pronásledování, když jejich život byl ohrožován barbarstvím. »Mnoho z vašich kněží trpělo v žalářích a v koncentračních táborech, mnoho z nich obětovalo život za to, že pomáhali židům. Židé nikdy nezapomenou na to, co z návodu papežova Církev pro ně učinila.«

*

Široké kruhy, které žijí z legend a z ústního podání více než z dějin a ze psané vědy, si vzpomněly, že podle jakéhosi nejistého a vratkého, přesto však tvrdošíjně se držícího proroctví židé se mají obrátiti na sklonku věků ke Kristu Pánu. A protože naše doby jsou dostatečně tvrdé a dostatečně ohmurné, aby člověk mohl myslet, že konec se blíží, zdálo se mnohým, že ono obrácení Israele k Mesiáši, jenž přišel v prvé řadě k vůli němu, se již uskutečňuje. Tyto domněnky, i když jsou sebeneurčitější, mají velký význam. Z nich se skládají ony neviditelné prvky, které v určitém okamžiku dávají dějinám jiný směr.

Je známo, kolik duchovní hloubky právě náboženské názory Israele obsahují; a ačkoli, pokud se tyče lidstva jsou značně zúženy nacionální výlučností, pokud se týče Boha, dosahují nejzazších hranic všehomíra. Přinášejí světu vznešený pojem Nejvyššího a učí lidstvo vysílati k jeho Majestátu, kterého nikdo není hoden spatřiti, anižby zemřel, nejbolestnější nářek a zároveň nejoddanější a nejzlomitelnější prosby, jaké si lze představiti. Který národ, která civilisace by mohla přinésti lidstvu hlubší duchovní hodnoty, než ony, které má Mojžíš, Isaiáš, Job a David? Tyto duchovní hodnoty se zachovávají v židovských obcích. Jakýsi židovský filosof však nedávno napsal, že náboženství Israele není dnes možno zachovati, rozšířiti, rozvinouti, leč v rámcích učení křesťanského a pod jeho ochranou. Je samo ohlíš daleko od jerusalémského chrámu, nemá prašádného přístřeší. A proto musí hledat útočiště v Církvi, jako to činili židé během velké bouře, kterou právě prošli.

Mínění tohoto filosofa nemůžeme bezprostředně obráceni židů na křesťanství, nýbrž k takémusi sblížení a dorozumění mezi židy a katolíky na obranu rodinného bohatství, proti ideologiím, které snižují obraz Boha a obraz člověka, zkrátka k zachování duchovního pokladu, jehož se světu dostalo v Písmě svatém.

S. I. F.

Mgr J. Calvel,
rektor katolické university v Paříži.

Demokracie také ve škole

Ve »Svobodných novinách« otiskl 30. května 1946 profesor V. Hlavatý stručný, výstižně informující článek, kterým zahájil anketu o novém školském zákonu, přesně řečeno o jedné z jeho základních stránek, totiž o principu školy jednotné. Vytýká, že se o zákonu jedná s vyloučením veřejnosti. Aby zvláště rodičům umožnil zásah do příprav nového zákona, uvádí v hlavních rysech nynější stav: obecná škola, dále buď škola měšťanská nebo nižší střední; na druhém místě nastiňuje ideu školy jednotné, totiž pět let školy obecné, nato čtyři leta školy druhého stupně: jednotná škola je tudíž školou obecnou rozrostlou na devět let. Kritik připouští, že jednotná škola druhého stupně má dvě výhody: je přístupna většímu okruhu žactva než výběrová střední škola a odsunuje definitivní rozhodnutí o směru žákova vzdělání na dobu značně pozdější než dosavadní praksc. Na třetím místě uvádí prof. Hlavatý svůj návrh, aby totiž druhý stupeň jednotné školy po dvou letech se větvil na směr studijní a směr praktický, čímž by se vrátilo rozlišení na školu měšťanskou a střední. K věci připomínáme, že také zastáncům školy jednotné je jasno, že absolutní jednota bez všeho rozlišování byla by hrobem vzdělání; proto navrhuji jednim dechem, kterým říkají škola jednotná, také školu diferencovanou. O diferenciaci bylo již podáno mnoho návrhů, velmi nejednotných a jednostranných. Kdyby se měla myšlenka prof. Hlavatého uskutečnit, vypadalo by to ve skutečnosti tak, že bychom měli sedmitřídní školu obecnou a potom buďto dvouletou školu měšťanskou nebo šestiletou školu střední. S tím nelze souhlasiti. Stojí v cestě již tato překážka: Kdyby na každé škole druhého stupně měla být také větev studijní pro třetí a čtvrtý školní rok, znamenalo by to přiorganisovati na školu měšťanskou školu střední: pro studijní větev bylo by třeba jiných pomůcek, jiných osnov, jiných učitelů — což naráží na překážky osobního i finančního rázu, které jsou téměř nepřekonatelné.

Ale o tom se nechceme s autorem návrhu přít. Nám se líbí jeho demokratický princip, kterým vnáší otázku mezi širší vrstvy a dává příležitost, aby se ozvali rodiče. Jsme zvědavi, do jaké míry se mu podaří pohnouti stojatými vodami a jaké hlasy k reformě se ozvou z rodičovských kruhů. Vybízíme katolické rodiče, aby se zúčastnili diskuse a zvláště by rozhodným tónem si vyhradili právo spolurozhodovati o jiných problémech školské reformy, tak zvláště o svobodě vyučování, o svobodném zřizování a vydržování škol podle určení rodičů, podle zájmu všech, kdo by chtěli zakládati školy určitého typu, s určitým posláním, s určitými methodami. Výlučný státní monopol nikdy nenahradí soukromé iniciativy ani ve školství a pod jeho krunýřem hyne svoboda školy, svoboda učitelstva i svoboda methody. Důrazně upozorňujeme, že tu nebéží pouze o mizivé procento církevních škol u nás — zde je v nebezpečí svoboda idealismu, obětavosti a pokroku ve školství nejrozmanitějších druhů a nejrůznějších činitelů, kteří ještě — díky Bohu — starost o školu pokládají za svou povinnost. Padne-li princip školy svobodné, bude to konec pravého pokroku ve školství: nadiktovaná jednota a kontrola státu školství na prospěch nebude.

Msgr. Karel Reban.

Katolíčtí rodiče si přejí katolické výchovy svých dětí. Tuto však mohou jim poskytnouti katolické školy a katoličtí učitelé. Řád školských bratří se věnuje katolické výchově dítek a k tomu účelu potřebuje mladé síly. Pošlete nám nadané a zbožné mladíky, kteří by chtěli v tomto oboru pracovati. Přijímáme s radostí i hotové učitele všech kategorií. Čím více katolických učitelů tím více může kvésti katolický život v našich zemích. — Informace: Provincialát Škol. bratří, Praha-Bubeneč, Pelléova ul. 15.

Cesty mohou býti rozličné . . .

Mnozí lidé mají nesprávný, přehnaný názor o uniformitě v Církvi, zejména mezi kněžstvem a hlavně v řádech. »Jsou všichni stejní,« si většinou mnozí myslí a aplikují to hlavně tehdy, jsou-li s něčím nespokojeni, udělá-li některý kněz něco, co se jim nelíbí. Bylo by třeba, aby se takový nesprávný názor přibližil lépe skutečnosti. A ta skutečnost je taková, že člověk, každý člověk, má svou určitou povahu, která se v podstatě nemění celý život, ani tím, stane-li se někdo knězem. A protože jsou povahy různé, proto jsou i kněží různí. A Církev neodstraňuje tuto různost, pokud nezasahuje skutečně hranice nepřekročitelné. A tak jsou kněží přísní a jsou kněží mírní, jedni sympatisují s levicí a druzí s pravicí, jedni jsou pro theorii a druzí pro praksi, jedni jsou thomisty a druzí molinisty, jedni jsou pro chorál a druzí pro koledy atd. atd. Jeden příklad této zdravé různosti můžete nalézt třeba v jediném čísle »Dobrého pastýře«, týdeníku katolického kněžstva. Kdosi si tam stěžuje, že bohoslovci, když vyjdou ze semináře, nevědí nic o manželství, nevědí, co je exkvivalent, co jsou interkalární a zádušní účty. Prý různé filosofické systémy jsou známy, ale praxe chybí. V témže čísle však, ve vzpomínce na nedávno zemřelého Redemptoristu, P. Pejšku, našeho nejlepšího znalce a učitele církevního práva, píše o něm jeho vděčný žák: »P. Pejška nám často vykládal a ukládal ke zkouškám právě ty statě, o kterých věděl, že jich nebudeme potřebovati v pozdějším životě, a poznámkou: To, čeho budete později potřebovati v životě, si nastudujete sami. Mým úkolem je zdůrazňovat a pěstovat ve vás smysl pro vědecké studium. — Byl si vědom, že účelem studia není materiální informace, nýbrž odborná formace v tom kterém předmětu. Kněz opouštějící seminář má být na tolik vzdělán, aby si každý případ dovedl rozřešili sám na základě daných zásad. Přísušná kasuistika vychovává k nesamostatnosti.

ak.

Kněží komunisté

K naší minulé poznámce o *kněžích komunistech* jsme dostali dvě reakce: V jedné nám řekli, že jsme to vinni my, protože prý málo uveřejňujeme papežské encykliky, jsme prý proti »deformátory« katolicismu. V druhé, nadepsané: Katolík »Katolíkue a podepsané také jen »katolík«, je na př. takováhle »katolická« perlička: »Dejte kněžím svobodu, vymaňte je z nuceného nebo dobrovolného otroctví těla a ducha, a pak obnovite tvářnost církve« nebo »Já, jako katolík, nijak se nedivím, že i kněží jdou dnes tam, kde je pravá svoboda a demokracie, kde se opravdu uplatňuje Kristův duch.«

Naproti tomu napsal k této otázce jasně orgán strany soc. dem. »Československá demokracie« toto:

»Komunistická demagogie s farářem. Je to opravdu velmi nechutné, co provádějí komunisté s farářem Černockým ze Slatiny. Nehledě k osobním důvodům, proč se tento člověk najednou představuje jako komunista a jako jeden z hlavních agitátorů komunistických, vzniká tu odpovědnost komunistické strany. Její vedení má míti rozum, její vedení má míti smysl pro poctivou hru. Je to přece vyloženě, že kněz církve římskokatolické nemůže být současně komunistickým agitátorem, tak jako by nemohl být agitátorem sociálně demokratickým. Pravda, když této církve může dojít k jinému přesvědčení, může se s církví názorově rozejít, ale pak má mravní povinnost, aby z církve vystoupil a kněžského úřadu se vzdal. To udělal kdysi red. Kunte a Břtvalý soc. dem. a později komunistický poslanec soudruh Roučka, a protože to poctivě udělali, mohli se každému smělě podívati do očí. Pan farář Černocký této politické poctivosti nemá. Ač jako kněz musí vědět, že stěžejní zásady církve jsou v přímém rozporu s učením komunistickým, chce být i nadále farářem a při tom komunistickým agitátorem. A krajské vedení KSČ jej v této politické nemravnosti podporuje a dokonce šlo tak daleko, že představitelé krajského vedení pronesli na olomouckém arcibiskupství (vikariátě) intervenci ve prospěch faráře Černockého. Tuhle volební demagogii — a nic jiného to není — musí odsouditi nejen věřící církve římskokatolické, ale i poctivi komunisté a vůbec každý, kdo chce i v politice míti poctivost, přímost a charakterní jednání.«

Zbytečné starosti osvoboditelů

V poznámce k oběžníku olomouckého ROH o organisování řeholních ošetřovatelek byla vyslovena naděje, že některá sestra sama vysvětlí, jak se v řeholním »otroctví« cítí a zda touží být z něho vysvobozena organisací ROH. Nechtím se povolána mluvit jménem všech, proto píši jen zkušenosti vlastní a zkušenosti ze styku s těmito osvoboditeli.

O řeholním povolání není lehké mluvit, leda jen tomu, kdo o něm ví málo nebo nic. Ten, komu se stalo smyslem života, kdo je opravdu žije, ten o něm mluví nerad, neboť žádný člověk nevynáší rád na veřejnost to své nejvnitřnější. Ostatně vím, že řeholní povolání je dílo Boží v mé duši a dílo Boží kdo vysvětlí? Mluvit o tom mnohým lidem znamená nešídit se zákazem Kristovým o házení perel.

Chci říci jen tolik, že své povolání chápu jako veliké, nezasloužené vyznamenání. Cítím, že musím žíti právě tímto způsobem a ne jiným, chci-li naplnit svůj život tak, jak pociťuji. Není jiné cesty, aspoň pro mne. V tom je moje nejvnitřnější štěstí — a kolik lidí nám je již závidělo!

Právě z tohoto živoního přesvědčení čerpám sílu, abych plnila své lidské úkoly, jak nejlépe umím. Ano, máme chyby, často i veliké chyby, ale představte si, jaké bychom byly, kdyby nás nedržela tato nejsilnější zábrana. Vím, že právě proto, že sloužím Bohu, musím konat svou lidskou službu co nejlépe. Myslím, že kdo s takovou morálkou chápe svou práci, koná ji při nejmenším tak »poctivě i charakterně« jak chtějí páni z ROH.

Nechápu tedy, od čeho nás tito samozvaní osvoboditelé chtějí vysvobodit. Naopak myslím, že »modernim otrokem svého těla i vůle« je právě ten, kdo staví člověka na nejvyšší místo. Mimo to po četných dotazech jsem nezjistila ani jednoho právníka, který by myslil, že řeholní ošetřovatelka není člověk. Zdá se tedy, že se to zrodilo v hlavách, které zplodily onen oběžník. Ale pak podle našich zákonů se podobají otrokářům, když nepokládají řeholní ošetřovatelku za člověka; aspoň náš zákonik trestá jako zločin, když někdo nakládá s člověkem jako s otrokem. jak jsme četli v procesu Frankově. Mluví-li se pak o »úplném vyřazení ze života celého společenství«, »rychlé likvidaci a zániku«, pak to příliš zavání řečí otrokářskou.

Ostatně nejen slova, nýbrž i prakse těchto a jim kongeniálních druhů má stejnou methodu, také s použitím všeho diplomatického umění. Veřejnost ví, jakých lží, pomluv a šikanování jsme se dožily od podobných »osvobodititelů«. Nevíš však o mnohých tajných intrikách a záludnostech, proti nimž jsme se musely neustále bránit. Neopomenuli ničeho, »aby dosáhli vytčeného cíle«, aby »hladina spolupráce« byla rozbořena.

Než páni z olomouckého ROH měli vlastně dobrý úmysl. Jen jeden. Škoda, že jej obestřeli takovou řečí s cesty. Chtějí »jednotlivou řádovou ošetřovatelku postavit na stejně rovnocenné místo s každým pracujícím členem ústavu«. Skutky jsou ovšem jiné, na př.: 24. května t. r. schválila vláda návrh ÚRO — svazu zaměstnanců ve zdravotní službě o mimořádných odměnách zdravotnímu personálu, kde jsou uvedeny jen civilní ošetřovatelky.

Jinak mohu soudruhy z ROH ujistit, že v klášteře není ani jedna otrokyně své vůle nebo svého těla, dobrovolná ani nedobrovolná. Ty, které se snad cítily v otroctví, dávno se samy osvobodily a rozhodně nečekaly na ROH. Všechno jejich »osvobozování« by bylo omezováním osobní svobody a zasahováním do lidských práv.

S. M. Dolorosa Lukášová.

Z domova a z ciziny

Ne z reportérské chtivosti a pro sensaci, naopak spíše stydlivě odkrýváme kout v naší státní domácnosti, kde se schovává něco k nerozeznání podobného vykořisťování a povýšenecké neúctě k práci. Máme u nás zapomenutou kastu lidi, kteří za svou práci mají po 5.70 Kčs za hodinu a přijdou si asi tak na 800 Kčs měsíčně. (Posluhovačka béře nejméně 10 Kčs za hodinu ke stravě). Ti nebožáci tedy si za svou chudou mzdu mohou koupit sotva polovic potravin na příděl, neboť musí také nějak bydlit, šatit se atd. Běda, mají-li živit matku nebo sourozence nebo ženu a děti. Jsou to t. zv. pomocní učitelé náboženství na českých školách. Nemyslíme, nechceme myslit, že je tu zlý úmysl, nevěříme, nechceme věřit, že tu rozhodovali ti, kdo za německého vpádu a opět po osvobození zastrčili náboženství na konec školních vysvědčení. Musíme však poukázati na tuto křivdu do nebe volající a poprositi všechny úřední činitele, aby se nad těmi chudáky už slitovali. Jde jen o trochu spravedlnosti, jde o dobrou pověst našeho státu, jde hlavně o jeho onravdový zájem. Neboť práce, kterou konají učitelé náboženství, má zvláště v naší době mravní porušenosti význam základní. Jediná dobrá hodina náboženství znamená pro národní budoucnost prakticky víc, než kdyby všechny tlampače hovořily o pracovní morálce atd. od rána do večera. A není-li již možno honorovati učitele náboženství podle skutečné hodnoty jejich práce, aspoň je nenechte trpět hladem! jb.

V novinách není zajímavé jen to, co se tam píše, nýbrž i to, co se tam nepíše, co se tam vynechává, co se tam zamlčuje. Po vyhlášení neúspěchu monarchistů v Italii byly, jak známo, na monarchistickém jihu, hlavně v Neapoli, velmi bouřlivé demonstrace. A tyto demonstrace byly někde namířeny i proti Církvi, protože prý svou obojakostí, to znamená svou neutralitou, svou nestranností, zavinila porážku monarchie. Arcibiskup neapolský vydával uklidňující projevy, předseda katolické akce připomínal úředně povinnost katolíků, podrobiti se výroku většiny. O tom všem se v Rudém Právu a spol. neoctlo ani slovíčko, protože papež a Církev musí přece vždycky být s monarchií, s reakcí. Tohle se tedy nehodí do krámu.

Jiný podobný případ: 8. června slavila britská říše den vítězství. Londýn byl plin jásajících davů, které po dlouhých útrapách války teď teprve si definitivně oddechly. Většina zpráv mluví o tom, že to bylo prostě velkolepé. Byli tam i zástupcové československého vojska. A zase: Rudé právo a spol. o všem tom nemají ani slůvka. To ovšem nelze nazvat ani přátelství, ani neutralita, to už skutečně vypadá jako velmi vážné napětí. Kde to však může skončit? Jak se pak možno dohodnout, jak si pak mohu namlouvat, že jsem pro dohodu učinil vše, co jsem mohl? A když pak dojde znovu ke konfliktu, v čí zájmu to bude, kdo si bude musit přičíst zodpovědnost? To nesvědčí ani o síle, která je vždycky klidná a slušná, ani o skutečné starosti o zájmy pracujících. Chyby a nezodpovědnost velkých musí vždy, i v socialistickém státě platit a odnášet v prvé řadě oni.

Naši komunisté by určitě získali ještě více na popularitě, kdyby byli klidnější při úspěších druhých a kdyby je poctivě uznali. Takto však budí dojem, že se jejich zpravodajství podobá zpravodajství německému, když musilo oznámit nějakou ruskou ofensivu a její úspěchy. Úspěchy se zamlčet nedaly, tak zbylo pro útěchu aspoň to, že nepíše! nedošáhl toho, co chtěl, to jest, že nedošáhl všeho, co chtěl, nebo co by byl mohl dosáhnout. Když došli Rusové k Dněpru, bylo to dobré, protože chtěli dojít k Odře, a když došli k Odře, bylo to dobré, protože chtěli dojít až do Berlína. — Francouzské volby ze dne 2. června jsou velkým úspěchem t. zv. republikánského hnutí, řekněme francouzské lidové strany, (ačkoliv naše lidová strana by se musila, myslím, ještě hodně učit, chtěla-li by se své podobnosti s MRP právem dovolávat.) a oslabením komunistů a zejména socialistů. Zpráva o výsledku voleb se však přinese v R. P. pod tučtovým »revolučním« titulkem: Francie odrazila nápor reakce, pod nímž se pak vykládá: »Výsledek francouzských voleb lze hodnotiti jako úspěch demokratických sil, kterým se podařilo odvrátiti neslýchané ostrý nápor reakce. Výsledek voleb zmařil veškeré naděje reakce. KSF proti nejprudším útokům se všech stran nejen udržela své posice, ale získala proti posledním volbám nové hlasy.« — Není to trochu podobné jako: Podařilo se nám odpoutati se úspěšně od nepřítele pohyblivým vedením boje!? Když jsme čítali takové německé kejkle se slovy, měli jsme škodolibou radost.

Neříkám, že ji máme, když je čteme u komunistů, myslíme si jen, že to komunisté nepotřebují. Jsou přece nejsilnější stranou. ak.

Nedostatek pracovních sil, zejména v uhelných dolech, nutí opět k tvoření pracovních brigád, zejména studentských. Bylo navrženo, aby na vysoké školy byli připuštěni jen ti studenti, kteří odpracují nejméně jeden měsíc v rámci národní pomocné akce. Účastníkům brigád se má po tří měsíce jejich pobytu v dolech umožniti pokračování ve studiích, po případě i podrobení se zkouškám. Zdá se, že to nepůjde bez zásahu shora. Studentů je nával a horníků není. Bylo by třeba třídění. Na vysoké školy jen ti skutečně nadaní. Je jisté, že takové zasahování by mohlo zase otevřít široce dveře všeho druhu protekci a že by rozhodovaly asi mnohé důvody jiné, na př. stranické, než skutečná schopnost a nadání. Z toho je zase vidět, jak je socialismus především věcí mravní. Nemůžeš-li se spolehnout na lidi, marně sníš o lepší společnosti. Brigádnictvím to sotva vytrhneme. Jedni se tam budou, jak se říká, zlákat, druzí, ti poctivější, něco snad udělají, ale nebudou zas moci studovat. A to je jistě nehospodárnost, uprostřed studií se najednou jít učit pracovat v dolech. Učednik toho vždycky málo udělá, Mohl by se též zavést t. zv. pracovní rok. Co by z něj ovšem bylo, to záleží zase na duchu, na morálce. Ne samým chlebem živ je člověk. ak.

Máme prý sklon k pasivitě a k mučednictví. Proto cítíme sv. Václava, proto prý slavíme i mučednictví falešné sv. Jana Nepomuckého. Tak napsali nedávno ve Svob. Novinách. Jenže pasivita a mučednictví není totéž. Je pravda, že trpnost, záporný postoj k životu, se projevil českobratrství, ale mučednictví našich světců nebylo pohrdání pozemským životem. To byla obětí života v okamžiku, kdy již nebylo jiné volby, kdy již bylo nezbytno zvoliti si slávu života místo jeho hanby, kdy rozhodnouti se pro život bylo by znamenalo popřít Život, nedílnost života. Však také Masaryk později poznal a řekl, že jsou věci horší než smrt. A dávati za příklad pasivity zrovna sv. Jana Nepomuckého je zvláště dnes vrchol neporozumění. Světec měl na vybranou: prozradit zpovědní tajemství a získati přízně královy, nebo mlčet a získat život věčný. Rozhodl se pro život věčný. Pravda, bylo třeba hrdinství k jeho mlčení, ale od kdypak je hrdinství pasivitou? To nebyla uslzená radost nad tím, že jej mučí a pak topí ve Vltavě, to byl boj, tvrdý a vítězný. Naopak, kolik úspěchů gestapa a jaké řetězy utrpení rozvíjeli se od těch, kdo ve spárech německé světské moci nedovedli mlčeti po příkladu sv. Jana Nepomuckého? jb.

Slovenské Katolické Noviny měly v povoleborním týdnu stejné obtíže, jako hlavní orgán demokratické strany »Časo. Komunistická správa tiskárny je odmítla tisknout, protože prý má námitky proti některým článkům. Je to nová ukázka toho, jak kapitalistické mravy trvají, i když se majitelé podniku změnili. Rovnost, volnost a bratrství, tato hesla, z nichž socialistický hnutí se živilo při svých počátcích, by žádala skutečně svobodnou diskusi, s výjimkou ovšem skutečného štvaní, skutečného nepřátelství vůči pokroku a dobru pracujících. Čteme Katolické Noviny dost pozorně a můžeme jim tedy s čistým svědomím dosvědčit, že nic takového v nich nikdy nebylo, aspoň pokud je známe od loňského roku. A proto jsou obtíže, které jsou jim dnes činěny, docela obyčejným zneužíváním moci, jsou to zkrátka kapitalistické mravy v socialistické společnosti.

Konec českého rodu. Český rod Sliků, jehož jeden člen skončil na popravišti Staroměstského náměstí, ukončil svou činnost na našem území zvláštním způsobem. Poslední člen rodu Antonín Slik, posledně bytem v Praze XIX, dal se rodinou za války k Němcům a stal se členem Gestapa. Od revoluce je i s rodinou nezvěstný. — Tak skončil jeden český evangelický rod. Škoda, že se toho nedožil Palacký. J. D.

K našim článkům *Než se poupě rozvije* jsme dostali příspěvek, obsahující několik kritických poznámek. Jsou jaksi podrážděné. Mezi nimi a články, které kritisují, je rozdíl dvou generací. Na jedné straně poctivá snaha o pochopení dětské psychologie, na druhé opakování většinou neskutečných frází, které je sice slyšet dosti často, ale o nichž skutečnost potvrzuje většinou. Jak jsou neúplné a poloprav divé. Kromě toho jsou ony poznámky nepodepsané a to je jejich hlavní chyba. Statečná láska k pravdě je první podmínkou jakékoliv debaty, má-li být něčím jiným než mařením času. Snad se k tém poznámkám ještě vrátíme. řed.

Studentské prázdninové tábory. Ústředí katolického studentstva a Ústředí katolické Charity připravily po nucené přestávce v době okupace opět studentské prázdninové osady. Bude jich pět ve dvou turnech: v Jablonném pod Ještědem pro vysokoškoláky, v Hostinném u Vrchlabí pro vysokoškoláčky, v Děčíně pro středoškoláky vyšších tříd, v Horním Gruntu u Děčína pro středoškoláčky vyšších tříd. První turnus 7.—27. července, druhý 4.—24. srpna. V Chotěšově u Plzně budou středoškoláci nižších tříd 7.—27. července a středoškoláčky nižších tříd 4.—24. srpna. Vedení prázdninových osad je svěřeno zkušeným odborníkům. Společný život se bude vytvářeti k plnému osvěžení tělesnému i duševnímu. Vysokoškoláci mají částečně též hodnotný vědecký program. Mezi duchovními vedoucími a předpisateli budou spolupracovníci tohoto listu. — Cena celého turnu je 650 Kčs. Přihlášky přijímá a za dotazy odpovídá: Ústředí katolického studenstva, Praha I, Křižovnická 1, telefon 325-22, úř. hodiny denně 16—18 hod. Svým čtenářům z řad studentů vřele doporučujeme. Hlaste se co nejdříve!

Katolická studentka, katolický studente! Ústředí katolického studentstva pořádá exercicie pro středoškoláčky ve dnech 24.—27. června ve Veltrusích, pro vysokoškoláčky ve dnech 28. VI.—1. VII. ve Veltrusích, pro kandidátky učitelství od 24.—27. června ve Svojšicích u Kolína, pro vysokoškoláčky ve dnech 28. VI.—1. VII. ve Svojšicích u Kolína, pro středoškoláky od 8.—12. července ve St. Boleslavi, pro vysokoškoláky od 13.—19. července ve St Boleslavi. Duchovní cvičení se začínají vždy večer před stanoveným datem. Technické pokyny: Poplatek za exercicie činí 100 Kčs. Vezmi s sebou potravinové lístky, prostěradlo a vlastní toiletní potřeby (mýdlo, ručník). Účastnice kursu ve Veltrusích si přivezou pokrývku. Přihlášky přijímá Ústředí katolického studentstva. Praha I., Křižovnická 1, tel. 325-22. Informace denně od 16—18 hod.

Arcidiecézní pastorační ústředí, odbor pro pohraničí, spolu se Svazem katolických žen a dívek v Praze II, Vorišská 5, pořádá kurs pro farní sestry ve dnech 1. až 31. července v klášteře Voršilek v Praze II. Voršilská ul. 5. Hlaste se obratem na tuto adresu o bližší informace.

Exercicie pro učitelky se konají od 28. června do 2. července ve Svojšicích u Kolína. Přihlášky a dotazy: M. Poláková, Praha - D. Liboc 488.

Školští bratři zahájili již minulého roku činnost v Praze-Bubenči, Pelléova ul. 13, ve Svatováclavském pensionátě (pětitřídní škola s právem veřejnosti). Také letos přijímají žáky do nižších tříd a do internátu.

Prosba katolickým majitelům aut! Neutěšené pastorační poměry v našem pohraničí volají po pomoci. Někteří kněží ve vnitrozemí se nabídli na nedělní pastorační zájezdy. Prosíme katolické majitele vozů, kteří by byli ochotni v neděli ráno nebo v neděli odpoledne kněze na potřebná místa zavézt, aby se laskavě hlásili na adresu: Arcidiecézní pastorační ústředí, referát pro pohraničí, Praha II., Vorišská 5.

LITERATURA

Marie Holková. Hodina před půlnocí. Povídky. Jos. R. Vilímek, Praha Cena 60 Kčs. U Vilímků vyšla právě kniha naší spolupracovnice Marie Holkové. Někdo si asi řekne, že tedy ji musíme chválit už ze zdvořilosti. Ale věřte, není to vůbec konvenční chvála. Jsou to skutečně krásné, silné věci. Kniha je psána za okupace, látka je válečná, ale nic šablonovitého, naopak je to vše tak žité, vidíte tím lidem až do hloubi duše. Stopovat jejich nitra chce, zdá se, kniha především. Válka a okupace je jenom rámec. Obyčejného válečného reportérství nebo deklamování má dnes většinou každý dost, proto to poznamenáváme. — Povídka Hodina před půlnocí, po níž má jméno celá sbírka, je skutečně klasický kousek, z něhož cítíte dech antické tragedie. třebaže jevištěm je náš český venkov. Jedním slovem: Chcete-li kus krásy, kupte si tu knížku.

Redakce dostala tyto knihy:

Z dominikánské edice Krystal, Olomouc: R. M. Dacík, O. P.: Mravouka. Cena 120 Kčs. Doporučujeme všem, kdož touží jíti jasnou cestou v dnešní době zmatků.

Z nakladatelstv Atlas, Praha: Helena Koželuhová: Sněžná romance. Román. Cena brož. 60 Kčs. — F. Melichar-Vojen: Byla jsem sama... Útržky z deníku českého děvčátka z druhé světové války 1939/1945. Litografiemi doprovází Vladimír Kovářík. Cena 96 Kčs.

Z nakladatelství Č. A. T.-Universum, Praha: Nové dílo, škola politické výchovy sv. 7. Dr. R. Chudoba: Majetek, práce a sociální úkoly. Cena 8 Kčs. — Sv. 8. Dr. M. Skácel: Socialismus a sociální reforma. Cena 15 Kčs. — Sv. 9 Dr. Ctibor Mařan: Naše křesťanská tradice. Brož. 22 Kčs. — Sv. 10. Dr. J. Pecháček: Co chce ča. strana lidová. Brož. 10 Kčs.

Z nakladatelství Čin, Praha: Dr. Edvard Beneš: Demokracie dnes a zítra. Cena brož. 120 Kčs.

Z nakladatelství Brněnské tiskárny: Josef Lorenz: Podle ducha žijte! Promluvy při studentských bohoslužbách v Brně v kostele U Jesuitů ve školním roce 1942—43. Brož. 30 Kčs. — Jan Staněk: První náboženské hodiny v prvním školním roce. (Vypracované katechese.) Brož. 12 Kčs. — Jan Staněk: Déšť žádaly sobě chleba. Vzdělanější a bližší příprava k prvnímu přijetí sv. svátosti. (Vypracované katechese.) Brož. 64 Kčs. — Smola-Doskočil: Srdce Prahy v plamenech. 108 snímků O. Smoly z květnové revoluce. Slovem doprovází Dr. K. Doskočil. Brož. 180 Kčs, váz. 220 Kčs.

Z nakladatelství Bohuslav Rupp, Praha: Jaroslav Kadlec: Byzantské křesťanství u slovanských národů. Brož. 70 Kčs.

Z nakladatelství Tadiáska Kauncíle, Praha: Malcolm Thomson: Winston Churchill. Život a doba. Přeložil Gustav Dohnal. Brož. 125 Kčs.

FILM

Třída Ad — vhodné i pro mládež:

Rozdrcení Japonska. Sovětský dokumentární film, ospravedlňující vypovězení války Japonsku, které již od r. 1904 i dříve snilo o tom, podmanit si Rusko, aby tak opanovalo celý svět. Vynikající výkony ruských vojsk překvapily stejně jako ruská velitelská taktika a strategické rozhodnutí napadnouti nepřítele přes nepřístupné horstvo a tajgy. — Zároveň se promítá pěkný kulturní film »Sluneční pléme« (včely). II.

Anglicky snadno a rychle. Anglický tuctový film o lásce vznešené dcerky ke komornikovi. Děj se odehrává většinou v prostředí vyšších anglických kruhů a spojenecké emigrace. IV.

Třída A — filmy pro dospělé bez závad.

Stalo se jedné neděle. Anglická veselohra podle českého námětu o naivní dívce, která se ve velkoměstě seznámí originálním způsobem s nepořádným námořníkem a změní jej v lepšího člověka. III.

Záhadný host. Americká detektivka napínající pozornost diváka, aby jej překvapila nelogickým koncem. IV.

Třída B — filmy s určitými závadami.

Profesor Poležajev. Starší sovětský film z prvních dob říjnové revoluce o profesoru-vědci, který se dal do služeb nové tvořícího se státu. Misty agitka. II.

Třída C — filmy s určitými velkými závadami, pro které nelze je doporučiti.

Průlom. Český. Průhledné, až naivně tendenční lidový film, plný směšných anachronismů, který chce na látce z r. 1940 odhalit prohnilost reakce a dokázat nutnost zestátnění dolů. Postava kněze je samozřejmě zařazena mezi zkažené nepřátele lidu. Jak vidět, můžeme od našich nových filmů očekávat více agitace než uměleckě práce. III.

K natáčení filmu »Velký případ«. Filmová práce ze dne 8. VI. t. r. oznamuje, že v nové české veselohře »Velký případ« má vystupovat vůl, který nosí na čele svatováclavskou orlici. Má to být karikatura na »protektorátní« vyznamenání. Proti této profanaci českého historického symbolu co nejdůrazněji protestujeme. Nestačí, že tento dávný znak českého státu zesvětlil okupantil? Chceme se my k nim v tělo „věci přidávati a dokonati jejich dílo? Caveant consules!

Ze Svatováclavské ligy

v Praze IV., Hradčanské náměstí 8.

Valná hromada Svatováclavské Ligy za četné účasti a živého porozumění konala se 1. června t. r. Se zájmem byly vyslechnuty zprávy zástupce generálního sekretáře a pokladníka, které vylíčily činnost v nejtíživějších letech existence S. L. a podaly příznivý výsledek spolkového hospodářství. Zejména radostné přijalo sdělení o vzrůstající oblibě spolkového listu »Katolík« a stoupajícím počtu odběratelů. Valná hromada zmocnila proto ústřední výbor, aby ve vhodné době provedl přeměnu listu na týdeník. Do nového předsednictva zvolení: předsedou: Dr. V. Janda, místopředsedy: prelát Dr. O. Švec a A. Doseděl, generálním sekretářem J. Kozák, pokladníkem J. Boura, zapisovatelem J. Jelínek, revisory: V. Šmid. Dr. Hrobař. Ústřední výbor tvoří kromě nich 18 členů. 6 náhradníků a předsedové odborů.

Adresovací stroj na kovové adresky, s elektrickým pohonem hledáme ke koupi. Pomozte nám jej opatřit. Nabídky do administrace Katolika.

Dobrovolné příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány a budou, pokud si to dárce výslovně nezakáže, kvitovány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 617 70. — Redakce a administrace tamtéž. - Vychází první a třetí neděli v měsíci. - Poštspořitelna Praha 208 401. — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. a redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na půl roku 20 Kčs, na celý rok 40 Kčs (s poštovným). Používání novinových známek nevoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací pošt. úřad Praha 16. — Výtiskl živnostník v Praze XII.,

KATOLÍK

13

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 7. ČERVENCE 1946 • CENA Kčs 1.50

Budoucnost očima křesťana

(Z řeči, pronesené kardinálem Saliègem při jeho nedávné návštěvě v Římě)

Jest jisté, že svět jest v takovém varu, v jakém snad nikdy nebyl, pokud sahají naše historické vědomosti. Následkem vědeckých vynálezů a jich uskutečnění, které zkrátily vzdálenosti, které způsobují, že pomocí letadla, radia, telefonu a televise jsem sousedem občanů z Nového Yorku, z Pekingu nebo z Osaky a že následkem toho se cítím takřka fysicky částkou celého vesmíru, jsme došli k tomu, že jednota světa není už pouhým pojmem mého ducha, nýbrž něčím, co se cítí, co se vidí, co se může stát životní zkušeností. Jsme nuceni myslíti v kategoriích všeobecna. Všechny problémy nabývají stále víc a více formy, kterou bychom mohli nazvati kosmickou.

V těchto silách, jsoucích ve varu a vzájemně spolu zápasících, není nesnadno rozeznati prvky křesťanské: smysl pro spravedlnost, touhu po míru, která týzní svědomí všech národů, touhu po éře bratrství a zároveň jakýsi proud neuspokojenosti, kterou zdůrazňuje samozřejmě s jakýmsi upřílišňováním — nová filosofie, která jest ovšem zřejmě protibožská. A v těchto vzájemně se potírajících silách, v tomto chaosu setkáváme se zároveň s pobrdáním člověkem, s úmysly tyranskými: na jedné straně prostoduchý optimismus a vedle zase úzkostlivost, která plodí pesimismus.

Na počátku bylo Slovo: In principio erat Verbum. Pokud se týče hmoty, je dosti učenců, a to ne nejmenších, kteří pochybují, že vůbec existuje. Slova nemají již svého smyslu. To je také jedna charakteristická známka dnešní doby. Slovník znamená to, co jim chce vyjádřiti ten, kdo jej právě používá. A z toho pochází zmatek učenecky udržovaný, jenž nikterak nepřipívá k jasnosti.

Věda nedává nikomu práva, aby věřil v uskutečnění pozemského ráje, ani v budoucnu ne, v sebevzdálenějším budoucnu. My očekáváme »nová nebesa a novou zemi«, přetvořeni vesmíru a člověka ve slávu Boží. Přitom ovšem hospodářské potřeby existují a mají svůj vliv na lidské jednání. Nikoho nenapadá popírati to. Člověk, diváme-li se naň z nitra, jest nevyjádřitelnou směsicí velikosti a bídy. Jest pravda, jsme hříšníci, a přece svoboda, ačkoliv nás nutí k odpovědnosti, nepotřebuje vésti k úzkostlivosti.

Křesťanství dává smysl životu a dává smysl dějinám. Je samo nepopiratelným faktem dějin. Není pouze to, ale je také to. Odpovídá na nejistoty a na otázky člověkovy úplnou celistvou pravdou, protože jest božské, ne svou technickou stránkou, která zajímá odborníky, nýbrž svým duchem, jenž oživuje všecko, očišťuje všecko, jenž uvádí vynálezy do služeb lidstva. Křesťanství určitě není odděleno od života, jeť životem samotným: Já jsem Cesta, Pravda a Život, z Jeho plnosti jsme všichni obdrželi.

Duch vznášející se nad vodami uvedl kdysi pořádek do chaosu. I dnes nad světem ve varu vznáší se Duch. Kdo by mohl myslit, že v něm nepůsobí, že opustil svět? »Můj Otec jest neustále činný.« Náš Bůh přesahuje svět a přece jest přítomen v něm. Jest ve světě a svět jest v něm. Svým Vtělením vstoupil viditelně do dějin. Kdo by mohl přijíti na myšlenku, že tato přítomnost vykupitelské milosti jest nečinnou?

Přinášejí vám slovo důvěry a naděje v budoucnost Církve a v budoucnost člověka, jež jest nerozlučně s ní spojena. Právě v Římě zdvojnásobuje se intensita a vřelost mé víry ve všeobecné vykoupení a moje pevné očekávání obnovy křesťanství v celém světě, protože Řím je středem katolického světa, jest místem, kde obzvláštním způsobem vane Duch, jenž vychází od Otce a od Syna, protože z Říma vycházejí pokyny a direktivy určující cesty budoucnosti, protože Řím jest ohniskem lidské i božské naděje.

Jsem si dobře vědom, že nás očekávají boje a že se nám staví v cestu překážky. Minulou neděli jsme slavili svátek sv. Jany z Arku, nepatrné selské dívky lotrinské, které nebeské hlasy všechly hrdinské poslání jako odpověď na její úzkosti o vlast a na její modlitby. Jana z Arku, dcera lidu, ditko svého národa, zdánlivě bezvýznamné a nepatrné, neuměnící ani číst ani psát, samotná s pomocí Boží shromáždila rozptýlené údy vlasti a vytvořila znovu jednotu Francie. Ponořuji se někdy do snění, že z tohoto roztaveného lidského kovu dneška se dnes nebo zítra vynoří nějaká jiná selská nebo dělnická dívka, kterou hlas z nebe přimě je k tomu, že znovu nebeře rozmetané a krvácející údy lidstva a utvoří jednotu lidstva, nad niž a snese požehnání římského Velekněze. Je to vidění míru, vidění bratrství, vidění víry, naděje, velikosti. Jest úkolem křesťanů, pravých křesťanů, aby toto vidění se zítra stalo skutečností. Svět potřebuje světců. Svatost jest nedolatelná síla. Jako síla Boží. Svatost jest život a život neumírá. Proti síle nenávisti lze dáti jedinou odpověď: sílu lásky. Jak to řekl jeden velký básník: »Láska jest silnější než nenávist a Bůh jest silnější než všecko.« Oremus et laboremus. Amen. Modleme se a pracujme. Amen.

Hus a Bratři soluňští

Alexander Heidler

6. červenec je den oslav, někde důstojných, někde méně důstojných. Často při nich bývá více řečí než věcného myšlení. Známe-li však skutečnou historii Husovu — a ne jenom liberální mythus o Husovi — pochopíme-li celou děsivou tragiku této křesťanské osobnosti a všeho, co s ní souvisí, pak nám nemůže býti předmětem hlučných oslav, nýbrž vážného zamyšlení.

My si dnes těžko dovedeme představit chmuru, která musila ležeti na duši věřícího a myslícího člověka na počátku XV. století. Království Boží se podobá kvasu, který postupně proniká a proměňuje lidskou společnost. Při tomto procesu však došlo k několika kritickým okamžikům. Na čas se zdálo, že mouka udusí kvas; že nebude prokvašena mouka, nýbrž že zmouchní kvas. Obyčejně tomu tak bylo v době latinských vnějších úspěchů, v době, kdy byl kříž zdoben, ale nebyl brán na ramena. Z takového ovzduší vyrostlo již v prvním století před Kristem v židovském národě hnutí farisejské. Takových okamžiků dopustil Bůh několik i v království svého Syna. Jeden z nejpochmurnějších byla doba Husova.

Když mluvil Syn Boží proti farisejům, nemluvil jen pro přítomnou chvíli, myslil i na budoucnost. Věděl dobře, že každá vyspělá náboženská kultura je vystavena tomuto pokušení. Proto varoval i své. — Jak bylo tehdy snadné opakovati v době rozkladu středověké kultury slova evangelia: »Mluví, ale nečiní. Navazují totiž břemena těžká a nesnesitelná a vkládají je na ramena lidská, sami se jich však nechtějí ani prstem dotknouti. A všechny skutky své činí, aby je lidé viděli: rozšiřují modlitební řemínky své a zveličují si třepení: rádi sedí na prvních místech při hostinách a v prvních stolicích v synagogách, a libují si, když je lidé na trhu pozdravují a když nazývají je rabbi . . . Běda vám, zákonící a farisejové, pokrytci, že zavíráte království nebeské před lidmi, neboť sami do něho nevcházíte, a těm, kteří by rádi vešli, vejíti nedopouštíte. Běda vám . . . že stravujete domy vdov, konajíce dlouhé modlitby; proto stihne vás soud těžší . . . Běda vám . . ., kteří desátky dáváte z máty a kopru a kmínu, a opustili jste to, co je důležitější v zákoně: spravedlnost, milosrdenství a věrnost . . . Vůdcové slepí, kteří cedíte komára, velbloda však polykáte . . . Běda vám . . . neboť podobáte se hrobům obíleným . . . zevně jevíte se lidem jako spravedliví, uvnitř však jste plní pokrytectví a nepravosti.« (Sv. Matouš, k. 23.)

Jak bylo tenkráte snadno obraceti toto všechno na mnohé představitele církevní autority a na kněžstvo vůbec — v době dvou a tří papežů, v době, kdy chtělo v Kostnici reformovati církev nezákonně svolané shromáždění lidí, kteří sami z velké části nebyli reformováni, kteří byli více méně nakaženi konciliárními bludy, kteří takřka jedním dechem soudili legitimního papeže a české viklefisty . . . Jak to bylo snadné v této nešťastné zemi, do které počala plně prouditi vrcholná gotická kultura až v době, kdy už přinášela všechny zárodky svého rozkladu.

Jak to bylo snadné — a jak svůdné bylo zapomínati při tom, že ona biblická »Běda« neřekl sebevědomý člověk, nýbrž sám Soudce všehomíra. Zapomínati, že i On prohlásil na začátku svých děsivých kleteb: »Všechno, co vám praví, zachovávejte a čiňte, ale podle skutků jejich nečiňte.« — A pak ještě zvýšeno: »Toto jste měli činiti (totiž ony vnější drobnosti) a onoho (totiž základů mravního zákona) neopomíjeti.« — Jestliže on, Zákonodárce nové úmluvy, bral takový ohled na provisorní náboženskou autoritu starozákonního židovstva, čím více je tak třeba činiti v definitivní Církvi Nového zákona! —

Ano, jak přirozené bylo tenkráte přistoupiti k Hospodáři a říci: »Pane, zdali jsi nenasel dobrého semene na poli svém? Odkud tedy má koukol? Chceš, abychom šli a vytrhali jej?« — A jak veliké bylo nebezpečí zapomenouti na Jeho odpověď: »Ne!! Abyste snad trhajíce koukol, nevytrhali spolu s ním i pšenici!« — Jak svůdnou se zdála myšlenka poraziti strom, plný zbytečných a zatěžujících výhonků, a vrátiti se k hořčičnému semínku. Ale to semínko již neexistuje mimo tento strom! Bylo přece zasazeno, aby on z něho vyrostl. Stačí, když odborný zahradník ořeže nadbytečné výhonky a strom bude zase zdráv. Má dobré jádro. Víme, kdo jej zasadil.

V těchto osudných omylech je základ celé Husovy tragiky, celé tragedie náboženského rozkolu v našem národě. Ať soudí vševědoucí a milosrdný Bůh toho muže, který snad opravdu do poslední chvíle myslel, že má pravdu, a který zemřel s mariánskou písní na rtech . . . Nám nezbývá než říci: jeho omyly jsou pochopitelné, omluvitelné, snad opravdu nezaviněné — ale *jsou to omyly*, ke kterým se my katolici nemůžeme hlásit, stejně jako se nehlásí jeho nevěřící oslavovatelé k tomu, v čem se my s nim shodujeme. Můžeme však počítati s tím, že sám Bůh tyto věci vidí v celé jejich tragice a že tedy náš český duchovní rozkol není jakýmsi dědičným hříchem, z kterého by s jeho milostí nebylo východisko.

Den sv. Cyrila a Metoděje je nám dnem bezvýhradné oslavy a vrouciho díkučinění. Den Husův není dnem oslavy, nýbrž vážného zamyšlení. Abychom se v ničem nepodobali těm, kdo mu dali pohoření a pak je chtěli napravit ohněm. Abychom za žádných okolností neztratili objektivně správnou křesťanskou orientaci, třeba i tak bezelstně jako on.

Nový obor vysokoškolského studia. Zákon č. 132/45 vyžaduje u všech učitelů vysokoškolské vzdělání. Není možné, nechat laické učitele náboženství na nižší úrovni než budou ostatní učitelé. Neboť takto vzdělaní laičtí katecheté nebudou zaměstnáni za hodinový plat, nýbrž budou moci být ustanovení v pragmatikálním poměru jako ostatní učitelé. Již příštím školním rokem má být při bohoslovecké fakultě Karlovy university v Praze otevřeno zvláštní oddělení pro vzdělání laických katechetů. Řádnými posluchači mohou být muži i ženy s jakoukoliv středoškolskou maturitou. Studium bude dvouleté a obsáhne všechno, čeho bude třeba. Při ústavě bude internát. Předběžné přihlášky (k zajištění ubytování) je třeba poslati do 15. srpna 1946 Ústavu školských sester de Notre Dame v Praze II., Ječná 27, odkud se vám dostane všech potřebných informací. — Hle, nové krásné uplatnění v době, kdy se v některých oborech začíná projevovat nadbytek sil!

Jan Zahradníček:

Ke dni svěcení

Vkládání rukou,
proude nepřetržitý
milosti čiré
od prvopočátku slunečného
až do našich let,
až k tomuto muži a knězi.

Tak mnohou ránu je převázat třeba,
říci slovo, vody podat i otevřít okno.
Klesající ruce lidem i andělům.
Však milost čirá — silnější sudby Adamovy
žhne proudem od prvopočátku slunečného
až do našich let,
až k tomuto muži a knězi.
Jej, Bože, chraň!

●

V neděli dne 30. června 1946 dopoledne přijal biskupské svěcení nové jmenovaný biskup brněnský J. M. Msgre Dr. Karel Skoupý z rukou královéhradeckého biskupa Dr. Mořice Píchy, za asistence olomouckého světícího biskupa Dr. Stan. Zely a nitranského světícího biskupa Dr. Nečeye. Svěcení se zúčastnilo mnoho osobností veřejného života. Mezi nimi ministr pošt Frant. Hála, člen zemského nár. výboru P. Karel Farfrdla OSA, rektor a děkani všech fakult Masarykovy university se svými insigniemi, zástupci branné moci a správních úřadů. Po svěcení holdoval novosvěcenému p. biskupovi diecesní klerus v čele s gen. vikářem Msgre Dr. Josefem Kratochvílem, k němuž se připojili i zástupci řeholního kleru: opatové rajhradský, novoříšský, starobrněnský a zástupci ostatních řádů mužských i ženských. Účast lidu byla tak veliká, že pan biskup při svém prvém žehnání musel vyjít daleko před katedrálu, aby všem požehnal. NS

Církev spolupracovala s posledními západořímskými císaři i se středověkými císaři německými, s Habsburky doby reformační i s krály doby osvícenské, s prvním i se třetím Napoleonem, s Mussolinim a dokonce s Hitlerem, zapoň tak daleko, že s ním uzavřela konkordát. — Všecky tyto a ještě mnohé jiné mocnosti, Církev přečkala. A stejně tak přečká i mnohé jiné mocnosti; možná dokonce i velmoc americkou a sovětskou. Vždyť obě tyto mocnosti, srovnáme-li je s dvatisíce let starými dějinami Církve, se dosud jeví jen jako lepice.

Švýcarská revue Týden světa.

Transparenty a my

Po skončení druhé světové války procházíme jiným prostředím politickým, kulturním; jinam se obrátil osten polemik, na jiném poli se vyrovnávají vnitřní disharmonie jednoho každého z nás; jinde hledáme důvody své vlastní slabosti — opravdu jinde a jinak, než jak bylo po první světové válce.

Nesetkáváme se v tisku, na ulicích, v kavárnách a v síních vládních s heslem »pryč od Říma«; nevlál černý prapor s rudým kalichem s cimburí hradu, pod nímž se zarazily tanky, jež přeryly Evropu křížem kražem, nezadunělá bolestně zem česká pod sloupem, jenž vztýčen byl z vděčnosti a padl z nenávisti a pro tragický nedostatek pokory; neleží v tříškách po našich městech a viskách hlava, při níž z ostatního těla zůstal jen prst na ústech.

Toho všeho není. Je tentokrát jinak ve vlastech českých? Není však zřejmé, že bychom byli pronikli už ke kořenům bytí našeho národního — a známek o tom svědčících není možno opomínouti. Jsme povinni, abychom při nejmenším byli upřímnými sami sobě.

Setkáváme se s hesly na transparentech, kde vedle sebe stojí Chelčický, Hus, Žižka, Havlíček, Palacký, A pod nimi proudí zástupy s nadšením za svým programem a u víře, že ti nad nimi jdou s nimi; nebo jedná se tu o opak? Ti dole si nesou zástavy minulosti s přesvědčením, že minulost musí jíti s nimi?

Je přece rozdíl mezi antiracionalistou ba kvietistou Chelčického, vojevůdcem z Trocnova, gotickým racionalistou Husem. Je přece rozdíl mezi gotickou vírou proniknutými postavami století 15. a mezi jejich dnešními náboženskými liberálními »stoupenci«.

Neseme ssebou ona jména jen proto, že jejich nositelé byli »národovci«? Je přece zřejmé, že Pražané nebyli menšími vlastenci než Žižka, když přece společně bojovali proti Zikmundovi; je zřejmé, že neméně o slávu vlasti se zasloužil Jan Páleč, jistě ne méně, než Mistr Jan Hus. Vždyť jméno Husovo proniklo do světa perem kardinála římského a právě tak theologové římští čerpali z děl Páléčových.

A přece byl rozdíl mezi Pražany a Žižkou, mezi Pálčem a Husem. Rozdíl jiný, než vlastenectví. A přece ten rozdíl je zdůrazněn v historii. Nám ten rozdíl se zdůjí do perspektiv mlhicích k slovu r e f o r m a, p o k r o k. Spatně chápali onu reformu jejich současníci a je zřejmé, že špatně ji chápeme i my.

Oni v minulosti se snažili úsilovně, aby nedorozumění zabránili. A podařilo se jim to v Basileji — na koncilu, kde obhájili svůj postoj věrných synů Církve, na koncilu, pro nějž se zadlužil právě Zikmund. A i později brání se Češi, aby zváni byli kacíři. Když Vavák upozorňuje, že husitská bible pražská je starší než kutnohorská, zdůrazňuje, že tato bible je prosta bludů a dobře katolická. Ne, kacíři nechtěli být naši předkové. Jiří Poděbradský prosí před svou smrtí, aby král polský smířil papeže s Čechy. A stavové podobají volí si Ferdinanda r. 1528 ne tak pro dary jeho posíl, jako pro to, aby panovník, jenž již svým původem a výchovou zaručoval politiku nejednostrannou, aby ten panovník byl zárukou, že národ český nabude svou politikou staré slávy.

Ani my dnes nechceme být mermomocí kacíři, tak jak nedávno se nám zalíbilo. Ale nejsme ještě tím, čím bychom měli být, aby předků našich snažení a víra jejich marna nebyla. Jsou-li nám dobří pro hesla, měli by nám být vzorem i svým životem a svou vírou.

Alois Rozehnal.

Do konečné úpravy...

Ohlašují nám, že budou rušit křesťanské svátky. Ne, oni nejsou proti katolikům, ale zaujaté útoči proti jejich hlavnímu představiteli, římskému papeži. Nejsou proti křesťanství, ale ruší křesťanské svátky. Nejsou proti náboženské výchově, ale zamýšlejí potlačit církevní školy a znevažují náboženskou výuku.

K těm svátkům. Nedozírné národohospodářské škody vznikají prý tolika svátky. Běží o sedm až deset svátků za celý rok, které by chtěli zrušit. A budou zavádět nové. Ale i bez toho. Bude zajímavé zjistit statisticky, jak velké, či spíš, jak nepatrné ztráty pro národohospodářství vznikají svěcením těchto několika svátků. Pro maličkost tolik křiku, ale při tom se prodlužují dovolené až do pěti týdnů, při tom se nepracuje v sobotu.

Lépe by udělal mocní tohoto státu, kdyby přiměli své spoluobčany, aby řádně křesťanský svátky světili a učili se o nich, jak se mají plnit stavovské povinnosti. Na tom by stát více vydělal, než odstraňováním a ztěžováním této mravní vzpruhy, jíž je svěcení křesťanských svátků.

Ale mluvte slepému o barvách. Mluvte materialistovi o mravnosti. Ta pro něho není neměnitelná. Co jemu se hodí, co jemu prospívá, to je dobré a mravné. Máme šestiletou zkušenost s těmi svátky. Němci je českému lidu také brali, vlastně oni jenom »překládali« na neděle, ale nic na tom nevydělali. Stejně na tom nevydělají ani nynější vládci, když je »prozatím« zruší. F. Kohlíček.

Jak se proti svátkům bojuje, možno vidět z této »Kursivky sváteční« vyšedší v »Rudém Právu« dne 23. června.

Kursivka sváteční.

Občané v Předních Ptakovicích u Strakonic dobrovolně vyčistili obecní rybník, který již nebyl čištěn 14 roků. Tuto práci vykonali zcela zdarma, aby ušetřili obci a tím republice peníze.

Nyní dostal MNV v Předních Ptakovicích dopis z farního úřadu na Podsrpu, v němž se říká:

»Velmi bolestné se mne dotkla zpráva, že se v neděli dopoledne pracovalo na prohloubení obecního rybníčku v Předních Ptakovicích. To, myslím, být nemuselo. Promiňte, že Vás upozorňuji na tři přikázání boží, které těžkým hříchem káže den Páně světiti a Bůh hrozí těžkými tresty tím, kteří toho nedbají. Prosím vřele, aby se v budoucnu podobný smutný a pohoršlivý zjev neopakoval. Neodhánějte od sebe požehnání boží, potřebujeme je všichni. Dávejme Bohu, co je božího a On nám dá, čeho potřebujeme.«

*Podobných případů se stalo mnoho. Přesto se jim zabýváme, protože jak se zdá, nechce se práci dobrovolných

Tři praktické poznámky

1.

Dostal jsem do redakce dopis tohoto znění: »Prosím, zašlete mi časopis »Radostné mládí« od začátku. Též máte-li 2 zpěvníky „Český kancionál", 2 katechismy od Msgre V. Kubíčka a tři dějepravy v novém vydání. Jelikož dosud nemáme českého. kněze, musíme děti učit doma. Vošahlík Josef, upravěí tratl. Bočislav p. Žalany u Teplic Šanova.«

Myslím na tento dopis několik dnů! Osvětluje názorně náboženské poměry v našem pohraničí. Napadlo mi: nebylo by možno vytvořit ze vzdělaných katolických laiků, zejmena těch, kteří mají nějaké pedagogické zkušenosti, t. j. profesu. a učitelu (ale i všech ostatních) něco jako »duchovní brigády«, které by se (po náležité duchovní instrukci od kněží) o nedělích rozjely do pohraničí a vykládaly dopoledne po mši sv. a odpoledne dětem o základních pravdách naší víry a k večeru dospělým o všech otázkách (kulturních, školských, sociálních), které dnes katolika zajímají? Myslím něco na způsob křesťanských cvičení, i když vedených laiky. Či snad je křesťanské nechat v těžkých poměrech bez pomoci naše bratry v pohraničí?

Celá akce by se ale musila dit soustředěné, systematicky, organisovaně. Kdo se jí ujme?

2.

Zpívá-li se v kostele při mši sv., bylo by si jistě přáti, aby zpíval každý, kdo zpívat umí a nedává přednost tiché modlitbě z misálu. Nejpovznáší právě mysl, chvěji-li se kostelem za zvuků varhan tři, čtyři třasavé hlasy. Sám, maje smysl pro společenství a družnost, zpívám v kostele vždy, kdykoliv je k tomu příležitost. Ale často se mi stane, že musím odložiti zpěvník, nemoha se prosté přemoci. Písně v našich zpěvnících se dělí zhruba na dvě části: jsou tam jednak písně vytryskle ze zbožnosti ještě barokní, hezké, i když někdy trochu prostinké a naivní, někdy zase příliš emfatické. Hezké co do melodie i slovesného výrazu. Pak tam jsou písně novější. Někdy je i při sebevětší pokoře nelze zpívat. Ufňukané, přeslazené, plné hrubých a ktiklavých chyb proti duchu jazyka, nečeských vazeb, výrazů a nelogismů. Zpěvníky jsou většinou rozebrány a budou se znovu vydávati. Nebylo by moudré přizvati katolické básníky, takového Zahradníčka, Lazeckého, Dokulila, a jiné, aby je prohlédli, vyloučili písně, s nimiž nelze nic dělat a zrevidovali a upravili ostatní? Nemáme snad právo chválit Pána potřádnou češtinou a jadrnými a živým výrazem, rytmem a rýmem a nikoliv zpotvořenou řečí, při níž se jazyk doslova vzpírá v ústech? Byla by to pro ně trochu nádenická práce. Ale dobrá příležitost ukázat smysl pro křesťanskou, konkretní a praktickou lidovost, neboť pro tu, která nutí spisovatele, aby chodili ocejchovaní po Praze (50, 500, 5000, 50 000 spisovatelů, kdo chce víc?) nemáme mnoho smyslu.

3.

Projel jsem o Božím Těle vozem kus středních Čech a viděl jsem několik božítělových procesí. Byl to obraz bídy. Nespořádané houfce, chaos, muži promíseni s ženami, přesilla starších žen, málo mladých lidí. Nechť není nedorozumění: základem katolických průvodů a procesí je zbožnost, touha, poklonit se Bohu, uctít Spasitele a jeho svaté. Nejsou to rozhodně něco jako stranické průvody na 1. máje. Ty staré babičky v průvodu mně také na rozdíl od některých pokrokových autorit, které dnes stále deklamují o lidovosti, nikterak nevadí. Ona taková babička může mít někdy větší pořádek v hlavě nežli universitní profesor,a dneska to bývá dost častý případ. Ale takové katolické procesí je také veřejná manifestace víry a bylo by si přát, aby celým svým rázem manifestovalo se důstojně. Máme málo smyslu pro organisaci, tento strukturální výraz 20. století. Každý pan farář, než vyjde se svými ovečkami na Boží vzduch, měl by na tohle nejdříve upozornit v kostele a zároveň si opatřit sbor spolehlivých pořadatelů. Mělo by jich být raději více, nežli méně, energičtí ale příjemní a veselí lidé, viditelně označení. Starali by se, aby účastníci průvodu kráčeli ve spořádaných řadách a trojstupech nebo pětistupech, aby spořádaně, ukázněně a odděleně kráčela školní mládež, dospělejší chlapci a dívky, muži a ženy. Je samozřejmé, že dokonalý pořadatel není příliš nápadný, že nečve, neprojevuje důležitost, je taktní. Některé katolické průvody a procesí ve Francii, Holandsku nebo Belgii jsou pravou manifestací radostné zbožnosti. Bude jen u nás navždycky slovo procesí synonymem žalostné utahaniny? Christianus.

Když vtip tak vtip

Dostal se mi do ruky »epigram« katolických studentů. Měl nadpis »Dialektika Heglova« a znělo takto:

Jednota se rodí z protikladu,
z these — antithese spějem k synthesi.
Jářku: To jsou řeči pro parádu,
každý ví, že z vola je vždy jen hovězí.

Vtip je hezká věc a je dovoleno i vtipem si pomáhat hájit pravdu. Ale musí to být skutečný, pravý, duchaplný vtip a vedle něho musí vždy být také něco jiného než vtip. A tak myslím, že tento tak zvaný epigram těmto požadavkům rozhodně nevyhovuje. Zesměšňováním nikdy neziskám protivníka. A takovýmhle veršováním ho ani neziskám, ani nezesměšním. Tímto způsobem se většinou u nás hájil katolicismus během 19. století a tak skoro až do první světové války. A šlo to od desetí k pěti. Byla to marná práce, která víc škodila než prospívala. Nezačínejme to znova. Ve francouzských katolických časopisech toho není nikdy vidět, a přece nelze říci že by nedovedli se postavit tváří v tvář modernim proudům protináboženským.

Je třeba více vážnosti i v apologetice. Jen touto vážnou prací se může někam dojít. Nemysleme si, že jsme nejkatoličtější tehdy, když na protivníku nenecháme ani nit dobrou. To dělají lidé slabé víry, lidé, kteří svou víru špatně znají, kteří si ji hájí nervosně a křečovitě a kteří děli svět jen na dva tábory: na bílé a černé. Buď jsi celý černý nebo jsi celý bílý. Ale ono tomu tak není. Sv. Tomáš neúnavně hlásá, že neexistuje blud, jenž by byl jenom blud, že neexistuje zlo, jež by bylo jenom zlo. Každý blud je smíšen s pravdou a čím větší rozruch dělá, tím více tam bývá té pravdy. I a Heglem je to tak. A tak nejdokonalejší překonání takových bludů se dělá tak, když se to vše dobré v nich ukáže, když se však zároveň ukáže, kde jejich dobro je v koncích a kde je třeba jít a doplnit z křesťanství, co tam chybí, protože jenom v křesťanství je dobro celé, dobro úplné, stejně jako je tam pravda celá, pravda úplná. ak.

Duše a Bůh

Rozmluva mezi Rusem a Francouzem.

Rus — Existuje ve vaší zemi církev?

Francouz — Ano, ale málo opravdových věřících. Často je to spíše takový obyčej. A u vás v Rusku?

R. — V Rusku je také křesťanská církev.

F. — A vy sám jste věřící?

R. — Nejsem. Jsem nevěřící. Není žádné duše. Bůh neexistuje. Člověk je organismus, který se rozvíjí a umírá, a to je všecko.

F. — A přece je jisté, že člověk má duši.

R. — Dokud ji nenávidím, nebudu nikdy moci v ni věřit.

F. — Ale to přece se cítí, že existuje.

R. — Říkáte, že člověk má duši. Ale Němci v Rusku spalovali těla mrtvých. To je důkaz, že duše neexistuje. Co na to odpovíte?

F. — Já nevím, jak na to přicházíte.

R. — No dobře. Vy přece věříte, že duše zůstává po smrti nad hrobem. Když tedy se spálí tělo, musila by duše také zmizeti.

F. — Ale to není pravda, že to takto věříme. V okamžiku smrti přechází duše do jiného stavu. Nezůstává nikde.

R. — Teď vám dám příklad. Jsem sám jediný na ostrově. Je tam jabloň. Porazím ji a spálím, abych se ohřál. Existuje-li Bůh, konám zlo, protože ta jabloň mu náleží.

F. — Ale ne, to není nic zlého. Bůh přece dal tvorstvu, aby sloužilo člověku; koná-li to podle spravedlnosti, nedělá nic zlého, poráží-li stromy.

R. — Vy věříte, že Bůh stvořil svět. Řeknete mi tedy, jak zasadil první strom? Kde ho vzal?

F. — Nikde ho nevzal. Je-li dost mocný, aby stvořil zemi, je také dost mocný, aby vložil zárodky všeho toho, co se mělo později vyvinouti.

R. — Dobře. Jiná otázka. Bůh je všemohoucí. Proč dopouští války, ačkoli v bibli je zakázáno vášnit.

F. — Myslím, že žádný tak určitý zákaz v bibli není. Ale jestliže všemohoucí Bůh dopouští války, to znamená jakési zlo, činí to proto, aby z něho vzešlo větší dobro.

R. — Přes dvacet let si všichni říkají, že Sovětský svaz je bezbožecký. Jak to přijde tedy, že mohl zvítězit?

F. — Bůh nerozděluje odměny na této zemi, nýbrž na onom světě.

R. — Vy věříte, že existuje jiný lepší život? Proč se tedy bojíte umřít?

F. — Nu, protože člověk je slabý. Ovšem neměli bychom se bát umřít. Aspoň tehdy, neudělali-li jsme nic zlého. Ale všichni hřešíme.

R. — Dopustil jste se něčeho zlého?

F. — No, ovšemže. Ale třeba toho litovat. A tak s pomocí Boží duše znovu nabude své síly.

R. — Ale vyčítky svědomí, to je takový pocit společenský. Kdybyste byl sám, úplně schován přede všemi a kdybyste učinil něco zlého, měl byste i pak pocit zahanbení?

F. — Samo sebou.

R. — Zdalipak byste měl výčitky svědomí, že jste někoho zabil, ačkoli nikdo o tom neví?

F. — Samozřejmě.

R. — (s úsměvem) Vy jste četl »Zločin a trest«?

F. — Jak vidíte. Teď mě dovolte, abych vám dal také já jednu otázku. Říkáte, že není žádné duše, že člověk je pouhý organismus, jenž se rozplyne. Proč tedy žijete? Myslím, že život pak nemá vůbec smyslu.

R. — Čím nesnadnější život je, tím více touží, abych žil.

F. — A jaký je vlastně účel vašeho života?

R. — Aby lidé žili lépe.

F. — Jak lépe? Z jakého hlediska?

R. — Po všech stránkách. Hmotně, aby si byli všichni rovni, aby jejich životní podmínky byly stejné, aby měli všichni vyvinutý kulturní život. Pak už nebude žádných třenic. Všecko bude dobré.

F. — Ale to lze začít, nejedná-li se pouze o štěstí hmotné, tím, že se milujeme.

R. — Ne, jednotlivě to není možné. Láska je pouhé slovo.

F. — A co nenávist?

R. — Nenávist ano. Nenávidíme Němce, a nejenom je potřebujeme, nýbrž pomstíme se na nich.

F. — Vy tedy věříte ve spravedlnost?

R. — Ano. Je třeba, aby bylo více spravedlnosti.

F. — Dejme tomu tedy, že jsou dva lidé. Jeden velmi zlý, na př. Hitler, druhý velmi dobrý, kdokoli, koho chcete. Oba dva umřou. Hitler na vrcholu své moci, druhý v bídě a neštěstí. Myslíte, že to je spravedlivé?

R. — Já nevím. To se tak stává. A co vy?

F. — Věřím, že Bůh je spravedlivý a že mělí každému po smrti podle spravedlnosti. Na onom světě je pekło a nebe a dobří ustanou z mrtvých, aby žili ve věčné slávě.

R. — Vstanou z mrtvých? (Obrovský výbuch smíchu.)

F. — Teď ještě jiný příklad: Říkáte, že láska a svoboda jsou pouhá slova. Co myslíte o tomto případě: Člověk, na př. ruský zajatec, je týrán nějakým Němcem, který z něho chce vynutiti vojenské tajemství. On je neprozradí a zemře. Kdo je vítězem v tomto boji?

R. — (Po krátkém váhání): Němec, protože ho zabil. Silnější zabíjí slabšího. Takový je zákon.

F. — Nevidíte, že u mučedníka, u zajatce, je mravní síla větší než smrt a že on je vítězem svou duší?

R. — To je nemožné, když přece už neexistuje. S ním je konec. Ostatně Bůh neexistuje, to je vědecky dokázáno. Kde by byl na tomto světě?

F. — Je mimo prostor a čas.

R. — Co míníte slovem prostor. Atmosféru?

F. — Ne. Míním prostor ve smyslu filosofickém. Vše co má nějaké rozměry.

R — Ach tak. Ale nyní zas jiná otázka. Dáte-li mi vědecký důkaz, že Bůh existuje, uvěřím. A přestanete vy věřit, dám-li vám důkaz že neexistuje?

F. — (Po krátkém váhání): Ne, nepřestanu věřit, protože věda nemůže dokázat, že Bůh existuje nebo neexistuje. (Vědou se zde podle francouzského způsobu mluvení rozumí vědy přírodní.) A teď vám zas já dám otázku: Co myslíte o Ježíši Kristu?

R. — Ježíš Kristus nikdy neexistoval. To je vědecky dokázáno.

F. — A co Sokrates, existoval?

R. — Ano. Máme historické prameny, které to dokazují.

F. — Právě nemáme historických pramenů. Známe Sokrata jedině prostřednictvím Platóna a rukopisy Platonovy, které se nám zachovaly, jsou o deset století starší než Platon sám.

R. — Evangelia přece vypravují různým způsobem o narození Ježíše Krista.

F. — Právě tu je důkaz jejich pravosti. Kdyby byli apoštolové chtěli stvořiti legendu, byli by se dohodli a byli by psali všichni totéž.

R. — A já jsem přece u nás slyšel veřejnou diskusi mezi knězem a propagandistou, během které musil kněz uznati, že Ježíš Kristus neexistoval, že to je vědecky dokázáno. Ostatně, byl-li Bůh, proč nezanechal po sobě nezvratný důkaz své existence?

F. — Je to proto, aby člověk byl svobodný a aby ho nalezl sám od sebe.

R. — A on přece sám nepsal evangelium, nýbrž lidé.

F. — Ovšem.

R. — Člověk tedy stvořil Boha.

F. — Jistě ne, protože žádná bytost lidská nebyla schopna vymyslíti to, co je napsáno v této knize, leda tehdy, kdyby byla rovna Bohu.

R. — Věříte v zázraky?

F. — Věřím, že mohl-li Bůh stvořiti přírodu, může také působiti v ní a změniti zákony, které sám ustanovil, uzná-li to za dobré. A co vy?

R. — Já samozřejmě nevěřím.

F. — Vaši rodiče jsou věřící?

R. — Ne. Ani můj otec, ani má matka. Jen má babička. Můj dědeček byl sedlákem a můj otec je úředníkem finanční správy.

.F — Můj otec byl lékařem, můj dědeček byl lékařem a můj pradědeček byl sedlákem. Ale abychom se vrátili k začátku své rozmluvy. Vy říkáte, že není duše, a přece máte city, milujete své rodiče, a to znamená, že vaše bytost není pouze hmotná.

R. — Mám bratra, ale když ho nevidím, nemiluji ho. Je to jenom taková představa, kterou mám, vzpomínky, které způsobují, že si myslím, že ho miluji, a přece láska jest pouhé slovo.

F. — Já naopak myslím, že když někoho opravdu milujeme, nevíme vlastně proč. Je to něco, co se nedá vysvětlit, co je hlubší než všecky důvody, které o tom můžeme dáti.

R. — Když jsme byli dnes odpoledne na procházce, myslil jste na svého syna?

.F — Nemyslil.

R. — Tedy jste ho nemiloval.

F. — Miloval, ale není přece potřeba, abychom si toho byli pořád vědomi.

R. — Pro mne to nemá všecko smyslu. Není nic než hmota a ostatek jsou takové přeludy, vznikající z organických procesů.

F. — Já celkem mám dojem, že žijete z názorů, které se nám zdají zastaralé. Jsou to názory devatenáctého století, názory, které naši vědci dávno překonali. Oni nevěří, že věda může všecko vysvětlit, nýbrž jsou přesvědčení, že čím více roste jejich poznatky, tím více prohlubuje se tajemství všehomíra.

R. — Ano. My máme nauku dialektického materialismu, a právě té jsem se naučil.

F. — Jest mnoho takových, kteří myslí jako vy v Rusku?

R. — Skoro celá mládež.

F. — Co myslíte, může někdo být věřícím a přitom oddaný nynějšímu režimu?

R. — Ano. To jest možné.

F. — Nemýlím-li se, vy připouštíte věřící jako takový zbytek minulosti?

R. — Ano. Myslím, že za čtyřicet nebo padesát let nebude žádných věřících.

F. — A já zas myslím pravý opak, protože víra je takřka srostlá s člověkem. Zkrátka nezbývá, než abychom se sešli za čtyřicet let.

R. — Pro mne to není otázka let, nýbrž zásad.

.F — Pro mne také.

(La Vie intellectuelle, Květen 1946.)

Rodiče a stát

V programu příštího národního shromáždění bude též nový školský zákon. Je pochopitelné, že rodičové všech názorů a politických směrů, katolici však zcela zvláště, budou mít mimořádný zájem na zákonné úpravě výchovy svých dětí.

Naše děti jsou na tomto světě naším nejdražším statkem, naším největším lidským štěstím, krví naší krve. Není oběti, kterou bychom nepřinesli, aby naše dítě bylo jednou opravdu šťastným, hluboce mravným, zdravým a opravdu vzdělaným člověkem. Každý z nás považuje za své nezadatelné a přirozené právo a povinnost toto lidské — a z katolického hlediska i věčné — štěstí svých dětí realisovat, a pokud jeho individuelní síly k tomu nestačí, dohlížet na to, jak je jinými, kolektivními prostředky realisováno.

Nemůže být dost zdůrazněno, že lidské štěstí není uskutečňováno jen, a ani ne především, fysickým zdravím, hmotným zabezpečením a obecným vzděláním. Kdo má za sebou kus života, kdo viděl a zažil hrůzy a šílenství minulých let, kdo nepostrádá kouska jasného pohledu na pravou tvář lidských osudů, ví, že skutečné štěstí, které není vydáno na pospas úžasným zvratům a proměnám zevního světa a lidských vztahů, nosí člověk sám v sobě, že je representováno jeho mravní osobností, že je zakotveno v jeho životním názoru. Kdyby cesta poznání konečné pravdy a dobra byla tak jednoduchá a schůdná, jako základní poučky algebry, nemohlo by jistě být o tom sporu, jak naše děti vychovat. Nebudeme v této krátké úvaze zabíhat k tomu, proč jsou a byly tv cesty v lidstvu tak rozdílné a protichůdné. Musí nám stačit, že naše křesťanská zkušenost osobní i historická, světová zkušenost křesťanů, kteří své náboženství pochopili a snažili se žít, nás učí, kolik klidu, jistoty a mravní odolnosti a nezkaleného štěstí křesťanství dovede člověku dát.

Máme opravdový respekt a úctu ke každému člověku, který s poctivou a opravdovou snahou po poznání pravdy a dobra došel k jiným závěrům. Nikdo nám však nikdy nedokázal a jistě ani nedokáže, že křesťanství, k němuž se dva tisíce let hlásily zástupy mravních hrdinů, před nimiž se bez výhrad skláněli i jejich odpůrci, je náboženstvím mravně závadným nebo překonaným. Žádný rozumný a věci znalý člověk nemůže tvrdit, že křesťanství, k němuž se stejně dlouho hlásily řady geniů myšlenky, jest náboženstvím hlupáků, lidí neschopných logicky myslet, nebo názorem překonaným poslednimi objevy biologie nebo jiných věd. Jsme hluboce přesvědčeni, že náš světový názor je mravně i filosoficky při nejmenším právě tak dokonalý, jako názory našich ostatních spoluobčanů. A tento svůj pohled na svět, o jehož správnosti jsme i při všech těžkých chybách, které se v jeho praktické aplikaci v dějinách staly, přesvědčení, které je naším životním pokladem, nemůžeme zastřít před vlastními dětmi, protože by se mohlo stát, že by jej v životě již nikdy nespatřily. Druhým dětem jej ze srdce přejeme, nikdy jim jej však nebudeme vnucovat.

Jaký úkol má při výchově svých budoucích občanů stát? Musí jistě dbát na to, aby jeho budoucí občané dosáhli určité výše obecného vzdělání, odpovídající stávající kulturní výši našeho kontinentu, aby se jim dostalo mravní výchovy k občanským ctnostem, a aby byli chráněni před vlivy amorálními, aby se výchova dála způsobem odpovídajícím moderním pedagogickým zásadám, za hygienických podmínek. I veřejné zdravotnictví tu sleduje své oprávněné cíle. To jsou, myslím, všechna práva a povinnosti státu a nic více. Jsou-li tedy skupiny občanů, kteří chtějí mít své děti vychovány ve vlastních školách podle svého světového názoru, chtějí-li jim do ducha i srdce vštípit s ostatním vzděláním i svůj nejcennější duchovní statek, je to jejich přirozené a úplně demokratické právo, pokud jsou splněny podmínky .o nichž jsme právě mluvili.

Dalo by se ovšem namítnout, že v zájmu jednotnosti může stát zaručit školu úplně indiferentní, neutrannou. Katolici a jiná vyznání ať si pak mimo školu nebo v nepovinných hodinách náboženství doplní vzdělání svých dětí po svém. K tomu však v zásadě namítáme, že úplně indiferentní škola je neprovediteIná jak prakticky, tak i teoreticky. Prakticky pro nedostatek dobré vůle mnohých učitelů skutečně neutrannými být (vzpomeňme na stále se opakující případy vyložené agitace ve státních školách), teoreticky prostě proto, že na řadu otázek některých učebních předmětů (vědy přírodní), úplně indiferentně odpovědět nelze. Víme, jak zvídavé je dítě ve styku se stále novými zkušenostmi a poznatky a jak se snaží věci přijít na kloub. Indiferentní učitel, pokud by jim opravdu chtěl být, by musel mnohdy dítěti zůstat dlužen odpověď a vyložit dítěti svůj dluh buď tím, že odpovědět neumí, čímž by pochopitelně ztrácel autoritu, nebo že odpovědět nesmí, což by bylo velmi špatné řešení. Vychoval by nám děti s chimérou strachu, že z neznámých důvodů nelze při hledání pravdy svobodně mluvit a myslet.

Náboženská škola, která vedle poctivého obecného vzdělání dá našim dětem nejen v hodinách náboženství, ale i v ostatních oborech vědění ucelený obraz světa jak odpovídá našemu přesvědčení, je našim ideálem a životním požadavkem. Církev ukládá ordinářům svatou povinnost, aby se o zřizování takových škol sečjsou starali, ale v dnešní politické struktuře našeho státu je stejnou povinností parlamentních zástupců, jimž valná většina katolíků dala své hlasy, aby se o udržení a zřízení takových škol se vší rozhodností zasadili, jsouce si vědomi, že v té otázce nebudou skládat účty jen politickému vedení strany.

Jiná řešení té otázky musíme považovat jen za provisoria, za nutné zlo. Víme sice, že každé zlo se může obrátit v dobro, že může zburcovat a probudit, být zdrojem nového rozkvětu, ale nepočítejme s takovými šťastnými obraty a nepřeceňujme se. Uvědomme si v plné váze velkou zodpovědnost, kterou vůči vlastním dětem dnes máme a využijme všude svého vlivu dokud je čas, abychom nemuseli činit oprávněné výčitky

MUDr. Karel Svoboda.

Čistota křesťanského svědomí v politice

Případ poslankyně Dr. Heleny Koželuhové byl dosti probírán se záporné stránky. O tom záporném bylo věru mnoho co říci se stanoviska prosté slušnosti, demokratické i křesťanské morálky. Zajisté není možné využít sil člověka, jeho sil mravních a rozumových a potom ho odhodit na základě nějakých organisačních formalit a vzít mu příležitost k vlastní práci. Žádný důvod není tak silný, aby omluvil náhlost rozhodnutí takového dosahu, jako je vyloučení člověka ze strany, z určitého společenství, které pomáhal budovat.

Je jednou ze stěžejních zásad křesťanského soužití, aby člověk vyslechl člověka a dal mu příležitost k obhajobě. Vítáme, že tuto zásadu skutečně také křesťanská strana přece jenom drží. A to je první klad, který přinesl případ Dr. Heleny Koželuhové. Vždyť je skutečně těžké, je to těžké pro každého člověka a tím těžší pro — vždycky poněkud autoritativní — vedení stran ustoupit, když se zašlo již tak daleko, a uznat oprávněnost soudu a smíru. Vedení strany napravuje tedy s určitou ušlechtilostí lidi doznávajících veřejnou chybu svůj mravní přehmat.

Vedení strany lidové, které nyní, po volbách, chce určitě budovat na základech křesťanských, protimaterialistických a při tom důsledně sociálně reformních, uhájilo tím, že svolává výbor strany, aby posoudil celou věc a dal demokratický verdikt smírčí, ještě jinou stěžejní křesťanskou zásadu: dát příležitost nejen k obhajobě, avšak ke věcné rozpravě, k demokratické rozpravě o programových rozporech i o programovém zpřesnění a dává tak i dr. Heleně Koželuhové osobní příležitost, aby si sama uvědomila jasněji i své vlastní ideové vztahy jak ke křesťanskému, tak k sociálnímu programu strany a aby si sama sobě hlouběji ozřejmila základy svého světozorného východiska.

Zajisté se často v revoluční aktivitě a ve chvatu volebního ruchu dopouštěla improvisací jak názorových, tak politických Nebyla to ovšem ona sama. Vždyť strana improvisovala s ní a jednou z agitačních improvisací strany bylo právě velmi okázalé popularisování osobnosti a jména Dr. Heleny Koželuhové. I v tomto je lidové vedení odpovědno za svou poslankyni i za to, že snad (nebylo to však dosud nijak prokázáno), v mladém rozmachu chtěla stranu zformovat trochu po svém. Není to tedy jen shovívavost křesťana, je to i zkušenost politika, která musí najít nějakou formu, aby dala mladému nadšenému člověku, byť by to byla žena (!) příležitost, aby našel své místo, svůj postoj a hlavně sebe sama.

Dobrá vůle se tu ukázala. A to je další z kladů oné aféry s Helenou Koželuhovou. A jsou to vesměs klady, které nemají význam pouze pro stranu a pro křesťany v tomto státě, ale budou zajisté mít svůj odraz i v morálce ostatních stran.

Stalo se však něco mnohem krásnějšího a hlubšího při té velké a na povrchu nechutné aféře. Toto: ukázala se totiž mravně politická citlivost českého lidu.

Hluboké a spontanní pobouření, které vyvolal příliš ostrý, příliš náhlý a příliš neomalený postup proti Heleně Koželuhové, ukazovalo nezdolný smysl pro spravedlnost. Nejprostší lidé, i lidé, kteří neměli mnohdy osobně a rozhodně názorově rádi Helenu Koželuhovou, uměli se za ni postavit, uměli se postavit za princip slušnosti, mravnosti, demokratičnosti křesťanskost a hájili jej s naléhavostí i otevřeností doceln nesmlouvavou. Samozřejmě, že někdy byla na hrubý pytel věci přišívána i hrubá záplata. Ale byl za tím skutečný vážný mravní pathos. Ti, kdož byli na schůzích, viděli a slyšeli, jak hluboce žijí evangelické zásady v českém člověku, jak se tu křesťanské svědomí s jemností, třebas neumělou a naivní projevuje z hlubin. Jen intelektuálům úplně cynickým mohly se zdát na politické schůzi směšné krásné výroky o praksi odpouštění a citáty z Písma vtělené třebas do řečnicky nezkušených vět. Vskutku: křesťanské svědomí je osobně živé.

Nebyli to však jen stranici a nebyli to jen křesťané, kdož tu cítili případ zlehčení politické mravnosti. Kromě jásajících a škodolibých, a to byli jen ti pišící mluvčí jiných stran, všichni pospolitě cítili, že tu jde o českou věc práva. A to je to krásné, co se stalo kolem případu Dr. Koželuhové.

Růžena Vacková.

Církevní umění

Generálnímu sekretariátu katolíků byl doručen tento dopis Ústředí lidové a umělecké výroby:

V oboru naší umělecko-řemeslné a uměleckoprůmyslové výroby se nacházejí některé podniky, které vyrábějí paramenta, mešní roucha a devocionálie. Jak jsme zjistili odbornou prohlídkou některých z těchto podniků, je třeba touto výrobou se zabývati odborně po stránce výtvarné a snažiti se o její postupné zdokonalení a zvelebení. Zvláště obor výšivek paramentních po stránce výtvarné zcela ustrnul: pracuje se stále se vzory a motivy jako před 50 lety.

Při úvahách o nejlepším vyřešení této otázky jsme došli k názoru, že bude nejúčelnější, jestliže před určitým rozhodnutím, které v této věci učiníme, si vyžádáme názory příslušných církevních institucí a organisací, které mají na výrobcích tohoto oboru zájem, zvláště pokud jde o vhodnou úpravu církevních rouch a devocionálií.

Uveřejňujeme tento dopis se žádostí, aby příslušné církevní organisace a instituce, případně i jednotlivci sdělili svůj názor a posudek v této věci. Vyjádření zašlete na adresu: Generální sekretariát katolíků v Praze IV., Hradčanské n. 8.

●

Bývalí členové Č. L. A. (senioři) se žádají, aby ve vlastním zájmu oznámili své přesné adresy Kluhu seniorů Č. L. A., jenž úřaduje v místnostech Svatováclavské Ligy v Praze IV., Hradčanská nám. 8. Zde bude se konati také schůzka seniorů za účelem vzájemné spolupráce podpory a postupu ve veřejném životě a porada o oslavě 40letého jubilea Č. L. A.

Z domova a ze světa

Ve své řeči k holandskému parlamentu v Haagu řekl mimo jiné Churchill: »Od náboženských válek (to jest asi od třicetileté války), lze konstatovati zajímavý a blahodárný dějinný fakt, jehož by si měli býti všichni vědomi: Římská Církev se zařadila do řady těch, kdož hájí důstojnost jednotlivcovu a jeho práva, stala se bojovnicí za osobní svobodu ve světě.« Toto uznání velikého bojovníka za svobodu je jistě potěšitelné, pamatujeme si však, že Církev byla ochránkyni pravé svobody vždycky, nejenom od dob náboženských válek. Boj středověkých papežů proti králům a císařům nebyl v podstatě nic jiného než toto. Povrchní lidé to ovšem odbudou frází, že šlo o světskou moc, o vládu nad světem. Ale nejrozhodnějšími bojovníky proti zvůli králů a císařů ve středověku nebyli panovační starci na trůně papežském, nýbrž světci. Proto píše na př. Maritain ve své knize »Prvenství ducha«: »Poděkujme sv. Řehoři VII., Inocenci III., Řehoři IX. a Bonifáci VIII., že dali našemu nešťastnému světu nejmohutnější dosvědčení práva a moci Ducha. Canossa zůstane navždy útěchou srdcí svobodných.« (V Canosse totiž přinutil sv. papež Řehoř VII. německého císaře Jindřicha IV. k pokání.) ak.

V procesu s protektorátní »vládou«, prohlásil dne 1. července obžalovaný Hrubý, že se odvěděl při ranní procházce ve věznici, že bývalý vedoucí hospodářské kontroly Kadlčík, byl při svém výslechu bitím nucen, aby vypovídal proti Hrubému. Stalo se tak na národním výboru v Českém Brodě. — Myslím, že Svaz osvob. pol. vězňů by si získal velké sympatie, kdyby se celým svým vlivem postavil proti takovým zbytkům nacismu v nás. Dokud ty nezmizí, není nacismus skutečně poražen. A vězňové, kteří tolik trpěli pod barbarskými methodami gestapáků, by měli cítit jako nejpalčivější osobní urážku, kdyby naše veřejné instituce postupovali podobně, jako tyrani, pro něž jsme právě pro jejich methody měli nejhlubší pohrdání.

Známý bývalý předseda anglické Dělnické strany, Harold J. Laski se v nedávném novinovém článku přimlouval za novou italskou republiku. »Je těžko uvěřit, že nová italská republika by měla platit za hříchy Mussoliniho.« Přitom ovšem se netají svým názorem, že za Mussoliniho je spíše zodpovědna Církev. »Porážka monarchie je porážkou římské církve.« Je vidět, že pan Laski, jenž je, jak známo, marxista, žije stále do značné míry podle starých, obvyklých způsobů myšlení: Dělníci jsou vždycky nevinní, všeho zlého je vždycky vinna Církev. Ačkoliv je třeba velké naivnosti nebo zlé vůle, nechceme-li uznat, že i v Italii je vliv některé odborové dělnické organisace jistě mocnější než na př. mínění a názory nějakého biskupa. Bez těchto odborových organisací, bez jejich souhlasu nebo bez jejich slabosti se nemohl dostati k moci Mussolini a nemohl se tam tak dlouho držeti. ak.

V Times píše jejich zvláštní korespondent, jenž procestoval ruské pásmo v Rakousku, o návštěvě v benediktinském klášteře v Melku v Dolních Rakousích: »Zájem Rusů pro dějiny a dějinné památky se projevil také, když jsem s několika jejich důstojníky navštívil slavné opatství Melk na Dunaji. Nacisté si z opatství udělali školu pro Hitlerjugend. Rusové postavili hned po svém příchodu před opatství stráž. Mniši mi vypravovali, že nebyla způsobena nejmenší škoda. Melk byl krátký čas dějištěm posledních bojů této války. Správce opatství zpozoroval, že nacisté jsou pryč teprve z toho, když slyšel zvuky varhan a u varhan našel hrajícího ruského vojáka Když jsme odcházeli, nabídl nám mnich sklenici vína. Ruský velitel nechtěl v opatství nic pít, protože je to »svaté« místo. Rusové smějí takové histor. památky navštěvovati jen ve velkých skupinách a se zvláštním dovolením, činí to však velmi často a rádi.

Sebevražda Cianova syna. Noviny přinesly zprávu, že syn bývalého italského fašistického ministra zahraničí hraběte Ciana, Fabricio Ciano, spáchal skokem z okna sebevraždu. Fabricio Ciano studoval v Bernu a v zoufalství ukončil svůj život, když se dověděl, že jeho otec byl popraven fašisty a že nezemřel přirozenou smrtí, jak mu tvrdila jeho matka. Jeho matka je, jak známo, dcerou Mussoliniho, mladý sebevrah je tedy vnukem bývalého Duceho, jenž byl tak dlouho modlou většiny Italů a mnoha jiných obdivovatelů »vlády silné ruky«. Tak končí tři generace ve třech letech. Divejme se na jejich konec ne jako na »trest Božíe v obyčejném, přílišlidském způsobu chápání, nýbrž jako na důsledky špatnosti, zrady a hříchu, jenž pak, není-li smířen a odčiněn křesťanským pokáním, křesťanskou lítostí, strhuje takřka samočinně a neodvratně do zkázy vinné a mnohdy i nevinné, na kterých utkvěla vina otců a dědů. ak.

Mladému modernímu katolíku musí být někdy špatně ze směsné zbabělosti, s jakou mluví o nejpalčivějších problémech dneška hlavní orgány strany, které tu a tam někdo z omylu a někdo zase ze zlomyslnosti dá jméno katolická. Katolík musí určitě být člověk smířující. Nikdy se nemůže stavět k veřejným otázkám po způsobu nějakých stříbrňáckých večerníků, ba ani ne se zatroklou ironií někdejšího popřevratového »Čecha«. Ale stejně není katolickou bezbarvost některé Nár. Pol., jejíž zmizení, zdá se, mnozí považují za velmi citelnou mezeru našeho kulturního života a snaží se ji nahradit. Je třeba říci mužně ano a mužně ne. Jen to je křesťanské. A pravému míru se tím prospěje více, než protivným zamlčováním nebo fňukáním, že by se měla zachovátat jednota národní fronty, to znamená nechat každou stranu, aby si ve své domácnosti zavedla diktaturu v malém. Postupujte demokraticky, buďte přímí a otevření a nebudete pak muset rozpačitě vysvětlovat, že vám někdo křivdí, že to tak není, že je všecko moc v pořádku. Tajné policie a tajné methody mají vždycky jen tam, kde to není v pořádku, kde je to shnilé. ak.

Jubilea 60letého kněžství dožil se v těchto dnech vldůst. p. konsist. rada P. Eugen Norbert Sak z řádu premonstrátů Strahovských. Narozen 11. února 1862 v Rokycanech vstoupil do řádu 14. září 1881, a na kněze vysvěcen byl 29. června 1886. Pak byl konventuálem na Strahově, a od 15. září 1886 kaplanem v Milevsku, kde působil na tamější měšťanské škole též jako katecheta. Nyní žije v Radonicích n. Ohří na faře, kde kdysi žil a působil P. Eugen Tupý — Boleslav Jablonský — po němž zdědil i jeho řádové jméno Eugen. — Vysocedůstojného pana jubilanta provázi životem vděčné vzpomínky těch, jež Prozřetelnost Boží svěřila jeho duchovní péči a kteří vyprošují mu denně ve svých modlitbách hojnost zdraví a Božího požehnání na dlouhou řadu příštích let. Terezie Buzková.

Sdružení adorátorů Nejsvětější Svátosti. Chtějíce co nejupřímněji následovat sv. Václava, založili jsme Sdružení adorátorů Nejsvětější Svátosti oltářní. Plníme tak jen nepatrný zlomek odkazu svého národního světce, jenž sám byl vzorným adorátorem. Je přece známo, že v noci navštěvoval chrámy a uctíval v nich Krista svátostně přítomného. Pojďme za ním. Naskýtá se nám k tomu příležitosti v denní a noční adoraci v kostele sv. Josefa u Otců Kapucínů na náměstí Republiky u Prašné brány, kde Ježíš na nás čeká, abychom přišli a poklonili se mu. Přáli bychom si, aby se brzy utvořil pluk adorátorů-strážců, který bude státi kolem svatostánku Nejsvětější Svátosti. Proto, mužové katoličtí, zapojte se do tohoto vznešeného díla, přihlaste se na adresu Václava Stejskala, Praha XII., Strašnice, Na Hrázi, 271, který vám podá bližší vysvětlení.

Kursy pro junácké vedoucí

Kursy čili **Lesní školy** pro výcvik vedoucích katolických junáckých oddílů se konají o letošních prázdninách:

Od 16.—27. července je oblastní (diecézní) Lesní škola v **Červ. Hrádku** u Sedlčan (Čechy), hlavně pro účastníky z arcidiecése pražské a diecéze královehradecké.

Od 7.—20. července je oblastní Lesní škola v Černíci u Bechyně (Čechy), především pro účastníky z diecéze českobudějovické.

Od 27. července je oblastní Lesní škola v **Rajnochovicích** (u Bystřice pod Hostýnem).

Od 5.—18. srpna je druhý kurs oblastní Lesní školy opět v **Rajnochovicích**.

Podmínky přijetí do Lesních škol: Diecézní L. Š. je určena pro výchovu junáckých vedoucích, kterých potřebujeme nejvíce; s nimi skautské hnutí stojí a padá. Absolvováním L. Š. se stává ten, kdo prokázal úspěšně některý kurs O. L. Š., složil absolventský slib, předložil do jednoho měsíce po kursu vedoucímu OLŠ. zápisník a k 1. lednu po absolvování kursu podal zprávu o své činnosti, potvrzenou okreskovým nebo oblastním velitelem. Po splnění těchto podmínek obdrží od vedoucího OLŠ. absolventní list. Absolvent se hlásí svému okresk. velitelí k práci. Do kursu OLŠ mohou být přijati i nováčci, když dosáhli věku nejméně 17 let. Přístup mají jak laici, tak kněží a bohoslovci.

Kromě těchto oblastních LŠ. bude pořádána Ústředím duchovní Rady Junáka ještě jedna vyšší, t. zv. zemská Lesní škola, a to od 1.—15. července v Červ. Hrádku u Sedlčan. Tato LŠ. vzdělává teoreticky skautingu, budoucí instruktory oblastních LŠ. Proto do kursu ZLŠ. mohou být přijati pouze ti, kdo s úspěchem zejména pak pracovníky mezi mládeží junáckou, aby absolvovali OLŠ. Vyzýváme velerádstiště duchovenatvo, aby využilo těchto možností, v krátké době zjednat si předpoklady pro založení nových junáckých oddílů.

O přihlášky doplňte si na adr.: Ústřední Duchovní Rada Junáka, Praha II., Ječná 2.

Dr. J. Martinovský.

Ze Svatováclavské ligy

v Praze IV., Hradčanské náměstí 8.

Ohlášená pouť do Lurd, La Salette a do ostatních míst ve Francii bude se konati ve dnech 2. až 16. srpna t. r. Přihlášeným účastníkům byly právě rozeslány podrobné informace. Vzhledem k tomu že z důvodů valutárních je počet účastníků značně omezen, nové přihlášky se již nepřijímají.

FILM

Třída Ad — vhodné i pro mládež.

Traktoristé. Starší film ruské produkce o prostém životě ukrajinských kolchoxníků v boji o chléb a nové uspořádání života. Pak i příprava proti očekávanému přepadu. — II.

Ze země pruhů a hvězd. Čtyři krátké filmy která vyrobila Amerika. Námořník Popek. Lepší zítřek (z školství v USA). Severozápad Spojených států a barevný film o bitevní pevnosti Memphis Belle. Zdařilá reportáž americké výroby pro malé i dospělé dívky. — I.

Zkrocení lidé. Angl. detektivka podle Edgara Wallace. Doufáme, že anglický film má lepší detektivky než tuto. — III.

Třída B — filmy s určitými závadami

Champagne Charlie. Britský film, předvádějící život v zábavních podnicích Londýna v šedesátých letech minulého století. — II.

Světlo léta. Kontrast mezi úpadkovým prostředím poloslíených zbytků a několika zdravými typy je kladem této francouzské hry; lze však pochybovati o umělecké střídmosti ve výběru látky i o dramaticky správném vyjádření tendence. — II.

Třída C — filmy s určitými velkými závadami, pro které nelze je doporučiti.

2000 žen. Anglický film o internačním táboře britských žen v okupované Francii. Němět dává příležitost k dosti pochybnému havení obecenstva. Naši osvobození političní vězňové musí jistě jiný názor. III.

Silnější než smrt. Anglický film. Osudy nemanželské dcery význačného politika v prostředí vyšších vrstev z konce 19. století, kde mravním pravidlem byla jen společenská slušnost a ohled na kariéru. Prostopášnost a pokrytectví v tomto kuse předváděné nejsou sice schvalovány ani omlouvány, avšak celkové ovzduší filmu jest morálně laxní a i názory které jsou podány jako sympatické nevymykají se svým charakterem a chováním úrovni zchátralé společnosti. II.

Třída D — filmy pro katolíky naprosto závadné.

Člověk bestie. Francouzská tragedie podle románu E. Zolly ukazující kam vede lavina tělesných vášní šílenství závodí a vražda, vražda a sebevražda je pro lidi jediné vyrovnání. Tento otav se liší jako něco celkem samozřejmého: lidé jsou vlastně jen horšími zvířaty — člověk bestie. Ani náznak nějakého mravního vyvrdě lidského řešení. Nevíme, proč se takové filmy z Francie dovážejí do ČSR. II.

Nový opat v Emauzích

V minulých dnech se ujal opatského úřadu v památném pražském benediktinském klášteře v Emauzích čili Na Slovanech P. *Maurus Alois Verzich*. Pochází z Kostomlátek u Nymburka, kde se narodil z chudobných rodičů 17 prosince 1911. Byl vychován v sirotčinci a studoval na arcibiskupském gymnasiu v Bubenči, to již jako oblát (juvenista) Emauzského kláštera. Po maturitě byl poslán do Říma, kde v l. 1933 až 1939 konal filosofická a bohoslovecká studia na mezinárodním benediktinském učiliští sv. Anselma na Aventinu. Byl zde zejména žákem významného znalce aristotelsko-tomistické filosofie P. Josefa Gredta a dosáhl licenciátu filosofie. Na kněze byl vysvěcen v Emauzích apošt. nunciem Mons. Rittrem r. 1938. Pomáhal při výchově kláštérního dorostu a po rozehnání emauzského konventu gestapem v r. 1941 byl přijat šlechtickou rodinou Mensdorffů-Pouilly v Boskovicích jako vychovatel. V poslední době působil jako magister novicú v opatství Břevnovském. Nový emauzský představený je nástupcem opata Arnošta Vykoukala, který byl podobně jako řada jiných členů emauzské řeholní rodiny vězněn u zemřel v Dachau r. 1942. Emauzy, jež postižené nacistickým pronásledováním i neblahým náletem na Prahu 14. února 1945, kdy byl pobořen a vyhořel kostel i klášter, opět ožívají po květnové revoluci. Ustanovení nového opata znamená nepochybně začátek nového období tohoto významného památníku naší národní i národní kultury, který byl také několikrát za svého trvání sídlem krásného a opravdového řeholního života. Jest si přáti, aby se tu v příštích letech mohly uplatnit všechny hodnotné složky pozoruhodné tradice tohoto památného místa. Nový ndp. opat vyniká jako znalec církevního písemnictví a posvátné liturgie, zejména chorálu — jistě se tedy bude poslání benediktinského mnišství i po těchto stránkách v Emauzích nadále co nejvíce uplatňovat. Že za nového vedení nebude zapomenuto ani na slovanskou tradici, započatou zde Karlem IV., ukazuje již to, že právě v těchto dnech, o svátcích sv. Prokopa a slovanských apoštolů, se v Emauzích opět koná slavná mešní liturgie jazykem staroslověnským. K silnějšímu zdůraznění slovanského významu přispěje také skutečnost, že s Emauzy je dnes spjata svatoprokopská Sázava, kde duchovní správu vede člen emauzského konventu. Jak známo, příslušejí nyní Emauzy k Slovanské kongregaci benediktinské spolu s opatstvími v Břevnově, Rajhradě a Broumově. Důkladná vnitřní obroda těchto starobylých řeholních domů, k níž, jak lze právem doufati, podstatně přispěje také obnovená komunita emauzská, mohla by zajisté mnoho znamenat pro náš náboženský život. jč.

Mlýny Boží...

Už byla v »Katoliku« komentována zpráva o sesazení savojské dynastie v Italii. Ale tato událost zaslužuje nového a nového promýšlení, poněvadž snad není žádná, která by byla tak poučná pro účastníky politického života. Musíme si totiž připomenout, jakými poznámkami provázeli kdysi nastolení tohoto rodu v Římě katolíci a jejich nepřátelé. Když Savojci porušili nejnepochybnější, nejstarobylejší práva Sv. Stolice, když vzdorovali všem výzvám a klatbám papežským, když se za přispění Bismarckova a souhlasu všech liberálů světa zmocnili věčného Města — tu se mezi přáteli vítězů a věřícími poražených rozvinul asi takový dialog, jak nám jej naznačuje žalm 72:

...Neboť rozhorlil jsem se nad bezbožníky: vida mír hříšníků. Nejsou zatížení prací jako lidé: a s lidmi nebudou biti. Proto je zachvátila hrdost: přiodělí se neslechetnosti a bezbožností svou. Rozevřeli na nebe ústa svá: a jazyk jejich se rozběhl po zemi. A řekli: Jakpak to ví Bůh, a jestlipak je vědomost na nebesích? Vida, hříšníci, a mají hojnost napořád: dosáhli bohatství. A řekl jsem: Tedy bezdůvodně jsem ospravedlnil srdce své a umyl mezi nevinné ruce své; a byl jsem bit celý den, a trestání mé hned zrána. Přemýšlel jsem, abych toto pochopil: je to na mne práce: až vstoupím do svatyně Božího, a porozumím ohledně konců jejich. Kterak učiněny jsou zpustošením, najednou zmizeli: zahynuli pro své bezpráví! Jako sen probouzejících se. Hospodine, ve Městě svém obraz jejich v nic obrátíš! — ...

Tak praví žalmista; a takový bude osud poníků, jimiž Savojci vedle apoštolských svatyní zvěčnili své nájezdy na církevní práva. Takový tedy je konec pomšěných srovnání, jež kdysi pokrokový svět a zejména pruská inteligence »kulturního boje« prónášeli mezi vítěznými předky fašismu a poraženými sanfedisty. (Tak se nazývala strana, hájící práva Církve.) To srovnání dnes vypadá jinak, i když Prozřetelnost ani dnes ani dříve nezaspává křesťany blahobytem, nýbrž je navštěvuje křížkem. Když před okupací Říma byl neapolský král sesazen hlavně proto, že zachoval zděděnou věrnost Sv. Stolci, tu jeho pád byl provázen velkým hřměním děl hrdinné Gaety a úctou samotných nepřátel. Potomek tehdejších vítězů odešel z Říma jako smradoch. Je přece jen rozdíl, padnout na straně práva nebo na straně bezpráví! — A uvědomte si jedno: nebyl to papež, kdo svrhl Umberta II. Papež odpouští, papež se nemstí: »Má je pomsta, já odplatím, praví Hospodin.« Et nunc erudimini, a teď se poučte, předáci národů, jakou politiku chcete dělat: tu křesťanskou nebo tu antiklerikální. Jindřich Středa.

Dobrovolné příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány a budou, pokud si to dárce výslovně nevznáší, kvitovány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 617.70. — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází první a třetí neděli v měsíci. — Poštovní spořitelna Praha 208 601. — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na půl roku 20 Kčs, na celý rok 40 Kčs (s poštovným). Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dobírkový poš. úřad Praha 10 — Vytiskl Živnotisk v Praze XII.,

KATOLÍK

14

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 21. ČERVENCE 1946 • CENA Kčs 1.50

„Československá iluse"

Dojmy anglického katolika z návštěvy v Praze.

The Tablet, 22. VI. 1946.

Tyto dojmy jsou mnohde velmi nelichotivé, mnohde snad trochu nepravdivé. Přinášíme je však, protože je třeba, abychom měli jasné pojmy, co si o nás myslí druzí, abychom z těchto i nepříznivých zpráv čerpali chuť k energičtějšímu pokračování na díle katolické obrody, abychom se zabývali lepší, zdravou propagandou v cizině.

Jediný týden strávený v hlavním městě země, z jejíhož jazyka znáte jen začátky, je velmi nedostatečný podklad pro něco nad pouhé dojmy. Když jsem navštívil Prahu za minulého týdne hudebního festivalu, přál jsem si poznati co nejvíce z povahy této země, o jejích vztazích k minulosti a o jejích nadějích pro budoucnost. Nebyla to lehká úloha, neboť šest let nacistické okupace učinilo němčinu, přirozený to druhý jazyk velké většiny Čechů, tak pronikavě odpornou, že tamní lidé se odhodlají mluvit německy toliko jen velmi neradi nebo vůbec ne. Francouzštiny, angličtiny a ruštiny, i když jsou formálně oblíbené, se užívá málo, a Češi v nynějším svém rozpoložení téměř extatického nacionalismu mají přímo nechuť mluviti jinak nežli česky.

To naznačuje, že je nesprávný názor rozšířený u nás v Anglii o zemi absolutně ovládané ruským vlivem a zmítané prudkou křečí reakce proti Západu, úplně zastřené za onou železnou oponou od Baltiku k Adrii, o které mluvil Mr. Churchill. (Mr. Churchill poznamenal ostatně sám ve Fultonu, že Československo je výjimkou.) Slyšel jsem od všech jednu a tutéž řeč, že totiž Československo chce být především samostatné a nechce být satellitem ani Moskvy ani Londýna. Zdá se, že vysoké procento komunistických hlasů v minulých volbách nikomu nevadí, ani katolickému poslanci, s nímž jsem mluvil. Všichni jsou přesvědčení, že čeští komunisté jsou jiní než komunisté v Anglii, ve Francii nebo ve Španělsku.

Setkal jsem se s úžasnou nevědomostí o postavení Církve v sousedních zemích, v Polsku, Maďarsku a Jugoslavii. Tuto nevědomost nebo skoro lhostejnost možno, myslím, chápati vášnivým soustředěním Čechů na vybudování jejich vlastní země.

Pozn. red. Zprávy o pronásledování Církve v Polsku a v Jugoslavii jsou do značné míry výplodem emigrantské agitace, která v anglických katolických listech nachází velmi ochotného přijetí. Víme, že jsou tam obtíže, nemalujeme si situaci některak růžově, ale tyto obtíže jsou z politických důvodů přeháněny a líčeny velmi dramaticky.

Češi udělali v díle obnovy za rok skutečně divy. Měl jsem vcelku dojem — mluvím ovšem jen o Praze — že hospodyně a kuchařka tam má mnohem méně starostí než v Londýně.

Statistiky udávají, že obyvatelstvo této země je ze 70% katolické. Praha sama však nijak neskýtá dojem vřelého katolicismu. Překvapuje, jak četné její majestátní kostely jsou o všedních dnech prázdné. Ať jsem ve všední den navštívil kterýkoliv, nenalezl jsem nikde na mši sv. více než hrstku lidí. (To jistě neplatí o všech pražských kostelích. Pozn. red.) Svátek Nanebevstoupení byl svátkem všeobecným, ale ani naň, ani v neděli jsem neviděl v kostelích zástupy, jak by se dalo očekávati v zemi s tak vysokým procentem katolíků. Katedrála působí spíše dojmem národního památníku než velkého katolického chrámu: chladná, přísná, korektní, bez jakéhokoliv vnějšího znamení katolické zbožnosti. Nikdo neklečel před svatostánkem při velkém stříbrném náhrobku sv. Jana Nepomuckého.

(Posudek o sv. Vitu je jistě přísný, snad zaujatý. Myslím, že francouzské a italské katedrály nejsou také svědky denní lidové pobožnosti. Ovšem výmluva, že jinde to není lepší, není nikdy moc uspokojivá ani u jednotlivců ani u národů.)

Československo bývalo v minulosti zemí vášnivých ilusí, které nebyly o nic méně ilusemi proto, že bývaly často inspirovány velikými ideály. Hus i Husité zdají se mi v mnohém typy Čechů dneška. Hus zemřel s přesvědčením, že je dobrým synem Církve a nemohl pochopiti, že se nejedná o volbu mezi svatostí a zkažeností v Církvi samotné, nýbrž o volbu mezi Církví a sektářstvím. Zdá se, že i dnes Češi se domnívají, že jde spojiti to, co ostatní svět poznává stále více jako dva způsoby života úplně neslučitelné, jistě mnohem méně slučitelné než katolicismus a protestantismus v 16. století. Zabývají se příliš tím, co by si pro svou zemi přáli a málo tím, co ve skutečnosti, abychom to řekli lidově, je na jídelním lístku, jinými slovy, co je dosažitelno.

Mluvil jsem s katolíky, kteří si trpce stěžovali na nedostatek sympatií a porozumění se strany katolíků v Anglii. Říkají, že polským, maďarským a dokonce i německým katolíkům se dostává v jejich zápase sympatií a povzbuzování od katolického tisku v Anglii, kdežto vůči Československu se vystupuje s podezíráním a skoro nepřátelsky. A nejsilnější se vzpírají všichni nařáčce, jako by jejich země byla »za železnou oponou« — a tu cítím, že jsou k tomu oprávnění. Komunistický tisk z takových narážek vyvozuje mnoho a využívá jich k tomu, aby průměrnému člověku namluvil, že Západ ztratil zájem o jejich zemi a že Rusko je nejen přirozená, ale nyní jediná veliká možnost, od níž může Československo očekávati pomoc a přízeň.

Anglický tisk, jak katolický tak nekatolický, si v tomto bodě vede skutečně defetisticky. Situace se jistě může stát vážnou, ale železná opona jistě nespadla. Církev není pronásledována, svoboda nezmizela. Aspoň dosud ne.

Jestliže současná mentalita zemí má mnohé osudové podobnosti s dobami minulými, je jisté povinnostní Západu, s nímž posud trvají tak mnohé nejsilnější svazky, vynaložiti nejkrajnější úsilí a zabrániti opakování dějů minulých.

Katolici by při tom přirozeně měli býti v prvních šicích bitvy o to, co bývalo životní, třebaže tady chabě hájenou baštou Víry.

Beránek středem života

Řeč Sv. Otce.

Jak známo, konaly se v červnu v Lutychu slavnosti u příležitosti sedmistého jubilea zavedení svátku Božího Těla. V závěrečný den slavnosti promluvil rozhlasem Svatý Otec statisícům shromážděným na břehu Maasy k oslavě Svátostného Spasitele.

»Ve dnech, kdy slavíte, drazí synové a dcery Belgie, v horlivém plápolu své mohutné víry a v jásotu své nadšené zbožnosti sedmisté vyroči zavedení svátku Božího Těla vaším lutyšským biskupem Robertem Torockým, svátku, který po svém překrásně nazýváte Svátek Boha, »La Fête-Dieu«, Naše duše se přenáší takřka nezadržitelně k onomu nebeskému vidění, které svatý Apoštol Jan vypravoval lidem svou nadzemskou řečí, když na ně byl předtím svým orlím zrakem naziral. Středem celého toho viděni je Beránek, Beránek obětovaný, Beránek, kterého obklopují panny a jenž odívá zářivým rouchem hříšníky, kteří v jeho krvi obmyli svůj poskvrněný šat. Beránek, kolem něhož se soustřeďují nesčetné zástupy všech pokolení a všech národů zároveň s adoraci milionů andělů. Geniální štětec vašich krajanů obou van Eycků zvěčnil tento triumf a tuto nevyčerpatelnost mystického Beránka, jenž je středem Církve, středem duchů, srdcí, duší, neochabujícím zdrojem všeho života, všeho dobra, vší spásy, vší síly, vší svatosti, vší lásky. A hle, po dvě neděle tento skvělý obraz jakoby ožil a právě dnes, v tomto slavnostním okamžiku Beránek Boží v nejskutečnější skutečnosti je přítomen ve vašem uchvatitelném shromáždění u vás v Belgii, této eucharistické zemi par excellence, kde kolem Slova, které se stalo Tělem a živým Chlebem, rozkvétá nejpodivuhodnější divadlo lidské a křesťanské aktivity ve všech možných způsobech, ať už skvělosti slovutných stolic universitních, kde dosud zaznívá hlas nejprozíravějších učitelů, ať už rozvinutím všech umění a všech průmyslů, ať už vzneseným rozletem jak mystické, tak i apoštolské svatosti nebo celou žní sociálních a charitativních zřízení všeho druhu. Jak bychom se mohli diviti, že Kristus, kníže světla, lásky a milosrdenství, zvolil vaši vlast, aby ji svěřil pokorným prostřednictvím augustiánské panny Juliany z Cornillonu tento klenot katolické liturgie, svátek Božího Těla, aby se od vás rozzářil po celém světě, aby tak všichni bez rozdílu kraje, postavení, byli nasyceni timtéž božským pokrmem a okusili společně posilující sladkosti jednoty a míru, kterou symbolisují způsoby chleba a vína, pod nimiž se hali Tělo, Krev, Duše a božství Krista, jenž je naším pravým pokrmem a naším pravým životem. Za tuto jednotu a mír prosí Naše vrouci modlitba, která stoupá z Našeho srdce k Srdci Ježíšovu a která prochází neposkvrněným Srdcem Mariiným, jež jest Matkou a Prostřednicí; kéž přivolá na vás hojnost všelikých milostí zároveň s požehnáním, které vám udělujeme z plnosti své otcovské lásky vám, obyvatelé lutyšští, vašim duchovním pastýřům a hlavně novým kněžím a podjáhnům, kteří jsou svěceni v tento památný den.

Úvaha sváteční

Dr. Jaroslav Stránský napsal k svátkům na počátku července do »Svob. slova« článek, jakých je věru málo v záplavě všech těch úvah a řečí a manifestů, jimiž sytíme svoji potřebu kultury. Některé jeho věty jsou přímo klasické, takřka nepochopitelné v naší době, v té naší nové republice, kdy se vám někdy zdá, že se musíte vší tou prázdnotou a trážovitostí zalknout. Na př.

A není pro nás vskutku svobody, kromě té, o kterou prosíme, když říkáme: Zbav nás od zlého!

Toť výraz nejčistšího křesťanského spiritualismu, podle něhož jen zlo, jen hřích nás skutečně ztrpčuje, naše smyslné vášně, které většinou také mají za následek zaslepenost, pro kterou nechceme a nemůžeme vidět, co nám vlastně chybí a čeho vlastně potřebujeme.

Jaký je doopravdy náš vztah, vztah našeho světa a našich časů, k zvěstovatelům víry a k mučedníkům víry? Ledajaký a nijaký. A přece, co by zbylo z našich národních dějin, kdyby padlo v nepaměť to jejich vytrvalé tíhnutí k nejvyššímu ideálu? Hlásit se k těmto mužům a zůstávat lhostejný k tomu, pro co oni žili a umírali — jaký nesmysl! Spisovat knihy a číst knihy a nevšímat si té knihy knih, jejíž slova nezevšední a nepominou — jaká bláhovost! A my se drázdíme slovíčky, místo co bychom se sytili a uzdravili Slovem.

A pak k otázce pracovní morálky:

Stará řehole byla: Modli se a pracuj. Tu se nemíní růženec, ale pozdvižení mysli tam, kde je poslední a vrcholná hodnota všeho, co je práce hodno. I tu jsme tedy zase u onoho věčného poselství, které v našich zemích prvně zvěstovali soluňští bratří. Modlitba bez práce je málo. Ale práce bez modlitby není nic.

Jak je to všechno pravda. A je bohužel u nás málo lidí, kteří před tím nezavírají oči, kteří se to neboji přiznat. Ve »Svob. zítřku« na př. přinesli výňatek ze zmíněného článku v řadě jiných nejpozoruhodnějších výroků týdne, ale usekli ho právě tam, kde začínala slova: »Stará řehole byla . . .« Jak jsme však o pravdivosti toho přesvědčeni my, jak to přejeme a hlásáme svým spolubratřím, svému národu. Ale náš hlas je slabý, někdy se zdá hlasem volajícího na poušti. Dr. Jaroslav Stránský se však před nedávnem stal ministrem školství a národní osvěty, ministrem naší národní výchovy. Víme, jak složitým problémem výchova je, jak mnoho činitelů při ní spolupůsobí. A přece mezi těmito činiteli je ministr školství jedním z nejvlivnějších. Doufáme tedy pevně, že nový pan ministr použije vší své osobní i úřední moci k tomu, aby základy prave kultury lidské, v jeho cyrilometodejském článku tak krásně vyjádřené, nalezly v našem školství skutečného uplatnění. Prospěje tím nejlépe našemu národu a vyvrcholí tím nejlépe svou dosavadní veřejnou činnost.

ak.

Sv. Otec o svobodě tisku

Dne 11. července přijal sv. Otec skupinu amerických žurnalistů. V promluvě, kterou při této příležitosti pronesl, mluvil také o svobodě tisku. Řekl, že považuje svobodu tisku za nutnou, dodal však:

Svoboda tisku právě tak jako každá jiná svoboda jednání, slova nebo myšlení není neomezená. Nedovoluje člověku, aby publikoval věci špatné, zejmé nepravdivé, určené k podrývání a k zničení mravního a náboženského cítění jednotlivců a míru a shody mezi národy. Svoboda tisku by měla směřovati k tomu, aby zabezpečila člověka před útlakem hmotařských egoistických zájmů v jeho snaze šířiti pravdu a pomáhati k vítězství právu a spravedlnosti. První požadavek takové svobody jest dostati se skutečně k pravdě.

Papež pak pokračoval takto:

Zkušenost mnohokrát potvrdila, že se dobré věci nikdy opravdu a trvale neprospěje falšováním skutečnosti. Svět se nikdy nedostane z víru nelidských muk a nespravedlnosti, ve kterém se zmítá, dokud bude podezřívavost, nedůvěra a hanebná ctižádost zakrývat pravdu těm, kdo ji mají právo, aby ji poznali pro obecné dobro všech, a toto právo mají i nejprostší lidé.

Hus, klerikalismus a katolicismus

Toulouský kardinál Saliège, jeden z největších duchů dnešní katolické Církve, nepřestává zdůrazňovati rozdíl mezi katolicismem a klerikalismem. Podle jeho soudu je klerikalismus i náš nepřítel. My ovšem nedáváme slovu »klerikalismus« tak široký a záludný význam jako nepřátelé Církve. Ale cítíme dobře, že něco takového přece jen existuje. Je to pojem těžko definovatelný. Nejlépe snad skutečný klerikalismus vystihuje jeho nepřiznané, ale horlivě zachovávané heslo: »Proti demagogii nevěrecké, demagogie náboženská!« Záleží mu prostě více na okamžitém vnějším úspěchu než na pravdě a lásce. Je to spíše jakési lidské stranictví než nadpřirozená víra. To však je postoj naprosto nedůstojný katolického křesťana — a v praksi velmi neúčinný.

Musíme si přiznat, že i u nás bylo v minulých dobách dost takového skutečného klerikalismu, proti jakému bojuje kardinál Saliège ve Francii. Je opravdu na čase, abychom se zbavili jeho dědictví, abychom byli prostě katoliky v celém nádherném smyslu toho slova. To pak také znamená: nebáli se pravdy, klidně přiznati lidské chyby na vlastní straně, uznati zrnko pravdy a dobré vůle u odpůrců, nenáviděti blud, ale milovati bloudícího. Je to někdy hodně těžké, necnemeli upadnouti do kompromisů ve věcech zásadních (to by byl zase klerikalismus), ale odpovídá to zákonu Božímu a nakonec to nejúčinnější ulamuje hroty různým útokům na pravdu.

Povzbuzen stanoviskem dr. Paschiního, profesora církevních dějin na papežském ústavě v Lateráne, pokusil jsem se v minulém čísle aplikovati tyto zásady na náš poměr k osobnosti Husově. Snažil jsem se zaujmouti stanovisko katolické, ale ne klerikální. Někteří čtenáři byli pohoršeni; myslím, že neprávem. Přece však bych rád některé zmínky podrobněji vysvětlil.

Při oceňování kostnického sněmu vycházím ze zásady: Ubi Petrus, ibi Ecclesia — kde je Petr, tam je Církev. Ale v Zikmundově Kostnici Petr nebyl: leda jako odsouzený. Až do volby papeže Martina V., tedy právě v době Husova procesu, nemel kostnický sněm kanonického oprávnění. Teprve za pánování Martina V. po smrti Husově i Jeronýmově je uznáván za koncil ekumenický ve spisech všech moderních katolických dogmatiků i historiků (při nejmenším od dob koncilu vatikánského). Stanovisko soudců Husových k základním otázkám církevní ústavy — »koncil nad papežem« — by dnes bylo formální herezí, vysloveným bludem. Tenkrát snad bylo omluvitelno znalkem doby; ale proč bychom nesměli právě tak omluvit i stanovisko Husovo?

Vím dobře, že později bylo i legitimním papežem schváleno odsouzení několika názorů Husových (stejně jako byly odsouzeny koncilarní theorie jeho soudců) — a nemohlo tomu ani být jinak: objektivně vzato jsou to bludy. To jsem ve svém článku jasně zdůraznil. Užil jsem slov »omyly«, doslovného překladu latinského »errores«, abych naznačil, že za tehdejších poměrů nelze tak snadno vyloučit dobrý úmysl jejich původce. Celým článkem jsem naznačil, že jejich kořeny vidím více v určitém psychologickém postoji k současnemu stavu církevního života než ve vlastním dogmatickém hloubání.

Závěrem tedy můžeme říci: Byla to Církev, která dodatečně odsoudila některé dogmatické názory Husovy — ale nebyla to Církev, která vedla konkrétní soudní proces s osobou Husovou a která jej vydala k upálení. Tehdejší kostnický sněm nelze s katolického hlediska považovati za představitele Církve. (O tom nás pouči na př. jediné pozorné nahlédnutí do Denzingerova »Enchiridia symbolorum.«)

Katolická theologie se neboji užívati pravověrných spisů Tertullianových a Origenových, francouzští katolici se neboji znovu vydávati první díla abbého de Lammenais (na př. jeho překlad a výklad »Následování Krista«), ačkoliv tito mužové později ztratili správnou katolickou orientaci. Jen u nás se osoba Husova stala předmětem vášní a demagogie s obou stran. Bylo by opravdu na čase, abychom tomu, pokud je na nás učinili konec postojem opravdě objektivním a katolickým. Hledá-li se dnes v cizině řešení »irenické« (v duchu křesťanského míru) v daleko svízelnějších otázkách dějin církevních rozkolů (na př. již »mallinské konference« s anglikány, které konal kardinál Mercier po minulé válce), nemusíme se báti nastoupiti na tuto cestu ani u nás. Bude jen ke cti katolíků, budou-li na ní oni státi první.

Alexander Heidler.

Velehrad či Děvín?

Velehradské slavnosti byly v denním tisku stran tentokrát odbyty velmi macešsky. Jsou vytlačovány Děvínem, ačkoliv jeho historická cena je více než pochybná. Také reportáž čs. rozhlasu z Velehradu byla velice neuspokojivá — nezmínila se na př. vůbec o tom, že na slavnostech je přítomen apoštolský internuncius.

Pozn. red.

Zvoňte, zvony, na Slovany! Svolávejte odevšad, v Betlém Slávů Velehrad! Osmdesátiletá tradice mohutných manifestací cyrilometodějských dosvědčuje, že v pouti na Velehrad bylo vždycky cosi jedinečného, výlučného a při tom strhujícího, bylo v ní vždy něco programového. Jakoby tu byla symbolisována pro věřící katoliky čistá a pravá láska k národu, vlasti a ještě něco víc — čistá a nefanatická idea všeslovanská, byla tu ruka uprostřed cizího moře, ukazující k východním břehům. Zvoňte, zvony, na Slovany!

A přece právě po této stránce by se mohlo zdát, že význam Velehradu ochabl, že už ztratil svou jedinečnost, svou programovost. Žijeme dnes celým svým národním bytím víceméně »tváří k východu«, myšlenka národní a všeslovanská je v samých kořenech naší obnovené republiky. Konečně se zdá, že i místo samo nemá už oné privilegovanosti, jak svědčí letošní velkolepé panslavistické slavnosti na Děvíně.

A přece — mezi Děvínem a Velehradem byla i letos podobnost jen povrchní a zevnější. Nechtějme vidět na Velehradě jen mohutné manifestace národní a nechtějme jeho jedinečný ráz oslabit na pouhé nacionální nadšení. Velehrad je především místo poutní, středisko lidu věřícího a jeho jméno může být programem jenom opravdovému katolíku. Ne nadarmo byla zlatá slova Sušilova vyryta uprostřed Stojanova nádvoří.

Zemská jedna, druhá s výšiny pošla nebes.
Dvě krásek spanilých duše mé ovládnulo stánek.
Církev a vlast — ty v mojich milují sestersky se nadrech,
každá půl, každá má moje srdce celé.

Kdo se letos na svátek sv. Cyrila a Metoděje rozhlédl prostranným Stojanovým nádvořím, kdo spatřil to množství lidu ze všech koutů republiky, směsici národních krojů a nad tím v ladném souladu vlající pestré prapory československé i zlatožluté vlajky papežské, tomu jistě vyvstala v paměti jen dvě slova: Církev a vlast!

Po této stránce měla i návštěva papežského internuncia Msgre Xavera Rittera význam symbolický, ráz aktuální. V době, kdy se na mnoha stranách šíve proti náměstku Kristovu, náš lid upřímně a vroucně vítá jeho posla na místě sobě nejdražším. Jakoby znovu mrtvá ruka Cyrilova ukazovala k věčnému městu, jak je to znázorněno na jedné z fresek basiliky.

A byli tu letos zástupcové opravdu od Sumavy až po Tatry: Chodové ve svých památných krojích, Pražané. Čechové z Orlických hor s říznou rychnovskou kapelou, Slezané, Moravané, mohutné a spořádané zástupy Slováků z Považí, uniaté od Prešova. Mezi zahraničními hosty byl i předseda amerického Červeného kříže Mr. Moor, členové francouzské filmové společnosti, belgické armády, angličtí bohoslovci a j. U všech cizinců se zvláštní pozornosti těšila krojovaná tradiční věčnovská kapela, budící hned časně zrána po stojanovsku hymnem Bože chválime Tebe.

A Bůh byl toho dne chválen na Velehradě velkým počtem mší sv. ve trojím ritu (latinském slovanském západním a východním), z nichž dvě byly pontifikální (na tribuně J. M. B. Švanda, opat strabrněnský, v basilice Msgre internuncius), nesčetnými sv. zpovědmi, nepřetržitým sv. přijímáním a Bůh sám ví, kolika vroucími prosbami za budoucnost naší vlasti.

Zřejmě dojat udělil nám všem Msgre internuncius z pověření sv. Otce apoštolské požehnání. Nezhyne rod, jenž věřit neustane dědictví otců zachovej nám, Pane! Tomáš Špidlík.

Osudy ducha ve vírech politiky

K jak falešným závěrům dochází každý, kdo mluví a píše o situaci katolicismu a při tom nechce uznati jeho skutečně duchovní, nadpřirozený charakter, kdo nežije skutečně s Církví, dosvědčuje znovu článek o poměru Vatikánu a Sovětského Ruska po válce, jejž napsal profesor církevních dějin na Harvardově universitě do americké revue Nation.

Podle článku novými politickými poměry Církev ve východní a střední Evropě mnoho ztratila. Polsko, dříve prý staletá bašta římského katolicismu a brána vatikánské expanse do obrovského slovanského světa se prý nyní stalo branou pro opačné hnutí. — Už z těch výrazů člověk vycítíuje mnoho.

Zeptejte se naší mládeže, našich studentů, když se jim na př. mluví o sjednocení Církví, když se v nich budí obětavost misionářská, zda to má něco podobného s »vatikánskou expansí«? Na prostých katolických školách se na příklad trpělivě sbírá staniol nebo staré poštovní známky, aby se tím získalo pár korun, které se pak zašlou misionářům, a jedinou odměnou a jedinou ctižádostí je při tom radost. »že zase bude moci být pokřtěno několik černoušků«. Jen nekatolík může mluviti o »vatikánské expansi«.

Že Polsko bylo branou vatikánské expanse do slovanského světa, to znamená do východního světa Rusů a Ukrajinců, může zase tvrditi jen ten, kdo věc vůbec nezná. Jinak by věděl, jak katoličtí Poláci se nikdy pocitově nezajímali o získání Východu, protože nikdy nedovedli přemoci v sobě své nacionální antipatie. Polská vláda činila naopak katolické činnosti mezi Rusy a Ukrajinci všemožné potíže a právě proto Sv. Stolice pracovala pro sjednocení pravoslavných vždy nezávisle na Polácích, aby se nezdálo, že sjednotit se s Římem znamená se polatiniští nebo dokonce popolštit.

Zmíněný článek pokračuje dál: »Až bude v Polsku provedena radikální pozemková reforma, bude oslaben a snad vůbec odstraněn církevní vliv na rolnické vrstvy polské,« stejně tak »pozemkovou reformou v Maďarsku se zhroutila politická moc církve.«

V západních zemích, v Belgii, Holandsku a ve Francii nemá Církev již dávno žádných statků a pozemkových latifundií a její vliv tam přece nesporně stoupá. Kdy uznají všichni tito kritikové, že Církev je něco více než politický vliv, založený na bohatství? Církevní život má jistě také hmotné potřeby a tíživá nouze přinášívá s sebou velmi chmurné stíny, nicméně však lze konstatovati, že vliv Církve se tím více prohlubuje, čím více se zbavuje pozemských pout. V celku lze, myslím, právem říci, že papežství Lva XIII. a všech těch posledních Piů, kteří buď byli »vatikánskými vězni« nebo se přímo vzdali všech nároků na svůj bývalý stát, představuje mnohem vlivnější morální světovou moc než papežů předcházejících, kterým jejich stát mnohdy způsobil tolik starostí, že nevěděli, kde jim hlava stojí.

Nejdůležitější církevně-politickou událostí je podle zmíněného článku opětné vzkříšení pravoslavné církve ruské a moskevského patriarchátu, jenž usiluje, aby se stal hlavou skutečně celého pravoslaví. Tím prý se snahy Vatikánu dostávají do zvlášť nepříznivé situace. Dokud totiž bylo Rusko atheistické, měl Vatikán zajištěny sympatie celého ostatního světa, zatím co tyto sympatie u světa nekatolického nyní zmizí, protože se konflikt mění v zápas katolicivi s pravoslavim, v boj mezi církví západní a východní.

Co odpovědět? Za prvé není třeba mluvit! pořád o »boji«. Církev se sice nazývá »bojující«, ale jde zde o boj, kde musíme bojovati především každý sám proti sobě. Ostatní se jen přesvědčují, ostatní se snažíme modlitbou, poučením a příkladem přivésti k názorům, ve které věříme jako v jediné správné. Ať je nebo ať bude pravoslavná církev jakkoliv silná, ať v ní zůstává sebe více pravého, autentického dědictví Kristova, my přece nikdy nebudeme kolísali ve svém přesvědčení, že Církev má být jen jedna, tak jako je Kristus jen jeden, a že tato Církev jedna má svou jednu viditelnou hlavu v Římě. Máme proto jasné texty Písma, máme proto nesčetná svědectví posvátné tradice, máme proto konečně i svědectví zkušenosti, neboť vždycky jenom církev spojená s Římem si zachovala svou duchovní svobodu a neporušenost věroučného a mravoučného základu křesťanství. V nejhlubší podstatě to nikdy nebude zápas mezi západem a východem, protože pravé křesťanství není ani západní ani východní, protože je božské, to jest pro všecky lidi, pro lidi všech dob a všech národů a ras. A já se nebojím tvrditi, že náš dnešní vybičovaný nacionalismus, naše stále opakované a všude hledané slovanství je v době atomové úplným anachronismem, že jsou to jen dozvuky fašistického rasismu, jenž — jako jiná myšlenková hnutí — k nám přichází a u nás se vyžívá až tehdy, kdy jinde je již přežitkem.

Článek na konec uzavírá tvrzením, že se vlastně jedná jen o starý nesmiřitelný rozpor mezi hospodářskými a sociálními naukami, jež Vatikán pokládá za nedotknutelné, na jedné straně a mezi učením komunismu na straně druhé.

Vatikán ovšem dává najevo, že by rád sjednal se Sovětským Svazem nějakou dohodu, ale je prý to, podle článku, jen zbytralé činění rozdílu mezi theoretickým odsouzením komunistických zásad (které by zůstalo v platnosti) a dohodou v praksi.

Co říci na tuto poslední a hlavní výtku? Mezi důsledně uskutečněným materialistickým komunismem a křesťanstvím je ovšem rozpor. Rozcházíme se ve stanovení toho, co je vlastním účelem lidského života. Tento vlastní účel nebo poslední cíl má pak nepopiratelný vliv na utváření celého ostatního života.

Člověk žije jenom na této zemi a jde výhradně o tento pozemský život, říkají jedni. Státní kolektiv je pak v tomto pojetí nejvyšší instance, jakou si možno představiti. A nejvyšší instance odjakživa není již od nikoho souzena, ji se všecko ostatní musí podrobit.

Člověk nežije jenom zde, říká křesťanství. Nejvyšší instancí není státní kolektiv, nýbrž osobní Bůh a jeho zákony. Dospět k tomuto Bohu, rozvinout svojí osobnost v souladu s jeho zákonem, toť poslední cíl každého člověka. Stát jej nesmí zotročovat, nesmí mu sahat na jeho základní svobody, krátce řečeno základní zákony státní nemohou odporovat zákonům Božím. Stát se nesmí stavět na místo Boží a tím podvrátit první přikázání Desatera, stát se musí podrobit přirozenému i zjevenému zákonu Božímu a jen v souladu s nim může disponovat se svými občany. Stát není všemohoucí. Soukromý i společenský život má být budován tak, aby z něho nevymizela perspektiva věčnosti. Je to na příklad úžasná vnitřní nepravda našeho národního života, že se stále dovoláváme Husitů, hlásíme se za jejich potomky a při tom nechceme vidět, že duší jejich hnutí byl právě tento ohled na Zákon Boží, podle něho všecko zařizovali a jejich ideální touhou bylo tento zákon uskutečniti v životě lépe než to činila dosavadní křesťanská společnost.

Katolické křesťanství stojí dodnes na tomto základě. Nestaví se proti modernímu socialismu, pokud nedělá metafysiku, pokud nesahá na duchovní strukturu člověka.

Snaží-li se Sv. Stolice o nějakou dohodu s representanty komunismu, není to zchytralý oportunismus, nýbrž stará zkušenost, že lidská přirozenost se vždy probije i pod nánosem nespravných theorií. ak.

Já pán ty pán...

Odedávna si na problému snášelivosti lámou hlavu moralisté i filosofové. Jsou doby, kdy je snášelivosti v ceně, jsou však také doby, kdy se zdá skoro zločinem. Středověk na př. je znám svou nesnášelivostí. A zdá se, že se jí učil dokonce u sv. Jana, největšího apoštola lásky. Když si otevřete jeho druhý list, najdete tam v příkladě věty »Přijde-li k vám někdo, jenž učí nesprávně o Ježíši Kristu, nepřijímejte ho vůbec do domu a ani ho nepozdravujte. Kdo ho pozdravuje, stává se spoluvinníkem jeho zlých rejdů.«

Že tato nesnášelivost někdy nabyla forem, kterých dnes litujeme a jistě vždycky litoval každý člověk ducha, je také všeobecně známo.

Pak přišla doba toleračních patentů, pak přišla doba snášelivosti naprosté, plynoucí z toho, že nikdo nevěřil ničemu, snášelivosti, jejímž základem bylo: Nevíme beztoho žádný nic jistého. Věřte si proto, co chcete, učte si, co chcete.

A s totalitními režimy přišla pak nová vlna nesnášelivosti. Znovu se pálily knihy, buhužel, nejenom knihy, nýbrž i živí lidé se trýznili a mučili, protože se nechtěli dáti vměstnat do jedné řady, do jedné uniformy.

I u nás se dost často setkáte s lecktero formou nesnášelivosti. A snad u všech stran. Každá strana má totalitní pudy, pudy umlčovat a zamlčovat vše, z čeho by se mohlo zdát, že je něco dobrého také ve straně druhé. V jedněch Obzorech si na př. stěžují, jak se tato nesnášelivost projevila při sjezdu českých spisovatelů, který poslal pozdravné telegramy spisovatelům sovětským, ostatním slovanským, francouzským, ne však anglickým a americkým.

Nesnášelivost je určité nectností. Snad menší než bezbarvá lhostejnost, ale i ona pochází nikoli z pevného přesvědčení, nýbrž z nedostatečného přesvědčení o vlastní pravdě. K pevnému přesvědčení totiž náleží také přesvědčení o jednotě, o nepřemožitelnosti, o neodolatelné vítězností vlastní pravdy.

A z takového přesvědčení plyne klid, trpělivost, pochopení pro druhého, spíš soucit s druhým, kdo není mého smýšlení. I když ještě nejsou všichni téhož smýšlení, jsme přece všichni lidé, jsme všichni »in potentia«, jsme určení, uschopnění k stejnému smýšlení. To platí o křesťanství a platí to i o komunismu, neboť i v něm jsou mnohé prvky všelidské.

Být tedy v prvé řadě člověkem a u každém jiném vidět nejprve člověka, je základní podmínkou vší snášelivosti a tím také vší slušnosti, všeho porozumění, pokroku a míru. A nemusí se tím dojít k žádné shnilé lhostejnosti, nemusí se při tom zamlčovat ani zrnko skutečně poznané pravdy, pravda se jen musí přijímat pokorně jako dar Boží a ne jako záminka k pyšnému zdůrazňování sebe sama.

Každý pravý Čech, jemuž jeho národní tradice nejsou pouhou frází, by se měl vyznačovat takovouto snášelivostí. Pak bychom snad něco mohli pro duchovní Evropu znamenat. ak.

Msgr Rafael Forni, chargé d'affaires Svaté Stolice, byl v pondělí dne 15. VII. zraněn při automobilové nehodě u Mělníka. Je ošetřován v nemocnici Milosrdných bratří v Praze. Msgr Forni, jenž je po léta činný na pražské nunciatuře, jenž i v chmurných letech okupace jediný udržoval naše spojení se Sv. Stolicí a jenž od nového osvobození vedl u nás svízelná vyjednávání našich často zmotaných církevních otázek, je také upřímným přítelem našeho časopisu. Celá čtenářská obec »Katolíka« mu přeje brzkého uzdravení a modlí se za ně.

Na naší výzvu ke konci článků »Než se poupě rozvije...« jsme dostali veliké množství dětských modliteb. Autorka článků je postoupila redakci časopisu pro děti »Anděl strážný«, kde budou postupně uveřejňovány.

Dachau

Leon de Coninck S. J.

(Pokračování.)

Na konec několik slov o apoštolátě, konaném v táboře ve prospěch laiků. Svoboda se posicního roku velmi zvětšila a mohli jsme si dovolit lecos, co předtím nebylo vůbec možné. Kdybychom chtěli studovat náboženskou mentalitu vězňů v táboře, byla by to velmi napínavá studie. Venku si o ni často tvoří představy idylické, romanové, nepravdivé. Lidé si rádi představují, že tyto tisíce mužů, zbavených jakékoli pomoci lidské a chrožených neustále smrti, se nezadržitelně obracelí k Bohu a že kněží mohli jenom přijít, promluvit, povzbudit a že věřící padali na kolena jako nadají zralé plody se stromu, když jim zatřesete. Dalo by se toho mnoho říci, o obrácenich »in quacumque necessitate«.

A přece se udělalo mnoho dobrého. Mohli jsme aspoň navázati styky, jinak skoro nemožné, protože jedni i druzi náleželi vrstvám velmi vzdáleným a velmi proti sobě stojícím; mohli jsme se naučiti vzájemné úctě. To bylo mnoho. Jeden protestantský pastor mně řikal že je nesmírně rád, že mohl žiti ve styku s katolickými knězími. Viděl tak, jak falešné byly mnohé předsudky a obžaloby.

Organisovali jsme rozdílení sv. přijímání pro laiky: museli nám při tom pomáhati laičtí jáhnové, moderní Tarsiciové, kteří konali velice rádi tento úřad. Překrásný apoštolát bylo možno rozvinouti především mezi nemocnými za epidemie r. 1945. Kněží byli vyzváni, aby se hlásili za ošetřovatelo. Přihlásilo se jich tolik, kolik jich bylo třeba, a dali se isolovat s nešťastnými nakaženými tyfem. Někteří z nich zemřeli jako obět své lásky. (Z Čechů na př. kaplan z Kolína Josef Kos, jenž zemřel tímto způsobem 28. března 1945.) Ale jejich pobyt na těchto zamořených blocich byl podoben novým Letnicím. Ani jediný nemocný, byl-li katolík, neodepřel svaté svátosti. Naopak, toužili po nich a umírali skutečně jako světci.

Dalo by se toho ještě hodně říci o tomto životě kněží v nucené robotárně. Ale to, co jsem řekl, stačí jako brubý nástin, jak se tam žilo, Pán Bůh dopustil, aby tisíce kněží bylo »in vinculis« a aby jich tam tisíce zemřelo. Ale ani jejich smrt, ani jejich věznění nebylo zničením. Byla to obět, která se účinnosti Boží obětí stala vykupitelskou a posvěcující. O všem tom by bylo možno opakovati slova žalmistova: »Ti, kteří zasévají v slzách, budou s jásotem sklízeti.« Popíšeme v následujícím článku tuto požehnanou žeň.

V Dachau se sešlo na sta kněží a samozřejmě, že spolu rozmlouvali. Zdrojem jejich hovorů nebyla ani kniha, ani pouze nějaký člověk, nýbrž, jak se mi zdá, Duch Ježíšův, jenž tímto způsobem pronikal nově do Církve, a to všemi směry najednou. To, o čem zde píši, není nějaký plán reformy, jsou to prostě požadavky chvíle, jak jsme je zachytili v tragickém světle tábora, kde Prozřetelnost shromáždila 30 000 mužů a 2500 kněží ze všech zeměpisných i duchovních koutů Evropy.

*

Hlavní požadavek apoštolátu dneška je intensivní vnitřní život, jak po stránce přirozené, tak po stránce nadpřirozené. Naši dobu, jak se zdá, charakterisují tři fakta.

1. Především jakýsi druh všeobecné intelektuelní lenosti. Jistě je i dnes ještě dosti lidí, jejichž rozum pracuje, ale většina, jak se zdá, své přemýšlení úplně vyřadila a zastavila. Místo osobního přemýšlení nastoupila sensace, módní heslo, něco všeobecně rozšířené. Pravdou je to, co rozpoutá vášně, rozpoutává nejpatrnitvnější pudy. Přemýšlíme většinou v masse, v zástupu. Tak jako se pochoduje při rytmu nějakého bubenika, nějakých fanfár nebo nějakého jazzu, tak se také myslí po způsobu mluveného sboru. Jediná rozmluva o nějaké politické aktualitě vám hned zjeví nikoli názory toho, s nímž mluvíte, nýbrž noviny, které čte. Moc tisku dokazuje především rozumovou nemohoucnost čtenářů, a to i značně vzdělaných. Je třeba bohužel konstatovati, že i mezi kněžstvem je hodně takových. Zdrojem jejich názorů není obyčejně ani kniha, ani revue, nýbrž noviny.

2. Mimo tyto těžké nedostatky je třeba zaznamenati i vliv různých ideologií, které skoro všecky úplně odporují křesťanství. Vznikly strašné nové názory na život a na všeobecnou politiku. Mnozí hlásají a uskutečňují zásady, které v teorii odsuzují a odmítají: »posvátná« povinnost nenávisti a pomsty, nevyhnutelná mravní nezávaznost veřejného života stejně jako života hospodářského. Všecky tyto systémy a táto tvrzení vyplývají z různých filosofií nebo se za ta-kové vydávají. Jsou to výplody ducha a osobují si právo na vedení rozumu nebo aspoň působí naň svůdně. Jejich nepopiratelný úspěch vyplývá z pasivity a nedostatečné intelektuelní odolnosti naší doby.

3. Mimo to je také třeba konstatovati jakýsi pohrdavý odpor mládeže a stejně tak dospělých pro čistou spekulaci. Ani filosofie jako taková, ani teologie, ani jakákoli čistě intelektuelní práce se netěší velké oblibě. Důvodem této neobliby je především rozkol mezi těmito čistě duchovými obory a životem. Nemuselo by tomu tak být, je to spíše vina vědců samotných, kteří nikdy dostatečně nepronikli, nebo aspoň nepoznamenali vztah mezi životem, činností a přemýšlením. Tito vědci někdy projevují pohrdání pro praktickou činnost. Někdy dokonce se zdá, že by se cítili degradovanými, kdyby chtěli budovati mosty mezi věčnou pravdou a denními potřebami. Katolík i kněz jsou dětmi své doby. Vdechují její ovzduší a dávají se ovlivňovati její temperaturou. A proto i kněžstvo je zasaženo tímto podceňováním intelektuelní práce. V posledních letech jsme byli svědky rozvinutí velké činnosti. Zrodila se nesčetná díla a podniky. Vznikly velmi složité organisace. Náboženství dělalo dost hluku: Kongresy o stotisících nebo o milionu účastníků se leckde konaly. Náboženství způsobilo sensaci. Lze však říci, že se stalo skutečně světlem světa? Kolik skutečně osobitých myslitelů je mezi těmito kněžími, kteří se vracejí každého večera z různých těch schůzí, které pořádali? Kolik je jich mezi nimi, kteří milují samotu a mlčení, aby přemýšleli buď o tom, co četli? Kolik je jich, kteří si vytvořili o různých vážných otázkách dne skutečné osobní nazírání? Nejde o to, vynalézat něco nového, něco originálního za každou cenu, nýbrž o to, pochopiti nějakou otázku, protože jsme ji sami promyslili a protože je ozářena světlem, které každý z nás má již od dřívějška, jde o to, mít své přesvědčení, své myšlení. Ale právě to nám chybí, protože nám chybí čas myslet. Neumíme mlčet, zůstati samotni v tichu pokoje, samotní se svým myšlením. A proto si musíme nechat líbit, že nám cpou do hlavy různé předsudky a všeho druhu iracionální hesla. Podléháme všemu, co dělá kolem sebe hluk. Nejsme schopni zdravé rozumné kritiky. Nejraději máme tvrzení úplně hotová, úplně připravená. V dogmatice to znamená u mnohých vědu zkostnatělou, se staromódními výrazy, bez života a bez ohně, která vypadá úplně vzdálená od skutečnosti, ačkoli by měla být nejhlubším a nejvznešenějším vysvětlením veškeré skutečnosti. V morálce to znamená utíkati se do právnických kudrlinek. Nemáme odvahy srovnati opravdu různé principy, kterých je potřeba k vyřízení konkrétního případu. I zde dáváme přednost tvrzením a řešením již úplně hotovým: litera, jestliže nezabila, pak jistě úplně omámila ducha. Odkud plyne tento náš postoj? To je ta intelektuální lenost vlastní naší době. Naše civilisace žije celá z výrobků seriově vyráběných nesčetnými mohutnými stroji. I v oboru idejí žije z tamových seriových výrobků bez osobní pečeti. Není náboženská lhostejnost také jedním projevem této lenosti? A nejsou tím vinni myslitelé katolicismu, ti, kteří mají být doctores, chtějí-li být právem ductores (učitelé, vůdci, vodítelé)? A z toho tedy plyne nutný závěr: Je třeba mnohem méně vnějších zaměstnání, schůzí, organisací a mnohem více sebranosti a ticha. Mnohem více samoty, naplněné přemýšlením. Jedině myšlení může zachránit svět, svět, jenž se řítí do zkázy jedině vinou myšlení, které funguje špatně nebo málo. Jak těžko bylo přimětí shromáždění dachovských kněží k rozjímavému tichu! I v kapli bylo těžko je uskutečnit: stále ten zpěvy a hlasité modlitby. (Pokračování.)

Sv. Otec k sportovcům

Svatý Otec přijal dne 26. června účastníky italského cyklistického závodu a promluvil k nim při tom o významu sportu pro život vůbec a pro život duchovn zvláště:

Váš mladický žár a váš sportovní vzlet vás neobyčejně činí blízké a drahé Našemu srdci. Již několikráte Jsme ukázali právě na tomto místě, jak velice vás máme rádi. Proto bychom chtěli nyní poukázati na to, jak sport běhu zasluhuje zvláštní pozornosti, jak sám v sobě, tak i pro svoji cenu symbolickou. Běh vyžaduje vypětí sil. Vypětí zdravé, harmonické vypětí celého těla, vypětí, jehož energie se neukazuje ani tak prudkosti pohybů a rozmachů, jako statnosti mužné kázně a vytrvalosti udržovanou až k cíli. Především však jak vznešená a zářivá je skutečnost, jíž tento sport je symbolem. V běhu k životu věčnému a jeho slávě zápasíte, ne abyste získali odměnu pomíjející nebo takovou, která by brzy nato musila přejíti do jiných rukou, nýbrž s nadějí ve věnec nevadnoucí, jenž může býti odměnou každého z vás. Jen když zachováte poctivě pravidla tohoto vznešeného závodu ducha a nenecháte se zadržeti žádnou překážkou, dokud nedosáhnete cíle. Běžte tedy na zářícím slunci Italie, této své vlasti, jejíž přirozené krásy tak dobře znáte a jejíž chcete býti důstojnými a nebojácnými borci. Jděte jakožto hrdí běžci závodu pozemského i závodu věčného. Naše srdečné přání vítězství a Naše modlitba vás provázejí, zatím co z celého srdce vám a všem, kteří se o vás zajímají a o které vy se zajímáte, udělujeme Naše otcovské apoštolské požehnání.

K věci dr. Heleny Koželuhové

Byli jsme upřímně překvapeni, že to byl právě tisk strany sociálně demokratické, a to »Právo lidu«, a »Svět práce«, který, zdá se že dokonce schválně, nepochopil, pokud jde o dr. Helenu Koželuhovou, jak naše stanovisko, tak i tón. Nebylo to totiž ani ve věci ani ve znění přesné, jak se snažili vykládat naší zásadní poznámku. Zaměřili ji politicky, což byla první nesprávnost; a vykládali ji politicky špatně, což byla druhá nesprávnost.

Kdyby nešlo o zásadní věc, věru bychom se k tomu nevraceli. Ale, případ »boje o Helenu,« jak to chtěli s truchlivým humorem mít ti, kteří chtěli „spatřovat rozkol v řadách křesťanských, není jen případem nás katolíků, ani případem strany, která chce pojmout na basi křesťanské všecky, kteří proti materialistickému přijímají křesťanský, čí lépe spirituální světozor, nýbrž případem nás všech českých lidí a všech lidí budovatelské současnosti. Je to případ nás všech poněvadž je to věc svědomí. Chceme-li mít svět nový a lepší, nesmíme jej stavět na vadných kamenech. A to je věc svědomí soukromého i veřejného.

Jak je jen možné, že právě sociálně demokratická strana, která jindy prokazuje úctyhodnou občanskou počestnost a svědomitost, přehlíží, nebo nechce pochopit, že tomu tak je, a hledá jiné motivy a politisuje pak zcela nevěcně? Což opravdu není každému, vyjma zcela zavilým politikům ze dne na den, jasné, že není prostě mravně jednat tímto způsobem s člověkem? A také s poslancem právoplatně zvoleným? Československá strana lidová nejednala s dr. Helenou Koželuhovou věcně ani mravně dobře. Znovu to tvrdíme a nemíníme to již dále rozvádět.

A mělo by být také jasné, že, především katolíkům, není dovoleno mlčet, děje-li se křivda, zvolí-li se, pro koncepci snad správnou, špatný způsob. Je jasná katolická zásada, že se nesmí konat zlé věci, aby vznikaly dobré (čili že účel neposvěcuje prostředky).

Nejméně je dovoleno mlčet, děje-li se křivda v nejbližším okolí. Zde nejde o žádný rozkol, jde jen o uplatnění zásady. Je samozřejmé, že je nám strana rozhodného křesťanského programu nejbližší. Většina katolíků, a právě přesvědčených katolíků, byla jejími voliči, a mnozí jsou jejími členy. Avšak právě proto nelze mlčet. Děje-li se něco nesprávného ve vlastních řadách. S uplatněním řádu musíme začínat u sebe, u svých nejbližších. Povinnost autokritiky jde před kritikou — nelze vymítat mrvu z oka bratra, nevidíme-li břevna ve vlastním oku. To je druhá katolická zásada.

A »Katolík« je především povinen hájit veřejné věci svědomí. Jinak by neměl skutečného práva na existenci.

Tak tomu bylo, tak tomu je a tak tomu bude.

Nebudeme se tu přít o politický výklad situace. Je jen velice málo lidí, kteří vidí jasně do věcí. Je nám také nepříjemné, je to však nutné, že vysvětlujíce postoj »Katolika« musíme jej vysvětlovat na základě personalií.

Není to přece jen humorné, vidí-li se v novinářském projevu, podepsaném zřetelně ženou, »projev vysokého kléru«? A s nemožností, aby žena příslušela k vysokému kléru, odpadá i logická souvislost s »reakčním« smýšlením nějaké »skupiny« vysokého kléru. Pokud jde o mou osobu, tedy zcela klidně přijímám možnost zařazení do reakce. Je už tolik reakčních skatulek, že do nějaké zásuvky asi patřím. Dosud jsem se neskromně domnívala, že přesto, že jsem nikdy nepatřila k socialistům, podléhala jsem přesto jedné humánní reakci, a to reakci svědomí na nesprávnost některých a kdykoli. I v tomto případě tomu tak bylo, poněvadž osobně jsem nepatřila ke stoupencům hospodářsko-sociální linie dr. Heleny Koželuhové. A nepatřili k nim ani ti, kdož řídí »Katolika«, kdo do něj píší a snad ani ne většina čtenářů. Avšak spravedlnost je nad denní politiku. Spravedlnost je nadčasová hodnota a funkce politická.

Pouze příležitostný, a pouze zaujatý čtenář, mohl usoudit na základě jedné aktuální politické glosy, že linie »Katolika« je, v tom nejbanálnějším slova smyslu, reakční. Pravidelní čtenáři vědí, že sociálně svělozorný duch »Katolika« je duchem encyklik. A tu — promiňte tolik sebechvály — je to duch tak průbojného a ještě nedoceněné nového společenského řádu — že tu patrně někdy »nižší« nemůže pochopit vyšší«.

A tohoto ducha uplatňuje tu zejména — ano, jesuita. Hodně do větru hodili, a nesprávně, skutečnou pravdu ti, kdož napsali s demagogií velmi zamženou, že šéfredaktorem listu a pisatelem jiného nepříjemného článku, je »ovšem« jesuita. Je to pravda. Je to dobrý český jesuita. Jeden z těch, kteří z katolických kruhů za okupace nejvíce nasazovali hlavu. A poněvadž ji také nasazoval, byl hezkou řádku let v koncentráku. Neměl se tam dobře. Však to znají ti, co tam byli s nim, a jiní, zkušení, jak se měli právě kněží ve vězeních a v táborech.

Je to lidový český jesuita — který, jak vědí, kdož čtou náš list, hájí právě a nekompromisně sociální principy křesťanské, které věru v mnohém předbíhají směle koncepce společenské přestavby.

Kdo chce pochopit, pochopí. Pochopí, že v Kristu »spravedlnost naše musí být hojnější« než je nějaká relativní spravedlnost politické chvíle a než je spravedlnost těch, jejichž svědomí a politická a sociální moudrost je řízena morálkou pouze laickou.

Růžena Vacková.

Základní zdroje síly

Časem a vydáváním síla ochabuje. Je třeba ji obnovovat. A jest a bude ji stále více potřebí. Té síly, o které jsme uvažovali v prvním čísle, síly pro dnešního věřícího, která musí býti především vnitřní, nikoli číselná, mocenská, hmotná, organisační, musí býti nadpřirozená, nikoli pouhou lidskou snahou. Již bude čas, abychom řekli v tom směru další slovo. Neboť se jistě časem jen potvrzuje, jak jest pravdou, že naše síla pro zachování a šíření Kristovy víry a života v národě není v oboru hmoty a přirozenosti, nýbrž v duchu a milosti. Že tomu tak je, nikoliv jen programově a myšlenkově, nýbrž věcně a ze zkušenosti.

Kněží mají své věřící vésti. Ne sice každý kněz všechny, ale každý kněz sobě svěřené. Jsou však pravdy, které jsou společné a o nichž není pochyby, že patří všem a že je může každý říci a že se musí zdůrazniti všem. Doufám, že sem také patří pravdy, které dnes chci připomenouti.

Není totiž jedno, kde svou sílu hledáme. Nemáme nazbyt ani lidí ani času, abychom mohli hledati jen zbytečně, rozptýlené, hledati tam, kde třebas právě není síly nejvíce. Jest naopak nutno, abychom se obrátili a zaměřili co možná do základních a nejbohatších zdrojů vnitřní nadpřirozené síly. Škoda ztracených chvil, pokusů námah! Mnohý člověk dobré vůle obrátí své snažení k nějakému oblíbenému předmětu, do něhož skládá naději, a časem, kdyby mělo svobodnou mysl, by poznal, že v jeho zdroji mnoho síly není. Takové vedlejší zdroje jsou na př. pouti, sjezdy, kursy, exercicie, kroužky, pobožnosti různého druhu a pod. Vidíte, že jsou mezi nimi i prostředky velmi důležité a jinak vydatné, na př. exercicie. A přece bych chtěl říci, že všechny, ač jsou potřebné a nelze říci, že by se jim neměla věnovat péče a že skutečně by byly naše snahy bez nich příliš jednotvárné, přece chci říci, že jen tehdy mají účinnost, jsou-li spojeny s těmito základními: Eucharistií, vzděláním, láskou a Marií. Ty jsou zdrojem síly pro všechny obory skutečna, pro naše bytí, myšlení, jednání. (Každé aspoň poněkud správné exercicie vedou ovšem nutně k životu z těchto zdrojů.)

Pro náš život a bytí, pro jeho sílu, vytrvalost, odolnost, plnost — božská Eucharistie. Vše, čím se snažíme apoštolsky působit na své okolí i na sebe, všechny ony i jiné prostředky, které jsem vyjmenoval, by měly jako k hlavnímu konci směřovati k častému, co možná nejčastějšímu dobrému sv. přijímání. Tak dobrému přípravou a díky, že by byly stále hlubším čerpáním z hlubin božské Oběti a Srdce Kristova, že by bylo stále dokonalejší jednotou a podobou se Spasitelem. Vůdčím heslem našich podnikání by mělo býti: Nestačí o Kristu mluviti, nutno, aby Kristus sám osobně vcházel do nás a byl v nás! Jako neporušitelný zákon každé osobní i kolektivní katolické činnosti by mělo býti přijato: Nejdříve být, potom dělati! Jaké bytí, takové působení. — Kdo není svými zásadami i životem aspoň v základě upevněn v zákoně, duchu a milosti Kristově, nemůže pro něho působiti. A působí-li, působí povrchně, na chvíli, ne-li na pohoření a škodu a zkázu.

Pro obor myšlení jest zcela nutno, aby rostly nasě znalosti vůbec. Znalosti především o pravdách katolické víry, ale pro apoštolskou činnost i znalosti obecné, abychom měli i k přítomným obecným otázkám a názorům vyjasněné a pevné rozumové stanovisko. Jest třeba soustavně čísti ne vše, ale vybrané dobré knihy, které mají katolický charakter a jsou ověřeny dobrým jmény autorů.

A v oboru jednání jest naše síla především v lásce. Ne, jak by mnohý analogicky řekl: Proti falešné víře viru pravou a proti nenávisti nepřátel k nám statečnost a nesmlouvavost naší k nim. Ne, to jest málo. Proti falešné a klamné víře jejich, naší viru, a proti programu nenávisti přímo a vyložené naší lásku, program, vyznání, čin a tón lásky k lidem. Naše síla jest v projevu laskavém, trpělivém, naše síla jest v láskyplné pomoci, úsměvu, dobrotě, charitě.

A k tomu všemu jako jistotu, že sením k těmto zdrojům dostane klíče spolehlivého, úcta a přeúzké spojení se srdcem nejsvětější Panny, k tomu všemu Maria.

Nemyslíte a nevidíte, že jsou to opravdu vybrané a neisllnější zdroje naší síly, k nimž se musí obracetí jako k vrcholu každá snaha každého katolického podniku, činnosti, že se musíme v užívání těchto zdrojů přede všemi jinými stále zdokonalovat, k nim mířit všemi touhami své duše?

P. Dr. Jan Ev. Urban, OFM.

Filosofický odkaz Em. Rádla:

Je nutno věřiti ve věčné pravdy a zákony

Emanuel Rádl je dosud mnohým znám. Byl to vedle T. G. Masaryka univerzitní učitel, který nejintensivnější zasahoval do viru diskusí kulturních a pedagogických, který měl vášnivé stanovisko, proto také vášnivě oddané stoupence i rozhořčené odpůrce. Býval to theista svého druhu, který ke katolickým dogmatům a k Církvi měl záporné stanovisko a nejspíše se tak blížil k t. zv. svobodným směrům křesťanským. V tom smyslu psával do Hromádkovy Křesťanské revue. Po prvé se znelíbil pokrokářům svou knihou Revise pokrokových ideálů v národní škole, kde kriticky odhaloval prázdnotu a vědeckou neudržitelnost holého laicismu ve školství (vyšlo r. 1928). — Roku 1935 uvrhla jej těžká nemoc na lůžko a upoutala jej až do 12. května 1942, kdy zemřel. Jako kdysi Boetius »poslední Říman«, v žaláři se zarozjímal do hlubin filosofie a napsal dile De consolationne philosophiae (O útěše z filosofie), tak také tělesně chřadnoucí myslitel po dlouhých letech, v nichž dával přednost experimentálním vědám přírodním před čistě filosofickou spekulací, vrátil se pokorně a kajícně do světa filosofického, až k poslednim a nejvyšším otázkám a odpovědem. Před jeho duchem táhnou řady filosofů od pravěku až do doby nove. Filosofové Orientu i Helady, středověku a skeptického novověku a duch Rádlův je konfrontuje mezi sebou i se stopami, jež zanechali v lidském myšlení i skutcích. I když tu a tam setkáváte se s některou libůstkou Rádlovou, ve hlavních rysech musíte přiznali a radostně si to ověřujete, že stěžejní problémy filosofické jsou a zůstanou vlastním předmětem moudrosti vědy i života a že základní odpovědi k nim byly dány a ty také zůstanou. Je to nezvratná, plně rozumná a odpovědná víra, že vysoko nad lidským hemžením, nad vnějšími impulsy a pomíjivými zájmy vznáší se základní pravdy, které jsou zároveň nejvyššími etnickými normami. Rádl na lože smrtelném se těší z tohoto poznání objektivního řádu a má za svou povinnost, aby před celým světem vyznal svou víru v tyto hodnoty. Proto útržkovitě, skizovitě, ale přece jen ucelené a důsledně píše svou knihu »Útěcha z filosofie«, kterou vydává jeho spolupracovník Dr. Josef Navrátil v březnu r. 1948 (nákl. Činu). My katolici plně oceňujeme zanícení pro pravdu, které psalo tyto stránky. Chápeme, jak vroucně se přimkl filosof k poznané pravdě. Litujeme, že v náboženských otázkách nedošel až na sám vrchol. Má tolik uznání pro velikost katolictví, tak ohnivě hájí Evangelia, sv. Tomáše Akv., církevní tradici a duchovní její poslání k národům — ale božství Kristovo chápe toliko v podobenství: Jak Kristus jednal — tak by jednal Bůh — vyznání: »Ty jsi Kristus, syn Boha živého« mu nejde z úst... Lépe než slovo o knize povědí to slova knihy, jaký jest asi její duch.

Když sleduje, jak hluboko v lidskou přirozenost je vepsán zákon služiti pravdě — srovnej fundament Duchovních cvičení sv. Ignáce — praví:

»*Je ořásajícím dojmem pohlédnout na lidi od prvních záchvěvů vzdělanosti od doby archaické až do našich časů, a slyšet jeden ohromný chorál: Sloužíme, jsme poddáni, máme nad sebou pána.*« (Str. 19).

O nezbytnosti metafysického řešení záhady života krásně dí:

»*Lidé nikdy nebyli bez obdivu a bez nezištné touhy obdivovat se, a tak je metafysika přirozenou touhou lidskou. Tu člověk odletí od starosti; je jako dělník na zahradě, jenž uslyšev drozda, zpívajícího na vrcholu stromu, zarazí rýč, pohlédne do nekonečna a poslouchaje, letí v duchu se zpěvem ptačím přes vrcholy stromů do cizích oblastí...*« (Str. 75).

»*Metafysika není mrtvá, nýbrž jen tak dlouho až se probudí lidé k poznání, že tento svět je opravdu jen mámení smyslů, až lidé pochopí krásu skrývajícího zpěvu, který nikomu neslouží, nikomu nepospívá, nýbrž svobodně vzlétá vysoko nad starostí vrabců, které mezi stromy prohání krahujec, svobodně zpívá, jakoby v tu chvíli samo absolutno otvíralo nebesa a usmívalo se na svět — potom znovu přijde na tento svět metafysika, královna věd, jediná, svobodná, svrchovaná, všem lidem vládnoucí.*« (str. 79).

Zamýšleje se nad rozkladným nominalismem Occamovým píše:

»*Theologie je nejvyšší vědou; metafysika je její sestrou a filosofie je úvodem k nim. Sesazení theologie z vlády mělo za následek dočasnou vládu filosofie, která však nemajíc opory, začala se rozkládat a měnila se v útvary ještě nižší, v přírodovědu, po které přišly už jen instinkty.*« (Str. 65.)

Ve vzpomínkách na dětství strávené v rodných Pyšelích (nar. 21. XII. 1872) vyhlíží se na slunku těchto vzpomínek:

»*Narodil jsem se v malinkém městečku s velkým náměstím. Jako hoch jsem ještě prožil doznívání baroka. Vzpomínám, jak v neděli lidé pili ve svátečním šatě kostel. Po kostele vyšli na náměstí, a skupiny lidí starších, žen i mládeže naplňovaly náměstí, debatujíce a smějíce se. Kam se tento společenský zvyk ztratil? Před Božím Tělem se všechno drhlo: lidé si kupovali nové šaty, děti shánělý po okolí květiny. V průvodu šly cechy, někteří ještě v krojích cechovních, a všichni se svými korouhvemi. Bylo zvonění, zpěv, střelba z hmoždířů — naši jsme snad od té doby krásnější společenskou oslavu? Či snad nerozumím slávě z konce XIX. století a jsem jen laudator temporis acti?*« (Str. 59).

Zdůrazňuje svobodu člověka vůči věčným zákonům — Bůh sám nikoho nenutí, naopak chová se jako bezbranný proti nevyvolanému útoku:

»*Bezbranný Bůh; bezbranný morální řád světový; bezbranná filosofie; bezbranná vzdělanost — uchucuje mne posvátné nadšení, jaké jsem zakoušel, když jsem jako hoch stál v kostele, plničkém lidí svátečně oděných a všichni zpívali, až okna drnčela i zdi se chvěly zbožnoučtou: „Tebe, Bože, chválíme“.*« (Str. 24.)

Myslícího čtenáře, zvláště toho, kdo přisahal na »exaktní vědy přírodní donucuje kniha k zamýšlení a — ku pokání... S mrtvým autorem se ptáme:

»*Do jaké Svaté země pak populujeme v žíněném rouše, abychom prosili za odpuštění?*« (Str. 94.)

Msgr. K. Reban.

Mr. Taylor zůstane

Povstal jakýsi zmatek, co vlastně řekl či neřekl prezident Truman protestantským duchovním, kteří — dovolávajíce se, že mluví jménem 30 milionů lidí — žádali prezidenta, aby odvolal svého zvláštního vyslance u Vatikánu.

Tito duchovní totiž po svém návratu z Bílého domu sdělovali, že vyslanec Mr. Myron Taylor bude z Vatikánu odvolán, jakmile bude podepsán a uskutečněn mír s Itálií.

Ale když zpravodaj při následující tiskové konferenci se tázal prezidenta, zda se vyjádřil o poslání Taylorové ve vztahu k míru v Itálii, prezident Truman zavrtěl hlavou a řekl, že mínil mír v celém světě. Mimo to prohlásil prezident týž den: »Válka je získána jenom napolo. Vyhrajeme ji teprve tehdy, až vyhrajeme mír, jenž zaručí každému jednotlivci jeho svobody na celém světě.«

A další vyjádření presidentovo na tiskové konferenci posiluje názor, že vše, co mohou odpůrci tohoto zastoupení očekávat, je to, že misse Mr. Taylora nebude skončena tento rok a pravděpodobně ani příští rok, ale teprve tehdy, až mír bude po celém světě. Prezident totiž pravil, že neví, jak dlouho bude trvati jednání o mír, ale že Taylor zůstane na svém místě až do jeho uskutečnění.

V této spojitosti upozorňuje americký list »Baltimore Sun« na význam toho, že Spojené státy mají svého pověřence ve Vatikáně. »Ať se nám to líbí či nelíbí,« praví Sun, »papež je vládce, a to vlivný vládce. Jeho územní panství je omezeno na několik málo čtverečních mil Vatikánského města, ale jeho morální moc je takřka absolutní ve značné části západní Evropy a do jisté míry se rozprostírá po celém světě. K jeho dvoru přichází mnoho mocných osobností jak církevních, tak civilních. I v době války je Vatikán schopný udržovati styky s oběma stranami. To znamená při nejmenším to, že Vatikán je onim místem na světě, kde lze nejlépe poslouchat.«

»The Sun« z toho vyvozuje, že země, která má svého zástupce ve Vatikáně, ví o proudech a protiproudech mezinárodních událostí více nežli stát, který tam vyslance nemá, a dodává, že »jen pošetilý člověk si zacpává uši před užitečnou informací«. »Přerušení takových styků s Vatikánem za nynějších nekldných časů,« praví dále Sun, »by bylo krokem zpět.«

K jubileu Havlíčkovu

29. července tomu bude 90 let co zemřel Karel Havlíček. Jeden z lidí, jehož duch nejvíce formoval povahu nás, moderních Čechů, jeden z lidí, s jehož jménem se nejčastěji setkáme ve svém kulturním vývoji současné doby. Především vzor neohroženého novináře. — A tak samozřejmě táhnou hlavou myšlenky, jak to vypadá v našem novinářství. Ve »Svobodném zítřku« pod významným titulem Spi Havlíčku... o tom píší:

A tak čtenáři budou číst mnoho článků o Havlíčkovi, jeho nebojácnosti a pravdivosti, ale budou mít stále týž pocit: že v těch novinách stále něco chybí, že jsou důležité otázky, které skoro každého zaměstnávají, a kterým se tisk vyhýbá, nebo píše-li o nich, píše o nich jen v náznacích, opatrně. Lidé si říkají: to dělá ta cenzura. Není to tím. Není novinářské censury. Tisk by mohl psát svobodně. Ale nepíše. Kdo čte cizí tisk, pozná, že cizí listy, které mají velký smysl pro politickou odpovědnost a které se nehoní za politickými senzacemi, píší o zcela jiných otázkách a probírají světové problémy se zcela jiných hledisek, než tisk náš. Každý cítí, že na našem veřejném životě visí jakýsi těžký mrak, jakési dusno, které nedovoluje nazvat věci pravým jménem, které nedovoluje psát o věcech a otázkách, o kterých lidé horlivě přemýšlejí, uvažují, debatují a které v tisku nenajdou. Jen tu a tam někdo pozvedne hlas a vydává se nebezpečí, že bude prohlášen za reakcionáře a kolaboranta, ť bude může prokázat, že léta seděl v koncentračním táboře.

My nemůžeme, bohužel, s Havlíčkem v mnohém souhlasiti, tak jako s leckterým jiným velikánem českých dějin. A přesto doufáme, že to, co Havlíčka učinilo vzorem pravého novináře: nebojácné a nezištné hlásání vlastního dobrého přesvědčení, uskutečňujeme aspoň tak dobře, jako jeho oslavovatelé nejhoroucnější. A jsme přesvědčeni, že je proto tak málo novinářů, kteří mají jeho ducha, jak to naznačuje zhora uvedený citát — protože je jich mnoho, kteří jej následovali v jeho postoji proticírkevním, v jeho nepochopení pro nadpřirozený, tajemný svět Boží. Pro tato tajemství mival Havlíček jen svou ironii, někdy přímo rouhavou. A přece se bez tohoto nadpřirozeného světa stávají vratkými všechny hodnoty přirozené, všechna čestnost, statečnost a obětavost. Dějiny našeho století nám to připomínají až příliš, až nepříjemně exper-y mentálně.

ak

Moderní katolický státník

Je to Georges (Jiří) Bidault, šéf francouzské vlády, sloučující ve svých rukou jak úřad presidenta republiky, tak předsednictvo vlády, tak ministerstvo zahraničí. On, horlivý a přesvědčený katolík, je předsedou vlády, kde jsou současně s ním silní komunisté i silní socialisté. Legitimaci k tomuto úřadu mu dává jeho vynikající, možno říci vedoucí a rozhodující účast na francouzském hnutí odporu. Začátkem září 1944 se vrátil po boku generála de Gaulla triumfálně do Paříže, ujal se tehdy zahraničního ministerstva a spravuje je od té doby bez přerušení. V této funkci se zúčastňuje mnoha mezinárodních konferencí a lze říci, že je to skutečně jeho osobní zásluhou, má-li na nich dnes zase Francie vynikající vliv. Vynikající diplomatické vlastnosti Briandovy a jiných příslušníků galské rasy ožily v něm a spojily se v něm s duchem křesťana k dobru Evropy, která tolik potřebuje moudrosti a smířlivosti.

Bidault je povoláním profesorem dějepisu, jenž právě v dějinách se naučil úctě k tradici a proto slučuje ve své činnosti velikou křesťanskou minulost své vlasti s jejími tradicemi pokrokovými, to jest slučuje veliký smysl pro sociální pokrok s úctou k duchovním hodnotám, které jediné veškerý pokrok umožňují a zajišťují.

Historik, voják a bojovník v době ohrožení a trpělivý budovatel v době míru, jaká to krásná synthesa pro člověka a křesťana, jaký to důkaz věčné životnosti křesťanství a katolictví. Neboť, jak jsme již řekli, a jak je všeobecně známo, Georges Bidault je přesvědčený, praktický katolík a to od začátku. V mládí — není ovšem ani dnes starý, bude mu v říjnu 47 let — byl činný ve Sdružení katolické mládeže francouzské, byl nějaký čas dokonce jeho místopředsedou.

André Delapierre, zvláštní dopisovatel »Katolika«.

●

Náboženská činnost ve Francii. Stejně mohutná je ve Francii i činnost ve vlastním slova smyslu náboženská. Velké vnější slavnosti nebývají sice vždy neklamným znamením pravého života křesťanského, nicméně mohou býti velikou vzpruhou, neboť vštěpují jednu ze základních křesťanských pravd: naše společenství, společenství svatých, společenství zásluh, společná odpovědnost a společná síla. Le Grand Retour: Veliký návrat: návrat Panny Marie do přímořského města Boulogne z jižní Francie takřka přes celou Francii, toť příležitost k velikým projevům víry takřka v každé farnosti francouzské, které vyvrcholily ve dnech 29. a 30. června v samotné Paříži. Na velikém stadionu pařížském se toho dne konala půlnoční mše sv., slavná mše svatá, kterou sloužil kardinál pařížský a současně s ním sloužilo na témže místě 200 pařížských farářů tutéž nejsvětější Oběť. Představme si, jakým dojmem působí za letní noci dvěstě dvojic rukou, které v tomtéž okamžiku zdvihají Hostii k nebesům před více než 100.000 přítomnými, od ministrů až po skautské a jocistické chlapce a dívky. 85.000 věřících přistoupilo v tutéž noc k svatému přijímání. Připomeňme si, jak dlouho byla Francie vzorem všem nevěrcům a volnomyšlenkářům. Tyto dnešní projevy zbožnosti a mnohostranného katolického života jsou nám novým důkazem neúmornosti křesťanství a jsou i nám vzpruhou k podobným cílům.

Z domova a z ciziny

»Naše vojsko« je oficiální obrázkový týdeník naší nové armády. Má obstarávat kulturní práci mezi našimi vojáky, má přispívat k tomu, aby náš voják vyvážil svou kulturní a mravní výší to, čeho se mu nedostává na hmotné síle a velikosti. Je ovšem velmi pochybno, jak k tomu přispívá, máme-li soudit z tohoto výňatku, na který jsme byli náhodou upozorněni. V čísle 17. na str. 14 je veselé říkání o době rytířské. U nás si bohužel přemnozí veselost nemohou jinak představit, než jako dělání si psiny ze všeho, zejména z náboženských ideálů lidí, nad které se cítím povznesen nebo předků. Suďte sami: *»Pán stavu rytířského se prosté jednou utrhl, sebral okolní těžkooděnce a vyjel si s nimi do svaté země (!). Říkal tomu křížové výpravy, protože měli s těmi Musulmany opravdový kříž (!). Oni totiž ne a ne se dát pokřtít, a tak milí křižáci raději tahali domů upomínkové předměty, jako koberce, zlato, drahé kameny, jemné látky a nemoci.«* Často je slyšet stesky, že následkem okupačních zlořádů a stálých prázdnin ve školách a také následkem zásahů okupantů do dějepisných programů jsou dějepisné vědomosti naší mládeže velmi nedostatečné. »Naše vojsko« chce tedy asi přispěti k odstranění tohoto nedostatku. Máme však dojem, že základní filosofie dějin, která z této ukázky vane, je prachobyčejná švejkovina. Nečekejte však, že z takovéhle selby budete, až toho bude potřeba, klidit hrdiny. Kdyby tak někdo tímto způsobem chtěl líčit a vykládat války husitské nebo řekněme naši anabasi v Rusku, to by bylo pobouření. A jistě právem! Nemohlť bychom se však divit, kdyby takovéto způsoby podobnou odpověď někde vyprovokovaly. ak.

Toho rozdílu mezi 5. a 6. červencem! Oba dny jsou památnými dny státními, ale v oficiálních novinách a v rozhlase měří se jim dvojím loktem. První den je svátkem sv. Cyrila a Metoděje, slovanských věrozvěstů a průkopníků vzdělanosti slovanské. Jejich památka by měla rozezníti vděčností a chválou všechna slovanská srdce, tím spíše dnes, kdy se o slovanství tolik mluví a píše. Ale my — až na řídká výjimky — nechceme o nich slyšet, raději se skoro tváříme jakoby jich nebylo. Proč? Všichni to vědí a nikdo to neříká. Protože sv. Cyril a Metod jsou katolickými světci a nositeli jednoty křesťanství. V našich malých, ba spíše malodušných poměrech není snad divu, že se nechápe náboženská stránka cyrilometodějské myšlenky, ale že se pro katolictví těchto světců naschválí zamlčuje jejich velikost kulturní i politická, to nelze vysvětliti ze zdraví a z pravdy našeho nynějšího národního života. Kam až nás zavádí negace a zášť! Myslíme to opravdu vážně se slovanskou politikou? Kdy už se naučíme dýchat pěkně z hluboka a ze široka po slovansku nebo aspoň po československu? jb.

Z obvyklých manifestů a úvah o Husovi se tentokrát vyznamenal »Dnešek«, jenž se jistě považuje za výkvět českého novinářství, jenž si zejména často připisuje své nadstranictví. Myslím, že takové nadstranictví by se mělo jeviti také v historické objektivitě. Nelze přece ve vážném listě psát o dějepisných otázkách kulturních tónem volnomyšlenkářských brožur. Několik ukázek líčících prostředí Husovo: Svatokupectví tehdy bylo stálou, praxí znova a znova utvrzovanou soustavou. A tak se kupovalo i boží milosrdenství a odpuštění od kněží, ochotných prodat. Bůh sám byl ve svém díle slitování podroben formální autoritě církve, té církve, které prý sám syn boží odevzdal moc klíčů. Proto bylo Husovi líto toho lidu, utlačovaného pod úroveň zvířat, která alespoň mohou své pelechy hájit, jsou-li napadena. — Je skutečně důstojno vážného listu takhle věci líčit? Hus je přece takřka ještě současníkem Karla IV., po němž máme dnes v Praze tolik památek. Jak je to tedy možno, že skoro současně s touto slavnou dobou byl všude takový Babylon, takový rozvrat a úpadek? Komu se slouží takovouhle retorikou? Jmenujete to opravdu kulturní práce? Máte, pane šéfredaktore, právo se rozčilovat, když potom vaše úmysly a vaše slova někdo překrucuje? Není to pak jen ovoce toho, co jste sám zaséval?

Paní Eleonora Rooseveltová, vdova po velkém presidentovi, popřela v jednom článku nedávno uveřejněném, že kdy kandidovala na veliké veřejné úřady nebo vůbec že by měla cizádost se o ně ucházeti. Podle názoru pisatelky, žena, ačkoliv má rovnost práv s mužem a v mnohých oborech osvědčila svou schopnost závodit s mužem, nemá ještě dostatečné prestiže, aby se mohla státi vedoucím činitelem politickým. U příležitosti tohoto článku paní Rooseveltové rozproudila se polemika o starém předmětu, zda by mohla žena býti zvolena presidentem Spojených států.

»Kdyby vám to bylo možno, opustil byste Německo?« Tuto otázku předložil nedávno svým čtenářům »Noční expres«, noviny vycházející v ruském pásmu. Pětasedmdesát procent odpovědí znělo na »ano« a pětadvacet na »ne«. Ačkoliv se anketa neptala, do jaké země by chtěli jíti, účastnící přesto udali, že nejtoužebnější zemí jsou Spojené státy, u některých republiky jihoamerické, pak Anglie, Skandinavie a Švýcarsko.

●

(Msgre Šrámek) měl tajemníka neobvykle vysoké postavy, který byl, zrovna tak jako jeho šéf, původem Hanák. Stalo se jednou, že přijela jakási delepace z Moravy a chtěla mimo jiné také navštívit msgra Šrámka. Když tajemník onu návštěvu ohlašoval, ptal se prací přetížený ministr: »A nevíte, co chtějí?« »Přejí si vidět největšího Hanáka.« Msgre Šrámek si pohledem změřil dvoumetrovou postavu svého tajemníka a suše řekl: »No dobře, ale proč je posíláte za mne?«

Při čtení tohoto vtipu z obvyklého pondělního sloupku »Svobodných novin« jsme si spontánně vzpomněli na našeho milého spolupracovníka dr. Ctibora Mažana. Nemohli jsme si to ovšem u něho ověřovat, protože nedávno vstoupil do stavu manželského a chytá se na svatební cestu. Jen jsme měli pochybnosti, jak by mohl přijít v úvahu při soutěži největších Hanáků. On totiž, jestli nás všechno neklame, pochází ze severovýchodních Čech, z Tatobit.

Právě vyšlo první číslo nového časopisu pro homiletiku a katechetiku »Logos«. Měli jsme dosti pochybností, když jsme slyšeli o plánování tohoto časopisu. Tyto pochybnosti vyslovil velmi obšírně a názorně P. Braito v D. Pastýři. Zdálo se nám, že by účelu časopisu mohlo být dobře dosaženo v některém již existujícím podobném časopise — redaktor v úvodě sám upozorňuje na tuto přemíru časopisů, která zavinuje, že většinu z nich kněží vůbec nemohou čísti — první číslo bylo však tak pěkné že nám nezbývá, než přáti vydavatelstvu, aby jej vždy tak pěkný udrželo a pak jistě splní své poslání: pomáhat k povznesení úrovně našeho kazatelství a usnadnit práci tak jako tak příliš zaměstnaným kněžím v duchovní správě. Časopis vychází měsíčně v nakladatelství Bohuslava Ruppa a vydává jej arcidiecesní pastorační ústředí v Praze. red.

Známé prázdninové kursy učitelské, které již před válkou si dobyly velmi věhlasné tradice, konají se letos znovu. Letos je to již XII. kurs a bude se konati od 9.—16. srpna 1946 v Mariánských Láznich. Schválen min. škol. a osv. a o zážitku potěšilo p. min. Dr. Jar. Stránský. Program je velice pestrý. Střídají se v něm promenádní koncerty a exkurse s vědeckými přednáškami i společenskými pobožnostmi, které vede P. Alfons Dadlo CSSR a Dr. Karel Zázvorský T. J. Některé přednášky: univ. prof. Dr. Ot. Chlup: Stav školství v SSSR; Dr. Ludvík Svoboda: Dialektický materialismus; Dr. Rosl. Slavotínek: Křesťanský světový názor; Dr. Bohdan Chudoba: Politická výchova na našich školách.

obtíže, zvláště pokud jde o dopravní prostředky (auta), bez nichž se dnes kněz v pohraničí neobejde. (Spravuje totiž několik far současně.) Vedle toho je tísnivý nedostatek finančních prostředků (zvláště pro vydržování laických sil v pohraničí). Dosud byla situace v tomto směru zvládnuta jen krajní občtavostí a úsilím a je zřejmé, že dosavadní prostředky by pro organisovanou akci většího rozsahu naprosto nestačily. APÚ prosí proto snažně všechny katolíky dobré vůle, aby každý podle svých možností, sil a schopností přispěli k této akci a ochotně, účinně, radostně a vytrvale ji podporovali jak spoluprací přímou, tak peněžitými příspěvky (Mariánská daň), byť to byl jen haléř vdovin, bude tím účinnější a požehnanější. Avšak nikdy nezapomeňte na nejúčinnější apoštolát sepjatých rukou. Tak jak jsme to nedávno četli v článku jednoho našeho pana ministra: Modli se a pracuj. Modlitba bez práce je málo, práce bez modlitby není nic. — Přátelé, bratře, sestro, vzpomínáš jak první křesťané prostřednictvím sv. Pavla podporovali své bratry, a to ve věcech hmotných? A zde jde o království v duších tvých bratří — zůstaneš lhostejným?

Arcidiecesní pastorační ústředí,
Praha II, Voršilská 5.

Ještě o zpěvu

Odpověď ke článku »Tři praktické poznámky odst. 2 z čísla 13.

Přestaňte již konečně s reformováním češtiny v katolickém zpěvníku. — Naše české písně byly Bohu milé tak jak se zpívaly před 50 lety a byly by milé Jemu i dnes a lidem také.

Kolik nesmírného pohoršení přinesly do služeb Božích tyto přehorlivé reformace a opravy. Nenechali jste na pokoji ani ty nejzákladnější naše písně — jako na př. Mariánský chorál »Tisíckrát pozdravujeme Tebe«. — Vyjmenuji vám mnoho i jiných příkladů. Zpíváte-li tuto píseň zpaměti, aneb ze starých modliteb, ze zpěvníku Svatováclavského — neshodnete se vedle se sousedem, který má »Reformovaný« český kancionál, neboť tam jsou docela jiná slova. — Musíte rozhořčeně přestat, máte po mši svaté; to jsem zažil mnohokráte sám — a ještě vícekráte jsem byl takovému chaosu v kostele přítomen — kde každý zpívá něco jiného na stejný nápěv — a nakonec zbývá rozlrpčení — ohlížení se okolo sebe, kde by přišlo vysvětlení nebo záchrana, šeptání a konec pobožnosti.

Proč zklamal Český kancionál? Právě proto, že přišli horlivě reformoval slova. — A vy všichni, kteří takto budete činiti, ubíjíte ducha a pobožnost. — Nikdy nebudete míti jednotného zpěvníku — budete-li takto pokračovati — neboť z malé pokory se zítra najde reformátor větší než vy, kterému se vaše slovní vazby nebudou zdáti dosti české . . . a naproti tomu jest Bohu milejší jednotný pokorný zpěv stejných slov, byť jest zpíván třebas staročeštinou, nebo po hanácku.

V systému — zpívání v kostele z volně rozdaných listů — spatřují tichý protest — proti ukvapenému vydávání nových neúplných zpěvníků — tak na př. v českém kancionálu chybí mnoho základních písní, které jsou dodatečně vzadu do zpěvníku připevány. — Reknete, že by byl příliš silný, aby pobral to a to . . . ne — podívejte se na knížku Mariánské družiny T. J. z roku 1929, na jakém tenkém, ale pevném papíře je tištěna a při obsahu 326 stran jest slabší než kterýkoliv méněstránkový zpěvník . . .

Ptáte se kde vězí příčina . . . všech těch neprávých reforem? — řeknu vám: to: nikoliv u těch, kteří takové zpěvníky sestavují — ale v těch — kteří z prakse jsou schopni věčné kritiky a míčí . . . ! a nevynechám nikoho: kněz — ten nikdy by to svému spolubratru neřekl — proto — z falešné obavy — aby jej neurazil — ředitel kůru ten si to zase nechce rozházet ald. Troufám si tvrdit, že upřímnost ze světa vůbec vymizela, proto jest ten chaos a nesoulad. — Nejvíce na tom má vinu naše inteligence se zbytečně ohnutým hřbetem — a orostý lid se to učí od ní. — Dnes pravdu do očí se nedozvíte.

Nevím budete-li míti odvahu uveřejniti celý tento dopis — když nikoliv, tak prosím dejte jej aspoň tomu panu »Christianusovi« přečísti.

V dokonalé úctě a se srdečným pozdravem:
Josef Hájek.

Duchovní správa v pohraničí

Arcidiecesní pastorační ústředí v Praze uspořádalo dotazníkovou akci ve farnostech pohraničních vikariátů, aby zjistilo stav duchovní správy v těchto oblastech. Ježto byl s mnoha stran projeven živý zájem, APÚ, ačkoliv nemá dosud ještě po ruce zprávy ze všech farnosti, podává alespoň částečný přehled podle dosud došlých zpráv.

Pražská arcidiecése má celkem 14 pohraničních vikariátů s 230 farnostmi. Zprávy zatím došly ze 119, tedy asi z poloviny. Obraz situace v těchto 119 farnostech podává nám tato statistika: Českých kněží je v těchto obiastech pouze 20. 76 farností má dosud kněze německé, kteří však, až na nepatrné výjimky (asi 4 případy), odejdou do konce tohoto roku. V těchto farnostech žije nyní 86.440 českých obyvatelů, z nichž asi dvě třetiny jsou katolici. Obecných škol je 230, měšťanských 20. Náboženství se vyučuje jen velmi zřídka. Dvě třetiny dětí jsou bez náboženství. Katolíci na mnoha místech jsou velmi uvědomělí a obětavě pečují o nejnutnější výpomoc pokud to jde. Z četných míst přicházejí úpěnlivé prosby o české kněze. APÚ ve snaze vyjíti vstříc těmto prosbám alespoň podle možností, organisuje nedělní, buď polo- či celodenní zájezdy pražských světských i řádových kněží — pokud se mohou uvolnit — do těchto pohraničních oblastí. Kromě toho vypomáhají v pohraničí velmi účinně a úspěšně sestry apoštolátu sv. Františka a v Praze se právě koná měsíční kurs farních sester pro pohraničí (v případě dostatečného počtu nových zájemců bude se kurs opakovat ještě v září či říjnu).

Jest upřímnou touhou všech na této akci zúčastněných, aby tato výpomoc nebyla jen náhodná a nepravidelná, nýbrž aby byla organisována a soustavná.

Ovšem v tomto úsilí se naráží na značné

(Dokončení ve 4. sloupci nahoře.)

Pomocníci z Ameriky

V těchto dnech přijel do Prahy dosavadní převor opatství sv. Prokopa v Lisle u Chicaga P. Jan Cherf (Čerf) a ujme se co nejdříve správy benediktinského kláštera sv. Václava v Broumově. Již z dřívějška je známo, že z Broumova postupně odcházejí benediktini německé národnosti a že tento výstavný klášter v pohraničí, založený r. 1322 českým opatem Bavorem z Břevnova, bude oživen řeholníky českého původu ze Spojených států, kteří přicházejí svým zdejším spolubratřím na pomoc v obnově památných sídel duchovních bratří sv. Vojtěcha. Za tuto pomoc, která — jak pevně doufáme — bude mnoho znamenat i pro ostatní církevní život u nás, a za oběť, kterou klášter sv. Prokopa přináší, nemůžeme být Otci Cherfovi a jeho druhům kteří jsou očekávání v nejbližší době, dosti vděčni.

P. Cherf pochází z českoamerické farmářské rodiny. Narodil se 28. listopadu 1894 v Antigo ve státě Wisconsin; již jeho otec se narodil v Americe, ale matka byla rodem z Poděbrad. Od svého 12. roku studoval v českém klášteře sv. Prokopa v Lisle, 25 mil od Chicaga, a rozhodl se, že tam vstoupí. V mariánský den, ve svátek Panny Marie bez poskvrny počaté, patronky Spojených států, 8. prosince 1918 byl vysvěcen na kněze. V r. 1921 dosáhl na universitě v Illinois akademické hodnosti magistra artium (M. A., asi náš licenciát) a tamtéž po dalších studiích r. 1927 doktorátu filosofie. K doktorátu na státní universitě pracoval na pojednání o textové tradici spisu sv. Jeronyma o životech Otců pouště sv. Pavla, Malcha a Hilariona. Za připravných prací na tomto thematu se po prvé dostal přes oceán, studoval v předních knihovnách různých evropských zemí a tehdy, v r. 1926, se také po prvé podíval do vlasti svých předků.

Klášter sv. Prokopa, který řídí stařičký, ale stále velmi svěží opat P. Prokop Neužil, také u nás od dřívějška dobře známý, vysílá nyní skupinu svých členů za vedení P. Cherfa na pomoc a posílu svým spolubratřím do starých českých opatství. Klášter sv. Prokopa má velké zásluhy a zkušenosti v duchovní správě a hlavně ve školské a výchovné práci, a je třeba připomenout i filiální domy, které byly odsud založeny. Je to slovenský klášter sv. Ondřeje v Clevelandu, vzniklý r. 1922 a povýšený na opatství r. 1934, a pokus o klášter v Číně, trvající od r. 1933. Je to neobyčejná a u nás zcela nevídaná síla a podnikavost v práci, kterou konají tito Čechoameričané, svěžest, která připomíná pionýrské mnichy evropského středověku. V počátcích kláštera sv. Prokopa, r. 1885, byli tu posplu čtyři kněží. Dnes, po šedesáti letech, má toto opatství (samozřejmě bez kláštera v Clevelandu) 134 členů, z toho 81 kněží.

My v Čechách a na Moravě můžeme jen toužit po tom, aby američtí Otcové k nám přinesli ze své země trochu oné obdivuhodné průbojnosti a pružnosti, již se vyznačuje i církevní život ve Spojených státech. Jejich úkolem u nás a zejména v Broumově bude především péče o to, aby zdejší benediktinské kláštery měly dostatek schopného a dobře vychovaného dorostu. Co jsou platny krásné a výstavné budovy starých klášterů, říká Otec Cherf, když nemají povolaných mnišských obyvatel, když jsou prázdné a mrtvé, když je to všecko jenom neúčinný zbytek minulosti? Starat se o to, aby tu opět vzrostl život, plný a opravdový, radostný benediktinský život v duchu modlitby a práce, to bude úkolem nových pionýrů v Broumově. Boží požehnání nechť je provází v každé námaze, zde pod starobylou sochou zázračné Madony, na místě, hrdém na slavné žáky zdejší proslavené řádové školy, Arnošta z Pardubic a Bohuslava Balbína, v klášteře, kde významná část ostatků sv. Prokopa připomíná velikého pionýra českých lesů, patrona dalekého amerického opatství, světce, jehož kult nás opravňuje nazvati jej patronem opětného počeštění našich krajů. jč.

FILM

Třída Ad (vhodné i pro mládež):

„Čtyři péra". V osvědčil vzpoury domorodců v Súdánu je zasazen tento britský barevný film, plný odvahy a osobní statečnosti mladého Angličana, který svým způsobem odčiňuje zbabělost. Film ohlašuje koloniální politiku. — I.

Hrdé údolí. Anglický Dramatický záběr z těžkého života walesských horníků. — Námět obdobný filmu „a hvězdy mlčí". — III.

USA hovoří obrazem. Pásmo amerických reportážních filmů: barevný film z americké letecké základny: Muži z Aleut. Elektrická síla na venkově a Americký žurnál č. 5. — II.

Třída A — filmy pro dospělé bez závad:

Londýnská milička. Pravý, ale napínavý příběh o britském vojínu, který zběhne na několik hodin z armády, aby se přesvědčil o nevěrnosti své ženy a zbraslal jejího svůdce. — Film dává nahlédnouti do ovzduší válečného Londýna v r. 1940—1941. — II.

Třída C — filmy s určitými velkými závadami, pro které nelze je doporučiti.

Latina. Česká kriminální drama o strašlivých následcích žárlivosti a nešťastné náhody. Nelze schvalovati ochraňování jako pokus o únik spravedlnosti.

UCIC (Mezinárodní filmová katolická ústředna) připravuje na rok 1947 Mezinárodní dny studií v Bruselu. V některém příštím čísle budeme čtenáře informovati o nynější i válečné činnosti této důležité filmové organisace.

Dobrovolné příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány a budou, pokud si to dárce výslovně nezakáže, kvitovány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 617.70 — Redakce a administrace tamtéž. - Vychází první a třetí neděli v měsíci. - Pošt. spořitelna Praha 208.401. — Řídí P. Adolf Kašpar T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na půl roku 30 Kčs, na celý rok 40 Kčs (s poštovným). Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací pošt. úřad Praha 10. — Vytiskl Živnotisk v Praze XII.,

KATOLÍK

15

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 4 SRPNA 1946 • CENA Kčs 1.50

Alexander Heidler:

Ponoření do Krista

V době »po svatém Duchu« není pozornost církevní liturgie upjata k jednotnému předmětu některé z ústředních slavností, jak tomu bylo během okruhu vánočního a velikonočního. Chceme-li porozumětí výběru a liturgickému smyslu nedělních mešních textů, které Církev nyní zpívá a předčítá, musíme si uvědomiti, jaký byl původní smysl neděle vůbec.

Od dob apoštolských považovali křesťané za svůj pravidelný bohoslužebný den první den po židovské sobotě, den, kdy vstal z mrtvých Kristus. Tajemství Vzkříšení — vítězný a spásný přechod Kristův z lidského a trpitelského ponížení do královské a božské slávy — mělo na počátku křesťanství daleko centrálnější polohu v křesťanské zbožnosti než v dobách pozdějších. Den vzkříšení, to byl prostě »den Páně«, den Kristův (ono starokřesťanské »Páno« odpovídalo vlastně modernímu: Kristus - Král). Naše české slovo »neděle« zdůrazňuje již druhotnou myšlenku svátečního klidu, ale ruské »vozkrešeniě« je dodnes stopou původního smyslu.

Předmětem této týdenní slavnosti bylo vzkříšení Kristovo v celém svém významu, tedy nejen apologetickém, nýbrž především dogmatickém a mravně symbolickém. Největším svátkem v roce bylo pak pochopitelně vlastní výroční Vzkříšení, Boží Hod velikonoční.

Za nejdokonalejší odlesk vzkříšení Kristova v lidském životě byl právem považován křest, tenkráte ovšem křest dospělých konvertitů, udělovaný ponořováním do vodní nádrže. Hlavním a namnoze jediným dnem slavného křtu byla proto »velká noc« mezi Bílou sobotou a Božím Hodem »velikonočním« (zde má i čeština krásnou stopu staré tradice). Noční bdění, které bylo poslední přípravou na výroční slavnost Vzkříšení Páně a vlastně již jejím zahájením, bylo zároveň okamžikem duchovního vzkříšení nově obrácených křesťanů. (Tak musíme rozuměti obřadům Bílé soboty, dnes přeneseným na dopoledne předcházejícího dne.)

Jednotlivé neděle během roku byly pak považovány za jakési malé velikonoce. Jejich liturgie bývala inspirována myšlenkou vzkříšení Páně a duchovní obnovy našeho křtu.

Tak lze alespoň z části vysvětliti římský výběr nedělních evangelií, na první pohled dosti chudý. Jednotlivé úryvky nebyly asi vždy vybírány pro svůj historický obsah, nýbrž také pro svůj alegorický vztah ke křtu. Často se opakuje líčení zázraků, uzdravení těla Kristem bylo náznakem obrození duše křtem.

Daleko nápadnější vztah ke Vzkříšení a ke křtu porozujeme v nedělních epištolách. Převážnou většinou jsou vybrány z listů sv. Pavla. Výběr nebyl těžký. Myšlenka křtu jako naší účasti na vzkříšení Kristově byla právě Pavlovi neobyčejně blízká. Ba můžeme říci, že on byl jejím původcem, alespoň v tom smyslu, že on tuto skutečnost ve svých listech první písemně vyjádřil. — Přímo klasickým příkladem je epištola z listu k Římanům, která se čte sice o VI. neděli po Svatém Duchu, k níž však se třeba zejména dnes vracet téměř neustále.

Bratří, my všichni, kteří jsme byli pokřtěni v Krista Ježíše, v jeho smrt jsme byli pokřtěni. Byli jsme tedy pohřbeni s ním skrze křest ve smrt, abychom tak, jako Kristus byl vzkříšen z mrtvých, i my chodili v životě novém. Řím. 6.

Nesmíme zapomenouti, že sv. Pavel má na mysli křest ponořováním, nikoliv polévání: ze v jeho době neběží o křest dětí, nýbrž o křtěnce dospělé, většinou obrácené pohany, kteří byli dříve oddáni modloslužbě nebo úplné skepsi a kteří byli otroky různých nečestí, zvláště smyslnosti. — Křtitelnici byl původně domácí bazén, který nechyběl v žádné zámožnější starověké domácnosti.

Na tomto pozadí snadno pochopíme, že se křestní nádrž stává Pavlovi obrazem hrobu Kristova. On sestoupil do hrobu pro naše hříchy. Vstal z hrobu k novému životu, aby i nám tento nový život zprostředkoval — jako oslavená Hlava nesmírného nového organismu (jeho »mystického těla«, Církve), jehož i my se křtem stáváme údy. Jeho strašlivá smrt je důsledkem a znázorněním hrůzy našeho hříchu — jeho vzkříšení je vzorem a zdrojem našeho nového života: posvěcující milostí se strany Boží, činorodé lásky k Bohu a důslednému směřování k němu jako k pravému poslednímu cíli se strany naší.

Ponořením do křestní vody se ponořujeme v Krista. Stáváme se jeho bratry podle božství (třeba jen adoptivními) jako on se stal naším bratrem podle lidství. Stáváme se údy jeho mystického těla, živými ratolestmi jeho vinného kmene. Vždyť již slova, kterými se uděluje křest, bychom podle původního znění mohli přeložiti: »Já tě ponořuji v Otce i Syna i Ducha Svatého.«

Ale jsme ponořováni do hrobu Kristova, do tajemství jeho vykupitelské smrti. Jsme křtem pohřbíváni s Kristem u do Krista. V hrobě zůstanou naše hříchy, smyté jeho krví, vodou z jeho probodeného Srdce. Jakmile se vynoříme z křestní nádrže, jsme vzkříšeni k novému životu s Kristem a v Kristu. — Musí v nás tedy zemříti »starý člověk«: nevěrec, pohan, smyslný světák, hříšník vůbec. A musí vstáti z mrtvých »nový člověk«, stvořený milostí Kristovou: dítě Boží, bratr a úd Kristův, živý chrám Ducha Svatého. Nyní nám nezbývá než důsledně vidětí v Bohu otce, v sobě ud a čistý obraz Kristův, v ostatních lidech bratry a sestry. Takové duchovní vzkříšení je závdavkem vzkříšení fysického — až bude dokonáno celé dílo Kristovo.

My, křesťané XX století, jsme byli pokřtěni polévánim a jako malé děti. A le v ý z n a m k ř t u j a k o p o n o ř e n í d o K r i s t a a j a k o v z k ř i š e n í s K r i s t e m t r v á b e z e z m ě n y. Čím chudší je dnes vnější symbolika křtu — a nelze zvracet nutný historický vývoj — tím více je třeba, abychom si tyto skutečnosti oživovali vlastním studiem a rozjímáním: ba ještě více: abychom je uvědomělé obnovovali Zpovědí. Přijímáním a novým životem.

Naše ponoření do Krista křtem a vůbec naše mystické spojení s Kristem — toť jeden ze základních bodů dnešní katolické renesance, zvláště na pokrokovém katolickém západě. U nás je tohoto vědomí třeba více než kdykoliv jinde. Snažme se tedy, aby i nám byla zase každá neděle dnem Vzkříšení a obnovy křtu, dnem vítězného Krista-Krále, v němž jsme ponoření.

Církev v dnešním Polsku

V minulém čísle jsme při zmínce o pronásledování Církve v Polsku a v Jugoslávii upozornili na to, že takové zprávy nelze brát tak zvrchu doslova. Nemáme přesných zpráv o poměrech v Jugoslávii; pokud se však týká Polska, mají následující řádky potvrdit naše mínění. Pocházejí ze švýcarského katolického deníku »Vaterland«. Je to deník velmi konservativní a proto tyto celkem příznivé zprávy mají tím větší stupeň pravděpodobnosti.

Z Polska přicházejí většinou zprávy vzájemně si odporující. Pocházejí většinou z pramenů, které se francouzsky nazývají »pas très catholique« nepříliš katolické. Nepřátelé nynějšího režimu si buďto nařikají na pronásledování, o kterých postižení nic nevědí, nebo naopak, slyšíme nářky na »rejdy Vatikánu«, jenž prý v Polsku ve spojení s fašisty a Němci štve klerikály proti svobodě a spravedlnosti. Naproti tomu je třeba říci: Polský katolicismus nepozbyl v Polsku nic ze své působivé životní síly. Musí úsilovněji než kdy před tím bojovati s proudy proticirkevními, jejichž představitelé pocházejí většinou z řad přívržencú nynějšího režimu. Přesto však, nehledě na jednotlivá zákonná opatření, proti nimž se episkopát a katoličtí laici rozhodně brání a nehledě na politováníhodné přerušení styků mezi Svatou stolicí a Varšavou, není církvi překáženo ani v její svobodě bohoslužebné, ani v její sociální, vychovatelské a charitativní činnosti. Používá naopak v mnohých ohledech státní podpory a především od poslední římské cesty kardinála Saplehy rozvíjí se velmi prospěšná spolupráce.

Náboženský život v Polsku kvete jako před válkou. Chrámy mohou sotva pojmouti proudy modlitelů. Nejenom nedělní mše sv., nýbrž i mše sv. ve všedních dnech, pobožnosti odpolední, procesí, misie, pouti se těší velmi čilé účasti. Tak na př. se sjeli profesoři a studenti vysokých škol ke společné pouti v Čenstochové. Podníky, jako na př. katolický sjezd na svátek Krista Krále 1945, v Poznani, na kterém kardinál Hlond pronesl programovou řeč nejvyššího významu, byly navštíveny přímo spoustami věřících. Ze státní strany nelze si stěžovati na žádné rušivé zásahy. Naopak, velmi značné částky peněz z veřejných prostředků byly povoleny na znovuvybudování Němci zničených kostelů. Président Bierut uznal výslovně v jednom svém projevu a v prohlášení k cizím žurnalistům postavení katolicismu jakožto náboženství převážné většiny obyvatelstva. Ačkoli vyšel z komunistické strany, zůčastňuje se president často a důstojným způsobem církevních obřadů. Tak na př. nedávno při své návštěvě v Pomořanech, kdy slavnosti vyvrcholily velkolepou polní mší, při které polní probošt měl kázání. Členové armády skládají přísahu ve jménu všemohoucího Boha. Podle vojenského služebního řádu mají se Nejsvětější Svátosti prokazovati stejné pocty jako hlavě státu. Všecky vojenské jednotky mají své kaplany; mimo římsko-katolických jsou to také sjednocení, evangelíčtí a židovští duchovní. Na universitách jsou theologické fakulty, na ostatních školách jest vyučování náboženství všeobecné. Není-li žádných katolických deníků — stejně jako tomu je v USA — nezměňuje se tím nic vůči poměrům předešlým. Jako tehdy, tak i nyní je však několik výborných katolických časopisů, které mají dnes větší odbyt a těší se větší pozornosti nežli před rokem 1939. V Lublině otevřela katol. universita, od Němců zavřená, jako první polská vysoká škola v osvobozené vlasti již roku 1945 své brány. Stojí v mirumilovném a kolegiálním závodění se sedmi ostatními státními universitami a několik nejslavnějších vědců země náleží do jejího učitelského sboru. I na ostatních vysokých školách, hlavně však v Krakově a v Poznani, tvoří přesvědčení katolíci převážnou většinu profesorstva. Knihy církví věrných spisovatelů vycházejí ve značném počtu. Jedno znamení, jaké úctě se církev těší, a jak vážně se počítá s její mocí a silou, možno vidětí v tom, že její zásadní a nesmiřitelní odpůrci, komunisté přísně marxistického světového názoru, prohlašují katolicismus za svého jediného rovnocenného soupeře.

Jest samozřejmé, že neschází církvi protivníků. Ať už z tábora striktně materialistického, ať už takových, kterým jde hlavně o národní nezávislost na Vatikánu. Podíváme-li se však na věci blíže, vidíme, že to není tak zlé. Kořeny nynějšího konfliktu mezi Vatikánem a Varšavou není třeba hledati v protivách zásadních, nýbrž v okolnostech zcela konkrétních. Nynější vládě je nepříjemné, že Řím se vůči ní chová opatrně a zdrženlivě, že velvyslanec londýnské vlády Papée je stále ještě ve Vatikáně, že se vnitřní odpůrci režimu odvolávají na to, že nebyl uznán papežem. Naproti tomu bylo by nesprávné vysvětlovati napětí prostě z přátelských vztahů nového Polska k Sovětům. Protivnictví mezi Vatikánem a Kremlem nevedlo přece ani v Praze ani v Budapešti k automatickému přerušení styků se Svatou Stolicí. Napětí nemá zkrátka povahu neoblomného nepřátelství proti Církvi a neprojevilo se, jak jsme již řekli, ani v pronásledování ani v nějakém generálním útoku na postavení katolicismu. Kromě toho lze od několika měsíců pozorovati velmi zřetelný obrat. Touto cestou kardinála Saplehy do Říma, kde měl dostati kardinálský klobouk. Tento církevní hodnostář měl tam rozmluvy jak se směrodatnými osobnostmi Vatikánu, tak s velvyslancem polské vlády u Kvirinálu, profesorem Kotem. Prvním výsledkem bylo obsazení uprázdněných biskupských stolců. Kardinál Hlond zůstává sice i nadále primasem, jde však jako nástupce kardinála Kakowského jako arcibiskup do Varšavy. On a Msgre Sapieha zaručují církvi v Polsku důstojné vyrovnání s novým státem, jak je formuloval kardinál Hlond: »Katolické Polsko, katolický lid polský, se nebude vyhýbati žádné oběti pro blaho Rzeczypospolité. Rád přislibuje svoji občanskou spolupráci při výstavbě státního života, stojí však na stanovisku, že polský veřejný život má po mravní stránce odpovídati duchové skutečnosti, kterou národ nosí ve svém srdci. Nemáme strach před žádnými modernimi zřízeními ani před sociálními změnami, ani před lidovou vládou, jen když zůstávají nedotčeny nezměnitelné zásady křesťanské morálky. A rychleji než jiné národy nalezne Polsko ve svém křesťanském patriotismu smíření zdravé revoluční náplně naší doby s virou svého lidu.«

Vnějším výrazem tohoto vyrovnání bylo triumfální přijetí, kterého se dostalo kardinálu Saplehovi při jeho návratu z Říma v salonním voze, který mu byl vládou vyslán vstříc. A katoličtí publicisté se k tomuto vyrovnání otevřeně hlásí, odmítajíce zařazování katolíků do jedné fronty s reakcí: Náš boj směřuje ke křesťanskému humanistickému ideálu, k úctě před osobností v rámci politické a hospodářské demokracie.

Nesetkává se však tato katolická ochota k spolupráci s nepřátelským ne? V jednom velmi komentovaném článku »Katolická Církev a demokratický tábor« píše Trybuna Wolnosci: Ve své polemické horlivosti považuje mnohý levicový novinář za svoji nejdůležitější úlohu zásadní polemiku s katolickým světovým názorem. Naproti tomu jsme rozhodně pro revidování všech škodlivých tvrzení, která by chtěla oddělíti katolicismus a demokratický tábor v Polsku nepřeklenutelnou propastí. My prohlašujeme: Spolupráce mezi polskou demokracií, mezi ideologicky-marxistickým dělnickým hnutím a katolickými kruhy, počítaje v ně i značnou část kněžstva, je možná. Politická směrnice vlády národní jednoty jest naprostá náboženská svoboda, úcta k náboženským citům a k právům katolické Církve k níž se hlásí skoro všichni věřící lidé našeho národa. A tato linie je prakticky úplně zachovávána. Pozemková reforma vyňala církevní statky z parcelace. Klerus dostává potravinové lístky první kategorie, jako těžce pracující. Na Boží Tělo pochodovaly v průvodech, které se poprvé po šesti letech zase pohybovaly po ulicích, oddíly znovu vzkříšeného polského vojska, zúčastnili se i zástupci vlády, vlády to polské demokracie. Někdo snad řekne, že jsou to jenom jednotlivosti. Avšak z nich se skládá denní život. A jsou typické pro zásadní postoj státu, polské demokracie vůči náboženství a zvláště vůči katolické Církvi. Když takto článek komunistického týdeníku vyslovil politování nad odcizením mezi Vatikánem a Polskem, zakončil těmito slovy. »My jsme optimisty. Věříme ve vlastenectví našich kněží. V jejich politický realismus. Věříme, že budou správně posuzovati situaci své země a Církve a že z tohoto správného úsudku vyvodí důsledky, k užitku Polska a k dobru Církve.« My se odvažujeme z těchto vysokými misty inspirovaných zásad vyvoditi dvojí závěr: Že postavení Církve je považováno za neochvějné a že proto vláda touží dospěti k nějakému modu vivendi. Episkopát sám vychází vstříc těmto snahám a podporuje katolické laiky vládě přátelské.

Konečně jsme zvěděli oficielní zprávu o jmenováních biskupských. Podle římské tradice to znamená konec údobí napětí. (Je podle toho u nás i nyní ještě perioda napětí? Pozn. red.) Kardinál Hlond, jenž teprve před nedávnem skončil svoji okružní cestu Slezskem, na niž byl všude pozdravován státními úřady, ujal se 31. května vedení varšavské arcidiecése. Jisté tak neučinil v úmyslu zahájiti éru konfliktů. A proto lze doufati, že i v novém demokratickém Polsku bude katolicismus dále zaujímati svou tradiční vynikající úlohu.

K boji o ducha

Po měsíce bojuje Ferdinand Peroutka ve svých listech za spravedlnost a za lidství. Vždy znovu a znovu připomíná, že dosažení sociálního pokroku nemůže skončiti ztrátou lidské svobody, ukazuje, že smysl pro spravedlnost není přecitlivělost, nýbrž síla, která jediná zaručuje cenu a krásu života. A přece je to takřka marný boj, slaboučký je jeho ohlas a slaboučké jsou jeho výsledky. Jedním příznakem toho je na př. malý zájem o vraždy, na který poukázal kdosi ve Svob. Zítřku. Totiž stalo se rychle za sebou několik vražd a noviny o tom referovaly jen takřka mimochodem. Tak málo to dnes lidi zajímá, tak lhostejný je nyní lidský život. Na čem to vlastně budujeme to svoje nové národní společenství, na př. v pohraničí? Zamyslil se někdy někdo nad tím? Desetiletí jsme debatovali o smyslu svých dějin, svého národního života, a najednou jakobychom viseli ve vzduchoprázdnotě. Děláme experimenty, dáváme v sázku všechno. Odkud, odkud k nim načerpáme sílu? Jak překonáme onu neúctu k životu, která je nevyhnutelným následkem materialismu? Úcta je stěžejí, na níž stojí svět, píše kdesi Shakespeare. Úcta k lidskému životu, to jest k lidské duši, je nejvyšší hodnota, jaká na této zemi existuje a je skutečně hodno všeho lidského úsilí ji udržet a její cenu neúnavně vštěpovat. Jen ona je přece matkou moderního pokroku, je matkou i všeho toho, co je skutečné plus v socialismu. Ale nikdy se toho nedosáhne na nevěrecké mátožině. Bojuji-li za spravedlnost a za svobodu, za vše to, čemu říkáme duchovní hodnoty, musím trochu určitě vědět, co to duch je, musím věřit v jeho moc, v jeho nesmrtelnost, v jeho nepřemožitelnost. Jinak jsou mé snahy skutečně jenom fňukáním, o jehož neúčinnosti by mohl být přesvědčen navýdcky každý, kdo viděl kult »síly a mužnosti« na př. u SSmanů v koncentrácích.

Věřit je třeba, je třeba být křesťanem, je třeba brát smrtelně vážně slova Kristova: Co je platno člověku, kdyby celý svět získal a duši svoji ztratil, pak se nám zjeví všecko v zcela jiném světle. Pak do našich slov vjede oheň, zajiskří v našich očích tak, že všechny ty posměváčky ducha zamrazí, ne strachem — vyznavač ducha nepřichází nikoho rozdrtit — nýbrž proto, že pochopí marnost svých snah o zdeptání ducha, protože pochopí nezvratně svou měněcennost.

Tento obrat však přivodí jen lidé skutečně nezištní, kteří slouží duchu pro ducha, protože jsou nevyléčitelně strženi jeho majestátem, ne estétové, kteří fňukají po duchu, protože je jim jinak svět příliš syrový, studený a děsivý. Vyznavači a mučedníci způsobí tento obrat, kteří jsou ochotni všecko ztratit, aby všecko nalezli, lidé, kteří vědí, že svoboda a spravedlnost a pravda nejsou konstrukce snivých fantasií básnických, nýbrž výbleskem živé, výsostně živoucí osobnosti, právě oné, která řekla: »Kdo ztratí život svůj pro mne, nalezne jej!«

ak.

Papež a gauleiter, odsouzený na smrt

Znáte asi z evangelia scénu s ženou cizoložnou. Farizejové ji přivádějí ke Kristu Pánu a ptají se ho, co o ní soudí, jak má být potrestána. Podle zákona má být ukamenována. Tento trest byl však již tehdy, jak se zdá, mimo užívání. A tak: ze dvou věcí jednu: Kristus buď řekne, že má být ukamenována a oni na to: Vidíte, jak je tvrdý a nemilosrdný. Nebo řekne, že nikoliv, a pak řeknou, že nezachovává Zákon.

V podobné situaci byl v minulých dnech zase svatý Otec. Zastával se válečného zločince, poznaňského gauleitra Greisera, jenž dal odpravit tisíce Poláků.

Vatikánské radio a Osservatore Romano z 22. VII. vysvětlují, jak to vlastně bylo. Polská vláda zprostředkovala samu žádost odsouzeného gauleitra k papeži. A protože mezi Varšavou a Vatikánem není diplomatických styků, učinila tak prostřednictvím velvyslance u vlády italské, jenž se obrátil na nuncia. A tento nuncius odevzdal velvyslanci takto znějící odpověď: »Člověk, o nějž běží, byl zapřisáhlým nepřítelem Církve a po celou dobu své vlády v Poznaňsku ji tvrdě pronásledoval. Nicméně ujímá se Jeho Svatost prosby odsouzeného a po příkladu Božského mistra, jenž se na kříži modlil za své katany, žádá povolané vládní kruhy za něho o milost.«

Jestliže tedy polská vláda o celé věci věděla, jestliže k ní sama dala podnět, nemohla u ní papežova odpověď vzbudit žádné překvapení, jak by se mohlo zdát z tiskové kampaně, kterou hned na to ve Varšavě zahájili a kterou hlavně začalo radio Moskva.

Mravnost v politice

V norimberském procesu promluvil nedávno obhájce bývalého náčelníka generálního štábu německého Jodla. Ve své obhajovací řeči ujišťoval advokát, že jeho klient nerozhodoval nikterak o útočné válce, připustil však přece, že radil Hitlerovi, aby »zorganisoval nějaký případ«, kdyby se Češi zdráhali vzdati se Sudet ve prospěch Němců. A obhájce pak pokračoval: **Co však je na tom divného, slavný soudní dvore? Přece již Odysseus stal se slavným pro tento svůj nápad a trojánský kůň byl od té doby vždycky používán s tou nebo onou obměnou. Vztahy mezi jednotlivými státy se řídí jinými mravními zásadami než jsou ony, kterým se učí mladé křesťanské dívky ve školách.**

Norimberský proces již tím, že k němu vůbec došlo, ukazuje, že lidstvo dnes počíná chápat, že vztahy mezi státy se nemohou řídit docela jinými zákony než jakými se mají řídit v osobním styku křesťané. Jinými slovy: morálku je třeba zachovávat i v politice, v malé, větší i největší. Generace, které prošly dvěma válkami a jejich hrůzami a spoustami by to měly uznávat jako samozřejmost. Bohužel, jak je známo, dějiny učí, že se lidé z dějin ničemu neučí. Poznali jsme to sami v Katolíku, když jsme na konkretním případě chtěli poukázat na tuto potřebu mravnosti v politice. Kolik to bylo nepochopení, kolik mnohdy úmyslného překrucování našich úmyslů. ak.

Zrnka politické moudrosti.

Na vzdory tomu, co tvrdí národohospodáři, nerovnost majetku a moci se snáší lehčeji a snáze než nerovnost kultury. Tento poznatek vysvětluje mezi jiným, proč třídní boj ve Spojených Státech je poměrně značně dobromyslný. Případný utiskovatel a utiskovaný jsou si tam více podobni než v Evropě. (Se značnou výjimkou u nás, kde rozdíly tříd, zejména také po stránce kulturní, se dáuno zmenšily velmi podstatně.)

•

Analfabet může být kulturnější než čtenář novin a obecná škola, povinná pro všechny, může úplně dobře existovat současně se všeobecným barbarstvím.

Slovenský biskup a co s ním souvisí

Poměr československý je naší nejtěžší zkouškou státnickou, zkouškou, ve které jsme velmi špatně pochodili. Návštěva českých novinářů na Slovensku, jejich rozhovor s biskupem Vojtašákem a jinými slovenskými biskupy, proces Tukův, to vše jsou nové podněty, nabádající k přemýšlení.

My konstatujeme, že Slováci pro nás nejsou nadšení. Jejich velká většina nechce uznat, že jenom oni byli vinni na vývoji událostí od roku 1938, přes Žilinu a 14. marec 1939 až do pádu Tisova režimu. Každý, kdo chce mít na Slovensku úspěch, přebírá ideje a hesla, z nichž kdysi žila Hlinkova strana, a každému je zřejmo, že i slovenští komunisté jdou dál než vůbec Hlinka hodlal jít, že i v názvu své strany vyhlašují dualismus a žádné československé. Skončilo to špatně s Osuským, skončilo to divně s Rodžou. Jediný Slovák, který je pro nás nadšen, je Vávro Šrobár, předválečný masarykovec. A tohoto Šrobára, jak kdesi napsali, se ani jeho vlastní strana neodvažovala při posledních volbách kandidovat, tak málo by byla získala tak málo je tam patrně populární. Právě z jeho osudu by bylo možno vyčíst příčinu našich neúspěchů.

Je nesporné, že československé soužití by bylo v zájmu, v nejvlastnějším zájmu nás obou. Je nás obou málo a jsme si přece jenom jazykem tak blízcí.

Ale jazyk sám nestačí. Jazyk může stejně tak sjednocovat jako rozvracet. Na počátku dějin lidstva stojí bratrovražda, nejkrvavější války bývají občanské války jejichž stálou analogii vidíme v tom, jak vypadá poměr politických stran.

Je třeba stejného smýšlení, stejných tradic, vzájemný, jednotný ideový podklad, na němž bychom se mohli sejít.

Mohla to být jednotná víra, a celé to nevyčerpatelné bohatství křesťanství, jež je ve své podstatě sjednocující, protože jeho východiskem je zázrak Letnic a jeho tmelem stejná Oběť, obětovaná od východu slunce až na západ jedinému Bohu. My jsme bohužel šli většinou na Slovensko ne jako bratři, žijící ze stejné víry cyrilometodějské, nýbrž jako lidé, kteří zachovali víru za přežitek minulosti. Byli jsme povrchní, jako vůbec celé to zednářské pokrokářství je metafysická neschopnost jednostranností a povrchností.

Viděli jsme tam leckde velkou hmotnou bídu, stíny na př. alkoholismu, nesoustavnost výchovy, z toho špatné hospodářství atd. Říkali jsme tomu všemu zaostalost, příčinu jsme viděli v chození do kostela a lék v pokrokářských školách.

Nebojte se, nejsem zpátečník a nebojím se škol. Naše chyba nebyla v tom, že jsme tam stavěli školy, nýbrž v duchu a náplni, jakou jsme jim dali. Neříkám, že katolicismus slovenský nepotřeboval reforem, že jeho representanti nebyli do značné míry vinni za různé ty vnější stíny pod Tatrami. Byl to rakousko-uherský katolicismus, žijící pod klamnou protekcí pánů, která svádělа k pohodlnému, zhoubnému klidu. Vím, že toto celkem zdravé zahýbání oním pohodlným zhoubným klidem bylo jedním z hlavních příčin, proč jsme se na př. slovenskému kléru stali tak nesympatičtí.

A přece je hlavní vinou ta naše náboženská prázdnota. Ta zasluje, činí člověka bvšným, bere mu schopnost, vcítiti se do myšlení druhého, věřícího. Proto i když všecko uznáme, i stíny slovenského kléru, nesmíme se rychle ukolébat falešným míněním: My máme tedy přece jen pravdu.

Vezměte si toho Vojtašáka. Byla to Lidová demokracie, která v těchto dnech připomněla že biskup Vojtašák byl kdysi chudým kaolanem na Oravsku, jenž náležel k vlastenecké knězské buditelské generaci a upozornil na sebe, když při jedné sbírce pro Matici slovenskou daroval zděděné zlaté hodinky. To ovšem listy, které se dnes zase tolik na něho rozčilují, neřeknou. To by se jim nehodilo do krámu. Lidé musí mít dojem, že je to maďarónský gróf, kterému se stýská po starých časech a jenž se bojí o svou moc. Ale chudý kaplan, jenž byl vlastencem, kdy to bylo tak málo výnosné, se jistě ani potom nestal ani maďaronem ani reakčním magnatem.

Je-li tedy proti nám, je proti nám z ideových důvodů, protože si myslí, že jdeme zase podrývat víru jeho lidu a protože tu víru považuje za nejcennější národní poklad, myslí si že plní nejenom svou povinnost biskupa, nýbrž i svou povinnost slovenského vlastence, chce-li od Čechů dál.

Proto vám také nikdy neuzná, že Tiso zradil slovenský národ. Zda měl Tiso také nějaké povinnosti k českému národu a jak je splnil, to jest jiná otázka. Zda Tisova politická cesta mohla skutečně na trvalo slovenský národ a jeho víru zajistit, je také jiná otázka. Ale i s těmito dvěma výhradami nemůžeme se vyhnout trpké pravdě, že jsme jak svým nevěrectvím, tak svým stranickým kramařením, za které se nám potom agrárníci bezlohо špatně odvděčili, slovenské katolíky do oposice nutili, že nám byla takřka vítaná, protože jsme nechtěli, aby republika byla příliš černá.

Hleďme se tedy něčemu naučit z chyb minulosti. Nepřicházejme zase na Slovensko se svým prázdným povýšenectvím. Nemáme se věru nač vyvyšovat. Hmotně je dnes Slovensko na stejné výši jako my, ba právě oni čeští novináři konstatovali, že se tam většinou pracuje lépe, že se tam jde rychleji vpřed než u nás. A hlavně si nemysleme, že nějakou hrubou silou tam něco pořídíme. Na př.: »Musíme se postarat, aby biskup Vojtašák byl z úřadu odstraněn.« Což nechápeme, že právě tím bychom z něho udělali hrdinu a mučedníka? On byl už dost dlouho zajištěn, a to jej činí populárním. Slyšel jsem, jak jej vítají i komunistické národní výbory, když někam přijede na bifmování.

Dokažme upřímně a poctivě, že respektujeme slovenský katolicismus, že se upřímný katolický Slovák nemusí dívat za Moravu jako na otrávené zřídlo, odkud přichází záplava nevěry, která jednou přímo a podruhé nepřímo podrývá a zesměšňuje všecko, co je i dnes pro věřícího člověka celým smyslem života.

Naše snahy po jednotě jsou jistě oprávněné a odůvodněné. Budou však marné, nebudou-li vycházet z kořenů duchovních, ze vzájemné úcty, z porozumění a lásky. A pak z opravdové, bratrsky chápané rovnosti. A především z živé, hluboké křesťanské víry. Ta jediná dovede přenášet hory.

Že to jde, ukazuje na př. tento obrázek: Letní tábor slovenských akademiček. Při jeho závěru se konají duchovní cvičení. Půlpáta dne mluví český kněz k dívkám česky o pravdách Kristových. Závěrečná pobožnost se končí písní k patronce Slovenska, Panně Marii Bolestné a chorálem svatováclavským. Vše to spontánně, nezáludně, prostě, nenuceně. Jistě to tedy půjde i jindy a jinde. ak.

Přijímání žáků na arcibiskupském gymnasiu v Praze. Chlapecký seminář (konvikt) při arcibiskupském gymnasiu v Praze přesídlí v srpnu z Ostrovní ulice do budovy kněžského semináře v Dejvicích, Sadová 3. Tam se bude ve školním roce 1946—47 na gymnasiu vyučovati v pěti třídách (I.—V.) a venkovští žáci budou ubytováni v konviktě. Upozorňujeme na to obzvláště ty rodiče, kteří v červnu přihlašovali syny do první nebo vyšší třídy a byli odkázáni prozatím na jiný ústav. Ti nechť se ještě jednou přihlásí u ředitelství v Praze II., Ostrovní 8, které jim zařídí vše potřebné k přestupu, aby hned po prázdninách mohli na arcibiskupském gymnasiu studovat. Podobně i ti, kdož z jiných škol chtějí na tomto ústavě ve studiích pokračovat, nechť se rovněž co nejdříve přihlásí.

»Pražské Jezulátko« je jedním z nejcharakterističtějších rysů katolické Prahy. Je třeba si toho být vědom. Je třeba tomu dát vhodný výraz. Rozšiřujte jeho původní fotografie v různých velikostech. Vydala: Foto Ludmila Dandová, Praha-Žižkov, Jakoubkova 3.

Maritain o svobodě

Známý filosof a dnes velvyslanec francouzské vlády u Vatikánu, J. Maritain, pronesl ori ostatě francouzského národního svátku, 14. července, řeč, v níž dešťnoval opět křesťanský pojem svobody.

Je jenom jeden naprosto základní problém, jenž se nám Francouzům klade, totiž smíření našich dvou tradic, tradice Francie, jakožto hlasatelky Evangelia a tradice Francie, hlasatelky práv lidských. Tyto dvě tradice jsou symbolisovány našimi dvěma národními svátky: svátkem Panny Orleánské a 14. červencem. V hlubinách naší národní duše jsme se již dali na pochod k tomuto smíření. Je jasné, že svět očekává více, než kdy jindy poselství Francie. Toto poselství má odpovědětli na otázku, co bude civilisace zítra, co bude svoboda zítra. Pojem svobody může býti na př. ten, že jednotlivec je takřka bohem, jenž může činiti vše, co se mu líbí, ovšem pod tou podmínkou, že nepřekáží druhým, činili také tak. Ale člověk nečiní skoro nikdy, co se mu líbí a činí-li to, utiskuje obyčejně nejslabší a nejubožejší.

Pak je pojem svobody, v níž je jednotlivec asi jako včela, která se může spontánně oddati práci v úle a tak uskutečniti své poslání ve skupině a skrze ni. A tím trošičku zasahovati do dějin světa. Avšak, kdyby člověk mohl pouze přetvořovati svět bez přetváření své duše, zůstává by nešťasten a nespokojen. Je-li pravda, že civilisace, do níž vcházíme, je civilisací mas, a že zároveň je nebezpečí, že přestane být civilisací, nebude-li civilisací osoby, následuje z toho, že lidé dnešní očekávající poselství Francie, očekávají nové pojetí svobody, které zachrání to, co bylo pravdivého v obou ostatních a která ukáže, jak osoba, hledající svou vnitřní svobodu ze zotročení nevědomostí a egoismu a společenství, hledající svou svobodu ze zotročení přírody a dějin, potřebují jedna druhou a jsou obsaženy jedna v druhé. Mám za to, že není nevhodné, zdržeti se krátičko u těchto myšlenek zde nedaleko Vatikánského Města, odkud bez ustání tyto tak vznešené a tak vážné nauky o základech civilisace a lidské důstojnosti jsou prohlašovány Jeho Svatostí Piem XII.

Doslov: I my máme dvě podobné tradice, o nichž mluví Maritain u Francouzů. I my máme tradici křesťanskou, tradici cyrilo-metodějskou a svatováclavskou a vedle ní husitsko-bratrskou, havlíčkovsko-masarykovskou tradici humanitní. Podaří-li se nám je sjednotit, můžeme světu přinést stejné poselství, které očekává od Francie, podaří-li se nám sjednotit duši a ducha, srdce a rozum, praktickou trochu krátkodechou humanitu se smyslem pro křesťanské tajemství, jak nám jej zosobňují naši světci.

Také pohraničí

Pod dojmem krásného článku ministra školství dr. J. Stránského o významu našich červencových svátků tvrdí naše předešlé číslo, obrací se jeden prostý lidický katecheta naším prostřednictvím na ně, aby mu vysvětlili své trapné zkušenosti z pohraničí:

Případ z června 1946. Na pětitřídní škole v D., když děti měly přijít k velikonoční svaté zpovědi k níž byli pozváni velmi vzdálení dva čeští kněží (bylo to v sobotu odpoledne, když děti měly prázdno) správce školy na rozkaz místního národního výboru nařídil dětem sběr starých plechovek. Když děti hlásily, že mají sv. zpověď, odpověděl jim třídní učitel, že »stát je přednější!« — To je v pohraničí, kde nemáme českých kněží a kde se duchovně tak těžko pracuje a vychovává. Pane ministře, ve jménu Božím a jménem našich ubohých českých dětí, prosím Vás, račte použít svým slovem v jejich oficiálních časopisech alespoň o stupínci hodnot (pisatel myslí onoho učitele). V. K., t. č. Plzeň.

Dachau

Leon de Coninck S. J.

(Pokračování.)

Jestliže nedostatek vnitřního života přirozeného, nedostatek mlčelivého přemýšlení je velmi škodlivou slabinou moderního apoštolátu, je tím osudnější a škodlivější ještě tím, že způsobuje nedostatek vnitřního života nadpřirozeného. Nekonali jsme podrobné šetření u všech kněží o tom, zda je jim snadno nebo nesnadno žíti životem kontemplativním. Zdálo se, že toho není vůbec potřeba, protože to bylo jaksi zřejmé na první pohled. Naše výměny názorů se však úplně shodovaly — bylo tam několik rektorů seminářů: u velkého počtu duchovních ať světských nebo řádových, nedostatek přemýšlivé práce přecházel v nedostatek vnitřního života v náboženském smyslu tohoto slova. Velmi mnoho vnější činnosti, mnoho iniciativy různého druhu, málo zahálejících nebo apatických, ale velmi málo těch, kteří měli vnitřní praktické přesvědčení, že nejdůležitější věcí pro moderního apoštola jest být pevně spojen s Bohem. Je rozšířeno mínění, že horlivost pozůstává v tom, abychom pomáhali bližnímu, ale také, abychom přispěchali na pomoc Spasiteli. Někdy vzniká dojem, že se chceme postavit na jeho místo, požadujíce jej ovšem za požehnání k tomu.

Setkáváme se s jakýmsi přeceňováním lidského úsilí, jakýmsi apoštolským racionalismem a naturalismem. To však je skutečná katastrofa pro duchovní znovuzískání světa. »Vykoupení« přece je v prvé řadě přineseni, udržení a rozvoj stavu milosti, synovství Božího. Jaké lidské úsilí, jaká organisace a jaké lidské vynalézání může k tomu dospět? My na to příliš zapomínáme. Stáváme se také obětí strašné industrialisace naší doby. Čeho nedosáhlo lidské úsilí? A tak instinktivně a neuvědomujíce si toho, dávají se lidé apoštolští po stopách všech ostatních a výsledkem toho je přebujení vnějšího života na škodu života vnitřního. Nikdy jsem tam nikoho neslyšel doporučovati pasivitu nebo lenivý mysticismus, ale všichni jsme svorně nařikali nad duchovním minimalismem, jehož jsme byli svědky velmi často. A přece jedno, zdá se, je jasné. Svět bez Boha potřebuje duši, které se tomuto světu dávají plně, které do něho vnikají a spojují se s ním co nejtěsněji, jsouce při tom skrz naskrz proniknuty Bohem. Řekl bych, že tomuto nemocnému světu je třeba naočkovati duchovní serum, složené z apoštolských duší, rozhodnutých působiti láskou naň a v něm a přece skrz naskrz plných Boha. Kdokoli chce působit v životě činném, musí vážně a pořádně žít z kontemplace. To je absolutní nutnost. Jedním slovem: moderní apoštolát žádá apoštoly žijící intensivním životem jak přirozeným tak nadpřirozeným.

II.

Jiný bod, ve kterém jsme se úplně shodovali, byl tento: Je nutno, aby kněz pěstoval v sobě celý soubor přirozených vlastností. Důvod toho je zřejmý: Svět pociťuje vzhledem k Bohu a Božím věcem odpor nebo chladnou lhostejnost. My jsme přinášitelé Božího poselství. Chceme-li býti přijati, je v prvé řadě nutno, aby naše osoba byla přijatelná. Je třeba, abychom byli »persona grata«. Pod tou podmínkou smíříme opět lidi s náboženstvím.

Jak toho dosáhnouti? Sv. Ignác odpovídal svou radou, že mámě vstoupit jejich dveřmi a vyjíti svými. Je třeba, abychom byli lidmi, kterých si svět váží. A to předpokládá lidskou kulturu. Nejdřív to bude kultura technická. Je třeba trochu rozumět zaměstnání, kterým se zabývají ti, které chceme získat. Je třeba míti aspoň jakési zdání o různých živnostech a povoláních. Je zřejmé, že na př. zemědělci bude málo imponovat kněz, jenž nemá ani zdání o zemědělské práci a jenž neprojeví vůbec žádný zájem o práci na polích. Kromě toho je dost mravních a náboženských problémů, které vůbec nepochopíme ani nerozřešíme, nejsme-li trochu seznámeni s odborným zaměstnáním. Lidské prostředí může proniknout jen ten, kdo mu rozumí. To jest pravý důvod správnosti rčení, že každý má být apoštolován sobě podobným, to znamená, dělníkdělníkem, učenec učencem.

2. Je třeba rozuměti aspoň trochu hlavním proudům myšlení. Je úžasné, uvědomíme-li si, jak nejnesrozumitelnější filosofie často pronikají do života nejprostších lidí. Je mnoho a mnoho těch, kterým je úplně neznámo z Nietscheho i jeho jméno a kteří jsou takřka přesto prosyceni jeho ideami. Bude tedy dobře, aby kněz, jenž po příkladu Ježíšově má dobře vědětí »co jest v člověku«, znal vše, co je pramenem různých mentalit, které má pochopiti, svésti na správné cesty a vésti dále.

K tomu je třeba celé humanistické kultury: literatury, umění, dějin. A nemůže to být pouhý přepych nebo jakýsi druh příjemného vyplnění času. I to má ovšem již svoji cenu, avšak je stále zřejmější, že jedině pravý humanista je schopen úplně pochopiti člověka své doby. Není příznačné, že vzdělání středoškolské se soustřeďuje stále víc a více na dějiny? Není příznačné ono rozšíření dějepisných studií? A v umění i v literatuře je zajímavé konstatovati, jak kritika přestala se zabývati pouze stránkou formální, a jak ukazuje více a více, že umění jsou zjevovateli člověka, ba právě vlastních hlubin člověka. Kdybychom zanedbávali humanismus, těžko bychom pochopili člověka, jejž chceme získati Kristu. Stáli bychom stále před »člověkem, tvorem neznámým« a následkem toho nepochopeným a nepoddajným.

Především ovšem je to celý soubor mravních vlastností, které nás činí opravdu »lidskými«. Je mnoho kněží, kteří jsou pouze »nadpřirození«.

Napřed však třeba býti srdečným, ochotným, velkorysým, společenským, třeba být člověkem, ne pouze »farářem«. Je třeba míti schopnost chápati druhé, míti onen dar sympatie, jímž se honosil svatý Pavel. Je třeba pochopiti lidské radosti, lidské žalosti, lidské starosti. Pochopiti, neznamená schvalovati a prohlašovati za nedotknutelné. Posměvačnost nebo sarkasmus jsou zbraně málo doporučitelné. Svatý Pavel nekáral Korintany pro jejich sportovní »fanouškovství«, využil je a vyvodil z něho pro ně podivuhodné lekce.

Děkovali jsme jednomyslně Bohu za to, že nás přivedl v Dachau k životu proletářů. Tvrdý život v nelidských podmínkách, jaký jsme vedli, nám umožnil prožívati všechny duchovní problémy, s kterými se setkávají miliony lidí za podobných okolností. Pracovati za mzdu neodpovídající namaze, pracovati více než dovolují síly a méně než by toho žádaly schopnosti; pracovati bez nejmenšího zájmu na práci pro nenáviděné pány pod brutálním dohledem: to vše nesmírně usnadňuje, chcete-li, křesťanský život heroický, ale stejně nesmírně znesnadňuje křesťanský život normální. Jak mnoho by kněz získal, kdyby se mohl konkretně svou osobní zkušeností vžíti do životních podmínek těch, jimž chce hlásat evangelium. Jak mnoho věcí by řekal jinak!

Nikdy jsem nezačínal sám od sebe náboženskou rozmluvu s nádechem osobním a přece jsem jich měl mnoho s vězni, kteří přicházeli spontánně ne diskutovat, nýbrž informovat se. Snažil jsem se, abych se k nim choval se vší vlídností a upřímností, které má kněz míti při svých stycích s bližním. Zajímal jsem se o jejich minulost, jejich blízké, jejich zaměstnaní; tento zájem, jenž jsem skutečně měl, vedl pak k navazání spojení. Dal jsem si vypravovati o věcech, pro které oni byli nadšení. Oni pak se sami začali rychle zajímati o věci, které zajímaly mě a které v základě ani je nikdy nepřestaly zajímat. Viděli, že my, kněží, nejsme »zasmušilí kreténi« — promiňte hrubou familiaritu tohoto výrazu, za jaké nás ráda vydávala lidová polemika, že jsme byli prostě lidé s názory uslechtilými a nezištnými, kteří kráčí ovšem s hlavou v oblacích, ale nohama solidně na zemi, se srdcem plným pochopením pro vše, co má život lidský ušlechtilého, bolestného, dobrého i tragického. To, že nás viděli prostě a ušlechtile »lidmi«, je přivábilo k našemu kněžství. Toto poučení je třeba si zapamatovati.

(Pokračování.)

Třiny či muži?

Když čtete v breviři pověstné lekce druhého nokturna které často přivádějí z míry profesionální historiky, setkáte se v těch krátkých životopisech svatých zřídka s titulem heros — hrdina. To my jsme dnes v jeho rozdělování mnohem štědřejší. Ale jednomu světci se tam tento čestný název přece dává: Vincenci z Pauly. »Heros božské lásky, jenž se co nejlépe zasloužil o každou kategorii lidí — od králů až po galejníky a padlé ženy. — Ve výpočtu jeho ctností je také jedna: sibi semper constans. Nevím, jak byste to přeložili. Trochu se to blíží tomu, co tak často slýcháváme hlavně v různých oficiálních chvalořečích: věrný sobě. Já ovšem v té věrnosti sobě cítím takovou tu naši nabubřelost, chvástavost, která si říká: My jsme my! která proto má jen posměch pro modlitbu a vůbec pro celý křesťanský nadpřirozený svět. Nejkřiklavěji a nejprotivněji se to ukázalo asi tak 21. září 1938, když v jednom našem velkém deníku napsali: »Bez naší vůle nespadne ani vlas s hlavy naší.« A tak to sice semper constans asi znamená: vždycky stejný, poctivě se držící poctivých zásad člověk nemluvící jednou tak a po druhé tak, člověk, na kterého se lze spolehnout. Opak toho, co nazval sám Kristus Pán kdysi třtinu větrem se klátící.

Musíme si přiznat, že máme mnoho třtin a málo Vincenců. A bylo by jich třeba více, chceme-li podstatně přispět k obrodě národa, k obrodě vzájemné důvěry mezi sebou, chceme-li vrátit slovům jejich původní smysl. Kdo chce být vůdcem, katolickým vůdcem, a ne také jen politickým lovcem kariér nemůže být hned bouřlivým opozičníkem a hned zas loyálním chvalořečníkem předsedů stran, ne krotitelem studentů a pak zas demagogickým jejich veleběitelem. Říkno vám, že se to jinak nedá dělat, že to jinak nikam nedotáhnem. Jsou to krátkozraké argumenty i čistě politické. Vždyť lidé nemají tak krátkou paměť, a ostatně se již někdo postará o to aby jim to připomněl. Rozhodující je jen jedno: Buď jsme křesťané anebo ne. Buď jsme jiní než druzí, anebo ne. Na duchovní pouští — a náš národní život není z velké, velké většiny nic jiného — se nedosáhne pranic polovičatostmi. Je třeba jíti na hlubinu, je třeba všecko dáti v sázku, chceme-li zvítězit a všecko získat. ak.

K týdnu dětské radosti

Ministerstvo informací v dohodě s ministerstvem školství vydává pro osvětové pracovníky čtrnáctidenník »Hovory k lidu«, v nichž jim skýtá látku k promluvám pro lid při státně politické výchově. V čís. 14, str. 6—8, je článek Dítě k týdnu dětské radosti. Náměť i určení vyžadují zajisté vážnosti, a tu nutno v tomto článečku radostné uznat. Než v zájmu věcnosti a pravdivosti, která náleží osvětovému pracovníku, nutno také upozornit na omyly.

V článku se praví: »Církev sice viděla v dětech boží dar, ale když chudým tohoto světa mřely děti z hladu, uměla je jen důstojně pochovat. Nedovedla vzkřiknout na mocné tohoto světa, že i chudé dítě je dítě národa a státu a že se péče o ně nesmí přesunout jen na rodinu. Je pravda, že církevní instituce vyvíjely někdy účtyhodnou charitativní péči o sirotky a děti nedužívé, ale to byla všechno kapka vody na palčivou žízeň«.

Když Církev pracuje, vytýká se ji, že nekřičí, když křičí, vytýká se ji, že nepracuje. Nevím sice, proč měla Církev křičet na středověký stát, který vůbec nebyl schopen organisovat sociální péči; proč měla křičet, když sama vidí ve státním úřadování jen poslední pomoc a naopak chce, aby péči o člověka nesla křesťanská láska a včele lidské srdce, nikoliv úřední šiml. Leč díky Bohu, zde Církev i pracovala i křičela. Církevní Otcové (na př. Jan Chrysostom) uměli i v této věci říci pádná slova! Když mocní tohoto světa brali do rukou meč, připomínala jim Církev, že bere je především na ochranu chudých, vdov a sirotků. Králům ukládala otcovskou povinnost především vůči těmto potřebným. Ale Církev především pracovala. A nebyla to jen ona »někdy účtyhodná charitativní péče« (k jejímuž ocenění bychom doporučovali knihu Vaškovu, Dějiny katolické charity), nebylo to »už jen řešení případů«, jak se praví v článku. Kolik vzniklo již ve středověku řeholních společností, které se věnovaly výchově mládeže! Jesuité, somaskini, piaristé školští bratří, voršilky, anglické panny a jiné řády, pak všichni misionáři) a tak pracovaly »profylakticky«. Kolik lidí tu věnovalo celý svůj život tomuto úkolu!

Proto zní velmi podivně další tvrzení: »Teprve v XIX století přibývalo dobrodinců, dobročinných korporací, kteří začali projevovat systematickou péči o dítě«. — Devatenácté století? Není to nejčernější století v dějinách dítěte? Tyto dobročinné korporace že přinesly obrat? Devatenácté století a dvacáté teprve viděly umírat děti hladem! Před tím, v křesťanské společnosti, to bylo nemyslitelné! O dobročinných korporacích XIX. století se vyslovil Marx i Engels mnohem zdrženlivěji (srv. Komunistický manifest, díl III.!). A přesto, že mnoho z nich bylo zase původu křesťanského, ani Lev XIII. v nich neviděl »systematickou« a hlavně ne dostatečnou péči o dítě.

Ovšem, co je mnohem důležitější, že Církev musí vzkřiknout v zájmu dítěte dnes na mocné tohoto světa. Hájí důsledné nerozlučnost a skutečnou posvátnost manželského svazku, hájí práva nenarozených a stíhá exkomunicí potratářské praktiky, hije se za nejlepší, t. j. náboženskou výchovu dětí, státu připomíná čím je povinen v ochraně dítěte a rodiny, i odkazuje jej do správných mezí, žádá veřejnou i soukromou mravnost a bojuje proti jaxnosti. K tomu bychom mohli vřele odporučit osvětovým pracovníkům encykliku Pia XII. o dětech, Pia XI. o čistém manželství a o křesťanské výchově mládeže. Pokud se pak činnosti katolické Církve u nás týká, dobře by jim informacemi posloužil časopis Charita. Josef Zvěřina.

Byl papež Pius XI. zavražděn?

(Původní článek SIF.)

Zpráva francouzského svědka.

Jistá agentura rozšířila nedávno podivnou pověst. Podle výroků nějakého anonymního informátora tvrdí že Mussolini, obávaje se projevu, který papež chystal na 12. února 1939, výročí své korunovace, dal papeže v noci zavraždit ošetřujícím lékařem, a to jakousi injekcí. Lékařem tím že nebyl nikdo jiný nežli dr. Petacci otec Klárky, jež byla milenkou Ducelio.

Nuže, stalo se, že já, starý Říman a znalec vatikánských otázek, dlel jsem ve Věčném městě právě ve chvíli smrti Pia XI. Sám jsem tehdy chodil posvátným palácem: hovořil jsem s lidmi z nejbližšího kruhu zesnulého papeže; zamyslil jsem se v prázdném chrámu svatopetrským pomořeném ve stíny, před jeho mrtvým tělem vzezření šafránově žlutého a popelavého na vysokém, honosném katafalku. Snad nebude zbytečné, když uveřejním, co jsem osobně a opravdově viděl a slyšel. Nechť čtenář posoudí sám.

Naskytají se dvě otázky a nic více, týkající se »zavraždění« Pia XI: Měl Duce zájem na tom, aby zavraždil papeže? A v případě kladném, měl morální a materiální možnosti, aby mohl svůj záměr uskutečnit?

Nejdříve si doplňme zprávu onoho anonyma. Ano, Pius XI. měl promluvit 12. února u svatého Petra mělo se tak státi před italskými biskupy, kteří byli k tomu zvlášť svoláni, aby se bezpochyby pojednalo o vzrůstající proticírkevní činnosti Ducelio následkem snahy o větší shodu s mentalitou nacismu. Ale mělo se tak státi také proto, aby se vůdcům Osy navrhlo shromáždění odzbrojovací konference (ostatně bez velkých ilusí, ale na výslovnou žádost francouzské vlády, kterou papeží tlumočil kardinál Verdier s datem 30. lednal. A maje před sebou tyto úkoly, zaprosil papež dne 10. února svého lékaře: »Doktore, doktore, dokažte ahvch žil do dvanáctého. Já v ten den musím mluvit o věcech tak důležitých . . .«

Že Mussolini tyto úmysly aspoň povšechné znal, je jisté: mluvilo se o nich v jistých střediscích Vatikánu a OVRA mu jistě přinesla nejakou zprávu od Begniniho, takže by ani nebylo bývalo třeba prohlašovat za informátora dra Petacciho. Že Mussoliniho plány papežovy popudily je ještě jistější. Že ho napadla myšlenka na vraždu, není nepravděpodobné, ale že by ji byl vzal vážně, je skutečně absurdní: absurdní proto, že kromě obtíží o kterých se hned zmíníme, znamenalo by velmi znepokojující riziko konklave v němž fašistická vláda nemohla očekávat nic než ztráty: vždyť »korunním princem« byl ve skutečnosti kardinál Pacelli, o němž se dobře vědělo, že je odpůrcem fašistického pohanství správě jako panující papež sám, ale že kromě toho je mnohými vztahy vázán ke třem demokracím západu, jmenovitě k Francouzům. A věru nikdo nezapomněl na »dlouhý obličej«, který dne 2. března dělal ubohý velvyslanec Mussoliniho na terase maršála konklave při proklamaci následníka Pia XI.

Nicméně připusťme, že by se byl Mussolini takovým činem zabýval: jeho uskutečnění by bylo narazilo na mnohé nemožnosti. Neide o to, aby byl obhajován dr. Petacci: vím, že mezi jeho rodinou a Mussolinim bylo dosti málo čestných piklů. Ale lze si těžko představiti tohoto otce, i když trochu speciálního, že by měl aspoň nejmenší dávku odvahy, kterou vyžaduje úloha vraha.

Ale připusťme i to, nesmíme však zapomínat, že papež měl ve skutečnosti za ošetřujícího lékaře doktora Milaniho, jenž si přibral, chléje nemocnému co nejlépe posloužiti, odborníka Žida. Kdyby se trvalo na obvinění doktora Petacciho, bylo by třeba do toho zaplést dvacet vatikánských lékařů. A to je příliš mnoho.

Dodávám že zrádný patrici, který podle anonymní zprávy bloudil v chodbách Vatikánu a dal nemocnému smrtelnou injekci kolem druhé hodiny ráno, byl by musil být ihned dopaden. Nikdo se nedostal do bezprostřední blízkosti nemocného, ani jeho sestra dona Kamila. Ošetřovalo ho pět bratrů-laiků z jeho domácího služebnictva, a ti všichni mu byli oddáni synovskou láskou, a bez ustání bděl u něho také šéf ošetřovatelů bratr Durchschein člen Milosrdných bratří. Nutno říci, že atentát byl prakticky neproveditelný.

Skutečnost je prostší. Pius XI. byl doslova vyčerpán. Cítě se slab, zmenšil počet audiencí, které přijímal v lůžku od 9. února, aby si tak uchoval více síly pro den 12. února. Tu možno opakovali slova která pronesl kardinál Pacelli již v krisi roku 1937: »Papeži je 80 let, a to je, co nás zneklidňuje.« Zneklidnění takové bylo tím oprávněnější v únoru 1939, ježto Pius XI. byl po celý svůj život dříč a své poslední síly vyčerpal nočním studiem své řeči závěrečné.

Aspoň se zdá, že zemřel slabostí srdce jak si vždycky papežovu smrt představoval: v plné práci, v několika hodinách, bez dlouhého a pomalého zapadání a zanechávaje rázem místo pro svého nástupce, který by ihned bez přerušení převzal papežské dílo v témž duchu v témž smyslu a pro universální ochranu těchže svobod.

Charles Pichon.

Přitažlivost přírodních věd

Miloš Matula.

V nejtěžších dobách válečných, kdy se smyčka censury stále více utahovala nad každým »projevem mínění«, kdy nám okupanti zakazovali a odstraňovali knihy nejlepších spisovatelů, byl mezi čtenářstvem veliký zájem o knihy populárně-vědecké, kde bez úlmy vědecké hodnoty dovedl autor pokud jen to bylo možno, i neodborníku zpřístupniti poznatky moderní vědy a objasniti, oč jde v problemech posud nerozřešených. Tato četba nahrazovala do jisté míry beletrii, tak těžce pronásledovanou okupanty. Dovedla to, poněvadž se zajímavostí a postrosti bliží mnohdy takový spis o vědecké otázce napínavé novele či románu. Byla však i jiná příčina tohoto čtenářského zájmu. Ve dnech, kdy člověk cítil tak bezprostředně svou nepatrnost, nicotnost sebe slavnějšího života jednotlivcova, tísnily nás více než jindy osudové otázky lidského pokolení, otázky smyslu života jednotlivcova i lidského bytí na této zemi vůbec. A vědy, zejména vědy přírodní, byť zdánlivě jindy tak odlehlé jako astronomie, nebo zoologie, botanika, biologie, každá uměla něco k těmto otázkám odpovědět nebo aspoň dát námět k přemýšlení.

Dýchá se nám díky Bohu, daleko volněji ale oboží význam a spolu s nimi obliba populárně-vědeckých knih nepominuly. Je jisto, že na příklad nedávno vyšlá *Dr. Františka Běhounka* »Cesta za objevem« bude míti tuto oblibu, neboť má napinavost vskutku románovou, od prostých začátků, kde čtenáře uvědomuje, jak problem vyrostl, až k celé jeho složitosti a vyřízení — ne konečném. Lze to připsat přímo beletristické dovednosti autorově, jak dosáhl silné, opravdu románové gradace, a s románovými episodami možno srovnati jeho zábavné příběhy o jednotlivých badatelích (jako Piccardovi a j.). A kniha vyznívá ozvukem jen částečně odhalených tajemství vesmírových hlubin, jako román, který v čtenáři budí touhu znáti nějaké pokračování, nový rozvoj a zápletku dané látky. Budou tedy tato díla, jejichž jediný příklad byl uveden nacházeti stále vděčné čtenáře.

Poskytujíce pravou estetickou rozkoš, jsou takové knihy zároveň základnou k smělým vzletům filosofické a básnické myšlenky. Víme, co znamenalo studium moderních přírodních věd pro dílo našeho Otakara Březiny. Možno však uvésti doklady na příklad i z literatury ruské. Kdo jen četl některé z nejnádhernějších básní znamenitého lyrika starší doby Afanasije Afanasjeviče Feta, poznal už z nich, že se v nich snoubí s krásou a hutností výrazu, jemnosti cítění a hloubkou myšlenky dosti důkladná znalost astronomie a jejich poznatků o stavbě vesmíru. Když se pak zaboříte do četby jeho rozsáhlých a rozkošných »Vzpomínek« (pro jejichž důkladné prostudování by ovšem čtenář potřeboval tolik klidu času a životní pohody, jako měl jejich autor k jejich sepsání), dozví se, že Fet skutečně přímo u jednoho vynikajícího profesora brał pravé hodiny z astronomie. A tak prý ho tento pan profesor zaujal svými krásnými výklady astronomickými, tak prý ho otravovala profesorova žena svými básnickými výtvory.

Nemusí ovšem býti člověk ani básníkem či filosofem, aby ho přírodní vědy uvedly k filosofickým meditacím. Nádhera a závratnost makrokosmu, jak ji zjevuje astronomie, krása a propastná hrůza tajemství mikrokosmu, jež odhaluje moderní fysika, biologické podivuhodnosti v botanice, zoologii, pestré, až dlouhodobé děje geologické — vše vede k přemýšlení: co je člověk na této zemi čím je tato země ve vesmíru, co je podstatou člověka vůbec, kdo vytvořil a řídí světový pořádek. Vedou tyto úvahy, pokud spočívají na vrcholných moderní vědy, k Bohu. Soudíc podle dnešního stavu vědy daleko více ano, než ne. Ale nejen důsledky, k nimž vede rozbor podaných fakt, nás nutí moderní věda myslit na Boha. Nelze ne aspoň zbavit tohoto dojmu; aniž by to bylo potřebí dokazovati cítíme, až instinktivně že by bez tohoto nejvyššího vládce byl vesmír něčím strašlivým, prázdným, děsivým, lidská nicotnost opravdu něčím zoufalým, bezútěšným. »Stvořil pak Bůh člověka k obrazu a podobenství svému« (Gen. I. 26) a všechna fysická nepatrnost člověkova nenutí k pesisimismu, uvědomíme-li si, že je jiskra Boží v lidském duchu, že jím souvisíme bezprostředně s Bohem, jsouce svým duchem jeho obrazem a nejvyšším dílem. Jak jsme fysicky naprosto slabí a bezvýznamní vůči mohutnosti vesmíru, tak je přece něco vznešeného a přímo božského v tom, že snad jedini ve vesmíru jsme schopni nazírati jeho velikost a pronikati do hloubi všech jeho záhada Tak to chápal i vzpomenutý už Fet.

Je skorem nebezpečí, že přírodní věda může přimětí k podceňování jednak věd tak zvaných duchových, jednak zejména k pohrdání uměním a uměleckým tvořením. Tento vliv měla zejména na některé estetiky ruské. Bylo by to však nesprávné. Umění, a to nejen umění výtvarná, nebrž i poesie nejsou vymělkovaným plodem přílíš vybujelé kultury nejsou ničím papírovým, neživotným, protipřírodním. Hledání nebo vytváření krásy je úplně v souladu s pochopením pro přírodu a přímo s jejím děním. Vladimir Solovjev měl za to, že příroda vědomě tvoří krásu, ve světě rostlinném i živočišném, za účelv přímo estetickými. Pravěké kresby na stěnách jeskyň jihofrancouzských a španělských jsou důkazem, že umělecké tvoření je člověku tak vlastní, tak přirozené, jako dech, přijímání potravy, pud sebezáchovy a zachování rodu že však je ještě něčím více. Nemajíc přímého užitkového cíle, je opět dokladem duchovní stránky lidské bytosti, božské jiskry v člověku.

Jestliže kdy prospěje básníkovi, je-li aspoň poněkud zasvěcen vědou do tajemství přírody, nemůže být jeho tvorba přírodovědcem zatlačena nebo dokonce nahrazena. Umění i věda mají své oprávnění a stejnou důležitost pro poznání světa a to nejen jeho složení a podstaty, nýbrž i jeho krásy.

A jako strhne čtenáře — dnes, v době tak závratných objevů, jako třeba v oboru atomické skladby, snad více než jindy — kniha populárně-vědecká tak se jistě zase rád obrátí i ke sbírce básní, k rozmarů k literárně-filosofické essayi. Zdá se býti téměř nemožné, aby člověk poučený přírodní vědou mající při tom také smysl pro krásu byl na příklad nacionálním šovinistou. Jestliže se u některých národů přece takové zjevy vyskytovaly a patrně ještě vyskytují, je to už vskutku důkazem bezradějné slepoty, kterou byli tito lidé z dopuštění Božího postiženi.

Slavnost benediktinů

V neděli 28. července byl slavnostně posvěcen nový opat kláštera Na Slovanech ndp. Maurus Verzich. Protože emauzský klášter a kostel jsou prozatím v takovém stavu že nejsou způsobilé pro větší shromáždění, konala se benedikce v opatském kostele benediktinů břevnovských u sv. Markéty. Obřady vykonal při pontifikální mši svaté J. Exc. papežský internuncius Mons. Ritter za asistence a přítomnosti zástupců všech benediktinských klášterů z Čech a Moravy. Funkci asistujících opatů převzali ndp. A. Kotyza z Rajhradu a ndp. Dr. B. Jarolímek ze Strahova. Byli přítomni matka a nejbližší příbuzní nového opata, zástupci ministerstev zahraničí a školství, světského kleru i řádů. Společnosti pro opětné vybudování Emauz a j. v. Po mši sv. vyjádřil opat Verzich svou radost a vděčnost nad tím, že mohl od téhož světitele přijmout tak kněžské svěcení před lety, tak i dnešní benedikci.

V obsáhlém a velmi otevřeném projevu k poctivaným hostům vyslovil břevnovský konv. převor P. A. Opasek radost břevnovského konventu nad tím že se dnešní emauzská slavnost koná v mateřském sídle českých benediktinů a že se postupně uskutečňuje těsná spolupráce našich benediktinských klášterů. Vzpomněl styků významných představitelů českého benediktinství a osobností mu blízkých s Římem, jakož i podpory, kterou Svatý Stolec častokrát prokázal českým klášterům. Zdůraznil zejména nutnost toho, aby se benediktini také u nás projevovali podobně jako jiné duchovní řády jako životný útvar s aktuálním posláním ne jenom jako pouhý zbytek slavnější minulosti, jako nějaká historická památka bez živého obsahu. Principy slavné Řehole sv. Benedikta jsou však stále svěží i v nynější době; je tedy třeba se cele a upřímně vrátit k duchu a zásadám této Řehole, k prostému, starokřesťanskému a prozíravě vyváženému životu modlitby studia a rukodělné práce.« Všechny zdejší benediktinské kláštery hodlají za vzájemné podpory postupně provést svou vnitřní obnovu. Válka a poválečná situace v mnohém znamenají přelom vůči dřívějšku a připraveni nových základů. Vnější činnost benediktinů bude se soustřeďovat spíše k těm úkolům, kde klášter jako kolektiv může zapůsobit s lepším a pronikavějším výsledkem než jednotlivec. Práce mimo klášter nesmí překážet pravidelnosti pospolitého řeholního života a slavné benediktinské liturgii. Bude trvat delší dobu, než bude možno tyto zásady uskutečnit, ale začátek je již učiněn. Pomoc církevní hierarchie, duchovenstva i laických věřících je nutná a žádoucí aby kláštery mohly opravdu něco znamenat pro náboženský život u nás.

Účastníci krásné slavnosti se dozvěděli, že nový opat si zvolil za heslo z liturgických textů svátku sv. Jana Křtitele, kdy byla oznámeno jeho povýšení k opatské důstojnosti: Parare vias Eius, Připravovat Jeho cesty. Je jistě vřelé přání českých katolíků, aby mu bylo dopřáno plně uskutečňovat tato programová slova. lč

K rozlukovému zákonu

V »Lidové demokracii« ze dne 19. VII. 1948 byl článek »Upevnění rodiny v Sovětech«, zabývající se novější rodinnou politikou SSSR. Zákonem ze 8. VII. 1944 byla v SSSR značně omezena původní revoluční prakse »volné lásky« toliž snadná možnost rozluky manželství. Pisatelka uvádí některá ustanovení sovětského manželského práva. Krome jednoduché formy uzavírání manželství, při němž manželka nemusí přijat jméno mužovo, uvádí pisatelka zejména ustanovení o tom, že rozlukový spor nesmí teď trvati déle než měsíc kdežto dříve stačilo ke zrušení manželství jednostranné prohlášení jednoho z manželů; že alimentační příspěvky jsou poměrně vyšší než u nás a strhují se otci přímo ze mzdy. Za kaz sovětského zákonodárství označuje pisatelka právem snadnější možnost manželské rozluky u mladých lidí u nichž se bere v úvahu možnost »omylů mládí«.

O populační politice v SSSR se dovídáme z článku, že vdaná matka tam dostává podporu na třetí a každé další dítě. Nemanželská matka a dítě mají nároky na podporu pouze vůči státu, neboť na rozdíl od našeho práva le v SSSR zakázáno pátrat po otci nemanželského dítěte a nutit jej ke splnění alimentační povinnosti.

S uznáním se také zdůrazňuje, že se dnes v SSSR vychovávají budoucí rodiče v kursech. Dědické právo, které pamatuje na ženu a děti, je podle pisatelky uskutečněním přikázání »Cti otce svého a maktu svou«. (?)

Skutečnosti v článku uváděné svědčí skutečně o tom, že SSSR se po této stránce poněkud přibližil křesťanskému ideálu rodiny po špatných zkušenostech s volnou láskou.

Na konci tomoto informativního článku však s údivem čteme, že pisatelka doporučuje sovětské manželské právo za vzor pro novelisaci našeho manželského práva. Nemůžeme očekávati od poslankyně lidové strany, která se prohlašuje za křesťanskou, že by usilovala o jinou reformu než takovou, která by znamenala ztížení, ne-li vyloučení naší dosavadní rozlukové nrakse. S výjimkou přísnějšího ustanovení o alimentační povinnosti jsou však všechna ustanovení sovětského práva v článku uváděná mnohem nepříznivější pevnosti rodiny než naše právo včetně osvětlené rozlukové novely. Ani skutečnost, že v SSSR se pořádají kursy pro výchovu budoucích rodičů nejsou zjevem příznivým, neboť nutnost takových kursů svědčí o úpadku života v rodinách. Nejlepší výchova budoucích rodičů je okolnost že se narodili a vyrostli ve spořádané rodině.

Křesťan, jenž zná naše československé právo aspoň tak dobře jako sovětské, by nemohl z hlediska svého náboženského přesvědčení považovati sovětské právo za vzor pro novelisaci našeho manželského zákonodárství. Není možno žádati ani od právníka podrobnou znalost všech zákonů. Lid v demokratickém státě má však právo žádat od svých zvolených zástupců, aby znali alesnoň ty zákony, které potřebují reformy a jejichž změny si přejí. JUDr. M. S.

Jak si dnes představujeme svatého?

Ve Francii konali letos na jaře anketu o dnešních názorech na svatost, o tom, jak se v naší situaci, uprostřed dnešního života možno přece svatým stát. Anketu se zúčastnilo asi 400 osob, některé jejich názory budou snad i nás zajímati.

Jak byste definoval svatost?

Být svatým znamená poslouchat minutu za minutou vůli, kterou má Otec vůči nám, je to řada souhlasných »ano« na nespočetná vábení milosti («Otče, hle, přicházím, abych činil Tvou vůli»).

Mám-li to vyjádřit obrazně, řekl bych, že je to stoupání, avšak stoupání seřetězené s Kristem a mými bratry, jedněmi, kteří jsou výše a kteří nás přitahují, druhými, kteří jsou níže a které třeba přitahovat. Myslím, že tato odpověď musí nutně předcházeti, mám-li odpovědět na otázku předcházející:

Proč cítíte, že vám mnoho schází k tomu, abyste byl svatý a za jakých okolností?

Pokaždé, když místo, abych řekl »ano«, říkám »ne«. Je to neuvěřitelný počet malých zbabělostí, které se nahromadí za jediný den, aniž to jsou ve vlastním slova smyslu hříchy. Neustále doléhá k našemu sluchu ono slavné »miluješ mne?«: Miluješ mne více nežli tu nebo onu zbytečnou lahůdku, na které si pochutnáváš, více nežli své místo v elektrice, na něž se bezohledně tlačíš, více než malé dovolení, které si dáváš, abys vyjevil své sestře špatnou povahu svého bratra, více než ten neb onen požitek, jejž bys si neměl poprávat? Všecky naše záporné odpovědi na výzvu k větší lásce nám umožňují změřiti, kolik nás toho odděluje od svatosti, takže konec konců by bylo snad možno svatost definovati takto: Přednost, kterou dáváme Bohu před vším ostatním, zkrátka otázka lásky.

Jiná poznámka z ankety o moderní svatosti:

Nečíst noviny může být v dobách demokracie škodlivější pro náboženství, než se nepomodlit růženec. Všecky takové »zbožné osoby« úplně uzavřené do svých pobožností a naprosto nic nevědoucí o problémech naší doby, jsou veřejným nebezpečím.

Kardinál Hlond, primas polský

se ujal na svátek Nanebevstoupení Páně správy diecése varšavské. Varšavské radio přitom vysílalo doprovod: »Po sedmi letech zpustošení dostala varšavská arcidiecése opět svého pastýře. Varšava pozdravuje svého arcibiskupa v této dějinné chvíli, ve které se slučuje Hnězdno, první hlavní město katolického Polska, s Varšavou.« Biskup Szlakowski, jenž byl kapitulním vikářem varšavským od smrti kardinála Kakowského, ošle při této příležitosti: »Jest vůlí Svatého Otce, aby primas polský byl arcibiskupem jak nejstaršího polského hlavního města, tak jeho hlavního města nynějšího. Má to být trvalým symbolem nepřetržitosti slavné křesťanské tradice Polska od jeho obrácení, které se stalo takřka již před tisíci lety. Kéž náš ctihodný arcipastýř vidí, že naše hlavní město, třebaže je chudé, jak na chrámy tak na paláce, je přesto bohaté na víru, stateènost a lásku. Mám radost, že vám mohu před nebem i zemí vydati slavné svědectví, že jste splnili své povinnosti způsobem důstojným. Jakožto kněží a Poláci nesli jste vysoko vztyčenou korouhev naší svaté víry a naší milované otčiny; a vy, věrný lide, stateční obhájci Varšavy, kteří jste nepodlehli násilí, nýbrž hájili jste s hrdinskou stateèností a sebeobětí naši Varšavu, budteť požehnáni! Kéž Bůh našich otců vám to odplatí stonásobně, kéž dá, aby z vaší stateènosti a z vašich obětí vzešla našemu lidu lepší, bohatší a světlejší budoucnost!

Z tónu této řeči je zjevno, že nelze mluvit o žádném stavu útisku nebo pronásledování Církve v Polsku. V poslední době došlo sice ke známému židov. pogromu v Kielcích, k němuž *kardinál Hlond vyslovil svoje mínění, začež ho moskevská »Pravda« nazvala podnécovatelem temného reakčního hnutí, ale ani nad tím není se třeba zvlášť znepokojovat. To už patří k uvedomělé třídní terminologii, které se musí nechat, aby se občas vyboufila.*

FILM

Třída Ad (vhodné pro mládež):

Patnáctiletý kapitán. SSSR. Zfilmovaný román J. Vernea o statečném chlapci, který řídí plachetní loď plující Tichým oceánem a ubrání sebe i spolucestující proti africkým otrokářům. Film, který nás vrátí na chvíli do chlapeckých let. III.

V nouzi nejvyšší. Běžný anglický film o hrdinnosti letců a mužstva záchranných hlídek. III.

Třídy A — filmy pro dospělé bez závad.

Něžné pohlaví. Anglický film ze života ženského vojenského útvaru. Pěkné jsou podány povahy několika dívek obětujících se pro službu své vlasti. Vlastenecký úkol dívky, zvláště v míru, spatřujeme ovšem jinde než v armádě. I.

Třída B — filmy s určitými závadami.

Gentleman bez smokingu. Anglický film s námětem trochu sociálním, ukazující dvě tváře londýnského života. III.

Fernandel akrobatem. Strastiplné putování francouzského šiřitele, kterého horlivost a zřetelènost přivedla do blázince. Francouzský humor, který nás místy unavuje. III.

Třída C — filmy s určitými velkými závadami, pro které nelze je doporučiti.

Rosanna. Film o ženě s dvojím vědomím a dvojím životem. Jedním žije jako jemná a uštěchtilá manželka, po změně vědomí pak prchá z domova k milenci — cikánskému krasavci a rváči. Druhé vědomí je ovšem znázorněno více pro zajímavost než k vyličení tragického osudu. Smíření a Bohem na smrtelném lůžku, samo o sobě krásné, je asi více poplatno italskému kolloritu než vážnému úmyslu autora filmu. II.

Z domova a z ciziny

Přejmenování ulic, které je jedním z průvodních zjevů moderního politického života, bylo v těchto dnech rozhodnuto také v Praze. Pozornost vzbudilo na tom vynechání Churchilla. Je to typicky příklad nedostatku gentlemenství lidí trochu skrčených nebo hysterických. Každý ví, že Churchill je velký bojovník proti Hitlerovi a jeho satelitům, že bez něho by byly asi šly dějiny jinými a patrně smutnějšími cestami, že byl v nejtemnějších letech naší jedinou lidskou nadějí. Tohle mu musí uznat každý, kdo není slepý. A nebylo by nás ubylo, kdybychom mu to byli uznali nějakou tou ulicí i my, na př. Uruquajskou, kterou jsme tak jednou nazvali z nadšení pro jejich fotbalisty. Politické moci bychom mu tím nepřidali, na jeho názory bychom přísahat také nemusili. Ale musíl bychom napřed mít trochu víc klidu a rozvahy, jako vzdělanci a ne jako hysterické ženy. ak.

Letní měsíce přinášejí v naší době pro svědomitého křesťana celý komplex otázek o vztazích mezi odévem, pohledem a mravním řádem. Zatrpklým moralisováním asi mnoho nespravíme. Důležitější je upozornit na hlubší principy. Základní postoj, který mladého křesťana ukládňuje a povznáší, je dán slovy Písma: »A viděl Bůh vše, co byl učinil, a bylo to velmi dobré.« Všecko je stvořeno od Boha — a Bůh je dobrý. — K tomu je však třeba dodati: Krásných a dobrých výtvorů Božích musíme užívati podle vůle Tvůrcovy, jinak jich zneužíváme. Páté poschodí je konec konců od Boha a umění skákati také — přes to se nedoporučuje skákati s pátého poschodí. A. H.

V našem pohraničí pozorujeme mezi novým českým obyvatelstvem vedle různých zjevů méně útěšných také zjev pro křesťana a vlastence radostný: přichází tam na svět hodně dětí. V některých pohraničních městech je to alespoň přímo nápadné. Je to sice věc v podstatě a patrně i v mravních pohnutkách čistě přirozená, ale dnes můžeme považovati za pokrok, když alespoň příroda není falšována opatrnickou zvráceností. Zdravý rodinný život, třebas k němu vedou motivy více vlastenecké, hospodářské nebo citové než v pravém slova smyslu mravní, je jistě lepší přípravou na milost Boží než požívačné sobectví. Pro věřící křesťany, kteří žijí v pohraničí, a nejen tam, z toho plyne vážná odpovědnost, aby se v této obětavosti nedali předstihnouti lidmi, kteří nemají tak pevného základu manželské a rodinné morálky jako oni. Vzorné katolické rodiny, početné a pečlivě vychovávající, zcela proniknuté duchem Kristovým, budou již svým příkladem znamenati velikou misíi v tomto našem misijním území.

A. H.

»Naše vojsko« a »Katolík«. K naší minulé zmínce o podivné dějepisné výchově poskytované našim vojákům v týdeníku »Naše vojsko« nám poslal jeden čtenář toto: Divím se vaší redakci, že vůbec reaguje na kulturně-politické výhonky našeho armádního tisku. Činnost vojenských osvětářů je přece tak známá, že je zcela zbytečné o ní ztrácet slovo a dají-li si ostatní tři strany ve vládě tuto činnost líbit, není věcí vážného náboženského listu začínat tady diskusi. Ani se nebojte, že tato činnost bude moci ovlivnit vojenského ducha armády. Voják snáší tyto výrobky vojenského tisku, jako snáší nechutné výrobky některých vojenských kuchařů, a slouží klidně státu dál. — S. (účastník bojů 5. května).

Před stoletý se narodil Léon Bloy. Rovněž tak před sto lety, totiž 19. září 1846, se zjevila v La Salettě Panna Maria vyzývající k pokání a plačící nad bloudícím lidstvem. Toto zjevení zanechalo nad celým životem Bloyovým zvláštní pečeť — On sám charakterisuje svůj život takto: Mohl jsem se státi světcem a divotvůrcem, stal jsem se pouze spisovatelem a nyní, ve svých osmašedesáti letech, nemám v rukou nic jiného než papír. — Leon Bloy je osobnost příliš komplikovaná, než abychom se mohli odvážiti ji rozebírat a posuzovat. Nelze však popřít, že mnoho lidí poznalo u něho strhující sílu a váše ní vůči, naučilo se u něho oceňovati hodnoty neviditelné. A proto zasluhuje, abychom mu věnovali toto krátkou vzpomínku. A chce-li nám někdo z jeho čtitelů o něm něco napsat, něco v čem zvlášť i k naší době mluví, nechť tak učiní. Je srdečně zván. ak.

Alkoholi nebývat našim nepřítelem, proti němuž by bylo třeba zvlášť úsilovně bojovat. Mladá generace byla takřka samozřejmě střídmá. Poválečné poměry zasáhly i zde rušivě. Pije se zase velmi značně. Na př. v pohraničí. A v Praze. I v Rudém Právu, které jistě není od toho popřát lidem »radostí«, se nedávno kdosi rozčiloval: »Tak jsem na příklad dnes viděl v sedm hodin úplně opilého mladíka vrávorat ulicí na Florenci. — A pak jděte jen v noci vnitřní Prahou. Potkáte tolik »veselých« lidí, až vám zůstane rozum stát. To se podivíte, jak se dovedou lidé bavit.« — Nejsme škarohlídy. Nevěříme, že naše mládež je zkažená a neschopná ideálů. Věříme v účinnost výchovy junácké, neslučitelné s nestřídmostí. Věříme především v účinnost výchovy křesťanské. »Pamatuj, křesťane, na svůj důstojnost.« Nezalemňuj božskou jiskru svého rozumu v sobě pochybnými »požitky«. Svět se na nás dívá, dokažme, že jej neznázlamcme. Pionýrské plány, jimiž se obíráme, může uskutečnit jen generace střízlivá a silná, generace obětavá, dívající se vpřed. ak.

Sloučení časopisů. V lyonské diecési měli tři katolické časopisy, které se nyní všecky sloučily v jeden, jménem »L'Essor« — Vzlet. Lyonský kardinál Gerlier při té příležitosti vydal prohlášení, v němž poukazuje na to, že toto sloučení není znamením úpadku, nýbrž zdravým soustředěním sil, které se jistě projeví daleko větší účinností a přinese mnoho požehnání. — Myslím, že bychom se měli řídit týmiž zásadami, a že bychom tím také velmi prospěli pravému poznání katolického učení a katolického kulturního života vůbec. Máme stále tendence jít každý svojí cestou, dělat vše podle své hlavy a přece bychom měli už od prutů Svatoplukových vědět, že je to vždycky základ slabosti a škodlivé třísteni sil. ak.

Podle sdělení židovské rady pro Čechy a Moravu přežilo německou okupaci ani ne deset procent českých židů. 15. března 1939 žilo prý totiž v Čechách a na Moravě 116.310 židů, dnes jich však je pouze 11.700. Židovská rada prohlašuje, že 84.506 židů bývalého protektorátu bylo deportováno nebo uvězněno; 26.111 se jich vystěhovalo, byli však většinou v západní Evropě od Němců dostiženi, 4900 konečně jich zemřelo přirozenou smrtí.

●

Duchaplnost se má uznat kdekoliv. A tak ačkoliv nás nedávno Právo lidu nazvalo temnou protireformační reakcí a ačkoliv celý týden rozmazává a omílá biskupa Vojtašáka, uznáváme, že jeho kůrsivka »Račte černovlásku?« z 30. VII. je duchaplná. Zní asi takto: Můžeme poradit, kterak je možno přijíti ke štěstí se sličnou tmavovláskou. Je ovšem nezbytné třeba, aby dotyčný pán měl automobil. Neboť inserát, kterým slečna na sebe upozorňuje, zní takto: »Zářelá tmavovláska seznámí se s majitelem osobního auta za účelem vyjížděk.« Kdo nevěří, at tam běží; anebo stačí vzít do ruky nedělní Rudé právo, kde výše zmíněný inserát byl oištěn. Chystá-li ta slečna kýžené vyjížďky v rámci dvouletého plánu či úsporné akce benzinu, to už v inserátu nebylo. Tak nevím ...

Povzdech nad naším rozhlasem

Průvodní dopis:

K tomuto článku dohnala mne nechuť k tomu, co každé neděle z rozhlasu je nám předkládáno. Doufám, že pochopíte moje rozhořčení a bude-li Vám možno, dále je veřejnosti.

Klasy zrají, skřivan zpívá — příroda vydává plody práce přičinlivých rukou. Je mnoho krásy na světě — venku i v městě. Vidíme ji svýma očima — někdo ji vidí více, druhý méně. Je krásný ten Boží svět — ale jen tehdy, je-li opravdu Boží.

Vyrostla jsem v poměrech, kterým průměrný člověk říká »bídné«. Na dětské hry nezbyl mi čas pro práci — protože jsme byli chudí a Pán Bůh nás asi jinými miti nechtěl, protože přes všechnu úsilovnou práci a odříkání, když jsme se k něčemu dopracovali — vždy jsme o to takovým zvláštním způsobem přišli, že nás nikdo nemohl viniti, že to bylo naší vinou, ale každý viděl, že jsme lidově řečeno »smolaři«.

Touhy zůstaly nesplněny, práce věčně stála v každém kroku — a odříkání nabývalo širších forem, čím více rozvíjel se kolem život druhých. Když bylo nejhůře — tu rozum shůry pomáhal unést břímě života. Rozum shůry — ne od kravky lizající telátko — rozum od Stvořitele, vystřížený utrpením a zjasněný střízlivým chápáním všeho, čemu se říká svět a krásno.

Věřím, že i všichni ti, kteří trpěli třeba v koncentrácích, či jen v životě soukromém — v skrytě, šli pro rozum a sílu v utrpení vždy tam, kde opravdu je — a nechali na pokoji pokojná zvířátka.

Je mi to divné, kde jsme se najednou ocitli. Učil jsme se ve škole, že za pra a pradávných dob ucti vali lidé zvířata. To však byli lidé, ke kterým nikdy nepronikło světlo křesťanské víry. Ale, jak k tomu přijdeme my dnes, v dvacátém století — ve svobodné vlasti, že se nám, rozumným lidem — schopným vlastního posudku — každou neděli dopoledne předkládají takové myšlenky? Jednou je chválen rozvrat v rodinách — vybízeno dokonce k tomu, aby mladé dívky podporovaly choutky starších pánů — nechaly se jimi vydržovati a uvolnily pouta svým tělesným vášním atd. atd. — Nakonec si máme chodit pro rozum ke zvířatům? — Tedy milý pane — tak zubožení ještě nejsme!

Nemohla jsem nikdy v životě studovat, mé touhy po vědění zůstavaly jen touhami — ale to krásno v dile Stvořitelově vidím a plně chápu. Vidím nádheru přírody ve všech obrysech — vidím ji v přírodě samé — a vidím ji i tam, kde ji připravili lidé, tvorové Boží — děti přírody. — A musím přiznati, že ohromuje lidský rozum, když jen malounko je mu dovoleno zvážiti velikost a krásu rozumu Božího, jehož plodem je všechno, co je na světě — a ještě více udivuje ta shovivavost a láska, se kterou se k nám Věčný chová a nechává naše výstřelky poblouznění bez trestů. Konečně, zlo trestá se samo. Ukazuje nám to denně život — jen, když jej chápeme, a nejdeme slepě — vidíce, a hluše — slyšíce.

O taková nedělní kázání, která nás vedou zpět za doby pohanství, nestojíme. Ba myslím, že mluvím s mnoha lidmi dobré vůle, když řeknu: »My, lidé dvacátého století je nechceme!« Máme proto mnoho příčin. Nejnaléhavější je ta, že chceme míti národ uvědomělý, čestný a silný. Hlavně mravně silný a proto šťastný. Naší povinností je: »Jíti stále vpřed a nikdy zpět — k tomu jsme povoláni.

Klasy zrají, skřivan zpívá — příroda v člověku vydává plody práce ducha. Je mnoho krásy ve světě — venku i v městě. Vidíme ji každý svýma očima, někdo ji vidí více — druhý méně. Je krásný ten Boží svět — ale jen tehdy — je-li opravdu Boží.

Ljuba Horská.

Vatikánský rozhlas o Katolíku. 18. července odpoledne při vysílání různých zpráv z katolického světa zmínil se vatikánský rozhlas i o našem časopise, o němž pravil, že je velmi oblíben čehož důkazem je jeho nákladu, který stále stoupá. Hlasatel vyjádřil se o Katolíku velmi pochvalně. Vatikánský rozhlas vysílá denně odpoledne od 13.15 do 16.15 na vlnách 31.06 a 19.87 a večer od 21.15 do 22.00 na vlnách 48.47 a 50.26. Vysílá se italsky, francouzsky, anglicky, španělsky a německy. Nejlepší poslech je odpoledne. Večer je vysílání rušeno silnou cizí vysílačkou.

Co říkáte tomuhle?

Co říkáte tomuhle? jmenuje se jedna rubrika v E. F. Burianově Kulturní politice, kde pod posměšným titulkem »Budujeme« ocitl se tento čtitel z bratislavského deníku Čas: »Vraťme se tedy k naší slovenské neděli, věnujme ji především své duši, své rodině pro blaho celého národa a státu.« V této drobnosti se jeví celý mikrokosmus kulturního úpadku našich salonních komunistů z K. P. Zatím co sovětské Rusko ze všech sil obnovuje instituci rodiny, Kulturní politice je pro poslíčka věnovat neděli rodině a spojovat blaho národa a státu s blahem rodiny. Není to snad jen předepsaný ironický postoj ke všemu, co napíše demokratický Čas? Ne, ne, to je opravdu i porušené sociální a mravní vědomí, které nechápe, že skutkem (nejen pusou) budiž, kdo věnuje aspoň neděli rodině, ženě a dětem, a že bez rodiny není národa ani státu. A tak posměšný titulek »Budujeme« opravdu skrývá v sobě ironii, jenže tragikomickou a bezdéčkou ironii, která se krutě obrací proti K. P. samé Pány z K. P. podrážděná jistě i ta neděle, požadavek, aby v neděli člověk nechal roboty a věnoval se duši a rodině. Vždyť přece »asociální« móda některých našich takésocialistů pod devisou budování státu usiluje, aby se pracovalo celý týden, hlavně však v neděli a ve svátky. Jakápak duše, člověk je přece jenom hmota a robot. Neděli a odpočinek tělu a duši nepotřebuje. Je přímo obludné, jak tento zvláštní druh socialistů se v praxi nechtě a bezděky setkává na jedné cestě s kapitalistickými vydřiduchy z anno dazumal, kteří by pro samou výdělkářskou a výrobní chamtivost neuměli si ani spát pachtili a své zaměstnance dřeli ve dne v noci. My však víme a s námi si to opět potvrdila celá moderní biologie, že je zákon Desatera napsaný nejen na kamenných deskách, ale i do samého živoucího srdce člověka: »Pomni, abys den svátečni světil«. Běda tomu, kdo z rouhavosti nebo z nerozumu se pokouší jej ze svého srdce vyrvrhnout. Nepodaří se mu to a zahyne. Jednotlivec i společnost, i národ. jb

Chlapecký internát amerických benediktinů v Broumově. Jak jsme již oznámili, převezmou američtí benediktini z opatství sv. Prokopa v čele s p. převorem dr. Janem Cherlem klášter sv. Václava v Broumově. Jak se dovídáme, otevřou zde již počátkem příštího školního roku výchovný ústav pro chlapce. Přijímají hochy zatím do primy a sekundy, především ty, o nichž se dá předpokládat, že mají náklonnost ke kněžskému povolání a zejména takové, kteří by později chtěli pracovat jako benediktini. Chlapci budou docházet na broumovské státní gymnasium, po případě budou vyučování soukromě a připravování ke zkouškám jako privatisté. Dostane se jim veškeré náležité péče duchovní i hmotné, stálého dohledu a účelného mimoškolního vzdělání. Rodiče nebo ředitelé budou přispívat na byt a výživu chlapců podle dohody. Přihlášky, jež se přijímají do 25. srpna a všechny případné dotazy přijímá přímo P. Dr. Jan Cherf O. S. B., t. č. Praha-Břevnov čp. 1. Důstojní pánové v duchovní správě a duchovní rádci mládeže se prosí, aby upozornili schopné chlapce a jejich rodiče na tuto znamenitou a výhodnou příležitost k dobré výchově Amerikou Otcové benediktini, kteří budou v Broumově působit, mají vášeň vynikající odborné vzdělání a dlouholetou pedagogickou praksi na svých učilištích a ve výchově mládeže ve Spojených státech.

Katolická mládežil

Jistě ti nemůže býti lhostejno že na tisíce dítek zůstává bez náboženského vyučování jen proto, že není, kdo by jim podával chléb Božího slova. Kněží není. Přemýšlej, zda bys, jinochu nebo dívko, nemohl své síly postaviti do služeb Kristových a státi se laickým katechetou? Nebudeš kněžem a přece budeš konat nejdůležitější kněžský úkon mimo udělování sv. svátostí totiž vyučování náboženství. Prokážeš tak platné služby Církvi, ale také lidu, v níž je možná mravní obroda, po níž se tolik volá, pouze na podkladě náboženském.

Přemýšlej a poznáš-li, že byś mohl náboženství vyučovati, přihlas se na adresu: Kurs pro laické katechety — Školské sestry, Praha II., Ječná ul. 22. Mohou se hlásiti, kdo má středoškolské vzdělání (vysokoškolský kurs) ale i se vzděláním nižším, po případě se IV. ročníkem měšť. školy. Zájemcům na požádání bližší bude sděleno.

Ze Svatováclavské ligy

v Praze IV., Hradčanské náměstí 8.

K letošním oslavám Svatováclavským. Pořadatelský odbor S. L. vypracoval návrh podrobného programu letošních oslav Svatováclavských, který po schválení bude uveřejněn v některém z příštích čísel našeho časopisu. Všem odbočkám S. L. se ukládá, aby v místech svého působení připravily a provedly oslavy důstojné významu svátcovu. Podobně ostatní čtitelé sv. Václava se prosí, aby i letos neopomenuli svátek Dědice české země vhodným způsobem oslaviti. Budeli to technicky proveditelno, budou do všech míst zaslány jednotné Svatováclavské plakáty obsahující vhodné provolání a místo, kde bude moci býti místní program slavnosti publikován.

Účast Svatováclavské Ligy na jubilejních oslavách v r. 1948. Svatováclavská Liga, vědoma si své povinnosti k duchovnímu odkazu české minulosti, oznámila Slovanskému ústavu (koordinačnímu výboru pro jubilejní oslavy v r. 1948), že se k těmto oslavám připojuje a že připraví v jejich rámci oslavy a vzpomínky pojící se jednak k duchovnímu odkazu Karla IV., Otce Vlasti, jednak k jubileu výročí revolučního roku 1848, který byl zahájen Svatodušními Bohoslužbami na bývv. koňs. trhu u Pendlovy sochy sv. Václava.

Dobrovolné příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány a budou, pokud si to dárce výslovně nezakáže, kvitovány

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 611.70. — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází první a třetí neděli v měsíci. - Fotosapotřebina Praha 206 401. — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. a redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na půl roku 20 Kčs, na celý rok 40 Kčs (s poštovným). Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací pošt. úřad Praha 10. — Vytiskl Živnostník v Praze XII.,

KATOLÍK

16

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 18 SRPNA 1946 • CENA Kčs 1.50

Alexander Heidler:

„Veliké věci učinil mi Mocný"

»Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země« — toť základní článek naší víry. Z něho všechno plyne a k němu všechno směřuje. Všechny články víry, všechny svátosti, všechny liturgické úkony, všechny lidové pobožnosti i všechna přikázání mravní musíme chápati v živém a uvědomělém vztahu k Bohu. Tak teprve pochopíme jejich pravou hloubku, jejich jednotu a organickou souvislost: budeme je umět účinně hlásat a hájit. V minulých dobách mohla Církev tento základní vztah u svých věřících předpokládat. Dnes je třeba jej vždy vysloviť.

Jestliže se tato nutnost jeví u všech projevů katolické zbožnosti, je, myslím, zvláště naléhavá, k plnému pochopení a ocenění úcty mariánské. V těchto dnech, kdy Církev po celý týden slaví nejstarší a vrcholný mariánský svátek, Nanebevzetí Panny Marie, je jistě nejlepší příležitost, abychom si k takovému chápání naznačili aspoň několik směrnic.

Především musíme chápati Pannu Marii jako jeden z vrcholů stvořitelského díla, jako veledílo Boží. Její tělo, její duše, její nadpřirozené dary, její nesmírné poslání — to všechno je po lidské přirozenosti Kristově (a v nerozlučném spojení s ní) nejkrásnějším a nejvznešenějším výtvorem Božím vůbec. Kdykoliv uctíváme a oslavujeme Marii, chválíme Boha za toto nádherné dílo, děkujeme Bohu za tento úžasný dar lidstvu. Bude to velmi užitečné probloubení naší mariánské úcty, budeme-li tak činiti výslovně! Ale ovšem i naopak: odpůrci mariánského kultu ať pomyslí na umělce, kterému někdo ignoruje nebo dokonce haní jeho mistrovské dílo! — Zde máme první klíč k pochopení obecně rozšířeného přesvědčení katolíků o tělesném vzkříšení a nanebevzetí Panny Marie. Bůh miluje své tvory. Jestliže i toto naše ubohé tělo, které tak často zapomíná, že je chrámem Božím, má býti jednou obnoveno, aby celý člověk dospěl k svému Stvořiteli a cíli (a to je jasná nauka Kristova!), pak snadno uznáme, že Bůh nenechal ani na čas zaniknouti svému vrcholnému dílu, kterým je Maria podle duše i podle těla.

Bůh nám prokázal a prokazuje svou lásku stvořením. Ale ještě podivuhodněji projevuje svou lásku tím, že nás činí svými spolupracovníky. Spolupráce člověka na díle Božím, má mnoho stupňů. Již každá poctivá práce a na př. i řádné manželství a mateřství činí lidi spolupracovníky Božími. Ale Maria, ta prostičká dělnická divenka, byla vyvolena za spolupracovnici při největším činu Božím: při vtělení Syna Božího — a tím i při celém dílu vykoupení a posvěcení lidstva. Kdo se jednou pořádně zamyslí nad zprávou o andělském zvěstování na počátku evangelia sv. Lukáše, ten pochopí, (co pochopil již sv. Irenej a Justin ve II. století), jak byla tato spolupráce bezprostřední, jak byla aktivní, jak byla vědomá a dobrovolná. Ji se stala Maria pravou Matkou Boží, ji se stala v jistém slova smyslu naší spoluvykupitelkou. Jak je tu nasnadě myšlenka, že tato spolupráce trvá i dále, že Maria má nyní z vůle Boží stejnou účast na rozdělování plodů vykoupení, jakou měla na vykoupení samém — a že z této spolupráce není vyloučeno ani její svaté tělo, které bylo přímým nástrojem vtělení!

Nynější spolupráce Marilna na spásném díle Božím se projevuje především její mocnou přímluvou za nás. My neprosíme Pannu Marii — a podobně i jiné světce — o přímluvu proto, že bychom neměli dosti důvěry v Boha, nýbrž proto, že nemáme — právem nemáme — dosti důvěry v sebe. Ani skalní kalvinista nepovažuje za modloslužbu, když prostý věřící prosí o modlitbu za sebe a za své drahé na př. zbožného kazatele: »Pomodlete se za mne, vy máte k Bohu blíže než já!« Ale kdo z pouhých lidí je nyní Bohu blíže než Maria? Každým »orodují za nás« se v eminentním smyslu řídíme radou Spasitelovou: »Sjednotí-li se dva z vás na zemi o kterékoli věci, a prosí za ni, dostane se jim toho od Otce mého, jenž je v nebesích.« (Mat. 18, 19.) To platí o vzývání svatých vůbec. Ale Maria má jakousi účast na každé milosti, kterou od Boha dostáváme. Bůh bývá štědřejší, když toto jeho ustanovení výslovně uznáváme. Vždyť ji vyvolil nejen za spolupracovnici svou, nýbrž v den jejího nanebevzetí — i za nebeskou spolupracovnici naši. S Marií máme skrze Ježíše dospět k Otci.

Sv. Otec o znárodnění

Francie bývala vždycky bohatou a úrodnou zemí, »sladká Francie« ji říkají. Proto byla také vždy touženým cílem všech dobyvatelů, zejména Němců. Němci si tyto své představy o francouzském blahobytu vtělili i do okřídleného slova: žije jako bůh ve Francii. Všechny válečné rány a všecka spustošení nemohla podlomiti na trvalo tuto vitalitu. A tak nedávno jeden švýcarský host, jenž prožil v Paříži třídenní tancovánl u příležitosti 14. července, francouzského národního svátku, jenž viděl pole a sady obtěžkané letošní bohatou úrodou vyjádřil svoje dojmy slovy, že už zase se může říkat: žije, jako bůh ve Francii.

Budete studovati různé problémy národního společenství, chápané nikoliv ve smyslu takového kolektiva, v němž pudové nápady a stádové vášně zatemňují rozumové, právní a mravní rysy každé pravé společnosti, nýbrž abyste tím lépe poukázali na to, kolik každé národní společenství obsahuje v sobě zcela oprávněných rysů, odlišných, i když splývají v nutnou jednotu, kolik nevyhnutelných svobodných podnětů a svobodného souhlasu vzájemného dávání sebe v lůně této rozšířené a přesahující rodiny, již právě vlast je.

Zdaž již sám výraz společenství, chápeme-li jej takto, nezní zcela křesťansky, zdaž již prvotní Církev naň nevzkřísila svou posvěcující pečeť? A konečně Církev sama, tato instituce, spatřující v Ježíši Kristu svého božského Zakladatele, jest překrásný vzor, na němž by se i všechna společenství řádu přirozeného vždy jen k vlastnímu prospěchu mohla učit. Církev je vzorem a modelem každého sociálního života, právě z toho důvodu, že zachránila pravou hodnotu osobnosti lidské z degradace, kam ji zavedly pohanské filosofie a pohanské mravy, dále pak proto, že uznává a hájí lidskou osobnost, stvořenou k obrazu Božímu jako jediný kořen a jediný cíl veškerého sociálního života.

Je třeba stále připomínati tyto velké pravdy, které se musí státi základními zákony při budování jakéhokoliv společenského útvaru v této epoše systémů s choutkami totalitními, jichž jediným ideálem je kolektivní egoismus a jediným konkretním výrazem je všemohoucí stát, jenž dělá z jednotlivců nevolníky podobné loutkám na politické šachovnici nebo číslům ve výpočtech ekonomických. Pro křesťana je nepřípustno, aby sám jakkoliv koketoval s bludem, i když tak činí jen proto, aby nepřerušil spojení s těmi, kdož jsou v bludu. Ostatně toto spojení se určitě naváže a udrží

Daily Worker, list anglických komunistů, si všimi tohoto papežova listu a vyvodil z něho, že papež v něm odsoudil znárodňování a projevil svou přízeň zřízení stavovskému.

Toto tvrzení je zřejmě nepravdivé. Papež výslovně připomíná, že znárodnění je — za určitých podmínek — mravně odůvodněné, tedy správné. Dotýká se pak ovšem mravní stránky znárodnění, jeho mravních výsledků a tam ovšem má své výhrady. Kdokoliv sleduje dosti sporé zprávy ze života našeho znárodněného průmyslu, ví, že nejsou neodůvodněné. Byrokratická nepružnost bývá i zde velmi trpce zdůrazňována.

Tento návrat k předválečné vitalitě se jeví také v činnosti intelektuální. Nevyčerpatelný je takřka počet francouzských časopisů a revuí. Katolíci zaujímají v tomto ruchu místo snad nejpřednější. Takřka nepřetržitě se tam konají různé náboženské slavnosti, sjezdy, studijní týdny, kursy a pod. Slavnou tradici mají zejména t. zv. Týdny sociální, z nichž XXXIII. se právě konal ve Strasburku, Sv. Otec zaslal jeho přednostovi dopis, v němž se zmiňuje o některých velmi aktuelních sociálních otázkách. Přinášíme jeho hlavní část a zároveň některé odezvy, které vyvolal.

mezi křesťany, kteří poctivě a pokorně vyznávají svou pravdu, a ostatními, kteří stejně poctivě a pokorně pravdu hledají.

Pravý duch soudržnosti a společenství má tedy pronikati členy národního celku, jako proniká přirozené členy mateřské buňky: rodiny. Jen tak se v něm skutečně uplatní veliké principy svobody, rovnosti a bratrství, jichž se dovolávají moderní demokracie, které však třeba chápati tak, jak je chápe právo přirozené, zákon evangelia a křesťanská tradice. Jen odtud se jim lidstvo naučilo, jen odtud je třeba vykládat a aplikovat, nemají-li se zvrhnout v nejhorší karikatury.

Tuto poznámku třeba aplikovati především na konkretním případu, který vás právě nyní zajímá: na problém znárodnění podniků. Naši předchůdci a my sami jsme se nejednou dotkli mravní stránky tohoto opatření. Nuže, je zřejmé, že znárodnění i tehdy, kdy je mravně odůvodněné, místo aby zeslabilo mechanický ráz kolektivního života a práce (t. j. bezduchý, neohebný, následkem toho necitelný a nežívotný) jej může ještě vystupňovati a následkem toho je třeba se divati velmi opatrně na prospěch, jejž přináší k dobru pravého společenství, tak jak je třeba chápat. Myslíme, že k tomuto cíli by bylo mnohem výhodnější zřízení sdružení nebo svazků stavovských ve všech odvětvích národního hospodářství, rovněž tak by to bylo výhodnější k lepší výkonnosti podniků. Je jisté, že za nynějších okolností stavovské zřízení sociálního a hlavně hospodářského života je ve shodě s křesťanským učením, týkajícím se osobnosti lidské, společenství práce a soukromého majetku.

Je tedy velmi aktuelní, dnes více než kdy jindy, shlédávati podmínky takového národního společenství, životného a silného, podporujícího oprávněnost svébytnosti, zachovávajícího všechna práva a pozorně otevřeného onomu širšímu společenství, jímž jest lidstvo.

Pokud se týče stavovského zřízení, o němž se také papež zmiňuje ve svém listě, je třeba připustit, že toto jméno má u nás velmi špatný zvuk, protože je zneužívali fašisté ke svým pokryteckým sociálním lžireformám. Ale myslím, že od zhroucení fašismu nás už přece jen dělí delší doba, abychom se musili lekat jeho stínů a podobných slov, jako na př. ještě loni budilo podezření již pouhé jméno Katolická akce, protože prý je také fašistického původu.

Jako mnoho jiných slov má listě i název stavovské zřízení v ústech papežových docela jiný zvuk a jiný smysl než na př. v ústech Mussoliniho nebo jiných podobných bývalých veličin.

Přinášíme papežův list i odezvy, které vyvolal, protože chceme, aby i naši katolíci byli informováni o katolickém sociálním úsilí dneška. Není naším úmyslem, upozorňovati zvlášť na »stavovské zřízení«, protože víme, že tohoto jména se i u nás svého času užívalo jako politického hesla a tendencemi trochu fašisujícími. Opakujeme tedy ještě jednou, že žádných takových politických příchutí naše zmínka o stavovském zřízení nemá. ak.

•

Charles Flory, předseda komise, která organisovala ve Francii Sociální týdny, podal novinářům bližší vysvětlení o účelu a činnosti těchto »Sociálních týdnů«. Sociální týdny, pravil, mají význam duchovní a intelektuální. Můžeme-li s uspokojením konstatovati, že parlament a vel-

Katolická, ale opravdu katolická úcta k Panně Marii je nezbytnou a velmi důležitou součástí celého organismu živého křesťanství. Je to uznání velikého Božího díla — je to tedy vůle Boží a proto i nesmírně významná opora na cestě spásy. Na každý projev naší synovské úcty a lásky odpovídá Matka Boží — a my na to nemáme zapomínat — tak, jako odpověděla podle evangelia na chválu Alžbětinu:

»Velebí duše má Hospodina,
a duch můj zaplesal v Bohu, Spasiteli mém,
že shlédl na ponížení své služebnice:
neboť hle, od této chvíle blahoslaviti mě budou
všechna pokolení,
protože veliké věci učinil mi Mocný ...«
(Luk. I, 46—49)

Synové světla

Na 8. neděli po sv. Duchu jsem si živě uvědomil, jak velmi bychom potřebovali plynný, pěkný překlad Nového Zákona. Hejčí ve Starém je krásný. Zaplať Pán Bůh! Ale ten Nový, jak to někdy přímo tahá za vlasy, jak je to přímo nesrozumitelné. Drží se obyčejně velmi úzkostlivě a doslova Vulgaty, ve srovnání s německým Röschem je přímo neohrabaný. Najednou však, ve známém podobenství o šikovném správci se uchyluje od doslovného znění, chce vysvětlovat v saměm překladu a činí to právě tam nevhodně, právě kde by doslovný překlad byl tak bohatý a hluboký.

Pán Ježíš nás, jak známo, na konci onoho podobenství kárá; ukazuje, že lidé světáčtí jsou čilejší než my. Dva tábory tam rýsuje: v jednom synové tohoto světa, v druhém Filii lucis, synové světla.

Nuže, překlad tohoto Filii lucis zní: lidé oddaní Bohu. Proč najednou taková úchylka od originálu?

A přece mne ten překlad nepřekvapuje. V jeho rozdílu je rozdíl dvou generací. Generace z doby před první světovou válkou, generace vlastně racionalistická, stále opakující, že náboženství není cit vlastně bázlivá a úzkostlivá, s panickým strachem před jakoukoliv »mystikou«. To synové světla ji tedy znělo příliš mysticky, a mystika je samý ďábelský klam. Co na tom, že je to drahocenný důkaz spojitosti mezi synoptiky a svatým Janem, který tak rád o světle mluví a kterého proto racionalisté nemohou ani citlit protože z něho nepopiratelně sálá Božství Kristovo? Jen hezky rozumně postupovat. Stačí lidé oddaní Bohu. Při tom slově si představíte lidi zavřené do malých kapliček, úzkostlivě se uzavírající před zhoubným vanem tohoto světa, nařkající na jeho zkaženost a na zlobu všech těch synů satanových, ať už se jmenují zednáři nebo jakkoliv. Všude jen defensiva.

Představte si naproti tomu synové světla! Představte si je jako atlety nesoucí pochodeň. Ne pohanskou pochodeň olympijskou. Ne zkomírající pochodeň humanitářskou, nýbrž pochodeň žhnoucí ohněm, který přinesl Kristus na svět, žhnoucí Jím samým, jenž jest Světlo pravé, jež musí ozářiti každého člověka, přicházejícího na tento svět, nemá-li zahynout ve tmě. Dnešní generace chce tedy být nejenom oddaná Bohu tichým, uzavřeným životem, chce vyrůstat stále víc a více v syny světla chce nést světu ono Lumen Christi, světlo Kristovo, bez něhož je svět zahalen v temno. V temno bombardovaných měst ozářené jen svitem požárů, v temno, které zahalilo svět od šesté hodiny až do hodiny devátá, kdy Pán za nás umíral na kříži, v temno, které zahalilo Jidáše, když vyšel z večeřadla, aby zradil Krista, a o němž Jan, evangelista světla výslovně poznamenává, že vyšel do noci. ak.

Přísaha

Leží před námi fotografie. Soudní síň se svým obvyklým zařízením, zaktualisovaná hermelínem na taláru předsedy lidového soudu a zmodernisovaná několika mikrofony před ním. A mezi těmito dokumenty moderního spojení zvídavého člověka s místností, kde se odehrávají předposlední události lidských tragedií stojí kříž mezi dvěma svícny s nedopalky svíček. Kříž pečlivě připevněný, aby se nestal zbraní v rukou neukázněného obžalovaného.

Při pohledu na tuto podivnou směs věcí cítíte, že ono znamení spásy jaksi nezapadá do prostředí a mimoděk se zamyslíte proč je zde. A chcete-li trápit výčitkami sebe i celé zřízení, které zde kříž ponechalo, zatím co jej jinde tupilo a tupí, přijdete k trapnému závěru, že kříž je zde moderní, civilisovanou náhražkou středověkého skřipce, pochodní a jiných nádherných instrumentů »temného« středověku, které najdete vyobrazeny i s návodem k použití v trestním kodexu »osvíceného« Josefa II. Je to tak. Skrze kříž a planoucí svíce dobývá moderní společnost pravdu tam, kde její prostředky nestačí. Tatáž společnost, která se kříže štítí jako přežitku, setrvává houževnatě na pseudocírkevním ceremonielu kde liturgem je člověk, který často již tónem, kterým předříkává text přísahy, dokumentuje, jak je na hony vzdálen Tomu, kdo je na kříži obrácen k němu zády. Je to jedna ze lží naší společnosti, jedno z bezohledných vyděračství ducha, které dovede využíti ve svůj prospěch toho, co se mu dosud, přes všechnu intensivní snahu, nepodařilo ze společnosti vypudíti, víry ve věčnou spravedlnost a konečnou odplatu. A dovede toho využíti dokonale. Kdo byl někdy přítomen manifestační přísaze, dovede pochopiti plně hloubku tohoto padoušství, kterým se donucuje třasavá babka, která nezaplatila nájemné, aby na přání pana domácího dovolala se Pána Boha za svědka přísahou čistou, že má jen čtyři páry punčoch, stůl, dvě židle a postel. Tak končí poměr státu a církve, kde stát dovedl se k náboženskému hodnotám zachovati jako nejvychytralejší plantážník bavlníku na Lusisiané vůči černému otroku. Na počátku je kázání josefinského faráře o pěstování včel a ovocného stromoví a na konci stojí tento paskvil »ochranu« církve státní mocí. A poplatkem za tuto ochranu a její ubohý zbytek jsou nespočetné křivé přísahy, které do nebe volají o pomstu proti systému, který dovedl sice kříže vyhoditi ze školy, ale kterému je dobrý tam, kde jeho vlastní moc nedostačuje.

Chceme-li býti poctivi, poctiví i proti síle tradice, nezbývá, než abychom volali: Pryč s křížem ze soudní síně. jm.

Stále ještě Hus

Dostali jsme opět jeden výraz údivu pro naše články o Husově procesu, dokonce se strany katolického filosofa, který by snad mohl přesněji rozlišovat, co vlastně říkáme.

Nepopíráme, že Hus učil článkům, které možno dodnes čísti v seznamu katolických věroučně závazných usnesení jako bludné. Nechceme to nikterak zamlouvat. I pro nás, české katolíky z třetí republiky, jsou to články nepřijatelné. Říkáme to s jasným vědomím, že nás za to někdo prohlásí za špatné Čechy. Ale náš národ potřebuje lidi přímých, kteří přátelům i nepřátelům říkají, co si myslí, a jmenují vše pravými jmény. My chceme mezi takové patřit.

Tvrdíme však, že koncil, který Husovy články odsoudil, v době, kdy jej odsoudil, nebyl právoplatným koncilem. Koncil je totiž právoplatný jen za předsednictví římského papeže. V Kostnici tehdy však žádného papeže neuznával a vydali, jak známo, dekrety, které jsou dnes formálními bludy. Koncil odsuzoval tedy Husa v otázkách, které později právoplatně za bludné byly uznány a jsou tedy i dnes bludné, sám však bloudil v jiných, neméně podstatných otázkách.

K tomu vedl zmatek oněch dob. Z něho si vysvětlujeme a omlouváme jednání koncilu, jeho omyly. Vyvozujeme však z toho, že tedy i Hus zasluhuje jakési shovívavosti, porozumění, že v tak zmatených dobách bylo snadno zbloudit, když sám koncil bloudil.

Jde nám jedině o nadpřirozenou pravost a celistvost koncilu o nic jiného. Je nám úplně vzdáleno paušální zlehčování jeho dobrých snah, je nám upřímně líto, čteme-li u mladého katolického spisovatele o něm ta o slova: »... v Kostnici, kde mezi zpustlým kněžstvem, které se tam sjelo z celé Evropy k býčení, několik idealistů zápasilo o nápravu křesťanského života.«

Koncil měl pravdu, když prohlásil, že Husovy články jsou bludné, ale nezvratně jasnou v katolickém smyslu se ona bludnost stala teprve papežským schválením po několika letech. Koncil kostnický v době odsouzení Husova nebyl tedy ekumenickým koncilem, jeho výrok nebyl neodvolatelným výrokem Církve, jeho ústy nemohl mluviti Duch Svatý. Ten mluvil až později schválením papežovým.

Papež, jenž jediný je vlastně neomylný, a všichni ostatní jen ve spojení s ním, přijal za svá některá usnesení koncilu, tedy i odsouzení Husových článků. Toto dodatečné přijetí a schválení, tento právní akt, nikdy však nemůže dodati svatosti a kanoničnosti k ničemu v jeho konkrétní skutečnosti v době, kdy soudil Husa, kdy jednal bez papeže, ba přímo proti papeži. Tak na př. nemanželské dítě možno legitimovat a dát mu tím právně všechny výhody dětí manželských, a přece jednání jeho rodičů při jeho početí se tím z hříšného nestává nebříčným, nenabývá účtyhodnosti řádného manželského aktu.

Opakujeme ještě jednou: Neschvalujeme tím ani Husovo učení, ani jeho postoj k papeži a k učitelskému úřadu Církve, snažíme se pouze vmysliti se do situace doby, vysvětliti, jak mohl Hus subjektivně k svému stanovisku dojít a chápeme Husovu tragiku právě v tom, že byl odsouzen sněmem, jenž sám bloudil. Ano, v tom je tragika. Kdyby byl Duch lásky přítomen v koncilu, byl by mu dal možná jiný směr a tím i našim národním dějinám.

Proč na to upozorňujeme? Doufáme, že snad se snáze dorozumíme s těmi, kteří se považují za Husovy žáky. Máme se přece snažiti i o jejich získání, máme hledati vždy nové a nové přípustné prostředky. Tak jedná apoštolská láska.

Někdo snad řekne, že tím mateme prosté lidi. Myslíme však, že naše stanovisko je dosti jasné, že je každý člověk dobré vůle může pochopit, myslíme, že pravé víře prospějeme více, budeme-li lid učit myslit a rozlišovat než nějakými neúplnostmi. Naše stanovisko není diktováno oportunismem nebo sklonem ke shnilým kompromisům — kdokoliv nás čte s dobrou vůlí a s trochou vzdělání, to musí uznat — nýbrž naopak neochvějným přesvědčením o vítězné jedinečnosti naší pravdy, na kterou se ovšem nedíváme jako na důvod k vlastní nadutosti a pýše, nýbrž jako na poklad, jenž nám byl svěřen, abychom jej nezištně a pokorně sdělili s druhými. ak.

Palestina

Ve světě, který stále nemůže nalézti mír a v němž je stále několik ohnisek, odkud mohou každou chvíli vyšlehnouti plameny nového požáru, je Palestina jedním z těchto ohnisek. Otázka židovská a otázka antisemitismu není stále rozřešena. Nebude tedy bez zajímavosti tento příspěvek k poznání palestinských poměrů, toto vylíčení poměru Arabů k Židům. Pochází z misionářské revue francouzských jesuitů, kteří se vždy více než kdo jiný prakticky zajímali o pokřesťanění arabského světa. Palestinští Arabové se, jak známo, v těchto dnech obrátili na sv. Otce a požádali jej o mravní podporu ve svém boji. Je to nový, krásný důkaz papežovy vážnosti a autority, již bychom si především my katolíci měli být vždy hrdě vědomi.

Země Abrahamova, Isákova a Jakubova, země Mariina a Ježíšova.

Země, kterou Bůh učinil navždycky svatou, země plná posvátných vzpomínek od doby Abrahamovy a hlavně od té doby, kdy v ní žil Kristus třiatřicet let svého smrtelného života.

Zaslíbená země míru, do níž se po tisíciletí valili lidé, aby se v ní bili a zabíjeli, kde však Tichost Spasitelova přece jen dobude věčného vítězství Kříže.

Země nevděčná, zaznívající slovy, pronesenými k obyvatelům Nazareta: »Nikdo není prorokem ve své otčině.«

Země potřebující neustále mísí. Země Židů, musulmanů, a nicméně však země Kristova.

Palestinští musulmani a židovská kolonisace

Naproti 600.000 Židů žije v Palestině asi 900.000 Arabů. Jsou skoro všichni musulmani. (U nás se obyčejně říká mohamedáni, kteryžto název však nemají sami rádi, dávajíce přednost jménu »musulman«.) Následkem toho je Palestina rozdělena ve dva nepřátelské tábory, mezi nimiž je netoliko zastřená válka, nýbrž válka zcela otevřená. Jen silná britská policie je schopna udržeti tam jakž takž pořádek.

V čem je síla musulmanského tábora?

Není z oboru hospodářského. Židé vykoupili skoro všecku dobrou půdu. Usadili se tak skoro na všech rovinách, ať už galilejských nebo pobřežních. Praktický je v jejich rukou všechen průmysl. Arabové jsou tímto způsobem zatlačeni do hor, kde tlačí mezi kamením nadále své primitivní pluhy, tažené vyhublými zvířaty.

Mají převahu číselnou. Ovšem, ale na jak dlouho? Kdyby židovské přistěhovalectví bylo zítra úplně uvolněno, nebylo by třeba ani deseti let, aby se Židé stali většinou. Arabové by pak poznenáhlu vymizeli? Nebo by se nechali pohltiti a poznenáhlu asimilovati zdokonalenější civilisací? Kdo může předvídati budoucnost? Buď jak buď, dějiny posledních dvaceti let u nich projevují zoufalé odhodlání vzepříti se židovské invasi.

Pohrdání věřícího.

Je zajímavé, že to není především starost o obhajobu jejich majetku, jež živí tuto vůli k odporu. Arabové prodali bez obtíží všecku dobrou půdu, kterou jejich země vůbec měla. Je pravda, že jim byly nabízeny takové ceny, že majitelé by byli musili mít hrdinskou ctnost, aby dovedli odmítnouti, tak skvělou příležitost. Když dnes Arab se svých holých pahorků pozoruje na rovinách zelen židovských kolonií, jejich květouci, pečlivě zavlažované plantáže, jistě se jim hýbá dost závisti, do níž se však mísí mnoho pohrdání a divoký, nesmiřitelný odpor.

Pro musulmanského Araba představují Židé západnickou civilisaci, právě v tom, v čem je jim nejprotivnější. Ani oni neváhají ovšem využívati bez výčitek svědomí moderních vymožeností. Automobil se u nich velmi dobře ujal a biograf je vášnivě zajímá jako děti. Ale vůle k práci, starost o výnosnost je jim úplně cizí. Než je potřeba pole plné bohatých, požehnaných klasů, když možno uživiti rodinu i při méně práce a popřáti si dlouhý odpočinek, nekonečné hovory mezi přáteli, které tvoří celé vlastní kouzlo života. Oni přece tak žili od staletí. A proto sionistické úspěchy nepůsobí na Araba nikterak ohromujícím dojmem.

Naproti tomu jej napiňuje hrůzou to, co nazývá jejich zkažeností. Žid je pro něho pohanem, zrovna tak jako by se byli za časů Kristových zbožní Židé poskvrnili stykem s nevěřícími. Ostatně jejich hrůza se rozněcuje mnohdy na předmětech velmi různé důležitosti. Židovské ženy nosí často šortky, zvláště do polní práce. Pro tento zvyk odsuzuje tedy Arab židovskou rasu stejně neúprosně, jako proto, že jsou, jak třeba přiznat, skoro úplně bez náboženství.

Náboženství je ohniskem arabského odporu.

Náboženství samozřejmě do značné míry pozemské a lidské, které však přece jenom klade nade vše modlitbu a adoraci jediného Boha. Jestliže Palestina zůstává pro islám zemí svatou, je i pro Islam zemí posvátnou. Hrob Abrahamův v Hebronu a studnice Jakubova a mnohá jiná posvátná místa nejsou pro musulmana pouhou zbožnou vzpomínkou, nýbrž čímsi podobným křesťanským svátostem: neomylné prostředky, jak dospěti k Bohu.

Pokud si palestinští Arabové zachovali nedotčenu svou musulmanskou víru, do té doby neochabne jejich odpor proti židovskému pronikání. Mohou snad býti rozdrceni silou: boj však půjde dál.

Snímky ze Slovenska

»Pekne vás vítam. První host z Prahy! Ani neviete, akú ste mi urobili radosť.« Tak vřele hovoří a tiskne srdečně ruku statný pan farář v Oravském Podzámku k neznámému dosud spolubratru. Dobrota mu hledí z očí. »A ako ste tam na Čechách žili po celú vojnu?« Se soucitným zájmem poslouchá líčení našeho života pod nacistickou knutou. — »Deň čo deň sme počúvali Londýn. Nám nebránili počúvať.« (A jinde mi vyprávěli: »Sám Dr. Tiso raz pri otváraní jednej elektrárne povedal žartovne, to že sa zrobilo, abysme lepšie mohli chytať Londýn.«)

●

Městečko Dolný Kubín. 1100 katolíků. Farář, kaplan, katecheta. Ročně 48.000 sv. přijímání. Na mši sv. v neděli přes 800 věřících. Z těch, kteří mají povinnost přijímati svátosti, jen dvaceti nespímlo velikonoční přikázání. Přistupuje se alespoň dvakrát do roka k svátostem.

Liptovský Svätý Mikuláš. Pan kaplan: »Budete mým hostem. V Mikuláši je katolíků jen třetina, ostatní jsou luteráni. Jedny české noviny o nás zde po volbách psaly, že jsme prý před volbami kázali, jak přijde na lidi mor, bude zatmění slunce a konec světa když vyhraji komunisté. Začínáme nás považují? Za africké primitivy? — Z jednoho katolického kostela přinesly kterési české noviny snímek oltáře polepeného dvojkami. Tak prý katolíčtí kněží agitovali pro demokratickou stranu a nestydělí se zneužívat ani oltáře. A zatím se ve své bezcharakternosti nestydělá »slavná komise« zneužít oltáře, že si ty dvojky na oltář nalepili sami, aby mohli poskytnout světu »důkaz« o »reakční činnosti zaostalého Slovenska.« — A neměl jsem se stydět, že »pokrokové« české noviny mohly tohle psát o »pokrokoví« čeští čtenáři že tomu věřili?

●

Banská Bystrica. »My jsme museli mít Slovenský štát, právě tak jako vy jste museli mít protektorát. Byli by nás jinak rozdělili mezi Němce, Maďary a Poláky. Volilo se tedy menší zlo.«

Pozn. red.: Přinášíme z reportérské poctivosti a věrnosti i tento názor, nesouhlasíme však s ním. Byl jak známo, odsouzen v procesu s protektorátní vládou, a to právem. Kdyby se všichni řídili takovou moudrostí, byl by Hitler dosáhl svých cílů jako jich dosáhl přechodně proto, že tak dlouho spoléhal jeden na druhého, nebo si řekl: Nás se to netýká! Je nečestné a nekřesťanské dávat si od druhých dobývat svobodu. Nekřesťanské je to především proto, že to popření důvěry v Boha, popření Krista, jenž Křížem vykoupil svět a jenž tím na věky pouvětil nezchybnou zásadu, že jen z oběti vzchází pravý život. Vše ostatní je shnilý oportunismus, jenž se nakonec stane zhoubným i těm, kteří si v něm tolik libují. A myslí-li někdo, že to je politika, ve které může každý jednak, jak ho napadne myšlí se. Totéž se přenáší i do každého soukromého života, i do života náboženského, života duchovního. I tam se stáváme polovičatými, utíkáme před oběti a pod. Slyšel jsem na př od dobrých lidí, jak velice poklesl na Slovensku počet kněžských povolání právě za t. zv. samostatnosti. Proč? Protože všude kynula kariéra světská. Protože i mladí byli oslněni pozemským štěstím, úspěchem na pozemském úspěchem. Může se z toho pochopit křesťan radovat? Pro Krista i pro všecky jeho upřímné učedníky platí navždy slova: »Zdaliž nemusil Kristus trpěti a tak vejíti do slávy své?« (Luk. 24.)

●

Nitra. Městský farář-kanovník, jezdící na kole, organisující katolické muže na Slovensku. »My jsme Čechům vděčni za mnoho. Nebýt ČSR, byl bych dnes asi Maďar. My jsme byli zvyklí na grófy a na poddaný lid, ale Češi nás naučili demokratickým způsobům, a to se nám tolik líbilo. Ovšem škoda, že sem poslali nevěrce kteří zde chtěli šířit svůj »pokrok«. Slovák je věřící a toho, kdo ho uráží v jeho náboženském přesvědčení, nemá rád. Když na nás na cestě do kostela volali čeští vojáci: »Vy blb, Slovák, vy ještě chodíte do kostela?«, jistě to k dobrému poměru nepřispívalo. Ale byli zde i dobří — Co jsme se na vás tam za Moravou navzpomínali za války. Dokud to šlo, balíčky jsme tam posílali. Nám bylo přece dobře. A teď si nic nepřejeme, jen aby to mezi Čechy a Slováky šlo co nejlépe dohromady. Zvlášť katolíci by měli být zajedno.«

●

A celkově. V naprosté většině není mezi Slováky nenávisti proti Čechům. Naopak. Mně, neznámému kaplanu, všichni, s nimiž jsem byl ve styku, věnovali tolik vlídnosti, pozornosti, dobroty. — Slováci za dobu války udělali kulturně i hospodářsky veliké pokroky. Jen někdo neznalý poměrů by se na to mohl divat s pohrdáním. — Valná většina Slováků stojí za Dr. Tisou a má ho ráda. Tuku a Macha nikoliv. Není v něm vidět hrdinu a jeho svatozář se zvětší jeho odsouzením. — Bylo a je tam mnoho tradičního a ne příliš uvědoměléhо náboženství. Ale v posledních letech kněžstvo dovedlo tradiční podchytit tiskem, duchovními sdruženími a hlavně exerciciemi, které se tam konají velmi horlivě. Zvlášť si kněží pochvalují mládež, jak se pevně drží své víry. Vede mladá a budoucí inteligence. Je na Slovensku patrná náboženská obroda. Ten určitý útisk (postátnění škol, zákaz spolků, zákaz sjezdu katolické mládeže, kdežto luteránské mládeži se dovolilo zákaz obejít, útoky na biskupy atd.) katolíky jen zocelil. — O Češích jsou mnohem lépe informováni než Češi o Slovácích. Mnohokrát se mne dotazovali na případ Dr. Koželuhové a proč prý nemáme v Praze stále arcibiskupa. A mohl jsem dát dostatečnou a uspokojivou odpověď?

František Kohlíček.

»Vůle a odhodlání lidu« se dovolávají stále halasně všichni, kdož agitují pro revisi rozsudku nad protektorátní vládou. Nehledě k tomu, že i soc. dem. listy poukazují na to, jak umělé se tato vůle a odhodlání lidu vyrábí, je v tom ještě jiný považlivý háček. Nacistické soudnictví a právnictví se také stále odvolávalo na »gesundes Volksempfinden«, zdravé cítění lidu. Kolik zločinů se spáchalo ve jménu tohoto principu. Bylo by tedy kusem našeho odnacisování, kdybychom jej definitivně vyloučili jak ze svého slovníku, tak ze své prakse. ak.

Dachau

Leon de Coninck S. J.

(Dokončení.)

III.

Třetím požadavkem je skutečně moderní vzdělání theologické, úplně odpovídající dnešku. Nelze se ubrániti dojmu, že u mnohých je rozšířeno mínění, podle nějž věda theologická — »dogma«, jak říkají s povýšeneckým pohrdáním volnomyšlenkáři — je cosi ztrnulého, jednou provždy nezměnitelného se zkostnatělými formulkami — pravdy nabalsamované jako mumie — s přežilými hádkami proti odpůrcům, jichž jména se vždycky končí na us. Theologie podle tohoto mínění je jediná z vědomostí lidských, kde není žádného pokroku nebo velmi nepatrného, jenž se může týkati pouze maličkostí, zajímající nanejvýš »originály«, kteří se o ně hádají.

Jaká to karikatura theologie, vědy to o Bohu jejímž předmětem je Bůh a Zjevení které On o sobě učinil, jejíž hranice se tedy následkem toho doslova rozšiřují do nekonečna, do rozměrů, které nikdy nebude moci vyčerpati. A přece lze, bohužel, u mnoha kněží konstatovati vůči theologii takový postoj, s jakým se nikdy nesetkáte u přátelů jiných věd vůči jejich vědě. Mezi kněžstvem je často rozšířeno mínění, že když je seminář jednou hotov, není důvodu, proč se zvlášť a především zajímati o posvátnou vědu. Mnohý si myslí, že z ní ví vše, co je možno věděti, nebo aspoň jistě vše, co je nutno z ní věděti. A přece to je omyl. Každý seminář, i kdyby jeho profesoři byli sebe více na výši, nemůže dáti nic jiného, než uvedení do theologie, sdělit současný stav našich vědomostí ve věcech Božích. Lékař, inženýr, chemik ví, že věda postupuje. Ti všichni vědí, že nesledovati ji, nedržeti s ní krok, by znamenalo zraditi své povolání, státi se inferiorním v jeho správném vykonávání.

Proč u kněží tento nezájem? Proč u některých, když slyší nějaký nový způsob výkladu, zavládne zděšení, jako by viděli Antikrista, dávajícího se do práce — vím, upřílišuji ale je tomu tak, — u druhých pak útrpný úsměv jako před zajímavou fantasií bez vážných důsledků? Možná proto, že ti, kteří vyučovali theologii, neukázali dostatečně, že celá věda theologická je radostnou zvěstí o spáse, že není pouze předmětem rozumových kombinací, nýbrž skutečnou směrnicí života.

Na štěstí bylo v posledních letech vynaloženo mnoho úsilí právě za tím účelem, aby se ukázala jasněji blaatelská hodnota celé theologie. Zdůrazňuji: celé theologie. Ve všech přednáškách pro kněze isme vždycky došli k dvojímu výsledku: Na jedné straně rozvinění hraničící takřka s pohoršením: »Něco takového nám nikdy v semináři neřekli.« na druhé straně radostný údiv jako by osvobození z určité úzkosti: »Tak tedy tomu třeba rozumět!«

V Dachau nám kdysi jeden Dominikán mistrně vyložil úlohu, jakou má dogma nejsvětější Trojice ve všech úsecích křesťanského života. Bylo to překrásné. Tu a tam snad trochu řečnického upřílišování — byl velice výmluvný. — Skoro pro všecky posluchače to bylo takřka zjevením. Jednoho dne jsem měl dlouhou rozmluvu se zakladatelem jedné protestantské skupiny v Praze, člověkem to velmi citlivým, jehož nasnadě zavraždili, přesto že mu bylo již 73 let. »Kdyby bylo náboženství katolické vykládáno vždy tak, jak vy jste mně to vyložil, nebylo by asi u nás odpadlo tolik tisíc vzdělanců,« řekl mi nakonec. (P. de Coninck zde míní pravděpodobně dr. Norberta Čapka, vůdce pražských unitářů, který zahynul v Dachau r. 1942.)

Není možno rozlišovati pravdy víry na takové které i dnes ještě se hodí k vyučování, a na druhé, které třeba nechati ve stínu. Všechny pravdy jsou stejně cenné a stejně časové. A ani dnes není bez zájmu zkoumání a diskutování starých heresí. Neboť je třeba, bohužel, konstatovati, že staré herese se znovu rodí a poněkud jinou tváří. Všecky spory kristologické a všecky spory o milosti jsou i dnes ještě aktuální a vzbuzují tolik prudkých vášní jako kdysi, ovšem že pod jiným jménem. Bylo by ovšem velmi užitečné na to ukázat.

Kněz má vědět a míti v theologické vědě toto: Poznání Boha a Toho, kterého poslal, zároveň však poznání člověka, současného člověka a všech současných problémů. Kolik úkolů zde mají theologové a jejich časopisy.

IV.

To nás přivádí k jinému požadavku, totiž k potřebě, aby se apoštolát stále přizpůsoboval současným podmínkám životním. Není to snadné. U nás v Dachau se to však vtíralo se zvýšenou naléhavostí. Žili jsme uprostřed lidí, z nichž většina byla v nejlepším věku lidí shromážděných ze všech společenských a mravních prostředí. Církev a evangelium nemělo žádných vnějších prostředků, které i dnes ještě má v Evropě a kterými může imponovat nebo vůbec na sebe upozornit. Žádné nádherné katedrály, žádné dojemné vyzvánění, žádné působivé projevy a manifestace: Nic než samotnou podstatu, zbavenou všech smyslových přídavků. Problém apoštolátu byl tedy v tomto: Jak předložiti tuto spásonosnou podstatu lidem zúčastněným v dramatě, v tragedii života, jak v nich vzbudit touhu po ní, jak je přimět k jejímu přijetí?

Přizpůsobení apoštolátu tam nemohlo být pouhou záležitostí technických prostředků: rozhlas, film, tisk atd. ne pouhou záležitostí nové organisace.

Tento problém však nebyl pouze problémem tábora, bylo a je jej třeba i všude jinde řešit. Je tolik různých vrstev a prostředí, jež jsou hermeticky uzavřeny křesťanskému vlivu; jak proniknouti přece jen i do nich?

Je třeba nalézt cestu, jak upevniti Církev, její světlo a její sílu v samém středu lidského a světového dění.

Kdysi na to stačil farní kostel. To byl zemědělský střed lidských sídel, jenž se pak stával skutečně skrze Krista středem lidského života. Dnes je onen Boží stánek snad dosud uprostřed přibytků lidských: je snad ještě uprostřed tisíců lidí; není však středem a střediskem farníků. A v tom je celý náš problém. Buďto přivésti opět všecky lidi k tomu, aby se stali farníky sídlicími kolem vše chrámové: to však je dnes pouhá utopie; zbývá tedy druhá cesta: přivésti Krista do středu lidí za nimi, kde jsou, do jejich pracovního prostředí. V táboře jsme byli přinuceni, chtěj nechtěj konat právě toto.

Kněží i horliví laici byli roztroušeni v pracovních skupinách, v kancelářích, továrnách, staveništích, v barácích nemocničních. Soudružnost a ochota k vzájemné pomoci vytvořovaly pouta důvěry, vedly k výměně názorů, zkrátka k duchovnímu ruchu. Kdokoliv šel po práci šel zároveň za svým posláním misionářským. To je moderní přizpůsobení apoštolátu.

Dav lidský je přetvořován prvky, které doň proniknou a dají se jím asimilovati. Ona menšina pokřtěných, která se ještě spontánně shromažďuje kolem Krista ve farním kostele, musí ze své víry načerpati tolik nadšení, hrdosti a pinosti křesťanského života, že pak nebude potřebovati žádného dalšího povzbuzování, nýbrž bude samozřejmě vyzařovati křesťanství všude tam,

Pilnost nepožehnaná

Potřeboval-li ten neb onen buď vzrušovat davy nebo je volat na podporování nějakého svého záměru, vsunul libovolně a třebas znenadání »svátek« do pravidelného toku pracovních dnů. Manifestovalo se. Nic nevadilo, že je zatopeno pod kotly a že všichni jsou nachystáni k práci. A neptali se ti, kteří mluví jménem lidu, vznikají-li tím škody narodohospodářské. Platila se mzda za práci, která konána nebyla, a nikomu nevadilo, že tuto mzdu zaplatí nakonec lid ze svých kapes. Hospodaří-li se takto, výrobky jsou drahé a také se jich nedostává. A chudému pak nestačí to, co dostane za svou práci, na to, aby koupil, čeho pro sebe potřebuje.

A bylo pak mnoho takových, kteří si z těchto věcí vzali ponaučení, že si mohou sami pro sebe udělat »svátek«, kdy se jim zachce. Bylo pak také mnoho takových, kteří byli odvázáni od toho, co by dělat mohli, protože bylo mnoho dohadování o tom, jaká mají být pravidla, aby se vůbec dělat mohlo.

Jsme nyní svědky toho, že se ruší svátek zasvěcený, svátek prastarý, s nímž lid počítal a počítá a jenž dosud platným zákonem je za svátek považován. Nejsme farizejskými pokrytci, kteří by se nemohli odhodlat, aby pomohli vytáhnout osla z jámy, protože je den sobotní. Víme, že naše vlast potřebuje práce. A dovedeme jít hasit dům třebas i v neděli a třebas bychom věděli, že si jej zapálil sám jeho majitel.

Nelibí se nám však pokrytectví těch, kterým tento svátek a svátky vůbec jsou v cestě. Umysl zautočit na svátky, jejichž odstranění se dnes odůvodňuje důvody hospodářskými, byl zde již dávno, a to už tehdy, kdy se jejich počet ještě zvětšoval a kdy tytéž hospodářské důvody nevadily dalšímu rozšíření pracovního volna, a nedovedly přimět nikoho k obnovení pracovní kázně, jejíž nedostatek ohrožuje vykonnost hospodářství daleko více než setrvání svátků. Tehdy byla ovšem doba předvolební a byla také obava o zuřaty hlasů. Teď tento ohled padl a také není ani třeba mít ohled na parlamentní zástupce lidu, do jejichž pravomoci se zasahuje vytvářením faktického stavu.

A ta druhá přetvářka: svátek se formálně nechává v platnosti, ale pracovní klid se ruší.

Náš lid ví, že bez Božího požehnání, marné je lidské namáhání. Ví, že ti, kteří jej chtějí odvésti od slavení svátků, jej tím především chtějí odvésti od Boha, od něhož pochází veškeré dobro. Dotýká se lidu proto jako urážka, mluví-li se o »komedii se svátky«. Jsou-li svátky pro někoho komedií, neznamená to, že jsou komedií pro celý národ. Nejsou komedií zejména pro ty, kteří opravdu pracují, protože zachovávají ještě přikázání. Nejedná moudře ten, kdo takto mluví. A nezmění na tom nic obecnané resoluce a dopisy. Ty se dají objednávat v době rozhlasu a novin na leckterý námět. Miliardy, o kterých se mluví, jsou jen malým zlomkem těch miliard, které ušly a ucházejí jinými cestami a ty všechny by se snadno daly nahradit, kdyby bylo nejen více klidu o svátcích, nýbrž i více klidu při práci, kdyby se nerozdmychovaly vášně, kdyby se dávalo každému, co jeho jest, zkrátka kdyby každý jen opravdu poctivě pracoval. K tomu vede ovšem jen jedna cesta: obnovení mravnosti ve všem a všude a v celém rozsahu. Je prostší, rychlejší a účinnější než všechna důmyslná nařízení a všechny změny, při nichž se z jedné krajnosti upadá do druhé. A tato cesta začíná od Boha. Proto hluboce souvisí se svěcením svátků, které jsou Boží. Jediné tento důvod, totiž abychom ukázali na cestu k skutečné nápravě, nás vedl k těmto připomínkám.

Socialis

Jiný hlas k téže záležitosti.

»Katolíci nemohou mlčet, aby se nestali spoluvinníky. I když zpočátku bude se zdát jejich boj marný a zbytečný, přece záruku konečného vítězství mají ve slovech zjevení Panny Marie ve Fatimě:

A jednou bude mé srdce triumfovati... a daruji světu mír a budu jej chrániti.«

Naši evangelíci o náboženství ve škole

V 30. čísle evangelického týdeníku »Kostnické jiskry« doporučuje Jaroslav Zeman, aby bylo **odstraněno církevní vyučování náboženství ze škol.** Křiklavými barvami líčí nedostatky dosavadních hodin náboženství, zvláště ovšem katolického. Zdůrazňuje, že se církevní způsob náboženské výuky úplně rozchází se socialistickým duchem dnešní školy, který považuje za něco samozřejmého. Tak prý vzniká v duších dětí nezdravý rozpor, který nakonec škodí i náboženství samému.

Místo toho navrhuje náboženskou výuku **necírkevní.** Jeden z literních učitelů by měl prostě hodinu náboženství, lépe řečeno »z náboženství«, pro všechny žáky bez rozdílu vyznání. V této hodině by vykládal — těžko říci, co. Patrně světový názor p. Jaroslava Zemana. Byla by to jakási směs dialektického materialismu s liberálním harnackovským protestantismem na základě moderního překladu Nového zákona. Při tom by se ovšem musilo vynechat všechno, počínaje evangeliem sv. Jana, protože to je již »interpretace« Ježíše. Zůstala by jen první tři evangelia synoptická. Ale i z nich by se musilo vybrati jen to, co není v rozporu s dnešním nacionalismem a socialismem...

Celý článek je zajímavá směs omylů a lží. Autor mi připomíná učedníky, jdoucí do Emauz. Zachoval si ještě kus upřímné osobní lásky k osobě Ježíšově, ale **víra** v něho, třebas jenom v protestantském slova smyslu, je v jeho názorech více než otřesena. Rád by Ježíše za každou cenu nějak vpašoval do moderní nevěřící společnosti. Zapomíná na slova Mistrova: »Budiž vaše řeč: Ano ano, ne ne. — Kdo není se mnou, proti mně jest; a kdo neshromažďuje se mnou, rozptyluje.«

Upřímně se divíme, že mezi jistou částí našich evangeliků stále ještě straší německý »**liberální protestantismus**«, který byl většinou zahraničních protestantů v poslední době radikálně opuštěn. Uznáváme materiálový význam jeho vědeckých studií, ale je nám jasno, často právě na základě vědeckých objevů jím podnícených, že ve výkladu pramenů úplně podlehl povrchní skepsi své doby. Jeho neomalené rozsekávání a pilování Bible (rozlišování historie, interpretace atd.) není nic jiného než úplná sebevražda »biblické víry«, která je, nemýlím-li se, přímo »raison d'être« všeho evangelictví. Jeho filosofie rozředěného, zlidštěného křesťanství, které se stává pouhým lidským zřevem, k ničemu nezavazujícím, není nic jiného, než nemožný kompromis a nakonec sebevražda křesťanství vůbec. K tomu, abych byl nelhavým deistou a abych si mezi různými lidskými mysliteli vážil jakéhosi záhadného Ježíše, o kterém prý nic jiného nevíme, ale který byl asi velmi sympatický, k tomu přece vůbec nepotřebuji církve — ani evangelické církve. Naši evangelíčtí bratři nám nesmějí vyčítat, když si z toho vyvodíme závěr: **křesťanství je nedělitelné.** Škrtnu-li prakticky jeden jediný článek, třebas jenom šestnáctou kapitolu sv. Matouše (primát Petrův), nikdy nemohu vědět, kde se ve škrtání zastavím.

Zavádění tedy překonaný liberální protestantismus, dnes ještě k tomu socialisticky zbarvený, do našich škol jako povinnou společnou náboženskou výuku by bylo nejen anachronismem, nejen zřejmým znásilněním práva rodičů a náboženské svobody, ale znamenalo by to jen ještě rozmnožit zmatek a rozpolcení v duších žáků, i **žáků z biblicky věřících evangelických rodin!** A jaká je v tom iluse, známe-li trochu dnešní poměry! Kolik by se našlo učitelů, kteří by dovedli vědecky vykládat Nový zákon, třebas jenom podle Harnacka? A kdo by mohl zabránit, aby se řada takových hodin »náboženství« nestala v praksi hodinami protinábožeské propagandy?!

Na štěstí není dnes ani nejmenšího nebezpečí, že by se někdo Zemanovým návrhem v praksi zabýval. Řekněme si však, co bychom k jeho postřehům mohli dodati **kladného.** — Je na tom jistě kus pravdy, že dnešní prakse vyučování náboženství na veřejných školách bývá všelijaká. Na to je jediný lék: **zvýšiti úroveň** důkladnějším předběžným vzděláním katechetů, zvláště též pedagogickým, a životnější metodou pracovní. Kněz, dnes přetížený jinými pracemi duchovní správy, zde často nemůže být specialistou. Dokud nevzroste počet kněžských povolání, nebude dosti katechetů-odborníků kněžských a bude třeba vzorně školených laiků. K povznesení jejich vzdělání i duchovní úrovně se nyní zavádí vysokoškolský kurs, na který jsme zde již upozornili a jehož důležitost nelze dosti zdůrazniti. S tím souvisí i otázka jejich hmotného zajištění; k jejímu řešení se dnes se strany katolické dějí důležité kroky, které přijdou k dobru i jiným vyznáním.

Nelze také popříti častý rozdíl mezi duchem ostatního vyučování a hodinami náboženství — a nezdravý rozpor, který tím vzniká v duši dětí. Musíme tedy usilovat, aby tento rozpor byl odstraněn, ale nikoliv ředěním křesťanství, nýbrž pokřtěním ostatního vyučování. V této věci by mohli a měli katolici a evangelíci spolupracovati. Napřed je třeba žádati, aby společná státní škola byla při nejmenším — kromě úseku státního a národního uvědomění — opravdu **ideologicky neutrální.** Dokončení a prohloubení světového názoru musí ponechati jednotlivým hodinám náboženství a rodičům. Není to ideál, ale dnes je to často nejmenší zlo.

Dalším odstraněním osudného rozporu, který mají pravé vychovatelské úsilí, by ovšem byla teprve výrazně **konfesní škola,** kde by celé vyučování bylo prodchnuto jednotným světovým názorem. **V Holandsku** na pět, o ni po léta usilovali katolíci i protestanté spojenými silami a dosáhli dokonalého církevního školství obou vyznání, vydržovaného státem. Skvělé výsledky tohoto systému i pro stát a národ se ukázaly na př. během poslední okupace. Ukázalo se, že z takových škol vycházejí daleko ucelenější charaktery než z rozpolceného školství neutrálního. — Proč bychom jednou nemohli něco takového dosáhnouti i u nás? To je naše kladná odpověď panu Zemanovi. To je také typický příklad, jakým způsobem by mohla býti vybudována i politická strana opravdu pro všechny křesťany ve státě. Zdá se ovšem, že zatím k tomu na obou stranách chybí mnoho předpokladů.

K návrhu na socialisaci křesťanství, který se ovšem autoru její zároveň jako pokřtění socialismu, bychom odpověděli: Je pravda, že nás křesťany může moderní socialismus užitečně upozorniti na nejednu stránku evangelia, na kterou jsme zapomínali. Je pravda, že by mnozí socialisté přestali být materialisty, kdyby opravdu poznali křesťanství. Ale to je tak celkem všechno. Ježíš Kristus je kámen, který zavrhli budovatelé socialistické nauky, ale který ve skutečnosti je a musí být »kamenem úhelným«. »**Není jiného jména pod nebem daného lidem, v němž bychom měli spaseni býti.**« Základy světového názoru nás dělí — kompromis není možný. Proveďme evangelium a nebuďme třeba socialismu.

Chce-li někdo být nazýván křesťanem a při tom se dovolává výplodů materialistické demagogie proti katolické Církvi a jejím vrcholným představitelům, dopouští se zrady na jméně Kristově. (Budiž řečeno ke cti našim evangelíkům, že oni si v této věci ukládají dnes poměrně značnou reservu.) Vždyť v očích každého křesťana může být jen ke cti katolické Církve, že právě na ni nejvíce útočí ti, kdo popírají samy základy křesťanství. Postup, který dnes hlásají mnozí zahraniční protestanté, vzhledem k současnému atheismu, je podle mého soudu jediné myslitelný pro poctivého evangelika a vůbec nekatolického křesťana: při vzájemném respektování vnitřních rozdílů — a kdy i rozdílné školní výchovy — společná vnější fronta s katolíky pro Boha a jeho mravní řád! To by mělo i tu světlou stránku, že by tyto směry přestaly žíti z pouhé negace katolicismu a věnovaly by se více hledání pozitivní náplně svého křesťanství. Takové hledání by mohlo vésti velmi, velmi daleko.

Alexander Heidler.

V modlitbě se můžeme sejíti všichni. Příkladem toho je výzva všech anglických církví ke společné modlitbě za mír. Anglikánský primas arcibiskup canterburský, katolický kardinál arcibiskup westminsterský, představení církve skotské a svazové rady svobodných církví vydali u příležitosti pařížské konference společné provolání, v němž praví: »Jest přísnou povinností všech křesťanů neochatovati v modlitbě za národy světa a za ty, kteří je vedou. Tato povinnost je uznávána všeobecně. Vzhledem k rozhodujícímu významu pařížské konference a jejích důsledků vyzýváme všechny ty, kteří stavějí svoji důvěru na vůli a milosti Boží, aby se v této době zvlášť úpěnlivě modlili.« — Nemáme sice žádné jiné autority, kromě té, jež plyne ze společenství náš všech v Kristu Pánu, přece však z ní voláme i my: »Modleme se, bratři!« Jistěže nám na konečném míru musí záležet aspoň tolik jako Angličanům.

Lid a spravedlnost

Opět se bouří továrny, závodní rady a nevím kdo všechno. Zase jeden rozsudek nedopadl tak, jak podle mínění těch, kteří protestují, dopadnouti měl. A zase, jak je to už u nás zvykem, zůstává se na povrchu věci a diskutuje o tom, zda »z toho měl býti prospěch« nebo ne. Ještě nikdo se neopovážil říci, že soud, který rozsudek vynesl, nebyl řádný soud nýbrž soud starý, v němž zasedají pouze soudci z lidu a kde toliko předseda jednání řídící je soudce z povolání. Je vyloučeno, aby tento soudce z povolání mohl technicky nebo psychologicky rozhodnutí ovlivniti tak, aby dopadlo podle jeho mínění. Ať je mínění soudu rozpolceno jakkoliv, vždycky se stane výrokem to, co si přeje lid, t. j. jeho zástupci, které do soudu vysílal. A nikdo nerozvedl tuto myšlenku dále, nikoho ani nenapadlo zamyslit se nad mravním oprávněním lidového prvku v soudnictví vůbec. Vždyť účast lidu v soudnictví je hodně stará, poroty byly zde dávno před tím, než se komu zdálo o účasti lidu ve veřejné správě, přes dvacet let zasedají v našich soudech kmeti, přes 50 let účastní se lid soudnictví pracovního atd. Jaký smysl měla tato účast lidu v soudnictví? Nepochybně ne ten, aby lidovi přisedící tlumočili zde přání ulice, nýbrž aby do světla pokroucených paragrafů, které jsou s to a ochotny uskřípnouti spravedlivého bez uzardění, přinesli dávku onoho obecného chápání spravedlnosti, obecného chápání mravnosti, jež se dovede často dostati do rozporu s mravním řádem vtěleným do platného práva ať v dobrém, ať ve špatném smyslu. A že to bylo opatření správné, ukazuje slavná kutnohorská porota nad Havlíčkem, ať nemluvíme o případech jiných, již méně známých. Ovšem předpokladem tohoto lidového výkonu spravedlnosti je život mravního přesvědčení u lidových soudců, nejen mravního ve smyslu nějaké hybridní morálky nevynucující nad společenský katechismus, mravnosti vytvořené nadstavbou společenského řádu, měnící se prý spolu s dialektickým vývojem výrobních poměrů, nýbrž mravnosti absolutní, vypůvající důsledně z živé křesťanské víry. Mizí-li pak tento předpoklad, ztrácí i výkon lidové spravedlnosti své životní oprávnění.

Nechceme stranicky rozsudek kritisovat, neměrme na něm osobního zájmu. Ale musíme ukázati na pošetilost, která chce s trní sklízeti fíky.

jm.

„Líbání"

Byla jsem také několikrát při t. zv. líbání: Nevím, ale tím se přece ta naše láska, obdiv a úcta k Panně Marii nijak neprojevuje. To všechno se dokazuje jinak: než líbáním sošky, která je konec konců jen trochou hmoty o něco ubožejší než jsme my. Snad nejvíc ze všeho mne »rozčílila« pokladnička postavená hned vedle sošky. Vím, že jsou tam potřeba peníze, vím, že to dejme tomu, nikdo nesbírá sám pro sebe, ale ty peníze se dají získat pro tu určitou věc jiným způsobem, — mimo kostel... Je to asi tak: oskarové, jako když při mši sv. se objeví kostelník s měškem na tyči a probírá řady věřících jednu po druhé a člověk místo soustředění se, aby vytahoval peníze. Vždyť ten, kdo bude chtít dát, jistě dá i jinde.

Dovolím se silně pochybovat, že by s tím P. Maria souhlasila. — Může se člověk divit tomu, že nevěrci se na nás dívají s posměchem, že toho »sbírání peněz« při mši sv. a vůbec líbání používají proti nám?

Vždyť P. Maria by byla jistě v nebi šťastnější, kdyby ji lidé již jednou začali dokazovat lásku obdiv atd. napodobením, vlastním životem a ne líbáním! Rozčilovalo mne to odjakživa, ale tím se vlastně nic nespraví.

•

Tato slova jsou vyňata z dopisu mladé vysokoškoláčky. Její víra je jak theoreticky, tak prakticky nade vší pochybnost. Možno ještě dodat, že chodila do katolického gymnasia. Nebyla psána s úmyslem na uveřejnění. Přesto je uveřejňujeme, protože vyjadřují do značné míry názor celé mladé věřící generace dneška. Zdůrazňují přímo v ě ř í c í, to znamená poctivě věřící. Taková ta polověřící si tím hlavu neláme naopak z pražských zkušeností víme, že na pr. při různých svátostních, jako je svatobližené pořežnání nebo při popelci bývá velký nával lidí, u nichž je to skoro jediným náboženským úkonem. Ovšem proto, že je to úkon zcela nezávazný, že je to určitý druh talismanu, který, když neprospěje, jistě neuškodí a ani hmotně nic nestojí, ani mravně na nás neklade žádné požadavky.

Věřící mládež však nesympatisuje s »líbáním«, protože se jí to zdá příliš pasivní. Někdo to snad zní po upřílišeném, nekatolickém spiritualismu. Ale není tomu tak. Právě dnešní mládež chápe krásu katolického symbolismu, ale musí v něm být ruch, pohyb. Proto snahy po živější účasti laiků ve mši sv., proto se zavádí na př. účast při mešním obětování, jímž by se snad mohlo odstranit pohoršení z »vybírání«, a přece by se mohlo vnímatelněji naznačit, že je to spoluúčast na vlastní oběti.

Všichni spolutvůrci našeho liturgického života by si měli být vědomi, že i zde je třeba vývoje. Je třeba skončit s přílišnou »lidovostí«. Co zajímalo a dojímalo prosté duše před dvaceti, čtyřiceti šedesáti lety působí dnes většinou groteskně. A my to stále zapomínáme. Proto máme na př. časopisy pro lid, kalendáře pro lid, literaturu pro lid, kázání pro lid exercicie pro lid, a to všecko je většinou anachronismus, jenž působí víc zla než dobra. Třeba budovat, hledat, zdokonalovat. Nejde o to popřít smyslovou účast na bohoslužbách to by znamenalo popřít katolicismus a křesťanství, jehož podstatou je právě vzdvižení i hmotného světa do sféry božství. Nejde o to, vyhýbat se zevním projevům a zevnímu vyznávání naší víry, jde o to, aby toto vyznávání bylo krásné, pravdivé, umělecké, aby vyplývalo spontánně a radostně z našeho nitra. Myslíme na to velmi vážně. Závisí na tom celý křesťanský život u nás, závisí na tom získání mladší generace.

ak.

Píseň o nepřitakání

Guy Mercier

Vy ženy které nikdy neříkáte ne
já první nebudu kdo na vás zdvihne kámen
ba ani druhý ne ani ten poslední
však dobré je abu čas od času muž řekl
ne
ne maminko ne tatínku
ne pane profesore
nikoli setníku
ne pane diktátore
jen tak snad trošinku
k záchraně té cti sporé

(Přeložil Gustav Francl)

(Otištěno ze »Svobodných novin«.)

kde rozvine svůj prostý, aktivní život. Takoví křesťané budou především dobří kamarádi, kteří zaslouží a dostávají lásku úctu a důvěru. A teprve potom, na tomto základě, budou moci sdíleti kolem sebe, právě pomocí srdečné atmosféry, kterou si napřed vytvořili, svou víru, svou naději, svou lásku. To je přizpůsobený apoštolát.

Bdít nad tím, aby ti, kteří jsou ještě věřící a věrní byli křesťany vysoké ceny, aby dosáhli plnost milosti, která je jim přístupna. Bdít nad tím, aby ve všech »lidských prostředích« byli křesťané skutečně s nejvyšším »napětím«. A při tom podporovati a usměrňovati jejich snažení.

Toť základní úloha apoštolátu. Vše ostatní je jenom přídavkové, pomocné. Ani to netřeba zanedbávati, nikdy však se to nesmí dostati na místo vlastní katolické aktivity.

V tomto pojetí přestane být apoštolát nerozluštitelným problémem, jenž před tím znělo: Jak se dostat k mým 15.000, mým 20.000, mým 30.000 farníkům? Tím se nezabývejte, to nerozluštíte. Kteří setrvali zatvrzele na této cestě, pozbyli brzy odvahy; stali se z nich lidé blaseovaní, z nichž jedni berou věci lehkomyslně a nestarají se již o nic, druzí zůstali skeptiky na celý život. Znám i některé, kteří došli až tam, že ztratili víru.

K oněm tisícům se nemůžeme dostati u nás, skrze nás. Naším úkolem však je, rozntítiti v duších a srdcích našich »věřících« nebo »věrných« takový plamen, aby šli »in omnem terram«, do celé země ukazovati Krista. Tímto způsobem může hierarchie s laiky učiniť Církev zase plodnou.

Z toho vyplývá další problém: problém dělnictva. Množství lidstva, stamiliony se skládají z dělníků, z dělníků rukou. Byla nám u nich nápadná nejen jejich náboženská lhostejnost, nýbrž nenávist nýbrž ještě něco jiného: jejich nedostatek výchovy.

Nemyslím tím jejich způsoby chování, řečí a zvyků. Jedná se o výchovu v krásném smyslu slova. Poznali jsme, že v mase proletářů je nesčetný počet těch, kdož po výchově touží, kteří mají přímo hlad po výchově, po vyšší kultuře, po »humanisaci«, možno-li použíti tohoto barbarského výrazu.

Často jsem tam míval dlouhé hovory s jedním námořníkem z Hamburku: byl jsem ohromen jeho vědomostmi. Jednoho dne mi vyložil celý přehled církevních dějin, ovšem že podle svého způsobu, měl toho plnou hlavu. Bylo by však lze snadno nalézti řekněme dělníka křesťanského jenž by to vše dovedl říci správně?

Měli bychom myslit na »dělnická gymnasia«. Nestačí starati se o výchovu »vedoucích«. Byl kdysi čas, kdy »buržoasie« spravovala opravdu sama veřejné záležitosti. Ale ten čas již pominul a dnes, ať to koho mrzí nebo ne, uplatňuje svůj vliv dělnictvo, určuje směr. Z něho přicházejí ne sice všichni vůdcové, ale velmi mnozí.

Je tedy třeba dnes vychovávat k humanismu. Nejde o to připraviti celou dělnickou mládež k universitním studiím, nýbrž dáti jí skutečnou lidskou kulturu, přivésti i ke zdrojům civilisace, aby i ona, podle svých schopností brala účast na Kráse a na Pravdě, které činí lidštějšími.

To byly tedy naše hovory v Dachau.

Peklo nás tam shromáždilo zřejmě za tím účelem, aby nás vyhubilo. Nepodařilo se mu to však. Získali jsme tam jasnější vědomí svého kněžství, bohatství své Církve možnosti své Církve.

Budoucnost patří jí. Nebude to bez námahy. Tolik sil povstane ještě proti ní. My však na své vlastní osobě, na svém vlastním těle se skvělým způsobem přesvědčili, že »Brány pekelné ji nepřemohou.«

Jindy a nyní

Bohdan Chudoba: Jindy a nyní — dějiny českého národa. (Nakladatelství Vyšehrad v Praze 1946, str. 464, 28 obrazových příloh. Kčs 165.—.)

Chudoba dal své knize »Jindy a nyní« podtitul »dějiny českého národa«. Psát dějiny národa je úkol obtížný a odpovědný. Má-li se ho dějepisec se cti zhostit, je třeba, aby splnil několik základních předpokladů. Náleží k nim v prvé řadě vědecká odbornost. Pod tento pojem zahrnujeme co nejúplnější znalost faktů, která je ovocem kritického a vyčerpávajícího studia pramenů, spojenou s objektivitou, čímž rozumíme ctnost nezaujatého opatrného a poctivého posuzování osob a událostí. Dalším a ještě důležitějším předpokladem je schopnost tvůrčí synthese. Té je třeba k vlastní práce historikově, kterou je v prvním stupni uvádění událostí ve vzájemnou souvislost tak, aby se stávaly zjevnými příčiny, v stupni dalším — kladě-li si historik cíle vyšší — objevování zákonů sociálního života a v stupni třetím — kladě-li si historik cíle nejvyšší: — získávání vzhledu do plánu celkového dění historického, čili odpovídat na otázku, kterou některí kladou pod jménem smyslu dějin, jinými slovy podávat filosofii dějin. Na této schopnosti synthese, při níž se práce vědcova snoubí s imaginací umělcovou, záleží pak nejvíce hodnota díla. Historik jí bude moci uplatnit tím plodněji, čím hlubší bude jeho erudice filosofická. Při zpracování mnohotvárné látky, skrývající v sobě souvislosti tak složité jest třeba stálého rozlišování mezi podstatným a vedlejším. Historik tu prochází tolika úskalími, že je bezpečné může překonati jen tehdy, ovládá-li dokonale všechny pořádací principy, vyvěrající z dobrého základu filosofického. Úpadek novověkého filosofického myšlení zanesl i mnoho bludů do myšlení dějepisného. Tak se začalo popírat, že historie je věda: vylučuje se možnost příčinné souvislosti mezi dějinnými událostmi; šíří se historický skepticismus, který dochází až k pochybnostem o tom, zda vůbec lze správně tyto události poznávat.

Chudoba se dal do svého díla s vervou, které snad nejlépe bude slušet epitheton mladická a kterou je dlužno hodnotit vysoce, chápeme-li ji jako zdravou reakci na »vědeckého« ducha minulosti, jenž svou přemírou analytičnosti zaplatil ochromením vedoucím až k naprosté sterilitě. Tak aspoň rozumíme jeho nájezdu, používajícímu příměru s postavami rodových ság »které všechno chápaly a všechno dovedly vysvětlit, ale nikdy se nevzchopily k činu« — nájezdu ne ovšem zcela domyšlenému, neboť opravdové vysvětlení věci je už skutečným činem, který by dovedl posloužit i »českému pokroku«, abychom mluvili autorovou terminologií. Vtírá se tu otázka, jaké jiné činy Chudoba od historika ještě očekává?

Šíře vlastního zájmu vede Chudobu k tomu, že věnuje mnoho místa vedle obvyklého rozsahu dějepisné látky i věcem umění a vědy. Na druhé straně si však svůj úkol omezuje svým pojetím historie, v němž se bohužel ozývají ozvěny bludů, o nichž byla předtím řeč. V úvodní kapitole, nazvané »Obraz a smysl českých dějin« — její žurnalistické názvuky svědčí o chvatu Chudobovy tvorby — se setkáváme s omyly o to zbytečnějšími, oč více je další obsah knihy vyvrací. Nae vylučuje Chudoba »příčinnou souvislost mezi dějinnými příběhy«, když na štěstí sám tuto anarchickou zásadu zcela důsledně ve své knize není s to provést, jak by bylo mu možno dokázat, takměř z každé jeho vlastní stránky. Co by pak zbylo z úkolu historikova, když zavrhne tento princip, který jediný umožňuje vytvářet z podání událostí jakýsi obraz? V »uvádění událostí ve vztah ke dnešku« jak to Chudoba říká? Co však je ten »dnešek«? Věk socialismu, či snad boj světové reakce proti útlé květince pokroku? Nebo snad spočívá úkol historikův v stanovení »určitého záměru a pak v hledání opory a osvětlení pro něj v dějinách«. Jak to autor tvrdí na jiném místě? Jak to vlastně říkal protektorátní dějepis když hledal v našich dějinách oporu a osvětlení pro své německonacistické záměry? Kdyby dnes někdo, řídě se touto Chudobovou zásadou, měl na příklad »určitý záměr« šířiti v Čechách islam nebo tu zavést otrocký stát, byl by snad odboj Čech proti Habsburkům v 17. století velebil proto, že jeho úsměch by byl mohl zmařiti zastavení turecké expanse v Evropě, o kterou se Habsburkové přičiňovali, nebo by oceňoval všechna hnutí ateistická protože bojují proti křesťanství, které je zárukou svobody individua? Kdybychom i tato pojetí připustili nevíme, jak by v nich historik chtěl pracovat aniž by uvádění dění ve vzájemný vztah, což opět předpokládá uznání zásady příčinnosti. Tyto omyly Chudobovy tkví svými kořeny zřetelně v anglické pragmatistické filosofii.

Ptáme se dále, nač ten Chudobův skepticismus zda lze »dobývat z minulosti úplné poznání, jak se co opravdu sběhlo«, když jeho kniha sama dokazuje že je možno nabýti sdostatek jistoty o rozhodujících myšlenkách a činech našich předků a jiných lidí kteří do našich dějin zasáhli, abychom mohli bezpečně určit hlavní linie toho, čemu říkáme národní tradice. Nač se tak bát »posuzování nebo dokonce odsuzování dějinných postav«, když v mnohých případech není prostě v lidských možnostech podávat zprávu o jednání člověka — které přece má zároveň vždy určitou morální dvalitu — aniž by v tom již implicite nebyl obsažen morální soud? Zdůrazňuje-li Chudoba několikráte úplatnost Lva z Rožmitálu, činí tak zajisté proto, že tuto jeho vlastnost považuje z pramenů za dokázanou, ale vyslovuje tím zároveň jeho posouzení. Naprosto k tomu není nutno znát vnitřní život oné postavy, jak to ještě Chudoba požaduje. Vždyť historiků výrok není verdiktem Božím o věčném spasení nebo zatracení. Bylo by potřebí přesnějšího myšlení a jasnější řeči.

Není pochyby o Chudobově dobré vůli zhodnotit účast křesťanství v našich dějinách a provést svým dílem opravu leckterého nesprávného soudu našeho dějepisu staršího, jak o tom zejména svědčí jeho stati o baroku a josefinismu a mnohé kritiky myšlenkového zmatku devatenáctého a dvacátého století. Důsledněji přijetí filosofických principů právě tohoto křesťanství, jehož chce být bojovníkem, by však jeho dílo bylo uchránilo od mnohého nedostatku. Bylo oy mu především dodalo pevnosti v uspořádání látky, bez něhož se dějepisectvo podání rozpadá v chaotickou třísť poznatků, které jako by chtěly působit jen svou kvantitou, nabízející se k výběru. Bylo by mu umožnilo mnohem hlubší vniknutí do ducha doby románské a gotické, při jejímž probírání mu unikly nejednou věci podstatné. Bylo by jej uchránilo před mnoha naprosto libovolnými a nijak nedokazatelnými tvrzeními, z nichž typickým příkladem je jeho tvrzení, že do českého křesťanství byl vnesen značný kaz tím, že první benediktinské kláštery nebyly u nás už zřizovány tak, jak je kdysi zřizoval Benedikt z Nursie: aby se totiž mniši živili prací svých rukou, nýbrž že dostávali od knížete vesnice, které jim obživu dodávaly, jak to odpovídalo celému tehdejšímu dobovému charakteru. Těhož řádu je jeho tvrzení že v pozdější době gotické nabyla úcta k světcům u mnoha prostých lidí mdlosluhebné povahy. Prostý člověk nepatří do kategorie »dějinných postav« a proto pravděpodobně je vydán Chudobově posuzování i se svým vnitřním životem. Bylo by jej uchránilo i před tím, abychom se o scholastice dovídali něco více než plytké kritiky, které k jádru její methody vůbec proniknouti nedovedou. Bylo by jej uchránilo před libovolnostmi terminologickými, jako je na příklad »křesťanská církev« (která?). Bylo by mu ušetřilo některé zajímavé objevy, jako je na příklad objev o pravosti křesťanské základny Tyršova sokolství. A bylo by mu zejména ušetřily úžasnost vrchního jeho objevu, že »plným smyslem« českých dějin není nic více, než že »každému nabízejí bohatství výtvorů a námětů, které povstaly v hlavách lidí naší krve a z nichž je možno a nutno vyjít k vlastní tvůrčí cestě životem-« O té egocentrické podivuhodnosti starobylé věty »historia magistra vitae« skvějící se v novém rouchu. Co nyní však s tebou, nešťastný Čechu, chceš-li se chopit »námětů, které povstaly v hlavách« sv. Cyrila a sv. Metoděje a zjistíš, že tito věrozvěstové, kteří jindy působili u nás, byli krve řecké? Utěš se však, můžeš se chopit třebas výtvorů a námětů, které povstaly v hlavách Táboritů. Ti byli určitě naší krve. A kdyby ti v tom někdo chtěl bránit, odvolej se na Chudobovo ponuknutí, že v každé myšlence, v každém díle o kterém byla na jeho stránkách řeč, lze pokračovat.

Chudoba praví v závěru své knihy: »Dějepis nabývá plné ceny teprve Boží účastí v dějinách.« Nuže, tak tomu není. Boží účast v dějinách je skutečnost, která zde je a kterou z dějin neodstraní ani všechny dějepisy se sebe zmatenější koncepcí. Ale ani Boží účast v dějinách nedopomůže sama o sobě k plné ceně dějepisu třebas sebe lépe míněnému a oplývajícímu sebe větším výběrem námětu pro úspěšnou činnost. Dějepis nabývá plné ceny teprve uznáním Boží účasti v dějinách.

Lev Druhý.

Z domova a z ciziny

Ani kardinálové se nemají zúčastňovati politiky. Tygodnik Powszechny oznamuje, že Franco nabídl třem novým španělským kardinálům členství v kortesech, španělském to parlamentě, že však sv. Otec k tomu nedal svolení. Čin, jejž lidé dobré vůle nazvou úzkostlivou politickou nestranností, lidé zlé vůle prohnaností diplomatickou. Ke kterým chceme patřit my?

Pan ministr Národní obrany mluvil na sjezdu slovenských partyzánů m. j. také o rozsudku nad protektorátní vládou. Trest je podle něho příliš nízký. Žádný poctivý Čech a Slovák prý a ortelem nad protektorátní vládou nemůže souhlasit. — Velmi divná nám připadají tato slova v ústech nejvyššího representanta naší armády. Kde jsou všechna ujišťování o neodvislosti soudů? Nebyl rozsudek vynesen Národním soudem, tedy zástupci lidu? Kdo to je tento tajemný Lid, jehož se dnes zase tolik dovoláváme? Lid přece nevládne, ani nesoudí sám. Vládne a soudí prostřednictvím svých řádně zvolených a řádně, zákonně ustanovených zástupců. Jinak jsme v anarchii, jejíž krutě následky v chaosu státním pak obyčejně nejtrpčeji pociti ten pravý lid. — Podle pana ministra jsme nedůslední a polovičatí proto, že žádáme hlavy norimberských válečných zločinců, ale kolem vlastních kolaborantů a zrádců chodíme po špičkách. Na toto jistě si mnoho čenářů pomyslí, že je přece jen strašný rozdíl mezi vinou nějakého Goeringa a ostatních norimberských zločinců, kteří s chladnou rozvahou a úmyslností uvrhli svět do strašné války a po léta ji nejbarbarštějšími metodami vedli, a mezi vinou na př. starého Bienerta. A poněvadž je rozdíl mezi vinou, musí být také rozdíl mezi trestem. Jinak stejné tresty zločinnost neomezují, nýbrž ji podporují, jak na to již před staletími upozornil Tomáš Morus ve své Utopii. Tehdy se totiž i obyčejná krádež trestala smrtí. V tomto případě, píše Morus, se však velmi snadno zloděje stane hned vrah. Hrozí-li mu totiž při polapení smrt, bude se hledět polapení vyhnout i vraždou, protože konec konců ani za ni nedostane více než smrt. ak.

Sokolské bratrstvo v Táboře vzdávalo jako obyčejně v předvečer 6. července hold památce Mistra Jana. A při té příležitosti napsal Jan Shánělec do sokolského Zpravodaje článek srdcí láskou k jednotě národa, oplývající úctou a šetrností k náboženství, které přes všechny propagandy je pořád náboženstvím většiny národa a většiny obyvatelstva republiky.

»Kolik z nás, dětí sokolské rodiny, kteří jsme nesli Husovou pochoden, by mohlo říci bez uzardění: Ano, já jsem hoden velikého toho jména, neboť já nepatřím do tábora těch, kteří se řadí k potomkům oněch, kteří poslali Husa na hranici. Říkáme si hrdě Husův národ, nemáme však tolik odvahy, abychom již jednou zúčtovali s Římem. Zapalujeme kadidlo v ponurých chrámech, klaníme se modlám, holdujeme »svátosti« svaté zpovědi, vodíme své děti k »svatému« přijímání a k biřmování. Kdyby se Čech stal kardinálem, byla by to největší potupa, jež by se Husovu národu mohla dostat. Pak se mluví o »katolicismem prolezlé Italii.« Pro svou osobu nemohu prostě pochopit, jak dobrý Sokol může být dobrým katolíkem. Být katolíkem znamená »třeť v bahně ponížujícího otrocství.« — A pak slavnostní prohlášení: »Bratři a sestry! Nikdo z vás nechť nevidí v mých slovech štvaní proti náboženství.«

Máme tolik rozvahy, že dovedeme uznat, že pan Jan Shánělec nemůže být považován za oficiálního mluvčího Sokolstva, každý však uzná, že jeho slova v sokolském tiskopise uveřejněná, jsou snůškou nejkrásnějších frází pokrokářských. Jsou vážní pracovníci sokolští přesvědčení, že tohleto je nějaká kulturní činnost? Nechápou, že to je nejomezenější urážení lidí a jejich vír, že je to nejzabednějšího nesnášenlivost, tak křiklavě kontrastující se vším, co je nám jako Čechům svaté? — My, zejména v našem listě, usilujeme o poctivé dorozumění s každým poctivým člověkem. Předpokládáme u všech dobrou vůli a chceme ve všech vidět bratry. Děláme to mnohdy i s risikem nepochopení u vlastních lidí. Příklad táborského sokolstva by mohl nasvědčovati tomu, že naše práce je marná. Ale ne, není marná. Jsme příliš pevně přesvědčeni o tom, že Pravda vítězí. Pravda, žijící láskou, ak

»Už jen nacistická prďata popírají« v nejnovější historii význam studia římského práva pro moderního právníka«, dočetli jsme se v těchto dnech v novinách ve zprávě, že právě došla do Prahy učebnice římského práva pro sovětské vysoké školy, vydaná v Moskvě roku 1945. Římské právní myšlení totiž bylo už od počátků středověku základem evropské právní vzdělanosti a dodnes jí pěstují všechny národy, které se k evropské vzdělanosti hlásí. Jen Německo, dokončujíce svou středověkou roztržku s kulturní jednotou Evropy, vypudilo za nacismu ze svých universit i římské právo, poněvadž prý je přepjatě dogmatické a cizeckého ducha. Před válkou poslední učebnice římského práva byla vydána v New Yorku a nyní tedy i ruská je zárukou, že svět ani v právu neopustí svých nejvyšších hodnot. jb.

Jeden čipera čtenář poslal nám o téže věci dva výstřižky z novin, totiž vyhlášku ministerstva školství a osvěty č. A 165.154/46-VI-5, že vypisuje konkurs na 2 učitelská místa v Chicagu. První výstřižek je ze Svobodného slova, druhý z Lidové demokracie. V prvním se mimo jiné požaduje, aby uchazeči byli bez vyznání, v druhém tato podmínka není. Tak nevíme. Zejména nevíme, zdali bezkonfesnost tu požaduje ministerstvo anebo někdo jiný a proč? jb.

Nezáleží ani tak na jménu. Při veškeré zdánlivé stádovosti dovede přece jen moderní člověk být věcný, má zdravý smysl pro podstatu a jádro a nedá se zmást prázdným vnějškem. Důkazem toho je na příklad jméno našeho časopisu. Dalo to mnoho hledání, jak jej třeba pojmenovat. Na př. Kruh a Kvas jsme mu chtěli říkat. A nakonec zůstalo při Katoliku a bylo to tak dobře. Co by komu říkalo takové Kruh? Kdežto Katolik je jednoznačné a nebojácné, je to jasné a stálé hlášení se ke slovům Páně: »Kdo mne vyzná před lidmi . . .« Konec konců rozhoduje vždy obsah, duchu jméno a zevnějšek. Máme toho v našem novinářství příklad ještě jeden na Dnešku. To je bývalá Přítomnost. Vydavatelé velmi teskníli, že pro revoluční nápady nesmějí zase začít pod starým jménem. A vidíte, ani tady nezáleželo na jménu, ba dnes asi nikdo neteskní po Přítomnosti. Měla přece jenom dost divnou historii v těch svých přechodech z první do druhé republiky a do protektorátu Moravcova, kterou by s sebou dosti těžko vlekla, kdežto Dnešek je z dneška a přece není nejmenší mezi všemi listy českými. Podle Rudého práva čtí Dnešek je dnes rozeznávající známka, jako na př. chodit v cylindru nebo v čamaše. A jeden z jeho čtenářů hned oznamoval, jak to na sobě zkusil. Nezáleží na tom, jak, je to jen příklad, že třeba obsahu, ducha, že třeba mít co říci, že to je i dnes hlavní a rozhodující. Totéž platí i o různých společích, organisacích a pod. I tam málo záleží na jménech a tradicích, které bývají mnohdy spíše brzdami pravého rozvoje. Záleží na duchu, na chuti do práce. ak.

●

Redakční pošta.

Veselá bajka o synu, otci a oslu přišla nám na mysl za těchy poslední pošty. Ať se otec nebo syn nebo oba na oslu vezli, nebo šli vedle něho pěšky, všem se nezavděčili. A tak i my podobně. Zdůrazníli jsme mravní stránku známé události v jedné straně, v druhé nás za to nazvali reakcionáři. Vzhlí jsme nové světlo na procesuální stránku Husova upálení, hned se jeden čtenář znepokojil, jako bychom se snad zastávali Husových bludů. Napsali jsme, a to ne bez konkretních důvodů, že položení Církve v Jugoslavii není růžové, ale že anglické zprávy o něm jsou do značné míry také výplodem emigrantské agitace. Domnívali jsme se že situace Církve je leckde dost zlá než aby bylo nutno ji vydávat za ještě horší. Ale na to hned nás jeden čtenář podezírá, že jsme vstoupili do Národní fronty a druhý, ohnivější, jak sám píše, nám přívětivě nabízí titul »český katolík«, kteryžto titul prý má v cizině špatný zvuk. Nechť se tá velká většina čtenářů, která nám píše samou chválu, nepohorší, že se zabýváme těmito ojedinělými projevy nesouhlasu čtenářů. Slova povzbuzení jsou nám jistě v práci potřebná, naplňují nás radostí, ne pýchou, a děkujeme za ně upřímně. Ale i projevy nesouhlasu jsou potřebné. Člověk na nich jednak zkouší sám sebe, jednak se použí o lidské a čtenářské psychologii. Jenže ony tři nespokojení nebyli s to klidně přečíst, co bylo napsáno, a podkládají nám, co jsme nenapsali. Tak vidíte, jak »hojnější spravedlnost«, o kterou se snažíme, může mít nejasnou situaci i ve vlastních řadách. My však se o ni budeme snažit ze všech sil dále a prosíme o kritiku, co nejvíce kritiky. Ne však kritiku pro kritiku, která nemá jasno v sobě samé a nedá nám nových, praktických návrhů, ani kritiku ohnivou, ale neuváženou, která bojuje proti větrným mlýnům. Pak se jistě shodnem a budeme míti prospěch všichni, zvláště teď, kdy míníme vydávat Katolika týdně. jb.

Pozdním povoláním

Dopis redakci.

Nedávno uveřejnil p. redaktor Papica v »Neděli« článek, v němž se zabýval dopisy dvou — věkem asi již zralejších — zájemců o studium bohosloví a napověděl při tom, že bude učiněno nějaké opatření ve prospěch tak zv. pozdních kněžských povolání. Bližšího o těchto kněžských povoláních v článku však uvedeno nebylo a tak jeho účinek mohl býti asi ten, že vzbudil pozornost v širších vrstvách čtenářů, kteří o studium bohosloví nemají sami přímého zájmu, avšak u těch mála mužů, kteří by na sklonku života mohli a měli studovati bohosloví a kteří se již zabývají myšlenkou na toto studium, ale nevědí jak začíti, mohl vzbuditi spíše zklamání a pokles naději pro neurčitost svých nápovědí a příslibů, což by jistě nebylo žádoucí. Přes to však nutno uvítati článek p. red. Papici, který má své kladv v tom, že upozornil na možnost studia bohosloví i u mužů zralého věku a naznačil, že se něco pro ně připravuje. A tu by bylo jistě vhodné a včasné, aby — nelze-li snad hned provésti různá opatření praktického rázu ve prospěch pozdních kněžských povolání — byla v tisku katolíků zevrubně probrána otázka t. zv. pozdních kněžských povolání, o kterých se často mluví, ale ne každý má o nich správný a úplný pojem. Mělo by býti jasně řečeno, co lze bezpečně označiti jako povolání ke sv. kněžství a co nikoliv. Dále by měla býti dáno poučení o možnosti studia bohosloví na fakultách universitních a jak možno doplniti chybějící předběžné vzdělání. Ušetřila by se tak mnohým dlouhá doba nejistoty, zbytečných bojů a hledání. Rovněž by bylo vhodné upozorniti katolickou inteligenci na to že studium na theologické fakultě není vyhrazeno pouze pro internisty bohosloveckých seminářů, nýbrž že na theologickou fakultu může se dáti zapsati jako řádný nebo mimořádný posluchač, každý, kdo má středoškolské vzdělání. O těchto stránkách bohoslovného vzdělání a ještě o celé řadě jiných praktických i ideových s tím souvisících otázek, mělo by se hodně psáti i kázati. A tu je na místě námět — či spíše prosba — aby časopis »Katolik« se ujal této akce a uveřejňoval pravidelně články tohoto zaměření.

(Poznámka redakce: Uveřejňujeme výňatek z dopisu čtenáře pro vážnost jeho námětu, který milerádi běheme za svůj. Domníváme se však, že v dopise nadhozená otázka studia laiků na theologických učilištích je většího významu, než jak je v dopise uvedeno. Vždyť i vzdělání laických katechetů bude vyžadovat dvou let studia universitního — proč by nemohli míti vyšší vzdělání theologické i někteří laičtí pracovníci Katolické akce, jimž by nechybělo předběžného vzdělání, snahy a možnosti? Není snad práce ve zlaicisovaném kulturním životě stejně důležitá, jako vyučování ve školách a nevyžaduje jistě mnohem širšího a zevrubnějšího vzdělání od svých činitelů než děti ve škole od svých učitelů? Domníváme se, že k tomu, aby se plně uplatnila jasnost, jednoduchost i šíře základních pojmů křesťanských v našem národě, bude zapotřebí co nejvyššího množství vzdělaných a uvědomělých katolíků, kteří by utvořili kádr apoštolské inteligence. Jak snadněji by se dnes řešila ta otázka náboženského života v pohraničí, i v neobsazených farnostech v ostatních českých krajích kdyby již dnes takovýchto školních laiků bylo dostatek. Že se najdou mezi nimi mnozí, kteří poznají při osvojování si theologických vědomostí své kněžské povolání, jest velmi pravděpodobné, že však všichni naleznou v lepší znalosti Božích věcí své životní štěstí, je jisté. Přáli bychom si, aby naši čtenáři nám sdělili svůj názor a případně projevili svůj zájem o bohoslovné studium.)

Kurs pro školení farních sester

Potřeba výpomoci ve farní duchovní správě odborně školenými laiky stává se stále citelnější zvláště v našem pohraničí. Arcid. pastorační ústředí pořádá za pomoci Svazu katolických žen a dívek kurs pro dívky a ženy do 50 let, které by se chtěly věnovat z povolání jako farní sestry této činnosti. Výuku kursistkám podávají členové Apoštolátu Třetího řádu svatého Františka, profesorky, odb. učitelky a lékařka ve všech theoretických i praktických odborech potřebných k splnění hlavních úkolů farní sestry, jako vedení besídek, katechisování dětí mimo školu, poradnictví a sociální pomoc v rodinách, vedení farní agendy, šíření tisku, poskytování první pomoci, udržování kostelů v čistotě, příprava bohoslužeb a pod. — Zároveň vychovává po dobu kursu po způsobu seminárním účastnice k plnému životu podle víry, uvádí je do duchovního života, aby se staly vhodnými nástroji pro práci na vinici Páně.

Kurs se koná od 16. září do 15. října 1946. Popl. 500 Kčs. Přihlášky do 10. září na Arcidiecésní pastorační ústředí, odbor pro pohraničí, Praha II., Voršilská ul. 5. Telefon 269-06.

Hledám za svoji zemřelou sestru upřímnou společnici a přítelkyni, zbožnou a upřímnou, která za obstarání domácnosti a uvaření by u mne měla zdarma byt, otop a světlo, stravu atd. by si hradila z vlastních prostředků. Vhodné pro pensistku nebo dámskou krejčovou, která by po zemřelé mohla převzíti řadu dobrých zákazníc. Nástup ihned, věk 50-55 let. Odpovědi pod značkou »Poctivá a zbožná« do adm. L. 1.

Přijmu samostatnou pomocnici v domácnosti nebo hospodyni, raději starší. Vyžaduji dobré vaření, pečlivost a samostatnou práci. Jsme manželé, 2 děti (9 let, 1 rok), 2 pokoje, ústřední topení, moderní byt v centru Prahy. Vážné nabídky na značku »Prvotřídní síle — prvotřídní plat, strava a všechno« do redakce t. l.

Dobrovol. příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská lisa v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 617.70 — Redakce a administrace tamtéž. - Vychází první a třetí neděli v měsíci. - Poštovní spořitelna Praha 208 401. — Řídí P. Adolf Kašpar O. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na půl roku 20 Kčs, na celý rok 40 Kčs (s poštovným). Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohledací pošt. úřad Praha 10. — Vytiskl Živnotisk v Praze XII.,

KATOLÍK

17

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 1 ZÁŘÍ 1946 • CENA Kčs 1.50

Alexander Heidler:

Proč právě Samaritán?

Člověk jeden šel z Jerusalema dolů do Jericha ... věčně krásné a věčně živé podobenství o milosrdném Samaritánu. Jedna z nejznámějších stránek evangelia. I v nejlaičtějších kruzích se mluví o samaritánské službě: tento výraz pronikl dokonce jako terminus technicus do moderního zdravotnictví. Stal se tak běžným, že se někdy zapomíná na jeho původní pramen. A ještě více se zapomíná na druhou stránku podobenství: proč právě Samaritán?

Většinou si totiž vybíráme z podobenství jen poučení, vyřčené poslední větou Spasitelovou: »Jdi, a čiň i ty podobně.« Rozumíme ji tak, že máme pomáhati trpícím lidem. Je to pravda, ale ne celá. Nezapomínejme, že celý příběh je odpovědí na otázku zákoníkovu: »A kdo jest můj bližní?« Podstatná složka jeho výkladu je vyjádřena vzájemnou otázkou Kristovou: »Kdo z těch tří zdá se tobě, že byl bližním tomu, jenž upadl mezi lotry?« ← Ten nešťastník byl zajisté Žid. A zachránce byl Samaritán.

Kdo to vlastně byli Samaritáni? Potomci pohanských kolonistů, které usadil v Palestině babylonský král po násilném odvlečení židovské inteligence. Smísili se se zbylým selským obyvatelstvem, nejen co do krve, ale i co do náboženství. Zahraniční Židé tuto směs neuznali za pravověrný kult Jahvův. Když pak pod perským režimem znovu osídlili Judsko a Galileu, stranili se Samaritánů (nazývaných tak podle střední části země, kde byli soustředěni) jako kacířů a rozkolníků. Vznikla mezi nimi zuřivá nacionální nenávist, která trvala až do dob Kristových. Jako v dnešní Palestině Žid a Arab, tak byli v tehdejší Židů a Samaritán typickými představiteli národnostní i názorové nenávisti. (Je zajímavé, že se dodnes zachovalo několik čistě samaritánských vesniček, které jsou předmětem velikého zájmu biblických badatelů.)

Jak by tedy asi dnes vyprávěl božský Spasitel své podobenství o milosrdném Samaritánu? Možná, že by místo lotrů mluvil o automobilovém neštěstí. Ostatně i lotrů je dnes dost. Ale na tom vůbec nezáleží. Tenkrát mluvil Židům o milosrdném Samaritánu. Dnes by mluvil palestinským Židům o milosrdném Arabovi, Němcům o milosrdném Židu, Čechům o milosrdném Němci s bílou páskou, demokratům o milosrdném komunistovi. Et cetera. Mohli bychom tak vypočítat v nejrůznějších kombinacích téměř všechny národy, všechny politické a názorové skupiny dnešního světa. Z čehož je patrno, jak je právě tato zapomínaná stránka podobenství aktuální.

»A kdo jest můj bližní?« Tvůj bližní je ČLOVĚK. Všichni pocházíme z jednoho otce na zemi a všichni máme jednoho Otce, jenž je v nebesích. Rasy, jazyky, národy — to vůbec nejsou důvody k nenávisti. Omyly a zločiny — ty mohou býti důvodem k boji, ale k boji proti omylům a zločinům, nikoliv proti lidem. Lidi milovat i v spravedlivém boji proti jejich omylům a zločinům — toť jediná cesta k vítězství pravdy a práva. Zatím dove-

Nástupní audience československého vyslance u Sv. Otce

V úterý dne 13. srpna odevzdal nový československý vyslanec u Svaté Stolice v slavnostní audienci své pověřovací listiny sv. Otci Piu XII. Zprávu o této audienci a jejím průběhu přinesly již denní listy. Přinášíme úplné znění řeči, pronesené při audienci sv. Otcem, neboť nás jistě zajímá každé slovo Náměstka Kristova, obzvláště pak slovo, týkající se naší vlasti.

Pane vyslanče, pověřovací listiny, kterými Nám Jeho Excellence pan president republiky československé sděluje jmenování nového vyslance u Svaté Stolice ve vaší osobě, ukončují bolestné vzrušenou minulost a projevují vůli dospěti k lepší a jasnější budoucnosti. Slova, která Vaše Excellence při této slavnostní příležitosti pronesla, dosvědčují Vaše odhodlání přispěti co nejúčinněji k udržení a rozvinutí normálních a přátelských vztahů mezi Církví a státem po tragických letech nejstrašnější ze všech válek.

V znovuzřízení tohoto vyslanectví září pro věřící katoliky Vaší země — jsme o tom pevně přesvědčeni — naděje a důvěra, že tím dosáhli drahocennou podporu a pevnou oporu pro obhájení jejich práv a jejich náboženských svobod. Nikdo více než My by nepozdravil s větším uspokojením uskutečnění této naděje. A nikdo nemá toužebnější přání učiniti s Naší strany vše, co je v Naší moci a co se shoduje s Naším svědomím k splnění tohoto očekávání.

Právě z tohoto hlediska oceňujeme nesmírně ona slova, jimiž Vaše Excellence vyjadřovala radostné uznání statečnosti, kterou katolici projevili tváří v tvář všem útiskům doléhajícím na ně v létech cizácké vlády.

V nové Evropě, v Evropě, jež s obtížemi povstává z krisí a převratů válečných a poválečných, národy československé republiky mají své význačné místo, svou úlohu, a následkem toho mají též odpovědnosti a rizika, která ukládají moudrosti, praktické bdělosti a mravnímu svědomí jejich vůdců, duchu kázně a rozvážnosti všech občanů, nejenergičtěji a nikdy neochabující úsilí.

Kdokoliv má upřímný zájem o pravé blaho národů Československa, jim přeje, aby v této rozhodné chvíli jejich dějin viděli jasně, jak příchod důstojného, tvořivého a životadárného míru ze všech rozporů a neshod zrozených z války je nerozlučně vázán na určité právní a mravní zásady, které nelze nikdy nahraditi nebo vyvážiti žádnými diplomatickými obratnostmi nebo politickou růzností.

Prosíme Vás, abyste vyjádřil panu presidentovi republiky zároveň s našimi díky výraz nejupřímnějšího přání všeho štěstí pro jeho osobu.

Pokud se týče Vás, pane vyslanče, buďte ujištěn, že při vykonávání svého vysokého poslání naleznete u Nás vždy pochopení a srdečnou podporu. Na dosvědčení přání, v nichž opravdu z hloubi srdce toužíme po blahobytu a mírumilovném rozvoji Vašeho národa, udělujeme s největší radostí, jak jste nás o to požádal, všem věřícím katolikům československým a zvláště Vaší Excellenci a Vaší celé rodině, Naše apoštolské požehnání.

Jak jsem slavil svátek Nanebevzetí Panny Marie

V předvečer svátku jsem se dověděl, že památka Nanebevzetí Panny Marie se slavit nebude. Vždyť prý my, katolíci, slavíme svátků do roka plno. U nás v závodě koloval oběžník, který oznamoval, že čtvrtek je všedním dnem a že se bude pracovat. Někteří, totiž oznámení čtouci, dodávali, že Panna Maria je oslavována stokrát do roka, avšak velká část pracujících byla nespokojena, neboť chápala, že jde o víc, než pracovat ve svátek. Vyčítavala, že se jedná o záměrné rušení církevních svátků a slavností. Což se nepracuje často i v neděli? Je samozřejmé, že dvouletý vládní program nelze uskutečnit tak lehce, však pracujme řádně ve všední dny a zbytečně neschůzujme! Pamatujme, že žádná práce, cíl, ani plán se bez Božího požehnání nikdy zdárně neuskuteční!

Vstával jsem tedy ve čtvrtek jako ve všední den a spěchal do zaměstnání, maje v úmyslu, že se ze závodu do kostela dovolím. Jsem přece křesťan, což znamená být přítomen v tak velký svátek mší svaté. Vždyť slaví dnes sv. Církev zesnutí a slavný vstup Matky Páně do slávy nebe. Jak památný to den ve skvělé mešní liturgii, opravdu snad největší z mariánských svátků vůbec!

Když jsem usedal k práci, uvědomoval jsem si, jak daleko jsme my, křesťané, za našimi věřícími předky, kteří vždy v postu a pokání se připravovali k náležitému prožití tak velkého dne. Normální práce v závodě, jindy tak příjemná, se mi nedařila. Závodní statistika vykazovala 65% přítomných a při pohledu do tilen, slabou třetinu intensivně pracujících.

Chtěl jsem jít o ½10. na mši sv. a proto jsem o deváté hodině stál s propustkou k podpisu před posledním nadřízeným, kterému jsem se otevřeně přiznal, že chci jít do kostela na mši sv. Spatně jsem však pochodil. — »Do kostela na mši?« pravil. »Nikdy vám z tohoto důvodu propustku nepodepíši! Kdybyste si vymyslel jakoukoliv jinou výmluvu, tak ano. Avšak opustit práci a jít do kostela? Nemyslíte, že by celý závod mohl podle vás zanechat práce a jít do kostela?« — Dával jsem mu v duchu opačně za pravdu. Nebylo by to krásné, kdyby všichni pracující, ruku v ruce, kráčeli, třeba jak jsou, umazaní, do chrámu Páně a poklekli před obrazem Té, které by měli být všichni vděčni? Tam by jo nerozlučně spojila navzájem křesťanská láska. Nebylo by to radostnější a užitečnější než veřejné manifestace, kde štve jeden proti druhému?

Byl jsem hluboce dojat, když jsem si uvědomil, že člověk, který mi nechce podepsat propustku, je komunista — katolík. Zmohl jsem se na otázku, zda-li je si vědom, jakou závažnou povinnosti je jít v neděli a ve svátek do kostela. Obdržel jsem zápornou odpověď. Má poslední otázka, zda béře na sebe vinu, že nemohu pro jeho zákaz v tento velký svátek do kostela, byla vyřízena slovy: »Myslím, že Bůh není, ale i v tom případě, že přece existuje, snadno a bez výčitek ponesu tuto odpovědnost!«

Smutně jsem odcházel na své pracovní místo a svěřil se svému přiteli, který mi řekl: »My, křesťané, jsme mírní a necháme si ubližovat. Nevyhnutelně však přijde doba, kdy se buď vzepřeme — nebo budeme vlečeni.«

Uvažoval jsem: Vláda lidu! Československý lid se obrátil zády k Panně Marii po vyslyšení prosby? Na památný měsíc květen, zasvěcený Matce Boží, kdy dosáhl svobody a samostatnosti, so již nepamatuje? Zapomněl již na ty chvíle utrpení, ve kterých prosil Královnu nebes o pomoc a útěchu???

- J Sem -

deme spíše smlouvati v zásadách a spílati lidem. My katolíci musíme začít s touto úžasnou askesí boje a lásky, boje z lásky, s askesí důsledného rozlišování mezi člověkem a jeho omylem, mezi člověkem a jeho hříchem. A páni, kteří dnes sedí v Paříži, pokud se ještě nerozjeli, by si měli místo dlouhých řečí přečísti podobenství o milosrdném Samaritánu v evangeliu svatého Lukáše 10, 25-37.

„Její kotva je na nebesích..."

Slavný ruský spisovatel N. V. Gogol napsal vedle Revisora a Mrtvých duší také překrásné Rozjímání o mši svaté, výklad obřadů liturgie podle obřadu východního. Hlavní část liturgie, t. zv. mši věřících, začíná takto vykládat:

»V zavřené svatyni rozprostře kněz na posvátném oltáři antimins, nahradný oltář — roušku s obrazem těla Kristova; na ni má být postaven svatý chléb i kalich, naplněný vínem a vodou, které se nyní slavnostně před zraky všech věřících přenesou s bočního žertveníku. Rozprostře antimins — připomínající dobu pronásledování křesťanů, kdy církev neměla stálého bydliště, a nemohouc s sebou oltáře přenášeti, jala se užívati této roušky s částečkami ostatků, a ponechala si ji jakoby na dosvědčenou, že se ani nyní neváže na nějakou výlučnou budovu, obec nebo místo, nýbrž že pluje jako loď na vlnách tohoto světa, nikde nazarážejíc své kotvy: její kotva jestiť na nebesích.«

Tato slova se budou mnohým zdát snivým únikem z prosaické skutečnosti, výzvou k bloudivému vzhlížení na onen svět. Nemáme chuti utíkat z tohoto světa, jsme však přesvědčeni, že se s ním můžeme po křesťansku vypořádat jen tehdy, budeme-li opravdu — ale opravdu a prakticky — přesvědčeni, že naše kotva jest na nebesích. Jen tehdy naplníme účtou k sobě, ke svému katolictví, lidi žijící kolem nás, z nichž mnozí dodnes smýšlejí a píší o katolicismu v kategoriích minulosti, tak, jak smýšleli snad Maďaři, nebo jak se mnohde u nás smýšlelo po první světové válce v prvních letech dvacátých.

Moderní český katolík nemůže snést, když mu někdo dává najevo, že je jaksi v národní společnosti trpěn — jen tak podmíněně, na vypověď — neboť jen pro politické zásluhy nějakého člověka. Na př. v soc. dem. Světu Práce nedávno napsali: »Ano, katolicismus může a musí především děkovat moudré a prozíravé politice Šrámkově za to, že programová hesla o rozluce církve od státu a od školy zůstávají i nadále zapomenutými hesly na zežloutlých stránkách programových knížek pokrokových a socialistických stran.« »Tedy buď pro politickou linii, representovanou jménem Šrámkovým, anebo pro politický a kulturní boj, na nějž by katolicismus těžce doplatil.«

Víme, že takové nápady novinářovy netřeba považovati za zákon — píše se často jen proto, aby se dosáhl určitý počet řádků — a přece zase je v tom cosi pro českého katolíka nesnesitelného. Není to urážená ješitnost, jež se v něm bouří, je to hnus nad vší tou malicherností, která se v těch slovech jeví.

Je k tomu třeba strašné omezenosti, mluví-li někdo tak o katolicismu a o katolících. I když se naň díváme pouze přirozeným očima — ne jako na tajemný organismus, v němž žije a působí Kristus a sdílí mu svou nepřemožitelnost a nesmrtelnost — je přece katolicismus veliká síla, světová síla, tím větší a úžasnější, že je to duchová síla. Jaký to má tedy rozumný smysl mluvit o »kulturním« boji proti katolicismu?

Nevíš pan psatel, kolik takových kulturních bojů už v dějinách bylo a jak skončily? Měli bychom k té spoustě svých jiných starostí ještě chuť do kuiturního boje? A kdo ho vlastně chce a kdo by ho začínal? My ne. My jsme již častěji připomněli, že se u žádných oficiálních řečníků a písálků nepotřebujeme učit lásce k vlasti. My jsme ji dokázali již tolikrát a budeme ji dokazovat vždycky. Ne ačkoliv katolíci, nýbrž protože katolíci. Nám je však katolictví něčím absolutním, božsky daným a proto nezávislým na různých těch politických kursech, jejichž přímo směšnou měnlivost a vratkost by přece po zkušenostech posledních několika let měl uznat každý, kdo není úmyslně slepý. Jak se tedy musí pravé katolické smýšlení přímo vzbouřit při takovém »Buď — anebo« pana psatele ze Světa Práce, jenž dělá nežádaného agitátora pro Msgr. Šrámka.

Čeští katolíci musí vděčně uznati mnohé zásluhy Msgr. Šrámka o katolickou věc. Uznali jsme je několikrát i v tomto časopise. Stejně upřímně jsme několikráte prohlásili, že nemáme žádných stranicko-politických úmyslů. Ani nás nanapadá ovlivňovati vnitřní vývoj kterékoliv strany, tedy ani lidové strany. Budeme však vždy protestovat proti jakémukoliv ztotožňování katolicismu s kteroukoliv stranou, nebo s kterýmkoliv směrem ve straně nebo s kterýmkoliv člověkem ve straně.

Naše kotva je na nebesích. Jsme členy církve, kterou po tisíciletí vede bouřemi věků Kristus Král. Jen na něm vlastně závisíme, na nikom jiném. Nezávisíme na papežích, kteří umírají a přicházejí jeden po druhém. Nemáme na příklad v naší hlavní diecési již po léta arcipastýře. Boli nás to. Cítíme se osiřelí. Přesto však víme, že nás to nedispensuje od práce, od intensivní práce pro království Kristovo u nás. I bez arcibiskupa to musí jít, i bez něho musí Církev žít. Tím více tedy musí žít a bude žít bez ohledu na vůdce politické a na směry politické. Tato slova nám nediktuje žádné furiantství ani opozičnictví. Tato slova nám diktuje naše prostá víra, víra, k níž nás neúnavně nabádá náš jediný Učitel Kristus, když nám připomíná, že Otec, bez jehož vůle nespadne ani vrabec se střechy, jistě nezapomeno na své děti, které Ho hledají a v něj doufají prostým, nezáludným srdcem.

Uznají to naši odpůrci? Asi sotva. Jsou příliš zaslepení a příliš zaběhaní do svých starých způsobů myšlení. Vždycky je bude strašit Vatikán a vždycky budou donquichotovsky bojovat proti jeho domnělým intrikám. Je to tak pohodlné pro lidi líné myslit.

Tím více musíme růsti tedy sami k pravé duchovní nezávislosti, k pravé svobodě dítek Božích, abychom ji mohli jednou přinést i těm, kdož často o svobodě mluví, kdož si myslí, že svobodní jsou a kdož přesto jsou zotročeni tolika ubohostmi, jimž je podroben každý, kdo se upřímně nedal osvobodit svobodou, jíž, podle slov sv. Pavla, nás osvobodil Kristus.

ak.

Veřejné mínění

S pojmem veřejné mínění setkáváme se stále častěji. Nedávno byl založen Čs. ústav pro výzkum veřejného mínění a v srpnu jsme dostali do rukou 1. číslo jeho listu, nazvaného též »Veřejné mínění«. Těší nás to, neboť je to svědectví svobody. Veřejné mínění existuje pouze ve svobodné společnosti, ve společnosti, která je pod duševním útlakem, existuje jen mínění úřední a mínění soukromé (mezi čtyřma důvěrnýma očima).

Tím víc nás těší, že se nyní u nás bude veřejné mínění odborně zjišťovat, a že snad nebude možno, aby si kdokoliv neodpovědně vydával za názor a vůli lidu, co se mu hodí do programu. Poněvadž první číslo zmíněného časopisu bohužel nepřinesło nějakou úvodní stať o pojmu veřejného mínění, aby bylo jasno, co lze pokládat za veřejné mínění a co nikoliv — stanoviska se v odborné literatuře velmi rozcházejí — budiž nám dovolena malá připomínka.

Veřejným míněním se rozumí více méně racionální kolektivní úsudek, vytvořený akcí a reakcí mnohých individuelních názorů, narážejících na sebe navzájem. Nepředstavuje tedy absolutní uniformitu, nýbrž spíš organisaci a koordinaci názoru a soudů jednotlivců. I když veřejné mínění představuje ve svém výsledku kolektivní názor, nevzniká kolektivně, nýbrž šíří se z krystalisačních středisek, jimiž jsou silné osobnosti, osoby s velkou prestyží nástroje sociální kontroly jako jsou rozhlas, tisk a tím a pod. A tu jsme u kamene urazu v hodnocení veřejného mínění: do jaké míry je veřejné mínění pravé, t. j. do jake míry je výsledkem samostatného myšlení mnohých jednotlivců, a do jaké míry je nepravé, navozené, usměrněné. Fašismus narizuje — demokracie se ptá. Ptaní stalo by se však bezcenným, kdybychom dostávali jen odpověď kladnou (»Ja!«). A bezcennou by se stávala i takova demokracie. Největším problemem demokratické vlády je pravé otázka, do jaké míry a v kterých věcech je připustno veřejné mínění usměrňovat, a v kterých věcech je možno pouze se ptát. Ovšem ptát se má smysl jenom tam, kde víme, že mínění, na které se lidu ptáme, nebylo předem usměrněno, navozeno. To bychom hráli sobě a světu trapné divadlo.

Zástupy veřejného mínění užívalo se u nás zatím dvojím způsobem: buď bylo něco prosté konstatovano jako názor lidu — a konstatoval to zcela autoritativně jakýkoliv anonym v denním tisku — nebo byly uspořádány »projevy« veřejného mínění, resoluce a manifestace.

Jaká je hodnota resoluci a manifestací pro posouzení veřejného mínění? Odpověď bude záviset na mnoha okolnostech: Přicházejí resoluce rovnoměrně ze všech druhů organisací? Jsou zcela spontánní, či jsou na pokyn organisačního centra? Představují názor členů, či jen jejich zástupců? Jak representují zástupci složení a názory členstva? Jaký je vliv radikálů při usnášení? Jaké jsou obavy umírněných? Přicházejí na manifestace všechny složky obyvatelstva v přibližně poměrném zastoupení? Přicházejí všichni zcela spontánně? Jaké procento tvoří zvědavci? Kolik je těch, kteří přišli na projev ze zájmu jako opoziční, ale nemohu v davu uplatnit svůj názor? Kolik je těch, kteří chtěli bezděky jít přes náměstí nebo ulici, ale museli se zastavit, poněvadž byla zablokována? Do jaké míry máme tu co dělat s předpokládanou t. zv. representativní skupinou? Jak lze tedy vůbec hodnotit organisované projevy veřejného mínění?

Byly by to věcné a dnes i aktuální a závažné náměty pro výzkum. Takových úkolů čeká ovšem náš ústav velmi mnoho. Věříme však, že při nadšení, které jeho spolupracovníci projevují, bude nás překvapovat svými pracovními výsledky a bude úspěšně plnit své poslání, že totiž bude podle slov posl. Jungwirtové »spolehlivě korigovat vše, co zlovolně a podvodně je vydáváno za veřejné mínění«.

Fr. Marek.

Svoboda tisku

Tisk je nejmocnější prostředek projevu v naší době. Pomyslíte si, že to jsme vám nemuseli povídat, poněvadž samozřejmosti není třeba povídat. Svoboda projevu znamená tedy předevšim svobodu tisku. A o tuto svobodu tisku se znovu začíná boj.

Stát musí míti kontrolu tisku, tvrdí jedni, na př. Dr. Radim N. Foustka v Právu lidu ze dne 15. srpna t. r. (Připomínáme, že jde o otázku svobody, to jest otázku ducha. Na jiném místě přinášíme ukázky toho, jak »duchovní« názory pan Dr. Foustka má. Je to nový příklad toho, že být vyznavačem ducha znamená být vyznavačem svobody, být materialistou znamená svobodu podceňovat, připravovat cestu robotskému zotročení.) Dovolává se na doklad svého tvrzení slov presidentových z jeho knihy »Demokracie dnes a zítra!« »Bude vyžadována nová kontrola tisku, nikoliv co se týče svobody slova a přesvědčení, nýbrž ve věci majetnictví a financování tisku.«

Je to samozřejmě správná zásada. Nikdy jsme nerozuměli svobodou to, že si každý může dělat co chce, zejména že si bohatý člověk může koupit co chce, tedy i veřejné mínění. Víme, jak kapitalismus financoval časopisy a stával se tak mnohdy ze sobeckých důvodů rozdmychavatelem národnostních a třídních vášní, podněcovatelem válek a pod. Je třeba ovšem připomenout, že je to v první řadě otázka cti, cti novinářů, kteří jsou buď skutečnými kulturními pracovníky nebo pány, kteří se dají koupit.

Na jeden takový vzor »kulturní práce« novinářské poukázalo nedávno Právo lidu: »Časopis Práce přinesl 15. srpna t. r. na titulním listě obrázek, znázorňující pracovní elán naší mládeže na Soběslavsku. Tentýž obrázek byl uveřejněn v Rudém právu dne 24. července, jenom že prý to bylo z nějakého jiného místa. To by tedy ještě ušlo, ale tentýž obrázek propagoval v červenci 1941 ve Zpravodaji pracovní povinnost mládeže pro okupanty. Co si asi takový novinář myslí o inteligenci svých čtenářů? Buď jak buď, je velmi správné, jsou-li finanční zdroje tisku pod kontrolou nestranné, demokratické státní správy.

Tuto kontrolu si tedy dnes obhájci oficielní lidové demokracie představují takto: Noviny smí vydávat jen ten, kdo na to dostane povolení, povolení udělené nebo neudělené podle libovůle rozhodujících orgánů. Když prý se nechá svoboda všem, znamená to, že se nechá svoboda těm, kdož na to mají peníze, to jest hamižným kapitalistům, kteří to budou zneužívat.

Každý, kdo není slepý, vidí, jaké to je japné povídání. Byl Havlíček se svými listy kapitalistou? Sháněl na ně podpory u boháčů? Nešháněl. Sháněl na ně po krejcaru u malých lidí, pracoval zadarmo, něco také za ně dostal na předplatném. A to všecko jen proto, že cítil potřebu plout proti proudu a říci co oficielně bylo těžko říci. Není toho dnes potřeba? Je třeba jenom chvalořečníků, jen stádových písálků?

Pan Dr. Foustka zná jen jeden prostředek: »Chceme-li zabránit takovým Stříbrným, aby vydávali Polední listy, musíme zabránit i takovým Peroutkům, aby vydávali Přítomnost (po případě Dnešek), neboť zákon nemůže rozlišovat Peroutky a Stříbrné. Může jen povolit jednotlivcům, ať jsou Peroutky nebo Stříbrnými, vydávat noviny, nebo jim to může zakázat.«

Názor jedna radost. Vzor byrokratické pružnosti a snahy o pochopení. Což je státní správa jen automat na aplikování nedotknutelných zákonů? Kde je duch a jeho soudná schopnost?

Je jasné, že nikdo napřed neví, je-li někdo Peroutka nebo Stříbrný. Z toho plyne, že napřed má být každý rovný a každý může dostat povolení, stojí-li o ně, nebo není-li na první pohled jasné, že by jeho časopis byl zbytečný nebo že chybějí k němu všechny potřebné předpoklady. Ale po ovoci jejich poznáte je. Je zde, nebo má zde být nestranný, objektivní a inteligentní soud, ten pak může ocenit z výsledků, zda ten nebo onen má právo své názory hlásat. To je demokracie a nic jiného. Všecko ostatní je diktatura jedné strany, jedné třídy, jednoho směru, jednoho systému stran, jak chcete, která se pak jen stará, aby jí nikdo nerušil v pokojném držení moci, aby nikdo nekritisoval. Každý pak musí »ukrotit svou silnou individualitu a podřídit se jako jiní občané kolektivnímu systému politické činnosti a odpovědnosti,« to znamená musí se podrobit tisku zglajchšaltovanému, kde sice není formální censury, ale kde se najde dost a dost prostředků k tomu, aby jí nebylo třeba, to znamená, aby se psalo to, co se vedoucím líbí, co uznávají vedoucí za prospěšné státu a hlavně co uznávají za prospěšné klidu ve svých stranách a ve svém vedení a rozhodování. Bude to ještě demokracie? Deklamovat o Havlíčkovi bude jistě ještě dovoleno, bude na př. dovoleno bít hlava nehlava do representantů katolické církve — také něco havlíčkovského — ale jistě nebude dovoleno mít své mínění o těch, kdož dnes sedí na místech vídeňských ministrů a jejich podvelitelů.

ak.

Také příspěvek kultuře a civilisaci

Věru už dávno jsem neměl něco tak přízemního, jako brožurku dr. jur. Radima N. Foustky: Smrt a nesmrtelnost. Jistě jí nehodlal podpořit úsilí o restituci duchovních a mravních hodnot. Nehledě k tomu — abychom prikročili ihned k věci — že tento na slovo vzatý odborník ve filosofii náboženství z mozku vytřepává už tolik ošumělý výklad o vzniku náboženství a pracně k životu křísí už tuze dávno umrlé teorie o podílu náboženství na lidském strachu ze smrti, objevují se tu úplně nové perly, na příklad tohoto druhu:

»Křesťanské náboženství, jako každé jiné náboženství, vyrostlo z potřeb davu a jeho hlavním úkolem je: ukojovat potřeby davu. Jeho vznik způsobuje, že je střízeno spíše na duševní velikost podprůměrnou než nadprůměrnou, a proto jeho učení o pohrdání životem vezdejším tolik vyhovuje davu, neboť lehčeji se opouští to, čím pohrdám, než to, čeho si vážím, co mám rád.«

»Křesťanství stalo se náboženstvím otroků a otroci mu nesmazatelně vtiskli kus své duše: pohrdání tímto životem, jenž pro ně byl opravdu slzavým údolím a zoufalou nadějí ve vysněný lepší život posmrtný, kde otroci budou pány a páni budou posledni v abecedě. Tuto pečeť otrockého ducha nesetřásło křesťanství již nikdy, ani tehdy ne, když se stalo náboženstvím tohoto světa a když již nedodávalo, nýbrž robilo mučedníky.«

»Filosofický názor, který by vážně chtěl bránit občerstvení, oplistvení, nadměrné smilnění a pod., není myslitelný, protože by byl protiprirozený. (Obyčejné smilnění tedy nikoliv nadměrné, by takový filosofický názor pravděpodobně snesl, poznámka naše!). Ale proč bych nevyznal, že dobře propečený fízek, vyzrálé víno a soulož s pěknou ženou jsou dary života, které mají svou cenu a že jim tu cenu přiznávám?« — (Bojovnice za ženská práva, kterým se mnohdy zdá, že je křesťanství podceňuje, které si mnohdy stěžují na sv. Pavla a jeho »protiženství«, které tedy čekají plnost svých práv od úplného osvobození od náboženství, nechť si všimnou, jak zdo pěkná žena je úplně na jedné rovině s dobře propečeným fízkem a vyzrálým vínem a nechť to seřazení domyslí. Pozn. red.)

Myslím, že to stačí jako doklad nadprůměrné inteligence autora, který toto veledílo vydal L. P. 1945 asi k narozeninám naší svobodné republiky. Měl bych jen skromný dotaz: Viděl pan dr. jur. Foustka někdy nějaký dav, který by se nachýlal spíše na nějaké to pohrdání vezdejším životem než na football, tancovačku, manifestaci nebo »dobře propečený fízek« atd.? Nemá snad pan dr. jur. Foustka obavu z »pečeté otrockého ducha« jistého vyznání moderních otroků bezcitného kapitálu, přestože se mnozí z nich už také počítají mezi mocné tohoto světa?

Primum vivere to bude asi erbovní devisou pana dr. jur. Foustky.

Když diktatura, což bůh chraň, abychom mluvili slovy sv. Jeronýma! Citlivý Platon rozeznával dvojí druh teorií: okřídlené, které podporují sociální rozvoj a pomáhají pokrokovým ideám v boji s temnými silami otravujícími přítomnost, a pak teorie plazivé, pohybující se v těsném kruhu mizivých zájmů a vášní. Pan dr. jur. Foustka je nesporným stoupencem a producentem teorií plazivých. Nu, proti gustu žádný dišputát!

Bože, jak jsem pookřál, když jsem si mohl hned po této torture přečíst v prvním čísle tohoto ročníku starořeckých archů na podobné téma (Smrt a nesmrtelnost) Přegrovu úvahu: Nevídaný zázrak! Bylo to světlo a tma!

Josef Kopec.

Osmitýdenní kurs pro laické katechety

(celodenní) začíná 9. září o 14. hod. v Praze II u Sv. Anny (Ječná ul. č. 27) vzýváním Ducha Svatého. Přihlášky se ještě přijímají na adresu: Kurs pro laické katechety, Školské sestry, Praha II, Ječná 27. — Doporučujeme svým čtenářům.

Čínský diplomat opatem

Na svátek sv. Vavřince, dne 10. srpna, se ve velkém benediktinském opatství sv. Ondřeje v Bruggách konala zvláštní slavnost: Apoštolský nuncius v Belgii udělovał opatské svěcení P. Petru Ce'estinovi Lou Tseng-Tsiangovi. Dne 16. května t. r. jmenoval sv. Otec tohoto prvního Číňana titulárním opatem opatství sv. Petra v Gentu, opatství to, které bylo založeno r. 630 sv. Amandem, apoštolem Belgie. Tento nynější benediktin byl kdysi čínským ministerským předsedou a zahraničním ministrem, byl šéfem čínské delegace na mírové konferenci pařížské po první světové válce. (La Croix, odkud přejímáme tuto zprávu, poznamenává, že je vedle italského státníka Orlanda jediným ještě žijícím účastníkem této konference. Je třeba připojiti, že jedním ze 2 jících účastníků je také náš pan president Dr. E. Beneš.) V r. 1927, po smrti své ženy, stal se tedy tento diplomat v Belgii benediktinem.

Jeho bývalí kolegové z čínské diplomacie mu věnovali v den jeho kněžského svěcení nádherný kalich, do něhož byl zasazen jeho snubní prsten a rovněž tak snubní prsten jeho zesnulé manželky. Při pontifikální mši sv., v den opatského svěcení, letošního 10. srpna, bylo použito tohoto kalichu.

Bývalý ministr a diplomat nezapomněl na svou vlast tím, že vstoupil do řádu sv. Benedikta. Je to patrno jednak z řeči, kterou pronesl při hostině po svěcení, jednak z jeho plánů pro budoucnost.

Ve zmíněné řeči uvedl i toto: »Pozdravuji v hluboké úctě a vděčnosti presidenta a generalissima Čankajška, jenž je opravdu záchrancem Číny, jemuž je celý svět povinen vděčnosti za to, že po čtrnáct let vzdorował na asijské pevnině totalitnímu útočníkovi a že tímto způsobem umožnil vítězství Spojených Národů, které by bez dlouhé a krvavé obrany čínské bylo bývalo snad nemožným fantomem.

Městská rada gentská věnovała novému prelátovi kámen z 1300 let starého opatství. Odnese si jej do Číny s úmyslem a s důvěrou, že tam založí síť benediktinských klášterů, jako je před staletími zakládali věrozvěstové na tehdy ještě pohanské pevnině evropské.

Výbuch v Jerusalémě.

Přinášíme vylíčení nedávného výbuchu King David's hotelu v Jerusalémě. Pochází od našeho krajana Josefa Síry, bratra laika Tovaryšstva Ježíšova, jenž již po několik let žije v papežském biblickém ústavě v Jerusalémě, kde pomáhá při archeologických vykopávkách, jež mají přispět k lepšímu porozumění Písma sv.

Jerusalem, 27. července 1946.

Psal jsem sice nedávno, ale po rozruchu, který způsobila událost v našem sousedství nebude, myslím, nemistné, dáti o sobě zvěděti.

Ve 12.20 v poledne vybuchla malá bomba před jižní stranou hotelu. Jak se tam dostala, nevím; snad byla hozena z ulice. Mezitím co přiražené pozornost vojenských strážní byla upoutána k místu výbuchu, vniklo asi 8—10 židů, přestrojených za Araby zahradním vchodem (tam se právě staví budova pro garáže, na níž pracují sami Arabové a nebylo tam žádné stráže) do suterénních částí hotelu, kde je kuchyně a sehnali s napřaženými kulomety všechen přítomný tam personál do jedné místnosti a tam je nechali státi s rukama vzhůru. Mezitím vjelo vchodem pro personál dovnitř mlékařské auto s konvemi mléka (tak se zdálo podle zevnějšku). »Mlékař« strážníka, který je chtěl kontrolovat, zastřelili a zanesli konve dovnitř do chodby pod částí, kde se nalézají úřady palestinské vlády a odešli, zda se, hlavním hotelovým vchodem ven.

Ve 12.35 my jsme právě začali obědvat a já jsem začal číst u stolu, když najednou se ozvala strašná rána a náš dům se celý silně zatřásl. Přirozeně, my jsme byli ihned na chodbě a viděli jsme sloup dýmu a v okamžiku byl celý hotel zahalen oblakem prachu a kouře. Náš vestibul byl ve chvíli plný lidí zaměstnanců našeho Food Controllu jehož děvčata začala křičet a plakat, pak hned přiběhli k nám také všichni dělníci ze stavby z hotelu a též snad i mnozí mimojdoucí. Když se po několika minutách oblak prachu rozptýlil, viděli jsme hotel tak, jak byl dříve; z naší strany nebylo pozorovat nic, jen nízká provisorní budova na jeho opačném konci měla asi třetinu tašek pryč a vnitřek demolovaný.

Hotel který je nejlepším v Jerusalémě, je stavba z r. 1930 má asi 300 pokojů. Po čas války byla tam polovice obsazena voj. velitelstvím a palestinskou vládou. Výbuchem byl utržen celý jeden roh domu v šířce asi 20 a 20 m v celé výšce asi 6 pater. Poněvadž se zde pracuje od 8—2 hod., byly všechny úřady v okamžiku výbuchu v plném zaměstnání a v hotelu a jeho restauraci také nemálo lidí. Do této chvíle, t. j. do sobotý večer, bylo z trosek vytaženo přes 100 mrtvol. 40 více méně raněných a počítá se, že je tam stále ještě asi 30—40 osob. Vojsko a dělníci tam pracují od chvíle výbuchu bez přestání ve dne v noci, ale ještě všechno neodklidili. Ve středu a ve čtvrtek vytáhli ještě několik živých, nyní už jen samé mrtvoly v rozkladu, protože máme nyní právě vlnu silného vlhkého horka. Vojáci pracují nyní v maskách na odklizení trosek. Jsme tu tedy nyní ve znamení samých pohřbů. Každý den je jich několik. Ve čtvrtek měl pohřeb jeden vysoký úřednik, Arab, katolik. Arabové z toho udělali arabskou manifestaci, na níž se dostavili katolíci pravoslavní i mohamedáni. Rakev nesli celý čas na vztyčených rukou, vysoko nad hlavou, takže to vypadalo jako nějaká vítězoslava. V pátek byl jiný pohřeb, řecko-katol., zase vysoký úřednik Arab. zase obrovské množství arabských účastníků. Dnes měl pohřeb šéf Potravin. úřadu, ubytovaný u nás který byl v pondělí právě v hotelu. Vytáhli ho teprve dnes ráno a odpoledne byl už pohřeb, ale už jen na hřbitově.

Jak Panna Maria pomáhá při uzavírání manželství.

Skutečná historie.

Byla jsem pracovnicí mezi mládeží. Při krajském sjezdu konaném v červenci 1945, jsem se zavázala, jako většina mých družek, že se věnuji alespoň ještě jeden rok úplně službě dělnické mládeže. Tento závazek, jak musím přiznati, mě hodně stál a rozhodla jsem se k němu po dlouhém váhání. Za několik týdnů jsem měla dovršiti pětadvacátý rok. Má budoucnost mě ležela v hlavě. Měla jsem zato, že bych se měla vdát, ale neviděla jsem pořád na obzoru nic určitého.

Zůstanu-li vedoucí, budu i nadále úplně zaměstnána v činnosti sdružení dělnické mládeže, budu mu muset dát své srdce i svůj čas, nebudu mít žádného volna, abych mohla myšliti na něco jiného a někam vyjít. Přesto však jsem cítila, že milost mě pobádá, abych byla velkomyslnou, bezvýhradně velkomyslnou.

Duchovní rádce mluvil při schůzi mnoho o Panně Marii a já jsem přitom lépe pochopila, jaké místo zaujímá v našem životě. Proto také vzavši na sebe svůj závazek, svěřila jsem jej Marii a prosila jsem ji, aby se ona starala o mou budoucnost a aby mi během tohoto roku vyprosila poznání, co Bůh ode mne chce. Vrátila jsem se z této schůze s jasnou myslí, šťastna, s naprostým mírem v duši. To se stalo koncem června.

14. srpna jsem měla s maminkou odjeti na dva dni na venkov. Již dávno předtím jsme učiniły svá rozhodnutí a opatření ohledně této cesty. A hle, ráno dne 14. srpna se naskytly naprosto nepředvídané překážky, nebylo lze myšlíti na odcestování. Proto jsme ztrávily svátek Nanebevzetí v městě.

V předvečer svátku se mi maminka ptala: Na jakou mši svatou zítra půjdeš? — Jako obyčejně, o sedmé hodině do kaple!

Jednalo se o kapli, která byla úplně blízko nás, kdežto do farního kostela je deset minut. Najednou jsem se rozmyslila: »A přece ne. Je svátek Panny Marie, svátek farnosti, pro tentokrát bych mohla jít do farního kostela. Půjdu v osm hodin do kostela Panny Marie.« Ráno, dne 15. srpna jsem tedy kráčela městskými sady do kostela na osmou mši svatou. V sadech jsem se setkala s Janem, bývalým Jocistou z naší skupiny, jenž se nedávno vrátil ze zajetí. Připojil se hned ke mně a tázal se, zda mě může provázeti. Uhodla jsem hned co chce, neboť jsem si již od několika týdnů všímala jeho známků. Věděla jsem však také, že se o něm mluvilo, že chodí s jinou dívkou, která nebyla Jocistkou

Má modlitba při mši svaté byla trošku roztržitá, ačkoliv velmi vroucí. Velmi dlouho jsem konala pak své dikučinění. Jan mě očekával u východu. V městském sadě se mě otázal, zda by mohl se mnou mluviti. Řekla jsem mu, že mu odpovím až za týden a pak jsem skutečně odpověděla kladně. A když jsem se jej tázala, jak si na mne vzpomněl, dal mi toto vysvětlení:

Prosil jsem Pannu Marii, aby mě dala znameni. V předvečer 15. srpna jsem jí řekl: Je-li Terezie mou budoucí manželkou, učiň, aby šla zítra o osmé hodině na mši svatou do farního kostela a ať se tam s ní sejdu. Protože Panna Maria to tak zařídila, nepochybuji o tom, že jsme určení jeden pro druhého.

Já sama jsem ovšem v tomto sběhu okolností nemohla nevidětí odpověď Matky Boží na mou modlitbu, konanou při zmíněném krajském sjezdu. Ona znemožnila naše odcestování, které jsme s maminkou projektovaly, ona zasáhla, abych změnila hodinu a místo své mše svaté. Od té doby uplynul rok. Založili jsme s Janem svoji domácnost. Splnila jsem svůj závazek, že se věnuji celý tento rok práci mezi dělnickou mládeží. Cítím však, že se nelze nyní zastavit. Panna Maria zasáhla do našeho života proto, abychom se ještě více obětovali. Budeme tedy od hynčejka pracovati společně, a věnujeme této práci celý svůj život. Důvěřuji v budoucnost.

T. D.

Chceme školu demokratičtější

Zdůrazňujeme-li dnes zásadu lidové demokracie na rozdíl od demokracie formální, vyjadřujeme tím, že chceme dosáhnout pokud možno nejpříměji šího rozhodování lidu: aby si dělníci v továrnách upravovali své záležitosti pomocí závodních rad, aby si lid rozhodoval o svých věcech pomocí volených národních výborů a pod. Toto usilí o lidovost a dokonalejší demokratičnost setkalo se všude se stejnou obtíží: s otázkou, jak uspokojit požadavek odbornosti ve vedení a nevzdát se při tom ideálu lidového rozhodování. V prvním revolučním údobí převládá tendence obětovat raději odbornost než zásadu lidovosti. Dnes se již většinou oba zájmy vyrovnávají, takže práce může být nejen svobodná, ale i výkonná.

Jen ve školství je situace opačná: hlas těch, jichž se školství a výchova nejvíc týká, nebyl a není slyšen. Odvrhneme-li názor nacistický, že děti jsou majetkem státu, a přidržíme-li se pojetí lidského, že děti patří rodičům, pak nelze pochybovat o tom, že lidově-demokratickým činitelem, který má rozhodovat o otázkách školství a výchovy, jsou na prvním místě rodiče.

Nicméně v této důležité věci projevuje se u nás zarážející nedůvěra k demokratickému principu. Proč je ve školství rozhodování omezeno na úředníky a »odborníky«, a přání rodičů není ani zjišťováno, ani bráno na váhu? Ridit v národě školství a výchovy není totéž jako řídit pošty nebo železnice. U těch se spokojíme, když funguji přesně, ale u výchovy nám běží ještě o jiné kvality, které nelze stanovit »odborně«, neboť jsou závislé na základních představách o životě a na světovém názoru, jehož svobodné vyznávání je pro občany demokratického státu samozřejmostí. Není nám nařízen jednotný světový názor, a také jej nemáme: ve věci náboženského a filosofického výkladu světa se naše poctivé přesvědčení a naše názory rozcházejí.

Tato svoboda světového názoru měla by však spornou hodnotu, kdyby nám nebyla zaručena také pro naše děti. Není zdravo, aby se světový názor rodičů rozcházel se světovým názorem, tradovaným školou. Pokud se škola bude domnívat, že plní své poslání, když hledí dětem vštěpovat filosofické názory vyhraněného směru, dotud bude třeba, aby rodiče hájili svá demokratická práva. Tak jako rodičům nebylo jedno, když byla školská výuka a výchova zakládána na materialismu biologickém (rasovém), stejně by nemohli zůstat lhostejní, kdyby jeho místo zaujal jakýkoliv jiný materialismus nebo nauka neodpovídající přesvědčení rodičů. Zkušenosti loňského roku a některé připravované osnovy napomínají k ostražitosti.

Poněvadž nelze očekávat, že by snahy o demokratisaci školství, t. j. o doplnění úřednicko-odbornického systému správy vůlí lidu — v tomto případě rodičů — byly uskutečňovány shora, je třeba, aby byly tyto reformy vybojovány zdola, rodiči samotnými. Máme pro to výborný základ v rodičovských sdruženích, které se začaly slibně rozvíjet za první republiky. Rodičovským sdružením se ovšem musí dát pravá náplň: škola v nich nesmí vidět pouze prostředek k zvelebování školy radiovým zařízením, filmem a jinými užitečnými vymožeností, a rodiče naopak v nich nesmí vidět jen místo kde lze dobře uplatňovat přímluvy za své děti. Rodičovská sdružení by se měla stát orgánem stejně důležitým jako závodní rady nebo národní výbory, místem, kde rodiče spolurozhodují o výchově svých dětí, místem, kde lid nejpříměji rozhoduje o příštím pokolení.

Výchova patří k těm základním činnostem člověka, u nichž je třeba mít k lidu důvěru. Tak jako nelze přenést na úředníky a odborníky starost o snoubení pohlaví a rozhodování o způsobu veřejné vlády a správy, stejně nelze zbavit člověka nezadatelného práva na výchovu vlastních dětí. Je proto i samozřejmou povinností všech rodičů, aby nepoušťěli tyto věci s očí a věnovali jim tolik času, kolik jen je možno.

Fr. Marek.

Papež a stavovství

Při zmínce o stavovských organisacích v papežském projevu zdůraznil »Katolík«, že je veliký rozdíl mezi institucemi, na něž myslel papež, a fašistickými útvary, na něž snad český čtenář při tom slově myslí. Stojí myslím za to říci jasně, v čem ten rozdíl vězí. Nejdřív ovšem nutno upozornit, že se k myšlence stavovské hlásil beztak jenom italský fašismus, kdežto nacisté ji přímo odmítali a hlásali zřízení beztřídní společnosti. (Tak Hitler na posledním Parteitagu v Norimberce.) Ale fašismus — italský i španělský — neuskutečnil ovšem tuto myšlenku, jak ji dávno před nim chápali katoličtí sociální myslitelé. Zřídil naopak v hospodářském oboru instituce, které shora ovládaly národní život, jakožto nástroje státní, správněji partajní mocenské politiky. Zřídil je diktátorským povelem bez samorostlého života zdola, a v jednotlivém poddaném viděl jen jedince »pověřeného prací pro stát«. Katolická sociální myšlenka žádá asi to, co — dosud bohužel náramně nedokonale — chce představovat účast našeho ÚRO na veřejném životě: uplatnění přirozených složek pracujícího národa, uplatnění vlastními, zdola svobodně vytvořenými samosprávnými orgány. Tím má být zaručeno, že každý bude pracovat, ne »pro sebe« v tom škaredém zlatokopsky-revolučním slova smyslu, nýbrž pro svou rodinu a tím pro budoucí živý národ, — ne pro kapitalistického vykořisťovatele, ale také ne pro totalitní vládu. Prostě katolické cechy byly orgánem svobody, fašistické korporace byly nástrojem tyranie — v tom je ten rozdíl. Prakticky to znamená: představení pravých stavovských organisací jsou volení svobodně — vůdcové orgánů diktatury jsou nakomandováni podle hlediska partajního »usměrnění«. Jedni slouží svým voličům, druzí vůdci a jeho partajnímu aparátu. Rozdíl je tuším jasný.

Jindřich Středa.

Pozdně povolaným

P. Štěpán Trochta.

V posledním čísle Katolika navazoval nějaký pisatel na článek, týkající se nutnosti akce pro pozdní kněžská povolání, který se objevil před časem v časopise Neděle. Přesto, že tón pisatele vyznívá poněkud pesimisticky, považuji za velký úspěch již tu okolnost, že se vůbec projevuje zvýšený zájem o rozmnožení počtu kněžských povolání a tedy i t. zv. pozdních povolání. Nezáleží totiž na tom, pracují-li na liše Boží dělníci hodiny třetí aneb hodiny deváté nebo dokonce dvanácté. Hlavní věci je, aby vinice Páně byla obdělávána a by na ni pracovali dělníci povolaní a svědomití, řekli bychom dnes dělníci s vysokou pracovní morálkou. Hodina je vážná a nedostatek kněží je katastrofální. Je nám všem jasno, že je třeba chopit se všech prostředků, abychom, pokud to od nás závisí, zachránili a upravili předpoklady pro oprávněnou existenci království Kristova v našem národě. To je ta nejpodstatnější, nejpotřebnější a nejzásluhnější práce pro národ před Bohem i před lidmi. Svatý don Bosco založil za situace, která se velmi podobala dnešní naší situaci, pro pozdní kněžská povolání institut Synů Marilných. V poměrně krátké době podařilo se mu darovati diecésím severoitalským přes tři tisíce opravdových a obětavých kněží. To je důkazem toho, že každé apoštolské dílo, potřebné pro záchranu duší, strhuje na sebe požehnání Boží, stojí-li za ním mužové opravdové víry.

•

Je třeba především shodnouti se v názoru, co máme vlastně považovati za pozdní kněžské povolání. Zdá se, že autor posledního článku měl na mysli spíše zralé muže ve věku pokročilém, kteří již absolvovali střední školu nebo dokonce universitu a nyní jsou ve stálém službě aneb v jiných občanských povoláních. Takoví kandidáti potřebují ovšem jenom přísluhná bohovědná studia v semináři nebo na fakultě, aby mohli býti vysvěceni na kněze. Je jisto, že i tímto způsobem by se mohlo získati, a to v době poměrně velmi krátké, několik hodných kněží. Myslím však, že zde jde o skutečné výjimky, protože většina takových kandidátů pravidelné přednášky na fakultě navštěvovat nemůže a studium se může věnovati toliko soukromě po večerech nebo ve dnech volna. Tito lidé se ani do seminářů dobře nehodí, neboť svým věkem a zvyklostmi nezapadají dobře do mladického prostředí semináního. Již pouhá návštěva seminárních přednášek vyžaduje od nich mnoho obětí, samý pak mohou býti příčinou mnoha ohlédů a sebezáporů se strany představených semináře. To jsou tak zvaná pozdní povolání v nejužším slova smyslu. Jsou plni víry, tichého nadšení a dobré vůle. Narážejí však na překážky a snad i na nepochopení. Takové soukromé studium má své těžkosti a nedostatky a mnohé problémy filosofické a náboženské jsou těžko zvládnutelné i pro lidi velmi vytříbené. Domnívám se, že by bylo pro ně velkým usnadněním, kdyby mohli navštěvovati nějaký speciální kurs bohoslovný, v němž by se jim dostalo od kněží důkladně prohloubených v jednotlivých bohovědných oborech patřičného návodu a vysvětlení. Zvláště pokud se týká nejstěžejnějších bohovědných thésí. Po takovém rozboru se strany zkušeného profesora je již cesta k soukromému studiu usnadněna a možno se snadno připravit ke zkouškám. Netřeba však ani spoušlětí se zřetele, že úmyslem Církve je nejen, aby všichni kněží dosáhli určitého stupně theologického vzdělání, nýbrž aby se jim dostalo správného vedení a určité duchovní formace. Jíž možno dosíci jedině ve společenském středisku, v němž napomáhá jeden druhému vzájemným příkladem, zkušenostmi a opravdovou dobrou vůlí. Každý novokněz má projíti školou společného života, v níž nalézá dosti příležitostí ke vzájemnému přizpůsobování, broušení charakteru a cvičbě ve vzájemné lásce.

Bylo by tedy nejlépe, kdyby takoví pozdně povolaní mohli vést po několik let společný život alespoň částečně ve zvláštním k tomu určeném domě nebo ústavě pod vedením zkušeného a obětavého kněze nebo spirituála. Tam by se scházeli ráno a večer ke společné modlitbě a veškeré jejich náboženské povinnosti byly by uzpůsobeny jejich cíli a povolání. V domácí kapli měli by možnost cvičiti se v obřadech a spolupůsobiti bezprostředně na bohoslužbách. I kdyby měl každý vlastní pokoj, scházeli by se všichni ke společnému stolu a povzbuzovali by se vůbec vzájemným stykem ve svých předsevzetích, an'ž by se cítili tak osamocení. Odpadla by jim však také mnohá starost o hmotné zaopatření a mohli by se věnovati účinnější studiu. Každý večer po úředních hodinách mohly by být jedna nebo dvě přednášky bohovědné. Jsem jist, že by se našli kněží, obětaví a zkušení, kteří by se rádi přihlásili a věnovali nějakou tu hodinu týdně připravě nových kandidátů kněžství. Jsem přesvědčen, že takový počin vzbudil by mnoho obdivu a jistě by se přihlásili noví pozdní kandidáti kněžství, kteří zatím na kněžství ani nemyslí nikoliv proto, že se necítili povoláni nýbrž proto, že takovou věc považovali za nemožnou. Bylo by dobře, kdyby odpovědní činitelé uvažovali o získání vhodného objektu k tomuto účelu. Najde-li se v Praze šlechetný člověk, který by věnoval vhodný objekt k takovému účelu, zanechá po sobě památku nehynoucí. Obětavým apoštolským duším naskýtá se tak příležitost získati si spolupráci a podporou tohoto díla mnoho opravdových zásluh.

Tolik zatím o tomto druhu pozdně povolaných.

XII. kurs katolického učitelstva

Po sestileté přestávce — poslední kurs r. 1940 v Jičíně — směmovalo katolické učitelstvo po prvé v osvobozené republice na tradiční kursu, tentokráte v Mar. Lázních od 9.—18. srpna. Pro nesnáze zásobovací nekonal se čtrnáctidenní kurs, pouze týdenní. Zato byl nejmohutnější ze všech dosavadních. Patrně táhlo a vábilo lázeňské místo, nejkrásnější na západním pohraničí.

Přihlásilo se 510, ale přišli 452 účastníci. Z Čech bylo 170, z Moravy 209, ze Slovenska 73 účastníků. Byli to učitelé, učitelky, profesoři a přes 60 kursovní rodiny, 134 mužů a 318 žen. Účtyhodná to čísla ve stavovské organisaci učitelské.

Účast na hlavních přednáškách dopoledních byla velmi dobrá. Průměrně 350 až 400. Krásný koncertní sál ve škole Jih byl plný. Když 48 léčivých pramenů napájelo kursisty radioaktivní vodou živou, v přednáškové síni 16 docentů napájelo posluchače živým slovem. Každý podal to nejlepší, co uměl. Ve třech dnech, které byly věnovány vzdělání vědeckému, probráno bylo ideově hnutí duchové:

Prof. Dr. Ludvík Svoboda promluvil podrobně o dialektickém materialismu. Jeho vývody objasnil a doplnil ve své přednášce o křesťanském světovém názoru Dr. Karel Závadský T. J.

Předsednictvo kursu volilo úmyslně referáty také od docentů s druhého břehu, aby poskytlo poučení o téže věci všestranně. Heraklitův († 475 př. Kr.) zákon o harmonii protikladů došel v obou filosofických přednáškách svého potvrzení. Tím není řečeno, že se oba protichůdné názory spojily a vyrovnaly. Jasně se však ukázalo, že dialektickému materialismu chybí poslední příčina — poslední důvod rozlišené, t. j. kvalitativně rozlišené hmoty, hmoty anorganické a organické.

Otázka školství byla na kursu osvětlena odborníky. Jan Čeněk, ředitel gymnasia v Praze II., Ječná v. v., probral celý školský zákon, přínos jeho i nedostatky. Přednáška jeho vyjde tiskem. Zasluhuje toho po stránce vzácného porozumění pro pravý pokrok ve školství našem zvláště, také po nábožensko-mravní stránce. — Poslanec Vojta Beneš zasvětil posluchače živým přednesem do školství ve Spojených státech amerických, kde osvětlí veřejné dychá honbou za dolarem, kde technika předhonila morálku, kde katolické školství nemá zásluh o technický rozvoj. Amerika potřebovala by více mravního cítění — Štkp. Dr. Andrej Slovák probral anglické školství. — Místo univ. prof. O. Chlupa referoval insp. Ant. Krejčí o škole ruské. — Sekční šéf MŠO Ladislav Vaněk vzbudil nemalý zájem svou přednáškou o branné výchově, v níž psychologické momenty způsobily hluboce na posluchače. — Poslanec Dr. Chudoba promluvil kriticky o Politické výchově ve školství.

Nejeden dosti smělý úsudek referentů vzbudil pozornost všech: na př. že zrušení náboženství ve vyšších třídách středních škol je čin protizákonný, že organické sjednocování tělovýchovy má své stinné stránky, že jsme první národ, který ve škole učí politické výchově, a že zatím se radí mlčení o ovoci tohoto nového předmětu.

V pedagogickém semináři byla odborníky (Holková, Prikner ová, Vejvodová, Kachlík, Krejčí) probrána otázka umělecké výchovy mládeže, zvláště po stránce literatury a hudby.

Programově velmi vhodně zapadl procítěný projev ministra pošt Frant. Hály o učitelském poslání. Při zahájení kursu v měst. divadle v Mar. Lázních mluvil za vládu sekční šéf ing. Cuhra o vědě a technice, čili o duchu a hmotě. Mluvil místo zvěčněného ministra techniky Dr. Aloise Vosahlíka, velikého příznivce kursů učitelských.

Katolická veřejnost očekává toužebně ovoce XII. kursu v duchu blahosl. Hroznaty, u jehož hrobu v Teplé vřele promluvil strahovský opat Dr. B. Jarolímek ke kursistům, nabádaje je ke statečnosti a lásce.

-Z-

Co nám chybí

Chybí nám toho jistě mnoho, ale mezi nedostatky nejzávažnější patří nedostatek vzdělávací literatury pro katolického inteligenta. V dnešní době sociálních a myšlenkových přelomů nedostává se nám knih bezpečně duchovní orientace, které hodnotí časové proměny společenství nadčasovými měřítky křesťanství. Dnešní mladá generace (do 30 let) těžce postrádá toho, co získala generace předchozí duchovním stykem se Starou Říší, s postavami rázu Bloyova, Bernanosova, Chestertonova, Maritainova, Berdjajevova, Guardiniho a podobných vykladačů doby. Marně již shání mladá generace jejich díla a marně se dosud ohlížíme po věcech nových. A nebyl by jich věru nedostatek, nehledě k tomu, že by ani neškodilo vydat znovu díla jako je Chestertonova Orthodoxie. Nakladatelské podnikání je dnes ovšem obtížné a vyžaduje opatrnosti, díla takového rázu však by nebyla ztrátová.

Nicméně by nebylo dobré, ponechat odpovědnost za výběr jen na nakladatelích, kteří jsou stejně přetížení běžnou prací. Vydání každého díla, které má sloužit duchovní orientaci katolické inteligence, vyžaduje světového rozhledu a velké odpovědnosti při výběru. Bylo by proto nejschůdnější, aby se vytvořil nezávislý redakční kruh katolických osobností, který by celou otázku vedl v patrnosti, měl stále po ruce výběr důležitých děl, dovedl je nakladatelům vhodně doporučit podle požadavků jejich programu a povšechné obchodní situace, a na který by se nakladatelé mohli obrátit, kdyby sami projevili zájem. Soustředění podobné ediční činnosti do jediného nakladatelství by nebylo únosné, naproti tomu ponechat vše svému osudu znamená smířit se s osudnou mezerou v katolickém studiu. Akademické týdny, Studium catholicum a jiné kursy konají práci velmi záslužnou, mohou však spíš jen upozornit a vzbudit zájem, ukázat cesty katolického myšlení, kdežto opravdové poctivé studium, jehož je nám tolik třeba, lze konat jen doma, v samotě, nad knihou.

fm.

Jací jsou?

Kdo? Naši mládenci a panny, naše mládež. O tomto tématu nabsal v neděli dne 18. srpna úvodník do Svob. Novin Edvard Valenta. A byl to článek velmi temných barev. Začínal obrázkem z Národní třídy, kde mládenec běží s kuřtíkem a za ním paní volá: »Chyťte hol« Ta paní s mládencem byla matka se synem. Chlapec vykradl její byt, rozprodal to a prohýřil s nějakou slečnou. Po vypočítání ještě celé řady takových sžíravých stránek naši mládeže praví autor článku: »Vynasnažíme se s anovit alespoň letmou diagnosu a zkoumat příčiny choroby. I zkoumá tedy její zdroje po třech stránkách: rodina, škola a veřejnost. Ukazuje právem, jak každý špatný příklad rodičů, jak každá chvástavost a nepravdivé pochlebování ve veřejném životě působí zhoubně na mládež, která si toho všeho hned všimne a tvoří si tak svůj obraz o životě.

A jako lék se hlavně zdůrazňuje potřeba přívýchovy: Zbavit mládež oné stádovité snahy jít v houfu, bát se sám myslit, zkrátka učit mládež osobní odpovědnosti a statečné přímosti.

Z jednoho odstavce článku jsem však měl dojem, že této statečné přímosti i v něm trochu chybí. Nejdříve se totiž velmi vyčinilo rodičům a stejně se poukázalo na smutné zjevy, na př. při kolektivní práci, třeba v továrnách. Oboji dostali, jak se říká, svůj díl. Jenže to je právě takový bezejmenný kolektiv. Každý roste v nějaké rodině a každý podléhá všeobecnému vlivu veřejného života. Takové výtky si tedy mohou vzít většinou dle tiché žádný. Není to tedy příliš riskantní takové výtky udělovat.

A e pak je tam odstavec o škole. To už je konkrétnější. A že škola ma velmi značný vliv a velmi značnou odpovědnost, to jistě nikdo nepopírá, kdo není slepý. Není přece maličkost být alespoň osm let pod vlivem, jenž konec konců nepozůstává v ničem jiném než v přímém vštěpování nějakých idejí a životních názorů. Jak to tedy vypadá s naší školou? Dovídáme se jen, jak to tam bude vypadat.

»Škola — tu budeme optimisty, neboť příští učitel bude, dík prvnímu ministru školství, vzdělán lépe než jeho předchůdce — a také politická výchova, jak soudíme z prohlášení nového ministra, bude vedena duchem obecnějším, než jak jsme byli svědky v uplynulém roce. Bude-li zároveň zdůrazněna nutnost hlubších základů etických a estetických, není věru proč nevěřit, že naši mladí budou lepší než jsme my.«

Je to vzor řečí diplomatické. Leccos se tam napovídá, a e říká se to, jak jsem řekl, diplomaticky. Neměl se i zde dáti mládeži příklad řečí přímé, bez ohledu na to, že některá konkrétní školská organisace se bude cítit dotčena? I dnes platí přísloví o příkladech, které táhnou, i dnešní mládež, přes všechny její kazy, čeká především na příklad statečnosti a neohrožené lásky k pravdě. Novináři by zde měli jít v prvních řadách.

ak.

Vysvětlení

Článek »Líbání« z minulého čísla vzbudil tu a tam nelibost, rozmrzení. Mrzí nás to. Uznáváme, že výraz o »troše hmoty, o něco ubožejší než jsme my« zní neuctivě. Nelze přece jen zapomenout, že je to hmota posvěcená staletou vírou mnohdy heroickou, ryzí, oddanou zbožností. Vzpomínka na tato staletí víry musí tedy vdechnouti i modernímu člověku úctu, s níž má stanouti před posvátnou soškou.

Dostalo se nám samozřejmě podezření z protestantismu a pod. Nedivíme se tomu. Je velmi pohodlné ohánět se vždy s takovými už zcela hotovými odpověďmi a nestarati se o odstíny.

Je nám velmi dobře známo, že Církev sv. hájí úctu obrazů, ostatků, zkrátka všeho, co může jakkoliv přijíti na pomoc naší smyslové přirozenosti a usnadnit nám nějakou představu duchovna, nadpřirozena. Ale víme, že Církev sv. je Matka moudra, která ví, jak různé jsou naše povahy a proto nás nenutí, abychom všichni používali těchže prostředků a těchže způsobů. Právě k této různosti povah musí přihlížet každý, kdo chce být opravdovým duchovním vůdcem lidí. Není vždy nejdokonalejším, nejpokornějším, nejposlušnějším ten, kdo koná bez hlesu to, co mu druhý radí, co druhý dělá před nim. (Ten druhý jsou na př. zde předchozí generace). Nenazývejme vždy pokorou a krásnou prostotou to, co je mnohdy jen bezmyšlenkovitostí. A nenazývejme nepokorným bořitelem tradic toho, kdo přemýšlí, kdo srovnává úžasný odpad od křesťanství ve všech oborech skutečného života, hledá jeho příčiny a nachází je mnohde v přílišné vnějškovitosti naší náboženské výchovy a našich náboženských projevů. Je třeba vždycky začínati vnějškem, běda však, nestaráme-li se úsilovně, aby se z vnějšku dospělo k nitru, »abychom Boha viditelně poznávajíce, jím k milování věcí neviditelných byli uchváceni.« (Vánoční preface).

Pokud pak se týče vnějších projevů lásky, zejména líbání, pamatujme si, že diskretnost je jednou z podstatných vlastností pravé osobnosti a pravého vzdělance. Čím opravdovější láska je, tím je obyčejně skrytější, tím více se obává, aby někdo třetí, kdo jí nechápe, ji neznesvětil a nesmál se jí. U nás je občas vidět na př. ve vlacích milence, kteří se před ostatními cestujícími líbají. Viděl jsem sám kdysi mladé cizince, Kanaďany, kteří se na takovou scénu dívali a cítil jsem, s jak trapným překvapením to na ně působilo. Pravá láska se přece nevystavuje nechápavým nebo smyslně chtivým očím cizím.

Nedivme se tedy, že jemnější duše i v našich náboženských projevech postrádají někdy tuto rýzost a vroucnost a že je to bolí.

Vyslovili-li jsme ve svém minulém článku toto mínění, nechtěli jsme tím odsuzovat žádnou pravou zbožnost, nechtěli jsme farizejsky se prohlašovat za lepší, chtěli jsme pouze dát tím výraz své touze: Sancta sancte; abychom se v přítomnosti svatých věcí vždy chovali s opravdovou ušlechtilostí a vážností.

ak.

Slováci a my

Bratislavské »Katolícke noviny« z 25. srpna se odhodlaly uvažovati o svém poměru k českým katolíkům. Psali dosud o nás prý málo, poněvadž je málo toho, v čem bychom jim mohli býti vzorem. Ale uznávají, že by se měli o nás zajímat, poněvadž žijeme v jednom státě se společnou vládou a parlamentem a máme tedy společné zájmy. Slováci však od nás marně očekávali pomoc neb aspoň útěchu. Nechali jsme je »vařit ve vlastní polévce«, celkem jsme se o ně nezajímali a poškodili jsme zájmy nejen katolictví v republice, ale i republiku samu. Teprve poslední dobou si jich více všímáme. Máme sice velký politický kapitál v účasti českého katolictví v odboji domácím i zahraničním, zato slovenští katolíci mají náboženskou obrodu podobně jako ve Francii i v jiných státech, kterou Češi nemají. Nedostatek náboženského obrození českého způsobil i úbytky lidové strany o volbách. K. N. vyslovuji názor, že k obrodě i u nás dojde. Třeba, abychom se lépe poznali a snažili se navzájem chápat. Součinnost je v zájmu dobrého soužití obou národů i v zájmu republiky. Potud K. N. My pak na tento článek a jeho podněty prozatím jen upozorňujeme katolickou veřejnost nejenom českou, ale i slovenskou.

Hned však chceme podotknouti za sebe aspoň toto: Připouštíme, že výčitky a výtky jsou dobrým úvodem, jestliže si člověk jimi pomůže přes jisté překážky, kterých by jinak nepřekonal. Připomínáme pouze, že o »Katolíku« sotva lze říci, že se o slovenské věci zajímal málo. Počínajíc 1. číslem z 16. prosince m. r. věnoval jim hodně místa na svých skrovných 4 stránkách čtrnáctidenníku a bude jim je věnovati i dále, třebaže, upřímně řečeno, měli jsme leckdy pocit, že s Katolickými novinami, týdeníkem o 8 stránkách, vedeme živý monolog. Nejsme si vědomi ani provinění, že bychom se nesnažili slovenským katolikům pomoci, naopak, třebaže jejich situace po mnohých stránkách byla lepší, než naše. Ale K. N. mají asi na mysli činnost politickou v užším slova smyslu. V této příčině ponecháváme především t. zv. povolaným činitelům, aby si projevu K. N. povšimli. Přimlouváme se za to co nejvřeleji. My pak nemůžeme, než poukázati na to, nač jsme už dříve politikům, také slovenským, poukazovali. K. N. mluví též o náboženské obrodě. V této příčině si ukládáme co největší pokoru a skromnost. Chceme se snažiti, aby náboženská obroda všude měla hluboké kořeny a tvrdé dřevo, třeba roste pomaleji. Nevíme, lze-li říci, že volební úspěch demokratické strany je důsledkem náboženské obrody, nebo jenom jí. Volání slovenských katolíků po vzájemnosti ve všech oborech vítáme. Vzájemnost je podmínkou jistoty a růstu katolictví v Československu. jb.

Velehrad bohoslovců

Velehrad náš ten rozkvétá vždy znova . . .

Rozkvetl a ožil letos ve dnech červencových v okruhu svátku sv. Cyrila a Metoděje a opětovně v polovině srpna, když se stal místem unionistického sjezdu a celostátního sjezdu katolických bohoslovců.

Od dob Stojanových byly konávány bohoslovecké sjezdy každoročně o prázdninách. Poslední předválečný sjezd byl v r. 1939. Za doby nesvobody, kdy většina seminářů byla poloprázdná, ježto bohoslovci byli nuceně zaměstnáni v různých továrnách a podnicích u nás, v Německu, Rakousku, Francii a Norsku, byla slavná tradice velehradských sjezdů přerušena na celých 6 let.

Minulého roku hned po osvobození svolali olomoučtí bohoslovci své kolegy z celé republiky k děkovné pouti na Velehrad. Přes krátkost přípravné doby a technické a dopravní těžkosti se sešli po prvé po válce bohoslovci všech čs. seminářů a řádových učilišť, aby poděkovali za osvobození vlasti a za možnost dalšího studia a přípravy ke kněžskému povolání. To byl první krok k poválečnému seznámení se bohoslovců a navázání spojení mezi jednotlivými semináři a jejich bohosloveckými spolky.

A letos 13. srpna se začernala velehradským nádvořím dlouhá řada bohoslovců, když za zvuku písně: »Bjhle, svatý Velehrad už září« kráčeli od Cyrilky do basiliky, aby tam zahájili svůj 1. poválečný sjezd. Byl to potěšující pohled na stovky mladých následovníků našich prvních kněží — apoštolů sv. Cyrila a Metoděje.

Nezhyne rod, jenž věřit neustane . . . a nevymře lid bohoslovecký, je-li pamětliv odkazu našich Otců soluňských, »aby jazykem rodným Boží chválu pěli a mateřskou řečí knihy svaté psali . . . a tak získali láskou Kristu národ celý.«

Je třeba zvláště v naší době zdůraznit heslo Sušilovo a Stojanovo: »Církev a vlast ty sestersky se miluji v mém těle, každá půl, každá má srdce moje celé.« I letošní celostátní sjezd bohoslovců byl konán pod heslem: CÍRKVI a VLASTI. Tím, že půjdeme věrně za zářným příkladem našich Otců víry i kultury, prospějeme nejvíce Církvi a vlasti.

To je třeba připomenout vedoucím vládním kruhům i našemu ministerstvu: Prvnějším, aby tuto práci nezemožňovali, ba naopak horlivě podporovali a druhým, aby zasvětili své mladistvé nadšení a síly službě nejpotřebnější a Církvi a vlasti nejprospěšnější.

Československý dorost kněžský je si dobře vědom této potřeby a ochotně nabízí své síly Církvi i vlasti, zvláště když slyší z pohraničí hlas úpěnlivé prosby: Pošlete nám kněze, pošlete nám české kněze, kteří by jazykem rodným učili děti ve škole i dospělé v kostele Boha znát a vlast svou milovat.

Velehrad byl, je a bude i nadále tankovací stanicí apoštolského nadšení a zápalu našeho mladého kněžstva a kněžského dorostu v práci pro Církev a vlast, — byl, je a bude opět jednotícím místem mezi katolickými Čechy, Moravany a Slováky, ba ještě více: je kolébkou víry a otcovským domem všech Slovanů. žk.

Z domova a z ciziny

»Volej, nepřestávej, zvuč jako trouba hlas tvůj pronikavě; oznam lidu mému zločiny jeho, domu Jakobovu hříchy jeho!« Tato slova u Isaiáše proroka platí zajisté pro všechny národy všech časů. Jedním takovým naším zločinem, takovým důkazem našeho materialismu, je fakt, že stále ještě platíme učitelům náboženství 5,60 Kčs za hodinu. Kolik idealismu je za takových podmínek ke katechetství potřeba, dovede si každý snadno spočítat srovnáli to trochu s platy v jiných kategoriích. Jsme přesvědčeni, že tato žebrácká odměna je hřích do nebe volající a prosíme proto úpěnlivě všechny odpovědné a zúčastněné osoby, aby urychlily svá jednání a vyměřily učitelům náboženství aspoň poněkud slušný plat. Je to otázka národní cti a poženění při všech dalších našich plánech a podnicích.

Více věcnosti a méně planého agitačního řečnění i v úředních zprávách. Toto přání jsme měli při přečtení oznámení ministerstva zemědělství o zatčení jeho třech úředníků. Nač tolik tajemnosti: Tři úředníci se dopustili zneužití své úřední moci. Kteří úředníci? Jací, v které hodnostní třídě? To by jistě byla většina čtenářů raději četla než otřelé fráze: »Domnívali se, že se mohou i v nové republice opakovat staré mravy.« Nač si hrajeme na malé děti? Kolik starých mravů a horších než starých se leckde toleruje, proč tedy tolik zbytečné retoriky? V té zprávě bylo cítit pach nacismu s jeho falešným pathosem po spravedlnosti. Přečtěte si někeré podobné vyhlášky z jeho doby a setkáte se se stejným slohem. (Pozn.: Jména byla sice dodatečně druhý den uveřejněna, což však nemění nic na tom, co jsme řekli o tónu a stilu zmíněné zprávy.)

Jak boj mezi duchem a mocí jde stále dál a na všech frontách, na př. i v Leningradě, ukazuje vyloučení to znamená odsouzení dvou sovětských spisovatelů Zoščenka a Achmatovy. »Vydávali literární plody proniknuté steskem, pesimismem a rozčarováním života.« V socialistické společnosti se každý musí cítit a tváří šťasten a musí s elánem pracovat pro uskutečnění plánů vládnoucích. »Sovětské žurnály, ať už jsou vědecké nebo umělecké, nemohou býti nepolitickými žurnály. Oba redaktoři zapomněli, že sovětské časopisy jsou mocnými prostředky sovětské vlády, působící k výchově lidu a zvláště mládeže a proto si musí vést tak, jak velí základ sovětského zřízení — politika.« Tak politický vládce dostává právo rozhodovati o všem, co si kdo smí myslit a co smí cítit. Právo neomezené, neomylné. Tam dospělo lidstvo ve 20. století. Ale při tom se bude stále deklamovat o zotročujícím vlivu Církve a o tom, jakými osvoboditelí lidstva jsou všichni, kdož během staletí tento vliv podrývali. — Domýšlejme a buďme hrdi na to že k Církvi patříme. Ona zůstává stále baštou pravé lidské svobody.

Vedoucí jugoslávský politik podle bělehradských deníků »Borba« a »Politika« z 29. července měl ve Splitu a v Titově Kamenici projevy, v nichž pravil kromě jiného i toto: ». . . Nač je nám nyní třeba nějakých zázraků? Postaráme se sami vlastními silami o své zázraky. Náš národ není již tak hloupý, aby se dal obalamutit nějakými povídačkami o svatých a jejich zázracích. Světci ať si zůstanou v kostelech, kde jsou a kam také patří . . .« Je ilustrací poměrů, že to bylo řečeno a zvláště, že to ani při obvyklém učesávání řečnických výlevů nebylo vypuštěno, nýbrž uveřejněno. K situaci Církve v Jugoslavii se ještě vrátíme. — Pro zajímavost připojujeme jednu vzpomínku. Někdy po Anšlusu Rakouska mluvil Goering ve Vídni. V zaslepené pýše velebil nacistické úspěchy: »To co jsme dokázali, dokázali jsme svou vírou. Opakuji: svou vírou. K této své víře však nepotřebujeme žádných kněží.« Chápete, jakou víru myslil. Kam taková víra vede, o tom svědčí trosky polovice Evropy. Goering sám o ní už přes rok rozjímá v Norimberku. jb.

Válečné rány německého Řecka. Britské státní nakladatelství právě vydalo dvě pěkně ilustrované knížečky o »Ztrátách a zůstatcích uměleckých děl« v Řecku. Vcelku Řecko vyvázlo dosti dobře, pokud se týká měst. Chování Němců vzhledem k starožitnostem bylo někdy vzorné odbornickou úctou, zvláště v Athenách, ale v horách a na ostrovech, zvláště pokud se týká klášterů, bylo přímo hnusné. Účty Italie jsou ohromující a soutěží s Německem v nejhorším loupení a ničení. Slavný horský klášter Agia Triadha v Thesálii byl vyloupen a zapálen Italy.

Provinciální kapitula minoritů. Československá provincie řádu minoritů konala ve dnech 19.—25. srpna t. r. v Brně svou první poválečnou kapitulu. Provinciálem byl zvolen Th. Dr. P. M Theodor Jan Kaláb, který je současně kvardiánem a farářem u sv. Jakuba v Praze I. Sekretářem a asistentem provincie byl zvolen P. Norbert Fr. Skrdlík, kvardián a farář u sv. Jana v Brně. Kustodem kustodů byl zvolen P. Dr. Josef Fiala. Kvardiány byli zvoleni: P. Mansvet Zima v Mostě, P. Bernardin Mráz v Českém Krumlově, P. Alfons Lhotský v Jihlavě, P. Antonín Velký v Opavě, P. Sebestián Varvařeka v Krnově, P. Odilo Mráz v Levočí, P. Alois Kalafut ve Spišském Štvrtku, P. Ambrož Ščipák v Imregu, P. Benvenut Vida ve Strážci. — Sídlem provinciála byl zvolen klášter u sv. Jakuba v Praze I. Noviciát řádu minoritů je v Opavě, bohosloví je v Brně.

Nový zpěvník pro české diecese. Obecná Jednota Cyrilská zadala 18. července t. r. všem nejdůstojnějším Ordinariátům v Čechách návrh malého vydání nového zpěvníku. Jakmile návrh bude všemi nejdůst. Ordinariáty schválen a rozhodne se otázka majitele, bude hned zpěvník dán do tisku. V malém vydání se navrhuje 63 písní s nejnutnějšími modlitbami. Velké vydání bude míti asi 250 písní a vyjde příštím rokem. Průvod varhan k malému vydání je již připraven a vyjde současně. O. J. C.

Upozornění a prosba. Naše rozměry jsou stále ještě velmi omezené. Naší čtenáři a přátele z toho pochopí a vysvětlí, že nemůžeme otiskovati oznámení všech pouti, schůzí a jiných podobných událostí zvláště jsou-li významu jen místního, a pro většinu čtenářstva by neměla prakticky význam. Řídíme se v celku při výběru látky zásadou, že úkolem tisku není ani tak informovat, jako formovat. Totiž ne pouze informovat, nýbrž dávat směr, tvořit smýšlení. Víme, že tato zásada byla totalitním tiskem hnusně zneužívána, ne však odbyta. Formovat k pravdě zůstane vždy nejkrásnějším životním úkolem.

Hlasy čtenářů. Jsme prý horší než Rudé Právo. Tak nám píše jedna čtenářka pod dojmem našeho minulého článku o »Jíbání«. Píše: Jsem jen služebná a protože jsem zaměstnána u redaktora Rudého Práva, mám možnost číst všechny časopisy. A věřte mi, kdybych tam četla tak urážlivý článek, že bych asi dala výpověď. A vy si to troufáte uveřejnit pro pohoršení lidu. Ta vysokoškolačka, je-li ji vůbec, by měla psát lepším slohem. Na vzdělaného ten dopis nevypadal. A z těch lidí chcete dělat moderní laické sestry, které by vyučovaly náboženství. Děkujem pěkně za takové učitele. Já chodím v neděli na dvě mše sv. a nikdy tam nevidím ani vysokoškoláky, rovněž ne vysokoškoláčky. Tak se divím, komu ten sběr asi vadí.

•

Jeden pan mistr brašnářský s tím článkem také nebyl spokojen, na konec však dodal:

Při této příležitosti posílám poštovní poukázkou 300 Kčs a sice 40 Kčs na roční předplatné a zůstatek jako příspěvek vašemu výbornému časopisu. Naproti tomu ona služebná u redaktora Rudého Práva skončila: Vašemu časopisu dávám s Bohem a přičiním se u všech svých známých, aby jej také neodbírali.

Je nám líto, že jsme ji tak pohoršili, ale bohužel si nejsme vědomi, že bychom byli tak zlí kacíři. Ale kdo ví, skuteční kacíři si toho také nebývali vědomi.

Mariánská družina kněží u sv. Ignáce v Praze koná družinskou pobožnost ve středu dne 11. září t. r. v 16 hod. (od 15.45 h. duchovní četba) v družinské kapli tamtéž. Po pobožnosti bude schůze členů Unionis Apostolicae.

Jejich rozhlas

V prosinci minulého roku byly zastaveny nedělní relace: Čtení na den, v nichž katolíci měli možnost si vyslechnouti své kněze a přední kulturní pracovníky na různá časová témata. Důvod: že je nyní nejméně vhodná doba dotýkati se problémů tak odtažitých, budit vášně a pokoušet se radiem řešit to, co se ani se stanoviska státně-politického řešit nedá a se stanoviska lidského je s konečnou platností vůbec neřešitelné. (Ivan Olbracht.)

Mnoho se nás tehdy nad tím pozastavilo, mnoho rozhořčilo, a rozhlas pro nás katoliky přestal fungovat až na nějakou tu chrámovou hudbu a několik vysílání slavnostních mší sv. při zvláštních příležitostech. Od té doby přestalo pro katolické předplatitele platit: Náš zákazník — náš pán. Naopak, kde se mohlo a může, tak se katolickým posluchačům udělí lekce jedna radost. Tak ve svátek dne 15. srpna t. r. v pásmu o životě a díle Galilea Galileho: A přece se točí! jsme se znovu dovídali o těžkých hříších církve proti vědě astronomické a neuplynuly ani 3 dny a v neděním odpoledním pořadu nám katolíkům byla dána další lekce hodinu a čtvrt trvající hrou »Tovaryš Martin« o tom, jak křesťanský středověk svým cechovním zřízením se hrubě mstil na tovaryši Martinovi a jeho ženě Anně, protože byla nemanželskou dcerou, a z popudu závistivých ženských byla mu znemožněna mistrovská kariéra. Podle autora této hry cechovní bratrstva byla podřukáři a asociály první třídy, a nyní se do toho vplete i takový nevinný detail, jak malá dceruška vyprošuje na Pánu Bohu svému tatínkovi Boží požehnání, když už mu mistrovství nebylo přiznáno, a při tom se jen tak nadhodí: No, když už by ten Bůh ani tebe nevyslyšel! Tovaryš Martin se nedá a rekuruje svůj případ u všech vyšších instancí, u arcibiskupa, který mu ovšem dá farizejskou pilulku pro útěchu, nevyjímaje, — a marně. Nakonec: všechno pomine, ale práce je věčná, při čemž se ptáš, kdo tu věčnou práci bude dělat, až všichni smrtelníci pomřou — a ty, katoliku, pěkně poděkuj za nové poučení, a ne, abys s ním nebyl spokojen!

Tak už to vime na beton. Ten český rozhlas není náš, ale jejich: těch, kteří si jej dělají, ne pro nás, ale zase jen pro své věrné, a ovšem v duchu ryze demokratickém se nám, katolíkům, doplácí účast našich finančních prostředků na jeho provozu, kdežto účast na spokojenosti s ním se přenechává druhým. A na situaci se asi nic nezmění, dokud si katolíci nefeknou: Kdo chce sólo, ať si je také zaplatí! My vám vaši spokojenost a naši nespokojenost platit nebudeme!

FILM

Třída Ad. — filmy vhodné pro mládež.

V horách duní. Český film z konce okupace, líčící domácí odboj a partizánskou činnost na Československu vysočině. II.

Třída A. Filmy pro dospělé bez závad.

Setkání ve tmě. Britský špionážní film se známým J. Masonem v roli suspendovaného důstojníka, který vypátrá v zábavním podniku pátou kolonu.

Třída C. Filmy s určitými velkými závadami, pro které nelze je doporučiti.

Rozmarný duch. Barevný anglický film o trápení, které má vdovec s duchy svých nebožek žen, neopatrně vyvolaných nešikovným mediem. Málo vkusné »žertování« o posmrtném životě. Věřící křesťan má o těchto věcech vážnější a vyšší názor. II.

Hledám čistý, zařízený pokoj v podnájmu v okolí Vítkových sadů. Ústřední topení a vytah vítán. Značka »Katolík« do adm. t. l.

Unionistický sjezd

I když dnešní Velehrad spojuje s památkou svatých věrozvěstů spíše tradice než dějinná skutečnost, přece jen toto přední místo moravského duchovního života ma od mnoha let výrazný charakter spojky křesťanského Východu se Západem a událostí, které se kupí kolem obou velehradských pouti chtějí a také jsou výrazem církevní jednoty a společenství Slovanů v této jednotě. Zvláště výrazným projevem této myšlenky jsou tradiční unionistické sjezdy, přervané dobou okupace a letos obnovené. I když je ve skrovné vnější formě sjezdu pracovního. Nebylo okázalosti a slavnostních projevů, ale bylo zde opravdové společenství unionistických pracovníků s těmi, kteří se přišli poučiti. Zvláště významné a při tom radostné bylo to, že většinu posluchačů tvořili účastníci bohoslovecký sjezdu, který navazoval na sjezd unionistický. A tak jako mladí měli převahu mezi posluchačstvem, tak měli téměř převahu i mezi přednášejícími. Vysoká vědecká úroveň sjezdu ukázala, že náš český podíl na unionistické práci nebude v brzké budoucnosti tak zahanbující, jako byl dosud. Také podíl v unionistické praxi radostně stoupá, což se projevilo na př. při denních bohoslužbách řeckosvanovského rítu, kde okolo oltáře v Cyrilce se tísnilo takové množství mladých absolventů Russika, jež dosud Velehrad neviděl. Tak jako byl radostný ráz vlastního sjezdu, tak byly nadějné i četné neoficielní schůzky pracovníků, k nimž dal sjezd podnět a příležitost. Výsledek sjezdu je jedním z četných kladů čilé prázdninové činnosti českých katolíků, je však i důkazem, že tak oblíbený, ale bohužel kdysi v mnohém pravdivý názor o inferiorité církevní činnosti českého katolictví patří, snad již definitivně, minulosti.

jm.

Ze Svatováclavské ligy

v Praze IV., Hradčanské náměstí 8.

Svatováclavské oslavy v Praze byly již církevně schváleny a jejich program je tento: 27. září o 17. hod. v basilice sv. Jiří, ve chrámu Všech Svatých a ve velechrámu Svatovítském tradiční pobožnost u hrobů svatých českých patronů. 28. září o 7 hod. ranní v kapli sv. Václava tichá mše sv. se společným sv. přijímáním členů S. L., po ní slavné sliby nových členů S. L., pak vystavení ležky sv. Václava, o 9½ hod. pontifikální mše svatá jazykem staroslovanským, o 19. hod. hold Pražanů svatému Václavu v katedrále Svatovítské, jenž zcela slavnými nešporami ke cti sv. Václava, bude pokračovati krátkou promluvou — jméno kazatele bude dodatečně oznámeno — zpívanými litaniemi k svatým českým patronům, svátostným požehnáním a bude ukončen průvodem s ostatky sv. Václava po velechrámu a jejich uložením. — Vedle toho požádáno hl. město Praha, aby ve dnech 27., 28. a 29. září byly slavnostně osvětleny nejvýznačnější pražské památky, aby z věže chrámu P. Marie před Týnem v předvečer sv. Václava vyhrávali pozounéři.

Československý rozhlas Svatému Václavu. K naší žádosti ze dne 31. července t. r. odpověděl československý rozhlas připísem ze dne 10. VIII. t. r., že na stanici Praha I. dne 28. září bude od 9 do 10 hod. vysílána mše sv. od Křižovníků, od 11 do 12 hod. koncertně ze studia Svatováclavská mše Adama Michny, večer od 21.15 do 22.30 svatováclavský pořad se skladbami J. B. Foerstra, J. Suka, V. Nováka a s literárním Svatováclavským pásmem. Téhož dne na stanici Praha II. od 19.30 do 20.45 hod. bude vysílán lidový Svatováclavský posvícenský pořad. Z večerního holdu Pražanů bude pořízen zvukový snímek, který by byl vysílán v neděli dne 29. září t. r.

Národní divadlo bylo požádáno, aby v neděli dne 29. září bylo na počest sv. Václava uspořádáno slavnostní představení buď Lomova Sv. Václavu, nebo Smetanovy opery Libuše.

V předvečer sv. Václava bude slavnostně vyzváněno. Požádali jsme nejdůst. ordinariáty, aby bylo v předvečer svátku sv. Václava ve všech našich chrámech slavnostně vyzváněno. Kladně odpověděl již ordinariát pražský a brněnský.

Slibený památník na minulé oslavy Svatováclavské již vyšel. Byl sestaven dp. P. Lebedou, nese název: »Díkuvzdání« a obsahuje dvě slavnostní promluvy uvedeného dp. v katedrále Svatovítské, jednu dne 28. září m. r. a druhou v den památky přenesení ostatků sv. Václava (dne 4. března t. r.), dále projev předsedy S. L. Dr. Jandy u pomníku sv. Václava dne 28. září m. r. a výběr ze Svatováclavského pásma, sestaveného Dr. Sajlerem, které bylo vysíláno rozhlasem po dobu manifestačního Svatováclavského průvodu dne 28. září m. r. Kniha je opatřena obálkou a závěrečnou kresbou od prof. St. Ulmana a dřevorytem představujícím sv. Václava s velechrámem Svatovítským od A. Hrabala. Cena 30 Kčs včetně poštovného. Objednávky vyřizuje Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8.

Pouť katolických mužů do Staré Boleslavi — bude-li dostatečný počet přihlášek — je proponována na neděli dne 29. září t. r. Program bude jednodenní (účast na mši sv., společné svaté přijímání, svatováclavská adorace, průvod do chrámu P. Marie a uctění Paladia) tak, aby účastníci nemuseli přenocovat. Z Prahy byly by vypraveny autobusy. Přihlášky nejdále do 15. září t. r. přijímá Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8.

Přijmu samostatnou pomocnici v domácnosti nebo hospodyni, raději starší. Vyžaduji dobré vaření, poctivost a samostatnou práci. Jsme manželé, 2 dětí (9 let, 1 rok), 2 pokoje, ústřední topení, moderní byt v centru Prahy. Vážné nabídky na značku »Prvotřídní síla — prvotřídní plat, stravu a všechno« do redakce t. l.

Dobrovol. příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 617.70. — Redakce a administrace tamtéž. - Vychází první a třetí neděli v měsíci. - Poš. spořitelna Praha 208 401. — Hlá. list. Adolf Kajor T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na půl roku 20 Kčs, na celý rok 40 Kčs (s poštovným). Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací pošt. úřad Praha 10. — Vytiskl Živnostník v Praze XII.,

KATOLÍK

18

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 15 ZÁŘÍ 1946 • CENA Kčs 1.50

„Under which king?"

»Under which king?« Tak se nás nedávno ptal v tisku jeden spolubratr v Kristu. Jsme málo zběhlí v anglickém jazyku a v anglické literatuře, myslíme však, že to mělo znamenat: »Komu sloužíte?« Po případě, bez eufemismů, které nám tentýž spolubratr vytýká: »Kdo vám platí?«

Nechť tl, kdož nás znají, posoudí zda je opravdu vkusné, nám takové otázky klást, zda je opravdu tak nejasné a sporné, komu sloužíme.

Podnětem k zmíněné otázce byla naše poznámka o pronásledování Církve v Jugoslávii. I nyní opakujeme, že politická emigrace zprávy o pronásledování přehání a zneužívá jich. Netvrdili jsme tím, že v Jugoslávii pronásledování není. Zde přinášíme jeden obrázek ze švýcarských časopisů:

Nedávno odsoudil soud v Gospici v Jugoslávii čtyři sestry z kongregace sv. Vincence z Pauly k smrti. Nejvyšší vojenský soud rozsudek proti třem sestrám potvrdil, kdežto čtvrtou odsoudil k jedenadvaceti rokům káznice. Příčinou odsouzení byla událost, která se stala 14. září 1943 v nemocnici v Potočacu, kde byly tyto čtyři sestry činny jako ošetřovatelky nemocných. Místo bylo tehdy střediskem bojů mezi Titovými partyzány a ustašovci. V nemocnici bylo ošetřováno asi 20 partyzánů. Jedné tlupě ustašovců, kteří vnikli do města, se podařilo proniknouti až do nemocnice. Oněch 20 partyzánů tam potom bylo pobito. Obžaloba vinila řeholnice z toho, že otevřely bránu nemocnice ustašovcům. Je však zjištěno, že brány byly již před tím otevřeny a že žádná z řeholnic nikterak nepomáhala ustašovcům. Tito naopak hrozili i sestrám a odvedli je s sebou do zajetí. Když byly opět osvobozeny, působila jedna z nich tři měsíce jako ošetřovatelka u partyzánů. Přesto se s nimi nyní konal proces. Pokud se týče jeho průběhu, je zajímavé, že obžalované měly sotva možnost se hájiti. Úřední obhájci, kteří jim byli přiděleni, s nimi před líčením ani jednou nemluvili, nýbrž navrhli ještě zvýšení trestů vzhledem k duchovnímu povolání obžalovaných. Jedna sestra žádala jako svědka partyzána, kterého ošetřovala, když byl raněn, ten však vypovídal proti ní. Během třítýdenní vyšetřovací vazby byly sestry zbaveny takřka všech věcí k životu potřebných a též jakákoli duchovní posila jim byla odepřena.

A co teď? Jak se ta zpráva stane prvkem v životě našeho ducha, jinými slovy, co si z ní můžeme vybrat?

Především se modlit. Pronásledování je přece cosi takřka od křesťanství neoddělitelného. »Blahoslavení ...« »Všichni, kteří chtějí opravdově žíti v Kristu Ježíši, budou pronásledováni.«

Co nám zbylo z toho blahoslavenství a ze všech těch apoštolských výzev k vděčnosti za pronásledování? Zatrpklý vztek na pronásledovatele a bolestinské naříkání, z něhož není ani síla ani radost, jimž spíš odpuzujeme než získáváme.

Všimněme si však i trochu přirozeně té zprávy. Ustašovci — Titovi partyzáni, fašisté — komunisté, Chorvatě — Srbové. Celá příšerná zamotanost naší tragické doby, komplikovaná naší problematikou slovanskou, je v těch několika dvojicích pojmů. Kolik zla a nenávisti, kolik síz a krve se pod těmi pojmy, pod těmi krátkými slovy skrývá. Ký div, můj Bože, že Kristův hlas, o spravedlnosti a lásce zaniká úplně v praskotu plamenů tohoto inferna, když zaniká tak často i v poměrech klidnějších, i mezi námi. Ký div, že tento vichr strhuje s sebou nevinné. Vždycky jich bylo třeba na smír a odpuštění. I to je naprosto neoddělitelné od křesťanství.

Ludmila a Václav, v jejichž pro nás tak osudovém září právě jsme, nám to připomínají. I oni umřeli jako oběť rodinných bojů a svárů, jako oběť za Drahomíru a Boleslava a za nás všechny. A tento zákon platí dodnes.

Z krve Ludmiliny a Václavovy vzešla naše česká národní jednota. Možná, že z těch čistých obětí jugoslávských vzejde národní jednota jejich.

Modleme se tedy, dívejme se na věci očima Kristovýma a nehádejme se o slovíčka ve velké, úžasné době. Hleďme raději, abychom byli připraveni, kdyby udeřila hodina naše. ak.

Vyjde Nový Zákon!

Alexander Heidler.

Každého upřímného katolika naplnila radostí zpráva, že v nejbližší době vyjde v Exercičním domě ve Frýdku v novém vydání nejdůležitější část Písma svatého, Nový Zákon. Bude to doslovný otisk dosavadního překladu Sýkorova v úpravě Hejčlově, který má své nedokonalosti; zvláště jeho poznámkový aparát je dosti těžkopádný a místy neúplný. Po této stránce velmi zvědavě očekáváme úplně novou práci P. Škrabala O. P., kterou zároveň ohlašuje edice Krystal. Ale hlavní věcí zůstává, že bude konečně ukojen (bohudík velmi živě pociťovaný) hlad po katolickém překladu Nového Zákona, který je již řadu let rozebrán a který pro nepřízeň okolnosti tak dlouho nemohl býti vydán. Činorodá apoštolská energie P. Schikory CSsR, která vždy bez dlouhých řečí dovede zasáhnout tam, kde zásahu a pomoci je nejvíce třeba, se tu znovu znamenitě osvědčila.

My katolici nepovažujeme čtení Písma za nezbytnou podmínku spásy. Víme, že Církev sama je živým evangeliem, že psané Evangelium ji bylo vloženo do rukou, aby je neomylně vykládala všem národům, všem dobám a všem kulturám podle jejich nových a nových potřeb. Chápeme, proč chtěla vždy Církev viděti evangelium především v rukou svých kněží, vyzbrojených vzděláním bohoslovným i odborně biblickým, aby je oni správně a životně vykládali věřícím. Ale slyšíme také hlas několika posledních papežů, kteří různými výrazy znovu a znovu zdůrazňují, že dnes je jedním z nejúčinnějších prostředků k oživení a prohloubení náboženského života i pro laiky pravidelná četba a časté rozjímání Písma svatého, především Evangelií a Skutků apoštolských. Dnes je totiž daleko větší nebezpečí, že křesťané neznajíce Písma nebudou znáti Krista (sv. Jeronym), než že by nad svou bibli vymýšleli bludy, jak tomu někdy bývalo v minulých dobách. Ostatně se Církev svými moudrými zákony stará o to, aby katolíci četli jen obsahově bezvadné překlady, opatřené potřebnými vysvětlivkami. Těmito zákony se musíme řídit, nejen v tom smyslu, že nekupujeme a neužíváme neschválených (většinou protestantských) textů Písma, nýbrž také tím, že pozorně sledujeme poznámkový aparát a vůbec že chápeme Písmo, tradici i učicí Církev jako jediný organický celek a tak se snažíme vniknouti do úplného smyslu Bible. Především je třeba míti na mysli katolické učení o Písmu svatém. Slovo Boží psané se v mnohém podobá Slovu Božímu vtělenému. Kristus je pravý Bůh a pravý člověk: Písmo je knihou vpravdě lidskou (a tedy na př. i lidsky historický pramen) a zároveň knihou Boží, vnuknutou zcela Duchem Svatým, který se nemůže mýlit a nemůže klamat. Domyslíme-li toto starokřesťanské srovnání, budeme čísti Bibli v duchu živé víry, prosté pokory a činorodé zbožnosti — k nesmírnému užitku své duše. Proto doporučujeme svým čtenářům, aby si Nový Zákon, pokud jej nemají, nejen sami koupili (nejlépe předplacením prostřednictvím místní duchovní správy), ale aby jej pomáhali i šířit — a především, aby v něm pravidelně po katolicku četli.

Žalmy a proroci

V brzku se dostane konečně do rukou našich věřících nové vydání Nového Zákona. Při té příležitosti je však nutno upozorniti, že i Starý Zákon je v plném slova smyslu Písmo svaté — Slovo Boží, že i po něm musíme vždy znovu sahat a stejně tak volat po jeho brzkém novém vydání. Jde především o žalmy a o proroky. Těchto částí také od věků nejvíce používá Církev ve svých modlitbách a ve svých bohoslužbách. Co to je starozákonní prorok a také je i dnes jeho aktualita, líčí tyto řádky z francouzské revue »La vie spirituelle«.

Když stojí člověk na Sinai, náhle tváří v tvář tělo úžasné vyvřelině žulových balvanů, topících se ve světle a vzpínajících kolmo své gigantické masy k nebesům, tak, že to vypadá jako náhle zkamenělé plameny, nemůže se ubránit takřka náboženskému uchvácení, uvědomí-li si veliké kosmické síly, které uskutečnily tento div a které nikoho nenapadne přisuzovati jakékoli mohutnosti lidské. Neboť, i když můžeme snad jakž takž na povrchu přetvářeti tvářnost země, je vyhrazeno jedině přírodním silám uskutečňovati takové převraty.

Stejně je tomu, myslíme-li na proroky. Tito lidé nejsou ani filosofy, ani geniálními muži, kteří by byli jasnější než jejich současníci prokínali vzájemnou spojitost příčin a jejich důsledků a kteří by byli se pracně donucovali k novému poletí Boha, opírajíce se o práci svých předchůdců. Není to jenom nějaká idea, kterou potkali, je to Někdo, s Nímž se náhle a nepředvídaně potkali. Svědčí o tom jejich řeč, plná konkrétních výrazů a prosycená skutečností. Uvěříte mi! Je jisté, že existují literární způsoby a prostředky, a my si je živě uvědomujeme v apokryfech.

A právě tyto padělky napodobitelů nám umožňují z kontrastů rozpoznati, v čem je dotek původnosti. V tomto nárazu úžasné skutečnosti Boží na duši lidskou je vzrušení, jehož jakost a jehož intensita je absolutně nenapodobitelná. Strašné ohnivé pásmo zde učinilo násilný průlom takřka skrze základy jejich duše a vrylo se do nich nevydržitelnou spáleninou, převrátilo jejich dosavadní logiku a jejich předsudky, strhlo s sebou celou jejich lidskou bytost a podmanilo si jejich vzpírající se vůli pro své cíle. Tím vyvolalo v jejich duši jakoby kosmické otřesy, které jimi zachvívají až do základů, otvírají v nich prohlubně a tragické zlomy, skrze něž prozařuje oslňující světlo, před nímž hasnou všecka bledá světélka filosofií a pouze lidských náboženství. Na tyto hory, vytýčené vzhůru katastrofickým působením Ducha musíme vystoupiti, chceme-li zvládnouti zmítání se lidského moře, dýchati vzduch výšin a dívati se na události, které nás znepokojují v perspektivě samého Boha:

Slyšte nebesa, pozoruj země, neboť Hospodin mluví.

Zdá se nám, že žádná meditace nebyla kdy vhodnější než právě rozjímání jich proroků, poslů Božích, v těchto dobách stísněných, ve kterých žijeme a prožíváme úzkosti svého srdce. Tyto veliké hlasy minulosti, ozvěna suverenního hlasu Božího, jsou jistě zvlášť uschopněny, aby prosvítily naši víru a vzpružily naši naději. Kéž by nás naučily v této příšerné víně nenávisti a hnusu, která hrozí potopiti svět a do nekonečna vlečí myšlenky pomsty mezi národy a jednotlivci, v jakém duchu máme pracovati, chceme-li přebudovati naše společenství. Kéž by nám všechny nutnou energii a heroismus, jichž je třeba, abychom nikdy nepřijali kapitulace a podmínky míru, které by znamenaly zotročení svědomí, rozdrcení slabých, a konečně, kéž udržují naše zraky opřené skrz všechna mračna na Boha, neomezeného Pána dějin, jenž je jediný dosti mocný, aby využil i našich záchvatů šílenství ke konečné spáse lidstva a k triumfu svého Království.

Znáte časopis »Dorost«? Je to svěží a při tom hodnotný časopis katolické dorůstající mládeže. Objednejte si a svým známým v administraci Praha II., Vyšehradská 28.

Je nouze o dobré, svěží a nové písně. Ústředí SKM vydalo právě »Pochod katolického mládí« od V. Horyny a J. Vituly. Krásná úprava. Cena 3 Kčs kus. Objednejte v Ústředí SKM, Praha II., Vyšehradská 28.

Patronka české vzdělanosti

Jeden z přísných dialektických materialistů řekl sám nedávno: »Je vlastně zvláštní, že náš kulturně politický i ideový program státní je jasný tisíc let a že je skutečně v hlavních liniích určen už naším svatým.« Našimi svatými, řekl s lhostejností i se samozřejmostí. Nebyl nijak dotčen touto tradicí, byl na ni dokonce jakýsi pyšný — a podpírala jeho dobré theorie.

Zní tedy vskutku živá nota souvislosti i tam, kde je ve všem jiném, pokud jde o věci víry a církve nepochopení, ba až nevraživost, anebo ještě hůře, vlažnost.

S naprostým vnitřním přesvědčením můžeme nazvat na příklad svatou Ludmilu, mateřskou světici a mateřský zdroj českého světectví i patronku české vzdělanosti. Je to opravdu krásné a hluboké, že hned na prahu českého života duchovního i státního stojí světice, vzdělaná žena, matka, babička, vychovatelka, jako vlastní obránkyně a šiřitelka skladebného typu české kultury a vzdělání vůbec a jako ideál vzdělané vychovatelky v rodině i mimo rodinu.

Zamyslíme-li se nad ní, jsme až uchváceni zvláštní dějinnou symbolikou: tato česká kněžna, první světice, první, která dala svůj život pro Krista, přijala s křesťanstvím také závazek hlubší duchovní kultury. Naznačila provždy samozřejmost, že skutečně »statečnou a zdatnou ženou«, již nalezne nejen manžel, nýbrž i národ, je žena vzdělaná srdcem, rozumem i duchem a osobnost vypěstovaná v duchu křesťanského humanismu.

Není »nevějíře« ženy nad tuto slovanskou kněžnu, patrně lužickou Srbku, zemřevší a »narozenou« 16. září v roce 920. S ní, s touto »hvězdou jitřní«, odleskem Jitřní hvězdy Marliny, s touto »prvosenkou jarní«, jak ji něžně nazývá homilie z konce XI. století, která hájí čest její svatosti, přísíla šíře i hloubka, délka i šířka ideálu bytosti, smyslu i působení české ženy.

Mělo být a má být nadále samozřejmostí, že k vlastnostem statečné ženy, jak ji líčí překrásné čtení na den svátku sv. Ludmily, patří také skutečná vzdělanost. Nezabraňuje ženě, aby »pečovala o len a vínu, pracovala radostnou rukou«, aby byla »jako obchodní koráb, z dálky jenž dováží chleba«, aby »ovinula silou svá bedra a upjatnila své ráměna, »ruce své na kužel kladla, prsty třímaly vřeteno« — naopak, toto vše se vzděláním ještě prohlubuje, nabývá na zacílení a dostává nadosobní a nadrodinný smysl.

Vždyť tato vzdělaná Paní byla především vychovatelkou svých synů a právě proto, že byla určena i za vychovatelku všech svých vnuků, nejen svatého Václava, vznikl onen spor mezi ní a snachou, který končil její mučednickou smrtí. Její synové, a také čeští velmožové uznali tímto porušením vychovatelským ustanovením nepochybně suverenitu její duchovní vzdělanosti a schopnosti.

A třebaže je tedy svatá Ludmila, jako obraz svaté Anny Samotřetí, úzce spjata s představou rodinného mateřského principu, královny-matky zdatných a zbožných synů, stavebníků chrámů a zakladatele školy, babičky svatého vnuka, její působnost z rodiny jde nad rodinu.

Nejen prostřednictvím těch, které vychovávala a ovlivňovala. Ona sama, jako osobnost a jako paní domu šířila kolem sebe s křesťanstvím i křesťanskou kulturu, její dům byl středem duchovního života. Ona sama byla pak příkladem — proč bychom se báli rozumět legendárním obratům téměř doslovně?

Svatá Ludmila byla však i na veřejnost a jako kněžna-občanka statečnou ženou. A věrného charakteru. Dovedla bojovat, možná, že jen tiše, za své přesvědčení. Dosvědčuje to právě historický důvod, proč byla sepsána v jedenáctém století homilie na obranu její svatosti. Její kult nebyl po rozchodu církve západní a východní v oblasti německého vlivu vítán, protože byla oddanou ctitelkou a šiřitelkou slovanské bohoslužby a snah svého křestního otce, svatého Metoděje. Světice, která, jako sv. Václav, pojila křesťanskou myšlenkou západ i východ — byla uctívána zářy stejně tak v církvi východní jako západní — měla být zapomenuta. Jak uvádí Chaloupecký ve staťi k Homilii »O svaté Ludmile« ve sborníku »Na úsvitě křesťanství«, odbyl pražský biskup Heřman abatyši kláštera sv. Jiří hněvivými slovy »Nemluv, paní, o její svatosti«.

Avšak její svatost a působnost její svaté osobnosti nebyla věky promlčena. Naopak, zmohutněla. Zdá se, jako bychom rozuměli svaté Ludmile stále lépe a stále hlouběji v tom, kam i tak nám ukazuje:

Chránit ideál vzdělané ženy, zakotvené v království Božím. Ženy, která nezapře rodinu a rodinný smysl, která však ví, že nesmí »vládnout« doma pouze doma, nýbrž že je odpovědna i společnosti. Společnosti všech, kteří potřebují její péče tělesné i duševní. Společnosti svého národa, který potřebuje jejího vychovatelského vlivu vnitř rodiny i navenek. Že je také však odpovědna společnosti v tom, aby dopomáhala k vítězství pravdě, kde a jak může a umí. Ukazuje nám však ještě dále a hlouběji: tradice její úcty poutala kdysi ty, kdož přijímali pod jednou i podobojí, byla tedy bezděčně patronkou snášenlivosti a dobrotivého poučení. Ona, která se zrodila z Duchu vodou z rukou sv. Metoděje, »dala vyučiti knihám slovanským podle návodu kněze svého vnuka, sv. Václava — a »osvojil si dobře jejích smysl«, pochopila však, a právě ze smyslu pojivého poslání sv. Cyrila a Metoděje, proč se sv. Václav odebral pak do Budče, kde se »počal hoch učiti knihám latinským a naučil se jim dobře.«

Růžena Vacková.

Zápis na bohosloveckou fakultu university Karlovy se koná od 23. září do 7. října 1946 v Dejvicích, Kolejní č. 4, kde se udílejí též potřebné informace. Přihlášky ke státním zkouškám v podzimním termínu 1946 přijímá děkanství do 20. října 1946. Doba zkoušky bude kandidátům písemně oznámena. Kandidáti pro IV. státní zkoušku (licenciáti) jakož i žadatelé o nostrifikaci licenciátu získaného v cizině mohou se přihlásiti kdykoli ve studijním roce. (Děkanství.)

Podivné citáty

Brněnská Národní Obroda přinesla ve středu 28. srpna citát z anglické revue The New Statesman and Nation o současné mezinárodní situaci, o jejíž napjatosti. Nás v něm zajímá několik vět, týkajících se katolicismu. Zní takto:

Naito Vatikán zahájil světové katolické tažení proti Sovětskému svazu a v Americe katolické cítové vzrušení dopělo do stavu, který se rovná hysterii.

V Evropě se rovněž rozmáhá tato horečka, zejména v Polsku. V Číně první čínský kardinál značně logicky dokazuje, že válka se SSSR by byla lepší nyní než později.

Dostali jsme s několika stran vzrušené upozornění na tento citát. Divíme se skutečně neprozíravosti těch, kdož jej uškrli. Předpokládáme, že je jejich úmyslem přispěti spíše k uklidnění než ke vzrušení naší národní společnosti a vzájemného soužití. Vědí však jistě dobře, jak nervosní naše veřejné mínění jest, kolik lidí čeká na příležitost k rozdmýchávání vždy nových kampaní protiřímských a protikatolických na podkladě politických. Utichlo již ponékud tažení proti vatikánskému »fašismu a nacismu«, proč k němu znovu dávat podnět? — A zmíněný citát jest jistě k tomu velmi způsobilý. Člověk prozíravý, jenž domýšlí trochu dosah svých činů a jemuž, jak říkám, jde opravdu o náboženský mír u nás, by jej nikdy neuveřejnil, třeba jej našel v revue se zvučným jménem. Musíť by na první pohled citit jeho nesolidnost, nedolážanost, tak nezodpovědnou, když jde o tvrzení takového dosahu

»Vatikán zahájil světové katolické tažení proti Sovětskému svazu.«

Jaký Vatikán? Kdo to jest Vatikán? Papež? Nějaký jiný vysoký tamější hodnostář? Vatikánský list Osservatore Romano? Kdy? Kde? Jak?

Na to vše by přece musil vážný člověk odpovědět, neodpovídá však ani slovem.

Kdy vůbec v moderních dobách zahájil Vatikán jakékoliv nepřátelské tažení proti komukoliv? Každý člověk dobré vůle musí uznati, že zahajoval vždy jen tažení za mír, za mír pro všecky a mezi všemi. Proč tedy takové bezmyšlenkovité cítování? Komu se tím prospěje?

A co se týče té hysterie amerických katolíků«. — Korespondent vedoucí katolické revue »Amerika«, dlící právě v Praze, nám řekl, jaký je to nesmysl a jak se divi, že zde vážný list takové zprávy propaguje. To snad také stačí.

»První čínský kardinál dokazuje, že válka se SSSR by byla lepší nyní než později.«

Zase takové tvrzení. Zase bez důkazů. Kdy, kde a co řekl? Tak pracují vážní lidé My to nevíme a přece můžeme, jak se říká a priori, tvrdit, že to jis ě není pravda. Žádný kardinál jistě nikdy nevykládá a nedokazuje, kdy jaká válka je vhodnější nebo méně vhodná. Každý kardinál jistě touží po míru, modlí se za mír a pracuje pro mír. Kdokoliv trošku zná Církev a žije s Církví, je si toho vědom a vycítuje instinktivně, jak nepravdivé jsou takové citáty z revui, které dělají duchaplné a které přesto dávají najevo jen svou šablonovitost a ramenářství.

Je to anglická revue, která si chce hrát na prosovětskou, a která to tedy dělá na útraty Vatikánu a katolicismu. Vatikán a katolicismus jsou vinni, že není mír, že jest napjatá situace. Pak jsou to ještě, podle téže duchaplnosti, vinni Američané, jejichž atomová bomba prý zapůsobila na americké svědomí ničivěji než na Hirošimu. Pak se ovšem ještě uzná — v téže revui, v témže článku: »Jest pravda, že sovětské methody odcizily a zklamaly za posledních dvanáct měsíců miliony ruských obdivovatelů na celém světě.«

Tak dostane každý něco, každý si může vybrat, co se mu líbí, a celek jest neodpovědné říkání a stejně neodpovědné a zbytečné citování. ak.

Ta, která pláče...

Jindřich Středa.

»I řekli: Jakpak to ví Bůh, a je-li pak o tom znalost u Nejvyššího?« — Tak vyznačuje žalmista postoj úspěšných bezbožníků; postoj, který zejména označoval představitele liberálního pokroku XIX. století. Kapitalis é, opojení nerušenou kořistí, kterou po rozbořené středověkých křesťanských přehrad urvali, a jejich inteligenti, zpyšnělí odstraněním všech řádů, představitovali se v hujném rouhačství, které mělo okazovat ne tak jejich odvahu jako jejich dokonané vítězství. Zejména bylo opět a opět, co nejneslušnějšími a nejšpinavějšími výrazy prohlašováno, že jsou nemožné a nedovolené jakékoliv zásahy nějakého boha do běhů světa, tak nádherně upraveného osvícenou buržoasií. Tu chvíli tedy vybrala Přemoudrost, aby se ukázala viditelnou slávou, v království krále-občana, Ludvíka Filipa.

Ve Francii se ukázala: poněvadž Bůh neodvolává svých slov, a jest jednou řečeno: Considerate lilia — prohlédněte, považte lilie! Francie zůstává mozkem Evropy a také královstvím Panny Marie, které byla ve veškeré formě práva obětována Ludvíkem XIII. Spravedlivým. Když tedy tato liliová země stala se hnojištěm voltairiánského pokroku a državou měšťáckých lichvářů a právníků když tma liberální nevěry už zdolávala viru takřka v jejích kořenech, když hlas věrozvěstů byl zadušen, tu »když vše zachovávalo střed mlčení, a noc ve svém průběhu střed cesty měla, všemohoucí slovo Tvé, Bože, z nebes s královského stolce přišlo«, jak praví liturgie. U La Saletty se P. Maria zjevila dvěma dětem. A co měla říci v oné době než ve všem jasu své oslnivé svatozáře plakat? Neboť dvě zásady jsou zdůrazněny **lasalettským zjevením, jehož sté výročí 19. září 1946 oslavujeme.** Jednak Boží Přítomnost v dějinách: »Ejhle, nedříme, aniž spí, který ostříhá Izraele.« Jednak ale vyloučení Boha z moderní společnosti, propast mezi ním a tímto věkem; ta protiva mezi theokracií a dneškem, tolikrát hrdě proklamovaná lidmi, kteří NEJSOU. A z těchto dvou zásad, z toho, že Bůh přítomný má být ze svého vykázán, následuje neodvolatelné otřes, vpád eschatologie, vesměrná pohroma a převrat všeho: »Země se zachvěla a utichla, když vstal k soudu Bůh.« Nad těmito přicházejícími mračny všesvětové bouře, jejíž příval viděný mateřskýma očima Bohorodičky ji nutil plakat — nad nimi se ovšem tehdejší buržuj mohl usmívat do záhybů svého mohutného, černě hedvábného nákrčníku. Nás tedy smích přešel. Přechází smích a při pohledu na lasalettské století chce se zvolat s Habakukem: »Shlédl jsem díla Tvá a zdésil jsem se.« Dvacet pět let po zjevení liliová země je pošlapána smrdutými botami pruských lupičů a Paříž vzplanula, jak bylo naznačeno. Ale chrám Srdce Páně nad zmučeným městem nestal se znamením Francie obrozené, Srdce Páně nebylo vyšito na její prapory a po čtyřiceti letech titíž Frušáci museli být vyklizení z Francie, jejíž křtitelnici v Remeši rozstříleli. A dokonce zase noví špinavci se rozlezli uvnitř Francie samé; za nového nájezdu stejných pohanů Francouz bojoval a Francouzem, jedni pod křížovým znamením svobody, druzí pod odznakem modloslužby a rabství. Jakoby věru Bůh zapomněl na Francii i na Itálii, zneuctěnou spoluprací se zloduchy. Ale opět byla přítomna Boží Přemoudrost, byla přítomna jeho matka, byl přítomen jeho náměstek. Papež Andělský zasvěcuje lidstvo Srdci Panny Marie. A lidstvo opět neslyší. Nechtějí dopřát Bohu jediný den ze sedmi, tím rozhodnějí nechtějí dopřát jeho matce její svátky, a tak v den jejího Nanebevzetí hlaholí schválná práce... A přece laskavý Bůh říká dělníkům: »Marné jest vám přede světlem vstávati: vstaňte po tom, co jste poseděli, kteříž jíte chléb bolestí.« Tak k dělníkům; ale k vladařům vážnějí: »Nebude-li Hospodin ostříhati města, marně bdí, kterýž ho ostříhá.« O čemž jsou důkazy... Pamatujeme na čas, kdy jsme v tehdejším jediném časopise upozornili, že právě tento žalmový verš byl napsán našimi zbožnými předky na radnici jednoho města v zabraném pohraničí! A tak tedy Panna Maria lasalettská je stále Ta, která pláče; pláče, že už nemůže udržet trest jící pravici svého Syna, obtíženou našimi činy. Pláče! Jaká naděje nám v sousedství atomové pumy zbývá, nežli je Ta, která pláče, se nazývá prosebnicí všemohoucí? Děkujeme ovšem vzrušené Boží milosti, že nás povolala do jediného celku, který se ani této bomby nebojí. Vše jiné: i třídy, i národy, i kultury, může být zničeno a musí se tedy příští atomické války bát. Jen katolická Církev ví, že přetrvje. A kdyby tedy svět se zítra začal hroutit, vrhneme se do náruče té, která pláče, a která se bude usmívat v den poslední.

Konce autoritativních hrdinů

Leon Degrelle uprchl ze sansebestiánské nemocnice, kde se již tak dlouho cítil v bezpečí, uprchl pravděpodobně ze Španělska vůbec. Belgie podala v té věci ostrou notu úřadům španělským, protože mu zato, že se tento útěk nemohl uskutečnit bez jejich komplicity. A je věru třeba dodat, že tento útěk odnímá člověku poslední zbytky sympatií nebo ochoty k omlouvání, které snad k lidem ve Španělsku vládnoucím dosud měl.

Leon Degrelle je z druhu lidí, které jejich antidemokratická zášť zaslepuje do té míry, že jsou ochotni zavírat oči nad všemi zločiny a kolaborovat s každým, jen když bude vyhovovat jeho šíleným snům o »vládě autority«.

Když dal svému hnutí jméno Rex, Král. Už volba tohoto jména byla profanací. Byl míněn Rex regum, Král králů. Král Kristus, jehož svátek byl v roce 1925 slavnostně zaveden papežem Piem XI., a jenž se stal takřka největším svátkem moderní katolické mládeže, symbolem apoštolského úsilí, »aby všechny čeledi národů, rozervané ranou hříchu, poddaly se jeho neblahodárnější vládě.«

První velký boj o moc, tehdy ještě prostředky demokratickými, hlasovacím lístkem, svedl Degrelle v roce 1936 s tehdejším ministerským předsedou belgických Van Zelandem. Nelze popříti, že Degrelle měl mezi katolíky mnoho přívržen ců. Ale již tehdy, jak známo, se postavil proti němu belgický primas, kardinál Van Roy a upozorňoval katolíky, že neposlouží zájmům církve, budou-li hlasovati pro rexismus. Tak zv. autoritativní režim, de facto diktatura, kterou rexismus znamenal, může snad znamenati přechodný vnější rozmach katolicismu, jenž však po pádu diktatury se mění v pravý opak, protože za všechny její činy, většinou velmi nepopulární a mnohdy přímo odiosní, se činí pak zodpovědna církev. Tak upozorňoval tehdy kardinál. Jak správné jeho stanovisko bylo, dosvědčila později zkušenost s některými přívrženci režimu Petainova a jinými tak zv. autoritativních režimů katolických.

Degrelle ovšem neposlechl rady kardinálovy. I v tom byl typickým autoritářem! Lidé tcho druhu bývají obyčejně tradicemilovní, pokud přítomnost církevních knížat může zvýšiti lesk jejich parád, takmile však representanti církve si dovolí upozorniti, že zákony Boží jsou i pro diktátory a nad diktátory, bývají velmi rychle se svou oddaností hotovi. I oni se dívají na církev jako na nástroj k zvýšení státní moci, stát, jeho pozemská velikost a moc, jsou pro ně nejvyšší normou všech jejich činů.

Degrelle byl jedním z nich. Nemohl-li být sám diktátorem, sloužil aspoň oddaně diktátorům jiným. Máme všichni v čerstvé paměti, jak se stal esesmanem, jak tam dosáhl vysoké hodnosti, jak statečně tam bojoval, že si dokonce vysloužil německý Eichenlaub. V tom je nejjasnější důkaz jeho mravní zvrhlosti.

I nyní snad někdo řekne, že to dělal ze svého idealismu. Nevíme. Ale jisté v tom nemohlo být nic křesťanského. Vzpomínám na takové scény apelů v koncentrácích, kde za řadami vyhublých vězňů leželi ti nejubožejší, kteří již nemohli chodit a kteří, ačkoliv umírali, musili být přece k apelu přineseni. A pak k nim přišel esesman, k tém umírajícím, aby se přesvědčil, že mu počet klape a na rozloučenou jim, těm dodýchávajícím, dal svoji botou několik kopanců do tváře. Může člověk, jenž vůbec jméno člověk zasluhuje, být ve společnosti takových zvrhlíků? Může křesťan být esesmanem? Degrelle bude snad namítat, že to nevěděl. Ale i pak je odsouzení hodný, neboť ten, kdo chce být vůdcem, musí znát věci, jak skutečně jsou a ne, jak mu je líčí propaganda.

Ostatně, i to jeho stálé utíkání dokazuje, že není žádným hrdinou. Proč utíkat? Myslí-li, že dobře činil, proč nejde a proč nechází před soudem své přesvědčení? Tak jako tak by ho asi odsoudili, ale co na tom, jde-li mu skutečně o ideu, a ne o vlastní moc, o vlastní vládnutí. Idee se musí vždycky zalévat krví a kdo nemá odvahy té krve na to dát, dokazuje, že nevěří dost ve své idee. Svou vlastní krví se zalévají idee, ne krví druhých, kterou snad sami bychom chtěli prolévat.

Degrelle a jeho konce jsou novým důkazem, lépe řečeno dokladem toho, jak žalostně končí všechny pokusy o reformy, zejména o reformy rázu duchovního, chtějí-li se budovati na methodách násilných, donucovacích.

Není třeba z duchovního a náboženského života úplně vylučovati nátlak, přísnost, protředky kárné. Ale ide o to, kde a tak. Jsou na místě jen jako pomůcky naší lenosti a všude tam, kde nekázeň tělesná uvádí v nebezpečí ducha. S nejochotnější vírou může někdy lít ruku v ruce nejslabší vůle. Znáte snad historku mnicha, velmi zbožného a při tom velmi bystrého a vynalézavého. Celá jeho zbožnost nemohla však nikdy zvítězit nad svůdností teplého lůžka, nikdy se nemohl odhodlat, aby v čas vstal, když jej klášterní zvonek podle pravidel volal k časným modlitbám. Tehdy přišla k slovu jeho vynalézavost. Vynalezl přístroje rámusící, dokonce svkot hadů napodobující, jejž mu mělv pomoci v boji s jeho slabou vůlí. A poněvadž na vše to si zvykl, vynalezl nakonec dokonce automat, jenž ho bil a všestranně se přičiňoval dostati ho z tak těžko opustitelného lůžka. Zde byl tento druh nátlaku nutný a blahodárný. Jde to, kde je dosud víra, kde je zdravé řádro.

Žádný nátlak však neprobudí víru a lásku. V zneužnání této pravdy je neihlubší omyl všech fašismů, totalismů a diktatur. A všechny jejich přechodné úspěchy jsou jenom plody rychle vyprchávajících injekcí, po nichž následuje jen ještě větší sklesłost a konečné katastrofa. To platí stejně o diktatuře pravé jako levé, o diktatuře s ideovým podkladem rasovým nebo třídním nebo pseudokřesťanským, třeba pseudokatolickým. Diktatura je možná a nezbytná tolid škod mezi lidem prostým, skutečně věřícím. Většina evropského lidstva dnes je však úplně nevěřící. Chtít tedy z něho takýmkoliv autoritativním režimem dělat lid zbožný je podnik již nacřed vedoucí ke katastrofě, podnik vychovávající nejprve armády pokrytců a hlárů a na konci smečky zvlčilých barbarů. ak.

Hodnému, slušnému hochu, který se vyzná v hospodářství, pomůžu založiti existenci. Přijmu ho jako adjunkta nebo nájemce (později příp. jako kupce) za výhodných podmínek na 130korcový statek u Prahy. Podmínka: věrný katolík se smyslem pro apoštolát a život. Nabídky do administrace tohoto listu.

Člověk bez vzpomínky.

Profesor X. nepřítel trestu smrti, otázal se mne, co se má učinili s trapiči a zplynovateli lidí, s nacisty, zda je možno navyknout je opět životu ve správném řádu.

Odpověděl jsem: »Takový trapič lidí zvyká si snadno, příliš snadno opět na správný řád. Setkáte se s ním u přepážky, když si v Mnichově kupujete poštovní známku, nebo vám v obchodě prodá doutníky, nebo je ředitelem hotelu a přivítivě vás zdraví, a jestliže při placení účtu dáte takovému trapiči omylem o 50 feniků víc, pobží za vámi, dokonce čtvrt hodiny, aby vám vrátil těch 50 feniků, a cestou za vámi dá snad ještě plačícímu dítěti kus čokolády, kterou vlastně chtěl dát svému vlastnímu dítěti.«

To je to strašné, že je možno vrátit vraha do jeho občanského povolání, jako by se skrze něho nikdy nestala vražda a zplynování. Takový člověk je ještě strašnější než mládež, která stále chce jen válku a již nelze dostat do občanského povolání. To je strašné, že takový člověk o svém vraždění již nic neví — stejně jako již nevěděl, když vraždil a zplynovával, že několik týdnů před tím ještě prodával známky nebo doutníky nebo zdravil hosty v hotelu — a on, který nyní opět sedí u přepážky nebo stojí v prodejně doutníků, může zítra opět vraždit a zplynovávat, jako by nikdy nedělal nic jiného než vraždil a zplynovával. To je člověk, jehož nitro je naprosto nezouvislé. Když prodává známky nebo doutníky, není v něm nic než toto jednání, ale nejen to: je to dokonce tak, jakoby před tím nikdy nic jiného nedělal, v tomto okamžiku sestává veskrze jen z toho, že prodává známky nebo doutníky, a právě tak je tomu, když vraždí: jen vraždění je v něm v tom okamžiku, ale tak jako u někoho, kdo nikdy nic jiného nedělal. S žádnou událostí, která předcházela, nesouvisí to, co dělá v tomto okamžiku, není tedy ničím brzděn, a proto může bez jakékoliv zábrany vraždit. A jako už neví, co předcházelo, tak také už neví, že by mohlo přijít něco jiného, neočekává už nic, a proto vraždí stále dál. Tento člověk není určován ničím jiným než tím, co dělá v okamžiku, by on teprve vzniká skrze okamžik.

Nacista zapomíná vše, poněvadž nemá kontinuity. Je v něm jen to, co do něho vrhá okamžik. Žije z toho, existuje tím: není v něm nic jiného než to, co k němu přišlo okamžikem.

V nitru takového člověka není nikdy nic z minulosti. To je důvod, proč se v přítomnosti může stát všechno, člověk si na všechno troufá, riskuje proto všechno, to je také důvod, proč chce začínat všechno znova, všechno obnovovat: neuznává, že už bylo něco vytvořeno. Podnikl nejhorší jednání, ale ta jsou vržena do propasti bezpamětnosti a tam zmizí.

To tedy charakterisuje nacistu: nejen že vraždí, ale především toto: že zapomíná, že vraždí.

Žádá se od Němců, aby litovali. Ale tento německý člověk nemůže si na nic vzpomenout, a jen tam, kde člověk má v nitru u sebe, co učinil, může své minulé jednání prohlédnout, přezkoušet a mít lítost nad tím, co bylo hříšné. Aby něco mohlo být změněno a zlepšeno, musí to nitro být — v tomto nitru však nic není, všechno se jeví jen po dobu okamžiku, a zjeví se jen, aby v příštím okamžiku zmizelo. Bez vnitřní kontinuity není lítosti, a proto také polepšení. Hříšné je u Němců jako všechno, co se učiní v minulosti, odlomeno od přítomnosti, v níž není žile, ba vůbec u něho není. Proto jsou neužitečné všechny pokusy knihami nebo nátlakami změnit Němce, který žije v diskontinuitě. Poučení bude jistě přijato — ale poněvadž nitro nemá souvislé struktury, nemá kontinuity proto nemůže být poučení nikde připojeno, visí okamžik v prázdnotě nitra a zmizí opět v dalším okamžiku, poněvadž v dalším okamžiku visí do této prázdnoty opět něco jiného.

Takový je nacista, řekli jsme: bez vzpomínky, bez vnitřní kontinuity, nezouvislý. Ale takový je dnes Němec vůbec, jenom ne tak vyhraněně jako nacista, a takoví jsou dnes téměř všichni Evropané a Američané, ale ne v takové míře jako Němci, u ostatních Evropanů a Američanů je to jedna vlastnost vedle mnoha jiných vlastností, nejsou tím charakterisováni jako Němci a jako především nacisté.

Kdo ještě myslí na požár říšského sněmu z r. 1933, jehož ohněm přece byl uvržen do požáru svět a nikoliv říšský sněm! Za několik roků, třeba již za dva, budou zapomenuta i zvěrstva Buchenwaldu, Majdánku a Belsenu a nezapomíná se z velikosti srdce, nýbrž z velikosti prázdnoty, v níž všechno zmizí.

Z knihy Maxe Picarda: »Hitler v nás«. Přel. F. M.

•

Moderní křižácké tažení alsaských skautů.

Od začátku srpna se alsaskými městy a vesnicemi pohybuje průvod skautů, jenž dává všude podnět k velkým náboženským projevům. Podnět a síla této pouti má cosi z ducha a idealismu křižáků a vysvětluje účast tisíců a tisíců alsaských mužu a žen ve všech místech, ilmiž procesí prochází.

Skupina skautů ve stáří od 20—25 let nese prostou nevelkou sošku P. Marie na ramenou. Pěšky a v určitých částech cesty bosí táhnou alsaskou krajinou ke Strasburku za zpěvu a modliteb. Před sochou kráčejí dva hlnoši s vlajkou. Děti a farní spolky zahajují v městech a vesnicích procesí, k němuž se připojuje všude dav lidí, jenž provází poutníky z jedné farnosti do druhé. Odkud přicházejí tito obrodní křižáci? Z Clermontu, jenž byl sídlem francouzské strasburské university, v době, kdy byl Strasburk obsazen Němci. Odtamtud se vydali za svitu pochodní v noci z 28. na 29. července směrem na švýcarsko-alsaskou hranici, odkud v listopadu 1944 vyrazila první francouzská armáda ke znovudobytí Alsaska. 2. srpna dospělo procesí na půdu Alsaska, které se znovu stalo francouzským. Dne 8. srpna došlo do Kolmaru, kde mu přišel naproti strasburský biskup Weber. 15. srpna v den Nanebevzetí dorazilo do Strasburského dómu. — Co dalo podnět k tomuto modernímu křižáckému tažení alsaských skautů? Mladí lidé, většinou vypovězení, nebo ti, kteří se útěkem vyhnuli násilnému zařazení do německé armády, pokračovali v Clermontu ve svých studiích, na universitě, která tam byla přeložena ze Štrasburku. V roce 1942 se konalo slavné skautské shromáždění ve staroslavné mariánské svatyni Le Puy, k němuž se sešly oddíly skautů ze všech francouzských provincií s mariánskou sochou jejich některé svatyně. Mnohé tyto oddíly musily své sošky donésti tajně přes demarkační čáru, dělící tehdy Francii na obsazenou a neobsazenou. Alsaským skautům, studujícím v Clermontu, nebyl však ani žádný takový pokus možný. Přišli tedy na myšlenku, že si sami vyřezají sochu podle vzoru P. Marie v městském znaku štrasburském. Tuto malou sochu nesli v roce 1942 ve velkém procesí do Le Puy a učinili při tom slib, že tuté sošku ponesou pěšky po osvobození své vlasti z Clermontu do Strasburku. Nyní tedy splňují tento slib za podpory svých skautských kamarádů z celé Francie a proto jim vychází všude obyvatelstvo vstříc a tak velkými sympatiemi, které se projevují mohutnými náboženskými projevy. I nevěřící se skláněli v úctě před idealismem této mládeže, která ostatně dokázala, že je hotova dáti za své přesvědčení i život: dva z druhů, kteří 1942 složili zmíněný slib, padli v boji za osvobození Alsaska, osm jich zemřelo v německých koncentračních táborech a ledenáctý podlehl ještě před nedávnem válečným útrapám. Takové projevy duchovní obrody francouzské mládeže jsou světlými paprsky v temném soumraku poválečné morálky. A alsaské obyvatelstvo cítí instinktivně rozdíl mezi touto mládeží, žijící z vyšších duchovních cílů a mezi Hitlerjugend, na kterou se také musili dívat, jejíž v základě materialistické smýšlení musilo dospěti ke zbožnění vůdce, k rasovému šílení a k obludnostem koncentračních táborů.

A ještě jednu poznámku možno učiniti: Přijmu kde, ani ve vyslovené průmyslových dělnických městech, na příklad v Mülhausech, nedošlo k žádným sebemenším protiprojevům: kdo nešel spolu, pozdravoval přece uctivě statečné vyznavače svého náboženského přesvědčení jako vlastence. Pro alsaské katolíky to byly dny nadějných výhledů do budoucnosti všemu navzdory.

K 16. září 1946

»Ó, země česká, kéž bys pochopila, jak vzácným darem jsi vybavena, jakým že jasným světlem jsi ozářena, jak vznešené přímluvkyně prosbami jsi podnorována, kéž bys nahlédla a poznala, jaká to příležitost radosti nesmírné a jásotu neskonalého se ti naskýtá. Ó, kéž bys uvážila, jak slavný poklad je ti zůstaven, jistě že uctivostí a slavnostnosti veliknou bys oceňovala dar tak veliký, Bohem ti svěřený.«

»Bojí se tedy, aby nevděčnost tvá ruce dárce nespoutala... pozor dej, že ze středu tvého do nebes přesídlila matka věřících, apoštolka víry křesťanské, ozdobená vavřínem slávy, matka pravím, která poctěna jest nebeskou vznešeností, aby za tebe, budeš-li toho hodna, u Boha orodovala a tebe se zastávala.«

Ó, země česká...!

Kdo to napsal? Tak slavně a vroucně a tak časově přesně i pro naši chvíli mluví svatopisec legendy o svaté Ludmile z konce XI. století. (Factum est) Neznámý autor v mystickém milostném poměru k matce českého křesťanství se naklání nad jejím hrobem a perem nevšedního nadšení tvé ze zapomenutí její slávu. Svatá Ludmila jako duchovní dcera slovanského odkazu Methodějova, ta měla být i navždycky umlčena. Podruhé zardousena. Odtud naléhavé výkřiky legendisty.

»Bojí se, ó, země česká, aby nevděčnost tvá ruce nebeského dárce nespoutala, který tak veliký poklad ti svěřil...«

Z celého souvislého textu legendy Factum est« citíme hárat úzkost písatele, aby paměť Ludmilina v národě jejím nezapadla. K závěru legendy napomíná výslovně a důkladně i benediktinky od sv. Jiří: »...a vy, družino Bohu zasvěcených, dejte pozor, vy, jimž svěřen jest v ochranu poklad tak veliký, aby, až Pán přijde, nedošly jste pokárání, jako služebník onen ničemný, který skryl poklad pána svého. Rozpomeňte se, že nic mu neprospělo mít svěřený peníz v šátku a vy své, neboť zanedbal péči o rozmnožení statku pána svého. Střežte se, aby nedbalostí vaší sláva mučednice Kristu tak milé na svém lesku neutrpěla.«

Co by řekl písatel z XI. století české zemi dnes?

Nad Prahou ční k nebi dvě bílé věže, skromné, románské, pokorně nízké a prosto nad basilikou sv. Jiří. To jsou ruce Ludmiliny, řekl kdysi svaté paměti pan biskup Podlaha, které k nebi tyčí v modlitbě ustavičné za náš národ, zem a stát. Ruce, které skrývají pod svými palmami památku nejstarších vzpomínek, Duch sv. Cyrila a Metodějе z nich vane a jejich utrpení Praze a celé zemi a celému státu připomíná bolestné pramenky vláhy prvního křesťanství. V západajícím slunci za Hradčanami připomínají červánky českého křesťanství. — »Stella natutina Bohemiae« — jitřenkou slunečního světla víry v Krista nazývá sv. Ludmilu básník legendy. Jitřenka celého Slovanstva, která z Čech svými paprsky zasahuje do Moravy, do Bulharska, do Dalmacie, do Srbska a vzhůru po Dunaji a po Volze až naboru do Kijeva, kde její světlo snoubí se se sv. Olgou a sv. Vladimirem, jejím vnukem, se sv. Gleběrm a sv. Borisem. Ona první — nevíme o jiné ženě slovanské nad čmarumi pohanství. Z jejího lůna »obojího člověka« duchovního i tělesného rodí se nové přístí slovanských dětí... víra v Krista, mystická jednota s vinnou révou jeho církve a české křesťanské kníže její vírou vychované — svatý Václav.

Ó, země česká, střež se zapomenout. Střež se, aby vínou tvou nebyla umenšena záře slávy koruny jejího mučednictví. Vy, děti země české! Putujte k sv. Jiří, do románské basiliky na Hradčanech, do které se tuli do tiché stavby zakletá první rotunda Panny Marie, postavená Bořivojem, který byl snoubencem a mužem Ludmiliným, z jehož krve vyrostl křesťanský kmen Přemyslovců se zlatou olivou svatováclavskou.

Zde odpočívá jeho syn Vratislav. Svatý prach abatyše Mlady a kosti Boleslava II. Zde odpočinuly pozůstatky líbických Slavníkovců. Putujte k sv. Jiří, ke kamennému gotickému sarkofágu, opatřenému reliefy všech českých světců do XIV. století; putujte na opuštěný a zpustlý Tetín, kde zardousena zahynula a zhasla po Mši svaté a svatém Přijímání pod závojem vrahů první apoštolka křesťanů mezi Slovany.

A tam? .... Kleknětě! Kleknětě! Kleknětě! A zamyslete se. Zamyslete se a rozjímejte. Zvedněte mysl k Bohu. Modlete se k Bohu Kristu, jehož slávu království přijala do své knížecí duše Ludmila. Zadívejte se vnitřním zrakem po slovanských nivách od Šumavy až k Urálu a dál. Od Baltu, kde sv. Vojtěch umírá, a Přemysl Otokar stanul, až k slunnému Jadranu a proste pramáteř slovanského křesťanství, aby ona a všichni svatí s ní, kteří zrodili se z krve slovanské z té žírné, živné, bohaté a mohutné krve slovanského proudu, aby nedopustili, aby v nás tichým závojem nebyla zardousena jejich víra, kterou oni vlili nám.

P. M. K. Klement O. S. B.

Katolík tváří v tvář Labour Party

Osservatore Romano přineslo nedávno tato poznámky, které mohou zajímati i českého katolíka a pomoci mu k správnému posuzování našich politických poměrů a našich politických stran.

Ve Francii převládá sklon klásti anglický labourismus do jedné roviny s francouzským socialismem, ale zatím co strana francouzských socialistů zůstala ve svém celku proniknuta marxismem a především laicismem (ve špatném smyslu slova,) u labouristů je tomu právě naopak. Tak to napsali nedávno v Revue Economique et Sociale: »Socialismus Labour Party je ve své podstatě pragmatický, jeho výdevé čerpají nikoliv z Marxe nýbrž z Bible.«

To vysvětluje postoj, jaký zaujala katolická církev vůči této straně. Tento postoj byl vymezen kardinálem Bournem v roce 1931 po vydání encyklíky Quadragessimo anno, v níž někteří chtěli nalézti odsouzení pro Labour Party. Kardinál řekl: »Můžeme na štěstí říci, že není u nás žádné strany politické, která by svou činností opírala zřejmě o zásady nekřesťanské. Počítáme-li s tímto faktem, nemůžeme být překvapeni, že angličtí katolíci byli na poli politickém vždycky rozděleni. Dobří a upřímní katolíci byli jak u konservativců, tak u liberálů a stejně tak byli členy Labour Party.«

Je jisté, že v Labour Party nalezneme členy, jejichž názory se neshodují s učením a se zásadami Církve katolické. Myslím, že někteří se budou prohlašovati za socialisty ve vlastním smyslu slova, což pravý katolík nemůže činit. Katolík je tedy povinen postupovati obezřetně a přijímá-li zhruba politiku strany, k níž náleží, musí se bedlivě vystříhati vší činnosti a teorie, která odporuje učení Církve nebo tomu, co mu velí s přímostí a statečností jeho svědomí.

Na otázku, zda katolík je ve svědomí svoboden státi se buď konservativcem nebo liberálem nebo labouristou, jsem již v roce 1926 a 1929 odpověděl, že přijmeme-li výhrady, které jsem právě formuloval, nevidím žádného důvodu, proč by katolík skutečně nemohl být v kterékoli z těchto stran. A ani po vydání encyklíky Quadragessimo anno nepotřebují nikterak měnit svůj názor. Naopak myslím, rozumějí-li jsem dobře že encyklika potvrzuje plně to, co jsem řekl. Kardinál připomněl tehdy principy, které Pius XI. v socialismu odsoudil, a nakonec řekl: »Myslím že každý bez obtíží připustí, že málo členů dělnické strany v Anglii opírá svůj program o ony principy, které Jeho Svatost tak spravedlivě a naléhavě odsoudila.«

Islam a posvátné umění

(Tento článek vyšel 26. srpna 1946 v časopise La Croix. Je to, jak známo, oficiální deník francouzských katolíků, vycházející v 67. ročníku. Přinášíme jej, aby naši katolíci mohli posoudit, o jakých problémech tam píší, a to jistě beze strachu, že bude někdo podezírat jejich katolicismus nebo jim dokonce vytýkat modernismus, protestantismus a pod.)

Jedna z věcí, která obyčejně nejvíce upoutá na sebe pozornost návštěvníků marockých měst, je jejich náboženská atmosféra. Nejtypičtější z nich, na př. Fez, působí v určitých okamžicích a čtvrtích dojmem velikého kláštera. A není to pouze proto že se tam člověk setkává každou chvíli s lidmi vyhublých tváří, oděných do širokých bílých plášťů s kapucemi, které máme pokušení oslovit slovem »důstojný otče« jako trapistv nebo dominikány v chórových hábitech. Je to proto, že tito lidé jsou opravdu velmi náboženští a že věnují značnou část každého svého dne modlitbě a meditaci. A mají stále jméno Boží v ústech (a nikdy ne proto, že by si z něho chtěli dělat posměch, nýbrž vždy jako výraz úcty a adoraci).

Ky div po tom všem, že jejich chrámy strhují přímo k sebranosti? Nechtěl bych ubližovat Otcům Františkánům, kteří rozvíjejí velkou horlivost ve svých misiích, avšak nepociťujeme vždycky hrdost, které bychom si přáli, když vyjdeme z mešity a vstoupíme do kostela katolického. A není to pouze proto, že mešity jsou častěji naplněny — více méně pěkrát za den, ale to je jenom otázka časového rozvrhu a naše kostely jsou zato naplněny každé neděli dopoledne — je to i vzhledem k hodnotě náboženského ducha a dojmu, jenž vane z jedněch i z druhých. A to je jisté mnohem vážnější.

Nebudu klásti žádny zvlastní duraz na tradicionelní architekturu mešity. Bylo by bývalo dosti snadné stavěti také stále gotické chrámy. Mám rád ono risiko, kterému se my křesťané vydáváme tím, že neustále měníme své plány. Vzdáváme se často forem, jejichž krása je dokázána, za různé, mnohdy nešťastné pokusy, a e právě tím jsme blíže života. Je to jedna charakteristická známka našeho náboženství a ještě všeobecnější naší západní civilisace. My si myslíme, že každá forma, i kdyby měla sebe více chyb, se může nějak snášet s Věčným, a proto je zkoušíme všechny. Právě proto ovšem, že Věčný se vymyká jakémukoli vyobrazení, nelze jej smětšnat a spoutat do žádného. Ale je přece při tom třeba dávat pozor, abychom v nich Věčného nějak zachránili.

Islam není tak odvážný, zůstává úzce spojen se svými počátky, zná takřka jen jediný způsob stavby jak pro své příbytky, tak pro své chrámy. A stejně tak se vzpírá jakémukoli výtvarnému zpodobování a jednou provždy se utekl do abstraktna. Má to tu výhodu, že jej nemůže zasáhnout špatný vkus té nebo oné epochy. Prosté, čisté formy, geometrie »arabesek« a vinovek andalusských nás nikdy nemohou odpuzovat. A není v nich nic, co by rozptylovalo ducha, nic než radostnost harmonické velkorysosti, jak ji pociťujeme na př., když posloucháme hudbu Bachovu.

A člověk se přece nemůže ubránit myšlence, že my bychom mohli tvořit stejně dobře, a to při tom v oné nesrovnatelné teplé atmosféře, kterou dává stále se obnovující tvoření. Nějakém, že i my se musíme omezit na obstrakce, jež nejsou a nikdy nebyly naší pravou tradicí — neboť naše náboženství je náboženství Boha vtěleného, ale přece jenom je toho zpodobňování v našich kostelích příliš mnoho a jsou to často výtvory příliš dětinské, unylé, přímo anarchické, t. zn. bez jakéhokoliv stylu.

Budu mluvit jen o našich kostelích marockých a alžírských. Tyto druhé jsou nejubožejší. Byly zbudovány v době, kdy podle jednomyslného úsudku se stavělo špatně. V Maroku měli tu a tam šťastnější ruku, ale v jedněch i druhých je prvek dekorativní úplně neomluvitelný.

Zařízení, okenní skla, mosazky, malby, jsou-li tam, jsou vždy tak slabé a skoro vždycky nešikovné. Ale nejhorší jsou vždycky sochy. Jednoho dne bude opravdu nezyhnutelno začíti dopoledne — je to i vzhledem k hodnotě náboženského ducha a dojmu, jenž vane z jedněch i z druhých. A to je jisté mnohem vážnější.

Nebudu klásti žádny zvlastní duraz na tradicionelní architekturu mešity. Bylo by bývalo dosti snadné stavěti také stále gotické chrámy. Mám rád ono risiko, kterému se my křesťané vydáváme tím, že neustále měníme své plány. Vzdáváme se často forem, jejichž krása je dokázána, za různé, mnohdy nešťastné pokusy, a e právě tím jsme blíže života. Je to jedna charakteristická známka našeho náboženství a ještě všeobecnější naší západní civilisace. My si myslíme, že každá forma, i kdyby měla sebe více chyb, se může nějak snášet s Věčným, a proto je zkoušíme všechny. Právě proto ovšem, že Věčný se vymyká jakémukoli vyobrazení, nelze jej smětšnat a spoutat do žádného. Ale je přece

A co třeba dodati?

Z tohoto článku vzniknou možná snad někomu různé pochybnosti. Jak může se lišiti tak uznale zbožnost muslimanů? Jaké je vlastně jejich náboženství a jak se na ně má křesťan dívat? Odpovídáme slovy význačného theologa belgického E. Mercbe, S. J. známého svými hlubokými studiemi o mystice Těla Kristově.

Křesťanství ve srovnání s druhými náboženstvími není jednim z nich, třeba snad lepším, než ta druhá, nýbrž je náboženstvím jedinvm, naprostým, úplným a absolutním. Rozdíl mezi nim a těmi ostatními není jenom nějaký odstín, nebo stupeň, nýbrž sama podstata. Je náboženstvím docela jinak, spojuje nás s Bohem, ne pouze naším úsilím a lidským způsobem, nýbrž Všemohoucnosti Boží v Kristu. Není však nic divného, že má některé stvné body s ostatními náboženstvími. Což se Ježíš nepodobal svým bratřím? Stejně je nepopiratelné, že má některé části druhořadé, úkony a pobožnosti, vyvolávající z okolnosti jeho vzniku a z jeho dělin. I Spasitel, aby byl opravdu člověkem, přijal podobné známky individuální. A tak i křesťanství má své zvláštnosti, které mohly být i jiné a které by se mohly měnit. Přes to však zůstává jedinvm a absolutnim. A proto přes všechny své společné rysy můžeme právem reklamovati před všemi ostatními náboženstvími absolutní převahu. A tato převaha je tak nepopiratelná, že může sloučiti v jednu úplnou nesmlouvavost s bezmeznou všecky přitmací mírnosti. Jsou to stálé kontrasty v naprosté jednotě, tak jak se s nimi shledáváme v osobnosti Kristově.

Tak na příklad: Jak se máme chovat před čistým náboženstvím přirozeným? — Co máme prolevovat? Nepřátelství? Pohrdání? Nic takového. Duší přirozeného náboženství, možno-li se tak vyjádřiti, je tíhnutí k Bohu, a právě to, ale způsobem nadpřirozeně dokonalým, uskutečňuje náboženství Bohočlověkovo. Mezi náboženstvím přirozeným a křesťanstvím není propasti — právě ono je přitato a povznešeno v křesťanství, jako je naše přirozenost přijata v Kristu. Pohrdati jim, by bylo rouhati se Kristu. Ale smokojiti se jím, když Kristus přišel, by bylo zločinem právě proti tomuto přirozenému náboženství. Jeť přece voláním člověka po Bohu a proto vyžaduje všemi svými silami, takmile Bohočlověk se narodil, abychom šli k Němu.

A co si třeba myslit o ostatních náboženstvích, které existují nebo existovaly? Je to slo-

„Sloužím"

Slavnostní převoz, jejž země lucemburská dopřá a svému rodáku, králi Janovi, připomněl zase jednou české veřejnosti bitvu u Kreščaku. Dříve nebývalo této připomínky třeba: den sv. Rufa byl pro každého Čecha zachmuřen vzpomínkou na Moravské pole, na Kreščak a na nedaleké výroční bitvy u Mohače. Tři králové čeští, padli v boji, byli v představivosti národního podání jako poetickým znamením tragického růžu, jehož naše dějiny občas nahývají. Jenže minuly dávno doby, kdy nejsmutnější pohromou byla smrt hlavy státu a několika set rytířů: dvacáté století se svými záduvami statistiků a celých zemí zastřelo vzpomínku na staré bitvy v ozdobných krunýřích. Teprve lucemburské něčo o slávu vlastní země nám připomnělo slávu naší.

Je totiž nesporná chválou české země, že před šesti sty lety soulurozhodovala ve velkém zápase o udržení »nejkřesťanšího« státu — Francie; a že měla už tehdy vojáky, ochotné umírat za čest spolu se svým králem. Tím jest vyvrácena povídka o Čecháčh — poddaném říšském knížectví. A že Jan, »král přísný«, oslavil svým hrdinstvím české království, to také činí nedávnou zradu našich Němců nedostatečnou. Měli v dějinách příklad, jak se přichozí má zachovat, nic neospravedlňovalo jejich odpadu zrady za pohostinství. Bohužel, také co se Francie týče, jest bolno srovnávat Kreščak s Mnichovem... Ale co! Po oné porážce přišla Panna Orleánská »Kvmáci se a netlačte,« zůstane francouzským heslem.

Ale také některým nám Čechům jest závažným naučením heslo padlého krále: »Slouším.« To jest závazné a bezpodmínečné pravidlo pro všechny účastníky veřejného života, ale i vůbec pro ka dého komu Prozřetelnost udělila větší možnosti působení: ať už jmění či schopnos i. Srovnává se s povšestným slovem: »Práce nro vlast se neplatí.« Vím dobře, že i toto slovo nabývá trpké příchuti tehdy, když některým lidem se práce pro vlast platí, a druhým jest prokazována takási ironická soustrast. To je dnes často osud remarxistických antinacistů. Úsměv těch, kterým se práce za vlast platí, jako by někdy napovídal: »... vy, chudáčle« — Poslední nemarxistickou možností byl nacismus, a vy jste jej sami pomohli zbourat. Co teď s vámi? Budete-li oponovat a sabotovat, potrestáme vás; budete-li stavět a pracovat, bude výsledek vaší práce připsán k dobru nám. Čím více pro vlast udělátе, tím větší bude úspěch našich X-letek. Proč jsme byli tak hloupí a stavěli národní sentiment nad třídní zájem?« Na to dlužno říci toto: Křesťan má, především, hodnostní pořadí závazků: po Bohu je závazek vůči vlasti bezpodmínečně nejvyšší. N kdy tedy nebude křesťan litovat, kdyby i služba vlasti jeho třídu nebo rodinu nebo osobu poškodila. Dále: nepřiznávám-li nějakým mocipánům právo libovolně usměrnit a rušit moje práva, ještě daleko méně přiznám možnost, že by od jejich nálezků závisely moje povinnosti! Ty zůstanou bezpodmínečně, čím byly.

Tedy měl-li jsem k vlasti zvláštní závazek, jako intelligent, jako kněz, jako důstojník, jako statkář: tedy i nadále: »Slouším!« Slouším, čím mohu; a odpla'u přenechám Bohu. Ať nám požehná všem — a odpusť nám naše viny, jak říká Otčenáš.

Otázné — ale to se snad rozumí samo — nacismus byl nám nepřijatelný v každém případě. Právě nám! Tak nač tolik povýšené ironie?

Jindřich Středa.

Příští číslo bude slavnostní číslo svatováclavské a vyjde mimořádně s datem 28. září. Objednejte zvýšený počet výtisku v administraci.

Hledání nových cest

Nedostatek kněží nutí k hledání nových cest, jimiž se možno dostati k dušim. Jednou touto novou cestou je život kněží ve skupinách. Francouzský deník La Croix přináší toto rozhodnutí biskupa z Gapu (stará jihofrancouzská diecese, historicky dokázaná již na začátku VI. stol.):

»Práce ve skupinách je hesiem ane. Abychom splnili projevena přání a donucem okolnostmi, zřizujeme na zkoušku několik skupin kněží, kteří budou pracovati společně. Je samozřejmé, že budeme postupovati zvolna v zavádění této nové instituce. Neukládáme všem stály společný život, přáli bychom si však, aby se všichni aspoň jednou za týden sešli a aby organisovali své práce společné pod vedením představeného, jehož autorita je přijata od všech členů skupiny.

Farní zřízení se tím nikterak nemění. Každá má svého zodpovědného správce, jenž spravuje majetek, vede knihy, navštěvuje nemocné, oddává svatosti atd. Všichni členové skupiny jsou však oprávněni vykonávati tyto funkce i za nepřítomnosti zodpovědného správce z ustanovení představeného skupiny. Kázání a vyučování náboženství, jakož vůbec uspořádání bohoslužeb se koná za součinnosti několika členů s použitím rozličných schopností jednotlivců. Děje se tak na základě zkušeností: je účinnější konati bohoslužby a jiná díla méně častěji, jsou-li lépe připravena a vypravena za účasti dvou nebo více kněží než shromáždění sice častá, kde však jeden musí dělat všecko: zvonika a kazatele, ministranta i celebranta, zpěváka i varhanika, zpovědníka a strážce pořádku.

Prosíme naše kněze a naše věřící, aby toto naše pochopili a aby přispěli ke zdaru tohoto pokusu i za cenu změny farnosti, změny svých obyčejů a osobních zálib. Dodáváme, že většina našich seminaristů žádala před svěcením, aby byli zařazeni do skupin. Slíbili jsme jim to, ovšem s výhradou poslušnosti, kterou jinak mají a chtějí zachovávat. Někteří z nich by jinak ustoupili do řehole nebo do »Francouzské milice«. (Tak nazývá se právě sdružení kněží, pracujících společně.) Bylo by vážné, kdybychom je nemohli podržeti u nás. Osamocení v jejich sídle a osamocení v práci je děsí. Je tedy třeba tomu předejíti životem a prací ve skupinách.«

Diplomacie srdce

Dr. Jiří M. Veselý O. P. vypravuje ve »Svobodných novinách« o svém setkání s Msgr. Ritterem, předválečným i nynějším zástupcem sv. Otce u nás.

Msgr. Ritter mu tehdy vypravoval:

»Pro vás v Praze bylo vždy štěstí, že jste měli dr. Beneše. A štěstí je, že tam je dále,« vyprávěl. »Je to jediný politik, který nikdy nezměnil svou základní linii. Svět u něho obdivuje jeho poctivost, věcnost, vyrovnanost, lidskost a ušlechtilost. Ve svých projevech nikdy se nemýlí, nikdy nenadává. V tom je síla jeho i vůbec vaše. V něj kladu veliké naděje. Je-li dr. Beneš politikem lidskosti, je Jan Masaryk politikem srdce. Slovanského srdce. A této diplomacie bude svět potřebovat. Jinak se rány nezahojí. To je i můj názor, můj cíl, můj způsob práce... Diplomacie srdce...«

A Jan Masaryk mluví sám o té diplomacii srdce:

»Politika lidskosti... diplomacie srdce... slovanského srdce... jinak se rány nezahojí... Tak tomu skutečně je; přesně tak. Chladný rozum někdy zabíjí a drásá. Můj otec mně tomu také učil... Msgre Ritter přijde, je to nutné v každém případě, ať máme kdo jakékoli názory. Snad ten příchod nebude takový, jak o něm těch šest let sníl. Ale právě tou politikou srdce to pochopil a překonal. Jsme stará známá a máme v něho důvěru... Ano, diplomacie srdce, to teď zachrání svět i nás: už ne revoluce, nýbrž stavět; již ne demonstrace a křik ulice, nýbrž práce a rodina; už ne závist a udavačství, nýbrž láska a poctivost; už ne otroctví, nýbrž svoboda a vzájemná důvěra...«

Jan Masaryk se odmlčuje a já vzpomínám na své dětství, jak nás toto jméno učilo vyslovovat s úctou; a že vlastně jsem dnes blízko téže krve.

P. Štěpán Trochta:

Pozdně povolaným...

(V minulém čísle mluvil P. Trochta o tom, jak by se mohli státi kněžími muži již hotoví, s dokončeným středoškolským vzděláním, kteří jsou již v jiném životním povolání. Nyní pokračuje o mladých.)

To však není jediný způsob, jímž možno zvýšiti v dohledné době počet kněží. Mimo zralé kandidáty kněžství našlo by se jistě také hodně takových jinochů, kteří pocítili sice volání ke kněžskému stavu, avšak různé překážky zabránily jim věnovati se studiím. Někteří se k nim vůbec nedostali, jiní je musili pro nepříznivé okolnosti přerušiti, jiní zase oddali se odbornému studiu na průmyslovce, obchodní akademii neb jiných školách. Mnozí si zjednali i značné povšechné vzdělání, ale ovšem dali se jinou cestou než tou, která by byla nejvhodnější přípravou ke kněžství. Jde zde rovněž o pozdní povolání neb, chcete-li, o povolání opožděná, tak od 18 do 25 let. Tyto měl na mysli sv. Don Bosco. Shromážditi takové jinochy dobré vůle, doplniti pokud možno urychlené jejich vzdělání na středoškolskou úroveň, připraviti je ke zkoušce do některé z vyšších tříd gymnasiálních nebo k maturitě, mělo by býti cílem nějakého, zvlášť k tomu určeného ústavu.

I nadaní hoši s pouhou měšťankou, nejsou-li věkem už příliš pokročilí, mohou velmi mnoho dokázati. Ovšem ústav, který má připraviti urychleně taková opožděná povolání, musí disponovati dostatečným počtem schopných a krajně obětavých učitelů, kteří chápou své poslání jako apoštolát a kteří se dovedou věnovati obětavě a trpělivě jednotlivcům podle potřeby, dokud je nepřivedou tak daleko, aby mohli býti rozlišděni po jednotlivých třídách.

Jest samozřejmo, že i zde jest nutno začíti co nejdříve. Salesiáni přijali mnoho takových chlapců již do svého ústavu ve Frýdšáku na Moravě. Je nutno však podnikouti podobný nábor také v Čechách, kde je toho snad mnohem více potřebí. Zdá se, že se podaří získati potřebný objekt k tomu účelu a zařídíti jej během měsíce září, přihlásí-li se ovšem dostatečný počet kandidátů. Zájemci, hlaste se ihned v Salesiánském chlapeckém domově v Praze VIII-Kobylisích, Čimická 640!

Vysocedůstojné pány faráře a duchovní správce prosíme, aby na tuto akci laskavě upozorňovali a zároveň také aby doporučovali jen kandidáty, kteří po stránce mravních vlastností a nadání dávají naději na úspěch. Žadatelé ať připojí k žádosti curriculum vitae a doporučení duchovního správce. Naše katoličky pak prosíme, aby svými modlitbami svolávali na toto dílo požehnání Boží a poskytly mu také potřebnou morální i hmotnou pomoc!

noviny našich dětí. Vycházejí s církevním schválením pěti Generálního sekretariátu katolíků.

Redaktor odb. učitel a spisovatel Jaroslav Janouch. Duchovní rádce kanovník Magre Dr. Antonín Stříž. Přinášejí dva romány na pokračování, povídky a obrázky z celého světa, skautskou, misijní, sportovní a dívčí stránku, hádankářskou a známkařskou rubriku, obrázkové seriály a mnoho jiných zajímavostí. — Jednotlivá čísla (vycházejí čtrnáctidenně) 3 Kčs, předplatné na ½ roku 15 Kčs, na ½ roku 30 Kčs. Radostné mládí, vydává nakladatelství ATLAS, Praha II., Přikopy 12.

Dobrovol. příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 617 70 — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází první a třetí neděli v měsíci. — Poš. spořitelna Praha 208 401. — Ridí P. Adolf Kajpr T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na půl roku 30 Kčs, na celý rok 60 Kčs (s poštovným). Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací pošt. úřad Praha 16. — Vytiskl Živnobank v Praze XII.

Z domova a z ciziny

Jesuité volí generála. V těchto dnech se sešla v Římě generální kongregace Jesuitů k volbě nového řádového generála. (Název generál nemá nic společného s vojenskými tituly. Úřední název je Praepositus generalis — to znamená: všeobecný představený, představený všech. Vynecháním praepositus pak zbude jen generalis, což však, jak ještě jednou opakujeme, nemá nic společného s vojenstvím.) Za tím účelem bylo svoláno 168 zástupců ze 30 národností — také tři zástupci čeští. Během zasedání nesmělí Otcové opustiti budovu, v níž se volba koná a jiným osobám je zakázán vstup do domu, takže se toto shromáždění do jisté míry podobá konklave při volbě papežské. Nový generál bude pravděpodobně zvolen dne 12. nebo 15. září. Po volbě generálově je voleno též osm asistentů jako zástupců osmi hlavních teritoriálních úseků, v něž je jesuitský řád rozčleněn: Italie, Německo, Francie, Španělsko, Anglie, Amerika, Latinská Amerika a země slovanské. Tyto oddíly se nazývají asistence. Nejčetnější z nich je dnes severoamerická, čítající 8282 členů. Italie jich má 2355, Německo 3154, Francie 3100, Španělsko 4973, Anglie 4486, Lat. Amerika 2540 a země slovanské 1356. Celkem čítá řád asi 28 000 členů. Za čtyři sta let svého trvání měl řád 24 generálů. Poslední generál, P. Ledóchowski, jehož nástupce má býti nyní zvolen, spravoval řád po 27 let od r. 1915 až do své smrti v roce 1942.

Osudy sjednocených Ukrajinců. Jak se dovídá londýnský Tablet, přistoupilo ze 3000 duchovních ukrajinské sjednocené církve jen 27 na pravoslaví. Zdá se, že pronásledování poněkud povolilo. Sovětské úřady neodvolaly sice svá již učiněná opatření, ani nepropustily zatčené biskupy a kněze, nezabraňují však již duchovním ve vykonávání jejich úřadu. Mladý sjednocený biskup z Mukačeva je sice stále pod policejním dohledem, přesto však se těší určité míře svobody, takže dokonce řídil eucharistický kongres. Msgre Teod. Romža nebyl nikdy deportován do Ruska, tak jako řada biskupství sborbratří ze severu Karpat, takož vůbec podkarpatští katolíci vých. obřadu v celku nevědí, co se děje v Halič.

Sebevražda osobní odvahou? Křesťanství nikdy tak nesmýšlelo a nesmýšlí tak ani dnes. Nemají tak tedy smýšlení ani noviny s křesťanským světovým názorem. V článku o norimberském procesu napsala Lidová demokracie, že »mezi obžalovanými tam zasedli ti, kteří neměli dostatek osobní odvahy, aby sami vyvodili důsledky ze svých činů.« — K tomu třeba dodati: Jediné správné důsledky, které má člověk vyvozovati ze svých špatných činů, je upřímná metanoia, poctivá, hluboká lítost a snaha po nápravě, ne útěk od odpovědnosti, jenž sebevražda vždycky znamená. Propagovat a hájit sebevraždu je popírat věčný smysl a dosah našich činů.

Vae victis — Běda poraženým! Tři miliardy liber válečné náhrady žádá Anglie na Italii. Násobíme-li to dvěma stv. dostaneme šest set, to je šest set miliard našich korun. Když ještě k tomu připočteme všechny ty zříceniny, tu bídu a hlad, kterých je v Italii tolik, musíme uznat, že Mussolini, jeho parády a jeho snv o impériu přišly Italům skutečně draho. Musíme ještě dodat, že při tom čísle značně pokleslo naše mínění o lidumilnosti M. Bevina, jenž nedávno hájil Italii proti požadavkům Ruska a prohlašoval je za přemrštěné a vyděračské, ačkoli Rusko žádá jen 400 milionů dolarů, t. j. pět miliard korun. Vzpomněli isme si na takové starobylé lidové přísloví: Hadr dnuci tresce a žádný se polepšit nechce, čili jeden je za osmnáct a druhý bez dvou za dvacet.

Že náš tisk není »zglajchšaltován« bylo možno se přesvědčiti v úterý dne 10. září na způsobu referování a bulharském plebiscitu, rozhodujícím, zda monarchie nebo republika. Kdežto Rudé právo a Právo lidu o této události přinesly obšírné zprávy a úvahy na první straně, bylo o téže věci ve Svobodném slově. Lidové demokracii a ve Svobodných novinách jen několikařádková notička na straně třetí. Také známka svobody.

Vynikáme jazykovými znalostmi. Včera v noci se shromáždilo před památným Grottem na 50.000 mužů. Tak oznamoval velký pražský deník v neděli velkou pouť býv. politických vězňů do Lourd. A lidi si asi lámali hlavu, co to je za památný Grott. Je to jen důkaz značného úpadku naší vzdělanosti, zejména našich vědomostí jazykových. Kdyby onen novinář uměl trochu francouzsky — a myslím, že jsme se ani dnes nestali tak velcí, abychom nepotřebovali studovat cizí řeči — věděl by, že se nejedná o žádný Grott, nýbrž o la grot e — jeskyni, že se tedy 50 000 mužů shromáždilo před památnou jeskyní, kde se 11. února r. 1858 zjevila Bernadettě Panna Maria.

Vyučování náboženství v Rakousku. S návštěvou vyučování náboženství v Rakousku to v celku nevypadá příliš růžově. Zvlášť špatné je to v tomto ohledu v Korutanech, kde na středních školách je vyučování náboženství od 14. roku věku nepovinné. V Běláku je procento těch, kteří navštěvují toto nepovinné vyučování, velmi malý. A v celku nutno přiznati, že to bude ještě dlouho trvat, než bude dlouholeté protináboženské vychovávání aspoň zčásti překonáno. Také návštěva kostela mládeže, která byla u Hj. je velmi slabá a odcizení mezi kněžstvem a církví na jedné straně a mládeží na druhé straně velmi veliké.

Věčný boj o školu a dítě

Ve Francii — jak známo — dělají novou ústavu. V ní měla také být řeč o vyučování, o školách, o svobodném vyučování a o svobodných školách. Mohou být školy jenom státní nebo i jiné? To je otázka. De facto jsou dnes ve Francii školy skutečně svobodné, to jest státní i nestátní, ale jednoho dne si někdo může vzpomenout a říci, že smějí být jenom státní. Aby si to nikdo nemohl tak snadno vzpomenout, měl by být v ústavě výslovně řečeno, že vyučování je svobodné. O toto slovíčko se strhl boj mezi pravicí a levicí, nebo, což dnes lépe vyjadřuje situaci: mezi spiritualisty a materialisty. Konkrétně řečeno mezi komunisty a M. R. P. — francouzskými lidovci.

Je to boj takřka věčný a více méně všude stejný, stejnými argumenty vedený. Proto má smysl sledovati jej i u nás.

Komunisté přišli se starou známou námitkou: »Vaše svoboda vyučování znamená popření svobody myšlení. Církev vždycky odsuzovala lidská práva, špatně se tedy vyjímá, hájí-li nyní svobodu vyučování.« (Jsou míněna známá »lidská práva« z Francouzské revoluce, hájící naprostou svobodu myšlení i vůči Bohu a jeho Zjevení.) Maurice Schuman, známý vůdce M. R. P., na to odvětil: »V roce 1937 tvrdil generální sekretář komunistické strany (M. Thorez): »že svoboda svědomí vyžaduje svobodu vyučování.« Myslím, že jeho tehdejší tvrzení nebylo jen válečnou lstí.«

V průběhu debaty učinil komunistický poslanec prudký útok na francouzský episkopát a na jeho chování za války:

»Nejde o problém náboženský, nýbrž je to jen jedna stránka třídního boje, boje to, jenž trvá již dlouho a během něhož se episkopát snažil využíti každého našeho neštěstí a přivésti tak k vítězství svá pojetí hierarchické vlády. Vaši preláti žili čtyři léta podle svých snů...«

Na tato slova všichni poslanci M. R. P. vstávají a opouštějí zasedací síň. (Je jich skoro třetina celého počtu poslanců.) Předseda shromáždění vstává, schůze je přerušena. (Mimochodem řečeno, taková intermezza jsou ve francouzském parlamentě velmi častá.) Po opětném zahájení schůze učinil poslanec Teitgen za M. R. P. toto prohlášení:

My v M. R. P. jsme toho přesvědčení, že parlamentní tribuna má být svobodná, ovšem s jednou výhradou: že se jí nezneužívá k nedůstojným a nespravedlivým útokům proti jednotlivým skupinám občanů.

Dovolávám se práva nositi titul křesťana a katolíka. Činím to však skromně, neboť je těžko, nesnadno hlásiti se k tomuto titulu. Právě proto cítím hluboké rozhořčení, když se řekne: »Váš episkopát, vaši preláti« a vmetou se jim ve tvář nesnesitelná, nespravedlivá obvinění. Byl jsem šestnáct měsíců v táboře buchenwaldském; měl jsem tam jako kamarády dva preláty. Jakýkoliv projev zbožnosti tam byl zakázán pod trestem smrti, konali jej přece bylo tedy protestovati, bylo to znamení neskloněného odporu. Oni to dovedli. Naléhám ještě jednu, aby na této tribuně se projevovala náboženskému přesvědčení úcta, která mu náleží.

Hájíce svobodu vyučování, nehájíme přímo to nebo ono náboženství. Stavíme se na širší základnu: základnu práv člověka a občana, práv, jichž mohou zítra použíti stejně židé a muslimani jako katolíci.

Rovněž tak se stavíme proti antagonismu, jenž se uměle hledá mezi právy dítěte a právy otce rodiny. Tato práva nejsou v protikladu, jako nejsou v protikladu práva otce rodiny s právy národa a státu. — Jsou dva prostředky k dosažení jednoty v národě a státě. Na jedné straně systém nátlaku, jejž užívají všechny diktatury a všechny druhy fašismu, jenž však vždycky počíná ve škole a školou. — Na druhé straně je jiný systém, podle něhož otec rodiny má právo dáti svým dětem vyučování, které uzná za vhodné. Tak vznikají ovšem rodiny, které se různí, které však mají jedno společné dědictví: svobodu, jež je pojítkem mocnějším než násilí a nátlak diktatur.

FILM

Třída Ad (vhodné i pro mládež).

Návrat, SSSR. Prostý, ale dobře dělaný film o chlapci hledajícím svého otce, který žil dlouho odloučen od rodiny. Dobře zdůrazněn význam domova a rodinného života. I.

Nepokoření, SSSR. Ruský film z dob německého přepadu, kdy každý sovětský občan bez rozdílu věku i za cenu bolestných ztrát překonal mlčky všechny nástrahy německých vetřelců. II.

Konvoj, GB. Dramatické příběhy statečných námořníků a jich velitelů v obtí námořních bitev druhé světové války. II.

Třída A (filmy pro dospělé bez závad).

Nezbedný bakalář, ČS. Veselý obrázek ze starobylého Rakovníka podle povídky Zikmunda Wintra. Trochu příliš piva a medoviny a příliš shovívavosti k nevázanostem tehdejších žáků. Jinak výstižné vylíčení měšťanského života ze XVI. století. II.

Hrabě Monte Christo, I. a II. díl, F. Zfilmování známého dobrodružného románu. III.

Jeannie, GB. Kalendářový příběh o skotském děvčeti, které nerozumným a naivním způsobem rozhazuje otcův odkaz. IV.

Stín minulosti, F. Opět romantický příběh z osvědčujícího prostředí starého francouzského hradu s tajemným pokladem, zahalené zmizelým baronem, náměstečíkem a zamilovaným tělocvikářem. V tomto dobovém rámci kalendářový příběh o dvou dvojicích milenců, z nichž ten chudý stane se nakonec bohatým. Dobře sehraný film druhu Part pour l'art, který nechce nic víc, než pobavit. II.

Třída B (filmy s určitými závadami).

Na zkoušku, GB. Vtipná konverzační veselohra z vilotriánské doby. I.

Tři sestry, GB. Anglický film o osudu tří sester, z nichž jedna je svému muži nevěrnou, druhá — mírná — je od svého muže, povahou sadistického despoty, týrána, až skončí sebevraždou, třetí pak žije v šťastném, ač bezdětném manželství, a ujímá se dětí svých sester. III.

Jugoslavie, SSSR. Dokumentární film o trpící a bojující Jugoslavii. Film doplněn malým snímkem o Albánii podobného rázu. Částečně protikatolická tendence. II.

Třída C (filmy s určitými velkými závadami, pro které nelze je doporučiti).

Člověk vlády, SSSR. Starší sovětský film ze života statečné kolchoznice, která překonala všechny životní překážky a stane se zástupcem svého kraje ve vládě. Nesouhlasíme s názorem vysloveným ve filmu na účinku náboženství v soukromém životě. II.

Torso Vaňkovy „Kazatelny" uchováno

Desítky let budoval prelát Fr. B. Vaněk v Pelhřimově homiletické dílo české. Vydával kazatelský časopis i samostatné publikace — kázání a duchovní promluvy vynikajících českých kněží-kazatelů. Jeho dílo rozkošatělo nejen kvantitativně, ale stalo se pravou studnicí duchovních zdrojů, z nichž čerpal a stále čerpá náš kler. Nadto bylo Vaňkovo vydavatelské dílo vypraveno s pečlivým porozuměním knihomilským, takže představuje i v tomto směru hodnotu mimořádnou.

Hrubý zásah německých okupantů, kteří umučili prelátа Vaňka, postihl také jeho homilet ickou edici. Její knihy byly rozmetány i poschovávány a teprve nyní mohly býti opět sneseny v s ubor, který představuje torso někdejšího velkého Vaňkova díla. Některé ze svazků nesou stopy okupačního »skladování«, ale to nezastíní skutečnost, že vzácné ty svazky byly vůbec zachovány. Péčí knihkupectví ČAT »U zlatého klasu«, fil. v Čes Budějovicích jsou nyní tyto knihy registrovány a sestavovány v soubory, které bude možno získati. Upozorňujeme proto důstojné pány, farní úřady, zájemce homiletické literatury, aby si vyžádali přesný seznam, resp. ukázkovou zásilku dochovaných spisů Vaňkova vydavatelského díla homiletického. Jsou v něm kázání postní, májová, promluvy ke studentům a k národním příležitos em, kazatelské spisy Dr. Urbana, prelátа A. Melky, básníka Svatobora, prelátа Vaňka, Dr. Vaška, básníka Xavera Dvořáka, Václava Bě olávka, J. Pospíšila a jiných našich homiletiků. Mimo to uchovaly se i některé ročníky časopisu »Kazatelna«, jež možno rovněž získati za přístupné ceny.

Zájemci o svazky homiletické edice »Kazatelny« nechť se obrátí na knihkupectví ČAT »U zlatého klasu«, fil. České Budějovice.

Ze Svatováclavské Ligy

v Praze IV., Hradčanské náměstí 8.

Svatováclavské oslavy v Praze. Dne 27. září o 17. hod. (začátek v basilice sv. Jiří) tradiční pobožnost u hrobů svatých českých patronů. 28. září o 7. hod. ranní mše sv. v kapli sv. Václava se společným sv. přijímáním členu, o 9.30 pontifikální mše sv. v jazyce latinském (a nikoli, jak tisk. nedopatřením sdělen jazykem staroslovanským), o 18. hod. ve velechrámu Svatovítském hold Pražanů sv. Václavu.

Československý rozhlas Svatému Václavu. K naší žádosti ze dne 31. července t. r. odpovědělo československý rozhlas přípisem ze dne 10. VIII. t. r., že na stanici Praha I dne 28. září bude od 9 do 10. hod vysílána mše sv. od Křižovníků, od 11. do 12 hod. koncertně ze studia Svatováclavská mše Adama Michny, večer od 21.15 do 22.30 svatováclavský pořad se skladbami J. B. Foerstra, J. Suka, V. Nováka a s literárním Svatováclavským pásmem. Téhož dne na stanici Praha II., od 19.30 do 20.45 hod. bude vysílán lidový Svatováclavský posvícenský pořad. Z večerního holdu Pražanů bude pořízen zvukový snímek, který by byl vysílán v neděli dne 23. září t. r.

Národní divadlo na počest sv. Václava uspořádá v neděli večer dne 29. září představení Smetanovy opery Libuše. Vstupenky v předprodeji jedině u pokladny Národního divadla.

Památník na oslavy Svatováclavské v r. 1945 pod názvem »Díkuvzdání« již vyšel a je expedován za cenu 30 Kčs Svatováclavskou Ligou v Praze IV., Hradčanské nám. 8.

Jednotné plakaty Svatováclavské pro malý počet zájemců nebudou vydány.

Zvláštní poštovní razítko bude ve dnech 28. a 29. září u poštovního úřadu ve Staré Boleslavi.

Mezinárodní konference katol. filmové centrály, k níž byla pozvána i S. L. bude se konati ve dnech 7. až 12. října v Římě.

Vzácný host z mezinárodní centrály katolických esperantistů v Praze. V pátek dne 30. srpna přednášel v refektáři Strahovského kláštera p. Leonard Jong, ředitel škol v Holandsku o situaci katolíků v Holandsku. Po přednášce byla živá debata.

Čekání na smrt

V záplavě různé vzpomínkové literatury osvobozených vězňů, mnohdy protivně bolestínské nad osobním ukřivděním a vždy znovu a znovu zbytečné rozdmychující instinkty pomsty, působí velice dobrým dojmem knížka *Čekání na smrt*, vydaná nedávno v Orbisu. Vane jí nezvyklá vyrovnanost, smír, skoro věděnost, že samota žalářnuti zde lidi k návratu do jejich nitra. Obrázky z Plötzensee a jiných věznic.

Zde ukázka z posledních stránek:

»Ne ‚nebyl to jen paradox, bylo-li nad celanu v žaláři jakovské republiky napsáno:

»Libertas«. (Svoboda).

Skutečně, v celách věznice je možno poznati a pocítiti svobodu v její absolutní a nejčistší formě, ve formě svobody ducha.

A velmi mnozí se začetli ve svých celách, snad vůbec po prvé, do stránek bible. A tu znovu poznali, jak člověk prohněte a pročistí své názoru a úsudky, své poznání, jak zakalí jejich jádro v ocel, jak mnoho odvrhne jako zbytečnou strusku, i když to byl dříve považoval za důležité, soustředil se k svému niterného životu. A těmto svým názorům a úsudkům, tomuto svému poznání dávali více a více za podklad učení Nového zákona, pochopivše, že jedině ono může býti pravým a jedinými základem všeho lidského soužití a společnění. Že jedině ono může učinit život hodným žití a je s to přemáhat všechny jeho strasti a protivenství. Poznali, že jen oběť a bolest mohou přinésti vykoupení nového bytí. Oprostili se od nenávisti proti komukoliv, protože dospěli k poznání, že nenávist nutně zplodí opět jen nenávist, a každému dílu na ní postavenému jest určeno rozpadnouti se v zsutiny a trosky.

Někteří to pocítili intensivněji, jiní zase slaběji. Ale nebylo snad nikoho, kdo by se chtěl vyhnouti náporům a naléhánim všech těchto otázek.«

KATOLÍK

19 LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 28. ZÁŘÍ 1946 • CENA Kčs 2.—

List sv. Otce skautům.

Associazione scoutistica catholica italiana — Svaz katolických skautů italských chystá se k velikému sněmování. K této příležitosti Jeho Svatost zaslala prostřednictvím Msgre Montiniho zvláštní projev ústřednímu duchovnímu rádci kat. Junáka v Itálii Msgre Pianedolimu:

S otcovským potěšením dovídá se Svatý Otec, že Ústředí katolických skautů italských svolává členy Junáka k XII. sněmu, který má být národním sjezdem duchovních i technických vedoucích, zároveň má být uspořádán tábor, jehož se zúčastní katoličtí junáci ze všech krajin Italie.

Vznešený Velekněz chce vyhovět přání účastníků sněmu a rád Vás uvítá ve své residenci v Castelgandolfo, kde mu chcete vzdát projev synovské úcty. Nicméně si přeje, aby se Vám dostalo Jeho požehnání hned na začátku Vašich prací.

Laskavé pozornosti Svatého Otce, který se živě zajímá o křesťanskou výchovu mládeže, neuniká důležitost tohoto sjezdu. Jde opravdu o to, aby všeobecný sněm junácký prehlédl a posoudil ony směrnice junáckého řádu, jež zkušenost minulosti potvrzuje jako šťastně osvědčené, které však přesto v některých zvláštních bodech mohou připustit zlepšení.

Vedoucí Junáctva v rámci svého sněmu a táboření chtějí také posílit upřímné bratrství a zdravou soutěživost, kterou se vyznačují podniky toho druhu, především ale onoho křesťanského rodinného ducha, který činí všem junácké hnutí tak drahé.

Svatý Otec se raduje z tohoto veselého dostaveníčka mládeže do Říma, kde se světle ukáže, že za své poctivé snažení je vskutku hodna zájmu, s kterým její hnutí vítá a sleduje veřejnost. Za tím účelem, aby junáci nezklamali tak závažná očekávání, vedoucí Svazu katolických junáků italských vynaloží jistě veškeré úsilí, aby skauting, znovu obnovený, rozkvetl co nejkrásněji.

Budiž tedy jejich přední péčí, aby pracovali do hloubky, vychovávali pevné a spolehlivé charaktery mladých lidí, takové, které budou s to odolat klamným svodům světa a schopné projevit za všech okolností opravdové ovládání sebe sama.

Ať vedou především svým osobním příkladem — to bude působivá lekce dobra i pro onu mládež, která žije vzdálená od Ježíše Krista — a pak všemi prostředky, které má v zásobě výchovná metoda skautská, ovšem vysvětlená správně ve smyslu katolickém, že totiž pravá radost života není ta, která vyplývá z uspokojování škodlivých choutek marnosti, nýbrž ona, která vyvěrá ze služby Bohu konáním dobra, třeba v prostých, skromných věcech, ze hry nevinné a užitečné, z lásky ke krásám stvoření, z pokorné práce a svědomitého provádění povinností školních, z mužného každodenního snažení, aby udrželi a rozmnožili v sobě milost Boží, třebaže to stojí únavu a odříkání. Ať bez přestání připomínají své mládeži nejušlechtilejší ideál: sloužiti a pomáhati bližním.

A co nejvíce leží Svatému Otci na srdci, který s hlubokou bolestí pozoruje výlevy sobectví a válečné zášti mezi národy: aby nadešel mír v lásce, aby se konečně lidé poznali jako bratři. Budiž tedy úkolem Svazu, od nejvyšších až k nejmenším členům, aby vnášeli lásku mezi lidi, dávali příklad nezištné velkomyslnosti, upřímné a bratrské spolupráce se všemi spolky katolické mládeže, čilé a pohotové iniciativy podporovat tam, kde potřeba káže.

Junácká organisace právě pro svůj mezinárodní ráz vám dává možnost snadných styků jiných zemí a tím i jiných vyznání. Nuže tedy, mějte za být předmětem vaší usilovné péče, abyste při těchto bratrských schůzkách uplatnili veškeru sílu katolického ducha, který vidí v člověku božský obraz Kristův a všechny by chtěl získat Kristu.

Je to nesmírný program, jak jsem jej právě vyložil, a vyžaduje velký zdroj energie. A nebude zajisté nikdo tak domýšlivý, že by jej chtěl uskutečnit v několika měsících. To je práce na léta s předpokládá positivní a moudrou součinnost všech vychovatelů. Mimo to je třeba, aby tento program, tak složitý a bohatý, prováděli vaši vedoucí v praktickém životě nikoli pouze náhodou a z popudů příležitostných, nýbrž soustavně, podle návodů vypracovaných takřka vědecky, a stálou metodickou prací, která postupuje k výbojům širším a širším a zvyšovaným.

Je nasnadě, že výsledky takové činnosti, jmenovitě ve sdružení junáků, budou plodné jedině tehdy, budou-li vedoucí technicky i duchovně náležitě připraveni. A bylo by nebezpečné, zde více než kde jinde, kdyby ti, kteří řídí dílo, tolik prospěšné společnosti i Církvi, byli v životě křesťanském vlažní a bez vnitřní náboženské vzpruhy. Nemohou to být lidé lehkomyslní a povrchní, nýbrž poctivě zbožní, kteří rozjímaním prohlubují své poznání pravdy, kteří častým přijímáním sv. svátostí žijí intensivně z milosti Boží, jsou zářivým vzorem oddanosti a věrné poslušnosti k Církvi, jsou statečnými vyznavači víry.

Jedině za těchto podmínek budou míti hoši a mladíci (kteří v mnohém případě bystřeji než dospělí rozpoznávají nezaměnitelné znaky dobra) důvěru ve své vedoucí a půjdou ve stopách, které jim vyznačí.

Nakonec Svatý Otec vyprošuje všem svým synům, duchovním vůdcům skautským, všem junákům i jejich náčelníkům, kteří tolikrát a s nadšením tak chvályhodným zatoužili být v jeho blízkosti a patřit k nejvěrnějším služebníkům Církve, hojné požehnání nebes, a přeje si, aby se ho dostalo všem junákům na světě.«

Co by nám řekl dnes Dědic české země?

Dr. Bohumil Opatrný kapitulní vikář arcidiecése pražské:

Perla Hradčan, svatovítský dóm, shlíží majestátně na stověžatou Prahu, ba dívá se dál do požehnaných krajů milované vlasti. Pražská katedrála, hrobka dědice země české, k níž sám sv. Václav položil základy. Blíží se jeho svátek a tu se nám zdá, že vátává milovaný světec ze své hrobky v pamětné kápli a odchází, aby na svém bělouši projel drahou zemí. A jeho čistý zrak tu se rozjasní smavou radostí a tam se zase zamží slzou bolesti a když se vrátil do své hrobky Světec náš, jenž dával všem sílu slabým, statek chudým, svou lásku trpícím a srdce Bohu, jakoby volal, napomínal, prosil:

Národe milovaný, tak vroucně jsi prosil, tak pokorně pěl: »Nedej zahynouti nám ni budoucím« v těch letech smutných, plných bolů, bezpráví a křivdy, ve dnech utrpení, nevinně prolité krve, kdy prožíval jsi nebezpečí ve své historii největší a nejhroznější, že zajde česká píseň, umře české slovo, zhyne český národ. Já prosil Nejvyššího za lid svůj a Pán mne vyslyšel. Jsi svoboden. Kéž svobody jsi vždycky hoden. Buď Podivenem, ktery kráčí v mých vždy šlépějích. Mne velký vedl ideál, to víra byla v Krista hluboká a čistá. Já chtěl jsem národ učiniti věčným a proto jsem se snažil, aby národem byl svatým. O lide můj, ta víra v Krista největší je silou, národa ochranou a zdrojem blaha. Vždyt dobře víš, když jmenovec můj zbožný vedl zemí s prvním země arcibiskupem, že Aeneáš Sylvius, pozdější papež Pius II., neváhal o české zemi prohlásiti: »Nebylo tehdá žádného království, které by se mohlo porovnati s českým královstvím.« Mne bolí to, když vírou moji tak se někde pohrdá. Mám litost nad tebou, když vidím v rodinách, jež mají být zdrojem života, místo aby rozmnožil se život národa, se život jeho spíše ubíjí. Jsem smuten opravdu, když vlastenectví tak se smutně pojímá. Ne písně, slavnosti, jež oději se v roucho vlastence, ne řečnění a planá slova o vlasti a národu, však práce pilná, hojná, poctiva a šlechetnost ve smýšlení a jednání, k nimz vede vždycky víra Kristova, jsou znaky jistě upřímného vlastence. Ta práce hojná, pilná, poctivá, té věru u vás mnoho potřebí. A přec je tolik těch, kdož pochopit to stále nechtějí. Vždyť práce povinnosti, rozkoši a radosti je žiti převzácnou. Bez práce život jak je planý, prázdný, ubohý!

Kříž Kristův byl mně vždycky symbolem; to lásky velké, nekonečné jasným znamením! A poznal jsem, že mezi vámi obětavá láska vymírá. I mezi příbuznými, manželi. A oněť v lásce je ji podstatou a silou zároveň. Já viděl tolik egoismu, hamižnosti, prospěchářství u mnohých. Ba zášť a nepřátelství, nenávist též vede přemnohé.

Jen láska obětavá, čistá, hluboká, jen ona může stavět, budovat. A zášť a nepřátelství závist snad jsou lučavka, jež život, štěsti rozleptá. O poklekni, můj lide, před křížem a uč se obětavé lásce a tiché modlitbě.

Tak kníže Václav volá k nám, a co mu řekneme?

My klekneme a poprosíme Světce slovy Bohuslava Hasištejna z Lobkovic:

»Zmítáme se též vlnobitným proudem
a virem,
kam, ni nevíme, jaký náš nese vítr koráb...
Důvěra pohni tebou lidu tvého a prosba
pokorná,
opět uchyl se k nám, kníže, vojvodo náš.
Mír stálý a blahý, poklidné nám časy
zjednej...
Různice přestaňtež, hubivé též v národu
bouře,
neb takovými celá otčiny sláva hyne.«

Znárodnění anebo stavovské zřízení?

Pod tímto titulem uveřejňuje polooficielní revue Svaté Stolice »La Civilta Cattolica«, ve svém prvním zářijovém sešitě význačný článek, zřejmě inspirovaný s vyšších míst, jehož thematem je nedávný dopis Svatého Otce M. Ch. Florymu, presidentu francouzských Sociálních týdnů. Článek definitivně objasňuje se vší žádoucí autoritou otázku tak živě projednávanou a za účely politickými radikálními stranami velmi zapleněnou.

Autor článku R. P. A. De Marco S. J. nejdříve připomíná, že během posledních měsíců — ve svém vánočním poselství a ve své řeči ke kardinálům 1. června — Pius XII. znovu upozornil na nebezpečí a škody plynoucí ze státního totalitarismu, který především usiluje o uchvácení všech výrobních prostředků a dospívá tak k tomu, že na místo soukromého kapitalismu staví nadkapitalismus státní!

Nato přistupuje autor článku k jádru věci:

Obava vyplynuvší z konstatování, jak vznikají nové diktatury — nezáleží na tom, zda levé či pravé — přehnaným znárodňováním podniků, vnukla Svatému Otci několik poznámek v jeho listu k štrasburskému Sociálnímu týdnu.

Církev neodmítá v zásadě znárodnění, odsuzuje pouze jeho přehmaty. Přehnané znárodňování nejen že neřeší sociální problémy, nýbrž je přesunuje a zhoršuje, poněvadž stupňuje sílu zbraně. Jež se může státi nástrojem potlačování a přemísťuje ji z rukou soukromých kapitalistů do rukou jediného nebo několika vůdců státu. Neboť se jedná nejen o regulaci výroby a distribuci bohatství, ale i zaručení důstojnosti a nezávislosti lidské osobnosti proti všemu útisku politickému nebo hospodářskému, ať vychází od kapitalisty soukromého nebo od státu.

Přes tato nebezpečí, znárodnění podniků je — a to zcela podle sociálních idei Církve, což dlužno zdůrazniti — za určitých okolností nejen dovolené, nýbrž i vhodné a účelné. To platí ve všech případech, kde, jak Pius XII. vysvětlil 11. března 1945 k Sdružení italských křesťanských dělníků, obecné blaho státu to vyžaduje, když znárodnění se jeví jediným účinným prostředkem k vyléčení zlořádů, k uvarování se mrhání výrobních sil a k co nejlepšímu řízení jich v hospodářském zájmu národa. Znárodnění přispívá tak k hospodářské prosperitě celého národa, jež je základem života kulturního a náboženského.

Znárodnění je tedy jeden z prostředků, které má stát k disposici, aby výrobní vlastnictví povýšil k jeho funkci sociální a ve prospěch veřejného blaha. Není to ani jediný, ani prvotní prostředek. Má se k němu sáhnouti jen tehdy, když jiná opatření, méně radikální a násilná, se ukazují neúčinnými.

Všeobecně je výhodným, aby stát znárodnil některá průmyslová odvětví, zvláště ta, která svým monopolním postavením nebo povahou svých výrobků, představují prostředek k vykořisťování v rukou soukromého kapitálu, nebo aspoň stojí v protivě k obecnému blahu. Tak tomu může býti u velkých bank, dopravy, válečného průmyslu, určitých průmyslů chemických atd.

Avšak samotná povinnost kontroly výroby a rozdělení bohatství neopravňuje ani morálně, ani ekonomicky znárodnění nějakého podniku. Stát má jiné prostředky, aby přinutil soukromé vlastnictví k plnění funkce sociální. Obratná celní politika, moudré rozdělení daní, jistá účast státu na společném kapitálu velkých podniků, pořádek ve financích, odvážné sociální zákonodárství, které nese sebou jistou účast dělnictva na vedení a ziscích podniků: to vše jsou vhodná opatření k nápravě zlořádů soukromého kapitalismu, aniž bychom upadli do nadkapitalismu státního, ještě zhoubnějšího.

Co chce tedy říci Sv. Otec ve svém listě k XXXIII. Sociálnímu týdnu ve Francii: uznávaje zcela mravní oprávněnost znárodnění podniků, dodává, že obsahuje i nebezpečí »spíše zvýšení než snížení mechanického charakteru života a práce společné«.

Civilta Cattolica dále ukazuje, že situace dělnikova se nezlepší nutně tím, jestliže se změní pouze řízení podniku a převede se z rukou soukromého kapitalisty do rukou státu. Pokud jde o výnosnost, kterou znárodněné podnikání poskytuje kolektivu, i ta bude jistě skrumná vzhledem k tomu, že chybí pobadatel, jímž bývá zájem vedoucích.

Církev, jejímž posláním je objasňovati správný smysl morální stránky věcí a činů lidských, odsoudila výstřelky nacionalisace. Tyto výstřelky poskytují státu přílišnou moc nad politickým a hospodářským životem národa a na druhé straně neposkytují žádné skutečné zlepšení v pracovních podmínkách a životě dělnikově. Čistě hospodářská stránka problému, o které se církev nevyslovuje, přidává nový argument k pravdivosti jejího učení, které uznává za dovolené a současně účelné vyvlastnění jistých podniků se strany státu a uznává za snesitelné méně dobré morální důsledky, které z něho vznikají, při uvážení opravdového užitku pro kolektiv.

Církev připomíná ještě jiné možné řešení pro rozluštění hospodářsko-sociálního problému. Toto řešení navrhuje, aby se sblížily zájmy kapitálu a dělnictva tam, kde s obou stran je v sázce i důstojnost osobnosti lidské.

Důstojnost lidské osobnosti tvoří tedy jednu složku problému, důstojnost, která je znásilňována podrobením státnímu nadkapitalismu neméně než soukromému kapitalismu, stejně v hospodářství liberálním jako v komunistickém, a právě tak v přílišném rozšířeném systému znárodnění s nímž jdou ruku v ruce více nebo méně maskované politické a hospodářské diktatury, ležící na celém společenství a zvláště na dělníku, který se stává ve státním podnikání strojem mezi stroji. Je třeba zavésti proto v hospodářském životě národa takový řád vzta-

(Dokončení na str. 2.)

Sisyfova práce?

Ukazujeme v jiném článku, jak třeba nepravdivost filosofických zásad znázorňovati na jejich neblahých důsledcích. Více méně se to tak musí dělat vždycky. Zmíněné filosofické nauky se zase snaží svojí pravdivost dotvrzovat svými, aspoň domnělými, krásnými výsledky. Tak na př. Gustav Bareš, hlavní propagandista našich komunistů napsal nedávno v Rudém Právu, u příležitosti otevření školy komunistických pracovníků v Doksích:

»Za posledních sto let neuplynul ani jediný týden, aby někdo »nevyvrátil« a »nerozdrtil« vědecký socialismus. A hle — jedině státníci, vojevůdci, vojáci a dělníci vyzbrojení tímto učením a vedeni Stalinem, největším žijícím marxistou-leninovcem, mohli zachránit lidskou civilisaci před německým fašismem vyhrát největší válku dějin.«

Na konec pan Bareš dodává, že vyvracení marxismu-leninismu je sisyfovskou, t. j. marnou prací.

Je tomu skutečně tak? Je pravda, že jedině marxismus-leninismus vyhrál tuto válku?

Předně, i kdyby ji byl skutečně sám vyhrál, nebylo by to důkazem jeho pravdivosti. Až do roku 1942 nacisté také stále vyhrávali. V roce 1941 se jeden mladý esesman dal se mnou hlahoslovně do řeči v kobce na Pankráci a vykládal mi, jak je náboženství zbytečné. Prý to vidět z toho, že od tě doby, co se oň Němci nestarají, jdou z vítězství do vítězství. A vzpomněl si při tom také na Japonsko, ačkoliv ještě tehdy ani s nimi nebojovalo. To prý je také důkazem zbytečnosti náboženství, neboť, ačkoliv je pohanské, přece nikdy neprohrálo žádnou válku. A přece myslím, že žádný pořádný Čech neměl nikdy dojem, že nacismus je tím pravdivější, čím větší kus Evropy byl poroben německou botou.

Ale dejme tomu, že skutečně i na této zemi vítězí vždy viditelně jen pravda a to brzy. Ve skutečnosti tomu tak nebývá. Připusťme to však. Nebyli to přece pouze vyznavači marxismu-leninismu, kteří vyhráli válku. Nevyhráli ji jen oni sami, bez pomoci druhých, nemarxistů. A i kdybychom připustili, že ji sami vyhráli, ještě by to nebyl argument pro marxismus.

Vyhrály ji skutečně jako marxisté? Protože marxisté? Právě svým marxismem?

Rusové sami nazývají svou válku proti nacismu Velkou vlasteneckou válkou. Máme však zato, že vlastenectví je solva jedním z článků víry marxismu. Ten přece vždycky hlásal internacionalismus, z vlastenectví si vždy robil posměch, vlastenectví mu bylo jen jednou kapitalistickou zástěrou k vyssávání pracujících. Jestliže tedy Sověty zvítězily ve Velké Vlastenecké válce, dokazuje to, že za tím účelem sáhly k heslu a pojmu nemarxistickému. A takových hesel a pojmů bylo více.

Což se nedovolával Stalin spravedlnosti, nepřipomínal, že musí zvítěziti ne marxismus-leninismus, nýbrž spravedlnost? Spravedlnost však je pojem velmi nemarxistický, je to pojem, z něhož žijí všichni praví spiritualisté, všichni praví bojovníci za ideály křesťanské, majíce při tom na mysli slova Kristova: Blahoslavení, kteříť lačníť a žízniť po spravedlnosti, neboť nasyceni budou. A konečně i samo náboženství, tak jasně proskribované jak Marxem tak Leninem, musilo přispět k vyhrání Velké vlastenecké války. Svoboda opět vrácená pravoslavné církvi a cele její opětné vzkříšení, je toho jasným důkazem.

Ze všeho toho je patrno, že marxismus-leninismus zvítězil ve Velké vlastenecké válce proto, že se značně uchýlil od svých původních thesí, že se uchýlil k zásadám obyčejně zvaným měšťáckým, k zásadám, jimiž na př. zvítězili stáří carští generálové nad Napoleonem.

Naproti tomu křesťanství vítězí tím jasněji a tím jasněji projevuje svou nadčasovou nepřemožitelnost, čím více odvahy mají jeho vyznavači, vzíti křesťanství celé a prožívat ho v celé jeho rytězí a syrovosti, sine glossa, jak říkával svatý František, bez různých přizpůsobujících se výkladů, beze všech kompromisů s duchem světa. Tohoto rozdílu by si měli být vždycky patrni jak ti kdož chtějí křesťany být, tak ti kdož jej kritisují a kdož obyčejně namítají, že selhalo, že nezlepšilo svět.

A proto není ani dnes Sisyfovou prací ukazovat, že marxismus-leninismus je nepravdivý ve své základní thesi, totiž v popření lidského ducha, jako na hmotě vnitřně nezávislého ovladatele hmoty a v popření absolutního Ducha, Svořitele hmoty.

ak.

Vidina národa . . .

Jindřich Středa.

Duchaplný Dumas se kdysi dověděl, že jakýsi psavec jeho slavného otce soustavně pomlouvá. Na to prohlásil se shovívavým úsměvem: »Víte, můj otec je veletok — nevadí, když se do něho čurá.« Nenapadne nás skutečně nic vhodnějšího nežli je tato triviální anekdota, když si tak vzpomeneme jednak na svatokrádežné komedie protektorátních vladařů s myšlenkou svatováclavskou, jednak na slabomyslné úsměšky rozličných pokrokových neznabohů a náboženských společností. Těm, konečně, na sv. Václavu vadí především, že je mrtev a nedisponuje tedy politickou protekcí. Co se pak týče nacistů a jejich česky narozených posluhů, je snad každému zřejmo, že jejich »koncepce« svatováclavské myšlenky byla lež. Svatý Václav se včlenil do tehdejší všeevropské nadstátní politické organisace tak a nejinak, jako se naše republika včleňuje do Spojených národů. Tak a nejinak: neboť tehdejší doklady nás poučují, že základem křesťanské říšské myšlenky byla rovnost evropských plemen, zejména i Slovanů a Germánů. Důkazů pak o samostatnosti českého státu v tomto kulturně-politickém organismu je tolik, že bychom je nestačili vyjmenovat. Připomeneme kterak Dürer, tedy německý umělec, v práci, kterou prováděl pro císařskou kancelář, docela samozřejmě řadí Čechy vedle Anglie atd. mezi samostatné státy. Nemůže tedy být vůbec obdoby mezi politickým dílem sv. Václava a soustavou zabství a bezpráví, kterou znamenalo potupné jméno Protektorátu. A naopak! Mnoho jiných projevů protektorátních ministrů bylo lze nejenom omluvit, nýbrž přímo chápat v dobrém smyslu.

Vůči věrolomnému nepříteli zajisté byl úskok dovolený a nezbytný. Kdyby tedy byli protektorátní ministři a novináři jenom ujišťovali Němce oddanosti českého národa, kdyby byli říkali jenom, že zájem a třebas i srdce malého českého člověka je »endgültig« připoutáno k Hitlerově říši, kdyby byli třebas postavili pomníky všem zrádcům, od župana Prkoše a Miloty z Dědic přes tajné zvědy pruských vpádů až ke G. Schauerovi, oblíbenému autoru E. Moravce — byl by se v tom mohl spatřovat záslužný pokus uspat bdělost nepřítele a zmásti jeho informace. Ale jakmile zejména někteří protektorátní funkcionáři začali michat jméno a symboly sv. Václava do nacistického podniku, který chtěl vyvlastnit všecka dějinná práva a nadto všecka lidská práva českého národa — tu tedy byl to přímý a nesporný útok na samu mravní podstatu národa, byla to vyslovená velezrada na jeho duši. Neboť v hloubi duše své národ vždy choval právě tuto vidinu. Nad bitvami Přemyslovců, nad korunovačními průvody velmocenských Lucemburků, nad válečnými vozy husitů, nad procesími katolické obrody, nad barikádami osmačtyřicátého roku, nad kijevským praporem legionářů, nad přikrčeným lidem Protektorátu, vždy zněla tatáž píseň, vždy se vznášela tatáž vidina, tatáž postava s plamenným štítem a kopím. A i v budoucnu bude nejinak. Ibunt in splendore fulgurantis hastae tuae, jak praví prorok: půjdou v září blýskajícího kopí tvého! Půjdou bohdá v míru, a jinak tedy české pluky půjdou v boj, jako otcové a dědové. Prostě od Boha pomoci a doufejte v něho . . .

Pohoršení maličkých

Jeden bohoslovec, patrně napiněn žárem síly a statečnosti Ducha sv., nám také poslal výtku nestatečnosti.

»Divil jsem se strašně, že se konečně někdo našel a dovedl napsat (ovšem jen v Dobrém Pastýři), že Stalinův spisek o dialektickém materialismu je herese. Zajímalo by mne, zda by totéž dovedl napsat pro veřejnost Katolík.«

Což, milý příteli, nevím, zda myslíte, že jste napsal nějakou zvláštní duchapinost. Že dialektický materialismus je herese, je věc známá alespoň sto let, to jest od té doby, kdy jej Marx prvně vynašel. Je to věc tak známá a jasná, že mysl me, že ji v Katolíku nepotřebujeme extra připomínat, protože by to bylo podceňování inteligence našich čtenářů.

Jsme přesvědčení, že většina komunistů neví pořádně, co to dialektický materialismus je a nestará se příliš o to. Lidé obyčejné v denním životě nejednají podle všeobecných, nejhlubších zásad. Nejednáme tak my, křesťané, podle svých zásad, nejednají tak ani komunisté.

My na př. víme a věříme, že Bůh je všudypřítomný, že je všechno v jeho rukou, a přece nejednáme podle toho. Kdybychom podle toho jednali, nikdy bychom nemohli hřešit skutky, protože Bůh nás vidí, nikdy bychom nemohli lhát, protože Bůh nás slyší, nikdy bychom nemohli snad spáchat smýšlet, protože Bůh je přítomen i v hlubinách našeho srdce. Víme to a přece na to málo myslíme a denně musíme vyznávat Mea culpa!

Sejgač je tomu tak i u herese. Nestačí jen říci: To a to je herese. Lidé to nechápou, zdá se jim to hádání o slovíčka. Musí se jim to ukázat na důsledcích. A takové důsledky má skutečně každá herese, na př. i popření toho, že Duch svatý vychází z Otce i ze Syna. Jestliže totiž Duch sv., jenž je Láska, nevychází ze Syna, jenž jest Moudrost, znamená to v praxi, že láska se nepotřebuje řídit moudrostí, že je iracionální. Z toho pak ten odpor východní církve proti »juristické« církvi západní, z toho pak ono zbožné šíření mnohých zbožných duší východních.

A nelíkejte mi, že jsem potom tedy pragmatista, pro nějž je pravdivé jen to, co je užitečné. Nic není na nás nezávislejšího, než pravda, ale verum et bonum convertuntur — co je pravdivé, je zároveň dobré a co je nepravdivé, je zároveň zlé a škodlivé. O to tedy jde, tuto škodlivost lidem trpělivě ukázat. A tak lze ukázat, jak popřením ducha materialismem je ohrožena každá pravá svoboda, je ohrožena pravé lidství, je ohrožena úcta k lidskému životu vůbec, ke všemu tomu, co život činí opravdu krásným.

Ještě jste, milý příteli, nečetli nikdy nic podobného v Katolíku? Jistěže ano. Ten, kdo vic křičí, nemusí vždycky jednat nejmoudřeji, je totiž možné, že se brzy vykřičí, že brzy ochraptí. Ten, kdo jde pomalu, dojde mnohdy dále než ten, kdo utíká a jemuž brzy dojde dech. Ostatně mnozí takoví kritikové ani nekřičí, leda tam, kde je neslyší ten, kdo by je slyšet měl.

ak.

Znárodnění anebo stavovské zřízení?

(Dokončení se str. 1.)

hů, kde by kapitál a práce, na níž nejvíce musí býti zřejma důstojnost lidské osobnosti, netvořily poměr otrocké podřízenosti a nadvlády druhého, nýbrž poměr spolupráce obou složek jako rovnoprávných a stejně potřebných. Tento vztah solidarity a spolupráce jest logickým důsledkem nutných předpokladů. Nechceme-li popříti přirozené právo k soukromému vlastnictví se všemi neblahými důsledky ráru hospodářského a především morálního, které z toho vyplývají, hlavně ve více méně úplném zotročení člověka státem, solidarita a spolupráce mezi kapitálem a prací, povýšeny do řádu politického, nemohou míti jiný výraz, než stavovské svazky a sdružení ve všech odvětvích národního hospodářství.

Je tím třeba rozuměti svobodná sdružení osob, které vykonávají stejné zaměstnání. »Člověku«, píše Pius XI. v Quadragesimo Anno, »je dovoleno nejen vytvořiti taková sdružení soukromého řádu a práva, ale také dáti těmto společnostem stanovy a pravidla, která pro sledovaný účel zdají se nejvhodnější. Nejedná se tedy o stavovské sdružení typu totalitního, a charakterem přemršťěné politickým a byrokratickým, kde stát úplně uchvátí veškeré pole svobodné činnosti místo, aby se omezil na její usnadňování a podporování, aby ji podřídil spíše svým politickým záměrům než opravdovému obecnému blahu. Jedná se o stavovské zřízení dokonale demokratické, které pramení z křesťanského vědomí lidské solidarity.«

To by byl nejvýhodnější systém pro národní společenství a úspěšný chod podnikání. Vylučuje značný počet rozporů mezi zaměstnavateli a dělníky, způsobený často neznalostí základních složek problemu; zaručuje souvislost práce v podnicích, zvyšuje morální a politickou úroveň lidnictva. Tento systém je příznivý dobrému vývoji podniku, neboť vytváří solidaritu mezi zaměstnavateli a dělníky a uznává zdravou a spravedlivou autonomii práce. Toho se dosáhne zvláště v tom případě, jestliže dělníci budou míti účast na správě závodů, oslabujíce tak mechanický a neosobní charakter, který moderní průmysl vtiskl práci.

Ve skutečnosti Pius XII. tím, že odsoudil přehmaty znárodnění, bránil zájmy skutečné demokracie, která znamená úctu k lidské osobnosti, té osobnosti, již se mají podřídit všechny obledy občanského života. Církev nemůže neodsoudit všechny způsoby jednání a všechny instituce, které ohrožují lidskou osobnost. To se stává zvláště tehdy, když ve znárodňovacích přehmatech stát překročuje svá práva a povyšuje se na absolutního pána národního života, připravuje tak cestu komunistické diktatuře. Demokracie, která praktikuje znárodnění podniků do krajnosti, není pokroková. Jde spíše zpět, směřuje k potlačení individuálních svobod.

Zástupce Vatikánu na pařížské konferenci?

(Neue Zürcher Nachrichten.)

Mezi první a druhou světovou válkou se tvrdívalo, že versailleská mírová smlouva by byla dopadla spravedlivěji, kdyby Svatá Stolice nebyla bývala vyloučena z mírové konference. Dnes se ozývají podobné stížnosti vzhledem k nynější pařížské mírové konferenci, tvrdí se, že čtyři velcí a sedmnáct malých by udělalo lepší kus práce, kdyby zástupce papežův se mohl zúčastňovati jejich sezení. Přitom se však zapomíná, že Vatikán se mírové konference nemůže zúčastniti. Čtyřiadvacátý článek lateránské smlouvy, jenž dodnes platí, jak to Pius XII. nedávno zdůraznil, zní totiž takto:

»Co se týká suverenity ji na mezinárodním poli příslušející, prohlašuje Svatá Stolice, že se nebude vměšovati do světských sporů mezi ostatními státy a do mezinárodních kongresů, za jejich účelem svolaných, pokud by svářící se strany ji společně nevyzvaly k účasti na díle míru. V každém případě si však vyhrazuje uplatniti svou mravní a duchovní moc.«

Svatá Stolice by se tedy mohla zúčastniti schůzí pařížské mírové konference jen tehdy, kdyby byla pozvána všemi účastníky. Tomu však tak není. Moskva již před několika týdny prohlásila, že by přítomnost Vatikánu byla nežádoucí.

Je zajímavé srovnati dnešní stanovisko Moskvy se stanoviskem Italie v první světové válce. Podle londýnské smlouvy z roku 1915 vstoupila Italie do války pod tou podmínkou, že Svatá Stolice bude vyloučena z mírového jednání. Zahraniční ministr Viktora Emanuela III., Sonino, se zároveň se svým pánem obával, že Benedikt XV. by mohl přijíti s římskou otázkou a uplatňovati své územní nároky. Dnes si snad žádná země nepřeje toužebněji, aby Vatikán se zúčastnil mírového jednání, nežli italská republika. Časy se mění. Kdož ví, zda za několik desetiletí nebude nějaká ruská vláda se dovolávati mravní pomoci Vatikánu?

Zdánlivě nemožné se dnes stalo možným. V jedné ze svých posledních řečí připomněl stařičký předchůdce Pia XII. všechny ony mocné říše, které během svého života viděl vyvstávati a řítiti se v trosky. Na těchto příkladech ukazoval, jak všecko pozemské a pouze politické je pomíjející, kdežto Církev Vykupitelova je neznicitelná.

Ve svém konfliktu se Španělskem k vůli jakýmsi pacifickým ostrovům požádal Bismarck Lva XIII. jako zprostředkovatele míru. Stejně tak určily před několika lety dva americké státy, Haiti a Dominica, papežského nuncia Silvanta za rozhodčího. Bylo by lze stejnou prozíravost očekávati od pařížských diplomatů — nepočítaje ovšem s Rusy? Nepovažují se velci a vítězové za větší než právo? Nemají u nich jejich hospodářské a mocenské zájmy větší váhu nežli mravní požadavky práva a bratrství? Duch pařížské mírové konference není duchem nazaretským a proto je dnes vyloučeno, že by se Svatá Stolice zúčastnila prací mírové konference. Představme si však přece jenom, že by zástupce papežův, na př. nějaký nuncius, byl připuštěn do velkého sálu Lucemburského paláce. Dejme tomu, že by Vatikán přece jen měl své zastoupení na mírové konferenci v osobě nějakého obratného italského prelála. Co by to znamenalo? Dokázala by jeho fialová klerika nějaké divy? Udělala by z atheisty křesťana? Ze skeptika muže, jenž jest si vědom své zodpovědnosti? Ze ctižádostivce muže nezištného? Dosáhla by velkolepá řeč nějakého monsignora, čeho nemohl dosáhnouti Pius XII. se všemi svými vánočními poselstvími a svými promluvami k diplomatům a kardinálům? Svatá Stolice netouží po přítomnosti římského prelála na pařížských vyjednáváních, nýbrž touží, aby tam byla přítomna spravedlnost a bratrství. Čeho je třeba, to není červený plášť prelátův mezi černými fraky diplomatů, nýbrž světlo Kristovo v myslích státníků zteměných touhou po pomstě a po moci.

Cappa non facit monachum, říkali ve starém křesťanském Římě. Šaty nedělají mnicha. A tak ani klerika nějakého monsignora nestvoří v Paříži mír. Je třeba více, mnohem více, je třeba revoluce v myslích vedoucích hlav.

Mír je, podle Písma svatého, dílem spravedlnosti. Spravedlnost je však uzpůsobení duše, jež nelze nahraditi žádnými řečmi, žádnými většinovými usneseními, žádnými jednotkami vojenskými a žádnými paragrafy.

•

Pax Romana

Letošního kongresu Pax Romany ve Fribourgu (25. srpna—5. září) se zúčastnilo několik set delegátů asi 40 národů. Z nejvzdálenějších tu byla Čína, Indie, Australie, Syrie. Kongres předcházel kurs o státě, na němž přednášeli profesoři katolických universit.

Slavnostně zahájil kongres na katol. univ. ve Fribourgu prefekt města. S pýchou a radostí říkal nám, že každý kámen v jeho městě dýchá katolickou tradici. Těsně jsme tehdy vzpomněli na Prahu. Také tam byl v slavném roce 1935 kongres Pax Romany. Jak tam teprve bychom se mohli my chlubit, že kameny staré Prahy byly zapuštěny do země zároveň s křesťanstvím, které utužilo náš stát už dávno a dříve než počal růst Fribourg. Naše země je pravda jiná a jiný je její lid. My jsme bojovali proto, aby hřichové těžcí stavění byli, my jsme svou kulturu dobývali potem, my jsme v baroku prožívali spor duše a těla a nejen lepili andělíčky na umné římsy. A tak se mi zdá, že cizinu opěvuje a jí se koří ten, kdo nežije u nás životem půdy, životem tradice naší, komu se nechce bojovat do posledního dechu za naši věc, věc Václavovu — t. j. Čecha, křesťana, hrdiny a světce.

Je našemu člověku opravdu uboze, když přijde do ciziny a cítí jak po něm klouzají pohledy odhadné: je barbar není barbar? Odkud to k nám přichází? A je to naše vina. Svět chce vědět, co my jsme, co jsme udělali a co svého jsme dali, dáváme a co mu můžem dát. A my to nečiníme, my se za to stydíme. Opravujem svou tradici křesťanskou a nezbývá pak z nás nic.

Opravdu se nám pak zdá, že západ v nás vidí divochy, zbytečný kus Evropy, na níž nezáleží. Slovanská otázka, unionismus — to jsou tu prázdná slova. Zprvu to u nás vzbudí odpor proti západu. Ale zkoumejme, dál, či je chybal Nic o nás nevědí. Každý národ téměř si přivedl nyní na Pax Romanu zástupce prof. sboru svých universit — a co my, stojíme tu s prázdnou. A přece máme a tvrdím, máme muže moudre, ale nechávame je za dveřmi. Kdyby tu na světovém foru promluvil takový Čep, Vyskočil a jiní, už by svět věděl, co jsou Češi. Ale propagace českého katolictví je pro nás zatím zbytečná, nerentabilní.

A přece jsme zahrnováni trapnými otázkami: můžete u vás vůbec být katolíky, můžete psát co chcete, můžete mít studentské hnutí, proč dosud iste nám neposlali váš katolický studentský časopis, jak to, že s námi nepřijeli Slováci?

Když jsme tvrdili, že je u nás demokracie, že píšeme opravdu svobodně, že studentské hnutí máme, že časopis už budem mít, že Slováci mají autonomii a pasy jim vydává poverenictvo, že my za to nemůžem, že nepřijeli — tu nám nechtěli věřit. Když jsme jim vyprávěli o Moravanu, jediném to pěveckém tělese katol. akademiků na celém světě, přece jsme jen získávali sympatie. Ať prý tedy Moravan přijede. Mohl by do Belgie, Holandska a jinam. Na to ovšem Moravan potřebuje peníze. A myslím, že za stá ní subvenci by prokázal státu neocenitelné služby propagační. Bráně tak, jako my na Pax Romanu.

My nedobudeme svět hospodářsky a hrou na velké pány. My můžeme svět dobýt jen svou kulturou. Tak proniknil naší knězi. mistři světa ve hře na varhany v Italii, naše hudba symfonická ještě před Mannheimem, naše národní zpěvy a kroje barokní, propagace našeho poslání duchovního.

Ale s tím my nevystupujeme na světovém foru. Cizinci nám nosí naši hudbu ze svých archivů, kam byla zatažena za třicetileté války a my se divíme, že je to naše, my se k tomu nechceme hlásit.

A přece je to povinnosti aspoň nás katolíků ukázat světu, že nejsme méně než oni. Je to naše povinnost národní a my ji chceme plnit.

A. Rozehnal.

Josef Zvěřina:

Proč je sv. Václav naším nejmilejším světcem?

Proč je milý a drahý svatý Václav všem věrným Čechům? Snad proto, že se radujeme, letos jako loni, že jsme k němu nevolali nadarmo? Ano, máme zvláštní pohnutku vděčnosti, která naši lásku k svatému Václavu jen rozmnožuje. Ale svatý Václav byl drahý všem svým synům pro všechny věky. Proč tedy?

Snad pro svou statečnost? Ano, víme, že svatý Václav byl statečný. Ukázal to ve svém sporu s knížetem kouřimským i ve své smrti. Ale možná, že jiné české knížete, třeba Břetislav I., bylo ještě statečnější.

Či snad si vážíme sv. Václava pro jeho moudrost? Ano, sv. Václav byl zajisté moudrý, i když někteří o jeho státnické moudrosti pochybují a jiní ji skreslovali. Ale možná, že jsme měli ještě moudřejší vládce, třeba Karla IV. Nuže, kde je vlastní původ naší a celé té tisícileté úcty?

Každý národ na světě měl a má nějakou představu mravního ideálu.

Každý národ na světě měl a má touhu tuto představu uskutečňovat, dorůstat do duchovní plnosti a dokonalosti. Nositelé těchto představ se leckdy mění: může se změnit i jejich cíl. Národ podle toho žije nebo hnije. Ale vždy, třeba jen někdy podvědomě, třeba jen zkřiveně, vždy tyto ideály žil a táhnou.

Náš duchovní ideál je dán v křesťanství. Je dán i těm, kteří už ani křesťany být nechtějí. U nás nikdy nevznikl nesmysl napodobovat svá pohanské předky, protože víme, že u nich tento ideál byl o celý řád nižší. To jen Němci nedávno propadli takovému šílenství.

A právě zde, u křesťanského duchovního ideálu, máme svého sv. Václava. Sv. Václav nám představuje následování Krista tak, jak je blízké našemu cítění, našemu vnitřnímu duchovnímu slohu. Zde je jeho »kouzlo osobnosti«, zde je zdroj jeho duchovní velikosti, která jej pro nás odlišuje od Břetislava, Otakara II., Karla IV. a vůbec všech našich slavných knížat, králů a státníků.

V čem však je právě to vlastní následování Krista? Vlastní jen sv. Václavu?

Nezdá se, že by nám byl tak milý nějaký výstřední světec? Neměli dokonce někteří čeští historikové strach, že sv. Václav byl přemrštěně zbožný? Zdá se, že je nám vkořeněn smysl pro určitou vyrovnanost, harmoničnost, střídmost, až střízlivost. To neznamená prostřednost, i když jsme někdy až příliš prostřední, bez patosu. Máme smysl pro hrdinství obyčejného života.

J. V. Myslbek: Poslední verse hlavy sv. Václava z r. 1913.

Jak nám byli protivní velkohubí »vládci«! Nemáme rádi dlouhé řeči a přehánění. Dovedeme být stateční, když toho žádá okamžik. To jsme viděli na našich hrdinných lidech za poslední války. A myslím, že právě v tom je nám svatý Václav milý. Jeho velikost je, že nechce být velikým, ale že je veliký tam, kde je toho třeba. Je »blahoslavený tichý, který vládne zemi«.

Nuže, svatý Václav je skutečný vládce, avšak takový, který uměl podivuhodně spojit modlitbu a boj, veselost i kajícnost, prostotu i vzdělání. A proto je nám tak milý a drahý. Kéž by nás tomu také naučil: aby křesťané nebojovali tam, kde se mají modlit, a nemodlili se tam, kde mají bojovat.

A ještě druhý základ je složkou našeho národního ideálu. Je to touha po spravedlnosti a pravdě. Táhne se celými dějinami. Je v Husovi i v Karlu IV., je v Komenském i Balbínovi, je v Masarykovi. Nuže, i pro tuto vlastnost vidíme ve sv. Václavu ideál. Nectíme v něm bojovníka, nýbrž bojovníka pro spravedlnost. Proto si jej dával český národ na své bojové prapory od prvních dob až do dob legií, ba i v minulé válce. Pamatujete se, jak jsme si v zářijových dnech r. 1938 postavili sv. Václava v čelo? Když český národ nepodnikal něco právě dobrého, činil tak ve jménu všeho možného. Ale když šlo o boj spravedlivý, pak se vždy dovolával svatého Václava. A tak sv. Václav je nám zase zřetelněním našeho zvláštního snažení po spravedlnosti, on je nám tím »blahoslaveným, který lační a žízní po spravedlnosti«.

Toto vše může do hloubky pochopit jen ten, kdo má stejné touhy, kdo skutečně prožívá křesťanský ideál blahoslavenství a touhu po dokonalosti. Budete se divit, že tedy mnozí historici a hlavně mnozí jiní, kteří potom zatvrdli v srdci, jimž jde víc o štvaní a hádky, sv. Václavu vůbec nerozumějí? Že o něm mluví jako o cizinci?

Nám však představuje sv. Václav právě svou duchovní plnost, t. j. svým světectvím, mravní vrchol. Víme, že správně chápaná svatost je uskutečňování všeho dobrého v míře heroické. Proto statečnost a moudrost, kterou projevil sv. Václav, i všechno ostatní, co na něm historie chválí, chápeme jako část, jako doplňky této hlavní jeho podoby. Víme, že svatost znamená v křesťanství naplňovat člověka Bohem. Prosazovat tedy veškerou plnost řádu přirozeného i nadpřirozeného. Víme však, že je tu místo i pro slabost — proto se nelekáme, když se ukáže nějaký nedostatek na sv. Václavu — jen když je pravdivý. Protože uskutečňovat plnost a dokonalost, kterou představuje jediná Plnost, jediná Dokonalost a jediná Skutečnost — Bůh — nelze člověku hned a bez chyby. Sv. Václav byl také jen jeden z lidských bojovníků a lidský následovník Kristův.

A tak svatý Václav je nám nehynoucím vzorem a ideálem, který šel za Kristem před námi a šel dobře. Šel naší zemí, s naší povahou, s naší krví, naším životním slohem. Proto je miluje me a půjdeme věrně za ním.

PODOBA SVĚTCE VE VÝTVARNÉM UMĚNÍ

Neuvědomujeme si — ačkoli to denně žijeme ve všech kostelích — jak jsme hluboce spjati s ztělením, které dalo výtvarné umění představám světců. Jejich osobnosti, jejich bytostnost, je našemu vědomí sdělena z výtvarných děl. Je nám to vnucováno? Je to něco nepatřičného? Je do duchovního soužití — uměním — vtaženo něco lidského, snad až příliš lidského?

Nikoli. Nikdy, jde-li o dílo etického umění, které vyrostlo, ovšem také ať přímo nebo nepřímo, z křesťanské etiky. Málokdy, jde-li o dílo vskutku umělecké. Ale zde jsou výjimky.

Svatý Jan od Kříže je v tomto hodnocení velmi opatrný. Tvrdí, že není třeba příliš úzkostlivě dbát na to, aby díla, s kterými žijí věřící v duchovním spojení modlitby byla krásná a dokonalá, že jsou to často právě věci druhotné, které vzbuzují vroucnější a pinější vztah zbožnosti.

Zde by mohla být zdánlivě jakási obhajoba toho strašlivého braku, se kterým jsou dnes ve »zbožném spojení« tisíce a tisíce lidí. Snad by se na to odvolávali všichni ti, kteří nechápou ono skutečné znehodnocení zbožnosti v úctě vzdávané bělomodrým a růžovomodře natřeným sochám mariánským a masité bríze špejlí probodaného Nejsvětějšího Srdce Páně. Ne, nesměji se na to odvolávat.

Svatý Jan od Kříže se obracel proti své době, která byla už jen příliš estetická a nikoli vždy umělecky ethická. Svatý Jan od Kříže hájil tuto dobu a slohu již neodpovídající staré předměty úcty. Svatý Jan od Kříže obracel se však také již k vybraným duším, jejichž vnitřní představy duchovní byly v nich samých tak vyvinuté, že snesly pokorně i méněcenný obraz, poněvadž jejich vnitřní spojení s věcmi Božími bylo tak horoucí, že dotvořilo krásu ze sebe.

To jsou ti, kteří opravdu, a nejen z egocentrické sentimentality, vidí, že se na ně Matka usmívá a Kristus se k nim sklání. Jsou to prostáčkové, Samkové i lidé velmi kultivovaní — avšak hlubinně zbožní.

Těm ostatním, kteří opírají svá zanícení o to, že oživují ze svých smyslů vniterné představy, které by si neuměli závárnit, těm se nesmí dát nízké za vysoké. Snižuje se, kříví se i jejich zbožnost.

Velice, velice hluboký a velmi rozhodující je vliv »ztělence« prožitku zbožnosti na zbožnost druhého. Vždyť výtvarné umění formuje představy i způsoby prožitku.

Ve starověkých kulturách, a právě v těch nejstarších, bylo umění naprosto nedílně spjato s náboženstvím. Tak o duchovním životě egyptské kultury dovídáme se nejvíce právě z výtvarného umění.

Nikdo nepochybuje, že umělci románské, gotické a barokní doby byli oprávněni formovat věřícím představu nejen osobností světců, nejen nejběžnějších i nejbolestnějších dějů z lidského života Bohočlověka a Bohorodičky, nýbrž i hlubinné tajemné úkonnosti živého Boha ve tvoření. Ano, zde byla vnitřní vaznost mezi staletými prožitky generací a generací umělců a věřících. Zde cítíme jejich vzájemnou podmíněnost: představa církve plodila představu umělce. Vždy znovu a znovu u umělce ukázal ze svatosti životů novou stránku svatosti, nové podoby, podle nichž se člověk měl utvářet, aby v obcování svatých, v mystickém těle vznikal úhrn, rodila se a rozvíjela plnost z bytí Kristova.

Ale — jak je to dnes? Zdá se, jakoby ta plná vaznost a minulosti byla nějak utracena. A jakoby se, zejména v náboženském a dokonce v liturgickém umění objevovala protikladně druhá tvář tohoto nedostatku opravdového vnitřního spojení s minulostí — prázdný historismus, prázdný tradicionalism. Umělci berou často hotové, celé formy minulosti, dávají podoby, které jen cítili podoby světců a svatých dějů, tak jak byly už dříve prožity a sděleny. Je to proto, že není umělců zbožných? Zajisté.

Avšak začátek není u umělce pouze zbožného. Začátek je u umělce skutečně alespoň plně umělecky-ethického.

Byl jím na příklad Myslbek. Proto mohl — říká se, že naprostý realista (jistě však alespoň svým způsobem zbožný) — dát podobu, národní i monumentální podobu, novou, osobnost svatosti i našim národním světcům, svaté Ludmile, svatému Prokopu i blahoslavené Anežce a svatému Vojtěchu.

Skoro třicet let vymýšlel Myslbek na sobě opravdovou tvář svatého Václava. Podobu jeho osobnosti. Šel všemi cestami, jimiž šlo umění k definitivní formě. Opíral se o všecky formy minulosti. Studoval všecky ikonografické podoby svatého Václava: gotickou, renesanční i barokní. A když je vtělil do hliny nebo i do polodefinitivních skic — zase je opouštěl. Opustil brzy svatého Václava opěšalého a studoval všecky formy rytíře-jezdce. Vojtěch Volavka v monografii o Myslbekovi sleduje podrobně tyto proměny z forem i ducha minulých obrazopisných i formových tradic.

Nejhlubším problémem Myslbekovým byla však tvář svatého Václava. V té hledal onu vnitřní bytnost osobnosti:

Byl tu mladý a krásný svatý Václav; vznikla však i tvář téměř stará a vědoucí, tvář státnické mužné zkušenosti. Vznikla tvář silného až tvrdého bijce-vojáka. Vznikla tvář, která byla bez stáří a bez určitosti, vlastně jen zvláštní obdoba Kristovy hlavy, jejíž rysy byly ohlazeny tak, že byly jen jakoby prosvíceny: byla to neosobní představa světectví. I tu Myslbek opustil, poněvadž to byla právě jen idea světce, nikoli reálná osobnost světce, živé, skutečné svaté osobnosti v národním svazku církve.

A předposlední, zdá se, že byla ona tvář, blízká tvář, kterou vidíme: znamená pohled zblízka na člověka-světce. Tento pohled zblízka musel pak Myslbek pro monumentální sochu a pro pohled výtvarně oddálit. Avšak tento obsah ji zůstal.

Jaká je tato tvář, do níž se umělec zahleděl zblízka? Je to tvář, která zpodobňuje věk vnitřní lidské bytosti knížete Václava. Knížete zatíženého státní i duchovní odpovědností. Je plná zkušeností, které ji zmužněly a zpevnily, avšak nerozryly. Jsou to zkušenosti, z nich vyzrál muž, mladý muž, který však vyzrál do plnosti svého věku.

Je to tvář reálného muže. Je to však také tvář světce. Není v ní nic příliš osobně určitého, příliš lidského — tyto osobní rysy vykrystalisovaly do obecnosti a jsou opřeny o vodorovné pásmo partie očí, očí zrajících na horizont Boží nekonečnosti. Růžena Vacková.

Řeč prosebná k sv. Václavu

Utěš se, utěš se, lide můj, zapomeň na zármutek a trýzeň dne, zapomeň na slzy a starosti, poněvadž velikého Utěšitele máš na nebesích. Pohleď na Václava, který z krve své vzešel, aby krví svou tvojí zemi zalil. Utěš se ty, který své světce jsi získal vlastní zabíjející rukou, který jsi vlastní rukou upletl mučednickou korunu svým přímluvcům u Boha. Neboť oni jsou to, kteří nevydávají svědectví proti tobě, ale klečí a modlí se za tebe. Nejen modlí, ale oni odvahu mají za tebe se modliti. Není vždy snadné přednášeti modlitby za tebe, šíje tvrdá a neohebná, která se milosrdenství Božímu vzpírá a svou pýchu proti hlasu Hospodinovu pozvedá. Ale oni neustávají. Jejich hlas nezapomíná připomínati krev, kterou pro svého Pána prolili, a neustává mu ukazovati na bratry a sestry zde na zemi, neostýchá se ukázati, že od dob, kdy oni přešli do radosti, změnila se tvář země, ale nezměnil se její duch, a že je proto třeba opětného a hojného deště milosrdenství Toho, jehož milosrdenství nemá konce.

Mějž odvahu, lide můj, a obrať se k tomu, který první ze zástupu tvých svatých spíná po tisíc let ruce. Duše tvá je smutná, tak jako smutná je ovečka bez pastýře, a jako duše dítěte, které nenalézá matky. Ví Václav velmi dobře, že Boží přísnost, která tebe trestá, lide bez pastýře, je přísnost příliš malá ve srovnání s tvou vinou, ale on ví, že přísnost u Hospodina zachází jako slunce na západě, aby na východě zazářilo jeho milosrdenství. Pohleď, lide můj, na Václava a jeho odvahu tisíciletou a odvážně zvedni k němu svou modlitbu. S praotcem Jakubem, který se rval s andělem Božím, zvolej i ty: »Nepopustím, dokud mi nepožehnáš.« Nepopusti, Václave, prosby tvého lidu, nepopustí jeho volání, neustanou slzy lidu opuštěného, dokud milosrdenství Boží neuvede na trůn svatého Vojtěcha a k tvému hrobu pastýře, o kterého tak dlouho prosíme. Ale ať je naše čekání sebedelší, přijímáme je jako pokání a jako spravedlivý trest. Ale neupadáme na mysli, nýbrž doufáme, že ty, kterýs duše duší našich neustaneš, dokud nám nevyprosíš drobtu padajícího se stolu milosti Pána našeho. jm.

SPOLOK SV. VOJTECHA V TRNAVE

Kultúrny ústav Slovákov

Odporúčame P. T. čitateľom tohto časopisu tieto svoje publikácie:

Pre vdp. duchovenstvo:

Dr. E. Funczik: **Cirkevnoprávna kazuistika.** Príručka. Str. 360. Cena Kčs 53.—.

Dr. E. Funczik: **Cirkevnoprávne predpisy.** Príručka. Str. 452. Cena Kčs 150.—.

Dr. E. Funczik: **Interpretatio Codicis Juris canonici.** Príručka. Str. 124. Cena Kčs 23.—.

Dr. E. Funczik: **Introductio in Ius canonicum.** Príručka. Str. 136. Cena Kčs 53.—.

Dr. E. Funczik: **Katolícke manželské právo.** Príručka. Str. 220. Cena Kčs 90.—.

Dr. Š. Faith: **Činný katolicizmus.** Príručka kat. akcie. Str. 250. Cena Kčs 120.—.

Dr. J. Búda: **Evanjelium Starého zákona I—II.** Preklad Izaiáša. Stran 204 — 204. Cena Kčs 240.—.

J. H. Newman: **Obrana svojho života.** Autoblografia. Stran 400. Cena Kčs 75.—.

K. Adam: **Podstata katolicizmu.** Štúdia. Str. 218. Cena viaz. Kčs 83.—.

Dobré knihy pre každého:

G. Papini: **Život Krista.** Svetové dielo katol. autora. Str. 614. Cena Kčs 140.—.

J. Pöstényi: **Katolícke Slovensko.** Súhrn slov. kat. aktivity. Str. 652. Kvart. form. Cena v umeleckej väzbe Kčs 360.—.

Dr. V. Wágner: **Dejiny výtvarného umenia na Slovensku.** Reprezentačné dielo. Str. 244. Cena v plátne Kčs 150.—.

Dr. J. Bubán: **Najhlbší koreň vlastnenia.** Štúdia o 7. prikázaní. Str. 176. Kvart. form. Cena Kčs 98.—.

Zofia Kossak: **Bez zbrane I—II.** Hist. román z čias kríž. vojen. Str. 214 — 196. Cena Kčs 144.—.

Grazia Deledda: **Eliaš Portolu.** Román. Str. 184. Cena viaz. Kčs 87.—.

H. Bordeaux: **Roquevillardovci.** Spoločensky román. Str. 208. Cena Kčs 66.—.

L. Perlaky: **Žiť, ale ako?** Essaye krajšieho života. Str. 184. Cena Kčs 70.—.

W. Scott: **Talizman.** Hist. román. Str. 412. Cena Kčs 110.—.

Podrobný cenník knih pošleme na požiadanie. Bližšie informácie podá

SPOLOK SV. VOJTECHA V TRNAVE

KUNCÍŘOVY KNIHY 1946

Po sedmi dnech vypustil opět holubici. Přiletěla k večeru, nesouc ratolest olivovou se zeleným listím. I Mž 8.

Po šesti letech okupace, kdy náboženská kniha byla úplně potlačena a po jednom roce plné práce předstupujeme s řádkou knih, které jsou malým zlomkem toho, co jsme v době nesvobody a útisku připravili. Náš obsáhlý program budeme uskutečňovati postupně. Dnes oznamujeme knihy, které se již dokončují v tiskárnách a knihárnách. Tyto knihy dodá každý knihkupec.

Vinice Páně. Pořádá Antonín Stříž

Svatý Augustin, O Boží obci. Časové zvláště dnes, kdy se kladou základy k novému světu. Přeložila Dr. Julie Nováková. 2 objemné svazky. Vyjde v prosinci.

Augustin Gemelli, Františkánské poselství světu. Přeložil Dr. M. Welrich. Historie františkánství od vystoupení sv. Františka až do našich dob. Vyjde v listopadu.

Johannes Jörgensen, Svatá Kateřina Sienská. Životopis světice, která otřásala svědomím svého století. Přeložila M. Polívková. Vyjde v prosinci.

Josef Kriln, Papežská politika. Úsek let 1800—1945 jest obsahem tohoto díla. Důstojná odpověď na útoky na papežství. S ilustracemi. Vyjde v říjnu.

Antonín Stříž, La Salette. Historie zjevení přesvaté Panny Marie dne 19. září 1846. Významné stoleté výročí. Vyjde v říjnu.

Starokřesťanské modlitby. Vybral a přeložil Dr. Antonín Stříž. Krásná modlitební kniha. Vyjde v listopadu.

Čeští klasikové ve vzorných edicích

Dílo Fr. L. Čelakovského. - I. Slovanské národní písně. Za vrchní redakce prof. Dr. J. Mukařovského vydal Karel Dvořák. S obálkou K. Svolinského. Kčs 240.—, váz. Kčs 280.—. Vyjde v říjnu.

Dílo bratří Mrštíků bude zahájeno věčně mladou **Pohádkou máje.** Vyjde v říjnu.

Dvě knihy pro mládež

František Křelina, Děti své doby. Sborník prací žáků měst. školy. S obrázky V. Sivky. Kčs 120.—, váz. Kčs 150.—. Vyjde v říjnu.

Karel V. Rais, Poslední léto. Nejkrásnější kniha pro mládež. S obrázky Ad. Zábranského. Skvělý dar. Vyjde v říjnu.

V posmrtném vydání vyjde **Jaroslav Bartl, V panské službě.** Historický román z Pacovska. Vyjde v listopadu.

K vánocům vydáme první souborné vydání náboženské tvorby našeho největšího českého umělce **Mikuláše Aleše** pod názvem **Kalendář Mikuláše Aleše.** Sestavili Dr. Em. Svoboda a Ant. Liskovec. Texty napsali Jar. Seifert, Dr. Fr. Kovárna a Dr. Em. Svoboda. 22 ilustrací v textu, 145 obrazových příloh na křídě, z toho 13 bar.

Připravujeme vypsání subskripce na dílo, které v době okupace bylo mnohým útěchou a jehož vydání jest velmi naléhavě potřebné: **ČESKOSLOVENSKÉ DĚJINY** od nejstarších dob až po naše časy. Třetí doplněné a rozšířené vydání. Napsal prof. **Blažej Ruček.** Napište si o subskripční archy a pomozte nám k velk. rozšíření díla!

LADISLAV KUNCÍŘ, nakladatel a knihkupec,

PRAHA II., Národní třída 6

ČESKOSLOVANSKÁ ZÁLOŽNA v Praze

Pracujeme pro vlasti

PRAHA II., Vodičkova 8

Bohdan Chudoba

Jindy a nyní

Dějiny českého národa

Tuto knihu lze opravdu nazvati českými dějinami. Jak je vidí naše generace. Nejen politické události, ale i české umění a česká věda, česká myšlenka a české výzkumy seskupují se tu v přehledné obrazy naší národní minulosti. Najde tu jen o vladaře a bitvy, ale především o hodnoty všech oborů, jak je český národ vytvořil a jak šíme je zdědili. V této knize najdete podstatu české duše.
472 stran a 27 příloh na křídě. Kčs 165.—.

Bohdan Chudoba

Španělé na Bílé Hoře

Dílo, v němž autor líčí velký evropský konflikt, v jehož středu stály české země, v celém jeho mezinárodním a všeevropském dosahu. Mocenské střetnutí cílevědomé germanizace a španělského imperialismu jeví se tu jako období nedávného světového konfliktu. Chudobova kniha je dílo historika, jenž dovede vytvořit obraz doby, s něhož dýše živá minulost...
288 stran a 24 příloh na křídě. Brož. Kčs 115.—.

Dr. Leopold Pefich

SLEZSKO

První české soustavné dějiny Slezska jako zeměpisného, hospodářského, sociálního a kmenového celku. Průkazné svědectví vždy o nezrušitelném svazku třetí historické české země s Moravou a Čechami.
160 stran. Cena Kčs 54.—.

U všech knihkupců.

NAKLADATELSTVÍ VYŠEHRAD
Praha II, Karlovo nám. 5

Zadám k výrobě

vyzkoušený vzor

promítacích přístrojů

Odbyt zajištěn. Nabídky pod zn. „Lux 13".

Vše pro kancelář

MIR. ŠVESTKA

PRAHA II.,

Václavské nám. č. 28

Cyrilo-Metodějské knihkupectví

GUSTAV FRANCL

v PRAZE I., Na Perštýně 14

TELEFON 241-80

Vydavatelství české literatury náboženské. Sklady náboženské literatury české i cizojazyčné. Knihy liturgické - misály - brevíře - díla chorální. Modlitební knihy. Obrázky svatých do modliteb a ke všem příležitostem. Zarámované obrazy a sochy svatých. Devotionale.

Vyžádejte si seznamy.

AKADEMIE KŘESŤANSKÁ

v PRAZE II, Národní třída 6,

trvající již přes 70 let, zhotovuje svým paramentním ústavem církevní roucha přesně podle výkresů předních umělců a liturgických předpisů za reálné ceny. — Zhotovuje a dodává kalichy, monstrance, ciboria a jiné obřadné nádobí.
Potřebujete-li pro svůj chrám ozdobný předmět, obraz, sochu a pod., obraťte se s důvěrou na nás. - Vzorně Vás obsloužíme!

›ARIMATHEUM‹

celostátní spolek katolíků

doporučený a schválený nejd. biskupským ordinariátem

Ústředí: Praha II, Spálená 17, tel. 352-46/49
Pobočka: Brno, Nám. Svobody 21, tel. 153-68

Se souhlasem církevní vrchnosti byl zřízen celostátní spolek katolíků »Arimatheum« jehož úkolem je propagovati církevní pohřeb do posvěcené země a zabezpečit svým členům úhradu výloh důstojného pohřbu, pamatovati na spásu duší svých zesnulých členů modlitbami a zádušními mšemi sv. Je proto povinností každého katolíka, aby se stal členem tohoto spolku. Platební podmínky jsou mírné a všem přístupné. Prosíme vld. duchovní správy o získání spolupracovníků. Případné dotazy, ochotně, rychle a bezplatně vyřídíme.

Výroba a prodej **deštníků** ve velkém i v malém

Marie Procházková

Praha XI, tř. maršála Koněva 57

Telefon 269-88 Opravy a povlaky

ÚSTAV STOLETÉ DŮVĚRY

PRVNÍ ČESKÁ VZÁJEMNÁ POJIŠŤOVNA

(ZAL. R. 1827)

PRAHA II.
SPÁLENÁ 14

SPRÁVA POJIŠŤOVANÍ CÍRKEVNÍHO MAJETKU
PRAHA IV.
ARCIBISKUPSKÝ PALÁC

ASSECURARE NECESSE EST — POJIŠTĚNÍ JEST NEZBYTNÉ

Katolický spolek prosí šlechetného dárce o darování

1 psacího stroje a 1 počítacího stroje.

Dotazy zprostředkuje administrace Katolíka v Praze IV.

Dr. Stanislava Jonášová:

Co přivodilo staroboleslavskou bratrovraždu?

Již 1017 let uplyne letos od tragedie staroboleslavské. Znovu se vynoří otázka, proč došlo tehdy k nebývalé bratrovraždě, jaké to vášnivé proudy zmítaly tenkráte společností našich předků, že strhly prudkého Boleslava k tak nepředloženému činu.

Dnes nestačí již prostý poukaz na to, že to byla pohanská reakce na příliš mírnou, »knížecí skou« vládu Václavovu. Vždyť Boleslav sám nebyl přece pohanem, byl ve víře vzdělán stejně jako jeho bratr, a Václav zase naopak při vší své zbožnosti a mírnosti byl vládce osobně statečný a, když potřeba kázala, i velmi energický. Důvody sporu obou bratří nebo spíše obou stran v Čechách — Boleslav, jsa příliš mlád, byl pouze nástrojem strany protiváclavské — byly hlubší, byly do jisté míry i ozvukem zápasů mimo hranice českého státu. Jde tudíž o to, abychom si ujasnili, čí stanovisko bylo správnější, čí orientace prozíravější a státu prospěšnější, zda Václavova či jeho odpůrců.

Český stát hraničil koncem IX. století na severozápadě, jihozápadě i jihu s mohutnou říší východofranckou, dědičkou kdysi rozsáhlé říše Karla Velikého, jenž ve svou závislost uvedl i slovanské kmeny v zemích českých. Od těch dob usilovali východofranští králové o to, aby si udrželi nadvládu nad středoevropskými Slovany a přinutili i mocného velkomoravského panovníka Svatopluka k odvádění poplatků. Ale nedlouho po zániku říše velkomoravské se rozpadla smrtí Ludvíka Dítěte i říše východofranská. Pod jednotnou vládou východofranských Karlovců nezaniklo však vědomí národní svébytnosti u jednotlivých kmenů německých a při rozkladu říše se projevilo vznikem pěti samostatných vévodství: bavorského, švábského, franckého, saského a lotrinského. Marně se snažili vévodové franští, spřízněni s Karlovci, aby na sebe strhli a ve svém rodě udrželi titul královský. Říše se stala pro přílišnou vzájemnou nedůvěru kmenových vévodů královstvím volebním a z nové volby vyšel jako král vévoda saský, Jindřich Ptáčník.

Mezi Sasy a Bavory bylo staré kmenové nepřátelství a bavorský vévoda Arnulf, jenž neváhal proti Jindřichovi používati ani pomoci maďarské, musil býti násilím přinucen k tomu, aby nad sebou uznal krále z rodu saského. Bavory byly centrem říše východofranské a proto Arnulf, neohlížeje se na krále Jindřicha, chtěl svému vévodství pojistiti nadvládu nad českými zeměmi, které nadto i církevně patřily do bavorské řezenské diecése. Po smrti Svatoplukově přijala sice česká knížata Spytihněv a Vratislav, patřící až dosud pod nadvládu velkomoravskou, r. 895 v Řezně dobrovolně poddanství říšské, ale je velmi pravděpodobno, že rozpory mezi německými kmeny přispěly značně k uvolnění státoprávního poměru Čech k říši a také k tomu, že Václavův otec, Vratislav, mohl ve svých rukou sjednotiti velkou část státu někdy Svatoplukova.

Arnulf hleděl ke svým plánům využít zmatků, které u nás provázely nastolení sv. Václava. Je to první střetnutí se Václavova s matkou, které se skončilo vítězstvím mladého knížete a vypuzením Drahomířiným. Tehdy, r. 922, vtrhl Arnulf vojensky do Čech, ale o výsledku tohoto tažení nemáme zprávy. Víme však, že tenkráte přitáhl ku Praze i saský Jindřich Ptáčník a pozorujeme, že kníže Václav se od těch dob celé odklonil od Bavor k Sasku.

Styky obou vládců, Jindřicha i Václava, vyznívají nadále spíše tónem přátelského spojenectví než poměru pána a podřízeného. Z toho je patrno, že Václav, maje volit mezi závislostí na Bavorsku nebo Sasku, a zvolív ve své státnické prozíravosti raději poddanství saské, poddanství německého krále, nadřazeného všem vévodům, stal se tak vlastně rovnocenným ostatním vévodům německým a ne vasalem závislého vévody bavorského. S novou saskou orientací souvisí i zasvěcení pražské katedrály sv. Vítu, patronu saskému, jehož rámě Jindřich Václavovi daroval. Pozdější svatováclavská legenda uvádí, že s dárováním těchto ostatků bylo spojeno i osvobození země od poplatků říší, které — podle názoru profesora Chaloupeckého — odváděly pak naše země stejně jako královské Sasko Maďarům, aby se vykoupily od jejich ničivých nájezdů.

Proti této orientaci Václavovy diplomacie, jež hleděla Čechy nejen kulturně, ale i politicky včleniti do svazku států křesťanských, jakým jistě bylo v té době s p o l k o v é království německé, stála politika Drahomířina a Boleslavova, která se snažila udržet český stát ve spojenectví s rodným kmenem Drahomířiným, slovanským Lutici, tehdy ještě pohany, s nimiž jsme ve Slezsku sousedili. Drahomíra a její stoupenci se obávali, že křesťanství tak horoucně oddaný kníže se přikloní raději ke králi křesťanskému, než k pohanským kmenům slovanským, které se na Labi začínaly střetávati se Sasy, tlačícími se k východu. I když Václav opřel svoji politiku o přátelství — a jak všechny soudobé zprávy svědčí, bylo to opravdové přátelství — s německým králem Jindřichem, nemáme nikde zprávy, že by vystupoval nepřátelsky proti Lutičům. Václav měl při svém rozhodování na mysli nejspíše ještě jedno nebezpečí, které náš stát ohrožovalo, a to byly maďarské útoky. Proto také asi volil raději spojenectví s panovníkem stejnému nebezpečí vystaveným, jímž byl právě Jindřich Ptáčník.

Ostatně politikou Václavovou nebylo spojenectví s Lutici nijak přerváno. Když došlo k zjevnému zápasu Slovanů se Sasy, jmenují sešlí kronikáři mezi spojenci polabských Slovanů i Čechy a ještě počátkem 11. století poznamenává Dětmar Merseburský, že Lutici byli vždy dobrými spojenci Boleslava II. a jeho rodičů.

Pravoplatnost kostnického sněmu a Husův proces

(Hradec rozhodčím mezi Prahou a Olomoucí.)

O této otázce probíhá v katolických kruzích už od července letošního roku zajímavá diskuse, ke které dal podnět bystrý doplňovatel »Katolika«, Alex. Heidler, svými články ve 13. a 14. čísle tohoto tak oblíbeného listu. Poukázal v nich na věc v odborných kruzích zcela běžnou, ale tak málo proniknutou do širších vrstev, že totiž kostnický sněm — který, jak známo, odsoudil M. Jana Husa — nebyl v té době zákonitým sněmem a že tedy Hus měl vlastně proti sobě nezákonné soudce, jejichž rozhodnutí bylo teprve dodatečně schváleno.

Tyto články vyvolaly ovšem také nesouhlas, soukromě i veřejně naposled v břitké poznámce Tim. Vodičky v našem neměně pohotovém časopise »Na hlubinu« (č. 8—9 z r. 1946, str. 245). To vše by mohlo snadno vzbudit zdání, jako by šlo o skutečný spor ve věci, která jest přece pro nás, katolíky, tak jasná. A skutečně je třeba jen přehlédnouti vznik a průběh kostnického jednání a Husovy pře — což právě chybí ve zmíněných projevech, zajisté pro jejich krátkost — a rozplynou se ihned tyto zdánlivé nejasnosti a rozpory.

I. Jak došlo ke sněmu v Kostnici v letech 1414—18 a vůbec k oné neblahé »trojici« papežů, kterou měl odstraniti? Už r. 1378, hned po návratu papež. dvoru z »Avignonského zajetí«, byl proti Urbanu VI., pravoplatně zvolenému v Římě, nastolen odbojnými francouzskými kardinály vzdoropapež Klemen: VII., který se opět usadil v Avignoně ve Francii a strhl na sebe tuto zemi. Španělsko a jiné kraje. Když ani za jejich nástupců (v Římě Řehoř XII., v záp. Evropě Benedikt XIII.) rozkol neustával, odtrhla se od nich většina kardinálů a na sněmu v Pise r. 1409 sesadila oba a zvolila papeže nového (Alex. V.; jeho nástupcem po roce Jan XXIII.). Toto jednání způsobilo ještě větší zmatek, neboť žádný z obou dřívějších ho neuznal. Bylo nutno věroučně i zákonně nesprávné, neboť kardinálský sbor nemůže sesaditi pravoplatného papeže, jakým nesporně Řehoř XII. byl. Tak došlo ke trojici papežů, správněji mluveno: proti papeži Řehořovi XII. stáli dva vzdoropapežové: Benedikt XIII. ve Španělsku a Jan XXIII. rovněž v Itálii, podporovaný největším počtem národů, zejména Francií, německým císařem Zikmundem a českým králem Václavem IV. Není bez zajímavosti, že to byl právě Hus, který kutnohorským dekretem r. 1409 přispěl k tomu, že Čechy, až do té doby oddané Řehořovi XII., přestoupily ke vzdoropapeži.

Nuže, kostnický sněm jest právě dílem této třetí písárské strany čili vzdoropapeže Jana XXIII., který jej svolal — sám velmi nerad — na nátlak císaře Zikmunda a četných příznivců jednoty. Koncil začal svá jednání v polovici listopadu r. 1414 jako nejpočetnější shromáždění křesťanstva vůbec, ale výnosy hodně pochybnými. Tak zavedl hlasování podle národů, při čemž se mohli účastniti i pouzí doktoři bohosloví a zástupcové knížat, zatím co jediné oprávnění jsou k tomu biskupové jakožto nástupcové apoštolů. Když pak Jan XXIII. prchl (20. března 1415), chtějíc tím sněm znemožniti, zaženal obratné vedení (kard. d'Ailly, Gerson, čís. Zikmund) nastalý zmatek tím, že obnovili bludný základ z Pisy z r. 1409, to již že sněm jest nad papežem a může jednati bez něho a proti němu (t. zv. konciliární theorie). Také hned svého »papeže« Jana odsoudil a sesadil (29. května r. 1415). Potom jednal sněm s Řehořem XII., který sice sněmu neuznával, ale byl ochoten k vlastní resignaci pod podmínkou, že bude moci nejprve koncil znovu svolati. Tak se také stalo 4. července 1415, kdy zástupci Řehoře XII. svolali jeho jménem znovu sněm a hned ohlásili, že se vzdává papežské hodnosti. Tak stal se konečně koncil legitimním (právě dva dny před odsouzením Husova učení). Následovalo vleklá a bezúspěšné jednání se vzdoropapežem Benediktem XIII., který byl konečně 26. července r. 1417 sesazen. Teprve pak se přikročilo k volbě nové hlavy Církve. Konala se 11. listopadu 1417 a vyšel z ní kard. Colonna jako Martin V. (1417 až 1431), čímž teprve dlouholeté schisma odstraněno. Za jeho předsednictví rokoval sněm až do dubna r. 1418, kdy Martin V. jej ukončil, a výslovným prohlášením, že schvaluje jen ta usnesení sněmu, která učinil ve věcech víry a na společných shromážděních. Určitěji se vyslovil jeho nástupce papež Eugen IV., když uznal kostnický koncil jako ekumenický s výjimkou jeho výnosů proti papežskému stolci. Již 22. února 1418 Martin V bullou »Intercunctas« výslovně potvrdil odsouzení bludů Wiclefových, Husových a Jeronýma Pražského.

Jak nyní probíhal v téže době na sněmu proces s M. Janem Husem? Týž dostavil se již počátkem listopadu r. 1414 do Kostnice, hlásil se u Jana XXIII. a z jeho příkazu byl od prosince až do března 1415 vyšetřován ze svého učení a jednání. Když počátkem března onemocnělo druhé, poslal mu právě Jan XXIII. svého tělesného lékaře. Brzy nato však útěk Janův zdržel další vyšetřování Husovo, a tak teprve 6. až 8 června došlo ke známému veřejnému výslechu, na který Hus tolik naléhal. Vyznělo opět v jeho neprospěch, bezvýsledné byly i další pokusy, až 6. července v XV. sezení, dva dny po pravoplatném svolání sněmu, bylo 30 Husových článků odsouzeno jako bludných a on vydán světské moci.

II. Z tohoto stručného přehledu jest na prvý pohled patrno, jak rozuměli některým Heidlerovým větám, jež samy o sobě zní opravdu nejasně, jako: »V Zikmundově Kostnici Petr nebyl, leda jako obžalovaný. Až do volby papeže Martina V., tedy právě v době Husova procesu, neměl kostnický sněm kanonického oprávnění... Tehdejší kostnický sněm nelze z katolického hlediska považovati za představitele Církve.« Správný jejich smysl jest, že tento koncil jest pravým ekumenickým shromážděním Církve od volby Martina V. v listopadu 1417, odekdy on předsedal sněmu a v těch předchozích výnosech, které papežové dodatečně schválili (srv. Van Noort: »De eccl. Christi«, 5. vyd. n. 208 a 212. č. 16). A tak jistě chápal věc i Al. Heidler, jak ukazují jiné části jeho článku. Pouze chybí u něho jasnější zdůraznění, že už od 4. července r. 1415 byl sněm pravoplatně svolán (i když jeho výnosy neměly ještě nezbytného papežského schválení), a tak se staly ekumenickými až od r. 1417).

Na druhé straně zase se Tim. Vodička neprávem pozastavuje nad tímto rozlišováním úseků v kostnickém sněmu a jeho platnosti. Chápe je totiž spíše dogmaticky, a s hlediska věrouky jest opravdu jedno, zda 6. července, jak praví (nebo 4. května 1415, kdy byla odsouzena nauka Wiklefova), byl sněm pravoplatně svolán nebo výnosy teprve později dodatečně papežem schváleny. Ze stanoviska historického má však toto rozlišení veliký význam: předně proto, že tak probíhala skutečnost, jež jest jediným podkladem dějinného líčení a pravdy; a za druhé, že tyto okolnosti opravdu zmírňují onen strohý protiklad mezi Husem a sněmem, který česká oficiální historie tak ráda zesiluje.

Domnívám se proto, že náměty Heidlerovy byly zcela na místě a sám neopomíjím nikdy, již po celou řadu let, kdykoliv probírám Husův proces, na tyto okolnosti své posluchače výslovně upozorniti. Není naší vinou, že jsou české veřejnosti tak málo známy. Je to jen jeden z neblahých důsledků téhož oficiálního českého husovského dějepisectví, jež tak nedůstojně zamlčuje, co by mohlo omluviti jednání papežského stolce. Jsem jist, že 99% dětí v našich školách, i středních, ač se na nich tak důkladně probírá Husovo dílo, nemá ani tušení, že onen tak chmurně líčený Jan XXIII. — a byl opravdu nehodný papežského stolce, i když jeho »pirátství« jest výmyslem — nebyl pravoplatným, nýbrž vzdoropapežem, ano že ony odpustky, jež dal hlásati r. 1412 také v Praze, měly mu zjednati peněžité podpory na tažení právě proti skutečnému tehdejšímu papeži Řehoři XII., aby jeho ochránce vypudil z Říma; že tedy Hus byl volán k odpovědnosti a ještě v Praze dán dvakráte do klatby od nepravého papeže, jemuž sám vymohl v Čechách uznání, a že od něho a jeho vlastně neprávem svolaného sněmu byl vyslýchán, vězněn a zjištěn jako šiřitel bludných názorů, zatím co pravý papež Řehoř s tím vším neměl nic společného, neboť se Čechy vymkv z jeho vlivu; a konečně že i odsouzení Husovo stalo se sice po platném svolání koncilu, ale stále ještě bez papeže, jenž byl teprve po dvou letech zvolen a jen dodatečně rozsudek schválil. Jinak zajisté učiniti nemohl a i dnes by se to musilo stát, neboť šlo skutečně o neprávné nauky, jak snad bude možno našim čtenářům jindy šířeji vyložiti.

To vše čeká teprve ve školních učebnicích a na universitních stolicích na nebojácného milovníka pravdy, stejně jako mnoho jiných skutečností Husova života, na př. že byl a jest daleko blíže katolické Církvi než dnešním evangelikům a církvi československé. Jsem jist — dá Pán Bůh — že i k tomu dojde, neboť pravda si to vynutí, a že se ono šťastné pokolení bude díti, jak mohl sloužiti právě Hus po tolik desetiletí tak důležitých novověkých českých dějin za zdroj svárů v národě, k nemalé radosti jeho nepřátel. Tím naléhavější jest, abychom sami co nejvíce přispěli k tomuto objektivnějšímu a pokojnějšímu chápání tak významné otázky našich dějin, a to právě v duchu křesťanské pravdy a lásky.

Dr. Josef Hájek,
profesor semináře.

Nelze tedy rozhodně v jednání Václavově shledávat nějaké přisluhování Němcům, nýbrž je nutno přiznati, že v tehdejších středoevropských poměrech to byla jediná správná a zdravá cesta, kterou se mohl brániti náš národ, neměl-li jíti vstříc osudu Slovanů polabských. Jen tím, že jsme, dík Václavovi, co nejdříve pronikli mezi křesťanské, t. j. kulturní evropské národy a uplatnili se mezi nimi jako rovnocenný člen, jsme si uchovali svoji samostatnost i národní svéráz.

Nejlepším obráncem Václavovy politiky je vlastně sám jeho odpůrce Boleslav, který po dlouhých letech marných bojů vstupuje svým spojenectvím se saským Otou I. ve šlépěje Václavovy a dovršuje jeho dílo vymanění z podruží bavorského tím, že usiluje o to, aby osamostatnil svůj stát i v ohledu církevním založením samostatné diecése pražské. Tento záměr se však podařilo uskutečniti až jeho dětem, cí. Mladě a Boleslavu Pobožnému.

Pravý hlas lidu

Vážená redakce, chci Vám napsat malý zážitek z mého prázdninového pobytu ve Švédsku, kam jsem se dostala s několika kolegyněmi a kolegy vysokoškoláky. Bylo nás šest a povídavě valuty nestačily na cestování vlakem, zkusili jsme štěstí na silnici. A opravdu, nebylo to tak těžké dostat se nějakým pěkným autem o pár kilometrů blíže k cíli. Přitom jsme měli možnost seznat hodně z názorů švédských lidí. Jednou nás vezl také mladý asi 25letý inženýr, a při hovoru padla i otázka, jak se dívá na politické strany. Výraz obličeje byl trochu zachmuřen, přesto však přišla odpověď; překvapující, ale i potěšující zároveň. »Víte, každá taková politická strana chová v sobě touhu po uchvácení moci, ať již zjevnou či skrytou, a to se mi právě nelíbí. Jsem přesvědčen, že království Kristova na zemi a nikoliv politických stran je nám třeba.« Do duše vkradla se radost i zahanbení. Olga Kumpoštová.

Komedie plná omylů, či snad tragedie?

Je to stálé mateni pojmu katolik a lidovec. Začalo to článkem slovenských Katolických novin o poměru katolíků slovenských ke katolíkům českým. Řekli tam, jak jsme již také na to upozornili, že čeští katolíci jim nemohou sloužit zvlášť za vzor. Bylo to ovšem mínéno čistě katolicky, vlastní katolický náboženský život byl míněn, ale přelévalo se to i na politiku. Volby špatně dopadly, proto nemohou čeští katolíci sloužiti za vzor, kdežto ve Francii dopadly dobře, proto jsou francouzští katolíci katolíky vzorní, mohoucí sloužiti za vzor.

Pak se do toho vložil olomoucký Našinec, jak známo časopis strany lidové, a hájil české katoliky a říkal leckterou trpkou pravdu katolíkům slovenským. Katolické noviny to pak chlácholily, že to tak nemyslily. Pak se zas do toho vložil demokratický Čas, jenž také hájil české katoliky a pak zas odpovídaly Katolické noviny. A nakonec si toho článku Času všímla komunistická Tvorba a učinila z toho námluvy slovenské demokratické strany u českých lidovců, při čemž společnou základnou by prý měl být katolicismus. Tvorba k tomu ještě přimísila Dr. Koželuhovou a hned dodala, že »katolický blok« by znamenal riskantní výzvu socialistickému bloku a jiné věci.

Ta tragedie nebo komedie je tedy v tom, jak se žádná strana katolickou nenazývá a jak se přece mnohé o katolíky tahají.

Jsme dost realističtí, abychom posoudili, že z mraku »katolického bloku« nebude déšť. Jsme absolutně mimo veškerou stranickou politiku. Vyhýbáme se jí jak přímo, tak nepřímo. Jen nás zajímá, jak se hned ta Tvorba rozčiluje, jako když pichne do vosího hnízda. O socialistickém bloku mluví bez uvozovek, ten je tedy skutečností a nic se nestalo, republika není v nebezpečí. Pouhá představa nebo domněnka možné spolupráce katolíků jim však hned vyvolává vidiny spiknutí, ohrožení republiky a podobných nesmyslů více. Mají-li socialisté patent na vlastenectví? Jejich blok jde vždy k duhu republice, kdežto katolíky třeba stále držet rozděleny jako živly nespolehlivé, na př. nespolehlivé vojáky, kteří se po páru rozděluji mezi ostatní, aby nemohli zradit. Holoubkové, vám nejde o jednotu a bezpečnost republiky, jde vám jenom o to, abyste si v té republice mohli vládnout a poroučet po svém. Bylo by hezčí, kdybyste to řekli přímo a nebrali jméno vlast, národ, republika a pod. nadarmo.

My katolíci pak si můžeme připomenout slova lillského kardinála Liénarta:

»Katolíci, zůstaňme nevděčni, zůstaňme mimo prázdné a marné politické tahanice. Zůstaňme to, co jsme, prostě katoliky. Konejme na zemi dílo církve, to znamená dílo Boží, pokračujme ve své době v jejím poslání civilisačním touhou methodou, která umožnila prvním křesťanům, že proniknli a uplatnili se, dokazujme prostě, že jsme křesťané žijíce prakticky v lásce, stavíce se na stranu každé spravedlivé věci, pokračujíce ve svém díle s čistými úmysly, poctivým srdcem, neohrožeností a vytrvalostí.« alc

Andělé na mírové konferenci

»Čtyři Velicí« seděli a dohadovali se o Tretu. Došli k bodu, z něhož to nešlo dál. Každý z nich, nemrkaje ani brvou, zůstal na své pozici. A po nekonečných diskusích zavládlo namrzelé mlčení, jež se udržuje značně dlouho. Pojednou protomi toto ticho ironický hlas M. Bidaulta: »Nechme přeletět andělyše!« Tlumočníci nadarmo překládají slovo za slovem, žádný z ostatních tří kolegů není s to pochopiti, co chce M. Bidault říci.

Konečně jeden britský nebo americký poradce vysvětluje staré francouzské rčení: Zavládne-li ve společnosti najednou úplné ticho, říká se, že anděl letí mimo. Molotov prý ani teď ještě nemohl nic pochopit a žádal na francouzském premiérovi, aby se vyjádřil trochu jasněji. Časopis Le Monde, jenž přinesl tuto historku, dodal, že při jiné příležitosti tentýž Molotov odpověděl útipně M. Byrnesovi, jenž se odvážil přednésti před ním nějakú citát z Písma: Znám Bibli a vím, že je to dobrá věc, avšak mezi námi ďáblu ji sem není třeba brát.

Smrt apoštola dneška

10. září zemřel v Berlíně P. Robert Jacquinot S. J.. Tento Pater je znám svou velkorysou činností charitativní, kterou se snažil aspoň poněkud vyvažovati hrůzy války. Tuto svoji působnost rozvinul v Číně na začátku čínsko-japonské války. Tehdy vybudoval v Šanghaji ve staré čínské čtvrti pásmo, na něž měli ohled váleční a do něhož se utíkalo obyvatelstvo bez obrany vystavené nebezpečí války. Správa a zásobování tohoto pásma spočívala úplně na něm. Nazývalo se to »Jacquinotovo pásmo«. Když se z čínsko-japonské války stala válka světová, vrátil se do Francie, jakmile však ustaly boje, dal se zase do své činnosti. Cestoval v Kanadě a v Americe, aby tam ve jménu »Katolického pomocného výboru« demonstroval bídu Evropy. V poslední době byl vyzván, aby v Berlíně zorganisoval »vatikánskou misi«, jejímž účelem bylo také ujmouti se poněkud vší bídy na území Berlína. Nyní, jsa vyčerpán všemi těmito pracemi, podlehl krátké nemoci. Jeho pohřbu, jehož obřady vykonal kardinál berlínský, se zúčastnili vojenští velitelé všech čtyř berlínských pásem. Při pohřbu byl v chrámové presbytáři naproti kardinálu Preisingovi přítomen také pravoslavný biskup berlínský. Mezi věnci, položenými na rakev zemřelého, byl též věnec růží, věnovaný generálem Kwei, šéfem čínské mise, se zlatým čínským nápisem na široké červené stuze. Na hřbitově prohlásil nejprve generál Noiret, že P. Jacquinot si přál, aby nad jeho hrobem nebyly pronášeny žádné řeči. Pak dodal: »Není toho třeba, neboť P. Jacquinot vstoupil do dějin.«

BLAŽENÉ VIDĚNÍ PRAVÉHO MÍRU . . .

Alexander Heidler

Vykoupil jsi nás krví svou z každého pokolení a jazyka a lidu i národa a učinil jsi nás Bohu našemu královstvím a kněžími, a budou kralovati na zemi.

Tak volají ke Kristu nebeské zástupy v jedné z nádherných visí Zjevení sv. Jana (5, 9—10). Národ sv. Václava by měl »proti naději v naději uvěřiti«, že se tato slova splní, nejen v království budoucího věku, ale do jisté míry již ve věku tomto. — To napsal za okupace jeden český kněz a byl za to po léta v koncentračním táboře.

Dnes je již shromážděna mírová konference a přece jsme tomu *blaženému viděni míru* (slova starého liturgického hymnu) tak vzdáleni, že nám opět nezbývá, leč proti naději v naději uvěřiti (Řím. 4, 18).

Nemělo by ovšem smyslu oddávati se ilusim. Ježiš i jeho apoštolové nás před nimi varuji na každé stránce Nového zákona. Nynější stav světa je bolestné provisorium, je to doba zkoušky a kříže. Ovoce vykoupeni se dosud plně neprojevuje. Následky prvotního hříchu stále a stále děsivě doznivají. Teprve svou *parusií*, svým druhým příchodem na svět dokoná Syn Boží vykupitelské dílo do všech důsledků. Pak se teprve uskuteční ono *blažené viděni míru* — pro ty, kdo budou hodni. Hrůza našich dni nás opět učí chápat starokřesťanské volání: *Maranatha*, přijď, Pane! (1 Kor. 16, 22.) *Přijď, Pane Ježiši!* (Zjev. 22, 20.)

Ale přes to zpívali andělé u Betléma bez časového omezení: . . . *a na zemi pokoj;* ovšem *lidem dobré vůle* nebo, podle toho, jak rozumime řeckému výrazu, *bohulibým*. (Luk. 2, 14.) A sám Spasitel jasně přislibuje, ale opět s vážnou podmínkou: *Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všecko* — pokrm, oděv, mír . . . — *bude vám přidáno*. (Mat. 6, 33.) Čím více se tedy již v tomto věku uplatni v národech a mezi národy světa vláda mravního zákona Kristova, *dokonalého zákona svobody* (Jak. 1, 25), tím více se již nyni přiblížíme k bratrstvi *lidi z každého pokolení a jazyka a lidu i národa* a tim jasněji nám zasvitnou červánky *blaženého viděni míru*. Proto také plným právem ve dvou nejstarších českých hymnách zpívali naši předkové nejenom *nebeské je dvorstvo krásné, blaze tomu, kdož tam dojde, v život věčný, oheň jasný Svatého Ducha*, ale také *nedej zahynouti nám ni budoucím* — *žizň a mír v zemi*.

Buďme tedy za všech okolností a při všech hrozivých zprávách denního tisku plni nadpřirozeného optimismu křesťanské naděje vzhledem k věcem věcným — a nebuďme pesimisty ani vzhledem k věcem přitomným! — Ale mohu já se svou vírou něco znamenat proti té záplavě nevěry a zla, která znovu hrozí zardousiti mír a život? *Vpravdě zajisté pravím vám: Budete-li miti víru jako zrno hořčičné, řeknete této hoře: Přejdi odtud tamto — a přejde, a nic vám nebude nemožno.* Pamatujme, jakou silu máme v modlitbě — takřka účast na všemohoucnosti Boží; zvláště, stane-li se celý náš život modlitbou, budeme-li umět podepřiti svou modlitbu osobní oběti. O dnešních mocnostech zla platí více než kdykoliv jindy: *Takovýto druh však nedá se vymitnouti leč modlitbou a postem.* (Mat. 17, 19—20.)

Orate, fratres! Modlete se, bratři! Z příkazu Svatého Otce říkáme po každé tiché mši sv. třikrát Zdrávas Maria, jednou Zdrávas Královno a další dvě modlitby — *za Rusko* (tak výslovně rozhodl Pius XI.) a potom ještě Otče náš a Zdrávas — *za mír*. Vložme do těchto modliteb celé srdce! — A když budeme v těchto dnech zpivati naši slavnou modlitbu *za vlast*, svatováclavský chorál, ať zazní v plné důvěře: *Nedej zahynouti!* Nedej zahynouti fysicky v atomové válce, nedej zahynouti biologicky potratářstvím a novomalthusianismem, nedej zahynouti duchovně materialismem, atheismem a nemravností! Není pochyby, že všechna tato nebezpečí jsou velmi akutní, více než si většina z nás připouští. Ale Bůh je milosrdný a přimluva sv. Václava je mocnější než hříchy jeho synů. Ovšem, *najdu-li padesáte spravedlivých* . . . (Gen. 18, 26.)

Modlitbou, pokáním, spravedlivým životem a horlivým apoštolátem můžeme s pomocí Boží mnoho zachránit i zde na zemi proti vší lidské naději — jistě alespoň tolik, kolik je nutno a prospěšno pro spásu ve věku budoucím. Tam se však teprve plně uskuteční blažené viděni míru: *Oni budou jeho lidem, a on, Bůh, s nimi bude jejich Bohem; a setře všelikou slzu s oči jejich, a smrti nebude již; ani zármutku, ani křiku, ani bolesti nebude již, neboť první věci pominuly.* (Zjev. 21, 3—4.)

Sv. Václav osvobozuje vězně. (Z cyklu v Kapli svatováclavské.)

Praktický dodatek

K úvahám P. Heidlera bych chtěl něco dodat:

Ve věcech míru a soužití národů se nesmíme spokojit pouze nějakým křesťanským fatalismem. Musíme hledět, abychom se i my nestali přemrštěnými nacionalisty, jako ti ostatní. U těch, kdož nevěří v Boha, je to vysvětlitelné. Hledají si ve vlasti ideál, jejž každý člověk potřebuje pro sváteční okamžiky. A nechtějí znát nic vyššího. U křesťana, katolíka, tomu má být jinak. I on má milovat svou vlast, má ji dělat čest, nemá ji nikdy zradit, má být ochoten zemřít za její svobodu, je-li to nutné, ale to věčné horování o její velikosti není křesťanské. I vlast je pro křesťana konečně něco přechodného. Jen pravda a spravedlnost a láska jsou absolutní a věčné. A je špatným katolikem, kdo krčí skepticky rameny, mluví-li se o pravdě a spravedlnosti a lásce i v mezinárodní politice.

Olomoucký »Našinec«, jehož kulturní úroveň by mu mohly závidět mnohé bratrské časopisy jinde, přinesl dva dni po sobě konkrétní ukázky, jak to na tomto vyšším měřítku s naším křesťanstvím neklape a jak to může, ba musí neblaze skončit.

První tento případ jedná o methodách Poláků při získávání nových území. Známe všichni tu přidušenou atmosféru, kde je tolik problémů nedotknutelných, ačkoliv každý myslící člověk čeká s napětím den, kdy si samy vynutí, aby se o nich mluvilo otevřeně. A proto je to úžasná odvaha napsati toto:

»Spíše nebo později dovi se totiž světová veřejnost, na jak vratkých základech stojí na př. polská historická argumentace o Slezsku, až se bude moci o tom přesvědčiti. A řekněme to upřímně v zájmu Polsky samé a Slovanstva vůbec: Historie Slezska, jak ji traduji Poláci nejen v denním tisku, ale i ve vědeckých publikacích, může vyrůsti na světový mezinárodní skandál, jakého není v dějinách příkladu! Zabraňme včas té ostudě slovanské! Kéž se Poláci zavčas vzpamatují, než bude pozdě!«

Druhý případ se netýká Poláků, nýbrž nás samých, našeho sobectví, naší velkohubosti, která deklamuje o jedinečné dějinné příležitosti, učinit naši zemi skutečně zemí Čechů, a která při tom myslí jen na to, jak by vykradla, kde se co vykrást dá, a jak by se usadila v místě, kde se nemusí nic dělat, kde se může jen úřadničit, dohlížet na druhé, psaříť atd.

Týká se to vídeňských Čechů, kteří se vrátili do staré vlasti, protože si mysli, že jsem tu bude tolik potřeba a že tu pro ně bude místa habaděj.

Mluví za ně jedna učitelka.

Jak jsou tu spokojeni, se ji kdosi ptá. Odpověď je neradostná:

Mám být upřímná? Tedy ano. Řeknu vám pravdu. Byli zklamáni. Tak zklamáni, že se stavají přímo apatickými. Kdybychom repatriovali jako dělnici, havíři, sklaři a pod., byli bychom vítáni. Ale my se vracíme do staré vlasti i jako inteligence, jako vedoucí a odborné síly, a to zde naráží na překážky. Proto není o nás zájem a nejsme rádi viděni. Ano, říkám to otevřeně, nejsme rádi viděni. Ani v pohraničí, ani ve městech. V pohraničí snad ještě méně než ve vnitrozemí. Jsme odborníci a zatím odborná místa jsou již vesměs obsazena. Jak a jakými odborníky, to je vedlejší. Pro nás prostě již vhodných míst není. A naši lidé ve Vídni měli svůj standart, měli svůj zvuk, protože to jsou vesměs výborní pracovníci. Naši lidé se dovedli vždy v zahraničí uplatnit v mezinárodní konkurenci a prorazit na přední místo svými schopnostmi. A to jest nám zde upíráno. A to nás bolí. ak.

Českému národu

Připravuje se návrh zákona o nové úpravě svátků, podle něhož mají býti zrušeny zasvěcené svátky Zjevení Páně (6. I.), Nanebevstoupení Páně, Božího Těla, Nanebevzetí Panny Marie (15. VIII.) Neposkvrněného početí (8. XII.) a sv. Petra a Pavla (29. VI.). Mimo to mají býti zrušeny památné dny sv. Cyrila a Metoděje (5. VIII.) a sv. Václava (28. IX.),

Katolici jsou povinni ve svědomí v zasvěcené svátky zachovávati pracovní klid a každý zásah v tomto směru je porušováním jejich náboženské svobody. President republiky dr. Edvard Beneš k deputaci katolického studentstva výslovně prohlásil, že »v naší republice bude svoboda náboženství a církví bezpodmínečně respektována. Je to zásada demokracie, a po této stránce, tedy katolické studenstvo a katolicismus vůbec může býti klidný, že se nic nestane, co by bylo na úkor této zásady.« I jiní vládní činitelé prohlásili závazně, že u nás nebude kulturního boje, který v dobách přežitého liberalismu byl vždy zahajován rušením katolických svátků.

Jménem celého českého katolického lidu podepsané kulturní a náboženské korporace katolické prohlašují, že tento návrh zákona je zásahem do náboženské svobody českého katolického lidu, který v dobách okupace v čele se svým knězstvem osvědčil svoji národní spolehlivost a ukázal, že je jedním z pilířů naší národní společnosti.

Hospodářské důvody, t. j. zvýšení produkce nemohly by v žádném případě odůvodniti tento postup. Dnešní podicmená pracovní morálka nebude napravena tímto způsobem, t. j. prodlužováním pracovní doby, jejíž příčiny jsou v první řadě morální. Nejsou to katolíci, kteří způsobili tento zmenšený pracovní výkon, poněvadž každý katolík ve svědomí je zavázán za řádnou mzdu dáti každému řádnou protihodnotu, t. j. plný pracovní výkon. Modli se a pracuj je stěžejní zásada tisíciletí naší křesťanské a národní tradice a všichni víme, že bez Božího požehnání je marné lidské namáhání.

Naciaté sáhli zločinnou rukou také na tyto zasvěcené svátky a nutili porobené národy, aby v tyto dny pro ně pracovaly. A nezachránilo je to před nejstrašlivější porážkou v dějinách. Bůh nebývá vysmíván!

Památný den sv. Cyrila a Metoděje je naším pevným pojítkem s katolickým Slovenskem a celým slovanským východem. Vždyť jde o zakladatele slovanské kultury a praktickou slovanskou politiku představujeme si jinak než rušením tohoto svátku slovanských světců!

Zrušení památného dne sv. Václava musí se pak bolestně dotknouti každého Čecha poněvadž se jménem tohoto světce je po 1000 let spojeno vše to nejkrásnější v našem národě a poslední léta nacistické okupace byla svědkem nezmezené důvěry celého národa v ochranu tohoto národního světce. Chorál svatováclavský, znějící i za okupace v katolických kostelích, byl nám pevnou zárukou, že i z tohoto velkého boje vyjdeme jako vítězi. Nevdík je lidská věc, ale jsme přesvědčeni, že většina českého národa postaví se spontánně na ochranu tohoto památného dne.

Obracíme se proto a tímto protestem ke všem zodpovědným činitelům a celé české veřejnosti na obranu svobody náboženské, na záchranu naší křesťanské a národní tradice a apelujeme na katolické svědomí všech věrných Čechů, aby tento návrh zákona o svátcích nebyl uzákoněn, zejména když mají býti zachovány jako sváteční dny Pondělí velikonční a svatodušní se sv. Štěpánem, ačkoliv tu nejde o zasvěcené dny.

Liga svatováclavská. Svaz katolických mužů.

Churchill a jeho nápady

Nedávno jsme zde připomněli, že budeme vždycky musit s vděčností vzpomínat na Churchilla válečných let, třebaže tato vděčnost nás nemůže nutit k přijímání a schvalování všech jeho nápadů. Při jejich posuzování je na místě vtip, který o něm učinil Roosevelt a který jsme nedávno četli v jednom našem deniku: Má každý den sto nápadů a čtyři z nich jsou dobré. Nápad, který vyslovil ve své řeči na univerzitě v Curychu dne 19. září, určitě nepatří mezi tyto dobré. Je všeobecně známo, co tam řekl: »V dile obnovy Evropy se Francie a Německo musí ujmout vedení. Je třeba znovu dospět k přátelství mezi Francií a Německem.«

Ferdinand Peroutka to nazval elegií po vítězství. Zdá se mi, že to není tak zlé. Spíše bych řekl, že Churchill chce, aby se o něm mluvilo za každou cenu, proto si vymýšlí takové paradoxy. Tak jako Alkibiades, když nevěděl nic lepšího, useki ocas svému psovi — a mluvilo se o Alkibiadovi.

Někteří lidé mají ovšem strašně krátkou paměť a dovedou se, jak se říká, obrátit na čtyřiku. Napřed by chtěli všechny Němce sníst — a za krátko mluví o jejich přátelství. Varujme se těchto extrémů! Neříkejme, jak to bylo na př. loni i mezi katoliky slyšet, že pro Němce neplatí zákon o křesťanské lásce, o odpuštění a pod. Buďme však střízlivými realisty! S chladnou vytrvalostí připomínejme všem, že jim nelze věřit, že v šílených snech o velkém Německu, o německé vládě nad světem byli více méně všichni s Hitlerem, i katolíčtí kněží! I ti, které zavřel do koncentráku, nebo kterým tam zavřel jejich příbuzné. Zde dva příklady, z nichž jeden by se zvlášť hodil pro Francouze, jsou-li přece jen někteří, kteří mají chuť na přátelství s Němci.

Bylo to v Dachau, v roce 1942. V roce, ve kterém tam zemřelo přes léto hladem několik set kněží. Měl jsem tam známého, německého benediktina z Trevíru. Své přátelství mi jednou projevil tím, že mi dal několik lupenů z hlávky zelí, které vybral na kompostě. Věřící, zbožný. A přece. Jednou mi vyprávěl o své trevírské vlasti, o její někdejší slávě, kdy trevírský arcibiskup byl říšským kurfiřtem. Dnes jest jinak, dnes je tam pouhé biskupství, protože byla odtržena sufragánská biskupství z Verdunu a z Toulu. — »Teď se to snad zase napraví,« dodává můj spoluvězeň. (Toul a Verdun jest obsazen Němci. Milý Trevíran tedy předpokládal, že ta města německými již zůstanou.)

Jiný obrázek. Děkan z Mohuče. Vzorný kněz. Má synovce bohoslovce na ruské frontě. Jest léto 1943. Čeká se letní ruská ofensiva. Fronta je dosud klidná, ale je to klid před bouří. A tak náš bohoslovec píše svému strýčkovi do Dachau s ruské fronty u Orla: »Čekáme ofensivu. Možná, že tu zůstanu, možná, že padnu. Zemru klidně. Splnil jsem svou povinnost vůči své vlasti!«

V prvních dnech ofensivy skutečně padl. Padl za velikášské plány Hitlerovy, s nimiž však, jak z tohoto dopisu zřejmo, plně souhlasil.

Jak jsem řekl: Klid a chladná opatrnost jest jediné správné stanovisko vůči Němcům!

ak.

Zatčení arcibiskupa záhřebského. Podle zpráv z Bělehradu byl ve středu dne 18. září na rozkaz nejvyššího soudu zatčen Msgr Alois Stepinac, arcibiskup záhřebský, primas Chorvatska. Toto zatčení je, podle určitých vatikánských zpráv, následkem společného listu jugoslávských biskupů, v němž se žádá o náboženskou svobodu.

Několik slov o vydavateli tohoto listu

Je sv. Václava a Liga svatováclavská je vydavatelkou »Katolíka«. Považovali jsme tedy za dignum et justum — hodné a spravedlivé, seznámit s ní, s jejím zřízením a s jejími účely naše čtenáře v tomto svatováclavském čísle.

Je jím Svatováclavská liga, navenek spolek jako řada jiných katolických spolků a sdružení. Její poslání a vlastní činnost vymyká se zcela z obvyklého spolkového formátu. Abychom blíže toto poslání a činnost poznali, uvědomme si nejprve vznik Svatováclavské ligy. Její kořeny jsou spjaty s prvým katolickým akademickým spolkem. Českou ligou akademickou, jež letošního roku oslavuje 40 let svého založení. Neboť zakladatelé České ligy akademické, jakmile skončili vysokoškolská studia, pokračovali i nadále v katolické činnosti, z počátku v tak zv. Klubu seniorů ČLA a ve Sdružení katolické inteligence, později se stali duší a hybnou pákou nové se tvořivší Katolické akce a Výboru pro oslavy tisíciho výročí smrti sv. Václava, z čehož v roce 1930 utvořili nynější katolické hnutí, nesoucí jméno svatého Václava. Toto katolické hnutí dělilo se vždy od počátku na hnutí, vystupující s určitými vlastními podniky na veřejnosti a na hnutí výchovné, omezující se na vnitřní průpravu charakterů laických dělníků na Vinici Páně. Svatováclavská liga a její zakladatelé měli na zřeteli v prvé řadě onu vnitřní činnost výchovnou, navenek bylo vystupováno jen v mimořádných případech, kdy toho vyžadoval zájem celku a kdy bylo nezbytné zajistiti si předpoklady pro další úspěšnou činnost. Proto také velmi zhusta bylo působení Svatováclavské ligy podceňováno zvláště u těch, kdo katolickou činnost viděli jen ve veřejných projevech a podnicích. Na tomto stanovisku stojí Svatováclavská liga i dnes a jedině jemu děkuje, že přetrvala vcelku bez větších pohrom hrůzovládu německé okupace a že mohla po všech překážkách a protivenstvích přikročiti k vydávání týdeníku a uvítati ve svých řadách mnoho nových mladých a horlivých spolupracovníků, působících v nejrůznějších složkách veřejného života. Bylo by si jen ještě vřele přáti, aby po tomto dnešním vysvětlení padly různé ty předsudky, určité skupiny našich veřejných pracovníků a došlo konečně v zájmu svaté katolické věci, dnes tak mnoho ohrožené, ke všemi želanému a očekávanému soustředění všech katolických sil pod praporem knížete-mučednika svatého Václava.

Těm, kteří měří činnost podle určitých projevů nebo podniků veřejných, stavíme dnes před oči tuto práci ligistickou: jubilejní oslavy svatováclavské v r. 1929, ustavení Říšské katolické akce v celé Československé republice v r. 1929, jejíhož pozdějšího zániku nebyli jsme příčinou, jubilejní pouť českosl. katolíků do Říma, pouť do Svaté země, provedení čs. exposice na mezinárodní výstavě katolického tisku v Římě, rehabilitace sv. Václava v r. 1945, založení putovních knihoven katolických, spoluúčast na vytvoření velkofilmu Svatý Václav, na vydání životopisů svatých, vytvoření centra přednášek se světelnými obrazy, které, pokud jde zvláště o Písmo svaté a naše svaté patrony, se stalo nepostradatelnou pomůckou všech učitelů náboženství atd.

Ostatním, a doufáme jistě, že většině, zdůrazňujeme, že vlastní podstata činnosti Svatováclavské ligy je výchovná: pomocí duchovních rekolekcí, konferencí, exercicií a zvláštních pomůcek k tomu cíli vydaných, vésti členy, zvláště k tomu zavázané, t. j. tak zv. členy činné, aby v nich vládl duch živé víry, jejímž okem by viděli Boha a ve všem a nade vše sledovali zákon a ducha Ježíše Krista, duch statečnosti sv. Václava, jímž by v sobě potírali pevně vše, co se protiví zákonům Božím a ve svém okolí uplatňovali moudře a se všemi obětmi zásady svaté katolické víry, duch kázně, v níž by mužně přemáhali osobitost a podrobovali se upřímně a poslušně v daných mezích a v rozsahu Církvi svaté v biskupech a kněžském úřadě.

Co je podstatou a vlastním posláním Svatováclavské ligy, dokazuje tato povinná ranní každodenní modlitba ligisty:

Bože dobrotivý, jenž jsi se nám dal ze své nevystižitelné moudrosti a dobroty více poznati, než mnohým z našich bratří, a jenž také žádáš za větší hřivnu hojnější služby, učiň nás schopnými nástroji Své milosti, abychom nejen nade vše především snaživě dbali o vyšší očištění a posvěcení své duše, nýbrž také horlivě, skutečně nezištně a obětavě pracovali pro spásu svých bratří. Učiň, abychom pevně viděli v tomto úkolu své hlavní životní povolání, kterému chceme věrně sloužiti. A dojdemeli ve svých snahách spíše nepochopení a nevděku a neuznání, dej, ať tehdy právě vidíme v tom pravou odměnu, která přichází od Tebe a nikoli jako klamný dým od světa a jeho smyslů. Naplň nás Svým duchem, slovem a i skutkem, abychom pečlivě se varovali způsobů pozemských a snažili se kráčeti ve stopách Tvého Božského Syna, našeho Pána a Krále Ježíše Krista, jemuž nade vše sloužiti a náležeti chceme a jemuž budiž v nás a od nás i skrze nás čest a sláva na věky věkův.

Maria, Královno apoštolů, stůj při nás a nás provázej!

Svatý vůdce náš, Václave, naplň nás svým duchem, abychom upravdě byli Tvými následovníky a dokončovali Tvé dílo, spásu našich bratří v Kristu Ježíši a Pánu našem!

Dr. Janda.

Kdo jsou „pozdně povolaní"

Uvažuje se u nás o tom, jak umožniti t. zv. »pozdně povolaným« přípravu na kněžství. Neběží o to, vydupat stůj co stůj kněze, aby se zahradily tragické mezery a opatřila duchovní služba pro pohraničí. Hlavní pohnutkou je zabrániti, aby nebyla zmařena povolání, jejichž sémě Bůh vložil do duší a jež nemohla dosud vzklíčiti. V jiných zemích již dávno jsou ústavy pro pozdně povolané a vykazují utěšené výsledky. Na př. misionáři Naší Paní Le Saletské věnují zvláštní péči již po leta těmto pozdně povolaným a získali tím množství zdatných řeholníků a misionářů, takže jim bylo právě přiděleno kromě Madagaskaru a stanic jihoamerických nové území ve střední Africe. U nás nynější krise nás aspoň přinutí, abychom konečně k řešení této vážné otázky přikročili. Správně zde P. Štěpán Trochta minule poukázal, že pro tyto pozdně povolané není dosti vhodným pobyt v normálním semináři a že je pro ně třeba zvláštního ústavu, v němž by vše bylo přizpůsobeno jejich věku a intelektuální i duchovní úrovni. V lecčems totiž mají minus, v lecčems plus vůči mladým kandidátům. Samozřejmě jiná bude též příprava těch, kteří mají úplná gymnasiální studia, jiná těch, kteří mnoho chybí.

Jistěže náměty a výzvy dosud o té věci uveřejněné se dotkly citlivého místa v srdci některých zralejších svobodných mužů a vyvolaly v nich úvahy, zda přece jen se nenaskýtá možnost uskutečnění to, co bylo dočasně jejich snem. A tu se pozastaví u otázky: Ale jak poznám, že jsem povolán, třebas již jsem věkem pokročilý?

Zde jsou tedy osvědčené známky, podle nichž můžeš posouditi svou disposici. Předně, kdy jde o »pozdní povolání«? Snad jsi cítil již v mládí sklon k duchovnímu stavu, ale ohled na chudé nebo nemocné rodiče tě přiměl zvolit povolání, v němž bys dříve získal zajištění pro sebe i pro příbuzné. Nebo u tebe nabyla převahy záliba pro určitý obor, jemuž jsi tehdy dal v nerozvážnosti přednost a nyní přece se v duši ozývá touha dočasně umlčená. Nebo jsi vyrůstal v prostředí nábožensky netečném a v tom suchoparu nedostalo se ti uvědomení ani vzpruhy a teprve po letech jsi dospěl prohloubení a nadšení pro věci Boží. Nebo škola a společnost tě strhly na čas k pochybným ideovým směrům, z nichž teprve po delším tápání jsi se šťastně vymanil. Přitom jsi nepropadl vášním, jež by ti znemožnily přimknout se trvale k ideálu dokonalosti a celibát pro kněze nepokládáš za nutné zlo, nýbrž za vysoce odůvodněnou podmínku k rozvinutí vyšší obětavé lásky a vykoušel jsi své síly v odolávání pokušením a s milostí Boží doufáš trvale se uchovati v zdrženlivosti.

Bylo by omylem očekávati od Boha přímý vnitřní hlas nebo znamení, kterým tě volá ke kněžství. Již v oné trvalé náklonnosti možno tušiti volání Boží. Bůh však nám dává světlo rozumu osvíceného milostí víry a podle těchto úsudků se musí vůle rozhodnout. Při hlasu srdce ovšem důsledně rozlišovati, neběží-li o podezřelé sklony, na př. nevábí-li tě pouze záliba v obřadech, významné postavení kněze ve společnosti, ctižádost z vlivu na duše, vlastní uspokojení, touha po změně všedního povolání. Bezpečnou známkou je, toužíš-li po oslavě Boží, abys sám, nalézaje štěstí v Bohu, přivedl také jiné k jeho poznání a lásce, hotov jsa trpěti a obětovat se.

Úsudek o tvém povolání není však ponechán jen tobě. Budeš se jistě raditi se zkušeným duchovním správcem, který tě zná, a se zpovědníkem. A k vlastnímu zjištění dojde až v době přípravy. Představení seminářů jsou povoláni k tomu, aby zkoumali kandidáty a vyslovili se o nich, možno-li je připustit k svěcení. Stává se, že někdo s nadšením vstoupí do bohoslovní, a přece po čase představení uznají, že přes svou dobrou vůli se k službě kněžské nehodí, kdežto u jiných, kteří vstupují ještě s jakousi nejistotou, pozorují se ujasní a upevní. Tedy pobyt v semináři nebo v zaměřeném ústavu pro pozdě povolané je vlastní zkušební dobou: kandidát zkouší sám sebe vzhledem k úkolům, s nimiž se setkává, a je zkoušen od učitelů a představených.

Kdo tedy pozoruješ na sobě uvedené příznivé známky a sklony, učiň první kroky. Svěř se příslušným představeným, nebo máš-li potřebná předběžná studia, dej se zapsat na bohoslovecké fakultě a Pán, jejž budeš vzýwat, ukáže ti další cestu. — Dr. Antonín Stříž, kanovník vyšehradský.

Seznam letáků,

jež expeduje kancelář generálního sekretariátu katolíků v Praze IV., Hradčanské náměstí 8:

2. Směrnice pro Katolickou Akci.
3. Katolická Akce (Smysl laického apoštolátu).
4. Leták a legitimace pro eucharistické kroužky.
5. Pius XII. mluví k dělníkům.
6. Postní leták o sv. zpovědi.
7. Vánoční projev Pia XII. z roku 1945.
8. Pius XII. za války.
9. Papež, válka a Češi.
11. Podstata Církve.
12. Pojem a podstata náboženství.
13. Sociální otázky.
14. Co je filosofie.
15. Mše svatá.
16. Bůh o neděli.
17. Náboženství, křesťanství, katolictví.
18. Jak se oblékat.
19. Pastýřský list o škole.
20. O dialektickém materialismu.
21. Vatikánská politika ve světle papežských projevů.
22. Seznam náboženské literatury.

Objednávejte podle potřeby. Platte podle svých možností. Režijní náklad na 1 výtisk letáku činí 20 až 40 hal.

* * *

Ministranti Velké Prahy sejdou se v sobotu dne 28. září 1946 ve 2 hod. odpol. v chrámu sv. Víta na hrobě sv. Václava a obnoví svůj ministrantský slib. Požehnání vykoná J. M. Dr. O. Švec. K chlapcům promluví vdp. J. Zvěřina. Po pobožnosti bude chlapcům promítán film »Svatý Václav«. Přijďte všichni, pokud možno v ministrantském úboru.

Lidstvu pro ve většině je nemocné v Ostravě II. Hasbrmanova 5 a v Hlučíně, zámek, přijímají nevyléčitelně nemocné, děti, dospělé či sestárlé, za obětovné 25 Kčs denně. Zcela nemajetní příslušníci země Moravskoslezské mohou býti umístění na zemských nadačních místech. Informace podává a ošetřovance přijímá kancelář.

Nový velmistr dominikánského řádu. Dominikáni, mají v Římě generální shromáždění, porady provinciálů a zvolených zástupců provincií, o stavu řádu, zákonech, úkolech a pod. Z 32 provincií celého světa se sešli provinciálové a z provincií po dvou zástupcích, aby — jejich uplynula doba 12 let, určená rozhodnutím papeže Pia IX. pro úřad velmistra dominikánů — zvolili si novou hlavu řádu. Za československou provincii se zúčastní volby a porad vdp. provinciál P. Tomáš M. Dittl, bývalý převor pražský P. dr. Reginald M. Dacik a vikář z Uherského Brodu P. Štěpán Massiak. V první den slavného zasedání, 21. září, když celý řád ve všech konventech a větších dómech vzývá míši svatou světlo Ducha svatého, byl velmistrem zvolen kněz španělské provincie A. R. P. Mag. dr Emmanuel Suarez. Rimští bohoslovci zajisté znají nejen jméno slavného církevního právníka, ale i jeho milou přitažlivou osobnost, obětavě slouží zájmům Církve Kristovy. Je to důstojný nástupce a zástupce zakladatele Bratří kazatelů, vzorný kněz a z největších současných právníků církevních, takřka stálý znalec a poradce mnoha posvátných kongregací římských. Býval děkanem fakulty církevního práva při papežské universitě dominikánů »Angelicum« v Římě, od 28. 6. 1941 také jejím rektorem. Je osmdesátým velmistrem řádu kazatelského. (»Lidová demokracie«, které by neškodilo, kdyby ve svém církevním zpravodajství projevovala více přesnosti a taktnosti, oznámila volbu jedinou větou tohoto znění: »Generálem dominikánského řádu byl v sobotu zvolen španělský mnich Emanuel.«)

Nový generál Jesuitů. Volba nového generála Jesuitů, o které jsme psali minule, se konala v neděli dne 15. září t. r. Jako 27. nejvyšší představený Tovaryšstva Ježíšova z, ní vyšel P. Jan Kfitel Janssens, narozený v Malině v Belgii roku 1889. Nový generál byl dosud provinciálem severobelgické, t. j. flámské provincie. La Croix jej charakterisuje takto: Nový generál Jesuitů, jenž mluví flámsky, francouzsky, německy, anglicky, italsky a španělsky, projevoval vždy nejen ducha hluboce knězského, nýbrž i všechny vlastnosti, které charakterisují vůdce. V r. 1931 byl P. Janssens rektorem jesuitského theologického učiliště v Lovani. Písatel těchto řádků tam tehdy studoval na učilišti filosofickém v Eegenhoven, lovaňském to předměstí Dvakrát nebo třikrát za rok se konal footballový zápas mezi lovaňskými theology a eegenhovenskými filosofy. Zápas zahajoval »výkopem« jednou rektor lovaňský a po druhé eegenhovenský. Při jednom takovém »výkopu« jsem se tedy po prvé setkal s nynějším nástupcem sv. Ignáce. Může to snad poněkud naznačit, že není nepřístupen moderním duchu, pokud je slučitelný s věčně stejným duchem Kristovým. ak.

Odpověď kardinálova. V článku »Věčný boj o školu a dítě« jsme minule psali o bouřlivé schůzi francouzského ústavodárného shromáždění, při níž jeden komunistický poslanec napadl francouzský episkopát slovy: »Vaši prelá- čtyři léta podle svých snů.« — Kardinál Saliège, jehož krásné, láskou ke Kristu, k Církvi a lidstvu dýchající projevy jsme již několikráte přinesli, odpověděl na tento útok tímto listem:

»V ústavodárném shromáždění došlo nedávno při diskusi o svobodě vyučování k nespravedlivým útokům proti francouzskému episkopátu.

Episkopát se okupace trpěl a protestoval proti nespravedlnostem. Klidně a důstojně sloužil vlasti, nešťastným a pronásledovaným bez rozdílu náboženství a politických názorů.

Jeho snem je sen o míru a o bratrství, nikoliv o vládě hierarchie. Lid francouzský o tom může být ujištěn. Episkopát nechová proti nikomu nenávisti. Jules-Géraud, kardinál Saliège, arcibiskup toulouský.«

V těchto několika slovech kardinálových je celá podstata pravého katolicismu a jeho poměru k lidstvu.

Dva různé názory. O rozsudku nad protektorátní vládou se stále ještě názory rozcházejí. Dva takové protichůdné názory přinášíme jeden od známého sociologa prof. dr. Jos. Macka v »Naší době«: »Nepatřím k osobním přátelům dr. Kalfuse; své rozmluvy s ním bych spočítal na prstech; patřil ke skupině prof. Engliše, a tedy za poslední hospodářské krise ve velké kampani za zlevnění úvěru stál na opačné straně. Tyto řádky nepíší z nějaké osobní předpojatosti v jeho prospěch. Ale po všem tom, co jsem za procesu vyslechl a přečetl o jeho činnosti za války, cítím za povinnost veřejně vyjádřit své mínění, že se choval ve své těžké funkci tak, jak v daných poměrech nejlépe bylo možno, že zachránil národu a státu velké majetkové hodnoty, že přispěl podstatně domácímu a zahraničnímu odboji, že zmírnil utrpení mnoha tisíců pronásledovaných rodin a ani politicky české věci neuškodil. Mám za to, že pouhé prominutí trestu, jež Národní soud vyslovil po konstatování viny dr. Kalfuse, není přiměřené tomu, co v procesu o jeho činnosti vyšlo na jevo, a že dr. Kalfus — když už byl žalován — zasluhoval výroku: nevinen.« — Naproti tomu v Editoriálu »Vyšehradu« píše A. S. následující: »Prostý člověk si zvykl vidět v protektorátních ministrech všelicos, jen ne pocitivé lidi. Zvykl si za války slýchat o nich v rozhlase všeliaké vehementní řeči, zvykl si opovrhovat jimi a přát jim to nejhorší. Nezvykl však dosud pohledu na protektorátního ministra, jak si křepce pěláší se svrchníčkem přes ruku z Pankráce domů.«

Komunistická úcta k Marxovi je skutečně dojemná. Marné je všechno poukazování na jeho německý a na jeho vskutku německé pohrdání Slovany. Pořádají se dokonce Marxovy dny v Karlových Varech 21. a 22. září a Rudé Právo s velkou pietou uveřejňuje Marxův list, který otec dialektického materialismu poslal z Karlových Varů Engelsovi. Docela měšťácký list, mohl ho úplně tam odtud napsat kterýkoliv otec Kondelík, v Rudém Právu je to však hotová relikvie. — Kdybychom tak byli vděčni Pánu Bohu jako Marxovi, byli bychom asi nejspořádanější a nejšťastnější zemí na světě.

Doplsy — časopis mladých. Nový časopis, jenž vyšel teď v září. Obálka vás zaujme: srší z ní skutečně mládí. O obsahu bych to už neřekl. Příliš hlasatelské, příliš theoretické. Theorie nutno demonstrovat, třeba ukázat, jak žijí a jak se vtělují nebo jak by se měly vtělovat do našich dnešních událostí, jak přetvářejí nebo by měly přetvářet naše problémy z podzimu 1946. Je to má upřímná rada a mé upřímné, z čistého přátelství tryskající přání na další cestu a do další účasti na našem kulturním životě. (Vydává spolek Akademický týden v Praze. — Redakce: Praha II., Voršilská 5.)

Jubilejní rok sv. Terezie od Ježíška. 30. září 1947 uplyne 50 let od smrti sv. Terezie od Ježíška. Francouzští katolíci zahájí tedy již v předvečer letošního 30. září v Lisieux jubilejní slavnosti za přítomnosti kardinála Petit de Julleville, primasa Normandie. — 29. září předvede mistr Lannoy slavnostní zvonkovou hru na zvonech basilikv sv. Terezičky. (Belgická a severofrancouzská města si velmi zakládají na svých zvonkových hrách. [Carillons.])

* * *

Litoměřický kněžský seminář byl letos opět otevřen zásluhou nejdůst. pana biskupa a nejdůst. pana gen. vikáře. V době okupace hlásili čeští bohoslovci litoměř. diecése pohostinství v pražském semináři, který v těchto těžkých dobách o ně pečoval s největší láskou. Nyní se tedy obnovuje seminář a bohoslovecké učiliště v Litoměřicích jako zcela české. Tato událost má velký význam nejen pro církevní život v litoměřické diecési, nýbrž také pro uvědomění vlastenecké v našem pohraničí, které tvoří značnou část litoměřické diecése. Mladé duchovenstvo totiž, jež z takového semináře bude vycházeti, ponese v tyto kraje myšlenku křesťanskou, myšlenku, jež je základem štěstí a ponese tam i pravou lásku k domovině. Alumni nového semináře se dostaví do semináře tak, aby 3. října ve čtvrtek večer byli přítomni první promluvě dp. spirituala, kterou se začne dvoudenní rekolekce. Vlastní školní rok se počne v pondělí v 9 hodin Veni Sancte a mší svatou, slouženou nejd. p. biskupem. Nechť se splní slova nejdůst. pana biskupa, kterými končil stanovy pro tento nový seminář, na který jimi myslil již v době okupace: »Kéž by Bůh rozmnožil počet povolaných, ale k povolání též připojil vyvolení.« Ano, kéž by rostl počet apoštolů duchovních hodnot svému národu! Kéž Bůh pošle novému semináři hodně dobrých mladých mužů, kteří by po vzoru tolikerých buditelů, kteří vycházeli kdysi před sto léty z litoměřického semináře, stali se chloubou a nadějí svého národa! — Seminář jest umístěn nyní v zatímních budovách, ale po vánocích se přestěhuje do své budovy, kde bude dokonale moci splniti úkoly, které od něho církev a vlast očekává.

Ze Svatováclavské Ligy

v Praze IV., Hradčanské náměstí 8.

Katolický tiskový apoštolát byl založen v Hradci Král., Pardubicích, Čes. Budějovicích, Ml. Boleslavi, Plzni, Plzni a Mor. Ostravě.

Katolická tisková akce provedena mimo výše uvedená místa ve Slaném, Lounech, Chomutově, Děčíně, Brandýse n. Lab., Nových Benátkách, Lodění, Zdicích, Zebráku, Mýtě, Rokycanech, Chrudimi, Čmelicích, Miroticích, Strakonicích, Benešově, Bystřici u Benešova, Voticích, Milíně, Táboře, Planá n. Lužnicí, Soběslavi, ve Veselí n. Lužnicí, Sevětíně, Mníšku, Dobříši, Milíně, Březnici, Rožmitále a Radobytcích.

Připojili jsme k tomuto číslu složenky a prosíme, abyste jich použili k vyrovnání předplatného, případně nedoplatků. Ti, kteří předplatné již vyrovnali, doplatí vzhledem k tomu, že od toho čísla počínaje vychází Katolík týdně, do konce tohoto roku částku 10 Kčs, ostatní, kteří ještě nezaplatili, poukáží připojenou složenkou za jedno číslo letošního ročníku částku 50 Kčs. Vyšší dobrovolné příspěvky na náš tiskový fond jsou vítány. Pomůžete nám včasným zaplacením předplatného udržeti časopis na dosavadní úrovni.

Svatováclavské oslavy v Praze

V pátek dne 27. září

o 17. hod. pobožnost u hrobu svatých českých patronů. Začátek u hrobu svaté Ludmily v basilice sv. Jiří, pokračování u hrobu svatého Prokopa v chrámu Všech svatých, u hrobu sv. Vojtěcha a sv. Jana Nep. ve velechrámu svatovítském a ukončení na hrobě sv. Václava v kapli Svatováclavské.

V sobotu dne 28. září

o 7. hod. ranní mše sv. na hrobě sv. Václava v kapli Svatováclavské se společným svatým přijímáním, po mši sv. přijímání činných členů, vystavení lebky sv. Václava a jiných památek Svatováclavských.

v 9 hod. kázání,

v 9.30 hod. pontifikální mše svatá u hlavního oltáře,

v 11 hod. pontifikální staroslovanská mše svatá u oltáře s vystavenou lebkou svatého Václava,

v 15 hod. pontifikální nešpory,

v 19 hod. Hold Pražanů svatému Václavu ve velechrámu svatého Víta, při němž budou slavné české nešpory ke cti svatého Václava, kázání převora P. J. M. Veselého, O. P., zpívané litanie k svatým českým patronům a slavné požehnání. Potom průvod s ostatky po velechrámu a jejich uložení.

V neděli dne 29. září

večer o 19. hod. představení Smetanovy opery Libuše v Národním divadle. Vstupenky jedině u pokladen Národního divadla.

★ **Hledám pečlivou pradlenu** v Praze, prádlo mám dva dětí 1× za měsíc. Velká odměna. Nab. na zn. »Ihned«.

★ **33letý úředník** svobodný, střední postavy, původem z venkova, hledá dívku za účelem sňatku. Nab. na zn. »Dobrá katolička« do adm. t. l.

★ **26letý řezník a uzenář**, nár. správce, vyšší postavy, pocházející z rolnické rodiny, hledá dívku, praktickou katoličku, za účelem brzkého sňatku. Znač. »Pohraničí« do adm. t. l.

★ **Hodnou katolickou dívku asi 23—28letou přijmu za pomocnici v domácnosti** a pěkným platem. Moder. 2pok. byt, ústřední topení, tekutá voda. I. posch. v Praze. Znač. »Jako člen rodiny« do adm. t. l.

Dobrovol. příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 617.70. — Redakce a administrace tamtéž. - Vychází první a třetí neděli v měsíci. - Účet spořitelna Praha 208.401. — Řídí P. Adolf Kajor T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na půl roku 20 Kčs, na celý rok 40 Kčs (s poštovným). Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací pošt. úřad Praha 10. — Vytiskl Živnotisk v Praze XII.

Svornou spoluprací k výstavbě osvobozené vlasti

Pracuj každý s chutí úsilovnou na národa roli dědičné,
cesty mohou býti rozličné, jenom vůli mějme všichni rovnou!

Národní správa fy;

Ant·Jina

nejstarší parní továrna na suchary, oplatky,
sušenky, perníkové zboží a různé cukrovinky

V LOMNICI NAD POPELKOU

KATOLÍK

20

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 6. ŘÍJNA 1946 • CENA Kčs 1.50

Církev v Jugoslavii

Zatčení záhřebského arcibiskupa Stepince.

Hned na začátku musíme zvláště zdůraznit věc základního významu: dnešní dění v Titově Jugoslavii nemůžeme správně pochopit, nejsme-li správně poučeni o předválečné Jugoslavii. Také válečné události na jugoslávském území zůstanou nám nepochopitelnými, jestliže si neuvědomíme, co jim předcházelo. V této věci nebude snadno několika větami vystihnout anebo připomenout poměry v předválečné Jugoslavii, protože naše čs. veřejnost byla z velké části nedostatečně a jednostranně o nich informována. Důvody vnitřních rozporů a bojů nebyly nám ve celém, někdy až neuvěřitelném, rozsahu známy. Čísla a skutečnosti politické, hospodářské a kulturní, které vedly do tak ostrých bojů, především mezi Chorvaty a Srby, byly někdy tak křiklavé, že není divu, že stát často přicházel až na pokraj záhuby.

Jaký postoj zaujímala za takových poměrů katolická církev? Byli lidé, kteří spatřovali v Církvi hlavní překážku konsolidace ve státě. V jistém smyslu byla to pravda. Taková »konsolidace«, která měla zbavit celý národ jeho práv, která se vyznačovala v praksi korupcí všeho druhu, musila ovšem mít v Církvi svého trvalého odpůrce. Při zvláštních formách politického boje v bývalé Jugoslavii přicházela Církev často do posic, ve kterých zůstávala jedinou ochránkyní základních práv národa a jednotlivce. Ten, kdo sledoval život v někdejším království SHS a později Jugoslavii ví, že to bývalo zrovna záhřebský arcibiskup, který díky své morální autoritě mohl jako hlava Církve postavit se na obranu mravnosti, práva a spravedlnosti. Nezůstal při tom, ani on sám, ani Církev vůbec, ušetřen útoků, nátlaku a násilí. Církev byla obviňována, že zneužívá svého postavení, že se plete do politiky atd., jak už zní ta známá hesla. Církev nemohla ustupovat, protože by se zřekla sama sebe, a také neustupovala, což je dobře známo.

Válka zastihla Jugoslavii v celé hloubce vnitřních rozporů. Není divu, že se po zásahu vnějších sil našla ve varu ještě větším. Co měla Církev dělat? Státi na stráži mravnosti, práva a lásky. Volat, prosit připomínat, napomínat. To činila. Církev není vůdcem a rozhodčím politickým v užším smyslu slova. Zvláště, když jde o vnitřní problémy. A o ty v Jugoslavii především šlo. Vnější síly jen použily situace, aby vytěžily co nejvíc ve svůj prospěch. Katolické církvi v Jugoslavii, t. j. v chorvatském a slovinském národě nebude nikdo objektivní moci upřít, že svoje vlastenecké povinnosti plnila a plní co nejvěrněji.

Jak se vyvinuly poměry po válce? Na podzim minulého roku prohlásil maršál Tito před skupinou čs. novinářů, kteří ho navštívili, toto: »Náboženství a církev neslučujeme s ohrožením jednotlivců a církev u nás nebyla, není a nebude pronásledována.« V téže době však vydal katolický episkopát v Jugoslavii pastýřský list, který je mimořádným historickým dokumentem naší tragické doby. Biskupové se jím snaží učiniti zadost své povinnosti, otevřeně a veřejně vyložili stav, v kterém se katolická církev v Jugoslavii nachází. Když vyložili podrobně a konkrétně celkový stav náboženských poměrů, uzavírají: »Dnešní stav katolické církve v Jugoslavii se liší, podle našeho mínění, jen co do jména od otevřeného pronásledování Církve.« Na konci listu připomínají, že za tento list nese výlučnou odpovědnost celý katolický episkopát v Jugoslavii. Jako ilustraci bude dobře citovati naši veřejnosti aspoň jeden odstavec ze zmíněného listu:

»Především nás, předraží věřící, naplňuje bolestí a starostí bolný a hrozný osud mnohých kněží, pastýřů vašich duší. Už po dobu války velký počet kněží zahynul, ale ani ne tak ve vlastních bojích, jako spíše následkem rozsudků nynějších vojenských a civilních úřadů. Když skončily válečné operace, rozsudky smrti katolických kněží nepřestaly. Jejich počet podle údajů, které máme po ruce, je tento: 243 mrtvých, 169 ve věznicích a v koncentrácích, 89 nezvěstných, celkem 501. K tomu nutno připojit 19 zavražděných klerikŭ, 3 zavražděné řeholní bratry a 4 řádové sestry. To je číslo, jakého nezaznamenaly dějiny balkánských zemí za celá dlouhá století. A co je nejbolestnější, jim, jakož i ostatním stům a tisícům nebylo dopřáno ani to, co se jinak dovoluje v civilisovaných zemích i těm nejhorším zločincům: přijetí svatých svátostí v poslední hodince. Soudy, které vynášely tyto rozsudky smrti, postupovaly v soudním řízení jen zcela krátce a povšechně. Obžalovaní se dovídali o své obžalobě nejčastěji až před samým soudním přelíčením. Často jim nebylo umožněno, aby se hájili tak, jak to vyžaduje povaha každého soudního procesu, t. j. aby se bránili pomocí svědků a obhájců.

Právě proto je pečlivá a nestranná veřejnost v právu, aby upírala těmto rozsudkům smrti vyneseným nad kněžími nejpodstatnější vlastnost soudního výroku, spravedlnost. Kdo může dokázati, že tolik na smrt odsouzených katolických kněží jsou skutečně zločinci, kteří si zaslouhují rozsudek smrti? Tak na příklad ve Františkánském klášteře na Širokem Brijegu byli povražděni bez soudního líčení všichni františkáni, kteří tam byli — počtem 28 — ač žádný z nich nevzal ani pušku do ruky, natož aby byl válčil proti národně-osvobozeneckému vojsku — jak byli lživě obviňováni, ačkoliv byli takřka všichni známi jako odpůrci fašistické ideologie. Stávaly se případy, kdy tisíce věřících, zástupy lidu, žádaly od úřadů, aby jim propustily jejich kněze na svobodu, poněvadž oni ručí za jejich nevinnost. A přesto byli odsouzeni. Je zřejmo, že takovéto vykonávání soudní pravomoci se nedělo jménem lidu a jeho křesťanské spravedlnosti. Je totiž neslučitelno s přirozeným křesťanským citem pro spravedlnost, a ten je u našich věřících velmi bdělý, aby se vykřikl rozsudek smrti za to, že je někdo jiného politického smýšlení, jinak však nespáchal žádného jiného zločinu. Zákony spravedlnosti stojí nad všemi politickými názory a platí pro všechny časy a pro všechny lidi stejně. Ve jménu této věčné spravedlnosti pozvedáme svůj hlas před všemi vámi, předraží věřící, na obranu nespravedlivě odsouzených kněží. Avšak nejen k jejich obraně, nýbrž i k obraně všech ostatních tisíců a tisíců vašich synů a vašich bratří, kteří právě jako oni byli odsouzeni na smrt, aniž se mohli hájit tak, jak to dovoluje každý kulturní stát.

Tím, že se ujímáme tolika nevinně odsouzených kněží, nikterak neníme hájit vinníky. Připouštíme, že byli i takoví kněží, kteří — svědomí jsouce nacionálně-stranickou vášní — prohřešili se proti svatému zákonu křesťanské spravedlnosti a lásky, a kteří si proto zaslouhují, aby se odpovídali před soudem světské spravedlnosti. Při tom však musíme zdůraznit, že počet takových kněží je více než nepatrný, a že těžká obvinění, která byla pronášena v tisku i na táborech lidu proti velké části katolického kněžstva v Jugoslavii, patří k tendenčním pokusům, vědomým lhaním oklamati veřejnost a podrýti vážnost a čest katolické Církve.«

A teď o arcibiskupu Stepincovi. Je mu 48 let. Koadjutorem s právem následnickým se stal v roce 1934. Po smrti arcibiskupa Bauera v roce 1937 se stal arcibiskupem záhřebským. Na kněze byl vysvěcen, když mu bylo 32 let a v 36. roce svého života byl už tedy vysvěcen na biskupa. První světové války se zúčastnil jako dobrovolník na soluňské frontě. Jako arcibiskup, jsa plný ducha Božího, neohrožené vykonává svůj úřad v hlubokém přesvědčení, že tím také nejlepším způsobem plní své povinnosti vůči svému národu. Jeho horlivost, zápal a vytrvalost pro Boží věc je známa i mimo hranice jeho rozsáhlé arcidiecese. Jeho působení za války se vyznačuje těmito skutečnostmi, celé světové veřejnosti už známými: neohrožené obhajoval přirozený zákon a přirozená práva pro každého (mnohá kázání nemohla se tisknout, proto byla šířená ve formě letáků); zachránil na tisíce Židů; protestoval proti každé rasové a ideologické nenávisti. Ujímal se zvláště rukojmí. Jeho stanovisko v otázce pravoslavných za války bylo naprosto bezvadné a nelze je zamlčkami natrvalo skreslit. Pravda vždy konečně vítězí! Nejednou uznala za vhodné i partyzánská rozhlasová stanice pochválit jeho činnost. Známa je jeho neohrožená akce za slovinské kněžstvo z marlborské diecése, které Němci vyhnali. Slovinci našli v arcibiskupovi skutečného zachránce a otce. Velmi rozsáhlou charitativní činností zachránil v nejtěžších chvílích tisíce dětí a dospělých bez rozdílu ras a náboženství.

Bylo nutno na toto všechno poukázat teď, když na arcibiskupa Stepince pod tolika záminkami útočí. Na štěstí lid má otevřené oči, dobrou paměť a nezkažené svědomí. Arcibiskup Stepinac je proto čím dále tím více opravdu milován a kdo měl příležitost, mohl se přesvědčit, že se těší upřímné úctě také všech nezaujatých Slovinců a Srbů a vůbec všech Jugoslávců, kteří ho znají. Jenom nemalí, neuctivý a velikosti ducha neuznávající lidé mohou o něm mluvit jako o »církevním Michajlovičí« a »nejmladším arcibiskupu, který se nevydařil«.

Sv. Otec o škole a povolání katolického učitele

(Řeč k sdružení katolických učitelů italských 8. září 1946.)

Dnes je hlavně potřeba pevného základu pro celou výchovu mládeže a lidu. Tuto základnu bude třeba vymeziti v budoucí konstituci a vložiti ji do ní. Je nesporné, že právě tato otázka dá podnět k velmi vážné výměně názorů; je mezi nejvážnějšími, s nimiž se ústavodárné shromáždění setká. Výměna názorů mezi dvěma si odporujícími proudy: jedním, jenž podporuje školu křesťanskou, katolickou, a druhým, jenž hledí prosaditi školu tak zvanou laickou, to znamená školu bez náboženství.

Dnes nutno říci, že výsledky posledních desetiletí neprojevily se nikterak příznivými pro beznáboženskou školu, která ve skutečnosti je nebo se stává školou protináboženskou. Právě tato škola přinesla v experimentech minulého a našeho století hořké plody a následkem toho se minula svým cílem. Naproti tomu výchova křesťanská takřka po dvě tisíciletí překonává šťastně jakoukoliv zkoušku, s níž se snad střetne. Je jistě významné, že právě dnes po válce žádají rodiče tam, kde mohou svobodně vysloviti svá přání, pro své děti školu a výchovu křesťanskou, a to i mezi těmi, kteří nevyznávají naši víru.

Heslem našich snah musí tedy býti: nechte vyrůstati dítě v čistém ovzduší křesťanské rodiny a dejte mu takovou školu, která v souladu s domem otcovským a s Církví může pracovati na zdravém vzdělání mládeže. Rodiče mají prvotní právo řádu přirozeného na výchovu svých dětí, právo, jak prohlásil náš slavný předchůdce Pius XI., nezadatelné a předcházející právo každé jiné obč. společnosti a státu. Avšak bezprostřední a ještě vyšší právo v oboru výchovy se všemi nutnými a užitečnými prostředky k tomuto cíli směřujícími náleží Církvi, nadpřirozené učitelce a matce duší, jíž je svěřena náboženská péče o lidi a která proto je také odpovědna za duchovní a mravní výchovu dítěte. Nemáme jistě v úmyslu popírati nebo oslabovati právo, které ve věci výchovy náleží také státu, právo, jež má svůj základ a po případě svůj rozsah a své hranice v obecném dobru. Toto obecné dobro dnes vyžaduje, aby stát ochraňoval a respektoval právo na výchovu náležející rodině a Církvi.

Cíl, jehož má býti dosaženo, je stále ten, aby rodina, církev a stát spolupracovaly ve vzájemné shodě na vzdělání a výchově mládeže, a to podle práva přirozeného a vůle Ježíše Krista k většímu dobru obecnému. Je to zásada, jež tvoří podstatný předpoklad článku 36. nynějšího platného konkordátu s Italií, ve kterém »vyučování křesťanské nauky vedle přijatého způsobu katolické tradice« se prohlašuje za »základ a korunu veřejného vyučování«. Vynaložte tedy všechno úsilí, aby tyto základny, posílené a potvrzené předlouhou zkušeností, byly přesně dodržovány a zachovávány, a aby v každém případě byla zajištěna katolická škola rodičům, kteří ji žádají pro své děti.

Žijeme v době strašných převratů. Ten nebo onen katolický učitel zvláště mezi mladými by se tedy mohl ptáti sama sebe, jaký význam a jakou cenu má jeho nepatrná práce snad někde ve skromné škole s dětmi prostého chudého lidu uprostřed těchto gigantických událostí. Žádný z vás, milí synové, nechť se nedá vzrušiti tímto klamným pocitem. Nepopíráme jistě velikost událostí, jichž jsme současníky, ale neměně třeba míti na mysli, jak často zejména v posledních třech stoletích se ukázala pravdivými slova žalmistova: Dominus dissipat consilium nationum, irritas facit cogitationes populorum. (Ž. 32, 10.) Pán rozptyluje úmysly národů a v niveč uvádí záměry jejich.

Budoucnost stojí před námi jakoby v neproniknutelné mlze. Vy však ji máte ve své moci, protože ve vašich rukou jsou nové generace, které ji budou řídit a tvořit. A dovedou ji skutečně vytvářet k většímu dobru rodiny lidské, postaví-li se k práci zdravý na těle i na duchu, jako spolehliví občané a dobří křesťané. To však záleží podstatně na vaší působnosti, protože po domě otcovském nepůsobí nic tak trvale na duši mládeže jako škola. V tom spočívá důležitost vaší práce, i kdyby se snad měla konati v chudičké škole, ztracené v nějaké horské vesnici. Tím závažnější je to dnes, protože musíte nezřídka doplňovati nedostatky mnohých rodičů, které těžkosti života a vnější okolnosti činí méně schopné k splnění jejich svatého a nesnadného vychovatelského poslání.

Dívejte se tedy vždycky na svoji školu, ať si je velká a krásná nebo malička a nevzhledná, jako na chrám, do něhož vchází půvab a čistota, kde vládne pravda a přímost, kde září náboženství poznášející ducha k Bohu přítomném: v každém místě, především ve vlnění vaší mysli a vašeho srdce, k Bohu neomylnému zkoumateli vašich myšlenek a vašich citů, které kéž všechny směřují k dobru a ctnosti, abyste vy sami mohli býti učiteli těchto hodnot v mladistvých duší.

Naši evangelíci a marxismus

Ve Svobodných novinách (27. IX. 1946) Dr. Jan A. Pellar uveřejnil vážný článek »Komunismus a křesťanství«, jehož obsah tu podáváme, neboť vyjadřuje stanovisko českých evangelíků ke komunismu. Na Konferenci evangelického díla, která je odborem Synodu českobratrské církve evangelické, byla k tomuto tématu vydána resoluce, v níž je tedy skoro oficielně formulován postoj evangelíků.

Komunismus je uznáván za nejúdernější hnutí politicko-sociální a kulturní. Kladně je hodnoceno hnutí dělnické třídy o dobytí plných politických práv i sociální bezpečnosti, kladně je hodnocena i ruská revoluce a ruské vítězství v druhé světové válce, jakož i z toho plynoucí význam komunistické strany v mnohých evropských zemích při obnově poměrů. Konference nemá náboženských námitek proti sociálním a politickým snahám, které chtějí přebudovat naší republiku ve stát socialistický, pokud se zachovají politické svobody i duchovní odkaz nejlepších vůdců našich dějin. Proti programu komunistickému (podle oné resoluce) možno však mít vážné politické a hospodářské výhrady.

Komunismus svou filosofií ani svým praktickým programem nestačí na všechny dnešní úkoly a ani na zajištění toho, co politicky a sociálně dobude. Závisí do značné míry na duchovním a mravním odkazu starozákonních proroků a apoštolského evangelia. I když víra a mravnost jsou spíše odleskem hmotných zájmů než poslušností živého Boha, přece se dějiny nedají vysvětlit bez věčné Boží pravdy. V ní je zajištěna důstojnost lidské osobnosti, spravedlnost a jí je podřaděna vnější moc i sociální řád.

Službou prorockému a apoštolskému Slovu chce přispět komunismu v tom, co dobrého buduje. Křesťan je povinen vyznat jasně svou víru, když vstupuje do kterékoli strany a musí si předem zajistit úplnou volnost svého náboženského přesvědčení. I po vstupu do strany je jeho povinností, aby svou vírou a svým přesvědčením měřil neustále svou politickou činnost i akci své strany.

Autor článku ještě dodává, že protestantští theologové již od dávných let věnují pozornost mimokřesťanským snahám o nápravu věcí lidských. Všechny církve jsou ovládnuty duchem peněz. Proto se boji pozvednout hlas proti bohatým, proti rušitelům Božího zákona práva a spravedlnosti. Církev evangelická bouří proti papeži a pověře katolické, ale nikoliv proti pověře lakoty, hamižnosti, mamonářství. Potírá, co se protivní evangelické konfesi, nikoliv skutečné urážky Boha. — Autor konečně navrhuje vážnou diskusi mezi představiteli komunismu a křesťanství.

Jsme rádi, že se i čeští evangelíci odhodlali mluvit jasně a křesťansky. Nyní aspoň trochu víme, v čem se shodujeme a v čem lišíme, kde jdou s námi společně a kde budeme bojovat a budovat sami. — K tomu se bude nutno ještě vrátit samostatným článkem.

Josef Zvěřina.

Alexander Heidler:

Kytara u táborového ohně - aneb jak máme rozuměti růženci

Když se loňského roku diskutovalo o katolickém vysílání v našem rozhlase, stěžoval si Ivan Olbracht v »Kulturní politice« zvláště na listou přednášku o růženci. Neznám text oné přednášky. Je však jisto, že tím byl dán výraz dosti obecného odporu našich vzdělanějších vrstev k tomuto způsobu modlitby. Nevím, zda je pramenem tohoto odporu stará pokrokářská fráze o růženečkářství nebo představa růžence v rukou vadnoucí stařenky, či skutečná nechuť k mechanickému odříkávání stejných a stejných formulí. V každém případě je třeba, aby alespoň katolík, i katolík mladý a vzdělaný, měl o této pobožnosti správný pojem.

Předně je třeba poznamenat, že růženec nepatří mezi obecné povinnosti katolického křesťana. Je to prostě druh modlitby mezi celou řadou jiných a každý si může vybrati podle své duchovní potřeby a zralosti. Také legendy o jeho zázračném původu nejsou rozhodně článkem víry. Sv. Dominik neměl asi o dnešním růženci ani tušení. — Ale na druhé straně je jisto, že Církev právě tento způsob modlitby velmi důrazně doporučuje. A každý katolík, který se propracoval k jejímu pravému obsahu, se k tomuto doporučení i za svou osobu upřímně připojí.

Růženec je **prostá, ale velmi účinná lidová škola rozjímavé modlitby.** Je to v podstatě soustava patnácti krátkých meditací na významné události ze života Ježíše Krista a jeho svaté Matky, o kterých nám vypravuje Písmo svaté a křesťanská tradice. Je tedy především třeba znáti tyto události i jejich význam, nejlépe z vlastní biblické četby. Při rozjímání si tyto události živě představujeme, staneme se v duchu jejich účastníky, navážeme rozhovor a jednáními osobami a vyvodíme si pro sebe praktické důsledky. Takový způsob modlitby znamená cenné oživení naší víry a je bohatým zdrojem silných mravních motivů pro náš křesťanský život. V tom spočívá hlavní cena růžencových tajemství.

Ale každý, kdo má jisté zkušenosti v duchovním životě, nám potvrdí, že rozjímavá modlitba, tak cenná pro náš duchovní vzestup, není věc právě snadná. Jsou zde obtíže v hledání a rozdělení látky, v udržení potřebné soustředěnosti a zvláště v tom, aby se rozjímání nestalo suchou a nezivotnou úvahou, která by přestala býti modlitbou. **Křesťan, který chce rozjímat, si někdy připadá jako zpěvák bez doprovodu.**

A o takový doprovod je právě postaráno při růženci **pravidelným rytmem základních modliteb ústních,** které vyslovujeme během svého rozjímání. Kytara, která doprovází písně u junáckého táborového ohně, je zde nejlepším přirovnáním. Zpěv je hlavní, ale bez doprovodu kytary to tak nezní a netěší, ačkoliv při tom kytarista vybrnkává stále jen docela monotonně několik základních akordů. Při růženci se tedy rozjímání o tajemstvích jednotlivých desátků podobá písni a ústní odříkávání otčenášů a zdrávasů kytaře. Tradičním počítadlem, které při tom držíme v ruce, je zároveň postaráno o rozdělení látky a o trvání jednotlivých částí meditace.

Když si osvojíme tuto prostou, ale velmi důmyslnou mentální techniku, stane se nám klíčem k vnitřním bohatstvím růžence, zvláště k pochopení hlubokých vztahů mezi Ježíšem a Marií, které mohou býti vzorem i našim vztahům ke Kristu. Poznáme také velikou účinnost růžencové prosby; snad souvisí právě s vyzna-

(Dokončení ve 4. sloupci dole.)

François Mauriac, člen Francouzské akademie: (»Le Figaro« z 10. IX. 1946.)

Svědectví protivníkovo

Tato debata velkého romanopisce, jenž jako mnozí jiní literáti francouzští zasahuje svým perem i do věcí veřejných, debatu vedenou s předním žurnalistou komunistickým, pokud se týče v ní vysloveného názoru o politické svobodě katolíkově, má platnost všeobecnou, týká se i nás, nejenom katolíků francouzských. Proto ji přinášíme. Mimo to je příznačnou ukázkou, na jaké rovině se vede debata o komunismu tam, kde kulturní život není tabula rasa, jako tomu bylo v Rusku po revoluci, nýbrž kde stojí proti sobě protivníci při nejmenším rovnocenní.

•

Pierre Hervé píše v »Humanité«, že jsem obratný. Neopětuji mu jeho poklonu: se svým kamarádem Garaudym se stává bedlivým obhájcem pravdy, již se mnozí zdráhají přijmout, když ji hlásám já. Ale díky Bohu, zde naši dva jedlíci arcibiskupů přinášejí vodu na můj mlýn.

Copak nám vlastně tito mladí žrouti říkají? Že někteří vynikající členové francouzského episkopátu uplatňovali vzhledem k Vichy staré učení Církve, totiž podrobiti se v řádu časném vládě zákonně ustanovené. Avšak ani Pierre Hervé ani Garaudy neměli nikdy ů úmyslu popříti, že katolík generál de Gaulle jako prvá povstal proti přímění a proti kolaborantství, že jiný katolík je dnes předsedou prozatímní vlády republiky v osvobozené Francii, protože v chmurných hodinách byl předsedou národní rady hnutí odporu v zotročené vlasti. Vědí dobře, že Georges Bidault je vůdcem největší strany parlamentu, protože v době vlády ve Vichy se ti vedoucí této strany, kteří jsou katolíci, málo starali o příklad, který jim dávali někteří biskupové. A tam jsem je chtěl dostat.

Z toho vyniká jasně naše úplná svoboda, pokud jde o věci politiky; a nejen svoboda prostých věřících, nýbrž i kněží a řeholníků; v hnutí odporu bylo vidět řeholníky všech barev: hnědé, bílé, černé. S jedním Paterem jesuitou, kterého mám velmi rád, si Pierre Hervé, pokud se pamatuji, týká, protože vedli stejný boj; a vzpomínám si, jak jednou jiný můj přítel, tentokrát dominikán, mě doprovázel k mladé komunistce. Dosud vidím jeho bílý šat v kroužku, kde byli přítomni Sartre, Camus, Claude Morgan ...

O čem to svědčí, Pierre Hervé? O tom, že nemáme vůbec důvodu být ani v nejmenším stísněni, protože se někteří členové hierarchie zachovali vzhledem k zákonné vládě ve Vichy tak nebo onak. Čím více si budete vyjíždět na biskupy, tím lépe se objeví nezávislost vašich katolických kamarádů ... A tím více budete také vskrytu pokoušen obrátit se do sebe a rozlítostniti se ubohosti svého vlastního postavení. Jste dosti bystrý, abyste si představil, co bych byl schopen vám o tom napsat. Uznejte, že jsem ve výhodě.

Přesto tak neučiním a řeknu vám, proč. Péguy, při němž mě viníte, že »převracím hodnoty« (jako kdyby katolík neměl práva dovolávati se Péguyho!), zdůrazňuje kdesi chybu, které se dopouštíme všichni, že totiž napadáme ideovou základnu protivníkovu, bereme však zřetel pouze na politické znetvořeniny, kterými prošla. Avšak je-li správné srovnávat marxistickou filosofii s učením katolickým, je nespravedlivé odsoudit jménem ideálního komunismu nějaký státní klerikalismus, jako kdyby on představoval katolicismus. A naopak ani my nemáme práva stavět proti totalitnímu komunismu morálku křesťanskou v její původní čistotě. Do takové hry se však dáváme jedni i druzí. Poctivý duch má srovnávat ideovou základnu s ideovou základnou, politiku s politikou.

Přijde-li Kristus, jak je předpověděno, na konci časů, uznejme, že v měřítku našich pomíjejících životů konec časů nekončí ... Očekávajíc tento Den dnů, kdy znamení Syna člověka se zjeví na nebi, Církev je nucena v tom, co má lidského, přizpůsobovat se, počítat s vládami lidí, mít ohledy, být obezřetná, zkrátka dělat to, co se nazývá politikou. Ale chci, abyste i vy pocítil dobrodiní této omluvy. Víme, co znamená to, co vy nazýváte taktikou, podrobením se měnícímu se skutečnu. Utíkáte se k velmi prostřednímu volebnímu úvahám, když si sedláte starou oslici Combesovu, abyste porazili M. R. P. Nejde tu o pravý komunismus. Vy, Pierre Hervé, který jste to, co se kdysi nazývalo »modrý voják z Bretaně«, si dáváte, co hrdlo ráčí, když štěkáte na biskupy. Ale přísahal bych, že mnoho komunistů (a zvláště Thorez) nemá »antiklerikální střevo«, jako je měli radikálové minulosti, a že jsou spokojeni, že vás mají po ruce k této málo skvělé práci.

Vědí dobře, a vy to rovněž dobře víte, že to je překonaný problém, že hra se odehrává na jiném poli mezi dvěma pojetími člověka, z nichž obě jsou nezávislá na drobných okolnostech politických. To, co vy vyčítáte našim biskupům za časů vlády ve Vichy, to, co my vyčítáme Stalinovi podepisujícímu pakt německo-sovětský, to se vůbec netýká podstatné dané otázky, vy to víte stejně jako já. Ale vaše neštěstí je, že jste ztratil právo mluvit svobodně o těchto věcech, že jste ve všem vázán vyslovovati stejné mínění jako vaši biskupové. Přeložila Eva Chaloupecká.

Další čeští benediktíni z Ameriky mezi námi

V nedávných dnech jsme mohli v Praze uvítati skupinu česko-amerických kněží z opatství sv. Prokopa v Lisle, kteří cestou do svého nového působiště v Broumově přijeli navštíve do nejstaršího kláštera českých benediktinů, svatovojtěšského opatství Břevnovského. Byli důstojně a srdečně přivítáni zástupci církevních a státních úřadů, především pražské kapitulní konsistoře a některých ministerstev, a zejména ovšem svými benediktinskými spolubratry ze zdejších klášterů.

Nejstarší z nově přibylých Otců je **P. Václav Michalička,** rodák z Oklahomy. Má doktorát kanonického práva z katolické university ve Washingtoně a po léta byl profesorem církevního práva na domácím bohovědném učilišti u sv. Prokopa. Po dlouhou dobu také zastával velmi úspěšně úřad ekonoma ve svém klášteře. Je rodilý Američan, ale jeho rodiče pocházeli z Kunvaldu. Zato druhý z Otců, **P. Aleš Macháček,** je úplně náš krajan. Je moravský Slovák z Vnorov u Strážnice. Od svých devatenácti let byl v Americe a teprve pozdější začal studovat na střední škole jako pozdní povolání. Účastnil se již první světové války jako příslušník americké armády. Studoval v Americe a v Římě v koleji sv. Anselma na Aventinu. Je doktorem theologie a byl profesorem bohosloví u sv. Prokopa. Nejmladší člen skupiny, **P. Roger Holub,** rodilý z Pennsylvanie, je zcela odchovanec kolleje sv. Prokopa v Lisle, kde konal všechna svá studia až do vysvěcení na kněze. Pak studoval na katolické universitě washingtonské a dosáhl tu licenciátu v oboru historie. Jako dřívější prefekt v ústavech svého kláštera má zkušenosti ve výchově mládeže, které bude moci uplatnit u nás.

Noví pomocníci na vinici Páně v Čechách, jejichž vpravdě americká přímost, přívětivost a pohyblivost jim nepochybně získá sympatie každého člověka dobré vůle, který s nimi přijde do styku, se v nejbližší době ujmou své práce v Broumově v klášteře sv. Václava. Hodlají se vedle svých domácích řeholních povinností a obvyklé pastorace věnovat především výchově mládeže: od počátku září je v Broumově chlapecký internát pro řádový dorost českých benediktinských klášterů. Budou pomocníky svého spolubratra z Ameriky, P. Jana Cherla, který byl nedávno Apoštolským administrátorem Broumova, konv. převorem břevnovským P. A. Opaskem ustanoven převorem Broumovského opatství.

Není zajisté nikoho mezi námi, kdo by nové broumovské komunitě z celého srdce nepřál Božího požehnání, zdaru v každém díle a pokojného vývoje k prospěchu všech benediktinů u nás, celé slovanské benediktinské kongregace a ovšem i k prospěchu náboženského života a křesťanské osvěty v našich zemích. Vděčná vzpomínka patří v této souvislosti především stařičkému, ale stále duchem tak svěžímu, sympatickému Otci opatovi v klášteře sv. Prokopa v Lisle, ndp. Prokopu Neužilovi, který již tolikrát dokázal, že nezapomíná na svou vlast. jč.

(Dokončení s 1. sloupce.)

vačstvím, s kterým je dnes tato opovržená pobožnost spojena. Nikdy si ovšem nesmíme odpustit rozjímání a spokojiti se s doprovodem. Proto se doporučuje, zvláště při společné recitaci, přečísti před každým desátkem příslušný úryvek z Písma sv. (při posledních dvou třeba části chvalozpěvu »Velebi duše má Hospodina« — Lukáš 1, 46—55).

Začíná říjen, měsíc, kdy se podle přání svatého Otce ve všech našich kostelích denně koná růžencová pobožnost. Použijme této doby, abychom ji sami přišli na kloub a abychom odstranili předsudky aspoň u lidí dobré vůle.

Michel-P. Hamelet:

Kněží-dělníci

Návrat k prvotní Církvi na pařížské periferii.

(Le Figaro z 8.—9. IX. 1946.)

V chodbě mě vítá muž ještě mladý u vchodu do ubohého předměstského dvora, slesnaného mezi vysoké sešlé činžáky. Je oděn ve vybledlý zelený oblek a nosí pod krátkým kabátem šedý pulovr s límcem až ke krku: je to farář.

Je to farář neviditelné Církve, přítomné pouze v srdci a životě věřících, z nichž většina přijala křest teprve v dospělém věku. Ostatně všichni nejsou pokřtěni. Tento člověk stojí v jejich životě jako mlčenlivý svědek, který je neosleopuje světlem, jež nese, nýbrž dává jim ho podle toho, jak si ho žádají, a pouhou přítomností uprostřed nich, pouhým bratrstvím ...

Kněz, jehož mám před sebou, je dělník a žije jako dělníci, je jedním z patnácti »rybářů lidí«, kteří nyní tvoří pařížskou misii, založenou před třemi lety za podpory kardinála-arcibiskupa.

V řadách hnutí odporu.

Vstupuji do skrovné místnosti, která vede přímo na dvůr: několik židlí, psací stůl, železná postel s vojenskou přikrývkou. Na stěně kříž a na poličce několik knih. Pokoj chudého studenta nebo horlivého dělníka. Za příčkou jiný pokoj, do něhož mi dá nahlédnout špatně zatažená záclona. Kněz-dělník umístil na jednom stole svůj přenosný oltář. Jakási humoristická kresba je připevněna na stěně čtyřmi připínáčky (táborník skřelý pod výzbrojí, již přetěžují nejroztodivnější předměty). V koutě opřen pár lyží a těsně u okna piano. To je kapie této potulné farnosti. Dnes postavil Pater — jako ho nazývají — svůj oltář zde, zítra ho přijme jiný dům, pozítří bude sloužit mši na dvoře některého činžáku nebo v kůlně.

»Naše povolání,« vysvětluje mi hostitel, »je žíti životem lidu, státi se jeho podstatnou částí a ne se k němu »sklánět«. Nic nás odděluje od našich věřících, ani oděv, ani řeč, ani způsob života. Většina kněží má místo pracuje v továrně, jeden má obuvnický krámek ...«

Pater přišel na komunistickou periferii roku 1943. Nosil ještě kleriku. Jeho zavazadla tvořil jeden jediný kufr a nejprve ho přijali v domě přátel. Je zcela přirozené, že se zúčastnil podzemního boje hnutí odporu. Bylo ho vidět na barikádách osvobození a také zcela přirozeně mu řekli po bojích, aniž jim vnuklo onu myšlenku, někteří jeho kamarádi, aktivní komunisté: »Měl bys sloužit mši za mrtvé kamarády, zrovna tady na barikádě...« I postavil oltář, mše byla sloužena před členy těchto bojových skupin, kteří stáli v pozoru ...

Zrodilo se přátelství. S dovolením představených vyměnil Pater kleriku za občanský oděv. Od té doby se jeho splynutí s masou stalo ještě úplnější.

Jsou to kamarádi ...

Vyřkl jsem nešťastné slovo: zeptal jsem se hostitele, jaké methody užil při tomto zvláštním apoštolátě.

»Methody?« odpověděl mi dosti mrzutě. »Není žádných method.«

Je to pravda.

Kněz-dělník se dává unášet proudem, který ho vyzdvihuje a který on zároveň usměrňuje jediné svým příkladem, svou přítomností, a proto že vyjadřuje hlubokou potřebu člověčenstva.

Věřící s ním jednají jako s kamarádem. Jsou vskutku kamarádi. Vrazí do dveří, vejdou, zastaví se, vykouří cigaretu, rozdělí se o jídlo, přinášejíce, je-li třeba, svůj díl ... Kněz zná stejné nesnáze hmotné, stejné denní starosti jako ti, o nějž pečuje duchovně. Žádný vedlejší příjem ani sbírání v této farnosti bez matrik, pohyblivé jako život. Proto většina těchto »misionářů« pracuje. Rozšíří-li se obec, potřebují věřící kněze, který by jim zasvětil všechen svůj čas. Pak se dohodnou mezi sebou, aby zajistili výživu svého faráře. Jedni dávají něco ze své mzdy, druzí přinesou něco do kuchyně, nějaká žena dá svůj příděl cigaret ...

V této křesťanské obci nejsou všichni křesťany. Být křesťanem se dobývá. Křest se uděluje jako potvrzení tohoto faktu. Je to proto obřad veřejný, jako býval v prvotní době. Za tím účelem se jde do farního kostela. Pater oblékne na své dělnické pracovní šaty nebo na občanský oděv kněžské roucha a přijímá katechumena na náměstí před kostelem, obklopen členy obce. Tak byla nedávno pokřtěna sekretářka komunistické mládeže:

»Mauricette,« zeptal se Pater, »proč se chceš stát křesťankou?«

»Protože věřím v Boha; protože křesťanství je to, kam přirozeně dospívá mé komunistické přesvědčení; protože všeobecnou Církev považují za něco velmi krásného ...«

Okolo nich se shromáždil dav z okolí, mlčenlivý a přece jen změněný. Mauricette byla pokřtěna. Zpívala s ostatními písně dikučinění. Zůstala sekretářkou komunistické mládeže ... Tam, kde se kněz zastaví s přenosným oltářem, v domě, na dvoře činžáku, v kůlně, kde postaví Svatý stůl, tam je Církev. Věřící ho přijímají radostně: »Už seš tu, tátoš« nebo »Už seš tu, Petře!« Nefikají: »Důstojný pane« ... Jsou to kamarádi ...

I nevěřící přicházejí pozdravit faráře. Nebo aktivní křesťan přivede kamaráda-nekřesťana. Slouží-li farář mši, je přítomen, kdo chce. Ostatní čekají na dvoře nebo v kuchyni. Někdy přece vstoupí, dívají se a náhle poklekají ... Ale Pater nemá rád, když se moc spěchá. »Jen se pěkně koukej,« praví, »to nejde naráz ...« A často obrácený kamarád vysvětluje ...

»Neboť,« praví mi Pater, »každý křesťan je knězem svým způsobem.«

O politice se v obci nemluví. Politické názory, to je něco jiného. Když se shromáždí u jednoho nebo u druhého, vykládají Evangelium. Je-li tam Pater, využívají toho ke zpovědi, jeden před druhým. Veřejné debatují o tom nebo onom nedostatku. A stane se, že věřící se zdvihne a řekne faráři:

»Táto, musím ti vytknout tohleto ...«

Farář poslouchá výtky a těží z nich pro sebe. Dělají společně účty. »Každý křesťan je knězem svým způsobem.«

O velkých svátcích se přenosný oltář postaví pro všechny v nějakém velkém sále nebo na veřejném náměstí. Loni o vánocích se zařídili po představení v biografu, aby mohla být sloužena půlnoční. Byli tam všichni věřící i přátelé. Byla to jejich mše, s jejich farářem. A oni byli Církev ...

Kněz-obuvník.

Vstoupil jsem do jiné chodby, přešel jsem jiný dvůr s dlažbou z obázků. V pozadí dvora tři dřevěné boudy. Na jedné z nich vývěska s nápisem: »Obuvník ... Za nepřítomnosti se obraťte na domovníka.« Vstoupil jsem. Obuvník v zástěře byl v dílně. Nebylo mu víc než 25 let. Přítel, který mne doprovázel, neubránil se, ačkoliv byl informován, a vyvalil oči, když slyšel, jak říkám: »Neruším vás, důstojný pane?« V témž okamžiku zazněly na nerovném dláždění kroky a bylo slyšet posměšný hlas: »Halo, Petře, kdepak seš?« Do krámku vešel mladík v modrácích, s černýma zamaštěnýma rukama. »Sel jsem okolo s plechem,« pravil, »řekl jsem si, že k tobě zaskočím.« Vešli jsme do sousední místnosti a posadili se, abychom vykouřili cigaretu, jeden na železné posteli, druhý na židli, Petr (chci říci domácí pán) za svým skrovným psacím stolem. A mladý mechanik začal ihned, nikterak nejsa uveden do rozpaků naší přítomností, mluvit o svém životě, o svých kamarádech. Tak jsem zvěděl, jaký je jeho činnost v »doupatech« (lacinych bytech): byl to opravdový apoštol, chlapec, který ještě před několika měsíci vedl velmi nespořádaný život. Na ulici možná spustil motor nákladního auta. Proto pospíchal: »Člověk tě už ani nevidí.« říkal mladému kněží. »A potřebuje to. Musím ti přivézt Lulu. Víš co, onehdy šel se mnou na mši. »Půjdu k přijímání,« mi řekl. »Zbláznil ses?« říkám mu, »vždyť nejsi pokřtěný ...« Potom mluvili o kůži a podrážkách. A znovu o kamarádech, o životě. Kněz-obuvník jednou opravil úsudek svého přítele z »doupat«. »Máš pravdu,« praví druhý, rozmysliv si to. »Ostatně máš vždycky pravdu ...«

Po odchodu ohnivého návštěvníka jsme přešli do boudy vzadu. Na jedněch dveřích nápis »Pomáhejme si« a pod tím malé lístky »Pokoje k pronajmutí, službu hledají a volná místa.« Tužka visí na provázku, připichnutém do dře-

Hold srdce a slova Knížeti

V »Lidové demokracii« si právem stěžuje Jan Strakoš na »Mlčení před sv. Václavem«, které dávají nalevo na př. naše divadla. Příliš se tomu nelze divit. My prožíváme dnes u nás dobu železnou, kdy není v módě »něžný světec« Pia XI., ani »slunečné kníže, moudré a statné« F. X. Šaldy. Naše dílo sotva kdy dějiny nazvou »sluncové dílo«, proto nerozumíme — aspoň oficiálně — sv. Václavu.

Přesto však nepřestává být náš sv. Přemyslovec inspirátorem čistého zvroucnění náboženského a stejně tak nadšení básnického. Přinášíme dvě básně dvou generací, různé jazykem a slohem, stejně však oddanou úctou k našemu krásnému světci.

Petr Křička: 1945.

U pomníku sv. Václava

Nemaje přítele v tom chladném světě širém,
zrazen a vydán v plen zlé pekel zplodině,
Tvůj národ zmučený jen k Tobě v hoři sirém
se mohl přivinout v své těžké hodině.

Vida, že okřívá, v Tvůj kult se hrouže,
lží nízkou q Tobě ho zmást chtěl Satanáš.
K výšinám zahleděn Tys usmíval se pouze —:
vědělš, že nezklame ten lid, jejž věky znáš.

A hle! Ač zdálo se, že celá zem se vztekla,
zhrdaje hrozbami i chvástem katana,
Tvůj národ, Kníže náš, ni v samé tlamě Pekla
nezapochybuval, že potřeš Satana.

Rnou dosud chřtány děl, smrt chrlí tanků hlavně,
Běs tvé se zoufale, co však už jisté jest —:
že z noci krvavé Tvůj národ vyjde slavně,
živ, mukou posvěcen — a zachovav si čest.

Zpod přilbu bronzové zas usmíváš se jemně
vstříc čistým nebesům, již zoří blednoucím.
Než srdci věrnému oč lehčí bude země,
když ví, že zahynout již nedáš budoucím.

Svob. slovo 28. IX. 1946.

Rána i lék

Přilbice nebes pevná a hrdá.
Země svou hlubinu mýtí.
Lupeny kroužÍ
a jako kompas,
večerní tváří nezakrytí,
jdou smutní větrem
i deštivým střikotem vytí
až za srdce se
na chrámovém kruhu
ranou pozdrtí.

Ten bronz má hlavu lví
a tenom potřísněná veřejí ví
o těžké náruči,
když dýky zablýskaly,
když slovo hrůzou vykřiklo
a puhled na práh padl.

Pak už byl mír
a Václav, čistý Václav,
tloukl české začal omývat.

27. IX. 1946. Václav Kotva.

---

va. Kamarádi, kteří přicházejí, píší na tyto lístky nabídky nebo žádosti. Poslední jsou mnohem četnější: kuchařka, mechanik, kadeřnice... Vzájemně si sdělují volná místa.

Za těmito dveřmi je kaple; malá místnost plná stínu a Nejsvětější Svátost. Před prací nebo po ní přicházejí se tu pomodlit a navštívit kněze-obuvníka, který buší do podrážek. Shromažďují se tu k vroucím mším, ke mším, kde většina věřících jsou nově obrácení, kteří odtud odcházejí a posílám dva tisíce let starým a stále novým... Okolo žije ulice ve svém denním nepokoji. Ze sousedních činžáků, které čnějí vysoko nad malé dřevěné boudy, je slyšet dětský křik nebo ženský zpěv. V pozadí skrovné kaple jsou tito prvokřesťané věku ohně podobni věřícím z katakomb: otroci, jež pravda přetvořuje.

Francouzská misie.

Pařížský kraj není jediný, který požívá dobrodiní tohoto nového apoštolátu. Vedle misie Pařížské existuje a rozvíjí se Francouzská misie. V semináři v Lisieux vzdělávají se její budoucí kněží. Za studií je každý seminarista nucen být po jeden rok v továrně. Potkáte seminaristy z Lisieux u Renaulta i v jiných velkých podnicích. Pracují jako ostatní a žijí, aniž skrývají svůj pravý stav, právě tak jako misionář nebude ve svých modrácích skrývat kamarádům své kněžství.

»Nejsme moralisté,« řekl mi jeden z nich, »jsme křesťané uvedení do života...«

A na této komunistické periferii mi při odchodu citoval Otec-partizán verš z Péguyho:

»Legie Cesarovy pochodovaly pro něho...«

»Věříme,« dodal, »že svět nepřestává pochodovat ke Kristu. »Dav« opět najde smysl křesťanství, budeme-li my umět najít smysl »davu«. To je základ naší činnosti...«

Opustil jsem kněze-dělníka v chodbě. Kdosi šel po ulici:

»Dobrý den, táto!«

Život se ho opět zmocňuje.

Přeložila Eva Chaloupecká.

Alexander Heidler:

Veni Sancte akademického roku

Začíná zimní semestr vysokých škol a desetitisíce mladých mužů a žen se dávají do tiché práce, která má rozhodující význam pro budoucnost národa a do jisté míry i pro budoucnost království Božího v naší vlasti. O vysokoškol. studentech a studentkách se dnes často mluví ve všech možných souvislostech, jenom ne v souvislosti s jejich základní stavovskou povinností, studiem. My křesťané však považujeme právě stavovské povinnosti za jeden z nejpodstatnějších projevů Boží vůle a tedy i za bezpečnou cestu k vlastnímu posvěcení a k oslavě Boží. Na začátku akademického roku je tedy na místě několik slov o křesťanské ethice studia. Svatý Tomáš Akvinský, patron katolického studia a nesmrtelný vzor vědeckého pracovníka podle srdce Božího, o tom zajímavě pojednává ve své Summě (II. II. o. 188. č. 5.). Přetlumočme si jeho myšlenky do jazyka a potřeb naší doby.

Jaké mravní hodnoty má křesťanský vědecký pracovník hledati ve svém studiu? Studium znamená prohlubování pocitivé hledání pravdy, ať již v kterékoliv oblasti. Ale každá pravda je odleskem Pravdy — a k ní má vésti. Zkoumáme-li poctivě a do důsledků hmotu a její zákony, život, člověka, jeho dějiny, jeho kulturu, všechno nám nakonec vydává svědectví o Stvořiteli, o jeho prozřetelnosti, o posledním cíli, za který člověk marně hledá náhradu. Vnímejme citlivě toto svědectví, ale bez neleglitmních skoků, které by neobstály v kritice; pamatujme na spojovací úlohu zdravé filosofie a usilujme i o jasné pojmy náboženské, o trochu skromné a poctivé laické theologie. Jen tak nás bude odborné studium intelektuálně povznášeti k Bohu, čistému a dokonalému Intelektu, jako povznášelo takového Ampéra nebo Pasteura. V tomto spojení očistí laké studium naše náboženské představy od nesprávných dětinských přímělků a naučí nás je i vyjádřiti tak, aby nám dnešní člověk porozuměl. Kdo ovšem stoupá v odborném studiu, a náboženským vzdělánim (a zkušeností) zůstává na úrovni roztržitého školáčka, cítí v sobě rozpor a naivně jej promítá do skutečnosti.

Tolik o studiu v přímém vztahu k Bohu. Ale je zde i obraz Boží v nás a v bližních. V nás: Pravé studium vede křesťana k hlubokě pokoře. Věda nadýmá obyčejně jen nedouky, kteří ještě neuzráli k vědomí nesmírnosti problémů, k úctě před tajemstvím v nejhlubší podstatě věci. Nebo lidi nekritické (tedy nevědecké), kteří více věří tomu, co jim o nich říkají druzí, než vlastní bolestné zkušenosti. Moudrý vědec bude pak pokorný i vzhledem k tajemstvím Božím a vzhledem k odlišným výsledkům poctivé práce svých druhů. — Ilidální pravdy však ukázňuje nejen ambice ducha, nýbrž i žádosti těla. Vášnivé studium očišťuje a povznáší nekultivou fantasii mladého člověka, chrání ho příležitostí, strhujících k smyslnosti, odvrací jeho pozornost jiným směrem (to je zde hlavní otázkou!) a podle klasicky křesťanské terminologie přímo umrtvuje jeho tělesnost i fysickou askesí své námahy. («Carnem macerat propter studii laborem« praví rózovité sv. Tomáš.) Tímto jednoduchým prostředkem (ne j e n o m ovšem) mohou naši akademičtí občané rozřešiti jeden ze svých nejpalčivějších křesťanských problémů. A zase naopak: jaké vědecké výkony možno očekávati od studentů a studentek, kteří žijí v polovefejném konkubinátě, kteří hlavně studují bary a pod.?

Důležité je zvláště hodnocení studia ve vztahu k bližním. Jak připomíná Gillet ve své »Výchově charakteru« (Krystal, Olomouc 1932), platí i pro studium jednak vztah spravedlnosti, jednak vztah lásky. Vztah spravedlnosti platí nejen vzhledem k rodičům, kteří přinášejí oběti, nejen vzhledem ke státu, který dává stipendia, ale především vzhledem k tím, jejichž osudy budou jednou absolventy vysoké školy svěřeny, a kteří budou míti striktní právo na to, aby nebyli poškozováni a ohrožováni jeho ignorancí, nedbalostí a šarlatánstvím. To platí nejen pro kněze, lékaře, soudce, ale i pro učitele, inženýra, prakticky prostě pro každého vysokoškoláka. Pozorujeme-li stachanovské tempo studia některých dnešních výletníků, umožněné jenom dílčími zkouškami atd., jde nám někdy mráz po zádech. — Katolický student však bude velmi vážně chápati i svou povinnost lásky. Pozoruje-li dnešní náboženský a mravní stav národa, uvědomí-li si, jak velikému množství zde hrozí nebezpečí věčného ztroskotání, nemůže zůstati lhostejným. Jeho křesťanská láska k bližnímu mu velí, aby se stal laickým apoštolem náboženské obrody a mravním vychovatelem svého okolí. Jistě dobře učení, bude-li již nyní v tomto směru pracovat, zvláště v katolických studentských organisacích, jako je Akademická liga a Moravan. Při tom je však třeba vážně zdůraznit: chce-li vykonati opravdu plodné apoštolské a vychovatelské dílo, musí především býti dokonalým vzdělancem a dokonalým odborníkem. Pak bude míti autoritu a vliv za všech vnějších okolností. Pak nebude jeho dílo planým horováním, ale opravdovým řešením důležitých časových otázek (ani theologie ve své nesmírně závažné práci se dnes neobejde bez takovéto odborné spolupráce laiků). Jen takovou cestou lze dojíti k duchovní obrodě národa, který se dává vésti hlasem vynikajících vzdělanců na poli kulturním i politickém. Základem apoštolátu, po kterém touží k.esťanská láska věřícího studenta, je tedy skrytě a trpělivé studium, kterému musí ustoupit i ušlechtilá přetřžnost spolkovou prací. V tom ostatně nemusí býti rozpor, neboť úkolem katolických akademických organisací je právě výchova (a sebevýchova) takových křesťanských odborníků ve světle zdravé filosofie a víry.

To jsou ve stručném náznaku některé z hlavních rysů křesťanské ethiky dnešního akademického studia. Vlastní přemýšlení a zpytování povede jistě čtenáře z řad vysokoškoláků dále. Jedno je však třeba zdůraznit: toto všechno nepůsobí studium automaticky. (Jinak by všichni dobří vědečtí pracovníci byli dobrými lidmi a dobrými křesťany...) Jako všechny mravní hodnoty je třeba i mravní hodnoty v studiu vědomě a pozorně hledati! Je také naprosto nezbytné nadpřirozené posvěcení a posílení tohoto úsilí milostí, kterou čerpáme především ze svátostí a z modlitby. Proto má akademický rok v duchu ryzí universitní tradice začíti slavným a vroucím: Veni Sancte Spiritus!

Za špatný konec

Když vyšel před nějakým časem v Katolických novinách článek o poměru slovenských katolíků ke katolickým českým, napsa. o něm redaktor Nasimce Otec, že to vzalo za špatný konec. A tak se nám zdá, že to berou za konec stále horší. Totiž v těch Katolických novinách. Posledně tam měli článek: Český katolík píše na Slovensko. Máme zato, že je to buď provokace nebo naprosty nedostatek soudnosti, vedeno dále debata pomocí výroků a líčení člověka, jehož jméno nikdo nezná.

Redakce soudila, že ten článek bude cenným příspěvkem k vzájemnému poznání slovenských a českých katolíků. Užitečné poznání může vždycky vzejít jenom z pravdy. A tu mohou znát jen lidé inteligentní a lidé poctivi.

Toho »českého katolíka« nikdo nezná a přece píše a mluví jménem všech katolíků, někdy dokonce jménem celého národa. Na př.: »Český národ nemá rozhodně sympatie k politické činnosti kněží, a to tím spíše, když vidí zoufalou potřebu kněžské práce na náboženském poli. Proto katolici vřele ocenili obětavost někdejšího zemského předsedy Lidové strany v Čechách msgr. Šrámka, kterého šest roku věznili v koncentračním táboře a který za nových poměrů neobnovil svoji politickou činnost, nýbrž všecko své úsilí věnoval náboženské obrodě lidu, scházejícího se na jeho kázání pod širým nebem v zástupech i desetitisícových.«

Kdo si myslí, že takovéhle zprávy budou »cenným příspěvkem k vzájemnému poznání slovenských a českých katolíků«, je strašně naivní člověk. Pán Ježíš řekl: »Pravda vás osvobodí,« ale pravda není tak jednoduchá, jak si to myslí pan Severa, patrně člověk, který zde má, jak se říká, různé škraloupy, zde psát nemůže, nemůže to však vydržet nepsat a proto píše takové podivnosti.

Na př. tato věta: »Nemožno popřít, že mezi Čechy a Slováky vládne jistá zatrpklost, kterou nepochybně sdílejí čeští katolíci s celým svým národem.«

Čeští katolíci jsou přece dosud většinou českého národa. Jak to tedy, že sdílejí zatrpklost »s celým svým národem«?

Je ten člověk vůbec Čech? Mluví totiž o Češích jaksi ve třetí osobě. »Nemohu si pomoci, ale musím vidět kořen této zatrpklosti v dvacetileté fikci t. zv. jednotného národa československého, ve fikci, která, myslím, se na Slovensku nikdy nebrala vážně, ale s kterou se Češi spřátelili. Nelze se tedy divit, že probuzení k normálnímu stavu věci zanechalo u Čechů jakousi trpkost, pocit rozdvojení, sice neoprávněný, ale psychologicky vysvětlitelný dvacetiletým zvykem.«

Udá'ost na Slovensku z podzimu r. 1938 a z března 1939 byly tedy jenom probuzením k normálnímu stavu věcí, protože se před tím žilo ve fikci.

Teď se patrně zase žije ve fikci. Tak nás jaksi napadá slovenské přísloví o šídle a vrecku.

Nebudu se o těchto věcech dále šířit, opakuji prostě, že, líčí-li se situace takto, líčí se falešně a následkem toho jsou falešné všechny další závěry. Takhle se nedojde nikam.

My jsme zde, právě v Katolíku, už několikrát přiznali své chyby, kterých jsme se za první republiky v poměru ke Slovákům dopouštěli. Nemělo by však cenu se stále flagelantsky pokořovat, neuznají-li Slováci, a to jasně a konkrétně, že i oni ve velmi mnohých věcech chybili.

My jsme zde, právě v Katolíku, už několikrát hrdě a statečně. Nemáme tedy chuti uznat — jak to pan Severa píše, a jak se to v Katolických novinách otiskuje, — že Slováci si zachovali svobodný rozhled, kdežto my jsme si zvykli na otrocství. (»I na otrocství si člověk zvykne.«)

Ten český katolík, jehož list má být cenným příspěvkem k vzájemnému poznání, by musil být také napřed křesťan. Musil by milovat svůj vlastní národ. A pak by nečel pochlebnicky velebit druhý národ a očerňovat národ vlastní. A co jiného jsou všechny tyto řeči: »Na Slovensku je katolicismus živou silou, u Čechů je citová a zvyková věc.«

»Máte statečné a mužné biskupy. Máte uvědomělé a odhodlané kněze. Máte v lůně Církve obětavý a zdravý lid. Máte rozhodně víc politického důvtipu a prozíravosti než v českých zemích. Máte jasno v hlavách a v srdcích. A co je nejdůležitějšího: Máte charakter!«

To znamená, že my Češi to všecko nemáme. Ovšem, jsme »stádcem bez pastýře. Spolkový život katolíků je v beznadějných troskách. Zůstalo něco málo katolických časopisů. I když se ojediněle dělá nějaká katolická akce, zejména mezi mládeží (na př. u olomouckých a pražských duchovních), dělá se to nesoustavně a rozštěpeně.« Jak se to ovšem shoduje s těmi desetitisícovými zástupy na kázáních Msgr. Šaška, na to se neodpovídá.

Jsme zkrátka toho mínění, že uveřejňování takového dopisu neznamená nikterak touhu po sblížení slovenských katolíků s českými. Josef Zádvorský jej uveřejňuje jen proto, aby demonstroval, že měl pravdu, když napsal, že je toho málo, v čem mohou býti čeští katolíci slovenským příkladem. ak.

Sisyfova práce II.

Psali jsme minule o tom, jak pan Gustav Bareš nazývá vyvracení marxismu-leninismu Sisyfovskou prací. Musíme k tomu dodat, že za jistých okolností je to pravda. Bojuje-li totiž proti němu nevěrecké humanitářství. To je totiž nesouvislý světový názor, jenž citově sice hájí mnohé krásné a dobré věci, protože však nemá základů a kořenů, je to třtina, která se zlomí při prvním závanu kteréhokoliv totalitářského větru.

Bojovníkem takového druhu je u nás Ferdinand Peroutka. Někdo si snad pomyslí, že není dobře být proti němu v době, kdy spiritualismus vede boj na život a na smrt a kdy tedy je každý dobrý, kdo jakžtakž ducha hájí. Říká přece Kristus Pán: Kdo není proti vám, jest pro vás. Jenomže tentýž Kristus říká: Kdo není se mnou, proti mně jest.

Ve svém článku »Člověk je víc než politik«, poukazuje Peroutka na strašné zpolitisování našeho života. Jak politika do všeho zasahuje a jak ochuzuje mravní a vnitřní život člověka. A připomíná, že proti tomu třeba bojovat. Ale proč? Jak to dokazuje? Proč je politika taková a proč by takovou neměla být? To Peroutka nedovede jasně říci. A stejně nedovede říci, proč se proti takové politice třeba bránit, proč třeba bránit člověka. Na otázku: »Proč toužit po osobnosti?«, odpovídá: »Jest to tajemný zákon lidské činnosti: aby člověk něco udělal, aby něco vytvořil, musí dříve něčím vnitřně být. Vše, co bije, má rozvít se, uzrát, nalézt svou ideu, svůj vnitřní obraz a jít věrně za ním.«

Toto vše je pravda. Křesťanský myslitel by to nerikal jinak. Jenomže je třeba to dokázat, dopínit to, včlenit to v celek našeho myšlení. Když se ten, kdo to neuznává, zeptá: »Odkud to máte?«, řekne Peroutka, že je to tajemný zákon. — Ale odkud je ten zákon a na co je? Zde je právě na místě křesťanská ucelenost.

Proč je politika taková? Protože je bezduchá. Protože se stará jen o chvilkové uchvácení moci. O chvilkový úspěch jí jde. Vše ostatní, i člověka, používá bezohledně jako nástroje k tomuto cíli. V tomto varu vášní, jejž boj o moc rozdmýchává, nikdo nedbá na »tajemný zákon«, jejž někdo odposlouchává ve svém nitru. Na to je jen mávnutí ruky.

A proto nemůže pravý spiritualista být spokojen s takovým hájením ducha. Lidé pochybující a hledající, dostane-li se jim takového vysvětlení, nejsou získáni a přesvědčení, naopak, tím slabší se jim vše ducha zdá. Myslí, že není jiného, lepšího odůvodnění a zůstávají u svého materialismu.

Je tomu tak všude, v celé duchovní a náboženské apologetice. Než špatně, nedostatečně, neúplně poučování, vysvětlování a hájení, raději žádné. Kolik lidí přestalo věřit, protože na své otázky dostali odpovědi zřejmě povrchní, nedotýkající se problému. Mnohdy dokonce byly jejich otázky přijímány s nechutí, jako známení nedostatku víry a pýchného šťouralství.

Lidství, duše, duch, pravda, spravedlnost a ostatní »v y s o k é a v z n e š e n é p ř e d s t a v y«, o nichž mluví Peroutka, mají objektivní skutečnost jen tehdy, jsou-li, abych tak řekl, vklíněny do řádu, jehož středem je Bůh.

Ne bůh s malým b, jenž se podle Peroutky změnil od dob, kdy bylo řečeno: dávejte, co je císařovo, císaři a co je Božího Bohu. Ne pouze nějaká kolektivní fikce právě pro tyto »vysoké, vznešené představy«, nýbrž živý Bůh, osobní Bůh věčný a nevyslihlý, nedotknutelný všemi těmi směšnými pokusy, jej ignorovat a dělat, jako by nebyl, Bůh Otec, jenž nás tak miloval, že Syna svého vlastního dal za nás, a při tom Bůh silný a nesmrtelný, jenž nutí svou velebnosti každého myslícího tvora k bezpodmínečné uctivému stanutí před Sebou a k pokorné otázce: Pane, co chceš, abych činil?

Takový Bůh je základem spiritualistického světového názoru a všeho, co z něho plyne. Víra v takového Boha, živá a životná, rodí významné a po případě mučednÍky. Takového Boha měl před očima Jan Křtitel, když volal do svědomí Herodova: Toto ti není dovoleno! Takového Boha měl před očima apoštol Petr, prohlašující před židovskou veleradou, že je třeba více poslouchati Boha než lidí.

Jsou jenom dvě možnosti: Buď tento Bůh, Stvořitel nebe a země, jenž mluvil k nám skrze Syna svého, Ježíše Krista a jenž mluví k nám skrze Jeho Církev, nebo hmota. Buď skutečné, poctivé křesťanství, katolické křesťanství, nebo atheismus a s ním materialismus a dříve nebo později barbarství. Tertium non datur. Všechno ostatní mluvení o »vysokých, vznešených představách« může snad být dobře míněno, vycházet tak nebo onak ze stesku duše naturaliter christianae — přirozeně křesťanské, je však příliš slabé a neúčinné na dnešní bouřlivé doby, které více než kdy jindy volí: Vaše řeč budiž ano, ano, ne, ne! ak.

Kněžím osvobozeným vězňům

Čmluva z Dachau.

Kdy a v kterém komandu se myšlenka zrodila nevím. Mohla mít svůj počátek právě tak dobře v dobách, kdy praskot a výbuchy bomb, hustě setých angloamerickými letci po celém táborovém okolí nám nedávaly v noci spát, jako ve chvílích, kdy jsme s tlukoucím srdcem naslouchali blížícímu se dunění děl a rachotu kulometů. Mohlo se o ní právě tak dobře mluvit v nejistých dnech, kdy jsme měli nastoupit pochod smrti do Alp, jako ve dnech napjatého čekání na návrat domů po památné neděli 29. dubna 1945, kdy na západním náspu tábora se objevily první helmy amerických vojáků, kteří osvobodili tábor.

Mohlo k ní dát podnět komando punčochářů, v němž byli sdruženi stařešinové našich českomoravských diecézí, stanařů, plantážníků anebo pilných domácích pracovníků na bloku. Kdož to

nyní všechno ví. Všichni však víme, že jsme při opuštění ostnatých drátů koncentračního tábora Dachau, při opuštění bloku 28 odcházeli s pevnou úmluvou, že se po návratu do vlasti sdružíme znovu v zájmové skupině kněží, vězněných v koncentračních táborech. Všichni jsme si dali slovo, že jádrem tohoto sdružení se stane knězská skupina, vězněná v koncentračním táboře Dachau, jednak pro svou početnost přeživších, jednak pro počet svých mrtvých.

Teď, nebo nikdy.

Naše dachovská skupina knězí se po návratu do vlasti rozašla po celých Čechách a Moravě. Nikdo nám nemůže mít za zlé, že k provedení naší úmluvy zatím nedošlo. Jednak pomáry, jednak povaha naší knětské práce to nedovolovala.

Leč Bedřich Hofman, farář na Horní Bečvě, který přežil nákazu skvrnitým tyfem, již si utržil tenkrát, kdy se jako ošetřovatel nemocných dal zavřít na bloky zamořené a odsouzené k vymření, nemůl odvahu přežít naši nesplněnou úmluvu. Na 28. září svolal schůzi kněží vězněných v Dachau do knězského semináře v Praze, s výmluvností člena zemského národního výboru v Brně připomněl nám naší nesplněnou úmluvu a končil teď, nebo nikdy!

Ve Svazu osvobozených politických vězňů, v němž jsme po jednotlivci organisování, se vytvářejí stále ve větším měřítku zájmové skupiny. Nejdále, pokročily v tom směru vojáci a důstojníci. Zájmová skupina přináší politickému vězni i v rámci Svazu nesporně daleko více než je-li vězněm pouze jako jednotlivec. Proč bychom se měli my, kněží z koncentračních táborů, stavět stranou tohoto vývoje? Proč bychom se měli po jednotlivci ztrácet v tak mohutné organisaci, když sdružením v zájmovou skupinu můžeme v rámci Svazu se uplatnit právě tak, jako ostatní zájmové skupiny? Nesmíme však s vytvořením této skupiny otálet. Je svrchovaný čas, abychom přistoupili k organisační práci.

Náš plán.

Vzali jsme na vědomí vývody faráře Bedřicha Hofmana. Celé shromáždění se rozhodlo pro jeho plán. Po vzoru kněží z olomoucké arcidiecése, vězněných v koncentračních táborech, třeba v každé diecési vytvořit po dohodě s ordinariátem diecésní organisaci kněží vězněných v koncentračních táborech a přihlásit ji jako zájmovou skupinu ve Svazu osvobozených politických vězňů. Taková organisace je kromě Olomouce také v diecési brněnské a budějovické. Není dosud v pražské a litoměřické. Z těchto diecésních organisací třeba vytvořit celostátní zájmovou skupinu kněží z koncentračních táborů.

Pro tuto věc byl zvolen akční výbor, v jehož čele byl postaven dr. Jan Merel, docent teologické fakulty university Karlovy, Praha-Dejvice, Sadová 5.

Akční výbor byl pověřen úkolem svolat do Prahy na dny 13.–14. listopadu sjezd všech kněží, vězněných v koncentračních táborech a vypracovat jeho program, který vám v nejbližší době zašle.

Je v zájmu všech kněží, kteří za okupace pro svou církevní a vlasteneckou činnost byli vězněni, aby se přihlásili do diecésních zájmových skupin, o kterých jsme mluvili a dostavili se na připravovaný sjezd.

Budeme vás informovat v tisku.

Akční výbor.

Ignorace, ignorance a zlovolnost

Letos jsme slavili sv. Václava jistě se zvláštními pocity. Snad víc než kdy jindy jsme si uvědomovali, že tehdy před tisíci lety určoval jeho duchovní ideál na tisíc let běh našich dějin, nikoliv Boleslavova politika praktických cílů. Víc než kdy jindy jsme cítili potřebu, aby všechny snahy, které dnes směřují u nás k zakladatelským a budovatelským plánům, které ve světě mají vést k vytvoření spravedlivého a pevného míru, byly podloženy také takovým tisíciletým zaměřením, duchovní šíří a hloubkou skutečného řádu. A víc než kdy jindy jsme si uvědomovali, že tyto hodnoty máme v křesťanství a že mimo křesťanství je jich jen část.

Tím bolestnější jsme pociťovali neporozumění naší oficiální veřejnosti. Z čeho plyne toto neporozumění? Zajisté nejprve z nevědomosti, z ignorance. U nás stále platí: že myslet bolí. A domyslit věci — to až příliš někde bolí. Tam, kde se to nehodí pro nějakou zděděnou zápornou, částečnou koncepci dějinnou nebo pro nějaký nově importovaný výklad dějin, který nám je dokonce cizí a dávno překonaný.

Když nám tedy někdo velmi vysoko postavený na př. vykládá, že o sv. Václavu víme jen to, že se narodil, žil a umřel, je to jistě těžká ignorance. U někoho ji můžeme omluvit nezaviněným nedostatkem vzdělání, u někoho třeba senilnosti, která je hodna soucitu.

Ale nevědomost může být úmyslná. Pak je to ignorace. Takovou posupnou ignoraci zahrnuli letos sv. Václava mrazí jeho odrodilí synové. Je to tvrdá nespravedlnost, neobjektivnost a jakási kulturní zpronevěra naší vlastní historické věci.

Jestliže však někdo »přibližuje« svým věrným sv. Václava tím, že jej typuje jako kolaboranta, pak to již není ani ignorace, nýbrž zlovolnost. Takovýjto udavač by asi sotva našel v našich dějinách nějakého knížete nebo krále, který by nějakým způsobem nebyl kolaborant. Očistná komise pro naše dějiny by mohla mít asi mnoho a mnoho aktů, které by »dokazovaly« kolaborantství smlouvami vojenskými, politickými i snubními!

Neměla by však taková očistná komise spíše trestat tuto zlovolnost? Myslím, že ta není omluvitelná.

Josef Zvěřina.

Z domova a z ciziny

Poselství sv. Otce katolíkům švýcarským. Dne 8. září se konal ve Švýcarsku tak zvaný den pokání a díků. (Jeden z mála ještě existujících příznání k pravdě sice nepopiratelné, dnes však většinou zapomenuté, že stát jako takový je povinen vyznávat Boha a projevovat mu úctu. Sv. Otec zaslal při této příležitosti švýcarským katolikům toto poselství:

Zatím co všude jinde, jak se zdá, vládne nacionalism, Švýcarsko, jež je spíše státním společenstvím než nacionálním státem, se těší klidu a rozkvětu, jenž vzchází z jednoty občanů. Snad žádný lid nemá více lásky k domovu a vlasti, než lid švýcarský, žádný nemá živější a hlubší vědomí občanských povinností. Síla a tvůrčí moc, kterou jiní se domnívají nalézt v idei národnostní, nachází Švýcarsko jistě aspoň v těsné stupni v srdečném závodění a spolupráci různých je skládajících národnostních skupin.

Jste hrdi na demokratický ráz své země a jste nań hrdi právem, neboť vaše demokracie není pouhý umělý výtvor. Je plodem, jenž uzrál ze staletých zkušeností. Harmonisuje šťastné výhody a dobrodiní federationi autonomie a centrální vládou. Vaším úmyslem není, díky Bohu, dělati z demokratických forem nedotknutelnou modlu, protože jste si vědomi, že duší každého, jakéhokoliv státu, je hluboký, vnitřní smysl pro obecné dobro.

Tomu se říká kultura srdce. V časopise našich ministrantských družin, které pod jménem Legio angelica vypěstovaly v tak mnohé chlapecké duši ideál kněžství a pravého svatováclavského rytířství, vypravuje jejich Pater II. o své letošní cestě do Francie a některé zážitky z ní, zvláště ty, které chlapcům ministrantům mohou ukázat, že i dnes je čestné ministrovat, protože to znamená sloužit Bohu při nejposvátnějším úkonu, v jakém na této naší zemi sestupuje mezi nás, při mši sv. Nuže tedy, Pater II. vypravuje: Na první pátek v červenci mě v basilice Srdce Páně na Montmartru prosil elegantní pán v sakristii, nemám-li ministranta, abych mu dovolil ministrovat. Rád jsem svolil. Po návratu od oltáře se mi v sakristii představil: Georges Bidault — byl to sám ministerský předseda a hlava Francouzské republiky. A Pater dodává: Tedy i ve 20. století jako náš svatý Václav kdysi.

Novinářská perla. Vzpomínám si, že Ferdinand Peroutka — a bylo to ještě v roce 1945 — napsal, že odsun Němců, ačkoliv je nutný, je tragedií. Tragedie však většinou u slušných lidí vzbuzují dojetí, po případě soucit. Mnohé vlastnosti tragedie ovšem odsunu chyběly. Jistě však nebude nikdo méně člověkem, projeví-li soucit těm, kdož jim jsou postiženi. Takový soucit pry osobám, které musily a ještě budou musit opustit své domovy v Polsku a v Československu projevil sv. Otec. Právo lidu, které nesporně vyniká větší protikatolickou zavilostí než Rudé právo, přineslo tuto zprávu s dodatkem: Uveřejňujeme bez komentáře. Při tom však vyslovuje svůj komentář v titulu: »Otcovský soucit s vrahy, sadisty a lupiči.« Celá zpráva a její formulace je zářivým příkladem, jak dovedou noviny pokroutit své kulturní poslání, jak místo skutečné kultury rozšiřují svými překroucerninami a nepravdami jen nenávist a zlobu, ze které nikdy nepovstalo nikomu nic dobrého. Jsou skutečně všichni ti Němci vrahy, sadisty a lupiči? Jistě má pravdu Peroutka, když říká: »Běda národu, který by se dal vésti jen novinami!«

Není nad klid. Volby do národních výborů se letos konat nebudou. Je třeba klidu k budovatelské práci pro republiku. Je to jistě pravda, ovšem, že každá věc stvořená má vícero stran. Vědět, co a jak, jak se vlastně smýšlí, by také neškodilo. Vědecký výzkum veřejného mínění přece jen ještě nedosáhl takového stupně přesnosti, aby se bylo možno naň spoléhnout. Francie jistě potřebuje výstavby nejméně tak jako my a přece tam mají za rok dvoje volby a dvoje referenda. Klasická země středoevropské demokracie by se také nemusila bát častěji pustit k slovu lid. V ruchu je život a síla. A kromě toho by to byl důkaz, že se plní sliby, podle nichž měly být volby na podzim.

Rozjímání nad Talichem. Je známo, jak se Pascal zamýšlí nad tajemstvím člověka, nad jeho nerozlučitelností, která se alespoň poněkud překoná jen druhým tajemstvím: tajemstvím děděného hříchu. Každou chvíli narážíme na nové temnoty tohoto tajemství člověkova. Na př. člověk by myslil, že hudba, zejména pravá, klasická hudba, může jen spojovat, může budit jen čisté nadšení a lásku. A přece tomu tak není. Vidíme to u nás na případu Talichově. Přímo v nepřátelské tábory se rozdělují hudebníci při zvuku toho o jména. Mistr ohlašuje svůj konečný návrat na koncertní podium a hned nastává tiskové tažení pro a proti. Talich sám musí uveřejnit upozornění, v němž prosí obecenstvo, aby se zdrželo při koncertu všech neobvyklých projevů. A po koncertu samém jak různé reflexe v tisku. Od nadšeného oddávu k vrcholnému výkonu uměleckému až k úplnému, ledovému mlčení. Je věru tajemstvím člověk.

Listárna redakce

V. Smrček. Máte dobré pero. Napište nám o čemkoliv, jistě o čemkoliv správně řeknete. Ovšem ve věci, o které nyní píšete, je lépe říditi se příslovím, že mlčení je zlato. Nikam bychom tím nedošli a dělali bychom jen radost nepřátelům.

●

Přítel bohoslovec. Zapřisháte se, že vám nejde o nic jiného, než o positivní kritiku a hledání nových cest k obecnému dobru. Při tom však nemůžete popřít, že jste ironicky napsal: »Zajímalo by mě, zda by toléž dovedl napsat pro veřejnost Katolík?« Že to není konkrétní kritika, nýbrž pochybování o mravní linii listu, je snad jasné. A stejně je tomu tak ve vaší reakci na mou odpověď, kterou charakterisujete zase tak napovídavě: »Zdá se, že chcete, aby se vám do toho jiní nepletli, aby byli odrazeni na drsných příkladech polemiky s Katolíkem.« Kritiku jsme vždycky hájili u nás i u jiných a všude, ale kritika předpokládá u druhých dobrou vůli a vyjadřuje se podle toho. Skoro celý článek není přece přímo věnován polemice s vámi, nýbrž vykládá, jak se asi mají hájiti filosofické zásady.

●

E. Mich. V článku jest psáno: »Ve snech o velkém Německu, o německé vládě nad světem, byli více méně všichni s Hitlerem.« Nic jiného tam není a nic jiného se z toho nedá pravoplatně vyvozovat. Mohu přece toužit po nějakém cíli a odsuzovat prostředky, jimiž se k němu někdo chce dostat. Na příklad vy jistě schvalujete odsun Němců, ale neschvalujete různé tvrdosti a krutosti, které se leckde při něm staly. — Následkem toho všecky ostatní závody vašeho dopisu jsou snad bezpředmětné.

Rozhlas nás poučuje o zázracích

V době nedaleké, kdy jsme měli to potěšení rozvíjeti se kulturně pod ochranou německé boty, říkali jsme rozhlasovému přijímači bednička prolhaná a těšili jsme se na onu šťastnou chvíli až... Té chvíle jsme se po velkých zkouškách dočkali, ale naše rozhlasové bedničky nám katolíkům připravily opět nová zklamání. Mluví k nám z nich většinou lidé, kterým se stal náš národ dobrou příležitostí pro experimenty s lidskou trpělivostí. A vedení rozhlasu si počíná zvlášť kuriosně demokratický asi tak, jako kdyby na příklad pan ministr Hála dal příkaz, aby se doručovala pošta jen příslušníkům jeho katolického světového názoru a ostatní aby šlo do koše. Co si máme myslet o lidech, kteří něco slíbí a pak to v poslední chvíli odřeknou? A to se nám nestalo jen tentokrát při oslavách svátku sv. Václava. Mohou pošetilci, kterým chybí běžná etnost i takt prostých občanů, učinit národ šťastným?

Oni počítají s naší křesťanskou poctivostí, pravdomluvností, prací a se stálým přílivem našich peněz ve formě daní a poplatků a příspěvků, na těchto hodnotách budují své plány, proto se i ve volbách ucházejí také o naši přízeň (ohájící náboženství!) a mnoho našich lidí jim pomohlo na dnešní místa. Jak jinak by to bylo možné, když si i ministerstvo informací samo statisticky vypočítalo, že lidí, kteří věří v Boha nebo, připouštějí Jeho existenci, je u nás 79,8%? Zato dnes porušují dané sliby a udělují nám morální kopance.

V rozhlase se přijímají naše poplatky, ale jinak jsme »vyloučení z dopravy«. Oni nás nepotřebují, oni všemu rozumějí a obstarají všecko sami. Místo mše sv. pro nemocné se pustí gramofonová deska s varhanní hudbou a je to: případně, když to nestačí, přidá se nějaké to bugi-vugi. Svůj zájem o náboženské otázky projevují též patřičným způsobem. Mezitím co píši tento článek, mluví s náležitou marxistickou pietou pan ministr ochrany práce a sociální péče o sv. Václavu. Jindy jsme slyšeli z podobné povolaných úst výklad zázraku v Káni galilejské. Prý to byla davová psychosa. To je už několikátý výklad této události ze života Syna Božího, jíž věnovali i jiní atheisté svoji vzácnou pozornost. Každý si to vykládá jinak a jelikož se dnes všecko vysvětluje na základě moderních vědeckých poznatků, budou podle toho asi všecky výklady správné.

Tyto rilácké výkony budí náš obdiv. Již takový pokus o vysvětlení přechodu Izraelitů Rudým mořem musí být pro člověka vyzbrojeného vědomostmi z Marxova »Kapitálu« nesmírnou odvahou, kterou nelze jen tak odbýt mrzkým rozhlasovým honorářem a zvedání kulturu lidu tímto způsobem předpokládá nesporné přídavkový lístek na maso a tuky pro velmi těžce pracující. Autor relace, o které se zde zmiňuji, uvedl závěrem asi toto: »Jestli je na světě nějaký zázrak, pak je to ten, že my, kteří jsme stáli pod šibenicí, jsme na světě a můžeme pracovat na budování republiky.«

Milý rozhlasový vykladači zázraků a dražý bratře! Tak ty takhle buduješ republiku? Ale nic ve zlém. U tebe není ještě vše ztraceno. Na jeden zázrak se přece pamatuješ a bez všemohoucí víře Boží se zázraky neději. Ale ruku na srdce! Ze jsi v nejvyšší nouzi onu nejvyšší milosrdnou a také tebe milující a všemohoucí Bytost, kterou my křesťané nazýváme Bohem, o nějaký ten zázrak prosil! Byl jsem též kdysi vlastním ve vlně, což bývá někdy horší než trá dnešní nevěra a znám trochu podobné okamžiky. Mimo to mám zde dopis od muže, který též poslouchal tvé vysílání. Doufám, že se na mne nebude hněvat, když o něm prozradím, že byl též zatčen 7. října 1944. Měl totiž u sebe tenkrát s nebe spadlého telegrafistu s vysílačkou, který byl ve spojení s Londýnem. Od 2. listopadu 1944 byl vězněn v Terezíně, kde byl odsouzen k smrti, a pak v květnu 1945 s ostatními vězni osvobozen. Letos 2. července byl vyznamenán v Hradci Králové čs. válečným křížem, a píše: »Také jsem náležel k takovýmto odsouzencům a vydávám pravdě toto svědectví: V Terezíně na cele smrti č. 44 bylo nás přes 300, a ač byl u kterékoliv víry, či bez vyznání, jeden každý říkával: »Jen kdyby Pán Bůh dal a dostali jsme se z toho pekla« a sliboval též Bohu, že Mu bude věrný. Mnozí z nich dnes na to zapomněli, Boha neznají a za svou záchranu děkují osudu, štěstí nebo něčemu jinému. Inu, nedivme se, nevděk světem vládne a zvláště vůči Bohu.

Rád bych ještě připojil malou prosbu k čtenářům našeho listu, aby se za našeho rozhlasového vykladače zázraků pomodlili, aby dobrotivý Bůh s ním měl ještě trpělivost a když jej tak šťastně zachránil od krvavého běsnění nacistických ďáblenků, aby jej též obrátil a připojil k svému lidu, který na cestě do nebeské vlasti prochází právě Rudým mořem bezbožeckého materialismu.

Antonín Petr.

LITERATURA

Dr. Antonín Čala: **Duchovní hudba.** (Edice Krystal, Olomouc.)

Konečně se dostává české literatuře dokladného díla o chrámové hudbě. Nefíkáme o hudbě duchovní vůbec, poněvadž toto pole je mnohem širší a autor ho ve své knize nesleduje. Spisovatel zdůrazňuje v předmluvě tři podmínky správně provozované liturgické hudby: 1. dobré vzdělání varhaníků a ředitelů kůru, 2. znalost církevních předpisů a 3. ochotná vůle se jimi říditi. Za tím účelem sebral dr. Čala všechen materiál, jaký jen mohl sebrati a podal nám jej ve zkratce. Jeho dílo si však nečiní nároků na apoštolát duchovní hudby, neboť po prečtení všech těch paragrafů bude asi málo hudebníků, kteří by se cítili rozohněni pro pěstování dnes odstrkovaného hudebního odboru. Jak tomu už bývá při řešení životních problémů cestou suše vědeckou nebo úřední, příliš důkladnost může někdy více uškodit než prospěti. Právní obhajování jistých zvyklostí, jež nás oddělují od jednotné liturgické kázně, může snad míti význam pro zpovědníka, jemuž bychom se vyznávali ze svých chyb neb nepravostí, ale v daném případě bude míti ten výsledek, že prostě naši chorregenti pověsí římské předpisy na hřebíček. Je to ledová sprcha na naše horlitele a idealisty. Má-li kdo rád krásnou liturgickou hudbu, snaží si ji provozovati v její nejsubtilnější a nejčistší podobě. Nač mu říkati, že to lze i méně dokonalou cestou a že celkem nepřátelé pravé liturgické hudby nejsou v neprávu, když naší práci hatí?

Autor rozvrhl látku v 11 kapitol: Základní zásady liturgické, druhy liturgické hudby, liturgický text, vnější forma posvátných skladeb, zpěváci, ředitel kůru a varhanik, varhany a nástroje, dělka liturgické hudby, hlavní prostředky k povznesení posvátné hudby, duchovní koncerty v kostele, závaznost předpisů o posvátné hudbě.

Bude jistě k potěše všech milovníků chorálu, že dr. Čala zaujal nemilosrdné stanovisko k rytmu gregoriánských melodií a že vyzdvihl klady klasické polyfonie proti moderní pseudopolyfonii: Co by bylo ještě k účtu přičíst, to citace a výroky hudebních autorit o těchto otázkách, neboť by to odzbrojilo odpůrce, kteří se proti liteře zákona pokoušejí stavěti ducha hudby, rozuměj hudby konvenční a nestíhající absolutní ideál krásy.

Přiznáváme se, že mě poněkud překvapila autorova charakteristika hudby barokní. Vyznačuje prý se vzrušenou svižností, citovostí, patosem a smyslností, což jsou tuším vlastnosti hudby romantické. Nejsem pro zavádění barokní hudby k bohoslužbám, poněvadž se její instrumentální ráz nesnoubí ani s chorálem ani s klasickou, vokální polyfonií, ale řící, že na příklad takový Adam Michna, Bohuslav Černohorský nebo Jan Dismas Zelenka zavánějí smyslností je naprosto nesprávné.

Jsme autorovi neskonale vděčni za připomínku, jak se máme chovati na kruchtě a jak vysoko máme stavěti úřad, kterým jsme byli pověřeni přes naši nehodnost. Je opravdu na čase, aby zmizeli s našich kůrů odporní námezdníci. Ostatně dr. Čala věnuje náležitou péči i finančnímu zaopatření varhaníků, ovšem podle jejich vzdělání a zásluhy.

V praktickém smyslu je příručka dr. Čaly vskutku nedocenitelná. Autor se dotkl všech problémů, a neměl-li kdy se jimi zabývati podrobněji, udal aspoň prameny, z nichž bychom se o nich mohli poučiti. Práce dr. Čaly nemá sobě rovné co do úplnosti a informovanosti, proto je samozřejmou povinností všech přátel chrámové hudby, aby ji měli ve svých knihovnách.

O. A. Tichý.

Filosofie či ideologie?

Důležitost filosofie na středních školách byla svým způsobem prokázána tím, že to byl první předmět, který byl za okupace ze střední školy odstraněn. Po osvobození byla filosofie opět zavedena v septimě a v oktávě. Podle učebných osnov přednáší se nyní v VII. třídě psychologie a logika a v VIII. tř. marxistická filosofie. Osnova tu rozděluje filosofii na kapitoly: dialektický materialismus, gnoseologie (marxistická) a historický materialismus, s rozvedením předepsaných vyučovacích hesel. Předpisuje se tedy pro naší střední školu dialektický materialismus a jeho historická aplikace jako jediný způsob filosofického myšlení. Přesto, že marxismus nikdy nebyl prohlášen za státní doktrinu, vnucují jej jak studentům, kteří jsou ochuzování jednostrannosti látky tak profesorům, kteří se musí věnovat výkladům marxismu, i když jej nepokládají za jediný možný nebo správný výklad světa.

Je to politování hodné tím více, že marxismus již není pravou filosofií, nýbrž bojovým prostředkem politickým, nástrojem duchovního ovládání se strany jedné politické skupiny. Tím, že se dialektický materialismus uzavřel stále živé a nové filosofické problematičnosti, ztratil otevřenost a svobodu filosofického myšlení, přestal být filosofií a stal se pouhou mocenskou ideologií. Má tedy naše škola sloužit ideologii?

Je jistě správné, aby střední škola informovala i o marxistické ideologii, jakožto velké duchovní a sociální síle dneška. Činí tak v občanské (politické) výchově i ve filosofii. Jde však o to, aby osnova pro filosofii předpisovala objektivní poučení o různých filosofických výkladech světa, mezi nimiž může dialektický materialismus zaujímat místo, které mu přísluší jako filosofickému směru. Osobuje-li si více, znamená to v demokratickém státě neoprávněné znásilňování žáků i učitelů. Znamená to, že taková škola nemůže vyhovovat té podstatné části obyvatelstva, která nepřijímá za svůj materialistický světový názor.

Upozorňujeme na to, a doufáme, že nemarxističtí zástupci lidu přijevší o věc zájem a neopomenou na příslušném místě interpelovat.

fm

Dobrovol. příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány. Vychází s církevním schválením. Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 61710. — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází první a třetí neděli v měsíci. — Poštovní spořitelna Praha 208 601. — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. a redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Ježák. — Předplatné na půl roku 20 Kčs, na celý rok 40 Kčs (s poštovným). Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů — Dohlédací pošt. úřad Praha 10. — Vytiskl Živnotisk v Praze XII.

KATOLÍK

21

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 13 ŘÍJNA 1946 • CENA Kčs 1.50

Katolíci, evangelíci a marxismus

(Viz »Katolík« č. 20.)

Není toho málo, co máme **společného** s evangeliky ve stanovisku vůči komunismu. Cele se staví s námi v boji o spravedlnost a s námi kladně hodnotí toto úsilí i u komunismu. Máme společné východisko — Slovo Boží, máme společné i počáteční stanovisko — spiritualistické. Společně vidíme v dějinách nejen zápas lidí o hmotnou existenci, nýbrž uznáváme v nich také dějiny Boží věčné pravdy. Službu této pravdě pokládáme i my za vlastní křesťanské poslání. Statečně žádají evangelíci — stejně jako my — vyznavačství neohrožené a nebojácné. Bylo dobré, že bylo řečeno slovo také do vlastních řad, ať již uznáním viny, kterou mají křesťané za mdlý boj proti sociální nespravedlnosti, ať již odsouzením neplodných konfesijních třenic. Doufám však, že i evangelíci uznají, že v prvním boji jsme byli čilejší my, v druhém oni.

Čteme-li však pozorně resoluci našich evangelíků, vyvstává nám celá řada otázek historických i praktických. — Především bychom rádi jasně věděli, které jsou výhrady evangelíků proti komunistickému programu.

Konstatuje-li se, že komunismus svou filosofií nestačí na úkoly dnešní doby ani na úkoly budoucnosti, jaká je **filosofie**, kterou kladou naši evangelíci proti dialektickému materialismu? V dějinách jsme totiž viděli, že se protestantismus snadno přikláněl k nejrůznějším dobovým filosofiím. A je vůbec správné mluvit o jednotné filosofii, o kterou by se opíral protestantismus?

Podobně se ptáme na konkrétní námitky evangelíků proti praktickému programu komunismu. Mají evangelíci vypracovanou sociální nauku? A je to skutečně jednotná nauka? Anebo je to jen více nebo méně soukromé řešení protestantských theologů? Ostatně i mínění protestantských theologů jsou tak nesourodá! A u nás je jejich znalost nepatrná. Kromě Ragaze a Johna Macmurraye dosud nikdo neproniknul. Bylo by dobré, kdyby byly k nám uvedeny také práce Wünschovy, Gogartenovy, Brunnerovy a j. A což práce českých evangelických theologů?

Konečně se ptáme, zda tyto nauky přinesly také nějaké činy. Zda kromě charitativní a misijní činnosti podnikli evangeličtí křesťané nějaké akce, zda založili nějaké dělnické organisace a pod. Bylo by zajisté užitečné i pro nás znát tuto činnost.

Než v resoluci královéhradecké vidíme my, katolíci, i vážné **nedostatky**. Především je v ní základní vnitřní rozpor. Na jedné straně se praví: »...nemůžeme mít **náboženských** námitek proti socialismu a politickým snahám, které chtějí i naší republiku přebudovat ve stát socialistický«. Na konci resoluce se však praví, že úd evangelického sboru má povinnost, »aby svou vírou a svým přesvědčením neustále měřil svou politickou činnost i akci své strany«. Jestliže totiž doopravdy bude měřit svou vírou evangelický křesťan snahy, které dnes vedou k socialisaci naší republiky, bude musit mít nejen námitky sociální a politické, nýbrž především náboženské.

Což nevidí evangeličtí křesťané více nebo méně skrytý **atheismus**, který je do této socialisace zamíchán? Což nevidí onen důsledný anthropocentrismus, kterým je socialisace vedena a který ponechává náboženství buď to místo, jaké mu nechával starý liberalismus, anebo mu určuje pomalé umírání?

Naši evangelíci nepostřehli **falešné pojetí člověka**, které je podkladem této socialisace, a tak opustili Pavlovo rozlišení člověka duchovního a duševního: »My však jsme nepřijali ducha tohoto světa, nýbrž Ducha, který je z Boha, abychom věděli, co nám bylo dáno od Boha... Ale člověk duševní nepřijímá těch věcí, které jsou Ducha Božího — vždyť mu to je pošetilostí — ano (on) nemůže jim porozumět, poněvadž (ty věci) se mají posuzovati duchovně« (1 Kor 2). Proto naši evangelíci si činí jen »duševní« výhrady při socialisaci: »chce-li toto úsilí zachovat a upevnit politické svobody i duchovní odkaz nejlepších vůdců našich dějin«. To je hodně civilní. Kde je tu starost o duše a úzkost o jejich spásu?

Ovšem důvod tohoto nedopatření je mnohem hlubší. Tkví v samotné přirozenosti protestantství. Protestantství přilíš od sebe odlišuje náboženství od politického a sociálního života. Tento **dualismus** je smrtelnou ranou živého, konkrétního křesťanství, tento dualismus zplodil i liberalismus, individualismus a bludy odtud vy-

(Pokračování ve 4. sloupci)

Proslov p. ministra školství Dr. J. Stránského k zahájení školního roku

Tato řeč je určena pro školní mládež, pro naše malé bratry a sestry v školních lavicích. A přece jsou v ní nadhozeny problémy, které se týkají nás všech, ke kterým se správně stavět a které správně řešit se budeme musit celý život učit. Proto si ji jistě všichni rádi přečteme, a to tím raději, že snad znamená novou éru našeho školství, éru, v níž se bude více pamatovati na to, že škola nemá za úkol pouze nacpávat hlavu přerůznými poznatky ze všech možných koutů lidského vědění, nýbrž že má být skutečně a bez frází tou Komenského »dílnou lidskosti« nebo, ještě lépe, chrámem Boží Moudrosti.

Jestliže se školní mládež od té doby, kdy jsem chodil do školy, nezměnila, je ji vždycky vhod, když se ve škole něco děje, co není vyučování a zkoušení. Myslím tedy, že můj proslov je vítán. Jenže vás asi, školáci a studenti, zklamu, protože te chvíle, kterou teď ubírám vašemu vyučování, užiju k tomu, abych vám pověděl něco, co by vašemu vyučování aspoň nepřímo mohlo posloužit. Nerad bych, abyste ztratili čas se mnou, a proto vám z nejhlubšího přesvědčení radím, abyste neztráceli čas s někým a s ničím. Když se učíte, když si hrajete, když se modlíte a když pracujete, užijte vždycky svého času naplno, neprolelkujte ani chvilku: minuty běží a nevracejí se, den žádný dvakrát se nenarodí. Tak to náš básník napsal a vy dosud ani netušíte, jak je to pravdivé a jak je to vážné. V evangeliu sv. Jana je zapsán výrok Pána Ježíše, že musí dělat dílo toho, který ho poslal, dokud je den, protože přichází noc, kdy žádný nebude moci dělati. To nemyslel tu krátkou noc, po které se ráno budíme, to myslel tu dlouhou, po které už nás nečeká práce, ale soud. Popilte si a uvidíte, že budete mít na všechno čas. Když lenivíte, má čas vás, žvýká si vás a spolkne vás. Čas je nenasytný polykač lidí a pozře každého, kdo jím neumí vládnout. Ve starozákonní knize přísloví stojí: Maličko pospíš, maličko zdřímneš, maličko složíš ruce, abys poležel, vtom přijde jako pocestný chudoba tvá a nouze tvá jako muž zbrojný. Což tak zlé to není, to přísloví trochu přepíná, abychom si na sebe dali pozor. Pospat si, to si pospíme, ale když bdíte, bděte celé, bděte bdělé, ať se učíte, ať si hrajete, ať pracujete.

A ještě něco, co se týká vašeho učení. Abyste vy se mohli učit, je tu celé složitě školní zřízení. Pamatujte na to, kolik práce se muselo vykonat, abyste vy se mohli učit. Nezkažte tu práci, nedopusťte, aby zůstala marnou. Uvažte na příklad, kolik jen je těch budov, které vašemu učení dávají přístřeší, kolik lidí muselo přispět ze své mzdy nebo platu, aby tu byly peněžité prostředky na stavbu těch budov, a kolik zedníků a řemeslníků se zapotilo, než ty budovy stály. Ale pamatujte i na to, jak dlouho se musili připravovat vaši učitelé, aby byli způsobili vyučit a vzdělat vás. Pamatujte na to, co práce stálo napsání a vytištění učebnic a opatření pomůcek. Ta práce všechna všecička se konala pro vás! Jakmile to pochopíte, hned pocítíte vděčnost za ni, a jak byste se mohli odvděčit jinak, než tím, že nebudete nikdy školu odbývat jako nějaké nezbytné zlo, a že ji budete mít rádi se vším snadným i nesnadným, co vnese do vašeho života!

Že se začátek školního roku neodkládá, že se do starých škol vrací učební plán a řád a že se otvírají nové školy, to vše je znamení míru. Po dvou světových válkách touží lidstvo po míru jako vyprahlá země po vláze. Do úplného míru je ovšem ještě daleko, i když se už přestalo válčit. Mír, to je víc než neválčení, mír, to je pokoj a spokojenost mezi národy a mezi lidmi. Trvalý mír může být jen tam, kde každý národ každému národu a každý člověk každému člověku přeje právo a svobodu. Teprve pak, až zmizí se světa hloupý a krutý obyčej válčení, budou se lidé moci spojit, aby úspěšně čelili nemoci, špatnosti a bídě a aby svůj život obohatili a zušlechtili. Však víte sami, že to někdejší bohatýrské válčení ztratilo svoje lepší stránky, že už ani není, jako bývalo, příležitostí k rytířské udatnosti a že se stalo hromadným vražděním, kdy bezduché stroje pekelnými výbušinami na obrovské dálky ničí všechen život, lidský život, život žen a dětí, i život němé tváře i život květin a stromů. Je to jako výstraha od propastného scestí, když lidský důmysl, místo co by tvořil nové hodnoty, rozpoutává dokonce i tu sílu, která spojuje atom s atomem, aby rozvracela, co má spínat a ztužovat. Ať je škola především školou dobré vůle! Ať už ve škole začne dítě chápat, že co se pořídí po dobrém, je hojnější a trvalejší, než co se pořídí po zlém! Vy, drobnější žáčkové, kterým dospělí nezdvořile říkají kluci, já dobře vím, že byste se mně vysmáli, kdybych vám kázal, že se spolu nikdy nemáte seprat. To už je jaksi náš dědičný hřích, když si ve vašem věku myslíme, že máme ruce, abychom měli čím tlouci kolem sebe, kdykoli se nám zachce. Rozumí se samo sebou, že se budete prát dál, když se udá příležitost, na tom žádný kantor — já jsem taky kantor — nic nezmění. Ale až budete velci, pochopíte pojednou, oč lepší je pilná dlaň než sevřená pěst. Ruka, sevřená v pěst, vždyť to je vlastně zmrzačená ruka, pahýl bez prstů, dobrý právě jen na to, někoho praštit a ještě při tom třeba odřít nebo pohmoždit klouby. Kdežto otevřená ruka je kouzelný nástroj boží, kterým se všechno dá vytvořit a spravit, jen se rozhlédněte a na cokoliv se podíváte, všechno, co není pouhá příroda, je dílo pilné a štědré lidské dlaně. To tedy uznáte teprve později. Ale když se už seperete — a vy se seperete už dnes odpoledne, jestli ne ještě dříve — přál bych si, abyste aspoň šetřili dvou pravidel: rozdávejte jen takové rány, jaké jste sami ochotni dostávat a nikdy ne sprostší. A druhé pravidlo: správný chlapec nikdy za žádných okolností nesmí udeřit děvče. Chlapec je na to, aby děvče bránil a ne aby je tloukl. Není horší zbabělosti, než když silnější bije slabšího. Celý život si to pamatujte a vždycky hledejte čest v tom, abyste se zastali slabého, kterému silný dělá násilí. Zapamatujete-li si co jste tu právě slyšeli z radia, nejsou ty minuty, o které jsem dnes zkrátil vaše vyučování, ztraceny.

Přeju vám do nového školního roku mnoho štěstí a na konec dobré vysvědčení a pánům učitelům a profesorům, ředitelům a inspektorům přeji svatou trpělivost a dobrou mysl.

Po rozsudku

Norimberský proces je ukončen. Němci sice kritisují jeho rozsudky, podobně jako kritisovali rozsudky proti protektorátní vládě, tyto kritiky však již jistě nezmění celkový výsledek. A tento celkový výsledek znamená mravní a právní pokrok v dějinách lidstva. Lidstvo jakoby si zase uvědomovalo, a to konkrétně a prakticky, svou jednotnost. Norimberský rozsudek je zkrátka potvrzením toho, že nad Němci, Francouzy, Rusy, Američany atd. je lidstvo, je člověk, s jeho nezadatelnými právy, jejichž porušení si nesmí beztrestně dovolovat ani ďábelsky organisovaná mašinerie mocného státu. Norimberský rozsudek znamená, že Organisace spojených národů bohdá není jenom stínový útvar, nýbrž opravdový tribunál, jenž by mohl velmi účinně přispěti k trvalému odstranění válek a spravedlivějšímu světovému řádu. Vítězství zásady všelidské odpovědnosti je radostné a povzbuzující, tak radostné, že výměra trestů a ostatní podrobnosti nepadají skoro již vůbec na váhu. Když ovšem uvážíme, jak bolestně se rodí mír, jak de facto stále ještě je lidstvo rozděleno v několik bloků, nemůžeme klidně usnout nad norimberským rozsudkem a říci si: Nebude už nikdy válek. Po některých stránkách jsme naopak dnes většími zpátečníky než před válkou. Divoký nacionalismus, ba přímo rasismus je mnohde základním státním zákonem a on je to, jenž stvořil většinu nejtěžších poválečných problémů, on je to, jenž způsobuje bezvýslednost mírových konferencí, jakmile dojdou ke kterémukoliv důležitějšímu rozhodování.

Duch dneška je zkrátka materialistický, důvěřujeme pouze mocenskému zajišťování a budování míru. Stále opakujeme staré římské heslo: Si vis pacem, para bellum! Chceš-li mír, připravuj válku!, myslíme, kdoví jakou moudrost tím říkáme, a přece každé připravování války může vždycky zplodit jen válku. Čím více se totiž kdo cítí připraven, tím je neústupnější, tím je přímo zpupnější, tím spíše k válce dochází. Mír je jedna z nejvyšších duchovních hodnot a my ji pořád chceme vybudovat z oceli a betonu nebo z papíru diplomatických smluv, místo abychom ji budovali na skutečném dorozumění a pochopení protivníků. »Kultura je především v tom, že se dvě osoby chápou, že si rozumějí, k tomu není však potřeba, aby se objímaly.« Nám, bohužel, chybí skoro úplně základny, na nichž bychom se sešli, na nichž bychom mohli dojít k porozumění.

Společné názory na smysl života, na to, jak si představujeme život šťastný, jak si představujeme velikost lidskou a co je k tomu všemu potřeba. Kdybychom v tom byli zajedno, mohli bychom se snadno dohodnout o všem ostatním, o transferu Maďarů stejně jako o Terstu, o atomové energii nebo o plavbě na Dunaji. ak.

---

cházející. A tak se ocitlo náboženství ve vzduchoprázdném prostoru, kde si často pomáhalo ethickým idealismem a puritánstvím. Na druhé straně pak celé oblasti lidského života ztratily jednotící a normující síly, plynoucí z plného a živého náboženství. Je to **nedostatečný světový názor**, o který se opírá protestantismus.

Tam, kde běží o **poslední a nejvyšší důsledky** křesťanského světového názoru, řádu přirozeného a především nadpřirozeného, tam cítíme svou osamocenost. Tam musíme spoléhat jen na sebe. Praví-li naši evangelíci, »že živý Bůh v Kristu přišel přetvořit a obnovit svět«, víme, že mnozí protestanté učinili mnoho ústupků racionalistům a mnozí tuto větu vůbec zapřou. Naopak my ji béřeme v celé její váze a v nejhlubším smyslu.

Cítíme i svou osamocenost tam, kde půjde **o konkrétní důsledky** křesťanského světového názoru a skutečného evangelia Kristova. Totiž v absolutnějších požadavcích v ethice rodiny, svobody školy, výchovy mládeže, v nauce sociální, ve stanovení státního ideálu a v mnohých jiných praktických otázkách. Zde jsou evangeličtí křesťané s námi jen na začátku, jen přílíš všeobecně a abstraktně a nemají odvahu vyvodit konkrétní důsledky.

My víme, že nyní je třeba **maximálního křesťanství**, má-li být tento svět dnes obrácen ku pokání, posvěcen a vykoupen. Proto cítíme víc než kdy jindy, že křesťanství »střední polohy« dnes nestačí. Dnes se odehrává tajemný boj mezi pravdou částečnou, lidskou, a mezi pravdou Kristovou. Kdo se ptá, co je pravda, ten si bude také umývat ruce, že je nevinen krví spravedlivého. To spolu hluboce souvisí!

Proto praví-li mnozí o Kristovi, že je jen syn Davidův, že je jedním z proroků řadí-li jej mezi veliké duchovní vůdce, pak se od nich oddělujeme a vyznáváme, že Kristus je skutečný Syn Boží, že je Začátek a Konec, že je Cesta, Pravda a Život. A protože to myslíme integrálně, budeme tu stát sami.

My víme, že právě této plné pravdy Kristovy potřebuje komunismus. Stavět proti němu něco jiného je skutečně Sisyfova práce.

Josef Zvěřina.

Státník biblickým spisovatelem

Duff Cooper je znám z chmurných dnů mnichovských jako rozhodný odpurce hanebné tehdejší kapitulace před Hitlerovým vyděračstvím. Byl tehdy členem anglické vlády, byl t. zv. prvním lordem admirality, to jest ministrem námořnictví, u námořní velmoci, jakou Britanie je, jistě přední postavení. Vzdal se ho z protestu a z rozhořčení. Později za Churchilla se vrátil zase do vlády a od obnovy svobodné Francie je velvyslancem v Paříži.

Jako mnozí jiní státníci západní, jako na př. Churchill, je i on nejenom politikem, nýbrž i literárním člověkem, spisovatelem. V roce 1943, tedy uprostřed války, vydal knihu DAVID život slavného krále Israelského.

Duff Cooper je racionalista. Biblické knihy jsou mu pouze lidské knihy, oceňuje je jen podle měřítek a kritik moderní profánní historické vědy.

Kniha je typickým příkladem britské vzdělanosti, britské společnosti. Je v ní znát, jak mocným faktorem ve výchově a vzdělání britského člověka je i dnes Bible. Cooperova kniha je plna citátů z ní, hlavně z žalmů, jejichž předním pěvcem je právě David. Ale, jak jsem již řekl, Bible je pro Coopera jen lidskou knihou, nechtěl sebe více krásnou. Katolík může z tohoto poznatku načerpat nový obdiv a novou lásku pro svou svatou Církev katolickou. Ona je prakticky jedinou, která dnes, jako na počátku, se sklání před Knihou knih, jako před slovem Božím.

Duff Cooper se dívá na Bibli výlučně jako na literární dílo Israele. Vyjadřuje to — zároveň s odsouzením antisemitismu — ve větách:

»Tato kniha je věnována národu židovskému, jemuž věděl svět za Starý a Nový Zákon a za ještě jiné věci z říše krásy a poznání, dluh to, za nějž se svět velmi špatně odvděčuje.«

Je to kniha plná jemných postřehů psychologických, občas i náboženských. Hle na př. jak vykládá, proč David, nejmladší syn, byl svým otcem více milován než ostatní jeho bratři:

»Davidův otec byl již na sklonku svých mužných sil, když zplodil tohoto syna, jemuž byl v budoucnosti souzen úděl královský. Díval se naň proto jako na zřítelnici oka svého. Stárnoucí lidé lpějí houževnatě na životě a všecku, co je s tím spojuje, je jim drahocenné. A tím se stává, že staří rodiče obyčejně nejvroucnějí milují své nejmladší děti, proto že jsou důkazem jejich ještě neochabnuvší tvůrčí mohutnosti, a protože, jsouce mladší, poskytují naději, že budou déle je reprezentovat, jejich památku udržovat v zemi živých.«

Duchaplné, ovšem zase úplně racionalisticky. Cítíme tam totéž, co vám i u nás do omrzení deklamují kolem dokola: Národ je věčný jen ve svých dětech. Člověk vůbec žije jen v dětech. — Ovšem, kolik velkých lidí by pak muselo říci, že žili nadarmo.

Jiná ukázka, zase racionalisticky, přesto však duchaplně vysvětlující Davida po stránce náboženské, jeho poměr k Bohu:

»Byl vychován ve víře svých otců. Jako osamělý pastýř si zvykl na samotu pouště. Přítomnost Boha mu byla tak reální, životně důvěrnou a osobně prožívanou, jako přítomnost různých divokých stvoření, o kterých věděl, že jsou všude kolkolem, ačkoliv zřídka kdy je bylo možno spatřit nebo slyšet. Bylo tedy přirozené, že jeho básnické výtvory (žalmy) se obracely k Jahvemu, jenž vyvolil hebrejský lid za svůj vlastní a byl od pokolení do pokolení jeho ochráncem.

Stejně bylo přirozené, že pastýřský hoch, jenž byl ochráncem svého stáda, které do podrobna znalo jej, jenž byl nejednou nucen strávit nebezpečné noci pod širým nebem, když musil hledati zbloudilou ovci, instinktivně, cítil, že mezi ním a jeho neviditelným, přesto však všudypřítomným Ochráncem existuje stejný vztah, jako mezi pastýřem a jeho ovcí.

Nikdy se nesetkal s člověkem, jenž by pochyboval o jsoucnosti Boží a sám také nikdy nebyl napaden takovými pochybnostmi. Jeho vlastní zkušenost v něm utvrdila víru, které se byl jako dítě naučil: Na osamělých místech, kde často prožil dlouhé hodiny sám, cítil, jak blízko mu byl Bůh a mluvil proto k tomuto Bohu, jak by byl mluvil k muži bohatšímu a mocnějšímu než jeho otec, Když cítil strach a úzkost, což bylo často, volal úpěnlivě k Bohu o pomoc; když byl šťasten a svět se mu zdál krásný, propukával ve chvalozpěvy; když byl nešťasten a cítil se utlačen od protivníků, vyčítával trpce Bohu, že jej opustil a modlival se, aby jeho nepřátelé byli potrestáni za své špatnosti. Cítil, že zná vůli Boží, že jejich vztah je důvěrný. Miloval svým způsobem tuto mocnou, tajemnou bytost, jejíž přízeň byla měnlivá, jež však celkem vzato byla spravedlivá a milosrdná; radoval se z darů, kterých se mu dostalo, cítil z nich, že i Bůh jej musí milovat, třebaže bylo

Záliba v pravdě

»Záliba v klatbách«.

V La Croix ukazoval nedávno pod tímto nápadným titulkem kanovník Dutrocq na sklon a stav ducha, jenž je velmi rozšířen, jenž se projevuje mnohdy i v kruzích katolických, ba církevních Svolávají se klatby s nebe, to znamená odsouzení hierarchie, na tu nebo onu skupinu nebo učení, které je nám nepříjemné v našem apoštolátě nebo se neshoduje s našimi politickými názory. Ve všech takových sklonech lze odhalit jakýsi druh lenosti, která nás obyčejně přivede velmi daleko od oné pravdy, kterou máme v úmyslu hájiti. Na př. někdo si přeje, aby bylo obnoveno nebo vysloveno odsouzení vůči tomu nebo onomu směru, vůči tomu nebo onomu bludu Bude pak snadnější, myslí si takoví lidé, hájiti pravdu a bojovati proti některému nejbližšímu vlivu. Tyto pohnutky nelze úplně odsoudit. Avšak není v tomto častém volání po klatbách touha využívati nejvyššího učitelského úřadu k účelům značně sobeckým?

Prohlašuje-li církev něco za hlud, sleduje především ten cíl, aby vyjádřila přesně své učení a objasnila víru svých věřících. Pronáší své anathema spíše ve prospěch věřícího než proti heretikovi. Snaží se šetřit nevinka jak jen je možno. Hledí učinit vše, aby jej nezatvrdila, aby jej nedohnala k nejhoršímu. Církev trestá jedině proto, aby uzdravila, nikdy aby zranňovala. Je to proto špatná horlivost, horlivost, která se míjí cíle mluví-li někdo o obraně učení a přitom napadá lidi. Je možno dostatečně hájiti učení tím, že je vyložíme přesně a přitažlivě. Plamen, který rozšlá Církev, aby jím osvítila přímé duše, se nesmí v našich rukou státi pochodní zapalující požáry.

●

Jak užíváme vlastně výroků římského učitelského úřadu? Tento učitelský úřad sdružuje vždy svou povinnost pro všechny ty, kdož chtějí naslouchati, když mluví. Jeho úkolem je definovati klidně spravedlnost a pravdu ve smělosti našich lidských disputací. Nedávno vyrovnal tento římský učitelský úřad svůj názor o znásilnění, aktuelním to problému v mnohých západních národech. Řím vyslovil svůj názor opatrně jako lékař, jenž zná citlivost nemocného těla na tom neb onom místě. Vyslovuje je měl jedinou starost: starost o pravdu, starost o práva a svobody osobnosti lidské V několika velkých načrtnutých tímto učitelským úřadem se zrcadlila jako v hlubokém jezeře pravá křesťanská nauka o právu na soukromý majetek a právě případ znárodnění byl skvělou příležitostí k zdůraznění, kolik pevnosti a pružnosti zároveň obsahuje toto učení. Právo soukromého vlastnictví je jednak založeno na autonomii, která lidská osobnost potřebuje a která svou přirozeností je vyšší než jakýkoliv hmotný zájem, jednak je omezeno autonomií, na kterou mají právo osoby druhé Tak se dospívá k této všeobecné zásadě, že uslužování o časná dobra nemá nikdy nabýti vrchu nad právy osoby. že nikdy žádný důvod hmotného vlastnictví nebo hmotné nadvlády nemůže legitimovati hospodářského nebo politický útisk ať již přichází od jednotlivce nebo od kolektiva, od liberálního kapitalismu nebo od materialistického státu.

Je to skvělé učení, které umožňuje křesťanu zdvihnouti hrdě hlavu jak proti protivníkům z kapitalistických bank, tak proti protivníkům z táborů lidu. Římský výrok, jenž přinášel toto osvobozující učení, zasluhoval, aby byl přijat někdy nesmírně těžké rozumět jeho cestám a úradkům.«

Celé toto místo je klasickou ukázkou známých racionalistických pokusů přirozeného výkladu náboženství. Je to vše estétské humanitářství, škrtající veškeré pravé tajemno ze života člověka a světa, a následkem toho nechopné k opravdovému naplnění života. Estétství, které svou chabostí usnadňuje a vždycky bude usnadňovat vznik totalitních režimů, které tak nebo onak jsou přece jenom pokusem o překonání obyčejného, všedního člověka, o dospění k nadčlověku buď v kolektivu, nebo ve Vůdci, nebo konečně ve Vůdci kolektivu. Křesťanská víra v nadpřirozené určení člověka je jediný způsob, v němž touha po překonání sebe a po úniku z tísnivé všednosti se naplňuje skutečně blahodárně v synovství Božím. sk.

Proces arcib. Stepince

Osservatore Romano napsal o procesu proti arcibiskupu Stepincovi článek, z něhož zde několik postřehů:

Proces proti arcibiskupu Stepincovi je jeden z těch, který po překladu všech revolucí a diktatur všech dob je skončen dříve než začal. Rozsudek je hotov dříve než začalo vyšetřování, dříve než mohla být pronesena obhajoba. Je tomu tak všedy, kdy politická moc se staví na místo moci soudní, která se stává pouhým výkonným orgánem neúprosného rozkazovatele, kterým je státní zájem, to znamená, zájem těch, kteří zosobňují a mají v rukou moc. Osservatore Romano dodává, že po prohlášeních maršála Tita zůstává soudci ve mi málo práce.

Říkají, že arcibiskup Step nac dělal politiku; je známo, že jedná-li se o politiku vládní, kněz, biskup, církev, dělá-li politiku, podává důkaz o své státní spolehlivosti.

Jedná-li se o politiku neshodující se s politikou vlády, protože tato je v rozporu s náboženstvím a s křesťanskou civilisací, tehdy se řekne, že kněz, biskup, církev, porušují své oprávněné poslání a oddávají se činnosti zločinná. Osservatore Romano končí: Arcibiskup Stepinac, vyznavač křesťanského bratrství, které objímá stejně židy jako Srby, je postaven do jedné řady s těmi, kteří jsou obžalováni, že rozpoutali válku, že porušili všecky svobody a všecka práva lidská. To jenom ještě v jasnějším světle ukazuje špatnost a nespravedlnost záhřebského procesu.

Reuter oznámil, že podle vatikánského rozhlasu z neděle večer zaslal Vatikán jugoslávským úřadům protestní notu, jež se zabývá průvodními zjevy záhřebského procesu arcibiskupa Stepince. Od té doby, co začal jeho proces, byl podle vatikánského rozhlasu do záhřebského domu takový nával věřících, modlících se za arcibiskupa, že záhřebská policie vydala zákaz shlukování více než pěti osob v okolí kostelů. Vatikánský rozhlas také vytýkal, že jugoslávský tisk se nezmiňuje o dobrých skutcích arcibiskupa za německé okupace, kdy pomáhal židům, pravoslavným Srbům, ba i rodinám komunistů, kteří nyní zastávají vysoké úřady.

Z Dalekého východu

Čínský misionář prosí o pomoc.

Diecézní Katolická akce (esperantský odbor) v Hradci Králové obdržela právě dopis z Činy, datovaný 14. července 1946 — byl tedy na cestě více než dva měsíce. Posílá jej katolický kněz P. Bernard Wang z misijní stanice Ma-Bong-Chii-Chow, Che-Kiang. Píše:

»Jsem katolický kněz misionář, jehož misijní stanice ztratila téměř vše ve válce: dům zbořen, šaty a jiné životní potřeby byly vloupeny od nepřátel. Můj život byl několikrát v nebezpečí, později jsem byl rok těžce nemocen a nyní jsem ještě velmi slab. Můj nemocný bratr zemřel hladem. Prosím, nemáte možnost nám nějakým způsobem pomoci, případně zaslati mešní stipendia prostřednictvím »Činské banky«? Nemáme nyní ani nemocnici, útulek nebo školu pro svou práci. Já sám nyní nemohu mnoho pracovati v misii pro svou slabost.«

Dále se táže činský misionář:

»Jak pokračuje esperantské hnutí ve Vaší zemi? Napište mi laskavě o tom něco. Posílám srdečné pozdravy a těším se na Vaši brzkou odpověď. Upřímně Váš P. Bernard Wang, katolická misie.«

Naši katolíci jistě nedovolí, aby volání trpícího misionáře bylo hlasem volajícího na poušti. Vzpomínáme na sv. Pavla, který v době nedostatku ve Svaté zemi dal konati sbírky v obcích křesťanských v Řecku pro strádající věřící v Palestině. Pamatuj především v modlitbách na tyto své vzdálené bratry. A přispějme též hmotně, jak kdo může. Dary na tento účel zašlete Diecézní katolické akci v Hradci Králové, Jiráskova č. 238 (Esperantský odbor). Kdo by si přál napsati, zmíněnému misionáři (esperantsky), může tak učiniti na adresu: Pastro Bernardo Wang, Katolika Misio, Ma-Bong, Chii-Chow, Che-Kiang, Činujo. Dopis z Číny byl vyplacen vysokým obnosem — bylo na něm známek za 190 čínských dolarů. Z toho si můžeme učiniti představu o drahotě a nedostatku v Číně. Kdo rychle dává, dvakrát dává. Pán Bůh zaplať všem šlechetným dárcům!

Méně známá tvář povahy Léona Bloy.

Léon Bloy je znám jako pamfletista a mnoha lidem to dostačí. Jedni jsou rádi, že se někdo našel, aby řekl, co by si byli přáli sami říci, druzí zase škodolibě konstatují, že Bloy nebyl dosti seriosním a že se tedy netřeba chvěti, když se jme hříměti tónem proroka nebo mstitele ulačovaných.

Bloy sám se bránival proti této legendě, a myslím, že právem. Jeho život byl tak skoro až mnišsky spořádaný, že je těžko vidět v jeho literárních útocích jen chvilkové rozmary ješitného svárlivce nebo mnohomluvného dobrodruha. Bloy byl povaha neobyčejně přímá a všecky jeho invektivy byly diktovány citem znásilněné spravedlnosti. Vzplanutí jeho hněvu bývalo ovšem bleskurychlé a v té chvíli se až dotud pokojný muž vrhl na své protivníky jako rozzuřený lev, nebyla to však žádná pósa, nýbrž žhoucí projev lásky k potupenému ideálu.

Vlastní Bloyovy zájmy byly zcela jinde. V záhlaví jeho života se muselo vepsati totéž heslo, jež si učinil životním programem zvěčnělý kardinál Mery de Val: Da mihi animas, caetera tolle. Za tímto heslem šel Bloy slepě, a ví Bůh, jaké oběti přinesl na získání duší svých oblíbených. Jak jinak by se mohlo vysvětlit, že jeho spisy mají tak zázračnou moc přivádět duše k Bohu, nevěrce k víře, vlažné křesťany k dokonalému životu? Čteme-li Bloyovy knihy, zůstává nám někdy ukryta tato stránka jeho povahy, neboť Bloy byl povoláním umělec a neuměl promluvit, aby nepovolil, ale je také pravda, že se svými uměleckými vášněmi bojoval, a možná, že si ani nemůžeme učiniti ponětí o tom, jakého sebezapření bylo Bloyovi potřebí, aby při svém živelném umění slova a výrazu věnoval celé své dílo při, jež podle mínění světa byla už předem ztracena. Léon Bloy nepsal pro své vrstevníky. Věděl možná, že jeho chvíle přijde, ale není to hrdinství psát pro budoucnost, když v přítomnosti umíráme bídou a jsme napadáni se všech stran?

Jedním ze zvyků Léona Bloye bylo modliti se u lože umírajících. Kolika nemocným Bloy opatřil kněze, ač to nebýval vždy snadno. Bloy však neustoupil: vetřel se k umírajícímu třeba násilím. Zajímavou věc mi vypravoval jeden venkovský kněz. Bloy se uchyloval do jeho farnosti v letních měsících Byl to kraj obydlený dosti hodnými lidmi, ale jejich náboženská praxe se redukovala na tři úkony: křest, první svaté přijímání a svátost manželství. Nad to nebylo lze ničeho dosíci, a když ti ubozí lidé měli umříti, míval p. farář strašné potíže, aby je pohnul k přijetí svátostí umírajících. Pořád si vzpomínám, že v době, kdy Bloy meškal ve farnosti, ani jedna duše neodešla na věčnost nesmířena s Pánem Bohem. Nedalo mu, aby se o tom nezmínil Leonu Blovovi. »Toť velmi prosté,« odvětil dojemně pamfletář, »sedě celou noc s pažema rozpjatýma do kříže, a budte ujištěn, že ani jedna duše nezahyne.«

Svaté násilí bylo Bloyovi druhou přirozeností. Nesnesl polovičatosti, vnitřní rozpolcenosti, neznal odkladů. Když matka při Marie-tainové dlouho otálela se svou konverzí ke katolicismu a při společné modlitbě před lidičem zůstávala bez hnutí, Bloy se zmocnil jednou její pravice a udělal jí s ní křížek. Milé prý ji to nebylo, ale po čase přece přestoupila na víru svých dětí, třeba se na ni rozhněvalo celé její příbuzenstvo.

Pohoršoval-li se Bloy nad vlažností, byl nemilosrdným k rouhačům nebo jen řemeslným znesvěcovatelům domu Božího. V mon marriage basilice byla mše svatá a svíčková babička vybírala poplatek za klekátka. Ve své nemistné horlivosti pokračovala v obchodu i při pozdvihování. Nešťastnou náhodou dospěla právě k Bloyovi. Ten na ni upřel své hrůzně krásné modré oči a tlumeným hlasem zařezávajícím se jako meč zvolal: »Na kolena, bídnice!«

Takový byl Léon Bloy bez literárního hávu, jímž se po celý život halil, aby mohl proniknouti k duším, jež toužil přivésti do Ovčince. Mnoho lidí později zapřelo svého vysvobodite.e, ale tím se nic nezměnilo na jeho zásluze. I český národ mu je velmi zavázán. Otto Albert Tichý.

●

»Tisk to přehlédl . . «

Krakovský katolický časopis »Tygodnik Powszechny« píše:

Jak je našim čtenářům známo, konala se dne 8 září t. r. v Čenstochové velká náboženská manifestace, již se podle našeho pozorování zúčastnilo kolem jednoho miliónu lidí a jak je nám známo, počet ten by byl ještě větší, kdyby nebylo jistých dopravních potíží. Tento počet je dostatečným svědkem velikosti a významu čenstochovského sjezdu. Od konce v nebylo v Polsku tak početné manifestace své před válkou by nebylo lehko nalézt podobnou událost. Zdálo by se, že takové události, neobyčejně zajímající katolické obyvatelstvo, jehož počet v nových hranicích polského státu jest nad obyčej vysoký — nepochybně nad 90% — měly by vzbudit velký ohlas v polském tisku. Existuje přece celá řada nezávislých časopisů, které mají za úkol informovati čtenáře o všech důležitých událostech v našem státě a národě. Ohromná většina těchto časopisů úplně zamlčela sjezd na Jasné Hoře. Měly snad všechnu vodu v ústech? Neboť podle našeho mínění primitivní povinností tohoto tisku bylo by podati objektivní zprávu o manifestaci takových rozměrů a takového významu pro tolik Poláků, a kromě toho již před slavností oznámit její konání a její program veřejnosti. Krakovský deník »Dziennik Polski« v čísle ze dne 12. září 1946 přináší dvě zprávy z Čenstochové: jednu krátkou o nové vyšší škole, druhou obšírnější na téma otevření výstavy hospodářsko-průmyslové tamtéž. V této druhé zprávě nalézáme větu: »Den otevření výstavy se setkal s mohutným sjezdem obyvatelstva ze všech částí Polska při příležitosti velkolepých oslav na Jasné Hoře«. To je všecko.

Jaký to byl sjezd a jaká slavnost, to se dočteš tohoto deníku nedověděl. Náš úděv je osudem povahy retorické. Víme, že informační rozhlas polského tisku není tak ubohý, že by přehlédl tuto katolickou manifestaci anebo nedovedl ocenit její význam.

(Jak vidět, oficielní tisk má vůči katolickým věcem v Polsku přibližně tytéž způsoby, jako tisk nebo rozhlas náš.)

Proroci mluví

k nové úpravě svátků a k otázce pohaničů

((Čteni z proroka Isaiáše.))

Blahoslavený muž, který činí to, a syn člověka, který se uchopí toho: ostříhaje soboty, aby ji neposkvrnil, a ostříhaje rukou svých, aby nečinil nic zlého. Neboť toto praví Hospodin: Kteříž ostříhají dnů svátečních mých, a zvolí to, což jsem já chtěl: dám jim místo v domě svém a mezi hradbami svými, a jméno věčné, které nezahyne. — Ale vy pojďte sem, synové čarodějnice, plémě cizoložníka a smilnice! Z koho jste měli legraci? Na koho jste otvírali ústa a vyplazovali jazyk? Zdaliž vy nejste synové nešlechetní, plémě lživé? Já oznámím spravedlnost tvou, a skutkové tvojí nic ti neprospějí. Když křičeti budeš, tak ať té vysvobodí tvojí sbromážděm: všecky je zanese vítr, vezme povětří: ale kdo má doufání ve mne, dělití bude zemi, a vládnouti bude horou svatou mou.

Volej, nepřestávej, jako trouba povyš hlasu svého a oznám lidu mému nešlechetnosti jejich, a domu Jakobovu hříchy jejich. — Odemeš-li z prostředku svého pouta, a přestaneš-li mluviti, co není užitečné: vzdělány budou skrze tebe pustiny odvěké, a zřídíš základy pokolení a pokolení: a slouti budeš stavitelem hradeb, obnovitelem cest mírových. Odvrátíš-li v sobotu nohu svou, abys neprovozoval zvůli svou v den svatý můj, a nazveš-li sobotu za čím zvláštním, a svátek Hospodinův slavností, a budeš-li jej slavit tak, abys nedělal svých počůzek, a neděla se tvá zvůle, abys nemluvil řeči: tehdy se kochati budeš v Hospodinu, a vyzdvihnu tě nad výsosti země, a napájím tě dědictvím Jakoba otce tvého: neboť ústa Hospodinova mluvila jsou.

Aj, není ukrácena ruka Hospodinova, aby spasiti nemohla, aniž jest obtížen ucho jeho, aby neslyšelo*): ale doufají v níveč z mluví marnosti: díla jejich, díla neužitečná, a dílo nepravosti v rukou jejich. Proto vzdálil se soud od nás a neujme se nás spravedlnost: čekali jsme na světlo a aj! tma: na blesk, a chodíme ve tmě. Makáme jako slepí stěnu, a jako bez očí hmatáme: na poledni jako potmě, v mrákotách jako mrtví. Rváti budeme jako medvědi všichni, a jako holubice sténati budeme lkajíce: očekávali jsme soudu, ale není ho: spasení, ale vzdáleno jest od nás. A odvrátili jsme se, abychom nečil za Bohem našim, nýbrž abychom mluvili hanění a rouhání.

Pro Sion nebudu mlčeti, a pro Jerusalem nepřestanu: až vyjde spravedlnost jeho jako blesk, a spasení jeho jako svíce se rozžehne. I budeš korunou slávy v ruce Hospodinově, a korunou království v ruce Boha svého. Kdož vzpomínáte na Hospodina, nemlčte!: a nedávejte jemu pokoje, dokavadě neutvrdí a neučiní Jerusalém chválou na zemi.

Přísahal Hospodin skrze pravici svou a skrze rámě síly své: Nedám přece tvé více v pokrm nepřátelům tvým, aniž pití budou synové cizí z vína tvého, na němž jsi pracoval. Neboť kteříž ji shromažďují budou jísti, a chválíti budou Hospodina: a kteříž je sbírají, budou pít v síních svatých mých. Isai. c. LVI—LXII.

*) Tento verš otiskly jedny noviny na podzim 1938 a byly za to při tehdejších poměrech konfiskovány. Bylo dobře si ten verš připomenout: ale neškodí si přečíst také, co předchází a následuje!

Ještě o zrádcích

Článek »Katolíka« o Degrellovi (viz č. 18) zavdává právě proto tolik příčiny k uvažování, že šlo o zrádce, který kdysi strhl mnoho katolíků; a který byl nyní chráněn jiným zrádcem, který podobně kdysi vedl mnoho katolíků.

Dodejme, že to nebyly věci nečestné, které ony katolíky svedly na stranu těch raubířů. Degrelliův boj proti bankéřům nemůže snad nikdo nazvat nesympatickým; a naopak ti z nepřátel generála Franco dodnes nemohou získat naše sympatie, pro něž pokrok a svoboda splývají s představou knězí politých hořícím petrolejem. Zajímavé je ale jedno. Vyčítá se Degrellovi, a ovšem i Francovi, režim autoritářský. Jenže v tom je to právě, a to jejich zločiny charakterisuje, že oba nikdy neměli žádné autority. Co je politická autorita? Oprávnění vládnout.

A ovšem, že může být i skutečné autority zneužito k nemoudrým nebo nespravedlivým činům. Když president Beneš, jsa z vůle národa presidentem, ale nemaje možnosti jednat s ústavními zákonodárnými orgány, začal vydávat presidentské dekrety — tehdy šlo o typickou vládu autoritativní. A poněvadž jsme ve svobodném státě, má každý právo posoudit, zda té autority bylo užito vhodně a spravedlivě či nebylo. Doufejme, že bylo. Ale když pan Degrelle, nejsa ani pověřen národem, ani zmocněn panovníkem, začal poroučet wallonskému lidu věci neslýchané, tu nešlo o zneužití autority, nýbrž prostě o zločin a nic víc. Proto právě zneužití symbolů, posvěcených křesťanskou minulostí, je tak dráždivě pohoršlivé, když se děje bez nejmenšího oprávnění. Když se pan Degrelle ve službách maliře z Braunau vypravil vraždit ruský lid, dal svým pochodům prapory s ondřejským křížem, s nímž kdysi burgundští rytíři vyjížděli chránit křesťanský Balkán před Turky, s nímž veliký Karel V. podnikl výpravu na osvobození křesťanů v Africe, s nímž partyzáni faráře Merina nastupovali proti napoleonskému imperialismu; prapory s burgundským křížem, pod nímž marně vzdorovali Baskové Karla VII. železnému Bismarckovi. A stejným ondřejským křížem, a stejně neprávem, ozdobil své pochody španělský generál, který se s Bismarckovým nástupcem sbratřil. Basky porobil, a Degrella přijal pohostinně, za to však nedodržel nic ze slibů učiněných katolickým autoritám. Zdůrazňujeme, že tito pánové právě proto jsou tak odporní a bezcharakterní, že právě proto sklesli k užívání takových metod, že nemají žádné autority, nýbrž jsou pouhými samozvanci. Ale teď přijde dodatek. Jako katolíci totiž pra-

(Dokončení ve 4. sl.)

Dědictví otců či víra vybojovaná?

Řeknu to hned na začátku: Není zděděné víry. Je jen víra vybojovaná.

Víra totiž není dědičné jmění, udělené zaslouženému prapradědu ve prospěch docela nezasloužilých potomků. Víra, aspoň katolická, není bezpracně získaný kapitál. Naši předkové neuvěřili za nás, jen za sebe. A my musíme uvěřit také každý sám za sebe. T. m. že uvěřil Bořivoj kolem roku 880, neuvěřil ještě Josef Novák kolem roku 1946.

— Ale vždyť nám víru přinesli slovanští apoštolové a tak jsme se stali křesťanským národem?!

Ach ano, přinesli nám totiž o b s a h víry. Ukázali všem pokolením dosředu nádhernou zemi nadpřirozených skutečností. Ale vstoupit jsme do ní museli sami. Po svízelných výstupech a hledání, po rvavých nejistotách a toužebném nahlížení přišel okamžik, kdy vysvitla jistota, že ta všecka krása před námi není fata morgana, nýbrž skutečnost, a že můžeme bezpečně vejít. To bylo zrození dobře založené, úplné a jasné víry. Svět víry začal být náš. Od té chvíle jsme v něm doma.

Pravda, je i jiná víra. Víra dětí. To je upřímné přijetí všeho Božího, co při dkládá autorita starších. Takové se Bohu líbí u každého, kdo není schopen na sebe vzít zbroj a námahu vážného hledání nebo ke komu nepronuse-l prostředí potřebné světlo. To jsou kromě dětí lidé slabého ducha a lidé obklopení okolnostmi, které jim znemožňují vytušit. Je někde jinde je Boží pravda. Ale taková dětská víra nestačí normálnímu myslícímu člověku. A chce-li vůbec přece bez odůvodnění a propracování základů víry, je případ zvyku nebo citové víry.

Z v y k — člověk má jen ryze vnější důvody, proč zůstal katolíkem, s hrdostí prohlašuje, že »nepřeběhl«, že »zůstane v tom, v čem se narodil«, ale Bohu nevěří, protože neví, co má věřit. A ani se nenamáhá to zvědět. Nemýlím li se, právě u vás se stalo, že pan Někdo byl hanosně věrným katolíkem . . . až tak do doby, kdy se ženil.

C i t o v á v í r a — místo rozumové dřiny se víra uchoví citem. Zůstane se tam, kde to vyhovuje, kde je příjemné, a pro oslnění rozumu je vynalezen zkrácený proces: vzíti do ilusu, jako by bylo skutečností. Jak na tohle lenošné tykadlové poznávání trpí naše století, vysvětlil skvěle P. Mat. Habáň v prvním čísle Dopisů. Nutně souvisí s touto vírou, že hledá jen to co nestojí oběť, co nejde proti srsti. Nic divného, když jiný afekt postaví na hlavu, co jeden postavil na nohy.

Jen výjimkou dojde někdo víry bez větších bojů, na příklad pro přirozeně klidný a přehledný pohled na věci nebo při mimořádně pádném zásahu milosti. Ale obyčejně čím poctivější hledač pravdy, tím urputnější svádí o ni boj, protože jeho úzkost o dosažení plného světla ho znepokojuje víc. Tím však sladší a plodnější držení.

U nás řádí, musíme přiznat, »zděděná víra«. Dokonce hůř, než deset Volných myšlenek. Budeme-li se k ní hlásit jako ke své, přisluhuje dohranic Církve, můžeme za čas shledat, že Církev u nás sdružuje nejvíc nevěrců.

Ještě něco víc? Snad jen toto. Nevěra myslí, protože musí. Jinak by nemohla napadat stavbu víry. Myslí ovšem kouskovitě a hloupě, ale stejně-li se myslící nevěra s »věřící« prázdnotou, vyhraje sebe mizernější logika.

Závěry ze všeho jsou mnohé. Ale jeden horší a pálí. Naše děti. Ani pro ně neplatí výjimka za zákona, že se každý musí probojovat k jasné víře v Boží pravdy. I jim přijde čas zrání ducha a dětská víra bude chtít dospět. A tehdy může být rozhodující, jak byla připravena v jejich rozumu cesta pro tento životní krok. Zdali rodiče uměli pravdivě, vážně a skutečnostně otvírat dětskou duši pro světlo shora. Zdali učitelé svatých pravd dovedli zakládat rozumové prvky už do paměti nejmenších svěřenců. Zdali naleznou někoho, kdo by byl hoden pohledu do rozčeřené duše v době boje o víru. Zdali my každý, když polkáme někoho tak mezi desetí a dvaceti roky věku, budeme s láskou číhat, nepotřebuje-li právě našeho slova nebo povzbuzení nebo příkladu. —

Není zděděné víry. Je jen víra vybojovaná. Nikdy bez Boží milosti, ale ta nechybí tomu, kdo se namáhá. Bez boje není vítězství. A bez víry není spásy. Protože nikdo nikdy nevymaže slova 16. kapitoly svatého Marka. »Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude; kdo však neuvěří, bude zavržen.«

Ota Mádr.

O pravou humanitu

T. G. Masaryk: »Ideály humanitní.« Vydavatelství Čin v Praze vydalo nově Masarykovu knížku Ideály humanitní. O Ideálech humanitních se říká, že jsou klíčem k poznání Masaryka. Tak se praví na obálce v obvyklém doporučení. Je to nesporně nejdůležitější problém, jehož se Masaryk v této knížce dotýká, problém, který buď lidstvo rozřeší, nebo zahyne.

Řešení Masarykovo se ovšem vyznačuje jednostrannosti, možno říci zužováním, zploštěním problému. Nejlépe to vidět z aplikace, kterou činí na konci spisku z jedné scény evangelia. Praví tam:

»Vzpomínám na bohatého mladíka v evangeliu. Od své mladosti ostříhá všech přikázání desatera a chce mít život věčný. Kristus mu radí, chce-li být dokonalým, aby prodal, co má, a následovat jej. »Uslyšev pak mládenec tu řeč, odešel smuten, neboť měl statků mnoho.« Vždycky jsem o tom přemýšlel: odešel smuten jenom proto, že měl prodat, co měl? Patrně byl to docela dobrý hoch, mladík vzdělaný, žijící podle oficielní morálky a oficiálního náboženství, ale cítil jeho nedostatečnost. Šel tedy k mistrovi za tím účelem, aby slyšel něco hodně nového, velikého. Ale mistr neddává jiné rady, než: měj lidi rád!«

V té poslední větičce: »Měj lidi rád« je právě to Masarykovo zploštění. Kristus neříká jenom to, neříká to v prvé řadě vůbec. Především říká Sequere me — Následuj mne! Pojď za mnou. — A toto Pojď za mnou je v ústech Kristových výzva k apoštolátu. Tak to řekl Petrovi a Janovi, Filipovi a Matoušovi. Těm pak řekl nakonec: »Dána jest mi veškerá moc na nebi a na zemi. Jděte tedy a učte všechny národy a křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.« Kdo upřímně následuje Krista, má ovšem rád lidi, ale ví, proč je má mít rád: Protože Kristus, Bůh a Stvořitel lidí, se stal jedním z nich, »člověčenství naše ráčil vzíti na se«, stal se člověkem, aby lidi učinil účastny přirozenosti Boží«. »Těm, kteří jej přijali, dal moc státi se dítkami Božími, těm, kteří věří ve jméno jeho.«

Se nascens dedit sortem,
convescens in edulium,
se moriens in pretium,
se regnans dat in praemium.

V ješličkách se nám druhem stal,
ve večeřadle pokrmem,
na kříži výkupným se stol,
odměnou v nebi blaženém.

V této perspektivě se dostávají ideály humanitní do jiného světla. Je třeba milovat lidi, protože Kristus, Syn Boží, za ně zemřel, protože v nich žije, protože řekl: Co jste učinili jednomu z nejmenších bratří mých, mně jste učinili, proto tedy přijde jednou jako Soudce a bude oceňovat naše činy hlavně podle našeho poměru k bratřím, ve kterých žije a trpí on sám. To jsou základy křesťanské humanity. Víme dobře, že jsme slabí a že jsme tyto ideály velmi špatně plnili. Ten však, kdo je chce uskutečňovati na jiném základě, bude ještě mnohem zbytečněji a marněji se namáhat, jak o tom svědčí dvě světové války a ono stále víc a víc rostoucí sobectví jednotlivců i národů. »Neboť nikdo nemůže položiti základ jiný, mimo ten, který jest položen, a tím jest Ježíš Kristus.« (Sv. Pavel, I. Ke Kor. 3, 11.)

ak.

Papen osvobozen

Mezi podrobnostmi norimberského rozsudku vzbudilo osvobození Papenovo snad největší pozornost, a třeba dodat, nelibost. V tomto bodě se srazil objektivní právnický smysl, jejž třeba vždycky zachovat nad měnlivým a mnohdy klamným citem, a veřejným míněním, jež instinktivně vycítuje, kde je špatnost. Onen objektivní právnický smysl mohl asi těžko nalézt hmatatelný zločin v činnosti starého diplomata, u něhož právě toto jméno diplomat znamená vlastnost, která jej činí neodyčitě nesympatickým právě nám katolíkům. I on je katolík, ovšem katolík diplomat. Je z těch Němců, o kterých jsem v jednom čísle napsal, že při svém katolictví souhlasili s plány o velkém Německu, s nadvládou Německa nad světem. Hitler jim byl k tomu prostředkem. Účel jim posvěcoval prostředky. Tento nešťastný princip, jak známo, se připisuje jesuitům. V Masarykově knížce Ideály humanitní, o které píšeme na jiném místě, je v připojeném sloníčku u slova jesuita napsáno, že je to člen Tovaryšstva Ježíšova, potom však, že v přeneseném smyslu je to člověk, který se řídí pravidlem, že účel světí prostředky.

Je to pravidlo jasně nepřijatelné a žádný jesuita se jím nikdy nemohl řídit a dovolávat se při tom učení svého řádu, za to se jím však řídí mnoho jiných stran, směrů a škol, které jinak jesuity velice opovrhují. Říkali tomu pak taktika nebo podobně. Řekl jsem, že je to princip nešťastný, zejména v katolické politice. Němci jej použili a doplatili na to. Myslili si stále: Proč bychom nešli s Hitlerem? On se buď nějak změní, nebo tak nebo onak zmizí a nám po něm zbude leccos dobrého. A tak to myslili i mnozí jiní kolaboranti Hitlerovi, také katoličtí. Papen v té věci měl primát. Pomohl Hitlerovi k vládě, dlouho v ní byl jako místokancléř, pomáhal mu svou katolicitou připravit půdu v Rakousku, pracoval proň až do poslední chvíle jako velvyslanec v Turecku.

Soud ho nyní usvobodil. Bylo těžko v tom všem nalézt hmatatelných zločinů. Soud dějin a soud svědomí však o něm řekne, že je příkladem Kristových slov: Nikdo nemůže dvěma pánům sloužit. Účel neposvěcuje prostředky. Z trní se nesklizají hrozny ani z bodláčí fíky. Ze spojenectví s Hitlerem nebo z kolaborantství s Hitlerem, z chytrácké vypočítavosti nebo bázlivosti se nestaví království Boží, ba ani pořádné království pozemské, nýbrž jen trosky, jen zkáza hmotná i mravní. A tak je to s každým jiným kolaborantstvím, s každým jiným chytrácтvím nebo bázlivostí, která se spojuje s ďáblem a jeho přisluhovači a myslí si, že z toho tak nebo onak vzejde sláva Boží nebo dobro vlasti. Katolický bojovník nebo jakýkoliv pracovník musí poctivě hledět se řídit slovy žalmu:

Lépe je důvěřovati Hospodinu,
nežli na knížata se spoléhati.

Jeho vzorem by měl být David ve svém boji s Goliášem, jenž před zápasem takto k němu mluvil: »Ty jdeš na mne s mečem, a kopím a se štítem; já však přicházím na tebe ve jménu Hospodina zástupů, Boha vojsk Izraelových, která jsi potupil. Dnes dá tebe Hospodin v ruku mou. Tak pozná všechna tuto shromážděná, že ne mečem, ani kopím vysvobozuje Hospodin; jeho je totiž boj.«

ak.

Především Čechoslováci?

Byla tu delegace Labour party a všelicos, oprávněně, u nás oceníla. Mezi jiným pochválila také československé katolíky, že jsou především Čechoslováky. Takto ovšem tu chválu nemůžeme přijmout. Cítí katolíci jsou dobrými vlastenci, což jim nikdo spravedlivý nemůže upírat, především proto, že jsou dobrými katolíky, jak jsme zde zdůrazňovali několikrát. Protože jsme křesťany, protože jsme odpovědní Bohu jako děti Boží, je pro nás nebýt vlastencem vskutku »pravé lásky zvrácení«. Můžeme však být dobrými vlastenci také proto (a také jen potud) pokud se ideál národní nepříčí ideálu křesťanskému.

Vskutku však v hlubinách bytosti naší vlasti žijí křesťanské ideály, jimiž byli podmíněni i ti, kteří nebyli katolíky. Všecky velké české osobnosti byly svým způsobem alespoň animae naturaliter christianae. Náš národ a náš stát nebyl založen na násilí a na výboji. Snažil se vždycky o spravedlnost národnostní, sociální i rasovou. Stavěl, někdy s dojemnou věrností, na ideálech kulturních a humanitních. A většina toho, co odporovalo tomuto základu, byla přece jen v dějinném čase smetena. Můžeme být a jsme dokonce morálně pyšni na národní symbolickou pronu na pařížské konferenci: prohráli jsme pro spravedlnost, pro věcnost, pro odbornost. Vyhráli jsme však statek cennější: čest pravdivosti, čest národa spravedlivého.

Je tedy cti křesťanskou být dobrým vlastencem spravedlivé vlasti.

Avšak — jsme jimi také v kritice; a tam, kde národ v názorech nebo methodách se rozchází se zásadami a methodami křesťanskými, tam budeme, jako křesťané a jako vlastenci, proti těmto methodám a proti těmto zásadám, protože jsou protikřesťanské a protože zrazují národní ideál.

Růžena Vacková.

Stěhování židů

ak.

Je to skutečné fakt: Na statisice židů se v posledních měsících přestěhovalo z východu na západ, totiž z Polska, Maďarska, Rumunska atd., do různých řek německých pásem a odtamtud do Anglie nebo někam blíž k Palestině. Na zapadě si velice lámou hlavu, z jakých důvodů k tomuto stěhování docházi a jak je vůbec možné. Je totiž jisté, že jakákoliv přecházení hranic je dnes věc velmi nesnadná a stejně je nesnadné dostat k tomu nějaké úřední povolení. Jak to tedy, že najednou se mohou z ničeho nic přemisťovati statisice?

Všecko je politika dnes, v ni se tedy hledá pro všecko vysvětlení.

A tak jeden švýcarský časopis shledal tři možnosti, tři proč tohoto židovského exodu:

1. Rusové je pouštějí na západ a na blízký Východ, aby tam dělali Angličanům různé obtíže.

2. Poněvadž je známo, že byli židé vždy nařčení pro komunismus, táhnou nyní na západ, aby se tam v kapitalistických zemích stali nositeli »komunistického bacilu«.

3. Židé cítí blízkost nové srážky mezi západem a východem a proto už napřed opouštějí budoucí bojiště.

Všechna tato vysvětlení jsou zřejmé konjektury, které si žurnalisté vymýšlejí, aby vyplnili kus svých novin. Vysvětlení je však třeba hledati v psychologii poválečné, ne tak v politických důvodech.

Naštěstí vyhnali židy z jejich majetků a zavřeli je do ghet a koncentráků. Cizí majitelé se jejich majetků zmocnili, především Němci, mnohdy ovšem také Němci, po porážce a odchodu Němců Neněmci vůbec. Po válce se leckterý ten starý semitský majitel vrátil, nikomu se však nechce vracet mezitím okupovaný židovský majetek. Žid je nepohodlný, nejlépe se ho zbavit. A někde se to už začalo pogromy. Vlády vědí, že by neziskaly na popularitě, na které jim při všem diktátorství nebo polodiktátorství nesmírně záleží, kdyby energicky prosazovaly židovská práva. Proto je háji velice chabě, někdy jsou třebas přímo rády, existuje-li nějaký hromosvod lidového rozhořčení a rozčarování. Židé to všechno cítí, cítí vratkost, nezajištěnost svého postavení mezi národy, jimž všem zůstalo mnoho nacistického jedu v krvi, a proto utíkali, aby zachránili alespoň holý život. Odvěká kletba se tím dostává do nové fáze. Ahasver utíká a hloubí dál, ten však, jenž na ně nespravedlivě vztahuje svou ruku, na sebe tuto kletbu svolává.

Poměr Israele k Hospodinu byl odedávna proroky přirovnáván k poměru snoubeneckému, jenž nalezl nejpoetičtější výraz v Písni písní. Snoubenka se stala nevěrnou a byla proto zavržena. Ale Bůh je milenec žárlivý. Při vší trpkosti zhrzené lásky nezapomíná nikdy, že Israel byl jeho snoubenkou a nedopouští, aby někdo třetí na ni vztahoval ruku. Proto trestá svým plamenným hněvem každého, kdo se jí dotkne nespravedlivě. Strašné konce postihly ony tyrany dávkem, mezi jiným na př. takové, že mnohé německé dívky, když nadušé svou rasovou pýchou, se dnes dávají Američanům, ba dokonce i černochům za kus čokolády nebo za pár cigaret.

(Dokončení z 1. sl.)

hlašujeme, že jsou metody, které nikdy a od nikoho, a od žádné autority a ve prospěch žádného dobra, neuznáme za oprávněné. Tedy Hitler, ačkoli byl zvolen nespornou většinou německého lidu a měl tedy demokratické oprávnění, a (zprvu rozumě)) katolíkům alibovat více než co jim nabízeli marxisté, stal se nám nesnesitelným právě svými metodami. Tím se chceme zřetelně odlišit od lidí, kteří jsou i upřímnými antinacisty, ale kteří Cromwellovy vraždy, Robespierovy popravy, masakry pařížské Komuny, považují za pokrokové vymoženosti. Zkázu Lidic odsuzují jakožto zločin; ale zbořeni Lyonu, které nařídil jakobíni, je pro ně poutavou episodou. Proč? Protože jakobíny považují za své lidi. My tedy chceme mít jiný způsob usuzování. Zločinci nikdy nebudou našimi lidmi, i kdyby se sami katolíky nazývali; a to je naše stanovisko vůči zrádcům, o nichž tu byla řeč. Jindřich Středa.

Z domova a z ciziny

Zdravotní stav sv. Otce. Sv. Otec se vrátí dne 14. října odpoledne z Castel-Gandolfo do Vatikánu. Jeho zdravotní stav se letním pobytem znatelně zlepšil, jak mohly zjistiti osoby, žijící v papežově okolí. Ubývání na váze, které pokračovalo stále od jeho zvolení papežem, se zastavilo. Pius XII., který měří více než 190 cm, váží pouze asi 60 kg. Ale jeho lékař je velmi spokojen s výsledky papežova pobytu na břehu jezera Albano.

Bergson a sv. Terezie od Ježíška. Jak jsme se zmínili v jednom z minulých čísel, začal dne 30. září jubilejní rok svaté Terezie od Ježíška. (30. září 1947 uplyne 50 let od její smrti.) Slavnosti, které se konaly v Lisieux v první den jubilejního roku, byly neobyčejně mohutné. Plyne z toho, jak aktuální tato moderní světice stále jest. Biskup z Bayeux-Lisieux tuto aktualitu vyjadřuje takto: »Stále víc a víc se nám zjevuje divotvorná moc a hloubka nauky svaté Terezie od Ježíška! Vše nasvědčuje tomu, že XX. století ji bude poznamenáno ošlňujícím způsobem právě tak, jako bylo celé 13. století poznamenáno svatým Františkem z Assisi. Druhý příklad vypravuje reportér z La Croix: »Dovídám se od jednoho přítele Bergsonova, že slavný filosof měl velice rád svatou Terezii z Lisieux. Obdivoval se zvláště prostotě její duše a její energii v utrpení. Tuto energii oceňoval Bergson tím více, že byl sám takřka za živa zazděn do paralysovaného těla. Ostatně uvěřením jeho závěti ukázalo, že zemřel se křtem touhy.«

O právě branné výchově. Nejenom lidé »unavených nebo z jiného důvodu křehkých srdcí«, nejenom lidé »klimající po trochu sytějším obědě« touží po míru. Právě lidé srdcí statečných, lidé, kteří lační a žízní po spravedlnosti, vědí, že mezi blahoslavenstvími je také Beati pacifici — blahoslavení, ne »pokojní«, jak to u nás sice odedávna, nicméně však nepřesně překládáme, představujíce si při tom klidné dobráky, kteří milují mír, protože jim příroda dala do vínku mírnou povahu, nýbrž eirénopoioi, mír tvořící, budující, o mír usilující, protože chtějí zaslouženě název »synové Boží«, být podobni prvorozenému Synu Božímu, jenž se nazývá Knížě pokoje, jenž je Pokojem naším, jenž k nám přichází s pozdravem »Pokoj vám«, s pozdravem, jenž je zároveň výzvou: Neste tento můj pokoj ostatním. Křesťan není »pokojným« přívržencem míru za každou cenu, ví však, že válka zůstane vždy jedním z nejkřiklavějších a nejbolestnějších popření naší duchovosti, dokazováním spravedlnosti a pravdy ohněm a železem. Čím více budeme o této absurdnosti války přesvědčení, tím vášnivěji budeme bojovat o mír, a sice v krajním případě i zbraněmi. Nejlepším bojovníkem není ten, kdo si hraje na vojáky, když ještě ani neodklidil trosky z první války, nýbrž ten, kdo věří v nepřemožitelnost pravdy a spravedlnosti tak neochvějně, že proň jeho vlastní tělesná smrt pozbude vší své hrůzy. A to je duši vší statečnosti která vítězí ve všech bojích.

Beranův proces a dvouletka pravdomluvnosti. Podle Práva lidu nechce žádný soudce převzít předsednictví soudu nad Beranem, protože se boji případného nesouhlasu »lidu«, jak se projevil při kritisování vedení soudu s protektorátní vládou a jeho rozsudku. Je to jeden příklad jak se připravuje cesta diktaturám, jak se ustupuje před násilím. Je to vysvětlitelné a přece je to »zrada vzdělanců«. To, co dnes v případě Beranově dělají soudci, to jinde dělají na př. novináři, vědci, úředníci: Každý se bojí, aby se nezalíbil lidu. A tak se dochází k celkové korupci, kdy nikdo nemluví pravdu, kdy všechno žije v jednom velikém klamu. To je ta zrada vzdělanců, zkáza těch, kdož mají býti soli a světlem ostatních. — Při všelijakých dvouletkách bychom neměli zapomenout také na dvouletku pravdomluvnosti a poctivosti. Pak bychom měli šlechtu, že ty ostatní budou skutečně ku prospěchu všech. Jak je toho potřeba, je zřejmo na př. i podle zpráv z Ruska, kde jak sděluje »Pravda«, mnohé »výkazy práce« byly dělány jen na oko, jen pro propagandu.

Vývoj podle jakých idei? Vývoj existuje. Ne však nějakými iracionálními skoky, nýbrž podle ideje již naň přítomné. Podle sv. Tomáše je vrchol, »finis«, přítomen v každém organismu, tedy v každé životné věci, od prvního počátku a svou vnitřní účelností a organičnosti si všecko ostatní podřizuje, vše sjednocuje a harmonisuje. Naše mládež nepotřebuje snad nic naléhavěji, než aby do jejího myšlení bylo vneseno zase toto organické vývíjení jednoho z druhého, bez skoků a anarchických kratochvílí. V každém zdravém vývoji je tedy třeba této jednotící ideje, určité stupnice hodnot. V době tolika plánů tedy aspoň nějaký plán výchovy, plán toho, k čemu chci dojít, jaký to asi vzdělanec a člověk by měl duchovně vyspívat a uzrávat, vyvíjet se z mého vývoje. Nemůžeme si pomoci, ale máme spíše dojem hecu nebo »jednoho hrnce« než této organické jednoty z jedné nevelké stránky časopisu, kde takřka vedle sebe vidíte žirafu ze Zoo, Montgomeryho a konečně skupinu kněží v pietní sebranosti nad hrobem hrdinů. »Rien ne se fonde ni ne s'achève si ce n'est dans l'unité.« Všechno vzchází a vše se dokonává pouze jednotností a v jednotnosti.

Situace srbských pravoslavných. Proces proti arcibiskupu Stepincovi je samozřejmě namířen v prvé řadě proti církvi katolické. Nyní ší stát jugoslávský se však nezastavuje před žádnou křesťanskou církví. A tak byla oficielně prohlášena odluka státu také od církve pravoslavné. Tato nová situace jistě zasáhne vážně mravní a hmotné podmínky církve, jež byla, jako každá národní církev, velmi těsně spojena s vládní mocí. Velikonoční poselství svatého synodu se dotýká tohoto vážného problému: »Církev bude možná chudší než bývala dříve, nezahyne však. Bude hlásati poselství o vzkříšeném Kristu a o moci a moudrosti Boží s novou duchovní silou.« Nový stát, který takto přerušuje své spojení s církví, protěžuje zároveň atheistickou propagandu. Je totiž přesvědčen, že se mu atheismem podaří lépe připoutati sobě své občany nebo si je zotročiti, než by to bylo možno náboženstvím. Stát, který usiluje hlavně o ideál ekonomický nebo technický, má malou starost o náboženství, které zdůrazňuje hodnoty mravní. Pravoslavní biskupové srbští reagují statečně na svobodu, které se dostává atheistické propagandě: »Nové evangelium atheismu zoceli naši víru a obnoví celý náš život jako za dob apoštolských.«

Drahá škola v Polsku. 3. září začal nový školní rok. Školní mládež zaplavila ulice starého Krakova, a zajímala se speciálně o obchody se školními pomůckami. Knihkupectví byla celkem prázdná, neboť kromě několika výjimek je nedostatek školních příruček pro střední školy. Tento nedostatek odstraňuje mládež výměnným obchodem školních příruček na ulicích a náměstích. Na této knižní burse je knih dost, ale jejich ceny jsou kapsám dělníků a úředníků velice fantastické. A tak »Latinská učebnice« pro třetí třídu gymnasia stojí tam 600—800 zlotých a Čítanka jazyka polského »Mluví věky« 900—1200 zlotých. Podobně vypadají ceny jiných školních příruček. Připočteme-li k tomu, že ceny školních sešitů jsou též vysoké — nejméně jeden zlotý za jeden list — a školní poplatky v bezplatném státním gymnasiu jsou 200—400 zlotých měsíčně (usnesení rodičovského sdružení), snadno si představíme situaci dělníka a úředníka, který má několik dětí v obecné škole, v gymnasiu nebo na vysoké škole. (Tygodnik Powszechny.)

•

J. F., vrch. soud. rada. Víra v dědičný hřích je skutečně dogmatem katolické církve. A jistě se mýlíte, tvrdíte-li, že všechny nekatolické církve jej považují za legendu. U Luthera byl přece dědičný hřích, příliš strohé vysvětlení jeho následků, mezi hlavními příčinami jeho rozchodu s Církví. Tisíce lidí dokonalých a svatých, s jemným citem pro spravedlnost, přijalo učení o dědičném hříchu, aniž měli jakékoliv obavy, že by byl neslučitelný se spravedlností a dobrotou Boží. Víte snad, že Církev tento hřích nazývá přímo Felix culpa — šťastná vina. To vše se dá krásně a harmonicky vysvětlit, myslím však, že jste zaujat a že by tedy bylo zbytečné se o toto vysvětlení pokoušet. K víře je třeba kromě rozumového poznání také dobré vůle a milosti Boží, ne pouze znalosti starých orientálních památek. K víře je také třeba opravdové nezaujatosti, je však nemáte, jak patrno z vašich výkladů o Piu XII.

FILM

Třída Ad (vhodné i pro mládež).

Srdce v zajetí. O. Příběhy několika britských vojínů v německém táboře a život jich druhých v té době v Anglii. Hlavní postavou jest český důstojník Hašek, uprchlý z koncentračního tábora. I.

Nehynoucí sláva. GB. Invase vojsk západních velmocí a spojených národů v červnu 1944, přípravy na ni, další rozhodující boje, osvobození porobených a utlačovaných a slavné vítězství jsou obsahem tohoto monumentálního filmu. I.

Poslední nějlepší. Švýcarský film ušlechtilé tendence, líčící utrpení těch, kdož zhavěli všech práv, jsou stíháni nacistickým režimem. Vedle hrdinství italských partyzánů a anglických zajatců a pohostinství Švýcarů je zejména krásně podána obětavost italského faráře riskujícího svůj život, aby zachránil pronásledované. I.

Ať žije Moskva! Ruská hudební veselohra. II.

Třída A (filmy pro dospělé bez závad).

Pouto nejsilnější. GB. Realistický příběh o setkání a lásce dvou lidí — vdané ženy a ženatého lékaře — kteří se rozejdou pro poutající je závazky. I.

Jeho koníček. Anglická groteska z detektivního prostředí. Pro mládež nevhodný, jeden záběr z variété. II.

Lidé jako my. GB. Běžné drama ze života londýnská měšťanské rodiny za války. III.

Batalion ČSR. Pygmalion GB. Již před válkou klasifikovány.

Třída B (filmy s určitými závadami).

Hrdinové snětí. Další český film o útrapách českého lidu za nacistické okupace a o hrdinném odporu proti vetřelcům. II.

Panečka se ženi. Český. Úlohá »veselohra«, která má býti parodií na morzekorové slátaniny z divokého západu. Místo smíchu vzbuzuje spíše útrpnost a obdiv odvahy, s níž je možno dnes takové dílo předkládati veřejnosti. Jako omluvu uvádí film v titulcích letopočet 1944. Jde totiž o výrobek ještě z dob okupace. IV.

Hrbáč. Franc. Historicky nepinavý film podle známého románu P. Fevala. II.

Čáry a kontry. Franc. Horská balada o žárlivosti, zločinu pro mamon a trestu ze západních francouzských Alp. Odstrašující obraz bídy duchovní i mravní venkovanů, tápajících ve tmě pověr a vášní. Film ukazuje vzestup člověk, ponechaný na pospas svým divokým pudům. Ani nejlepší z nich nedovedou řešiti situaci jinak, než krvavou pomstou. I.

Letáky, jejichž seznam byl uveřejněn v 19. čísle »Katolika«, objednávejte přímo u vydavatele, jímž je Arcidiecézní Katolická Akce v Olomouci, Žerotínovo nám. č. 2.

Listárna redakce: P. T. přispěvatelé: Burna, Burlová, Hořská, Lněnička, Pokorný L. nechť laskavě udají svou adresu, aby účtárna mohla jim poukázati honorář.

Hledání dívku, znalou vaření a domácích prací, která má ráda děti. Stáří nerozhoduje. Čtyřčlenná rodina. Karel Tichý, řezník a uzenář, Praha-Břevnov, Polní 3.

Cítý penzista nabízí se pro jakoukoliv práci kancelářskou nebo účetřenskou, ev. na půl dne — v Praze, Zn.: Brzy do adm. t. l.

Dobrovol. příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány.

Vychází s církevním schválením.
Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 9. — Telefon 617 70. — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází týdně. — Poš. spořitelna Praha 208.401. — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na poslední čtvrtletí 1946 Kčs 20.—, na celý rok Kčs 50.—. Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací pošt. úřad Praha 10. — Vytiskl Živnotisk v Praze XII.

VELEHRAD, nakladatelství dobré knihy v Olomouci

Oznamujeme katolické veřejnosti, že v krátké době vydáme

PÍSMO SVATÉ NOVÉHO ZÁKONA

podle překladu Dr Sýkory a Dr Hejčla, upraveného docentem ThDr Rud. Colem, s předmluvou nejdůstojnějšího pana arcibiskupa olomouckého a metropolity moravského Dr. Leopolda Prečana. Imprimatur udělila arcibiskupská konsistoř v Olomouci. Vydání vzala na vědomí a schválila biskupská konference v listopadu 1945.

Mezi nejvzácnější knihy, jež Církev sv. od počátku chová ve veliké úctě a lásce, patří Písmo svaté. S jakou posvátnou úctou bývaly závitky posvátných knih Písma svatého předčítávány! V dobách krvavého pronásledování byli křesťané ochotni raději obětovati život, než dovolili, aby pohané potupili nebo zničili posvátné knihy.

Krásně píše sv. Otec Pius XII. ve svém biblickém okružním listě z roku 1943 o Písmu svatém: »V tomto a nebe propůjčeném pokladě spatřuje Církev nejdrahocennější pramen a božské pravidlo pro svou věrouku a mravouku. Proto nedivno, že tento poklad, jejž neporušený přijala z rukou apoštolů, se vší pečlivostí a opatrností chránila před každým falešným a nesprávným výkladem a horlivě používala při díle na nadpřirozené spáse duší, jak to vysvítá z nesčetných svědectví všech století.«

Dbala tedy Církev jako jedinná, Kristem oprávněná strážkyně a ochránkyně zjeveného slova Božího vždy úzkostlivě, aby se do rukou věřícího lidu dostalo Písmo svaté pokud možno v dokonalém překladě do mateřského jazyka, a zdůrazňovala význam četby Písma svatého, především Nového Zákona. Byli to zvláště poslední papežové, kteří tolikráte poukázali na veliký význam četby Písma svatého.

Papež Pius XI. několikráte důrazně použil katolíky o jejich povinnosti podporovati a rozšiřovati katolický tisk. Je to jeden z velmi důležitých úseků Katolické akce. **A která kniha zasluhuje od nás největšího rozšíření a největší podpory, která kniha je ve vlastním slova smyslu knihou nejvíce katolickou, než-li Písmo svaté?**

Náboženské dějiny i naši milé vlasti ukazují, jak si naší předkové vážili Písma svatého, jak z něho rádi četli, jak se jeho slovy těšili a povzbuzovali od těch dob, kdy naším předkům přinesli první slovanský překlad bible svatí bratří Cyril a Metoděj, o nichž zpíváme. **»Přinesli nám oni Písmo svaté, bychom ze studnice této zlaté moudrost nebes povždy vážili. Bohu sloužiti se snažili.«**

Kniha Písma svatého byla našim předkům knihou nejvzácnější a proto ji uchovávali na čestném a bezpečném místě. Z ní čítávali, zvláště za tichého nedělního odpoledne, kdy se celá rodina shromažďovala k četbě Písma svatého a hospodář s posvátnou úctou předčítal úryvky z bible a mnohdy dodal i přiměřené poučení se zřetelem k mravním potřebám své rodiny. Tehdy byla častou četbou Písma svatého posilňována nejen víra, nýbrž utužována i mravnost našich rodin, poněvadž bible byla nejbezpečnější učebnicí vychovatelských zásad našich otců a matek.

Že dnes okolo sebe vidíme takový náboženský zmatek, tolik nesprávných názorů, je také důsledkem toho, že dnes se bible nečte, ba už ani nezná. A přece napsal sv. Jeroným: **»Neznati Písmo svaté, znamená neznati Krista,«** a sv. Jan Zlatoústý: **»Neznalost Písma svatého je pramenem mnohého zla.«**

A kolik účtěhy dovedla dáti pokorná četba Písma svatého! Sv. Jeroným napsal: **»Je-li něco moudrého, co sílí v tomto životě a napomáhá člověku zachovati klidnou mysl v útiscích a zmatcích světa, pak je to, jak myslím, rozjímání a znalost Písma svatého.«**

Proto znovu připomíná papež Pius XII. v okružním listě z roku 1943 biskupům a knězím povinnost snažiti se o rozšíření Písma svatého a nařizuje: **»Úkolu k Písmu svatému ať se snaží biskupové svých obvodů u svěřených sobě věřících ještě důrazněji den ze dne zvětšiti a zdokonaliti a všechny počiny podporovati, jimiž apoštolský smýšlející muži chvalitebným způsobem usilují budíti a povznésti znalost a lásku k Písmu svatému mezi katolíky. Nechať tedy věnují svou přízeň a pomoc zbožným spolkům, jež si stanoví za úkol rozšiřovati mezi věřícími vydání Písma svatého, především evangelií, a horlivě podporovati jejich denní zbožnou četbu v křesťanských rodinách. S úchvalou církevní autority v mateřské řeči vydané překlady Písma svatého ať účinně doporučují svým slovem a kde to liturgické zákony dovolují, vhodným používáním.«**

Není ani divu, že v posledních letech se projevil mezi katolíky takřka hlad po Písmu svatém a jen válečné a poválečné poměry zavinily, že nebylo dosud možno dáti věřícímu lidu do rukou levné kapesní vydání Písma svatého s patřičnými poznámkami, aby četba byla skutečně užitečná.

Tato touha po kapesním vydání bude nyní splněna vydáním Nového Zákona. Proto je nyní na každém katolíku, aby si nejen sám Nový Zákon opatřil, nýbrž stal se jeho rozšiřovatelem mezi známými a v celém svém okolí. Nechť se splní přání papeže Benedikta XV. v okružním listě z r. 1920, aby nebylo křesťanské rodiny, která by postrádala Nového Zákona, a aby si všichni navykli každý den v něm čísti a rozjímati.

Kéž je nám vzorem sv. Terezie Ježíškova, která nosila stále u sebe Nový Zákon a ve svém smutku vždy v něm našla pravou útěchu.

Ano, žádná kniha, jak píše papež Pius XI., **»nemůže mluviti k duši tak velikým světlem pravdy, tak mocnou silou příkladu, tak srdečně, jako svaté evangelium«.**

Jsme přesvědčeni, že katolíci přijmou s povděkem oznámení našeho nakladatelství o brzkém vyjití levného kapesního vydání Nového Zákona v českém překladě s potřebnými poznámkami.

S velikou radostí uvítal tuto akci Velehradu i nejdůstojnější metropolita moravský, arcibiskup Dr. Leopold Prečan, který požehnal celému dílu a doprovází vydání Nového Zákona vřelou, opravdě otcovskou předmluvou, v níž vyzvedá význam Nového Zákona pro dnešního katolíka.

•

Písmo svaté bude vytištěno dobře čitelným písmem na jakostním bibliovém papíře, aby kniha nebyla objemná, v pohodlném kapesním formátě 10.5×16 cm. Uspořádání textu bude provedeno tak, aby četba Písma svatého byla pohodlná. Bude vázáno v celoplátěné vazbě.

Poněvadž běží o knihu důležitou pro každého katolíka a jest žádoucno, aby se rozšířila co nejvíce, chceme její pořízení umožniti **výhodnými prodejními podmínkami.** Pro přímé odběratele bude cena vázaného výtisku asi 50 Kčs. Při hromadných objednávkách poskytneme slevu tím způsobem, že na 10 výtisků bude dáván jeden výtisk zdarma. Kromě toho bude do každého výtisku vložen kupon a za 20 kuponů, orazítkovaných farním úřadem a zaslaných nakladatelství Velehrad v Olomouci dostane farní úřad pro chudé farníky 1 výtisk Nového Zákona také zdarma. Knihkupcům a oprávněným obchodníkům modlitebními knihami poskytneme slevy podle platných zvyklostí. Příslušné prospekty jim zašleme.

Použijte připojeného lístku k objednání potřebného množství **Nového Zákona;** lístek vložte do nezalepené obálky, opatřené 60 hal. známkou a zašlete na adresu na něm uvedenou, nebo jej odevzdejte knihkupci, případně obchodníku modlitebními knihami. Písmo svaté můžete také objednati pomocí druhého objednacího lístku u svého farního úřadu.

Prospekty v libovolném množství Vám na požádání zašleme ochotně zdarma.

P. T.
VELEHRAD
NAKLADATELSTVÍ DOBRÉ KNIHY
OLOMOUC
nám. Rudé armády 16
poštov. schránka 20:1

Datum poštovního razítka.

Objednávám ..... výtisků
PÍSMA SVATÉHO NOVÉHO ZÁKONA
Zašlete se složenkou, na dobírku, účet předem, poštou, drahou*

Přesný podpis .....

Bydliště .....

Pošta .....

* Nehodící se škrtněte.

Důstojnému

římskokatolickému farnímu úřadu

V .....

Dne .....

Objednejte mi v nakladatelství Velehrad v Olomouci ..... výtisků
PÍSMA SVATÉHO NOVÉHO ZÁKONA
Zaplatím složenkou, hotově, předem, při obdržení knihy*

Přesný podpis .....

Bydliště .....

Pošta .....

* Nehodící se škrtněte.

KATOLÍK

22 LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 20. ŘÍJNA 1946 • CENA Kčs 1.50

Modlitba Páně v politice

Ne nadarmo je Otčenáš modlitba zjevená naším Bohočlověkem: marně byste hledali mezi lidskými výtvory několik řádek tak obsažných a které by v každém směru daly tolik poučení. Myslím, že osvětlují podivuhodné také věc dnes tolik spornou a záhadnou: úkol opravdových katolíků v dnešní politice. Vyvarují nás také různých omylů, do nichž upadli jednostranností mnozí katolíci nebo lidé katolického původu. Tedy první žádost modlitby Páně je: Posvěť se jméno Tvé! To je první, nejpřednější záležitost katolíka ve veřejném životě. Přestal by být katolíkem ten kdo by bez ohrožení nebo za své spoluzodpovědnosti trpěl, aby byla katolická Církev veřejnými orgány snižována, nebo katolické víra vylučována ze škol, nebo katolické svátky znesvěcovány na rozdíl od světských slavností; a také ten, kdo by se oddávsí veřejnému životu na úkor vlastní duše. I v životě jednotlivce neidiv: Posvěť se jméno Tvé! — a pak světské záležitosti. V těch pak je dovoleno, ano je přikázáno se modlit: Přijď království Tvé! Toť prostiva k náboženství, do sakristie vykázanému jakožto »soukromá záležitost každého jednotlivce« — jako mají šachisté a filatelisté právo si vyhrazovat spolkovou místnost a v ní pořádat týdenní schůze. Katolík má práva žádat více: katolický řád: a nejen manželské zákony, založené na katolické mravnosti, nýbrž i katolické školství a katolické záruky sociální spravedlnosti. Avšak: Buď vůle Tvá! — Nedopřeje-li Prozřetelnost některé zemi a době katolického řádu, netřeba ani zoufati nad Církví a vrhnout se střemhlav do stávající soustavy, ani zase zoufat nad vlastí a dosloví něco duchovního zbožnou. I v takové obtížné poloze nám poradí další prosba: Chléb náš vezdejší dej nám dnes! Z toho plyne dvojí směrnice. Jednak si žádám, ne chléb můj čili mé osobní hospodářské zájmy, nýbrž chléb náš — zajištěnou obživu nás všech a dokud ta není dána, má hladem ohrožený právo žádat, třeba hlučně, společenské opravy. Jednak ale mě Bůh nabádá, žádat od něho toliko chléb, to jest, nezbytnou výživu. Tu když mám, už musím být se svým osudem spokojen, a nehoršit se pro nedostatek věcí nadbytečných. Ale dejme tomu, že na větší statek mám po právu nárok, a že proti právu, a třebas i se zlým úmyslem a jasným vědomím páchané křivdy mi ho nespravedlivá a nekřesťanská vláda bere. Co pak? Mám hledat příležitost, abych se svým nespravedlivým krajanům pomstil? Modlitba Páně mě poučuje jinak: Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům! My jim odpouštíme, a raději mlčíme a vlastní spolupráci pomůžeme ustálit a zlepšit poměry na naší škodu vzniklé, než bychom vyhledávali nebo zvěčňovali zápas mezi spoluobčany. Nikdy zásadně jako křesťané nesledujeme politiku »čím hůře tím lépe«: nevkládáme svou naději do katastrofy, abychom chtěli při společném neštěstí pomstit svou urážku a znovu urvat co nám patřilo. Neboť také sami žádáme odpuštění svých vin: mohou-li pak veřejné činní katolíci tvrdit, že oni a jejich předkové vždy vládli bezvadně svědomitě a nesobecky? Na to je námitka, že přece jen druzí notoricky provedli ještě větší nesluŠnosti, a my že aspoň máme záruku ve svých známých správných zásadách. Inu, ty zásady lidé katolicky vychovaní mají, ale nedávné události podávají truchlivou ilustraci k další prosbě: A neuveď nás v pokušení! Za německé okupace na Slovensku, v Chorvatsku, v Belgii, ve Francii byla katolíkům dána možnost uchopit politické postavení, jaké jim už dávno nebylo dopřáno, a vykonat pomstu nad svými nepřáteli a někdejšími trapiteli za té podmínky, že budou spolupracovat s lupičem a spolupronásledovat i nevinné: že získají své posice, zradí-li své zásady. A ludáci, ustašové, rexisté, vichysté, francisté tomuto pokušení podlehli. Avšak i pomíneme-li tuto zvláštní událost nutno říci: v dnešní době je politika tak hroznou věcí, tak přesycena nemravností, prošpikována násilím a přímo hromadnými vraždami, tak vybudována na propagandě čili organisovaném lhaní — že jsou-li kde katolíci vyloučení z politiky, z této záležitosti, kde jakoby dnes bylo prakticky nemožno spasit svou duši: je to vlastně milost Boží, vyslyšení prosby: A neuveď nás v pokušení! Anebo byste si přáli, aby více katolíků bylo zodpovědno za vše, co vlády tohoto světa od roku 1938 nadělaly? Nemají tedy věru katolíci důvodu, bezpodmínečně toužit po účasti a spoluzodpovědnosti na všem tom, co se dělo, děje a — nesmiluje-li se Prozřetelnost — ještě se může stát. A zejména papežství v tom může vidět a vskutku v tom spatřuje milostivé řízení, že od roku 1870 je právě přehmatem svých nepřátel vyloučeno z ončch mezinárodních jed-

(Dokončení na str. 24)

Dva patronové misijní práce

Mnoho věcí je rozlišuje, jedno je pojí: žhavá láska ke Kristu a k lidem.

Misijní neděle

Tato neděle je neděli misijní. Církev přidává dnes k ostatním mešním modlitbám také krásnou modlitbu za rozšíření víry, kterou by měli studovat všichni, kdož mluví o »expansivních« choutkách katolicismu a poznali by z ní, kdyby se ovšem na ni dívali s dobrou vůlí, jakého druhu tyto tužby jsou. Modlitba zní: »Bože, jehož vůlí jest, aby všichni lidé byli spaseni a došli k poznání pravdy, vyšli, prosíme, dělníky na žeň svou a dej, aby hlásali slovo Tvé neohrožené a bez bázně, aby poselství Tvé se slavně šířilo a aby všichni národové poznali Tebe, jediného pravého Boha, a Toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista, Syna Tvého, Pána našeho.« Tuto misijní, apoštolskou touhu měli bychom my všichni dnes pocítit. Nejenom dnes ovšem, ale aspoň dnes, hlavně dnes.

Víme dobře, jak bolestný to problém. Vždyť i naše země je vlastně misijním územím. Kolik je u nás lidí nepokřtěných. A nejsou-li snad zrovna nepokřtění, dostalo-li se jim kdy Kristova nadpřirozeného života, přece tento nový život v nich buď dřímá jakýmsi zimním spánkem nebo byl přímo z tolika duší vypuzen. Je to bolestné a každý pravý křesťan by měl alespoň poněkud prožíti z vlastní zkušenosti bezesné noci, které nám způsobuje starost o duše, bloudící mimo jediný Ovčinec spásy.

Zájem o tyto duše našich nejbližších neodporuje vlastnímu zájmu misijnímu. Čím upřímněji chápeme bolestnost života bez víry u našich bratří, tím živěji můžeme prožíti rozdíl, který je mezi nimi a mezi těmi, kdož nikdy neslyšeli o pravém Bohu a o Jeho lásce, zjeviviší se nám v Ježíši Kristu. V našich zemích přece ještě tolik kostelních věží a tolik křížů na rozcestích svou pouhou přítomností hlásá evangelium a upozorňuje každého, kdo jenom trochu touží po pravdě, kterým směrem se mu obrátit. Pohané nevidí nic takového a kdyby to viděli, nerozuměli by. O to je jejich postavení horší.

V něčem je ovšem jejich postavení lepší: Jejich duše je mnohdy v náboženském smyslu půdou panenskou. V mnohém je práce věrozvěstova u nich radostnější, neboť se většinou lehčeji pracuje právě na panenské půdě než v srdcích současného Evropana, zpustošených tolika vzájemně si odporujícími »ismy«, vysušených moderní přesyceností mnohdy na poušť takřka úplně bezútěšnou. Je třeba pečovat o tyto duše s půdou panenskou, neboť lze doufati, že přijmou Poselství Kristovo s onim dětským, dětinným smýšlením, které nám Syn člověka tolikrát zdůrazňuje jako takřka nezbytnou podmínku pravého, životného pochopení jeho učení. Takové duše ve své panenské svěžesti pak se dovedou také povznést k oné divotvorné víře a modlitbě, která hory přenáší, která vyvoruje hojnost zúrodňující nebeské rosy právě pro naše vyprahlé české a vůbec evropské nivy.

Tak duše upřímně misionářská může zachránit právě svůj vlastní národ tím, že nese evangelium druhým, že se obětuje pro druhé, jak toho důkazem je Xaver, největší misionář, patron všech misionářů a zároveň největší a nejblahodárnější »konquistadore«-dobyvatel své španělsko-baskické vlasti, které sotva který její syn získal čistší slávu než tento chudák, bohatý životem Kristovým. A neciti-li kdo v sobě vlastnosti dobyvatelů, zdá-li se mu nemožné táhnouti do zemí rozvášněných a omámených sny rozpoutaného nacionalismu, jenž je semeništěm věčných hádek, nechť v komůrce srdce svého pomáhá těm, kdož se tam v dáli lopotí. Sv. Terezie od Ježíška to dovedla, dovedla ze své prosté klášterní cely obejmout celé lidstvo a tím se stala velkou misionářkou, patronkou misií stejné úrovně a stejné síly jako veliký apoštol Indie a Japonska. Pius XI. tím, že z prosté karmelitky učinil patronku starých vousatých misionářů, chtěl nám vštípiti nezvratnou pravdu víry: ani v práci misijní, ani v žádné jiné duchovní práci nedokážeme nic opravdu cenného a trvalého bez neomezené důvěry v Kristovu milost, bez životného spojení s Ním, jenž jest jediný pravý vinný ořivující Kmen, bez něhož nemůže nikdo činiti a vykonati pranic.

Klatba nad soudci arcibiskupovými

Podle zprávy z Vatikánu, byla nad těmi, kdož měli aktivní účast na odsouzení arcibiskupa Stepince, vyslovena klatba. »Právo lidu« přineslo tuto zprávu s titulkem »Žijeme snad ještě ve středověku?«

Odpovídáme: Nežijeme ve středověku, ale dnes, stejně jako ve středověku, má Církev právo na poslušnost, má nárok na poslušnost všech lidí, to zn. všichni lidé jsou povinni ji poznat a skrze ni hledat nadpřirozenou spásu, a má právo vyžadovat skutečnou poslušnost svých členů, věřících. Předpokládá se tedy, že soudcové Stepincovi byli katolíci, členové Církve. Jen jich se ona klatba týká.

Co je to ona klatba? Klatba není kletba, není to prokletí. Klatba je český název toho, čemu se latinsky říká exkomunikace, což znamená doslovně vyloučení. Je to trest duchovní. Vyloučení z účasti na duchovních dobrech křesťanského společenství vykoupených, vyloučení z duchovního společenství Církve. Prakticky je to zákaz přijímání svátostí, hlavně sv. přijímání, které je Společenstvím par excellence. Je to také na př. zákaz církevního pohřbu, jestliže exkomunikovaný se před smrtí s Církví nesmířil nebo aspoň nedal nějak na jevo, že po smíření touží. U kněží má tato exkomunikace na př. za následek také ztrátu úřadu, na př. farářského a pod.

Exkomunikace je trest t. zv. medicinální, léčicí. Má totiž za účel připomenouti chybujícímu naléhavě a názorně, že bloudí, že hřeší, má mu připomenouti naléhavě a názorně, že setrvá-li ve svém hříchu, je v nebezpečí věčné exkomunikace, věčného vyloučení ze společenství vykoupených, že je v nebezpečí věčného zavržení. Tato klatba má tedy za účel přivést k pokání. Nějakým hmotných účinku nemá. Předpokládá, že lidé ji postižení skutečně věří, že oceňují onu duchovní statky, jež jsou jim klatbou odňaty a že právě touha po nich je přivede k pokání a k smíření.

Trest exkomunikace je církevním právem ustanoven na některé těžké hříchy. Jedním z nich je právě tento: Vlečeli někdo svého biskupa před civilní soud. Církev totiž trvá na tom, že má právo soudit své kněze a biskupy sama. Z jakých důvodů to činí? Ne proto, že by jim chtěla zaručovati bezetrestnost. Církev, nejvyšší strážkyně spravedlnosti, dává listě dostatečnou záruku, že by spravedlivě a ústě i přísně soudila a odsoudila toho, kdo by skutečně porušil mravní zákony, které platí pro všechny, i pro kněze a pro biskupy. Možno však poctivě hledat spravedlnost a nevhnout se zbytečné sensaci a zbytečnému rozšiřování pohlesků, zbytečnému dalšímu dávání pohoršení. Církev nechce tedy žádnou speciální nebo mírnější spravedlnost, chce pouze méně sensace a méně pohoršení a proto vyslovuje své právo, soudit své kněze a své biskupy sama.

Tu pak, kdož toto právo porušují, stihá svou klatbou, svou exkomunikací, jež, jak jsem nic zvětšil, není žádným zbytkem středověku, nýbrž nezbytným prostředkem kněze a řádu všech dob a všech zemí. ak.

STUDIUM CATHOLICUM zahajuje zimní běh slavnou mší svatou v chrámu Páně Panny Marie Sněžné v Praze II. Jungmannovo nám., dne 28. října 1946 v 10 hodin dopoledne. Přednášky začínají dnem 31. října večer podle seznamu. Zásoba denně kromě soboty a neděle v sekretariátě tamtéž.

Vatikán a váleční zločinci

V neděli po norimberském rozsudku přinesly některé listy zprávu o tom, že papež žádá o milost pro polského Franka, to znamená pro onoho pána, jenž po několik let z krakovského Wawelu tyransky spravoval t. zv. »Generální gouvernement«. Zdůrazňujeme, že jenom některé časopisy tuto zprávu přinesly, protože bylo na první pohled zřejmo, jak chabý je její podklad. Jen sociálně demokratický Svět práce uznal za vhodné se k této zprávě vrátit delší úvahou a v ní udělovat Vatikánu moudré rady, jak se mají získávat katoličtí Poláci a Chorvati, kterým prý se papež za války tolik odcizil. Pisatelé ze Světa práce nevadilo, že podklad všech jeho úvah je tak nejistý. Byla to vždy vhodná příležitost k rozšiřování nedoložených nápovědí, které málokterý z čtenářů si půjde ověřovat a které proto solní svůj úkol: novou pomluvou nakapat jedu do našeho poměru k svatému Otci a novým způsobem hasit svou neuhasitelnou zášť proti hlavě křesťanstva.

Reuterova kancelář skutečně přinesla dva dni na to výslovné dementi vatikánského rad a, jež znělo: »Byli jsme pověřeni oznámiti, že nedávná prohlášení, t. zv. mluvčího Vatikánu, shrnující názor svatého Otce na norimberský rozsudek jsou úplně vymyšlená a bez jakéhokoliv pravdivého podkladu.«

Nikde jsme však nečetli v našich novinách tuto druhou Reuterovu zprávu, ani jsme ji nečekali. Známe příliš způsoby některých našich novin v jejich protipapežském boji. Přinášíme ji tedy sami, doufajíce, že tak poněkáhlu ořece jen přesvědčíme naši veřejnost, jak marný a nečestný to boj vedou po měsíce a po léta mnozí »kulturní hlasatelé« proti tomu, jenž je po tisíciletí neochvějným základem pravé víry a tím i pravé kultury veškerého lidstva a tedy i národů slovanských, i národa našeho. A jsme přesvědčeni, že tato naše práce není jen stálé odpovídání na námitky, nýbrž že z ní se utvrdí skutečně synovský poměr k sv. Otci, synovský poměr, jenž je ozdobou pravých katolíků. Jak velice této naší synovské oddanosti sv. Otec zasluhuje, může býti zřejmo každému, kdo právě v našem časopise sleduje jeho projevy, které pravidelně přinášíme. V nich se jeví velké vzdělání Pia XII., jeho rozhled a skutečně upřímný zájem o všechny životní problémy jednotlivců i národů, v nich pak se především jeví jeho veliké, apoštolské srdce, které všechny tyto problémy řeší duchem a učením Ježíše Krista, jenž dnes i včera i na věky zůstává jediným Světlem světa. ak.

Po referendu

Generál de Gaulle ve všech svých projevech zdůrazňuje, že mu jde jedině o silnou a zajištěnou Francii, nikterak však o osobní moc. Všeobecné jsou tyto jeho dobré úmysly uznávány na př. i od socialistických vůdců. Je ovšem sporné, jak dalece bylo této síle a zajištěnosti posloužено generálovými zásahy do francouzského politického života, hlavně jeho výzvou k odmítnutí ústavy.

Ústava byla přes to přijata slabou většinou, se započtením nehlasujících dokonce menšinou. Přes to však platí: Lze tedy předvídati, že právě z této komplikovanosti hlasování bude vycházeti stálý neklid, protože kdekterý nespokojenec bude moci vyvolávat: Ústava je vlastně zbudována na menšině.

•

De Gaullovým zásahem byl především vnesen veliký zmatek do politického myšlení francouzských katolíků. Na jedné straně nesporná autorita generálova, vyzývajícího: Hlasujte Ne!, na druhé straně M. R. P., o kterém šéfredaktor z La Croix právě před referendem napsal, že to sice není a nechce být strana katolická, přes to však že má v čele autentické katolíky a zastává politický a sociální program proniknutý křesťanským duchem, program střízlivý a pokrokový zároveň. A tato strana hlasovala pro ústavu v parlamentě a vyzývala k jejímu přijetí při referendu.

I v samotné hierarchii byla nejednotnost v nazírání na tuto otázku. Nejednotnost vysvětlitelná. Upozornili jsme přece zde v Katolíku Mauriacovým článkem, že při konkrétním politickém rozhodování je katolík svobodný.

Všichni katolíci a ostatně i nekatolíci uznávali, že navrhovaná ústava není vrchol dokonalosti. A tak biskup Montaubanský, jenž je nyní také správcem diecése lurdské a jenž má jako bývalý vězeň z doby nacistů velikou autoritu, vyzval své diecesány k odmítnutí ústavy, protože neobsahuje žádných záruk k upevnění rodiny a k zajištění svobodné školy.

Naproti tomu biskup limogeský vydal také výzvu o hlasování, připomínal naléhavou povinnost hlasování se zúčastniti, protože neúčast by byla projevem hříšné lhostejnosti k velmi důležitým životním otázkám, na konec však dodal: »Nejde o to hlasovati pro to, co je theoreticky, zásadně lepší (co však možná je nyní neuskutečnitelné), nýbrž pro to, co je opravdu možné, a to za tím účelem prospěti účinně obecnému dobru.«

A tak výsledky referenda kladou opět starý problém poměru katolíka k politice a k veřejnému životu vůbec. Politika není theorie, nýbrž umění, tedy věc praktická. Rozhodujícím není to, co by mělo být, co by bylo hezké, nýbrž co je skutečně konkrétně možné při započítání všech složek života, jenž je komplikovaný již u jednotlivce a tím komplikovanější u národa. Francouzští katolíci se celou tak zv. třetí republiku nemohli rozhodnout pro politiku toho, co je možné. Byli vždy v opozici a u vlády nechali nevěrce hýřit přímo ve svých laicisujících fantasiích. M. R. P. znamenal novou éru. Byla jenom tak krátká? To ukáží listopadové volby. M. R. P. má výborné lidi, jsou ovšem snad málo demagogičtí. A zevní úspěchy mívají vždy snáze demagogové. Jak málo je na př. demagogem G. Bidault, ukazuje tento výňatek z jedné jeho nedávné řeči:

»Dnes jako včera (to znamená za války: Bidault mluví při odhalení pamětní desky vynikajícího bojovníka proti německým okupantům) je třeba bojovati proti sobeckému individualismu, proti duchu pozitkářství a lhostejnosti k bídě druhých, proti bezstarostnosti vůči kolektivním nebezpečím a proti zaslepené nevědomosti o skutečných obtížích.

Základní silou hnutí Odporu bylo vědomí solidarity v nebezpečí, vědomí nutnosti držet pohromadě. Ten, kdo si myslí, že je v bezpečí jeden den, poznal druhý den, jak je ohrožen: nejhorší zajištění bylo osamocení, nejhorší postavení egoismus.

Je jisté, že se leckdy najdou tací, kteří těží z odvážné podnikavosti druhých. To už tak mezi lidmi chodí, že jakkoliv širé je pole, na němž rozkvétá epopeie, a jakkoliv tvrdý je její vzrůst, je vždycky na okraji, vyroste i nějaký ten koukol pohoršení, to však vám pravím: všecko se musí zaplatit jednoho dne a výhercem na konec nikdy není zločin a špatnost.« ak.

Výzkum veřejného mínění o náboženství v životě českého člověka

Čs. ústav pro výzkum veřejného mínění provedl výzkum náboženského cítění a chování obyvatel českých zemí starších 18 let. Výzkum byl proveden methodou representativního šetření při použití přímého dotazování 1000 lidí. Výsledky výzkumu jsou uveřejněny v zářijovém čísle časopisu »Veřejné mínění«. Předmět výzkumu nás jistě opravňuje, abychom mu věnovali náležitou pozornost.

Výzkum veřejného mínění zakládá se na poznatku, že stačí zjistit mínění (názor, stanovisko, postoj) poměrně malé části celku, abychom se s dosti velkou přibližností orientovali o smýšlení celku. Jedince, u nichž jsme se rozhodli šetření provést, zahrnujeme pod označení »representativní skupina«. Úspěch výzkumu závisí hlavně na třech podmínkách:

1. Výběr representativní skupiny musí být proveden velmi pečlivě, a to tak, aby poměrné zastoupení dotazovaných podle krajů, společenských tříd, povolání, pohlaví a pod., odpovídalo sociálnímu složení zkoumané společnosti.

2. Výběr otázek k zjišťování postojů a jejich formulace musí zaručovat, že odpověď bude vyjadřovat skutečný postoj tázaného, a že nebude zkreslena ani neporozuměním, ani nepřiměřenosti výkladu, ani nějakým subjektivním důvodem, který by mohl vést dotazovaného k nepřesnému vypovídání.

3. Výběr »terénních výzkumců« musí zaručovat naprostou mravní spolehlivost a vědeckou odpovědnost, a to zvlášť u výzkumů politicky nebo nábožensky relevantních, a musí také zaručovat schopnost těchto pracovníků vejít v prostý a upřímný styk s dotazovaným člověkem. Kdo zná trochu techniku těchto zdánlivě náhodných interviewů, dosvědčí, že tu jde o situaci psychologicky velmi citlivou. Bylo by možno věnovat celou studii této »psychologii psychologického šetření«.

Aspoň tolik jsme musili předeslat, aby bylo jasno, s jakými měřítky přistupujeme k posouzení přítomného výzkumu. Především budiž řečeno, že nelze v přesném slova smyslu mluvit o »výzkumu náboženského cítění a chování«, neboť cítění zjišťovat nelze a chování se nezjišťuje dotazem. Zjišťují se postoje k náboženským otázkám a výpovědi o vlastním chování, tedy jak se lidé staví k náboženským otázkám a co o sobě po této stránce vypovídá. Víc nemůže výzkum veřejného mínění docílit, a kdyby tuto mez překročil, dostal by se na cizí pole, kde by mu methody výzkumu nestačily. I při tomto methodickém omezení mohou ovšem být výsledky výzkumu velmi důležité. Na př. pro život politický je důležitější právě vnější se projevující postoj než vnější prožívání: politicky je důležitější, kolik lidí si přeje náboženskou výuku ve školách, než kolik se jich modlí, je důležitější, kolik lidí hlasuje a pracuje pro stranu, než kolik jich zná ideologii strany. Zjišťujeme tedy, že citovaný výzkum náboženství se týká této více vnější stránky náboženských postojů, a nikoliv vnitřního života, i když lze do jisté míry z vnějších postojů usuzovat na skryté postoje vnitřní.

Jest možno litovati, že odborný časopis pro výzkum veřejného mínění publikuje šetření jen v podobě výsledných čísel, tak, jak se publikují v novinách. U důležitějších výzkumů bylo by užitečné doprovodit výsledky odborným článkem, v němž by byl popsán pracovní postup, složení representační skupiny, zdůvodnění hesel, rušivé vlivy, výpočet pravděpodobného omylu a pod. Odborná veřejnost, jíž je časopis především určen, mohla by lépe posoudit, do jaké míry se může o čísla opírat. Při nynějším způsobu publikování můžeme vlastně posuzovat jen výběr otázek. Čísla sama budou se brát buď s důvěrou nebo s nedůvěrou, podle toho, jaký bude prestyž ústavu ve veřejnosti.

Otázky, použité při tomto šetření, jsou dvojí povahy: jednak chtějí zjišťovat fakta (»Máte doma Bibli?«), jednak zjišťují postoje (»Potřebuje dítě, podle vašeho názoru, náboženské výchovy?«). Je třeba upozorniti, že otázky faktové mají mnohem menší hodnotu než otázky postojové. Nezjišťují totiž přímo veřejné mínění, nýbrž výpovědi o faktech, z nichž se vlastně teprve usuzuje na vnitřní postoj dotázaného. Nejistá je tu nejenom výpověď, ale i ona spojitost. Jak je to vše křehké, ukážeme si aspoň na rozboru první otázky.

Je jasné, že bychom nezkoumali veřejné mínění a nezjišťovali náboženský postoj touto otázkou (»Máte doma bibli?«), kdybychom nepředpokládali, že je fakt vlastnění bible ukazatelem jisté stránky náboženského života a jeho intensity. Podle zjištění má doma Bibli 35.4% lidí. Jaké by zde mohly být zkreslující momenty? Ve výpovědi by to mohla být na př. obava, že bude tázanému Bible vnucována ke koupi, nebo stud bránící tázanému přiznat, že nemá tuto základní knihu, nebo naopak nechuť odpovídat cizím lidem na podobné otázky, strach před agenty, kteří by z odpovědí mohli vyvozovat politické závěry a pod. Zkreslení symptomatické hodnoty faktu může vzniknout ze skutečnosti, že už deset let nelze Bibli koupit, nebo že mnoho lidí má Bibli doma jako naprosto mrtvý inventář, získaný dědictvím nebo jako záliby sběratelskou, nebo zas pro krásný archaický jazyk, nebo mají Bibli cizojazyčnou jakožto vhodnou jazykovou četbu atd.

Z toho je patrno, že výsledky výzkumu mají i při poctivém a svědomitém provedení hodnotu přibližnou, pravděpodobnostní. Přes svoji povrchnost a přibližnost mají velkou praktickou cenu, neboť takovým výzkumem získáme rychlý přibližný přehled o věcech, které bychom jinak vůbec nemohli zjišťovat. Snad bychom výzkum veřejného mínění mohli srovnat s výzkumem psychotechnickým: nevystihuje nitro a jemnější kvality člověka, ale pro účely průmyslu a obchodu dává rychlou orientaci o schopnostech zaměstnanců, která je rozhodně lepší než nic. Podobný praktický význam má výzkum veřejného mínění pro vládu a správu.

Po těchto poznámkách uvedeme několik dat z výzkumu:

V Boha věří 63.8% lidí, jeho existenci připouští 16%. V posmrtný život věří 38.4%, připouští jej 20.7%. Je zajímavé, že nejméně věřících v Boha a v posmrtný život je v malých městech (2000—10 000 obyvatelů). Že Kristus byl vtělený Bůh, věří 32.8%, připouští 18%. Do kostela chodí pravidelně 20%, občas 42.8%, jen o velkých svátcích 13.6%. V soukromí se modlí pravidelně 27.7%, občas 28.8%, někdy 14.4%. Velmi důležité je zjištění, že 77.2% dospělých je přesvědčeno, že dítě potřebuje náboženské výchovy (i děliníků je o tom přesvědčeno 73.2 proc.!). Na otázku, má-li být náboženství vyučováno ve škole, odpovědělo kladně 71.8% lidí, 11.7% nevědí a jen 16.5% odpovědělo záporně. Více lidí si tedy přeje pro děti náboženskou výchovu a výuku než samo věří v Boha. Má-li být výzkum veřejného mínění pomocným nástrojem vskutku demokratické vlády, budiž při přípravě nového školského zákona respektována též vůle lidu, jak se projevila v těchto zjištěních. Dr. František Müller.

Svatý Otec k případu arcibiskupa Stepince

Při zahájení nového roku posvátné Roty, nejvyššího církevního soudu, promluvil svatý Otec Pius XII o záhřebském procesu (ještě před rozsudkem) a o obvinění z násilného obrácení pravoslavných Srbů, která byla proti němu samému při tom pronesena. K vyvrácení těchto obvinění přečetl papež francouzský text memoranda, zaslaného státním sekretariátem dne 25. ledna 1942 jugoslávskému vyslanectví u Svaté Stolice jako odpověď na otázku ohledně hromadného obrácení, které se tehdy v Chorvatsku projevilo.

V memorandu se připomíná, že církev nepřipouští do svého lůna dospělých lidí, leč za tou podmínkou, že jejich obrácení je úplně dobrovolné.

Následkem toho skutečnost, že velký počet chorvatských pravoslavných žádal náhle o přijetí do církve katolické, musí vzbudit zájem chorvatského episkopátu, jemuž přísluší obhajoba katolických zájmů v Chorvatsku. Episkopát proto nikterak oficielně nepřijal tento zjev, a to ani výslovně ani mlčky, na pak považoval za svou povinnost, výslovně připomenouti, že je nu né aby návrat pravoslavných se vykonal naprosto svobodně a aby církevním úřadům bylo vyjímečně zachováno právo, dávati směrnice a nařízení v této věci. Pakož na to dodal, že byla hned na to us avena biskupská komise, zabývající se všemi otázkami z tohoto oboru, a to v prvé řadě za tím účelem, aby obrácení podle zásad katolického učení se mohla díti úplně svobodně, bez jakéhokoliv nátlaku.

Svatá Stolice se své strany neopomenula připomenouti, a ulčiti přesné zachovávání předpisu církevního práva a směrnic, daných v této otázce.

Církevní soud, k jehož členům patoří mluvil, se z velké části zabývá zál žitostmi manželskými. V poslední době těchto procesů velice přibylo Svatý Otec upozornil na tento vzrůst a vyslovil otázku, zda není příznakem postupného rozkladu manželského života.

Svatý Otec řekl: Nikdo nemůže přejíti bez pohnutí tragedii milionů mladých manželství, která válka na dlouhá léta rozdělila od sebe. Jak mnoho statečnou i odříkání, trpělivosti, jakého nakladu vzájemné důvěry. Jak mnoho křesťanské víry bylo třeba, aby manželská přísaha zůstala nedotčena, aby bylo možno, odporovati pokušení. Mnozí manželé dovedli skutečně vytrvat, ale kolik bylo takových, kteří byli méně statečni. Kolik trosek zničených domácích krbů, kolik zraněných duší, ořešených v jejich lidské důstojnosti, kolik pádů, smrtelných pro rodinné štěstí.

Nyní jde o to, zhudovat znovu tyto trosky, obvázat tyto rány, ošetřit tyto bolesti. Mateřské srdce církve krvácí při pohledu na nejistoty a úzkosti tolika jejích synů. Vynakládá všechny své síly na to, aby jim pomohla a zraží se jim vyjíti vstříc k nejzazší možné hranici. Ovšem tato hranice je slavnostně formulována v církevním zákoníku, jenž stanoví, že žádná moc lidská, kromě smrti, nemůže rozvázati platné a dokonané manželství. Nikdo nepochybuje, že právě nyní jedna ze základních starostí církve musí směřovati k tomu, jak zabrání i všemi prostředky vzrůstajícímu rozkladu manželství a rodiny.

Církev je si plně vědoma této své povinnosti, ačkoliv ví, že její snahy nebudou míti žádoucích výsledků, leda v té míře, v jaké všeobecné hospodářské, sociální a hlavně mravní podmínky učiní v praxi manželský život méně těžkým. V tomto ohledu jsou povinnosti a zodpovědnosti veřejných mocností nesmírně těžké.

Modlitba Páně v politice

(Dokončení se str. 1.)

nání, která nám dala tak prazvláštní výsledky. A přece: mají se katolíci dobrovolně vůli veřejné činnosti vzdát? Ne! Na jednom musejí pracovat. Poslední ječích přání je: Zbav nás od zlého! Tedy proti všemu zlému, to je v podstatě: proti vší nenávisti a nespravedlnosti, musejí zápasit. Kdekoli slyšíme, že ve veřejném životě někdo ospravedlňuje nějakou očividnou křivdu nebo tvrdost tím, že jemu je to ale prospěšné, on že si to žádá — tam máme úkol, tam musíme odpírat. A nakonec snad přece přesvědčíme lidstvo, my že máme zásadu lásky k bližnímu, a ta jediná je umožňuje lidstvu život. A lidstvo řekne papeži jako posluchači kdysi řekli Kristovi: Pane, ke komu bychom chodili — vždyť Ty máš slova života! Jindřich Středa.

Duše s panenskou půdou

Sousey je jenom ubohý Paller (příslušník kasty chudých zemědělců), je mu třiapadesát nebo čtyřiapadesát let a k tomu je slepý. Ale je křesťanem a nikoli nejmenším z křesťanů. Ačkoliv kostel je vzdálen čtyři nebo pět anglických mil, přece tam chodí pravidelně několikrát za týden, ještě k tomu bez vůdce a přece zcela na jistou krátí jak palmovými háji tak piskovými nánosy a loužemi mořské vody.

Jednou v neděli při mši sv. o 6. hodině, při níž chtěl jít k sv. přijímání, se modlil a připravoval se tak dobře, že neslyšel ani zvonečku u oltáře ani šum kroků lidí, přistupujících ke stolu Páně. Byly to ostatně lehké kroky bosých nohou na měkké půdě. Několik minut nato nějaký neurčitý zvuk probudil jeho pozornost, vstal tedy a zamířil ke stolu Páně a klekl si tam.

»Strýčku, mýlíte se,« šeptá mu katechista, tahaje ho za rukáv, »to není sv. přijímání, to už je konec mše sv., lidé už vycházejí z kostela.«

»To není sv. přijímání? Ach, Pán Bůh tedy nechtěl, mám tedy asi na svědomí nějaký hřích, který mne dělá nehodným.«

A po těch slovech se vrací na své místo a dlouho se modlí a pláče. Byli by mu podali sv. přijímání zvlášť, ale on nežádá.

Druhý den v pondělí v 6 hodin ráno vchází zase do kostela na mši sv. a k sv. přijímání.

»Nepůjdo to,« říká mu katechista, »přišli pro Otce misionáře, aby šel s Pánem Bohem, sloužil proto rychle mši sv. ve 4 hodiny a vrátí se až k večeru.«

Tohleto už chudák slepec nemohl vydržet, spíše padá, než si sedá na zem a s hlavou v dlaních vzlyká. Vejde do chrámu a pokouší se modlit, ale pro bolest nemůže dále.

»Již po druhé,« volá, »již po druhé mne Bůh vzdaluje od Nejsvětější Svátosti . . .«

Když se vrátil do své vesnice a stále si ulevoval pláčem, někteří pohané s nimiž se setkal, se ho soucitně tázali, co ho bolí. —

»Ach, tomu vy nemůžete porozumět,« odpovídá. A křesťanům, kteří ho těší: »Již po druhé,« opakuje, »již po druhé mně Bůh odpírá Nejsv. Svátost.«

Na druhý den v úterý v 6 hodin ráno přicházel do vesnice a zdravil v srdci kostel, jehož blízkost cítil. Najednou se zapletl nohama v kořenech palmovníků, padl, a to tak nešťastně, že si způsobil na hlavě širokou ránu která hodně krvácela, a konečně omdlel. Nějací křesťané viděli, co se stalo a přivedli misionáře . . .

»Ovšem, není to nic než lehká mdloba, z níž se brzy zotaví.«

»Sousey, Sousey,« mluví tlumeně misionář k starému muži, »slyšíš mne, poznáváš mne? To jsem já, Panpou-Swami (misionář), stiskni mu ruku, Sousey.«

Tvář nemocného sebou zacukala, stiskl ruku knězi a sáhl si na ránu.

»No, neboj se, to nic není, vypiješ trošku vody a budeš zase zdráv.«

»Pít vodu? Ó né, ó né, jsem lačný od neděle a chci jít k sv. přijímání.«

»Ty jsi lačný od neděle? Ale to bylo bláznovství. Kleslo jsi vysilením.«

A misionář se vracel v duchu k sobotní večeři, která byla posledním jídlem drahého slepce, hrstka rýže a pár douštěk vody. A celý den v neděli, celý den v pondělí se ničeho netkl, aby mohl jít k sv. přijímání. A přece v tyto dny ukazoval teploměr 35—40 Celsia ve stínu.

»Hlad po rýži,« šeptal tiše slepec, »není tak trapný jako hlad po Nejsv. Svátosti, a tento, jak jsem to Pánu Bohu řekl, mne usmrtí dříve než onen.«

A tak ubohý slepec se slzami zbožnosti a radosti přijal svého Boha na místě.

Když kdosi vypravoval tuto příhodu papeži, sv. Otec byl hluboce dojat a dodal: »Myslíte, že lze nalézti tolik víry v Izraeli?«

(Jesuites Missionnaires.)

•

Dopis slezského kaplana Alexandru Heidlerovi

Četl jsem se zájmem v »Katolíku« Váš článek: »Kytara u táborového ohně — aneb jak máme rozuměti růženci.« Dovedete podat jádro pravdy a vyložit ji výrazy a představami dnešní doby.

Vyjádřil jste růžencovou modlitbu jako výraz snahy po zlidovění rozjímání, které má nedocenitelný význam pro mravní ušlechtilost i cílevědomý a soustavný duchovní život; neboť růženec zpřístupňuje rozjímání lidu, který není zvyklý na abstrakce, chce vnímati smysly, vidět, slyšet a dotýkati se pravdy.

K odporu proti růžení přispívá jistě v našich krajích vedle temperamentu také vůle náboženských bojů, které tyto kraje prodělaly. Proto je gesto modlitby u nás tak odměřené, aby nenarazilo a nevyvolalo úsměšek na rtech smíšeda.

Ale ten odpor k růženci má jistě jeden svůj kořen — a silný — v povrchnosti, která nedomýšlí věci a příliš si zvykla na jisté náhražkové fráze. Chesterton kdes napsal, že státi se katolíkem je věc důkladného myšlení. Rozumíme dobře tomuto aforismu a napadá nám, že jej tím spíše možno říci o růženci: Rozmněti růženci a vážiti si růžence je věc důkladného myšlení.

Dnešní člověk v jistých oborech života se vyznačuje matením pojmů, nepřesností ve vyrazech a nedomýšlením pravdy. Vy podáváte pravdu novými slovy, aby se zachytila na představách člověka naší doby a uchopila ho svou závažností.

Nad Vaším článkem jsem uvažoval o tom, jak je třeba, aby stará slova, vyjadřující pravdu, byla nahrazena novými. Aby pohodlné staré vyšlapané cesty byly nahrazeny jinými, které vedou skutečně k člověku naší doby a nikoliv k člověku osmdesátých let minulého století. Aby ty pravdy byly podávány ve světle rozumu, ve své vnitřní i vnější zákonitosti, logičnosti a životnosti. Aby se hledaly nové důvody uhodnosti zjevených pravd, neboť, jak napsal Quardini »Myšlenky, které se týkají skutečnosti víry, nejsou kulaté a hotové jako mince. Ony žijí. Ale žíti — to znamená růsti, měniti se.« Mění se vyjádření, podání pravdy, aniž by se opustila jistota dogmatu.

Vím, že tím ještě nebudou odstraněny všechny obtíže v psychologických momentech víry člověka naší doby; neboť poznání je sníže látkou, víra však jest úkonem vůle. Ale ti poctivci, kteří hledají pravdu, snáze překonají své obtíže, a ti druzí alespoň vám budou donucení přiznati, že »něco na tom je.«

A vy z »Katolíka« to nové podání pravd dovedete. Právě když jsem psal tento dopis, doručila mně pošta »Dobrého pastýře« č. 40, kde v »Pro et contra« se dovídám podrobnosti »Ke sporům a otázkám okolo Katolíka«. Tam jsem se dověděl i o tom t. zv. »modernismu«. Přijměte tento dopis jako satisfakci. Jan Srovnalík.

K branné povinnosti žen

Branná povinnost žen u nás je citlivou otázkou katolického svědomí. A musí být uvážena i sledována se všech hledisek a dopodrobna.

Pokud jde o zásadu, nemůže český katolík namítat nic proti branné povinnosti a branné výchově žen. Malý stát potřebuje ke své obraně — a my jsme a budeme v obraně — všech svých občanů, všech lidí. Tedy nejen mužů, nýbrž i žen. Ostatně prakse minulé totální války ukázala, že bylo žen skutečně třeba k tomu, aby zvítězila věc spravedlivá nejen v národech, nýbrž i ve světě. Mnoho životů bylo zbytečně obětováno proto, že ženy nebyly dost odborně vyškoleny pro válečnou pomoc. Život a práva rodiny jako státu musí tedy hájit tím i onim způsobem žena jako muž.

V zásadě není tedy žádných mravních kolizí. Jak rodina tak stát jsou zřízením Božím a jen ten, kdo nemá křesťanského smyslu pro společenství rodinné a pro odpovědnost ke společenství státnímu, mohl by uplatňovat nějaký částečný důvod proti důvodům obecným.

Složitější a jemnější je otázka prakse.

Je to zdánlivě protismyslné, avšak bohužel pravdivé, že se tu obáváme víc žen než vojenských odborníků. Voják nebude ze všech žen, a z žen vůbec, dělat zásadně vojačky. Nebude to dělat proto, poněvadž jako odborník ví, že je to nesmysl. Vojáci bývali také mužů vskutku mužní, kteří si dobře uvědomují i jiné mravní a duševní hodnoty žen. Muži vojáci lépe rozlišují než fanatické feministky, že něco jiného je lidská rovnocennost žen a něco jiného rovnomocnost žen. Pro praksi je tedy nebezpečnější feministická pýcha žen, které — jen aby dokázaly, že jsou »rovny« mužům — vidělly by ženy nejraději u těžkých děl u nejtěžší »černé« práce a naložily by na záda svým družkám a svým dcerám břemena, kterých nemohou unést. Jsou to právě feministky, které zapírají jinou fysiologickou podmíněnost ženy, jen aby dokázaly mechanickou, neexistující rovnost.

To však není, pokud jde o praksi, podstatná věc. Pokud jde o přírodní vlastnosti žen, budou nepochybně v praktickém uskutečnění ženy chráněny vojáky jak proti ženám tak proti ideologickým civilistům od zeleného stolu. Stanovisko ministerstva národní obrany tomu nasvědčuje.

Musíme se tedy smířit s tím, že i pro ženy platí, že proti válce nepomohou ideové manifesty, nýbrž bojová příprava v míru.

Problém však je jinde: bojová příprava ženy nesmí názorově zaměřit mírovou práci ženy. A zde je určité nebezpečí.

Muž voják je si dobře vědom, že si odbývá svou vojenskou povinnost a svou vojenskou přípravu, aby pak odešel pracovat jako občan na svých povinnostech a pro svou rodinu. Zde není nebezpečí rozštěpení ani mravního ani psychologického.

Avšak při branné výchově žen je velké nebezpečí, že ženy, a zejména jejich instruktoři a instruktorky, nepochopí zcela správně, že je nutno rovněž vytvořit rovnováhu mezi názorem na veřejnou a přirozenou povinnost ženy-občanky. Nejde jen o to, že se bude respektovat ženino aktuální mateřství. (Ostatně příroda sama se už stará o to, aby bylo respektováno). Při branné výchově musí být však respektován především, profylaktický, přírodní i mravní úděl žen.

Bylo by proti křesťanskému svědomí, kdyby sama fysická námaha žen při branné výchově neodpovídala průměrné konstituci ženy a kdyby se ve velkém počtu, teprve později a teprve statisticky zjišťovalo, že nějakou neúměrnou námahou byly ženy jako matky fysiologicky ohroženy a znehodnoceny.

Bylo by proti křesťanskému svědomí, kdyby se pro samé nové nadšení vtloukaly do žen vojácké ideály, které by nalomily jejich smysl pro rodinu a pro děti. Veřejná účast občanky nesmí být nadhodnocena nad osobní poslání ve společenství.

S křesťanského stanoviska ženy nejsou jen matky; jsou také ženami, družkami mužů, jsou manželkami. Žena je skutečně pinou a plnoprávnou matkou jedině v manželství. Kdyby tedy bylo respektováno jenom pouhé přírodní pojetí mateřství, bylo by to proti mravnímu, proti Božímu řádu.

To není žádná úzká moralisace Manželství a manželské mateřství chrání především ženu. Desatero Božích přikázání je v tom projevem otcovské lásky Boží k jeho dcerám. Byly by to ženy, které by nejtíž poznaly, že s nimi bylo zle a krutě nakládáno, kdyby byly vychovávány tak, aby chtěly pro stát dávat jen krev vojáků a krev matek, aby zapomněly že jejich prvotní poslání je krásný a velký mír rodiny.

Nic tu není řečeno tím, že brannou výchovou nebude dotčena osobní »jemnost« a »ženskost« žen. To je dokonce jakési příliš individualisticky pojetí. Je to názor žen na svět a jejich podstata, která nesmí být dotčena. Branná výchova žen musí se dít v duchu: ženy, bráníti mír; ženy, naučte se s muži sdílet povinnosti veřejné, abyste ještě lépe zplňovaly povinnosti své; jste vychovávány společně, abys e ještě lépe vychovávaly děti pro společenství.

A proto musí katolíci velmi dbát na to, aby ideová výchova dívek v brannosti souhlasila s křesťanským, s přirozeně lidským, humanistickým názorem na rodinu.

Pokud jde o ohrožení mravnosti kolektivní výchovou a ve spolupráci s muži, vojáky, nejsme tak úzkostliví. Určitá vojenská disciplína zaručuje spíš že bude méně příležitostí k rozkladu než výchova trampská táborová, weekendová, které ohrožily více mladých lidí, jak vidíme napořád, než vzdálené spolužití v disciplinovaných útvarech. Je to ostatně zase otázka naprosto praktická závisí to na tom, jaký bude ráz směrnic, pokud jde o disciplinu a jací budou vedoucí.

V těchto věcech je ovšem každý katolík a zejména každá katolická žena povinna bdít.

Růžena Vacková.

„Bíti budou pastýře a rozprchnou se ovce"

V dojmech anglického návštěvníka Prahy, které jsme kdysi přinesli pod názvem »Československá iluse«, byla nám, českým katolikům, vytýkána úžasná nevědomost co se týče postavení Církve v Jugoslavii a Polsku, vyplývající snad z lhostejnosti. K této větě jsme kdysi připojili poznámku, která byla velmi špatně vykládána. Zmínili jsme v ní o politických emigrantech, kteří zneužívají situace Církve ke svým politickým cílům. Znovu a znovu však připomínáme, že tato poznámka nevyplynula z žádného opportunismu, jenž by se chtěl nějak lísati k mocným tohoto světa za cenu pravdy a katolického přesvědčení. V poznámce samotné jsme uvedli: »Nemalujeme si situaci nikterak růžově.« Nepsali jsme mnoho o pronásledování jednak z důvodů vnitřně křesťanských, jak jsme je uvedli ve článku »Under which king?«, jednak že chceme být poctivými Čechy a Slovany, chceme vůči novým vedením našich slovanských států projevit tolik loyality, moudré trpělivosti a pochopení pro revoluční vření poválečná, kolik jenom je s naším rozhodně naprosto nadřazeným katolicismem slučitelno.

Příznivý a positivní poměr katolíka k veřejné moci může být totiž dvojí. První možno třeba nazvat josefinismem. Plyne z pocitu méněcennosti. Plyne z dogmatické nejistoty a zmatku ve vlastním nitru, z podceňování nadpřirozena a získává si proto sympatii tím, že ukazuje, že jsme i přirozeně velmi užiteční. Z těchto zásad vyrůstala kněžská generace, která učí vnucovany racionelnímu zemědělství, zakládá kampeličky a pod. Bludná cesta, podnik bez vyhlídek. Selští synkové se tomu za několik let naučí tak jako tak lépe než pan farář a zapomenou, kdo je tomu prvně učil. Kromě toho je to základní blud dogmatický, neboť nikdy a za žádnou cenu nelze v křesťanství odsunovati nadpřirozeno na druhou linii. Křesťanství, to znamená Církev a kněžství, stojí a padá s nadpřirozenem. Kněz není ani učitel odborného roubování a včelaření, ani správce matrik, katolický kněz je podstatně obětníkem novozákonní Obětí. To kněz josefinista nechápe. (Jsou ovšem josefinisté všech dob.) To je člověk slabé víry, jenž se cítí v moderních vírech velmi zakřiknutý, jenž se boji o své zajištění hmotné a proto hledí s vládní mocí dobře vyjít a přimhuřuje oči i na její velmi podivné kousky. Druhý příznivý a positivní poměr katolíka k veřejné moci neplyne z pocitu méněcennosti, nýbrž naopak z vědomí naprosté nadřazenosti, naprosté a nevyhnutelné nutnosti Kristova nadpřirozeného života pro všechny věky a všechny národy. Člověk tohoto rázu však vidí, jak velice již pokročilo odcizení mezi většinou dnešního lidstva a Církví Kristovou. Je třeba pokřesťaňování začít takřka od začátku. Je třeba lidem vysvětlovat nejprimitivnější náboženské pojmy. A je to těžší dnes, než když sv. Cyril a Metoděj po prvé u nás začínali. Tolik předsudků všude. Ba i mezi katolíky tolik lhostejnosti, nezájmu, nespolehlivosti, neobětavosti. A přece bychom všechny ty odcizené měli opět získat. A neziskáme je zdůrazňováním svých práv, ne tím, že jim řekneme: Vy jste povinni přijít a pokorně se sklonit před Kristovou Církví. Platí sice i dnes, že mimo ni není spásy. Ona je i dnes suverenní duchovní a mravní Zákonodárkyní a Vládkyní lidstva. Ale právě proto, že je Vládkyní duchovní, může jen duchem, t. zn. přesvědčováním a poučováním vládnout.

Jak tedy přesvědčit ty odcizené? Stěží nějakou oposici. Oni mají hmotnou moc. A tato moc za všech dob a tím více za dnešní hmotařské doby přitahovala k sobě většinu lidí. Svou hmotnou mocí si dovedou zajistit dost těch, kdož jsou ochotni tuto moc hájit, a to bez vybíravosti v prostředcích. Oposici, i kdyby vycházela z důvodů duchovních a náboženských, prohlásí vždy za obyčejnou politickou reakci, a bude jim to tím snazší, že by se vždy našlo dost skutečných reakcionářů, kteří pod ušlechtilými hesly náboženskými by především chtěli bojovat o svou starou moc a o své bývalé statky.

Skutečný apoštol, ten, kdo skutečně s Kristem cítí lítost nad zástupy, se musí vyhnout výtce neplodného opositičnictví. Musí prakticky ukázat, že miluje svůj národ, že miluje jeho nejširší a nejchudší vrstvy, že mu upřímně záleží na sociálním pokroku a na zlepšení hmotného postavení těchto vrstev. Musí mít pochopení pro celou tu úžasnou nevědomost většiny dnešních lidí ve věcech křesťanství a náboženství vůbec, nesmí žádat od nich nemožnosti, které naprosto nemohou pochopit, musí sám hledět, aby mluvil řeči srozumitelnou. Musí jít až na nejzazší hranice své trpělivosti. Jen z jasných důkazů má usuzovat na zlou vůli a špatný úmysl. Pak se dá mnohý konflikt rozřešit ke spokojenosti všech. Víme, že to vždycky nejde. Víme, že často není dobré vůle. V takovém případě nýbrž naopak z vědomí naprosté nadřazenosti, naprosté a nevyhnutelné nutnosti Kristova nadpřirozeného života pro všechny věky a všechny národy. Člověk tohoto rázu však vidí, jak velice již pokročilo odcizení mezi většinou dnešního lidstva a Církví Kristovou. Je třeba pokřesťaňování začít takřka od začátku. Je třeba lidem vysvětlovat nejprimitivnější náboženské pojmy. A je to těžší dnes, než když sv. Cyril a Metoděj po prvé u nás začínali. Tolik předsudků všude. Ba i mezi katolíky tolik lhostejnosti, nezájmu, nespolehlivosti, neobětavosti. A přece bychom všechny ty odcizené měli opět získat. A neziskáme je zdůrazňováním svých práv, ne tím, že jim řekneme: Vy jste povinni přijít a pokorně se sklonit před Kristovou Církví. Platí sice i dnes, že mimo ni není spásy. Ona je i dnes suverenní duchovní a mravní Zákonodárkyní a Vládkyní lidstva. Ale právě proto, že je Vládkyní duchovní, může jen duchem, t. zn. přesvědčováním a poučováním vládnout.

Jak tedy přesvědčit ty odcizené? Stěží nějakou oposici. Oni mají hmotnou moc. A tato moc za všech dob a tím více za dnešní hmotařské doby přitahovala k sobě většinu lidí. Svou hmotnou mocí si dovedou zajistit dost těch, kdož jsou ochotni tuto moc hájit, a to bez vybíravosti v prostředcích. Oposici, i kdyby vycházela z důvodů duchovních a náboženských, prohlásí vždy za obyčejnou politickou reakci, a bude jim to tím snazší, že by se vždy našlo dost skutečných reakcionářů, kteří pod ušlechtilými hesly náboženskými by především chtěli bojovat o svou starou moc a o své bývalé statky.

Skutečný apoštol, ten, kdo skutečně s Kristem cítí lítost nad zástupy, se musí vyhnout výtce neplodného opositičnictví. Musí prakticky ukázat, že miluje svůj národ, že miluje jeho nejširší a nejchudší vrstvy, že mu upřímně záleží na sociálním pokroku a na zlepšení hmotného postavení těchto vrstev. Musí mít pochopení pro celou tu úžasnou nevědomost většiny dnešních lidí ve věcech křesťanství a náboženství vůbec, nesmí žádat od nich nemožnosti, které naprosto nemohou pochopit, musí sám hledět, aby mluvil řeči srozumitelnou. Musí jít až na nejzazší hranice své trpělivosti. Jen z jasných důkazů má usuzovat na zlou vůli a špatný úmysl. Pak se dá mnohý konflikt rozřešit ke spokojenosti všech. Víme, že to vždycky nejde. Víme, že často není dobré vůle. V takovém případě se kompromisy nedělají. Pak třeba říci ne, ať to stojí cokoliv.

Takovým případem je nedávný proces a odsouzení záhřebského arcibiskupa Stepince. Naše české listy celkem o tomto odsouzení velmi málo psaly. Jisté ne proto, že by jim osoba primasa takřka úplně katolického Chorvatska byla tak bezvýznamnou, myslím, že spíše proto, že takovým způsobem se státy nebudují a že se nelze divit, setkávají-li se jugoslávské požadavky na západě s tak malým porozuměním, i když jsou sebeoprávněnější.

My katolici nemůžeme ovšem vysloviti své rozhořčení a hluboké politování nad tímto rozsudkem jen pro jeho neblahé zahraničně-politické důsledky. Ohledy politické nám nikdy nebyly rozhodující, i když i z toho nás mnozí podezřívali. Přes všechna nepochopení se snažíme a vždycky jsme se snažili dívati se na všechny události očima viry. A pod tímto zorným úhlem se nám záhřebský rozsudek jeví jako opakování slov prorokových: »Bití budou pastýře a rozprchnou se ovce!« Pod tímto zorným úhlem možno záhřebský rozsudek vysvětliti jako frontální útok na katolickou Církev v Chorvatsku vůbec.

Jen se vžijme do situace prostého chorvatského věřícího, zavaleného jednostrannou propagandou, do jeho duchovního zmatku, v jakém musí být, když mu totalitní »informace« rozhlasem i tiskem vylíčí jeho arcipastýře jako zrádce vlasti, jako spřežence nepřátel lidu, jako pomocníka a ochránce krvavých psů ustašovských.

Zde v tomto bodě by lhostejnost, kterou nám vytýkal onen anglický návštěvník Prahy, byla těžkým hříchem nelásky. Odsouzený arcibiskup nepotřebuje našeho soucitu. On sám je jistě klidný. Jeho závěrečné prohlášení při procesu bylo toto: »Tvrdím přede všemi, že jsem nevinen a že mám klidné svědomí.« A my katolíci budeme věřit více svému arcibiskupovi než všem atheistickým a antitheistickým informačním kancelářím. Našeho soucitu potřebují všichni ti mateni a klamaní prostí věřící, ti všichni potřebují našich modliteb, aby Duch svatý sám je osvítil a proti všem lživým propagandám jim ukázal, kde je pravda, jim ukázal, že i dnes ta proklínaná římská Církev to jistě s jejich vlastí myslí lépe než její vlastní synové, kteří si namlouvají, že ji slouží tím, když odsoudí jako zločince jednoho z jejich nejlepších synů.

ak.

Katolíci v Čechách a na Slovensku

Protože se poctivě snažíme, aby bylo mezi námi víc lásky a pravdy a pravé svobody mínění a slova, přinášíme tento dopis. Nechť čtenáři sami soudí do jaké míry se k těmto vrcholným lidským statkům přibližuje. red.

Píši »Katolíku«, protože jsem právě v Čechách, jinak bych napsala »Katolickým novinám« ze Slovenska slovensky.

Je-li totiž, jak se zdá, nutno představit se, narodila jsem se na Slovensku, rodiče jsou Slováci, studovala jsem a žila střídavě na Slovensku a v Čechách.

Odvažuji se psát proto, poněvadž se mi zdá, že se ve mně uskutečnila ona jednota, o kterou se katolíci, jak jsem mohla číst, na obou stranách snaží. Přesto se však může stát, že mi budou jedni vytýkat, že nejsem Češka, druzí, že jsem špatná Slovenka, a snad oboji budou mít svým způsobem pravdu, ale to nevadí. Myslím, že o to nejde. Jde o to, zda jsem katolička, a to mi dosvědčují zde i tam a nikdy by mi to nemohli upřít. I kdyby mě Pán Bůh postavil mezi Tatlány nebo třeba mezi Švédy nebo mezi Tentoty. Dělala bych vždy stejně, jak nejlépe dovedu, pravda mlčky, kdybych neuměla jejich řeči. Kdybych uměla, říkala bych vždy totéž, vždy stejně bych byla s pomocí Boží proti lži, proti všemu zlému a vždy stejně pro pravdu a pro každé dobro. Nebylo by tedy ve mně žádného podstatného rozdílu, nebyla bych jiná, horší ani lepší, kdybych byla pro Tatlány Tatlánkou, pro Švédy Švédkou, pro Čechy Češkou, pro Slováky Slovenkou. Měla bych ke všem stejnou lásku, protože se snažím především o lásku k Bohu. Tato pravda se však teď všude těžko chápe. Dokonce i mezi katolíky. A proto, že všechny národy a všechny jejich vrstvy jsou více méně nakaženy nacionalistickým bludem, který je teď největší herezí, jež přímo útočí na podstatu Církve svaté na její katolicitu, všeobecnost.

Pro tento blud se také stalo, že i u nás přichází na obou stranách k nedorozumění, k zatrpklostem a k štiplavostem, k něčemu, co je daleko od lásky a tedy i od pravdy. Usvědčuje nás to z toho, že nemilujeme dost Církev svatou, naši společnou Matku, protože nemilujeme dost jejích vlastností a proto se také nemůžeme dost milovat v jejím lůně. A kde není lásky, tam také není pravdy. Proto se mýlíme i na jedné i na druhé straně.

Na Slovensku se mýlíme, když s radostí přijímáme nějaké ubohé lichocení, jako bychom tam byli bez viny a bez chyby, a tady se mýlíme, když se domníváme, že musíme milovat více zemi, na které právě stojíme, než tu, na které stojí ti, chceme-li být dobrými křesťany.

Znám jedno místo z církevních Otců, kde se praví: »Choulostivým ještě jest, jemuž vlast sladká; silným pak již ten, jemuž každá země jest vlastí; dokonalým ale je, komu svět je vyhnanstvím«.

A tak protože ani na jedné ani na druhé straně nemilujeme dost vlast nebeskou, proto ani na jedné ani na druhé straně nemůžeme mít pravdu. Kde není lásky, není ani pravdy. A kde není dost lásky k Bohu a k jeho Království, tam není dost lásky člověka k člověku a tam se nemůže dojít k tomu, abychom smířeli jednostejně. Bez lásky totiž není opravdové touhy po poznání, které vyžaduje velkou námahu a velké sebezapření.

Katolíci na Slovensku neznáme katolíků v Čechách. Kdybychom je znali, nemohli bychom na př. dost dobře říkat, jako se to dosti často říká, že zatřese-li člověk českým katolíkem, vypadne husita. Pravda, snad se nám ze slovenské strany zdají jisté věci nepochopitelné i u dobrých katolíků v Čechách, ale to nás blud neomlouvá. Je potřebí přijít, přistoupit velmi blízko, chceme-li mluvit a důkladně se poučit, jakými nemocemi na př. trpí a Církev v této zemi v minulosti i přítomnosti, a pak se nebudeme smát, jsme-li bratry v Kristu, a nebudeme podceňovat léky ani obklady, které se jí proti té nebo oné hořečce podávají.

A zrovna tak my tady. Nevíme, že katolíci na Slovensku mají daleko větší smysl pro poslušnost než my. A není dobré podceňovat ctnost, která byla, je a bude vždy jednou z největších a z nejpřednějších, i kdybychom někdy poslouchali představené, kteří poroučejí špatně. A dále nevíme anebo nechceme věděti, že katolíci na Slovensku jsme neměli tolik možností poučit se ani v minulosti ani v přítomnosti jako my tady v Čechách. A nebylo to ani vždy naší vinou. Proto ale my, kteří jsme tady, se nebudeme vysmívat ani pohrdat ani se vynášet nad ty, kteří jsou tam. A to tím méně, že tam jsme si svou poslušností zachovali jednotu a bude tedy snáze nám říci, čeho nám je potřebí — když to ovšem bude mít kdo říci — než tady, kde květ odvěké poslušnosti tak hýřivě vzkvétal, že i když bude mít kdo mluvit, nejdříve si bude muset sehnat stádo.

Nemáme si tedy co lichotit ani co vyčítat ani se vynášet ani pohrdat. Jsme stejní. Na obou stranách máme stejně málo lásky a stejně málo pravdy. A odstraníme to, myslím, jedině tak, podaří-li se do náruče v lůně Církve svaté, naší společné Matky, a najdeme tak příležitost poznat, co je v nás dobré a co špatné, a s láskou přimout první a s láskou napravit druhé. Jen tak dojdeme k Jednotě.

Marie Uhlárová.

In nomine Domini začal litoměřický seminář

Po osmiletém vyhnanství vrátili se čeští bohoslovci do města nad soutokem Labe a Ohře, do města uprostřed hor, do českých Litoměřic. V prozatímním sídle v klášteře ctih. Sester sv. Karla Boromejského se připravuje 22 bohoslovců na přijetí Kristova kněžství, aby po delší či kratší době vyšli k českému lidu v nově osídlovaném pohraničí. Aby přinesli lidu, který tone ve zmatku různých názorů a směrů, učení lásky a čistoty, spravedlnosti a poctivosti. Vrátili se do Litoměřic a vděčně vzpomínají na Prahu, která je bratrsky přijala v době i pro pražský seminář, tak těžké, která však litoměřickou dílenu zasáhla nejkrutěji. Seminární rok začal rekolekcí, vedenou novým P. spirituálem, známým dr. Habáněm O. P. Studijní rok zahájili v pondělí dne 7. října sám nejdůstojnější pan biskup slavným Veni Creator Spiritus a měl sv., které se zúčastnil též celý profesorský sbor nového učiliště. V pozdějších dopolednich hodinách téhož dne navštívil neúnavný tajnější pan Ordinář seminář, kde svým milým způsobem promluvil k bohoslovcům, shromážděným ve studovně, slíbil zároveň, že za své bohoslovce obětuje týdně alespoň jednu mši sv. Odpoledne, při první vycházce, část bohoslovců navštívila národní hřbitov umučených v Malé pevnosti v blízkém Terezíně.

S pomocí Boží začínáme. Doufáme, že Božský Velekněz nám pošle další chlapce, v jejichž srdcích rozněcují touhu po svém kněžství. B.

Msgre Karel Reban:

Kritické poznámky

k návrhu základního školského zákona s hlediska právního, pedagogického a náboženského.

otištěného v časopise Školství a osvěta I/1946 čís. 8—9 a 10—11.

I. Poznámky právně kritické.

Budiž nejprve vypracována ústava ČSR a v ní vysloven rozsah práv a svobody osobní i korporací.

Uznává-li stát, že k jeho zájmům náleží pokojné soužití a součinnost s církvemi, musí respektovati hlediska katolické církve na školské otázky, jak je dáno na př. církevním zákoníkem (CJC).

Řada právních otázek vznikla by uskutečněním zestátnění nynějších škol soukromých. Návrh mluví o užívání jejich budov a inventářů, patrně ve formě nuceného pronájmu: všechny právní akty nutící jsou však v rozporu s koncepcí svobodné demokratické a lidové republiky. Při převodu osob vyučujících na školách soukromých do státních služeb není záruky, že by se obešlo bez újmy jejich práv.

Monopol státních nakladatelství vzhledem k vydávání učebnic — s výjimkou učebnic náboženství — a výsadní postavení několika podniků vydavatelských vzhledem ke školním potřebám a pomůckám, dále monopol státního filmu, jsou věci, které kontrastují s pojetím svobody, pokroku a vývoje, iniciativy a zdravé soutěže.

II. Poznámky pedagogicko-kritické.

Stěžejní otázkou jest otázka školy jednotné.

Důvodová zpráva opírá tento požadavek o nutnost vnější a vnitřní jednoty ideové, mravní, sociální, která je nezbytnosti pro lidově demokratickou republiku.

Plně souhlasíme s tím, že náš stát musí býti vybaven touto vnitřní jednotou, ale nemyslíme, že ji lze dosáhnouti toliko cestou bezohledného sjednocování vnějšího, organisačního ve školství, v sociálních útvarech, v organisaci mládeže, tělovýchovy, filmu atd. Budíme více mysliteli než politiky a příznejme, že sláva, krása, síla života jest jeho jednota v rozmanitosti. Specielně znakem moderního života je rozmanitost, rozrůznění, specialisace, nikoliv absolutní lineární jednotnost. Specialisace je pokrokem, plně vyhovuje bohatství forem a prostředků praktického života. Jednota se stává zjednocováním, redukováním, simplifikací a tím i primitivismem.

Zákon by vytvořil pro školu střední a pro vyšší školu záhady a mihovíny, v nichž by se zmařilo přemnoho drahocenných hodnot pokusnictvím než bychom našli pravou cestu. Jednotné školy II. a III. stupně by znemenaly nivoilsaci toho, co dnes jest na těchto stupních a byly by zasaženy i školy vysoké. Získává-li co jednotná škola (JŠ) na sociálnosti, ztrácí na pedagogičnosti, psychologičnosti a účelnosti.

Sociálním zřetelům lze vyhověti i jinak, i při školství rozrůzněném, na př. soustavnou hmotnou podporou chudých schopných žáků stipendiemi, studentskými domovy atd. Individuelní pomoc zde vyřeší šťastněji než nález, aniž by bylo třeba obětovati zvláště vysokou úroveň našeho školství. Život sociální není jednokolejný, návrž mnohosměrný a různotvárný. — Umění kultury a politiky záleží právě ve sjednocení, ale organickém, vniterném sjednocení, nikoli ve vnějších normách rázu bezmála policejního. Bylo by krajně trapné, kdybychom tak málo věřili různým myšienkovým proudům našeho lidu, kdybychom se jich báli a domnívali se, že ideové jednoty lidové lze dosíci pouze vnějšími, státem vynucovanými prostředky, jakým je vnější sjednocení. Co o tom říká čúvodová zpráva, jsou fráze zastírající skutečnost: znalec poměrů bude mýti mnoho pochybností a námitek

Důrazně prohlašujeme, že nám svrchovaně záleží na obecné přístupnosti a demokratisaci, sociálnosti vzdělání. Stavíme se každé k sociálním prvkům doby a státu: víme, že společnost se stává zdrojem a cucmi práva a odmítáme třídní privilegia ve školství: záleží však na tom, abychom nalezli nejlepší cestu k sociální funkci školy — zevně uniformovaná a znionopolisovaná škola tou cestou nebude.

Rozlišujme přesně a jasně rovné právo na vzdělání a rovnou vzdělavatelnost, stejnou způsobilost všech ke každému stupni a druhu vzdělání: tato ovšem neexistuje v přírodě a nedá se vypěstovati umělými školskými formami, kdežto rovné právo na vzdělání všem schopným lze zaručiti také jinou sousiavou školskou, nikoli pouze jednotnou školou.

Zdůrazňujeme, že důvodem k našemu stanovisku vůči jednotné školské organisaci — a tímto stanoviskem jest opatrnost a reservovanost, nikoliv naprosté odmítnutí — nejsou nijaké zřetele konfesní, s nimiž nemá JŠ co činiti, nýbrž výlučné důvody pedagogické, zkušenostní a vědecké JŠ, bude-li zavedena, bude odvážným pokusem, risikem. Jak velikou mezeru na příklad ponechává návrh zákona, jestliže neřeší způsob, jak upraviti vyučování v JŠ a prosté ponechává to školské správě: po našem mínění právě to patří do zákona, tím spíše, že osnova zákona má i takové vnější drobnosti, jež zcela klidně mohly býti ponechány řádu školskému a vyučovacímu. Nediferencovaná JŠ II. stupně nesporně bude formou nezdravou pro žáky nadprůměrné i podprůměrné: to je příliš pohodlné přenášení se přes fakt různých vloh, zájmů, potřeb u žáků.

Druhá základní zásada školské reformy je požadavek výlučné školy státní

K tomu především poznamenáváme, že opačné naše stanovisko ve věci je nám především nezbytným požadavkem a právem kulturní svobody a školského pokroku a rozvoje.

Státní JŠ bude mechanismem, byrokratismem a centralismem od ministra školství k zemským úřadům, dále k okresním inspektorům a šéfům škol. Pro vyučovací předměty budou oficiální methody a příručky: individualita, novost, vývoj a pokrok budou se těžce probíjeti, protože tíha poměrů se stane olověným závažím i na skutečných pedagogických talentech. Nebude již krásných revolucí ve školství — bude jen úřední »jízdní řád«. To podiomí zájem, lásku ke škole a ku práci u učitelstva, u žáků i u rodičů a u veřejnosti vůbec.

Téměř všechen pokrok ve školství též u nás vznikal ze soukromé iniciativy. Stejně byly kraje, obce, spolky a jiné korporace, které přinášely pro školství, zvláště střední a odborné, účtyhodné oběti. Státní monopol školský podetne kořeny tohoto zájmu — škola se vzdálí od lidu.

JŠ bude potřebovati učitelstva zcela nově orientovaného duchovně, vědecky, odborně i prakticky. Je obecně známo, že je stále ještě velikou záhadou, kterak se vytvoří učitelstvo vysokoškolsky vzdělané, které by stačilo na své úkoly. Táženie se: je to rozumné a svědomité zahajovati školskou reformu, jaké u nás podobné nikdy dosud nebylo, nevíme-li, co si počíti s učitelstvem? (Příště dokončení.)

Z domova a z ciziny

Th. Dr. Ignác Jan Veselý, býv. děkan v Benátkách n. Jiz., byl sv. Otcem jmenován infulovaným děkanem starobylé kapituly sv. Kosmy a Damiána ve Staré Boleslavi. S touto hodností je spojen titul zemského prelátа.

Th. Dr. Antonín Vondráček zemřel v pátek 11. října ve věku 48 let. Patřil k několika statečným bohoslovcům, kteří v revoluční popřevratové době vstoupili do semináře, když houfně odpadali kněží nedostatkem církevní disciplíny. Značně nadaný věnoval svou hlavní pastoraci na venkově a v Praze, kde byl zvlášť vážen pro svou účtu ke kazatelně, kam přicházel rozený řečník vždycky po přísné přípravě. V letcčems připomínal známého kazatele a rektora budapeštského semináře dr. Totha, jehož vychovatelskou směrnicí se snažil osobně realisovati ve svém životě: přesnost a důslednost i v drobnostech a strohé plnění povinností. O kněžský dorost se zasloužil zvlášť za okupace vedením arcidiecézního bohoslovec. učiliště, které bylo po uzavření vysokých škol cennou průpravou ke kněžství. Aristokraticky zdrženlivý a citlivý očistil se před odchodem na věčnost těžkým tříletým utrpením, které snášel s příkladnou tichostí a sebekázní.

Smrt kardinála arcibiskupa granadského. Dne 8. října t. r. zemřel Augustin Parrado y Garcia, arcibiskup z Granady. Loni o vánocích byl, jak známo, kardinálské kollegium úplné. Dnes však je již zase pět purpurových kardinálských klobouků volných. Je to tednak důkaz, jak pomíjející je každá vnější sláva, i posvátná sláva sloupů církve, jimiž kardinálové jsou, jednak je to pro nás nová naděje, že nový arcibiskup pražský a primas český, na jehož jmenování stále trpělivě čekáme a za něž se pokorně modlíme, bude brzy po svém jmenování moci z rukou svatého Otce přijmouti posvátný purpur a zastupovati tak náš národ v senátu Kristovy církve.

Smrt chorvatského biskupa. Sotva si dovedeme představit, jak těžká asi je situace chorvatské církve, když tak mnohá její diecése je bez pastýře, dnes v tak rozhodných chvílích. Arcibiskup primas odsouzen na 16 let nucených prací. Smrt jiného biskupa oznamuje právě »Osservatore Romano«. Je to Msgr. Šimrak z Križovce. Byl zatčen v květnu roku 1945, propuštěn v červenci téhož roku s podlomeným zdravím. V září 1945 mu byl dovolen návrat do jeho diecése, nesměl se však zúčastnit žádných veřejných obřadů a bohoslužeb. Byl osvobozen na základě svědectví úřadů z jeho biskupského města dotvrzujících jak pomáhal obětem ustašovců. Ke konci se léčil v sanatoriu v Záhřebě, nemohl tam však zůstat, protože neměl peněz. A nyní dotrpěl ve své diecési ve stáří 63 let.

Svatořečení s překážkami. U příležitosti voleb generála jesuitů se mělo v Římě konat svatořečení dvou blahoslavených členů Tovaryšstva Ježíšova: bl. Jana de Britto a bl. Bernardina Realino. Svatořečení bylo však odloženo na rok 1947. Tento odklad podle zpráv z informovaných kruhů, je následkem žádosti portugalských věřících, (bl. Jan de Britto je totiž Portugalec), kteří se římských slavností chtějí v hojném počtu zúčastniti, předvídali však, že letos by to bylo spojeno s velikými obtížemi, neboť Řím není ještě vůbec tak zotaven, aby mohl přijmouti velké davy poutníků, které se při této příležitosti očekávají také z portugalských indických osad, kde bl. de Britto zemřel r. 1693 smrtí mučednickou. Je naděje že r. 1947 to bude již lepší.

Jak vzniká nové uspořádání Evropy. Molotov pronesl nedávno velikou řeč na obranu práv malých slovanských národů, podotýkal, že ze strany t. zv. starých demokracií dochází k pokusům o isolaci malých slovanských demokracií, když tyto hájí svou samostatnost a nechtějí se pokorně řídit cizími pokyny. Při hlasování o Terstu se tyto malé slovanské národy ocitly v isolaci vůči Sovětskému svazu samotnému. Jeho zástupce hlasoval totiž také proti jugoslávskému návrhu, takže proň hlasovali jenom zástupci malých slovanských demokracií. A tak člověka napadne, jak zřídka kdy se shodují lidské řeči a lidské skutky.

Nejlépe je, když mluví čísla. Poslanec Holý navrhl osnovu zákona na ochranu znárodněného průmyslu proti neoprávněným a neodůvodněným útokům. — Myslíme, že proti neoprávněným a neodůvodněným útokům již existují všeobecné zákony na ochranu cti a dobrého jména. Ohromná většina našich lidí si jistě ničeho tak nepřeje, jako toho, aby znárodněný průmysl dobře prosperoval a jistě nemá žádný zájem na úmyslném poškozování jeho dobré pověsti. Nejlepší obranou této cti a dobré pověsti budou však vždycky pořádné účty a hospodářské výkazy. Proti jasným číslům se nikdy nedá nic namítat, před nimi se musí každý sklonit, rozhodně s větším uklidněním, než při všeobecném prohlášení, že revisní komise neshledala závad.

Zpěv lidový a zpěv liturgický. K posudku nové knihy Dr. Caly »Duchovní hudba«, uveřejněnému nedávno v Katolíku, nám napsal dopis p. František Sláma, z něhož vyjímáme: »V lidové chrámové písni má český národ nesmírné vzácný poklad, jakého nemají románské národy. Nesmíme nikdy zapomenout, že obecné církevní předpisy o liturgické hudbě mají na zřeteli poměry v románských zemích, kde není lidových mešních písní. Naše české speciální poměry jsou řízeny nejen obecnými církevními předpisy, nýbrž také církevními zvyklostmi, jež uznává i církevní autorita.«

Práce katolického studentstva. V těchto dnech konala se schůze výboru Ústředí katolického studentstva, na níž byl podán přehled dosavadní práce, zejména prázdninové a stanoven program pro nové období. Jen pro ilustraci uvádíme, že Ústředí uspořádalo 17 turnů studentských prázdninových táborů, kterých se zúčastnilo asi 500 studentů a studentek. Exercičních kursů bylo 22 a zúčastnilo se jich asi 650 studentů a studentek. Pozornosti zaslouhuje též zájezd 30 švýcarských studentů do ČSR a 30 českých studentů do Švýcar a dále delegace Ústředí na kongresu Pax Romany ve Fribourgu. Z připravovaného pracovního programu uvádíme rozsáhlou akci péče o nasazené ročníky 1927-28 po stránce náboženské a mravní, pouť katolických studentů do Říma o velikonocích 1947, přípravy příštích prázdninových táborů, zejména kursy pro technické vedoucí, oblastní pracovní konference katolického studentstva a rozsáhlou péči sociální, zejména o ubytování a stravování vysokoškoláků i středoškoláků. — Ústředí se již zotavilo po ranách okupace a pracuje plným tempem.

Již v osmém vydání vychází jedna z našich nejmilejších duchovních knížek ŽIVOT PANNY MARIE, kter u napsal dr. P. Josef Miklík, C. SS. R. Že se tato knížka tolika vydání u nás mohla dočkati, je důkazem, že ani dnes není náboženský život tak odumřelý, jak se mnohdy zdá. Hlavní přednosti knížky je opravdová, nelíčená zbožnost, opravdový dětinný obdiv ke Královně nebes, Matce Boží a Matce naší, které vyznívají z každé její řádky. Nemá-li ji dosud své knihovně ohledujte si ji v Bohoslovném ústavě v Obořišti. Určitě tak v měsíci říjnu Královnu posvátného růžence a obohatíte svou ku knihovnu. Stojí 45 Kčs. na dnešní drahotu maličkost.

●

Kurs pro laické katechety v Praze II. Ječná ul. č. 27. zahájí nový turnus dne 11. listopadu t. r. a již nyní přijímá přihlášky. K žádosti nutno předložiti: křestní list, osvědčení o státní příslušnosti (místo toho může býti domovský list a potvrzení národní správy), vysvědčení absolventa IV. ročníku měšť. nebo střední školy, vysvědčení lékaře o způsobilosti k vyučování, zapečetěné vysvědčení místního kněze (faráře) o mravním chování s doporučením. Účastníci tohoto kursu budou moci již ve II. pololetí tohoto školního roku vyučovati. Přihlášky nutno učiniti do 3. listopadu, aby při nedostatečném počtu přihlášek účastníci včas mohli býti upozorněni o jeho nekonání.

Arcidiecézní kurs pro školení pomocníků duchovní správy. Doba vyžaduje, aby katoličtí laici učinné přiložili ruku k pomoci v duchovní správě. Kněží nestačí na všechny úkoly a to nejen v pohraničí, nýbrž i ve vnitrozemí. Proto podle usnesení výroční arcidiecézní porady kněží pražské diecése budou pořádány soustavné kursy pro výchovu a školení laických pomocníků duchovní správy. První kurs pro muže se koná ve dnech 2. a 3. listopadu 1946 v arcibiskupském semináři v Praze-Dejvicích, Sadová 3. Kurs začne v sobotu 2. XI. v 10 hod. dopol. a končí v neděli 3. XI. v 15.30 hod. Kursu se zúčastní muži - zástupci jednotlivých farností a vikariátů, podle směrnic zaslaných na farní a vikariátní úřady. Vyzýváme katolické muže, kteří chápou potřebu spolupráce na kněžském apoštolátě a působení pro anšu duši, aby se zúčastnili tohoto kursu. Žádáme všechno kněžstvo arcidiecése, aby se přičinilo, aby, každá farnost a vikariát byly zastoupeny alespoň jedním schopným a vhodným mužem. Přihlášky zašlete na adresu: Msgre Dr. Josef Beran, ředitel kněž. semináře, Praha-Dejvice, Sadová 3, s poznámkou na obálce: »Arcidiecézní kurs«.

Oslavy čtyřicátého výročí založení České Ligy Akademické budou zahájeny v pátek dne 6. hroáince, kdy bude v ranních hodinách sloužena Mše svatá v kostele sv. Mikuláše v Praze III. Večer téhož dne bude ve Smetanově síni Obecního domu koncert pěveckého sboru Moravan. V sobotu 7. prosince v ranních hodinách bude v kapli svatého Václava ve velechrámu sv. Víta sloužena Mše svatá za všechny členy CLA, přijímá klub seniorů CLA (Svatováclavská liga), Praha IV. Hradčanské náměstí č. 8.

Jan Lebeda: Dikuvzdání. Unomínkový výtisk svatováclavských slavností v r. 1845. Cena Kčs 30.—.

Překonaná doktrína

Pod tímto názvem přinesly »Obzory« z 5. X. článek S. S. Ghelfanda, zabývající se Marxovou naukou o nadhodnotě, jež je vlastním jádrem marxistického učení o společnosti. Autor si v čele článku napsal: »Vyzývám odpůrce, aby prokázali, že jsem pochybil ve své kritice.« Nejsme sice odpůrci pana Ghelfanda, ale zajímalo nás, zda je au orovo sebevědomí oprávněné.

Autor reprodukuje Marxovu nauku o nadhodnotě a soustřeďuje svou kritiku na Marxovo tvrzení, že nadhodnotu tvoří pouze t. zv. proměnlivý kapitál (živá pracovní síla) a nikoliv kapitál stálý (stroje a zařízení). Pro osvěžení paměti: Podle Marxe zdrojem hodnoty je pouze práce. Stroj přidává jen tolik hodnoty, kolik odpovídá příslušnému zlomku práce, jež byla vynaložena na jeho výrobu. Dělník dostává mzdu, která vystačí na udržování jeho pracovní síly. Dělníkem vyrobená hodnota je však mnohem větší: rozdíl mezi hodnotou, kterou vyrobil, a hodnotou, která se mu vrátí v podobě mzdy, je nadhodnota, která zůstane v rukou kapitalisty. V tomto zabavování dělníkovy »nadpráce« záleží vykořisťování dělníka

Tuto nauku staví Ghelfand »před soud skutečností«, jímž je podle něho konstatování, že v Americe a jinde již dnes existují tak zmechanisované továrny, že jsou obsluhovány vlastně jen kontrolními orgány. Toto zjištění pokládá Ghelfand za definitivní pohřbení teorie nadhodnoty.

Věc bohužel není tak jednoduchá a pokládáme za svou povinnost, v zájmu věci na to sami upozornit. Ghelfandem citovaný problém byl totiž znám jak liberalistickým kritikům marxismu, tak Marxovi samotnému. I když se jej pokouší řešit až ve svazcích Kapitálu, uveřejněných až po jeho smrti, byl si ho nicméně vědom již v prvním svazku, když napsal: »Tento zákon odporuje zřejmě zkušenosti, založené na běžném pozorování. Každý ví, že majitel bavlnářské přádelny, který užívá poměrně mnoho stálého a málo proměnlivého kapitálu, nedociluje proto nijak menšího zisku nebo nadhodnoty než pekař, který uvádí v oběh poměrně mnoho proměnlivého a málo stálého kapitálu.« (I., 232.)

I Marx tedy viděl, že továrníci mají snahu užívat co nejvíc stálého (tedy nepodstatného) kapitálu v podobě strojů, a že se při rozhraňování pracovních sil strojů kapitalistický zisk nezmenšuje, jak by odpovídalo nadhodnotové teorii. Marx viděl, že v řádu volné soutěže se sazba kapitálového zisku za stejných podmínek stejná bez ohledu na zastoupení jednotlivých druhů kapitálu. A nejenom že to uznával, pokusil se dokonce o vysvětlení, které by zachránilo jeho nauku. Je pravděpodobné, že Marx sám se svým řešením nebyl spokojen a není vyloučeno, že to byl i jeden z důvodů, proč za svého života neuveřejnil svazky, v nichž se pokusil řešení tohoto rozporu formulovat. Zůstává však faktem, že marxistické vysvětlení bylo podáno, a nesmíme je v diskusi ignorovat, chceme-li zachovat fair play. S každou teorií se musíme vypořádat v jejím posledním znění, t. j. ve znění, které protivník pokládá za nejdokonalejší.

Marx tedy uznává, že ziskové sazba kapitálů obojího druhu je v zemi celkem stejná. Stejná je však podle něho jen proto, že je průměrem ziskových sazeb všech podniků. Je to průměr, který určuje všem podnikům soutěž. Dejme si příklad: V průmyslu nějaké země je zastoupen milionem jednotek kapitál proměnlivý a milionem jednotek kapitál stálý. Předpokládáme-li sazbu nadhodnoty 50% proměnlivého kapitálu, je to půl milionu, činí 25% celkového kapitálu. Zisková sazba kapitálu v zemi je obecně 25%. Dovozuje tedy Marx, že podniky s převládajícím proměnlivým kapitálem na toto vyrovnání ziskové sazby doplácejí, neboť by podle teorie o nadpráci a nadhodnotě mohly očekávat zisk mnohem větší. Proto je Marx nazývá »podniky nižšího složení«. Naproti tomu podniky s dokonalým strojovým zařízením a nepatrným množstvím pracovních sil — »podniky vyššího složení« — nesmírně získávají uvedeným vyrovnáním ziskové sazby a množí se právě proto, že zisk z nich plynoucí je daleko vyšší než by bylo možno očekávat podle nadpráce v nich užité.

Z uvedeného je patrno, že Marx čelil Ghelfandově kritice již před desítiletími, neboť tu běží vlastně o nepatrně pozměněnou kritiku národohospodářů 19. stol. Jestli oni počítali ve svých kritikách s podniky, kde je proměnlivý kapitál zastoupen málo, uvádí Ghelfand podniky, kde je zastoupen nepatrně. Jestli oni obvěelně užívali poměru 1 : 9 a 9 : 1, může Ghelfand uvést poměr 1 : 99 a nic se tím nemění. Nevyvrátí-li také svrchu uvedeného řešení Marxova (pomocí vyrovnání ziskové sazby kapitálu na zemský průměr), nemůže se domnívat, že rozřal gordický uzel marxistických teorií.

Marx byl bystrý a jeho dialektika až kouzelnicky pružná. Nelze ho téměř nikdy usvědčit z rozporu v základních thesích, neboť Marx sám jejich slabiny zná a má je vždycky zaličeny v nějakou dialektikou. Ghelfand si tohoto zajištění zřejmě nevšímá, takže si musí sám vysvětlovat, jak se mohl učený a bystrý Marx dopustit takového omylu. A vysvětluje si jej revoluční vášní, která zakalila jeho pohled. Viděli jsme však, že Marx si byl rozporu vědom a že jej hleděl odstranit duchaplnou dialektikou. A budiž řečeno jako vodítko i pro jiné marxistické these, že právě v těch zákrutech marxistické dialektiky se nejčastěji obievují její logické slabiny. Tak je tomu i zde: málem bychom přehlédli, jaké objasnění obsahuje Marxvo řešení rozporu, že totiž sazba kapitálového zisku — a tím také hodnota výrobku — je určována soutěží! Je to přiznání, které samo o sobě znamená značnou poloviční kapitulaci. Je věcí národohospodářů uvažovat, zda to není kapitulace úplná.

Není snad třeba upozorňovat, že nám v tomto článku nešlo o nějaké podeoření těžce vysprávované budovy marxismu. Háčit tyto trosky by nám bylo stejně obtížné, jako je to nesnadné posledním pravověrným marxistům. Nám šlo o něco jiného: ukázat, že si můžeme dovolit naprostou objektivitu i v diskusi s protivníkem tak vyzbrojeným jako je marxismus. fm

V nakladatelství Atlas v Praze právě vyšla kniha Dr. Jana Ev. Urbana O. F. M.

DUCHOVNÍ ŽIVOT.

Osoba autorova ručí sama sebou za cenu této moderní asketiky na podkladě dogmatickém, osoba autorova je sama doporučením knihy, kterou jsme dostali přímo při uzávěrce listu a k níž se ještě vrátíme. Cena Kčs 57.—, váz. 77.—.

Manželé, věřící katolíci, z venkova, hledají domovnictví v lepším domě nebo vile, kdekoli v Praze. Možnost posluhy. Pod značkou »Služný byt« do a. t. l.

Dobrovol. příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 617 70. — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází týdně. — Pošt. spořitelna Praha 206.401. — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na poslední čtvrtletí 1946 Kčs 20.—, na celý rok Kčs 60.—. Používání poštovních známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací pošt. úřad Praha 10. — Vytiskl Živnostlak v Praze XII.

KATOLÍK

23

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 27. ŘÍJNA 1946 • CENA Kčs 1.50

Slovo na cestu dvouletému plánu

Letošní 28. říjen je cele ve znamení dvouletky. Podle programu bude při hlavní oslavě na balkonu Národního musea učiněn slavnostní slib. Podle téhož programu posl. Antonín Zápotocký a zástupci Jednotného svazu českých zemědělců, Ústředního svazu obchodu, Ústředního svazu řemesla, Ústřední rady družstev a československých žen složí do rukou presidenta republiky jménem všeho československého pracujícího lidu měst i venkova slib, že dvouletý plán bude splněn.

Co je to dvouletý plán? Krátce řečeno, je to rozhodnutí: Chceme-li žít, musíme se kmečně dát jednou do pořádné práce. Před rokem jsme znárodnili náš průmysl. Bez práce, bez tvrdé práce, by však tento náš čin neměl smyslu. Odsunuli jsme Němce. Věru úžasný čin. Zmenšit obyvatelstvo země o nějaké tři miliony. Jít zpět proti proudu našich dějin až daleko do dob prvních králů přemyslovských. A nyní někoho na jejich místa. Úžasné to všecko úkoly. Dvouletým plánem se chceme do nich dát a spojujeme jej proto se dnem, jenž jměny a událostmi s nim spojenými se stal opravdu posvátným.

I my se hlásíme k práci. Bez zámlk a bez kličkování. Poctivě a upřímně. I my se díváme na práci jako na svatou povinnost člověkovu. Ne jedinou ovšem. My nevěříme, že na počátku byl čin, my věříme, že na počátku bylo Slovo. Účelem života pro nás není technická práce, přetěžující různým způsobem hmotu. To jest jen podmínka tohoto našeho pozemského života. Podmínka jistě velmi důležitá, kterou třeba velmi vážně brát a plnit, přesto však nikoliv podstata. Touto podstatou je náš duch a jeho rozvinutí v pravdě a v lásce, v jeho dospívání k živé, osobní Pravdě a Lásce, k Bohu. A proto technická práce není vládkyní, nýbrž pomocnicí, služebnicí ducha a jeho potřeb.

Je jasné, že po tomto vymezení terénu se budeme jisté rozcházet v názorech na provedení dvouletky. Zase ne v technickém provedení, nýbrž v tom, jaké místo při tomto provedení má člověk, jeho duchovní osoba, jeho základní duchová svoboda, jeho základní duchové cíle.

Zamyslíme-li se nad onim programem 28. října, vidíme z něho, jak jsme se suchou cestou dostali již do marxistického režimu, ve kterém Pracující lid je absolutnem. Nad ním již není nic. On si dává zákony. Všecky. I ty největší. Všimněte si, jak přísně ateistický ten náš slavný den je. Byl od začátku takovým, ale nikdy to tak na nás nepůsobilo, jako letos. Obílili jsme si jej, zvláště od té doby, co procházel s námi temnými lety okupace a byl v r. 1939 zbrocen studentskou krví. Letos však, jaký to rozdíl. Zahajujeme jej tak zv. národní směnou, t. zn. nedělní prací. Já vím, že většina lidí nechápe, jaký je v tom hřích. Již dávno, již za liberálních dob byla práce v neděli samozřejmostí. Jenže oficiálně neděle zůstávala a tak krátkozrací lidé měli stále dojem, že ještě žijí ve společnosti křesťanské.

Liberalismus je otcem i fašismu i komunismu. A fašismus i komunismus učinil ze státu Boha a oficiálně popřel zákony Boha pravého, na př. právo tohoto Boha pravého na jeho svatý den. Právě italský fašismus, za habešské války, pracoval oficiálně v neděli před 28. říjnem, kdy slavil svůj »Pochod na Řím«. I my to tedy letos tak děláme. Znesvěcujeme neděli, která tentokrát dvojím způsobem by měla patřit Bohu. Jednak podle toho prastarého zákona Desatera, jednak královským právem Kristovým. Je svátek Krista Krále tuto neděli, svátek, jenž nám má právě vštípiti, že »žijeme-li nebo umíráme-li, Kristovi jsme, neboť Kristus proto zemřel a proto vstal z mrtvých, aby byl Vládcem živých i mrtvých. (Sv. Pavel, K Řím. 14) Ale co dělat, řekli jsme již, že jsme ve státě, kde je lid absolutnem, jenž si sám dává zákony.

A stejně je tomu s tím slibováním. Komu si to slibujeme? Sobě. Neuznáváme nikoho nad sebou. Možná, že i to bude dojemná slavnost, možná, že i při ní nějaké oko zaslzí pohnutím. Ale taková přísaha ve jménu Božím je něco víc než chvilkové citové rozechvění. Přísaha ve jménu Božím, učiníme-li ji po zralé úvaze, mne naplňuje jistotou, že ji slyšel Vševědoucí. A že On mně ji jednou připomene, kdybych ji vlastní vinou nesplnil, kdybych ji lehkomyslně porušil. Slyšel ji nejenom Vševiděoucí, nýbrž i Všemohoucí, a to Otec všemohoucí. Ten, jenž dává požehnání a sílu k splnění.

Co zbude za chvíli z 28. října a z jeho slibů? Přeide v 29. říjen a v jiné další dny a jejich hlučivý zmatek, v němž se tak snadno zapomíná.

(Dokončení na str. 21)

Koruna svatováclavská hlásá, že naše země náleží Králi Kristu

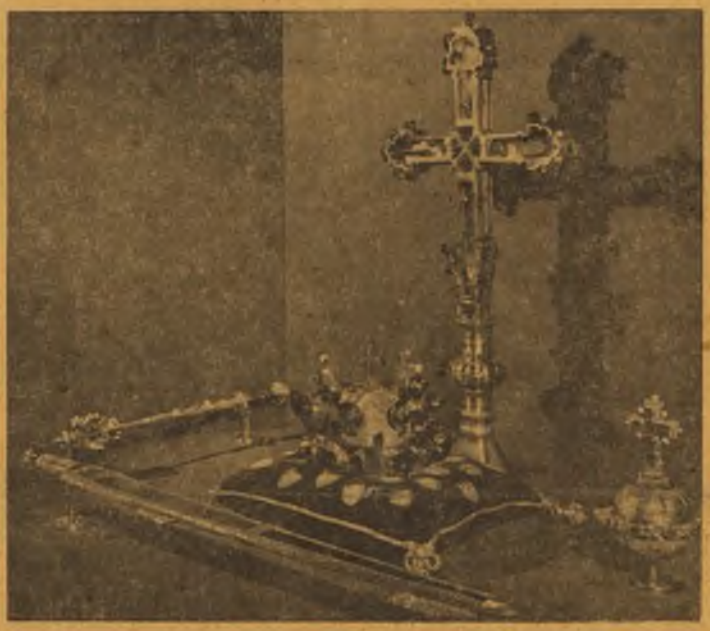

Loňského 28. října byly v chrámě sv. Víta vystaveny korunovační klenoty, důkaz to, že sv. Václav opět osvobodil svůj lid.

Alexander Heidler:

Království jeho nebude konce

Svátek Krista Pána, který r. 1925 ustanovil Pius XI., nás učí relativně novému pohledu na osobnost Spasitelovu. Liberální společnost znala jenom »sladkého rabbi nazaretského« podle proslulé limonády Renanovy, člověka mezi lidmi, kterému nelze upřít jisté osobní kouzlo, ale kterého není třeba brát vážně a který rozhodně k ničemu nezavazuje. Snad i mnozí katolíci byli poněkud nakaženi takovou jednostrannou představou. Milovali »nejsladšího« Ježíše, jehož zženštile pojatá tvář nuně vyhlížela z kýčových produktů úpadkového devocionálního umění, a zapomínali na vznešený majestát a neochvějnou autoritu druhé božské Osoby. Vyhradili mu důvěrný koutek ve svém srdci a nemysleli mnoho na to, že On, vtělený Bůh a proto duchovní Král celého lidstva, musí řídit celý život a celou společnost věčným zákonem svého evangelia.

A přece hned na počátku zvěstoval anděl Marii, že její Syn bude veliký, Bůh mu dá trůn, bude kralovati na věky a jeho království nebude míti konce, nebude míti hranic ani v prostoru ani v čase. On sám pak prohlásil k představiteli světového imperia římského: »Ano, já jsem Král! Já jsem se k tomu narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě. Každý, kdo je z pravdy, slyší hlas můj.« (Jan 18, 37.) Je pozoruhodné, že právě tato slova jsou napsána na papyrusovém zlomku z prvních let druhého století, který je až dosud nejstarším známým rukopisem Nového zákona.

První křesťané označovali Krista slovem, kterým byl v řeckém překladě Starého zákona jmenován Bůh a kterým byl v jejich době nazýván císař římské říše: Kyrios — Pán. Byla v tom snad i jakási tichá demonstrace, jakýsi projev křesťanské demokracie: i nad největším pánem na zemi je jiný a větší Pán, po pravici Boží, Král králů a Pán nad pány, kterému bude jednou i caesar skládati účty z toho, jak jednal se svým lidem. Tak můžeme rozuměti i známému závěru Masarykovy Světové revoluce: »Ježíš, ne Caesar, opakuju — to smysl našich dějin a demokracie.« Tato slova zakladatele naší republiky, chápaná ve svém plném obsahu, který snad jejich autor ani nedomyslel, by měla být základním motivem našeho 28. října, dne, který šťastným řízením Boží prozřetelnosti stojí vždy v bezprostředním sousedství svátku Krista Krále.

Ale český stát se nezrodil teprve 28. října 1918. Není důvodu, proč bychom měli před sebou a před světem zapírat existenci a význam středověkého království českého. A neměli bychom také zapomínati na to, že největší z českých králů, Karel IV., vyjádřil již ve XIV. století podobnou myšlenku jako později Masaryk, nikoliv slovy, ale krásným symbolem: do svatováclavské koruny dal vložiti trn z koruny Kristovy. Co jiného tím chtěl říci, než že je Ježíš naším králem? Tato myšlenka nás silila v době okupace — a dnes nás zavazuje!

Na počátku tohoto roku řekl president Truman, že záchrana lidstva záleží na tom, zda bude uskutečněna Horská řeč Kristova (hlavní shrnutí mravního zákona Kristova v 5.—7. kapitole evangelia sv. Matouše). Tato slova můžeme plně podepsat. Ale musíme si býti vědomi, že Horská řeč uskutečněna nebude, dokud zůstane Ježíš v lidských myslích jen sladkým rabbi nazaretským a nebude poznán a uznán jako ten, kým skutečně je: pravý Syn Boží a Král, jehož království není a nebude konce.

Viktor Dyk:

Píseň noci 29. října

Kokardy, jásot, na praporu prapor.
Srdce se v dálku rozletí.
Jak je to krásné, překonati zápor
a býti, růsti, stavěti!

Leč všichni vy, jichž srdce pýchou zhrdla,
jež opiji dne oslava,
poslyšte výkřik z básnikova hrdla:
Boj teprve nám nastává!

Boj se sebou, se všemi zlými pudy,
se sobectvím, jež vede v sráz.
Nezapomeňte na svých otců bludy,
nezapomeňte běsů v nás!

Vichřici strašnou ještě slyším skučet.
Chraň, čehos nabyl, vlastní říš!
Čas není, bratře, připravovat účet,
jejž rodné zemi předložíš.

Ne na svůj zájem, ale na budoucnost
hleď v moři krve prolité.
A nebude-li v srdci čistá vroucnost,
jak uhájíme dobyté?

Kokardy, jásot, na praporu prapor.
Srdce se ti až rozletí.
Jak je to krásné, překonati zápor
a býti, vésti, stavěti!

Leč všichni vy, jichž srdce náhle zhrdla,
jež opiji dne oslava,
poslyšte výkřik z básnikova hrdla:
Boj teprve nám nastává!

Je vlastností pravého básníka, že jeho slova nestárnou. Ačkoliv byla napsána v určitém okamžiku, právě z podnětu tohoto určitého okamžiku, přece přerůstají onen okamžik, zachycují život v jeho nadčasovosti a platí takřka pro všecky časy. Zamyslete se nad těmito verši, napsanými v noci dne 28. října 1918, a poznáte, že platí takřka doslova i dnes, i dnes jsme v stejné situaci, i dnes potřebujeme řešit tytéž problémy.

Ještě o klatbě čili exkomunikaci

U příležitosti klatby čili exkomunikace proti soudcům arcibiskupa Stepince bylo leckde, jak to u nás bývá zvykem, dost pochybností. Na př. proč nebyli nikdy dáni do klatby nacisté?

Je jasné, že nacisté nadělali zločinů tolik, že si to sotva dovede představit ten, kdo to osobně neprožil. Stejné však je známo, a jakou rafinovaností všechna svoje zvěrstva tajili, jak úzkostlivě se snažili zachovávat zdání legální formy. Ještě nedávno kdosi líčil postup Gestapa: Při zatčení se chovali velmi zdvořile, doprovodili vás do auta a ještě vám cestou nabídli cigaretu. Teprve v budově Pečkárny se z gentlemanů stali vrahové a lotři. Takto se snažil celý nacistický policejní systém postupovat až do konce.

Zpustošili na př. celou takřka Církev v Polsku, byli příčinou smrti nesčetných kněží a přece nebylo možno po celou válku usvědčiti je právně ze všech těch zločinů. Polsko celé bylo naprosto nepřístupné. U mrtvých se udala vždy nějaká přirozená příčina. Nikdo se nevpustil do koncentračních táborů, při dotazech se dávali odpovědi rafinované sestavené, po případě se ukázaly nějaké Potěmkinovy vesnice.

Mezi obětmi Gestapa byli i biskupové. Věžňové z Dachau se pamatují na otlhodného biskupa vlocławského Kozala, jenž v lednu 1943 podlehl útrapám, jenž před tím, ve svatém týdnu r. 1942, prodělával úžasné týrání všeho polského a českého kněžstva tehdy v Dachau přítomného a jenž přímo odmítl jakoukoliv úlevu, kterou mu tehdy lidé v táboře trochu plnění nabízeli z odůvodněním, že musí být se svým kněžstvem, že nechce žádných výjimek.

Stejně se duchováti věžňové pamatují na clermontského biskupa Pigueta, jenž v létě r. 1944 přišel do táboru se strašnými transporty, přicházejícími tehdy ze západu, prodělal všechny hrůzy hladu, žízně, a jiných útrap spojených s takovými transporty.

Ale všecko to nebylo veřejně známo. Všechno bylo ponořeno do tajemna, smíšeného z omamného strachu, kde každý, kdo něco věděl, mlčel, aby napomáhal sám sebe zachránil, kde každý, kdo ještě dýchal, mlčel a jen se snažil, aby se nějak dočkal konce.

Nacisté udělali nejodpornější kousky na př. kardinálu vídeňskému Inítzerovi nebo biskupu rottenburskému, jenž hlasoval proti připojení Rakouska. Je jasné, že se to vše stalo za souhlasu úřadů. Vykonavatelé však byli nějací výrostkové z Hitlerjugend nebo jiný bezejmenný dav.

Za všechna léta nacistické vlády nikdy nedošlo k pravidelnému politickému procesu proti některému biskupu. Následkem toho nikdy nebylo jasného právního podkladu k přímému zásahu Vatikánu, k přímému odsouzení, k přímé klatbě. Mimo to, jak třeba vždy připomínati, jsou jiné poměry ve válce a jiné v míru. Přímé odsouzení, i kdyby k němu onoho právního podkladu bylo, by bylo vždy vyloženo jako porušení neutrality, bylo by ještě více rozbouřilo nacistické štvy a bylo by mělo za následek ještě nevinné oběti, nová krutá pronásledování. To pak chtěla sv. Stolice národům již tak dost nacisty zdeptaným ušetřit.

ak.

Slovo na cestu dvouletému plánu

(Dokončení ze strany 1.)

Nezměnitelný a věčný je však Hospodin zástupů. A proto mají přísahy jemu učiněné posvátnou závaznost, na nich lze skutečně budovat život jak jednotlivců, na př. při uzavírání sňatků, tak život národů a států.

A proto my vejdeme s touto přísahou do dvouletky. Nezhořkněme, nezatrpkněme vším tím mrazivým laicismem, jenž na nás dýchá z našich slavností. Jsme všemu na vzdory i nyní Kristovou Církví v českých zemích. A Církev je jako stará máma, která má děti nevěrce a která jim přece může jen dobro přát a která se přece za ně může jen modlit a doufat, že její modlitby nemohou být marné. Buďme si onoho laicismu vědomi a nesmlíme se s ním, neutoňme v něm. Ale republika je přece jen i naší republikou. Ne pouze v tom smyslu, abychom z ní těžili, nýbrž především v tom smyslu, že nám je svěřena, abychom ji obhájili, abychom ji chránili. Nezachráníme-li ji my, nikdo ji nezachrání. O tom není naprosto žádné pochyby. Ale zachraňovat můžeme jenom toho, koho máme rádi. Mějme ji rádi, ona to přece jen zasluhuje. Proč? Nechť každý poctivě a upřímně sám sobě odpoví.

A bude-li se nám tato její nadpřirozená záchrana zdát úkolem nad naše síly, vzpomeňme na starý obrázek z Bible, kde Abrahám smlouvá s Hospodinem, pro kolik spravedlivých by zachránil Sodomu. A to bylo dávno, pradávno před tím, než Syn Boží za nás zemřel, než za nás prolil svoji krev, o které zpívá Aquinát že:

»jeji jedna krůpěj spasit dovede
celičký svět z jeho viny veškeré.«

Tato krev všemohoucí, žhavá soucitem k lidem, k lidem bloudícím a hřešícím, se dosud obětuje na tolika našich oltářích, oživuje tolik duší, které takřka každodenně přistupují k stolu Kristovu. Pro tuto Krev a pro duše, které z ní žijí, nechť zachrání Král králů zemi, jež byla kdysi plně Jeho královstvím, jež věnčila své krále jeho korunou trnovou, jež sama často tuto korunu trnovou nesla a tím se mu podobala, již každý z nás má právo i povinnost nazývat »zemí krásnou, zemí milovanou, kolébkou svou, i hrobem, matkou svou«. ak.

Ústav pro pozdní kněžská povolání
v Mníšku pod Brdy

Na někdejší výzvu v »Katolickém«, aby se jinoši i pokročilejšího věku nevzdávali naděje dosíci kněžství a přihlásili se jako kandidáti pro zamýšlený ústav pro pozdní kněžská povolání, přihlásilo se doposud 10 mladíků. Pro tyto byl zřízen již a upraven menší ústav v Mníšku pod Brdy, který je schopen pojmouti 30—40 aspirantů kněžství, kteří potřebují doplnit svá středoškolská studia, aby mohli pokročiti ke studiu bohosloví. Někteří již nastoupili, jiní jsou očekáváni. Byl již určen i příslušný vyučující personál, který se bude kandidátům věnovati, aby jim usnadnil rychlé studium. Ústav nachází se v krásném zdravém kraji uprostřed zahrad a zalesněných strání a nazývá se »Ave Maria«. Je v zájmu jednotlivých zájemců, aby se co nejdříve přihlásili, neboť již v nejbližších dnech započne pravidelná příprava. Vyzýváme proto ty, kteří mají ještě zájem, aby se okamžitě přihlásili. V úvahu přicházejí zdraví, zbožní a nadaní jinoši od 15—26 let, kteří chápou důležitost kněžského povolání a mají smysl pro vědomitou práci. Také veledůstojné pány duchovní správce prosíme, aby takové jinochy upozornili a byli jim radou i mravní podporou. K žádosti nutno přiložiti poslední školní vysvědčení, vysvědčení lékařské a doporučení duchovního správce a adresovati ji na: Salesiánský chlapecký domov, Praha VIII-Kobylisy čp. 640, anebo přímo na: Ústav Ave Maria, Mníšek pod Brdy, u Prahy.

Vliv poesie na život modlitby

Je to nápadný a velmi vzácný zjev. Často se stává, že cítění náboženské má vliv na literaturu a nalézá v ní své vyjádření; případy opačného působení poesie na způsoby modlitby jsou dosti řídké, takže to stojí zato upozornit na ně. Setkáme-li se přece někdy s nimi. Verlaine, Jammes, Péguy, Huysmans, Bloy, le Cardonell a Claudel. Jediný, jenž ještě žije z této slavné generace, vtiskli speciálním způsobem svou osobnost do našeho způsobu, jak vnímáme Boha a jak se k němu modlíme. S Ludvíkem le Cardonellem a s Francisem Jammesem dostala francouzská zbožnost nádech františkánský. Byla napjatá duchem Chudáčka z Assisi, sdružila do svého rozletu zvířata, rostliny, pahorky a řeky, světlo a noc. Verlaine a Péguy nás naučili mluvit s Bohem takřka familiárně, hladivou a něžnou familiaritou, jak se s ní setkáváme ve Verlainově Moudrosti, a familiaritou velmi otevřenou a přímou, jak se s ní setkáváme v Péguyho Tajemství lásky Johanny z Arcu. Od dob Huysmansových tradiční a akademická elegance náboženského umění, která byla tak v módě před padesáti lety, pozbyla velmi mnoho ze své obliby; sochy našich svatých ztratily své zářivé barvy, gesta našich modliteb nabyla určitých středověkých forem a seřezané krypty jsou dnes více vyhledávány za účelem sebranosti, než-li už za účelem rozletu k Bohu, než vznosné kaple plné světla. Kdo by mohl po zásluze vyjádřit, jak hluboce poznamenal náboženského ducha naší doby Claudel? Plyne to z masivní síly jeho slova, která proniká do nás jako těžká váha; plyne to především, jak myslím, z theologické stavby jeho myšlení a z pramenů, z nichž se živí: Bible, Evangelium, mystika, liturgie, posvátná architektura, a tato tajemná síla přírody která do nás vchází zemí, které se dotýkáme, větrem, který se do nás opírá, vzduchem, který nás živí, a ve kterém básník cítí přítomnost Boží. Ten, kdo se důvěrně stýká se vzdělanou křesťanskou mládeží, je udiven claudelliniem jejich způsobů zbožnosti: Cosi širokého, nedohledného, kosmického, někdy také trochu zkalnatého a příkrého, zkrátka něco biblického, zrutinovalo úplně starý nasladěl přirovnání a výlevy trochu nepřirozené.

Činnost těchto básníků by nebyla měla takových výsledků, kdyby nebyla provázena stejně orientovaným úsilím duchovních spisovatelů a theologů katolických, ba i katolické hierarchie. Ovšem je možno se tázat, zda právě duchovní spisovatelé, theologové, ba i hierarchie nebyla orientována, ovšem nevědomky, působením básníků. Literatura obrazivá a obrazotvorná má mnohem větší vliv než ní obyčejně uvědomujeme na směr myšlení, ba i na způsoby a formy života; tato literatura vytváří takřka ovzduší, které vdechujeme a z něhož žijeme, neuvědomujíce si to: Na př. se stane, že dívka z venkovského gymnasia, která nikdy nečtla Verlainovu Moudrost, přece šeptá při své modlitbě právě eucharistickou modlitbu z ní; nebo pařížský student, jenž se málo stýkal s dílem Claudelovým, pronikne svou modlitbou vanutím jeho velkých ód. Romantičtí básníci kdysi ve své době naplnili všecky památníky vybranými svými verši; takové památníky a verši už nejsou v módě. Zato však básníci, kteří vyšli ze symbolismu, se dostali do liturgie a do života modlitby; to je mnohem intimnější a mnohem trvalejší.

Symbolismus, když budoval svou literární architekturu, ji dal formu katedrály. Katolici odpověděli na toto jeho gesto tím, že dali katedrále nádech symbolismu v jednotlivostech, jdoucích až do střihu liturgických rouch. Katedrála se tím stala přitažlivou pro umělce, pro básníky, pro všecky vzdělance.

Člověk by mohl myslit, že perioda, kterou jsem právě popsal, je periodou už uzavřenou, skončenou: 1885—1946, to je více než půl století; to je více, než třeba k tomu, aby se něco přežilo a zastaralo. Generace, která přichází, méně vzdělaná než byla naše, méně rozjímavá, aktivnější a bližší tomu, co se nazývá skutečnost, se spokojuje prostšími formami zbožnosti, má zálibu pro liturgii pod širým nebem a v masách. Máe svatá někde na pasece uprostřed lesů, nebo v nepořádku nějaké kůlny, přímo na větru nebo mezi stroji, modlitba v lidové řeči bez slovních tajemství, přímý dialog někdy dokonce trochu syrový, s celebrantem a s Bohem, náboženství v obyčejném běhu každodenního života, to jest to, co, jak se zdá, odpovídá jejím nejhlubším předtavám a tužbám.

A v tom všem je, nechci o tom pochybovati, vysoká poesie. Možná, že brzy přijde básník, jenž ji objeví a stělesní a jenž vtiskne její záření pokolení přístímu. Bude to Claudel zítřka. A tak se opět potvrdí, že poesie vtiskuje svou pečeť modlitbě a pomáhá ji živit.

J. Calvet,
prorektor katolického Institutu v Paříži.

Americké katoličky píší našim ženám

Americká Češka, paní Věra Glbiánová, přinesla československým katolickým ženám dopis, adresovaný Svazu katolických žen. Přinášíme jeho překlad:

Diecesní Rada katolických žen v Brooklynu,
New York.
Katolickým ženám v Československu.

Je to pro nás velká čest a upřímná radost, že Vám můžeme poslati pozdrav z naší diecesní Rady katolických žen.

Zde v Brooklynu, v naší diecesi, která je částí velkého města New Yorku, je nás katolických žen 250.000, které se snad pomalu, ale přece jen jistě sdružujeme vespolek k velkému dílu Katolické akce. Jak si to od nás žen přeje náš Svatý Otec Pius XII.

Vy, které musíte překonávati tak mnohé obtíže a jejichž práce jistě se často zdá tak nesnadná a snad skličující, buďte uberpečeny, že my zde na Vás myslíme, že se zde za Vás modlíme a plně důvěřujeme, že Vy budete vždy sledovati velký cíl, který jste si vytkly. Vaše odvaha je inspirací katolickým ženám na celém světě. Prosím, věřte, že i když Vaše práce je někdy těžká, nejste na světě samy, na celém světě katolické ženy jsou s Vámi ve Vašem boji a cítí se s Vámi sjednoceny ve Vaší práci pro věc Boží.

Tento pozdrav k Vám přichází pod ochranou Matky Boží D bré Rady, která je patronkou naší diecesní Rady katolických žen. S upřímným pozdravem od nás všech, kteří jsme Vašimi upřímnými přáteli zde za mořem.

Virginia E. Doyle, předsedkyně
brooklynské Rady katolických žen.

Pozn. red. Na západě si velmi často pletou Československo s Jugoslavií. Bylo tomu tak již před touto válkou a je tomu i nyní tak. I z tohoto dopisu vane, jak se zdá, touha sblížení pojmů, alitře tam soucit s pronásledovanými bratry a sestrami. Ještě není třeba, abychom se za takové vydávali. Je třeba, aby každý stál na svém místě, aby plnil své povinnosti, ať je to kněz nebo učitel, ať je to ministr nebo poslanec, ať je to zaměstnavatel nebo dělník, ať je to student nebo voják, ať je to matka rodiny nebo ošetřovatelka nemocných. Stůjme každý na svém místě, hleďme každý dosáhnouti na svém místě maximum svého katolického výkonu, především ovšem svého lidského výkonu, a vidíš bychom, jak bez dehat a bez doprošování bu tato země musila dostat svou katolickou tvářnost. Nespoléhejme nikdy na druhé, na úřady a organisace a strany, důvěřujme v Boha, jenž působí v nás a skrze nás a splní se slova Písma: »Hle, obnovuji všecko!« (Zjev. sv. Jana, kap. 21.)

Nové schisma v ruské emigraci?

Měnivé osudy církevní organisace zahraničních Rusů jsou známy. Mezi nimi »levé« křídlo (nutno bohužel mluvit v politických terminech) tvořila obedience patriarchální, totiž věřící, kteří udržovali spojení a církví pravoslavnou v Sovětském svazu. Dnes ovšem a také proto, že tato církev má zase svého patriarchu, tato obedience se velice rozšířila. »Pravé« křídlo naopak tvoří obedience karlovického synodu, který odmítal a odmítá všechnu spolupráci se sovětskými institucemi i církevními zejména proto, že podle názoru těchto prelátů je carství nezbytnou součástí církevního života. Střední postavení zaujímala obedience pařížského metropolity Eulogia. Ten nejdříve podléhal patriarchální církvi, potom s ní přerušil styky a podřídil se »ekumenickému« patriarchátu cařihradskému: ten totiž, podle starých řádů byzantské církve, má pečovat o věřící in partibus infidelium, v zemích ovládaných nevěřícími. Po znovuobnovení moskevského stolce (a dodejme, po sovětských vítězstvích) se metropolita Eulogij zase připojil k Moskvě; ale ako ho ze své obedience nepropustil, byl ekumenický patriarchát — kterému mezitím Řekové provedli ošklivý kousek zřízením patriarchátu athénského, a který snad tím spíše chce někde uplatnit svou autoritu.

Je ovšem jasno, že karlovecká obedience nemá platného důvodu pro svou existenci. Nejen proto, že žádná politická instituce — i když ovšem může být Církvi prospěšná a také Církvi pcavěcena — nemůže být pravé Církvi nepostradatelná; nýbrž v daném případě zejména proto, že za uplynulé války jméno ruského carství se stalo nástrojem v rukou nacistů, kteří začali ruský národ vyvražďovat. Je dobře připomenout, že svého času Mikuláš II. odmítl proti ruské revoluci kolaborovat s Němci; naopak nyní takové kolaborace podle všech přirozených a tradičních právních představ ruší význam takové ideje pro ruský národ, a ideou carství se tedy karlovická obedience držet nesmí. Tím podivnější je, že se jejím zbytkům dostalo na Západě ochrany. Ale také věřící, kteří si nyní vzpomněli, že jejich zatím zemřelý arcipastýř nemá práva svěmocně vystoupit z cařihradské jurisdikce a odmítají spojení s Moskvou, sotva budou mít zvláště závažné, totiž nábožensko příčiny pro své jednání.

Nic by nebylo méně křesťanské, než-li nějak projevovat škodolibost nad obtížemi nekatolických křesťanů. Stačí děkovat Bohu, který nás bez naší zásluhy povolal »v jedinou svatou obecnou a apoštolskou Církev«. Ta nepotřebuje ekumenickou autoritu improvisovat ani hledat, neboť její středisko autority je viditelně povýšeno »jako město na hoře«. Nemá jurisdikčních konfliktů, neboť má jednoho neodmitnutelného soudce a upravovatele jurisdikce. Nemá zapotřebí vyhlížet politické zprávy, aby podle nich řešila církevní otázky. Nemodlila se za Hitlera, když stál před Stalingradem, a nebyla by se za jeho vítězství modlila, kdyby byl došel až před Tobolsk. Není také ustrašena zahřebašými procesy. Není to totiž národní církev — žádná Volkskirche — není ucházána lidmi, a lidmi se nespravuje. Děkujeme Bohu, že nás povolal ve s v o u Církev. A druhá tam povolá, doufejme, že brzy. Snad právě těmito názornými příklady rozdílu. Je pravda: právě proto určité liberálně-kapitalistické kruhy se k té naší Církvi, k té Boží, chovají stejně kriticky a nedůvěřivě jako kdysi Adolf, protože také oni věří, že ji nemohou jen tak lacino »zasadit« do mocenských svých prostředků. Ale vždyť na nich také není vystavěna! Jindř. Středa.

R. P. Martin Gillet O. P., jenž právě skončil svůj úřad generála Dominikánů, byl jmenován sv. Otcem titulárním arcibiskupem nicejským. Biskupské svěcení obdrží v neděli dne 10 list opadu. R. P. Gillet byl také jako generál Dominikánů v Československu. Je znám jako skvělý kazatel a ethicko-pedagogický spisovatel.

Londýn jako město křesťanské

J. Rupp.

Představoval jsem si, že Anglie je protestantská po způsobu lutherském nebo kalvínském. Individualismus, praktické odmítnutí principu vtělení, čistě duchovní pojetí mystického těla Kristova tvořily, jak se mi zdálo, v Londýně stejně jako v Berlíně, nepřekonatelnou překážku ke konkrétnímu uskutečnění ideje křesťanství. Tato idea vyžaduje totiž, abychom uznali, že existuje pojítko mezi Kristem a věcmi, místy a skupinami lidskými. Myslil jsem, že protestantismus se zajímá jenom o duši jednotlivou a jenom v ní nachází království Boží. Tím se dostává mimo historické křesťanství, přerušuje je, rozmělňuje je.

Dnes znám dost Velkou Britanii, abych mohl napraviti toto opomenutí, rozšířiti svůj pohled, dosu dříllík zjednodušený na věci a prohlásiti ze všech svých sil: čára nejsolidnější obrany evropského křesťanstva prochází Londýnem. Cítil jsem to více než kdy jindy tohoto léta 1946, kdy jsem řízením Prozřetelnosti mohl ztrávíti pět týdnů v anglickém hlavním městě.

Jakou představu si činíme obvěejně my o tomto velkoměstě nad Temží? Většinou máme nedpilné názory Leona Bloy o »městě zlatě«. Katolik jde do Londýna většinou za svými zálěitostmi, nebo nanejvýš, aby se naučil anglicky. Nejde tam studovat dějiny, nejde tam hledat žádnou zvláštní krásu a ještě méně nějaký nový pohled na království Boží. Duše Londýna nám zůstává neznámou, cizí. Kolik však bohatství a kolik milostí tím ztrácíme.

Je jisté, že v hlavním městě britského impéria je tlustá vrstva pohanství, která, stejně jako v Paříži a v Praze, se stává stále tvrdší a širší. Zcela pravdivě by se mohlo napsat: »Londýn, země misijní.« A přece pro toho, kdo umí naslouchat a kdo se umí dívat, mluví v Londýně ještě všechno o křesťanství. I samo kouzlo tohoto ohromného města, které dovede být tak intimním, je takovou stopou Kristovou.

První kostely, které tam je vidět, s výjimkou katedrály westminsterské, jsou anglikánské.

K tomu, aby si je člověk zamiloval, je třeba času. (Mnohé z nich utrpěly bombardováním.) Oko si musí napřed zvyknout na sněžnou bělost londýnského kamene, jež má v sobě něco přílš křiklavého. Brzy však čtverhranné věže, ostře zašpičatělé, se naším zrakům stanou sympatickou siluetou. Já jsem si zvlášť zamiloval kostel sv. Martina na Trafalgar Square. Je to vzpomínka na velkého apoštola Galie? Nevím. Jedno je jisté: Je to příjemný dojem vidět kříž Kristův vá výši v pozadí tohoto náměstí, kde je tolik obyčejných věcí a kde ohlušující křižovatky autobusů a autodrožek působí zvlášť strhujícím dojmem života.

Druhá věc, které uvádí v podiv katolíka je, že vidí tyto kostely otevřené a v nich často věřící, kteří se tam modlí na kolenou. V kostele sv. Martina jsou kolem šesté hodiny večerní vždycky lidé. Kancelláře se zavírají a mnozí úředníci přicházejí se na chvíli sebrat v posvátných prostorách. Tato úcta k domu Božímu je zřejmě katolická. Uzříme ostatně často v kostelích anglikánské církve rozžatou lampu před »skříňkou svaté Zázaby«. Není to ještě svatostánek, ale jsme velmi blízko.

Hnutí »rekatolisační« postupuje. V kolika kostelích jsem četl na prahu nápis prohlašující, že věřící této farnosti patří k »sv é církvi katolické«, jako »věřící římští a byzantští«. Toto prohlášení předpokládá ovšem pojetí katolicismu, které my nemůžeme přijmout. Je mnoho duší, které jsou drženy mimo Ovčinec theologickými odstíny Vysoké církve. Angličtí ka'olíci aspoň jsou toho názoru a mají jistě proto své důvody.

Jaké je množství »katolíků« ńe katolicismu se přibližující ve státní Církvi, v oné bohaté a ještě mocné »Church of England«, jejíž chrámy ovládají tvářnost krajinného zjevu Londýna? Kolik anglikánů by podepsalo prohlášení, které jsem našel v malé »církevní brožuře«: »Od oxfordského hnutí v XIX. století, se ponenáhlu dospělo k poznání, že anglická církev zůstala po bouřích reformačních v podstatě katolickou? Masa věřících je, jak se zdá lhostejná k pozvolnému a klikatému procesu »rekatolisace«. Není mu však nepřátelská. Faráři obyčejně vedou bohoslužby tím směrem, jemuž dávají přednost. (Pokračování.)

Případ pekařův

Rozhněval se pekař od naproti na Pána Boha. Nebude chodit do kostela.

Co mu udělal Pán Bůh?

Chodíval pekař do kostela. Vždycky byl na půlnoční, nevynechal Vzkříšení, i na Boží Tělo šel. Do pokladničky pětikorunu dával. Už nedá. Už ho kostel neuvidí.

Ale co lidi, hroznýho Pán Bůh provedl pekaři?

Trpělivost pekaři došla. Vezměte si takovýho faráře. Tvrdohlavý a citu nemá. Při křtu — za kmotru chce jít švagrová, dárek už přinesla; poslouží si hlavu farář, prý, v Církvi švagrová není, kmotrou nemůže být. Jen jako svědkyně křtu, prý. Urazí se švagrová. Pravda, z Církve kdysi vystoupila, ale za kmotru chtěla jít a dárek přinesla! Mrzoutství v příbuzenstvu. Škoda vzpomínat.

A rozum nemá farář. Kázal onehdy o jakémsi pekaři křišťáku, jak se obrátil. Ví sice každý, že našinec není křišťák, že na něho ten příklad nebyl, ale přece to nebylo dobré. Setrný má být farář k vážené osobě. Rozumu nemá.

Nebo ten panež. Vrahy líituje a nadržuje jim. Černá na bílém to četl pekař. Hrůza, řekněte sami!

Což to ale hlavně: Zlí jsou ti pobožní. Tady soused do kostela jde vždycky, prý se i zpovídá. A ejhle! Potřeboval pekař místo na chlívek, chtěl bu mít o prase víc a nemá ho kam dáti. Prosil souseda, aby kus zahrádky přenechal, pekařův dvorek je těsný. Zaplatit chtěl. Soused jako kámen. Prý nemůže. Bližnímu nechce pomoci, tak je to. A do kostela chodí!

A tak se rozhněval pekař a do kostela už nepůjde.

A modlit se nebude též. Často se modlil. Když něco potřeboval, vždycky. Nemoc v rodině, akcie klesaly, prsten se ztratil — nezapomněl se obrátit na Pána Boha. Ale sudže! Kontrola přišla, pekař se v úzkostí modlil, spínal ruce — a co? Na všecko přišli, listky spočítali, pokuta jako hrom.

Nebo tohle. Cenné papíry před časem koupil. Dobré jsou papíry myslil si, kupony budeš stříhat a korunek bude přibývat. A hleďte, praskio to, o mnoho peněz přišel. Modlil se, vzdych l, aspoň něco měl zachránit Pán Bůh. Nezachránil. Tisíce ty tam.

Už se nemodlí pekař. Blázen by byl. Holá zbytečnost. Modlíš se, a nic ze to nemáš.

Jdéku, přátelé, nespletl si to pekař? Možná dost, že spletl. Pána Boha s farářem a tak.

Nezapomněl, povídám, na něco pekař? Zapomněl. Nebylo u souseda chleba, dětí plakaly hladem. Nadal pekař, byl rád, že má sám kolíděe. Vyvrátil plot a svedl to na cizí děti. Plot nepostavil. Zapomněl no to a ještě na tisíc věcí. Zapomínat te dobré. Není zlý pekař, zlí jsou ti pobožní.

Nezapomněl, promiňte, ještě něco pekař? Už ne, tohle nezapomněl, to nikdy nevěděl. Že Pán Bůh je Otec a Pán a není pekařův sluha.

Kocourů má pekař. Kocour rád lelná na seni. Nerad to vidí pekař. Pídečku vezme a vyletí kocour na dvůr.

Tak vyhnal i Pána Boha. Nic už s ním nechce mít. Korunu na kostel nedá. Litovat bude Pán Bůh, že si rozlobil pekaře.

— — — — — — — — — — — —

Plačte, přátelé Boží, a naříkejte.

Litovat bude někdo.

Pekař. XX.

O neutralitě

Princip neutrality vyjadřuje jedno naše přísloví: »Co tě nepálí, nehas!« Každé takové přísloví bývá pravdivé jen tak napolo. Na př. Mlčeti zlato ... Mlčeti není vždycky zlato, někdy to bývá obyčejná hlína shnilého opatrnictví. A tak je to i s neutralitou. Jistě je zbytečné a neslušné mísiti se do záležitostí dvou lidí nebo dvou stran, kde buď jde o věci ne srovna světodějné, nebo kde prostě ti dva lidé nebo ty dvě strany jsou quasi rovnocenné a skutečně nepotřebují, aby jim někdo třetí dodával rozumu nebo jiné pomoci.

Není to už tak jednoduché, kde jde o hodnoty skutečně nejvyšší, o jaké »šlo« na př. v této válce. Není to tak jednoduché tehdy, když tyto hodnoty jsou ohroženy na nejvyšší stupeň, když nespravedlnost a brutalita triumfuje, když zůstupy nevinných hynou. Pak nelze už upokojovat své svědomí pohodlným: »Co tě nepálí, nehas!« Ostatně, trochu jsme přeskočili: Není třeba hned myslit na války: Totéž platí na př. i o nepravedlnostech uvnitř států, o nespravedlnostech sociálních, menšinových atd. atd. Poctivý, čestný člověk, skutečný křesťan se nikdy nemá spokojit tímto: »Co tě nepálí, nehas!«, nikdy si jím nemá vykupovat svůj nekřesťanský klid.

Podnětem k těmto našim úvahám byl jeden článek se švýcarského deníku Vaterland. (Mimochodem řečeno, konservativního ,katolického deníku.) Rozčlovali se tam na »kuriosní článek, který prý pojali dva páni, dva ministři financí: pan Hugh Dalton, kancléř pokladu čili ministr financí Velké Britannie a John Synder, sekretář financí Spojených států.

Vítězství nad »Osou« neznamená právě pro ministry financí vítězných států žádné zvláštní potěšení. Z poražených států si není co vzít. I když se jim theoreticky napočítají snad biliony válečných náhrad, ve skutečnosti si Angličané a Američané musí vydržovat své okupační armády sami, ba musí se ještě věčitak starat o Němce a Italy samotné, aby se mohli dát do práce, nebo aby jim tam přímo tu a tam neumřali hlady. Z toho ovšem strašné dámě, za které poplatníci velmi žehrají. A tak si oba páni vzpomněli, že by také některejší neutrálové, hlavně Švédsko, Argentina a také Švýcarsko, mohli nějak přispět. Švýcarsko by podle jejich plánu, jak jej přináší zmíněný švýcarský list, mělo pomoci na nohy Rakousku.

A z toho je ovšem oheň na střeše.

Co prý si to ti páni myslí a co to je za spravedlnost. My prece jsme Rakousko nevyrabovali. My ho máme rádi, my sem posvem na prázdniny leckterou jejich dětskou kolonii, posleme jim tam na vánoce třeba vagon čokoládových kolekcí a svetrů pro ty nejchudší, ale při tom si zůstaneme pěkně doma a budeme si hospodařit po svém.

Celý obraz poměru k veřejnosti máte v těchto názorech. Celý ten individualismus sytých.

Kdyby byli Němci zvítězili, bylo by se i Švýcarsko stalo přívěskem některé z těch německých žup. Kdyby byli Němci za války uznali, že obsazení Švýcarska má v celkovém součtu více aktiv než pasiv, byli by je obsadili a nehnuli by ani brvou a švýcarská milice na hranicích by jim byla také pramálo v tom mohla zabránit. Neudělali to a proto zůstali Švýcaři neutrální. Válka, která zuřila kol kolem, jim šlistě také způsobila lecjaké vydání a lecjaké odříkání. Ale co je to ve srovnání s bědami takového Polska, Ruska, Holandska, takové Normandie, takové Jugoslávie nebo Řecka?

Lidstvo je jedno, svět je jeden. Byrnes, zahraniční ministr Spojených států, to znovu připomněl ve své poslední řeči. A katolický křesťan by tuto jednotu lidstva světa měl cítit: palčivěji než kdo jiný. Nemůžu být neutrální, když vidím kol kolem zotročování slabších. A je nesporné slávou Spojených států, že po dvakrát nezůstaly neutrální, nýbrž skutečně pomohly, aby zvítězilo právo a spravedlnost. A byly by mohly zůstat neutrální, měly k tomu více důvodů než Švýcarsko.

Ostatně nejde nám o Švýcarsko. Chceme jen upozornit na to, že neutralita není křesťanská. Neutralita je lhostejnost, pohodlnost, snaha žít v klidu, shnilém klidu, nechť si se druhým daři jakkoliv. Možná, že jim projevím nějaké platonické sympatie, dám jim ze svých přebytků nějaký dárek. Ale to všecko je příliš málo. Každý křesťan jako jednotlivec i jako celek, jako obec, stát atd. má povinnost zabránit zlu, pomoci zvítězit nad zlem a má povinnost odstraňovat následky zla ze všech svých sil. Jen to je budování království Božího na zemi.

Že bychom měli méně kříže? Ne, měli bychom jej víc. Bylo by méně zla, kdyby dobří byli energičtější, a kdyby zlí věděli, že při každém svém lupičském výpadu narazí na jednotný a soustavný odpor všech dobrých.

Jak pravdivá jsou Bidsultova slova, která jsme nedávno přinesli: »Dnes jako včera je třeba bojovati proti sobeckému individualismu, proti duchu pozitivismu a lhostejnosti k bídě druhých, proti bezstarostnosti vůči kolektivním nebezpečím a proti zaslepené nevědomosti vůči kolektivním nebezpečím.«

Hlavně tato nevědomost nátropila vždy a natropí ještě i v budoucnosti mnoho zla. Jak jsme již jednou otřovali: »Nečíst noviny může být v dobách demokracie škodlivější než se nepomodlit růženec. Všecky takové »zbožné osoby« úplně uzavřené do svých pobožností a naprosto nic nevědoucí o problémech naší doby jsou veřejným nebezpečím.«

A ovšem nejde jen o to číst noviny. Jde o to, číst je jako myslící člověk a jako křesťan. Hledět se dopracovat k samostatnému úsudku, k úsudku křesťanskému a hledět pak dělat skutečnou křesťanskou politiku, která se snaží vždy uplatnit zásady evangelia, nezapomíná však na konkretní lidi, snaží se uskutečnit to, co za daných okolností a za daných poměrů je nejméně špatné.

ak.

Mistr Šaloun - Staroměstské náměstí - Mariánský sloup - Staroměstská radnice

Mistr Ladislav Jan Kr. Šaloun je mrtev. Jeho ruka, jež po tři generace hmotě vtiskla ducha, již více dláto nesevře. Žil na rozhraní dvou věků, XIX. a XX. století. Ono, v němž se zrodil (* 1870), vytvořilo v něm nesporné jeho svéráznou osobnost, pevné kotvící v myšlenkovém tvůrčím duchu minulého století. A přes to, že s živou účastí a hlubokým pochopením sledoval vše nové (vždyť spoluvybudoval naši moderní galerii a j.!), práce jen svým dílem a tím i srdcem náležel době, v níž spatřil světlo světa. Zatím co ve Francii nesmrtelný Rodin budoval základ moderního sochařství a tvořil jemu nové výtvarné zákony, u nás Šaloun s Bílkem a Myslbekem v bratrství uměleckého ducha a oním ruku v ruce chápou se těžkého budovatelského a průkopnického úkolu. Nebál se velikosti práce, neboť jejich ruce byly otvrdlé od úderů kladiv a dlát. V těchto sochařích, právě jako v jihoslovanském Meštrovićovi, projevila se secesse ve své nejkrásnější formě, aby byla zase jen článkem nekonečného řetězu dukazů, že je to duch, který vládne hmotě, a že je-li duch v pravdě a dobru silný a krásný, dovede přetvořit i nejúpadkovější formy v krásu pravou. Je dojímavé na jejich dílech sledovat výsledky této jejich činnosti, která i ve své zlepšlé ušlechtilosti nesou patrné, a nezastřitelné stopy své doby — secesse.

Nemáme v úmyslu na tomto místě zabývat se přehledem a zhodnocením životního díla zeanulého mistra Šalouna. Jisté že povolanější učiní tak na místech vhodnějších. Avšak nám — zvláště Pražanům — při vyslovení jména Šalounova téměř jako synonymum vybaví se obraz Staroměstského náměstí, na němž vytvořil své největší — byť ne nejhodnotnější — dílo: pomník Husův. (Tvrdil nám toto z plného přesvědčení sám mistr, když jsme jej koncem války navštívili v jeho sídle.) Byla to úloha nesnadná, když měl vkomponovat do uzavřeného středověkého prostoru, do jednoho z nejkrásnějších zachovaných náměstí, s přejemnou konfiguraci budov (s výjimkou pseudogotícky přestavěné Staroměstské radnice a některých domů na severní straně náměstí), kterémužto prostoru tak mocně vévodí Mariánský sloup a komposicne vyladil jej v harmonický akord. Všichni víme, jak se Šaloun znamenitě zhostil tohoto úkolu, a jakou výtvarnou pokorou dokázal uvésti v soulad oba monumenty mezi sebou i s celým náměstím. A nepřispěla snad k tomu podstatně i ona »maličkost«, že Hus přímo patří do tváře Panně Marii?

V posledních necelých 30 letech byly v tomto starobylém prostředí provedeny dvě podstatné a závažné korektury: jedna neštastně neblahá, druhá v neštěstí šťastná.

Tou prvou bylo stržení Mariánského sloupu, kdy zloba využila neznalosti a nevědomosti lidu ohlupovaného báchorkami a nepravdami, tedy záměrnou propagandou zla. Výsledkem toho bylo — jako je tomu vždy v takových případech — převrácení fakt i hodnot. Staroměstské náměstí utrpělo tím těžkou jizvu, dosud nezahojenou. Byl porušen jeho soulad, byla hrubě poškozena Šalounova komposice. Po stržení Mariánského sloupu jeví se umístění Husova pomníku nesmyslné a naprosto chybné, neodůvodněné, výtvarně špatné. Právě tyto dny se rozhoduje a úporně bojuje o to, zda posledním básněním okupantů zničený staroměstský orloj má být opraven do původního stavu či ne. Postaví se titíž činitelé, kteří za takovou rozhodnosti prosadili, aby orloj do původního stavu obnoven byl, také za to, co je daleko závažnější, ahv totiž i neprávem a nespravedlivě strženy Mariánský sloup byl znovuvybudován?!(Závažnější je tento požadavek z toho důvodu, že celé věky tvořily a budovaly prostorový celek Staroměstského rynku, kteroužto komposici tak mistrně ukončil zemřelý Šaloun. Proto je tak důležité a nejvýš potřebné vybudovat, obnovit památník, k němuž Šalounovo dílo bylo přikomponováno. — Blahé paměti biskup Podlaha při jisté příležitosti, když tehdy nebylo možno doufat v brzké odčinění potupy na Staroměstském náměstí, vyslovil myšlenku (které se tak všele a účinně ujal zemřelý ministr Dr. Nosek), aby Panně Marii v náhradu za každou o dlažbu roztříštěnou hvězdu zazářila na pražské periferii hvězda nová, nový kostel, aby Prahu ve svou nárůž svétla zlatá koruna 12 nových chrámů. Leta plynula a vyrůstal jeden po druhém: prozatímní kaple bl. Anežky ve Kbelích, Srdce Páně v Malešicích, sv. Vojtěcha v Nových Vysočanech, sv. Františka Serafinského v Král. kaple sv. Terezičky v Kobylisích, sv. Kláry v Troji, prozatímní kostel Krista Krále ve Vysočanech, kostely Božského Srdce Páně na Vinohradech, sv. Václava ve Vršovicích, bl. Anežky na Spořilově, Panny Marie ve Lhotce a sv. Jana Nep. v Košířích. Hvězdný kruh je usavřen.

Druhou korekturu Staroměstského náměstí provedli 27 let po prvém hrubém zásahu rozzuření a vlastně již poražení esesáci. Jejich ruka však byla »šťastnější«. Svým způsobem vlastním »vytřídili« přístavbu Staroměstské radnice, kterou koncem minulého století v nesmyslném t. zv. gotickém slohu vybudovala tehdejší německá radniční klika, ve formách zpupných, robustních a předimensovaných, takže nejen dominanta příliehlé věže byla značně potlačena, nýbrž porušen byl i soulad jemných a drobných průčelí ostatních domů i Kinského paláce. Tak jako by osudu na posměch hrubá německá ruka zničila někdejší hrubé — nám tak cizí — německé dílo! A oň tem vzal za své i honosný nárožní dům (roh Pařížské), který svou disonancí porušoval harmonii celého prostoru.

Tyto dny končí jury své posudky o velké soutěži, tak bohatě obesílané našimi architekty: soutěž na přestavbu a přístavbu Staroměstské radnice. Jsme právem zvědavi, jaký bude její výsledek, jak zmoženou naší projektanti tuto nesmadnou a obtížnou úlohu. Nemůžeme než plně souhlasit s názorem předsedy této jury, p. prof. Dr. Kozákem, že moderní architekt novodobými prostředky, avšak jemností a porozumění prostoupeným duchem je s to zhostit se svého přetěžkého úkolu beze zbytku.

Arch. Jaroslav Čermák.

Zasedání mezinárodního katol. filmového výboru v Římě

(ŽIVÝ DUCH PIA XI.)

Je radostnou skutečností, že katolická církev je stále vitální, plná života a iniciativy ve všech dobách a za všech okolností, ovšem ne všude. Někde je život utopán do vlažnosti, jinde brzděn všemi lidskými prostředky. A právě v těchto místech je obrovskou silou a vzpruhou universalismus církve. Jinde se tvoří duchovní reservy, kterých se dá použít prb ohrožená místa. Zdá se však že katolici dosti ještě nevyužili těchto možností výměny zkušeností a plodů práce tak, jak by mohli. Tento vzájemný styk a praktické využití všeobecnosti církve jest i za normální doby nenahraditelným lékem proti jednostrannosti každého člověka, sebelépe vzdělaného, snaží-li se o objektivitu.

Tak bychom asi mohli uvažovat během zasedání mezinárodní katolické filmové rady v Římě ve dnech 7—12. října 1946. Předně jsme všichni cítili, že patříme dohromady. Jednání probíhalo věcně, ale přitom velmi přátelsky, bez nějakých osobních nebo přednostních starostí. Bylo vidět, že běží o věc. Président rady, kanovník Brohée, ačkoli starší pán, řídil zasedání s podivuhodnou pružností a srdečností, ačkoli se protáhlo někdy i na 8 hodin za den!

Byla tam zastoupena malá společnost národů: Francie, Belgie, Itálie, Lucembursko, Španělsko, Holandsko, USA, Švýcarsko, ČSR, Belgické Kongo, Portugalsko, Anglie, Chile, Kolumbie, Mexiko; z ostatních zemí, sdružených v OCIC (l'Office catholique international du cinema) poslány krátké referáty. Na stole byly rozloženy publikace a filmové časopisy jednotlivých zemí, často ve více exemplářích, aby si mohli účastníci vzít na ukázku domů. Před zahájením zasedání stále bylo vidět skupinky domlouvající se francouzsky (mnohdy pracně) s delegáty jiných zemí a zapisujících si katalogy censurovaných filmů. Pak vchází kanovník Brohée a zasedání započíná modlitbou k Duchu svatému.

První den podávány referáty o stavu v jednotlivých zemích, druhý den vysvětlovali delegáti systém třídění filmů v jednotlivých zemích. Odpoledne pak vypracovala užší komise návrh jednotného mezinárodního třídění, závazného pro všechny země sdružené v OCIC.

I. Admissible pour tous (pro všechny) — 2. admissible pour adultes (pro dospělé) — 3. a deconseiller (není radno jej vidět) — 4. a proscrire (nepřípustný).

Zároveň stanoveno že každá země pošle podrobný posudek filmů doma vyrobených do sekretariátu OCIC, který ihned jej rozešle do jednotlivých zemí. Tak budou míti dříve referát, než se u nich objeví film. Listiny popisující film mohou mít formulář, užívaný v Belgii, v ČSR nebo v Chile.

Třetí den stanoven filmový kongres příštího roku v Bruselu a zadávány jednotlivé referáty. Kongres bude probírat a vykládat encykliku Pia XI. »Vigilanti curae« o filmu. Z jeho ducha předvídajícího se zrodila vlastně celá tato organisace OCIC a Svatý Otec zůstává vždy jako rozhodující činitel v jejích nynějších plánech a pracích. Proto se také všichni tolik těšili na audienci v Castel Gandolfo následujícího dne. Vypracován prostor a toužebně očekávána odpověď Svatého Otce. Svatý Otec nás přijal, s každým pohovořil několik slov a slíbil odpovědět písemně. Zdá se ještě velmi unaven, zato působí tím mučednším dojmem jeho otcovský a prostý způsob jednání.

Odpoledne nám chtěla ukázat italská sekce svoji produkci, ale v Římě nefungovala elektrika a tak podívaná za mnoho nestála. Zato poslední den nám ukázala ze svém soukromém studiu tři katechetické filmy a tehdy nám již zářily oči a u mně se ozvala skoro výčitka, neboť jsem si vzpomněl na nabídku ministerstva školství a národní osvěty z loňského roku — dosud nepoužitou, vzpomněl jsem si na namáhavé vyučování u nás. A zadival jsem se skoro s lítostí na tyto krásné ukázky, vykládající lehounkou a pochopitelnou formou tak těžké pojmy jako: Bůh je pouhý Duch, Bůh nemá těla ...

Poslední dny věnovány dokončení rozdělení referátů na kongresu, stanovení mezinárodního časopisu filmového pro OCIC (francouzsky, španělsky, anglicky). A pak se již delegace rozjížděly. Vezli jsme s sebou mnoho cenného materiálu, ale hlavně přesvědčení, jak je dobře postáchnout ihned hlasu Svatého Otce, který vidí dál a časněji. Vzpomínám na mnohé důstojné pány a jejich vyjadřování o katolické akci při důrazných projevech Pia XI.: »To je pro Italii, to není pro nás!« říkávali. A teď jsem navštívil centrum katolické akce: v jedné budově najdete kanceláře pro muže, pro mládež, studentstvo, skauty, dělníky, redakce časopisů, centrum sportovní. Není potíží pro konference, kde jsou centrální referenti vzdálení jen o poschodí. »Co by tak bylo s Italií nyní, bez katolické akce,« myslím si. »A jak by to asi vypadalo u nás, kdybychom byli ihned poslechli,« dedukuji v myšlenkách. Ve filmu je to něco podobného. Kde poslechli hned, účinky jsou valivé. Amerika se svojí »Legion of decency« má pronikavý vliv na produkci. Portugalsko denně hlásí třemi katolickými stanicemi kritiky filmů. Francie, Itálie mají stovky farních sálů po celé zemi. Švýcarsko, Belgie, Mexiko, Španělsko svými hodnotnými filmovými časopisy si vydobyly váhu ve filmovém světě.« S jakou radostí jsme tedy přijali požehnání Svatého Otce a znovu v sobě upevnili přesvědčení o potřebě a užitečnosti rychlého uposlechnutí všech pokynů zvláště v dnešní době.

P. Gabriel.

Hlavní události týdne

15 října skončila pařížská mírová konference, při jejímž závěrečném zasedání z ní Jugoslavie oficiálně vystoupila na znamení nespokojenosti s jejími usneseními.

●

Z Paříže se vydali páni diplomati na cestu do Ameriky, kde hned začne druhá konference, tentokrát zvaná vsině sbromáždění Organisace spojených národů. Páni většinou jeli na největším parníku světa »Queen Elisabeth«, který právě konal svou první poválečnou »civilní« cestu do Ameriky. Při příjezdu do Nového Yorku prohlásil Molotov: »Jsem jist, že spory Spojených národů budou vyřešeny a nesnáze překonány v zájmu míru.« — My k tomu připojujeme staročeské: »Dejž to nebeský Pán Bůh.«

●

V noci na 16. října bylo popraveno v Norimberku deset veřovacích mužů nacistického Německa. Göring spáchal sebevraždu kyanidem. Mrtvoly byly spáleny a popel byl tajně rozhozen.

●

U nás se konal, po případě pokračoval proces proti válečným zločincům Daluegovi a Jöcklovi, postrachu tábora terezínského.

●

Spojené státy přerušily jednání o půjčku 50 miliónů dolarů Československu. Současně zastavily další dodávky ve výši 40 miliónů dolarů z amerických přebytečných válečných zásob. Je prý to odpověď na sovětská a československá obvinění, že Spojené státy používají svých přebytečných válečných zásob pro »imperialistické účely.«

●

Na cestě do Nového Yorku prohlásil Jan Masaryk v rozmluvě s novináři, že majitelé zahraničního kapitálu v podnicích, které byly u nás znárodněny, dostanou přislušnou náhradu.

●

Zemřel Ladislav J. Šaloun, český sochař, jehož hlavním dílem je Husův pomník na Staroměstském náměstí v Praze.

●

Zahraniční ministr Spojených států Byrnes promluvil po svém návratu z pařížské konference o výsledcích konference, hlavně však o poměru americko-sovětském. Zmínil se o napětí mezi oběma mocnostmi, jež se sice nezvětšuje, přes to však trvá. Sověty dostaly prý během války na 10 miliard dolarů půjčky od Spojených států. Má-li být vystavěn chrám míru, nesmí ovládat mysl mužů a žen myšlenka, že konflikt je nevyhnutelný a nesmí rozdvojit svět, jenž byl Bohem stvořen jako svět jediný.

Hledá se katolický učitel. Jako předsedkyně rodičovského sdružení při obecné škole v Dolním Polubném obracím se na Vás o radu a příspěvní při získávání učitele a učitelky. V našem pohraničním městě Dol. Polubném máme krásnou školu — a nyní po přistěhování repatriantů z Maďarska mnoho dětí. Na 90 dětí máme jednoho učitele — potřebujeme ještě jednoho — a jelikož je na 80% dětí katolického vyznání, chci v prvé řadě se snažit získat učitele katolíka. Zdejší pan řídící je také katolík. Uvažuji by tedy nebylo nepřátelské. Pro mateřskou školku máme vše připraveno a čeká na otevření pro 30 dětí. Obrátili jsme se již několikráte na okresního inspektora, ale naše žádosti vyznělý vždy naprázdno. Máme prý se sami pokusit. Posílá jsem před týdnem výzvu do rozhlasu. Ale, jak známo, pro takové věci není mnoho místa, a tak „také naše naléhavá výzva nebyla tlumočena. Proto chci touto cestou zkusit štěstí. Snad Pán Bůh naším snahám požehná. Podotýkám, že o byt je postaráno. Odpovědi by mohly být adresovány přímo na mne: Anna Schaeferová, Dolní Polubný 781.

Kněžím politickým věznům

internovaným, persekvovaným, jakož i členům domácího a zahraničního odboje.

Bratří!

Jak jsme již v tomto časopise oznámili, bude se konat ve dnech 13. a 14. listopadu v Praze celostátní sjezd všech kněžských obětí nacismu, všech kněžských účastníků boje za svobodu.

Není třeba dlouho vykládat účelnost, ba potřebnost a naléhavost tohoto sjezdu. I z apoštolských důvodů je třeba znovu veřejnosti připomenout, že jsme nestáli stranou a že nebudeme nikdy stát stranou, kde půjde skutečně o pravý zájmu národa.

Přijďte, je dobré vzpomenout krušné minulosti a posílit se vzpomínkou na prožitá společná nebezpečí k úkolům přítomnosti a budoucnosti.

Bratří, připravujte se tedy na sjezd, opatřte si na sjezdové dny zástupce. Prosíme, aby se všichni zúčastnili a ahy již nyní se přihlásili s udáním přesné adresy na vektorát kněžského semináře v Praze XIX-Dejvicích 676.

Sjezd bude zahájen ve středu 13. listopadu o 5 hod. rekolekcí v kapli arcibiskup. semináře. Po rekolekcí bude první plenární schůze a volby předsednictva.

Ve čtvrtek o ½9. hod. bude v chrámu Panny Marie před Týnem smuteční mše sv. za oběti persekuce z řad duchovenstva. Po mši sv. položení věnce na hrob Neznámého vojína. Pak odjezd do Dejvic, kde bude vlastní sjezdové jednání. Pozvání budou představitelé vlády, zástupci SOPV všech složek národního odboje a j.

O ubytování a stravování, pokud bude třeba, bude postaráno v arcibiskup. semináři. Bylo zažádáno o slevu na ČSD. Bližší bude ještě oznámeno v denním tisku.

Na bratrskou shledanou v Praze!

Přípravný výbor.

* Rospodyni nebo dívče, znalé vaření a domácích prací (bez praní prádla), přijme rodina velkoobchodníka. Zn. »Sev.-východ. Čechy« do adm. t. l.

Msgre Karel Reban:

Kritické poznámky

k návrhu základního školského zákona s hlediska právního, pedagogického a náboženského.

(Dokončení.)

III. Poznámky nábožensko kritické.

Na důkaz nezaujatosti a toho, že jsme prosti svéhlavého negativismu, uvádíme především dvojí klad, který nalézáme v osnově zákona po stránce náboženské.

Souhlasíme s tím, že osnova uvádí pojem náboženské výchovy. Tak rozumíme katolické katechesi také my a velmi rozhodně žádáme ode všech, jimž tento úkol se svěřuje, aby vychovávali, ne pouze vyučovali. Náboženská výchova — toť cesta do života, v tom jest i náboženská praxe, o kterou bývalo tolik sporů. Žádáme však, aby tato náboženská výchova nebyla brzděna ani podrývána vášnivými pokusy školských činitelů, kteří nemají s námi téhož náboženského Kreda. Již osnově musíme vytknouti, že kdežto po náboženství se žádá, aby jeho osnovy prošly censurou ministerstva školství a osvěty a tím se z nich vyloučily prvky občanské a náboženské snášelivosti závadné, nečteme nikde ani slůvka o tom, že škola nesmí pěstovati ani protináboženské agitace ani projevů, které nábožensky založeným rodičům, žákům a učitelstvu byly by nevítané.

Druhým kladem jest, že tato náboženská výchova jest uvedena ve výčtu povinných předmětů na vyšší škole všeobecně vzdělávací, což by se podobalo povinnému vyučování náboženství ve třídách, jakými dnes jsou třídy vyšších středních škol (V.—VIII.). Ovšem návrh zákona neříká, v jakém rozsahu se počítá s náboženskou výchovou a nepřekvapilo by, kdyby ministerský výnos hodiny pro ni silně omezil. Ostatně nemůžeme souhlasiti s tím, aby žáci starší než 16 let směli svémocně vystupovati z náboženství, jak osnova připouští — třebaže tak zv. interkonfesijní zákon těmto mladistvým dává dokonce právo měniti příslušnost náboženskou.

S největší vážností, s naprostou nesmlouvavostí musíme a hlediska náboženského odmítnouti myšlenku výlučné školy státní. To je pro nás otázku víry, svědomí, svobody. Katolici koncedující školský monopol odchýlili by se ve věci významu zásadního a základního od toho, co je věcí jejich víry, jejich náboženské svobody a práva, jejich života. To by byl zlý zásah do oboru svědomí a přesvědčení.

Nemůžeme přijmati důvodům, které pracně hromadí zpráva důvodová pro požadavek školy státní, nějakou cenu. Již to jest omyl anebo přímo falsum, tvrdí-li důvodová zpráva, že příslušníci školských řeholí jsou vázáni bezpodmínečnou poslušností k ustředním řádovým, která prý jsou mimo území našeho státu: Doufáme, že v ministerstvu školství mají evidenci našich řeholí a vědí velmi dobře, že naše zdejší řeholní mají zase jen zdejší představené, jak to žádá modus vivendi. Jsou to ostatně — s výjimkou asi dvou nebo tří řádů — řehole, které mají právě v CSR své ústředí.

Zkouškou státnosti a národnosti prošly katolické školy konfesní u nás za okupace a obstály v ní tak dokonale, že je okupantů na 100 procent zrušili; takové kvalifikace nedosáhly ani české veřejné školy s výjimkou škol vysokých.

Zásada, že státní škola jest ochranou před nedemokratickým prý rozlišováním a tříštěním národa a státu, je teoreticky i fakticky naprosto nesprávná. Katolická morálka zavazuje daleko přesvědčivěji ve svědomí k povinnostem národním a sociálním než jakýkoliv jiný systém a každý soudný člověk ví, že se strany přesvědčených a důsledných katolíků může národ, stát a sociální život očekávati nejpevnější, nejnezištěnější a nejvydatnější součinnost.

Při tom opakujeme, že státní školský monopol čelí nejen proti školám konfesním, nýbrž i proti školám soukromým jakéhokoliv druhu, které za svůj vznik a působení děkují soukromé nebo kolektivní tendenci po doplnění školní sítě, kterou stát ponechává někdy poměrně neúplnou.

Znevažování náboženství ve vnitřním duchu a v práci školy vedlo by k jich nebezpečnému oslabení a onemocnění. Jaký bude jednotný ideový základ JS, kdo jej stanoví a čím se ověří? Nechtějme přespříliš zpolitisovati školu. Ne denní hesla a programy, nýbrž nadčasové, věčné hodnoty pravdy a mravnosti, práce a spravedlnosti musí se státi duší české školy. Nejvlastnějším posláním školy je sloužiti životu. A tento náš život je dnes silně ochromen, porušen po nejrůznějších stránkách. Záleží-li lidu a státu na skutečném prospěchu, nebude tlumiti nýbrž podporovati vlivy nábožensko idenvé a morální.

Nezapomínejme v díle školské reformy, že otázky organisační neznamenají ani zdaleka tolik jako služba lidu. A této službě smýšlením a skutky naučí náš zorost Ten, který v hlubokém dojetí nad svým národem a lidem pravil: »Lito mi zástupu . . .«

ROZHLAS

Poslední pokus.

To, co vydání »naše« rozhlas v poslední době, už opravdu není k vydržení. Zbytečné jsou všechny intervence, protesty a pod. Katolíci budou urážení bez ohledu na hlásanou a slibovanou demokracii. Myslím, že nepomůže, než zkusit to ještě přímým odepřením rozhlasového vysílání. Cožpak si budeme platit na to, aby nás někdo za naše peníze mohl tak bezohledně urážet?

Katolíci, kdo má odvahu vypovědět na nějakou dobu rozhlasovou koncesi, abychom tak dali známým v rozhlase vědět, že si to už nemůžeme dát líbit? Cožpak snímě dovolit, aby na př. byl při každé příležitosti napadán a urážen sv. Otec?

Já jsem již rozhodnut, kdo půjde za mnou?

Mir. Čech.

Z domova a z ciziny

Jacques Maritain, známý katolický filosof francouzský, velvyslanec Francie u Svaté Stolice, odletěl do Ameriky, kde má dostati čestný doktorát na universitě v Princentonu, která právě slaví dvousté výročí svého trvání.

O právem spojenectví. Rudé Právo »co nejrozhodnější odsoudilo« psaní některých krajinských listů čs. strany lidové, jež použily procesu s arcibiskupem Stepincem k neodpovědným útokům proti spojenecké Jugoslavii«. K tomu možno dodati toto: Krajinské listy bývají mnohdy spolehlivějšími mluvčími pravého veřejného mínění než učesané ústřední orgány. V případě Stepincově jistě nikomu nejde o »nezodpovědné útoky«, svobodně myslící lidé si však myslí, že spojenectví neznamená, že je třeba ke všemu mlčet nebo všechno chválit, co nějaký náš spojenec dělá. Čím více otevřenosti v našem spojenectví bude, tím větší bude záruka, že ve chvíli, kdy bude mít ukázat svoji praktickou cenu, skutečně se osvědčí la nezklame, jako nás zklamala naše nedejší spojenectví předválečná.

Zbytky goebbelsovských zvyků. Zbytkem goebbelsovských zvyků v našem zpravodajství je způsob, jak se na př. přinášejí projevy lidí, kteří nám nejsou příjemní, nehikejme přímo, které považujeme za své nepřátele. Od začátku to bylo pozorovati. Myslili jsme, že se postupně vrátíme k fair play, bohužel marné. Naposled to bylo patrno v neděli na řeči Byrnesově. Projev se cituje jen v nepřímé řeči a ve výtahu, ve zkratce. Vidíte hned, že to není řeč Byrnesova, nýbrž že je to to, co z ní redaktor, nebo už někdo před tím uznal za vhodné a jak to uznal za vhodné, jak to přistřihl, zkroutil, podbarvil. Zpravodajství takového druhu je úplně zbytečné. Je zbudováno za předpokladě, že já mám pravdu, naprostou, na níž se nedá nic změnit, do níž mi nemá nikdo co říkat. Takový způsob zpravodajství je zřejmě způsob válečný: My se nedohodneme, my se nechceme dohodnout. Takové však jistě není smýšlení ohromné většiny našeho národa. My nechceme dospěti k novému konfliktu, po němž by patrně z nás nezbylo nic. Možná, že jej nemůžeme odvrátit. Nepřipravujme však aspoň k němu půdu. To však dělá ten, kdo zabraňuje volné diskusi, kdo překrucuje pravdu.

Cikánský problém. Mezi různými nepříjemnými problémy, jimiž se honosí naše dnešní česká přítomnost, je také cikánský problém. Náramná úroda těchto snědých gentlemanů se ukázala najednou v samém středu Prahy. Někteří jiní bratři se jich, zdá se, chtějí zbavit a řeknou si tedy: Jděte pomáhat zdvihat do Čech a na Moravu pracovní morálku. Se stanoviska choulostivého estétství je to věc nepříjemná. Ale co platno, musíme jí řešit a sice pořádně, statečně. Ne po nacisticku. Nacisté totiž, jak známo, řešili cikánskou otázku tím, že je všechny pozavírali do koncentračních táborů. V Mathausenu patřili negramotní cikáni k privilegované kastě a dělali kápy českým inteligtuálům. Ovšem oni za to nemohli, to gestapo, to esesmani měli takové nápady. My to tedy musíme dělat jinak. Udělejme z nich pořádné, užitečné lidi! Ovšem, je k tomu třeba odvahy. Dovedli jsme to za první republiky, tehdy jsme pro cikány měli v Užhorodě zvláštní školu, dovedeme to snad i dnes A z těch, které nám někdo posílá možná jako škodolibý danajský dar, udělejme užitečné členy lidské společnosti, na jejíž jednotu nesmíme ani při záchvatech slovanského rasismu zapomínat.

»Živé a věčné komentáře«. »Český zápas« si pochvaluje »Národní osvobození«, že prý je to jediný náš časopis, který živě a věčně komentuje církevně politické události doma i za hranicemi. Tato chvála je za interview kpt. Vosky v Nár. Osvob. otištěný, ve kterém je tento nesmysl: Papen uvedl s papežským nunciem Pacellim Hitlera k Hindenburgovi, a vynutili na něm, aby byl jmenován kancléřem. — Takové cukrátko vždycky musí Č..Z. svým čtenářům přinést. Jinak každé politické dítě ví, jaká je to hloupost, někomu namlouvat, že si starý Hindenburg, velmi pravověrný protestant, dal radit nebo dokonce vnucovat od nuncia, koho má jmenovat kancléřem německé říše. — Jiný háček je v tom, že Pacelli byl nunciem v Německu pouze do roku 1929, kdežto Hitler byl jmenován kancléřem, jak známo, v lednu roku 1933. — To je tedy to »živé« komentování pana Vosky, jenž je známým velnomyslenkářem ze staré, trochu ovšem už zastaralé gardy.

Konečně Nový Zákon v rukou. Upozorňovali jsme zde obšírně již dvakrát na nově chystaná vydání Nového Zákona. Obojí však byly stále jen prospekty. Nyní však mám již v rukou novou vkusnou knížku: Nový Zákon Pána našeho Ježíše Krista, tentokrát z nakladatelství Vyšehrad. V jedné úhledné, nikterak zvlášť tlusté knížce celý Nový Zákon. Pěkný papír, příjemný tisk, nepřerušovaný poznámkami, které následují až na konci evangelií a apoštoláře. Také vazba je umělecká, ačkoliv pro lidové vydání by mně byly milejší prostší a teplejší symboly, než živočichové Ezechielovi, pro jejichž mluvu je naše pokolení příliš věcné a příliš přímé. Snažíme se jít ke Kristu přímo a nezkrze nejasné prorocké symboly. To vše jenom mimochodem. Jinak trvám na tom, že je to velmi hezká knížka. A nyní ještě slovo k těm třem vydáním Písma sv. najednou. Jistě to není důkaz nějak zvlášť rozumně usměrněné práce. Spíše naopak: nemáme ani tolik kapitálu, ani tolik pracovní energie, abychom mohli tak nehospodárně nakládat. Jsou přece v oboru nakladatelském i jiné, stejně potřebné věci. Proč se tedy nepostupuje jednotněji? Ale již se stalo. Zbývá jen jedno: Rozšířit hodně svatou Knihu knih a snažit se o její hlouběji četbu a porozumění. Toť úkol duchovní správy, katechetů, katolických spolků, všech.

»Tajemství Martino«, známé dílko bl. Ludvíka Marie Grigniona o zasvěcení Panně Marii, vyšlo právě v Holandsku esperantsky. Esperanto je dvacátá pátá řeč, ve které už byla vydána tato knížka. Česky byla rozšířena olomouckým Krystalem.

Akademický týden se koná od 25.—31. října 1946 v historickém sále u Dominikánů v Praze I., Husova ulice 8. Ústřední thema: V ě d a, u m ě n í a m r a v n o s t. Přednáší mnoho vynikajících vědců a umělců, na př.: dr S. Bralto O. P., univ. prof. dr J. Cibulka, Jan Čep, dr M. Habáň O. P., dr C. Mařan, dr F. Müller, univ. prof. dr J. Novotný, ing. F. Pujman, dr M. Skácel, univ. prof. dr J. Stiebitz, min. dr J. Stránský, univ. doc. dr Růžena Vacková, univ. prof. dr J. Vašica, dr J. Veselý O P., dr R. Voříšek, Albert Vyskočil, Jan Zahradníček a jiní. — 29 října 1946 v rámci Akademického týdne bude v Rudolfinu K o n c e r t s t a r ý c h č e s k ý c h m i s t r ů, za dirigování Mistra Václava Talicha. Přednášky denně od 4—6 hod. odpoledne a o půl 8. hod. večer. Poplatek za celý týden 100 Kčs, pro studenty 50 Kčs. Možno se účastnit i jednotlivých přednášek. Vstupné 10 Kčs, pro studenty 5 Kčs.

•

Malá encyklopedie.

Volalo se stále po nějaké encyklopedii. Chceme rychle uskutečnit toto přání. Rychlým tempem vydáváme tyto studijní archy, jichž seznam přinášíme. Během deseti let povstane z toho dobrá katolická encyklopedie. Vydáme čtyři vkusné desky pro Náboženství, Filosofii, Umění a Vědu. Odkládejte si archy do těchto desek. Prosíme naše pracovníky vědecké, z jakéhokoliv vědního oboru, aby spolupracovali s námi napsáním příslušných archů ze svých oborů. Rádi je vydáme. Profesory laické i náboženství, kněze vůbec a inteligenci pak prosíme, aby si všímali těchto archů a rozšiřovali je ve svém okolí. Použijme celou kolekci anebo aspoň pět od jednoho. Jinak hy to příliš zatěžovalo zaměstnat.

Seznam letáků, jež expeduje Dominikanská Edice Krystal, Olomouc, Slovenská 14:

1. **Podstata církve.**
2. **Pojem a podstata náboženství.**
3. **Sociální otáz. a přír. morálka.**
4. **Co je filosofie.**
5. **Znovuzrození člověka v N. zákoně.**
6. **Původ člověka.**
7. **Křesťanství jako forma lid. života.**
8. **Věda a víra.**
9. **Kněz.**
10. **Papežství v dějinách.**
11. **Církev a stát.**
12. **O dialektickém materialismu.**
13. **Filosofie komunismu.**
14. **Komunismus a náboženství.**

Cena každého letáku jest 1.— Kčs, O dialektickém materialismu 2.— Kčs.

A přece překonaná doktrina

Na námitky pana —fm— odpovídám:

1. Problém výroby bez účasti námezdních pracovníků nebyl Marxovi znám, jak tvrdí —fm—. Marx ovšem připouštěl velmi vysokou organickou skladbu kapitálu (t. j. převážnou účast stálé kapitálové složky), avšak naprosto vyloučoval možnost výroby bez jakékoliv účasti pracovní síly. O tom je mnoho psáno ve 3. svazku »Kapitálu«. Nemohl se tedy Marx předem vyrovnati s problémem, kterého v jeho době nebylo a jehož existenci vyloučoval.

2. Právě na základě přesvědčení, že bez živé pracovní síly je výroba nemožnosti, vypracoval Marx své učení o t. zv. relativní nadhodnotě. Touto naukou chtěl Marx dokázati, že sebedokonalejší technické zařízení neodstraňuje vykořisťování.

3. Liberalističtí odpůrci Marxovi nejdříve dokazovali, že také stroje mají podíl na výrobě nadhodnoty. Proti těmto odpůrcům použil Marx své analysy o relativní nadhodnotě, čímž je umlčel. Pozdější liberálové napadali již Marxovu nauku o hodnotě, nikoliv o nadhodnotě. Oficiální ekonomická věda se dodnes vyrovnává s marxismem jen pomocí theorie t. zv. hraniční užitečnosti.

4. Po prvé byla Marxova nauka o nadhodnotě kritisována (se stanoviska pracovní theorie hodnoty!) v »Rozpravách« před 10 lety: v článku »Osudy marxismu« byla tenkrát zhodnocena účast strojního zařízení na tvorbu nadhodnoty.

5. Námitka, že se majitel mechanisované továrny vlastně podílí na mase nadhodnoty produkované v celé zemi, tedy (z marxistického stanoviska!) nepřímo vykořisťuje nepřímo cizí nadpráci, je neudržitelná. Představme si ideální socialistický stát, v němž ovšem mohou být samostatní řemeslníci, pokud nikoho nezaměstnávají a pracují sami. Takový řemeslník má na př. naprosto automatisovanou dílnu. Kde vězí zdroj jeho zisku? Jelikož v onom státě není vykořisťování, nevykořisťuje tedy ani majitel automatické dílny, ani přímo ani nepřímo. Odkud tedy má svůj zisk? Patrně z práce strojů. Quod demonstrandum erat.

Předvídal jsem tyto a jiné námitky a byl jsem připraven jim čelit. Byl jsem proto v právu, když jsem vyzval odpůrce k diskusi. Učinil jsem to také proto, že jsem chtěl konečně přinutiti odpůrce, aby přestali se svou politikou umlčování a šli do poctivého ideologického boje.

S. S. Ghelfand.

Proč úcta k sv. Judovi Tadeáši právě dnes?

Nad tím se loni 28. října zamýšlel ve »Svob. novinách« Eduard Bass, neboť jeho bystrosti nemohl uniknout hloubek stálých prosebníků uprostřed velkoměstského ruchu na idylickém kostelním nádvoří. Bass všelicos postřehl dobře, ale pravý důvod nonodobého kultu spatřil v kalendáři, hledaje, kdy má svátek patron záležitostí beznadějných. Zdálo se mu, že v dobách persekuce náš lid ve sv. Judovi pozdravoval svoje vykoupení. Sdělil jsem autoru »Kázániček« hlubší důvod této staré a opět nové úcty upravováním o K. Z. Klimovi, jehož jméno se v těchto dnech oživá oň terezínském procesu mezi ubitými. »Kazetka« byl velmi zpytavý a při mých častých kněžských úkonech v sanatoriu, jehož byl spolumajitelem, mne překvapoval otázkou: A co ri o tom Vy sám myslíte? A tak jsem mu v jednom z posledních hovorů odpovídal, proč myslím, že je úcta k sv. Judovi aktuální také v našem století. Vycházel jsem z drobné literární památky — z epištoly, v které spatřuji, proč světec může živě mluviti i dnes. Zaposlouchejme-li se pozorně do jeho listu, slyšíme napomenutí dané provokřesťanům, aby nepodceňovali existenci a moc ďábla a vyzvarovali se zhmotnění. Pozoroval jsem, že sv. Juda asi více se setkal s temnými silami, když se podle tradice odebral, aby s evangeliem umlčel orientální kulty, které i mnohého dnešního člověka matou rafinovaností takřka infernální. A konečně, když byl sv. Juda utlučen, okusil, co je to posedlost zlem, co je to »kutura lidí živočišných, Ducha nemajících«, jak o nich hovoří ve své epištole. Tenkrát už byla šíra KZK na indexu. Klíma zvážněl a prohodil: Moderní světec. Já také mi slíbil, že v upomínku mého působení napíše poděkárník »Křtiny u Borůvků« a nový křesťan že se bude jmenovati Juda Tadeáš. Možné, že si později vzpomněl na utlučeného apoštola v terezínské kobce, když z Prahy přišel sadistům přímý rozkaz, aby byl utracen. K. Z. Klíma umíral také jako »čeru a ne člověk«.

Jan Lebeda.

A kdo nebere kříže svého a nenásleduje mne, není mne hoden. (Mt. 10.38.)

Arcibiskup Stepinac byl odsouzen na 16 let do těžkého žaláře. Srdce mnohého katolika se jistě sevřelo lítostí nad tímto odsouzeným církevním hodnostářem a mnohý srovnával toto odsouzení s tak zv. Sondergerichty, Volksgerichty a kdoví jak se všechny ty gestapácké »právní« institúce jmenovaly. Bylo by však dobře, kdybychom si uvědomili, že odsuzování kněží a biskupů v letech minulých i přítomných a zavírání jich do žaláře, není ničím jiným než nutnou součástí života mystického těla Kristova. Musí být přece splněna prorocká slova Ježíšova, která pronesl k apoštolům, když je rozesílal do světa: »Hle, já posílám vás jako ovce mezi vlky . . . mějte se na pozoru před lidmi; neboť budou vás vydávati soudům a bičovati vás. I před vladaře a krále budete vedeni pro mne na svědectví jim a pohanům.« Není Stepinac jediným z oné nepřerušené řady apoštolských nástupců? A jak se choval před soudem? Novinářské zprávy jakoby byly opsány z 10. kapitoly u sv. Matouše: »Když však vás vydají, nestarejte se kterak aneb co byste mluvili . . . neboť nejste to vy, kteří mluvíte, nýbrž Duch Otce vašeho, jenž mluví ve vás.« »Není učedník nad mistra.« Hájil se mnoho Kristus před soudci, kteří mu vytýkali přečiny proti národu a státu?« »Dosti jest učedníku, má-li se jak jeho mistr.« A nebál se, ten arcibiskup. Řídil se Kristovými slovy: »Nebojte se jich tedy, neboť nic není skryto, co nebude odkryto a nic tajno, co nebude zvěděno.« A pěkně to řekl těm svým soudcům.

Je i nám katolikům, žijícím o několik stovek kilometrů severněji, vzorem a výzvou, abychom trochu více rozehřáli svá srdce pro Krista, abychom plně spoléhali na Toho, jehož království není z tohoto světa a nebálí se těch, kteří zabíjejí tělo, duše však zabíti nemohou.«

Antonín Bradna.

Také obrázek ze života

Minulý týden měli jsme schůzi rodičovského sdružení v dívčí škole ve střední Praze. Nebylo to schůze jen tak obyčejná, ale velmi poučná zvláště pro nás katoliky, a proto jsem se rozhodla, že vám její průběh popíši. Chtěla bych, aby této schůze vyburcovala všechny dobré katoličky, všechny křesťanské matky a otce, kteří chtějí, aby z jejich dětí byli dobří a mravní lidé a charakterní státní občané.

Po úvodních slovech paní ředitelky školy, při nichž často padlo slovo »kolektivismus«, »kolektivismus«, byl dán návrh, aby se projednala otázka kříže do školy. Pan jednatel (pracovník z Péče o mládež), jinak hodinář, se ujal slova a prohlašuje, že velmi nerad o této otázce vůbec jedná. Sám že jest bezvěrec, ačkoliv v Boha věří (!) a že dává návrh, aby se kříž do školy nedával, že by to bylo znásilňování dětí bezvěrců! Nato paní ředitelka prohlašuje, že je rovněž pro to, aby škola byla bez kříže a odůvodňuje to tím, že jeden ve škole u sv. Anny a u Voršilinek jsou kříže. Jistý pan prohlásil, že by bylo třeba, aby se o té věci hlasovalo a poněvadž jistě by byla většina pro kříž, poněvadž většina dětí jest katolíků nebo křesťanů, že pak jest nutno se podvolit. Proti tomu vystoupila mladá žena, vyznání československého a prohlásila: »Dáte-li do školy kříž, chce tam mít také kalich a kříž duvourannímy, československí, se nenecháme utiskovat od katolíků!« Nato my katolici jsme hájili stanovisko, že kříž jest symbolem veškerého křesťanství a ne jen naším znakem, jak oni mrdí! Ale pak dostala slovo mladá žena, zřejmě bezvěrkyně a pravila: »Dáte-li do tříd kříž, tak ale tu postavu z něho dáte dolů!« Ale tomu všemu korunu dodala mladá žena, která držela za ruku asi šestiletou holčičku a pravila: »Jsem římská katolička, ale nepřeji si, aby byl ve škole kříž, nechci, aby moje dítě se dívalo na kříž ve škole, přesto, že bude chodit do katolického náboženství. Jsem šťastná, když moje děcko zdraví »dobrý den«, »na shledanou« a ne »sbohem« nebo podobně. Chci být moderní a ne žít v nějakých zastaralostech.« Prosím, tak k radosti bezvěrců promluvila mladá matka, katolička! Nato byla schůze rozpuštěna, protože se není možno dohodnout a pravděpodobně »kolektiv učitelů« rozhodne sám, zda tam kříž bude nebo nebude.

Maminka z Prahy.

Dobrovol. příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská lisa v Praze IV, Hercíkovská ulice 9. — Telefon 617 70. — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází týdně. — Poš. spořitelna Praha 275.401. — Řídí P. Vitalí Kajpr T. J. — Odpovědný redaktor Josef Kr... — Předplatné na poslední čtvrtletí 1946 Kčs 20.—, na celý rok Kčs 80.—. Používání nepřímých známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů — Dohlédací pošt. úřad Praha 10. — Vytiskl Živnostník v Praze XII.

KATOLÍK

24

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 3. LISTOPADU 1946 • CENA Kčs 1.50

Balbínovská tradice

V Kulturní politice vyšel k 28. říjnu článek »Balbínovská tradice«. Píšatel článku je jistě Balbínův upřímný přítel, neboť dokonce navrhuje, aby královéhradecká universita byla pojmenována universitou Balbinovou, protože Balbín je, jak známo, rodákem z Hradce Králové. Jakýmsi účelem článku je obhajoba Balbinova, a to hlavně obhajoba proti katolíkům, proti katolické žurnalistice. Tato prý na př. vrhala pomluvy a nesprávné odsudky na Jiráska, jež vyvrcholily po vydání Temna. Ale výraz t e m n o pro označení situace našeho národa po Bílé hoře je prý vynálezem Balbinovým, ne Jiráskovým. Z toho by tedy plynulo, že Jirásek a Balbín se úplně shodují v názorech na t e m n o. A v tom je ten veliký klam. Oba mohou sice té době dávat totéž jméno, ale každý z jiných příčin. Rozdíl je už v době. Balbín napsal svou Obranu, ve které jeho vlastenectví plápolá nejmocněji, asi r. 1672, kdy neblahé dědictví třicetileté války bylo ještě fysicky viditelné, ve pustošení Čech, kdežto děj Temna se rozvíjí v létech třicátých století 18., kdy se konaly slavnosti svatořečení sv. Jana Nepomuckého.

Balbínovi dělají temno temnem většinou šlechtici buď cizí, kteří se po Bílé hoře přistěhovali do Čech a tyli z malých českých lidí, nebo domácí, kteří se stydí za své čeřství a stejně jako exzinci se specialisují na vysávání sedláků. Jirásek naproti tomu mimi svým Temnem hlavně temno duchovní a jeho hlavní příčinou mu jsou jesuité. Vždyť světec sám, jehož svatořečení je věnováno v Temnu hodně místa, je pro českého pokrokáře právě zásluhou Jiráskovou světcem temna. Balbín naproti tomu se o jeho svatořečení co nejhorlivěji přičiňoval.

Celá ta rozpačitost, s kterou se oficielní česká kultura k Balbínovi staví, není zavíněna katolickou žurnalistikou, nýbrž tím, že Balbín je jesuita, vůbec že je věřící katolík. Katolík a jesuita zvláště, musí přece být — podle oficielních názorů — člověk národnostně lhostejný, ne-li národně nespolehlivý, ba národu nepřátelský. A najednou v tom nejtemnějším pobělohorském století se vyskytne člověk, před jehož vlasteneckým pathosem blednou všechny osvícenské deklamace jako svíčka před sluncem, a ten člověk je jesuita. Velmi autentický jesuita, vychovaný Polákem Leczyckým (Lancicium), jenž patří ke klasickým asketickým spisovatelům jesuitským. Životopisem Leczyckého skončil Balbín takřka na smrtelné posteli svou spisovatelskou činnost, tam a láskou vzpomíná, jak se v koleji brněnské po prvé a tímto svým pozdějším otcovským přítelem sešel a jak jej tento učil pokoře: »Když se kolej bílila, poručil mi, abych v nejdolejší chodbě blíže vrat řemeslníkům pomáhal; sám plášťík mi držel, já pak, ani všichni studující se na mne dívali, smáčev v korbeli štětku, bílil jsem zdi. Jak jsem uměl, za velikého chechotu spolužáků a s nemenším studem vlastním, od kterého práce stokrát byl bych utekl, kdybych nebyl měl po boku duchovního otce, jenž mne stále napomínal a pobízel.«

A jako nemůže oficielní kultura vysvětlit vlastenectví Balbína katolíka a jesuity, tak nemůže vysvětlit ani jeho smýšlení sociální, jeho žhavý zájem pro nejnižší a nejutlačenější vrstvy národní, jak se jeví v tomto vášnivém výpadu na jednom místě Obrany:

»Buďsi kdokoliv, pakli jsi radou nebo pomocí přispíval, aby chudí byli potlačováni, aby nešťastných sedláků pot a krev sáty a srkány byly, aby některým bylo ulehčeno, jiným pak přitíženo, pakli jsi z pochlebenství a strachu nebo pro zisk mlčel, kde jsi za vlast nejvýš zkormoucenou mohl mluviti, toť krev nešťastných přijde na tebe a na syny tvé. Dělej, co děl ej, byť jsi co den Bohu obětoval, co den zpovědníky unavoval, co den Tělo Kristovo přijímal, zatracen svého požívač. Těla Božího zneuctíváje; neboť di svatý Augustin: Tělo Kristovo, toť jsou chudí na tomto světě! Nešťastníče, prve vydej a vyvrhni krev chudiny, již jsi se nasrkal.«

Dějepisec Papoušek potvrzoval Balbinem i učení Masarykovo, že smyslem našich dějin jsou ideály humanitní. »Myšlenku tu nesl jako odkaz pokolením budoucím také katolík a jesuita Balbín.«

Jenže Balbínovi to nebyly ideály humanitní a reformační. Nebylo třeba teprve příchodu reformátorů k jejich odhalení. Balbín se neučil u české reformace, jeho názory jsou výronem prastaré, vždy stejné tradice katolické. Všimněte si ve zmíněném místě Obrany, jak se pro své tvrzení duvolává sloupu katolické Církve, Angu-

(Dokončení ve 4. sloupci.)

Svatý Otec Pius XII. o soudní moci Církve

Přinesli jsme již v předminulém čísle výňatky z řeči, kterou pronesl Svatý Otec při zahájení nového období církevního soudu, v níchž se dotýkal zvláště záhřebského procesu s arcibiskupem Stepinacem a zákonodárné moci církve ve věcech manželských. Je třeba však ještě jednou se k této řeči vrátit. Svatý Otec v ní jednal ještě o jiných velmi palčivých otázkách dneška. Měli bychom si jí velmi dobře všimnout, neboť je zajímavá mimo jiné také svým tónem. Svatý Otec, ačkoliv by mohl moci svého úřadu prostě prohlašovati takřka věčné zákony Boží, přece projevuje tolik pochopení a tolik vcítění se do situace moderního člověka, že by všichni ostatní katolíci si právě z něho měli vzít příklad. Svatý Otec mluví v první řadě o víře:

»Mezi hodnotami, na jejichž obranu musily mnohdy církevní soudy během dějin velmi přísně vystoupiti, třeba především vyzdvihnouti víru, základ to nadpřirozeného života. Tribunál na obranu víry je legitimním orgánem soudní moci církve, která je dokonalou náboženskou společností. Úkolem tohoto tribunálu je zakročovati soudně proti každému útoku, směřujícímu proti víře. Zločiny herese a odpadu od víry nikdy nemohly nechati Církev lhostejnou nebo nečinnou. Během století ovšem tento tribunál nabyl snad forem a užíval způsobů, které nebyly nutné a nevyplývaly z povahy věci, které se však vysvětlují z okolností. Bylo by však nesprávné z toho vyvozovati cokoli proti oprávněnosti tribunálu samotného.

Už pouhé jméno tohoto tribunálu uráží dnes city mnohých našich současníků. Jejich myšlení a cítění je fascinováno učením, které vylučuje jakoukoliv představu nadpřirozena a zjevení a přisuzuje rozumu lidskému sílu a možnost pochopiti do základu svět, ovládati celý život a požaduje následkem toho, aby člověk byl úplně nezávislý na jakékoliv autoritě. Papež zná prameny, přivržence a rozrůstání se tohoto učení; zná jeho vliv na intelektuální, mravní a společenský život, na hospodářství a politiku. Přívrženci tohoto učení se dovolávají zásady o »svobodě svědomí«, o »snášenlivosti« ve věcech náboženských. Jestliže však sami přijdou k moci, nemají většinou nic naléhavějšího na práci, než znásilňovati svědomí a vkládati na šije katolické části národa tíživé jho, zvláště pokud se týče práv rodičů ve výchově svých dětí.

Modernímu svědomí se může zdát, že postup proti zločinům zasahujícím víru překračoval v minulých létech spravedlivé meze; naproti tomu dnes se v tomto ohledu projevuje nemístná lhostejnost. Stále četnější vzájemný styk a směšování různých vyznání náboženských v jednom a témž národě přímělo civilní soudy k sledování zásady »snášenlivosti« a »svobody svědomí«. Existuje ovšem také snášenlivost politická, občanská a sociální vůči členům druhých vyznání, která za určitých okolností je mravní povinností i pro katolíky.

V další části své řeči upozorňuje Svatý Otec na zásady církve, podle nichž nikdo nemá býti nucen, aby proti své vůli přijal víru katolickou. Tuto část jsme přinesli již v čísle 22.

Pius XII. se pak vrací k oné civilní snášenlivosti a dodává:

Církevní soud při výkonu své jurisdikce nemůže postupovati tak jako soudy civilní. (Nemůže totiž projevovati takovou snášenlivost, která se de facto rovná lhostejnosti.) Církev, jako dokonalá společnost, má za svůj základ pravdu víry, neomylně zjevené zjevením Božím. Co odporuje této pravdě, je nutné bludem, a bludu nelze objektivně přiznati tatáž práva jako pravdě. A tak svoboda myšlení a svoboda svědomí má své nepřekročitelné hranice v pravdomluvnosti Boha-zjevovatele. Člen církve nemůže tedy bez vlastní viny popírat nebo odmítat katolickou pravdu, jestliže ji jednou poznal a přijal. A konstatuje-li u něho církev herezi nebo odpadlictví a trestá-li jej za to na př. tím, že jej vylučuje ze společenství věřících, zůstává úplně na poli svého oprávnění a brání svá nejzákladnější práva.

V další části řeči mluví Svatý Otec o soudní moci církve v záležitostech manželských. Větší část jeho výroků jsme také již přinesli ve zmíněném čísle 22. Nejsou však bez zajímavosti ještě tyto papežovy věty, obsahující základní katolické názory na manželství:

»Jiný předmět, na němž je jasně patrný rozdíl mezi soudnictvím církevním a civilním, je manželství. Podle vůle Boží je to věc posvátná. Následkem toho spojení manželské mezi pokřtěnými zůstává svou povahou mimo kompetenci státu. Ale i manželství zákonitě uzavřené mezi nepokřtěnými jest věc posvátná; civilní soudy nemají moci toto manželství rozlučovat a proto církev o tomto případě nikdy neuznala platnost rozlučovacího výroku. Pokud se ovšem týče čistě občanských důsledků manželství, tyto podléhají rozhodnutím civilních úřadů, i když se jedná o manželství pokřtěných. Kompetence církve ve věcech manželských je však mnohem hlubší, protože od ní závisí vše to, co se týká hájení manželského svazku a posvátnosti manželského soužití.

„Dvouletce zdar!"

Bylo vždy naší hrdostí, že nejsme stejně davově vydresírovaní jako Němci. Neměli jsme rádi vojácké manifestace, skandované řvaní různých hesel, neměli jsme také rádi, aby nám někdo stále cpal loyální vyznávání oddanosti vládě a pod. V žádné pořádné demokracii to není. Pořádná demokracie se skládá z myslících lidí, které nemusí pořád někdo vodit na provázku, z lidí, kteří myslí, kteří, když se svobodně pro něco rozhodnou, plní to bez řečí a bez frází. Dnes však všude vidíme snahy nás převychovat a udělat z nás německy nebo vůbec totalitně vytrénovaný dav. Je to stále totéž. Myslí davově! Myslí v tom, co ti dodá oficielní propaganda. A to se musí každému člověku, jenž má trochu sebevědomí, stále více příčit.

My víme dobře, že individualismus nadělal velmi mnoho zla v 19. stol. a že to tedy byla nutná a velmi zdravá reakce, která ve 20. stol. vedla k zdůrazňování kolektivní zodpovědnosti. Ale všeho moc škodí.

Dnešní tvořitelé našeho veřejného mínění určitě dosáhnou takového odporu ke všem úředním snahám o kolektivní spolupráci, že to skončí opět v nejnesnesitelnějším individualismu. Dosud totiž pořád vidíme napodobování německých method. Nakonec se tedy dospěje k tomu, že ti Němci přece jen musili být moc velcí chlapci a že se moc ve všem vyznali.

V poslední době jsme zas nalezli náhradu za německé: »Heil Hitler!« Každý ví, jak to bylo zesměšněno i u samých Němců a jak i u nich se to parodovalo v »Drei Litter!« My však jsme se v nich zhlédli a proto se teď budeme zdravit: D v o u l e t c e z d a r !

Lidi, kteří přicházejí s takovými nápady, neznají vůbec českého člověka. On vám udělá mnoho věcí, ale nevlíznete se mu přílíš do jeho nitra, nenutte ho, aby dělal uměle nadšeného.

Učme se trochu více právě psychologii. Nečikám, že symboly nemají ceny. Mají a velikou. Ale musí v nich být svoboda a spontánnost. Churchillův válečný pozdrav prstů ve formě V »vítězství«, byl jistě jedním z takových šťastných symbolů, jistě, že jej mnozí a mnozí napodobovali, že mnohým a mnohým dodal chuti a síly k vítězství dojít, ale hlavní vzpruhou jim při tom bylo, že k němu dojdou svobodně, protože je to především boj za svobodu a protože svoboda je to hlavní, co člověka člověkem dělá, ne kolektivní hajlování v jakékoliv řeči.

ak.

Jan Čep:

Tváře mrtvých

Vystupují dnes před námi zřetelněji, s podivnou naléhavostí tiché přítomnosti. Zjevují se nám v náhlé podobě jistě konkrétní vzpomínky, zasuté vrstvami roztržitosti, rozdrobenými úlomky nevěrného času. Domnívali jsme se, že jsme se od nich neodloučili ani na okamžik, a přece se mezi nás a mezi ně položily neznatelné vzdálenosti, které si najednou uvědomujeme se zachvěním, s pocitem studu. Myslili jsme na ně a modlili se za ně den co den, a přece jsme si je nechali jakoi uklouznout, ačkoli jsme je, obeáli jsme se bez nich. A oni nás snad potřebovali nejvíc právě ve chvílích naší zapomětlivosti, naší bezděčné nevěry.

A najednou jsou zde, před námi, stáli obyvatelé našeho světa, neviditelní spolupracovníci našich událostí, našich činů, našich nejtajnějších rozhodnutí. Připomínají se nám s pohledem vyčítavé něhy, s pohledem, který je nasycen poznáním nám ještě nepřístupným. Rozeznáváme v jejich tvářích rozryvné rysy, které v nich zanechala agonie — domnívali jsme se, že nám nikdy nevymizejí z paměti! — a kromě nich rysy jakéhosi nového, nám neznámého utrpení, obklopeného tichým zatmením.

Jsou to oni a nejsou to oni. Jaké nová poznání se před nimi rozevřelo, poznání nepřístupné našemu zatíženému prahu? Co nám mají říci? Jaké napomenutí, jaký vzkaz čteme v jejich pohledu, který se součtíné střetá s mýtnými perspektivami našeho času?

Mnozí z nich byli našimi současníky, byli třeba mladší než my. U jednoho hrobu stávali kdysi s námi, mohli tu i dnes stát vedle nás; mohli tu stát bez nás a hledět na náš hrob. Jistě tu budou stát jednoho dne (pozítří, za rok, za deset let) — jiní a budou hledět na náš hrob. A kdo ví, třeba ani ochude hrobu, tak jako je i dnes tolik mrtvých pochováno jenom ve vzpomínce přátel. Naše bolavá země se pokryla hřbitovy v míře nikdy nevídané; smrt se nám v posledních letech zjevovala v podobě často tak strašlivé, tak neuvěřitelně krutě. Zůstali jsme všichni poznamenání tím obrazem natrvalo, byť se jej mnozí snažíme přehlušit křikem nové touhy životu, křikem, který se najednou prázdně zadrhává v hrdle.

Čteme však v pohledu těch nebožtíků, kteří k nám dnes znenadání přicházejí blíž, že nechtějí být mrtvou tíhou na naší naději, na naší hluboké vnitřní radosti, která prosvítá zachvácenou hmotou naší časné bídy. Chtějí nám připomenout, že jsme všichni jedno, že tvoříme ramena tajemné rovnováhy, nad kterou září slib nepředstavitelné slávy. »Ani oko nespatřilo, ani ucho neslyšelo, ani na srdce lidské nevstoupilo . . .«

Stáli jednou na nízkém pahorku za branou jednoho východního města šlehnuté a na ní umíral Nevinný, jehož agonie trhala skály a zatmívala slunce. Při posledním výkřiku Toho, který vytrpěl předem za nás za všechny úzkost našich agonií, se rozhrnlo něco víc než zprahlá skála Golgoty: pukla při něm nízká klenba našeho časného žaláře. »Ubi est, mors, victoria tua?« zvolal v oslnění muž, jehož zrak byl prokletý před Damaškem, a Církev opakuje jeho slova právě v den všech věrných zemřelých, nad nesčíslnými hroby minulými i budoucími, nad soumrakem našich časných nadějí.

Ti, jejichž tváře k nám dnes přistupují blíž, to vědí líp než my. Přicházejí nám připomenout, že jsme spolu všichni spjati svazkem života, my, ještě tápající v polovičtině, a oni, už dočela svobodní anebo osvobození očekávající. »Teď ještě docela nevíš, ale zvíš potom.« říkají nám jejich ústa, neslyšně se pohybující. »Znali jsme se tak málo a špatně, dokud jsme žili vedle sebe v tělesné blízkosti, dokud jsme se svírali v tělesném objetí. Jaká závrať, až se poznáme dopravdy, až se budeme milovat v Tom, který je Světlo a Láska!«

Ideály vždy vítězí

V Praze se právě dává film Wilson. Je to propagační film americké demokracie. Je to obraz snad zidealisovaný, jednoho z těch mužů, kteří věří v myšlenku, kteří za ni bojují, trpí v tomto boji na čas podlehnou, přesto však vítězí. Je známa Wilsonova tragedie: Tvůrce Svazu národů po první světové válce, uskutečňovatel myšlenky, která měla zajistiti mír a vyloučiti války. Plán Svazu národů je zamítnut americkým lidem, hlavně senátem, jenž žárlí na Wilsonovu popularitu. Wilson je zdánlivě poražen, a jeho fysické síly se hrouti právě vhozením všeho úsilí na přesvědčení lidu o správnosti a užitečnosti jeho myšlenky. Marně. Wilson umírá v roce 1924.

Minulý týden prohlásil Bevin ve své řeči ve sněmovně: »Kdyby byly USA vstoupily do Společnosti národů, nemusila snad být druhá světová válka.«

A president Truman v zahajovací řeči k Valnému shromáždění spojených národů řekl: »Toto schůze je symbolickým výrazem toho, že USA se vzdávají isolacionistické politiky.« To vše, jak se zdá, je rehabilitace Wilsonova, lidstvo, neboť jeho vlast uznává pravdivost jeho názoru, ovšem po zkušenostech, které bylo třeba zaplatiti miliony mrtvých.

(Dokončení z prvého sloupce.)

stina. Jsou to názory Evangelia, hlásají je apoštolové ve svých listech, na př. sv. Jan a sv. Jakub, selkáváme se s nimi již u starozákonních proroků, především u sv. Isaiáše. Vše to znají humanitáři jako Balbín, ale každý to čte zcela jinýma oč ma. Balbín miluje člověka, nezůstává však stát u něho, proniká ke Kristu, jenž žije v duši člověka a dává ji svůj život. Balbín by si byl nedovedl představit blaho vlasti bez pravé víry křesťanské, a proto je jisté, že by mnohem vášnivější a neúprosnější odsoudil ty, kteří jeho milovanému národu berou víru, než odsoudil ty, kdož ho olupovali o statky hmotné.

ak.

Alexander Heidler:

Odpočinutí a světlo

»Odpočinutí věčné dej jim, Pane, a světlo věčné ať jim svítí...« Tato dominanta Dušiček patří mezi ony zlaté mince, jejichž lesk a reliéf bývá značně otřelý častým užíváním. Musíme si uvědomit, co znamená pro člověka na smrt unaveného zasloužený odpočinek; co znamená světlo noční svítilny pro člověka, klopýtajícího neproniknutelnou tmou; co znamená úsvit pro vojáka, který stál sám a sám ve třmě na stráži... A ještě více: v duchovní oblasti ten odpočinek a to světlo není n é c o, nýbrž N ě k d o, Bůh sám. On je náš odpočinek, ale nikoliv pasivní, lenivý, otupující, nýbrž plný života a činnosti. On je naše světlo. On je náš poslední cíl, smysl našeho života a naší práce, nezměrné, věčné štěstí, po kterém všichni toužíme.

Tato skutečnost hrála přímo základní roli v nauce obou největších myslitelů křesťanského západu, Augustina a Tomáše Akvinského. Sv. Augustin ji geniálně shrnul v úvodu ke svým Vyznáním známou větou: »F e c i s t i n o s a d t e, e t i n q u i e t u m e s t c o r n o s t r u m, d o n e c r e q u i e s c a t i n t e. Stvořil jsi nás pro sebe, a naše srdce je neklidné, dokud nespočine v tobě.« Sv. Tomáš věnuje této otázce velkou část své Summy. Ale pro širší okruh znázorňuje jeho chápání snad nejlépe tajemná příhoda, která se vypravuje z jeho života. Veliký theolog kleči v modlitbě před křížem. Spasitel se k němu sklání a praví: »Dobře jsi o mně napsal. Jakou za to žádáš odměnu?« Tomáš: »Nic jiného než tebe!«

Bůh je poslední cíl člověka; k němu máme celým životem směřovati. Kdo k cíli směřuje, dosáhne jej. To je nebe. Kdo k němu nesměřuje, ztratí jej. To je peklo. — Kdo k němu směřuje rovněji, dosáhne jej dříve a dokonaleji Kdo oklikami, dosáhne jej později. To je očistec.

Co je tedy smyslem Dušiček? Abychom si všechny tyto skutečnosti zase živě uvědomili. A abychom podle svých slabých sil pomáhali těm, kdo mají sice základní směr k poslednímu cíli, a nyní již jen po něm touží, ale pro zbytečné zastávky a okliky v pozemském životě pro tento cíl ještě nedozrálí. Spravedlnost Boží ponechává duše v očistném utrpení, dokud nezaplatily posledního haléře. Ale Boží láska přijímá vzhledem k duchovnímu společenství všech údů Kristových za ně i naše pozemské splátky, mše svaté, odpustky Církve, modlitby a dobré skutky věřících, a rozděluje je nejen podle našich přání, ale také podle potřeb oněch duší, a podle své moudrosti a dobroty.

Kdykoliv tedy říkáme nebo nad hrobem šeptáme: Odpočinutí věčné..., mysleme na jejich i náš poslední cíl, mysleme na Světlo, ve kterém poznáme veškerou pravdu a krásu, mysleme na Odpočinutí, na Mír, v němž bude konec bojů a lopoty, v němž bude činnost jen radostí, v němž bude ukojena věčná žízeň našeho srdce po dobru, lásce a štěstí.

Mravní dvouletka katolické mládeže

(K prvnímu poválečnému pracovnímu sjezdu Sdružení katolické mládeže v Čechách ve dnech 26.—28. října 1946.)

NAŠE MLÁDEŽ?

Těžko si uděláte jednotný obrázek. Zpráva z Aše: nejméně 5 krádeží denně a většina mládeže pohlavně nakažena. Vesnička v pohraničí: celkem 6 lidí v neděli na bohoslužbách a z mládeže nikdo. Nebo anketa v Mostě »Jak se bavíte?«: Hrajeme v karty, pijeme a chodíme za děvčaty. — Ale na druhé straně vesnička na Vlašimsku: všichni hoši a všechny dívky každou neděli v kostele a občas u sv. svátostí. Anebo pouť katolické mládeže z pražské diecéze na Svatou Horu: několik set mladých a nadšených účastníků a účastnic a udivený šepot: »Tedy je přece nějaká katolická mládež?« A konečně pracovní sjezd Sdružení katolické mládeže v Čechách: přes 300 hochů a děvčat, kteří chtějí nejen sami katolicky žít, ale i obětavě pracovat o mravní a náboženskou obrodu mezi mládeží.

CO TO JE SKM?

SKM je zkratka. Ne nová, nýbrž stará. Zastupuje dlouhé jméno Sdružení katolické mládeže. A Sdružení? — Kdybyste byli přišli na pracovní sjezd v sobotu večer nebo v neděli, byli byste viděli jeho živé dějiny. Přišli první duchovní rádcové Sdružení a první redaktoři Dorostu od vdp. P. Chlumského a vdp. P. Vajse až pro ty poslední. A přišli také bývalí tajemníci a předsedové a pracovníci a pracovnice a vzpomínali s radostí na práci — a byli svým zjevem a vším tím, čím dnes jsou, živým dokladem práce SKM. SKM chtělo vychovávat celé, velké lidi. SKM chtělo budovat lidské štěstí a základním dobrých rodin i štěstí národní — zde jsme viděli, že svůj úkol splnilo.

A NYNÍ?

»Odstartujeme největší závod v dějinách SKM,« vykřikl jeden z mladých na sjezdu a na očích mládeže bylo vidět, že to myslí doopravdy. Jsou nadšení a chtějí pracovat. Jak? V čem? Přečtěte si hlavní části jejich resoluce:

Sjezd Sdružení katolické mládeže si ovšem uvědomuje, že SKM není jediné, které mládeže člověka utváří. Je tu mnoho jiných vlivů a ty nám nemohou být lhostejné. Žádáme tedy, aby i vyšší ročníky měšťanských škol a kursů a odborné školy podporovaly mravní výchovu mládeže plným rozsahem náboženských hodin a náboženskou výchovou. Záleží nám na tom, aby prostředí, v němž mládež žije, zůstalo křesťanské a neodkřesťaňovalo se nedělní prací a rušením svátků. Důrazně žádáme, aby se při ubytování mládeže při práci v pohraničí a na brigádách dbalo toho, aby mládež nebyla vystavována velkému mravnímu nebezpečí a aby se těito mládeži dostalo vždy i duchovní a náboženské péče. Především nám však záleží na tom, aby všechny katolické instituce a spolky, které mohou k mravní výchově mládeže přispět, mohly vždy a všude — i na Slovensku — vyvíjet svou plnou a svobodnou činnost.

Sami chceme k této mravní obrodě mládeže přispět co nejúsilovnější prací o rozkvět SKM. SKM se v minulosti osvědčilo. Bývalými pracovníky v SKM bylo na sjezdu připomenuto, co se v SKM vykonalo a bylo vzpomenuto všech pracovníků z SKM — jak z kněží, tak i z laiků, kteří pro SKM a pro národ a pro církev obětovali za války i životy a trpěli v koncentrácích.

Jmenovitě pak mladá generace slibuje: Že zavede ve svých skupinách opravdové a soustavné náboženské a sociální debatní kursy, že bude stavět na Eucharistii a na Exercicích a dokáže sobě i ostatní mládeži časovost a modernost víry a křesťanství. Že se ve svých schůzkách vystříhá všeho strojeného, šablonovitého a mrtvého a učiní z nich opravdové rodiny, kde se každý, i host, bude cítit doma. Že se postará o všestrannou a dobrou propagaci SKM a Dorostu, časopisu mládeže zaměstnanecké, dělnické a venkovské. Že bude věnovat zvýšenou pozornost opravdu kulturní činnosti divadelní. A konečně, že bude připravovat odbory případně budoucí rozčlenění mládeže na mužskou a dívčí a v obou odvětvích na mládež úřednicko-zaměstnaneckou, dělnickou a venkovskou.

To vše chce dělat mladá generace Sdružení katolické mládeže ve svorné spolupráci se všemi jinými katolickými organisacemi mládeže, i když snad tyto pracují jiným způsobem a jinými formami.

V Praze, dne 28. října 1946.

JEŠTĚ POZNÁMKA.

O Slovensku je v resolucí zmínka, protože přijela na sjezd i slovenská mládež — bez nějakého oficiálního pověření, jen z opravdového bratrského zájmu. A její řeč byla jasná a mělo by si ji všimnout i státníci. »Sv. Cyril a Metoděj — to je víra a Řím — a jeden stát nás spojují a je to vroucí přání slovenské mládeže, abychom v jednom SKM mohli budovat v Čechách, na Moravě i na Slovensku jeden šťastný stát obou bratrských národů.« Toho si i my ze srdce přejeme a to je náš příspěvek k zdejší debatě o poměru Čechů a Slováků.

Papež o církevním jmění

Církevní jmění, jedna z nejpalčivějších otázek. Zdroj nesčetných útoků a pomluv, zdroj mnohého dobra, nesporně ovšem i mnohého zla, zvláště v minulých stoletích, kdy Církev měla tohoto jmění více a kdy následkem toho rozdmychovala v mnohých to, co Vergil nazývá auri sacra fames — prokletý hlad po zlatě.

Pius XI., o jehož živém duchu v Katolické akci mluvil v minulém čísle jeden náš římský poutník, sociální papež, jenž ve své encyklice »Quadragesimo anno« dal jasné směrnice k vyřešení ze sociálních zmatků dneška, a to bez revoluci, které mnohdy končí zmatky ještě horšími, nám zde mluví o smyslu a účelu církevního jmění. Mluví ke kursu kněží, jenž byl věnován otázkám právnickým, administrativním a hospodářským.

V církevním jmění, praví, jde skutečně o hodnotu nesmírně důležitou ve své podstatě. Má pro nás důležitost buď pro důvody, jimiž bylo ustanoveno a přesto do našich rukou, důvody, které mají často hlubokou historickou oprávněnost, buď pro svatý a nejvyšší cíl, k němuž je určeno: jest jím služba Bohu, kult a pomoc duším. A zdaž je co krásnějšího a vyššího, když se to spojuje ve dvojím cíli, který si stanovil sám Vykupitel ve svém díle nekonečné ceny, než sláva Boží a spása duší?

Všechno ostatní, nesměřuje-li k tomuto cíli, pozbývá ceny. Je třeba pomyslit na bližší se Milostivé léto, na umučení a smrt Spasitelovu na celý cyklus vznešených událostí vykoupení, abychom poznali, že Syna Božího vedla jen sláva Otce nebeského a věčná láska k lidskému pokolení.

Proto všechno, co je v Církvi, nemá jiného důvodu bytí, a nemůže ho ani míti, než důvodu, který sledoval Ježíš Kristus a jehož přestoupení způsobilo tolik zlého.

V další části své řeči dokazuje papež, proč jmění církevní jsou obdařena většími výsadami a chráněna více než jiná. Důvod je výmluvný, praví: Osoby fysické se bájí samy od sebe, osoby morální, bytosti právní se nemohou bájiti. Jsou i snáze uraživelné a poškoditelné. Církev je nejvyšší, nejpevnější, nejšlechtější bytost právní. Jest takovou ve svém složení a i v jejích nejmenších částech se odráží tato její osobnost. Ale jak by se tyto malé její části, jako beneficium neba kaplanství, hájily samy, když by jich jiný nehájil? Je tedy velice prospěšno a nutno, aby bylo dobře administrativně spravováno, a tak se i stala tato správa vzorem ostatním.

Pozemské statky jako takové mohou býti malé. Popatřme, jak jimi disponuje Bůh sám. S veškerou hojností je vrhá s vysokých balkonů nebeských přátelům i nepřátelům, těmto spíše než prvním. A všem je známo, že kapitalismus není mezi přáteli Božími. Vykupitel, sestoupiv na zemi, se postavil k chudým. Nicméně nezavrhl pozemských statků. Po poctě a prostých a pokorných darech pastýřů přijal na úsvitě svého pozemského života nádherné dary mudrců, a mezi nimi i zlato. Pozemské jmění, samo o sobě ubohé, může sloužit k účelům nadpřirozeným. Božský Vykupitel k nim nepřilnul a nezamiloval si jich, ony nemohou býti srovnávány s jediným aktem víry a křesťanské lásky; ale mohou se nalézati v oblastech nižších, v nichž se stýká život duchovní se životem hmotným. Je tudíž třeba přihlížeti k nim, ale vždy v úctě k Bohu.

Církevní statky nejsou nejdůležitějšími věcmi: v sobě by neměly důvodu být. Existují jen ve službě tomu Božímu, nadpřirozenému cíli, který měl Pán ve svém životě i své smrti: ke slávě Boží a spáse duší. Všechno musí býti podřízeno službě těmto ideálům tak vznešeným.

Labyrint světa a ráj srdce

»Vejdi do pokojíka srdce svého a zavři za sebou dveře,« slyší melancholický Poutník Komenského, když »Krista za hostě dostal«. Kdo dovede dnes vejíti do pokojíka srdce svého a zavříti za sebou dveře? A kdo po tom touží?

Byl rážen o dnešních lidech výraz »veřejné duše«. Zdá se vskutku, jakoby se dnešní lidé (na štěstí přece ne všichni) hrozně báli býti sami se sebou, jakoby měli opravdový strach z ticha, klidu samoty. Ty je děsí, nebo aspoň nudí. Jak si vysvětlíti, že na příklad vstanou časně ráno, zapnou v 6 hodin svůj radiový přijímač a poslouchají bez přestání až do jedenácté večerní hodiny. Je to touha po zábavě nebo vzdělání, které jim může přijímač poskytnouti? Sotva, protože v té všehochuti, kterou vysílá (a ovšem musí vysílat) rašlo, nemohou je jistě mnohé věci tuze, ba vůbec zajímati. Ale jim je to jedno: pochodové kousky či symfonické skladby, jazz, zemědělský rozhlas, odborná inženýrská přednáška, vyprávění o životě na Tahiti či o novém mohutném astronomickém dalekohledu — ať tomu rozumějí nebo ne, ať je to zajímá či nikoli, jen když přístroj hodně hlučí, překřičí jejich vlastní myšlenky — mají-li jaké.

Proč být večer doma, s rodinou, u knihy? Kde zmizeli ti ctitelé hudby, kteří si v rodinném kroužku nebo v malé společnosti přátel hráli klasické skladby? Vždyť je tolik schůzí, představení, večírků, zábav, seznamovacích večerů. Tam je možno zapomenout na sebe, tam je možno nemyslet a spolehnout se na to, že za nás myslí jiní.

Max Richard napsal knížečku »Útěk před Bohem«. V té hrůze před samotou, tichem, klidem je také něco z tohoto útěku. Samota, ticho vedou k sebrání, myšlenkové organisaci, klidné úvaze, budí zájem o nejzávažnější otázky lidského bytí, tedy i o Boha a vztahu k němu. Je ovšem také osamění, o kterém platí stará věta, že »Nox et solitudo sunt media diaboli.« Ale to bývá zřídka samota úplná a ohrazená proti cizím vlivům, to je vskutku samota ďáblova, samota jen chvilková a úmyslně vyhledaná pro určitý čin nemorální nebo protizákonný.

Konec konců šlo by jen o věc vkusu. Chce-li se někdo pořád omamovat hlukem, proč proti tomu něco namítat? Ale jde přece o něco více.

Doby, které si více dovedly vážiti ticha a posvátné prázdně, měly více smyslu pro poesii života vůbec. A s touto poesií souvisí i jeho náboženský ráz.

Karel Čapek v »Anglických listech« vypráví o anglické a zejména skotské neděli, kdy usíná takřka veškeren ruch, kdy prý je s podivem, že se nezastaví i hodiny. Není nám, pravda, příliš blízké protestantské a puritánské pojetí života a předpisů Písma. Musíme však uznati, že to nedělní ticho na anglických ostrovech je dokladem, že anglickému národu ještě něco znamená neděle, že je to den, kdy jednotlivec žije nejprve Bohu, potom své rodině a konečně i sobě. Ano, sobě. Neboť lidé jsou hodně sobečtí a přece

---

J. Rupp:

Londýn jako město křesťanské

(Pokračování.)

Z pětadvaceti katedrál a kostelů anglikánských, které jsem jako turista navštívil, se v devatenácti konal kult »katolický«. Sochy svatých, výslovné vyznání »katolicismu«, přibité na zdi, zpovědnice, hodiny, kdy se konají mše, jen šest, z nichž ovšem i velké oficiální chrámy v Cantorbury, Svatý Pavel a Westminster se držely přísně obřadní knihy Alžbětiny. Naproti tomu jsem nalezl »svatou zásobu« pouze v devíti z pětadvaceti chrámů, které jsem navštívil. Kdyby poměr, který jsem shledal, se udržoval v celé zemi, bylo by třeba říci: většina »katolíků« (v širším smyslu), menšina »protestantů« a značná menšina »katolíků« bližších římství. Celkem vzato lze tedy říci, že v anglické církvi jsou značně vyslovené tendence ke »katolicismu«.

Je lehko se usmívati nad tokito »značně vyslovenou tendencí« a nad vším tím, co anglokatolicismus má v sobě neurčitého a nesouvislého. Já dávám přednost tomu, skloniti se mlčky před cestami Božími a modliti se vroucně za oddělené bratry, kteří tolik věcí již dnes orientuje na velkou cestu Jednoty.

Ale vraťme se k Londýnu. Díváme-li se jediným pohledem na budovu parlamentu (s gotickými velmi velebnými liniemi), na kostel sv. Markéty, na portál opatství, nad nímž vyčnívá socha Panny Marie, a řekneme-li si: Zde tedy anglická monarchie dostává své posvěcení, odtud řídí britská demokracie obrovské impérium, které jí Prozřetelnost svěřila, uvědomíme si důležitost této půdy, která se otřásá pod tramvajemi, autobusy a vozidly všeho druhu. A člověka napadne: Zde tedy je srdce národa a toto srdce je křesťanské a má mnohý svůj tepot katolický.

Je třeba jít ještě dále. Vyvrcholení náboženského života londýnského, nejdokonalejší výraz celého katolického života, jejž vydechuje tato půda, tak prosáknutá evangeliem, je katedrála Přesvaté Krve ve Westminsteru. Tam dospívá londýnské křesťanství svého nejvyššího bodu.

Vše činí z této svatyně jedno z nejdůležitějších míst křesťanského světa. Její krása je nesporná. Obřady, které se konají v metropolitním chrámu londýnském, se vyznačují podivuhodnou liturgickou dokonalostí. Celé kněžské hodinky jsou každého dne velmi důstojně zpívány kanovníky a kněžstvem katedrály, možná že po mém vkusu trochu příliš rychle, některak však s výstřední rychlostí, která někdy způsobuje, že posvátné oficium je na posměch. Církev katolická zde opravdu ukazuje svou pravou tvář. Náboženské ovzduší, které je vytvořeno oficiální modlitbou mystického Těla, nemůže nechati nedotčeny duše dobré vůle. Skutečně v tomto velikém chrámu je člověk stržen vůní modlitby, vanutím lásky k Bohu. Zpěvy, bledé světlo svíček, posvátná na kolenou klečící družina porenáhlu strhuje s sebou srdce k adoraci. Bylo by třeba vidět Westminster jednoho večera (kostel zůstává otevřen každého dne až do 21.30 hodin), v setmělém ovzduší veliké lodi je všecko ponořeno v tichu. Na konci tohoto podivného sloupoví vzdálené a třesoucí se světélko červené věčné lampy naznačuje, ovšem méně než řeholní sebranost věřících, přítomnost Pána. Londýn, toto obrovské město, není bez duše. Zde věřící duše bdí s Kristem dříve než se odeberou »usnouti« v pokoji. Ut vigilemus cum Christo et requiescamus in pace — abychom bděli s Kristem a odpočívali v pokoji. (Slova z kompletáře, večerní modlitby církve.) Benediktini, kteří založili anglickou církev a zvláště křesťanskou obec westminsterskou, mohou býti hrdi, že zanechali na tělo půdě znovu posvěcené stopu svého někdejšího kompletáře, jenž je tak prosycen kontemplativní vroucností.

Nejkrásnějším listem slávy chrámu westminsterského je však to, že bdí jako jakýsi duchovní maják nad obrovskou britskou říší. Jeho biskup není jako anglikánský arcibiskup z Cantorbery »primusem Anglie«, je však stálým předsedou shromáždění anglických a galských biskupů, což z něj činí jednoho z předních vůdců všech katolíků Impéria, nechť si skotská, irská a zámořská hierarchie je jakkoli autonomní.

Jakou sílu představuje anglosaský katolicismus? V Anglii je asi 2,500.000 věřících: ve Skotsku jich je 700.000, což odpovídá asi sedmi procentům celkového obyvatelstva Velké Británie. Ale počet praktických katolíků je v tomto čísle velmi značný. Jistě se vyrovná, nepřevyšuje-li jej, počtu anglikánů, kteří chodí k sv. přijímání v době velikonoční. (asi 2.600.000.) Malé souvislé aktivní a horlivé jádro »Římanů Velké Britanie« je tedy již samo sebou značnou silou. Připočteme-li však 3,200.000 katolických Irčanů, stoupne průměr věřících v celku obyvatelstva souostroví na dvanáct procent. Uvědomíme-li si, jaká je zbožnost a jaká průbojnost synů sv. Patrika, můžeme si představiti váhu římského »bloku« za Kanálem. Ale to není všecko. Souhrn britského impéria čítá 21.000.000 katolíků, nepočítaje katechumeny. V Americe a v krajích, které patří do jejího okruhu, je 40.000.000 »Římanů«. Je tedy třeba počítati se šedesáti miliony katolíků v krajích anglosaských, kteří tvoří sedminu celkového počtu věřících římské Církve. To dokazuje, jak nesprávné je mínění, které je často o katolicismu rozšířeno, jako by totiž byl výlučnou vlastností národů románských. To by bylo v rozporu s pojmem všeobecnosti církve, bylo by to urážkou Prozřetelnosti. Existuje celý katolický svět anglosaský, jenž má veliký význam jak číselný tak kvalitativní. Připojíme-li k věřícím již zapsaným v matrikách značné množství »katolicisujících«, o kterých jsme právě mluvili, ve velké Church of England, která má své odbočky v celé říši a v Americe, možno si učiniti přesnou a povznášející ideu o světovém záření naší víry a o jejím vlivu na národy, jejichž lidská cena je tak nápadná.

Věž westminsterská, tak přímá, vysoká a hrdá, potvrzuje tuto jiskřivou sílu církve Kristovy. Dává Londýnu jeho ráz duchovní metropole.

Velící arcibiskupové sedělí na této mramorové katedře, které se možno podivovati v pozadí katedrály. Wiseman a Manning neznali ovšem její nádheru, avšak kardinálové Vaughan, Bourne a Hinsley dodali svému chrámu značného věhlasu. Nejmladší kardinál, jenž řídí nyní »westminsterskou církev«, prokázal již, že je roven svým velkým předchůdcům.

Londýnská Věž (Tower), tento podivuhodný malý hrad, tak bojovný a tak hrdý, jenž ovládá Temži a pověstný most, jehož siluetu zná celý svět, je pro nás pozvánným místem jako katakomby. Jsou tam totiž zdi zbrázděné nápisy zanechanými od velkých mučedníků 16. století. Sv. Tomáši More, blahoslavený Arundelův, blah. Markéto Salisburská, orodujte za nás, kteří jsme putovali s tolika mladými katolíky na místa pomazaná nezničitelným způsobem vaší posvátnou krví. Vzpomínám na jedno srpnové ráno r. 1929, kdy jsem provázel po těchto místech několik skupin katolických francouzských skautů. Při prohlídce se k nám připojilo asi dvacet příjemných skautů lausanských, kteří byli rádi, že slyší mluviti francouzsky. Byl jsem trochu na rozpacích. Bylo dost choulostivé mluviti o katolických mučednících k těmto mladým kalvincům, nadšeným možná pro velkou Alžbětu, jejich nevlastní sestru ve víře. Ale znenáhla se nás všech zmocnilo společné vzrušení. Byli jsme bratry v Kristu. Naši otcové se sice nedávno vraždili navzájem, úplně proti jménu a smyslu evangelia, ale jejich krev netekla nadarmo, protože jsme se dnes cítili sobě tak blízko, cítili jsme v sobě tolik úcty k duchovní svobodě duše, a byli jsme jedni i druzí hrdi na ty, kteří zemřeli za Krista a za církev svého svědomí.

(Dokončení příště.)

tak málo dnes dovedou a chtějí žíti pro sebe a sobě.

V kterémsi našem ilustrovaném časopisu bylo jednou uveřejněno upřímné přiznání jakéhosi čtenáře, jak ho neděle nudí. Dopoledne, to prý se hodí tak nanejvýše k prospání, a odpoledne, při všech dnešních možnostech zábavy, je prý vůbec k ukousání.

A což jíti dopoledne do kostela na mši sv., v tom společenství, sepjatém jedinou myšlenkou, jedinou pozorností, v modlitbě a zpěvu zapomenouti na všechny starosti šestí všedních dní, na všechnu tíhu života! Odpoledne jíti s rodinou do přírody, třeba i do divadla, na trochu sportu — večer zasednouti ke knize pod lampou! Toť vše příliš zastaralé, směšné. — A přece jsou ještě i takoví konservativci — a není jich málo — kteří to vše milují, neděle je jim přítemná, těší se na ni, znamená pro ně osvěžení tělesné i duševní.

Otázka svátků má tedy i tuto svou stránku. Dejme tomu, že je dnes nedostatek pracovních sil, že je třeba zintensivniti práci, využíti každičké chvíle. Ale mnozí asi neporozumějí, o co jde při svátcích, i kdyby těchto (zřejmě jen dočasných) pohnutek nebylo. Co jim svátky znamenají? Mají pochopení na příklad pro takové Boží Tělo? Četli kdy evangelium sv. Jana o všech těch výrocích, jimiž Kristus připravoval lidstvo na smyslům nepřístupné a přece tak velebné a krásné mysterium Eucharistie? Mohou pochopit, proč ta příška květů a vůně březových stromků, dodávající vnější nádhery Kristově přítomnosti mezi námi, v průvodu pod baldachýnem i čtyřech oltářích? Co jim znamenají všechny ty církevní svátky vůbec? Znali a prociťili ten celý krub, od první neděle adventní až do svátku Nanebevstoupení a Svatého Ducha, to drama lidského vykoupení, tu řadu obrazů zasíbení Spasitelova, jeho vtělení, smrti, zmrtvýchvstání a seslání Ducha? Uvědomili si, jak krásně zasadila Církev tuto historii svého zakladatele do rámce ročních dob? Pocítili kdy, jaké melancholické kouzlo je v takové první neděli adventní, připadající obyčejně na konec listopadu, v čas pošmourný a smutný. Jak mocně tu působí na duši evangelium o konci všeho světa! Krásná půlnoční je větší okrazou vánoc než sebekrásnější stromeček, už sám o sobě tak milý! Vzkříšení Kristovo a vzkříšení přírody se oslavuje o velikonocích téměř současně. A letnice — toť opravdu svátek ohně, žáru ducha i žáru těla, plnosti života, největší intensity životního proudu v přírodě, největšího vypětí duševní síly, osvícené Boží moudrosti. Kolik je v tom všem poesie, poesie vznešené a přece každému přístupné, učenému i neučenému, filosofu i prostému dělníku rukou nebo duchem! A kolik je jí i v takové obyčejné neděli, v jejím zvuku zvonů, v každé řádce epištoly a evangelia, kterou čte kněz věřícím! Není člověka tak vzdělaného, aby nenašel prospěch a potěšení i v takovém nedělním kázání prostého vesnického faráře. Ale k tomu všemu je třeba umět žíti trochu vnitřně, trochu pro sebe, trochu o samotě, trochu odloučeně od hluku světa událostí, politiky, zábav a bojů. A aby ten den nedělní či sváteční byl pravou nedělí a svátkem, je třeba klidu, je třeba prázdně, která nemá býti příležitostí k lenošení, nýbrž k vnitřnímu soustředění, k osvěžení tělu, k posílení duchu. Pak se odtrhneme vskutku aspoň na chvíli v oblastech, o nichž praví ruský lyrik, že

»zvuk žádný se tam nedostane,
jen přírodu tam slyšet je
a cosi slavnostního vane,
jak v nedělních dní tišině.«

Miloš Matula.

Pane Bože, jen housť!

Ve středu dne 23. října jsme četli Lidovou demokracii opravdu s radostí. Řekli jsme si: Tak se má mluvit.

»Lidoví zástupci při jednání o národní směně ve dnech 26. a 27. října nedali souhlas k národní směně v neděli dne 27. t. m.«

Pane Bože, jen housť! Ne, ne, žádné opozičnictví to není, je to jen věrnost zásadám, kterou musí respektovati každý čestný člověk. A ať si nikdo nemyslí, že takový postup je neplodný a neužitečný, abych tak řekl se stanoviska viditelna. Naopak, nemůže být nic užitečnějšího. Všude platí slova Kristova: »Hledejte nejprve království Boží a spravedlnost jeho a ostatní vám bude přidáno.«

Všichni, kterým imponuje zachovávání zásad, si oddechli. Jeť ve věrnosti k nim cosi velkého i tehdy, jde-li o zásady falešné.

Tím více to platí u zásad tak krásných, jako jsou zásady křesťanské, které musí nakonec i slepé přesvědčit o své nepřekonatelné rozumnosti, užitečnosti, prosté o své moudrosti a kráse. Jen když má někdo odvahu je projevit a jednat podle nich.

Je samozřejmé, že druhým se to nemůže líbit a že přijdou hned se svým říkáním o podrývání jednoty. »Toto prohlášení je nesporným podkopem pod dosavadní svorný postup celé národní fronty a je činem, který může nahlodat pracovní kázeň pro všechny ty případy, kdy bude třeba mimořádné práce.« Tak napsali hned v Právu lidu. Ale marně se obávají. A marně pláčí nad jednotou. Jednota může vznikat jenom ze zdravých kořenech a na skutečné svobodě. Jinak je to jednota gestapácká, kde se každý podrobuje ne z vnitřního přesvědčení, nýbrž protože se bojí represálií. Běda ti, nemůjdeš-li! My si to budeme pamatovat. Následek je ovšem pak to, že se pracuje jen »očima«, jak se tomu říkalo v koncentráku. Pracuje se jen, pokud mne někdo vidí, nějaký kontrolor, nějaký kápo nebo pod. Ale takhle se nikdy nedostaneme z naší dnešní bídy. Z té se dostaneme jen tehdy, budou-li mít zas lidi svědomí. A svědomí je hlas Boží, ať si říkají slepovatelé laické morálky, co chtějí.

Buď karabáč otrokářů anebo svědomí jako hlas Boží. A protože Pán Bůh žádá svěcení jeho sváteční dnů, podle hlasu Božího jedná, kdo sváteční dny světí a kdo se zasazuje za jejich svěcení.

ak

Idea Staroměstského náměstí

(K úmrtí Šalounovu a k výročí 3. listopadu 1918.)

Staroměstské náměstí je vskutku a především »ideové« prostora urbanistická. Němci vycítili její národní povahu — proto ji chtěli zvrátit svými nacistickými slavnostmi. Cítili, že se tu dotýkají historické a národní ideje Prahy vůbec. Proto také právě Staroměstské náměstí před odchodem rozvrátili. Avšak idea Staroměstského náměstí je ještě hlubší: můžeme říci, že se dotýká skutečných hlubin »smyslu českých dějin«. A tento smysl je, v tom měl Masaryk hlubší pravdu než Pekař a ostatní, vskutku náboženský.

Staroměstské náměstí je svědkem nejtragičtějšího vnitřního rozporu v národě: Což se také projevilo v pomníkové interpretaci, kdy vedle mariánského sloupu, který barokem stvrzoval gotickou ideu náměstí, danou tichou dominantou Týnského chrámu — byl postaven Husův pomník. Zde stály vedle sebe pomníky hlubokého rozštěpení, které ještě nebylo historicky zváženo. Jako národní historické pomníky měly oba české domácí právo. Byla to nejen duchovní, nejen náboženská, nýbrž i historická křivda na myšlence Staroměstského náměstí, když byl stržen mariánský sloup. Byla to i křivda výtvarně urbanistická. Ovšem po tom, co se stalo při asanaci Staroměstského náměstí, nebylo už tolik pociťováno ono výtvarné ukřivdění interiéru náměstí.

Staroměstské náměstí bylo totiž skutečným interiérem, uzavřenou městskou prostorou, jako gotická náměstí vůbec. Ztratilo tento svůj charakter tím, že bylo otevřeno širokou ulicí, tehdy Mikulášskou, do volné »krajiny« letenské a že bylo otevřeno i s boku Staroměstské radnice. Nynější soutěž na úpravu Staroměstského náměstí uvědomila si tento historickovýtvarný omyl a vyzvala architekty, aby oprávněně, moderními urbanistickými prostředky, znovu prostoru zastavili. Bylo to provedeno řadou přikladně sichových a duchaplných i citlivých řešení. Přínos této soutěže bude zásadně významný nejen pro tento případ, avšak i pro principiální poměr moderní architektury při úpravě historických měst.

Při této úpravě vyskytly se však nutně problémy, které se dotýkají právě oné historické ideové konstituce Staroměstského náměstí. Pochopitelně, že i výtvarníci museli postrádat, jako výtvarníci, výsinnou pointu Mariánského sloupu a že navrhovali jeho znovuzřízení. A je také pochopitelné, že se při tomto výtvarném zhodnocování staroměstského interiéru vyskytla otázka, co s Salounovým Husovým pomníkem. Vskutku, po stránce výtvarné, Husův pomník na Staroměstském náměstí překáží. Jako impressionistické, se světelnou atmosférou nutně svázané souseství, či lépe volná a vysloveně pouze mimovýtvarné myšlenkově poutaná soustava soch, nehodí se tento pomník do kamenného okolí náměstí. Náměstí ubliženého pomníku — byl sochařsky nespravedlivě odsuzován — a pomník překážel slohově jinorodému, vlastně cizorodému náměstí. Mezi oběma bylo zásadní nedorozumění. Je jisté, že by v krajinném prostředí byl Husův pomník na svém místě — a že by se pak i méně křivdilo sochaři Šalounovi, jako mu bylo v případě právě tohoto pomníku křivděno již dvěma, ne-li třemi výtvarnými generacemi.

Tak tomu je, pokud jde o výtvarně historickou věc. Mohli bychom se tedy vyhnout ideové úvaze o Staroměstském náměstí, kdybychom dali řeč jen výtvarníkům. Při objektivním výtvarném řešení byl by patrně Husův pomník dán na vhodné krajinné místo snad i spravedlivě tam, kde by se nestala křivda, byl by patrně někam nahrazen Mariánský sloup a českým katolíkům by se »stalo«, že něco vyhráli.

Nesmíme se však vyhýbat ani tam, kde jde zdánlivě jen nepřímo o věci národního katolického svědomí.

Staroměstskému náměstí dala duchovní i stavební ideu gotika. Křesťanská gotika — a česká škola gotická. Tento ideový křesťanský substrát nemůže vzít Staroměstskému náměstí nikdo — tím méně citlivý urbanistický umělec. Nelze to zfalšovat. A nelze zfalšovat ani katolický pomník Mariánského sloupu. O to se bát nemusíme.

Odvážíme se však až na žhavou dřeň ideové otázky: je v této křesťanské, katolické idei Staroměstského náměstí místa po pomníky náboženského odbojnictví? Měl by být Husův pomník odstraněn?

A říkáme rovnou: ne a ne. Je to právě katolicky křesťanská idea Staroměstského náměstí, která nejen nevylučuje, nýbrž přímo připouští pomník tragického náboženského rozporu. Nejen, že je to kus skutečné, reálné české náboženské historie. Je to navíc m e m e n t o. A mnohý Čech se jistě právě na Staroměstském náměstí nad tímto podivným a dosud trvajícím rozdvojením zamyslel jako nikde jinde. A zajisté méně kompromisně než při všeljakých svornostářských oslavách. Zde byl mnohý z vlažných donucen alespoň k jakémusi ano, ano, ne, ne. A všichni vážní Češi, jak evangelíci, tak katolíci, stojí alespoň v nějaké chvíli života zamyšlení nad skutečné propastnou otázkou českých dějin, již představuje Hus a zejména husitismus a katolicism v českých dějinách ducha. Tato otázka nemůže být ani autoritativně konfesionálně, ani pouze historicky odborně odstraněna z českého svědomí. Je tu, třeš, křídí — a musí být řešena. Historicky i historicko-filosoficky. To jsme dluhni především my katolíci. V tom tkví vůbec problematika českého unionismu, který dříve, než bude řešen theologicky i historicky nově v poměru k východu musí být vyřešen zde u nás, ve vážném a odborném výkladu českých náboženských dějin. Všechno ostatní je uhýbání stranou. Zde žádná částečnost nepomůže — všichni katolíci vědí, že touto problematikou bude objasněna bytostná otázka smyslu českých dějin a poměru Čechů ke katolické církvi jako k celistvé obci věřících.

A bylo by tedy jaksi — i s české strany katolické — bezcharakterní, kdybychom se Staroměstského náměstí, kde tekla krev z několikerého hlubinného nedorozumění náboženského — odstraňovali toto pomníkové tragické memento. Český katolík se neschová za výtvarné řešení. Snad bude Šalounovu pomníku, jako výtvarnému dílu, někde jinde lépe. Toto řešení nechám odborníkům. Ale katolíci nebudou v tichu potěšení, že se takto přes odbornictví z národní ideje Staroměstského náměstí odstěhoval protivník. Nepřijmou ani řešení, aby se tu tichou, výtvarně odbornou cestou dostal znovu na Staroměstské náměstí Mariánský sloup. Patří tam, protože je to trvalý dík trvalé ochránkyni českého národa Panně Marii. Je nutno i za to bojovat a novými duchovními prostředky.

Jaký je však pravý katolický pomník pro ideu Staroměstského náměstí? Čistě, čestně, theologicky odborné vyřešení otázky Husa a husitismu v křesťanských duchovních dějinách českého národa. Citlivost nedávné polemiky ukázala že je to vážný katolický dluh ve svědomí širší obce národní.

Obnova Staroměstského náměstí není jen lecjakou příležitostí; je to zásadní řešení, nejen urbanistické, nýbrž dějinně ideové. K vyjasnění jeho myšlenky musíme přispět všichni — zde máme nejen právo, nýbrž i povinnost mluvit.

Výtvarně je věc poměrně jasná — až na to, co se bude dít se Staroměstskou radnicí. Samozřejmě, že ten rakušanský paskvil »gotické rekonstrukce«, jíž představovalo staroměstské křídlo radnice, bude smeten s české půdy. O to, že byl rozvrácen, se Němci bezděčně zasloužili. Jde jen o to, je-li moderní architektura již s to, aby komponovala architektonicky i urbanisticky architekturu moderní, slohově úměrnou. Prozatím bychom se přimlouvali, aby zůstaly »monumentální« trosky, které by dosvědčovaly zpustošení — než dozrale umělecky nová architektura, aby vyřešila věc tak zásadní. Výtvarně je to tedy jasné.

Ale o ideji Staroměstského náměstí měla by se rozvést debata až vášnivá. Vskutku: res nostra agitur. Nejde totiž o nic menšího, než o monumentalisaci pomníku pravého náboženského smyslu českých dějin.

Růžena Vacková.

Peníze za mši svatou?

Tato otázka zneklidňuje dnes nejednoho upřímného katolíka. Správně chápe, že nejsvětější oběť Kristova je něco tak velikého, že o nějakém placení této oběti vůbec nemůže být řeči. A proto si nevzí rady se starobylým obyčejem, že lidé dávají knězům určité obnosy, aby sloužili mši sv. na určitý úmysl. A přece je věc v podstatě velmi jasná.

Kristus Pán i sv. Pavel jasně zdůrazňují, že i kněz Nového zákona má právo na hmotné podpory věřících, aby se mohl nerušeně věnovati svému duchovnímu poslání. Příležitostí k takové podpoře (nikoliv směnnou hodnotou!) jsou některé kněžské úkony. To je smysl štolových poplatků i mešních stipendií. Je to almužna — my učedníci Kristovi se za to nestydíme — nikoliv obchod. Svátost kněz musí bezpodmínečně uděliti i tomu, kdo nemůže dáti štolový poplatek. A mši sv. horlivý kněz slouží denně k dobru všech živých i zemřelých dítek Božích, i když nedostane zvláštní mešní příspěvek. Za některé svátostné úkony nesmí kněz přijmouti ani nabízený peníz. A mši za své farníky musí sloužit každý duchovní správce bez jakéhokoliv stipendia aspoň tolikrát do roka, kolik je nedělí a zasvěcených svátků (pokud ji nemůže sloužiti přímo v tyto dny; mezi zasvěcené svátky se počítají i ty, které se podle novějších církevních zákonů již veřejně nesvětí).

Každá mše svatá má bohaté duchovní účinky pro celé lidstvo, pro celou církev bojující i trpící, pro samého kněze a pro lid, který s ním spoluqbětuje. Kromě toho má však zvláštní přímluvnou moc, kterou může sloužící kněz aplikovat na určitý úmysl, na př. za určitou duši v očistci. Věřící mohou požádati kněze, aby při určité mši provedl aplikaci na jejich úmysl. Při tom mu dávají dar, stanovený zvykem nebo obecným předpisem, po případě štědrosti dárcovou. Přijme-li kněz tento dar, je ve svědomí zavázán vyhověti přání dárcovu, t. j. aplikovati jistou část účinků mše na jeho úmysl. Zdali se při tom konají na tento úmysl ještě modlitby po mši sv. a pod., to je již vedlejší a řídí se místním zvykem.

Toto všechno jistě uklidní každého, kdo se na věc dívá bez zlé vůle. Jen je třeba, aby si věřící i kněží byli vždy jasně vědomi, že zde neběží ani o stín nějakého obchodu, a aby podle toho jednali.

Alexander Heidler.

•

Pozn. red. Tyto řádky jsou odpovědí na zvláštní dotaz, který v té věci redakci došel. Dotaz mluvil kromě toho o rozhořčení dívky, která prosila v jednom kostele za mši sv. a za Otčenáš po této mši sv., aby tak splnila přání zemřelé matky. Kostelník prý řekl, že u nich není zvykem ono modlení Otčenáše a z toho to rozhořčení.

Tazatel by měl skutečně pochopit, že při mši sv. nějaké farnosti nebo vůbec nějaké chrámové obce bývají určité obyčeje, které se snadno nemění a nemohou měnit. Někdo by se chtěl modlit Otčenáše tři a někdo pět a někdo žádný a kdyby se to často měnilo, mohly by z toho vzniknout různé nepříjemné dojmy. Proto je snaha Církve, aby společné bohoslužby všechny měly určitou pravidelnost a nebyly ponechány měnícím se povahám a náladám jednotlivců.

Možné pohledy na druhý břeh

Tichý listopad se svým přirozeným pohledem na usínání a umírání přírody, pohledem plným klidu a reality, pohledem soustředění a meditace nad životem vyvolila Církev ve svém pochopení pro přirozenost lidskou za měsíc, kdy vzpomínáme na duše věrných, kteří skončili vítězně své pozemské bojování a odešli do věčných stanů. Památka věrných Dušiček.

Mše svatá začíná prosbou o pokoj věčný a hned jako projev odevzdanosti do vůle Boží, radostné důvěry, se ozývá žalm Te decet hymnus Deus in Sion ... Tobě Bože, nechť se pějí chvály na Sionu — vyslyš mou modlitbu, neboť k Tobě všichni přijdou. Z celé liturgie dušičkové vane klid a mír, vane dech druhého světa, dech věčnosti a moci Boží. Nikde se neozývá pláč, jen sekvence zazní úpěnlivou prosbou o spásu duší zemřelých a končí projevem důvěry v milosrdenství Boží.

Slyšel jsem v říši několik proslovů nad rakví zahynulých kamarádů. A kdo si v té chvíli skutečně s pomocí Boží intensivně neuvědomoval, co to smrt je, pak na něho tyto proslovy působily zcela depresivně. Jaká zoufalá bezútěšnost z nich čišela! Tápání ve tmě, vyumělkované básnické obraty, které měly snad potěšit a posílit pozůstalé. Již nikdy ... již nikdy ... konec ... vše ztraceno ... zlomený květ ... neznámo ... Tehdy jsem poznal, že není možno mluvit o smrti z jiného stanoviska než křesťanského. Lidský rozum, který odpírá světlu zjevení stojí před hrobem v němém úžasu, hrůzné bezmocnosti. Jak tyto pohřební fráze a lapání po vzduchu jsou ubohé, když slyšíme slova preface za zemřelé: ... život Tvým věrným, Pane, se mění, nikoliv odnímá a když je zbořen dům pozemského přebývání, připravuje se v nebi příbytek nový ... Jaká renesance, síla, jasný a klidný pohled do budoucna! Jak se zde skutečnost snoubí s básnickou perlou! Ve dvou větách vystádlil středověký, věrou prosycený život to, nad čím bezmocně stojí masy lidí se svými filosofy. Falešná, funebrácká sentimentalita s tragikomickým obličejem má nahradit vyjádření o tom, co je vrcholem pozemského putování.

A při tom se tvrdí, že křesťanství je náboženstvím smutku, pláče, pasivity. Znamení kříže, protože je vidají na rakvích, na místech posledního odpočinku, v rukou umírajících, pokládají za znamení smuteční. A kříž zatím je vítězství! Kříž na hrobě se nesnižuje k přirozenému smutku rovu, nýbrž tento smutek ruší a hlásá, že zde nad smrtí zvítězil Ukřižovaný. Poraziv smrt křížem svým, ráj jsi vrátil věřícím ... To znamení kříže hlásá, že zde dočasně je smrt, ale že smrt je přemožena a z tohoto semene vzejde opět život. Je to zástava budoucí slávy mrtvého — je-li to vůle Boží a pramen síly a útěchy živých.

Až se zase naši křesťané vrátí k životu víry, liturgii, až nebudou jen slyšet, ale i prožívat, pak zase začnou nazývat věci a události jejich pravými jmény. Pak se o posledních věcech člověka nebude mluvit akademicky chladně anebo s duchařským hrůzostrašením — nýbrž smrt bude opět klidnou skutečností a rozhodnou nástupní stanicí života budoucího.

-zw-

•

Volenské rozpočty vedoucích světových mocností, branná výchova všech vrstev obyvatelstva u nás i v mnohých jiných státech, intensivní výroba zbraní ať útočných nebo ochranných těmě ve všech zbrojovkách těch států, kde si to lidi přeje a vedoucí osobnosti nařídí — to vše nám docela srozumitelnou řečí říká, že národy a státy chtějí být v pohotovosti pro všechny případy. Svět je proměněn více nebo méně ve velkou zbrojovku, v níž sice dělníkům nemůže být dvakrát příjemně pracovat, ale když si to páni diplomaté, ministři atd. přejí ... Dosti horlivě se připravuje tedy obrana života porušitelného.

A právě do tohoto ovzduší, naplněného duchem brannosti tělesné, zaznívá vzkaz Vojáka Kristova, který nám čte Církev v první dušičkové Mši svaté. Je sice adresován křesťanům v Korintě před devatenácti stoletími, ale má jistě co říci i křesťanům XX. století. Malé a přece velké tajemství nám říká svatý Pavel: Až se rozpadne dům tohoto pozemského bydlení, »budeme proměněni potřetí a okamžiku, při zvuku polnice poslední«. Nemáme nic proti brannosti tělesné, ale při nejmenším stejně, ano mnohem více a pečlivěji se zařídíme ve smyslu duchovní pohotovosti, abychom byli připraveni v okamžiku, až zazní signál polnice Boží. A stojí věru za to, ten výcvik brannosti duchovní. Vždyť se nám nabízí výměna věcí porušitelných za neporušitelné, smrtelnosti za nesmrtelnost. Výměna výzbroje lidské, nedokonalé, zastaralé za výzbroj Boží, dokonalou, od onoho okamžiku věčně moderní. To bude ten okamžik: sláva posledního příchodu Kristova, v den konečného soudu, kdy oddíly věrných velikého Vojevůdce, pod vítěznými prapory se znamením Kříže, budou s radostí volat — jako válečný pokřik — slova Izaiášova: »Pohlcena jest smrt ve vítězství. Kde jest, smrti, vítězství tvé? Kde jest, smrti, osten tvůj?« Proto již nyní my, křesťané, vzdáváme »díky Bohu, který nám dává vítězství prostřednictvím Pána našeho Ježíše Krista«. Vtiskujme do paměti výzvu Pavlovu: »Proto, bratří moji milí, buďte pevní, nepohnutelní, vždy přehojivi v díle Páně vědouce, že práce vaše není nadarmo v Pánu.« (I Kor. 15, 54-58.)

Antonín Bradna.

Tak třeba rozumět onomu kostelníkovi a jeho odmítnutí.

Společná modlitba shromážděných věřících je jistě jednou z hlavních útěch naší víry, kdokoliv však zná dobře mši sv., není tak smutný pro jeden Otčenášek. Mše sv. je obětí celé Církve, nejenom kněze, jenž jí slouží, nejenom těch, kdož jsou právě na ni viditelně přítomni. Je-li tedy za někoho obětována mše sv. celá Církev se za něho vlastně modlí. A ve mši sv. se také modlíme Otčenáš a mnoho jiných krásných modliteb.

Hlavní události týdne

Tento týden je zase především týdnem mnoha řečí vynikajících lidí. Mluvil Byrnes, Bevin, Attlee, Churchill, Truman.

●

Dny kolem 28. října jsou v Praze plny různých sjezdů: Sjezd ús. řemesla, celostátní sjezd československých žen, sjezd Svazu národní revoluce, sjezd krajanů reemigrantů, čili navrátilců, sjezd Sdružení katolické mládeže atd.

●

Pan president vyhlašuje dvouletku mravnosti. Na celostátním sjezdu žen v pražské Lucerně promluvil pan president tato vážná slova: Bez zmravnění našich dnešních porevolučních poměrů, bez nového opravdového zmravnění života — jež znamená zároveň zradostnění života a překonání dnešního sklonu k cynismu a ke tragice dnešního žití vůbec — se nám náš boj o nový život a svět nepodaří a všechny naše dnešní snahy docela určitě nakonec úplně zklamou. Dostáváme se ze spárů fašismu a nacismu, neobrodíme-li se však také mravně z jeho bídných důsledků, prohráli jsme svůj boj duchovně a brzy to celý národ pocítí.

●

Schválena dvouletka.

●

Podle sdělení ministra zásobování V. Majera, učiněném v zásobovacím výboru ÚNS nám dodala UNRRA 1.497.032 tun zboží v hodnotě 270 miliónů dolarů, přepočteno na Kčs by to bylo asi 13 miliard Kčs.

●

Daluegue a Jöckl byli odkouzeni a propuštěni.

●

Skončen odsun Němců. Asi 300.000 Němců u nás zůstalo.

Vyznamenaní trapisté

Víte, kdo to jsou trapisté? Je to přísný mniš ský řád katolický, jenž se snaží i dnes co možná opravdově uskutečňovat staré mnišské heslo ora et labora: »modli se a pracuj«, to znamená, jenž se poctivě zabývá ruční, hlavně zemědělskou prací. Je to řád zachovávající přísné mlčení, neboť je v něm třeba, aby v záplavě tolika prázdných frází byl přece jen někdo, kdo v hloubi svého srdce poslouchá věčné Slovo, jež je zdrojem všeho vědění a vší moudrosti. Naslouchání tomuto Slovu je positivní smysl křesťanského mlčení. Přesto však takový mnich se neuzavírá do své samoty a do svého mlčení ze sobectví, neodtrhuje se od živého společenství se svým nástupním křesťanstvem, ba celým lidstvem. Právě takový člověk, jenž se všeho vzdal, dovede mít nejčistší smysl pro pravdu a spravedlnost a dovede jí v daném případě s nasazením všech sil hájit. Jedním příkladem toho je trapistický klášter v Dombes u Lyonu. Celá jeho řeholní rodina podporovala účinně v době německé okupace hnutí odporu, neboť si byla vědoma, že svoboda dítek Božích nemůže nikoho k tupému sklonění se před usurpátory. Tato vlastenecká účast v boji za osvobození Francie byla uznána dne 15. září t. r. tím, že jednak klášterní rodině jako celku, jednak jednomu z nich, P. Bernardovi, byl udělen kříž Čestné legie. Udělení bylo odůvodněno tímto oficiálním vojenským hlášením:

Trapistický klášter v Dombes. Krásné řeholní společenství, které již v roce 1940 obstaralo ukrytí skladu sedmi set tun válečného materiálu. Klášter byl od prosince 1942 do března 1943 obsazen Němci, pokračoval však ve své vlastenecké službě tím, že neustále poskytoval azyl francouzským bojovníkům, cizincům, žádům z jakékoliv vrstvy a jakéhokoliv přesvědčení. Mnoh prokázali důležité služby bojovníkům z hnutí odporu ze svých hmotných, intelektuelních a duchovních zdrojů. Usmrdlonal vůlemi prostředky, jež měl v moci, skrytě boj proti cizímu utlačovateli. Trapistický klášter v Dombes přinesl k francouzskému hnutí odporu svou hrdinnou obětí krve jednak drancováním a vypálením, které musel podstoupiti, jednak svými řeholními členy, padnuvšími v čele vojenských jednotek, kterým velelí, svými zabitými z 19. května 1944, svými odvlečenými, raněnými, vyhnanými, hlavně pak skvělým bojem svého P. Bernarda a celkovým chováním svých členů.

O zmíněném P. Bernardovi mluví úřední prohlášení takto:

Gabriel Curie, řeholním jménem R. P. Bernard, důstojník hnutí odporu, podporučík v záloze, když byl brzy po porážce pověřen svým představeným, aby se zúčastnil ukrytí válečného materiálu francouzské armády, věnoval tomuto svému úkolu obdivuhodnou horlivost a odbornou podnikavost. Svou odvahou a statečností zachránil tak velmi značné množství válečného materiálu. V roce 1942 byl po prvé zatčen a později, pro nedostatek důkazů, propuštěn. Přestože byl zvláštním způsobem střežen, pokračoval ve svém dalším podporování hnutí odporu. Byl zatčen gestapem 8. prosince 1943, mučen a konečně deportován do Buchenwaldu. Za všech těchto okolností dal svým druhům v nejvyšší míře vše, co mohli od něho očekávat jako od kněze, důstojníka a bojovníka za svobodu. Zemřel za Francii v Belsenu dne 11. dubna 1944. Skvělá postava Francouze s legendárním státním úmyslem, jehož statečnost nepřekonalo nic, leč jeho nevyčerpatelná láska.

Dalšímu příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská lига v Praze IV., Hradčanské nám. 9. — Telefon 617 70. — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází týdně. — Poštovní spořitelna Praha 208.401. — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. v redakčním kruhu. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na poslední čtvrtletí 1946 Kčs 20.—, na celý rok Kčs 80.—. Používání neúředních známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Pohlídací poštovní úřad Praha 10. — Vytiskl Živnostník v Praze XII.

Z domova a z ciziny

»Co na tom záleží?« Jan Masaryk odpovídal v jednom proslovu v Baltimore na námitku, že se Československo přiklonilo příliš k levicovému směru. Odpověď zněla takto: »Co na tom záleží, pokud naše nesmrtelné duše jsou svobodné? Až mi někdo sáhne na svobodu duše, pak se začnu starat.« Nám se ovšem zdá, že každý není Jan Masaryk. Každý není tak starý a tak světem prošlý jako on. On si svou svobodu duše snadno uhájí, jemu může sotva kdo něco napovídat. Hůře je tomu s prostými lidmi, hůře je tomu na př. s mládeží. Co oni musí na př. v rozhlase vyslechnout, co musí spolknout ve vši té úřední propagandě. Jejich duše je při tom pramálo svobodná. Ve školách se to, zdá se, lepší. vyučování na př. filosofii je prý objektivnější, ale ještě nám dost chybí k té pravé svobodě.

Montgomery prohlašuje, že rozhodující silou zůstává i dnes člověk a jeho charakter. »V minulosti se člověk náboženstvím povznesl nad zlo a i nyní s pomocí a milostí Boží se může povznésti nad hrozby atomové pumy, zachováme-li totiž klid a chladnokrevnost a zachováme-li si svou víru.« Tato slova pronesl maršál Montgomery v klubu mladé generace v Croydonu. Maršál dále pokračoval: Jedno je naprosto jisté, jak v bitvě tak v míru: posledním a rozhodujícím činitelem zůstává vždycky člověk. I v minulé válce, kdy armády byly tak velice zmechanisovány, v nitru toho všeho byl stále člověk a on padal na váhu, ne pouze stroj. A proto ani atomová puma neodstraníla nutnost armád, změnila se jen jejich forma a jejich vnitřní organisace.

Mauriac o demokracii. »Politika uvádí do pohybu bahnité dno bytosti lidských. To by mohl být, podle mého mínění, nejpádnější důvod proti všeobecnému hlasovacímu právu. Vášně politického tržiště proměňují tvory, kteří jsou stvořeni, aby se chápali a milovali, a kteří v normálním běhu života se skutečně chápou a milují, náhlou metamorfosou v šelmy. V minulých letech podstoupil však svět zkoušku opačného systému: aspoň v tom bude Hitler, Mussolini a Franco mít zásluhu o lidstvo, ukázali, že diktatura je systém nekonečně horší než to, co Cornelíle nazývá »lidový stát«, u něhož ovšem není nejmenší vadou právě risiko, že nás v každém okamžiku může hoditi do náruče nějakého diktátora.«

Praktické křesťanství. Liberální křesťanství jsme měli přes sto let a šlo to s námi od desíti k pěti. Náprava může vzejíti jen z křesťanství celého, nespočívajícího jen v tom, že jdu občas do kostela. Takové celé křesťanství bychom potřebovali i v novinách. Tedy nejenom v občasném programovém článku, nýbrž křesťanství ve všem, i v malém oznamovateli. I tam musí být cítit křesťanství. A když v takovém křesťanském deníku čtete všelijaké hledání přátel a společníků na neděli, nebo za účelem návštěv divadel, když tam čtete, jak spousta všelijakých rozvedených tam hledá nové družky nebo druhy života, máte dojem, že křesťanství přestává u kazy, a že je to tedy křesťanství, které svaté jméno Kristovo bere jen nadarmo. Výzkum veřejného mínění by měl vůbec jednou prozkoumat, zda kdy z nabídnutí k sňatku v novinách vzešlo pořádné a šťastné manželství.

Jak si představují svobodu tisku. Po dvakráte jsme se zabývali článkem S. Gheifanda »Překonaná doktrína«, zaujali jsme jednou dokonce stanovisko kritické. Odpovídá naň zvláštním článkem i Tvorba. A v její odpovědi nás zvlášť zajímá závěr: »Vyrukovaly-li Obzory s takovým článkem v dnešní situaci, kdy náš znárodněný průmysl stojí těsně před dvouletkou, nelze v tom spatřovat nic jiného, nežli nový pokus o zasetí zmatku mezi náš pracující lid.« — Nepotřebujeme snad znovu zdůrazňovat, že nepatříme k žádné politické straně a že nám nejde o to, hájit Obzory, které si jistě na to stačí samy. Chceme jen upozorniti, jak záludně takoví patentovaní marxisté se snaží znemožnili každou diskusi, jim nepříjemnou, podezříváním z úmyslů protistátních a pod. Každý rozumný člověk jistě uzná, že by bylo užitečnější všímati si onoho tisku, jenž svým způsobem psaní přispěje k tomu, že pak Amerika přeruší jednání o úvěr, který nám chtěla poskytnout a kterého nutně potřebujeme právě pro dvouletku. A když takové jednání ztroskotá, vnese se tím mnohem více zmatku mezi náš pracující lid než theoretickými úvahami, zdali se Marx před 80 lety v něčem mýlil nebo nemýlil.

Co víme o Husovi nového?

Vzali jsme náhodou do ruky nedávno vyšlou knihu F. M. Bartoše »Co víme o Husovi nového« a otevřeli jsme ji na str. 102, kde je kapitolka: **Husovy zásluhy literární.** Autor tam odpovídá na námitky, srovnávající Husa se Štítným se stanoviska literárního. Námitky tvrdily, že pravověrný katolík laik Štítný dávno před Husem píše pro lid české knihy náboženské, stojící obsahem bohoslovným mnohem výše než podobné práce Husovy, protože Hus svá díla: Výklad a Postilu překládá prostě z Viklefa. Druhá námitka: Národní uvědomění jest u Štítného daleko větší než u Husa, neboť píše pouze česky a z důvodů ideálních, háje i proti kruhům universitním práva jazyka českého. Hus však píše česky teprve v posledních letech života a to z důvodů agitačních.

F. M. Bartoš na tyto námitky odpovídá: Píše-li Štítný česky, nečiní tak z důvodů o nic ideálnějších než Hus. Jsa laik, neuměl prostě jinak psáti než česky. Na to odpovídáme, že námitka není rozřešena. Štítný byl sice laik, z toho však neplyne, že by neuměl psáti jinak než česky, že tedy byl nucen česky psát. Studoval přece na universitě a nemohl tam tehdy jinak studovat leč latinsky. A dále, protože psal o věcech bohověděných, neměl jiných pramenů než latinských, musil je tedy znát a byl by asi dovedl i latinsky psát, kdyby byl chtěl. — F. M. Bartoš ostatně sí odporuje: Aby popřel původnost Štítného spisů, tvrdí, že jsou pouhými překlady. Aby je však mohl udělat, musil rozumět originálům, to jest musil uměti nejenom česky, nýbrž i latinsky. A tak jedna odpověď odporuje druhé.

Bolestná otázka

Debatování o československé otázce je asi marná práce. Každý zůstává na svém místě, každý si myslí, že má pravdu a druhý že je zaujat nebo tak cosi. Mnozí si asi řeknou, že je lépe mlčet. Nezdá se nám, že by se mlčením kdy rozřešil jaký problém. Nerozřeší se ovšem snad ani mluvením, ale dojde se aspoň k jasnu a kde každý pokud možno ví, co si druhý myslí, možno přece jednou dojít k porozumění.

Jde o mravní vysvětlení události z roku 1938 a 1939. O rok 1938 jde ještě více než o rok 1939. Každý ví, že tehdy v roce 1939 nebylo již svobodného rozhodování, tím méně potom ve válce. Ale v roce 1938 ještě svoboda byla.

A Češi tedy vytýkají Slovákům, kteří tehdy měli politické rozhodování v rukou, že již v roce 1938 a dříve, se spolčovali s Henleinovci, to je s vyloženými nepřáteli státu. Že v době Mnichova všech těch krisí kolem něho — byli k našim věcem úplně lhostejní, ne-li nepřátelští a opět spolčení s těmi, kteří nám rvali naši tisíciletou vlast. Podporování nepřítele se to všecko nazývá, protože Hitler v celé světové propagandě proti nám ukazoval na Slováky, na jejich nepřátelství k státu, ukazoval, jaká menšina vlastně za předmnichovským Československem stojí.

Slovácí svůj postup ethicky odůvodňují takto: My jsme měli pittsburskou smlouvu. Vy jste ji nedodrželi a tím jste nás zbavili závazků k československému státu.

Čech odpovídá takto: Pittsburská smlouva nebyla smlouvou skutečných representantů národa ani českého, ani slovenského. Mohla být politickým programem, nebyla však nikdy závazným právním aktem. Tímto závazným právním aktem byla československá ústava, kterou tvořili snad také lidé nepřesně representující Slovensko, jisté však více, než podpisovatelé pittsburské smlouvy. Podle této ústavy existovalo Československo skoro dvacet let, podle ní se konaly několikrát svobodné volby, podle ní byl na příklad Tiso a ostatní pozdější vedoucí slovenského státu zvolení do československého parlamentu a tam skládali své poslanecké sliby právě na celistvost republiky.

Máme za to, že toto zvolení a tento poslanecký slib byl vždycky svobodný a nevynucený a tedy závazný. Podle něho bylo možno bojovati všemi demokratickými prostředky za autonomii, nebylo však možno si říci, že Slovensko a jeho samostatnost je suprema lex, před nímž může vše ostatní ustoupit.

Buď existuje právní, ve svědomí zavazující stav, nebo se nelze na nic spolehnout.

Krátce řečeno tedy: Neuznáváje pittsburskou smlouvu za závazný právní akt, jsme toho mínění, že Tiso a ostatní byli vázáni svými poslaneckými sliby k zachovávání základních státních zákonů Československa a že tento svůj závazek porušili hlavně tehdy, když spolupracovali s nepřáteli Československa v době, kterou nazýváme zvýšené ohrožení republiky.

Nejde o to, zda jsou Češi a Slováci národ jeden aneo národy dva, jde o to, že, třeba národy dva, tvořili jeden stát, že v tom státu pevzali dobrovolně určité závazky a měli je zachovávat.

Namítne se ovšem, že přirozené právo národa je vyšší než papírové smlouvy. Uznáváme to.

Připomeneme se nám, že i my jsme rozbili Rakousko. Jenže zde je právě rozdíl. Národy mají právo na vzpouru. Národy nejsou pro státy nebo pro krále, nýbrž státy a králové jsou pro národy. Ale národ má právo na vzpouru jen tehdy, když mu jde skutečně o život. Nám o život v Rakousku skutečně šlo. Rakousko nás nutilo do války proti našim přátelům, do války, v níž vítězství Rakouska by znamenalo skutečně náš národní konec. Musili jsme se vzepřít.

Slováci nemohou říci, že jejich situace byla stejná. Ohromná většina Čechů může s čistým svědomím prisahat, že nechtěli odtrhovat Slováky, že přes všechny ty třenice a nedorozumění jsme měli Slováky rádi, a že zatím co většině Slováků bylo jisté lhostejno, kráječi-li Němci naši zemi až skoro ku Praze, stály většině Čechů slzy v očích, když dne 2. listopadu 1938 slyšeli tak zvanou vídeňskou arbitráž, když slyšeli tu řadu měst, kterou utínali tehdy z těla Slovenska.

Řekl jsem, že všecko toto sotva nějak změní náš poměr, přispěje to snad však k objasnění, co si myslíme a z čeho vycházíme ve svých cílech.

ak.

Pravá demokracie

U příležitosti nedávného francouzského referenda vysvětlují ve Figaru své stanovisko ke generálu de Gaullovi, stanovisko, jež definuje každou pravou demokracii, jež definuje smýšlení každého pravého demokrata v kterékoli zemi a za kterékoli situace.

Le Figaro píše: »Jsme odpůrci přílišné a jednostranné svobody držící moc strán. Jsme odpůrci takového režimu, ve kterém jednotlivce jakýmsi dohrovolným sebeobětováním se zříká každého osobního úsudku a vidí svou slávu v tom, že zmizí v ničotě totálního souhlasu.

Někteří z našich čtenářů pohoršení stejně jako my tímto schvalováním, nám přesto vytýkají naší svobodu diskuse. Přesvědčují ji připouštěli, jakožto se jedná o generála de Gaulla — několi je známo, jak velice jsme mu oddáni. Vytýkají nám, že se neodváváme úplně jeho prozíravosti, že nejsme slepě podle směrnic toho, jenž zachránil francouzskou čest.

Tito lidé zapírají tak, aniž by to ovšem chtěli, člověka, jenž dovedl sám projevit nejvyšší neodvislost ducha.

Nedomníváme se, že jenom my máme pravdu. Snažíme se prostě být upřímní. Nutí nás k tomu naše úcta k veřejnosti a konec konců je na čtenářích, aby posoudili váhu našich důvodů. Domníváme se, že v demokracii, hodné tohoto jména, každý, kdo se zříká svého úsudku ve prospěch nějaké skupiny, nějaké strany, nebo nějakého člověka, ztrácí tím svůj titul občana. To jsou základní principy svobodné země. Jsou to principy, které zůstávají a zůstanou neochvějné principy naší.

Nechceme-li být demokracií jen podle jména, musíme si také osvojiti tyto principy. Je to na nejvýš třeba. Máme sice strany, máme několik stran, ale bylo kdesi napsáno, že mnohde strana znamená jen předsedu strany. Jen jím strana myslí.

LITERATURA

P. Dr. Jan Ev. Urban OFM.:

Učení víry pro vstup dospělých do Církve Kristovy

Vydal: Bohuslav Rupp, Praha 1946.

KATECHISMUS PRO DNEŠEK.

Konečně se nám dostala do rukou tato dlouho slibovaná a též dlouho očekávaná knížka. Myslím, že sotva svatí apoštolové kázali Evangelium tak ospalým způsobem, jak mluvilo mnoho hodin našeho náboženského vyučování, od první obecné až do kvinty.

Možná, že se bude nad touto větou, která mě napadla, když jsem brał tento »nový katechismus« do rukou, leckdo horšit.

Ale jak jsem poznal již z rukopisu knihy, rozmnoženého jen pro potřeby Apoštolátu III. řádu sv. Františka, tak jsem shledal i ve vytištěném Ruppově vydání, že je to pravý katechismus Ruppově. Opravdu kerygmatický, (nelekejte se slova!) katechismus, který mluví, učí a není jen jako tomu bývalo, pouze dobrým systémem k opakování. Pravda, je trochu těžký (a přiznal se mi kdysi k tomu i jeden doctor medicinae) — ale nutí myslet!

A umění vyučovat, je po mém soudu to, které nutí sledovat, domýšlet, získávat si po hodině vyučovací. Něčemu se bezduše naučit, to dovede skoro každý. Připadá mi, že starý systém rakouského katechismu (i když si jej vážím pro jeho přesné a bezvadně vyvážené definice), k tomu svádí. Starý rakouský katechismus, byla prostě kostra, kterou mnoho učících nedovedlo, bohužel, přiodít. A ještě něco, byla to kostra, spíše theologických traktátů, v seřazení podle tří Božských ctností, než kázání živého Slova. Kolik hlubokých, živých skutečností nám uteklo. Právě těch nejkrásnějších. Já sám, odkojenec starého katechismu, jsem slyšel po prvé v životě o milosti, o tajemném vyrůstání z révy Krista, až ve svých 19 letech, ač bych to byl stejně dobře pochopil v desíti.

Dnešnímu člověku je však i k těmto vznešeným nádherám naší víry nutno upravit cestu. Jak nám scházelo v katechismech pár moudrých slov z fundamentální theologie. Poslední výhoda nového katechismu je v tom, že je to kniha pro dospělé, pro jejich způsob chápání a to je nezaplatitelná výhoda.

Jistě, že toto první vydání bude mít zapotřebí časem tu a tam něco přidat a něco škrtnout. Velmi si cením též praktických statí a toho, že spisovatel klade správný důraz na osobnost katechetovu. Bude nám jistě sloužit, až budeme povoláni, tu a tam k poučování nevědomých. Dříve se gratulovalo autorovi k úspěchu, dnes bychom si spíše mohli gratulovat my k této dobré české duchovní knize.

Jiří Reinsberg.

FILM

Třída A. (filmy vhodné i pro mládež).

Wilson. Tímto barevným velkofilmem se uvedla americká produkce opravdu šťastně. Život fanatického obhájce demokracie a svobody národů od jeho vstupu do politiky, jeho soukromí, úspěchy a konečný nezdar zaujmou plně diváka a zanechají trvalý dojem. Režie i výkony herců prvotřídní. I.

Filmy pro dospělé.

Caesar a Kleopatra. G. B. Barevný historický film podle známé hry G. B. Shawa, plný antické moudrosti i moderních vtipů. I.

Lidé dvou světů. GB. Barevný film o boji evropské civilisace s pověrou a zaostalostí černochů ve východní Africe. K zajímavému dialogu o tom, zda jest lepší zanechati primitivní národy jejich zvyklým či vnucovati jim naši kulturu, poznamenáváme, že pouhá hmotná civilisace bez světla evangelia dává oněm národům velmi málo. Kdy dočkáme se uměleckých a technicky vyspělých filmů o hrdinné a záslužné činnosti katolických misionářů v tropických zemích? I.

Kdo s koho. Anglická hudební špionážní komedie. III.

Třída B. (filmy s břitkými závadami).

Poslední tábor. SSSR. Pokus o řešení problému kočovných cikánů v Rusku předvedením idealisovaného života v kolchozech. III.

Sedm závodů. GB. Psychoanalytický román o mladé dívce, která se tvrdou dresurou svého poručníka vyšplhl v prvotřídní virtuosku na klavír. Vlivem surového zacházení a jiných tragických okolností utrpí hrdinka duševní poruchu, která je léčena v hypnotickém spánku lékařem psychiatrem. Tvrdé výchovné methody poručníkovy nelze schvalovati. II.

Večeře v Ritzu. GB. Napínavý detektivní film z prostředí bohářů a podvodníků, nepřinášející však kromě pěkné hry a krásné tváře Annabelly nic pozoruhodného. II.

Černý démant. Francouzské drama muže mučeného řadu let domněnkou, že mu zemřelá žena byla nevěrnou. Film varuje před unáhleným odsuzováním. II.

KATOLÍK

25 · LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 10. LISTOPADU 1946 • CENA Kčs 1.50

Voláme o své právo!

Taktéž od té doby, co jsme začali vycházet, byla projevována přání, abychom vycházeli týdně. Ne pouze naše přání, ale objednaná přání, nýbrž přání vycházející ze všech vrstev katolického lidu, od mladých i starých, prostých i náročných. I podali jsme žádost na tiskový odbor ministerstva informací. Dlouho nešla žádná odpověď. Bylo třeba dát prosch a vysvětlování. Konečně přišla. Zde její text:

č. j. 28.056/46 T. O.
Věc: Časopis Katolík změna.

V Praze dne 16. října 1946.

Svatováclavská Liga
v Praze IV., Hradčanské nám. 8.

K Vaší žádosti ze dne 30. 8. 1946 dává ministerstvo informací (tiskový odbor) souhlas, aby časopis »Katolík« vycházel napříště ve lhůtě týdenní, při čemž ostatní předpoklady vydávání, stanovené zdejším výnosem č. j. 45.267/45 T. O. ze dne 3. 12. 1945, zůstanou nezměněny. Pro nepříznivé poměry ve výrobě papíru nelze totiž schválit Vámi požadovanou změnu nákladu. Z těchže důvodů bude nutno uhradit zvýšenou spotřebu papíru, vzniklou změnou periodicity, v rámci přídělu dosavadního.

Za správnost vyhotovení: Gustav Regal
Přednosta: Dr. Bauer v. r.

Jaká to moudrost. Povolujeme, ale papír nemůžeme povolit. Jak to máte tedy dělat a jakou vlastně cenu to povolení má, to vám nepovíme.

Předkládáme toto rozhodnutí katolické veřejnosti, aby vtělila, jak se jedná. Aby posoudila, zda to je skutečně demokratické jednání, zda to je skutečné svobodno, v kterou jsme trpěli a bojovali, po které jsme tolik toužili. Dosáhli jsme jí? Ještě ne, ještě věru ne. Ještě čekáme na svobodný zítřek. Jsme ještě v pouhých byrokracie, která vás dovede traktovat velmi cynicky.

»Není papíru.« »Kde není, ani smrt nebere,« si snad někdo resignovaně povzdychne. Pro mocné tohoto světa je ho však dost. U nás těmito mocnými jsou na př. strany. Jejich deníky vycházejí již ve velmi značném rozsahu, tak značném, že jejich stránky mnohdy přeletujete a neminuho toho na ních nalézáte, bez čeho byste byli skutečně duchovně chudší. Vycházejí jejich týdeníky, třikrát, čtyřikrát větší než náš skromný »katolík« a i ty mně je papíru dost. Vycházejí časopisy stále nové, po nichž mnohdy nikdo zvlášť nevolá, jejichž potřebu nikdo zvlášť necítí, a vycházejí bez omezení jak rozsahového, tak početního. Jen pro nás není papír.

A tak, co nám zbývá? Nařikat na nesvobodu a vyzývat veřejnost, aby nás politovala? Ne to jsme přišli hrdí, přišli přesvědčení, že svoboda je hodnota vnitřní, kterou nám nikdo nemůže dát ani vzít, nepracujeme-li se sami k ní. Nepozbyli jsme své vnitřní svobody ani za ostnatými dráty mauthausenských, nemůžeme ji asi nyní pozbýt. I nyní jsme pevně přesvědčeni, že máme pravdu a právo na své straně. Již sv. Pavel si v římském vězení povzdychl: »Ale slovo Boží není spoutáno.« — Jeho hlídač si asi řekl při těch slovech: »Jen se těš, tím nezamlkneš, že jsi v mé moci.« Ale nemýlil se Pavel, hlídač se mýlil. Slovo Boží se skutečně nedalo spoutat a všelijací ti hlídači, i když Pavlovi sčali hlavu, přece jej nesmlčeli. A víš se ještě dnes něco o nich, je to jen zásluhou toho, že s Pavlem přišli do styku, jen proto jaksi také žijí, že byli Pavlovými hlídači a že byli Pavlovými stínači. Hlasatel Ducha: sdílí život i těm, kdož se jej snaží umlčet. I spoutaný Pavel mluví, duch v něm mluví, duch, jemuž možno činiti mnohé obtíže, jenž však je všecky překoná, protože je nesmrtelný a protože kromě něho není života.

Redakce.

Co týden přinesl

Paul Claudel kdysi napsal, že jsme-li věřící, prožíváme liturgii a její posvátný, vždy znovu se vracející kruh, jako prožíváme střídání ročních dob. Tento bez ustání se pohybující kruh nám tuto neděli přinesl opět známá slova Kristova: **Dávejte tedy, co je císařovo, císaři, a co je Božího, Bohu.**

Jaký je asi smysl těchto slov? Je třeba uznat, že nejsou tak naprosto jasná. Naše doby je většinou násilně řeší tím, že celou polovinu té věty prostě zamlčí. I když si občas vzpomenou na Masarykova slova: Ježíš, ne Caesar je náš program, přece ve skutečnosti existuje pro ně jen Caesar, totiž stát. Pro středověk existoval i císař i Bůh, zřídka kdy však se shodovali v tom, co tedy vlastně patří císaři, a co Bohu.

První smysl Ježíšových slov, smysl právě pro nás dnes nejdůležitější je uznat vůbec, že je i císař, i Bůh, chcete-li, že je i stát, i Bůh, prostě že je země a nebe, tento život a věčný život, a k zemi i nebi, k tomuto i k věčnému životu že máme své povinnosti. Varováním před jednostranností jsou tedy v prvé řadě ta Kristova slova. Před onou jednostranností, která je příčinou snad všech našich chyb, všech našich zmatků, celého toho nerozmotatelného klubka problémů, s nimiž se věčně rveme, a nikdy je nemůžeme rozřešit a to jedině proto, že máme zřídka kdy odvahu, otevřít oči a podívat se na skutečnost v celé její složitosti, ale také v celém jejím bohatství.

Nedávno kdosi napsal, jak nesmyslné jsou většinou debaty na těch věčných poválečných, t. zv. mírových konferencích. Do nekonečna se hádají lidé o nějaký kout země, jedni i druzí fikají, že jej potřebují k zajištění své bezpečnosti, a to v době, kdy takřka není hranic a prostorů, protože to všecko moderní vynálezy překonaly. My to nevidíme, protože jsme jednostranní. Jako děti a jako malí chlapci jednáme mnohdy. S velkou zálibou, která je vlastní naší době více než kterékoliv jiné, si stále namlouváme svou jedinečnost. Je nám směšné, když si vzpomeneme na Hitlerovo vykládání o tisícileté říši, ale sami si také pořád deklamujeme, že jsme my vykonali, co nedovedla celá staletí, zacpáváme si takřka uši, abychom neslyšeli a neviděli složitost problémů. I v ministerských výkladech o situaci je někdy cítit tu naivitu, ten tenec mezi vejci, tu bázeň, říci pravdu naplno říci ji syrově. »Pravda osvobodí vás.« To jsou také slova Kristova, a ta nejzákladnější pravda je právě, že je zde svět a Bůh, člověk a Bůh, stát a Bůh. A skoro nikdo z nás nedovede tyto dva póly spojit.

Samozřejmě je nedovedou spojit atheisté a zbavují se jich, jak už jsme řekli, tak, že ten jeden pól prostě škrtají. Bolestná komedie se svátky, které jsme byli minulý týden zase svědky, je jednou etapou této snahy zbavit se onoho Božího pólu skutečnosti. Hlavní smysl svátků byl totiž vždycky přiznání se k Bohu, jakýsi druh oběti, jeden den v týdnu se obětuje tomu, jenž je Králem věků, jemuž patří všechen čas a celá věčnost.

Páni jsou ovšem ještě moc pokrytečtí, aby to řekli naplno, proto mluví o »nenahraditelných škodách hospodářských«, kterým se má zabránit. Co na tom, že pak i velmi oddaní lidé jim budou musit napsat, že se takovými způsoby dávají pracovní morálce nejbolestnější rány. Co záleží na pracovní morálce? Jen když ukojím svou atheistickou zášť, jen když otřesu zas trochu starými tradicemi, které mefistofelsky soustavně podrývám na všech polích národní kultury.

Nejhorší je ovšem ta kolaborantská mentalita v nás všech, i v těch, kteří celou válku žili ve svobodně, nepodrobené cizině. Všichni ztrácíme vůli, jakmile slyšíme o »hospodářských škodách«, a tančíme modlářky kolem své dvouletky jako Židé kolem zlatého telete. Svobodné noviny správně poznamenaly v článku o svátkovém zmatku, že »ústřední politická kancelář lidové strany sice otiskla zběrné stanovisko strany k svátební práci, ale nikde není zmínky o tom, zda ministři lidové strany ve schůzi ministerské rady hlasovali proti návrhu. Není o tom nic ani v úředním komuniké o schůzi ministerské rady, ani nikde linde.« Ani o protestu jiných ministrů nikde nic není. Taková národní jednota je věru zhoubná, zlověstná.

Ký div, že se pak menší lidé tím více bojí plouti proti proudu, i ti nejupřímněji věřící. Ani oni nedávají, co je Božího. Bohu, ani oni neuznávají prakticky, že skutečnost se skládá z Boha i z člověka, to znamená, že Bůh za nás neudělá všecko, že se na př. marně modlíme: Sešli Ducha svého a obnov tváří země, nepracujeme-li k této obnově sami poctivě.

Jen skrze nás může Duch obnovit tváří země. Co může však dělat, nechceme-li být při tom Jeho nástroji, jsme-li raději kolaboranty Antikrista? Le sens de Dieu nám chybí, by řekli Francouzi. Skutečné procítění a pochopení Boha, jeho práv, jeho majestátu. Pak bychom museli vzplanout svatým rozhořčením při pohledu na to, jak pan ministr si ustanovuje, že v pátek, kdy od tisíciletí je svátek, nebude svátek, a v sobotu, kdy od tisíciletí není svátek, že bude svátek. Cítili bychom celou absurdnost takového počínání lidského červíka, který dnes je a zítra jej silnější závan větru může rozfouknout a prod jehož nápadem se přece jen miliony lidí sklání ochotněji než před věčnou vůlí Boží, onou vůlí, která je zákonem světů.

Absurdnost takového života poznáme tehdy, až do důsledků pochopíme, že je třeba dávat Bohu, co je Božího a císaři jen to, co je císařovo.

ak.

Promluva J. Exc. apoštolského nuncia Saverio Rittera u Dominikánů v Praze dne 6. X. 1946

Je pro mě vždycky velikou ctí a radostí, kdykoli mohu vystoupit veřejně při bohoslužbách v některém ze starobylých chrámů krásné Prahy. Avšak na mojí radost padá stín, protože nemohu vás oslovit vaším rodným jazykem a tak proniknout dokonale k vašemu srdci a k vaší duši. Náš Pán však může všechno, může překonat i tuto překážku. Jeho milosti se tedy naše duše a naše srdce mohou spojit stejně dokonale, a to na prvním místě společnou modlitbou. Spojme se tedy v této mši svaté, abychom poděkovali za to, že Bůh nás opět svedl na společnou cestu a abychom prosili Boha o milost, aby tuto cestu každý z nás prošel podle vůle Boží.

Je dnes slavnost sv. Růžence. Naše spojení v Bohu bude proto tím hlubší a prožitelštější, neboť svátek sv. Růžence je svátkem rodinné lásky. Nemůže se myslet na tajemství růžence bez spojitosti s tajemstvím lásky Otce a Syna v Duchu sv., bez myšlenky na radosti, které naplňovaly nazaretský domek, a které budou jednou naším životem v ráji.

Slavíme svátek sv. Růžence v chrámu toho Řádu, jemuž byla tato modlitba svěřena neoeskou Matkou jako zvláštní výsada a zbraň, daná sv. Dominiku. Chrám sv. Jiljí má svou starou tradici věrnosti k sv. Růženci a je střediskem, z něhož úcta k Panně Marii vítězné vyzařuje i dnes.

Sv. Růženec byl dán sv. Dominiku v dobách velmi těžkých pro Církev, kdy na ni útočili nepřátelé zvlášť urputní a tvrdí. Růženec byl zbraní, která měla potřít tyto nepřátele. Zbraň lidská, ta zabíjí, zraňuje, rozdvojuje, ničí. Růženec je zbraní Boží, která hojí, uzdravuje, pomáhá, spojuje a dává lásku a život. Růženec je jako Panna Maria: na jedné straně sladká, přívětivá, dobrotivá a něžná, na druhé straně také hrozná jako šik semknutého vojska.

Růžencová slavnost jest oslavou vítězství. Původně to bylo vítězství nad viditelným nepřítelem u Lepanta. Avšak svou podstatou je poslání této zbraně čistě duchovní a její účinnost se uplatňuje hlavně v řádě ducha. To platí především dnes.

Od minulého století obrací se proti Církvi zvlášť nenávistné útoky temných sil. Liberalismus, racionalismus, kapitalismus a pod. Proti liberalismu Panna Maria Vítězná vystupuje v Lurdech a podává světu rukama prostičké pastýřky Bernadetty jako zbraň modlitbu a pokání. Tou modlitbou je růženec. V Italii se moc Panny Marie Vítězné rozšiřuje z Pompeji a proti dnešní bolesti Přečistá Panna dává světu lék ve Fatimě a zase jest jim Růženec, který z jejího rozkazu zdurazňují a přinášejí hříšnému světu děti.

Z těchto důvodů Pius XII. vyzývá všechny věřící a vůbec všechny lidi dobré vůle ke křižáckému tažení růžencovému k záchraně světa. Jeho posledním otcovským pokynem je, zachránit svět modlitbou sv. Růžence.

Také my se musíme přidat k tomuto tažení. Také my musíme splynout s těmi dušemi, které jdou bojovat láskou a pokáním o lepší zítřek pro všechny. Pomůžeme tím nejenom světu, nýbrž zachráníme i sebe. Naše duše tam najde chléb ve svém hladu. Utišení své žízně, světlo v každé tmě a útěchu v každé bolesti. Vítězství nade vším.

Káká se všude, že jsou dnes zlé doby. To konečně cítíme všichni. Není tedy třeba opakovat stále tyto věci, nezachrání nás ustavičná kritika, je nutno stavět a pomáhat. V tom musí každý z nás začít sám od sebe. Když se obnoví každý jednotlivec a začne lepší život, bude obnoven celý svět, poněvadž svět jsme my. K této obnově není skutečně žádné jiné cesty než sv. Růženec. Růženec obsahne celý náš život. Přemůže lidskou bolest, lidské útoky a posvětí lidskou radost.

Toto tažení pro vybojování lepšího života musíme činit s optimismem. Bůh jest i dnes všemohoucí, i dnes je dobrý, poněvadž je věčná moudrost a láska. Světlo k pochopení těchto pravd vyzařuje nejúčinněji z růžencových tajemství, která ozařují jak tento svět, tak i život budoucí.

Panno Maria, Vítězná Královno, Královno míru a sv. Růžence, vezmi nás do svých rukou, veď nás Boží cestou, připoutej nás k sobě a neopouštěj nás. Učiň, at tímto poutem mezi námi a Tebou, která jsi branou nebeskou, je sv. Růženec. Vypros nám, abychom s Tebou žili a s Tebou umírali. A po životě s Tebou zde na zemi abychom byli s Tebou i v ráji, aspoň na posledním stupínku tajemného výstupu do nejvnitřnějšího Božího života, v němž Bůh je všechno a Ty jsi královnou andělů a všech svatých.

Přeložil Dr. Jiří Maria Veselý O. P.

To nejpotřebnější

Kardinál Griffin, arcibiskup westminsterský, v promluvě k apologetickému sdružení Evidence Guild, zdůraznil, že dnes se nejedná pouze o rozšiřování správné sociální nauky Církve, ani o to, ukazovati veřejnosti a hlavně dělníkům, jak velice záleží Církvi na jejich hmotném zajištění, dnes jde o otázku — a je to úloha velmi naléhavá — jak zajistiti základy celého mravního života a vštípiti lidem základní pravdy řádu přirozeného a ještě více řádu nadpřirozeného.

Kdyby jsme mohli považovati za jisté, že náš lid věří v božství Ježíše Krista a v jeho učení. Dnes bohužel musíme začíti tím, že dokážeme svým posluchačům existenci Boží, existenci mravního zákona a existenci Zjevení. Kardinál vybízí snažné členy sdružení, aby se usilovně starali o objasnění základních pravd, neboť úpadek morálky nastal právě následkem odvrácení se od nich.

Kardinál dále vypravoval, že kdysi se v Hyde Parku (v tomto velkém londýnském parku, jak známo, lidé různých přesvědčení a směrů vykládávají veřejně hloučku svých posluchačů volně své názory) se svými kolegy zabýval hlavně tím, že vysvětlával nesnadná místa z Písma svatého a hlavně z listů sv. Pavla. Dnes je to horší, dnes se nejedná o tento nebo onen verš z Písma, nýbrž o celé Zjevení. Dnes se neúčastní pouze na římskou církev, nýbrž na pojem Boha samého a na přirozenou morálku. Svatý Otec Pius XII. vyzýval už ve svém vánočním poselství 1942 katolíky, aby hájili pravdy řádu přirozeného, neboť jsou nezbytným základem řádu nadpřirozeného. Kdyby lidé kolem nás znali opravdu Boha, živého, osobního Boha, kdyby připouštěli základní zákony každého mravního života, byli by již velmi blízko Krista, jeho pravda a jeho života.«

Tato slova kardinálova bychom i my měli vždycky míti na paměti. Vzpomněl jsem si na to, když jsem v letáčku našich studentů četl výňatek z článku o Husovi s tvrzením, že Jan XXIII. byl vlastně vzdoropapež a že hlásal v Praze odpustky, aby získal prostředky na tažení proti skutečnému papeži. — To vše je pravda, to vše bylo na místě v onom dělším článku, není to však právě na místě jako nejzajímavější výrok na př. týdne nebo měsíce. Proč se tak zajímavý zdá? Protože si pořád ještě myslíme, že hlavní otázkou je přesvědčit historickými nebo jinými důkazy druhé, že my máme pravdu, a že oni se mýlí. Ideový boj o pravého Boha se tak pořád béře jako vtipné debatérství. Kdo bude nejvytrvalejší, ten vyhraje. Ale tak to není. Problémy jsou mnohem, mnohem hlubší, jsou tak hluboko, že všechny ty spory jsou jen periferní. Základní věci je, zda chci nebo nechci věřit v pravého Boha, nebo ještě základnější: Zda vůbec věřím v dobro a zlo, zda vůbec chci žít, zda mám chuť do života a do životního boje. Mnoho dnešních lidí je právě narušeno v těchto nejvnitřnějších nervech a vyléčit se dají ne diskusemi, nýbrž hlavně prostým životem, malomluvným slovy, zato více výmluvným životním klidem a mírem, vyrovnaností a radostí, která plyne z povnčho a neochvějného vědomí: »Vím, komu jsem uvěřil.«

Schůze Marlánské družiny kněží u sv. Ignáce se bude konati ve středu dne 13. listopadu o 4. hod. odpolední v Družinské kapli.

La Croix a náš 28. říjen. La Croix (Kříž), nadstranický deník francouzských katolíků, přinesl dne 30. října fotografii s tímto doprovodem: U příležitosti československého národního svátku pořádal M. Jindřich Nosek, československý velvyslanec v Paříži, v salonech velvyslanectví skvělou recepci, na níž se sešlo velmi mnoho pařížských osobností. Náš obrázek představuje našeho ředitele (totiž ředitele tiskového odboru Katol. akce, P. Merklína) v rozmluvě s velvyslancem Nosekem.

Výkyvy anglikanismu

Zajímavá zpráva »Katolika« o náboženském životě londýnském nám připomíná všecky ty obměny názorů, které »obsáhlost« anglikanismu v sobě spojuje. Náš, pochopitelně, nejvíce zajímají tak zv. anglokatolíci. Jsou to lidé přesvědčení, že jejich církev je odloučenou částí primysiné Církve katolické. Ovšem, že logicky uvažující člověk musí uznat, že pravá Církev musí být skutečná, ne pomyslná, a že pravý křesťan nesmí setrvat v odloučené obci; ale britská převaha cítí nad logikou udržuje anglikanolicismu při životě. Zajímavou jeho odnoží je »Společnost krále Karla Mučednika«, jejíž ráz právě ukazuje na zvláštní postavení anglokatolicismu. Historie je totiž tato: Karel I. odmítl smír s Cromwellovými Puritány a byl proto protektorátním režimem popraven. Je tudíž mučednikem anglikanismu a proto jedině kanonisace anglikánská zavedla svátek tohoto krále. Při tom doktríny, pro něž Karel I. odmítl smír a dal přednost popravišti, jsou nauky význačně katolické — zejména svátostný charakter biskupů. Bůh tedy udělil Karlovu potomstvu tu milost, že vesměs přijalo katolickou víru a také za ni bylo persekvováno, kdežto na trůn bylo povoláno potomstvo Karlovy sestry, Zimní královny české. Když tedy protestantsko-puritánský směr a zejména liberální kapitalism se dostal v XIX. století k moci, byl svátek Karlův zrušen parlamentem. Ale skupina jeho ctitelů ho slaví dál a poněvadž je to ovšem společnost krajně anglokatolická, tedy užívá forem katolické úcty svatých: každoročně v den popravy se slouží v kostele St. Mary-le-Strand »mše krále Karla Mučednika«. To je tedy jeden výkyv; druhý představují lidé jako tl. kteří podle zprávy »Českého zápasu« ze 17. října podnikli »vzdouru v kostele« anglikánského biskupa bathského a proti »nezákonné fimsko-katolické míši« protestovali. »Český zápas« dodává: »Nedoporučujeme samozřejmě, aby se podobné způsoby počaly snad zavádět i u nás, nevadilo by však, kdyby prý věřící projevili o činnosti svých církví zvýšený zájem.« Beráme radostně na vědomí, že »Český zápas« nedoporučuje formu zájmu, jaký byl svého času věnován našim bohoslužbám — ještě se na to dobře pamatujeme... a souhlasíme že co se zájmu týče, mohou nám mnozí anglikáni být vzorem. To se týče ostatně i znalosti Bible a dokonce charity, v níž právě někteří anglokatolíci udělali na londýnské periferii velmi mnoho. Duch vane kde chce — a všecky cesty vedou do Říma! Zajisté pak je zaslíbeno, že hledajícího upřímně Bůh neodmítne, nýbrž dává se nalézti.

Jindřich Středa.

Prosba

27. a 28. října se koná v Praze sjezd Sdružení katolické mládeže. Psali jsme o něm už minule. Zúčastnili se ho také chlapci ze Slovenska, hlavně z Píšťan. Přivedl je mladý jesuita, Potocký se jmenoval, a tady u nás mu říkali Zápotocký. Má velkou starost, jak v Píšťanech postavit pěkný kostel, kostel Krista Krále. Ukazoval nám, jak světové píšťanské lázně by si takový kostel zasloužily. A doufal, že ti husitští Češi a Pražané se dají vidět, že přispějí na stavbu kostela Krista Krále v Píšťanech. Dokonce nějaký podlitatranský farář ho v tom utvrdil, vypravoval mu totiž, že také stavěl kostel a že dostal z Prahy nejvíce příspěvků. No, tak ho nesmíme zklamat, musíme mu ukázat, že nejel nadarmo do té Prahy, že máme přece jen srdce na pravém místě.

Prodávají takové cihly nebo cihličky. Pro mládež stojí jedna cihlička 5 Kčs, pro dospělé 20 Kčs. A dokonce i okénko za 12 Kčs můžete pořídit do píšťanského kostela. Lacině, vidíte? Neříkejte, že potřebujeme kostely u nás. Pán Bůh nám požehná, abychom mohli přispět i u nás i v Píšťanech. Kristus Král to od nás čeká. »Uslyšíte-li dnes hlas Páně, nezatvrzujte srdcí svých.« — O příspěvky prosí a již napřed děkují **Jesuité v Píšťanech.**

Laické kněžství

RNDr. Artur Pavelka

Dekretem posvátné Kongregace Svátostí, vydaným dne 25. října t. r. s datem 14. září, je dopuštěno každému knězi udělovati svátost Biřmování. Mohou ji udělovati osobám, nalézajícím se v nebezpečí smrti, které dosud nebyly biřmovány. Biřmování je totiž jedna ze tří svátostí, které možno přijímati jen jedenkrát v životě, podobně jako křest a svěcení kněžství. Vlastním, přirozeným udělovatelem této svátosti zůstává ovšem i nadále biskup. Již dříve mohl prostý kněz udělovati biřmování ze zvláštního pověření. Toto svolení a pověření se nyní tedy uděluje všeobecně. Je určeno většinou pro kraje misijní, kde velké vzdálenosti činí přítomnost biskupovu řídkou a těžko dosažitelnou.

Proč asi uděluje Sv. Stolice kněžím toto dovolení? Mnoho mladých a mnohdy i dospělých umíralo bez sv. biřmování; neměli tedy onu svátostnou plnost křesťanského života, nebyli poznamenáni znamením, kterým se vyznačují vojíni Kristovi. Církev pečující o duchovní dobro svých dítek, jim tímto způsobem chce zajistiti onu náplň milosti. — Každý kněz bude tedy od nynějška moci udělovati platně sv. biřmování pod podmínkou, že přijímající je v nebezpečí smrti, že se při udělování zachovají podstatné obřady a že se použije Křížma, posvěceného biskupem.

Niterné záchvěvy prudkého rythmu probouzejícího se národního života v jeho plnosti se promítají do projevů a výzev, do manifestací a provolání, do programů a plánů, do letáků a plakátů, do novin a časopisů, aby pátraly a hledaly, aby vytvářely a ustálily, co všichni nutně potřebujeme a po čem všichni toužíme: akční program nově se utvářejícího mravového kolektiva národního.

Jedna výzva dosud zůstala neprosloveна. Výzva, kterou by manifestace usmrtila, výzva, kterou by plakát znesvětil, výzva, která pro svoji niternost vyžaduje pečlivě vybraného místa, výzva, která je schopna existence pouze v proudu života přijatého z víry, výzva, která má smysl jenom v listě takové orientace, jakou má tento náš časopis, je to výzva, obracející se k tisícům a tisícům věřících ve formě nevzhledné, svoji hloubkou však nedohledné, výzva:

Uvědomte si důstojenství svého laického kněžství!

Kněz laik není výmyslem básnické duše ani přikrasou vnější a není nějakým zbožným přirovnáním pro potěšení věřících. Kněžství laika je realitou. Je to realita vytvořená Duchem svatým, dárcem vší reality vůbec, a s ní jsou spojena určitá práva a určité povinnosti, zejména povinnosti individua laického kněze vůči společnosti, ve které žije.

Při křtu sv. po prvé sestupuje do naší duše dárce sví reality a upravuje jí svojí láskou v realitu vhodného příbytku svého. Takto připravenou duši navštíví tento Velký Dárce opět sedmerým bohatstvím svých darů ve sv. biřmování, přetvořuje ji nesmazatelným znamením statečného bojovníka a obdaruje ji trojím vznešeným úřadem prorockým, úřadem královským a úřadem kněžským. Ve svatém biřmování přijímá vskutku každý věřící důstojnost kněžskou. Opravdovost této kněžské hodnosti je tak dalekosáhlá, že svátost svěcení kněžstva jest jen zvláštním uzpůsobením kněžství, dosaženého svátostí biřmování pro úkoly vyhrazené knězi z povolání. Ale základ své důstojnosti kněžské má i kněz z povolání z kněžství, přijatého společně s námi se všemi ve svátosti biřmování.

Každý z nás, komu biskup vložil ruce na hlavu a na koho svolal sedmero darů Ducha svatého, jest opravdu kněžem. To je nejhlubší důvod, proč liturgické hnutí nás vybízí, abychom spolu s knězem přistoupili k oltáři a zúčastnili se tak nejhlubšího tajemství nekrvavé oběti. Proto stojíme kolem oltáře shromážděni a po připravných modlitbách, po přečtení epištoly a evangelia zvedáme spolu s knězem patenu. Je naší svatou povinností vložiti na patenu všechno a je to naším svatým právem: obětovati.

Obětujme všechno, co nás v uplynulých dnech zklamalo. Obětujme všechny naděje, které se neuskutečnily. Obětujme vše ihny činy lásky, které nepřinesly hned viditelného ovoce. Obětujme celou svoji dnešní netrpělivost. Obětujme útoky, které nás zranily. Obětujme všechno nepochopení, se kterým se setkávají hřejivé upřímné snahy sv. Církve a její milované hlavy, sv. Otce. Obětujme všechno, co bylo, celý svůj včerejšek. A odpusťme našim vinníkům ze dnů minulých.

Obětujme však i dny budoucí. Obětujme všechny své snahy, upínající se k zítřku. Obětujme všechno své pracovní odhodlání, aby se v něm každá jiskra osobního prospěchu malicherného udusila v zárodku, obětujme všechno, co úkladného nám chystá nepřítel, obětujme všechen svůj společenský styk a obětujme zřídlo a kořen všech nedostatků, vlastní, tak vyhraněný zřetel sobecký.

Až nic nebudeme chtíti pro sebe, pro individuum vlastní a všechno jen pro individua svých bližních, pak obětí naše bude obětí kněžskou.

Až pak nadejde okamžik společné hostiny a kněz laik přijme z ruky vyvoleného kněze eucharistický pokrm do duše čisté a lačné, pak v nejtajnějším nitru naslouchejme akčnímu programu, který v nás prostě ale závažně rozvíjí posvěcující milost. Sám Dárce veškerého kněžství dá vnuknutí, dá myšlenky, dá směrnice a dá všechnu potřebnou energii. Naslouchej a zdokonaluj svůj vnitřní sluch v nástroj jemnější a jemnější, neboť přejemné jsou záchvěvy, přetvořující nitro Tvé osobnosti. Duch sv. je dárcem tvého akčního programu. Jako kněz uměj pochopiti, že On vane, kam On chce.

Jedině v této své funkci kněžské budeme s to, posvěcením vlastního individua skrze činnost obětní, vytvářeti společnost národní, která by byla posvěcena opravdovou vnitřní ochotou k obětem a radostně otevřena vůči vznešeným záměrům, které našemu národnímu společenství chystá Ten, jenž jediné ví, co chce.

O laických katechetech

Nepíš; zevrubné pojednání — řeknu jenom několik slov k otázkám, o kterých se mnoho diskutuje.

Ve Svobodných novinách 18. října 1946 zmínila se známá šifra »jpb« o tom, že úroveň laických náhradních učitelů náboženství (rozuměj: katolického) je žalostná. Tónem, který budí dojem velmi seriosní rady dobře míněné, přimlouvá se písatel za to aby učitelské síly škol církevních (to jsou katolické fehoinice z největší části) se rozsáhly a vyučovaly náboženství všude, kde se nedostává kněží; tím prý by se dostala úroveň náboženského vyučování na výši, která by neurážela náboženské cítění našeho lidu, jak prý tomu nyní často jest.

Řekněme si k tomu několik slov s otevřeností a naprostou upřímností, bez lidských ohledů napravo či nalevo.

Především tedy nechť pisatel ve S. N. laskavě vezme na vědomí, že jeho námět vyslovili již dávno mnozí kněží, kteří si nedovedou srovnat v hlavě proč by dnes měly fehoinice učili ručním pracím anebo cizím řečím, když máme krutý nedostatek laických katechetů. Je v tom cosi, ale nezapomínejme, že fehoinice-učitelka i při takových málo duchovních předmětech, jako je vaření, šití prádla a šatů a cizí řeči získává svou povahou mnohou mladou duši že tu vznikají krásná přátelství a že působí apoštolsky. Ale budiž, do jisté míry bychom souhlasili s tím, aby fehole, zvláště ženské, nám vydatněji pomáhaly v katechesi. Víme však, jaké překážky se jim staví v cestu. Život v feholi je komunismus, křesťanský evangelický, svatý komunismus. Tam je vše společné — to hmotné, co klášter má, ale i to duchovní: společné žití modlitbou, oslavou Boží, asketickými úkony vytvářejíce opravdě nadpřirozený kolektiv. Typy feholi, jež u nás známe, jsou všechny tohoto kolektivního rázu. Není vůbec myslitelno, že by žila fehoinice uprostřed světa sama a sama. Musí být — jak fehole řádá — vždy nejméně dvě tři pohromadě. Jak to, prosím, provedete? Kde tím najdete byt, jak opatříte nejnutnější životní potřeby a vhodné zaměstnání? — Když r. 1945 na Slovensku provedeno radikálně zestátnění církevních škol, cosi lály slovenské školní úřady jednotlivé fehoinice — kvalifikované učitelky — vždy pouze jednu samotnou na místa nejzapadlejší, kam nikdo nechtěl, kde nebylo kostela nebo daleko k němu; jak můžete žádati, aby v takovém prostředí žila fehoinice? — A upřímně řečeno, nám se zdá že návrh pana »jpb« právě k tomu směřuje, aby stát měl ušetřenu práci s dislokací fehoinich učitelek, dojde-li i u nás k zestátnění všeho školství a ku převzetí fehoinich učitelů a učitelek státem: Aby se jim nemusila svářiti výuka a výchova na školách veřejných — rychle s nimi do katechese — tam nemohou nic zkazit, že ano?

Naše fehole činí pro laickou katechesi, pokud jen jejich síly stačí. Kde mají svůj feholní dům, ochotně přebírají vyučování náboženství. Je-li toho třeba. A jsme jim za to vděčni dělají to dobře. Přáli bychom jim hojnost zdravého a čistého dorostu, víme, že by konaly ještě více.

Je skutečně úroveň laických katechetů tak ubohá? Slýcháme stesky i z úst kněží. A věřte, často to boli, protože kdo má příležitost sledovati působení laických katechetů, musí říci, že se jim křivdí, že se nedoceňují ani tam kde spravedlivé ocenění by bylo by mravní povinností. Smím snad vyzradit něco z československé diecése: tinde jisté jsou poměry podobné nebo lepší. V září letošního roku konalo před konsistorní komisí zkoušku způsobilosti k vyučování náboženství osm laiků, a to čtyři muži a čtyři ženy z nich jedna fehoinice; z těchto osmi kandidátů měli tři celou střední školu s maturitou, jeden měl část školy střední, čtyři měli vzdělání nižší, ale byli mezi nimi velmi inteligentní samoukové, kteří v severzdělání listě nejsou ještě na konci. A nejsou ojedinělými případy, kdy literní učitelka

Právě před několika dny jsem dostal zas jeden dopis. Je datován 23. IX. t. r., přišel tedy poněkud opožděně — nic však mu nechybí na aktuálnosti. Onen bohoslovec mi j. píše:

»...před týdnem jsme se vrátili z prázdninového pobytu v budově bývalého dominikánského kláštera, nynějšího regionálního semináře v poutním místě »Madonna della Quercia« u Viterba. V tomto klášteře prožíval P. Lacordaire svůj noviciát. Je to nyní regionální seminář pro 10 diecézí — ovšem malinkých italských diecézí, které nejsou někdy na počet obyvatelstva o mnoho větší než třeba farnost u sv. Ludmily v Praze. Tam jsme mohli v pěkné hornaté krajině snášet letní vedra mnohem snáze než tady v Římě, uprostřed rozpáleného asfaltu a betonu. Za naší nepřítomnosti tu bylo prý až přes 40 stupňů Celsia ve stínu.

V Římě už se vyznáme dost dobře. Celý rok jsme měli pravidelně dvakrát týdně vycházky, při kterých jsme navštívili hodně římských kostelů a různých památností. Sv. Otce jsme také už viděli několikrát. Po prvé při jmenování nových kardinálů, naposled při kanonisaci sv. Františky Cabrini. Máme příležitost slyšet anebo číst všechny jeho projevy, které mívá často při různých příležitostech. Jsou všechny velmi krásné a hluboké. Kdyby si tak některá přečetli ti, kteří věří tém pomluvám, šířeným o sv. Otci u nás, viděli by, jak je to všechno nesmírně vysoko nad ubohou zlobou malichernosti těch, kdo ty pomluvy vymýšlejí a šíří.

Velmi často vzpomínáme na vás v našem semináři v Praze. Skoro každý den o vás mluvíme. Kdybys měl zas někdy chuť a čas napsat nám něco, každá řádka by mě i nás všecky zde velmi těšila.

Vzpomínáme na Tebe na zdejších posvátných místech a prosíme Tě, abys se také pomodlil za nás všechny tady v Římě, abychom se stali takovými kněžími, jakých je nyní víc než kdy jindy u nás třeba.

Upřímně Tě zdraví Tvůj (následuje podpis).

V Římě, dne 23. IX. 1946.

Londýn jako město křesťanské

J. Rupp.

(Dokončení.)

Ale londýnská svatost nekvetla pouze v minulosti. Obě londýnské diecése hostí v sobě členy třiceti mužských kongregací a více než sta kongregací ženských. Nechybí tam žádný z velkých duchovních řádů, kteří jsou výkvětem církve katolické. Na periferii hlavního města existuje kvetoucí kartouza, která nezavírá své brány lidem světským, kteří v ní chtějí konati duchovní cvičení. Je tam několik převorství benediktinských a stejně všecky řády žebravé mají své domy v obvodu Londýna. A dále od slavného Tovaryšstva Ježíšova až po moderní aktivní Saleziány se tam můžeme setkati dobře s třicetí různými misionářskými kongregacemi. Myslím, že Řím je jediným městem křesťanstva, které může sestavití ještě delší seznam duchovních řádů mužských i ženských, které přebývají na jeho půdě. Tuto úrodu řeholních domů třeba jistě připočísti podivuhodné dobročinnosti a pohostinství britského lidu, jež vedlo k tomu, že všichni vypovězenci evropští tam nalezli svůj útulek. Třeba jí připočísti především potřebě náboženského života, která proniká křesťanský lid Anglie a která se projevuje i v anglikánství samotném. Úřední katalog anglikánské církve vypočítává osm kongregací mužských (mezi nimiž »Františkány« a »Benediktiny«) a padesát ženských. Zdaž jest známo, že život kontemplativní je velmi kvetoucí v »městě zlata« (které ovšem značně zchudlo)? Ve westminsterské diecési jsou čtyři Karmely, smírné adorace v Chelsea atd. Jeden z těchto klášterů jest již slavný v celém křesťanském světě. Před třiadvaceti lety žádala mladá Skotka Markéta Sinclairová o přijetí u abatyše chudých Klarisek v Notting Hillu a stala se tam sestrou Marií Františkou od Pěti ran a získala tam věnec podivuhodných ctností, který z ní udělal pravděpodobně jednu z velikých svatých 20. století. Jednoho oslkřivého dubnového dopoledne loňského roku jsem konal pouť do jejího kláštera. Ztratil jsem třikrát nebo čtyřikrát cestu v labyrintu obrovských londýnských tříd, tvořených ponurými domy, které jsou všecky stejné, a konečně jsem dospěl do »kláštera«. Jak velice jsem byl dojat, když jsem překročil práh maličké čistounké, skrovňoučké kaple, kde sestra Marie Františka od Pěti ran se rozplývala láskou k Ježíši Kristu. Nic o ní nemluví a všecko o ní mluví v tomto řeholním domě. Je to zde tak jako v známých svätničkách svatých v Římě pid země posvěcené, zbožněné zářením milosti její duše.

Myslím, že jsem toho řekl dosti, abychom si mohli učiniti správný obraz o postavení Londýna v křesťanském světě. Velké město na březích Temže je spojeno mocnými pouty s Kristem, jenž je tam skutečně přítomen v nesčetných svatostánicích na území osmaosmdesáti farnosti westminsterských a třiceti farností londýnských ze Southwarku. Je tam uctíván ve své Matce, kterou Angličané rádi nazývají Naše Paní (Our Lady), které je zasvěceno tolik kostelů a kapli na půdě Londýna, na jejíž počest se konají krásná procesí v Harlessenu kolem slavné svatyně mariánské hlavního města Naše Paní Willsdenská. Je »viditelný« v množství katolických kostelních věží a řeholních úborů, s nimiž se tak často setkáváme v ulicích metropole, v množství křížů, které možno někdy spatřiti na velmi nápadných místech od slavného Charing Cross v srdci Londýna až do hezké Kalvarie v Kensingtonu u zbořeného kostela Karmelitánů, kde jsou vždycky čerstvé kvalíny. Je viditelný v čistých pohledech malých Angličanů, kteří s takovou elegancí nosí školní uniformu. Je viditelný v nesčetných charitativních ústavech, které jsou slávou Londýna a které se snaží co nejlépe odčiniti bídu války a sociální nespravedlnosti, které i nyní ještě plodí kapitalismus přes veliký rozsah nádherného hnutí za sociální obnovu. Někdy je slyšet slovo Kristovo v samých ulicích hlavního města. Nemyslím tím kázání vysílaná rozhlasem, ani originální »kázání« v Hyde Parku, ani dojemné parafráze Armády Spásy, ani náplně z evangelia, které lze čísti velkými červenými literami na zdech kostelů. Myslím na slovo staré matky, která ztratila všecky své děti při jednom bombardování, na úvahu dělníka smutně sedícího na troskách svého domku v Hackney. Loňského roku, když vzdušná válka v Německu dosahovala svého vrcholu, bylo těmto obéma řečeno přede mnou, že se Němcům dostává zaslouženého trestu za to, co napáchali. »Ó, důstojný pane,« řekla stará matka a po ní těžce zkoušený dělník, »to není pro mne žádná útěcha. Naopak, je to přilíjení, vím-li, že v Německu jsou ženy a děti, které trpí to, co trpěli naši.«

Moderní svět je brutální, hmotářský, zmítaný šílenstvím. Bylo by nerozumné zavírati oči před oceánem zloby, nerestí a pohanství, jenž se na nás rozlévá. Třeba však zároveň vědět, že naše krásné křesťanské zahrady zpustošené a vydrancované, se přece ještě usmívají pod svými troskami a že slunce Boží tam dává rozkvétati vždy novým květům.

Naši bohoslovci píší z Říma

Čas od času dostávám dopisy některých našich bohoslovců, kteří studují v Římě. Je někdy skutečně zajímavé číst různé zprávy, oficházející z hlavního města světa. Vedle různých všeobecných nebo osobních poznámek nalezneme tam leccos, co by mohlo pomoci k odhalení temné opony, kterou se nepřátelé Církve snaží zastříti čistotu úmyslů a opravdové katolické lásky Náměstka Kristova. Jsou to dopisy, dýšící opravdovou láskou k otčině, což by bylo konečně při jejich vzdálenosti pochopitelné, které však prozrazují, že ještě mocnějším poutem jsou tam drženi. Totiž vědomím jakési větší, bezprostřednější přítomnosti Boží, protože vědí že v tomto městě je zástupce samotného Boha: Ty jsi Petr, to je skála, a na té skále zdělám Církev svou a brány pekelné ji nepřemohou... Tobě dám klíče království nebeského a cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi, cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.«

přechází do služby katechetské, kdy síly s maturitou středoškolskou, ač mají jiné daleko přiznivější vyhlídky, trvají na místě učitele, učitelky náboženství. Absolventky ústavu pro učitelky škol mateřských dlouho odolávají přímo nátlaku inspektorů, aby šly na mateřskou školu a vzdaly se vyučování náboženství. Až do nedávné doby bylo pravidlem, že se na místa laických katechetů přijímali pouze středoškoláci. Mámeli dnes část laických katechetů s nižším předběžným vzděláním, máme jich vždy ještě daleko menší procento než jinovérecké konfese; o tom mohou mluviti statistiky ústředních školních úřadů.

Záleží-li národu, tomu našemu lidu, opravdu na zvýšení úrovně laické katechese, nechť tento lid přimě še své zástupce v zákonodárných sborech a na vysokých místech školské správy, aby se laickým katechetům dostalo zvýšení odměny za vyučování a za cesty podle práva a spravedlnosti. Ani školní rok 1945/46 nepřinesl slibovaného zlepšení kromě celkem slabého drahotního přídavku. Upravte skutečně sociálně a kulturně spravedlivě platy učitelů náboženství a bude jich, doufám, dostatek, že se dostane i na naše pohraničí odkud — přes všechnu duchovní tíseň — můžeme hlásiti radostný zjev, že se hlásí mnoho literních učitelů a učitelek na školách národních zcela spontánně k vyučování náboženství; není snad úroveň tohoto vyučování tak ubohá...

Msgre Karel Reban.

Co vás napadne po Dušičkách

Dušičkové mše daly evangelikům v jejich časopise »Nový rozvoj« podnět k zeměšenování katolického učení o očistci. Vážné to začíná, ale skončí to docela banálně: »Kněží se mají dobře a duchovní také.« Při tom nemohou nepřiznat, že už Origenes, Augustin, Řehoř Veliký a Bernard v očistec věřili. Byli tu také slabí duchové, nebo si to také vymysleli proto, aby se měli dobře z duší? Neviděl nikdo z nich o lotru na kříži, jemuž Pán Ježíš řekl: »Ještě dnes budeš se mnou v ráji!« a jenž prý je proto popřením očistce? Dobře o něm věděli, ale vědělí také, jakým mravním hrdinou se právě ten lotr v posledních okamžicích stal, jak přijal pokorně svůj kříž jako spravedlivý trest, jak poznal a vyznal Krále Mesiáše v umírajícím Ukřižovaném, kterého t. zv. spravedlivě nepoznali ani v jeho zázracích, ani v jeho slávě. Takový člověk nepotřebuval očistce, jeho lítost a jeho víra z něj učinily světce. Každý, kdo zná trochu lidi, ví však, že jejich smrt bývá duchovně mnohem bezútěšnější. A proto věří v očistec.

Evangelíci argumentují takto: »Věříte, že Pán Ježíš nám všecko pověděl, čeho potřebujeme ke spasení?« Ale Pán Ježíš prý mnoho nepověděl o očistci a tedy není očistce.

My také věříme, že Pán nám pověděl všecko, čeho potřebujeme ke spasení. Tak nebo onak pochází všechno dobré od něho. Ale on sám nic nepsal. Rozcházíme se s evangelíky v tomto tvrzení: Není všecko, co Pán Ježíš zjevil, napsáno v oněch knihách, které nazýváme Nový zákon. Poslední věty evangelia sv. Jana zní: »Jest však ještě mnoho jiných věcí, které učinil Ježíš, kdyby se napsaly kázal zvlášť, myslím, že by ani celý svět neobsáhl těch knih, které by se musily napsati.«

A Pán Ježíš sám na sklonku svého pozemského života mluví: »Ještě mnoho mám mluviti vám, ale nyní to ještě nemůžete snésti. Až však přijde onen Duch pravdy, naučí vás všemu pravdě.« A na jiném místě: »Otec vám dá Utěšitele, aby s vámi zůstával navěky.«

Kdo je tedy vernější Kristovu duchu a Kristovým slovům? Zdaž ne my, katolíci, kteří věříme, že tento Utěšitel je skutečně navěky s námi a že svým působením nám stále plněji rozsvítí nádherný obsah zjevení, osvětluje jim všechny otázky, které i moderní život přináší s sebou?

Protestantismus je jeden z mnoha případů oné osudové lidské jednostrannosti, která zapomíná, že skutečnost je vždycky mnohostranná a že je třeba dávati i Bohu, co je Božího, i člověku, co je lidského. — Ježíš je jediným Spasitelem. Bez únavy to opakujeme stejně jako protestanté. Ale my jame přece zde s Ním. My nejsme pouhé nic. To je kalvinský omyl, stojící před tajemstvím stvoření, přeu, analogii jsoucna, jak to nazývá křesťanská filosofie, a řešící to popřením této analogie, popřením, které vlastně logicky vede k pantelismu, nebo k naprosté nesrozumitelnosti duchovních a Božích věcí. Tuto nesrozumitelnost ostatně protestanté přijímají, mluví pohrdavě o katolické theologii, která se o porozumění snaží. Ovšem zase je to ta zhoubná jednostrannost. Nechtějí vidět, jak tím vlastně laicisují rozum, jak provádějí rozluku mezi rozumem a Zjevením Božím,

Rozum ovšem nemůže být nečinný, hledá si jiné pole působnosti a tak se dochází k umění a vědě bez Boha a bez Krista, k laické vědě, v jejímž chladném objetí nám právě v našich dobách dochází dech a jejíž kolébka je v onom velebeném »osvobození« ducha, které provedli reformátoři.

Z této své jednostrannosti, která se boji domyslit víru ve Vtělení, opakují protestanté stále, že svým očistcem a učením o mši sv. zastiňujeme Krista. Už Kalvín námi to vytýkal, zase ovšem jen proto, že katolicky (t. zn. jednostranně) učil jeden pól problému, neboť si myslil, že nemůže dostatečně oslavit velebnost Boží, nezdepří-li a nepokoří-li člověka k nicotě. Neznal synthesu Vtělením kmene a jeho ratolestí, které sice nejsou nic bez Kmene, leda suché chrastí na spálení, bez nichž však Kmen přece jen není tak úplný a tak krásný.

V kterém pojetí je obraz Kristův vznešenější, božatější a lidštější zároveň? V protestantském, kde zbude jediná Oběť, v dálavách tisíciletí jednou provždy vykonaná, nebo v katolickém, kde Kristus — Král věku dokonává sice také navždy jedinou krvavou Oběti naší spásu, zpřítomňuje ji však nekrvavým způsobem, slává so Beránkem našich oltářů, aby tak člověku, jenž chce vidět a hmatat, dokázal pravdivost svých slov: »Já jsem a vámi po všechny dni až do skonání světa« a »Rozkoš má je býti se syny lidskými«.

Ještě slovo o očistci. Víra v očistec prý je přílčinou, že katolíci se boji smrti, že umírají ve velkých úzkostech. — I to je nepochopení. Nazýváme ovšem duše v očistci církví trpící. Ale jejich utrpení je utrpení zvláštní, veškerého děsu zbavené. Možná, že i jeho se zmocnil špatný vkus některých duchovních řečníků nebo malířů, kteří se však nemohou dovolávati učení Církve. Církev nedefinovala nic o povaze očistcového utrpení. Světci, kteří o očistci přemýšleli a psali, jej představují jako stav smíšený z blaha i bolu. Z blaha: Duše poznává Boha neskonale dokonaleji než v pozemském životě, poznává, že je Bohem milována. Jsouc zbavena všech pout pozemského mámení, vidí v Bohu vrchol blaženosti a štěstí, vidí však také své nedostatky, které ji zabraňují v bezprostředním bližlivém nazírání. Z toho mučivá touha: »Jeť jako smrt mocné milování, silná jak peklo je láska. Žár její — žár ohně a plamenů.« Je to zároveň touha očistná, duši stále víc a více zdokonalující, očišťující, uschopňující k vlastnímu bližlivému nazírání Boha, v němž je podstata nebe a věčného života vůbec.

Někoho možná napadne, že toto připomínání starých sporů o očistec je v protivě s naším tvrzením, na jiném místě uvedeném, že totiž dnes jde o všechno, o nejhlubší základy. Není v tom protiklad. Kalvín a ostatní reformátoři dali první podkopy pod ony základy, o něž musíme dnes bojovat. Nejmyslně, ale velmi reálně. Naznačili jsme, jak všechny ty bludy pocházejí z nepochopení vlastního poměru mezi Bohem a člověkem, mezi Bohem a tvorstvem. Proto jsou pravdivá slova: »Odpad od Církve v 16. stol. vedl neodvratně k popření Kristova Božství v 18. stol. a k popření Boha vůbec v 19. a 20. století.«

ak.

Kulturní „obec" a kulturní myšlení

Během necelého jednoho měsíce vyšla tři různá provolání od kulturně významných lidí. Každé z nich bylo podloženo, přes výhradu, přece jen řadou osobností, které zaručují nějakou vážnost a jistotu, alespoň jistotu důsledné a opravdové žitého života a poctivého myšlení.

Mnoho z podepsaných, ať na tom či onom manifestu, má opravdu starost o českou kulturu a snad většina jich uvědomuje si s tragickou naléhavostí Dykova Dona Quijote, že jde nyní o českou duši; o duši vlastí, o její podstatu.

A přece — z parlamentu těchto osobností, z nichž rada se umí vyjadřovat osobitě, vyšly buď fráze (to v prvém případě, Obce), fráze, za nimiž je však skutečnost, buď v případě Svazu pak myšlenkové i formulačně kompromisní manifest — v třetím případě pak zaznělo jen úzkostlivé a poctivé varování. Nic však víc. My víme a cítíme, co je za těmi slovy, které vyšly z nějaké kolektivní anebo předem uhlazené, aby »přijatelné« redakce. My víme, co je za těmi kulatými, kutálejícími se slovíčky, jak vážnosti tak i názoru. Víme to však jen my, vrstevníci. Těm mladším a mladým se význam z nich vskutku docela odkutálel. Ani v bombastu ani v ušlechtilosti není života; jen ta úzkost žije a bije pod slovy.

Je skorem docela vedlejší, že v pozadí prvních dvou projevů byla politika. Vždyť se tu vlastně politický názor ukázal být svěžejší, než názor kulturní, což je horší. Boj o každodennost, o každodenní uskutečnění nějakých plánů, tato doména politického tvoření, prohlédla dříve potřebu skutečných duchovních plánů proti kulturnímu živočení, které je v kultuře, zejména umělecké, pod zdánlivou aktivitou a přeorganisovaností.

Ale budiž, ani o to nejde. Jde o to, že přítomnost zavdala své služebníky a nalezla je vlastně nepřipravené v kruté vnitřní desorientaci. Mají jen, ti nejlepší z nich, úpěnlivé vědomí, že to takto nejde a že jen z ducha a duše může přijíti cíl, methoda a ethika denní práce a nový smysl dění pro budoucnost.

Z tohoto vědění nevyšlo však už ani živé a jadrné slovo, nebyli s to, aby vyjádřili ani nostalgii konce a nadějí začátku. Proto, protože je to vlastně vědění jen částečné, vědění jen obranné, vědění pasivní, opřené o skutečnosti buď minulé, anebo o skutečnosti pouze heslovitě předpokládané.

Chybí všem živý, obnovný, živný světový názor, přes to, že každá z těchto osobností má patrně nějaký svůj světový názor.

Marxisté mají světový názor — ano, do jisté roviny jej mají. Nemůže však nésti sám o sobě, poněvadž je právě pouze částečný a poněvadž vyloučil všecky duchovní komponenty, které by daly skutečný kulturní, totiž duchovní, názor. Marxism se může odvolávat k sociálním nositelům kultury, může konstruovat, po případě, nějaký psychologický ideál lidové kulturní tvorby, jakýsi program pro tvorbu — kdyby pracoval inteligentně a ne po česku, pro efemerní »podmínky« moci. — Tvorbu podnítit nemůže.

Tam, kde je vypuzen člověk, tam, kde je vypuzena jakákoli norma ustavičnou proměnností a pouhou reaktivností na dané, přichází síly života, náhodné a vymykající se vlastně zařazení, tam, kde s normou zmizely i všechny hodnoty a hierarchie hodnotící — tam není prostě duchovní látka, z níž by se tvořilo. Nakonec — a vidíme to na dílech marxistů, pokud jsou vůbec umělci, zbývá jen pouhý výklad daných skutečností, ať vědeckých, ať uměleckých. Vždyť právě marxističtí umělci jsou vlastně pouze interprety historické látky a té historické kulturní látce nastavují jen jakési zrcadlo své theorie anebo — svých soukromých osobností. To jen v těch nejlepších případech. Jak příznačná je tu historisující tendence divadel, přes modernost právě jen zdánlivou. I jim, kteří jsou přece jen s to nějak uceleně nazírat na skutečnost, uhýbá cíl v methodách. Nemají cíle — poněvadž, přese vše, nevyšlací v kultuře prakticky s cílem politickým a ekonomickým. Mohou jen, sem tam, vystačit s ekonomickými měřítky na minulé a přítomné, už vyhraněné situace. Tvorba však myšlenkové situace tvoří, neorganisuje je.

Ti druzí — jsou na tom ještě hůře, ačkoli jsou správci velkých duchovních statků. Celá světová kultura, celý svět šestitisíciletého vývoje je za nimi, aby o všecky ty minulé hodnoty opřeli svou víru v primát ducha nad hmotou a svou víru, že ušlechtilost a hodnota člověčenství je v nepominutelných ethických principech. Ať je jejich humanism, jakkoli osobité zabarven, je to přece jen humanism mravního ideálu lidství. Ale —

jejich humanism je dílčí a je právě jen osobitý. Vizme byť jen ty osobité citáty z Masaryka. Každý jinak vidí celého člověka, třebaže uplatňují obecnou platnost jakési ušlechtilosti. V nejlepším případě vidí však jen člověka. Nikoli už to, že ideál ušlechtilosti člověka je dán vypěstovanou — po věky, vždy osobně a vždy také nějak hrdinsky vypěstovanou — odezvou na mravní zákon v člověku. Všem bylo totiž dáno desatero. Bůh přikázání — a ti ušlechtilí je napřinášeli od počátku stvoření prvního vědomého člověka. K lidem se odvolávali ti, kteří chápou tento ideál, ne však k tomu, který jej do nich vložil — k Bohu. K jednotící, jediné příčině všech věcí člověka a lidstva.

Ano, někteří uznávají primát ducha — avšak bez Ducha svatého. Jsou to spiritualisté, kteří však vidí ducha jen ve věcech již vytvořených a na něm, na jakési osnově kulturních, historických »projevů ducha« zakládají spiritualistický světový názor.

Ti druzí uznávají ovšem Boha — avšak necítí v něm již onu společnou Příčinu všech věcí, nýbrž svou vlastní záležitost, jakýsi prožitek soukromé soukromnické zbožnosti. Ti mají svého Boha. Ale svůj Bůh, svá představa Boha je vlastně modlou — a pro modloslužbu a vlastní představu Božství se lidé nejvíc pobijeli. Ta nikoho nespojovala. Nemůže spojit ani tyto spiritualisty, i kdyby hlásali sebe »syntetičtější« duchovní názor na život. Nedohodnou se o principech — i když je budou společně cítit. A tak, z dobré vůle, vytvoří jen kompromisní redakci manifestu.

Nemohou se spojit ani ti, ani ti, ani ti. Chybí totiž **universální** myšlenka, universální idea kulturní. Z historické universality vzniknout nemůže — v ní samé není oživující síly.

A přece je daná: je to universalita víry v Boha, z níž vyrostly již všecky velké kultury adventní; je to vyšší universalita křesťanství. Z této universality jedině vyroste i příští kulturní universalita. Křesťané ji již pochopují.

Najdou ji i ti kteří budou chtít z této universality Ducha vyčíst své osobní a osobité poslání i osobité poslání dnešní kultury; ti, kteří jsou povoláni a mají tvořitější vůlu k pokoře, aby řekli: »Jsme na konci svých časů a svého myšlení, Bože, pomoz nám a osvěť nás, abychom sebe samy v Tobě poznali«.

Růžena Vacková.

O jejich a o naší propagaci

V předminulém čísle Katolika jsme přinesli radu jednoho posluchače rozhlasu, jak ha ně jít. Zde jiný čtenář se dívá na věc s jiné stránky:

Podobně jako Vy, i já jsem nesnášel soustavné napadání naší sv. víry a hlavy Církve, sv. Otce, i mně to nedalo, abych klidně přihlížel, děje li se někomu křivda a bezpráví, i já jsem dopisoval s »našim« rozhlasem po dobrém i po zlém, ale vždy marně. A jako Vy jsem se zabýval myšlenkou odhlásit koncesi. Avšak sleduje politické události, přišel jsem k názoru, že těm pánům tam nahoře bude asi málo záležet, bude-li mít stálou pokladnu o pár set tisíc méně nebo více, vždyť k dosažení »jejich cílů« se přichází o víc. Jenom přitom nemohu pochopit, že si ti páni nahoře nedovedou spočítat, že když podlamují autoritu Boží, že pak nemohou očekávat, že někdo bude respektovat je jako lidi nadřízené, ať se jedná o pracovní morálku, anebo hodnoty mravní. A že se to vše v »našem« rozhlase lidem přejídá, je nejlépe poznat na př. v našem hradeckém kraji, kde si občané raději vydržují Východočeský vysílač vlastními prostředky, a platí na něj vedle rozhlasových poplatků pro rozhlas Praha, aniž by tito na Východočeský rozhlas něčím přispívali, ale zato si občanstvo vyhradilo, že bude vysílání toliko zábavná hudba, a také Východočeský vysílač nestačí plnit přání posluchačů (ovšem za příspěvek), aby mu zahrálí tu »jeho«. A proto bych radil i Vám, nařiďte si stanici na střední vlny 288 m, kde se začíná v 15 hod. 55 min., jedinou hudební směsí a la Wipler, a jede se bez přestání až do 23 hod. 55 min. Avšak nejúčinnější zbraní proti každé lži je prosazování pravdy. A toho se právě ujal k uhájení věci naší víry týdeník »Katolík«. Proto, pane Čechu, chcete-li prospět nějak naší věci, rozšiřujte co nejvíce »Katolíka«. Chtěl bych Vám dát trochu nahlédnouti jak to děláme u nás. Obejděte si nejprve dva tři stoprocentní věřící naší víry, vyhledejte na veřejném místě místo pro upevnění úřední tabule pro »Katolíka«, stačí 1:2X50 cm, třeba s nadpisem »Katolická akce v ...« a upevněte na ni týdeník, nejlépe připínáčky. Dále bych Vám radil, zatrhujte aktuálnější články červenou tužkou, pro upoutání pozornosti kolemjdoucích. Stoupne tak tím částečně sebevědomí »také-katolíků«, ale hlavně zájem těch, kterým jej budete chtít prodávat. My si vedle toho, že chodí do Hradce několik set kusů »Katolíka«, poštou z Prahy, objednáváme ještě 200 kusů, které sami rozneseme. Já sám si jich beru každý týden 50 kusů, které po celodenní práci (jsem stavební řemeslník) hravě roznesu po domácnostech svých známých. Kromě toho ovšem je v každém našem chrámě »Katolík« k dostání. Při rozšiřování svého tisku nesmíte hledět na nějaké to číslo, které musíte z počátku na některém místě nechat zdarma, a až si jej přečtou, můžete být jist, že se stanou Vašimi odběrateli. Kéž by alespoň v každém městě, městečku a více byl takový nějaký »Čech« s takovouto činností, pak bychom se nemuseli obávat o osud našeho národa v očích Hospodinových. A proto končím s přáním, aby Vám, pane Čechu, i těm ostatním ve vaší práci Pán Bůh žehnal! Váš Emil z Hradce Králové.

Svaté obrázky

si dáti schovávají celá desetiletí. Nekažme jim proto vkus podezřelými tiskv. Dovolujeme si proto upozorniti veškeré duchovenstvo, že jsme zvolili hodnotné svaté obrázky. Barevná série 11 druhů liškových mistrů ze XVII. a XVIII. století. Celé série klasických obrázků skládajících se z 10 druhů od autorů jako Michelangelo Murillo, Rubens, Solario atd. Na dřevoprostém papíře (lištiny sepií (hnědý tón).

Z českých obrázků jsou to barevný Sv. Václav od Manesa, Helfichovi čeští patroni pod křížem a Mil. Pražská Jezulátko.

Reprodukce na bílé křídě.

Ceny jsou u barevných 45 Kčs za 100 kusů, u klasických-sepiových 33 Kčs za 100 kusů.

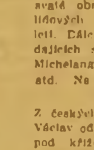

Jsou to věci, které Vás mile překvapí.

Síň umění

PRAHA II, KARLOVO NÁM. 6

(Václavská pasáž)

NAKLADATELSTVÍ BOH. RUPP

PRAHA II., JINDŘIŠSKÁ 23

oznamuje své další novinky z nábožensko-vědecké literatury:

Sv. Terezie z Lisieux:

DĚJINY DUŠE

Jubilejní vydání slavného svědectvíobtoru sv. Terezičky, které vychází k 50. výročí smrti lisieuxské světice.

Brož. 96 Kčs, v celoplátěné vazbě 131 Kčs.

Dr Jan Urban OFM:

UČENÍ VÍRY

Moderní katechismus pro vatup dospělých do Církve Kristovy.

Brož. 90 Kčs, v poloplátěné vazbě 116 Kčs

Dr Tihamér Tóth:

ČISTÉ DOSPÍVÁNÍ

2. vydání prošlých nábožensko-pedagogických kapitol o výchově mládeže.

Brož. 80 Kčs, v celoplátěné vazbě 90 Kčs.

V nejbližší době vyjdou:

Univ. prof. Dr Jar. Reneš: DUCH A HMOTA

V THEORII POZNÁNÍ

Doc. Dr Josef Hrnek: KATECHETIKA

P. Mag. Dr Reg. M. Daclk: O PŘÁTELSTVÍ

Doc. Dr Josef Hronek: NA KLÍNÉ MATEŘSKÉM

P. Dr Josef Mikuík CSsR: SLOVO BOŽÍ

Doc. Dr Josef Kuialik: CÍRKEV ROZÍ

P. Dr Konstantin Mikuík CSsR: THEOLOGIE DĚJIN

Dr Jos. Gerelyová: DOSPÍVAJÍCÍM DÍVKÁM

V. B. Třebínský: FOMÍNKY z výzdobou P. A. Hrabala

Všechny knihy dodá a objednávky přijímá každé knihkupectvo nebo přímo nakladatel.

Výroba a prodej

deštníků

ve velkém i v malém

Marie Procházková

Praha XI, tř. maršála Koněva 57

Telefon 269-88 Opravy a povlaky

Revmatickým bolestem

žaludečním potížím, nervose, nespavosti, kornatění zabrání zdravotní dietetické byliny.

Žádejte zdarma pojednání od firmy

BYLINA, PASKOV, MORAVA.

Mešní konvičky

vhodný malý formát

cena za pár Kčs 32,—

zabrušovaný skleněný podnos

k těmto Kčs 42,— dodá

Síň umění

Praha II., Karlovo nám. č. 6 (Pasáž).

»Díkůvzdání«

upomínka na oslavy Svatováclavské v roce 1945.

Sestavil Jan Lebeda.

Expeduje Svatováclavská Liga v Praze IV., Hradčanské náměstí 8.

Cena Kčs 30,—.

Jak se mají chovat při volbách pařížští katolíci

10. listopadu mají ve Francii zase volby. Pařížský arcibiskup, kardinál Suhard vydal za tím účelem pro katoliky své diecéze tyto směrnice, které jistě nebudou bez užitku i k naší politické výchově, až zase u nás budou volby.

Nedělní volby budou mít značnou důležitost pro budoucnost Francie. Je proto naší povinností, abychom své diecézany nejenom povzbudili k modlitbě, nýbrž abychom jim též připomenuli některé zásady.

Je třeba se zúčastniti voleb.

Je třeba voliti správně.

Je třeba voliti rozvážně a užitečně.

1. Je třeba se zúčastniti voleb. Je to bezpodmínečná povinnost. Neúčast je těžkým hříchem bez omluvy.

2. Je třeba voliti správně. To znamená za sociální pokrok, zvláště za větší a větší zlepšení údělu dělníků, za to, aby jim byla skutečně umožněna mohutná účast na životě národním.

Za zdůraznění a zachování svobod jednotlivcových, rodinných, občanských a náboženských.

Za takovou vládu, která může zajistiti Francii proti nebezpečí jakéhokoliv diktatury, nechť si přichází z kterékoliv strany.

Za pravý mír mezi národy.

3. Je třeba voliti rozvážně a užitečně. To znamená, že třeba míti smysl pro skutečnost. Je třeba přemoci v sobě stranickou nechuť, vzdáti se svých zálib, třeba velmi oprávněných. Je třeba soustřediti své hlasy na kandidátku, která po uvážení místních okolností má nejvíce naděje, že zajistí úspěch ideím, které jsme svrchu vyslovili.

Dne 27. října 1946, na svátek Krista Krále.

I v Africe znají Katolika

Dostali jsme v těchto dnech zajímavý dopis českého misionáře v jihovýchodní Africe, jenž si chce prostřednictvím Katolika zachovati spojení se starou vlastí.

Tchaunaup dne 13. října 1946.

Redakci a administraci »Katolík«. Praha.

Velevážený pane!

Ve švýcarských novinách se dozvídám, že v Praze vycházejí naše noviny »Katolík«. Nevím přesně Vaši adresu, ale doufám, že Vás tento dopis najde.

Buďte tak laskav a pošlete mi Vaše noviny. Předplatné Vám pošlu prostřednictvím banky, pošlete mi jen účet (s poštovným do ciziny).

S úctou Vám oddaný

P. Josef Hylš,
řím.-katolická misie, Tchaunaup,
P. O. Seeheim S- W. A.

P. S. Jsem zde v Africe již 18 let misionářem a rád bych zůstal s vlastí ve spojení.

Ve svém nedávném poselství k delegátům amerického katechetického sjezdu v Bostonu řekl Svatý Otec velmi závažná slova: »S neklidem v srdci se zmiňujeme o vzrušující slabosti a zoufkladném procesu v mnohých církevních oblastech.« Nezáleží tolik na tom, které oblasti měl Svatý Otec přesně na mysli; mluví tu o mnohých oblastech. Nebude škodit, když se nad těmito slovy zamyslí křesťané ve všech církevních oblastech — tedy i my — a budou je vztahovati především na sebe. A věru, že i u nás, ve vlastních řadách, můžeme pozorovat mnohé zjevy slabosti a dekadence. Známkou této slabosti je mi na př. chabá odezva, s jakou přijímáme soustavnou útočnou kampaň proti církevním svátkům. Že v této akci nejde ve skutečnosti o důvody hospodářské, nýbrž o záměrně vedený, ale dobře maskovaný útok proti náboženskému charakteru pracovního klidu, to jasně ukázaly události kolem 1. listopadu. Tragický není ani tak sám fakt, že se útočí proti zachovávání církevních svátků (není to přece po prvé v dějinách), jako spíše to, jak my katolíci na takové útoky a v tak závažné věci reagujeme: několik poznámek v novinách a časopisech, nesouhlas politické strany (i když jeho význam nepodceňujeme) a to je vše. Čekal jsem, že aspoň katolíci v Praze se zmohou na nějakou větší protestní akci; nic! Trpně dovolujeme, aby nám marxističtí atheisté ve jménu »národních« směn pod plášťkem vlastenectví a falešných hospodářských důvodů štípali dříví na hlavách. Jak dlouho ještě? Chybí nám duch Bloyův! Nechceme a nevyvoláváme kulturní boj, ale také nemůžeme přijmout zotročení! —pl.

Z pražských škol

Přinesli jsme nedávno z jedné pražské školy ukázku jednání, zda mají ve třídách viset kříže, či ne.

Zde jiná pražská maminka nám vykládá své zkušenosti se školou:

Učila jsem svého chlapce, když jsem jej vedla do školy, aby se ničeho nebál, že Pán Ježíš se na něho dívá, aby na něho nezapomínal a při svačině aby pěkně udělal kříž, jak jsem ho to učila.

Když jsem se pak denně ptala, zda mně poslechl, shledala jsem, že pro smích a udivené pohledy spolužáků často »zapomněl«. Když se pak naskytla vhodná chvíle rozhovoru s p. učitelem, který zdůrazňoval, že maminky musí být nápomocny učitelům, poprosila jsem jej při té příležitosti, aby i on mi trochu pomohl a zastal se mého chlapce a nedovolil, aby se mu druzí smáli.

K mému zklamání začal mě přesvědčovat, že jsem na omylu, myslím-li, že církev katolická je samospasitelná. V hovoru ovšem vyšlo najevo, že ač jiného přesvědčení, přece volil stranu lidovou, protože jediná, jak říkal, chrání soukromý majetek a on je vlastníkem domku. Neslíbil mi žádnou pomoc ve výchově, byla jsem jen bohatší o trpké poznání, že nemůže vštěpovati dětem pevné mravní zásady výchovatel který sám pro zisk jedná proti svému přesvědčení, a že i jemu samému se zdá kříž ve třídě naprosto zbytečný.

B. B.

Z domova a z ciziny

(K řeči J. Exc. Msgr. Rittera na 1. stránce.)

Dne 6. X. 1946, na svátek P. Marie Vítězné, měl J. Exc. apošt. nuncius u dominikánů v Praze pontifikální mši sv. Při ní pronesl řeč, ve které se obrací k československému lidu po prvé od poslední války. Ukazuje cestu k lásce a pravdě v duchu křesťanské víry. Jeho otcovská slova pořádají na hlavu tvrzení o nepřátelství Vatikánu k českému lidu. J. Excelence byl hostem u dominikánů až do pozdních hodin odpolednich. S převorem kláštera u sv. Jiljí, dr. J. M. Veselým, pracoval v Itálii o osvobození českého lidu z nacistického útisku.

●

O statečném arcipastýři. Zpravodaj Reuterovy kanceláře přinesl zprávu o projevu maršála Tita, který prohlásil, že vláda oznámila oficiálně papežské nunciatuře svůj úmysl zatknout a soudit arcibiskupa Stepince, neodejde-li z Jugoslavie. Arcibiskup, jak známo, neodešel. Po této zprávě vyvstalo však ještě více jeho čisté, klidné svědomí a jeho pastýřská hrdinnost. Podle slov Kristových totiž jen nádeník a ne dobrý pastýř utíká od svého stáda v době, kdy v něm vlci řádí. — Msgr. Hurley, arcibiskup ze Sv. Augustina (USA), jenž je nyní správcem nunciatury v Bělehradě, ztrávil minulý týden s odsouzeným arcibiskupem Stepincem hodinu v záhřebském vězení za přítomnosti vládního úředníka. Jak oznamuje The Tablet, shledal, že arcibiskup je bledý, pohublý a unavený, jeho duch není však nikterak otřesen životem ve vězení ani odsouzením na šestnáct let. Msgr. Stepinac vypravoval správci nunciatury, že je spokojen se zacházením i s vězeňskou stravou, popřel však, že má dovoleno dostávati stravu z arcibiskupského paláce, jak před tím vězeňští úředníci tvrdili. Arcibiskupovi je také dosud dovoleno sloužiti mši sv., »v nejprinitivnější formě«. — Tablet ještě dodává, že žádné jugoslávské noviny nesmějí uveřejniti zprávu o exkomunikaci všech, kteří jsou zodpovědní za uvěznění a soužení arcibiskupa Stepince.

Stepinac mučednik jednoty. Francois Mauriac se ve »Figaru« také ještě vrátil k Stepincovu procesu. Píše tam: Kdyby byl býval onim zrádcem, kterého soudcové právě odsoudili k nuceným pracím, byli by všichni záhřebští studenti, počtem 4000, se zúčastnili letos velikonočních exercicií, které jejich arcibiskup ukončoval? Bylo by 100.000 Chorvatů šlo za nim, bosýma nohama, do svatyně v Bistrici? Vše se však vyjasní, vzpomeneme-li si, že arcibiskup záhřebský dne 8. září, jako první z chorvatských biskupů, odmítl rozkol s Římem. To je kořen všeho ostatního. Existuje cosi, co vzdoruje, síla, kterou nepřemůže žádná policie, mystické tělo Církve a Krista, jež může býti trýzněno v těle mučedníků, jež však nemůže býti roztrženo: Msgr. Stepinac trpí za Jednotu, je jedním z mučedníků Jednoty — ne pouze sjednocení s Římem: možná, že smíruje zároveň, on, jenž je nevinen, vinu těch, kteří pod ustašovským režimem znásilňovali své pravoslavné bratry; neb ve všech těchto nedcrozuměních a zločinech jde také o tuto jednotu, o toto zbližení, o tento mír, jehož jitřenku snad spatříme mezi Východem a Západem křesťanským.

Buďme spravedliví! Odedávna máme ve zvyku ukazovat, jak dobře se u nás máme a oč hůře se mají jinde, na př. ve Francii a do jisté míry i ve Svýcarsku. Nejsme jistě žádní skarohlídové, abychom neuznali, že se u nás mnoho zlepšilo, že u nás dnes nikdo nemusí umírat hlady atd. Při tom nesmíme však zapomínat na dvě věci: Ještě jsme nepřeskočili. Mnoho problémů nás ještě čeká a velmi těžkých. Za druhé: Je-li u nás na př. lépe než ve Francii, čili je-li ve Francii drahota a nouze, plyne to z mnoha příčin vnitřních, plyne to však také z toho, že Francie byla mnohem a mnohem více zpustošena a vydrancována válkou než naše země. Po leta bylo zejména pobřeží bombardováno, při invasi byla v Normandii a v Bretani mnohá města skoro úplně smetena ze země, všechny mosty zničeny, dráhy pobořeny atd. S tím vším musíme počítat, nechceme-li se většinou nezasloužené pyšnit vlastními úspěchy a krčit pohrdlivě rameny nad neschopností druhých.

Jiná tvář Francie. Jak málo se zejména my, čeští katolíci, můžeme vyvyšovati na př. nad Francouze proto, že snad zásobování u nás lépe klape než u nich, ukazuje zpráva o slavnosti odchodu nových misionářů, konané dne 30. října v kapli Společnosti zámořských misií v Paříži. Osmnácti novým věrozvěstům líbali kněží, zůstávající doma, v čele s biskupem, nohy při odchodu, aby tak naznačili svou víru v slova proroková: »Jak sličné jsou nohy zvěstující mír, zvěstující dobré!« Již 10. října je předeslo do misií 10 jiných misionářů. Mají ovšem staré misijní tradice, i přirozeně řečeno mají mnohem výhodnější podmínky ve své světové koloniální říši, přes to vše se však musíme hluboce sklonit před obětavostí všech těchto mužů a toužit, abychom nezůstávali tak příliš daleko za nimi.

Pravda vítězí. »Jak nesmírná je odpovědnost novinářova za tiskové svobody, může-li prostým škrtem umlčet třeba i presidenta republiky!« Nikdo nemůže popřít, že se takto tisková svoboda mnohdy projevuje. Upozornili jsme na to již před Velkou. Právě pro tyto způsoby se tisk a jiné moderní propagační prostředky nestávají nástroji míru, pravého pokroku a štěstí, nýbrž nástroji nejodpornějšího ohlupování, protože se tak vychovávají lidé uboze jednostranní, následkem toho plní nenávistí a neporozumění. Nám říkávají někdy tmáři, nám mluvívají o svobodě svědomí, sami však chystají lidstvu nejtemnější otrocství ducha, jaké kdy existovalo. A my, jak my na to? Ne vtipem a ironií. Aspoň ne pouze vtipem a ironií. Ne oko za oko, zub za zub. »Pravda vás osvobodí! Já jsem Pravda.« V těchto slovech Kristových, jejz církevní Otcové mnohdy jmenují prostě Pravda, jsou směrnice pro vědeckou práci a pro veřejný a soukromý život křesťana. Ideál rytířství, jak nám jej maloval sv. Pavel v nedělní epištole: »Stujte tedy pohotově, opásáni jsouce pravdou a obiečení ve zbroj spravedlnosti, obuti ochotou jít zvěstovati radostné poselství míru. K tomu si přiberte ještě štít víry, a nimž budete moci zneškodniti všechny ohnivé střely zlouchovy. Uchopte přilbici spásy a meč ducha, totiž slovo Božíc«

Obrázek z USA. Američtí vojáci, kteří prodělali válku, mohou nyní, kteří chtějí, studovati čtyři roky na univerzitě. Od státu na to po tu čtyři leta dostanou týdenní příspěvek 65 dolarů (nasobit padesáti, chceme-li si to představit v korunách). Je vidět, že i v kapitalistických USA mají sociální smysl, zdá se ostatně, že větší než u nás. Ovšem, my jsme chudí. I kdybychom chtěli, nemáme na to.

Spolek sv. Rafaela na ochranu katolických vystěhovalců při své valné hromadě, konané na svátek sv. Rafaela dne 24. října, usnesl se na likvidaci spolku. Jmění bude svěřeno rozhodnutí pražského ordinaria a Svazu katolické Charity, při kterém má být zřízen zvláštní odbor, který by dále sledoval sociální úkoly spolku sv. Rafaela, kdežto o duchovní správu mezi krajany bude jako dosud postaráno péčí Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje.

Náš věrný spolupracovník P. Alexander Heidler, jenž s námi od začátku vycházení Katolika nesl „břímě one a horkaˮ, dlí nyní ve švýcarském Fribourgu, kde dokončuje svůj theologický doktorát. Doufáme, že i tamoutud si na nás často vzpomene svými příspěvky. Mezitím upozorňujeme důst. pány v duch. správě na jeho zajímavou přednášku »Snoubenecke katechese«. Byla přednesena na pastoračním kursu arcidiecese pražské a je otištěna v listopadovém čísle »Logosu«, časopisu pro homiletiku a katechetiku, jenž vychází v Ruppově nakladatelství v Praze.

Božkov u Semil, starobylé horské poutní místo, známé po celé naší vlasti vykazuje hojnou činnost v letošní poutní sezóně. Svatyni navštívilo 277 vyprav a procesí. Úhrnný počet návštěvníků se omlauduje přes 200.000 osob. Svatých přijímání bylo pouáno přes 27.000. Větší počet byl kajícníků. V červenci se konaly tradiční dny kněží, bohoslovců, studentů a ministrantů, jež dávají základy k budoucímu zabezpečení kněžských povolání. Matka Boží se stará o své věrné. K ní se utíkalo 277 kněží se svými starostmi o svěřené stádo. Je zajímavé, že pouti neustávají ani s podzimem, který je na horách překrásný. Zpěvy božkovských ministrantů byly nahrány na gramofonové desky. Božkovská fara zaznamenala množství návštěvníků ze světa kulturního, vědeckého a — politického. Matička Boží k sobě táhne všechny bez rozdílu. Tato fara slaví letos dvěstěleté jubileum svého založení. Farní úřad vydal malou její historii. Maličký dům u krásného chrámu — a veliký význam v životě národa... Tajemství úspěchu Božkova? — neustálá modlitba skrze Srdce Matky Boží. Ony krásné bohoslužby, nádherný a prosty chrám, zpěvy, které dobývají i nejtvrdší srdce — vše udržují neviditelné ruce dobrodinců, cítelů Panny Neposkvrněné. — Letos k jubileu fary bylo zřízeno u poštovního úřadu šekového v Praze konto: »Farní úřad poutního chrámu Panny Marie — Božkov« číslo konta: 83.127. Veliké dílo zaslouží neustálé podpory.

Důležitá prośba. Od 28. listopadu večer do 30. listopadu ráno budou exercicie bohoslovců v Brně. Protože mají veliký význam nejen pro ně, ale také pro celou diecesi, je vysostné třeba hojných modliteb a obětí pro jejich zdar. Proto prosí bohoslovci katolický lid, zvláště školní děti a nemocné, aby už nyní na tyto exercicie v modlitbách a obětech pamatovali a hojně světla a síly Ducha sv. vyprosovali. Druhý ročník dostane tonsuru a z vyšších ročníků tonsuru nebo nižší svěcení, pokud je ještě nemají.

●

Budějovickým, kteří nám poslali leták církve československé. — Nehodláme se takovými věcmi zabývati. Myslíme ostatně, že žádného čtenáře »Katolika« takové methody nemohou popříst. Jsou to prostředky zoufalé, za něž se každý, kdo má trochu opravdu náboženského cítění, musí v hloubi srdce stydět, a musí tím více být utvrzen v pravdě, když vidí tu ubohost a nízkost „duchovního« boje.

A. S. — Myslíme, že o exkomunikaci jsme již řekli, čeho bylo potřeba. — Omlouvání — vlastně vysvětlování — s naší strany, které nám vytýkáte, bylo alespoň podle smyslu v Osservatore Romano dříve než v Katolíku«. Víte, že to přece jen není jedno, je-li někdo exkomunikován »lata sententiae«, nebo t. zv. »sententia declaratoria«. V prvém případě může být spousta všelijakých polehčujících okolností, především ta, že pachatel vůbec nevi, co to je exkomunikace, nebo že vůbec nevi, že je určena na jeho čin a pak ovšem v ni není. Kolik takových exkomunikovaných by na př. u nás bylo podle can. 2350: »Ti, kteří způsobují potrat, nevyjímaje matku, upadají, je-li jejich zásah skutečně účinný, do exkomunikace latae sententiae, od níž sprostiti je vyhrazeno ordináři.«

Kniha o základním právu každého člověka.

MIROSLAV ŠVESTKA

PRÁVO NA PRÁCI

Řešení nezaměstnanosti — odstranění této metly lidstva.

Nové hodnocení člověka. Dva základní nesplněné požadavky člověka: stálé zajištění práce a nespravedlivé odměny za ni. Klíč k spravedlivému výtěžku lidské práce. Theorie hospodářské krise v praktickém životě. Sociální reformy, jichž potřebuje svět. Blahobyt všem... řada jiných otázek je poutavě a srozumitelně rozebírána v tomto hospodářsko-sociologickém díle.

400 stran, brož. Kčs 250,—, váz. Kčs 290,—.

U všech knihkupců. V generální komisi má:

Nakladatelství Universum

PRAHA II, VÁCLAVSKÁ ULICE ČÍS. 12.

Jednotná škola

Program jednotné školy, zastávaný s podivuhodnou zarytostí, stává se již ostudným tématem našeho tisku. Ostudným proto, že je příkladem, jak je možno z důvodů ideologicko-politických jít za věci proti dobrozdání zúčastněných odborníků, proti vůli rodičů, proti zájmu národa, ba proti vší zkušenosti a zdravému rozumu. Ministerstvo vyzvalo školy a veřejnost, aby do 15. října podaly písemné své stanovisko a připomínky k zamýšlené reorganisaci školství. Pokud nám bylo možno zjistit, staví se téměř všechny sbory a rodičovská sdružení proti nediferencované škole, i učitelé na nejkrajnější levici uznávají jako učitelé neudržitelnost návrhu v nynější podobě, ale jako stranici raději se nevyjadřují, aby neporušili stranickou kázeň. Není tedy návrh na jednotnou školu v pravém slova smyslu školskou reformou, nýbrž programem politickým.

Uvedeme několik připomínek, které pedagogové nejčastěji vytýkali zásadě jednotné školy.

Mechanické vnější sjednocení neodpovídá ani přirozenému vývoji mládeže, ani potřebám doby, jež směřuje k stále větší diferenciaci. Moderní pedagogika vychází z psychologie dítěte a proto má snahu přizpůsobovat se co nejvíc jak v rozvrhu učiva, tak v methodě podání vrozeným různostem nadání.

Spojení všech žáků bez rozdílu nadání — od nejslabších žáků škol obecných a měšťanských až po nejnadanější žáky gymnasia — je křivdou na žactvu: méně nadaní nestačí (zámožní si pomáhají kondicemi, což je nesociální) a nadaní zakrňují. Úroveň třídy a vyučovací postup je dán třídním průměrem, který rychle klesá, když přibývají žáci slabí.

Každého roku konají se přestupové zkoušky nejlepších žáků ze školy měšťanské na školu střední. Zkušenost z těchto zkoušek i z dalšího studia na střední škole ukazuje, že jen malé procento těchto žáků, kteří byli na škole měšťanské označeni jako nejlepší, má inteligenci přiměřenou pro úspěšné studium na střední škole.

Diferenciace ve společné třídě v kroužcích podle nadání, již navrhují někteří zastánci jednotné školy jako kompromisní řešení, je opatření zaostalé a nepřijatelné, neboť vlastně obnovuje systém vesnických jednotřídek. Na tomto vyšším stupni je to kromě toho neproveditelné.

Předpubertální doba se vyznačuje vysokou mechanickou pamětí. Této doby je třeba využít k tomu, aby se položily základy pro jazykové vzdělání, hlavně pro latinu (mechanická paměť pro slovíčka a mluvnické tvary). Odsunování nových předmětů a zavádění obtížnějších method až od kvinty znamená přetěžování žactva v nejnesnadnější době dospívání.

Porušení souvislosti mezi studiem nižším a vyšším znamená nutné pokles úrovně vyššího studia.

Nebylo dosud ani přibližně zjištěno, jakou škodu by utrpěl národ snížením úrovně vzdělání dalších generací, a zda tato škoda bude vyvážena velikostí zisku jiného rázu. Lze to učinit pokusem (který by ovšem byl přístupný odborné veřejnosti), neboť s reformou tak dalekosáhlého významu a rizika není radno se ukvapit.

Nebylo počítáno s jinými možnostmi, jak lze vyhovět hlavní intenci návrhu — na jednotnou školu, totiž naprosté sociální rovnosti v přístupu ke vzdělání.

Návrh zákona je příliš rámcový a ponechává důležité věci pouhým ministerským nařízením.

fm

DIVADLO

Makbeth jako »problém evropské mládeže«.

Pod tímto titulem přináší »Rudé právo« svůj posudek nového provedení slavné tragedie Shakespearovy ve Vinohradském divadle. Nás zajímá právě proto, že se s ním setkáváme v »Rudém právu« a protože je dokladem, že přece jenom pod nejrůznějšími ideologiemi zůstává jedno a totéž lidské srdce, k němuž geniius mluví stejnou řečí.

»Makbeth, jeden z nejobrovitějších výtvorů světového dramatu, žnělz války s českého jeviště, tváří v tvář německým uchvatitelům jako výstražné prorocké vise neodvratného rozvratu jejich moci, založené, právě jako ona Makbethova, na věrolomnosti hrůze a vraždě. Tato mohutná studie zurácené ctižádosti i zrůdné egoistické lásky, která stoupá k moci po stupních zločinů a vražd vždy hrůznějších a zběsilejších, a utone v šílenství a nenávisti, které zplodila, jeví se dnes režiséru Frejkovi z jiného, vskutku překvapivě nového zorného úhlu. V Makbethovi vidí zosobnění některých nebezpečných rysů psychologie dnešní evropské mládeže, která prošla největší válkou lidských dějin a přímým i nepřímým vlivem německého nacistického nadčlověčství a v jejíž duši ještě jako krvavá struska dohořívá karieristické opilství, sklon k mravní samolibosti a hazardérské dobrodružnosti. Nezkoumejme, do jaké míry je správná tato diagnosa: stačí, cítíme skutečně z představení, které Vinohradští z této koncepce vytvořili, že Makbethův problém je v dobovém prostředí, v němž žijeme, strašnou součástí oněch psychických sautin a rumišť v lidských srdcích, jež denně odklízíme při hloubení základů nové společenské stavby. A to je nejvýznamnější úspěch Frejkova hledání nového smyslu tohoto věky přečnívajícího díla, úspěch experimentu proti čistotě, s níž hráli nedávno na Vinohradech Shakespeara Angličané, v níž se jim nakonec rozplynula dnešní naléhavost a smysl problému Hamletova...

Dobrovol. příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 5. — Telefon 617 70. — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází týdně. — Poš. spořitelna Praha 208 401. — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na poslední čtvrtletí 1946 Kčs 20.—, na celý rok Kčs 80.—. Poukládání neúředních zpráv povolena ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací pošt. úřad Praha 10. — Vytiskl Živnostník v Praze XII.

KATOLÍK

26

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 17. LISTOPADU 1946 • CENA Kčs 1.50

Co týden přinesl

Byl tentokrát šťastný. Přinesl nám pana arcibiskupa. Toho, po němž jsme tolikrát právě zde v Katolíku toužili, za něhož jsme se zde modlili k sv. Vojtěchu a k sv. Václavu.

Naše reakce je proto prostá a jasná: Upřímné, vděčné Deo gratias. Tímto ukončením dlouhého a smutného údobí osiřelosti pražského arcipastýřského stolce máme opět jednou potvrzeno, jak dobrý je Pán a jak po těžkých dnech posílá vždycky zase svoje sluníčko, třeba v listopadu.

Po letech hrůzy a děsu zas budou svatovítské a všechny ostatní české zvony zdravit svého metropolitu, zdravit toho, jenž přichází ve jménu Páně.

Děkujeme sv. Otci za to, že nám dal arcibiskupa a za to, že nám dal tohoto arcibiskupa. Při jeho volbě rozhodovaly zajisté vlastní důvody duchovního dobra diecése. A přece při tom můžeme právem vidět v této volbě dlouholetého terezínského a dachovského vězně nacistů uznání spravedlnosti našeho boje, uznání a posvěcení všech jeho obětí Hlavou křesťanstva.

Český lid je za to vděčen svému sv. Otci. A až bude na svátek Neposkvrněného Početí nový pan arcibiskup přijímat z rukou zástupce sv. Otce, pražského nuncia, biskupské svěcení, bude to nové tajemné utužení našich pout se skálou Petrovou, bude to nový důkaz, že přes všecky ty boje naší historie jsme přece i dnes členy jedné, svaté, katolické a apoštolské Církve Kristovy.

Právě osoba nového pana arcibiskupa je zárukou takřka před celou katolickou Evropou té naší pravé, krásné katolicity. Pan arcibiskup žil půl třetího roku ve velkém mezinárodním kněžském společenství v Dachau. Veřejné mínění tohoto mezinárodního kněžského společenství se již tehdy, tam v Himmlerově jámě lvové, dívalo na něho jako na budoucího pražského arcibiskupa. I tam, v onom příšerném hradě Satanově, byl svatostánek, a před tím svatostánkem nikdo neklečel častěji a nikdo se nemodlil vroucněji, než Msgr. Beran. Určitě nikdo z českých kněží, a velmi pravděpodobně nikdo ani z ostatních kněží. On byl již tam naší velikou slávou pravého kněze, jenž zůstává takřka všude stejně klidný, protože se cítí všude v rukou Božích, protože se cítí všude blízko svého Krista.

Msgr. Beran není a nikdy nebyl vlažným Čechem. Dovedl však své češství uvést ve vyšší synthesu lidství a křesťanství a vynutit si tím úctu všech, i Němců. Nebylo to tak lehké. Národní rivality neutuchly úplně ani mezi kněžími, kteří byli všichni tehdy pod knutou pochopů Himmlerových. V Msgr. Beranovi však viděl každý skutečné jen Kristova kněze. Vídal jsem německé kněze, jak tam, na podlaze té táborové kaple, přiklekali k českému knězi Beranovi, přepodivně vymódělému, a pokorně se mu zpovídali, ačkoliv tam měli dost svých význačných duchovních vůdců. A když romantickému nadšenci pro Habsburky hrozil »filzunge«, totiž prchlidka jeho věcí se strany esesmanů, přinesl si své tajně pořízené zápisky schovat k Čechu Msgr. Beranovi, u kterého je potom našli, pro které musil uschovatel trpět, a přece ani pak se nestal méně úslužným.

Nač třeba více mluvit o těchto stránkách jeho života, zevně chmurných, plných ponížení, vnitřně slavných a povznášejících? Snažil se být opravdu všechno všem. Jak vděčně vzpomínal na »Beránka« starý vladyka pravoslavný Brabec, když přišel do Dachau a jeho nechal ještě v Terezíně! Jak užívali a někdy zneužívali jeho dobroty ruští chlapci Volodka, Peťa, a Nikolaj a Štefan. Řekl jsem již: zevně chmurná, vnitřně tak slavná historie.

Dnes je minulostí. Dnes třeba myslit na budoucnost. Na budoucnost, jež není lehká. Ne, není a nebude lehká ta mitra a ta berla Vojtěchova. Nový pan arcibiskup to ví lépe než kdokoliv jiný. Nikdy se nevyhýbal žádnému problému, nikdy před ním nezavíral oči. Arcidiecézní pastorační ústředí je jeho dílem. A nikdo nezasáhl praktičtěji do nejbolestnější otázky naší duchovní správy, do otázky pohraničí.

A na nás nyní je, abychom skutečně po katolicku uznali, že Kristus nám jej posílá jako učitele a rádce. Abychom mu slíbili svou upřímnou úctu, a svou poctivou, mužnou poslušnost. Jistěže všechen věřící lid katolický činí tento slib bezvýhradně a velkomyslně. Je ochoten pod vedením tohoto arcipastýře, jenž je skutečně krev jeho krve, jenž z něho vyrostl a s ním snášel všechno dobré i zlé, jít do nového života, do prací a bojů národa a hledět v tom ve všem uskutečňovat vůli Boží, aby naše národní společenství, přes všechny jeho kazy a stíny, se ukázalo hodným velké minulosti, hodným obětí, jichž tak značnou část nesl nový pan arcibiskup na svých bedrech, hodným prvních studentských obětí, jejichž výroční 17. listopad nám také tento týden přináší, a kterých také Msgr. Beran jako tehdejší rektor studentů bohoslovecých, nesl značnou část. ak.

J. Exc. nejdůst. p.

Th. Dr. Josef Beran,

arcibiskup pražský.

První pozdrav nového arcipastýře

Nejmilejší!

V den sv. Martina, biskupa a vyznavače, jsem se ujal vedení arcidiecése. Vidím hlubokou symboliku ve shodě obou okolností.

Kdo by neznal onen příběh u městské brány amienské!?

Sv. Martin byl tehdy ještě katechumenem, připravoval se na přijetí křtu sv. Mečem přeťal svůj vojenský plášť a touto části pláště přikryl mrznoucího žebráka. Církev byla vždycky matkou chudých. Jáhenství v době apoštolské bylo vyvoláno potřebou pomáhat vdovám a sirotkům (Sk. ap. 6, vv. 1—3). Sv. Vavřinec, jáhen, nazval chudé, jež mu bylo podporovati, pokladem církve. Pravda, sociální reformy u nás v mnohém už přispěly k zmírnění bídy a k umenšení žebroty, ale nebudou-li odstraněny morální příčiny sociální bídy, nepomohou ani sociální reformy, sebelépe míněné a plánované. Ostatně také Pán Ježíš řekl: »Chudé máte (a budete mít) vždycky s sebou.« (Mark. 14. v. 7.) Sám jsem v dětství poznal, co je hlad a bída. Bylo mi 4 nebo 5 let. Tak živě mně tenkráte vše utkvělo v paměti. Seděl jsem hladový v okně a vyhlížel otce (bylo nás děti doma hromádka a tehdejší platy učitelské byly ubohé), jenž se šel někam vypůjčit peníze na večeři. Už, chudák, nevěděl ani kam. Byla právě bouřka a liják a dlouho trvalo, než se vrátil s několika korunami. Nebylo mi proto ani v Dachau strádání úplně cizí. Měl jsem následkem toho vždy smysl pro charitu, budu ji i teď věnovati potřebnou péči. Charitu vyžaduje duch Kristův a duch Církve Jeho.

Sv. Martin byl původně římským vojákem. — Neodpovídala by duchu Kristovu změkčilost. A jak chápal Pavel křesťanství? Ve svých epištolách k Řím. (13, v. 12) a ke Korint. (II. ep. 10, v. 4) mluví o zbroji Boží a k Efes. (6, vv. 11—17) popisuje jednotlivé části výzbroje bojovníků Páně: »Stůjte tedy pohotově, jsouce opásáni na bedrech pravdou, oblečeni v pancíř spravedlnosti a obuti na nohou hotovosti evangelia pokoje, vezmouce ke všemu tomu štít víry, kterým byste mohli uhasiti všecky ohnivé šípy nešlechetníkovy, a vezměte přilbici spásy a meč Ducha, to jest slovo Boží.« Ano, duchovního rázu jsou zbraně i boj sám, za duchovní hodnoty bojujeme. A čím ochotněji budeme všichni — věřící s kněžími a věřící i kněží s arcibiskupem svým — tvořiti »spořádaný šik«, tím vítěznější povedeme boj. Nadto stát pod praporem Mariánským je zárukou úspěchu. Kdo čteš, rozuměj!

»Non recuso laborem — nezříkám se práce.« Vždy mocně na mne působila tato slova sv. Martina. Práce byla mým údělem od mládí, na práci jsem zvykl a v práci nalézám útěchu. To vlastně znamená kráčet ve šlépějích Mistrových, ve šlépějích Krista, jenž neúnavně pracoval jak v dílně nazaretské, tak po všechny dny veřejného života. Tak žil i sv. Apoštol národů. Píše (2. Kor. 6, vv. 1—7): »Jsouce pak spolupracovníky Božími, také napomínáme vás, abyste nepřijali milosti Boží nadarmo . . . Nikomu v ničem nedáváme pohoršení, aby se nepohaněla služba naše, nýbrž ve všem se prokazujeme jako služebníci Boží mnohou trpělivostí v souženích, v nesnázích, v úzkostech, v ranách, v žalářích, v nepokojích, v námahách, v bděních, v postech, čistotou, poznáním, shovívavostí, dobrotivostí, Duchem svatým, láskou neličenou, slovem pravdy, mocí Boží, zbroji spravedlnosti vpravo i vlevo . . .«, a níže (kap. 11, vv. 23—32) podrobně vypočítává, co vykonal pro Kristovo dílo. Jestliže je třeba zvýšiti kurs práce tělesné, nesmí zůstati pozadu ani naše práce duchovní. Spoléhám na vás všecky, na milé duchovenstvo, světské i řeholní, na obětavé pracovnice ženských řádů a kongregací, i na horlivost a věrnost věřících. S vaší spolupráci jedině při hojné pomoci Boží splním úkoly, k nimž mne Bůh v nevyzpytatelné své lásce a moudrosti povolal, a jichž splnění přinese, jak doufám, bohaté požehnání i drahému národu.

Nejmilejší! Mluvím dnes ponejprv k čtenářům »Katolíka« jako pražský arcibiskup. Jestliže jsem vás oslovil klasickým Pavlovým: »Carissimi — nejmilejší«, užil jsem slova toho z upřímného srdce. Vždyť radost, s jakou bylo všeobecně přijato mé jmenování, je mi zároveň i důkazem vaší lásky. A i když jsem si vědom, že i jásavé »Hosanna« se tak snadno mění v nenávistné »Ukřižuj!« — výmluvně mi to připomenul obrázek, jejž připojily milé sestry Karmelitky k blahopřání, a jenž měl slova »Memento Jerusalem« pod stylisací palmových ratolestí a kříže — nicméně v něm vidím zároveň nejvyšší vyznamenání Hlavy katolické církve. Byl bych šťasten, kdyby celý náš národ právě v tomto jmenování, jež podle úřední zprávy denního tisku má být radostným vyvrcholením navázaných styků s Vatikánem, poznal a uznal upřímnou péči a lásku sv. Otce k vlasti naší, péči a lásku, jež nezeslabily a nezmenšily ani nepochopení, ani křivdy v takové míře a s takovým nevděkem opakované.

Končím slovy sv. Pavla z epištoly poslední neděle: »Bratři, důvěřuji v Pánu Ježíši, že ten, jenž započal ve vás dílo dobré, dokoná je až do dne Krista Ježíše. Vždyť je mi spravedlivo smýšleti to o všech vás, poněvadž vás mám v srdci jakožto ty, kteří jste všichni účastni mé radosti jak v okovech mých, tak v hájení a utvrzování evangelia; neboť Bůh jest mi svědkem, jako toužím po vás všech v srdci Ježíše Krista. A za to se modlím, aby láska vaše víc a více se rozmáhala v poznání a veškerém cítění, abyste schvalovali věci lepší, abyste byli čistí a nepohoršlivi ke dni Kristovu, naplněni jsouce ovocem spravedlnosti skrze Ježíše Krista ke slávě a chvále Boží.«

K uskutečnění toho nechť vám všem žehná trojjediný Bůh.

V Praze 11. listopadu 1946.

† Josef, arcibiskup.

Oběť apoštolátu

Právě ve dnech, kdy jsme se upřímně radovali, že opuštěný svatovojtěšský stolec má nového správce, došla do Prahy smutná zpráva. Jedna z apoštolek, které byly do opuštěných pohraničních farností vysílány z iniciativy právě jmenovaného pražského arcibiskupa — jedna z těch nejobětavějších a nejmladších, padla uprostřed boje o duše. V úterý 5. listopadu byla automobilem, nad nímž podnapilý řidič ztratil vládu, na chodníku usmrcena 18letá Eva Blechová, farní sestra a učitelka náboženství ve Staré Roli. Jejích 18 let svědčí nejvýmluvněji o velikosti oběti. Byl-li její život krásnou, čistou obětí, pak její tragická smrt byla jeho vzácnou korunou. K věčnému odpočinku byla, za hojné účasti svých krajanů, uložena v neděli 10. listopadu odpoledne na místním hřbitůvku v Jestřábí Lhotě u Kolína, kde bylo i její rodiště. J. E. Msgr. Dr. Josef Beran, arcibiskup pražský, zaslal její zármoucené mamince osobní list, v němž vedle upřímné soustrasti vyslovil i naději, že zesnulá svojí krásnou obětí si otevřela přímo brány nebe a je nyní jeho i naší přímluvkyní u Boha. Přinesla tuto oběť jako nejvzácnější dar novému arcipastýři — dar, který jistě přinese úroky.

Arcidiecesní pastorační ústředí.

RNDr. Artur Pavelka:

Arcipastýř modlitbou vyprošený

Modlitba je nejemnější předivo, spojující duši s Bohem. Hovor o modlitbě odkrývá utajené záhyby našeho nitra a předpokládá proto posluchače vhodně disponovaného. A noviny nase se dostávají do rukou i duším málo disponovaným k tomu, aby naslouchali hovorům duše. Ale tentokráte i oni musí slyšeti, že modlitbou jsme si vyprosili svého nového arcibiskupa msgra dra Josefa Berana. Snad nebylo ještě nikdy v Čechách vysíláno za jmenování nového arcipastýře tolik modliteb jako tentokráte. A modlitby se stupňovaly v mohutný sbor v posledních měsících a čím dále trvalo jednání o jmenování nového našeho pastýře, tím vroucnější a tím hojnější byly tyto naše modlitby. A Bůh vyslyšel modlitbu naši.

Domnívá se snad nevědomý, že Bůh nepotřebuje našich modliteb proto, že dávno zná naše potřeby lépe než my sami? My však jsme šťastni, že Bůh zná naše potřeby lépe než my sami, poněvadž často ani sobě dosti dobře v tísni nerozumíme. Modlitbu konáme především bez velkého rozumování proto, poněvadž to byl Kristus sám, jenž nás naučil modlitbě »Otče náš«, byl to týž Kristus, jenž prohlásil, že Otec náš ví, že toho potřebujeme. Pro informaci Bůh naši prosebnou modlitbu nepotřebuje, ani jinak by ji sám o sobě nepotřeboval, ale pro nás je modlitba potřebná, abychom si sami uvědomili, že potřebujeme pomoci Boží. Otec nás věděl, že potřebujeme arcipastýře, ale Otec současně chtěl, abychom doznali vlastní nemohoucnost, vlastní závislost na Něm. Otec chtěl, abychom se za jmenování svého pastýře modlili. A tak jsme se pokorně a zkroušeně modlili, aby Otec zkrátil dobu naší osiřelosti.

Nebo pokládá snad nevědomý modlitbu za zbytečnou proto, že nemůže měniti a ovlivniti úradek Boží, že se beztak stane, co Bůh chce a ne, co my chceme? My však nechceme, aby se stalo něco jiného než Boží vůle. Jenže se nestavíme jako nevědomý do isolace nezúčastněného diváka. My jsme sami na jevišti a naše úkony spoluvytvářejí všechny události na světském jevišti. Bůh stanoví řád a příčiny, podle kterých se vše na světě děje. A v tomto řádě jsou stanoveny i naše modlitby jako úkony, které mají spolupůsobiti k určitým účinkům. Takový účinek je také vysvěcení určitého kněze za arcipastýře. Bylo vůlí Boží a tím i plánem Božím, aby právě tento prostý a pokorný kněz byl postaven v čelo arcidiecése, ale právě tak bylo vůlí a plánem Božím, abychom se za uskutečnění tohoto Božího záměru, za toto jmenování modlili. A bylo potřebí k vyplnění Božího plánu hojné modliteb a vytrvalých modliteb. Vědouce toto jsme se modlili.

Modlitby naše prosily u trůnu Božího za každého, kdo měl nějakou účast na jednání o vhodného kandidáta na vysoký církevní úřad, aby byl dobrým nástrojem Božím. Vždyť i nevěřící politik, který se vyjadřoval o různých kandidátech pro hodnost arcibiskupskou, stal se nevědomky nástrojem v rukou Božích a vykonavatelem Jeho svaté vůle. Že o této svá funkci nevěděl, je jeho osobním problémem, neumenšuje to však významnou skutečnost, že nástrojem Boží vůle byl. Že byl nástrojem nedokonalým, je opět jeho osobním problémem. Bůh si poradí i s nástrojem méně dokonalým. Jsme věčtí všem, kdož třeba jen tak nepřímo přispěli k vyslyšení našich modliteb a máme k nim jen jedno přání, aby důvěru, kterou svým stanoviskem novému arcibiskupovi projevili, mu zachovali i nyní v jeho odpovědné činnosti.

Především jsme ovšem pamatovali ve svých modlitbách na všechny duše věřící začleněné do úředního procesu předcházejícího jmenování. Modlili jsme se spojeni s nimi v tajemné oběti. Slovy »Te igitur clementissime Pater« svolával každý kněz pražské arcidiecése a s ním všichni kolemstojící ochranu a požehnání na celou církev s viditelnou její hlavou, cum famulo tuo Papa Pio XII... a s bolným zrakem přecházel kněz další slova, slova hlucha, ct Antistite nostro N., za biskupa našeho... a pak pokračoval u vědomí, že není jména, že není pastýře. Bolestný tento okamžik prožil pokaždé upřímnou touhu, aby ona mrtvá litera N. opět ožívala radostným životem. A touha dala vytryskouti modlitbě za Sv. Otce, za jeho diplomatického zástupce v našem hlavním městě i za všechny duše věřící, začleněné do vlastního procesu jmenovacího. Oni sami pak se taktéž modlili o osvícení Duchem Svatým, aby vhodně vykonali funkci nástroje Božího, aby pravý muž přišel na pravé místo.

A na pravé místo přišel muž modlitby. Kdo jej zná, zná jej jako muže oddaného modlitbě vytrvalé. I o něm samotném platí, že si modlitbou své zodpovědné místo vyprosil. Jeho pokorná mysl neprosila o vlastní jmenování, ale spolu s námi se všemi přednášela své tužby, aby doba naší zkoušky byla zkrácena a aby ten, jenž bude vyvolen, dokonale kráčel ve šlépějích Božského pastýře. A když se dověděl, že Svatý Otec se rozhodl pro jeho osobu, tu vědomí vlastní slabosti tváří v tvář nesmírné zodpovědnosti svěřeného mu úkolu prochvělo jeho odevzdanou duši až do základů. Posvátný tento okamžik nitterného odevzdání do nevzpytatelné vůle Boží byl počátkem života modlitby.

S chvějícím se srdcem opouští místo svých neúnavných modliteb, delvickou zpovědnici, opouští delvický svatostánek obklopený bohoslovci, ministranty a zbožnými věřícími a nastupuje svůj vysoký úřad opět s modlitbou na rtech a němou, zato však důkliivou a naléhavou první prosbou k nám ke všem: »Modlete se bratři, hojně se za mne modlete!«

Řeč sv. Otce k stomatologům

Koncem října se konal v Římě sjezd italských stomatologů, jehož účastníci navštívili sv. Otce v Castel Gandolfo. Přinášíme řeč, kterou sv. Otec při té příležitosti k nim promluvil, protože se příkladem jeho neobyčejné všestrannosti, všestrannosti ovšem křesťansky chápané, vyvrcholující totiž v mravním posláni všeho našeho lidského snažení a konání. Máme za to, že právě poznání sv. Otce z těchto stránek může nejvíce přispěti k rozptýlení nesprávných představ a pověstí jako pochmurném starci, nepřeteli lidstva a jeho pravého pokroku a jeho pravého štěstí.

Drazí synové, přáli jste si přijíti k Nám a vyjádřiti Nám svou oddanost. Děkujeme vám za to upřímně a vítáme vás se srdcem otcovským. Z těchto srdce vycházejí i Naše slova, slova povzbuzení, a je-li toho třeba i posílnění. Chováte jistě úctu a lásku k svému povolání, jednak pro ně samo, jednak také pro jeho mravní a sociální poslání. Přes tuto jeho cenu lze bez uvážení tvrditi, že je málo lidí, kteří dovedou správně oceniti význam tohoto povolání a tohoto poslání, a to i mezi těmi, kteří vám osobně zachovávají a projevují vděčnost, jíž jsou vám povinni.

Vaše povolání v sobě samém, jame řekli na prvním místě. Kolik lidí tak dovede plně oceniti alespoň poněkud představiti si množství studií a vědomostí, ono mnohdy vysilující úsilí, jehož je k němu potřeba, jakož i mravní hodnoty a ctnosti, jež jsou nezbytné k jeho opravdu bezvadnému vykonávání.

Je především potřeba velmi širokého vědění: vědomostí ze všeobecného lékařství, abyste mohli zjišťovati a rozeznávati činnost a vzájemné působení celého organismu, jeho složitých a jemných ústrojí a tkání, které jsou předmětem vaší péče; prohloubená a specialisovaná znalost každého z oněch jemných orgánů a tkání, tak citlivých a komplikovaných zároveň, jež jsou uloženy v malém prostoru dutiny ústní, která je sídlem tak rozmanitých a významných funkcí, jež však skýtá zároveň možnost takřka k nesčetným poruchám a nevýslovným utrpením; jsou nutny znalosti fysiky a chemie, botaniky a farmakologie, abyste mohli odhalit příčinu poruchy a podat příslušný lék.

Vyžaduje se dále nemalého umění, složeného z přirozené intuice a z dlouho a pracně získané zkušenosti, abyste mohli rozeznati příčiny, mnohdy vzdálené a skryté za viditelnými a zjištěnými příznaky. K tomuto umění rázu intelektuálního musí přistoupiti obratnost k přípravě a provádění tak jemných prací, při nichž je nezbytna naprostá přesnost a jistota oči a rukou.

Stejně tak je nezbytný jemný takt a smysl psychologický, jenž vás vyzbrojí silou přesvědčovací a osobní autoritou, jíž je potřeba k překonání instinktivních obav a námitek, jež bývají často obtížnější a trapnější než vlastní bolest.

Ale kromě toho všeho, jaké vytrvalosti, trpělivosti, ba i fysické odolnosti máte zapotřebí! Jakou námahu musíte snášet — mnozí z vás snad po dlouhé dni, po dlouhá léta — ve stálém napětí smyslů, nervů, celého těla i ducha i vůle, stále na nohou, dost často v nepohodlné poloze, a očima napjatě pozorujícíma, obrněna rukama zaměstnanýma, jež přes to musí zaslat citlivé, aby upřitlačily více než třeba na žádný z používaných nástrojů, ačkoliv vám často překážejí pohyby a reakce pacienta samotného, jímž nelze vždy zahrnit.

A při vší této vypjaté činnosti musíte stále zachovat klid, zdvořilost, mírnost, ducha lásky.

Kdyby si lidé byli trochu vědomi těchto okolností a dovedli je oceniti, poznali by, proč máte takovou úctu a lásku ke svému povolání, k němuž lnete pro jeho krásu technickou i morální i pro blahodárné důsledky, jež z něho vyplývají.

A to vše ještě je pouze jeden zorný úhel oné krásy. Pouze několik okamžiků úvahy však stačí, abychom ocenili i její hledisko sociální. Pomyslíme, jak důležitá je pro člověka v životě soukromém i veřejném každičká část oněch ústrojí, tkání, sliznic, svalů, nervů, žláz i tepen, soustředěných v ústech.

Jakákoliv porucha a někdy i nepatrné poškození některé z těchto složek může mít nehalný vliv na zdraví, spokojenost, povahu, výkonnost člověka, na jeho vztahy k druhým. Na dobrém či špatném stavu chrupu a slinných žláz závisí dobrá či špatná činnost soustavy zažívací a tím i celého organismu. Na dobrém či špatném stavu sliznice a různých jazykových bradavek závisí smysl chuťový, jehož se může znenáhla znecitlivěti a bohužel často skutečně znecitlivěl, jenž však je přes to tak užitečný pro výběr a užívání pokrmů. I malá bolest, jen pichání v dásni stačí někdy, aby podrážděná soustava nervová a vzala člověku duševní klid — zjev to pokořující, nesporný doklad slabosti a ubohosti lidské.

A ještě dále: Kdo by nevěděl, jaký vliv má tvar a dobrý stav patra, jazyka, chrupu, vnitřních stěn tváří, čelistí a rtů na hlas člověka, na jeho tón, jasnost, článkování slov? Vše to má veliký význam nejenom pro řečníka, herce, profesora, ale pro každého člověka v obyčejném denním styku, ať už se jedná o přirozenou roztomilost řeči, nebo o pouhou její srozumitelnost.

Ještě tajemnější a podivuhodnější je mlčenlivá úloha úst ve vyjadřování povahy a citů, vyjadřování, jež nenáleží pouze čelu a očím, nýbrž i dolní části obličeje, takže i nepatrné stažení rtů do něho může vnésti takřka celou stupnici výrazů a změn. Již během první světové války stomatologie jako věda a umění upiatnila skvělé své možnosti a dosáhla velkolepých úspěchů. Jejím dílem bylo takřka znovuzrození mořání a sociální pro tak mnohé oběti války, jejichž tvář byla strašlivě zohavena nebo rozdrásána, takže v ní z lidské podoby zůstalo někdy jen smutné světlo očí, tvář budící hrůzu, kterou nedovedla rozplašit ani nejněžnější laskavost.

Ve službě těmto neštastníkům použili různí specialisté stomatologičtí své vědy i obratnosti, i všech prostředků poskytovaných novými objevy: radiografie, místního umrtvení, umělých vložek, přenášení tkání, mechaniky a plastické operace. Především však věnovali tomuto dílu celé své srdce člověka a mnozí též lásku křesťana. A tak z rukou těchto podivuhodných výtvarníků vyšli krásní a svěží ti, kteří byli před tím pouhými troskami lidí, zdrcení pomyšlením na další život vyvrženců z lidské společnosti, a zaujali opět své místo ve společnosti, mohli zase plniti svůj úkol.

Můžete býti právem hrdi na vědomost těchto osob a jejich rodin, hrdi na to, že jste tak skvěle mohli spolupracovati na díle Tvůrcově. Ou vám jistě zchná.

A My, jeho pokorný zástupce na zemi, společný Otec těch, kteří trpí, i těch, kteří uzdravují, udělujeme vám, vašim rodinám a všem vašim drahým Naše apoštolské požehnání.

Se zakladatelem jocismu troji Amerikou

V následujících řádcích popisuje kanovník Cardijn, v celém katolickém světě známý slavný iniciátor hnutí dělnické mládeže, svou návštěvu u katolické mládeže americké. Vypravování je pozoruhodné jako příklad velkorysého moderního apoštolátu. Cardijn v krátké době tří nebo čtyř týdnů proletí úžasnou cestu z Bruselu přes Britské ostrovy do Nového Yorku, do Kanady a pak napříč celou Amerikou přes Mexiko až dolů do Argentiny a Montevideo. Vypravování je skvělým důkazem neochabující vitality katolické církve, ve které Duch svatý vždy znovu a znovu volí své lidi a uzpůsobuje je k tomu, aby byli účinnými nástroji právě pro dnešek.

PTÁCÍM LETEM.

Odcestoval jsem z bruselského letiště v úterý dne 2. července ke 2. hodině odpolední a po krátkých zastávkách v Londýně, v Shannonu v Irsku a v Ganderu (Nová země), jsem dorazil druhého dne ráno k páté hodině do Nového Yorku. Po obvyklých procedurách celních a zdravotních jsem sloužil mši sv. v krásném kostele sv. Vincence Ferrerského, jenž patří Otcům Dominikánům, udělal jsem vyjížďku v autu kolem mrakodranů a nastoupil jsem znovu do letadla ve směru k Montrealu, kde mě očekával jocistický štáb kanadský. Po celý týden jsem konal zajížďky v autu do většiny měst provincie ouebecké s obvyklým programem: přednášky kněžím, mužským a ženským vedoucím jocistické mládeže, seminaristům a širokému publiku.

10. července odjezd do Bostonu, Lowellu, Nového Yorku, Brooklynu, Washingtonu, Chicaga a San Francisca. Všude mně uchystali totéž nadšené oči, jak se strany hierarchie, tak se strany kněžstva, vedoucích laických a dokonce i z široké veřejnosti, zvláště v San Franciscu, kde nadšení nebralo mezí.

20. července jsem dospěl do Mexika kde mě čekal kancléř velvyslanectví a vedoucí a vůdkyně Katolické akce. Slavil jsem tam dne 21. července náš národní svátek měl svatou v kostele sv. Růženy Limanské, při níž jsme zpívali Te Deum a belgickou národní hymnu, načež byla recepce belgické kolonie na velvyslanectví.

Po návštěvě slavné baziliky Panny Marie guadalupské a u arcibiskupa jakož i v Katolické akci, usedli isme opět do letadla dne 25. července ráno, načež jsme večer dospěli do San-José v Costarice. Zdržel jsem se tam deset dní na celoamerickém sjezdu jocistických duchovních vůdců a na národním sjezdu costarických jocistů. Zúčastnil jsem se tam dlecesního eucharistického kongresu a obdivoval jsem se tam přírodním krásám a bujlé vegetaci, při čemž jsem byl zahrnován štědrým pohostinstvím hierarchie, vlády, kněžstva a obyvatelstva.

V sobotu dne 3. srpna jsem letěl do Panamy, odtamtud do Limy v Peru, a dále do Santiaga v Chile. Úžasná cesta s pohádkovým pohledem na jedné straně na řetěz And se sněžnými vrcholky a ledovci, na druhé straně na záhybubné pobřeží Tichého oceánu, se zastávkami v různých hlavních městech: po nadšeném přijetí na letištích, návštěvy u církevních a světských hodnostářů, přednášky kněžstvu a vedoucím Katolické akce, rychlý pohled na bohatství umělecká a při-

Antonín Petr:

Učiteli mého dítěte

Chtěl bych Vám, pane učiteli, vylíčiti prostý životní příběh jakéhosi Doubka a jeho rodiny. On býval původně v mladších letech pekařským tovaryšem. Tehdy byla pekařina více tichou obětí než zaměstnáním. Práce u menšího mistra vyžadovala do jisté míry universální schopnosti: od vytápění pece, zadělávání těsta až po rozvážení čerstvého zboží na vozíku taženém vlastní silou; v zimě i v létě, za nočního bdění, a při skrovném odpočinku. Prudké střídání tepla a chladu, namáhavá práce v stoje, to vše mnoho zdraví nepřidá a dělník časem poznává, že zvolené povolání vtiskuje i jeho postavě některé typicky pekařské znaky. Za tuto cenu měli sice lidé ve městě každého rána v pravý čas svůj denní chléb i čerstvé housky, ale to vše přijímali a obvyklou samozřejmostí; někteří si i rádi zažertovali, posmívajíce se vytrvale křivým nohám pekařovým. Ani Doubkovi se jinak nevedlo. Rád by se byl oženil a snad to jej právě přimělo, že se jednoho dne rozhodl, zaměnit své povolání.

Uplynulo několik let. Doubek se stal zručným přadlákem v textilní továrně v jednom prosluiém středisku soukenickém ve východních Čechách. V té době byl již dávno ženat a otcem tří dítek. Ale otcem nešťastným. Z narozených dítek nezůstalo pravidelně k velkému bolu rodičů ani jedno déle než jeden rok na živu. Doubek těžce nesl svůj žal; před ženou a před lidmi se jej snažil utajiti, ale když někdy cítil až příliš tíhu osudu, sestoupil na cestě do práce pod klenbu většího vyschlého kanálu, kde pak propukl v tichý pláč. Po chvíli, osušiv tváře rukávcem, pospíchá zas, aby přišel včas do továrny.

Mijela serie šedivých, jednotvárných dnů. Každého rána odcházeli oba manželé jako kdysi za svou prací. Doubková přivydělávala praním prá... Večer pak unavení sedávali vedle sebe a tiše spolu rozmlouvali. Tak se přibližil den nové naděje a narodilo se jim čtvrté dítko — chlapec. Doubek si uminil, že se nyní ve všem uskrovní, aby matce a dítěti ničeho nechybělo. Celý den se v práci na oba těšil, večer pak pospíchal rychle domů, aby zařídil a pomohl, co kde bylo třeba. Chtěl milovaná žena pokud možno nahradit přestálý zármutek, a proto se snažil vyčísti z jejích očí přání, která z vrozené šetrnosti matky rády taji. Společnost matky a dítěte byla jeho rájem, v němž viděl počátek uskutečňování svých životních snů. Když pak dítě dělí rodiče u synka, sklonění nad jeho královskou kolébkou, kterou zastupovaly dlabané nečičky z bobtčiny pozůstalosti, plni šťastného údivu v očekávání prvního dětského úsměvu, tu zapomněli již zcela na zašlou macešskou minulost.

Stalo se jednoho dne, že dítko před uplynutím roku také onemocnělo. Povědomé příznaky napiňovaly s neobyčtnou vytrvalostí obě polekaná srdce novými obavami. Hrozivá tvář škaredé minulosti jakoby žádala novou oběť. Doubek se na cestě do práce zastavil opět u známého lékaře. V továrně měl toho dne menší nedorozumění s mistrem. Nitě se trhaly a navazování se nedařilo. Chvílemi musel zastavovat stroj, brát do rukou rářací a aniž by je nějak upotřebil, zase je odkládal. A když se čas dovlekl až k znamení tovární sirény, nezdržoval se Doubek mytím rukou, vyběhl z brány a nedbaje nadávek jakéhosi člověka, jemuž se připletl do cesty, přichvátal ke dveřím svého obydlí. Okamžik váhal a pak vstoupil. V jízbě spatřil sousedovu ženu, která se nabídla, že pochá u malého pacienta, než se matka navrátí z lékárny. Po vděčném stisku rukou usedl na její místo a osamělí a příčinou svých celodenních starostí. Bylo ticho; jen zvuk starých pendlových jako by odměřoval dech nemocného hocha.

U Doubků tenkrát celou noc svítili. Napětí, vyvolané nejistotou a úzkostí, potrvalo několik dnů. Matka, jejíž drobná postava neznačovala ani ...ateiné rysy dalšího mateřství, se jednou opět před polednem vracela z lékárny k domovu. Tentokrát však její sousedka, již jako obvykle svěřila pro tu chvíli péči o dítě, šla naproti a s šetrnou účastí jí sdělila několik slov. Doubková pobledla a lahev s medicínou, kterou odhodlla, se roztříštila o dlažbu. Žhavé slunce dosahovalo právě svého zenitu. Sirény na továrni budově oznamovala poledni přestávku. Doubek vyballl z novinového papíru krajíc chleba, otevřel nádobku a kávou a zahleděl se dlouze zaprášeným oknem směrem k domovu.

Čas šel dál svým lhostejným tempem, až se přiblížila zima. K radostným vánocům dorážíme branou 8. prosince. Je to den zasvěcený nežnému a slavnému Tajemství. Zvláště ve vyšších polohách prostírá příroda k jeho uvítání bělostný koberec, který pod bezobiačným blankytem hýří čarovným třpytem nekonečného množství nepatrných sněhových hvězdiček, jimž se co do počtu vyrovná jen záplava Božích slitování, seslaná v ten den do slzavého údolí dětem Evinym, na přimluvu Té, která slove »Útočiště hříšníků« a »Potěšení zarmoucených«. Páty den po tomto svátku, na svatou Lucii, spatřilo světlo Boží páté Doubkovo dítko. Na křtu obdrželo jméno podle kmotra Antonín. Komrse, mistra počestného stavu řezníckého. I ono poznalo, že »Bojování je život člověka na zemi«, ale nepodlanlo. Když pak nadešel významný den, který je mezníkem v životě každého dítěte, obličkia maminka chlapce v nové šaty. Chvilku jej se zalibením pozorovala. Křížek na čelo mu čidělala a s úsměvem vyzařujícím nejčistší mateřské city, jej odváděla do školy.

Vážený pane učiteli, jestliže jsem předesiai tu malou historii prosté dělnické rodiny, kterou jsem poznal velmi zblízka, nerad bych, aby toto, na první pohled »slohové cvičení na dostatečnou«, vyvolalo dojem pokusu o lacinou sentimentalitu. Mohlo by se to zdáti proto, že podle známého přísloví bych se měl držeti spíše svého kopyta, než pokoušeti brk spisovatelský. Jenže, abych ulevil svému svědomí, nepřipadl jsem dosud, vedle modlitby za Vás, na lepší způsob, kterým bych Vám ukázal dnešní propast mezi přesvědčením katolických rodičů a Vaší vyučovací praxí. Popsaný namátkou vybraný případ, není ojedinělým úkazem, jak drahocenné poklady svěřují rodiče ve svých dětech škole. Poklady placené krví, slzami, odříkáním i potem a nejrozmanitějším duševním utrpením. Je tedy dostatek přirozených důvodů, pro které již mají rodiče právo, aby jejich děti, které zplodili, byly vychovávány a vyučovány v souladu s cílem, pro nějž je přijali jako dar Boží.

Pane učiteli, jak jste před dětmi říkal, jste athelsta. Já vím; v dnešní ubohé době je to ještě zvláště mezi učitelstvem z pochopitelných důvodů velmi rozšířeno, chlubí-li se však tím český učitel, jako příslušník národa Komenského, jak se a obllbou z oficiálních míst často prohlašuje, pak je to při nejmenším technický omyl, neboť, jak nedávno zdůraznil sám pan ministr školství, slovy Písma, jen obázen praví v srdci svém, že není Boha. Komenský jako učitel učitelů pak píše ve své knize »Vrchol moudrosti vychovatelské«: »Tři předměty obecné, jež pozorujíce moudrosti nabýváme, jsou: Bůh, svět, člověk. — To troji kdo zná, všecko zná, a zná-li to dobře, moudrý jest.« Jaká v tom tedy logika, říká-li o sobě český učitel, že je neznaboh? A co si máme myslet o učiteli, který jako nevěrec vykládá dětem půl hodiny o Církvi a pak se ptá, kdo se chce dát zapsat do náboženství? K jakému druhu surové potouchlosti se musí sám snížiti, aby ne věc zdařila a tak odpadla hodina náboženství?

Ujišťuji Vás, pane učiteli, že mne velmi bolí, musím-li Vám psát o tak pěkných věcech, jsem však toho názoru, že rodiče, kteří to vše stráví a mlčí, zpronevěřují se svým povinnostem a nesou za to těžkou odpovědnost. Snad větší než učitel-nevěrec, jehož nevědomost snad ani hříchu neční. Přál bych si, aby i Vy jste poznal v pravý čas, co je Vám i celému našemu národu ku pokoji a aby děti, které jsou svěřeny Vaší péči, měly na Vás, jako já na svého učitele, ty nejkrásnější vzpomínky.

rodní. Konečně po skoku přes Andy, při němž jsme mnoji obrovského Krista, vytesaného ve skále, dvoudenní zastávka v Cordově, a příchod do Buenos Aires dne 13. srpna. Byl to nejzazší bod tohoto neuvěřitelného cestování. Zůstal jsem tam deset dní na národním kongresu katolické mládeže a zase ovšem následovaly přednášky kněžstvu, vedoucím Katolické akce, průmyslníkům, seminaristům, návštěvy v různých organizacích a zřízeních hlavního města a provincií.

22. srpna jsem překročil řeku La Plata a dospěl jsem 23. ráno do Montevidea, kde jsem ztrávil dva dni, naplněné jak jen možno návštěvami a přednáškami. 25. srpna o druhé hodině noční jsem opouštěl své přátele jihoamerické a letěl jsem v tomtéž Clipperu jedilným letem, trvajícím šestatřicet hodin, z Montevidea přes Rio de Janeiro, Belem, Porto Rico do Noy. Yorku. Z Nového Yorku jsem cestoval dále do Chicaga na universitu Panny Marie a do Detroit. Byl jsem mimo to v Pittsburgu, načež jsem se vrátil do Nového Yorku, odkud jsem odletěl 4. září o 4 hodině odpolední, abych ve 2 hodiny odpoledne dne 5. září byl v Londýně. Týž den večer byla jocistická schůze před Msgrem arcibiskupem z jižního Londýna, druhý den ráno přednáška anglickým seminaristům, promluva kardinála Griffina pak schůze na generálním sekretariátu ženského jocismu v Manchesteru, druhý den schůze za přítomnosti více než tisíce jocistů a jocistek v Liverpoolu, následující den schůze krajských duchovních rádců jocistických v Birminghamu, návrat do Londýna, odjezd v 7 hodin 10 minut večer a v 9.25 příjezd do Bruselu. Neuvěřitelné cestování jocistické nad troji Amerikou se takto skončilo.

CELKOVÉ DOJMY.

Není možno líčiti podrobně dojmy a různé příhody tak dlouhé cesty, vedoucí všemi možnými podnebími na dvou polokoulích. Zůstává jen jeden velký celkový dojem: nevyjadřitelný obdiv pro krásu tvorstva, pro jednotu Církve, pro pokrok vědy! Ty dlouhé hodiny letu nad mraky ve světě snů, v obrysech nejfantastičtějších, v barvách nejzářivějších, za východů a západů slunce, ono závratné sestupování mraky a mlhami a usedání obrovského železného ptáka právě na vymeřený bod betonového prostoru se zázračnou přesností; ty chrámy, věže, svatostánky, liturgie, zpěvy, tato Hostie všude a vždycky tatáž, s tímtéž posvěcujícím a civilisujícím vlivem. A v tomto celkovém velkém dojmu všude touha po katolické Akci a vůle k ní, především touha a vůle po jocismu, všude tatáž jistota že jsme na určitém obratníku a v určitém rozhodném okamžiku světa, v němž třeba obrovských kroků a obrovského neochabujícího úsilí, chceme-li zachránit civilisaci a lidstvo.

SVĚTOVÝ JOCISMUS.

Nikdy bych nebyl věřil, že jocismus je tak znám, tak milován tak očekáván ve všech státech tvoří Ameriky. Přijetí, kterého se mi dostalo všude se strany hierarchie, kněžstva, vedoucích a vůdkyň Katolické akce, průmyslníků, intelektuálů, mladých dělníků a dělnic, dělnických vůdců — přesahuje vše, co jsem mohl předvídati.

V Kanadě vychoval jocismus za patnáct let sto tisíc mladých dělníků a dělnic rozmnožil jocistické rodiny a osvědčil se do té míry, že mu úřady a vláda svěřily důležitá poslání, jako vychovu mladých provinilců a zanedbaných dětí. Ve Spojených státech existuje více než dvěstě odboček jocistických ve většině velkých měst, zvláště mezi úředníky a zřízenci, s neobyčejným duchem apoštolátu v životě a jeho různých prostředích; ještě ovšem ne v širokých masách, s výjimkou San Francisca, kde jocismus proniká již do vrstev nejlidovějších. Není tam však dosud hnutím národním, a toto je velikou touhou v zemi, jež bude zítra zaujímati tak rozhodující úlohu pro budoucnost světa. V celé latinské Americe od Mexika až do Argentiny, ve všech jejích státech, jocismus existuje. V některých zemích-de národní organisace již velmi silná, jako v Costarice, v Argentině a jinde. V ostatních existuje několik velmi vlivných ohnisek, mnohdy s mládeží ze širokého prostředí, jako v Salvadoru, v Equadoru atd.

Hierarchie všude si přeje toto hnutí a podporuje je. A sotva bylo co dojemnějšího nežli důvěra církevních knížat, apoštolských nunciů, arcibiskupů a biskupů, celého kněžstva. Přes dva tisíce kněží vykonalo mnohdy cesty tisíce kilometrů v letadle, aby se mohlo zúčastniti mé přednášky. Sta seminaristů projevovalo své nadšení pro jocismus, celý katolický tisk a mnohdy velké deníky všech těchto krajů vzdaly mohutnou poctu jocismu. Tváří v tvář velikého problému budoucnosti světového dělnictva všichni si přejí jocistické řešení a touží po něm. (Z La Croix.)

Nahoře a dole. — V posledním čísle K. byla zmínka, že se poměry na školách již lepší a že vyučování filosofii je objektivnější. Je pravda, že jedno z posledních čísel Věstníku přineslo doplňky k osnovám filosofie, které nahrazují v oktávě dosavadní výhradní výklad dialektického materialismu skutečným úvodem do filosofie, který má dát ucelený pohled na filosofickou problematiku a na dějiny myšlení českého i evropského. Je tedy patrna vůle nejvyšších míst starat se o vzdělání úplné a demokraticky objektivní. Bohužel, není tato vůle ještě ve škole samotné — a to konec konců rozhoduje. Právě v těchto dnech přinesl mi kolega školní sešit své dcerky z obecné školy (!) a dal mi přečíst dvoustránkovou partii o vzniku náboženství zcela podle Feuerbacha a Engelse. A vyprávěl skoro současně otec kvintána, jak se synek v občanské výchově dovídá, že náboženství a duše vůbec je nesmysl, neboť vše je hmota a jen hmota je věčná. Musíme sledovat školu s neumdlévající bedlivostí, neboť správná směrnice zadržených úřadů zaručuje jen tolik, že nenuti k pokrytectví učitele s určitým přesvědčením a nezneužívá indiferentních. Objektivnost učitelů se zlou vůlí nebo fanaticky ideologických není tím zaručena. O tu nechť pečují také rodiče pomocí rodičovských sdružení. fm

Při odchodu ze semináře

Nový pražský arcibiskup přichází, jak známo, na stolec sv. Vojtěcha ze semináře, jehož byl po léta rektorem. Tam jej zastihlo jmenování, k jeho obyvatelům, bohoslovcům, promluvil svá první arcipastýřská slova, jim dal své první požehnání. Přinášíme tato slova, jak je zachytil jeden z bohoslovců, jenž s ním kdysi sdílel úděl duchovského koncentračníka. Podávají kus duše nového arcibiskupa, kus katolického myšlení a života vůbec.

Pan arcibiskup je vítán při svém návratu z Dachau před seminárním kostelem sv. Vojtěcha v Dejvicích.

»Milí bohoslovci, mohu říci, že ten první dárek, který jsem čines již dostal z rukou pana spirituála, biskupské zuccheto, které nosil biskup Podlaha, bude mi nejen milým odkazem, ale i výzvou, abych se snažil kráčet ve šlépějích tohoto biskupa-světce.

Děkuji i vám, moji drazí bohoslovci! Co mám říci v době, kdy je duše přeplněna tolika dojmy? Buďte si vědomi toho, jestliže seminář bývá nazýván srdcem diecése, že právě tomuto srdci chci být hodně blízko a budu považovat za jeden z předních svých úkolů sledovat tepot toho srdce, který se zvlášť musí srovnávat s tepotem Božského Srdce Ježíšova. Vím, že se budete snažit, abyste se připodobňovali tomuto Srdci Páně, aby celý seminář byl zdravý a žil láskou k Ježíši a byl tlukoucím srdcem celé naší arcidiecése.

Hleďte, abyste byli dobrými povahou. Buďte upřímní ke mně a svým představeným, k důst. panu spirituálovi a dobrému panu viceerektorovi. Buďte upřímni, charakterní, hleďte své povinnosti plnit vždy radostně, ale poctivě a upřímně tak, tak se slouží na dobrou povahu českého člověka! Jednu věc bych připomenul. Často jsem si říkal, že to požehnání, kterým mne Bůh provázel, hodně souvisí s věrným plněním IV. přikázání Božího. Díval jsem se na ně jako na něco, co je základem. Lásku k rodičům a jejich zástupcům je něco, co moderní svět podceňuje a nedocenění a přece to má nesmírný význam pro celou společnost. Zpytujte se často v tomto přikázání! Bůh pak bude jistě vaší oporou, jako byl tolikrát i oporou moji.

Když mi pan nuncius oznámil, že přišla depeše z Říma, řekl: V officiu slavíte v oktávě Všech svatých svátek sv. ostatků chovaných v chrámech arcidiecése. V našem officiu to není, avšak čtení nokturnu jsou stejná. Poznamenal, že to, co Ezechiel pravil o lidu, ke kterému byl poslán se dá aplikovat i na lid u nás. V responsoriu je však i modlitba za ten lid. Uměli jsem si, že budu v této lekci často číst a rozjímat. Jestliže sv. Pavel, malý postavou, v tak hrozných pomírách tolik vykonal, protože veškerou důvěru skládal na Pána Boha, chci i já všechno skládat na pomoc Boží a na modlitby těch, kdož mně budou svými modlitbami provázet. Vždyť milosti Boží jsem, co jsem.

Se seminářem se budu těžkou loučit, to vám říkám upřímně. Prožil jsem tu sice i těžké chvíle, ale vím, že to přineslo požehnání. Chci nést všechny kříže radostně a ochotně. Musíme ukázat světu, co nám dává víra, a že slouží tomu, který řekl: Nebojte se, já jsem přemohl svět! Na sebe nespoléhám, ale jen na Toho, který mi pomáhá. Zůstanu stejný, jako dříve, jako jsem byl v koncentračním táboře, zůstanu stejný i jako arcibiskup. Božské Srdce bude mi hojnou oporou i pro ty, jež budu vést a kteří budou se mnou spolupracovat. Bude mi velkou útěchou, bohoslovci moji, když vás kdekoli potkám a budete se mi dívat přímo do očí, u vědomí dobře vykonaných povinností. Bůh vám zaplať všechny vaše modlitby! Poděkujme teď Bohu, a nové požehnání arcibiskupské kéž vás provází, abyste všichni, až budu své ruce biskupské vkládat na hlavy vaše, všechny ty dary a milosti přijímali s takovou radostí, s jakou já vám budu svátost udělovat, abyste byli dobrými a šťastnými katolickými kněžími.«

Doslov k jedné diskusi

Když Alexander Heidler psal začátkem června svůj první článek: »Hus a soluňští bratříe, netušil, že z něho vzejde tak dlouhá výměna názoru. Protože je v cizině, chci k ní sám dnes dodat snad slovo poslední, jež nedávný nový výklad Timothea Vodičky v »Hlubině« vyžaduje.

Kdokoliv se klidně podívá na Heidlerův první článek, vyčte z něho, že mu nešlo o žádnou »revisi Husova procesu«, striktně řečeno v něm jistě nechtěl popírat legalitu koncilu, jak jí Vodička v »Hlubině« dokazuje.

I po něm by se ovšem někdo mohl ještě tázat, zda koncil, jenž dostal oprávnění k pracím na odstranění papežského rozkolu a k dosažení jednoty, byl tím po odstoupení Řehoře XII. legalisován také k procesu Husovu, jenž s odstraněním rozkolu jistě přímo nesouvisel. Na to by se mohl někdo tázat, ale transcat řekl jsem již, že od začátku nešlo o literu zákona, o striktní pravoplatnost koncilu. Nikdo také nepopírá, že Hus bloudil a že byl spravedlivě odsouzen, ačkoliv ani tot »spravedlivé« pozdější papežské bully se nemůže uvádět pro pravoplatnost koncilu. Hus opravdu bloudil, proto byl spravedlivě odsouzen. Jen toto nesporné plyne z onoho papežského slova. Neplyne však z něho, že právě koncil byl dne 6. července 1415 oprávněn souditi Husa, ale i to transcat, stále opakujeme, že od začátku nešlo o literu zákona.

Ale legalita není jediný element při řešení duchovních problémů. Mohli bychom na př. nejpřesněji dokázat, že Jindřich VIII. si počínal bezprávně a ohavně při svém rozchodu s Římem, kdyžk anglikánů bychom však tím získali pro sjednocení?

Heidler chtěl upozornit na psychologickou komplikovanost, prostě na tragičnost Husova postavení. Nepopíral jeho bludy. Chtěl však protestovat proti tomu, že se z jeho postavy, kterou, ať chceme nebo nechceme, nikdy neodisputujeme z českých duchovních dějin, v každý předvečer 6. července stává záminka k tolika duchaprázdnostem. K přívržencům i odpůrcům jako by mluvil: »Vžijte se do jeho situace a její hrůznost vás snad přimějе k vážnosti.«

Vžijte se do úzkosti středověké křesťanské duše — a to byla duše Husova —, ve které se může svářit cítězádost mladého intelektuála se zápalem reformátora, ve které však nesporně plá i víra v Krista a která je postavena tváří v tvář bolestné situaci Kristovy Církve tehdy, začátkem 15. století. Tři papežové! Který je právý? My si to dnes, po staletích, ve své klidné pracovně najdeme. Myslíte, že to bylo tak lehké pro ty, kteří byli ve středu toho všeho? Hus optovale, a jistě se můžeme předpokládat, že bona fide, pro Jana XXIII. Jemu se v Kostnici hlásil v listopadu 1414. Tento Jan pak z Kostnice uprchne a je koncilem samotným pak odsouzen a sesazen. Pak koncil uzná Řehoře XII., který jej konečně 4. července 1415 pravoplatně svolá, ale hned se sám vzdává svého úřadu. Koncil zbude sám.

Každý, kdo se trochu dovede vcítit do duševního života druhého, chápe, jaké to zmatky a jaké to úzkosti musily zmítati každou věřící duši tehdejší doby.

Na to tedy chtěl Heidlerův článek upozornit. Na vážnost duchovních věcí vůbec. Pro Husovy nadšence i pro Husovy odpůrce.

Pro první proto, aby přestali, mluvíce o něm, se svým přívalem frází, který je tak trapný, když člověk uváží celou tu nevěreckou pouť, na níž tyto fráze bují. Aby uznali, jaké zrady se dopouštějí právě na Husovi samotném, mluví-li sice stále o pravdě, zapomínají-li však při tom, že Hus sám si nedovedl představit žádnou jinou pravdu a žádný jiný život než v tom, jenž řekl o sobě: Já jsem Pravda a Život, a z něhož jsme udělali mysitele mnohdy méně aktuálnějšího než Husa samotného. Myslím věru upřímně, že by snad ani nemohl žít, kdyby viděl, k jakým rouháním dnes docházejí tak velmi mnozí jeho ctitelé, a jak se při tom jeho dovolávají. Nemohl by asi žít, právě proto, že byl všemu navzdory přece jen věřící duše, pro niž jistě Kristus, pravý božský Kristus, znamenal takřka všecko.

I odpůrce Husovy chtěl Heidlerův článek přivést k zamyšlení. I je upozorňoval na nebezpečí farizejství. Mít pravou víru a nikdy v ní nezbloudit, je nezasloužený dar Boží, jenž nikdy nemá svádět k povýšenému pohrdání druhými. Nemůžeme popřít, že i nám, kteří máme pravou víru, chybí tolik právě Husova vážnost a Husův žár pro duchovní věci.

Hus bloudil, zbloudil zejména ve svých názorech na podstatu Církve. Většina z nás v nich nebloudí, a to proto, že se o podstatu církve nestaráme vůbec, že jsme k ní lhostejní. Hus upřílišeně, bludně, zdůrazňoval tajemnou neviditelnost Církve, my zase býváme na opačném pólu, pro nás je Církev pouze viditelná, pro nás je Církev úřadem, apolkem, kterému jsme duchovně úplně cizí, protože nechceme chápat, že Církev je především mystický Kristus, pokračující skrze ni své Vykoupení světa, že Církev je Boží společenství vyvolených a vykoupených, skutečný, živý základ a zárodek onoho společenství, které sv. Jan zahlédl ve svém Zjevení: »Hle, stánek Boží s lidmi, a přebývati bude s nimi, a oni budou jeho lidem, a on, Bůh, s nimi bude jejich Bohem.«

Nechceme říkat, že Hus byl takovým idealistou, že by mu vždycky bylo šlo jen o takové společenství věřících. Národnostní a politické boje mu přespříliš vířily hlavou a přízeň davu ho omamovala. A přece se lze domnívati, že měl více dětinné víry v pravou Kristovu církev, než velcí tehdejšího světa, s jejichž intrikami se právě v Kostnici sešel, a těmi, kdož bojovali o moc v této církvi, kdož ji drásali a rvali do různých těch tehdejších obedjenci, kdož necouvali před krvavými rozkoly, které způsobovali a určovali, ne z důvodů ideových, nýbrž jedině proto, aby ukojili svou osobní nebo národní cítězádost, a kteří se nestali kacíři jedině proto, že je zásady a dogmata nezajímaly, protože je zajímala pouze jejich moc.

V tomto víru velkého světa ztratil Hus orientaci. Jeho slovanská citovost se tam vymkla vyrovnávajícímu klidu Slova, jež jediné dovede všechno spojovat a všechno obnovovat. Uznejme to, vyznejme to, bděme nad těmito nebezpečími slovanské jednostranné citovosti, která je i v nás, nevyzušujme, neničme ji však v sobě, nýbrž oplodněme ji živým spojením s Římem, jenž jediný má celou pravdu, v krásnou synthesu opravdu vykoupeného křesťanského člověka.

Kéž by tato naše diskuse k ní trochu přispěla. Vedeme ji sine ira et studio, jsouce přesvědčeni, že se v ní má projevovat život našeho myšlení, jenž je zárukou všeho ostatního života. ak.

(Při uzávěrce listu došla ještě odpověď dr. Hájka, kterou přineseme příště.)

Růženec nebo noviny?

Jedna čtenářka mi sdělila, že je jí nepochopitelné, jak jsem mohl již dvakrát citovat v »Katolikuc větu: »Nečíst noviny může být v dobách demokracie škodlivější, než nepomodlit se růženec.«

Vznikne prý z toho pohrdání růžencem to znamená modlitbou.

Já myslím ovšem, že tyto obavy jsou neodůvodněné Nebuďme takovými pesimisty a nepředpokládejme u lidí vždycky to nejhorší. V »Katolikuc přece není pouze tato věta, vedle ní tam byla spousta jiných které nezbytnost modlitby, nezbytnost spojení s Kristem, vášpovaly velmi naléhavě. Proč jsme naklonění věřit, že si lidé vyberou právě to, co lze nesprávně vyložit, proč jim vlce nedůvěřujeme? Mnozí z nás theoreticky potírali lutherský pesimismus, jenž učil, že člověk je po dědičném hříchu úplně zkažen a naklonění jen ke zlému, v praktickém nazírání na lidi, zejména ve výchově a v asketice předpokládáme však totéž. Nezapomínejme, že byly doby, hlavně v době vznikající reformace, kdy takřka celý intelektuální život církve byl ovládán rominalismem, to znamená nedůvěrou k přirozenému poznání a jeho podceňováním, nedůvěrou k přirozenosti lidské vůbec. Ani překrásná knížka o Následování Krista není prosta tohoto ducha. Jen si přečtěte 54. kapitolu její III. knihy, kde přirozenosti se připisují všechny možné špatnosti. Ale nefeknáte, prosím, zase že jsem od soudil Následování Krista. Nemusíme přece byprimitivisy, kteří, když chválí, chválí všecko, a když haní, haní také všecko. Řekněme na př že se díváme na nějaké umělecké dílo, třeba na nějaký portrét. A přes to, že jím budeme nadšeni, můžeme snad uznat, že dáma, kterou možná zobrazuje, má trochu moc velké ruce. Živé dáme bychom takovou chybičku do očí nemohli říci, ale o té na obraze již to jde, a stejné to jde o knize.

Ta čtenářka tedy myslí, že »jestli se člověk opravdu modlí růženec. Pán Bůh má vždycky dost možností, zpraviť ho o věcech, které potře buje vědět, i kdyby v dobách demokracie nečet! noviny.« Myslím, že je každému nápadně podivnost tohoto názoru. Jistě, že má Pán Bůh mnohé možnosti sdělovat někomu cjaké vědění. Existuje také tak zv. vědění vlité. Ale to je zázrak. A spoléhátli se někdo bez velmi vážného důvodu na zázraky, říká se tomu, že pokouší Pána Boha. Normálně se vědění získává tím, že se učíme a studujeme, že chodíme světem a otevřenýma očima, že se plámе a informujeme, a jde-li o veřejný život, že jej sledujeme a to hlavně z novin a časopisů. I zde platí: Dávejte tedy, co je císařovo, císaři, a co je Božího, Bohu. I zde se třeba vyvarovat jednostrannosti, to znamená hlavně nevědomosti.

Považuji tuto nevědomost za hlavní příčinu nepatrného vlivu katolíků a katolických zásad na utváření veřejného života. Táž nevědomost je příčinou, že katolici se stávají obětí různých demagogů, zejména fašisujících, demagogů, kteří dovedou po případě zbožně mluvit, dovedou vnějškově projevovat svou úctu k náboženství a tím právě strhnou za sebou důvěřivé masy, nejsou-li vychovány ke kritičnosti, nedovedou-li si sehnat fakta a srovnávat je, zda se skutečně shodují s duchem Kristovým.

Nelze se zde dovolávat poslušnosti jako náboženské ctnosti. To by byl na př. židovský národ skutečně v právu, nepřijal-li Krista, protože jej jeho vrchnost odsoudila jako rouhače a buřiče. Poslušnost, pravá křesťanská poslušnost, nedispensuje od vlastní práce, od vlastního přemýšlení a vzdělávání. A k tomu všemu potřebují fakta, znalosti, jasný, konkrétní obraz skutečnosti, hlavně lidské skutečnosti. Všechny nejpalčivější problémy dneška: fašismus a demokracie, otázky sociální, u nás na př. poměr mezi Čechy a Slováky, to vše se nedá řešit jen nějakou vše obecnou, většinou hotovou a po generace opakovanou idejou, nýbrž potřebuje to znalosti a pořád znalosti.

Hledání těchto znalostí, konkrétně řečeno, čtení novin, není v rozporu s modlitbou.

Nikdo neříká, že máme číst noviny pro noviny, nikdo neříká, že lehkomyslné čtení novin, kterým někdo ubíjí čas, je lepší než modlit se růženec.

Napřed musí být víra, to jest modlitba, to jest poctivé mínění a upřímné hledané spojení s Bohem. Všechna modlitba nás však má přivést k pevnému odhodlání, hledat ve všem Boha a sloužit mu poctivě ve všem. Jsme-li tímto odhodláním naplněni, stane se nám i z čtení novin krásný skutek. Četba novin je sledování současných dějin, ve vývoji dějin však vždycky zbožná duše vycítila snadno ruku Boží, z vývoje dějin pozornému uchu mluvil Bůh. Proč se toho tedy tak báti?

V novinách se obrátí duše moderního člověka jeho tužby a potřeby, jeho bludy a zklamání. Čím více čím konkrétnější, skutečně věřící člověk to vše pozná, tím více bude puzen k aktivnímu apoštolátu, naučí se k dnešnímu člověku vyprávět řeči dneška věčnou zvěst o Bohu, jediném pravém Zdroji a jediném pravém Cíli všeho života. ak.

---

* **Hodnou katolickou dívku** v stáří nad 20 let přijmu za pomocnici v domácnosti s pěkným platem. Moderní 2pok. byt, ústředn. topení, teplá voda, l. p., v Praze. — Zn.: »Jako člen rodiny« do adm. t. l.

* **Revmatickým bolestem**, žaludečním potížím, nervose, nespavosti, kornatění zabrání zdravotní dietické byliny. Žádejte zdarma pojednání od firmy BYLINA, PASKOV, MORAVA.

Quo vadis?

Letos na 16. listopad připadá 30. výročí smrti autora »Quo vadis?« Henrika Sienkiewicze. Upíráme-li zrak na tuto velikou osobnost, je to více než pouze literární vzpomínka. Vždyť v Sienkiewiczových spisech nachází kulturní lidstvo kromě jedinečných formálních krás také životné a zdravé ideje. Dobrý spisovatel netvoří umění pro umění, ani se neupíše hmotě. Jsa si vědom své mravní odpovědnosti vůči četným čtenářů, hlásá v svém díle prvenství téhož ducha, jehož moci z hmoty vykouzlil krásu. Proto v jeho spisech vítězí duch nad hmotou, právo nad násilím a na místo pomsty a nenávisti hlásá odpuštění a lásku. Neostýchá se také důsledně ukázati na Původce veškeré krásy, dobra i pravdy. Takovým dobrým spisovatelem jest v plném smyslu autor známého románu o Neronově Římě »Quo vadis?« Zvláště toto dílo, jehož děj má tolik obdob s naším stoletím, zve k meditaci. Nemůže nám přitom uniknouti analogie přelomové doby zmírající antiky s poslední dobou, prožívající světové katastrofy. Starý Řím měl své Nerony a Tigellíny, ale tyrani vládnou i modernímí státy. Vyživala-li se pohanská kultura v nemravnostech a byla propadlá hmotařství, rovněž minulé století materialismu nese svoje požehnané ovoce. A když slyšíš o duchovní prázdnotě antického dekadenta, jako bys hleděl na moderní intelektuální chaos, vyúsťující v bankrot civilisace bez Ducha.

Sienkiewicz se svrchovaným dramatickým vzruchem a s nedostižnou epickou názorností líčí život Říma, jeho požár a pronásledování křesťanů. To svádí mladá Cirkev vstupní boj ve svém věkovém zápase s »branami pekelnými« a mučednickým dobývá vítězství ve víře, naději a lásce. Onoho zpustlého Říma zločinů a krve jako by se autor tázal titulními slovy: »Quo vadis — Kam jdeš?« Jako by Neronovi a Římu říkal: »Člověče, světe, zastav se ve svém šílenství, dokud je čas!« Ale zdánlivě triumfující Řím jásá jen nad svým hrobem. Vzápětí se Neronova vláda s rachotem říší zhroutí. V jeho pádu byl geniálním vypravěčem jednou provždy vylíčen osud vlády založené na násilí a v básnické zkratce naznačen zánik hmotařské společnosti, jak římské, tak i každé jiné, jež vede vzpouru proti Duchu.

Na bezděčnou otázku, čím lze zachránit takovou civilisaci, nezůstává spisovatel při negativním líčení: vede náš zrak na vítěznou Kristovu Církev. Ona bloudící učí pravdě, vždy jest schopna obrodit lidstvo a vyvést je z barbarství. To je duch románu i závěrečných slov: »A basilika Petrova stále panuje, a výšin vatikánských Městu i světu!«

Ve víře v poslání Církve a v jejího božského Zakladatele, řekl Sienkiewicz celému světu: »Pojďme za Ním!« ve stejnojmenné novele, napsané již dříve. Také toto arcidílo mistrně zachycuje duchovní prázdnotu doznívající antiky a člověk kovu věčnou touhu po pravdě a vykoupení. Najdeme v něm scénu, kde rozmilovaá starověký filosof s mladým Římanem Cinnou o smyslu života: V jeho slovech hořce pláče duše lidská všech věků: »Viděl jsi, Cinno, hejna ptáků, která sem létají v zimě ze severních mraků? Víš, čeho hledají v Egyptě?« »Vím, tepla a světla!« »Duše lidské také hledají tepla, jež je láska, a světla, jež je pravda. Ale ptáci vědí, kam mají letětí pro své dobro — duše však létají po bezcestích, bloudí ve smutku a v nepokoji... Vztahujíce ruce před sebe hledáme východiska a ...« Podobný stav zakouší každý člověk, hledající smysl života, dokud s Cinnou neřekne před Ukřižovaným: »Pravda jsi!« Tam ve scéně na Golgotě, líčené u Sienkiewicze s úchvatným mistrovstvím uvěří hledač pravdy zasažen paprskem Boží milosti, jemuž se nevzpírá. Rozhodne se následovati Krista a jeho hlas zní všem lidem: »Pojďme za Ním!«

Není to po prvé, co veliký básník je prorokem své doby. Zná dokonale smutky, které trápí lidstvo, a neduhy, jimiž stůně. Ve své umělecké portivosti a v bezmezném soucitu s člověkem ukazuje světu, kdo jediný může býti jeho Lékařem a Utěšitelem. Lidstvo se arci může svobodně rozhodnouti buď pro zánik ve hmotě nebo pro život »v duchu a v pravdě«. Je však jeho velikým štěstím, že mu v rozhodných dobách nechyběji duchovní vůdcové, jejichž hlas spolu s krásou hovoří k těm duším, které jsou jinak z různých příčin hluché na volání »dobrých pastýřů« ustanovených k jejich vedení.

Pojďme za Ním!... Vladimír Sokol.

FILM

Třída Ad. — filmy vhodné i pro mládež.

Lidská komedie- Americký. Příhody členů kalifornské rodiny za války. Poznáváme zde všední život, zájmy a životní názor prostého Američana. I.

Třída A (filmy pro dospělé bez závad).

Věčná Eva. Amer. hudební veselohra s D. Durbinovou. I.

Nasredin v Buchaře. SSSR. Báje o chytrácích činech milačka orientálního lidu. II.

Výlet do XVI. století. GB. Veselé dobrodružství Američanů ve středověké Anglii. II.

Třída B. — filmy s určitými závadami.

Muži bez křídel. ČSR. Napínavý film o ilegální činnosti českých dělníků na letišti v době po zničení Lidic. II.

Večer čekejte přítele. Francie Ve Vysokých Alpách odehrávající se boj francouzských partyzánů za svobodu. II.

Právě začínáme. Čeká veselohra Vl. Slavinského o dvou přátelích, kteří se ujmou sirotka. Film pro pobavení širších lidových vrstev. II.

Dotazové příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 9. — Telefon 617 70. — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází týdně. — Poš. spořitelna Praha 268.401. — Řídí P. Adolf Kašpar T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Krzák. — Předplatné na poslední čtvrtletí 1946 Kčs 20.—, na celý rok Kčs 80.—. Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací poště, úřad Praha 10. — Vytiskl Živnotisk v Praze XII.

Radující se katedrála

ak.

Největším a nejskvělejším symbolem Kristovy církve v zemi české je chrám sv. Víta, katedrální chrám pražských arcibiskupů. I on se nyní raduje, že po létech chmurného vdovství konečně v něm zazní jásavý pozdrav: Ecce sacerdos magnus — Hle, přichází velekněz! I v jeho posvátných klenbách v době okupace nejednou zaznívaly zpupné kroky usurpátorů, kteří přicházeli se tam podivat jako na jeden z nejskvělejších kusů své kořisti. Věže sv. Víta nepřestaly se však vzpínati nad Prahou jako ruce volající o smilování a jako ruce přislibující spásu. Hradčany, se svojí perlou, svatým Vítem, zůstaly dále živým srdcem našich českých zemí, nejcitlivějším pojítkem zemí koruny svatováclavské.

Moravan Jan Čep vyznává lásku Praze a její katedrále:

Jak jinak mluvit o Praze než vyznáním lásky? Jak zahrávat, aby pouhé vyslovení jejího jména neznělo v srdci, jako když zavadí vítr o struny harfy?

Nikde jinde necítíme s takovou silou, jak na nás sahá živá minulost, a že je to minulost naše, že v ní rosteme a trpíme s celou duší a tělem, a že nás vlastní čas a děj je štípen na kmen její, krev z její krve a osud z jejího osudu.

Do základů tohoto města jsou uložena lidská srdce z látky tak drahocenné, že jejich žár a jejich krev obíhá jeho tělem dodnes.

Cítil to chlapec, když přijel poněprvu do Prahy. A když se mu potom otevřel od Národního divadla ten drahý známý pohled, ty obrysy věží a zdí proti obloze, a tou řekou vespod, omývající pilíře slavného mostu — ano, to byla teprve Praha, tak jí vždycky vidal na obrázcích a ve svých snech; a přece ho to najednou obešlo divnou sladkostí a hrůzou, jako posvátné zjevení.

Dům Boží, schránka vtělené přítomnosti Nejsvětějšího, zduchovnělá tíha české země, její zhmotnělý sen... Svaté kamení, nasycené slzami a krví, svatyně tolikrát znesvěcená a zpustošená, úzký plamen víry neumírající! Bijeme čely před tvým svatostánkem, vytlačujeme důlky do tvého dláždění, plazíce se po kolenou kolem tvých svatých hrobů, kolem zetlelých tél svých krajanů a pokrevních bratří, důvěrných přátel Božích Václava, Vojtěcha a Jana... Jdeme procesím do sousedních kostelů, kde odpočívají Ludmila a Mlada, a statečný oráč Kristův, Prokop ze Sázavy. Líháme v duchu skrytý hrob slavné dcery sv. Františka a sv. Kláry, bl. Anežky České. Kéž se rozmnoží procesí poutníků, kéž s námi poklekne všechen lid; kéž volá celá česká země ústy hmotnými i nehmotnými, z hloubi své víry, ze srdce omládlého láskou: Všichni svatí patronové vlasti naší, oroduite za nás!

Svatováclavská věž zapadla zase za obzor tělesným očím; poutník bloudí opět v zamítách, brodí se prachem cest, poslouchá šumění větru a deště.

Venkovan — měkčák, jako pozdyla smyslu tato dvě slova! Zdá se nám, že citíme víc než kdy jindy vůni dřeva a vápenný pach onech lomů a dílen, v kterých přitesávali dávní tesaři a zedníci trámy a kvádry na první české kostely, věnované Nejsvětější Panně, svatému Klimentovi, svatému Jiří, sv. Kosmu a Damiánovi. Naše srdce procházejí znovu lísem časů osudotvorných. Kéž z něho vyjdou skrz naskrz proniknuta velikou horoucností oněch prvních stavitelů, jejich čistým, naivním a silným plamenem!

Ukázka z nové knihy »Rozptýlené paprsky«, která právě vyšla v edici Krystal a kterou vřele doporučujeme.

A ještě několik horoucích vět

Slezana Františka Lazeckého:

Katedrála Svatého Víta! Orlice, která se vznáší směle a volně v prostoru nesena neočistitelnými a blaženými výdechy Nebes, jež se otvírají se všech stran na sebemenší zaúpění každičké lidské bytosti, na každé zvolání zmučeného lidského srdce. Katedrála Svatého Víta! Orel, jenž krouží nad věrmi končinami mé vlasti, zpívaje při svém kroužení zpěv velebný a sladký, zpěv nekonečně líbezný a skvoucí, jenž svírá srdce steskem a touhou a slávou, a naplňuje srdce steskem a touhou a slávou.

A je to jediné pravé a statečné srdce Evropy, v němž koluje krev nádherná a čistá, krev prolitá za všechny mrtvé, živé i budoucí lidi mé vlasti, krev prolitá za všechny lidi celého světa, nejdražší krev Ježíše Krista.

A je to svěží vánek, jenž ovívá katedrálu Svatého Víta, nejkrásnější a jedinou korouhev Čech minulých i Čech budoucích, nejkrásnější korouhev celé mé vlasti. Toť jedna z nesčíslných korouhví třepotajících se po celém světě v tomto věčném vánku, který se šíří a duje po všech koutech světa, všude mezi Nehem a zemí, a v něm vlaje celý les praporů, který je vlastně jedinou »korouhví pozdvižennou mezi národy«.

(Poslední slova v úvozovkách pocházejí z proroka Isaiáše. Vatikánský koncil r. 1870 jimi takřka definoval povahu a úlohu Církve. Pozn. red.)

Doslov: Z této rozechvělé mluvy básnického slova může každý, kdokoliv umí číst, se snadno přesvědčit, že je to velmi povrchní úsudek, jenž by chtěl mluvit o úpadku katolicismu u nás. Projděte od Balbína celou naši literaturou až po onu velkou očistnou bouři po první světové válce, — snad s výjimkou Šušila — a nenašli byste nikde tóny z tak ryzího katolického kovu. Tyto nuk jsou o to cennější, že je nepsali kněží, nýbrž laici. Naši oficiální literáti-kněží zmíněné periody, na př. Třebízský a Baar, by to tak rozhodně a hrdě katolicky napsat nedovedli. —

Z domova a z ciziny

Slovenským katolíkům. Sledujeme se zájmem důsledný postoj Slováků v otázce svátků, jak se to projevilo na př. 1. listopadu o svátku Všech svatých, kdy u nás byl vládním zásahem již po druhé v jednom týdnu porušen řád Desatera. Tím více však nás, české katoliky, bolí, že si Slováci, jichž je přece většina katolíků, letos prohlásili svátek sv. Václava za den pracovní. Nesvědčí to o solidaritě slovenských katolíků s českými, kteří budou musit možná krutě zápasit o svátek svého dědice a předního patrona. Kdyby Slováci měli také svého svatého patrona, jistě bychom i my jej s radostí oslavovali, ovšem pokud víme, Slováci žádného nemají. Tím spíše mohli přimout i sv. Václava za svého. V. S.

Jak nás mají rádi. Před volbami, jak známo, vykládali komunisté, jak velká je jejich svobodomyslnost ve věcech náboženských, jak velkými přáteli jsou i katolíků. Dokonce dělali velkou reklamu i z tehdejšího katolického kněze, kterého dali na šesté místo své kandidátky v Opavě, a v Brně pořádali komunisté pouť do mariánského poutního místa Křtín. To vše bylo dobré, to vše bylo praktikování starého hesla: Účel světí prostředky. Dnes už toho patrně není třeba. Proto projevuje Rudé právo ke katolíkům značnou distancovanost. Jmenování pražského arcibiskupa nepřiveslo první den vůbec, třebaže je přinesly všechny ostatní listy, druhý den pak je oznámilo jedinou větou. Zato však neopomenulo oznámit, že papež přijal v neděli v soukromém slyšení španělského vyslance.

A jak nás chápou... Dialektický materialismus vyniká především svou prostotou, a jakou má na všechny problémy snadno a rychle hotovou vždy tutéž odpověď. Na př. ve francouzských volbách se stali sice komunisté největší stranou, ale M. R. P., přes těžkou situaci, do které ji de Gaulle přivedl, udržela svoje posice a zůstala druhou největší stranou Francie. Tuto to vysvětluje zásahem kardinálů a arcibiskupů, na jejichž nátlak prý ostatní pravicové strany odvolaly své kandidátky a vyzvaly své voliče, aby hlasovali pro M. R. P. Kdo má oči k vidění, může sice snadno vidět, že to není pravda, že pravicové strany se také zúčastnily voleb a dokonce získaly, kdo zná katolický život, ví také, že kardinálové a arcibiskupové neporoučejí stranám, jak mají nebo nemají vést volební boj, ale to vše je marné. Možná konečně, že to materialisté myslí doopravdy. Je jenom hmota a je jenom moc, politická moc. Jsou jako barvoslepý, jenž vidí vždycky jenom jednu možnost a jedno možné vysvětlení. Ať tak či onak, mýlí se.

Kultuře se u nás nedaří. Noviny oznámily, že kladenské divadlo zavřelo své brány. Nemohlo pro dluhy dál. Tažné jeden příznačný úkaz úspěchů hlavně kulturních úspěchů socialismu. Kladno, snad nejaktivnější ohnisko socialismu v Čechách, toto černé hornické a hutnické město mělo své stálé divadlo již z dob Rakouska. Mělo je po celou první republiku a nyní už je nemá. Jistě že se poukáže na potíže teprve se rozjíždějícího znárodněného průmyslu, jenže prodejny líhovin a taneční sály se jistě nezavírají, naopak prosperují výborně, kdežto divadlo se zavře. — Marx prý dokázal při svých odborných studiích ještě přečíst každý rok díla řeckých tragiků v originále (říkal něm to profesor sociologie, katol. řeholní kněz). Kde budou jeho žáci brát nadšení o němž tolik mluvívají na oficiálních schůzích? V kostele ne, v divadle ne, zbývá tedy jenom hospoda.

Umělé jazyky. Fr. Trávníček napsal v neděli do Svobod. novin o »nové slovanštině«. Někdo měl totiž nápad, abychom si vytvořili společnou spisovnou řeč slovanskou. Trávníček to odsuzuje. »Není mezi slovanskými duchovními pracovníky taková nezaměstnanost, aby musili stavět hladovou zeď. Domnívám se, že pro společenské dorozumění mezi Slovany stačí, umíme-li vedle své mateřštiny něco málo ze slovanštiny ostatní, mluví-li Čech s Rusem nedokonalou ruštinou atd.« Při tom se vyslovuje neuctivě také o esperantu: »Esperanto je mechanická slepenina prvků z nejrozmanitějších jazyků a je proto pro většinu lidí těžší než i nesnadný jazyk přirozený.«

Bernardinští psi nejsou vždy dobrodinci. Každý z nás již od mládí zná takřka legendární bernardinské psy, kteří žijí v alpských výšinách sv. Gotharda a vycházejí jako zachránci poutníků a turistů, kteří zbloudí v časté tamější vánici a chumelenici. Naproti tomu přináší La Crox zprávu, že mladá alpinistka z Aosty byla pokousána dvanáct bernardinskými psy, když přicházela s přítelkyní do hospice navštívit příbuznou. Bývší překvapena vichřicí, mohla dívka dospěti přece asi na vzdálenost padesáti metrů od hospice sv. Bernarda. Právě tam ji napadlo dvanáct psů, zatím co její družce se podařilo uniknouti. Byla velmi nemilosrdně pokousána, její oděv roztrhán a byla vlečena psy k jejich psinci, kde byla nalezena mnichy, které upozornila na to, co se přihodilo, její družka. Byla pak druhého dne dopravena do nemocnice v Aosté, kde se nalézá ve velmi beznadějném stavu.

Česká liga akademické zahajuje letošní činnost. ČLA je nepolitickou organisací katolických akademiků, jejímž cílem je prohloubení duchovního života a všestranná pomoc členstvu. Sdružuje vysokoškolské studenty, nejrůznějších politických názorů na společné základně uvědomělého katolictví.

Činnost v letošním roce započala ČLA slavnostními sliby nových členů ve svatováclavské kapli chrámu sv. Víta.

Nejaktivnější odbory jsou referát kulturní a sociální. Kulturní kroužek schůze každé úterý v 18.30 ve spolkových místnostech. Ve schůzi 5. XI. uvedl Ivan Slavík, redaktor Vyšehradu, diskusi o současné poesii. V dalším programu jsou především oslavy výročí 40letého trvání ČLA, dále společné návštěvy výstav, koncertů a debatní večery. Sociální odbor pečuje o výhodné stravování a ubytování členstva. Jeho činnost jest doposud velmi úspěšná, avšak nikoliv plně využita. Podrobný program ČLA jest uveřejněn u vchodu do chrámu sv. Salvátora (Praha I., Křižovnické nám.), kde se každou neděli konají o 9. hodině akademické bohoslužby s promluvami význačných kazatelů.

Bližší informace o ČLA a její činnosti se podávají denně od 10—11 a od 16—18 hod. v klubovně u sv. Tomáše, Praha III., Josefská ulice.

Neumřela, ale spí...

Švédskému filmovému režisérovi G. Molanderovi se podařilo vytvořit velmi pěknou ilustraci k perikopě ze sv. Matouše (9. 18-26), kde se mluví o vzkříšení mrtvé dívky. Na místo dívky z evangelia nastupuje mladá matka, která umírá před zraky svých nejbližších, aniž mohla dáti život třetímu dítěti, které očekávala. Film nás upozorňuje na švédského protestantského prostředí, v němž není místa pro víru v zázraky. Je zde však kdosi, kdo je schopen vyprosit na Bohu zázrak a vzkřísit k životu mrtvou ženu: šlapr-hohnslovec, který trýzněn pochybnostmi o možnosti zázraků, je zachvácen šílenstvím, před mrtvolou nahývá zdravého rozumu a je naplněn silnou vírou ve všemohoucnost Boží. Chce prosit Boha o zázrak a v tom mu pomůže dítě — které je víra sama.

Před zraky pochybujících smutečních hostí ustává žena z rakve.

Prostota víry uzdraveného šílence a malého dítěte charakterisuje slova Kristova: »Nebudete-li jako malíčci...«

Otázka, jsou-li dnes zázraky možné, je ve filmu »Slovo« zodpovězena kladně. Důvodem není vzkříšení mrtvé matky, ale pozorování přírody, v níž i růst květiny může být nazván do jisté míry zázrakem. To je ovšem odpověď s hlediska protestantského, které nebere v úvahu vše to, co se děje v Lurdech, neuznává Fatimu, La Sallettu atd., ta místa, která by nám měla být posilou ve víře.

Chápání těchto věcí, pokud mohou být pochopeny je dnešnímu člověku naprosto cizí. Svědčí o tom pramalý zájem, jaký obecenstvo tomuto filmu, který byl uveden již na mezinárodním festivalu v našich západních lázních a nyní běží v Praze, věnovalo. Dnešní člověk se bojí přiznat pravdivost oněch tajemných dění a přímo se hrozí myšlenky, že moc Boží by mohla být tak velká. Svědčí o tom ono vysvětlení té maminky, které dává dcerušce, s níž jde z biografu: Snad bys tomu, ty hloupá, nevěřila. To ve filmu bylo jen tak...

Ano, milá paní, tam to bylo jen tak, ale zamyslila jste se nad tím, že ono ve skutečnosti »to není jen tak?« *Antonín Bradna.*

Neobvyklý průběh politické schůze

Francouzský časopis »Vendéeský týden«, přinášející vypravování, jež končí slovy: »Katolíci z Vendée jsou hrdi na svého statečného vůdce. V sobotu, dne 12. října odpoledne, P. R. L. (Francouzská strana svobody), konala v Luconu schůzi. Během schůze napadl jeden komunista biskupa luconského a obviňoval ho mezi jiným že psal dopis jednomu ze svých farářů, v němž mu nařizoval, aby odmítl rozhřešení jednomu umírajícímu, jehož vnuk chodil do laické školy. Zatím co se řečníci chystali odpovědět, bylo najednou vidět biskupa Mgre Cazauxa, jenž byl asi mezitím upozorněn, že se o něm mluví, vstupovati do sálu. Vystoupil na řečniště omluvil se, že ruší politickou schůzi, a prosil pronášející námitek aby si přišel sednout vedle něho. Nato bylo vidět člověka velmi rozpačitého, nebo sníše nebylo ho napřed vidět vůbec, neboť se pečlivě skrýval v davu, nestaraje se, jak by odpovědětí na pozvání pana biskupa. Nemohl se mu však vyhnouti, jsa přinucen výkřiky přítomného publika. Msgre Cazaux nato prohlásil, že dopis, k vůli němuž byl právě napaden, existuje-li, je úplně falešný; vyzval přímo nerozumného komunistu, aby udal, komu a kdy byl onen dopis psán. Komunista nemohl nic jiného učiniti, než že ze sebe vykoktal, že o tom nic neví, že o tom slyšel mluvit, že mu vypravovali atd.

Když takto pan biskup pomlouvače přivedl do úzkých, ujistil ho o svém odpuštění, ukázal, že odpouštění urážek je jedno z největších přikázání katolického náboženství, jež, jak se zdá, komunisté tak špatně znají, a vysvětloval potom Otčenáš před pozorným shromážděním. Hned potom odešel, jsa provázen hlasitým pozdravováním davu.

Záblesky

Mravní poměry mezi příslušníky ročníku 1927 a 1928, vykonávajícími třiměsíční pracovní povinnost v zemědělství, jsou takové, že se věci zabýval již i parlament. Mládež žije na mnoha místech v naprosté pohlavní promiskuitě, oddává se alkoholismu, pustým zábavám, končícím věcmi, o nichž apoštol praví, že mezi křesťany ani nemají býti jmenovány. Nejhorší zprávy chodí z krajů pohraničních, kde v některých oblastech jsou brigádníci takřka jedinými obyvateli.

Co se dalo také čekat jiného od mládeže, jíž se většinou nedostalo náležité výchovy náboženské a mravní ani v rodinách, ani ve školách a která nadto byla vystavena všem demoralisujícím vlivům války, protektorátních způsobů i poválečného uvolnění. A jakou výchovu bychom mohli také očekávat v prostředí, jež Boha a mravnost odstraňuje jak z života veřejného tak soukromého, a v němž se všemi prostředky, tiskem, rozhlasem a filmem šíří zmatenost názorová, materialismus a zhusta i nemravnost.

O nové sociální politice v novém státě bylo možno slyšet mnoho krásných a hlavně velkých slov. Praxe pak vypadá ovšem tak, že mládež, o níž musilo být známo, že má otřesené mravní základy, byla vyslána do prostředí, v němž vzhledem k všem průvodním okolnostem musilo nastat akutní ohrožení mravnosti, bez dozoru a vedení, které by bylo schopno zabránit aspoň nejhoršímu. Vypravujíte ovšem materialistovi, že bez mravního zdraví není natrvalo ani zdraví a síly fysické, a že oboji toto zdraví mládeže je jedním z největších statků, které národ může mít a že na něm může budoucnost národa záviset více než na sebelepších plánech a paktech. Co bývalo a jest vlastní příčinou pádů národů a států, ne-li mravní úpadek jako kořen všeho zla? Zdá se, že paměť lidská je na některých místech krátká.

Mládež je opuštěna a volá o pomoc. Zaslechnou toto volání ti, jichž se to týče? Lev Druhý.

α ω

KATOLÍK

27 · LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRA ZE DNE 24. LISTOPADU 1946 • CENA Kčs 1.50

Sv. Otec jako učitel víry

V minulém čísle jsme se snažili ukázati všestrannost sv. Otce z jeho řečí k stomatologům. Jsou výsledkem podivuhodné jeho znalosti z oborů velmi specialisovaných. Jeho vrchovný zájem, jako skutečného a pravého Apoštola, se však týká vlastní spásy duší, poznání Boha, poznání stále hlubšího, shodujícího se se stoupáním našeho vzdělání v jiných oborech lidského života. Tato stránka papežova vyniká z řeči, kterou pronesl k celoamerickému katechetickému kongresu v Bostonu, konanému koncem října. Je to řeč, pronášená k účastníkům kongresu radiem, pronášená anglicky. I z této stránky je důkazem nadnárodní světovosti Církve a nadnárodní světovosti i její viditelné Hlavy. Řeč je krátkým shrnutím hlavních pravd víry.

V předvečer Svého utrpení, po skončení Poslední večeře, pouhou hodinku nebo dvě před tím, než se snesla na něho trpká agonie gethsemanská, obklopen jsa svými apoštoly, kteří se vinuli k němu v oné chvíli co nejoddaněji, pozdvihl Ježíš oči k nebi a pravil: „Otče, přišla hodina! Oslav Svého Syna, aby Syn Tvůj mohl oslaviti Tebe, aby všem těm, které jsi mu dal, mohl dáti život věčný. To však je život věčný, aby mohli poznati Tebe, jediného pravého Boha, a toho, jehož jsi poslal, Ježíše Krista.“ (Jan, 17.)

Poznání jediného pravého Boha, věděti, kdo jest: toť první a nezbytný krok k věčnému životu. Bůh není prázdné slovo, které dáváme jakémusi přeludu, vymyšlenému z temných jeskyň pohanství. Bůh není nějaká abstraktní idea, vylíčená učenci v nabubřelých slovech pro pochvalu ješitných a do sebe zamilovaných mužů a žen; a stejně nelze jej ztotožňovati se zřízením více hmatatelným, jejž nazýváme státem, a jenž právě v našich dobách si osobuje právo být sám zdrojem i účelem všech lidských práv a povinností a svobod.

Dříve než počalo všechny tyto věci, existoval Bůh, prapůvodní Bůh, náš Bůh. On přesahuje všechno to, je nad tím vším; a všechno, co je, má od něho své jsoucno. „Prve nežli hory se narodily, prve než počala země a svět co plodit, od věků až do věků, Ty, Bože jsi.“ (Ž. 89.) *„Nejprv založils, Pane, zemi, a dílem rukou Tvých jsou nebesa. Ona pominou, Ty však potrváš; a všechna zvetšují jako roucho. Ty však jsi týž a Tvá léta jsou bez konce.“* (Ž. 101.) *Nechť se miliony lidí v chvatném shonu ženou ulicemi velkoměst za svými zájmy nebo zábavami nebo starostmi bez jediné myšlenky na Boha; jediný pravý Bůh je přesto neméně skutečný; On jest to, jenž je všechny zachovává v jejich existenci. Lidé se shromažďují, aby dávali zákony národům, nebo s chvályhodným úmyslem zbaviti své spoluobčany bídy a zoufalství, rozséváno mnohdy nespravedlností, a vylučují přitom mnohdy úmyslně uznání Nejvyššího Zákonodárce a svrchovaného Vládce; přes všechno to není však jediný pravý Bůh méně skutečný. A dal-li svému tvoru, člověku, schopnost uvažovati a svobodně se rozhodovati, bude žádati od něj, aby vydal počet ze svých myšlenek a ze svých činů. Sv. Pavel upozorňoval na to, když psal Římanům: „Všichni stanem před soudnou stolicí Boží, /každý z nás vydá počet za sebe sama Bohu.“* (Řím. 14.)

Zdaž není toto popření nebo toto nedbání Boha, Stvořitele a nejvyššího Soudce lidí, hlavní příčinou onoho přívalu nesnází a zla vůbec, jež dosi vážně přemýšlející lidi a rozsévá po lidských cestách trosky tak mnohého zhroutivšího se rodinného krbu? Jestliže lidé věřící v Boha, zase podle sv. Pavla, jestliže lidé věřící v Boha mu nevzdávají povinnou úctu a dík; jestliže jejich víra se omezuje na skromný koutek jejich soukromí, zatím co nevázanost, zloba, krabivost a všechny ostatní špatnosti se volně roztahují v salonech a veřejných shromážděních, nelze se diviti, že Bůh je ponechává rozpoutaným žádostem jejich vášní, takže ženu zaměňují přirozenost za to, co je proti přírodě, že mužové jsou plni zloby a vražednosti a nesmiřitelnosti, že nenávidí Boha, jsou bez úcty, plni pýchy a nadutosti, neposlušní k rodičům, bez citu, bez spolehnutí, bez milosrdenství. (Řím. 1.) *Lidstvo musí být zase vychováváno k vědomému přiznávání existence Boží, musí se naučit cítit, že závisí na jeho moci, lásce a milosrdenství, musí si uvědomit svou mravní povinnost zařizovat svůj denní život podle jeho nejsvětější vůle.*

A jest tak nesnadné naučiti se tomu? Neučinil to Bůh jasně těm, kdož se o poznání snaží? Ve svém prvním listě ke Korintským připomíná jim sv. Pavel, že když po prvé k nim přišel, vyznal již tehdy před nimi, že zná jen jeden předmět svého poselství. Byl to Ježíš Kristus, a to Ukřižovaný. Svatý Pavel nebyl učený, kultivovaný člověk, zběhlý v zákonech, intelektuál, jak se dnes vyjadřujeme; jako pastýř duší měl jenom jeden stravující zájem, jen jednu neochabující touhu, přivést své bratry k Ježíši Kristu, Ukřižovanému. Neboť i on věděl, že věčný život je jen v tom: poznati jediného pravého Boha a toho, kterého On poslal, Ježíše Krista. (Příště část další.)

Sjezd osvobozených kněží

Kněží, kteří se buď aktivně nebo svým utrpením zúčastnili v letech 1939—45 našeho národního boje za svobodu, konali dne 13. a 14. listopadu v Praze svůj sjezd.

Sjezd se konal v povznesené, radostné náladě. Hlavní příčina toho bylo nedávné jmenování Msgr. Berana, jednoho z nás, pražským arcibiskupem.

Radost, která z tohoto jmenování napínila celou arcidiecesi, ba všechny české katolíky, byla mezi osvobozenými kněžími pociťována nejživěji, protože každý z nich v onom jmenování cítil do jisté míry své vlastní vyznamenání, uznání, vyslovené Hlavou křesťanstva všem, kdož trpěli a kdož odporovali satanskému Hitlerovu režimu. Nový pan arcibiskup toto naše přesvědčení sám vyslovil, když byl při své oficiální návštěvě u pana presidenta dekorován československými vyznamenáními. Řekl, že je přijímá pro celé české kněžstvo, že je přesvědčen, že celému českému kněžstvu se v něm dostává uznání.

Nový pan arcibiskup byl ostatně duší celého sjezdu. K vůli němu přijel z olomouckých biskupských konferencí, sám jej zahájil v seminárním kostele v Dejvicích ohnivým kázáním a pobožností k svatým patronům českým, sám svým úsměvem a humorem všechno oživoval, všechny spojoval teplým, rodinným ovzduším opravdového bratrství.

Kdo má v hlavě ještě zastaralé představy a předsudky o zkostnatělé katolické hierarchii, by je jistě byl odložil, kdyby byl viděl, jak na př. moravský prelát, starobrněnský opat Benedikt Švanda, gratuluje ozdobnou řečí svému kamarádovi z Dachau, nyní pražskému arcibiskupovi, jak mu gratuluje sice v jazyku Ciceronově, ale tak bratrsky a dobrácky, že všichni gymnasisté, které různé školské nezdary a suší profesoři napínaly vůči latině hořkostí, by si ji byli jistě zamilovali, kdyby ji byli slyšeli tam v té seminářské učebně, kde jsme jednu svou schůzi měli.

Stejné ovzduší pravého katolického bratrství, pravého obcování svatých naplňovalo dne 14. listopadu ráno Týnský chrám Páně, kdo stařičký křižovnický velmistr Vlasák, také jedna oběť gestapa, sloužil mši sv. za padlé spolubratry a za všechny, kdož se nedočkali naší opětné národní svobody. A když jsme potom na Staroměstském náměstí utvořili kruh kolem hrobu Neznámého vojína, byl to zase pan arcibiskup, přivítaný tam pražským primátorem, jenž řekl naším jménem položit na posvátný hrob věnec a tam, v čele nás, setrval v sebranosti tiché modlitby.

Po tomto liturgickém a národně-oficielním zahájení svého sjezdu jsme se rozjeli do seminářе, v jehož jídelně bylo vlastní sněmování.

Co vám mám o něm povídat? Tp máte přece ve všech novinách. I československý rozhlas učinil tentokráte čestnou výjimku a přinesl o našem sjezdu pěknou zprávu. Dva páni ministři tam k nám mluvili. Co nám řekli, jste jistě již také četli v novinách. Chválili nás zrovna tak, jako nás chválil pan president, když mluvil k naší deputaci, kterou vidíte zde na obrázku. Pan president nám kladl hlavně na srdce, abychom se snažili o poctivou spolupráci s katolickým knězem slovenským na základě národního bratrství a opravdové křesťanské víry. Tím nám jistě mluvil ze srdce. Ostatně nový pan arcibiskup je zárukou, že i v této věci se udělá kus práce. Slovenští kněží, kteří bývali v pražském semináři jeho žáky, pozdravovali jeho jmenování v Katolických novinách velmi upřímně.

Nejkrásnějším výsledkem sjezdu byla ta atmosféra upřímného přátelství všech; takové, řekl bych »babičkovské« smíření všech se všemi, bratrství všech se všemi. Toto tam vnášel, jak již jsem řekl, především pan arcibiskup i přednášející Msgr. Tyllner, jenž svou dobrotou a laskavostí také nikde nic nezkazil, to dýchalo ze všech řečí a pozdravů, na př. zástupců Svazu osvob. pol. vězňů, kteří nás kněze zvali k spolupráci, aby se svaz stal skutečnou organisací nadstranickou, k tomu přispívali i pražští bohoslovci svým mládím, svým úsměvem, svým zpěvem, ať již u hrobu Neznámého vojína, ať již při zahájení a ukončení vlastního sněmování v jejich seminární jídelně. ak.

Na vysvětlenou

Uveřejnění přípisu tisk. odboru ministerstva informací v předminulém čísle »Katolíka« způsobilo u odesílatelů velkou nelibost. Posílali nám obšírný výklad o situaci zásob papíru a nakonec nás obviňují z neloyálnosti, neboť prý jsme na povolení za uvedených podmínek přistoupili a pak jsme je v nejbližším čísle napadli.

Situace vypadá takto: Při jednání o povolení byla otázka papíru hlavní udanou překážkou, spíš obujícími průtahy. Je tedy pochopitelné, že ve snaze povolení přece jen brzy dostat, byli jsme stále skromnější ve svých nárocích na papír.

Žádost se skládala ze dvou bodů: Jednak změny periodicity, povolení týdeníku, jednak povolení zvýšeného nákladu. Pro nedostatek papíru jsme přestali naléhat na ono zvýšení nákladu. Tak jsme chápali smysl ujednání Dr. Jandy, který ona vyjednávání vedl. Že bychom se byli vzdali i jakéhokoliv zvýšeného přídělu papíru, vyplývajícího ze změny periodicity, je nepochopitelné, protože není jasné, jakou cenu by ono povolení pak mělo, neboť není-li možno dostati papír úředně, není jej možno dostat ani jinou cestou. Až dosud totiž bylo naší chloubou vědomí, že u nás černý obchod nepřerůstá přes hlavu obchodu normálnímu. Neděje se tak s jinými předměty, neděje se tak tedy snad ani s papírem.

Připustíme-li konečně, že jsme ve snaze, přece jen dostat povolení na týdeník, abstrahovali od zvýšeného přídělu papíru vůbec, přece jsme nikdy neočekávali, že výnos bude obsahovat přímo slova: »Nelze totiž schváliti«.

Představovali jsme si dohodu tak, že nárok na papír nám bude zásadně uznán a že bude pouze poukázáno na nemožnost faktického dodání papíru pro přechodné výrobní potíže a pro přechodný nedostatek.

Přes všechno vysvětlování nebudeme se nikdy moci zbavit dojmu, že náš skromný »Katolík« nemohl svými požadavky způsobit žádnou krisi ve státním hospodaření papírem. Jinými slovy, nemůžeme se ubránit dojmu dvojího loktе, zvláště když na př. čteme, že Mladá fronta bude nákladem 150.000 výtisků vydávat populárně technický časopis »Mladý technik«. Na to bude jistě papíru dost. Redakce.

Kdo je lepším přítelem Sovětů?

Většina zejména těch hlučnějších přátel SSSR by bez rozpaků řekla: náš nejlepší přítel je pan Wallace. A filmského papože by zařadili, nebo-li mezi nepřátele Ruska, tedy zajisté ne mezi jeho nejlepší přátele. A přece je ta věc trochu složitější, nežli se zdá těmto lidem — trochu jednoduchým. Jakým přítelem Sovětů je totiž pan Wallace? Doporučuje Američanům, aby s nimi udrželi mír. A radí jim, aby se za tím účelem vzdali úmyslu zřídit demokracii ve východní Evropě, kde prý stejně nikdy nebyla. Tedy jinými slovy on říká, že sovětská soustava a soustava spojenců SSSR není demokratická, ale v zájmu míru prý se mají Američané vzdát nároku na šíření demokracie. Jak ukázaly americké volby, tento argument na Američany neúčinně vůbec sympaticky — a není divu: vždyť je to argument, jakým může být a byl obhajován i Mnichov. Udržte mír a obětujte demokracii! Nemá pan Wallace lepší argument pro přátelství se Sověty? Inu má, a moc podařený. Prý kdyby Amerika použila proti Rusku své atomické zbraně, obsadilo by ihned všechny evropské státy. Tedy podle pánĕ Wallaceovo názoru by se Rusko neprodleně dopustilo válečného zločinu proti neutrálům. Zdá se mi, že takovými argumenty lze snad od útoku na Rusko odstrašit, ale že chuť k němu jimi odstraněna nebude.

Jaké je v té věci stanovisko Vatikánu? Přímo ovšem — žádné. Vatikán je z diplomatických a mírových jednání vyloučen — v tom liberálové, marxisté i fašisté se shodli. Vatikán může jenom hlásat svou mravnost — stejnou dnes jako včera i zítra. A tato mravnost tedy preventivní válku, o níž tu jde, odmítá bezpodmínečně a naprosto. I kdyby bylo jisto, že Amerika může válku vyhrát jen včasným zaútočením: i tehdy dokonce, kdyby měl americký státník za jisté že k válce jednou dojít musí, nebo že ji začne Rusko — i tehdy by mu katolická mravnost přikazovala, zdržet se preventivní činy útočné války. Jinými slovy: kdyby katolická mravnost ve světě rozhodovala, byl by Sovětský svaz naprosto zabezpečen před preventivním použitím americké atomické zbraně. A každý veřejně činný katolík podává Sovětům o jednu záruku víc, že k této válce nedojde.

Mám za to, že tato skutečnost je dosti důležitá, aby ji vzali přátelé SSSR na vědomí. Jsou mezi nimi ovšem lidé, kteří raději rozšiřují groteskní tvrzení, že za války se papež modlil za německé vítězství — tedy za své vlastní oběšení. Ale druzí jsou snad přístupni rozumné řeči a těm říkáme: zájem Sovětů je dnes mír. Mír je věcí Církve. Tedy dnes Církev hájí hlavní sovětský zájem. Jindřich Středa.

Ideologie v pohybu

Již bezmála sto let rozebírají kritici nauku marxismu a s poukazem na přesvědčivost svých argumentů ji prohlašují za překonanou doktrinu. I dnes věnuje se této kritice nejedna bystrá hlava, domnívajíc se důvěřivě, že ideologii lze vyvrátiti argumentem.

Ideologie však není filosofie: filosofie je rozumový výklad světa, kdežto ideologie je nástroj k jeho změně. Nejsme tedy na správné rovině: jde-li filosofii o poznání skutečnosti, jde ideologii o její ovládání, jde-li filosofii o zájem pravdy, běží v ideologii o zájem moci. Je-li filosofie zakotvena v rozumu a v rozumovém poznání, je ideologie určována vůlí a chtěním.

Ideologie je ovšem také nauka. Ale tato nauka nevznikla a není hodnocena podle toho, do jaké míry se shoduje se skutečností, nýbrž podle toho, jak vhodným nástrojem se jeví pro uskutečnění předpojatých cílů. Napřed byl socialismus jako přání a představa o nové úpravě společnosti, pak teprve byla vytvořena socialistická ideologie, jejímž účelem je tuto představu podepřít a vybojovat. Ideologie se tedy nehodnotí podle obsahu pravdy, ale podle obsahu materiální síly, jíž se projevuje v davech (»Teorie se stává materiální silou, jakmile ovládne masy«, praví Marx). A to je také jediný účel, proč je ideologická teorie vymýšlena: aby se stala materiální silou, aby se stala nástrojem moci.

Bylo by to možno demonstrovat na různých ideologiích. I když každá ideologie pracuje s prvky překračujícími logický rozum — aby tak unikla rozumové kritice — přece se žádná dokonalosti nevyrovná marxismu. Marxismus zrušil trvání a prohlásil za stálou jedině změnu, a tím se sám stal ideologií v pohybu, ve stálé změně. Pravda podle marxismu nemá trvání — co bylo pravdou včera, není pravdou dnes, co je pravdou tam, není pravdou zde — pravda není stanovena objektivním, nepředpojatým poznáním, ideologická pravda je jen funkcí společenských zájmů, je tedy dána třídně-politickými zájmy přítomnosti nebo blízké budoucnosti. Ideje tu nejsou filosofickou snahou o poznání skutečnosti, nýbrž prostředky k řešení nových úkolů materiálního života. »Nové společenské ideje a theorie vznikají teprve tehdy, když vývoj materiálního života společnosti vytyčil před společností nové úkoly«. O těchto idejích a teoriích se netvrdí, že jsou pravdivé ve filosofickém slova smyslu, nýbrž že jsou pro společnost nezbytné poněvadž by bez jejich organisujícího, mobilisujícího a převažujícího působení nebylo možno vyřešit úkoly vývoje materiálního života společnosti. Tyto úkoly nelze totiž uskutečnit jinak než mobilisováním lidových mas, pomocí vhodných idejí, podporujících společenskou změnu.

Vidíme tedy, že ideologie neměří své výklady světa měřítkem pravdivosti, nýbrž měřítkem praktičnosti: Co na tom, dokážete-li ideologovi, že některá jeho idea není pravdivá? Jen když je účinná, v tom je její smysl a její »pravda«! Ani Marx sám nepočítal s věčnou pravdivostí a platností svých idejí — tvrdil o sobě, že není marxista — ale počítal s jejich účinností. »Tíží lidé, kteří utvářejí své společenské poměry podle svých hmotných výrobních sil, utvářejí také principy, ideje, kategorie, podle svých společenských poměrů. Jsou tedy tyto ideje, tyto kategorie právě tak málo věčné, jako poměry, které vyjadřují. Jsou historickými, přechodnými produkty«. (Marx).

A tvrdí-li vám osvětlovači ideologové marxismu, marxističtější než Marx, že se to týká všech idejí kromě marxistických, ocitujte jim tyto věty vykladače marxismu R. Foustky:

»Chtěl bych na tomto místě zdůraznili to, co lze pokládati za samozřejmé, co však, kupodivu, často není chápáno, a to nejen odpůrci marxismu, ale i jeho stoupenci: **Protože pro dialektického materialistu vše se vyvíjí, vše je v pohybu, není možno, aby pokládal marxismus jako učení za něco neměnného.** Co bylo řečeno o vzniku idejí a theorií, platí ovšem i o marxismu. Řekl bych, že marxista má přímo povinnost, stále zkoumati poučky marxistického učení, zda ještě vyhovují měnícím se společenským poměrům, či zda již potřebují opravy, nebo doplnění a v jakém směru. Chtěl bych však zdůrazniti, že ve svých hlavních rysech marxistické učení dosud platí, že je to dosud theorie, sloužící zájmům společnosti, které teprve jsou ve stavu zrodu, zájmům sil pokroku«. (Obojí podtrhuje Foustka. Viz »Dialektický materialismus jako způsob politického myšlení«. Praha 1946.)

Je tedy pochopitelné, že diskuse s marxismem je téměř bezvýsledná, neboť není společné základny. Je-li pro nás kriteriem shoda se skutečností, je pro marxismus kriteriem shoda s přítomným třídním zájmem, jak je právě rozpoznáván v myslích vůdců. Pravda ustupuje zájmům a zájmy se prosazují mocí: ustupuje tedy pravda moci. fm

Na Madagaskaru ... - aneb o laické pomoci v duchovní správě

Alexander Heidler

Mám-li býti upřímný, musím se přiznat, že jsem dosud o tajemném ostrově u jihovýchodního pobřeží Afriky nevěděl o mnoho více, než že o něm kdysi zpívali v jedné ze svých prvních revuí Voskovec a Werich (byla to parodie na tehdy světoznámý americký foxtrot »Hallelujah«):

Na Madagaskaru
vypustíme páru,
půjdeme do baru
se napiti ...

Ale onehdy jsem o něm slyšel neobyčejně zajímavou přednášku francouzského misijního biskupa Msgre Wolfa, pastýře severozápadního cípu ostrova, o které bych chtěl našim čtenářům něco sdělit. V nabitém sálu fribourgské university, který se podobá jakési strmé jeskyni, ale plné světla a dokonale akustické, promítal mladý vousatý pán s biskupským křížem na prsou fantastické snímky ze svého ostrova a vyprávěl nám o svém milovaném stádci, o podivuhodné směsi barev a ras, spojené jednou řečí (tvrdý oříšek pro antropology a etnology), o jejich lopotě, o jejich cestování, o jejich rodinném životě, o stromech, které i s větví spouštějí kořeny, aby zachytily více vlhkosti, o řekách, plných dravých kajmanů a každý rok měnících řečiště (protože nelze stavěti mostů) — ale také o hrdinných misionářích, cestujících bezcestnou stepí na zebu, po hladinách řek na vratkém vydlabaném kmeni mezi komáry ve vzduchu a kajmany ve vodě, a ustavičně ohrožených malarií.

Přes to, že je zde misionářů i domorodých kněží, které si již vychovali, velmi málo, mají pozoruhodné úspěchy. Mohou býti i nám v Evropě vzorem, **jak lze i při nedostatku kněžstva duchovně obhospodařovat veliká území.** Na jednoho misionáře (nebo na dva pohromadě bydlící) zde připadá 50—80 kaplí (viz naše pohromadě!). Přes to duchovní správa vzkvétá, protože je postaráno o dokonale organisovanou pomoc laiků. U každé kaple sídlí domorodý **katechista**, otec vzorné katolické rodiny, který získává katechumeny, vyučuje, řídí lidové pobožnosti a vždy všechno pečlivě připraví pro příchod misionáře (který ovšem nemůže přijíti každou neděli). Misionář pak hlavně kontroluje katechisty, zkouší děti i dospělé, slouží mši svatou a uděluje svátosti. Když se nedávno tázal apoštol. visitátor jednoho katechisty, co je to vlastně katechista, dostalo se mu odpovědi: »To je kněz, který neslouží mši svatou.«

Veliká péče se ovšem musí věnovati výchově katechistů. V biskupském městě se pro ně konají **dvouleté přípravné kursy.** Zásadně se přijímají do kursu **jen celé mladé katolické rodiny, po případě novomanželé.** Každá rodina má svůj skromný byt a vede si vlastní domácnost. Mají-li již dítě ve školním věku, pošlou je na tu dobu do katolického pensionátu. O malé děti se stará maminka během kursu, což je příležitostí k dopřednění péče o kojence, která je jinak na ostrově velmi ubohá. Muži se v kursu učí hlavně věrouce, mravouce a misijní pastorálce; ženy musí také dokonale znáti katechismus, ale hlavně se zdokonalují v domácích pracech a v zdravotně-sociální službě, aby později mohly v duchu charity doplňovati práci manželovu. Všechno směřuje k tomu, aby do každé osady mohla býti poslána vzorná křesťanská rodina, která by apoštolovala i svým příkladem a z které by jednou vyšla povolání kněžská nebo nové katechisté. To všechno vyžaduje značných nákladů, neboť katechisté konají svou službu jako placené síly z povolání, ale brzy jsou většinou křesťané tak uvědomělí, že si každá osada uživí svou »apoštolskou« rodinu sama. Jak obětavě dovedou býti tito lidé, ukazuje jeden příklad: Zemřel stařičký katechista, který byl v posledních letech technickým ředitelem kursu. Jeho syn, mladý domorodý inteligent, měl krásné postavení v místní továrně. Ačkoliv věděl, že mu biskup nemůže dáti ani zdaleka stejný plat, dobrovolně opustil své místo v továrně a přihlásil se na místo svého otce.

Tak je tomu tedy na Madagaskaru. Srovnání s našimi poměry se přímo vnucuje, základní problém nedostatku kněžstva a nutnosti laické pomoci je týž. Leccos se u nás v tomto směru již vykonalo. Od dob první republiky máme ve školách laické katechety a v nedávné době vyslalo Arcidiecézní pastorační ústředí pod vedením nynějšího pražského arcibiskupa do pohraničí absolventy již dvou kursů pro farní sestry. Jistě bude třeba v této věci pokračovati; ba, domnívám se, že by stál za úvahu i madagaskarský vzor »apoštolských rodin«, třebas v trochu jiné podobě. Dvou věcí je zde především třeba — a prosím všechny čtenáře, aby o nich uvažovali: **Předně finanční svépomoci katolíků,** aby nebyli v těchto věcech odkázáni na problematickou podporu státu. Je to veliká hanba, že se leckde již druhý rok neučí náboženství jenom proto, že čekáme, že se nad platy laických katechetů smiluje stát (tím nechci říci, že by se o to neměl usilovat) a nedovedeme si pomoci sami. Již máme prostředek, jak tuto svépomoc provésti. Je to rovněž dílo našeho pana arcibiskupa, t. zv. **»mariánská daň«,** která byla vyhlášena ve všech farnostech pražské arcidiecéze. Buďme zde nejen co možná štědrými dárci, ale také propagátory. — Za druhé — a to je důležitější — je třeba **osobní horlivosti a obětavosti** každého katolíka, který se cítí schopen a povolán k práci laického katechety, »katechisty«, po případě farní sestry. Ať se hlásí k práci! Ať se účastní příslušných kursů, které se ohlašují v katolickém tisku! My »synové svatých«, se přece nedáme zahanbiti nově obrácenými černochy. Pracujme každý podle svých možností na nějakém úseku tohoto díla »královského kněžství« laiků. Ale pamatujme také, že jeden z prvních cílů takových akcí musí býti nový rozvoj kněžských a řeholních povolání. Mohou činí — můžeme i my. »Pomoc naše ve jménu Páně!«

Kohinoor, čili jak tedy čísti noviny

Sv. Pavel, největší a nejslavnější vykladač Kristova radostného poselství, je zároveň nejhavým domlouvatelem k praksi, k uskutečnění toho, co ona velikost Božího dobrodiní žádá od nás. Dlouhé jsou řady ctností, které vypočítává a k nimž nás nabádá. Jedna tato výzva zní takto: Grati estote: Buďte vděčni. (Kol., 3. 15).

Vzpomněl jsem si na to, jak ukázat na příkladu ono užitečné, skutečné křesťanské čtení novin, jak jsem o něm mluvil minule v článku »Růženec nebo noviny.«

Na Mostecku se stalo velké důlní neštěstí. 52 mrtvých horníků v několika minutách. Kdo by nečetl noviny, ani neposlouchal rádio, kdo by se úplně uzavřel všem zprávám, ten by o tom všem nic nevěděl.

Bylo by to lepší, bylo by to křesťanštější?

Jistě že by mohl být tak ponořen do věcí Božích, mohl by být tak blízko Bohu ve své modlitbě, že by v té blízkosti byla obsažena takřka všechna dokonalost a všechna ctnost.

Ale to je jenom takové »mohl by«. Málokdo se dopracuje k takovému spojení s Bohem. Jsme-li upřímní, musíme si říci, jak často takřka nevíme, jak bychom se měli modlit. Je to zase sv. Pavel sám, který to vyznává za sebe i za nás. Je třeba určitého nárazu vnější skutečnosti, teprve při něm se rozezvučí naše bytost, a je-li správně sladěna a složena, může zavučet opravdu modlitbou.

Vraťme se k onomu důlnímu neštěstí. Již se trochu pozapomnělo na hrůzy války a na ty denní hekatomby mrtvých, snad jsme se již stali zas trochu citlivější pro lidský život a pro lidskou smrt.

A tak jistě jako křesťané bychom při té zprávě si měli neidřív vzpomenout na duše, které tak náhle důlní katastrofa vyrhla z pozemského života a postavila je před Boha Soudce a Odplatitele. »Pane, smiluj se!«, jak zní v tolika modlitbách Církve za duše zesnulých, by mělo nutně stoupat i na naše rty.

Zemřeli náhle. Nevíme dne ani hodiny. O každém z nás to platí. I to by nám měla připomenout katastrofa. I když nejsme v dolech, může se nás dotknout Morana svou ledovou rukou. Jsme aspoň trochu připraveni? I k tomu by nás mohlo přivést obyčejné čtení novin.

Nejsme ovšem v dolech. Ti tam byli, někdo tam musí být. Někdo musí konat těžkou, nebezpečnou práci, abychom my měli útulné teplo v pokoji, aby naše města mohla za večera zářit pohádkovým osvětlením, aby mohly pracovat naše továrny.

Grati estote! — Buďte vděčni! Uznejme, že dělník zaslouhuje naší lásky, naší skutečné, věděné lásky, jako náš dobrodinec, ne pouze milosrdné lásky chudáka, tím méně zatrpklé podrážděnosti, kterou v nás většinou vypěstovává stranický boj v novinách a na politických schůzích.

Mohli bychom si ještě vzpomenout, že ti mrtví měli jistě své rodiny, své drahé, kteří jsou nyní zavaleni zármutkem, že snad měli malé děti, které jsou nyní sirotky.

»Kdo se jich ujme a kdo jim dá jísti?«

Snad socialistický stát? Možná. Ale i vedle jeho zákonodárství je dosti místa pro srdce soucitné, pro zájem bratrský, pro různou účinnou pomoc.

A všechny tyto ušlechtilé city a podněty by v nás mohlo probudit poctivá četba jediné novinové zprávy, která se tak může stát látkou k rozjímání. ak.

* Zlatý středník z Prahy. Katolík, rád by se seznámil za účelem sňatku s katolickou dívkou, která by měla porozumění nejen pro rodinný život, ale také zájem o práci pro katolickou myšlenku. Nabídky pod značkou „Společné cíle" do adm. t. l.

Zde Fribourg

Letadlo je nejbezpečnější dopravní prostředek na světě. Ještě ve Vodičkově ulici, když jsme nasedali do autobusu letecké společnosti jsem si o tom nebyl tak docela jist. Ale jakmile jsem spatřil Ruzyni a celý provoz tohoto novodobého nádraží, přistoupil ke křesťanské důvěře v Prozřetelnost Otcovu i docela přirozený pocit jistoty a samozřejmosti celé věci, pocit, který mne chvílemi opouštěl při jízdě vlakem od té doby, co jsem byl svědkem strašlivé srážky ranních dělnických vlaků mezi Satalicemi a Kbely, před Vánocemi r. 1943. Když jsem před dvanácti lety letěl z Prahy do Brna, ještě se při vzletu a přistávání bouřil žaludek. Tenkráte jsme ani nepozorovali, že se mohutný stroj Suissairu, kde jsme byli uvelebeni v pohodlných křeslech, již odlepil od země. Poslední pozdrav mizící Praze, několik zvědavých pohledů na miniaturní domečky a povozy na polích; jak jsme se blížili k hranicím, houstly kolem nás mraky, brzy dokonce zamrzla okénka, ba chvílemi na ně padal i sníh. Ale uvnitř bylo pěkně teplo a slečna Elly Schneiderová roznášela nápoje. Navzdory různým teoriím to nebylo zadarmo. Proto jsem raději poděkoval a pustil jsem se do svého breviáře. Vzpomněl jsem si na žalm, který začíná velmi výmluvně pro naši situaci: »Coeli enarrant gloriam Dei — nebesa vypravují slávu Boží a dílo rukou jeho zvěstuje obloha«. To jsem pak ochotně stewardce napsal do památníku. Sotva jsme trochu vyběhli z mraků, spatřili jsme velikou plochu Bodamského jezera a již nás vítalo Švýcarsko nádherně zbarvenými lesy, ozářenými podzimním slunkem. Let Praha—Curych trval dvě hodiny a pět minut.

Švýcarsko je konfederace a již z toho plyne, že jeho městský život není tak scentralisován na jeden bod, jako u nás. Města jsou poměrně malá, ale všude najdeme vymoženosti velkoměsta. Nejvíce obyvatel nemá hlavní město Bern nýbrž Curych. Však do Fribourgu měl jet až za hodinu, mohl jsem si tedy město trochu prohlédnout. Na každém kroku jako by se ozývalo: Mír, obchod — a hlavně obchod. Našinci se z toho trochu točí hlava, zvláště když sám musí počítat každý centim. Při krátké návštěvě města je nejlépe vyhledati celkový pohled. Vystoupil jsem tedy na jakýsi pahorek a opravdu jsem se potěšil vyhlídkou na pěkné město mezi horami a jezerem. Našel jsem také katolický kostel — nový, neboť kromě Fribourgu jsou snad všechny staré švýcarské katedrály v rukou protestantů. Několik mladých mužů a dívek zde konalo návštěvu nejsvětější Svátosti. Hned jsem si uvědomil, co mi pozdějši zkušenosti potvrdily: starou tradici si přivlastnili druzí, ale život je zde, u této uvědomělé a mladistvé katolická menšiny.

Vlaky zde jezdí s pohádkovou přesností a pro každého bývá dosti místa a pohodlí. Vystupuješ o půl osmé večer ve Fribourgu a ani si neuvědomíš, že jsi přejel více než polovinu země. Ještě méně se ti chce věřit, že jsi ještě v poledne byl v Praze. Jak by asi v naší době vypadalo cestování, kdyby se k dokonalosti dopravních prostředků připojila ještě ona volnost, která v této věci byla před první světovou válkou. Dočkáme se toho někdy? —

Universita ve Fribourgu je sice státní, lépe řečeno, kantonální, ale protože běží o kanton čistě katolický, kde se na př. celá vláda účastní průvodu Božího Těla, má i universita jasně katolický ráz. Jsou zde čtyři fakulty, theologická, filosofická právnická a přírodovědecká. Theologická fakulta je svěřena dominikánskému řádu, ale má mezi svými profesory také světské kněze a členy jiných řádů, na př. z řádu »verbistů« slavného ethnologa W. Schmidta, který se vědeckou kritikou nacistických rasových theorií velmi zasloužil v kulturním boji proti Hitlerovi. On a jeho škola také vědecky doložili, že původní náboženství lidstva je monotheismus (jednoožství) a původní forma manželství monogamie (jeden muž a jedna žena), čímž naprosto zvrátili dosavadní vývojová theorie o náboženství a mravnosti. Dnes je to starý pán, ale jeho přednášky jsou i pro neodborníka duševní hostinou.

Všechny fakulty jsou společně ubytovány v ultramoderní stavbě, směle a přece velmi elegantně řešené. V ústředí budově je aula magna, rektorát, kancléřství a jednotlivá děkanství. V pravém křídle jsou posluchárny bez zvláštního rozdělení podle fakult, v levém seminář, čítárny, kaple, »bar« a tělocvična. Všude je světlo, teplo a dokonalá akustika. Již toto rozdělení vede k tomu, že mezi fakultními malé university je velmi živá a prospěšná spolupráce. Studenti mohou sledovati přednášky na jiných fakultách, které je zajímají, bez přecházení do jiné budovy atd. Kromě toho se zde konají velmi často různé příležitostné přednášky a kursy. Tak jsem na př. slyšel dominikána P. Buu Duonga který poměrně pěknou francouzštinou přednášel o budhismu, z kterého se sám obrátil ke Kristu, a zdůrazňoval, jak si musíme vždy vážit dobré vůle svých odpůrců, zvláště kultivovaných a svým způsobem velmi zbožných východanů. Pak zase přednášel katolický biskup z Madagaskaru o svých zkušenostech. Ale nejen při takových příležitostných přednáškách, nýbrž i mezi řádnými profesory a mezi posluchači, zvláště ovšem mezi theology, je velká mezinárodní pestrost. Tak se stalo, že se při seminární spekulativní mravovědě sešlo asi sedm národností. Profesor, Francouz, nechtěl při praktickém vědeckém cvičení mluvit latinsky. Na štěstí jsme všichni francouzsky rozuměli — a profesor zase anglicky a německy. Jen jeden Američan protestoval, že dobře nerozumí a na profesorovu námitku, aby se cvičil ve francouzštině, odpověděl s hrdostí svého kmene, že se nepřišel učit francouzštině, nýbrž »moral-theology«. Nakonec ovšem musel ustoupit většině. Nehledě k takovýmto spíše žertovným incidentům, je zde mezi všemi národy opravdové bratrství. Názorný obraz světové Církve Kristovy, spojující národy a světadíly, a jejího intensivního duchovního i kulturního života. Pro nás Čechy je tu také dosti příležitostí, abychom účinně vyvraceli různé předsudky proti své vlasti.

Velmi zvědav jsem byl na večerní přednášku zdejšího biskupa, Msgre Charrière, muže, o kterém loni napsal »Katolík«, že nosil biskupskou berlu v redaktorské aktovce, pastýře, který vedle stoprocentně katolického Fribourgu, s jeho gotickou katedrálou, s jeho nesčetnými kostely, klášťery a kaplemi v městě i po celém kantonu, s jeho zbožnými měšťany, kteří chodí v neděli odpoledne poslouchat nešpory, zpívané jadrnými hlasy dominikánů a benediktinů, nebo jemnými alty neviditelných cisterciaček — prostě vedle tohoto kusu středověku v dobrém slova smyslu, řídí také »kacířskou« menšinu katolíků v úplně protestantském kraji lausanském a ženevském. Slyšel jsem také, že tento hlasatel a průkopník sociálních encyklik, platí mezi konservativními švýcarskými měšťáky za socialistu. V nabitém sálu university, zahajoval pan biskup cyklus přednášek »Vyššího náboženského kursu« o rodině. Když vstoupil do sálu, dělal dojem staršího pana děkana z menšího města, s brýlemi hluboko na nose, dobromyslně se rozhlížejícího. Zetím jej vítal mladý francouzský dominikánský historik a podle našich představ vlastně na něho dělal vtipy. Ale bylo to tak elegantně řečeno, že to nemohlo zmenšit úctu, a potom, zde je opravdu demokratická tradice. Pak se ujal slova biskup — napřed odrazil vtipem narážky dominikánovy, k všeobecnému veselí — a pak se pustil do svého thematu. Ať mi páni děkanové dronžinou, ale dojem dobromyslného pana děkana byl ten tam, jakmile otevřel ústa. Tento jemný intelektuál, ve svém všeobecném vzdělání »a la page« a ne na úrovni doby, kdy dělal maturitu, a zároveň zkušený populární žurnalista, má výmluvnost velmi prostou a při tom nedyčejně působivou. Nejvíce se rozohnil, když mluvil o sociální stránce otázky dnešní rudy. Rozumí-li někdo socialismem lásku k chudým a poctivé mravní úsilí o spravedlivou mzdu a vůbec o spravedlivý řád, pak je toto opravdu dokonalý socialista. Myslím však že stačí říci, že je křesťan, který nezapomněl na evangelium. — Mluvil k vzdělaným posluchačům jako rovný k rovným a přece jako otec k dětem, s autoritou více vnitřní než vnější. Mně jsem vzpomínal na naše rakouské biskupy v minulém století, šlechtice, obklopené nimbem, leckdy falešným, a vzdálené lidu i skutečným vzdělancům ... Ale zatím co toto píši přinesly zdejší noviny zprávu, že [redacted] máme nyní arcibiskupa, o kterém víme, že bude otcem svého lidu! Deo gratias.

Alexander Heidler.

Vždyť jsi také Galilejec

Když se Petr na Kaifášově dvoře zaklínal, že nezná Krista, že není z jeho družiny, odbyl ho jeden z vojáků slovy: »Nezaprej, vždyť na tvé řeči, na jejím přízvuku, je poznat, žes musil být s ním, žes Galilejec, jako on.«

Od té doby zůstává tento galilejský přízvuk na každém, kdo kdy přišel do styku s Kristem. Může jej tisíckrát popřít, nikdy se úplně nezbaví pečeti, kterou On nesmazatelně vtiskl do jeho duše. Kdokoliv zná učení naší víry, ví, že touto pečetí je svátostný charakter, nezrušitelné znamení, které křest, biřmování a svěcení kněžstva vtiskují do duše a které tam zůstává po celou věčnost.

Kristus však ponechává na nás ještě vnímatelnější stopy svého dotyku. Každý ví, jak na př. vzhled naší Prahy je nesmazatelně katolický, třebaže dnes jen menšina jejích obyvatelů je katolická, aspoň opravdově katolická. A podobné stopy najdete i u jednotlivců, i když už si toho snad sami nejsou vědomi.

Vezměme T. G. Masaryka. Jeho křestní jméno bylo jedním takovým znamením, které celý život s sebou nesl.

Narodil se, jak známo, 7. března. A jmenoval se Tomáš. 7. března slaví katolická Církev svátek jednoho Tomáše: svého největšího filosofa a theologa, Tomáše Aquinského. Jestliže se tedy Masaryk narodil 7. března a dali mu jméno Tomáš, znamená to, že se narodil v katolické rodině, v dobře katolické rodině, v které dávali dětem jména, která si takřka na svět přinesly, jména svatých, na jejichž den se narodily. A tak to jméno spojené s dnem narození, narozeniny spojené s jmeninami, jsou stopou Kristovy Církve, pro kterou by bylo lze i Masarykovi říci: »Vždyť jsi také Galilejec...«

A podobně je tomu u Klementa Gottwalda. Narodil se 23. listopadu 1896. 23. listopadu je svátek sv. Klementa, papeže mučedníka, spojeného s námi skrze sv. Cyrila a Metoděje, kteří nalezli na Krymu jeho ostatky a přinesli je k nám jako drahocenné pojítko s Petrovým stolcem. Náš nejstarší křesťanský kostel, na Levém Hradci, je zasvěcen sv. Klementovi.

Vidíte zase tu spojitost mezi 23. listopadem a jménem Klementa Gottwalda? Víte, co to znamená? Že se asi také narodil v rodině dobře katolické, která dávala dětem jména patronů, na jejichž den spatřily světlo světa. A zase bychom mohli tedy opakovat: »Vždyť jsi také Galilejec...«

Klement Gottwald bude mít tedy 23. listopadu jmeniny a narozeniny zároveň, bude mít toho roku 50. narozeniny. A tak jsem vám zde udal jeden důvod, proč bychom se ten den měli za něho modlit.

Jiný důvod udává sv. Pavel v listě k Timoteovi: »Napomínám tě tedy především, aby se konaly prosby, modlitby, přímluvy, děkování za všechny lidi, za krále a za všechny, kteří jsou v důstojenství, abychom vedli život tichý a pokojný; neboť to jest dobré a příjemné před Bohem, Spasitelem našim, jenž chce, aby všichni lidé byli spaseni a přišli ku poznání pravdy.«

Klement Gottwald je dnes nesporně jedním z představitelů naší státní moci. To Pavlova slova se tedy jistě naň vztahují také. A nic na tom nezáleží, že třeba o naše modlitby nestojí, že nevěří v jejich účelnost a smysl vůbec. Když sv. Pavel psal svůj list k Timoteovi, nebylo žádných křesťanských králů, naopak v Římě asi tehdy vládl Nero a ti podřízenější také nečekali na křesťanské modlitby. A Pavel přece ve svém listě, v němž nám Bůh sám sděluje svou vůli, píše: »Napomínám vás, abyste se modlili za krále a za všechny, kteří jsou v důstojenství.«

Je v tom tedy kus křesťanské, katolické morálky veřejného života. Nejenom kritisovat. Kritisovat, ovšem, ale skutečně positivně, teprve tehdy, když jsme splnili své povinnosti. A jednou z nich, a to nikterak nejmenší, je modliti se za ty, kteří nás vedou.

ak.

Stále jsou mučedníci...

Církev je tajemné pokračování života Kristova na této zemi. To je vlastní definice Církve, kterou si musíme vždy znovu a znovu vštěpovat. Jen tak ji budeme skutečně milovat, jen tak se naučíme s ní cítit, radovat se s ní, raduje-li se, a trpět s ní, když trpí. Ve skutečnosti to znamená slučovat radost i utrpení neustále. Nemůže se neradovat: Kristus, její Hlava, skutečně přemohl svět a je ve slávě Boha Otce a s ním tolik členů Církve vítězné. Na druhé straně však je třeba stále na této zemi, podle slov sv. Pavla, doplňovati to, co ještě chybí k utrpení Kristovu. Děje se to trpělivě snášenou bolestí, kterou tak nebo onak přináší život každému věřícímu, děje se to především různým pronásledováním pro vlastní hlásání Kristova učení, i když se obyčejně nepřízná přímo pravá příčina, i když se najdou různé záminky politické a pod.

Zde zpráva z jednoho úsečku, kde trpí misionáři právě pro svoji činnost věrozvěstů. Je to zpráva maďarských misionářů v Číně, zpráva z dopisu jednoho z nich. Jedná o zničení severočínské misie vikariátu Ta-ming, položené 400 km jižně od Pekingu.

»Naše misie byla už delší dobu obsazena komunistickým vojskem. Koncem září komunisté zajali Msgre Sarvasa T. J. (apoštolského vikáře) a P. Morona T. J. Msgre Sarvasa zbili a zmučili do krve. Ruku, kterou se snažil chránit si hlavu před údery, ochromili mu tak, že ji už nebude moci užívat. Misii vypleněli až do posledního klíčka. Většině Otců a Sester se podařilo utéci na území obsazené vládním vojskem. Zachránili pouze co měli na sobě. Několik misionářů se skrývá v menších vesnicích. Je neberpečí, že komunisté zboří všechny kostely a budovy misie. Jednu z francouzských misií stihl v minulém roce tentýž osud — teď uznal Pán Bůh nás hodnými píti Jeho kalich. Prosíme o modlitby především za Msgre Sarvasa, který je doposud v zajetí a jehož život je ohrožen. Modlete se také za těch třicet tisíc katolíků, kteří zůstali bez pastýřů a musí přinášet hrdinné oběti. — A není to jediná misie, která takto trpí.«

„Katolík" a koncil kostnický

Diskuse o kostnickém koncilu pokračuje. Tu chtěl bych hned na počátku upozornit laskavé čtenáře, aby v ní neviděli nějaké nedůstojné hádání. Takové rozpravy slovem nebo tiskem jsou pro vytříbení názorů, zejména nových, velmi blahodárné, a proto také jsou obvyklé ve filosofii i theologii. Je ovšem při tom nutno zachovati dvě nezbytné podmínky: Především aby rozprava měla na zřeteli jediný ušlechtilý cíl, to je přiblížiti se k pravdě, ať míle či nikoliv; a dále aby byla vedena s láskou, jemností, ano, řekl bych skromností, která se dovede co nejvíce vžívat do mínění druhého, neutíkat na jedné nejasné větě, ale srovnává ji s ostatním textem. Je to potřebí zvláště při diskusi tiskové, kdy snadno druhému zní nejasně, co prvý pokládá za zcela pochopitelné, nebo to neminul tak nejasně povědět, nemá však možnost hned na místě svůj názor ozřejmiti.

Nuže, v revue »Na hlubinu«, č. 11. str 304 odpovídá Tim. Vodička na můj nedávný článek v tomto listu o kostnickém sněmu. Především rád uznávám, že úvodní odstavec článku nedopatřením nevyzněl správně. Chtěl jsem v něm pouze vyjádřiti osobní postoj Alex. Heidlera, s nímž — jak plyne ostatně z dalšího — se plně nestotožňuji (srv. 5. odstavec tamže). Zatím však dodatečně vložená věta, že jde o »věc v odborných kruzích zcela běžnou, ale tak málo proniknuvší do širších vrstev«, dala mu smysl všeobecné platnosti. Prosím proto milé čtenáře, aby tuto vložku v úvodním odstavci škrtli.

Na ostatním však pojednání nemám opravdu ani po hodně silných výrazech, které sklidilo, co měniti. Rozlišení ekumeničnosti v »Hlubině« je jistě správné a může přispěti k ujasnění tač pouze latinské výrazy budou mnohým čtenářům málo srozumitelné). Rozhodujícím však zůstane koneč konců, jak i Tim. Vodička uznává, zda byl sněm nějakým způsobem papežem schválen. Mohl to však někdo z lidí vědět o kostnických jednáních před r. 1418? Předběžné pověření odstupujícího Řehoře XII. k tomu rozhodně nestačí a žádný také na něm ekumeničnost nezakládá, protože právě mělo platnost pouze pověřující. Proto theologové raději mluví o ekumenické platnosti tohoto sněmu teprve od volby papeže Martina V. v roce 1417 s poznámkou, že předchozí jednání je ekumenické, pokud bylo schváleno jako takové. J. Forget v »Dictionnaire de théologie catholique«, svazek III. 1. str. 641 a 673 vidí další důvod v tom, že sněm byl před r. 1417 »acéphale«, t. j. bez papeže, bez spojení se svou Hlavou, a tedy neúplným tělesem. Jak vidět, jde tu o velmi subtilní otázky pro bystré dogmatiky.

Jiná ovšem věc nežli ekumeničnost sněmu je otázka, zda Husovi soudcové na něm byli zákonní či nikoliv. I tu musím trvati na dřívějších vývodech, že totiž téměř celý Husův proces se odehrával před sněmem, který byl svolán vzdoropapežem a který po jeho útěku se postavil na bludný základ nadřaděnosti koncilu nad papežem: v tomto smyslu — mluveno ovšem objektivně, nikoliv z myslí jednajících osob — byli to soudcové nelegitimní. Řehoř XII. měl sice v Kostnici své legáty již od 22. ledna 1415, ale tím sněm nesvolal. — Ovšem po opětném právoplatném povečení sněmu 4. července 1415 měl již Hus před sebou po dva zbývající dny svého procesu soudce legitimní a takový nepochybně byl i jejich rozsudek o bludnosti jeho nauky, schválený později i papeži. Tak jsem se díval na věc i v minulém článku a ani ve snách mně nenapadl názor, přičítaný mně v »Hlubině« na str. 306, jakoby »pozbyl koncil touto resignací kanonického oprávnění a jeho další jednání... bylo nezákonné«.

Rovněž musím znova nezměněně opakovati, že rozlišení těchto etap v kostnickém koncilu a různou jejich povahu nemůže historik nechati bez povšimnutí, prostě proto, že tak probíhala skutečnost, ať je vítána či nikoliv. Ale v tomto případě je již protiklad mezi sněmem a Husem skutečně zmírněn, a to právě pokud se týče dlouhých 8 měsíců jeho procesu, i když postup sněmu vůči M. Janovi byl i v této době obsahově správný a později plně schválen. A význam má i to, že toto schválení se stalo až 3 roky po smrti Husově.

Konečně nemohu opravdu bráti vážně poslední slova Tim. Vodičky, »že jim (historikům) nestačí zřetelné a závazné prohlášení papežovo« a »že tvrdí něco jiného«. Vždyť tyto výnosy Sv. Stolice jsou i pro nás posvátné a plné závazné, (a to i bulla »Irter cunctas«), pouze poukazujeme na to, že byly vydány až v roce 1418 a že tedy předtím tuto závaznost — mluveno historicky — neměly. Jak papežské výnosy tuto volnost diskuse nijak neomezují, ukazuje nejlépe fakt, že různí theologové nestejně odpovídají na otázku, od kdy kostnický sněm byl vlastně legitimní. (Srv. pojednání kardinála A. Baudrillarta v »Dictionnaire de théol. cath.« lb. s. 1220 a biskupa E. Vansteenberga tamže, sv. XIV, 1 s. 1469 násl.). Zmíněný Forget neuvádí vůbec kostnický sněm v pořadí ekumen. církevních sněmů a jen dodatečně poznamenává, že byl ekumenický od roku 1418, kdežto o předchozí době, že je to nejisté, ano, že jeho ekumeničnost, nabytá 4. července 1415, byla hned resignací Řehoře XII. suspendována (lb. str. 673). Holanďan Albers S. J. ve svém »Enchiridion« církevních dějin pokládá jej vůbec za všeobecný jen od r. 1418, nikoliv pro předchozí výnosy.

Tím však nemíním říci, že článek Tim. Vodičky nemá mnoho zajímavých postřehů, též v dodatku o »koncilu a volbě papeže«. Bude jistě i to z četných kladů této diskuse.

Josef Hájek.

Svatý Albert Veliký prohlášen nebeským ochráncem přírodovědců

Významná událost pro každého věřícího přírodovědce, neméně významná událost pro rozvoj samotných věd přírodních a jasný dokument, svědčící o tom, jak hluboko chápe Církev Sv. význam současného bádání o přírodě, list Sv. Otce Pia XII. z třetího roku Jeho pontifikátu zůstal nám za války utajen. Jest nám radostnou potřebou ke svátku velikého církevního doktora přírodních věd středověkých sdělit obsah slavnostního dekretu všem, kteří přírodní vědu pěstují, nebo ji studují, nebo ji aspoň milují.

»Svatý Albert Veliký, biskup, vyznavač a učitel církevní se snažil postoupiti k Bohu poznáním povahy věcí a činil tak ke cti Boha všemohoucího, jenž je pramenem moudrosti a původcem přírody, jejím zakladatelem a ředitelem. Snažil se obsáhnouti všechny současné vědy, jak posvátné tak světské a v nich tak podivuhodně si počínal, že si zasloužil od samotných dějepisců svého věku, nadšených tak velkou učeností, přídomku úděv světla a doktor všeobecný. Vedle theologie, filosofie a výkladu Písma, jimž s takovou horlivostí se věnoval, že málokdo se vědomostí jemu vyrovnal, podjal se totiž svatý doktor od prvního mládí až po vysoké stáří bystrému a pečlivému zkoumání věcí přírodních, poněvadž se sv. Pavlem věděl, že neviditelné vlastnosti Boží, Boží síla a Božství Jeho poznáváme z toho, co stvořeno bylo. Plody svých výzkumů zanechal pozdějším generacím v mnohých, velmi důkladně vypracovaných spisech, ve kterých vědění o celé tehdy přírodě ve všech jejích částech tak zvanou experimentální metodou nebo indukcí pečlivě prozkoumal. Přes to ani příklad ani námaha tak velikého mistra nepřinesla hlavně pro nepřízeň tehdejší doby a pro nedostatek přístrojů všech plodů, kterých již tehdy bylo lze se nadíti. Kdyby to, co velký biskup řezeňský zjistil o potřebnosti experimentu, o bystrém pozorování a o závaznosti indukce k dosažení pravdy o věcech přírodních, kdyby to bylo došlo plného pochopení a důsledného provedení, bylo by snad již před staletími dosaženo podivuhodných pokroků vědeckých, jimiž se chlubí doby novější a doba naše, a výsledky vědecké by se byly ustálily k největšímu užitku lidské společnosti.«

Po této výstižné charakteristice velkého badatele středověkého uvádí Sv Otec, že celé university, kolegia katolická, universitní profesoři fysiky a přírodních věd z Italie, Německa, Francie, Maďarska, Belgie, Holandska, Španělska, z Ameriky a z ostrovů Filipinských hledí ke sv. Albertu Velikému jako ke světlému zdroji v temném světě a žádají, aby jej směli míti svým vůdcem a přímluvcem nebeským. Při tom zdůrazňují stěžejní jeho zásadu, která jeho zásluhou a zásluhou sv. Tomáše přešla do celé filosofie, že totiž již tehdy, v době, kdy mnozí své oči odvrátili k vědám prázdných slov, on svým příkladem učil postupovati od pozemských věcí postupně k věcem nebeským.

Sv. Otec rád vyhovuje této prosbě a prosbě řádu bratří kazatelů, a to tím spíše, »že v době přítomné, jest bídně používáno pokroku vědy k tomu, aby do krajů a měst bylo vneseno strádání války a nikoliv ke chvále Boží a ke spáse lidí.« »Sám Sv. Albert svým podivuhodným dílem ukázal i za dob nejnepříznivějších, že věda a víra může vzorně vzkvétati. Kéž mocnou svojí přímluvou u Boha povzbudí mysl a srdce přírodovědců k mírumilovnému a správnému použití věcí přírodních, jejichž zákony Bohem stanovené přírodovědci zkoumají a hledají!«

»Po poradě konané s prefektem posvátné kongregace obřadů a po zralém uvážení všeho tímto dopisem z plnosti Naší apoštolské moci prohlašujeme a ustanovujeme trvalým způsobem Svatého Alberta Velikého, biskupa, vyznavače a učitele církevního, nebeským ochráncem přírodovědců, nařizujíce výsady a pocty, které nebeské patronanci tohoto druhu jsou vlastní.«

Čeští a slovenští přírodovědci, prodchnutí pocity vděčnosti ke Sv. Otci, radostně staví všechnu svoji badatelskou a studijní činnost, jakož i veškeré bádání přírodovědecké naší vlasti pod ochranou středověkého doktora přírodních věd.

A. P.

17. listopad

Když pražští studenti dali signál k boji proti teutonským barbarům, byl to okamžik, kdy síla duchovní se postavila proti síle hmotné. V oné chvíli začal zápas, v němž dlouho vítězilo zdánlivě hrubé násilí nad vysokými hodnotami mravními, v němž však nakonec musela zvítězit síla ducha. Tomuto vítězství neubírá na slávě skutečnost, že mnozí z bojovníků ducha padli. Jsme na ně hrdi, jejich odkazu si vážíme za jejich věčný život prosíme Boha. Tyto prosby vysílame k Dárci života zvláště v den, kdy prvních devět studentů prolilo krev u zdi ruzyňských kasáren. V seminárním kostele u sv. Vojtěcha v Praze-Dejvicích budou každoročně v ranních hodinách vzpomínat onoho listopadového jitra 1939, kdy v sousední Masarykově koleji začalo utrpení studentstva, utrpení, kterého plnou měrou byli účastni i pražští bohoslovci. Letos 17. listopadu v 6 hod. ráno celebroval doc. dr. Felix Mikula za přítomnosti J. E. arcibiskupa dr. Berana slavné requiem, při němž pražský chrámový sbor zazpíval nádherné barokní dílo F. X. Brixiho. Dopoledne kázal v katedrále svatovítské kanovník Stašek. Pontifikální Mši sv. za padlé a umučené studenty sloužil potom světící biskup J. E. dr. Eltschkner. Vládu zastupoval nám. ministerského předsedy Ursíny, dále byli přítomni rektoři vysokých škol a členové diplomatického sboru. Nejd. pan arcibiskup se zúčastnil i těchto bohoslužeb. — Z tisíců studentských srdcí zaznívalo k nebi volání: Ať korouhevník svatý Michael, uveďe duše těch, kteří padli do svatého světla, které jsi, Pane, kdysi přislíbil Abrahamovi a jeho potomstvu, b.

J. E. arcibiskup Dr. Beran u pana presidenta po svém jmenování.

Resoluce sjezdu osvobozených kněží

Sjezd osvobozených kněží a kněží bojovníků za svobodu shrnul v těchto deseti bodech své názory, své připomínky a svá přání, týkající se jednak života církevně-politického, jednak celého sociálního a mravního života v našem opět svobodném státě. Když uvážíme několikrát přirozeně vůdčí místo pana arcibiskupa na sjezdovém jednání, když vnášíme účast celé řady jiných významných kněží na něm, pochopíme, že tato resoluce je skutečně závažným výrazem stanoviska českého katolicismu ke všem ethickým aktualitám našeho dneška.

1. Stát a jeho vedení má kněžstvu umožniti, aby plně mohlo zasahovati do mravně náboženské a národní výstavby státu.

2. Obnovený poměr církve a státu budiž prohlubován a vzájemná spolupráce budiž rozšiřována a posilována.

3. Náboženské výuce a výchově ve školách nebudiž kladeny právní a skutkové překážky. Školám soukromým, řádovým a konfesionálním budiž ponecháno zdravé soutěžení se školou státní a poskytnuta jim stejná podpora. V armádě má zůstat dobudována pevná vojenská duchovní služba.

4. Ve snaze chrániti duchovní jednotu národa, žádáme, aby dějiny byly vykládány pravdivě a spravedlivě a nebyly zahrnovány proti katolické církvi, která byla a zůstává převážně národní církví českého lidu.

5. Stát má otázce kněžského dorostu věnovati zvětšenou péči a pozornost poněvadž podpora kněžských povolání je podporou národa. Jelikož většina českého kleru pochází z vrstev sociálně slabých, žádáme, aby dotace seminářů byly úměrně zvýšeny sociální tendencí nového státu.

6. Vítáme zvýšené sociální a socialisační snahy nové republiky a chceme je, pokud odpovídají zásadám spravedlnosti a řádu přirozených práv člověka všemi silami podporovati. Očekáváme, že tyto sociálně reformní snahy povšimnou si postavení duchovenstva a upraví hmotné předpoklady pro jeho působení. Majetek, církvi vzbraný okupanty, budiž navrácen. Církevní majetek, ať byl v držení příslušníků kteréhokoliv národnosti budiž ponechán církvi.

7. Církvi budiž ponechány všechny sociální instituce, které měla před válkou. Katolická Charita budiž podporována ve své všeužitečné činnosti. Násilné zabrání charitativních ústavů církve odsuzujeme a žádáme jejich navrácení.

8. V zájmu uskutečňování budovatelského plánu republiky důrazně žádáme, aby katolickým knězům nebyla znesnadňována práce pro zvýšení pracovní morálky z pohnutek náboženských. Je v nejhrubším rozporu s úmyslem docílení zvýšených pracovních výsledků zamýšlená snaha zrušiti řadu církevních svátků, posvěcených dlouhou tradicí národní a svátků církevně-národních, které po staletí byly vzpruhou národního cítění.

9. Jsme pro důsledné uplatňování práva a spravedlnosti, jsme také přesvědčeni o věčné platnosti určitých mravních zásad. Žádáme, aby bylo vždy šetřeno nejzákladnějších požadavků lidskosti a aby bylo vždy a všude postupováno podle zákona spravedlivě a lidsky. Hlavně zdůrazňujeme, aby obvinění zajištěných osob byla řádně a urychleně vyšetřena a doložena, aby nikdo nebyl vystaven nebezpečí trpěti nevinně, nebo aby se nestal obětí sobeckých zájmů zištných, neodpovědných jedinců.

10. Žádáme, aby stát dbal toho, aby váha a vliv ČSR v mezinárodním církevním světě byla vždy úměrná státnímu a politickému významu našeho státu po válce. To vyžaduje, aby diplomatické styky se Svatou Stolicí byly vždy zcela normální. Jen tak bude umožněno využití obrovského mezinárodního vlivu církve k plnému prospěchu státu a jeho národů. To předpokládá také, aby všechny biskupské stolce byly včas a bez překážek obsazovány a biskupům se dostalo podpory a porozumění pro jejich poslání. Tomu poslouží i usnadnění bohovědných studií na zahraničních universitách, podpora našich theologických fakult, vysokých učilišť a všech církevních institucí s mezinárodním významem, mezi nimiž na prvém místě podpora velkého unionistického díla mezi východem a západem.

Z HRADCE KRÁLOVÉ.

V neděli dne 24. listopadu bude zvěčněnému biskupu Bryzychovi odhalena pamětní deska v Adalbertinu po slavných službách božích v katedrále sv. Ducha. Za nejdůst. kapitolu vyšehradskou se slavnosti zúčastní a slavnostní řeč pronese Mons. Boh. Stašek.

Je jasno

Odsouzení arcibiskupa Stepince — neřekli jsme soud! — a vše, co po nem následovalo, nezpůsobilo žádné nejasnosti v myslích katolického obecenstva; lépe katolického bratrstva ve světě. Byl by nás mohl zmásti nanejvýš projev sympatie s arcibiskupem, vydaný de Valerou, irský vůdce, který považoval za správné vysloviti Němcům svoji soustrast s úmrtím Adolfa Hitlera, rozhodně není tím člověkem, který by měl právo mluvit do otázky persekuce katolického duchovenstva. Non tali auxilio — takových přímluvců nám netřeba. Ale jeden bláznivý Irčan náš názor nezmýlil. Máme-li obhajovat, pak nás nezmate chování pokrokové inteligence. Kdyby na ostrově Fidži zavřeli avantgardního básníka, popkryly by se všechny kavárenské stolky podpisovými archy protestní akce; ale arcibiskup? Copak můžete žádat od Samaritánů, aby Žida považovali za bližního. Jeden to žádal, před 2000 lety; také ho promptně ukřižovali, ale tak se tedy volá J'accuse jen když Nevinný je náš člověk.

Ale Stepinac prý kolaboroval s Němci. Za prvé to není pravda; ale co kdyby? Měl snad být spokojen s předešlým režimem Karađorđevićů? A kdyby byl bojoval na straně Němců — což-pak na straně Němců, totiž v japonské legii, nebojovali funkcionáři dnešní svaradžistické vlády v Indii, kterou naši odsuzovatelé Stepince (myslím Právo lidu!) vynášejí do nebes? Ti určitě a se zbraní v ruce kolaborovali; a jestli byla Indie od Angličanů utlačena, zajisté že Chorvatům nebylo dobře za krále Alexandra Sjednotitele. — Jo, sedláče, to je jiná! Dnešní mocipáni v Indii jsou — tak se dovídá Právo lidu — socialisté; kdežto Stepinac je arcibiskup. To přece vidíte rozdíl, ne?

I vidíme, všecko vidíme, a je jasno. Už to »Katolik« řekl: Hitlerův věk nás naučil, že žalářní kobka je právě tak normálním sídlem katolického preláta, jako trůn v katedrálním chóru. Jeden stoupá z koncentráku na stolec sv. Vojtěcha; druhý sestupuje ze záhřebského hradu do vězení — a všecko je v pořádku. I kardinálský purpur znamená jenom, že církevní knize musí být nohotov k prolití své krve. Jakož bylo řečeno starým: »Blahoslavení jste, když...« Je úplně jasno.

Jen někteří lidé, zdá se, nechápou. Jedni jsou bělehradští funkcionáři, s jejich podivuhodným výkladem: že si arcibiskup nemá nač stěžovat. Neboť byl upozorněn, že ho uvězní, jestli neuprchne. To je ovšem v prvé řadě přiznání jeho neviny. Přece by vinníku, velezrádci, příteli Němců nebyli umožnili útěk?! Dále, jestli si myslel, že jej hrozbou donuti k útěku, pak to dokazuje jedno: že bělehradští páni ještě nenarazili na katolického biskupa. Je tedy na čase, aby se poučili: že jsou lidé, kteří se koncentráků a podobných mist nebojí. Poněvadž už tam byli — začali v kobkách pro šelmy pod římským Cirkem. — Druzí, kteří patrně nechápou, jsou naši chvalořečníci persekutorů. Chtějí na nás působit tím, že bělehradská vláda je vojenským spojencem Rusů, které máme rádi. Budiž tedy i v této věci jasno. Máme Rusy rádi ne proto, že je jich moc a že jejich vojsko stojí na našich hranicích. To bychom byli mohli 1939 milovat Němce; — a kdož ví, někomu se to snad skutečně líbilo, když Němci Jesuity zavírali...? Máme proto rádi Rusy, že zahnali právě tyto Němce, učinili konec bezpráví, osvobodili naše kněze z Osvětimi, chlí naše kostely, nikomu zde neukřivdili, a pomohli obnovit naši samostatnost. Chce-li tedy kdo jasně bezpráví zamlouvat poukazem na ruské spojenectví, dělá jedinou věc, která by toto spojenectví, kdyby to bylo možno, podvracela. A přeje-li si snad dokonce někdo, aby ve slovanských zemích byla Církev stíhána: pak ať, probůh, považí, co si přeje! Ať považí prosím, tak skončili ti Goebbelsové, Rosenbergové a Himmlerové, věznitelé kněží a hanobitelé papežství; ať považí, přeje-li vládě některé slovanské země takový konec! — Ale jak řečeno, nedivíme se ničemu. Nečekáme, že nám přispěchají na pomoc pokrokoví inteligenti. Ale kdyby je zase nějaký diktátor uvěznil, zase uvidí v koncentráku vedle sebe jesuitu. I tu sice se naskytá možnost, státi se kánem a jesuitu tlouci: ale snad toho neučiní, aspoň většina z nich. Musíme doufat.

Jindřich Středa.

Nezapomínáme!

Bylo mnohonásobně zdůrazněno — jak se strany církevní, tak se strany politiků, jichž se to týče — že nemáme u nás žádnou stranu katolickou. To znamená prakticky, že se v katolickém časopise nemůžeme zastávat zájmů politické strany, tak jako se nesmíme dívit, když nějaká strana nehájí v daném případě katolické zájmy přímo. Ale tato okolnost nesmí svádět nikoho k omylu. Že proti nějakému faktu žádná strana neprotestuje, neznamená, že o něm katolíci nevědí, nebo že na něj zapomenou. Tedy: nezapomínáme na náš vojenský tisk a na vojenskou výchovu a osvětu. Bylo ovšem před časem úředně dementováno, že by tento tisk byl orgánem určité vládnoucí strany. Nemarxističtí čtenáři tohoto tisku — a je jich málo — uvítali toto dementi unaveným úsměvem. Vždyť tuhle bylo v našem rozhlase řečeno (totiž schvalováno!) že v naší nové demokracii »vystupují autoritativní prvky«. Ale jak řečeno, to se nás jako katolického listu nesmí týkat. Je věcí ostatních vládních stran a jejich tisku, zda si přejí, aby z peněz všeho občanstva byl vydáván tisk, který nejmladší voliče politicky usměrňuje. V demokracii jsou si všechny strany před státní správou rovné, v autoritativním režimu existuje vládnoucí strana a bezmocné směry ostatní. Jak se která zásada u nás aplikuje a jsou-li pravdivá ona slova rozhlasu, to ať si strany posoudí samy.

Ale ať si nikdo nemyslí, že nikdo nečte z katolického stanoviska učební programy osvětových důstojníků. Do vzdělávacího programu českého vojáka nesporně patří dějiny Rudé armády a jejích vítězství nad společným nepřítelem — Hitlerovým Německem. Ale že by tam patřily dějiny ruské komunistické strany a dialektický materialismus s jeho koncepcí dějin, to se nám nezdá. Do čtení pro české vojáky patří zajisté děje husitských vítězství. Ale že by tam patřily úvahy o významu kompaktát — úvahy historický naprosto směšné — a všeliaké třeskyplesky o Bílé Hoře, to popíráme. V případě války nepůjdou bránit vlast jen dialektičtí materialisté a bludaři, nýbrž budou zase mobilisováni i katolíci. Nedají si trvale líbit, aby byli za vlastní peníze svým vojenským tiskem záměrně obtěžováni.

A vůbec — proč přestala činnost vojenských duchovních v tu chvíli, kdy se začala činnost osvětářů? I v jiných armádách byli političtí funkcionáři — a nebyly to vždy armády vítězné. Ale všude se cítily duševní požadavky katolíků. Tito nehodlají být v naší armádě hůře opatřeni, než byli jejich souvěrci v armádě německé. V branném odboji byli kněží a v armádě by nebyli? To by tak hrálo!

Miles.

Z domova a z ciziny

Ještě »Dvouletce zdar«. Některým od nás se nelíbila naše nespokojenost s jaksi úředně ukládaným pozdravem »Dvouletce zdar!« Zdálo se jim to podkopávání dvouletky samotné a pak: prý proti gustu žádný dišputát. Toto poslední ovšem uznáváme i my. Ale právě tím úředním doporučováním už to není jen osobní gusto. To se může stát, že kdo takové gusto nemá, nebo kdo zapomene, mů.: hned být podezříván z vlažnosti vlastenecké a pod., a právě o tuto svobodu, o hájení této svobody nám šlo. A my musíme tento smysl pro svobodu hodně v sobě pěstovat. Jsme přece dost vzdělaní, stále si to říkáme, proč nám tedy má někdo předpisovat každý krok? — Je samozřejmé, že tím zdalka nehájíme liberalistickou pseudosvobodu, naopak zdůrazňujeme, že pravý křesťan je svou podstatou člověk společenství a musí velmi poctivě žít pro společenství a podřizovat mu velmi mnoho ze svých osobních choutek a svých sobeckých zájmů.

Výchova osobností. K tomuto našemu »napadání dvouletky« tím, že nejsme nadšení »dobrovolným šířením zvláštních pozdravů nám přichází vhod jedna věta z »Dneška«. Mluví nejdřív o propagačních úkolech našeho rozhlasu, samosebou že nejsou o jejich účinnosti také moc přesvědčení, a pak dodávají: »Vychováváme mravně silného občana republiky, odpovědného za své činy a to ostatní pak bude přidáno.« To je právě i náš názor, který jsme vyjádřili svou kritikou pozdravu. »Dvouletce zdar«. Jde o to, vychovávat samostatné osobnosti a ne člověka stádového. A při této výchově by měli být katolíci, katoličtí vzdělanci, katoličtí kněží v prvních řadách fronty, jak to řekl pan ministr Procházka na sjezdu osvobozených kněží.

»S křesťanským pozdravem«. Když jsme tak u těch pozdravů. V Katolických novinách slovenských odpovídali komusi na dotaz, co si myslí o ukončení dopisů slovy: »s křesťanským« nebo s »katolickým pozdravem«. Vykládají to tak, že pisatel má na mysli pozdrav: Pochválen buď Ježíš Kristus! — Snad to vzniklo jako reakce proti tomu, čeho používali za války Němci. Ti končívali dopisy »Mit dem deutschen Gruss«. Ať tak či onak, myslím, že je to laiksi bezbarvé, polovičaté. Jsou přece různé křesťanské pozdravy, a proto by bylo jisté hezčí, přímo některý připojit, některý vyslovit, ne pouze takové dost neutrální a nic neříkající »s křesťanským pozdravem«.

Na nás to záleží. Při posledních francouzských volbách se, jak známo, stali komunisté největší stranou. Při volbách do velkých měst italských, na př. v Římě, se spojení komunisté a socialisté stali vedoucími. Jednou z hlavních příčin těchto výsledků, jak ve Francii, tak v Italii, je neúčast katolických voličů. Nezajímá je to. Neidou vůbec k urnám. Nepomůže příliš ani neustálé připomínání této povinnosti se strany biskupů, ba i se strany sv. Otce. Je to malověrnost, nedůvěra k člověku, nedůvěra k institucím, půda, na které potom buji diktatury. »Ať to za nás někdo udělá...« Komunisté takové starosti nemají. Jejich věrní jsou spolehliví. V nich je často přímo mladické přesvědčení: »My to musíme vyhrát.« A přece kdo by měl mít více mladického nadšení, než pravý křesťan, jehož Hlavou je Kristus věčně mladý a věčně nový?

Zesnulý kardinál. Dne 12. listopadu zemřel v Římě kardinál Caccia-Dominioni. Byl z kardinálů jáhnů, prvním z nich. Jako takový korunoval nynějšího sv. Otce při papežské korunovaci dne 12. března 1939 tiarou — Po jeho smrti je uprázdněno šest kardinálských míst v posvátném kolegiu, které má nyní 64 členů, z toho 25 Italů a 39 neitalů. Od posledního jmenování zemřeli tři Italové a tři neitalové.

Stimmen der Zeit, známá katolická revue německá, zastavená Gestapem r. 1941, začla právě zase vycházet u Herdera. Podle zpráv přišlo při zahájení opětného vycházení 100.000 objednávek, z nichž však pouze 20.000 mohlo být uspokojeno. Je věru neuvěřitelné, že odborná revue mohla vzbudit takový zájem. Jeden z redaktorů byl v roce 1945 odsouzen v Berlíně na smrt a popraven. První poválečné číslo přináší jako úvodník text, který popravený redaktor napsal krátce před svou smrtí.

Nobelovy ceny. — Literární cenu Nobelovu dostal Němec, bydlící po léta ve Švýcarsku, Hermann Hesse. Pavel Eisner se nad tím rozhorluje, neboť Hesse prý nikdy neodsoudil nacismus. Možná. Udělovatelé ceny asi však vycházeli ze stanoviska, že třeba přece jen hledat nějaké spojky k Němcům a že se nikam nedojde jen pouhým vyčítáním. — Nobelovu cenu míru dostala stará americká dáma, 79letá Emilie Greenová a starý americký pán, 81letý John Mott, předseda světového svazu IMCY, jenž se velice zasloužil během války o válečné zajatce.

●

Lékařka chce zachránit chebský chrám.
(Dopis redakci.)

Před nějakým časem žádala jsem určitou informaci na arcidékanském úřadu v Chebu. Byla mi zaslána, a současně následující sdělení: nebude-li spravena střecha arcidékanského kostela sv. Mikuláše v Chebu do příchodu mrazů, bude zničen celý kostel, neboť klenba kostela nevydrží. Na správu střechy je potřeba milionu korun. Moje povolání mne naučilo pokusit se o záchranu i případů zoufalých, vždy a za každých okolností. Proto jsem se rozhodla Vám napsati: nebylo by možno vzbudit zájem u Vašich čtenářů a uspořádat sbírku? Milion by se asi neziskal, ale přece snad nějaký obnos, kterým by se hradilo nouzové opatření, aby chrám (v nejzápadnějším výběžku naší vlasti), který je zároveň vzácnou uměleckou památkou — byl myslím založen ve XIII. stol. a dostavěn během XIV. a XV. stol. — nepropadl zkáze. Jedině od osob soukromých je možno očekávati pomoci v této záležitosti.

Sdělte mi, prosím, Váš názor na tuto věc.

MUDr. Mašková,
Praha XIII., Spořilov 295.

Předkládáme obci našich čtenářů tento problém. Prosíme, aby každý, pokud může, přispěl k tomuto dobrému dílu, prosíme o další praktické rady a náměty, co by bylo lze v této věci dělat.

●

Pohraničí bledá katechetu nebo katechetku.

Po krásném výsledku, kterého dosáhly touto cestou jirkovské děti, voláme do vnitrozemí i my, děti farnosti ervěnické, novosedelské a holešické. Naši otcové vám opatřují prací v dolech a elektrárně světlo a teplo denního života. Přineste vy nám do školy světlo a teplo lásky Kristovy! Zachraňte nás pro Boha a Církev! Mnohé z nách dosud o Nich ani neslyšely!

Dotazy zodpoví Jiř. Týchová, Ervěnice, Žižkova 395.

●

J. E. nejdp. arcibiskup Msgre Dr. J. Beran
píše v časopise Logos:

Sv. Mikuláš je světcem křesť. charity, za noci vkládal za okno potřebné peníze, aby zmírnil bídu hmotnou, ale hlavně, aby zamezil bídu mravní. Bylo by dobře připomínat v den jeho svátku, že dobročinnost nemá směřovat jen k zlepšení postavení sociálního; kořeny sociální bídy ve většině případů tkví v úpadku mravnosti. Zachránit duše tím, že pomůžeme tělu, převésti hmotnou cenu almužny v hodnotu nepomíjejících pokladů pro věčnost. Takový účel má míti i tak zv. M i k u l á š s k ý d a r, vybíraný v našich kostelích ve prospěch katol. studentstva. I u nás bude příští neděli konána sbírka na tento účel. Chtěl bych vás povzbudit, abyste přispěli co nejvíce. Katolické studentstvo je odkázáno převážně jen na dary a všechny, stejně jako dar Mikulášský, mají v intencích světce, jehož jménem jsou dávány, být přeměněny v hodnoty duchovní k záchraně mladých duší.

Pravda o esperantu

K výpadu proj. Trávníčka proti esperantu, který se objevil v určité souvislosti v minulém čísle »Katolika«, přinášíme v zájmu spravedlnosti poznámky našeho spolupracovníka, který už mnoho let užívá s úspěchem tohoto mezinárodního jazyka.

Náš velký čeština v zápalu boje proti přízraku »nové slovanštiny« zabředl velmi nedůstojně, když začal mluvit i o esperantu. On totiž esperanto opravdu nezná. Jinak by nemohl napsat, že je »pro většinu lidí těžší než i nesnadný jazyk přirozený«, protože by věděl, že i děti se mu naučí snadno za čtvrt až půl roku (vedle normální práce), že si docela pěkně dopisují přes hranice a oceány, a že dokonce měly až do této války svůj mezinárodní esperantský časopis. Poučený filolog ocení, zejména se zřetelem na stálou zjednodušující tendenci moderních jazyků, jak geniálně vyhmátl Zamenhof jádro lidské řeči a vtělil je do 16 pravidel a logické skladby, takže esperanto je i pro odlišné vyjadřovací pochody Asiatů velmi přístupné. Vtipem o mechanické slepenině měla být asi označena neschopnost života. Na to, zdá se, musí dát odpověď sám život. A dal. Esperantem se mluví, píše, telegrafuje, vysílá. Esperantsky vyšlo dnes už nepřehledné množství knih přeložených i původních (z nich na př. Aisbergovy Rozmluvy o radiu vydal Orbis český). Zaniklo volapük a zaniklo mnoho jiných pokusů. Esperanto žije, šíří se a slouží. — Je nesporné, že nejvíce lidí ladí nepříznivě povýšenecká antipatie estetického rázu. To je nejméně chytrý důvod odmítání. Je aspoň známo, že i čeština zní mnohdy cizinci divně, jako podobně Čechovi jiný přirozený jazyk. Vadí-li někomu, že zde zasáhl lidský důmysl, nechť vyvodí důsledky a odvrhne všechnu civilisaci, neboť i obyčejná kudla je umělý nástroj.

Jisto je tolik, že něco takového potřebujeme jako sůl. Docela náhodou se objevilo v tisku už za války, jak president Roosevelt prohlásil po jedné schůzce tří státníků, že různost jazyka je značnou překážkou věcného dorozumění. A to šlo jen o 2 řeči při použití nejlepších tlumočníků! Novou slovanštinu pokládáme za zbytečnou proto, že máme esperanto. Přes všechny theoretické rozklady je zde a demokratický odstraňuje na prospěch malých národů jazykovou výhodu velkých. A ohledně toho měla z ostatní slovanštiny — rozhodně (když už nelze mluvit pořádně tou nebo onou řečí) dám přednost dokonalému dohovoření jasným esperantem před vlastnoručním slepováním výrazů v bezzákonný konglomerát, který jen vůjmečně nenotřebuje doplnění nádhernou posunčinou. Jak víme. O. M.

FILM

Třída Ad. Filmy vhodné i pro mládež.

S Bellmanů. USA. Jako ve filmu „Lidská komedie" je zde předveden opětně život americké rodiny, tentokráte katolické. V prvé části je vylíčeno dětství 5 bratrů, v dalším vyvstupují jako mladí muži, vždy nerozluční. Při vypuknutí války všichni rukují a společně padnou v námořní bitvě. Pro morální i uměleckou hodnotu vřele doporučujeme. I.

Pořární hrdinové. SSSR. Dobrodružná výprava ruských badatelů do polárních krajů. II.

Třída A. Pro dospělé bez zátrad.

Loďaři. GB. Sociální film z doby hospodářská krise v anglických loděnicích. Zaměstnavatel není zde lhostejný k osudu dělníků, nýbrž vřemenně se stará, aby opatřil práci a zlepšil jejich poměry. II.

Třída C. Filmy s velikými zátradami, pro které je nelze doporučiti.

Spiknutí. SSSR. Příběh předního člena revolučního hnutí v roce 1917. I v tomto filmu podobně jako i v jiných ruských revolučních filmech, každý náboženský projev je seanalizován, nebo líčen takovým způsobem, aby si divák náboženství zošklivil a odsoudil. II.

Třída D. Filmy naprosto závadné.

Petr Veliký. SSSR. Známá postava ruských dějin je tu podávána naturalisticky. Dílo je plno drastických a brutálních scén, kde se člověk často projevuje ve svých nejnižších pudech, bez nejmenších ohledů na jakoukoliv mravní normu a sleduje jedině a tvrdě cíl, který si sám stanovil. I.

Sloupek novinek knihkupectví ČAT

NOVÝ ZÁKON NAŠEHO PÁNA JEŽÍŠE KRISTA v překladu dr. J. Sýkory, revidovaný Dr. J. Hejčlem. Str. 880 na křídlém biblovém papíře váz v plátně za Kčs 60.—.

DR. J. URBAN OFM: K BOHU. Duchovní rukověť naší inteligence. váz v plátně za Kčs 75.—.

DR. J. URBAN OFM: UČENÍ VÍRY. Moderní katechismus pro vstup dospělých do Církve Kristovy. Za Kčs 90.—. váz. Kčs 115.—.

DR. J. URBAN OFM: DUCHOVNÍ ŽIVOT. Průvodce na cestu ke křesťanským mravním ideálům. Str. 140. za Kčs 57.—. váz. Kčs 77.—.

DR. KRLÍN JOSEF: PAPEŽSKÁ POLITIKA v posledních dvou stoletích. Kniha avrchovaně zajímavá a potřebná pro každého katolíka. Str. 441. ilustr., za Kčs 162.—. váz Kčs 197.—.

DĚJINY DUŠE SV. TEREZIE JEŽÍŠKOVY. KARMELITKY. 312 s. vydání, str. 313. za Kčs 96.—. váz. Kčs 131.—.

DR. P. J. MIKLÍK CSsR: ŽIVOT PANNY MARIE. Osmé vydání. str 239. za Kčs 65.—.

PROF LOSSKIJ N. O.: DOSTOJEVSKIJ a jeho křesťanský světonáhled. Filosofický rozbor díla ruského klasika, vyvrůstající v mohutnou apologii křesťanství. Str. 248. brož. za Kčs 130.—.

Obratem posílá
KNIHKUPECTVÍ ČAT »U ZLATÉHO KLASU«, Praha II, Karlovo nám. 5.

KNIHY, jež dávají posilu a důvěru ve zmateném světě

NOVÝ ZÁKON NAŠEHO PÁNA JEŽÍŠE. v překladu Dr Jana Sýkory a Dr Jana Hejčla. Nový zákon je vytištěn na silném jiblovém papíře v úpravě Ant. Liškovce. Kapesní formát vázaný v plátně podle návrhu arch. Břet. Storma stojí Kčs 60.—.

Jan Ev. Urban OFM: K BOHU. IV. rozšířené vydání. Duchovní rukověť katolické inteligence. Vytištěno na biblovém papíře v úpravě Ant. Liškovce. Kapesní formát v plátěné vazbě podle návrhu arch. Břet. Storma stojí Kčs 75.—.

Konrád M. Kubeč T. J.: VE SLEPEJÍCH NEPOSKVRNENÉ.
Kniha modliteb a žalmů. Grafickou úpravu navrhl Ant. Liškovec. V tisku.

RÍMSKÝ MISAL
na neděle, svátky a všechny všední dny v roce. Přeložil vyšehradský kanovník Dr Ant. Stříž. Kniha je vytištěna na dobrém biblovém papíře podle osnovy Ant. Liškovce. Kapesní formát, vázaný v plátně podle návrhu arch. Břet. Storma, stojí Kčs 143.—.

Čeněk Tomíško: DĚTSKÝ DUŠIM.
III. rozšířené vydání. Dlouho očekávaná katechetická a homiletická příručka pro vedoucí dětských besídek. Junáka a orelské mládeže — kněze i laiky. Cena Kčs 81.—.

U všech knihkupců.

NAKLADATELSTVÍ VYŠEHRAD v Praze, Karlovo náměstí 5.

★ **Převezmu** — pronajmu, event. později koupím zařízené strojní truhlářství, případně s domkem, v některém městě ve středních nebo východních Čechách. Nabídky na značku „místo katolík" do administrace tohoto listu.

Revmatickým bolestem

žaludečním potížím, nervose, nespavosti, kornatění zabrání zdravotní dietetické byliny.

Žádejte zdarma pojednání od firmy

BYLINA, PASKOV, MORAVA.

Dobrovol. příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 5. — Telefon 617 70. — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází týdně. — Poš. spořitelna Praha 205.401. — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na poslední čtvrtletí 1946 Kčs 20.—, na celý rok Kčs 80.—. Používání nevinných zrámek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací úřad Praha 10. — Vytiskl Živnostník v Praze XII.

KATOLÍK

28

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 1. PROSINCE 1946 • CENA Kčs 1.50

Svatý Otec jako učitel víry

(Pokračování řeči Pia XII. ke katechetickému sjezdu v Bostonu, jejíž první část jsme přinesli v minulém čísle.)

Znáti Ježíše Ukřižovaného znamená znáti nekonečnou lásku Boží k lidstvu. „Láska Boží k nám se zjevila tím, že poslal svého jediného Syna na svět, abychom mohli žíti skrze Něho." (1. list sv. Jana.) „My jsme viděli — je to zase Miláček Páně, jenž mluví — a dosvědčujeme, že Otec nám poslal Syna, jako spasitele světa": „Miloval-li nás tak Bůh, musíme se i my navzájem milovati." Znáti Ježíše Ukřižovaného znamená znáti odpor Boží k hříchu: Nebylo možno odčiniti hřích, leč drahocennou Krví Syna Božího, jenž se proto stal člověkem.

Největší hřích světa je snad dnes ten, že lidé počali vůbec pozbývati smyslu pro hřích, vědomí hříchu. Udusíme-li tento smysl — úplně jej ze srdce lidského vymazati je velmi nesnadné — dopustíme-li, aby lidstvu smírná smrt Bohočlověkova na Kalvarii zůstala úplně neznámou: kde nalezneme brzdy egoismu, pýše, smyslnosti a ctižádosti člověka, ponechaného sobě samému? Zdaž budou moci stačiti pouze lidské smlouvy a ujednání a vůbec pouze lidské zákonodárství? Ve své Horské řeči ukázal Božský Vykupitel cestu, která vede k splnění Otcovy vůle a do života věčného; avšak z golgotského kříže proudí plný a neochabující tok milosti, síly a statečnosti, který jediný uschopňuje člověka, aby po této cestě šel pevným a nekolísajícím krokem.

Tyto milosti jsou přiváděny do našich duší prostřednictvím Církve. Dílo Kristovo nebylo plně dokonáno Jeho smrtí. V jistém smyslu byl to teprve jeho začátek. On sice skončil, dokonal úplně dílo, které mu dal Otec v jeho smrtelném těle. Jeho přáním však bylo, aby lidé bezpečně dosáhli plodů jeho vykoupení. Uskutečnil toto přání. A proto slíbil svým učedníkům, že zbuduje Církev, jejímž základem, zdrojem síly a jednotnosti pak se měl státi jeden z nich, Petr. Zbuduje ji nepřemožitelnou vůči mocnostem zla, nezbořitelnou uprostřed vznikání a zanikání ostatních pouze lidských zřízení, čerpající stále svou universálnost a svou jednotnost z toho, jenž v jediné nepřerušené a soudržné linii bude nástupcem prvního náměstka Kristova, a to až do chvíle, kdy nebude již času, ani prostoru, až do chvíle, kdy kniha dějin lidských bude uzavřena. Jí dal božské poslání, jíti a učiti příslušníky všech národů. Ji ustanovil jako sloup a jako maják pravdy. Ona se měla státi svatou matkou sdílející svým dětem život víry a svatosti, jenž je zárukou života věčného. Ona se měla státi jeho milovanou nevěstou, pro kterou vydal sebe sama, aby ji posvětil, aby mohla býti svatou a bez poskvrny. Toto je otřásající poselství vyslané Srdcem Kristovým k tomuto národnímu kongresu, ve chvíli, kdy končí své směrování plné duchovní a apoštolské činnosti: aby Církev skutečně mohla býti svatou a bez poskvrny. Nemůže takovou býti, nechápou-li její členové celý dosah krásy své víry a svých povinností, vyplývajících z členství v Těle Kristově. Neboť míti závazek, abychom byli svatí a bez poskvrny před zraky Božími, jest jistě překrásná věc. Je to býti odleskem, třebaže nedokonalým, zářivé a skvělé svatosti Boha samého.

Za tím účelem je nutné vzdělávání, je nevyhnutelné netoliko pro děti a pro dospívající mládež. Náboženské vzdělávání by mělo zaujímati čestné místo v kolejích a v kursech universitních. Ale miliony lidí, jak dobře víte, nikdy nevstoupí do kolen a universit. A přece i z jejich řad vzejdou vůdcové důležitých odvětví našeho národního života. Mají přistoupiti k tomuto svému úkolu s chatrnou, povrchní znalostí svého Boha, svého Vykupitele a své matky Církve? Jak veliká práce se zde otevírá snahám vaší horlivosti! A jak veliká je útěcha, která naplňuje naše otcovské srdce, když slyšíme o stále vzrůstající intensitě vašeho podnikání, pod bdělým vedením a příkladem vašeho biskupa. Kněží nebudou stačiti na toto dílo; sestry, kterým Církev v Americe je zavázána tak velikými díky, nebudou také stačit. Laičtí věřící sami musí nabídnouti svou stavovskou spolupráci; a především katoličtí rodiče by měli vidět svou svatou povinnost v tom, vzdělati se do té míry, aby byli schopni vysvětlovati alespoň základní pravdy katechismu svým tázajícím se dítkám.

Tohoto roku a tohoto měsíce si Církev připomíná třísté výročí onoho dne, kdy

Z pohřbu horníků, zahynuvších na dole „Kohinoor", jehož se zúčastnil také pan arcibiskup pražský.

„Přijď, Pane Ježíši"!

Těmito slovy končí bible. Je to její poslední odkaz, shrnutí celého jejího obsahu. Celý Starý Zákon, od prvního červánku vykoupení v Genesi, až po nejvýmluvnější předpovědi proroků, jest jediným voláním: »Přijď!« A Nový Zákon oznamuje sice radostnou zvěst o jeho příchodu, ale ihned připomíná, že jeho dílo není dokonáno, ukazuje k novým obzorům posledního, definitivního příchodu Páně a tak opět ústí v modlitbu: »Přijď, Pane Ježíši!« (Zjev. 22, 20.)

Toto »Přijď« je základním tónem naší liturgické přípravy na vánoce, našeho a d v e n t u. Vžíváme se do touhy proroků staré úmluvy a užíváme jejich modliteb. Právem. Jsme sice vykoupeni, ale ještě zdaleka nejsou využity hodnoty, vykoupením získané, a tak veliká část lidstva zůstává pro sebe jakoby nevykoupena. Vžíváme se také, pokud dovedeme, do touhy prvních křesťanů po druhém příchodu Páně. Ale i zde jsme si vědomi, že by nám druhý příchod byl katastrofou, kdybychom nechali ležeti pro sebe a pro své bratry ladem hodnoty příchodu prvého. A tak se naše adventní touha soustřeďuje především k tomuto bodu: příchod Kristův do našich srdcí a do naší společnosti — tedy účinná aplikace plodů jeho díla v lidstvu. To je nejdůležitější obsah naší adventní modlitby: »Přijď, Pane Ježíši!«

Zde je však třeba důležité připomínky. První i poslední příchod Kristův je dílem výlučně Božím. Lidé se bo mohli a mohou účastniti j e n modlitbou. Ale onen prostřední duchovní příchod, ono narození Pána našeho Ježíše Krista v našich srdcích a v našem společenství má býti z rozhodnutí Božího také dílem n a š i m. Neboť podle ekonomie přítomného řádu, mají býti lidé spaseni skrze lidi. J e tedy třeba v tiché modlitbě volati »Přijď«, ale je t a k é třeba učiniti toto »Přijď« zároveň pracovním programem.

Jen s plným vědomím této povinnosti máme dnes právo volati: »Přijď, Pane Ježíši! Přijď, Světlo Pravdy, vždyť víš, že se bez tebe potácíme v temnotách ignorance, předsudků, bludů a lží! Přijď, Teplo Lásky, a nenech se odradit naší lhostejností a naší nenávistí, naším chladným sobectvím! Přijď, Životě Věčný, k nám, kteří byneme a umíráme ztrátou Boha — a dej nám život a lék a pokrm a vzrůst dítek Božích! Přijď ve svém Evangeliu, přijď ve své Církvi, přijď ve svých biskupech, přijď ve svých kněžích, přijď ve svých apoštolech ze všech lidských povolání, přijď ve svých plodných a svatých rodinách! Přijď ve své vnitřní milosti, na které všechno záleží, přijď ve svých sedmi svátostech, přijď nejosobněji a nejúčinněji ve své Eucharistii, v častém a denním svatém, opravdu svatém Přijímání svých věrných! Přijď do našich duší, do našich rodin, do našich farností, do našich diecesí, do naší vlasti, do všech slovanských zemí, do společenství všech národů světa! Narodž se v nás opět z neposkrněné Panny Marie! Amen, přijď, Pane Ježíši!« To všechno, pravím, musí být naší adventní modlitbou, ale také naším pracovním programem.

Tak musíme chápati adventní texty a obyčeje. Římský misál je nyní plín vážné a přece radostné poesie. A naše české koledy jsou kus domácí lidové liturgické tradice, která dokazuje plné domovské právo katolicismu v naší vlasti a kterou nám mohou přímo závidětí jiné katolické národy. Ale dnes není doba na p o u h é poetické snění, byť sebeušlechtilejší, ani na p o u h é folkloristické vykopávky. Dnes se zase ta poesie a ta tradice musí státi životem a palčivým programem. Neboť v š e c h n o záleží na tom, zda se splní naše: »Přijď, Pane Ježíši!«

Alexander Heidler.

Začátek procesu

Bylo oznámeno, že dne 2. prosince začne v Bratislavě proces proti Dr. Tisovi. Bude jistě úkolem soudu, aby nezávisle a spravedlivě zvážil jeho činy. Kéž by tato nezávislost a nestrannost byla skutečně co nejdokonalejší.

K jakým výsledkům se dospěje? Jaký bude závěr tohoto jistě historického procesu, procesu závažnějšího, než byl na př. onen s tak zv. protektorátní vládou? Další vývoj našeho poměru k Slovákům bude na něm do značné míry záviset. Proto jej všichni budeme sledovat s napětím a očekáváním.

Když pan president přijal zástupce osvobozených českých kněží, kladl jim na srdce, aby se snažili o poctivou spolupráci a katolickým kněžstvem slovenským na základě národního bratrství a opravdové křesťanské víry. Způsob Tisova procesu a jeho výsledek bude pro možnost této spolupráce znamenat velmi mnoho, snad všechno.

Jako český katolický kněz si dovoluji upozornit, že národní bratrství a opravdovou křesťanskou víru bychom měli uplatňovati všude, i v tomto procesu a v jeho výsledku.

Nikdo mne nebude snad podezřívat z národnostní vlažnosti. I bratřím Slovákům jsem právě na stránkách »Katolika« řekl nejednu trpkou pravdu. Proto se cítím oprávněn na začátku tohoto historického procesu připomenouti, že jsou ještě vyšší hodnoty než pouhá strohá spravedlnost. I tato pouhá spravedlnost nechť uváží všechny momenty davové psychologie, kterou sice vůdcové snad nejdříve sami rozpoutávají, na konec se však sami mohou stát jejími oběťmi. Nechť uváží, že bylo snad už nad lidské mravní síly, dávati tehdy, v r. 1938 a 1939, událostem na Slovensku jiný směr, nechť nezapomenou na hitlerovskou psychosu, která zachvátila takřka celou Evropu a vedla k Mnichovu, nechť to vše je vodítkem k moudrosti a mírnosti.

Nechť Dr. Tiso soudí skutečně lid, slovenský lid, to znamená, nechť se soudcové poctivě vžijí do smýšlení tohoto lidu, ne v tom, co má z té neb oné strany demagogicky naočkováno, nýbrž v tom, co je takřka podstatou jeho národní bytosti a co je přece jenom vlastním zdrojem správného právního cítění.

Nechť nezapomenou též, že Dr. Tiso je knězem, katolickým knězem, a že Slováci jsou ve své většině věřícím lidem, pro něhož je kněz »Pomazaným Páně«. Je však psáno v Písmě sv.: »Nevztahuj ruku na Pomazaného Hospodinova«. Nebude to menší spravedlnost, nýbrž vyšší, božštější spravedlnost, z které jedině může vzejít lepší budoucnost, k níž bychom měli státnicky zírat, přemáhajíce osobní, třeba sebe zjitřenější city.

V zájmu této bohdá krásnější budoucnosti prosím tedy všechny, v jejichž rukou je výsledek tohoto procesu, aby nezaoomněli, že nad spravedlností je velkomyslnost, ie odpuštění. Tc je ten duch opravdové křesťanské víry. Bude se třeba poukazovat na Tuku, na to, že znovu velkomyslnosti, která mu dala amnestii a znovu jednal proti státu. Případ Tukův však neubírá nic vítězné síle velkomyslnosti. Tuka tak jako tak na konec podlehl a zvítězila pravda. Tak tomu bude vždycky a nikdy nikdo nebude muset litovat, že byl příliš velkomyslný. Byli jsme vždy hrdi na heslo Palackého: »Kdykoliv jsme vítězili, dálo se to vždy spíše převahou ducha než hmotnou mocí.« Neuchylujme se od tohoto pravidla ani nyní. Jen tak si budeme moci říci, že jednáme v duchu svých nejlepších národních tradic.

Mluvíváme o mučednících ze Staroměstského náměstí. Jejich čin byl jistě vznešenou protí legálnímu panovníku a Ferdinand II. měl legální moc je potrestat, je popravit. Kdyby je nebyl popravil, divali bychom se dnes na ně jako na dosti prostřední politiky, jistě by nepatřili do národního Pantheonu; protože však padli na popravišti, stali se z nich hrdinové a mučedníci.

Dějiny prý se neopakují, přesto však se můžeme a máme z nich učit. ak.

Z pohraničí

Píše nám čtenář z Prachatic: »Dne 22. listopadu byl vyloupen svatostánek v našem chrámu Páně. Jedna paní si v odpoledních hodinách všimla, že je pootevřen, pak zjistila, že dvířka vypáčena, jedna sv. hostie leží venku a chybí ciborium, ve kterém sv. hostie byly.

Takové svatokrádeže se mohou sice stát leckde; v Římě, v Lateráně, v nejposvátnějším chrámu křesťanstva, se stalo letos právě na Zelený čtvrtek, v našem pohraničí však působil zvlášť sklíčujícím dojmem. Věřící člověk se nemůže neplatí: »Jak možno potom doufat v Boží požehnání?« — Tentýž prachatický čtenář dodává: »Jugoslávská mládež, která je zde ubytována, nosila kříž po lese a velmi posměšně si počínala.« (To ovšem v mladické bujnosti dovede i naše a klerákoliv jiná mládež. Pozn. red.).

Zdaž se najdou mezi námi duše, ochotné k oběti smírné?

Zas otočil se kruh

Začátek církevního roku? Začátek školního roku znamená pro školní mládež události úplně převratnou. Začátek občanského roku vzruší hlavinu veřejného, politického a hospodářského života tak důkladně, že nikdo nemůže říci, že si snad ani nevšimí, že nový rok již začal. Ale začátek církevního roku? Reaguje vůbec někdo ve veřejnosti na tuto událost? Kdo pak si má v tomto shonu ještě počítati, kolikátá neděle jest po Svatém Duchu, aby si uvědomil tu čtyřiadvacátou a poslední? Měli jsme jí před týdnem. A po ní, aby pamatoval na neděli další, která připadá na dnešní den, na neděli první adventní, která jest zároveň začátkem nového církevního roku?

Věru žádáme trochu mnoho, poněvadž si plně neuvědomujeme bolestnou pravdu, že širší vrstvy našeho obyvatelstva nežijí liturgickým životem. A život liturgický jest náplní církevního roku. Žít ve shodě s církevním rokem znamená sledovati všechny myšlenky a proudy milosti, které nás zahrnují tak velkoryse a kterých si tak málo vážíme. Nebo proč myslíte, že nikdo nemluví nebo nepíše o začátku církevního roku? Vina je především v nás. Kdybychom horlivěji se nořili do tajemství, která církev po celý rok prožívá, pak by naše práce byla hodnotnější, náš příklad byl by strhující, neziatá a vytrvalá naše práce. A když se pak mnozí vůbec nestarají o živoiní projevy duchovního života církevního, proč by si širší veřejnost měla všímat začátku církevního roku.

Proč by měly noviny psáti o události, která čtenářskou obec nezajímá? Noviny jsou zrcadlem čtenářské obce. Zajímají se dnes především o výrobní čísla, o dvouletku, pracovní síly a v kulturní rubrice o literaturu, o divadlo a o hudbu, pro osvěžení ještě také o sport. Ale o církevní rok?

Kdybychom pak zde rozváděli hloubku liturgického života vyvrcholujícího v našich svátcích, museli bychom se s bolestí dotknouti velkého nepochopení některých představitelů našeho veřejného života, kteří nám svátky přímo vyčítali. Vidí v nich újmu národnímu našemu hospodářství a usilují o jejich zrušení. Ba i základ liturgického dechu církevního, neděli, kdy vyvrcholuje lidská práce odpočinkem zasvěceným Dárci síly a zdraví, by chtěli proměniti v pracovní den a raději by i některý všední den odpočívali. Jak krátkozraké jest toto počínání, jak vzdálené záměrům, kterými se řídí liturgický život církevního roku!

Církev má po tisícileti svoji jedinečnou, svůj církevní rok. Církev buduje ve svém celoročním cyklu soustavně a vytrvale a s láskou o duši člověka, o duši stvořenou jako oživovatelku hmotného těla. Církev varuje člověka před jednostranností, aby pro tělo nezapomínal na duši, aby pro svoje blaho nezapomínal na blaho spoluobčana a aby pro zájem lidský nezapomínal na zájem božský. Snaží se oprostiti člověka od sobecké uzavřenosti a zařazuje jej do správného postoje k sobě, k lidem a k Tvůrci.

Zrak dnešního člověka je obrácen především k zemi, k hmotě a naději svoji upíná k výrobě, k hmotnému blahobytu. To však je orientace jednostranná. Je to dokonce orientace protismyslná. Je-li člověk bytostí z duše a těla, bytostí, kde zdravé tělo jest ovládáno duší, nelze ani zdraví těla ani hmotného blahobytu dosíci bez blaha duševního. A právě o toto přenesení těžiště dnešní orientace člověka k hmotě bojuje. Právě v rozvíjejícím se adventě chce Církev vyvolati v duši každého z nás přesvědčení o beznadějnosti našeho postavení bez orientace k Bohu, bez života v Boží přítomnosti. Proto první slovo prvního mešního textu v církevním roce počíná slovy: »K Tobě pozdvihuji duši svou, Bože můj v Tebe doufám!« Pokud toto slovo nevytryskne z hloubky individuelního přesvědčení každého z nás, nemůže a nesmí církev ustati ve svém snažení. Těžiště lidské naděje, i té pozemské, musí býti přeneseno v Boha. Božské činosti naděje se nám nedostává.

Vždyť očekávání naděje nezná nic jiného, než zření k Boží pomoci, jak praví sv. Tomáš. A mnozí v našem národě si počínají tak, jako by jim pomoci Boží při budovatelském díle našem nebylo zapotřebí. A přece je zde všechno v sázce. Buď budeme budovati bez Boha a dílo naše zůstane bez požehnání a bude marné, nebo vyjdeme pevně těžiště veškeré naši naděje v Bohu a pak nemůže Bůh nám odepříti svého požehnání a také neodepře. Jest jen třeba, abychom odložili směšnou domýšlivost, že pomocí Boží snad nepotřebujeme.

Ani horou zlata nezvýšíte pracovní morálku, neboť pracovní morálka, tot obětovati sebe práci a tato obětující se morálka práce není nikde pevněji zakotvena než v odpovědnosti před Bohem. Ani mnohonásobnou kontrolou neuhlídáte zištného občana, neboť egoismus jest vřed lidský, výzvami a domlouváním nevykořenitelný. Jedině opravdová úcta k přikázání o bližním, jedině živá praxe pomoci druhému z lásky k vyšší bytosti, než je lidská osobnost, dovede vymýtiti vřed egoismu z lidské duše a otevříti ji potřebnému, až do zapomenutí sebe.

Dílo před námi je tíživé. My však víme, kam upnouti svoje naděje, kam soustřediti své úsilí. Skvělá záměrnost na poli hospodářském nesmí zůstati v našem národě bez vyvážení duchovního. Jednotlivcům netřeba velkých slov. Stačí nám liturgická mluva církve po celý rok. Jest na nás, abychom soustavně naslouchali slovům epištol a evangelií, abychom o nich vážně a závažně rozjímali a důsledky své duchovní tvorby abychom na svém pracovišti uplatňovali. Jen hojnější a intensivnější život podle rytmu církevního roku, může vydati kvas, který ve výchově, ve výrobě, v tvůrčí činnosti, ano i v práci nejvšednější musí proniknouti celým našim národem, jenž úpěnlivě volá dnešními slovy žalmisty: »Bože můj, v Tebe doufám, nedopusť, abych byl zahanben a aby jásali nade mnou nepřátelé moji.« RNDr. Artur Pavelka.

Polský president o poměru k Vatikánu

V některých našich nedělních novinách se objevilo prohlášení polského presidenta Bieruta o Vatikánu. Jednak sama osoba mluvčího, jednak velmi vážný tón řečí vyžadují takřka nevyhnutelně odpovědi a vysvětlení.

Zmiňuje se o Vatikánu, Bierut řekl: »Říkáme zcela otevřeně — ačkoliv je nám nepříjemno to říkat — že Vatikán je přítelem Němců. Za války, za nejhroznějšího pronásledování polského lidu a národa, jsme marně čekali na intervenci z Vatikánu. Když jsme slyšeli hlas z Vatikánu, bylo to jen velmi zřídka, a vždycky to byl hlas opatrný, který se nijak nesrovnával s velikostí našeho utrpení a německých zločinů. Dnes se tento hlas ozývá daleko hlasitěji, obhajuje pronásledované Němce. To se snad může líbiti Němcům, ale pro nás je to velmi hořké.«

Zase tedy opakování starých výtek. »Marně jsme čekali na intervenci z Vatikánu.« Jaká mohla přijíti z Vatikánu intervence? Bylo třeba intervence celých ohromných moderních armád a teprve pod jejich několikaletým náporem se zhroutily nacistické bašty. Co by byly prospěly duchovní intervence vatikánské? I při nich by bylo třeba dlouhé přípravy k invasi, blokády a letecké války. A kolik nevinných obětí by si byla vyžádala za to nacistická mstivost?

Je to vždy nespravedlivá urážka, kdykoliv se sv. Otci připisuje jakákoliv národnostní stranickost. Celou válku Vatikán uznával polskou vládu, celou válku vyjadřoval svou pevnou víru v konečnou spravedlnost právě pro Poláky. Jen lidé zlé vůle mohou tedy dnes přicházeti se svými výtkami.

Hlavní příčina hněvu je ovšem v tom, že sv. Otec dnes mnohdy upozorňuje na situaci Němců, že je kritický k různým těm odsunům, hlavně ovšem k tak zv. polské západní hranici.

Nejedná zde jistě ze stranické zaujatosti proti Polákům, nýbrž z realistické úvahy, zda možno doufat rozumně v mír na takových základech. Pius XII si zvolil za své papežské heslo slova: *Mír je dílem spravedlnosti*. Nezapírejme si však, že poválečná úprava německých hranic je něco strašně nepřirozeného, co se jistě stane líhní nových neustálých nepokojů a intrik. Ký div tedy, že sv. Otec, jemuž jistě nejupřímnější záleží na míru, se dívá na tento stav starostlivě, že jím zkrátka není nadšen.

On zde stojí totiž, a my všichni zde stojíme, před onou děsnou herezí dneška, před nacionalismem, jenž je praktickým materialismem, protože dělá z vlasti modlu a ženě se za její velikostí, za její objektivní teritoriální velikostí, bez jakýchkoliv ohledů na zákony Boží i lidské, na i bez ohledů na obyčejnou lidskou prozíravost, pravděpodobnost a vůbec přípustnost. Lidé, kteří jsou mnohdy líní pracovat na své vlastní půdě, kteří ji nechávají ležet takřka ladem, jsou vždy ochotni bít se o kus nějaké půdy cizí, dovedou vymýšlet nejnesmyslnější důvody, proč je jim ona půda potřebná a proč na ni mají právo.

Nad touto šílenou mentalitou lidí dvacátého století stojí Pius XII. a snaží se ji převychovat.

A tak je třeba si poctivě vštípit, že důsledný katolík a vůbec důsledný spiritualista, si nesmí romanticky udělat modlu z ničeho ani z vlasti ne. Kolárovské romantické nařídání na půdě, ze které vymizeli Slované, se musí důslednému katolíku zdát opravdovým modlářstvím. Proč jsme vlastně na světě jako křesťané? Proto, abychom rozšířili o pár kilometrů hranice své pozemské vlasti? Vždyť i ten Kollár na konec uznává, že pravou vlast jen v srdci nosíme, to znamená, že naše vlast je velká, jsme-li my mravně velcí, jsme-li spravedliví, zkrátka jsme-li skutečně lidé.

Byly doby, kdy Němci byli na Elbrusu, kdy byli na březích Atlantického oceánu u Pyrenejí, kdy byli pár kilometrů od Alexandrie. Byli tím větší? Či naopak byli tím více nenávidění, tím bližší svému pádu?

Důsledný katolicismus, hlavně důsledná katolická mládež, se musí snažit i politické otázky řešit a neúprosnou spravedlnosti, bez velikášství, musí uznat, že nestačí snad v soukromém životě uvažovat o křesťanském bratrství všech, o Kristu chudém a pokorném a o jeho následování, přitom však v poměru k vlasti neznat nic z těchto zásad jednat proti nim, nebo se vůbec o poměry své vlasti nestarat a nechat jejich správu atheistům, kteří právě proto, že neznají jiné vlasti, myslí, že je všechno dovoleno ve jménu vlasti pozemské. Katolíci musí objektivně znát situaci, znát příčiny konfliktů a musí se je snažit řešit podle zásad své víry, vědět, že rozumná ústupnost není pro křesťana hanbou.

Jen tak budeme moci uplatnit svůj vliv i v životě mezinárodním a budeme hájit vždycky věc skutečně spravedlivou. Jinak se nám může stát, že budeme mít třeba nejlepší vůli a přece se budeme mýlit, a budeme tak sloužit, třeba nevědomky — věci nespravedlivé.

Zde dva příklady: Asi měsíc před Mnichovem projížděl Prahou zakladatel jocismu Cardijn. Přišla řeč na situaci, zda bude či nebude válka. Velký apoštol dělnické mládeže odpověděl polohlasem, jistě však také polovážně: »Záleží to na vás, zda vy zde budete klidní.« To znamená, že byl sám pod vlivem německé propagandy, podle které jsme my, jakožto hrubého bolševismu ve střední Evropě, byli utiskovateli Němců a zdrojem neklidu.

A jocistický časopis belgický přinesl po Mnichově a po roztržání naší vlasti článek s rozličnými statistikami o nás, jenž končil slovy, že Československo vzniklo versaillským omylem, že to byl stát »mal fait«, že v Mnichově byl tedy uskutečněn čin velké státnické moudrosti.

Tímto způsobem mohl nacismus růst takřka za potlesku mnohých velmi dobrých katolíků, kteří svou jednostrannosti se stávali jeho podporovateli.

Hleďme tedy, abychom byli lepší, abychom byli důslednější, abychom se nevyhýbali žádnému problému a dovedli každý z nich řešit věčnými zásadami Kristovými. ak.

O primasství a primasovi

»Právo lidu« projevilo potěšitelné uspokojení z obsazení pražského arcibiskupského stolce. »Řekněme upřímně, že jsme spokojeni, protože na stolec Arnošta z Pardubic (stolec sv. Vojtěcha už jim jaksi nechtěl přes ohradu zubů) se dostává už v pořadí třetí opravdu český člověk, nota bene někdo, kdo zakusil i peklo nacistických koncentráků.« Pak dokonce uznávají, že Vatikán ohleduplně neřešil za okupace otázku obsazení pražského arcibiskupství.

A pak tam ještě jednají o primasství. Aby prý Vatikán prohlásil, že v ČSR mají katolíci jen jednoho primasa a tím že je arcibiskup pražský.

To se ovšem dá těžko dělat. Primasství je totiž titul historický. Primasem je biskup, po případě arcibiskup nejstarší diecése v zemi. U nás samozřejmě arcibiskup pražský, protože biskupství pražské je první a nejstarší, historicky nesporné biskupství v našich zemích, po případě první a nejstarší biskupství souvisle existující od svého zřízení až dodnes. Následkem tohoto historického vzniku primaských sídel nesídlí vždy primas v hlavním městě. Primasem Galie je na příklad arcibiskup lyonský, primasem Anglie arcibiskup canterburský, primasem Německa arcibiskup salcburský, primasem Polska arcibiskup hnězdenský, primasem Maďarska arcibiskup ostřihomský, primasem Belgie arcibiskup malinský atd.

Primasství je pouhý čestný titul bez zvláštní pravomoci nad ostatními biskupy v zemi, kteří jsou ve správě své diecése nezávislí, po případě závislí jen na všeobecném církevním právu. Jsou tedy s primasvím spojeny pouze některé čestné přednosti, t. zv. praecedentia a ovšem jakási práva církevně-politická, dnes bezpředmětná, na příklad právo korunovati krále.

Po tomto vysvětlení je zřejmo, že Vatikán nepotřebuje nic ustanovovat o primasví v ČSR.

ak.

Bílkova socha pro chrám v Lidicích. Pan František Bílek, syn známého sochaře F. Bílka, věnoval lidickému národnímu výboru sochu svého otce »Matičku Marii, obětující děťátko v chrámu«. Tato socha bude zatím uschována mezi lidickými památkami. V novém kostele v Lidicích bude umístěna nad křtitelnicí, kde budou křtěny lidické děti. MNV v Lidicích nazval tuto sochu »Lidická Madona«. Nyní je vystavena v Krásné Jizbě na Národní třídě.

Šedesátka Arnošta Hrabala

Přinášíme článek švýcarského uměleckého kritika a spisovatele Williama Rittera, dávného a oddaného přítele našeho národa a Slovanů vůbec, jenž první na světovém foru mluvil o umění Alšově a četných našich výtvarníků i hudebníků. O lesních dřevorytech buchlovického jarního Hrabala napsal před časem obsáhnou studii s charakteristickým nápisem: Ten, který posvětil moravský les.

Načrtnout portrét umělce, s nímž jsme se jakživi neměli čest vidět a jehož rysy neznáme ani z pouhé fotografie, je téměř nemožná věc, jedná-li se o jednoho z našich vrstevníků, jehož způsoby a nitro — konečně bez vlastní viny, dělíť nás velké vzdálenost — neznáme o nic více, než výraz tváře, který tak často odhaluje duši; ale o této duši vypráví alespoň dílo: prosté dílo — krásná duše, neboť prostota jde vždy ruku v ruce s krásou mravní. Proto si však ještě nedovedu lépe představit dílnu Tizianovu v Benátkách nebo Dürerovu v Norimberku, než buchlovickou faru-ateliér a spolu museum, třebaže jsem, jako bezmála každý Čech, vystoupil na Buchlov. Než dílo Hrabalovo vzalo na sebe definitivní tváfnost již dříve a snad daleko více ve Velké pod Sněžníkem, v lesnatých horách moravskoslezského pomezí, než v široce rozevřené kotlině dolní Moravy. Tam formoval dekorativní a symbolickou květenu, která se nezměnila ani teď, kdy krajina je téměř pokaždé znamenána feudální siluetou Buchlova.

Charakter tohoto díla i ve svém smutku, i ve svých tragických mementech posledních let tak usměvavého, je charakter dobrého svědomí. Od samého počátku, od prvého listu vzatého namátkou do ruky, vítá nás úsměv důvěry. Každý z něho vyčte jistotu šťastného konce, který bohatě odmění všechny zkoušky. O dětech, které se ve spánku usmívají, se u nás říká, že »se smějí na andělíčky«. Zdá se mi, že i každý jednotlivý z těchto listů se takto směje na anděly, a že svědčí o nevinnosti jaksi dětské. A pokud jde o nás, smrtelníky, k nimž se toto dílo obrací, na příklad v podobě obrazu zbožnosti, ex-libris nebo pohlednice, vládne v něm naprostá shovívavost. Taková shovívavost, že se v mých poznámkách o tomto díle, o jehož přibližný analytický katalog se pro velikost díla marně pokouším, neodbytně vrací — a nemohu se ani za nic zbavit jistého už návyku — přívlastek shovívavosti františkánské. Lokalisované nicméně na Moravě, kde má zbožnost tak zvláštní nádech byzantské reminiscence Velkomoravské říše svatých Cyrila a Methoděje a do jisté míry též přechodu od italisovaného Rakouska k Polsku, jemuž se již otvírá cesta ke Kyjevským lavrám. A s druhé strany lehkost a překypující bohatství této nevyčerpatelné inspirace přijímá rozkvetlou louku, rok co rok sečenou, nebo ušlechtilou jabloň, která se vždy na podzim ohýbá pod tíhou krásných zralých plodů. Kdybychom nyní chtěli přesně popsat toto dílo, které počalo oslavou horských lesů a které skončilo ilustrací Římského breviáře a Requiem let hrůzy, bylo by třeba určit etapy myšlenky, která je zde ustavičnou modlitbou, a umění, které chce právě tak těšit a povznášet, jako blažit. Náboženské vanutí, které je oživuje, a které je tak přesvědčivé, tak účinné, tak harmonující s vírou země celé shovívavé, nezná theologické strohosti, ani přísnosti trestu za naše chyby. Vějе to z jeho kreseb jako vonný větřík, který přelétl lučiny velehradského údolí, a člověk by bezmála řekl, že poznání hříchu je z nich úplně vyňato. Není již v módě, ba působí směšně nazývat naši českou rodinu romantickým jménem »národ holubičí povahy«. A to ještě muselo být známo cosi určitého o domnělé tichosti těchto bělostných a poetických ptáků, mezi nimiž Leonardo da Vinci nalezl jedince dost kruté, aby mu posloužili za symbol nevděku; jak to ostatně již před ním, když byl ještě mlád, bylo řečeno v pojednání o Květech ctnosti, v Benátkách roku 1474. Ale ať je sebe důvodnější toto opačné, dnes obecně uznávané tvrzení, že neexistuje nevinná něha holubiči povahy, lidová poesie si ji představuje asi tak jak toto zbožnou něhu cítíme dýchat a jaksi se tetelit v díle vynikajícího kněze umělce. Není u něho archu, není sebemenšího a zdánlivě nejvšednějšího ex-libris — ačkoli strikně vzato není, abych tak řekl, ani jedna čárka všední v tomto ryteckém díle. — které by nám nepřinášelo teplé pohlazení a povzbuzení. Neplýtvám rád velkými jmény, jedná-li se o činnost tak prostou, tak prostosrdečnou a tak skromnou; ale při vší odlišnosti velkého malíře fresek a dekorátora od dřevorytce a ilustrátora jako bych, zamýšleje se nad činností mistra Hrabala v jeho venkovské faře, cítil cosi, co jej připodobňuje nebo aspoň staví po bok tvořiteli Fiesolského v jeho klášteře svatého Dominika ve Florencii. A jako tam i zde umělecké poznání je absorbováno poznáním náboženským, podobně jako Bossuet ku konci svého Pojednání o žádostivosti vidí jas luny, která mu svítila při jeho noční práci, hasnout v záplavě slunečního světla, které vychází a zve jej k Přesvaté oběti. A to, že i lalk může cosi podobného vyčíst z díla Buchlovického mistra, je důkazem, do jaké míry to, čemu se říká milost, je přítomno v jeho arších. Víme, že náš kněz umělec dnes překračuje svou šedesátku. V tomto věku může dobré selské zdraví počítat s dalšími dlouhými lety požehnané činnosti. Přejeme Arnoštu Hrabalovi, aby, je-li to možno, překonal sám sebe; a ne-li to, zůstane-li na své úrovni, možno již tak říci, že požehnání nebes je nadměrné.

Melide 20. listopadu 1946.

William Ritter.

Přeložil M. Con.

•

Moravan

J. A. Hübner:

Kdysi napsal svým žákům Leoš Janáček tato slova: »Z vlastního nitra růst, přesvědčení se nezříkat, ale vždy svou hlavnou přispívat, aby vzkvétalo to pole, jež nám souzeno.« Přehlížíme-li historii jediného katolického uměleckého souboru, mužského sboru katolických akademiků »Moravan« v Brně, zdá se nám, jakoby sbor budoval na této devise Janáčkově. Patnáct let zpívá Moravan, patnáct let zápasí o svůj samostatný výraz umělecký, stále vedený svým skvělým dirigentem profesorem Josefem Veselkou.

To už Moravan trval čtvrt století, když kandidát filosofie Veselka sháněl své první tenoristy a basy. A začalo to tím nejlehčím: jednoduchou harmonisací národní písně. Začátek byl podobný začátkům jiných sborů. Sotva se podařilo Veselkovi pěvce trochu zezpívat, už mu to nedalo, už hledá svůj styl. Bylo to moře trpělivosti, jak řekl jeden z budovatelů, neboť stálé přicházení a odcházení členstva brzdilo práci. Ale překonával tuto obtíž houževnatě.

Svůj úkol plnil Moravan dobře. Dva z předních brněnských vědců, univ. profesoři Vladimír Helfert a Arne Novák, sledovali bedlivě činnost mladých katolických pěvců. Dík oběma vešel Moravan v historii brněnské university i techniky, neboť býval zván, aby zpíval při slavnostech akademické obce. Sbory Křížkovského, Foerstra, Nováka a jiných získávaly Moravanu nové a nové nadšené obdivovatele v četných městech republiky. Bylo třeba velkého úsilí a vytrvalé práce, bylo mnoho obětí, než vyrostlo toto těleso a zaujalo místo mezi nejpřednějšími tělesy své země.

Od počátku jeho trvání bylo velkým štěstím pro Moravana, že získal za dirigenta Josefa Veselku. Obdivuhodný organisátor, skvělý vychovatel hlasů svého pěvectva, usiluje od počátku o svůj vlastní výraz umělecký. V mírných vrcholcích vlnící se prosí hudební, tiché, zářné a jasné znění hlubokého citu, nacházející stále nové odstíny výrazu. Přesně členěná deklamace, vyvážená dynamika, rozmyslná stavba a bezpečná intonace vynášejí výkony tělesa. V proudu velké a slavné tradice moravské hudby, v odkazu Křížkovského i Janáčka uchoval si Moravan plnou individualitu výrazu i osobitý slohový výběr pořadu.

Od skončení války zajížděl do Prahy po druhé. Tentokrát bude zpívat pod záštitou ministra školství program sestavený z nejlepších děl Křížkovského a Janáčka, Foerstra a Nováka, Blažka a Kunce.

Dnes stabilisovaný sbor technicky dobře připravený zaujímá čestné místo v našem hudebním životě. Vedle filharmonické besedy, směřující k velkým formám kantátovým, obírá se »Moravan« moravskou tvorbou. Ji slouží a ji roste. A v tomto růstu uměleckém roste kus nové, slavné tradice intensivního katolického života, dnes tolik potřebného. Katoličtí akademikové představují i v tomto úsilí »jeden hlas, jednu vůli«, jak řekl Mistr J. B. Foerster, když sboru loni po pražském koncertě blahopřál. Una vox...

K šedesátinám Jaroslava Durycha

(2. prosince.)

Jaroslav Durych byl a je přiznačnou katolickou spisovatelskou osobností své doby. Představuje tak obecnost, universálnost katolické umělecké a myslivé tradice, tak i podmíněnost myšlení katolického i myšlení českého svým slohovým údobím.

Nejen katolíci, nýbrž všichni Češi mu musí být vděčni, že s několika málo lidmi své generace přinesl znovu rozhodné katolické stanovisko do české literatury a zejména do thesi myšlení kulturního a že tato katolická nota měla vysokou úroveň.

Pokud jde o Durychův vliv na kulturu českého myšlení, cenime nejvýše Durycha jako essayistu a polemika. To neznamená, že bychom vždy souhlasili jak s předmětem jeho souzení, tak s jeho rozsudkem, avšak způsob jeho souzení a zejména vyvozování kriterií bylo dáno z hluboké tradice katolické universality. Durychovo ostré osvětlení kritisovaného předmětu — často ovšem a naschvál osvětleného jen s jedné strany — a Durychovo bitké preparování kriterií, nebyla nějaká bloyovská póza. Durych je Čech a měl ostrý čich pro českou kulturní problematiku. Byl však katolík a byl vypěstován v ovzduší, které bylo napojeno světlem Počátku a Konce — měl tedy dostřel svých zbraní změřen na finalitě všech věcí člověka. Je katolík — a proto měl i logickou kulturu tisíciletého rozlišování svrchované vyčeštovanou logikou. V této také svrchované taktice polemiky a souzení se Durychovi nevyrovnal tak hned někdo — ani Šalda ne.

Ovšem. Durych byl podmíněn: slohem a generací, z níž byl. Byl přece jen katolikem poslední fáze liberalistického myšlení. Byl podmíněn dokonce tím, proti čemu sám bojoval: proti relativismu, praktickému pragmatismu, proti prostřednosti, proti tvoření klánů vůli vládnout také klánu. V této generaci se nakonec přes všechna vysoká a konečná i morální stanoviska, jako v politice, soudilo »situačně«. Každé relativistické myšlení vede nakonec k tomu, že je dovlečeno k nějaké situaci, ve které jsou lidé donuceni k tomu, aby posoudili a rozpletli poměry, které před tím samí vytvořili, nevědouce ani jak. Take Durych, přes všechnu universalistickou kulturu katolika, použil často vypěstovaných a nadosobních kriterií k tomu, aby obracel nějakou kulturní nebo literární a někdy i politickou situaci k nějakému částečnému »dobrému«. A ocital se tím často v nejrůznějších sestavách. Tento slohový, generační relativismus způsobil také, že se Jaroslav Durych ocitl v situaci kritika věci, které sice vždycky ostře posuzoval — na př. kritika Masarykova filosoficko-politického morálního optimismu — avšak učinil tak v »situaci«, která byla nepravě zvolena. Nesouhlasila se situací národa. Durychovo relativistické provinění bylo však velmi neojedinělé — nebylo relativisty, který by byl něco obdobného neučinil, i z těch, kteří sami soudili Durycha. Ukázalo se tím však, že Durychova kritická metoda a kritická kultura byla právě podmíněna a byla tedy spíš katolicky kulturní než katolická, než zakotvená do šíře universality svatých obcování.

Je to pochopitelné: vždyť Jaroslav Durych jako spisovatel je významnou osobností z konce slohu. To nebylo z nějakého historismu, že se Jaroslav Durych obracel k baroku, on prožíval barokní themata, žil barokním pocitem života. Jeho katolicita, ba celý jeho myšlenkový a duchovní sloh, byl i ve střízlivém ovzduší měšťáctví ještě právě z konce slohu, byl barokní. Všechny momenty barokního myšlení se v něm najdou, nejen v barokní sušté, v baroknich thematech: je to především barokní supernaturalismus, který Durycha umělce zcela určil. Durych dotáhl barokní notu našeho písemnictví s důsledností nikde nevidanou a přitom s prostředky vyspělého konce slohu. I ten barokní a pobarokní historismus a exotismus se v něm objevuje a sice zcela příznačně českou notou. Totiž zálibou v lidových motivech, v ozvucích folkloru, které jsou tak příznačné jako domovské místo, v němž český umělec, patronovaný Němcovou, Mánesem, Světlou, Alšem, hledá — katharsi. A tam ji našel také Jaroslav Durych, nejen jako básník, ale také jako člověk.

Jako spisovatel těsně před okupací snad nesprávně situačně vystřelil. Ale jako obyčejný český člověk, jako lékař, dělal pak za okupace svou vlasteneckou povinnost. Obyčejně, bez gesta, tiše a přece statečně tahal české lidi z drápů pracovních povinností a všelijakého nasazování. Barokní heroismus i barokní křeč spolu s dobovým relativismem všelijak Durycha zavedla do světel i do stínů — ten obyčejný český doktor v něm však našel ve vedru dne a v tíze dřevěného tesařského kříže prostotu oběti.

Růžena Vacková.

»Nábožnost čistá a neposkvrněná je tato...«

Náboženství založené opravdu na Evangeliu (totiž na celém Evangeliu jak podle písmene, tak podle ducha), nemůže jinak než toužiti po nejpřísnější sociální spravedlnosti, po spravedlnosti, které se mocní nejvíce obávají — oni mocní, kteří jsou roztomilí a zdvořilí a humánní, že to dál nejde, tak dlouho, dokud se nikdo nedotýká jejich posvátného majetku, kteří se však slávají podobní tygrům, jakmile se mu někdo přibližuje. Toto náboženství je také náboženstvím svobody, klade však velký důraz na její dobré užívání, které nás pudí, abychom sloužili společenství ochotně, ba dokonce se srdcem radostným ve jménu nejvyššího Dobra.

Temps Présent, franc. katol. týdeník.

* Varhanika, který by mohl vyučovat náboženství, přijme děkanství ve větším okresním městě na Chomutovsku. Značka »Dobré podmínky« do administrace tohoto listu.

* Která hodná, pracovitá a poctivá dívka nebo osamělá žena do 40 roků přijala by místo do domácnosti při obchodě v jižních Čechách. Vaření vítáno, plat dle dohody. Denně může na měsíc svatou. Značka »Druhý domov« do adm. tohoto listu.

Dr. Čeněk Tomíško:

Kněží a laici

V zájmu věroučné přesnosti je nutno k článku »Laické kněžství«, uveřejněnému v 25. čísle listu »Katolík« ze dne 10. listopadu 1946 jasně si uvědomiti několik skutečností:

1. Katolické učení o novozákonném kněžství je přesně vyjádřeno Tridentským koncilem: »Kdyby někdo tvrdil, že všichni křesťané bez rozdílu jsou kněžími Nového Zákona anebo že všichni jsou opatřeni stejnou duchovní mocí, ten, jak patrno, mate pojem církevní hierarchie, jež jest jako šik táboru dobře spořádaný. Neboť tvrdí — proti učení svatého Pavla — jako by všichni byli apoštoly a všichni proroky, všichni evangelisty, všichni pastýři a všichni učiteli.« (Conc. Trid., sessio XXIII, cap. 4: Denz. 960.)

Neexistuje tedy všeobecné kněžství v přesném slova smyslu. Naopak z božského ustanovení jest základní rozdíl mezi stavem kněžským a laickým, jak jasně vyplývá ze slov svatého Pavla: »Každý totiž velekněz, jsa brán z lidí, ustanovuje se pro lidi ve věcech, které se vztahují k Bohu, aby přinášel dary a oběti za hříchy... A nikdo nebéře té důstojnosti sobě sám, nýbrž jsa povolán od Boha.« (Ad Hebr. 5, 1-4). Podobně ve Skutcích apoštolských slova Pavlova, pronesená v Miletě k představeným církve: »Mějte pozor na sebe i na všechno stádce, ve kterém Duch svatý vás ustanovil biskupy, abyste spravovali církev Boží...« (Act. ap. 20., 28.)

2. Výroky Písma svatého, případně církevní liturgie, které mluví o kněžství věřících (laiků), nebo je zavinutě naznačují, mají na mysli nikoliv svátostné, hierarchické kněžství v přesném pojetí, nýbrž toliko jeho určitou obdobu v širším, duchovním významu. Smysl pozemského křesťanova života je obětí, jíž se má ukázati hodným oněch dobrodiní, jež nám získal Kristus, a jež převyšují veškeré pozemské statky. A v tomto smyslu uprostřed živočních strastí, přinášejíce dar svého sebeobětování a spojujíce se tak s Obětí Kristovou, křesťané jsou a mají být »svatým kněžstvem« jak praví svatý Petr v prvním listě. (I. Petr., 2., 5.)

3. Pokud jde o biřmovací účinek a jeho poměr ke kněžskému svěcení, je nutno si uvědomit toto:

Tři svátosti vtiskují přijímateli nezrušitelné znamení cílí církevní: křest, biřmování a svěcení kněžstva. Je sice pravda, že každý tento svátostný charakter nás připodobňuje ke Kristu, jež to nás činí účastnými jeho velekněžského úřadu, avšak nelze setřít nebo oslabit podstatný rozdíl, který tu jest:

Kristus jako Velekněz svou Obětí na kříži přinesl nebeskému Otci nejvyšší bohopocitný úkon. I my jsme tu, abychom Boha ctili. Toť náš životní úkol. Avšak za daného řádu spásy není možná žádná pravá bohopocta, leč prostřednictvím Ježíše Krista. Z toho vyplývá, že svátosti, které ve středě bohopocty čili služby Boží nás pověřují k určitým právům a povinnostem, musí nám dávat nějakou účast na Kristově kněžství. Jsou to právě ony tři svátosti, vtiskující nezrušitelné znamení: křest, biřmování a svěcení kněžstva. Leč je ohromný rozdíl, porovnáme-li křestní a biřmovací charakter a kněžským.

Nezrušitelné znamení při křtu pověřuje nás k přijímání svátostí, jimž křest je vstupní branou. Křest činí z nás údy Církve, křesťany. Biřmovací charakter pověřuje nás právem i povinností vyznávat, hájit a šířit víru. Stáváme se Kristovými bojovníky. V této svátosti je dogmatický podklad pro Katolickou akci laiků. Užívání přijatých práv a doplnění vložených povinností v obou těchto svátostech jsou úkony bohopocitné. V důsledku toho i křest i biřmování nás činí účastnými Kristova kněžství. Avšak tato účast je podstatně rozdílná od oné, kterou působí nezrušitelné znamení kněžského svěcení, a jež spočívá v právu a povinnosti svátostí udělovat, čili jimi přisluhovat, zvláště pak konat eucharistickou Oběť.

Ačkoliv tedy nositelé křestního a biřmovacího charakteru mají účast na veleknězství Kristově, nejsou a nestávají se *vskutku a opravdově*, čili v přesném slova smyslu kněžími. Možno pouze říci, že mají kněžství v nejširším významu, totiž vzhledem k příslušným bohopocitným úkonům a ke svému duchovnímu spoluobětování.

U těch však, kteří přijali charakter ve svěcení, jest ona účast na Kristově kněžství zvláštní a daleko užší. Nositelé tohoto charakteru jsou kněžími v přesném slova smyslu, to jest přisluhovateli novozákonní Oběti. Ovšem míra tohoto účastenství může býti různě odstupňována mezi svátostnými stupni svěcení kněžstva (jáhen, kněz, biskup).

Nelze tudíž nijak připustit, že »svátost svěcení kněžstva jest jen zvláštním uzpůsobením kněžství, dosaženého svátostí biřmování«. Kdyby tomu tak bylo, nebylo by platné svěcení na kněze bez předchozího biřmování, což je neprávné. Církev ovšem přikazuje svátost biřmování jako jednu z podmínek, vyžadovaných ke svěcení, avšak toliko z toho důvodu, že kněz, služebník Kristův, musí samozřejmě být i obhájce, vyznavač a šiřitel víry Kristovy. Kromě toho bylo by nevhodné, aby biskup, resp. kněz v určitých případech udělovali svátost biřmování, které sami nebyli přijali.

Kněžský charakter není pouhým uzpůsobením charakteru biřmovacího, nýbrž novým nadpřirozeným vybavením duše, v jehož důsledku je dána přijímateli aktivní posvátná moc, kterou v Církvi vnitřně a podstatně se odlišen kněz a laik. (Srovnej: Pohle: Dogmatika III., str. 611.)

Tato přesná věroučná koncepce kněžství naše věřící laiky naprosto nemůže odcizit myšlence Katolické akce. Právě naopak, věřící pinějí pochopí její podstatu, kterou vystihuje klasický výměr Pia XI.: Účast laiků na hierarchickém apoštolátě. Tedy úzká spolupráce dvou stavů přesně rozlišených.

Kromě toho ze správného věroučného základu vyroste v nitru našich laiků ona — dosud tak řídká — nezkreslená úcta nikoliv k ubohým a leckdy tak nedokonalým osobám kněží, nýbrž k vnitřní hodnotě jejich úřadu. U oltáře kněz-obětník nikým a ničím se nedá nahradit! Bez kněze — není Eucharistie! A tato skutečnost musí být mocným apelem k úpěnlivé modlitbě laiků: »Pane, dej nám kněze!«

Přinášíme toto vysvětlení k našemu článku »Laické kněžství«. Byli jsme si vědomi, že může vzbudit různé reakce. Jeho úmyslem však naprosto nebylo stírání rozdílu mezi kněžstvím svátostným a kněžstvím všeobecným. Jakou úctu autor ke svátostnému kněžství má, ukázal přece v následujícím čísle svým nadšeným holdem novému arcibiskupovi Ličenim touhy, a jakou se za jeho jmenování modlil. Autor chtěl pouze povzbudit laiky k živému zájmu o život Církve, chtěl upozornit na slova, která k nim volá kněz při mši sv.: »Modlete se, bratři, aby má a vaše oběť byla příjemnou u Boha, Otce všemohoucího.«

V dobách, kdy protestanté popřeli existenci svátostného kněžství, aby tím popřeli celou vnější organisaci Církve a hlavně římského papežství, kdy za tím účelem heretický zdůrazňovali všeobecné kněžství věřících, byla jistě na místě velká opatrnost v těchto věcech.

Mentim se poměry změnily. Heresie mívají za následek potřesení se mezi extrémy, které nikdy není zdravé. Svátostné kněžství katolické místalo, nelze však upřít, že mezi ním a věřícími nastalo mnohde značné odcizení, jinými slovy, věřící se na věci Církve začali dívat jako na věc výlučné kněžskou, ztratily vlastní zájem. Z toho pak ona laicisace všech odvětví životních, proti níž má rengovat Katolická akce. A za tím účelem se dnes znovu zdůrazňují dogmatické důvody laického apoštolátu, za tím účelem se zdůrazňuje znovu »regale sacerdotium«. Mezi 16. a 20. stoletím je však ohromný rozdíl. Právě organisace svátostného kněžství je dnes přesnější, určitější, kněžstvo je vzdělanější, nezávislejší na hmotných statcích a věcech vůbec a tím je i zabezpečenější jeho vedoucí postavení v celém apoštolátě.

Vede-li někde Katolická akce, účast laiků na apoštolátě a na správě věcí Církve, k nejasnostem o poměru mezi knězem a laikem, jasně řečeno: vymyká-li se někde laické působení v Církvi kněžskému vedení a uměřování, nevyplývá to z důvodů dogmatických, z pochybování o oprávněnosti svátostného kněžství, nýbrž z toho, že nadpřirozené svátostné kněžství nemá v oněch určitých případech dostatečného přirozeného podkladu, jinými slovy, kněz nemá dostatek přirozeného vzdělání a přirozených vůdcovských schopností. A jak známo, milost předpokládá přirozenost.

Čím více vzbudíme u laiků zájem o měl sv., čím více jim vštípíme, že je to i jejich oběť, tím více zajistíme i svátostné kněžství, jak co do vlivu a vážnosti, tak co do početnosti.

Nejvznešenější Oběť je přece nejvyšší školou právě obětavosti a pokory, úcty a lásky. Nikde jinde se nemohou věřící tak naučit milovat Krista a jeho Církev, Církev viditelnou, jako je viditelná její Oběť. Nikde jinde se nemohou tak naučit jí posloužat, cítit se všemi jejími potřebami a bolestmi, z nichž nedostatek kněžstva je snad nejpalčivější.

ak.

Nepokojná Svatá země

Jerusalém, 30. října 1946.

Zdá se, že se Židé rozhodli: »Teď anebo nikdy!« Jejich aktivita diplomatická nezná oddechu. Myslím, že Spoj. státy získali úplně na svou stranu, ty ženou silně vodu na židovský mlýn. Jedná se jen o Anglii, ale ta je angažována na obě strany a nevi, jak by nasytila vlka, aby při tom koza zůstala celá. Židovský požadavek je: nezávislý židovský stát, pozůstávající z 65% nynější Palestiny, okamžité připuštění 100.000 Židů z Evropy a pro budoucnost neomezená imigrace. Mírnější křídlo sionistů, které by se spokojilo s kompromisem s Araby (je vedeno rektorem zdejší židovské university) je překřičeno radikály. Arabové zase na druhé straně (hlavně ti zdejší, palestinští) jsou neústupní a nechtějí ani slyšet o povolení ani nejmenšího Židům. Měsíční přistěhovalecká kvota 1500 nesmí být zvýšena, zákon z roku 1938 o zákazu koupě pozemků nesmí být změněn a Palestina musí zůstat arabskou a musulmanskou zemí. Ostatní arabské státy jsou ochotny jednat o palestinské otázce, ale Arabi palestinští ne a ne. Na konferenci o Palestině, konané nedávno v Londýně, byli Arabové mimopalestinští, ale zdejší oznámili, že tam nepůjdou a Židé tam také nebyli. A tak je to stále na mrtvém bodě.

Mezitím pak, co diplomaté plýtvají inkoustem a slovy, židovská mládež užívá účinné dynamitu. Po obrovském výbuchu King David's hotelu v našem sousedství, který stál přes 100 životů, byla řada útoků na různých místech v zemi na policejní stanice, jednou byly trati poškozeny na celé řadě míst, v Haifě bylo výbuchem zničeno jedno nádraží, v Jaffě v pravé poledne vnikli do anglické banky a odnesli spoustu peněz (před rokem zastavili vlak, který vezl výplatu pro nějaký státní podnik a ukoupili tam snad asi 25.000 liber; slušná částka v korunách, násobíte-li to 200!), večer bývá střileno na anglické vojáky i civilisty, zvláště na anglickou policii a její důstojníky. Před několika dny oznámila tajná židovská vysílačka, že se začne s novým způsobem boje proti Angličanům, že budou kladeny miny na silnice, ale tak, aby zničily pouze anglická vozidla a ne arabská nebo židovská. Večer nato jsme slyšeli v městě tři výbuchy; dva vojenské vozy byly poškozeny; několik mrtvých a raněných. Dnes ústní podání přineslo, že do povětří vyletěly dnes ráno dva vozy s vojskem severně od Jerusaléma, jímž verse zase pravila, že arabský autobus, což však není pravděpodobné; uvidíme až ráno. (Nebyla to pravda.) Dnes odpoledne jsem byl s jedním slovenským františkánem v archeologickém museu a tam jsme slyšeli dva silné výbuchy, takže jsme myslili, že to bylo úplně blízko. Když jsme se vraceli do města, viděli jsme nebývalý ruch, mnoho lidí spěchajících na všechny strany. Ptal jsem se, co to je, a bylo mi řečeno, že zase je uloženo cur-few (jak se to překládá do češtiny?) pro židovské čtvrti od 6. hod. večer. Doma mně pak řekli, že ty dva výbuchy byly na nádraží (asi půl kilometru od nás, my se od nás z domu díváme na nádraží dolů, je trochu níže). Na druhý den bylo oznámeno, že jedna židovská dívka přinesla do nádražní haly tři balíky, kvapně odešla a vstoupila do taxíku, kterým přijela a který ji čekal před nádražím.

Při jejím odjezdu jiný taxík, jenž přijel současně a v němž byli čtyři muži, začal střílet na stráž u nádraží. Nezaváhli nikoho, zato však stráž střelbu opětovala a odjíždějící taxík dobře zasáhla, takže zůstávaly po něm stopy krve. Policie ihned stopy sledovala. Vedly do blízké židovské kolonie Montefiore. »Tam našli taxík stát, v něm tři poraněné muže a v jednom blízkém domě čtvrtého, téže raněného. Majitelka domu řekla policii, že ho přinesla nějaká žena, uložila na postel a řekla: »Vy jste Židé, starejte se o něho!« V té chvíli přijel vůz židovského červeného kříže (oni říkají »Červená hvězda«) a chtěl raněné odvézti. Z toho je vidět, jak všechny židovské instituce pracují dohromady; byly ihned vyrozuměny, aby raněné odvezly nejen do ošetření, ale i do bezpečí před anglickou policií. Policie však odmítla je vydati a zavezla je do státní nemocnice pod stráží. Kolonie byla pak celá prohledána, ale, jako obyčejně, nic se nenašlo. Na nádraží mezitím byl po úniku oněch dvou aut dán poplach, lidé utekli z budovy a jeden anglický seržant vzal jeden z balíků, přinesených onou dívkou a vynesl je před dům. Utíkal pro druhé dva, ale v okamžiku, když je chtěl brát, oba výbuchy a on byl roztrhán na kusy. Také celý vnitřek nádražní haly, přilehlých místností a prvního patra byl demolován. Prvně vynesená bomba vybuchla před nádražím bez větší škody. Výbuch se stal půl hodiny před odjezdem vlaku, který však přes to odjel jen s menším zpožděním. Vidíte tedy, jaké epizody tady máme pro potěšení.

Váš v Kr. P.

br. Josef Šira T. J.

Smetanova síň Obecního domu v Praze

v pátek dne 6. prosince 1946 v 19.30 hodin pod záštitou p. ministra školství a osvěty Dr JAROSLAVA STRÁNSKÉHO

KONCERT

mužského sboru katol. akademiků v Brně

MORAVAN

Na pořadu skladatelé:

E. AXMAN — P. P. KRIŽKOVSKÝ
ZD. BLAZEK — O. NEBUŠKA
J. B. FOERSTER — J. PLAVEC
J. KŘIČKA — B. VOMÁČKA

Dirigent: prof JOSEF VESELKA
Varhany: Dr. LADISLAV VACHULKA

Předprodej vstupenek u pokladny Obecního domu, u M. Truhlářové (Koruna-Valdek).

Knihkupectví ČAT „U Zlatého klasu"

uvádí novinky týdne:

Verše: Slovo o pluku Igorově. Stará ruská zkazka v bibliofilské úpravě K. Svolinského, váz. Kčs 480.—. Próza: Drlik R.: Poslední barabové (o dělnicích na stavbě dráhy), illustr., str. 400, váz. 220.—; Kolek A.: Proti nim (contra gentem Germanicam). Historický román, jakých máme málo. Str. 785. Kčs 195.—, váz. 250.—; Rubeš F. J.: Milovník žertu a pravdy, výbor z díla obrozu, humoristy. Str. 172, váz. Kčs 135.—. Naučné: ŽB národu. Z projevů prez. republiky v letech 1935—1946, str. 125, Kčs 20.—; Hoffman B.: A kdo vás zabije... Život a utrpení kněžstva v koncentr. táborech, II. vydání, str. 590, váz. Kčs 335.—; Košutová O.: U Svatobořic. Zápisky a povídky z internač. tábora, str. 234, váz. 95.—; Slovník jazyka českého (prof. Váša-dr. Trávníček), str. 1765, brož. 390.—, váz. 450.—; dr. Martinovský J. O.: Základy nauky o hmotě a životě, 228 str., 140 illustr., váz. Kčs 210.—; Úvod do studia bohosloví, str. 124, Kčs 54.—; Úvod do studia psychologie a vychovatelství, str. 80, Kčs 43.—; dr. Habáň M.: Sexuální problém, str. 80, Kčs 30.—; dr. Tomíško C.: Dětským duším, promluvy pro katol. dětské besídky, str. 418, Kčs 87.—, Slovenské: William F.: Pán Ježiš na maľbe, str. 194, váz. 40.—; dr. Tóth T.: S otvorenými očami v bojnej prírode, str. 287, váz. 78.—; dr. Tóth T.: Náboženný mládik, str. 176, váz. 72.—; dr. Tóth T.: Charakterný mládik, str. 197, Kčs 33.—, Ďalekí: Košnár J.: Pán Ježiš v českých pohádkach, str. 202, váz. Kčs 6..—; Andrejs J.: Príbeh Celdy sadaře, pro 10—15leté, váz. 93.—. — Obratem zasílá knihkupectví ČAT »U zlatého klasu«, Praha II, Karlovo nám. č. 3. Žádejte seznamy knih. Zasíláme zdarma a vyplacně.

Výroba a prodej **deštníků** ve velkém i v malém

Marie Procházková

Praha XI, tř. maršála Koněva 57

Telefon 269-88 — Opravy a povlaky

Nový pan arcibiskup pražský a učitelstvo

V neděli dne 24. listopadu ve večerních hodinách promluvil do rozhlasu nový nejd. pan arcibiskup pražský Jr. Josef Beran o sobě a o svém poměru k učitelstvu.

»Svobodné noviny« přinesly o tomto jeho projevu tyto řádky:

Je synem učitele, dva jeho sourozenci byli učiteli, nakonec se stal sám ředitelem učitelského ústavu. Volal po větším sblížení školy a kostela a za největší úkol učitele uvedl výchovu charakteru. Jeho řeč překvapila příjemně každého, komu záleží na skutečně náboženské svobodě a toleranci.

Slova pražského arcibiskupa musí potěšit každého, komu leží na srdci prospěch národa a státu. My nepotřebujeme náboženských bojů, musíme usilovat o zvroucnění náboženského citu, o vyšší mravnost, o lepší školu a v ní o lepší náboženskou a mravní výuku. Na obě výuky mají právo děti všech vyznání i děti bez vyznání. Poznat mravní zásady, řídit se jimi, poznat dějiny Starého i Nového zákona, dějiny náboženství a liturgii církví, patří k výzbroji každého vzdělance. Vysokoškolské vzdělávání učitelů literních i učitelů-laiků církevních pro jednotnou státní školu, je nutným předpokladem trvání nynějšího míru na školách.

Stejně závažná jsou však slova o potřebě hudebního vzdělání učitelů, jak se o tom arcibiskup dr. J. Beran zmínil. Učitel, který nedovede zahrát a zazpívat, by se neměl vyskytnout na škole I. stupně, na vyšších školách je to již záležitost odborníků. V oblasti hudební výchovy je spolupráce školy a kostela možná i vítaná.

Je třeba se radovat, že nejvyšší představitel největší naší církve našel vřelá slova lásky a úcty ke škole a k učitelstvu a představil se jako skutečný duchovní pastýř.

Nemáme co zachraňovat - ale co tedy dál?

V časopise francouzské katolické akce »Katolická Francie« píše se takto o stanovisku k moderní době:

»Poslání katolicismu není hájení dnes existujícího řádu ani proti komunismu, ani proti kterémukoliv jinému nepříteli. Přítomný stav věcí, pokud ještě trvá a zůstává, zaslouží je pramálo, aby jej někdo hájil. Je to stav, k němuž se nutně dospělo vývojem trvajícím přes dvě století, a směřujícím k zlaicisování, odkřesťanění společnosti, za účelem výstavby světa bez Boha. Církev nad ním pronesla přísná odsouzení hlasem svých papežů již v dobách, kdy byl na vrcholu, kdy byl v rozkvětu. Od začátku zavrhla nauky, na nichž spočívá: racionalismus, naturalismus, liberalismus atd. Rovněž tak předpověděla jeho důsledky a oblásila více než o sto let předem zlo, která nás dnes tíží: pokles populace, rozklad rodiny, zkáza mravů, krise hospodářské, zmatky sociální, kult bohatství a síly, pohrdání právem, prodejnost spravedlnosti, nenávist mezi třídami a národy, války civilní i zahraniční, bída a zoufalství, návrat k pohanství a jeho tyranii.

Je jisté, že ještě nyní je na světě mnoho podivuhodných křesťanských činností! Ještě mnoho duší je proniknuto evangelicm — mnohdy si toho ani nejsou vědomy; mnohé drahocenné tradice zůstávají i dnes živé. Nechť si však toto považujeme za jak chceme velké, zůstává pravdou, že to vše trvá jen na vzdory učením, jimiž je přítomný řád proniknut a ovládán, že to vše trvá jen v opozici s duchem dnešního řádu.

Není tedy naším úkolem — Pius XII. nám to opakuje bez únavy — pokoušeti se o záchranu — bylo by to ostatně bez vyhlídek — toho, co ještě trvá z minulosti; stejně tak nemáme chuti nařikat nad jejími troskami: musíme se pokusit zbudovat lepší řád na zdravějších základech. A víme, že bude lepší jen v té míře, v jaké bude křesťanštější. Je marné biti se za svobodu, zapomínáme-li, že svoboda je dcerou evangelia. Z toho vyplývá naše poslání. Máme-li dnešní svět zachrániti — a to třeba jen po jeho časné stránce — je třeba pokřesťaniti znovu lidi a jejich zřízení. To však je úkol mnohem složitější než pouhé připojení se k nějaké »protikomunistické frontě«.

Situace zde líčená platí jistě neméně u nás, než ve Francii. A tak bychom i my poslední věty tohoto prohlášení měli velmi zkoumat a uvažovat o nich. Týkají se zejména našich mladých lidí v jejich veřejné činnosti. Máme-li být upřímní, vznáší se ve vzduchu taková nějaká »reakce«. Na př. vítězství republikánů v Americe, nebo nekomunistické vítězství v některých fakultních složích, opětné dohodnutí s Amerikou, po př. Lettrichova prohlášení o změnách politické struktury u nás, to vše vytváří takovou atmosféru očekávání nějakých nových věcí.

Zkoumejme svrchu uvedené stanovisko k moderní době a přejme si, zda jej uznáváme. To znamená zda uznáváme, že i kdyby přišla nová válka a i kdyby přišly dvě, tři války, a s nimi zase změny všeho druhu, že to nebude nic platné, nezmění-li se nitra lidská, nezmění-li se k lepšímu Kristem, nestanou-li se opravdu křesťanštějšími. Jsme si vědomi, že starý řád skutečně křesťanský nebyl? A víme trochu, jak tedy má vypadat křesťanský řád? Ne nějaký středověký řád, středověk se už nikdy nevrátí a nepotřebuje se vracet. Kristus je Králem všech věků. Jak tedy by měl vypadat křesťanský řád ve XX. věku? Víme to trochu? Nejde pouze o to, něco odstranit, ide o to, dát na nové základy skutečně něco nového. Tuto vášeň pro positivno bohužel vidíme málo kolem sebe. Duchaplné kritisování samo nestačí, to také trvale nikcho neziskává.

Dříve však, než jakékoliv nové řády je třeba starou víru, starou víru s novým zápalem a s novým chápáním, starou víru a s ní nový život v duších.

ak.

Z domova a z ciziny

Belgická informační kancelář o nedávném Akademickém týdnu: »Přítomnost československého ministra školství dr Jaroslava Stránského na Akademickém týdnu katolickém, jenž se konal v Praze v klášteře Dominikánů, osvětluje dokonale nejlepší vztahy, které se vytvořily mezi katolickou Církví a vládou československou. Dr Stránský je význačným členem národně socialistické strany. Akademický týden byl obsazen velkým počtem předních katolických profesorů, a to jak theologů, tak filosofů a přírodovědců. Akademický týden byl důkazem životnosti katolické myšlenky v Československu, jež si přes černé překážky vybojovává své místo.«

O svátku sv. Václava na Slovensku byla zmínka v jednom z minulých čísel. Byl to hlas prostého věřícího laika, hlas, jak bylo z tónu patrno, trochu bratrsky si stěžující, ne rozkazující a poroučející. Přestože jsme si byli vědomi problematičnosti oné otázky, otiskli jsme tento hlas, právě jako hlas českého věřícího srdce, které právě má také někdy jen srdce a tímto srdcem se dává řídit. Když se ovšem do všeho dá politika a ve všem vidí politika, pak je těžko se dohadovat. Potřebovali bychom všichni trochu více onoho duchovního dětství, které otevírá království nebeské, v němž je skutečný mír a skutečné bratrství.

Američané si to mohou dovolit. Mají právě v Novém Yorku diplomaty z celého světa. A přece právě před nimi se dají do všeobecné hornické stávky, která vyžaduje právě v Novém Yorku výjimečný stav, omezení osvětlení, soudí se s vůdcem hornických organisací, nedbajíce při tom na Rooseveltovy zákony, říkající stávku 15 miliónů dělníků, a při všem tom se neptají, »co tomu řekne cizina«. I v tom jsou tedy velkorysí. Při tom však tyto události ukazují, jak pravdivá jsou slova, která přinášíme na jiném místě, že totiž ten náš starý řád nestojí za to aby o někdo hájil a zachraňoval. Taková velká stávka je skoro jako válka, válka tříd. Lidé, kteří se nemohou dohodnout doma mezi sebou, se snad budou zvlášť mirumilovně dohadovat se zahraničím. — A tak všude stíny a všude zmatky. »Kéž bys poznalo alespoň v tento den tvůj, co je tobě ku pokoji...«

Nejsou jablka. Po velké americké stávce se bude asi zdáti neslohové, hned zase mluvit jenom o jablíčkách, že totiž je není vidět na pražských a jistě ani na jiných českých trzích. A je zajímavé, jak »Rudé právo«, lindy tak horlivé při ochraně zájmů drobného lidu, pokorně a beze slova cituje vysvětlení tohoto nedostatku z připisu Hospodářské skupiny velkoobchodu, ačkoli z tohoto vysvětlení není nikdo moudrý. Je přece jasné, a každý, kdo měl oči to viděl, že bylo letos ovoce až až. A nyní není. Prý ho pěstitelé na černo prodali. Komu? To se nepovídá. A tak, budou-li devisy, prý se musí jablka přivézt ze Švýcarska. — Celá věc je příznačným příkladem takového mluvení »na půl huby«, které se ovšem uplatňuje nejenom v této věci. A my o ní píšeme nikoliv z laciné honby po popularitě, nýbrž protože bychom si opravdu přáli více otevřenosti a poctivosti v referování o všech veřejných záležitostech.

Trochu zastaralý romantismus. Nedávno jsme četli v katolickém týdeníku článek o »Klimentku«, svatoklimentské hoře u Osvětiman, nejnamátnějším místě kyjovského kraje, jenž končil slovy: »Moravský Olympe, kdy tobě vzejde světlo a den slávy.« Zdá se nám že toto přirovnání kulhá na všechny nohy a že je pro dnešní dobu tak nevhodné, jak jen možno.

Úvod do studia. V nakladatelství Vyšehrad začala vycházet za redakce neúnavného a mnohostranného dr Chudoby taková malá encyklopedie, zvané »Úvod do studia«. Jsou to knížky, rozdělené podle jednotlivých vědních oborů, na př. Filosofie, Filologie, České dějiny, Bohosloví, Lékařství a každá ta knížka obsahuje zase své vlastní jednotlivé pododdíly, v nichž vynikající odborníci podávají krátký přehled obsahu onoho odvětví a dávají návod, jak začít se studiem, co nejlepšího číst. Právě vyšly dva svazky »Bohosloví«, »Psychologie a vydavatelství«. Jsou to opravdu velmi cenné úvody, napsané našimi nejlepšími odborníky. Jejich plán a jejich vydání odpovídá skutečně velmi dobře tradici národa Komenského.

Schola cantorum, známý pražský chrámový sbor, započala na svátou Cecilii nové dobré dílo pro povznesení hudby na našich venkovských i městských kruchtách. Vydává tiskem ty sbory ze svého bohatého programu, jimiž nejvíce zaujala posluchače při svých četných vystoupeních v kostelích i na koncertech. Jde o skladby českých autorů, které jsou velmi hodnotné, ale které může nacvičiti i nejmenší venkovský kůr, protože jsou krátké a snadné. Tyto účelné tisky, podobné hlučínskému Poslu pravdy, právě expeduje na ukázku. První číslo přináší koledu Adama Michny z Otradovic: »Chtíc, aby spal«, ve čtyřhlasé úpravě autorově. Skladby by neměly chybět na žádném kůru. Letáky se prodávají za 3 Kčs při odběru nejméně deseti výtisků, aby všichni pěvci dostali do ruky svůj part, za 2 Kčs. Objednejte na adresu: Schola cantorum, Praha I. Karlova 2.

●

M. K. Promiňte naši nezdvořilost. Je zavíněna množstvím práce a pak také trochu řekněme pohrdlivým soucitem k podobným básničkám. (Ačkoliv jsem ji také pořádně nečetl.) Zato jsem četl Váš dopis a dašel jsem k názoru, že byste nám místo básniček mohla raději psáti takové sdělení svého srdce, takové své postřehy, ať už z vlastního náboženského růstu nebo tam z toho okolí, o kterém tak pěkně píšete. Cítíme s Vámi podobně. Pomozte nám tedy tam s tím prostředím ještě lépe seznámit naše. Přičiníme se, aby to bylo diskretní, abyste snad neměla nepříjemnosti. Ještě jednou: Promiňte naše opomenutí.

red.

Buď připraven!

Chcete-li, můžete toto skautské heslo zaslechnout ve slovech mešní liturgie poslední neděle církevního roku. Líčení zkázy svatého města Jerusalema a konce tohoto světa, zní z kazatelen našich kostelů nikoli k našemu zastrašení, nýbrž je to výzva k bdění a připravenosti. Připomínka o tom, že blízko je Pán, stejně tak jako slovo Petrovo »bratři, střízlivi buďte a bděte« (1 Pet. 5, 8), posilovala křesťany mučednické éry v jejich boji o svobodu ducha. Nejsou konec konců dnes jiné doby než bývaly před staletími, vždyť mluva evangelia se také nezměnila. To jen lidé jsou stále jiní a jiní, přicházejí a odcházejí tak, jak postupují za sebou jednotlivé dny roku spásy. Církev to ví; proto rok co rok připomíná Kristovo slovo svým synům a dcerám, kteří putují údolím bolesti k hoře věčné radosti, to slovo, které nás utvrzuje ve víře, že skutečně přijde okamžik v dějinách lidstva, kdy se ukáže »znamení Syna člověka na nebi a kdy všecka pokolení země uzří Syna člověka přicházeti v oblacích nebeských s mocí velikou a velebností.« (Mat. 24, 30.)

A tak naše putování má jen tehdy smysl, když vidíme před sebou Marán athá — přijď, Pane Ježíši! Vědomí, že my, kteří poznamenáni znamením Kříže, nemáme vyšší mety, než právě věčné oslavování Boha, spojuje nás v jeden zástup — kolektiv — v němž každý jednotlivec je zodpovědný sám za sebe i za svého bratra. Tato zodpovědnost mu ukládá, aby bděl a byl připraven.

Abychom byli schopni být připraveni, je nutno vyžádati si na Bohu pomoc. Dostane se nám jí, vždyť začkoli budeme prositi v modlitbě, věříme, že obdržíme. Dost možná, že ta pomoc od Boha přijde v takové formě, že nebudeme mít vůbec chuť ji přijmout. Třebas ve formě bolesti. Ale tu si nutno uvědomit, že právě to je povzbuzení k bdělosti, abychom neusnuli. Jednou, na konci naší bolesti, jak doufáme, se zrodí věčná radost.

Pomoc bolesti ovšem není pomoc jediná. Snad nás Pán osvobodí od našich sužovatelů a nase nepřátele zahubí. Pak půjdeme k Bohu cestou radosti, »děkujíce Otci, který nás učinil hodny, abychom měli účast v podíle věřících, který nás vytrhl z moci temnoty a přeložil do království milovaného Syna svého« (Kol. 1, 12—13)

Tak bude různá cesta každého z nás až do okamžiku, kdy nebe a země pominou. Ten okamžik, o němž nevíme, kdy nastane. Proto každému z nás, ať mladému či starému, může být velmi užitečné to skautské heslo: Buď připraven!

Antonín Bradna.

»Snad Pán naše nepřátele zahubí.« — Přítel Bradna se snad nebude na mne hněvat, připomenu-li mu, že se katolík takto nevyjadřuje. Církev nikdy nemluví o záhubě svých nepřátel. Ve svých litaniích se modlí »Abys nepřátele Církve svaté pokořiti ráčil,« to znamená, modlí se, aby jim Bůh vzal moc škodit, ne však, aby je zničil. Z každého nepřítele se má a může státi přítel a k tomu mají směřovati naše snahy. »Nechci smrt hříšníka, nýbrž, aby se obrátil a živ byl.« V tom je rozdíl mezi ideovým bojem stranickým a ideovým bojem Církve. Strana je pozemská, jde jí o pozemský, viditelný úspěch, o pozemskou moc, a k té se obyčejně dochází zneškodněním, po př. zničením protivníka. Církev naproti tomu nežije jen zde, její nejvyšší vítězství může být v zdánlivém podléhání, její Král vládne s kříže a její nejlepší synové jsou mučedníci, lidé zdánlivě poražení a zdeptaní.

FILM

Třída Ad. Vhodné i pro mládež.

Pro hrst rýže. Švédsko. Film švédské výroby ze Siamu. Dojímavě prostý život mladých domorodých manželů na rýžových polích. Jiridiny nepředstavují herci z povolání, nýbrž skuteční dobrosrdeční chudí vesničané předvádějí svůj těžký život. — Doporučujeme. I.

Třída A. Filmy pro dospělé bez závad.

Bohatá nevěsta. SSSR. Hudební film z ukrajinského kolchozů. IV.

Arizona. SSSR. Veselé příběhy z železničářského prostředí. IV.

Jedináček. USA. Příběh moderní amer. rodiny. II.

Třída C. Filmy s velkými závadami, pro které nelze je doporučiti.

Vlast. Francouzský. Podrobný rozbor ve zvláštním článku. (Vyjde příště.)

Záhadný pan Jordán. USA. Fantastická veselohra o boxeru, který po předčasné smrti se vrátí nejprve do mrtvého těla bankéře, potom do tělesné schránky jiného boxera. Film má více humorných scén, celek však je nepřirozený a nelogický. A ještě jedna poznámka: jsou určité věci, se kterými člověk nehraje, poněvadž tak nerozezná hranici mezi vtipem a znevažením toho, co je člověku posvátné. K tomu patří jistě posmrtný život.

Jubilejní oslavy České ligy akademické se vzhledem ke konsekraci a intronisaci J. Exc. nejdp. Dra Josefa Berana, arcibiskupa pražského, odkládají na pozdější dobu. Bližší bude zavčas oznámeno.

●

Výstava katolického tisku a dobré knihy bude uspořádána ve dnech 7.—15. prosince t. r. na Strahově Ústředím veřejných katolických půjčoven knih a Ústředím katolického studentstva. Zahájení výstavy v sobotu 7. prosince v 15 hodin proslovem J. M. nejdp. Dr. Boh. Jarolímka, opata strahovského. Návštěvníci budou míti též příležitost nákupu hodnotných knih.

»Osvit«, časopis katolického studentstva. Právě vyšlo druhé čís. »Osvitu«, který pokračuje v tradici předválečného »Jitra«. Z bohatého programu uvádíme: Úvodník brněnského biskupa dr. Karla Skoupého, D. Pecka: »O lásce a přátelství«, »Ze zápisníku starého profesora«, dále veselé črty ze studentského života, rubriky: Z duchovního života, Křivé zrcadlo, Aktuality, Nové knihy atd. Student zde najde zábavu i poučení o všech otázkách, zajímajících studentskou veřejnost. Zárukou vysoké úrovně je osvědčený redaktor prof. D. Pecka. — Administrace: Brno, Běhounská 22, palác Typos. — Cena pro studenty 45 Kčs, pro nestudenty 60 Kčs ročně. Vychází čtrnáctidenně.

Co chtějí dnešní unitáři?

Tak se nás kdosi ptá. Co chtějí? Dříve snad nutno krátce říci, co jsou.

Unitář je opak trinitáře, je popření trinitáře, je popření Trojice. Un tář je asi totéž, jako jednotář, někdo, kdo věří, že je jeden Bůh. Toto však věří každý křesťan; tedy kdo věří, že je jen jednosobní Bůh, tedy opět, kdo popírá Trojici. Ostatně se u mnohých unitářů rozplývá osobnost Boha vůbec v jakousi harmonii světů, v druh pantheismu. — O existenci Trojice víme ze Zjevení, popírat Trojici je tedy popírat Zjevení. A tak unitářství je náboženství, popírající Zjevení ve vlastním slova smyslu, jak je obsaženo ve Starém a Novém Zákoně, zkrátka je to tak zvané nedogmatické náboženství.

Je značné rozšířeno v americkém protestantismu, kde jeho velkým hlasatelem je myslitel Emerson, jenž ve svých básnických visích mluvil o kosmické sympatii a pod. To je náboženské estétství, jež může sentimentálně rozněžnit ušlechtilé lidi, při nárazech hrubé skutečnosti, jaké se na př. vyskytovaly v hrůzách nacistických Mauthausenů a pod., se musí zhroutit svým chladem, svou subjektivní libovolností, svou naprostou nejistotou.

Co chtějí? Chtějí se osvobodit od Církve, konečně i od Boha samého. Chtějí si sami tvořit Boha, i když si snad někdy nejsou vědomi tohoto sebeklamu. Dívají se na Zjevení jako na ponížení Boha, nechtějí pochopit, že Kristus, Bůh a člověk je nejskvělejším oslavením právě Boží vznešenosti a Božího majestátu, jak to cituje J. L. Hromádka právě z amerického myslitele Paula Elmera Morea:

»Každé pravé filosofické poznání Boha vyžaduje vtělení, jedině vtělení uspokojivě odpovídá člověku na jeho hledání pravdy a na jeho úsilí, aby správně pochopil poslední skutečnost. Pán vesmíru nemůže být ničím menším než Osobou, osobní láskou a slitováním. Filosofie, která nebere v počet nejhlubší hlubiny mravně odpovědné a milující osobnosti, nepodá pravý pohled do smyslu života a dějin a ponechává svědomí a srdce v mrazivém ovzduší abstraktního idealismu.«

(Mezi Východem a Západem, str. 19.)

Poznání a domýšlení pravého Boha vede i k přijetí Zjevení v pravém slova smyslu, které zůstává sice vždy svobodným a nezaslouženým darem Boží milosti, na druhé straně, pozorujeme-li konkrétní stav lidské společnosti, vyplývá takřka nutně z Boží dobroty, je-li v nejvyšší shodě, protože ohromná většina lidí, jak praksa ukazuje, by bez Zjevení nedošla buď k Bohu žádnému, nebo k pojmu Boha velmi nedůstojnému. Bez Zjevení je vesmír chladný a děsivý, jak to říká Pascal: »Věčné mlčení nekonečných prostorů mne děsí.«

Českým unitářstvím je de facto církev československá. I ona je takovým nedogmatickým náboženstvím bez závazného Zjevení ve vlastním slova smyslu. Tak jako mnohé jiné duchovní proudy přišla však i ona k nám Čechům již pozdě, v době, kdy lidstvo se již probudilo z racionalistického omámení »svobodou«. Dnešní člověk naopak, jsa rozechvěn děsem dvou velikých válek a rozmrzen chladem, jehož jsou plny prostory vesmíru bez Krista, nečeká po »osvobození« od Zjevení, nýbrž naopak je vděčen, že »mnohokráte a mnoha způsoby kdysi Bůh mluvil k otcům skrze proroky, v těchto však dnech doby poslední mluvil k nám skrze Syna«.

ak.

Významný tvůrčí čin

V neděli, dne 17. XI. t. r. byla po prvé provedena na kůru svatoiakubském Missa festiva ke cti sv. Alberta Velikého od O. A. Tichého. Novinka zanechala dojem hluboký, až otřesný, neboť se objevilo dílo, ukazující nové cesty posvátné hudbě. Otázka, zda i moderní hudba může vytvořit díla liturgická, byla zodpovězena kladně. Mše je psáno pro sbor a cappella, skladatel zde využívá nejširší škály skladebných prostředků, od homofonního tonálního trojzvuku k nejdůslednější polyfonii i bitonalitě. Postavit mši na takovém modernim pilanu harmonickém lze označit za čin přímo hrdinský, vzhledem k té skutečnosti, že duchovní hudba česká až dosud stála na formových konvencích. Vysoká kultura francouzské hudby, kterou Tichý u nás representuje, nedovolila skladateli nikde, aby napsal jediné noty, neodpovídající duchu a požadavku lidského zpěvu. Vrcholem jeho mše je Credo, zejména ...et incarnatus est. Oproti tomuto hymnu víry stojí klidný, až pastorální zpěv Benedictus a vroucí pokorou i oddaností řesený Agnus.

Provedení tohoto mohutného díla ukázalo na veliké schopnosti svatojakubského sboru i pečlivé nastudování dirigenta dr. J. Hrušky.

Mši Tichého lze proto plným právem označit jako dílo mistrovské a významný čin v české hudbě. Kéž by už byla partitura vydána.

J. A. Hübner.

★ **Hodnou katolickou dívku** v stáří nad 20 let přijmu za pomocnici v domácnosti a pěkným platem. Moderní 2pok. byt, ústřední topení, teplá voda. I. p. v Praze. — Zn.: »Jako člen rodiny« do adm. t. l.

★ **Revmatickým bolestem**, žaludečním potížím, nervose, nespavosti, kornatění zabrání zdravotní dietické byliny. Žádejte zdarma pojednání od firmy BYLINA PASKOV, MORAVA.

Dobrovol. příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány.

Vychází s církevním schválením

Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 817 70. — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází týdně. — Poš. spořitelna Praha 206.401. — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. z redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na poslední čtvrtletí 1948 Kčs 20.—, na celý rok Kčs 50.—. Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací pošt. úřad Praha 10. — Vytiskl Živnotisk v Praze XII.

KATOLÍK

29

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 8. PROSINCE 1946 • CENA Kčs 1.50

Znak arcibiskupa pražského

Msgre Josef Beran, doktor bohosloví, arcibiskup pražský a primas český, zvolil si v den svého nastolení tento znak:

Na červeném štítě dva zlaté, vztyčené klíče a mezi nimi stříbrnou lilii.

Tento osobní znak klade do druhého a třetího pole čtvrceného štítu, jehož první a čtvrté černé pole nese starobylé znamení arcibiskupství pražského, zlaté břevno.

Osobní znak arcibiskupův připomíná jeho rodiště. Zlaté klíče jsou totiž vzaty ze znaku města Plzně, kde je spatřujeme od roku 1466. Tehdy je městu daroval papež Pius II. za věrnost ve víře, nyni se objevuje ve znaku arcibiskupském, aby ozdobily znak plzeňského rodáka a nástupce svatého Vojtěcha po čas jeho vlády. Avšak ve znaku plzeňském vidíme klíče zlaté v poli stříbrném, místo stříbrného pole zvolil si arcibiskup pole červené, aby mu připominalo krev vylitou v minulé válce a utrpení nevinných, na němž i on sám měl podíl. Stříbrná lilie je znamením svatého Josefa, patrona nového metropolity.

Uprostřed za znakový štít se klade kříž arcibiskupský, dvouramenný, nalevo berla závitem ven obrácená, na pravý okraj štítu se postaví mitra. Nad celým znakem se vznáší zelený klobouk. Střechou klobouku jsou protaženy dvě zelené šňůry, na každé z nich je vyvázáno deset zelených střapců. Šňůry se střapci splývají po obou stranách štítu. Kříž, berla i mitra se pokládají zlatem a mohou být ozdobeny drahokamy. Vnitřek mitry a podšívka infuli (pásků našitých k mitře) se značí barvou červenou.

Podstatnou části každého znaku je štít se znamením. Není tudíž nutné, aby byl znak vždy ozdobován odznaky arcibiskupské moci (kříž, berla, mitra) a je dokonce chvalitebné, užije-li se jen znakového štítu; zejména v novější době bývá jednoduchost a jasnost velkou přednosti. Docela postačí nakresliti nad znakem klobouk, který barvou a počtem střapců přesně vyznačuje stupeň hodnosti. Tam, kde je jasné, že jde o znak arcibiskupský (třeba v pečetích s opisem), postačí pouhý štít.

Břetislav Štorm.

RNDr. Artur Pavelka:

Z rukou Mariiných

Každé rozhodnutí velké osobnosti a každý její projev zaujme mysl široké veřejnosti. Jde-li nad to o vysoké hodnostáře církevního, stupňuje se zájem zejména široké veřejnosti věřících. Významným rozhodnutím tohoto druhu je volba dne pro biskupské svěcení, volba dnešního svátku Neposkvrněného početí Panny Marie.

Plným právem smíme v této volbě spatřiti akt osobní vděčnosti arcipastýře k jeho nebeské Matce a přirozený projev jeho velké úcty mariánské. Víme, jak vytrvale nás shromažďoval kolem oltáře Panny Marie při májových pobožnostech, kolik modliteb měl na srdci, než se s oltářem rozloučil. A zpovědnice jeho stála u nohou Matky a Dítěte, na ni jedinou se omezoval jeho výhled štěrbinou poodhrnuté záclonky.

Málo by však chápal tajemství svaté naší víry, kdo by ve shodě velkého svátku mariánského s dnem biskupského svěcení neviděl až k samotným kořenům úcty mariánské, tak charakteristické pro katoliky po celém světě a docela zvláštním způsobem pro katoliky české a slovenské. Kořeny úcty mariánské lze sledovati po všechna ta století, i po zemích dnes nekatolických, i po různých kostelích jako drahý spojovací článek s ještě dávnější minulostí, a nelze se zastaviti dříve než na samotné Golgotě. Tam pod křížem stála Matka bolestí a stál tam sv. Jan. A sv. Jan to byl, jenž se stal prvním ctitelem mariánským, prvním biskupským ctitelem. A se sv. Janem stal se i náš arcipastýř ctitelem mariánským na Golgotě svého dosavadního života. **Na Golgotě pod křížem a jen tam přijímá Matka věřící do řad svých ctitelů** — tak volá k Tobě, duše věřící, dnešní slavný den.

Chápe však naše veřejnost jedinečný formát této ženy na Golgotě? Není Marie příliš vzdálena dnešní naší době, kdy bojujeme o svá hmotná práva, o svá hospodářská práva, o svá osobní práva, o svá nezadatelná práva? Je vůbec dnes možné myslit jinak, než podle zákona svatého egoismu osobního a státního? Vždyť to doba a poměry vyžadují! Tam na Golgotě však se v pokoře sklání žena, která byla prosta jakéhokoliv osobního hříchu, kterou v ničem svědomí netížilo, která nikdy netoužila po hmotném blahobytu, nebyla ctižádostivá, žena bez dědičného hříchu počatá, s mnohými a nejvyššími nároky a právy na podílu nebeské moci a radosti. Ona však svému nebeskému Otci obětuje všechno, co má, svého jediného, dokonalého, nevinného Syna, bez reptání, obětuje jej zároveň s oběti svých mateřských práv a své mateřské lásky, jak nám to vykládá hluboká encyklika o mystickém Těle Kristově (EMTK). Ženou, která se umělá zbaviti i stínu nejosobitějších svých práv, byl poražen na hlavu právě dnešní egoismus oděný v právo. **Jen právo nezištné a obětavé, jen právo mariánské může být páteří obrozené společnosti** — toť program dýšící z dosavadního života arcibiskupova, program zdůrazněný aktem svěcení v den mariánský.

Ale mnohem více by nám toho chtěl náš arcipastýř skrze Matku Páně říci, než my slovy dovedeme vyjádřiti. A tak prostě by to řekl, že my to ani tak neumíme. Řekl by: Podívej se na Golgotu, jak to tam vypadalo. Stojí tam žena řemeslníka-tesaře u kříže a pláče. Na kříž jí přibili jediného syna, jenž do svých třiceti let se živil poctivě jako tesařský dělník a jehož třileté vystoupení jako učitele a kněze, zrozeného z chudé rodiny, ukončila nenávist bohatých farizejů a surovost žoldnéřských vojáků. A kříž byl tehdy tak potupným nástrojem, jakým jest dnes naše šibenice. Umíral nevinný, dobrotivý, přítel dětí, smrtí potupnou, umíral chudý a prostý ve své lidské přirozenosti. Jakkoliv tento obraz zdaleka nevyčerpává hloubku ponížení ani závažnost ani význam tragedie na Golgotě, přece jen nám důrazně připomíná, že v Kristově pozemském životě byla posvěcena osobní chudoba a práce rukou. Řemeslník, dělník, chudý lid jsou miláčkové, jimž zde na zemi Syn Boží chtěl býti do svých třiceti let ze všech povolání nejvíce podoben. A Marie hospodařila v takové chudé rodině a nakonec skládila takový nevděk světa. Pomyslíme-li pak, v jakých nuzných poměrech vyrostl náš arcipastýř, pak se zahanbením odkládáme hrdost vzdělance, a povýšenost společenské etikety: klíč k sociální obrodě společnosti je dnes v prostém postoji chudé ženy Marie vzhlížející ke kříži — volá k nám slovo biskupské.

Ovoce Mariina utrpení je bohaté. Po staletí hospodaří štědře s nekonečnými poklady svého Syna. Ruce Neposkvrněné to jsou jimiž prochází každý dar, každá milost přijící z otevřené rány Ukřižovaného. Ona byla svědkem, když smrtí Kristovou byly kladeny základy Církve (EMTK) pro naši spásu a proto jí nyní tolik záleží na tom, aby každého z nás co nejvíce připoutala k tomuto božskému dílu. Již sv. křest, toto první pouto, bere svoji moc z kříže, »neboť do mystického Těla se všechny údy včleňují toliko mocí kříže« (EMTK). A pouto eucharistie, pouto sv. biřmování, každé nás připoutává ke Kristově kříži. A vždycky je to pečlivá matka, která asistuje, která se přimlouvá za nás, a která nám bohaté dary zprostředkuje a z prospěchu našeho se s námi raduje. **Nechtějte trpěti bez Matky, ale nechtějte se také radovati bez Matky**, toť další myšlenka ukrytá ve spojení dnešních tajemství.

Radujeme se a radujeme se upřímně se svojí Matkou, vždyť tušíme velikost okamžiku. Hospodář přichází. Prostřednictvím zástupce sv. Otce dostává se mu z rukou Neposkvrněné nejmocnějšího pouta v církevní hierarchii, pouta apoštolského. Nyní jsi ještě blíže připoután ke kříži, arcipastýři náš. Dnes dostáváš proto moc, abys jednal v osobě Kristově, v jeho mystickém Těle, to jest v Církvi, jak praví sv. Tomáš. Tobě přísluší ode dneška dílo zdokonalení: ty na pokřtěného svoláš ve sv. biřmování dary Ducha sv., ty povýšíš bojovníka Kristova na jáhna, jáhna na kněze a kněze na biskupa. Ty budeš světiti oltáře, naše kostely, naše oleje, naše posvátné nádoby. **Ty nás povedeš a bezpečně odevzdáš do rukou Mariiných, ze kterých přijímáš dnes dílo své arcibiskupské.**

Chápeme Tebe, arcipastýři náš, a radostně se tulíme do šíku Tvého mariánského.

Jan Zahradníček:

Ke dni svěcení

Zbytečno zlato pozlacovat,
zbytečno zdvíhat rukama slov,
co samo sebou už daleko svítí.

Zde slavit — znamená proti srsti
času říkati slova svá.
Objeví se mnoho prachu farizejstvím
přihlazeného,
svrab po kůži rozlezlý jak mapa držav
knížectví pekelných
i lysá místa naprosté netečnosti,
zatím co z vyloupených svatostánků
se hostie kutálejí.

Neříkejme — na stolci osiřelém dlouho
už očekávaný.
Stejně je pravda, že ho nečekal nikdo
a že ho nevítají průčelím slavnostně
ozářeným,
ale jen zadní stěnou s pavlačemi a dvorky
dne nejvšednějšího,
tak jak se sluší na knížete přicházejícího
tamodtud,
na jednoho z těch povolaných na hostinu
svatební,
jemuž řečeno — posedni výš!

Zas berla a prsten — klenoty vylovené
ze stříbrného ponoru víry nepřetržitě
křišťálové
viditelně září kalným šerem dnů
přikrčených,
aby se potom nemohli vymlouvat,
že nikde
neznamenali gesto už od časů Genese
rozhrnující světlo a tmu, že neslyšeli
hlas pastýře země své.

Nikdo se neschová v domech stavěných
na písku nejistot,
co se žulově tváří, nikdo si neobleče více
než půli pláště, kterou dal mrznoucímu.
Připravte se! Pečeť slunce —
Eucharistie nepřijímaná
mrazivě praží. Zbudou jen kosti a plamen
Ducha
svinující se v podobu Růže prvotné.
Zbude jen nářek po pravdě zavržené.

Svatý Otec zemědělcům

Často jsme již upozornili na mnohostrannost Svatého Otce, na jeho skutečně otcovský zájem o každé povolání, o každou situaci lidské společnosti. A tento zájem se pojí vždy se skutečným odborným rozhledem, se skutečnou znalostí konkrétních potřeb jednotlivých stavů, při čemž se ovšem nezapomíná na potřebu zákl.adní, všem lidem společnou: potřebu živého, prakt.ického života náboženského, jenž jako duše pronikl a oživuje vnější projevy odborné aktivity. Tentokrát přinášíme výňatky z řeči, kterou pronesl v sobotu dne 16. listopadu Svatý Otec ke sjezdu italských zemědělců. Pius XII. je svou vlastní osobou skvělým representantem pravého katolického člověka, slučujícího v sobě všecky doby, milujícího všecky doby, šířícího však plně ve své přítomnosti. Cituje Vergilia, velkého básníka venkova, Plinia i Livia, při tom však mluví o pozemkové reformě, o poměru mezi městy a venkovem, o základech zdravého a harmonického národního hospodářství.

»Víme velmi dobře, jak mravní ozdravení celého národa závisí na stavu společensky zajištěných a nábožensky solidních zemědělců.

Žijete více než druzí ve stálém styku s přírodou, ve styku neobyčejného sociálního významu, neboť vaše rodiny nejsou pouhým společenstvím spotřebitelů, nýbrž zvláštním způsobem společenstvím výrobců. V tom, že váš život je tak hluboce zakořeněn v rodině, je vysvětlení vaší hospodářské důležitosti a v dobách kritických vaší schopnosti obrany a odporu; z téhož důvodu jste směrodatní pro vývoj práva a soukromého i veřejného řádu v celém národě, a konečně je vaším posláním býti zdrojem a obranou neporušeného mravního a náboženského života, štěpnici lidí zdravých na těle i na duchu pro všecka ostatní povolání, pro Církev i pro stát.

Jak velice je tedy třeba, aby základní složky toho, co lze nazvati kulturou venkova, byly národu zachovány: pracovitost, prostota, úcta k rodičům, láska k vlasti a věrnost tradicím, které během staletí ukázaly svou blahodárnou plodnost, konečně to, bez čeho by všechno ostatní nemělo trvání, bez čeho by všechno to se zvrhlo jen v bezuzdný shon po zisku: duch pravé zbožnosti. Bázeň Boží, důvěra v Boha, živá víra, která se projevuje denně ve společné rodinné modlitbě, nechť řídí a vedou život těch, jichž ruce zpracovávají naše pole. Nechť kostel zůstává srdcem vesnice, posvátným místem, v němž se, podle svaté

Pokračování na str. 3.

Z pracovní povinnosti mládeže

(Jednou též něco radostného.)

Když jsme se dozvěděli, že musíme na pracovní povinnost mládeže v zemědělství, snad do pohraničí, zděsili jsme se především proto, že tam leckde ještě marně volají prázdné fary po pastýřích, že na mnoha místech není ani možno súčastniti se každou neděli mše sv. — a toho jsme se nejvíce báli, abychom této opory nejjistější nebyli zbaveni.

Zavezli nás s brigádou do Kosova, vesničky mezi C. Budějovicemi a Čes. Krumlovem. Uvedli nás do tamního hostince, kde jediné mají větší místnost v celé vsi. Byli jsme radostně překvapeni: Na čelném místě zde visí kříž — v hostinci! To samo je už dobrým důkazem smýšlení obyvatel. Přijali nás pohostinsky — téměř, možno říci, po staročesku — podali nám chléb, sůl a mléko. Snad všem se tam líbilo, ale poněvadž nás pro nedostatek větších místností, vhodných k ubytování, nemohli ubytovat společně, nýbrž jednotlivě u sedláků, většina účastníků brigády odjela — z 20ičlenné výpravy abych jsme jen tři, sice v nebezpečí, že ztrácíme oporu celku, ale s nadějí, že budeme u dobrých lidí. A naše naděje nebyly zklamány. Žasli jsme, jak hlubocký je náboženský život tamních lidí. Většina jich chodí každou neděli do kostela, ač ¾ hodiny vzdáleného, za každého počasí. Asi třetina jich při tom pravidelně přistupuje k sv. přijímání. Chlapci před odchodem na vojnu jdou k sv. zpovědi. Z této poměrně malé farnosti se letos dva rozhodli studovat bohosloví. Lidé se nezúčastní bohoslužeb jen pasivně. Přemýšlejí a debatují o slovech nedělních kázání, na něž kladou značné požadavky. Zvou občas svého faráře z Kamenného Újezda mezi sebe, aby se dali poučit o pravdách víry i aby se s ním sblížili. Nejsou zbožní jen na povrch. Jejich zbožnost se projevuje v celém jejich životě. Jsou to lidé myslící — a to dnes říká mnoho. Proto také dobře vycházeli s námi — chápali, že nemůžeme hned zastat práci, na niž nejsme zvyklí. Snažili se nám práci usnadnit a zpříjemnit pobyt mezi nimi. Jednali s námi spíše jako s členy rodiny než jako s čeledí. Neměli jsme v jejich společnosti dojem, že mluvíme a lidmi menšího vzdělání, kteří mají namnoze jen dvouttřídku — nahradili si to jednak četbou, jednak jejich přirozená inteligence je řadí na úroveň, již mnohý nedosáhne ani po dlouhém studiu. — Uvědomují si plně, v jak nebezpečném postavení hospodářském je dnes naše vlast — ač mají opravdu velký nedostatek pracovních sil, jejich produkce stoupla oproti dobám protektorátním o pinčých sto procent!

Při tom však dávají i Bohu, co mu právem patří: Když celý týden od rána do noci těžce pracovali a vědomím, že je to pro národ, neděli a svátek zasvěcují výhradně Jemu. A On jim za to žehná, dává hojnost jejich úrodě a mír jejich srdcím, žijí ve shodě a pomáhají si jeden druhému, bratr bratru... — Jistě není dnes mnoho vesnic na českém venkově, které by byly v takové míře uvědomělé nábožensky i vlastenecky jako tato vesnička, která si tím více zasluhuje, aby se o ní dozvěděli lidé, kteří by váhali uvěřit, že se u nás praktičtí katolíci nevyskytují, jen jednotlivě jako něco exotického, nýbrž že existují i pevné katolické základny v českém lidu.

M. M., posluchačka filosofie.

Papež věnuje svůj vlastní náprsní kříž misijnímu biskupu. Arcibiskup z Colomba (Ceylon), Msgre Masson, sdělil při jedné audienci sv. Otci Piu XII., že ztratil svůj náprsní kříž. Papež ihned svůj vlastní náprsní kříž a dal jej misionáři. Když Msgre Masson proti tomu protestoval, papež odvětil, že má právě pouze tento kříž, ale že mu pošle z Vatikánu jiný. Několik hodin nato přinesl jeden člen papežského dvora nádherný náprsní kříž do domu Oblátů Neposkvrněného Početí a odevzdal jej arcibiskupovi.

Makbeth fašista?

Tak nazývá tuto tragickou postavu Shakespearovu E. A. Saudek v programovém úvodu, kterým vás obšťastní, jdete-li se do Vinohradského divadla na Makbetha podívat. Celý ten úvod je příkladem, jak násilně se řeší všelidské mravní problémy, natahuje-li je někdo mermomocí na skřipec theorií dialektického materialismu.

Znáte jistě obsah Makbetha. Je to skotský bohatýr, jenž zvítězí v boji proti nepřátelům země, získá tím obdiv a vděčnost krále Dunkana, vzplane však při tom chorobnou ctižádostí státi se sám králem, a to za každou cenu, i za cenu vraždy. Démonickou pomocnicí na této cestě ke slávě se mu stane jeho choť Lady Makbethová, která v sobě i v něm bezohlednú umlčuje každý lepší hlas:

»Od hlavy k patě nejkrutší zlo
mne proseknět, ať zhoustne moje krev,
by výčitkám byl zatarasen vstup,
a nebo rouskou tmy se neproder,
by vzkřiklo »Zadrž! Dosti!«

Král Dunkan přijde jedné noci na návštěvu do Makbethova hradu a je zavražděn Makbethem. Jako vrahové jsou nařčeni sluhové, které Lady Makbethová nejprve ve spánku potřísní krví, aby na ně zvrátila podezření a které při projevení královy smrti Makbeth též zabije, prý z nevýslovného rozhořčení nad jejich činem. Makbeth, jenž je příbuzným zavražděného krále, stane se jeho nástupcem, je u cíle svých snah.

Ale vražda se stane pro něho počátkem nevýslovných muk svědomí. Vidí stále krev na svých rukou, jak to vyjadřuje toto slavné místo tragedie:

»Ha, jaké ruce to? Zrak rvou mi.
Zda nesmírné vše vodstvo Neptunu
tu krev mi s rukou smyje? Ne, má dlaň
spíš vlny oceánů zbrunátní
a zelen změní v krev.«

Duch zavražděných se mu stále zjevuje, on nemá chvíle klidu, nemůže spát: »Makbeth zabíjí spánek — spánek nevinný.«

A stejně tak nemůže nalézti klidu jeho choť, podněcovatelka zločinu a pomocnice v něm. Ani ona nemůže smýt krev se své ruky a cítí stále na ní její pach:

»Ještě to tady páchne krví; všechny arabské vůně nenapustí této ručky zde.«

Makbeth, jak útvan těmito přeludy, chce si vysvětlovat spánek a klid:

»Chci říci strachu zhledělému, že lže,
chci hrotu navzdor spát.«

Když však se mu to nedaří, zuří stále víc a více, hromadí zločin na zločin:

»Je dřív tak spříznění a moji myšlí vražednou,
že nic mne nezlekā.
Já počínám již slunce býti syt
a svět si přeju v rozvalinách zřít.
Přijď, zmaře, vichře, dujte

Tragický básník v této postavě líčí člověka vůbec. Málo by nás zajímal osud tohoto výtvoru básníkovy mysli, kdybychom necítili, že jsme to my, které v něm líčí. I když jsme snad nezatoužili po království a neměli za ním přes mrtvolu krále, přece každého z nás láká nějaký takový přelud a každý z nás tak nebo onak, s větší nebo menší intensitou, prožil výčitky podobné oněm, jež rozechvívaly duši Makbetha a jeho choti.

Proč? Jak to vysvětlit?

E. A. Saudek odmítá dřívější výklady jako časový přežitek měšťácké morálky, završuje »scholasticko-statické« pojetí člověka, aby na jeho místo nastoupil vývoj, problematika, psychologie, skladba a rozklad osobnosti.

Podle něho »Makbeth je pravzor rytíře, schezapomínavého bojovníka za potřebu své společnosti, když se tragedie počíná. Dokud trvání osobnosti jako sociální funkce není přerušeno a Makbeth se nevydá za přeludem osobnosti absolutní, dokud nepropadne amoku ctižádosti, jakémusi individualistickému či osobnostnímu l'art-pour-l'artismu, jenž pro nás i pro autora stejně logicky vede ne k nadosobnosti, třeba zločinné, za níž se vydal, ba, ani k záchově schcubožející trosky osobnosti, třeba sebezrůdnější, nýbrž — k naprosté její dekomposici, k jejímu zničení ještě před fyzickou smrtí na bojišti.

Jako všichni zločinci, jako všichni fašisté, nakonec vražd tímu urputnější, tím zvířečtější, tupější, čím více se ošklivi sobě samému za svou šílenou pouť za přeludem — nadělověčtví.«

Myslil na toto vše Shakespeare? Myslím, že jeho vysvětlení by bylo mnohem prostší. Lékař, který pozoruje bloudnění Lady Makbethové, je vyslovuje za něj: »Ji kněze třeba víc než lékaře.«

Podle E. A. Saudka je příčinou celé tragedie neschopnost Makbethova, uskutečňovat svou osobnost jako sociální funkci. Vysvětlil se tím však něco? Je jasné, že Makbeth se musil obávat mstv královských synů, že tedy žil ve strachu, jenž jej pak pudil k novým zločinům. Ale ona »funkce sociálnía je tak ubohé zploštění celého toho dramatu svědomí.

Je přece tolik zločinů, o nichž nikdo z lidí neví. Je tolik zločinů, které se dovedou velmi obratně skrýt. Bylo přece snad sociálně stejné, byl-li králem Dunkan nebo Makbeth. Společnost by se s tím byla snadno smířila, zvláště když Makbeth měl jistě mnohé vynikající vlastnosti, byl vždyl spravzorem rytíře«.

Není zde »scholasticko-statické« pojetí člověka hlubším, uspokojivějším vysvětlením? Vždyť ono není tak statické, jak se povrchním znalcům zdá. Podle něho existuje věčný mravní zákon, jenž je zosobněn v osobním Bohu, jenž je jeho Tvůrcem, Vykonavatelem, Strážcem, Soudcem a Mstitelem zároveň. Tento zákon se zrcadlí v našem svědomí, jeho zdůrazněn, objasněn, blíže opsán ve Zjevení. Jeho základním obsahem je skutečné naše »sociální funkce, chápaná ovšem mnohem šíř než v obyčejné marxistické sociologii. Společnost, do které jsme zasazeni, má svůj nezbytný střed v onom osobním Bohu. Vše ostatní je jeho dílem, vše ostatní kroužíl kolem něho, vše ostatní se má bířit k němu, a to svobodně a dobrovolně, jde-li o člověka. On je cílem všeho našeho počínání, je Otcem nás všech, nemůžeme tedy bez ohledu na ostatní, na jejich práva lidí a bratří, jít za svými cíly. Vislme na něm, a je vzpourou a šílenstvím jednat, jako by ho nebylo, jako bychom si sami mohli dávat zákony života.

A přece to děláme. Co dějiny jsou dějinami, vždy se tak shledáváme s touto vzpourou, které říkáme hřích. Jen když přijmeme tohoto osobního Zákonodárce, můžeme uspokojivě vysvětlit ony výčitky svědomí, pro které Makbeth i jeho choť vidí neustále na svých rukou stopy krve a vůdě kolem sebe přízraky svého zločinu. »Scholasticko-statické« pojetí člověka dovede chápat i další vývoj Makbethův. Tento vývoj mohl vést k pokání, jež je v křesťanství nejnormálnějším rozuzlením oněch vzpour, jimž říkáme hřích, vzpour, k nimž nás naše složitá, duchovně-tělesná bytost tak často strhuje. Vede však někdy k zatvrzení, k zatvrzení šílenému, jak jsme je historicky prožili v pádu nacistické říše, jejíž představitelé si jistě také opakovali slova Makbethova:

»Je dřív tak spříznění a naši myšlí vražednou,
že nic nás nezlekā.

My svět si přejem v rozvalinách zřít.«

Právě toto zaslepující zatvrzení je příčinou vždy nové a nové honby za přeludy, honby přes zločiny, honby, vyjádřené prvním takovým heslem vzpoury: »Nejvyššímu chci podoben býti!«, honby, z níž budou vznikat vždy nové a nové tragedie, které neznámí chladné a nemožné theorie o potřebách neosobního davu, kterému říkáme společnost, které může zmírnit jen víra v osobního, nevýslovně svatého a vznešeného Boha, jenž je zároveň Slitovníkem, který i lidem nejděsnější pobloudivším otevírá svou náruč a tiskne je k svému srdci, které pro nás přijal a které pro nás nechal vykrvácet na kříži. Jen účinné litosti je k tomu třeba a přesvědčení, že jsme skutečně všichni stvoření pro společnost, která však je úplná a pravdivá jen tehdy, je-li v ní Bůh Otcem, my všichni pak bratří.

ak.

O idealismu

Jsou škarohlídové, kteří se domnívají a tvrdí, že už není na světě ideálismu, totiž vůle a schopnosti, pro myšlenku, ideu obětovati všechno, zejména je-li potřebí, i všechen majetek, ba život. Na štěstí nemají pravdu. Životního idealismu je stále dosti a dokázala to zejména právě minulá válka.

Za ideální hodnoty, kterými konec konců jsou i vlast a národ, dovedly klásti životy bez nejmenšího váhání miliony sovětských občanů, smáselv zkázu svých domovů, kulturních památek a chrámů statisíce Britů, napínali všechny síly v boji za základní lidská práva občané Severoamerické Unie. Pro svobodu vlasti odvažovali se nebezpečných sabotážních činů, šli do žalářů, koncentračních táborů a na popraviště Čechové, Slováci, Poláci, Francouzi, Holanďané, Norové, Jihoslované. To všechno jsou ostatně skutečnosti obecně známé. Nutno si však dobře uvědomit základní pohnutku, která byla duchového, ideálního rázu, byť ovšem na příklad svoboda vlasti má i dalekosáhlé důsledky pro hmotný rozvoj jednotlivce i národa. Ale kdyby nebylo idealismu, kdyby nebylo horoucí lásky k takovým hodnotám, jako je mateřský jazyk, národní tradice a kultura, zda nemohli být ještě daleko více Quislingů, nežli jich tak jako tak bylo, zda nemohli všichni lidé zaprodati své národní svědomí za pohodlí a hmotné výhody, které utiskovatelé zrádcům nabízeli?

Byl to tedy idealismus, jenž se za druhé světové války projevoval ukázkami nejskvělejšího hrdinství a nejvyšší obětavosti. Všem, kteří se v tomto boji takto vyznamenali a zejména těm, kteří položili v něm životy, patří vděčné »Věčná památ«.

Tento idealismus také, a ovšem plným právem, uznává všechno kulturní lidstvo. Je však i idealismus, který svět už mnohem méně chápe, který stihá nejen neporozuměním, nýbrž leckdy i posměchem.

To je na příklad idealismus vědců a umělců. Není mnoho těch, kdož dovedou pochopit, že se lze vzdáti všeho hmotného prospěchu, kariéry, bohatství, moci, ba třeba i štěstí lásky a rodiny ve prospěch vědecké práce, a to po případě ani ne ve prospěch takové vědy, která přináší bezprostřední užitek lidstvu, nýbrž jejímž smyslem je pouhé rozšíření lidského vědění, vniknutí do oblastí posud málo známých nebo zcela ukrytých lidskému poznání. Postava směněného profesora, žijícího jen vědě, nebývá předmětem posměchu pro podivinské vnější návyky, nýbrž i pro základní nepochopení jeho života: »Co z toho ten člověk má?« Vždyť druzí bohatnou, získávají úřady, hodnosti, tituly — on žije osaměle, chudě, prostě. A co bylo údělem Neruda v Zeyerovým, Březinovým a jiných a jiných? Nepochopení, bolest, tíseň duševní a mnohdy i hmotná. Jak prostinké chudobné je celé zařízení v Jaroměřicích nad Rokytnou v bytě knížete básníků, jenž jediný by u nás býval právem hoden ceny Nobelovy, jak nenápadný a tichý byl jeho život! Co všechno obětoval Neruda za vidinu krásy — svou lásku, hmotné zabezpečení, všechno! Jak se setkrážel stále s lidskou prostředností a malicherností Zeyer! To jen tak několik dokladů za mnohé.

Tím méně dovede svět pochopit, že se lze všeho vzdáti pro ideu náboženskou, že lze pohrdnouti láskou, rodinným štěstím, zbaviti se všeho majetku ve službách tohoto ideálu. Jistě je dosti málo těch, kdož dovedou upřímně přinášet takovou oběť náboženskému ideálu a nebylo jich nadbytek jistě ani v dobách nábožensky daleko vroucnějších.

Lze se dobrovolně odříci lásky a majetku, společenského postavení a být při tom šťastný? Snad to pochopí zejména aspoň někteří z těch, kdož prošli jako političtí vězňové žaláři a koncentráky. Vzpomínáme na to, jak jsme si několikráte představovali, že bychom byli šťastni, i kdybychom byli osamělí, bezvýznamní, chudobní jak poslední nádeník, jen kdybychom byli

---

Campianus martyr = mučedník Kampián

V církevním kalendáři arcidiécse pražské se slaví dne 1. prosince svátek blahosl. Edmunda Kampiána, jesuity, jenž za dob královny Alžběty dosvědčil svou věrnost římskému papeži mučednickou smrtí, Raoul Pius, známý duchovní spisovatel francouzský, jehož mnohé knížky jsou duchovní četbou našich kněží, líčí jeho život, jenž může i nás zajímat, právě proto, že i u našich zemích žil tento poslední mučedník.

Dne 3. srpna 1553 slavila královna Marie Tudorovna svůj slavnostní vjezd do Londýna. Když jela mimo školu sv. Pavla, přistoupil k ní třináctiletý chlapec a udělal jí pěknou poklonu. Jmenoval se Edmund Kampián a byl k tomu vyvolen, protože měl »melodický, plný a zvučný« hlas a byl vůbec skvělým žákem. Po boku královny, provázené osmi tisíci jezdci a obklopené dvornými dámami, jela na koni její sestra Alžběta, jež se měla později stát její následnicí na trůně a umučiti tolik katolíků.

Ještě při jiné příležitosti se setkali Alžběta a Kampián. Marie Tudorovna zemřela roku 1558. Alžběta se stala anglickou královnou a přišla na návštěvu do Oxfordu. Kampián, který tam tehdy studoval, vystoupil při této příležitosti v jakémsi literárním turnaji. To bylo roku 1566. Ani on ani ona netušili, že se ještě jednou sejdou a sice za okolností mnohem dramatičtějších.

Dokud Marie Tudorovna žila, Alžběta byla katoličkou; po Mariině smrti přešla nová královna k reformaci a chtěla, aby byla uznána nejenom za časnou vládkyni svého lidu, nýbrž za nejvyšší hlavu duchovní; biskupové, kteří odepřeli uznati tuto duchovní nadvládu, byli zbaveni svých stolců a katolíci procházeli trpkým pronásledováním, takže papež — byl to svatý Pius V. — večerně odesílal dne 25. února 1570 ukrutnosti královniny a s[illegible] smrtnosti.

Jeden podnikavý anglický kněz Vilém Allen se rozhodl, že založí v Douai ústav, kde by se vzdělávalo kněžstvo dosti statečné, aby se odvážilo přes královniny blesky přijíti na pomoc vlasti. To mu ještě nestačilo. Šel do Říma a žádal na jesuitském generálovi Merkuriánovi, aby určil několik členů řádů pro Anglii. Generál určil Parsonse a Kampiána.

Parsons chtěl po skončení studií v Oxfordu dělat v Padově medicínu; zastavil se v Lovani, dělal osmidenní exercile a rozhodne se, že půjde pěšky do Říma a bude žádat o přijetí do Tovaryšstva Ježíšova. Je přijat; později se stane novicmistrem a Merkurián ho r. 1580 určí pro anglickou misii. Nestane se mučedníkem, bude však snášeti pronásledování po dlouhá léta, bude pomocníkem a podporou všech svých bratří.

Kampián, narozený r. 1540, byl synem londýnského knihkupce. V Oxfordě jeden čas slíbil přísahu proti papežskému primátu. Brzy toho lituje, odchází do Irska a pak přichází do semináře v Douai, aby se stal knězem. Cítě se povolán do Tovaryšstva Ježíšova, odchází také do Říma; pošlou ho jako novice do Prahy; stane se tam profesorem retoriky a je vysvěcen na kněze. Merkurián ho ustanoví za společníka Parsonsova.

Mají uloženo nevyhledávati kontroverse; nemohou-li se jí vyhnout, nechť hájí pravdu; nechť doporučují katolíkům poslušnost vůči královně ve všech časných věcech. Parsons se dostane do Doweru převlečen za vojáka. Kampián převlečen za klenotníka, setkají se v Londýně. Všude číhá podezření; katolíci jsoucí v podezření, že přechovávají papežského kněze, jsou trestáni smrtí. Oba misionáři si rozdělí hrabství; často musejí uprchnout uprostřed kázání; jednoho dne Kampián unikne jen dík duchapřítomnosti jedné služky, která předstírá divoký hněv a hodí ho do rybníka, odkud se dostane plný bláta k nepoznání. Parson založil tajnou tiskárnu, která vydá roku 1581 Kampiánovy Decem Rationes, Deset důvodů, na nichž zakládá svoji naději ve vítězství při veřejné disputaci. Vládní kruhy zuří: stůj co stůj třeba zatknout tohoto rušitele pokoje. Zrádce Elliot, kterému sami protestantě říkali Jidáš, ho udá. Kampián je zatčen; spoután a přiveden do Londýna s nápisem na hlavě: Buřičský jesuita; uvrhnou ho do Toweru a vyslýchají ho s mučením.

Alžběta se doví o zatčení, dá si předvésti statečného apoštola, nabízí mu život, svobodu, bohatství, posty, zapře-li papežství; snadno lze uhodnouti jeho odpověď. Kampián má vysvětlovat své učení před pastory, před tím prochází však znovu mučením; přesto si zachovává celou svou bystrost a celou svou ohnivost, je nepřemožitelný. Je obžalován ze spiknutí a směje se tomu.

Dne 1. prosince 1581 je Kampián veden na popravu společně se Sherwinem, světským knězem a s Alexandrem Brianem, jenž byl přijat do Tovaryšstva Ježíšova za svého uvěznění v Toweru. Vlekli je za károu až k šibenici v Tyburnu nedaleko dnešního Hyde-Parku.

Kampián chtěl pod šibenicí promluvit k zástupu; soudcové mu v tom zabránili. Žádali na něm, aby se modlil za královnu. »Ano, modlím se za Alžbětu, vaši a moji královnu, které přeji dlouhý život a mnoho štěstí! Popravčí podtrhli žebřík a za několik minut byl konec. Těla potom rozčtvrcena. Alexandra Briana ušetřil, když ještě žil. Popravčí mu proto vrazil svůj nůž do srdce.

Byla učiněna přísná opatření, aby katolíci nemohli dostat ostatky mučedníků. Jedno rámě P. Kampiána bylo však přece odneseno z brány, na níž jeho údy byly vystaveny; P. Parsons dostal i provaz, jímž byl jeho druh oběšen a nosil jej od té doby na krku. Tento provaz se chová pečlivě ve studiínim domě anglických exulů v Stonyhurstu. Vypravuje se, že v pražské koleji, tu noc před odchodem Kampiánovým do Říma a do Anglie, jeden sicilský Pater jménem Gall, obdařený vyšším stupněm modlitby, zvěděl napřed slavnou smrt odcházejícího poutníka a napsal ne Kampiánovu celu: Beatus Edmundus Campianus Martyr – Blažený Edmund Kampián, mučedník. Tato smrt byla semenem obrácení. Parsons mluví v jednom listě do Říma o čtyřech tisících osob, vrátivších se do církve katolické. Jindřich Walpole, budoucí jesuita, na nějž padla kapka Kampiánovy krve, přičítá své povolání tomuto okamžiku. Tato smrt způsobila takové vzrušení, že brzy nato r. 1583 František Bacon poslal královně pamětní list, v němž ji radil, aby již nedávala katolíky popravovat.

Raoul Pius.

•

Jiný pohled na středověk

Členům francouzské Akademie se říká nesmrtelní. Každý neprostší křesťan ví sice, že má v Kristu Ježíši docela jinou, mnohem skutečnější nesmrtelnost, přece však zůstává pravdou, že státi se členem Akademie je pro francouzského literáta vrchol životní pozemské dráhy.

V minulých týdnech se jím stal Etienne Gilson, spisovatel z oboru dějin středověké filosofie. P. Daniélou, sám význačný současný myslitel katolický, napsal o Gilsonovu významu věty, které mohou jistě zajímat i vzdělané katoliky u nás.

»Gilson je člověk, jenž opětně dobyl křesťanské středověké filosofii místo, na něž má právo v dějinách myšlení. Před ním se na univerzitě obyčejně myslilo, že mezi Proklem a Descartem existuje jakási no man's land — země nikoho, prázdný prostor deseti století. (P. Daniélou má na mysli universitu pařížskou. Na našich universitách se to asi myslí ještě dnes.) Jeho dílo definitivně ukázalo, že tomu tak není. Že mnohak tato perioda byla neobyčejně plodnou a že přinesla značné výsledky: jím získala středověká filosofie opět domovské právo v dějinách myšlení.

Tento objev Gilsonův byl tím cennější, že nevyplynul z úmyslu rehabilitovat středověk, nýbrž byl výsledkem bádání úplně nezaujatého. Gilson studoval pro svou doktorskou disertaci pramcny Descartovy a zjistil při tom, že Descartes byl mnohem více závislý, než se dosud věřilo a říkalo, na myslitelích předchozích.

Tak se stalo, že začal studovati středověké myšlení samo v sobě a v jeho velkých představitelích. A tak vznikly velké knihy: Tomismus, O filosofii sv. Bonaventury, Úvod do studia sv Augustina, Mystická theologie sv. Bernarda.«

zdráví venku, pod Božím sluncem, pryč z těch strašlivých zdí a mříží. Tehdy jsme leckdy vzpomněli i na chudobu a samotu mniščinu, jež se snad v něčem podobala té naší vězeňské, ale lišila se od ní zejména tím, že nesnižovala lidské důstojnosti, nýbrž právě naopak ji povznášela. A není zcela náhodné, že nám bývalo tak milou knížkou Tomáše Kempenského »Následování«, psané kdysi autorem asi v prvé řadě pro mnichy, ale tak plné trpké, vyzrálé a usmiřující moudrosti pro každého, zejména pro toho, kdo si v žaláři uvědomil vratkost lidského štěstí, chápaného příliš pozemsky.

Pravila kdysi starší řeholnice návštěvníku kláštera, když s ní rozprávěl o klášterním životě: »Hle, ani ten šat, který mám na sobě, není můj!« Jaká to chudoba! A přece lze v ni býti šťasten a již více osob, které se věnovaly klášternímu životu, se nám k tomu upřímně přiznalo. V »Starokyjevských legendách« ukrajinské spisovatelky praví starý mnich, že nebyl stvořen k zápasu ve světě, v tichu kláštera naše útočiště své nevýbojnosti. Ale byl řádným mnichem, mistrem šlétce a Pán jej na sklonku života za to ještě zvláště oslavil. A tak jsou i dnes duše, netoužící po ničem, než po tichu, míru a blahu odříkání. Není lidské štěstí vždycky v tom, aby se člověku plnila běžná lidská přání. A slouží-li celé náboženskému ideálu dovede sice jen málo lidí, ale není v této službě nic protimyslného.

Idealism náboženský, stejně jako národní, vlastenecký, vědecký, umělecký a jiný, zůstane vždy dokladem hodnoty lidské osobnosti, jejího tíhnutí k věcem, jichž nelze změřiti a zvážiti, ale které jsou nejvzácnější skutečností lidstva.

Miloš Matula.

Z námořníka vynikající řeholník, a z řeholníka zase admirál

Tuto podivuhodnou životní dráhu má francouzský admirál Thierry d'Argenlieu. Jeho život je jedinečnou drahou v současných dějinách, v naší době dvou velkých válek, válek jak skutečných, tak ideologických. Před rokem hrozila Francii ztráta Indočíny a církví zánik tamějších kvetoucích misií. Generál de Gaulle poslal tohoto admirála s plnou mocí do rozbouřené země a nezklamal se. Francie dnes ovládá její všechny důležité body, misie pokračují a pracuje se na nové smlouvě mezi Francií a Indočínou. Tím bude splněno poslání hlavního činitele, který pak bude moci odložit uniformu a uchýlit se do ticha kláštera, neboť admirál je též P. Ludvík od nejsv. Trojice, bosý karmelitán a bývalý provinciál francouzské provincie těchto karmelitánů. Ano, admirál je zároveň knězem. Nejprve byl vojákem, a to vynikajícím vojákem, pak opouští službu, aby se zasvětil Bohu a věnuje se duší i tělem řeholnímu povolání, takže jeho činy budou žíti v análech karmelitánů. Podivuhodná jest shoda mezi jeho dvojím povoláním. Dne 6. června 1925 je posvěcen na kněze, dne 6. června 1944 invase spojenců v Normandii, při níž velí francouzským námořním silám viceadmirál d'Argenlieu. Narodil se dne 7. dubna 1889 jako syn admirála ze staré šlechtické rodiny bretaňské. Nejstarší z jeho bratří je kapitánem, druhý padl jako generál dne 19. května 1940, dva bratří jsou dominikány. Náš admirál vstoupil ve věku 17 let na námořnickou školu, bojoval na křižníku o Maroko. První světovou válku prodělal ve Středozemním moři jako nadporučík, po příměří byl povolán do hlavního štábu admirála Lacaze. Již během války v něm zrálo rozhodnutí poslechnouti hlasu Božího. Opustil námořnictvo a vstoupil do řádu bosých karmelitánů do kláštera v Avonu u Fontainebleau. Dne 15. září 1921 složil řeholní sliby. Studoval v Římě pa dominikánském Angeliku, bohosloví dokončil v Lille, kde byl, jak jsme již řekli, dne 6. června 1925 vysvěcen na kněze. Na konci roku 1932 byla obnovena pařížská karmelitská provincie a P. Ludvík od nejsvětější Trojice byl zvolen prvním provinciálem, byl zvolen pak ještě jednou, ačkoliv se tak stává velmi zřídka. S hrdostí vzpomíná řádová provincie na dobu jeho správy, dobu to vnějšího rozkvětu a rozšíření i vnitřního prohloubení. Je velmi mnohostranný, působí i jako spisovatel, přednáší na katolické fakultě v Lille a na katolickém Institutu (université) v Paříži. Poslední léta před druhou světovou válkou jsou vyplněna intensivní prací, které se obětují mnohdy celé noci.

Při mobilisaci v r. 1939 nastupuje do Cherbourgu, do hlavního štábu námořních sil. V roce 1940, tak osudném pro Francii, řídí obranu Cherbourgu, 19. června je zajat, 22. června se mu však podaří uprchnouti při transportu na cestě do Německa, dostane se na ostrov Jersey a tamodtud na malé lodce dostihuje břehů anglických. Je z prvních Francouzů, kteří se přidružili ke generálu de Gaullovi. Od 1. července 1940 buduje lodstvo svobodné Francie, bojuje o záchranu koloniální říše francouzské pro pokračování v boji, bojuje někdy proti vlastním krajanům, na př. v Dakaru. Pak odchází do Kanady, aby mezi tamními Francouzy rehabilitoval čest Francie a po vstupu Spojených států do války organisuje francouzské síly v Pacifiku. Když se v listopadu 1942 Američané vylodují v Africe, když se Alžír stává prozatímním sídelním městem svobodné Francie, jmenuje jej generál de Gaulle velitelem námořních sil francouzských. 14. června 1944 přivází de Gaulla na půdu Francie samotné, která tehdy, aspoň částečně, je již také osvobozena.

Od té chvíle se tím intensivněji věnuje reorganisaci francouzského námořnictva. S dovolením sv. Stolice může ještě po ukončení války zůstati mimo klášter, neboť francouzská vláda ještě potřebuje jeho schopností velitelských i diplomatických. Poslali jej, jak jsme řekli na počátku, do Indočíny, jakožto ztělesňovatele křesťana, přinášejícího kulturu a víru současně.

A tak se tento admirál-mnich řadí mezi ostatní velké Francouze, spojující vřelou oddanost Církvi katolické, dosahující mnohdy heroismu svatosti, s vášnivou láskou k francouzské vlasti, ať už se jmenují sv. Ludvík nebo Panna Orleánská, Richelieu nebo Thierry d'Argenlieu.

Životní jubileum statečné řeholnice

Dnešního dne slaví Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v Praze III., Pod Petřínem padesátku své generální představené S. M. Zofie Bohumily Langrové. Jmenovaná, narozená 1. prosince 1896 v Brně-Slatině, věnovala se učitelskému povolání. V letech 1912—1918 absolvovala státní učitelský ústav v Praze I., a již od roku 1917 působila jako učitelka nejdříve v Líšni, potom na spojené řádové obecné a měšťanské škole a škole pro ženská povolání Milosrdných sester v Praze III., v Úvoze. Ředitelkou těchto škol byla nepřetržitě od roku 1935 až do roku 1943, kdy školy byly Němci zavřeny a zrušeny. V revolučních dnech roku 1945 převzala vedení Kongregace jako generální vikářka a dne 24. srpna 1946 byla jmenována generální představenou celé Kongregace v zemích české koruny.

Za tímto stručným vyličením životní kariéry této české řeholnice skrývá se pestrý a často dramatický děj bohatého života vnějšího i vnitřního a souvislost její ryzí osobnosti s osudovými dobami národa, jemuž také oddaně slouží. Jestliže dnes stojí v čele mohutné řeholní rodiny, čítající více než tisíc milosrdných sester a usměrňuje její duchovní i fysický vývoj v několika desítkách domů ve vnitrozemí i v pohraničí v Čechách, na Moravě i ve Slezsku, v klášterech, v nemocnicích, v sociálních a charitativních ústavech, v celé řadě škol obecných, měšťanských a odborných, je to jistě úkol, který vyžaduje ucelené, vyrovnané a hluboce duchovní osobnosti. V S. M. Bohumile se vzácným způsobem zasnoubila horoucí látka k Bohu, a neméně vřelou láskou k vlasti. Obojí dokázala již jako vedoucí řádových škol, kde byly jí svěřené děti vedeny nejenom k oboru nauk, ale kde byla pěstována srdce ve vřelé lásce k vlasti, kde v dobách invase černošské hudby a odrhovačeк byla pěstována národní česká píseň a šířena důkladná znalost české klasické literatury. Děti ze škol v Újezdě byly seskupeny do pěveckého kroužku »Skřivánek«, který i v době zrušení školy zpíval v dobách temna okupace české písničky a českou duchovní píseň a na zájezdech rozsévал radost a naději válce, kde jí již bylo tak málo. Vlastenecká a odvážná osobnost jubilantky nezastavila se však ani před podnikem daleko vážnějším:

Když od roku 1941 stalo se podzemním odbojovým skupinám velmi obtížným zásobování a udržování množství skrývajících se a utíkajících osob, ať již parašutistů, partyzánů nebo jiných uprchlíků v soukromých domech, v nemocnicích, na farách a jinde, navázala s nimi S. M. Bohumila spojení, zvláště s mohutnou skupinou plzeňského »ÚVODU«. Zanedlouho organisovala účinnou pomoc a tak divky z odborné školy a z ošetřovatelské školy šily prádlo, z mateřince byly dodávány potraviny, peníze, léky, toaletní potřeby, části šatstva, a to vše bylo pak prostřednictvím Ing. Cuhry a zemřelého rady Chudáčka dodáváno do západních a jižních Čech. V této činnosti pokračovala zvláště v době pronásledování po Heydrichovi a po celou dobu války. Podobně vlastenecky uplatnila se v době svého krátkého působení v ženské trestnici v Řepích u Prahy, kde působila při mírnění těžkého osudu českých vlastenek zatčených gestapem.

Důležitý úkol byl jí Prozřetelností svěřen v kritické době porevoluční v květnu 1945. Skupina komunistických lékařů řádové nemocnice Pod Petřínem, kteří nepostřehli včas svoji odbornou úlohu a svůj poměr ke Kongregaci a důležitost této v životě národa, zahájila tažení proti Kongregaci a patří k zásluhám S. M. Bohumily, že svým rozvážným postupem, laskavým a trpělivým jednáním nakonec usměrňuje revoluční kvas a jako generální vikářka Kongregace vytvořila alespoň loyální a smířlivé prostředí v tak důležitém ústavu, jakým je nemocnice »U Panen« Pod Petřínem.

I nyní jako hlava celé Kongregace vládne rukou zkušenou, pevnou, ale zároveň laskavou. Láska k Bohu i k bližnímu je jí nejvyšším zákonem a není divu, že nejenom Kongregace, ale i všichni, kdož jubilantku znají, přejí jí, aby Bůh žehnal její práce pro blaho Církve i národa.

J. C.

Svatý Otec zemědělcům

(Pokračování se str. 1.)

tradice otců, neděli co neděli shromažďují její obyvatelé, aby pozvnesli své duše nad hmotné věci k chvále a službě Boží, aby si vyprosili sílu ke křesťanskému prožití všech dnů nastávajícího týdne.

Právě fakt, že zemědělská práce má povahu rodinnou, ji činí tak důležitou pro sociální i hospodářskou prosperitu celého národa. Kdo by ovšem hleděl jen na číslicemi vyjádřitelný pokud možno nejvyšší výnos neoo komu by šlo jen o nejlevnější zaopatření zemědělských výrobků, byl by asi naklonén k tomu, obětovati tento způsob zemědělského hospodaření; vidíme takové, ne příliš potěšitelné příklady v minulém století a právě v době přítomné.

Dokažte, že váš způsob hospodaření, právě svým rodinným charakterem, může dosáhnout výhod jiných způsobů hospodaření a nemá jejich stránky škodlivé. Ukažte se jako lidé rozvážní, šetrní, ukažte svůj smysl pro pokrok, ukažte, že dovedete odvážně investovat kapitál, ať už svůj nebo vypůjčený, usnadňuje-li skutečné práci a neohrožujete-li dluhy budoucnost rodiny. Ukažte, že dovedete slušně prodávat, ne chtivě spekulovat na škodu lidu, že dovedete být dobrými spotřebiteli vnitřního obchodu země. Je třeba síly ducha, abyste takovými dovedli být. A proto není bludnějšího předsudku než mysliti, že zemědělec nepotřebuje pořádného a rozsáhlého vzdělání.

Hřích způsobil, že práce na polích se stala namáhavou, ona však není jeho pouhým následkem. Již před pádem dal Bůh člověku zemi, aby ji vzdělával, dal mu vzdělávání země jako nejkrásnější zaměstnání v řádu přirozeném. Proto zasluhuje lásky tato práce. Láska však, i když je sebe nutnější, nestačí. Je třeba mnoho vědomostí k úspěšnému hospodaření.

Kromě toho vyžaduji pozemkové majetky v mnohých krajinách — nehledě na nutné odčinění škod vzniklých z války — přesného a spolehlivého prozkoumání, má-li se uskutečniti reforma poměrů majetkových a vztahů právních. Bez této přípravy by se tato reforma, jak učí zkušenost a dějiny, stala pouhou demagogií a následkem toho by nebyla prospěšná, nýbrž zbytečná a škodlivá, zvláště dnes, kdy lidstvo se musí ještě chvíti o svůj denní chléb.

Mluvíme-li k zemědělcům, nemůžeme nevzpomenouti protikladů mezi městy a venkovem, jenž je nápadným rysem právě našich dob. Co je jeho pravou příčinou?

Moderní, stále vzrůstající města, se svým nahromaděním obyvatelstva, jsou typickým produktem nadvlády velkého kapitálu nad hospodářským životem, nejenom nad životem hospodářským, nýbrž nad celým člověkem. Potřeby lidské neregulují život hospodářský a správné vynaložení kapitálu, nýbrž naopak kapitál a jeho zájmy určují potřeby lidské.

Jestliže již obyvatel měst trpí tímto nepřirozeným stavem, tím více to platí o živote zemědělcově. To proto, že přes všechny obtíže zemědělec představuje i dnes řád, jak jej chce Bůh, podle něhož má člověk svou prací ovládat věci hmotné, a ne naopak, aby hmota ovládala člověka.

To je tedy vlastní příčina dnešního kontrastu mezi městem a venkovem: jsou jím vytvářeni lidé úplně různorodí. A tento kontrast se stává tím větší, čím více se kapitál vzdává svého ušlechtilého poslání, jímž je rozvoj dobra společnosti v každé rodině, z které se skládá. On rozkládá jiskření zlata a požitkářský život před oslněnýma očima venkovana, aby jej přiměl k opuštění půdy a k odchodu do města. Sám pak se zmocňuje opuštěné půdy, která pak již není předmětem lásky, nýbrž chladného vykořisťování. Země, štědrá živitelka měst i venkova, plodí pak jen pro spekulaci a zatím co zemědělec je tíží dluhů pomalu přiváděn na mizinu, státní hospodářství se vyčerpává drahým dovozem potravin z ciziny.

Tento převrat v soukromém vlastnictví půdy je nesmírně škodlivý. Nemá lásky k půdě, je bez srdce k rodinám, které na ni přebývají a které ji vzdělávají. Tento stav není však výlučně spojen pouze se soukromým kapitálem. I tam, kde stát strhne na sebe všechen kapitál a všechny výrobní prostředky, mají zájmy průmyslu a zahraničního obchodu, zájmy to měst, přednost před zájmy venkova. Pravý zemědělec pak trpí ještě víc. Tak i onak se jedná proti základní pravdě, Církví vždy obhajované, že totiž národní hospodářství je organickým celkem, v němž je třeba výrobní schopnosti národního území rozvinouti ve zdravé vzájemné úměrnosti.

Rozpory mezi městem a venkovem by nikdy nebyly takových rozměrů, kdyby se bylo dbalo na tuto základní pravdu.«

Dr. Josef Kubalík:

Katolicism fašistickou formou křesťanství?

Palcovými písmeny přináší poslední číslo »Českého zápasu«, oficielního týdeníku náboženské společnosti, jež sebe nazývá církví československou, překvapující tvrzení, že katolictví je fašistickou formou křesťanství.

Autor článku, který se skrývá pod šifrou K V V, se dovolává knihy odpadlého kněze amerického, L. H. Lehmana a usiluje osvětliti pravý poměr katolictví k fašismu, nacismu a demokratickým režimům. Prý »vatikánská politika ve druhé světové válce je veřejným obžalováním představitelů římského katolicismu ze zrady na demokracii a svobodě«. Dále cituje výňatky ze spisu »Cruciáta za Panevropu« od Rich. Coudenhove Calerga a uzavírá, že katolici svými dispositemi jsou fašisty, nedemokraty a jejich vedení je hierarchie, provádějící nedemokratickou menšinou. Katolicism je prý fašistickou formou křesťanství, neboť katolická hierarchie spočívá plně a bezpečně na vůdcovském principu s neomylným papežem v čele jako vrchním velitelem na dožití. Autor článku roní krokodýlí slzy nad katolickým lidem, který je prý v církvi z donucení a z naučení a zdůrazňuje, že cílem každého svobodomyslného katolíka musí býti osvobození od fašistického a nedemokratického učení jeho církevních vůdců. Dodává k tomu, že »v každém případě se zdá jisté, že úsilí vítězných Spojených národů o zavedení demokracie a vymýcení fašismu z Evropy bude nebezpečně handicapováno, nebo-li vůbec rozbito, nebudou-li účinný kroky eliminovati Vatikán jako mezinárodní politickou moc za každých okolností. Prý každému, kdo studuje dějiny, by mělo býti jasno, že politické intriky Vatikánu předem znesnadňují každý pokus západního světa o dosažení svobod, za které vstoupily Spojené národy do války proti útočníkům osv. Proto dlužno učiniti opatření proti nesmiřitelnému vedení církve katolické, které nutí církev ke spolenectví a diktátory a utlačovateli lidu!

Podobné nespravedlivé a přemrštěné fráze o Církvi a Vatikánu by se daly snésti v listech politických borců, ale agitace podobného druhu je neomluvitelná, objevuje-li se v týdeníku náboženské společnosti, jež o sobě tvrdí, že chce býti »církví Kristovou«. A zvláště v současné době, kdy křesťanství stojí v rozhodujícím zápase o duši lidu v srdci Evropy s proudy protiduchovními, jsou podobné útoky proti katolictví nemístné nevhodné a nečasové.

Právě ten, kdo zná dějiny, ví:

1. že papež Pius XI. odsoudil nekompromisně ideologii nacistickou a tím i fašistickou ve své encyklice »Mit brennender Sorge«, a to v době, kdy hitlerovské Německo a fašistická Italie stály na vrcholu své politické moci. A vzhledem k naší vlasti zesnulý papež jediný na světě projevil porozumění k nám v nejtěžších chvílích našich dějin, kdy dohodou v Mnichově byla naše vlast tak nelidsky okleštěna. Tehdy, když jsme byli dáni na pospas hitlerovskému molochu ode všech politických mocností západních i východních. Pius XI. veřejně odsoudil v rozmluvě s francouzským vyslancem u Vatikánu tento počin jako »nemravnost a zločin na trpícím národu českém«!

2. Nynější papež Pius XII. ve svých alokucích a rozhlasových projevech za války stál vždy na straně spravedlnosti, na straně demokratických mocností, bojujících proti násilnickým režimům. — Proto tvrzení nepřátelská jsou nespravedlivá a pravdě odporující pomluvy a zlomyslná osočování Svaté Stolice. Abychom měli správný názor na hierarchické zřízení církve katolické, dlužno si objasniti katolické pojetí církevní ústavy.

Církev, náboženská společnost, založená Kristem, má poslání nadpřirozené, totiž vzbuzovati v duších věřících království Boží milostí a po tomto přípravném období dovésti člověka k jeho konečnému cíli, k věčnému štěstí. Zakladatel však neponechal svou duchovní společnost na pospas lidské libovůli a omylům, ale dal jí do vínku pevnou ústavu. Vyvolil si sbor apoštolů v čele s Šimonem Petrem, jemuž odevzdal vedení ve své společnosti. Tato povšatná moc čili hierarchie je v podstatě službou pro věřící, jimž má napomáhati v dosažení duchovního štěstí na zemi a věčné blaženosti po smrti. Stejně jako Bohočlověk nepřišel na svět, aby se Jemu sloužilo, podobně i nositelé svěřené posvátné moci, totiž biskupové v čele s nástupcem Petrovým, mají poslání služby lidstvu, aby došlo duchovního míru a pokoje, které svět dáti nemůže. Proto nynější Svatý Otec v jedné ze svých posledních alokucí tolik zdůrazňoval, že Církev Matka otevírá znavenému lidstvu svou mateřskou náruč, nikoliv aby mu vládla, nýbrž aby mu sloužila. Je tedy hrubým omylem chtíti aplikovati vládní formy politických společností přirozených na společnost Kristovu, jež je nadpřirozená a duchovní. Ovšem Církev na vládní formu státní pohlíží nestranně, jí je oprávněnou ona vláda, jež plní poctivě své poslání, totiž, která zajišťuje občanstvu spravedlnost a pozemské blaho.

Avšak ohledně ústavy církevní je rozhodující vůle Zakladatelova. Studium Písma nás přesvědčí, že Kristus dal své Církvi ústavu hierarchicko-monarchickou. To znamená, že duchovní vedení věřících svěřil sboru apoštolskému v čele s Šimonem Petrem, jejichž právoplatnými nástupci jsou dnes biskupové s papežem.

Samozřejmě ohledně posledního cíle jsou si všichni křesťané — dítky Boží — naprosto rovni. Papež, biskupové i věřící stejně budou klásti počet před věčným Soudcem a víme z dějin, že na stolici Petrově se vystřídali i mužové z vrstev společensky nejnižších. Církev katolická je v tomto ohledu nejdemokratičtějším zřízením všech dob, vždyť je duchovní rodinou dítek Božích.

Tvrdí-li někdo, že hierarchicko-monarchická forma vládní v Církvi je fašistická, je to projevem vrcholného neporozumění. Tím vlastně je odsuzován i Zakladatel svaté Církve, jenž své společnosti tuto vládní formu dal. Čili jinými slovy

oficiální orgán náboženské společnosti československé prohlašuje Ježíše Krista za našeho. A z takové přemrštěnosti bychom nechtěli viniti ani onu náboženskou společnost, jíž Ježíš Nazaretský není Bohem.

Navrhovaná demokratisace katolické Církve ohledně ústavy je vyloučena z toho důvodu, protože tento požadavek je proti výslovné vůli Kristově, jíž přece každý křesťan-vyznavač Kristův bude respektovat.

Jinak by nebylo možno církev československou považovati za společnost Kristovu, jak to o sobě prohlašuje.

Hle, stojím u dveří a tluku...

»V neděli budu stát u kostelních dveří a budu žebrat. Vztáhnu svou ruku i k tobě, až půjdeš kolem a budu prosit o almužnu. Vztahovat ruku s prosbou o dar patří k duchu křesťanství: chudým byl Kristus, chudými jsme my všichni. Pro lásku Boží, která nás spojuje, jsem jist, že nebudu odmítán. Chudý chudého pochopí, chudý chudému pomáhá.

To mi dodává odvahy, abych žebral. Nežebrám pro sebe. Mám chudé, ještě chudší než jsem já: Žebrám o mikuláškový dar pro chudé studenty. V nich pomáhá národu a Církvi, neboť obyčejně nejvěřící lidé pocházejí z nejchudších vrstev. Bída je nesmí udusit a nám nikdo nesmí vzít výsadu lásky. Pomůžeme jim hmotně i mravně a dokážeme, že Kristovo evangelium je věčně živé a není třeba je nijak omlazovat a doplňovat.

O mrázivých ránech ti řeknu, kolika dušiím jsi přinesl radost, záchranu, lepší život.

V neděli tedy budu stát u chrámových dveří a žebrat. Až k tobě vztáhnu ruku a řeknu prosebné slovo, pomyslí na to, že dávám mládeži, která nemá domov, nebo otce, či bratra, ale má bolest a touhu po dobrém životě. Ze obnovuješ svým darem Boží chrám v duších a hojíš zmučené Tělo Spasitelovo. A zachraňuješ národ, který by zahynul bez věřící mládeže. Stavíš pevnost proti zhoubným sektám, které začínají pronikat mezi lid sv. Václava. Proti tmě a lži.

Ti, kteří jsou ještě chudší, než moji chudí, ať nás obohatí svou modlitbou!«

Těmito slovy vám vysvětlují vaše děti své poslání při Mikuláškém daru. Nedávejte jim mnoho. Dejte jim všechno, co můžete. To je pravá láska Kristova, křesťanské jednání čili katolická akce. Dávejte tím Bohu i sobě.

P. dr. Jiří Maria Veselý O. P.
duchovní rádce SKA v Praze.

Za znalcem českého středověku

V Janu Vilikovském, profesoru Masarykovy university, který zemřel v brněnské zemské nemocnici 15. listopadu t. r. neočekávaně brzy, teprve dvaačtyřicátník, nám odešel jeden z nejzasvěcenějších znalců duchovních proudů středověkých a zejména středověké kultury české. Jeho vědecká a publikační činnost, v posledním desítiletí velmi hojná, jeví se nám dnes po předčasném ukončení jako takřka kvapný pokus o to, co nejrychleji postihnout, uvefejnit a uplatnit co nejvíce z toho, co bylo s takovým nadáním, rozhledem a porozuměním, s takovou hloubkou a opravdovostí studováno, sledováno a zamýšleno. Bohužel se již nedočkáme hlavního díla, které zesnulý učenec chystal a které by nám bylo novým způsobem přiblížilo hodnoty středověkého života v naší vlasti a které hodlalo být svodem detailních průzkumů jednotlivých období, osobností, literárních okruhů a rukopisů: dějiny naší středověké slovesnosti.

Jan Vilikovský vyšel z jazykovědného studia, vypracoval se v znamenitého znalce středověké latiny a jako docent a profesor zprvu bratislavské university se zabýval především dějinami české literatury, v tom nikoli na posledním místě problémy písemnictví slovenského. Jeho studie o latinské poesii středověké v Čechách a z minulosti duchovní kultury na Slovensku zůstanou nepochybně na dlouho základními příspěvky k poznání daných otázek. Nejznámější a snad nejzásluž-nější částí Vilikovského díla je řada jeho edic a překladů ze středověkých literatur, ať jsou to Keltské pověsti, ukázky z latinských legend či především pečlivá a spolehlivá vydání Staročeských satir, ukázek ze staročeské lyriky nebo skvělé Legendy o svaté Kateřině. Je přirozené, že muž na vrcholu sil a pracovního rozběhu se chystal k mnoha dalším plánům: jedním z prvních měla být edice staročeského překladu některých knih Písma svatého.

Lze jen hluboce želet úmrtí Jana Vilikovského a připomínat si jeho velikou zásluhu: byl jedním z těch, kdo se obrátili proti positivismu v české historiografii, proti směrům, podceňujícím hloubku a smysl středověku i každého vznětu, jehož pramenem byla katolická nauka a věrnost Církvi. I když nám, jak se zdá, přicházel z podobných končin, proti nimž se nakonec obracel smysl jeho díla, dovedl najít pochopení pro věci, které zůstaly dřívějším badatelům uzavřené a cizí, dovedl porozumět kráse a velikosti středověku. Přitom se opíral o nejpřesnější methody vědecké práce, o úžasnou zběhlost ve svém oboru i o mimořádnou bystrost úsudku a úroveň jeho díla je vskutku světová.

Zejména mu zůstaneme vděčni za jeho práce k dějinám kultu svatovojtěšského (studie Versus de passione s. Adalberti a překlad legendy Brunonovy, vydaný břevnovskými benediktiny), za studie o kulturním působení svatojiřského kláštera (Abatyše Kunhuta) a o českých modlitbách Milíčových, za krásný výbor Prózy z doby Karla IV.; za všechno to, co přineslo nový pohled na pravou slávu českého středověku. A nezapomeneme ani na jeho osobní dobrotu, vlídnou povahu a sympatickou tvář.

Jan Čeřovský.

★ Revmatickým bolestem, žaludečním potížím, nervose, nespavosti, kornatění zabrání zdravotní dietické byliny. Žádejte zdarma pojednání od firmy BYLINA. PASKOV MORAVA.

Z domova a z ciziny

Poniatowsky, Švejk, či někdo třetí? »Obzory« přinesly výňatek z polské revue, jenž končil větou: »Češi mají větší vážnost a úctu ve světě nežli my, přestože průměrnému Čechu je bližší svou osobností Švejk než náš knížě Josef Poniatowski.« (Symbol vysokého smyslu pro čest, jemuž se obětuje všecko, i život.) Podnětem k tomuto srovnávání bylo uvažování, jak se Češi chovali po Mnichově, a jak by se byli chovali Poláci, kteří to ukázali varšavským povstáním ze srpna 1944. Je to ovšem pro nás, jak říkají »Obzory«, pochybný kompliment. A je to kompliment zkreslující. Po Mnichově jsme nemohli jinak jednat. A přece to nebyla žádná švejkovina. Je rozdíl mezi Švejkem, jemuž jde jen o pohodlný hmotný život, a mezi člověkem, jemuž jsou ideály dražší, jenž však ví, že jim více prospěje, bude-li rozvážný a opatrný, ušetří-li svých sil pro vhodnější chvíli. To byl český postoj po Mnichově. Jeho symbolem je president Beneš a nikdo jiný. Máme-li skutečně vážnost a úctu ve světě, máme ji jeho přičiněním a jeho zásluhou. — To ovšem neznamená, že leckdo z nás nenazývá svou švejkovinu moudrostí a rozvážností. Nám by většinou neškodilo trochu Poniatowského hrdosti a Poláků zase trochu ne švejkoviny, nýbrž Benešova realismu.

Americký vrchní velitel v Německu doporučil svým vojákům, aby ukázali »vánočního ducha«. Vrchní velitel okupačních oddílů v Německu, generál Mc Narney vydal provolání k svým vojákům, aby projevili skutečného »vánočního ducha« tím, že budou obzvláště přívětiví a štědří k těm, kteří mají bídu a především k dětem. Pravý americký voják považuje vánoce za dobu, kdy může zvláštním způsobem projevit svoji štědrost: nyní, kdy boje a utrpení minulo, naskytá se krásná příležitost projeviti tohoto ducha. Americký velitel míní: Tímto způsobem lze značně přispěti k úsilí, které vyvíjíme za účelem zjednání míru a dobré vůle mezi všemi národy.«

Jak hlasovali lužičtí Srbové. Při posledních volbách v ruském pásmu Německa odevzdali lužičtí Srbové většinu hlasů jednotě křesťanských demokratů. Tato většina dosáhla v některých vesnicích 75%. Tento výsledek je tím pozoruhodnější, že hlavní organisace lužických Srbů doporučila před volbami sjednocenou socialistickou stranu.

I polský pan biskup nás bardzo chentnie czyta.

Dostali jsme tento dopis.

Kancelář biskupa katowického.

Katowice dne 28. XI. 1946.

Svatováclavská Liga

Praha IV.

Sdělují ctitvě, že býv. metropolitní kanovník poznaňský, Stanislav Adamski, je již několik let biskupem ordinářem v Katowicích. Dochází mu od Vás pravidelně »Katolik«, ale ještě na starou adresu: do Poznaně, takže přijde vždy o týden později. Prosím proto, aby »Katolik« byl zasílán na tuto adresu: J. Exc. Biskup Stanislav Adamski, Katowice, ul. Francuska 47.

J. Exc. biskup Adamski má z »Katolika« velkou radost a velmi rád ho čte. Proto prosí, abyste mu jej dále zasílali. Se zasláním předplatného jsou nyní jakési obtíže; jakmile to bude možno, zařídíme to.

V hluboké úctě

X. Romuald Rak,
sekretář biskupa katowického.

●

Z extrému do extrému. Když jsme přečetli první číslo »Dopisů«, měli jsme dojem přílišné abstraktnosti. Vytkli jsme to také ve svém posudku. Patrně ve snaze vyhnouti se tomuto nedostatku, přineslo druhé číslo líčení tak konkrétní úpadku mravů v jedné studentské koleji pražské, že by se za ně nemusil stydět žádný t. zv. bulvární večerník. Cistým mladým lidem, kterých je přece také ještě dost, a které chceme kolem sebe sdružovat, tam líčíte věci, které jistě neznají a které nepotřebují znát. A bylo při tom ještě připojeno: »Zdá se, že tyto zjevy jsou chronickým programem téměř všech kolejí.« — Milí přátelé, takhle se na to nesmí. Nehrajte si příliš brzy na sevšeobecňující karatele, pamatujte si, že jednou z hlavních vlastností apoštola všech dob a hlavně doby naší, je opravdový bratrský soucit s chybujícími, jenž vede k tomu, že o chybách mluvíme co nejdiskretněji, že neprojevujeme virtuositu v jejich popisování.

●

V. M. Mohl byste nám klidně, bez rozčilování a bez urážení sdělit, v čem je tertium corporationis mezi Olympem, sídlem mythických řeckých bohů a cyrilometodějským Klimentkem? Klimentku se přece nikdo nedotýkal, jen toho přirovnání. Zhluboka dýchat!

Mariánská družina kněží u sv. Ignáce bude konati svou obvyklou měsíční schůzi ve středu, dne 11. prosince 1946 o 4. hodině odpolední v družinské kapli. Od 4½ duchovní četba.

Co umožňuje diktátory

Ten název »Makbeth fašista«, o němž píšeme na jiném místě, sám v sobě není tak hloupý. Je nevhodný jen proto, že je míněn v povrchním agitačním smyslu a že je zasazen do povrchní theorie dialektické sociologie, která chce vysvětlovat nejtajnější hlubiny duše. Jinak, jak jsem řekl, to není tak hloupé, protože fašista je každý, kdo se sklání před mocí, kdo vidí v moci velikost a právo.

Snad nám to bude jasnější na příkladu. Je to případ nejautentičtějších fašistů: hitlerovských nacistů. Reinhold Schneider, německý básník, za nějž zpytuje svědomí. Nejenom ovšem za ně: za celý německý národ a do jisté míry i za ty, kdož sice nejsou a nebyli Němci, a přece, aspoň vnitřně paktovali s Hitlerem a skláněli se před jeho mocí.

Tedy zpytování svědomí. Zodpovědnost srdcí to nazývá Reinhold Schneider. Podle něho je vinen za Hitlera a jeho zločiny každý člověk, jenž jediný okamžik dal svůj vnitřní souhlas síle, hrubé, hmotné síle, »jenž třeba jen jedenkrát věřil v právo mocného«. Hitlerova moc se skládala ze všech vnitřních kapitulací dobrých lidí, všech těch, kteří se považují za spravedlivé.

A proto třeba nebojácného zpytování svědomí, vůle, jít až na konec, ať to stojí, co stojí. »Nemilosrdná odpověď na nejmučivější otázky našeho svědomí je jedinou nadějí a jitřenkou očisty a obnovy; ona jediná může zase uspořádati zbořeniště plné trosek, jakým se stala naše dušee.

A nechť si lidé dneška (Němci, ale ovšem i všichni ti, kdož se skláněli před Hitlerem, nebo před jeho methodami) nemyslí, že budou tak snadno hotovi s Adolfem Hitlerem. Skryté tajemné pouto je ještě dnes spojuje s tímto člověkem propasti. »Naše debata s A. Hitlerem není skončena, nemůže být skončena. Jsme do jisté míry spojeni s ním před očima Věčného.« První taková mučivá otázka, kterou si musíme dát, je tato: »Co bych byl dělal, kdyby byl Hitler zvítězil?« Jak by se mé mravní svědomí bylo postavilo k úspěchu, ne k přechodnému úspěchu, nýbrž k úspěchu zajištěnému, definitivnímu?

K světlu lze z toho všeho dojít jen jedinou cestou: »Cestou rozechvívající lítostí, kterou nám vdechuje naše vina, náš hřích.« Drásavá lítost z minulosti. »Chceme-li žít v jiném světě, musíme se nejdříve státi jinými lidmi.«

Vina a milost, tato dvě slova se nejčastěji vracejí u Reinholda Schneidra. Němec nakažený hitlerovským fašismem si má všimnout, kolik milosti nese v sobě jeho vina, jeho »gnadenvolle Schuld«, jakou silou vykoupení je nabita. A básník zde připomíná »felix culpa«, šťastnou vinu, o které mluvívá Církev na Bílou sobotu.

»Tato doba je pochopitelná a její milost je viditelná pouze v jasu Zjevení a ve světle Apokalypse.« Kdyby se Němec uměl dívat, viděl by všechny ty události, které právě prožil, napnuty »bojem mezi anděly a draky«. (O tomto boji mluví totiž Apokalypse sv. Jana.)

Reinhold Schneider píše dále o této zodpovědnosti všech, která vyplývá z Evangelia, z tak často dnes citované Řeči horské, kde Pán nazačuje, že každý, kdo se jen hněvá na bratra svého, je vrahem, a každý, kdo jde třeba jen za svou vnitřní žádostivostí, je lupičem. »Od každého z nás,« píše Schneider, »bude požadován účet za krev našeho bratra Abela, za nejskrytější spoluvinnictví při prolití této krve, i kdyby toto spoluvinnictví se jevilo pod vnější formou plnění povinnosti.«

Tutéž myšlenku rozvádí známá katolická spisovatelka Ida F. Görresová v úvaze, jejíž titul upomíná na detektivku: Vražděcí knoflík. Detektivka se však dnes stala skutečností.

Co to je Vražděcí knoflík? Podívuhodný a strašný vynález. Jste sám v pokoji, tisknete lehce prstem, jen malá vteřina k tomu stačí, na knoflík, který se úplně podobá vypínači žárovky na vašem pracovním stole, a mysíte při tom na bytost, o níž si v hloubi srdce přejete, aby zmizela, a ona skutečně zmizí, je vyřízena. Zmizí v téže vteřině, zmizí skutečně, navždy. Je vymazána z počtu živoucích. Její tvář je smazána, jako se vymaže slovo gumou na stránce papíru.

Zločin, zločin čistý a zločin bezpečný: bez krve, bez křiku, nemožné každé vyšetřování, neteřeba se báti žádných sankcí. Příšerné pokušení! »Kdo z nás může říci před Bohem, že by nikdy ve svém životě nepoužil tohoto zařízení, kdyby skutečně existovalo?«

»Vůle k vraždění« je v srdci člověka od té chvíle, kdy v tomto srdci vznikne prosté přání, aby některého jiného člověka již nebylo a kdy mezi tajným přáním a uskutečněním není nic jiného než hradba materiálních překážek nebo určitého vzpírání se naší citovosti (nechuť, odpor před brutálností činu, před pohledem na krev atd.). Ida Görresová nám zde připomíná v prvý čas pravý smysl slov Písma: Kdokoliv nenávidí bratra svého, je vrah. Uvažme dobře slova: Nikoliv může se stát nebo stane se, nýbrž je vrahem. Již dokonal zločin.

„Ano, ano, tímto způsobem věci začínají. Od té chvíle, kdy pro člověka život druhého člověka přestal být věcí nedotknutelnou, věcí posvátnou, je to jen otázka dějinného vývoje, aby neviditelná skutečnost tolika tajných přání po ničení, tolika odsouzení na smrt vyslovených v hloubi srdcí lidmi proti druhým lidem, nabyla konkretní a viditelné formy. Viděli jsme a poznali jsme, jaké podoby potom věci nabývají. Kdo rozvine před našima očima film vnitřních rozhodnutí, učiněných v duši národa, dříve než mohly uprostřed tohoto národa skutečně vzniknouti místa jako Dachau, Buchenwald a Oswětim? Do jakých hlubin se dostane národ, jenž neříká již v hloubi svého srdce »ano« k pátému přikázání? Kam až půjde člověk od té chvíle, kdy z osobních důvodů odepře svému sousedu právo na existenci, nebo kdy tento soused je odepře jemu? A proč potom (stále z důvodů osobních) neodepřítí toto právo na život deseti lidem, tisíci lidem, celým třídám lidí, celým národům? Rozměry Vražděcího knoflíku, kdyby jej lidstvo mělo skutečně k disposici, by se brzy podobaly klávesnici velkých varhan, tak hojně by ho lidé používali. Nejdřív by se ničilo z »oprávněné nenávisti«, pak ze »spravedlivé odplaty«. A proč ne? Což nemám své »právo na slunci«, jako druhý? Vidíte dobře, kam nás to vede? Vidíte, jak docházíme přímo k jednoduchému zničení, bez jakýchkoliv okolků, různých obyvatelů chorobinců a jiných tvorů, jejichž životní elán je podlomený? Teď je vám snad jasný smysl názvů tak běžných za éry gestapa: nežádoucí (unerwünscht) a pod.

Známe tento slovník brutality a lži a vidíme, dík Idě Görresové, souvislost linie, která vede od »tajné myšlenky na zničení« sotva uvědomělé, která se probouzí jednoho dne v temnu lidského srdce, až k příšerným masovým skutečnostem plynových komor a krematorií osvětimských.

Robert d'Harcourt, z Francouzské akademie.

Upravil ak.

Zase jeden anglický hlas o nás

Na studentském kongresu v srpnu zde byli někteří zahraniční hosté ze řad studentstva, i katolického studentstva. Navštívil mě tehdy velmi příjemný, černovlasý anglický student, jenž se představil jako korespondent nám nepřílš nakloněného Catholic Heraldu. Pradčal válku někde v Burmě a při vší racionalitě a katolické zbožnosti vzpomínal na Japonce s malým nadšením a s malou láskou. Nyní se nám dostal do rukou referát, který o svém pobytu v Praze napsal. Celkem příznivý, ovšem s výhradami. Zde jsou ukázky z něho:

Tři týdny v cizí zemi, zvláště když nemluvíte její řečí, vás neučiní znalcem jejích vnitřních záležitostí, proto podávám tuto řadu svých dojmů se vší pokorou.

»Čechové jsou velmi přecitlivělí ke kritikám jejich vnitřních politických poměrů a k jejich způsobům vlády. Zahraniční kritika jejich vlády a jejích úmyslů je velmi podrobně studována i v tak poměrně málo důležitých publikacích, jako jsou lidové katolické týdeníky Velké Britanie a způsobuje mnohdy dosti trpkosti. (Mluvil jsem právě — a patrně nejenom já — s pisatelem tohoto referátu o trapném dojmu, jaký způsob psaní na př. Catholic Heraldu u nás, českých katolíků, někdy zanechává.)

Nejvíce překvapující skutečností, co se týče politického rozvrstvení, aspoň v hlavním městě, je nemožnost ubodnout ze vzdělení člověka nebo s jeho zaměstnání, ke které straně patří. Při svém denním vysedávání v pražských tramvajích — jediném způsobu, jak možno cestovat městem — pozoroval jsem cestující, čtoucí noviny. Bylo těžko říci, které z těch novin jsou populárnější. Profesor anatomie ze sousedního domu nosil Rudé Právo zatím co jeho domácí četla Lidovou demokracii, deník katolické strany. (Je vidět, jak staré firmy mají dlouhý život. Pozn. red.)

Čeští katolíci jsou ovšem zmateni a dotčeni, dočítají-li se v zahraničních katolických novinách, že jsou zemí odpadlíků a renegátů, »politickými kněžími« a odrodilci. Je tam jistě mnoho vlažnosti, většina členů komunistické a soc. demokratické strany jsou bývalí katolíci, ale je tam stejně mnoho potěšitelného, a 138 pražských kostelů bylo napněno každou neděli. Na prezidenta čeští katolíci nahlédí jako na ogra (obr a pohádek, jenž jí malé děti), jak je často zkreslován v zahraničních katolických časopisech. Benešova životní filosofie je dobře známa, president požívá vysoké úcty pro šlechetnost a čistotu svých úmyslů. Za mého pobytu v ČSR, velmi srdečně přijal delegaci katolických studentů, vedenou jejich předsedou dr. Valenou.«

Buď připraven

„Bojování naše není proti tělu a krvi, nýbrž proti knížectvím a mocnostem, proti světovládcům této temnosti, proti duchům zlým v povětří.“ (Ef. 6, 12.) Tak tedy byla míněna ona parafráze na stupňový zpěv z poslední neděle církevního roku, že totiž „Pán nepřátele naše zahubí“. Neboť to si musíme uvědomit, že nejsou našimi nepřáteli jen pronásledovatelé Církve (za ty se ovšem modlíme, aby je Bůh přivedl k poznání pravdy), ale jsou nepřátelé daleko nebezpečnější — duchové zlí. Na jejich útok musíme být připraveni. To měj článek říká docela jasně, když hned na začátku cituji 1. Petrův list. Také advěr naznačuje církací Paulova listu ke Kolosským, že jsou míněny mocnosti temnot, tedy ďáblové. To jsou ti nepřátelé a soužovatelé naši, které zahubí Pán. Oni vlastně již zahubeni jsou, ale mají moc působit dál, vyžádali si třibit nás jako pšenici.

Toto patrně přehled redaktor „Katolika“, který ustavičně musí bojovat s nepřáteli viditelnými, a zapomněl že celý článek je volně rozjímání mešního formuláře, který má na mysli nikoli nějaké komunisty (bezbožecké, aby se předešlo omylu), novopohany, volnomyšlenkáře atd. — nýbrž zavrhuje právě ty skryté nepřátele naší spásy.

Je samozřejmé, že proti těm nepřátelům vnějším, viditelným, bojujeme láskou a láskou také zvítězíme. A nepřejeme jim zavržení, nýbrž v duchu Kristově, „aby se obrátili a živi byli“.

A proto se nehněvám za tu výtku poněvadž se mé vlastně netýká. Antonín Bradna.

FILM

VLAST.

Kolikátý je to již film, ze kterého se člověk vrací v zamyšlení z kontrastu nad zásadou Pia XI. v encyklice Vigilanti cura, aby filmová zábava respektovala důstojnost člověka a neporušenost mravů, aby se opírala o vyšší city člověka a je budila. Zdánlivě to sice podle názvu vypadá právě podle jeho přání, ale film jinak vysoké úrovně umělecké, má hluboké morální kazy. Středem je konflikt mezi láskou k vlasti a »láskou« k muži. Nebezpečná stránka je právě v tom, že se za lásku zde vydává obyčejná vášeň, a to tak obratně, že je pojímána jako něco přirozeného a tragického v životě ženy, ne jako zpronevěra. Podléhá sice, ale ne tak lásce k vlasti, jako síle závazku pomstit zradu, a to pomstou osobní. Katolická morálka zná pojem trestu, ne však msty. A konečně, co nás uráží při tolika filmech, uváděných státní půjčovnou po této válce: boj proti náboženství. Ať již docela otevřeně, nebo formou více méně zastřenou, jako zde. Věci tak vrcholné, jako svátosti (zpověď), jsou zesměšňovány, aby vzniklo odpor k nim a jejich vykonavatelům. Kolik procent je proti tomu filmů, kde náboženské úkony a jejich představitelé vystupují skutečně sympaticky? Kdy uvidíme u nás filmy »Jdu svou cestou« a »Píseň Bernadetinu?« Uvidíme vůbec někdy život svatého Ignáce z Loyoly, právě natáčený v Italii? Na-

padě nás zde věta, kdysi řečená a platící i dnes: »Italici budou míti tolik práv, kolik si jich vydobudoulo A je to stále pravda. Ne tolik práv, kolik tím nálezl. A konečně je to tak správné. Nehlásí-li se kdo o svoje právo, snadno si druhý troufá. Zase vzpomínám na Italii. Tam se tak hned nedalí. Katolická akce zná tam tři fáse: první je činnost ve farnosti; druhá fáse ve speciálních prostředích (dělnici, studenti). Třetí fáse apoštolát veřejného mínání, tak zvané »Hnutí pro Boha«. To má své odvětví žurnalistické (vysoká politická škola, t. j. fakulty žurnalistiky při lateránské universitě) a větev radio-filmovou. Napadlo to někoho u nás, aby se zavazoval slibem, že se oůide podívat jen na hodnotné filmy, jako to slibují věřící v Italii? Nepobouřilo by ho to jako omezování osobní svobody? A jak jinak chce odsobit, aby za dnešních poměrů on a jeho děti pomalu ale jistě nebyly otravovány nadů' věrou k církvi a nevěrou než tím, že prostě nechá prázdné sály při filmech, které urážejí jeho katolické přesvědčení a zavře radio. To jistě upozorní, i když je to dnes státní podnik. Lepší by bylo ovšem produkovat hodnotné filmy přímo, ale na to není ani pomyšlení. A tak se dá působit na produkci alespoň tímto způsobem. Věc je vážná a nesmí se ani chvíli déle podceňovat. Vždyť sám Sv. Otec zdůrazňuje ve své encyklice, že není mysliteiný žádný jiný moderní prostředek působivější na masy, než film. Dnešní nepřátelé náboženství to vědí a používají. Mučedníky náboženství nechtějí dělat. Jde to filmem steině dobře a rychleji. Zdá se, že by bylo potřeba otázku pořádně rozvést, prodebatovat v kroužcích mladých a ukázat, jak je důležité dělat poctivou kritiku filmů a poctivě se jí řídit. Měla by se udělat statistika promítaných filmů u nás tento rok a zaznamenat, kolik z nich se stavělo k náboženství a morálce negativně. Pak by si snad protřelí očí i tí, kteří spí a kteří si stále ještě myslí, že se nemusí nebo nedá nic dělat. Snad by se pohnuli aspoň k té nejzákladnější formě apoštolátu veřejného mínění, totiž k modlitbě za všechny lidi, jak ji praktikují členové hnutí »pro Boha«.

»Můj Pane a Bože, obracím se k Tobě, abych dovedl začíti práci ve Tvém duchu a skončiti ji Tvojí silou. Zapřisahám Tě, Pane, abys mi odpustil každou nízkost, dal pokoru, statečnost a vítězství nad každým egoismem. Abys mi dal nechuť pro každé hnutí, které není pro Tebe a odpor pro každý odpočinek, který není v Tobě. Abys mi udělil radost v Tobě, která se rozšiřuje na druhé jako požár, a plápolá neuhasitelně přes všechnu potíše a bolesti. Abys mi dal proniknouti tam, kde Tě lidé zapomínají a snášenlivost pro mnohé, kteří nevědí, co činí. Abys mi dal kázeň v jednání, trpělivost pro malé úkoly, vytrvalost, i když výsledky jsou skryty v Tvých tajemných plánech. Přijmi, o Pane, dar tohoto dne a všech dní mého života a formuj svou láskou moje činy, dej žár víry těm, kteří Tě nenásledují s celým srdcem a celou myslí, a zjev víru těm, kteří v naší vlasti nedošli k poznání daru Božího. Amen!«

●

Třída Ad. Vhodné i pro mládež.

Perutá pomsty. USA. Strhující příběh jedné létající pevnosti a její posádky z doby počátku války USA s Japonskem. Skvěle předvedené letecké a námořní bitvy, hrdinnost a charakternost jednotlivých členů posádky úplně zaujmou diváka a učí ho odvaze, statečnosti a občanství pro vlast. I.

Válka Džurbas. Sovětský film z prostředí pohraniční stráže na jv. hranicích SSSR s Čínou. Džurbasem. III.

Třída A. Filmy pro dospělé bez závad.

Naše svou hvězdu. GB. Hudební veselohra o majiteli divadelní agentury a jeho sekretářce. II.

Třída C. Filmy s velkými závadami, pro které nelze je doporučiti.

Nadlidé. ČSR. Film, líčící řádění nacistů na českém venkově v prvních letech okupace. Hrdinné čistí pluk. Jánského a jiných českých lidí o odpor proti vetřelcům jest mařen morálně pokřiveným udavačem. Nemůžeme doporučiti film, v jehož středu je vzbuzování a udržování nenávisti. Cit spravedlnosti, pevnosti a opatrnosti chceme mít silný u naší mládeže, ale ne cit nenávisti. Nenávist znamená upadnouti do začarovaného kruhu, ve kterém se ubili nejenom Němci, ale mnoho národů před nimi. K výchově mládeže pro hrdinnost a věrnost není nenávisti potřeba. III.

Pořad biskupského svěcení

a nastolení J. Exc. nejd. Msgr Th. Dra Josefa Berana, knížete-arcibiskupa pražského, primasa země bývalé koruny české, na stolec sv. Vojtěcha v neděli dne 8. prosince 1946.

V 9 hod. vyjde Jeho Excelence z arcibiskupské residence ve slavnostním průvodu do velechrámu sv. Víta. Po uvítání nejd. metropolitní kapitulou u hlavního vchodu pokloní se nejdp. arcibiskup Svátostnému Spasiteli v arcibiskupské kapli a učtí tam vystavené ostatky svatých českých patronů. Posvátné obřady vykoná u oltáře,, postaveného uprostřed velechrámu. J. Exc. nejdp. apoštolský nuncius pražský Msgr Ritter se spolusvětiteli J. Exc. nejdp. biskupem královéhradeckým Msgrem Píchou a nejdp. světícím biskupem pražským J. Exc. Msgrem Eltschknerem. Obřad svěcení zakončí hold duchovenstva novému arcipastýři a hymny.

Z velechrámu pojede J. Exc. nejd. arcipastýř v historickém zlatém voze Malýšovou branou kolem Hradčanského náměstí do své residence. S balkonu arcibiskupského paláce udělí pak arcipastýřské požehnání.

Slavnostní průvod z arcibiskupské residence půjde v tomto pořadu: Třídenní spolkové delegace s prapory, městští i venkovští vikáři, členové kapitul v mozzetách, metropolitní kapitula svatovítská a nejdp. biskupové v pluviálech a mitrách, J. Exc. nejdp. apoštolský nuncius a nejdp. arcibiskupem a spolusvětiteli. Průvod uzavírají nositelé papežských řádů v historických stejnokrojích

Spolkové delegace s prapory shromáždí se nejpozději do půl 8. hod. na Hradčanském náměstí před Toskánským palácem.

Vidp. vikáři, členové kapituly, nejdp. biskupové a členové papežských řádů se dostaví do arcibiskupského paláce rovněž do půl 8. hod.

Věřící ostatní účastníci slavnosti — duchovní i světští — zaujmou svá místa ve velechrámu sv. Víta nejpozději do ¾9 hod., kdy bude katedrála uzavřena.

Pro vld. duchovenstvo světské i řeholní v superpelicích, pro řádové bratry a sestry jest vyhrazen vchod z Vikářské ulice.

Hosté se zvláštními vstupenkami vcházejí do katedrály ze třetího hradního nádvoří.

Pro širší veřejnost jest vstup volný hlavním vchodem.

Věřící se upozorňují, že během obřadů sv. přijímání udělováno nebude.

Fotografování a filmování — jak amatérské, tak i profesionální — je úředně zakázáno.

Připomíná se důrazně, že katedrála bude ve ¾ na 9 hod. policejně uzavřena.

Slavnost potrvá asi do 12 hodin.

Z ARCIBISKUPSKÉHO ORDINARIÁTU PRAŽSKÉHO.

★ V Čechách a na Moravě mají kapucíni 22 klášterů. Jejich snahou je učinit z nich ohnisko náboženského a apoštolského života. Máte-li chuť a odvahu jít ve stopách svatého Františka a vést život oběti a apoštolátu, přijďte posílit jejich řady. Bratry laiky se mohou stát mladíci od 15 let; kleriky, studenti, a úspěšně dokončenou aspoň šestou třídu gymnasia. Přihlášky na Provincialát řádu kapucínského, Praha IV. - 98. Gymnasijní studie pro vstup do řádu usnadní Serafínská. Třebíč, kapucínský klášter.

★ Učitelka, katolička, jemná, znalá i domácích prací, štíhlé vysoké postavy, 29 let, seznámila by se za účelem sňatku s mužem, dobrým katolíkem, jemné povahy. Vdovec s dítětem není vyloučen. Nabídky pod značkou „Rodinný i duchovní život" do adm. t. l.

★ Strojní truhlářství, zařízená, pronajmu neb koupím. Značka „Ihned - IKA 32" do adm. t. l.

Dobrovolné příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány.

Vychází s církevním schválením.
Vydává Svatováclavská liga v Praze IV., Hradčanské nám. 8. — Telefon 61770. — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází týdně. — Poš. spořitelna Praha 208.401. — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Kozák. — Předplatné na poslední čtvrtletí 1946 Kčs 30.—, na celý rok Kčs 50.—. Používání nevinných známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací pošt. úřad Praha 10. — Vytiskl živnostník v Praze XII.

Ze Svatováclavské Ligy

v Praze IV., Hradčanské náměstí 8.

Jedna z prvých, když se alespoň po smrti vrátili opět domů mezi své byli p. Jan Bejček, bývalý majitel tiskárny v Příbrami. Ena z jeho popelem byla převezena do vlasti a 9. listopadu uložena do rodinného hrobu. V Páně zesnulý byl zatčen v r. 1913 a po věznění v Táboře, na Pankráci, v Terezíně, byl v Goldeně v Prusku ještě s 15 jinými z Příbrami, odsouzen k smrti. Popraven byl v Brandenburku. Za své zásluhy byl prezidentem republiky in memoriam vyznamenán čs. válečným křížem 1938.

non deserit alta

NAKLADATEL LADISLAV KONCÍŘ

podává české veřejnosti počet z vykonaného díla a ohlašuje v hlavních obrysech svůj vydavatelský program pro nejbližší dobu

*

1920 založena edice Družstva přátel studia
1923 založeno vlastní nakladatelství a knihkupectví
1925 na světové výstavě grafického umění v Paříži získána zlatá medaile

Až do květnové revoluce 1945 bylo vydáno 349 knih. Z těch bylo:

221	knih krásného písemnictví
85	knih náboženských
43	knih naukových

Podle původu bylo:

knih původních českých autorů	144
překladů z anglického jazyka	47
dánského	7
francouzského	70
hebrejského	1
italského	9
latinského	19
německého	20
norského	10
perského	1
polského	2
ruského	6
španělského	6
švédského	2
Sborníky s původními i přeloženými příspěvky	5

1945—1946

Přes nejrůznější obtíže podařilo se nám od revoluce do podzimu vydati tyto knihy:

Bohuslav Lisický: Buchenwald. Rozebráno.
Johannes Jörgensen: Svatý František z Assisi. Rozebráno.
Sonja Spálová: Černý Honzík. Román o Janu Nerudovi. 3. vyd. Rozebráno.
Vincenc J. Matina: Z těžkých dob. Verše z let 1938 a 1939. 2. vydání. Kčs 25.—.
Jarmila Otradovicová: Slovo a svět. Esaje a aforismy. Kčs 45.—.
Stanislav Reiniš: Zbujník. Román srnce. Kčs 78.—, váz. Kčs 103.—.
Malcolm Thomson: Winston Churchill. Život a doba. Rozebráno.

O významu a hodnotě těchto knih mluví nejlépe ta okolnost, že jsou, až na malé výjimky, rozebrány. — Hledíska, která určovala výběr nejen posledních knih, nýbrž celou naši dosavadní vydavatelskou činnost, v souhlase s naším heslem »non deserit alta« — »neopouští výšiny«, byla směrodatná i pro knihy, jež jsme přichystali pro nejbližší dobu. Některé z nich klademe právě do rukou čtenářů, další jsou v tiskárnách téměř už hotovy.

Významnou událostí jest první souborné kritické vydání díla

Františka Ladislava ČELAKOVSKÉHO

připravované už od roku 1938, avšak pozdržené protektorátní censurou. Už první zpráva o jeho zamýšleném vydání byla komentována takto: »Dílo Čelakovského stejně jako Erbenovy Prostonárodní písně a říkadla a Sušilovy Moravské národní písně patří přímo k základním kamenům písemnictví, jež bylo až do nástupu jmenovaných sběratelů výsadním majetkem lidu, který si jej odevzdával s pokolení na pokolení, vtiskuje mu zároveň nesmazatelnou pečeť tvořivosti, invence a jazyka. Zdá se však, že i zde bude splacen starý dluh, jímž jsme zavázáni romantickým nadšencům, kteří nám medlem lidové písně, pohádky, pověsti, říkadla a přísloví objevili rázovitý svět lidového typu a odhalili zajemné, nevyčerpatelné prameny, z nichž živá řeč od pradávna čerpala své bohatství a krásu.« (Dr. Boh. Novák.)

Jako první svazek díla, jež za vrchní redakce univ. prof. dr. Jana Mukařovského připravil k tisku Karel Dvořák, vyjdou

SLOVANSKÉ NÁRODNÍ PÍSNĚ

Jde tu nejen o obnovu vzácného a nepřístupného původního vydání díla, jímž Čelakovský první mezi všemi Slovany vytvořil representační soubor slovanského lidového básnictví, charakterisovaný J. Horákem, jako první vynikající čin naší slavistiky. Stejně objevný je však i postoj vydavatelův, který v připojené studii vykládá dílo jako důkaz pro neporušenou souvislost a svébytný vývoj naší literární a vůbec kulturní tradice.

Typograficky byla vydání díla věnována co možná největší péče. Svazek písní upravil Metod Kaláb, ředitel Průmyslové tiskárny, která knihu vytiskla. Na obálce reprodukována kresba Karla Svolinského.

Statný svazek o 756 stranách Kčs 240.—, váz. Kčs 280.—.

Edici díla Fr. L. Čelakovského zahajujeme soustavný vydavatelský program, pokud jde o naše klasiky. Dlouhá přestávka protektorátních let ve vydávání základních děl české literatury zavinila takový jejich nedostatek, že jsou vzácnosti dokonce i v antikvariátech. Jak trpce se tento nedostatek pociťuje, o tom by se dala shromáždit téměř nepřehledná řada projevů, které se od revoluce do dneška vyskytly v denním i odborném tisku. Vedle potřeby vyplnit aspoň nejpalčivější mezery, zdůrazňovaly všechny tyto hlasy i nutnost vydavatelské odpovědnosti a spolehlivosti. Oběma těmto požadavkům jsme se snažili vyhovět co nejlépe; soustředíme se jednak na díla opravdu hodná názvu klasický, a jejich vydání svěříme povolaným a osvědčeným odborníkům.

Pro nejbližší dobu jsou připraveny spisy bratří Mrštíků. Jejich vydávání zahájí slavné dílo

VILÉMA MRŠTÍKA

POHÁDKA MÁJE

»hymnický román mladé lásky a jarní přírody« (Arne Novák). Vydání odstraní nedostatky pozdějších přetisků návratem k původnímu autorovu textu z prvního knižního otisku r. 1897. — Skresbou na obálce od A. Strnadela. Graf. úprava Ant. Liskovce.

Vedle péče o klasiky pokládáme za důležitou složku svého programu i vydávání takové beletrie, která by, neslevujíc s umělecké úrovně, byla přístupná co možná nejširšímu okruhu čtenářů. Takovým dílem je nepochybně román

JAROSLAVA BARTLA

V PANSKÉ SLUŽBĚ

Úspěšný autor (jeho román o »Rožmberském regentu« se dočkal už tří vydání, jeho kniha »Věrní rodu« byla poctěna 1939 uznáním Masarykova lidovýchovného ústavu) zvolil si tu za ústřední postavu černínského hejtmana z Pacova Martina Švoreckého. Bohaté výsledky pramenných studií se mu podařilo organicky vtělit v epickou osnovu románu, jímž se hlásí, a zejisté nikterak ke své škodě, k velikému vzoru Zikmunda Wintra. Svědčí o tom už jeho jazyk, strhující bohatstvím hovorové staročeské řeči, z níž těžil hojně ve prospěch věrohodnosti svého příběhu, který si rozhodně nezvolil bez vztahu k dnešku, tak silně zaujatému otázkami společenské spravedlnosti. Vždyť děj románu, položený do první poloviny 17. století, do počátku chmurné pobělohorské doby, není v jádře nic jiného než vypravování o boji, vedeném mezi vrchnostní, jíž počíná tvrdě uplatňovati svou moc, a měšťany, kteří hájí své spravedlivé svobody. O boji, jenž nakonec rozdrtí především Škvoreckého, vyděděnce obou tříd, protože neměl dosti odvahy jíti s těmi, na jejichž straně bylo právo.

S kresbou na obálce od A. Moravce. Graf. úpravu vedl Ant. Liskovec. 230 stran. Cena Kčs 85.—, váz. Kčs 120.—.

Řadu pisů pro mládež zahajujeme klasickým dílem české dětské literatury, jehož vydáním chceme uctít i letošní, bohužel tak málo povšimnuté výročí **K. V. RAISE**, totiž jeho románkem

POSLEDNÍ LÉTO

který i Arne Novák pokládá za nejšťastnější z jeho tvorby pro mládež. Toto Raisovo půvabné dílko totiž vyrůstá z nejlepších tradic české prózy. Nelze při jeho četbě nepostřehnout, že se hlásí k velikému vzoru »Babičky« Boženy Němcové, jak tomu ostatně nasvědčuje už podtitul »Obraz z venkovského života«. Tímto zjištěním však není řečeno nic proti původnosti Raisova vypravování; právě naopak, příběh o děvčátku, které prožívá prázdniny v hospodářství otcových rodičů, poslední proto, že brzy po nich skládí babičku utajovaná nemoc, kterou pomáhala překonávat přítomnost čiperné vnučky; příběh zasazený do venkovského nářečka na sklonku minulého století, vypravovaný s dokonalým zobrazením vnějšího světa i dětské psychologie, je i se svou pohodou a něhou přiznačný pro autora »Zapadlých vlastenců«. O zmíněném spříznění svědčí konečně i jazyk knihy, který právě proto, že čerpal ze zdrojů živé řečí, zůstal na rozdíl od tolika současných děl pozoruhodně výrazný a svěží dodnes.

Ilustroval Adolf Zábranský. Barevné obrázky ve zvláštních přílohách i dvoutonové obrázky v textu jsou reprodukovány dokonalým ofsetem. Grafickou úpravu navrhl Ant. Liskovec.

18×25 cm. 300 stran. Cena váz. Kčs 250.—.

Velmi svérázný a významný pokus o vytvoření nového typu knihy pro mládež podniká spisovatel **FRANTIŠEK KŘELINA** svým sborníkem

DĚTI SVÉ DOBY

Sestavil jej totiž z upravených úkolů, jež mu na stanovená themata vypracovávaly jeho žákyně, dívky jedenácti až patnáctileté, v době okupace a v prvních dnech mladého státu. Psaly mu upřímně o tom, co je v současnosti zaujalo a co na ně mocně působilo. Stojí opravdu za to, číst jejich zápisky velmi pozorně, neboť v těch stručných a věcných odstavcích je zachycen slovy, jež dojímají svou prostotou a nehledaností, tep celého národního života, vzrušená křivda doby, jak se odrážela v dětských myslích, jak ony ji žily, jak na ni reagovaly doma, na ulici, ve škole. Z vypravovaných příběhů vyvstává velmi plasticky obraz prostředí, v němž se v české utlačené rodině odehrávaly děje obyčejné, ale i hrdinské a tragické. Poznáváme tu však i veselejší rub vypjatého života, uhelné prázdniny, hry i zábavy, mladistvá přátelství, práci na chmelu... A přicházejí slavné dni, barikády, revoluce, první žně v osvobozené republice, mládež si vyhrnuje rukávy... Děti své doby je kniha nejen poutavá, také výchovná a hlavně pravdivá.

Ilustroval Václav Sivko, jehož obrázky jsou reprodukovány hlubotiskem. — 18×25 cm. Cena váz. Kčs 150.—.

Vzhledem k některým pochybovačným, ba pomlouvačným projevům, které se v poslední době ozývají proti papežství a jeho politice, bude jistě aktuální a vítané dílo **dr JOSEFA KRLÍNA**

PAPEŽSKÁ POLITIKA

Autor se tu pokusil zachytit všecky myšlenkové, kulturní, sociální i politické proudy v letech, v nichž se v pravém slova smyslu rodil nový svět a nový řád, který měl být úmyslně odtržen od základu, na němž budovaly předchozí věky, kdy katolická církev měla být zničena v duchu hesla vyřčeného Voltairem »Zničte obludu«. Na toto heslo, opět a opět opakované a uskutečňované, odpovídali však papežové celého 19. a 20. století řečí vpravdě důstojnou, řečí milosrdenství a shovívavosti a lásky. Tak procházíme s autorem léta Pia VII. a jeho úžasný zápas s Napoleonem, léta Rehoře XVI. a jeho zápolení o záchranu uniatské církve, vládu Pia IX., napiněnou revolucemi, boj Lva XIII., vládnoucího katolickému světu v době, kdy Italie vyhlásila papežství nepřátelství, dobu Pia X. s přípravou světové války, úsilí Benedikta XV. o usmíření národů, nenávidějících se na smrt, neohrožený a hrdinský postoj velkého Pia XI. proti fašismu a nacismu, proti novopohanskému materialismu a etatismu a snahu Pia XII. pomoci zbědovaným národům. Procházíme 150 let mohutného zápasu člověka proti Bohu, ale i o Boha a Boha o člověka, v jehož středu stály ustavičné zářící, i když časem ponižovaná Církev a papežství; období, proniknuté intensivní a radostnou prací, k níž papežové vyzývali a která se po-

dařila, protože to byla práce a boj za vítězství pravdy. V Krížnově knize je sneseno mnoho dokladů o tom, jak oblažili papežové lidstvo i proti jeho vůli. Vyvstávají v ní jednotlivé postavy Veleknězů, vyrůstající z prostředí a nad ně, ovládající je a dávající lidem jistotu a bezpečnost. Ze všech kapitol je vidět, jakým dobrodiním zahrnuli papežové svět v těžkých dobách nenávisti a nepochopení, vedení jedině láskou k duším. Jest z nich i patrno, jak moderní svět odkládá svou dřívější nenávist a tak se odpor mění v úctu. A konečně v posledních kapitolách, věnovaných období dnou světových válek, jsou uvedena na pravou míru všecka nařčení proti Svaté Stolici.

S 6 obrazovými přílohami. Podle osnovy Ant. Liskovce, 444 stran. Cena Kčs 162.—, váz. Kčs 197.—.

S radostí upozorňujeme na monumentální dílo, připravované po řadu let,

KALENDÁŘ MIKULÁŠE ALŠE

Uspořádali dr Em. Svoboda a Ant. Liskovec. Texty napsali Jaroslav Seifert, dr Fr. Kovárna a dr Em. Svoboda. Kresebné dílo Mikoláše Alše, zpřístupněné tolikrát v nejrůznějších výborech, je zde tentokrát shrnuto pod zcela nezvyklým zorným úhlem. Český církevní rok, nebo České nebe, čili ikonografie českých světců — i tak by bylo možno nazvat tento nový soubor, který v tvorbě Alšově zdůrazňuje složka snad nejčeštější, ale jistě nejlidovější a nejkřesťanštější. Ji se jevi Aleš jako tvůrce, jehož dílo čerpá svou nepomíjející životnost a národní typičnost z důvěrného příklonu a prožitku českých lidových tradic a jen ona dává pochopit, jak mohl dorůst takové umělecké výše, která je rovnocenná a srovnatelná jedině s dílem Němcové, Erbenovým, Smetanovým. Ale ovšem za jakou cenu hledání a zápasu! Několikrát se za svůj život vrátil třebas k postavě sv. Václava, nikdy nespokojen dosaženým výrazem a tvarem! Proto je soubor, sdružující vedle kreseb známých i neznámé náčrty a varianty, neobyčejně významný i pro poznání Alšova uměleckého růstu a vývoje. Dílu tak významnému byla ovšem věnována náležitá péče. Nejen že sdružuje v 180 reprodukcích, z nichž je 13 barevných, všecko, co v stanoveném oboru Aleš vytvořil; je pečlivě vyšlechtěna knihtiskárnou Dr Ed. Grégr a syn. Štočky zhotovil Jan Štenc. Typografickou úpravu obstaral Antonín Liskovec. Vyjde na jaře 1947. A konečně texty jsou dílem povolaných znalců.

K praktickým potřebám křesťanského duchovního života hledí konečně dvě knížky, z nichž první je už dávno rozebrána a druhá je ve svém oboru u nás naprosto novum. Jsou to:

DR ANTONÍN STRIŽ

LA SALETTA

Událost la saletská probudila letos o svém stém výročí zvýšený zájem, poněvadž se právě po zkušenostech posledních let oceňuje plně její osudový význam právě pro nynější dobu. Ve Francii vyvolalo své výročí Zjevení Matky Boží řadu spisů. Vydáváme-li nově knihu kanovníka dr Stříže, je to proto, že už dlouho bylo její nové vydání naléhavě požadováno a že autor, sledující již po léta La Saletu a tam dobře známý, podává ve své knize nejen přesné informace, ale ve svém výkladu a úvahách dospěl již dříve k závěrům, které jiným vysvitly teprve nyní.

S 6 obrazovými přílohami. Vyjde v prosinci 1946.

MODLITBY PRVNÍCH KŘESŤANŮ

Vybral a přeložil DR ANTONÍN STRIŽ.

Co vedlo k uspořádání této knížky, byla snaha předložiti dnešní věřící texty modliteb z první doby křesťanství nejen jako dějinné doklady, nýbrž i k použití jako modlitební knížky. Zprvu jsou uvedena slova samého Krista, jimiž se obrací k věčnému Otci, jak je zachytili evangelisté, slova Matky Páně, učedníků a těch, kdož při setkání s nimi přednášeli své prosby. Dále výběr z nejstarších liturgických modliteb vzniklých v Palestině, Syrii, Egyptě a některé modlitby Svatých otců. »Kdo rád vyhledává kořeny a čistá zřídla kultury,« praví autor v úvodu, »zde nalezne ducha a myšlenky prvotní ryzí křesťanské zbožnosti a bude mu radostí, že může promlouvati k Bohu slovy našich nejstarších bratří, kteří v ohni pronásledování a mučednictví osvědčili svou hrdinnou víru a oddanost«. Modlitby jsou sestaveny tak, aby posloužily při účasti na bohoslužbě i v denním životě. Bude to modlitební knížka vítaná zejména pro muže.

Grafická úprava Ant. Liskovce. Cena Kčs 45.—.

1947—1948

Naší snahou v pracovní dvouletce jest soustřediti se na vydání několika významných děl, která budou skutečným obohacením naší literatury.

V první řadě věnujeme všecku péči **Dílu Fr. L. Čelakovského,** které za vrchní redakce prof. dr. Jana Mukařovského vydává Karel Dvořák. II. svazek přinese dílo zralosti MUDROSLOVÍ NÁRODU SLOVANSKÉHO, III. sv., úplné vydání BÁSNICKÝCH SPISŮ.

V Díle bratří Mrštíků vydáme kroniku moravské vesnice ROK NA VSI od Aloise Mrštíka, od Viléma jeho studentský román SANTA LUCIA. Postup další edice oznámíme.

Jako jubilejní dílo r. 1948, kdy naše nakladatelství oslaví 25. výročí svého založení, vydáme Mrštíkův ROK NA VSI v ilustrovaném vydání s obrazovým doprovodem ak. malíře Vojt. Sedláčka, který koná svá studia přímo v Divácích.

Z překladové literatury uvedeme **Leona Bloye,** tohoto veleducha francouzské kultury, jeho nejskvělejším románem CHUDÁ ŽENA a knihou žíravých NEZVORILÝCH POVÍDEK.

Známá překladatelka z ruštiny Anna Tesková připravila pětisvazkový výbor ruského myslitele **Vlad. S. Solovjeva.** Z naukové literatury vydáme ve 4. přepracovaném a zlepšeném vydání neocenitelnou knihu J. E. Georga: RADOSTNÉ MANŽELSTVÍ. Osvědčená metoda mravného života a řízení porodů přirozeným způsobem. Tabulky a kalendář osobních záznamů. Toto dílo vyšlo též německy, anglicky, francouzsky, polsky a maďarsky. Hitlerova censura zakázala je v Německu již v r. 1935, u nás v r. 1939.

*

Řadu náboženských knih zahájí slavné dílo AURELIA AUGUSTINA (Sv. Augustina)

O BOŽÍ OBCI KNIH XXII

(De civitate dei)

zdomácnělé v naší kultuře překladem Fr. L. Čelakovského a nyní nově zčeštěné **Dr. Julií Novákovou.**

Z knih, které dokumentují a řeší období dějinných zlomů, nemá dílo hipponského biskupa Augustina († 430) ve starověku po této stránce sobě rovného. V jeho době ležel v troskách antický otrokářský řád a vedoucí ideologií se stával názor někdejších utiskovaných a pronásledovaných křesťanů. Tím se lidstvo dostalo o kus dál: středověk stál sociálně výš než starověk. Arci ne bez výkupného, jímž byla velká část starověké kultury. Ostatně to, co je pro ni pokládáno za příznačné, tedy její výboje předkřesťanské, v době Augustinově už dávno nebylo bezprostředním činitelem vývoje. Šlo tedy na rozhraní starověku a středověku o uchování nejzákladnějších starších hodnot. V tomto ohledu byl Augustin hoden podivu. Ač byl pln nevole k pohanskému kultu, lnul nesmírně k pohanským filosofům, a nedovolává-li se v některých kapitolách právě bible, dovolává se určitě pohanských dějepisců a básníků. Ve své osobnosti i díle vymožeností předkřesťanské kultury neustále zpracovává a konfrontuje s Božím zjevením. A tím tvoří novou kulturní syntesu. Proto nelze také označiti jeho dílo pouze za klasické dílo literatury náboženské. Je to především klasický dokument obecné kulturní, potěšitelný v tom, jak zánik kultury může znamenat jenom její proměnu a tím i její další život. Kromě toho je i »Boží obec« první souslavnou filosofií dějin, navazující zase na starou řeckou tradici. Augustin ji nalezl v zápase dobra a zla, v zápase spravedlivých s nespravedlivými, v zápase obce Boží s obcí ďáblovou, jenž skončí úplným vítězstvím království Božího. A jak byl neúzkoprsý v této klasifikaci, když nacházel příslušníky Boží obce i mimo řady církve, a naopak vyznavače ďáblovy i mezi křesťany! Moderní rysy má i jeho křesťanský anarchismus, t. j. názor na stát jako nutné zlo, dokud existují nespravedliví; kdyby všichni byli spravedliví, nebylo by státu třeba, zůstalo by jen řízení společných potřeb .. Jak to připomíná dnešní ideál beztřídní společnosti! Geniální myslitel na rozhraní dvou epoch zabral opravdu hluboko.

K dílu Augustinovu se důstojně druží kniha, zabývající se jedním z nejvýznamnějších zjevů v dějinách křesťanství. Je to

DR AGOSTINA GEMELLIHO

FRANTIŠKÁNSKÉ POSELSTVÍ SVĚTU

Autor, slavný zakladatel milánské university, líčí zde myšlenkovou i historickou náplň velkého zjevu františkánství v dějinách lidstva. Františkánství v jeho rozsoti nutno vpravdě nazvati nejmodernějším v pravém smyslu slova, neboť nejmodernější má dvojí smysl: moderní je to, co vládne v tom nebo onom směru nebo vůbec v přítomnosti, ale moderní je zároveň i to, co této dominante doby odporuje, co je jejím protikladem. Jako je moderní nemoc, je i lék moderní. Jako je moderní zlo, je i moderní dobro. Jako je moderní přesycení, je i moderní odříkání. Jako ubíhá moderní doba ve znamení hmoty a stroje, tak je moderní potřebou právě duch a láska. A to je františkánství: duch a láska v nejčistší podobě a v nejvřelejší síle. A jak byla zanícena z Boha sv. Františkem, jak zaněcovala lidské srdce k mohutným a nejrozličnějším způsobům lásky k trpícím a nemocným, jakým byla světovým sociálním činitelem, který se právě liší od sociálních hnutí dneška tím, že byl dobrovolný, o tom nás poučuje tato kniha.

Od vzniku františkánství líčí v průběhu dějin jednak jeho náboženský, vědecký, sociální vliv na současnou dobu, jednak vyzvedá jednotlivé osobnosti, které v tom či onom ohledu vynikly. Spojuje v sobě historickou informativní úlohu se svěžestí a živým líčením, syti vedle rozumu i srdce. Snad takto i v českých lidech zapálí mnohé povolané a vyvolené srdce, které se stane ohniskem nebo kvasem svobody ducha a ryzí účinné lásky svému okolí i své době. (P. Dr. Jan Urban OFM.)

Přeložil Dr M. Weirich.

Po velikém a zaslouženém úspěchu **JÖRGENSENOVY** knihy o sv. Františku z Assisi lze očekávati, že stejnou pozornost vzbudí i jeho

SVATÁ KATEŘINA SIENSKÁ

Joh. Jörgensen není z těch spisovatelů, kteří vynikajících dějinných osobností využívají k uplatnění svých nároků na literární jméno. Jako se ve svých františkánských spisech pokorně ubíral po stopách světce z Assisi, pozorně jej sledoval a s oddanou láskou o něm rozjímal, tak je i tato kniha ovocem poctivého a hlubokého studia velké ženy, která mocně zasáhla do dějů XIV. století a jejímuž hlasu s úctou naslouchali papežové, panovníci, básníci, rozvášnění sokové, odsouzenci. Vnější i vnitřní děje slavné světice jsou tu předvedeny s vědeckou důkladností i s uměleckým zanícením. Kniha také nepochybně přispěje k jasnějšímu poznání a správnějšímu hodnocení reformního varu, jímž procházela Evropa v době tehdejší i následující a jenž měl tak silné důsledky pro utváření i našeho duchovního a vůbec kulturního života.

Přeložila M. Polívková.

Anglická autorka **V. Sackville-West** předkládá srovnávací studii dvou velkých světic Karmelu: svaté Terezie Avilské, zakladatelky řádu bosých Karmelitek a něžného květu téhož řádu **svaté Terezie z Lisieux**

OREL A HOLUBICE

Uvádíme význačné hlasy kritiky:

»Čarovná studie V. Sackville-West posiluje ducha nejen svým námětem, nýbrž i tím, že rozjímání a studium, jehož bylo třeba k napsání této knihy, se dobře hodí do dnešní pohnuté doby... Tato studie hlubké povahy, místy neobvyklá pro průměrného čtenáře, bohatá obsahem a nápovědmi, patří mezi vynikající knihy roku.« Edith Shackleton (The Lady).

»Orel a holubice' patří k nejlepším knihám roku. V. Sackville-West je v první řadě jako básnířka schopna pochopit a prostudovat to, co se nedá vysvětlit. Děkujeme jí za její pojetí, obrazotvornost, malebné vyprávění, vědomosti a v neposlední řadě za její vkus (neboť jej bylo třeba).« Elizabeth Bowen (Tatler).

»Má velkou intelektuální zvědavost, avšak nepřipustí, aby udusila její jemnocit a soucit. Má umělcovu úctu k lidskému charakteru a tajemným cestám duše. Její popisy klášterního života jsou okouzlující a historicky věrné... Mohu se jen podivovat skvělému a jemnému dílu.« V. S. Pritchett (B. B. C.)

Na VINICI PÁNĚ vypisujeme výhodnou subskripci: kdo se přihlásí k odběru všech svazků, obdrží je s 15% slevou.

Pro další období připravujeme k vydání tato díla:

Sv. Augustin: Vyznání.
Cuthert: Svatý František z Assisi.
Duden: Svatý Ignác z Loyoly.
Faber: O nejsvětější Svátosti oltářní.
— U paty kříže.
— Vše pro Ježíše.
Giordani: Bůh.
Hello: Slova Boží.
Sv. Jeronym: Výbor z listů.
Jörgensen: Svaté obrázky římské.
Lamping: Rozličnými cestami.
de Maistre: O papeži.
Mevnard: Stručná summa theologie mystické.
Papini: Život Kristův.
Palain: O mystické modlitbě.
Rezende: Můj Flos Sanctorum.
Urban: Serafické ideály.
P. Fonseca S. J.: Fatima.

Na požádání zašleme váženým zájemcům návrh k družstevní spolupráci.

Probíráme-li nakladatelské programy z poslední doby, zjišťujeme s překvapením, že mezi dosud vydanými nebo připravovanými knihami historickými chybí ta, o jejíž vydání mělo být vlastně postaráno nejdříve: totiž vědecky spolehlivě podložené a při tom pro četbu nejširších kruhů určené souborné vypsání **československých dějin.**

Právem se ukazuje na to, jaké osudné mezery ve znalosti národních dějin způsobila německá okupace zejména u mladé generace. A není vskutku odkud je doplnit. Mnoho historických spisů bylo nacisty zničeno; díla jako Šimákova kronika, jsou už dávno rozebrána; dílo Palackého nebo monumentální české dějiny, vydávané v nakladatelství Laichtrově, jsou dnes sotva přístupnější, mimo to jednak neúplné, jednak dosud neukončené a konečně už svou povahou určené pro odborné studium.

Ve snaze odstraniti zmíněný nedostatek připravujeme vydání díla

ČESKOSLOVENSKÉ DĚJINY

jejichž autorem je **prof. Blažej Ráček, S. J.**

Dílo není zcela neznámé; o jeho oblibě a hodnotě svědčí už ta okolnost, že vyšlo r. 1933 už ve druhém vydání. Ale i jinak má všecky znaky, které odjakživa zdůrazňujeme ve svém nakladatelském podnikání.

Především nebylo a ani nebude sporu o jeho vědecké úrovni a snaze po objektivitě a nestrannosti. To je třeba zvlášť zdůraznit vzhledem k okolnosti, že je psáno s katolického hlediska. Pro toho, kdo nemyslí povrchně, je ovšem jasné, že se obojí snaha nijak navzájem nevylučuje, protože v samé podstatě katolického názoru je obsaženo směřování k objektivitě. A ta »otcovská« péče o pravdu, patrna z Ráčkova taktu, s nímž pojednává o některých ožehavých kapitolách českých dějin, jejichž výklad býval bohužel tak často příčinou svárů v národě.

Konečně pak patří k jejich kladům nikoli nejmenším i snadná srozumitelnost a poutavý způsob výkladu, takže kniha poslouží stejně dobře vzdělanci jako objektivně informující příručka českých dějin i širokým kruhům jako zajímavé čtení o slávě a velikosti české minulosti.

Jde o dílo neobyčejné a jest nutno, aby celá veřejnost měla z díla prospěch. Proto prosíme o spolupráci.

Podmínky: kniha vyjde ve formátě 18×25 cm a obsáhne asi 700 stran. Subskribenti, kteří se závazně přihlásí, získají nárok na 15% slevu.

Na subskripční objednávku nutno složiti zálohou Kčs 50.—, zbytek jest splatný při dodání díla.

Všecky knihy uvedené v tomto seznamu možno objednati v každém knihkupectví.

Zde odstřihněte a pošlete svému knihkupci nebo nakladateli Ladislavu Kunclířovi v Praze II, Národní tř. č. 6.

Z NAKLADATELSTVÍ LAD. KUNCÍŘE V PRAZE objednávám:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Příslušnou částku zaplatím ihned složním listem, vyrovnám dobírkou, posílám předem.

Jméno: .....

Povolání: .....

Bydliště: .....

Datum: .....

Přihlašuji se k odběru

VINICE PÁNĚ

Jako subskribent získávám právo na 15% slevu z krámské ceny.

Knihy pošlete ihned po vyjití poštou — vyzvednu osobně.

Příslušnou částku zaplatím ihned při dodání složním listem, vyrovnám dobírkou.

Jméno: .....

Povolání: .....

Bydliště: .....

.....

Datum: .....

Objednávám .....výtisků díla

ČESKOSLOVENSKÉ DĚJINY

Napsal Blažej Ráček.

Jako subskribent získávám právo na 15% slevu z krámské ceny. Zálohu Kčs 50.— za 1 výtisk, Kčs ..... za ..... výtisků poukáži složním listem, který mi pošlete. Zbytek ceny jest splatný při dodání knihy, vypravte poštou — vyzvednu osobně.

Jméno: .....

Povolání: .....

Bydliště: .....

.....

Datum: .....

KATOLÍK

30 . LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 15. PROSINCE 1946 • CENA Kčs 1.50

Duch Páně naplnil sluhu svého

Nový arcibiskup má nésti »tíži« evangelia.

Hold duchovenstva po skončení svěcení.

RoDr. Artur Pavelka:

Zrození díla

Býti očitým svědkem liturgického obřadu biskupských svěcení je časově velmi vzácnou událostí, ale pro duši věřící jest to současně velkou milostí. To, čeho jsme byli svědky v katedrále sv. Víta, muselo každého z nás rozechvěti do nejhlubších záhybů duše.

Již úprava chrámu ve své krásе a účelnosti svědčila o tom, že zde pracoval tvůrčí duch, ponořený do hloubky liturgických potřeb. Dal chrámu vše, čím jen srdce věřícího architekta může přispěti ke vhodné duševní disposici všech k tomuto liturgickému dílu v Kristu shromážděných.

Jiné počátek obřadů rozproudí v jedinou bohatě členěnou pohybující se plochu celý presbytář. Nepostřehneš v prvních chvílích při bohoslužbách obvyklého výrazného středu osoby i místa. Jsou zde dva oltáře, v liturgická roucha se oblékají čtyři biskupové, arcibiskup světitel má svoji asistenci, arcibiskup svěcenec má svoji asistenci, po společné stupňové modlitbě koná světitel první, připravnou část mše sv. u svého trůnu, svěcenec pak slouží u svého oltáře. Na dvou protilehlých místech sedí skupina se světitelem a skupina svěcencova. Zde se vás bezprostředně dotýká liturgický rozruch tak mnohotvárně a neobvykle se rozprostírající, že přímo volá po vysvětlení, po pochopení, po myšlence ovládající řád, který zde jen tušíme, ale ještě přímo neprožíváme.

Teprve v okamžiku, kdy si uvědomíme, že jste svědky velké chvíle zrození nové moci svátostné, že se zde utváří nová nadpřirozená síla, že jest zde ve stavu posvátného zrodu nejvyšší stupeň správcovství samotných nadpřirozených pramenů milosti, teprve pak chápete jasně, co se u oltáře děje. Jako příroda při zrození nové bytosti uvede v pohyb všechny své skryté síly a schopnosti, jak přímo rozechvěje celý organismus k novému organickému dílu, tak se shromažďuje sbor církevních hodnostářů se světitelem v čele ve vnitřním rozechvění, které volá k nebi, prosí, zpívá, žehná a za svědky přivolává celou svatou obec nebeštanů, aby se plně podařilo posvátné dílo.

Ale snad je i to přirovnání a přirodou ještě nedokonalé. V přírodě s úžasem pozorujeme, kterak se rozvíjí nový život z nepatrného semínka, ale děje to jako by zázračně, jako by samo ze sebe, vlastní Tvůrce procesu zrození je skrýt. Jen věda a víra nás poučují o nejvyšší inteligenci vše řídící. Církev však ve svém neskonalém pochopení nám přibližuje mnohem jadrněji tvůrčí moc svého Zakladatele. Viditelný zástupce Kristův vybaven apoštolskou pinou moci zde přímo svolává všechnu tu novou sílu. Před našima očima vklá á na klečícího svěcence, skláněiícího se pod jhem evangelia své ruce, a stahuje moc nebes na jeho osobu, pomazává jej křížmem a zve jej k svému oltáři, k hlavnímu oltáři, aby s ním spolu sdílel v mystickém aktu proměňování, aby sdílel s ním Tělo i Krev z jedné hostie a z jednoho kalicha. Světitel z plnosti své apoštolské moci vyzvedává svěcence k téže moci apoštolské. A políbek míru dosvědčuje a korunuje zrození nového apoštola takřka v náruči zástupce Kristova. Něžnější a hlouběji nedovede ani matka obejmout své právě zrozené dítě než dospělý a vážný muž, jenž jako pokorný nástroj nejvyšší kněžské moci přivine k sobě nového druha v díle svátostném.

Nový biskup je přiváděn na trůn a od tohoto okamžiku ustupuje světitel do ústraní. Dílo zrození nového důstojenství a nové moci biskupské se zdařilo. A již se rodí dílo nové. Svým holdem slibuje duchovenstvo i věřící věrnost a spolupráci v nové etapě života, do které vchází život celé arcidiecése a život daleko za ní. I světská moc se řadí k holdu novému knížeti církevnímu. A obsah vyměněných slov dosvědčuje, že zde jde o více než akt zdvořilosti, zde se zapojují tužby a plány skutečné obrody do osobnosti nově zrozené. Rýsuje dílo intenzivní péče o milovanou mládež, nejpalčivější to otázku budoucnosti národní, rýsuje se sblížení s věřícím lidem slovenským, rýsuje se soustavná péče o duchovní život našeho pohraničí, rýsuje se sblížení s občany všech vyznání, kteří jsou s novým arcipastýřem spojeni obětí krve a obětí mučednictví, nejcennějším pontem lidských duší. Jsme svědky rodícího se díla biskupského, odpovědného a pro budoucnost našeho národního vývoje neobyčejně významného. Nové dílo biskupské se rodí ve znamení živého porozumění mezi duchovní mocí, věřícím lidem a mocí světskou. A to je příslib a oboustranný závazek zároveň.

Ze slavnosti do všedních dnů

Když chlapecké hlasy známé »Scholy cantorum« zavírají posvátný obřad biskupského svěcení jásavým »Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat!« Kristus vítězí, Kristus kraluje. Kristus vládne«, cítili jsme, jak pravdivá jsou tato slova. Starobylá katedrála prožila toho dne jeden ze svých velmi slavných dní. Nebe samo se toho dne zbavilo svých mlh, žlahnyl oblohy připomínal, že je den Neposkvrněné, která toho dne světuje svému vroucímu cítění pražskou Církev Boží.

Vnitřek katedrály samotné byl skvěle upraven. Věřící architekt, u nějž se zápal pro krásu ve službách oslavy Boží spojil s dětinnou oddaností vůči novému arcipastýři a snad i také s hrdostí na plzeňského krajana, vytvořil v krátké době, a ton tak smutné povětrnou pracovní morálkou, dílo skutečně velkolepé. Zaslouží dík za probdělé noci, za celé to vypětí sil, jež mělo svým způsobem ukázat, že opravdu Kristus kraluje a vládne, i u nás, v Praze, na Hradčanech.

Zde na jednom obrázku vidíte zástupce sv. Otce, v lesku církevního knížete, v lesku, jenž je symbolem překypujícího nadpřirozeného bohatství Kristova království, jak se ubírá do katedrály, aby dal Čechům nového arcibiskupa-primasa a prochází právě historickou branou do hlavního nádvoří pražského hradu. Je to výraz faktu, že mezi Římem a Prahou je mír. Na nás je, abychom upřímnou modlitbou si tento mír vždy znovu a znovu vyprošovali, neboť on jistě je základem všech dalších našich požehnání Božích. Nový pan arcibiskup je tohoto míru jednou z hlavních záruk. Je neúmorným optimistou, jenž svým klidem, svým usměvavým klidem přemáhal všechny situace Terezína a Dachova, jenž tedy touží silou bude řešiti situace dnešní, jež nikdy nemohou být tak těžké, protože se projednávají mezi bratry a ne s oncu nepředstavitelnou spodinou lidství, jakou od prvního do posledního představovali všichni, kteří v německých koncentrácích něčím byli.

Přítomnost několika zástupců vlády, přítomnost zástupců všech ostatních nejvyšších institucí národních a státních učinila ze svátostného úkonu svatovítského projev velmi blahovolného poměru mezi Církví a mocí státní. I když je nám tato skutečnost milá, nesmíme pro ni zavírat očí, před tíží a komplikovaností našich náboženských poměrů. Nic by nebylo nevhodnější, než oddávání se nějakému sladkému snění. Stejně ovšem není třeba nějaké kohouti bojovnosti. Náboženství je věcí především vnitřní, je to věc neustálé výchovy, vnitřní bdělosti, vnitřního usilování o ryzí čisté chápání a ryzí čisté uskutečňování obsahu víry. Určitý vnější tlak, ať už osobní, že máme na př. starosti, nebo že jsme tísněni nemocí, po př. obtížemi existenčními, nebo společensky, jak to dovedou skoro všecky moderní laické vlády, může náboženskému životu spíše sloužit, než jej brzdit.

Tento tlak, jenž je jakousi neustálou připomínkou, že žijeme ve společnosti úplně odkřesťaněné, musí být pobídkou k osobnímu zvrouceně každého jednotlivce, k stálému udržování vědomí: I já jsem zodpovědný za osud Kristova života v duších svých bratří. My jsme zvyklí spoléhat na stát, na jeho podporu, na to, že on všechno zařídí. V této věci bychom měli pořádně změnit svou mentalitu. Vše by bylo pak možná méně pohodlné, ale bylo by v tom více života. Jen život budí život. Má-li se křesťanský život u nás zase rozproudit, musí proudit v nás, kteří jej máme. Znovu připomínám: proudit uvnitř, plnit naše myšlenky a city, naše city nejmohutnější a nejživotnější, ne pouze nějaká vnější naše pobíhání a organisování.

Klement Gottwald, blahopřející před oltářem svatovítské katedrály novému pražskému arcibiskupovi je fakt velmi potěšitelný, nový vládní návrh na úpravu svátků, uveřejněný v novinách týž den, je fakt méně potěšitelný.

Závěr je velmi prostý: Život není nic jiného, než taková směsice momentů radostných a momentů trpkých. Radostnými je třeba se vždy posilovati při přemáhání trpkých. Tak jako po tolika bolestných dnech okupace a po dlouhém, trapném čekání přišel tento letošní slavný svátek Neposkvrněné, tak i všechny ostatní zkoušky nemohou pro křesťana, pro skutečného, věřícího křesťana skončiti jinak než vítězstvím a jasem věčným. A proto naším heslem budiž heslo Pavlovo: »Nedej se přemoci zlem, nýbrž přemáhej zlo dobrem!« ak.

Po intronisaci

Letošní 8. prosinec patří k svátečním dnům v životě naší Katedrály. Když před 602 lety papežští legáti vložili pallium do rukou našeho prvního arcibiskupa, byl posvěcen základní kámen našeho národního velechrámu. Země se otevřela, hmota se dala do pohybu, vzhůru a na místě Václavovy rotundy a Spytihněvovy basiliky vyrostl nádherný gotický květ. Svatovítský chrám uvítal tříticátého metropolitu českého a uvnitř se oděl v nezapomenutelnou krásu, která byla

Apoštolský nuncius Msgr. S. Ritter ubírá se jako světitel do velechrámu.

zvolati, že ve svém jádru jsme a chceme zůstati dem Bohu, národem křesťanským. Co jiného jest účastenství na konsekraci biskupské než vyznáním, že není hmota jenom, že existuje Duch — Pán a O. Ivpatel?

Ale k po statě svatovítské slavnosti může se přibližiti toliko věřící křesťan ve světle nadpřirozeného nazírání. O to jde, abychom se vždy propracovávali pod povrch — k tomu hlubinnému. Musíme se odpoutávat od zevnějšího, které je prvním krokem k vnitřnímu, a uvědomovat si realitu vnitřní — skutečnosti neviditelné a přece nejskutečnější, jak byly vyjádřeny něčím úžasně prostým, jednoduchým, každodenním: vztažením rukou na hlavu vyvoleného. A v té chvíli skutečně se otevírá nebe a sestupuje Duch, jehož příchod býval očima postižitelný kdysi v podobě betlémské hvězdy, jordánské holubice a svatodušního plamene. To všechno vnější, čím lidská touha se snaží vyjádřiti nevysvětlitelná tajemství, jest pouze skořápkou, pouze rámem obrazu, polem, které v sobě ukrývá perlu.

Naše pozornost se sice upíná k biskupu v jeho lidské podobě, vidíme člověka, ale musíme se vnitřně propracovat k tomu, abychom v něm pozdravili: »Pomazaného Páně«. Už triatricetkrát při intronisaci nového arcibiskupa sám božský Velekněz vstoupil do naší země. I kdyby byl nositel posvátného úřadu leckdy i chybujícím člověkem, i kdyby svým smýšlením býval cizí světem této země, přinášel Kristovo Srdce: evangelium a svátosti, světlo, jehož byl strážcem, život, jehož byl rozdavačem. Není bez významu, že 8. prosince bylo tomu právě třicet let, co byl intronisován třetí předchůdce našeho metropolity, biskup, jenž jako člověk stal se dítětem své doby a její proměny. A zatím, co u sv. Víta jsme zpívali Te Deum — kdesi sám u oltáře obětoval další nástupce a ten druhý a třetí možná intronisaci přihlížel jinošsky zanícenýma nebo dětsky vděvenýma očima. Co nám ta myšlenka chce říci? Lidé, tedy i služebníci oltáře, přicházejí a odcházejí podle prozřetelnostních úmyslů, ale trvá Církev, krásná a jasná nevěsta Kristova, vpravdě Immakulata — nedotknutelná a nezranitelná našimi chybami, zrudami, hříchy. Na skále Petrově stojí živý tajemný chrám, jehož pozemským vnějším obrazem jest také svatovítská katedrála zvlášť ve své intronisační kráse. Když světitel a nový metropolita se objímali, prožívali jsme symbolické vyjádření našich modliteb: »Věřím v jednu, svatou, katolickou a apoštolskou Církev.« A jestliže jsme si vzpomněli, že v den, kdy první arcibiskup obdržel pallium, byly posvěceny základy národního velechrámu, mohli jsme slyšet vzkaz, abychom my, kteří se snažíme chápati skryté skutečnosti očima víry, více usilovali o své prohloubení a posvěcení — neboť základem národního života musí být »kámen úhelný«, jenž jest v těch, kdo nezarmucují Svatého Ducha.

Jan Lebeda.

Jak je to s pařížským pravoslavím?

— Náš nedávný článek o tomto předmětě byl věnován především upozornění, že pařížská metropole ruského pravoslaví je zapletena do politických souvislostí, jaké bohudíky zpravidla neovlivňují katolické věřící, a zejména ne v této formě. Při tom jsme vyslovili domněnku, že se tu protisovětská nálada vyjadřuje formami, jež odporují všem představám o kanonickém pořádku. Zdá se však, že jsme se mýlili, a věcí se mají jinak. Moskevský patriarchát totiž, v radostné náladě ruských vítězství, přijal na milost a do Paříže vypravil preláta, který za války měl náramně těsné styky s německými dobyvateli. A pařížští pravoslavní, kteří spláceli Francii pohostinství věrností a měli řadu mrtvých ve hnutí de Gaullově, nejsou srozuměni s touto moskevskou shovívavostí. Zároveň se ale nechtějí vzepřít proti církevní vrchnosti své vlasti. Tak se tedy při liturgii kommemoruje i carihradský i moskevský patriarcha. Při vší úctě k pohnutkám tohoto postupu přece jen znovu pocítujeme, že katolická hierarchie je jednodušší a bezpečnější základnou církevního života. Věřím v jednu svatou...

Jindřich Středa.

„Vhod i nevhod . . ."

Dvě úvodní poznámky. V tomto článku najde mnohý čtenář českého, jako o sobě mluvit, stále časový problém: demokracie nebo fašismus?

Za druhé je dobře si připomenouti, že jakýkoli smýšlející lidé jsou velmi štědří a velmi svobodomilovní k malým národům, pokud nemají v rukou všechnu moc, pokud jich nějak potřebují. Nikdo nebyl většími přátelkyněmi malých národů nad Hitlera a mezi Mussolinim a albánským králem bylo takové přátelství, že poslal Ciana, svého zeť, za svědka na albánskou svatbu. Jinak to ovšem vypadá, když jsou v sedle. O tom by mohli na př. vyprávěti Baskové a Katalánci pod blahodárnou vládou španělského Franca.

Pan Karel Severa, citbodný pseudonym, jenž v září t. r. mluvil v »Katolických novinách« slovenských o poměrech katolicismu v zemích Českých a na Slovensku jménem českých katolíků, vyplul nejednou na velké světlo. Ze svých dlouholetých zkušeností radi, jak budovat nové společné žití mezi oběma národy. Jistě není krásnějšího díla, než přispívat k jednotě a míru. Jde jen o to, jak, na jakém podkladě a za jakým účelem.

Hlavní body jeho radění byly naznačeny již v onom jeho zářijovém projevu:

»Minulost byla zbudována na fikci. Nechme ji, potřebujeme čistý stůl. Kladouce základní kameny k novému československému poměru, budeme vychásat nikoliv z kritických let 1938-39, ale z heroických dnů slavného slovenského povstání.«

Nebudeme tím však budovat na nové fikci? Dnešní Slováci přece nevznikli teprve 29. srpna 1944, nebo neprodělali toho dne nějakou zázračnou metamorfosu. Od roku 1938 do roku 1944 přece není tak daleko, aby se někdo neptal, z jakých příčin došlo k oněm událostem z r. 1938—39, zda tyto příčiny trvají dosud, a zda by mohly vést k stejným koncům. Historismus je jistě někdy nemilstný, hlavně, jedná-li se o epochy vzdálené od nás celá staletí, kterým proto náprosto nemůžeme rozumět. Jde-li však o události, které se staly takřka včera, v nichž téměř každý z nás byl spoluúčastníkem, nelze jenom tak lehce říci: Nechme je, nestarejme se o ně! Je v nich soud o našem vlastním postoji, o mravní ceně našeho vlastního jednání.

Pan Severa mimo jiné na příklad říká, že na Tisův proces se slovenská veřejnost dívá nikoliv jako na proces morální, nýbrž jako na proces politický. Pan Severa sám se asi tak na něj dívá, protože výraz »slovenská veřejnost« je příliš neurčitý. Ale zde je právě otázka, zda lze konkrétně oddělit morálku od politiky, čili, zda mravní zákony platí i v politice. Říkati, že neplatí, je jednou složkou fašismu. Účel neposvěcuje prostředky nikde, ani v politice. Myslíme-li opak, je marné naše křesťanství, protože pak bude žít na světě stále džungli, kde se budete snášet v malém kroužku sněžit vyhrožovat lidi k obrazu a podobenství Božímu, kde vám však také dílo vždy znovu podvrátí politikové svými dobyvačnými válkami, revolucemi a koncentrák, svými přesuny a odsuny obyvatel, svými inflacemi a deflacemi a celým tím ostatním chaosem, jímž je každý život bez Boha.

Odbývat historii včerejška pouhým mávnutím ruky může radit jen ten, komu je ona historie nepříjemná, protože v ní zklamal, protože se v ní mýlil. Právě on by se sice z ní měl nejvíce učit, ale k tomu by bylo třeba vnitřní poctivosti a té se nedostává lidem, kteří mají velký odpor před »ideologiemi«. A proto nepěstujme historismus, leda až se nám to zas bude hodit, až budeme třeba cpát lidem do hlavy, že Mnichov zavinil Masaryk tím, že před třiceti nebo čtyřiceti léty hlásal, že nemůžeme své národnostní požadavky opírat jen o historická práva. Zatím se nám historismus nehodí, protože je bezmoc těžko dokázat, že v historii jedna událost nějak následuje z druhé. Když si ovšem někdo osvojí takové zásady, je možná na pochybách, zda má být před soudem Tiso nebo Beneš, a když pak důsledky jsou příliš divoké a točí se mu z nich hlava, řekne si, jako Vrchlický:

Nedomyslíš, bratře, raději toho nechť,
čiň jinak: Začněme raději s čistým stolem.

Pan Severa ve zmíněném své zářijovém projevu bouřil také velmi ohnivě proti knězům v politice, kteréžto pasus na svých nových tribunách opatrně vynecha. Neměl ho ale, myslím, vynechávat. Proti knězům v politice psali jsme hned v prvém čísle našeho »Katolíka« a neodvoláváme ničeho, co jsme tam řekli. Ale když ona má přece jen každá věc aspoň dvě stránky. Na příklad Šrámek je také kněz v politice. Ale s jeho jménem je spojeno skoro vše, co pan Severa tak potírá ve svých článcích. On si jistě nemyslí, že celých dvacet let pracoval jen na fikci, a jistě si nemyslí, že to bylo jedno, jít a Hitlerem nebo proti Hitlerovi, nebo že nemá smyslu uvažovat o tom, co bylo správnější, zda totiž je správnější demokracie nebo fašismus, třeba jen český nebo slovenský, který by chtěl začít svoji »národní obnovu« tam, kde s ní v letech 1938 a 1939 přestal.

Pan Severa ve obou svých článcích opakuje, že slovenský národ jako celek je dnes přesvědčen, že tento stát, tato Československá republika je pro Slováky jedinou možnou vlastí. To je velice potěšitelné, ianomže nestačí dáti pouze slovo řečí srdce. S tou se obyčejně daleko nedojde ani v nejidealističtějším manželství. Ostatně oba články také nediktovalo jedné srdce, nýbrž obyčejná stranická politika, jak to vyplývá, přes některé sentimentální výlevy, na příklad ze zmínky o tom, že »Slovensko odmítlo přihlášku do komunistické strany a že vítězství demokratická strany může být kdykoliv uvedeno v niveč, bude-li odepřena podpora slovenského katolicismu«. Starý odpůrce předmnichovského »partajnictví« nemůže tak snadno zapomenout na svou terminologii.

Je třeba jasnosti. Je třeba se konkrétně dohodnout, jak má ta naše jediná možná vlast vypadat, totiž ta její jednotnost.

Mají-li dva tvořit jednotu, musí se každý z nich něčeho vzdát, musí něco obětovat, aby se mu to mohlo vrátit ve vyšší syntheni. Jsme si toho vědomi a jsme ochotni touto cestou jít? Měli bychom to dovést, zvláště my, katolíci, věříme-li skutečně v božskou plodnost oběti, kterou nám denně připomíná Kristus-Beránek, Kristus-Oběť. Neoddělujme politiku od mravnosti, byla by to prokletá modloslužba. Buďme vždy a všude katolickými křesťany. Pak se nebudeme muset ničeho bát, ani historismu. Co na tom, bude-li historie vyprávět o našich chybách? Což se všichni nemodlíme každý den: »Odpusť nám naše viny.« Buďto to říkáme upřímně, to znamená, přiznáme si upřímně, že nejsme bez viny, a pak dosáhneme odpuštění, nebo to říkáme jen ústy a pak je marná víra naše. Zde, v tomto bodě, v této vnitřní upřímnosti, je klíč k rozřešení všech obtíží. Vím, že mnohý se tomuto mému tvrzení pohrdlivě usměje a řekne, že je to nemožný idealismus. Ne, je to pouze důsledné vytváření života soukromého i národního podle skutečnosti víry, které jsou nejvýš ideální a nejvýš reální zároveň. Nezačneme-li podle nich, je marné všecko naše mluvení a kombinování. Kristus, jenž jest alfou a omegou všech věcí, musí být alfou a omegou i našich snah o dorozumění mezi Čechy a Slováky.

ak.

Protestujeme!

Nedělní denní tisk přinesl zprávu, že se vláda dohodla na návrhu zákona o nové úpravě svátků. Z této zprávy se s velkým politování dovídáme, že z návrhu vypadá tyto závěčené svátky katolické: Zjevení Páně (Sv. Tři Králů), Nanebevstoupení Páně, sv. Petra a Pavla a Neposkvrněné Početí Panny Marie. V návrhu není také uveden památný den a svátek sv. Václava. Ačkoliv se všech stran naši vlasti, velkou většinou našich spoluobčanů byla spontánně projevena vůle na zachování dosavadního stavu svátků, není toho hlasu slyšeno. Protestujeme proti tomuto porušení svátečních dnů a žádáme celou českou veřejnost, zvláště naše odběratele, aby zahájili ihned akci proti uzákonění nového návrhu, a to tímto způsobem: Zjistěte z podpisové akce náladu a stanovisko většiny voličů v jednotlivých volebních krajích, zvolte deputace, nebo písemně požádejte zvolené poslance, aby hájili stanovisko dosavadního svátečního řádu. K námitce, že dosavadním stavem svátků bude rušen dvouletý plán, odpovězte návrhem, aby v náhradu za ponechání shora uvedených svátků, k nimž možno přidati ještě pondělí velikonoční, byly sobotní pracovní hodiny prodlouženy o jednu, neboť tím bude zcela získán ztracený čas, odpovídající uvedeným svátečním dnům. Jednejte rychle a rozhodně. Je velmi smutné, že Čechové tak brzy zapomněli na pomoc a přispění sv. Václava, neboť ve vládním návrhu není o něm ani taková zmínka jako o dnech 9. května a 29. srpna. Stejně je trapné, že vláda nerespektuje vůli lidu podpisovou akcí tak spontánně vyjádřenou.

Svatováclavská liga.

Český domácí betlém

Jesličky jsou milým a nezbytným průvodcem ozářeného vánočního stromku v českých domácnostech, kde dětí se zatajeným dechem a jiskřícíma očima vzhlížejí k těmto dvěma symbolům radosti nejkrásnějšího dne v roce, které i na tvářích dospělých vykouzlí úsměv.

Bez ješličků není pravé poesie vánoc a libezności štědrého večera. I sebemenší jesle, ať vytvořené rukou mistra či bezejmenného lidového umělce, zosobňují v sobě pradávnou legendární betlémskou událost, napojenou dechem staletí, posvátné tradice, jejíž záře plane od věků do věku a hlásá pro všechny časy pokoj lidem dobré vůle.

Při procházce Prahou ve vánočních dnech podívejte se na takový malebný domácí betlém v zimním hávu, vystavený firmou Orion v ulici 28. října který dceruška Irence vyrobil Oskar Stanislejský. Betlém spolu s novými vánočními kolekcemi poutá zájem dospělých i malých.

Dostali jsme tyto řádky s prosbou o uveřejnění. Psal je typický náboženský liberál, jak je to patrno z těch všech sladkých frází o poesii vánoc a libeznosti štědrého večera a hlavně z obratu o »pradávné legendární betlémské události, napojené dechem století, o posvátné tradici, jejíž záře plane od věků do věků a hlásá pro všechny časy pokoj lidem dobré vůle.« Betlémská událost není legendární pradávná událost, to je přítomnost Boha, jenž je Skutečností všech skutečností, jenž naplňuje všechny věky nejenom dechem posvátné tradice, nýbrž svou nejosobnější přítomností, svým životodárným majestátem.

K. S. K.

(Kruh soukromých katolíků)

Nechci se chlubit, ale určitě vstoupím do dějin.

Založil jsem hnutí.

Od začátku jsem nepochyboval, že na můj počin čekala veřejnost už dávno. Přece nebudeme věčně snášet tyranství některých kněží, kteří pastýřským katolíkům nedají pokoj. Je to smutné, ale fakt. Jsou dnes faráři a ještě více kaplani, kteří si umínili štvát za každou cenu.

To se musí zlomit.

Požádal Čeněk živě souhlasil, když jsem vysvětlil svůj plán. A pomůže ze všech sil. Čeněk je výborný hoch, studoval se mnou až do maturity. (Teď je na magistrátě.)

Svolal jsem schůzi připraveného výboru. Získal jsem několik názorově schopných lidí, Čeněk rovněž. Na všech jsem viděl, jak hoří pro mou myšlenku odporu.

Ridil jsem pak schůzi s okem a s vědomím odpovědnosti před dějinami. Vylíčil jsem nejdřív trapnou situaci řádného katolíka v našich zemích v důsledku nezákonného (mluvím někdy bez obalu!) nátlaku určitých míst. Sestkrát mě přerušil vzrušený potlesk.

Bez odkladu jsme ustavili Kruh soukromých katolíků. Vyzvedl jsem takřka mystickou náplň jména Kruh. Není to spolek, klub, sdružení, svaz — je to něco víc. Kruh buďe nerozbornou hradbou kolem našich práv. Do Kruhu se bude zapínat stále více rukou. Prosté hnutí.

Hned nato jsem dal odhlasovat rozsáhlou náborovou akci. Veškerým katolickým korporacím, činitelům i jednotlivcům se musí dostat do rukou propagační dopis, který jsem vytáhl z kapsy a přečetl. Všichni uznali, že je jedinečně schopný získat davy pro naši spravedlivou věc. Znělo takto:

»Katolíci,

je čas promluvit. Běží o klid Vaší duše. Je třeba opřít se důrazně pokusům jistých členů duchovenstva nižšího, vyššího, ba i nejvyššího o vyvolání nepokoje v našich řadách. Je ohrožena dosavadní klidná linie katolicismu v našich zemích.

Vzchopte se!

Už za první republiky se ukazovaly snahy narušit život řádných katolíků všelijakými spolky a akcemi. Domnívali jsme se, že minulá léta dala na tyto nehorázności dostatečně pádnou odpověď. Byli jsme zklamáni. Vyskytují se živly, s litostí musíme říci nekalé, které by chtěly překonat všecko, co jsme dosud zažili.

Co chtějí?

Je prý čas, aby se i laikové zapadili do práce pro Boží království. Všichni katolíci, říkají, se musí cítit údy Církve a proto provádět apoštolát, či dokonce iskousit Katolickou akci. Prý je součástí lásky k bližnímu se starat o spásu jeho duše. Ohánějí se dokonce nějakými papežskými encyklikami a výzvami. Poukazují na úžasný — prý — rozkvět náboženského života u katolíků jiných zemí. Zdali dokonce(!), abychom se stále nábožensky vzdělávali.

Odmítáme to.

Kategoricky prohlašujeme náboženské vzdělání našeho lidu za výtečné. S rozhořčením odmítáme srovnávání s jinými národy, jako by snad staletími osvědčený způsob byl špatný. Předkládané papežské projevy jsme nuceni prohlásit jednoduše za paděláky. O lásce k bližnímu nás už nemusí nikdo poučovat. Občasné poukazy na horlivou propagační činnost marxistů a různých náboženských společností považujeme za nemístné, neboť na nás nemůže být žádán podobný nesmyslný styl. Jsme rozhodně proti jakékoliv akci, tedy i proti tak zvané Katolické akci.

Naše požadavky:

1. Okamžité zastavení Katolické akce.
2. Konec veškerého znepokojování výzvami k apoštolátu tiskem, slovem nebo příkladem.
3. Zamezení jakýchkoliv sbírek kostelních i jiných.

Pokřik a známí!

Abychom tato práva prosadili, tvoříme **Kruh soukromých katolíků.** Budeme společně bojovat za to, aby náboženství zůstalo jako dosud zachováno osobními soukromí. Vnitřní klid řádných katolíků nesmí být obětován pochybným zájmům o jiné lidi. Chceme důsledně uplatňovat staré, ale moudré české přísloví: »Co tě nepálí, nehasi.« Nemusíme připomínat, že tato programová linie prospěje i vážnosti Církve.

Naše heslo:

Dejte nám svatý pokoj! — Každý, komu je vlastní tato různá zásada, nechť se přihlásí do našeho K. S. K. Jsme přesvědčeni, že naše hnutí bude vzorku mocným činitelem.

Zvítězíme!

Pndepsán já a ostatní.

Ještě jsme dojednali tisk a odeslání dopisu. Čeněk (bystrá hlava, říkám to vždycky) ventiloval otázku financí. Pokladník (plavební rada Z.) byl pověřen těžkým úkolem získat úvěr. Za měsíc svolám druhou výborou schůzi. Už budeme vědět víc. Těšíme se všichni.

— — — — — — — — — — —

Úžasné.

K zbláznění.

Všechny naděje překonány.

Mocně vzrušen jsem referoval výboru o skvělém příjetí naší myšlenky. Sešly se obrovské tisíce přihlášek. Ze všech koutů vlasti píší, jak je jim K. S. K. sympatický, podávají hromadné přihlášky, a že prý budou pro členství co nejdříve získání všichni katolíci v místě. Současně poukazují z vlastního popudu příspěvky pro naše hnutí a poznamenávají, že to rádi obětují pro záchranu svého duchovního soukromí a své kapsy. Následkem toho si stojí K. S. K. finančně skvěle.

S důrazem jsem prohlásil, že máme za sebou dnes milionovou masu a proto můžeme začít účtovat s temnými silami mezi námi.

V tom povstane Čeněk (hádám jeden!) a začne vykládat, co mu právě napadlo. Tento úspěch, povídá, jasně ukazuje, že našeho cíle je už předem dokonale dosaženo. Prakticky každý katolík je stoupencem našich zásad a tudíž obrněn proti sbírkám i akci. Jakýkoliv úspěch podnecovatelů je vyloučen. Proto navrhuje, aby se K. S. K. rozešel.

To jste měli vidět, jak nadšeně všichni souhlasili. (Já ne.) Nemá prý to dál smysl a podobně. Návrh byl odhlasován. Ještě nikdy jsem v nitru tak nezufil jako tehdy.

Co nejdůstojnější jsem odešel

Čeňka nechci vidět do smrti.

— — — — — — — — — — —

Pravděpodobně do smrti budu mít čím podpalovat v kamnech. Těch přihlášek je děsná množství. A to ještě polovici jsem dal přátelí Čeňkovi.

Já se už totiž na něho nezlobím. Vlastně mi tenkrát na schůzi otevřel oči.

Má úplně pravdu.

XX.

PRVNÍ PASTÝŘSKÝ LIST

J. Exc. nejdůstojnějšího pána Th. Dr. Josefa Berana, arcibiskupa pražského a primasa českého.

Nejmilejší!

»Raduje raduji se v Pánu a duše má plesá v Bohu mém,« tak pěje Církev sv. slovy Isaiáše proroka (61, 10) ve vstupu mešním dnešního svátku. Je to jásot Neposkvrněné, která i tímto Magnificat děkuje Hospodinu. »Neboť« — tak volá — »oděl mne v roucho spásy a zahalil mne oděvem spravedlnosti jako nevěstu okrášlenou svými skvosty.« (V témže vstupu mešním.)

Vy, kdož mne znáte, chápete, s jak radostnou vděčností jsem opakoval slova ta i já v milostivý den svého svěcení na biskupa. Připojoval jsem k nim upřímnou prosbu, aby všechna zevní sláva a nádhera, provázející významné a historicky památné obřady, vyzněla v mohutnou oslavu Té, o níž znovu mešní liturgie zpívá: »Ty jsi sláva Jerusaléma, ty jsi radost Israele, ty jsi čest lidu našeho« (Graduale mešní, Judit. 15, 10). »Všecka jsi krásná, Maria, a poskvrny prvotní není na tobě.« (Tamt. Vel. 4, 7.)

Ano, Marii buď chvála, dík a čest; vždyť ona chránila mne ve dnech věznění a strádání dachovského, Maria ve svůj nejradostnější svátek připravila mi radost, jíž nenacházím rovné mezi největšími radostmi tohoto světa.

Chci jí být za to vděčný po celý svůj život. Zasvěcuji tedy dnes sebe i svou arcidiecési znovu Neposkvrněnému Srdci Mariinu a zasvěcení to se vynasnažím uskutečňovat horlivým naplňováním svého vzneseného úřadu.

Neposkvrněná v Lurdech nás vede k Nejsvětějšímu. Proto povinnosti svého biskupského úřadu shrnuji ve své heslo, jež dnes slavnostně vyhlašuji:

Eucharistia et labor — Eucharistie a práce.

I.

Práce — především. — Byl jsem zvyklý od mlada propracovávat se, úsilně se propracovávat k cíli. Se žalmistou Páně (Žalm 87, 16) jsem mohl říci vždycky: »Chudý jsem já a v práci od mladosti své.« Nelekám se ani nyní práce. Vždyť je mi vzorem Mistr náš, Ježíš Kristus, který nejenže do 30. roku věku svého pracoval jako dělník v tesařské dílně svého pěstouna, ale který i pak ve svém veřejném životě neúnavně sloužil všem, zejména nemocným, trpícím, hříšníkům a dětem. A sv. Pavel, když se cítil nutkán chlubit se (2. Kor. 11, 30; 12, 1), výslovně napsal: »V pracích jsem býval přehojně« (11, 23), což v dalším plasticky rozvádí a končí: »Nadto ve velkých námahách, v nočních bděních často, v zimě a nahotě. Nehledě k tomu pak denní nával ke mně, péče o všecky církevní obce.«

Budme my, jež Kristus Pán určil za své spolupracovníky na vinici Boží, příkladem a vzorem mužné, obětavé, nezištné a zároveň účelné práce. Není bezvýznamné, že náš Pán srovnával práci naši s prací zemědělců (Mk 4, 3 a nn. s rozsévači, s vinaři Mt 20, 1 a nn, ženci Lk 10, 2) a častěji bychom měli rozjímati jeho slova: »Chci vás učiniti rybáři lidí.« Přišel k nim, když se celou noc marně lopotili (Lk 5,5). Co oběti vyžadovala práce rybářů na jezeře Genezaretském. Nemůže být jiná ani práce naše.

A díky Bohu, i u nás se teď už oceňuje práce duchovní. I nejširší vrstvy dělného lidu hodnotí stejně práci rukou jako práci ducha. Ostatně i práce rukou je konec konců práce ducha. Když někdy slýchám nebo čítám zdůrazňovat, že je práce rukou stejně třeba jako práce mozku, vždy se mi vybaví ony dlouhé dny, kdy z vůle Boží i já jsem se měl seznámit s tělesnou prací.

Střed velechrámu při slavných okamžicích.

Začal jsem nádeničinou na urovnávání hřiště a přes okopávání zoraného pole, práci v koželužně, v přádelně, cementárně a na »Reichsbahnu« dospěl jsem k metařství, punčochářství a zelinářství.

Když jsem v Terezíně po prvé vzal do ruky krumpáč a lopatu, měl jsem brzy ruce tak zedrané, že můj kamarád — byl z Libně, nechť je mu vzpomínka tato pozdravem, dostal-li se domů — se mne zhrozil. A tehdy mně řekl: »Divím se ti, jsi přece inteligent. I při práci s motykou musíš m y s l e t, tak, abys si s ní hrál. Podívej, ruce mám jako písař.« — A když v Dachau onen povedený »kápo« pozoroval, jak se neobratně ohánim kuštětem, dal se mi do smíchu: »Nač jsi studoval? I při metařství se musí m y s l e t.« Ano, ruce a mozek pracují — a musíme s vděčností obdivovat Tvůrce, jenž náš organismus, naše tělo se všemi jeho součástmi tak vhodně uzpůsobil, že nejdovednější sestavený robot je ubohou napodobeninou - ale i jinak: robot není člověk, a práce ruky a mozku musí řídit něco vyššího, co je zdrojem života, duch.

A tak, jestliže jsem se naučil vlastní zkušeností po tři léta svého věznění vážiti si tělesné práce, vzrostlo tím jenom i mé zhodnocení práce duchovní, a třebaže můj úřad mi vykazuje obor práce převážně duchovní, přece, když by to bylo nutno, neváhal bych ani nyní přiložiti ruku k práci fysické. I veliký Pavel se chlubil: »Až do této chvíle pracujeme prací rukou svých« (I. Kor. 4, 11), a právě v Korintě podle záznamu sv. Lukáše (Sk. Ap. 18, 3) spolu s Akvilou a Priscilou se věnoval stanařství.

Zařaďme se tedy, každý na svém místě a svým způsobem, do pracovního dvouletého plánu naší vlády a vzývejme Boha o pomoc a požehnání. Žalm 126, v. 1. nám připomíná: »Nestaví-li Hospodin domu, nadarmo pracují, kdož jej staví.« A tu několik upřímných slov. Naši bratři a sestry, kteří o sobě říkají, že nevěří v Boha, považují za nesmysl světit neděle a svátky. Okrádá se prý tím stát o cenné pracovní hodiny.

Přátelé — a myslím, že mám právo i vás nazvat přáteli, neboť všichni chceme jen dobro naší republice — popřejte nám možnost zdravé konkurence. Tvrdíte, že bez pracovních směn v neděle a svátky by nebylo možno uskutečniti dvouletku. Nechte nás světiti neděle a svátky, jak nám to naše víra ukládá. Nenuťte k práci ty, kdož se cítí ve svědomí zavázáni světit neděle a svátky.

Zvýšíme pracovní tempo i výkonnost ve dny pracovní, a předstihneme ostatní výsledky. Kde Bůh žehná, tam se všechno daří. Naopak »bez Božího požehnání marné lidské namáhání«. A jako nepoctivý

Tribuna hostů se zástupci vlády. —

Pan arcibiskup v historickém zlatém voze.

majetek nikomu nikdy na dlouho neprospěl, tak ani hodiny a půlhodiny Bohu ukradené nemohou být požehnané. Nelze také za spravedlivou prohlašovat dvojnásobnou mzdu za pracovní výkony ve dny klidu od práce, nejsou-li přikázány přímo od zaměstnavatele, jak musí být jasné každému, kdo neztratil úplně smysl pro právní řád a právní hodnoty.

Práce, ano práce, a zase práce, práce účelná a neúnavná, to nechť je naším programem, a k takové práci věřící katolíci se svým duchovenstvem podávají ruce všem pracujícím a všichni se vynasnažíme, aby to byla práce plodící požehnání. Co k tomu dopomůže?

II.

Eucharistie. — Je dosud v živé paměti krásné a mužné slovo známého znalce sociálních i kulturních poměrů (Dr. Stránský v projevu o svátcích dne 5. července 1946.) »Modlitba bez práce je málo, ale práce bez modlitby není nic.« Proto vedle práce stavím Eucharistii.

Z věřící básnické duše Jablonského vytryskla hluboká věta: »Od prachu až k cherub trůnu svět je plný zázraků.«

Jen když sluneční paprsky prosvěcují vzduch, spatřuje oko naše miliony částeček prachu chvějících se v prostoru. K proniknutí obdivuhodných tajů mikrokosmu stejně jako makrokosmu potřebuje oko pomoci drobnohledu nebo dalekohledu. — Jen duše osvícená a prosvícená světlem víry vnikne do hlubin tajemství Eucharistie. Není snížením lidského rozumu uvěřit věděl ve věcech, jež pouhým zrakem jsou nepoznatelné, nemůže být nedůstojným člověka ani věřit tomu, nač přirozený rozum nestačí. Známý jeden český psychiatr napsal před lety v Atheneu (Dr. Heveroch. Nemohu přesně citovat, poněvadž po zatčení všechny moje poznámky mi byly zničeny.): »Jak je šťastná statena, která se k poznání existence duše dostane snáze a jistěji — pomocí víry, než my psychologové cestou vědeckého bádání. Konečný výsledek je stejný.«

Škoda, že předsudky a předpojatost tolik vadí rozmachu duše do oblasti nadpřirozena. Seznámil jsem se před časem s jiným universitním profesorem, autorem »Přírodní filosofie« (Dr. Velenovský). Bylo mi sympatické jeho prohlášení: »Neměl bych neděle, kdybych neprožil v ten den hluboké obřady mešní, jak je konají na Slovanech (kéž se záhy již dočkáme znovuzrození slávy emauzského kláštera). Proto jsem mu při jedné příležitosti přinesl článek, jenž naznačoval, jak by snad bylo možno, pokud je to ovšem vůbec možné, vysvětliti skutečnost existence podstaty těla Kristova pod způsobami chleba na základě nejnovějších teorií atomistických. Bylo mi smutno, když mne odbyl, aniž by se byl na článek podíval, rozhodným: »A priori je to nesmysl!« Pravý vědátor by neměl a priori již předem vše odmítat. Mnohý učenec litoval svého aprioristického postoje.

Víra nám objevuje pravdy z nadpřirozena, a kdo uzná možnost jsoucna nadsmyslového, metafysického, v logické důslednosti musí uznat i nadpřirozeno. A Eucharistie je zdroj nadpřirozena. Je to život. Kristus pravil, když mluvil o velebné svátosti oltářní: »Já jsem chléb života« (Jan 6, 48 až 51, 52).

A když se jeho posluchači hádali o smyslu slov těchto (v. 53), znovu zdůraznil: »Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já jej vzkřísím v den nejposlednější. Neboť tělo mé vpravdě je pokrm a krev má vpravdě je nápoj. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm. Jako mne poslal živý Otec a já Otcem žiji, tak i ten, kdo mne přijímá, bude živ mnou.«

Usmíváte se vy, kdož nevěříte? Smějete se naší víře? — Čtěte apologii sv. Justina mučedníka, prolistujte »Apologeticum« Tertuliánovo. Poznáte, že už ve 2. století se pohané smáli křesťanům pro jejich víru ve skutečnou přítomnost Kristovu pod způsobami chleba. Není tedy tato víra naše výplodem scholastické spekulace, ne, je tradicí otců nejstarších, kteří stejně s námi z víry té žili a se silili, tradici, jež vyvěrá přímo ze slov Písma, že slov Krista Pána samého. Ideová a filologická struktura aramejštiny, v níž byla slova ta pronesena, stejně jako řečtiny, v níž jsou zachována, nedovolují vykládat je jinak. Odcizuje se Kristu, kdo jim jiný smysl podkládá. Kristus nemyslel ta slova obrazně, jako ani nemluvil obrazně, když Velebnou svátost přisliboval, neboť již tehdy mnozí z jeho učedníků jej opustili říkajíce: »Tvrdá je řeč tato, kdo ji může poslouchati« (v. 60). A Kristus nechal je odejít, nevolal je zpět, ba byl hotov se zříci i svých apoštolů (v. 68), než aby odvolal jedinkou literu z toho, co řekl.

Proto i my se sv. Petrem vyznejme víru svou a zvolejme: »Pane, ke komu bychom šli? Ty máš slova života věčného. My věříme a víme, že ty jsi Svatý Boží« (v. 68, 69).

Nadpřirozenem tedy chceme oživovat a prosvěcovat svou práci těla i ducha, nadpřirozenem, to je silou a milostí Eucharistie.

Co požehnání tím získáme drahé vlasti své!

III.

Eucharistie a práce. — Nepatrnou hláskou je »a«. Spojuje však neobsáhlé pojmy. Práce — vše veliké, krásné, vznešené a ušlechtilé v řádu přirozena. Eucharistie — zdroj vší velikosti, krásy a ušlechtilosti nadpřirozené. A ve spojení obou spočívá základ všeho dobra. Co je tělo bez duše, to je přirozeno bez nadpřirozena, to je práce bez Eucharistie.

Co jiného je ono stále znovu a znovu se opakující volání po mravnosti a křesťanství?

Mír, mír a zase mír — po tom touží celé lidstvo znavené a zbědované. Ale není mír a nebude mír bez mravnosti, nebude mír bez křesťanství a není pravého křesťanství bez nadpřirozena, bez víry v Božství Kristovo, bez Eucharistie.

Mravnost je síla a předpokládá sílu, mravnost je život a musí čerpat ze zdroje života, a silou, životem a zdrojem života je Eucharistie. »Kdo jí tento chléb, bude živ na věky« (Jan 6, 58). Eucharistie pak předává tento život duši ve chvíli sv. přijímání. »Kristus žije v tobě,« volá autor spisku, z jehož nadpisu jsem převzal životní heslo, »život veškerého života, život hýřivé práce, plamenné horlivosti pro říši Boží . . . takový život žije v tobě.«

Co z toho následuje? — Že eucharisticky žít znamená žít prací, prací zvýšenou, vystupňovanou, nezištnou i smělou, bez úzkosti a bázně, prací bez oddechu, a to ve všech oborech práce, všední i mimořádné, přirozené i nadpřirozené, tělesné i duchovní.

Ve všem musí být Kristus, abychom se sv. Pavlem mohli říci: »Žiji já, ne již já, ale žije ve mně Kristus.« (Gal. 2, 20.)

A to je první účinek Eucharistie. I další je prakticky prospěšný, a tedy i nutný pro lidstvo. Eucharistie je zdrojem společenství práce. »U stolu Páně přijímají miliony křesťanů jednoho a téhož Krista nerozdělené . . . Veškero lidstvo celého světa je tak v pravdě spojeno, sloučeno v živé jednotě.« (Przywara, Eucharistie a práce. Srov. I. Kor. 10, 17.) »Toto pak jedno tělo musí však také konati životní práci. A tak eucharistické spojení jednotlivé duše vyrůstá a šíří se k eucharistickému spojení ve společnost všech duší a eucharistická práce jednotlivé duše důsledně vyrůstá a šíří se i do výše, délky i hloubky eucharistického pracovního společenství všech duší.« (Przyw. tam.)

Ó vy všichni, kdož mluvíte o kolektivu práce! Dávno, ještě nežli lidem připadlo na mysl co podobného, dávno před tím osnoval Kristus v plánech lásky své toto společenství.

Kristus chce sjednotit lidstvo, v Eucharistii toto sjednocení uskutečňuje a jediné v jednotě eucharistických duší dlužno hledati základ trvalého míru a pokoje mezi národy a tím i pravého štěstí.

Věděl proto dobře sv. Otec náš Pius XII., proč právě uprostřed válečné vřavy vydal okružní list o mystickém těle Kristově (Enc. Mystici Corporis Christi«, 29. 6. 1943, viz Ord. L. 1943, č. 12 a r. 1944, č. 1, 2, 3).

Oběti na kříži, oběti těla za nás vydaného a krve za nás prolité Kristus lidstvu vydobyl sjednocení, a v Eucharistii toto sjednocení stále obnovuje. Sv. Pavel napsal (I. Kor. 10, 15—17): »Mluvím k těm, kdož mi rozumějí. Posuďte sami, co říkám. Kalich požehnání, který žehnáme, zdaž není společenstvím s krví Kristovou? A chléb, který lámeme, zdaž není společenstvím s tělem Kristovým. Poněvadž tedy chléb jest jeden, tvoříme my mnozí jedno tělo, my mnozí, kteří běřeme účast na jednom chlebě.« — »Přijímati Krista znamená znovu se zařazovati v tělo Kristovo. Kristus, který žije v jednotlivém člověku a působí jednotlivou prací, prolamuje osobní a národnostní ohrady tohoto jednotlivého života, rozšiřuje jeho omezenou úžinu k šíři světové... Světový Spasitel světové práce rozšiřuje úzkou jednotlivou duši v duši světovou a její jednotlivou práci v práci světovou.« (Przyw. tam.)

To působí Eucharistie tělem Kristovým, to působí i jeho krví, v živém eucharistickém těle kolující. »Krev Kristova oživuje, sjednocuje a očišťuje, a s výšin nekonečna se snáší na lidstvo déšť božství, uvádějíc do padlého lidského organismu prvky Božího života,« píše jiný eucharistický spisovatel (Igino Giordani, »Krev Kristova«, Praha 1946, str. 58), a pokračuje (str. 63): »Ježíš Kristus proměnil tedy svou krví otroky v bratry. Rozptýlení a rozdělení v kmeny a rasy, v nichž krev byla kvasem roztržky a kde z roztržky klíčila válka, byly spojeny v rodinu slučujícím systémem Božího prokrevení: ze staletého rozptýlení se vrátili do vlasti a domova kolem jediného Otce. Učinil z nich pokrevné bratry Kristovy. Pomyslete: pokrevné bratry Boží.«

Jestliže tedy nikdy lidstvo tak živelně nepocifovalo potřebu společenství, jako v dobách všeobecného zmatku a vybičované rasovosti, pak chápeme, proč právě v té době rozptýlení synové a dcery hledali útočiště u společného otce všeho křesťanstva, u náměstka neviditelné hlavy mystického těla Kristova, jak válečné dokumenty prokazují.

Šťastné lidstvo, zůstávají-li jeho různí kmenové i různé národní větve živými ratolestmi na živém kmeni pravého křesťanství. Neprospívá lidstvu ten, kdo jakýmkoliv způsobem zaviňuje odumírání a usychání těchto ratolestí. Jsem proto přesvědčen, že by bylo jisté možno dospěti i k užšímu spojení Čechů se Slováky hlavně na tomto základě, a stejné i onoho tak nezbytného sjednocení Slovanstva nebude dosaženo, leč na tomto podkladě, jak už vytušil Karel IV., zakládaje slovanský klášter v Praze. Vážím si proto nesmírně vzácného pochopení pro význam unionistických sjezdů velehradských, jak je veřejně osvědčil náš pan president.

Nebojím se v důsledku toho prohlásiti, že stejně ruší jak všechny unifikační snahy mezi Čechy a Slováky, tak i dobře míněné pokusy o jedno veliké a silné Slovanstvo ten, kdo odtíná kdekoliv a jakoukoliv ratolest od živého kmene pravé révy, jíž jest Kristus (Jan 15, 1), a tím znemožňuje zprostředkování životodárné mízy, přýštící z Eucharistie.

Zvolá snad i dnes někdo: »Tvrdá je řeč tato, kdo ji může poslouchati?« (Jan 6, 60.)

Možná, ale musím tak mluvit. Ostatně ti, kdož mne jindy slýchávali, pamatují se, že jsem nikdy jinak nemluvil. Eucharistie a práce byly vždy mým programem. A nemělo by se zapomenout, že to byla katolická mládež, pro kterou byl překladem častěji uváděné knížečky narýsován pracovní plán. Duše eucharistické, eucharistiáni a eucharistiánky, jsou nejlépe uschopněni ke skutečné práci, a to k společenství skutečné práce. Eucharistie může obrodit mravnost a obnovením mravnosti zvýšit i výkonnost práce. To platí všeobecně, to platí zejména též pro pohraničí.

Případně bylo kdysi nazváno pohraničí periferií pražské arcidiecése. Je smutné vidět tam nezorané, neobdělané lány. Ale co říci o lánech duchovních? Děkuji upřímně vám všem, kněžím světským a řeholním, řeholním i farním sestrám i všem laickým pomocníkům, kteří se neúnavně lopotíte na vyprahlém úhoru duchovním svorně s bratry a sestrami pracujícími na úhoru pozemském. Vnesme do obojí práce sílu a život z Eucharistie! Oživne krásný ten kraj, oživnou i duše, i když na mnohých v obojím smyslu pracujících se naplní slovo evangelní (Jan 4, 37, 38): »Jeden seje, a jiný žne . . . jiní se dali do práce, jiní v práci jejich pokračovali.« Přece vždy vykonaná práce zahreje, oblaží, povzbudí a nikdy nás neopustí Ten, jenž nejen jako Bůh, nýbrž i jako člověk s námi dlí ve svatostánku, i jako člověk, pravím, jenž poznal námahu práce, jenž proto naší práci rozumí a jenž stále z Eucharistie k nám volá: »Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete a obtížení jste, a já vás občerstvím.« (Mt. 11, 28.)

Nejmilejší! Není vyloučeno, že mnohý z vás si pomyslí to, co řekl Festus Pavlovi (Sk. Ap. 26, 24): »Ty bláznís . . . Mnoho studování tě připravuje o rozum.« Odpovídám i já se sv. Pavlem: »Neblázním, ale slova má jsou pravdivá a rozumná« (tamt. v. 25), třebaže tím se ani já nezříkám »bláznovství kříže« (srov. I. Kor. 1, 18, 23) a chlubím se s týmž apoštolem: »My bláznipro Krista« (I. Kor. 4, 10).

Upřímně mluvím a s plným vědomím toho, co říkám. Vždyť chci jen dobro vlasti i národa, a proto také nesmím opominouti nic, abych si jednou nemusel s prorokem vyčítat: »Běda mně, že jsem mlčel.« (Isaj. 6, 5.)

Spoléhám při tom na ochranu a pomoc všech svatých patronů našich českých, zejména sv. Vojtěcha, na jehož biskupský stolec jsem já nehodný byl povolán.

S opravdovou vděčností jsem proto přivítal návrh nejdůstojnějších slovenských spolubratří na posledních poradách biskupských v Olomouci učiněný, aby rok 1947 byl zahájen a prožíván jako *svatovojtěšský.*

Vidím i v tom velký důkaz lásky Boží.

Oslavme my Čechové, a zejména my Pražané, co nejokázaleji 950. výročí mučednické smrti sv. Vojtěcha. Budu šťasten, jestliže uvidím, že vše, co velkého a krásného v literatuře, v umění výtvarném i v hudbě vytvoří hluboké duše české, že vše to bude dáno do služeb této myšlenky.

Odčiňme tím křivdu, již se naši předkové na prvním Čechu světového formátu dopustili.

Přičiňme se všichni, každý svým způsobem, o to; pak jisté Bůh dobrotivý na přímluvu svého mučedníka a našeho patrona pomůže, aby naše drahé vlasti zasedla znovu jako královna na prestol slávy mezi národy.

Na ty úmysly i já svolávám Boží požehnání na vás, moji věřící, na dobrý pražský lid i na celý drahý národ.

Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.

† Josef,
arcibiskup pražský a primas český.

Na Hradčanech, u hrobu sv. Vojtěcha, dne 8. prosince 1946.

Účast pražské arcidiecése na svěcení arcipastýře

U příležitosti svěcení a intronisace J. Ex. nejdp. arcibiskupa Msgre Dr. Josefa Berana konal se ve dnech 7. a 8. XII. arcidiecézní sjezd delegátů farností pražské arcidiecése za účasti téměř jednoho tisíce delegátů. Pěkně bylo zastoupeno i pohraničí.

V sobotu 7. XII. dopoledne od 10 do 14 hodin se konal v síni u Dominikánů instrukční kurs pro pomoc duchovní správě. Účastníci projevili nadšení a vůli k apoštolské spolupráci se svými kněžími na jednotlivých pracovních úsecích a úkolech, jak jim byly referenty naznačeny.

O nutnosti spolupráce laiků s kněžími na farnostech a o osobnosti laického apoštola referoval prof. Fr. Ludvík z Příbramě. O spolupráci v sociální a charitní práci ředitel ústředí katolické Charity dr. Fr. Kolman. O spolupráci laiků a kněžstva ve farnosti na jednotlivých úsecích kněžské činnosti prof. K. Pobuda z Berouna. O řešení nejnaléhavějšího problému arcidiecése: potřebě nového kněžského dorostu prof. Fr. Ludvík. O misijním dani pokladník Zeměd. zdlužný Jan Jonášek.

Odpoledne po 16. hod. konala se v seminární kostele sv. Vojtěcha pobožnost »Kněžské svatosti«, obětované za sv. Otce a nového arcipastýře a spojená s hlasem delegátů sv. Otci za osobní účasti zástupce sv. Otce nejdp. nuncia dr. Saverio Siliera, který udělil pontifikální požehnání a nadšené k účastníkům promluvil. Projevil radost nad cítěním lásky a věrnosti sv. Otci a Církvi svaté a nad slibem ochotné a radostné spolupráce všech s novým arcipastýřem na upevnění království Kristova v arcidiecési.

V neděli dopoledne zúčastnili se delegáti biskupského svěcení nejdp. arcibiskupa v katedrále a odpoledne konal se ve Smetanově síni Obecního domu hl. města Prahy srdečný hold zástupců farností a vikariátů celé arcidiecése novému arcipastýři. Slavnostní projev o životě a díle nového arcipastýře učinil dr. Fr. Kolman, ředitel ústředí Katolické charity. Předsedající prof. V. Pobuda z Berouna zdůraznil v holdovacím projevu slib lásky, věrnosti a poslušnosti arcipastýři, který v odpovědi jej radostně kvitoval a jej opětoval. Byly to radostné, rodinné dva dny arcidiecése, na které se nezapomene. Kéž nadšení v Praze načerpané je všem účastníkům zdrojem nadšení a síly k radostné a vytrvalé apoštolské práci v celé arcidiecési pod otcovským vedením našeho nového pana arcibiskupa.

Jak vypadá den sv. Otce...

Sv. Otec vstává denně o 6. hodině. Ranní hodiny jsou věnovány rozjímání a mši sv., načež začíná o 9. hodině jeho denní práce. Dopoledne je většinou věnováno přijímání různých osobností, různým soukromým a veřejným audiencím. O 2. hodině odchází papež do svých komnat k prostému obědu, po němž hned pokračuje ve své práci. O 4. hodině odpolední konává hodinovou procházku ve vatikánských zahradách. Po ní přicházejí nejužší spolupracovníci ze státního sekretariátu k projednávání běžných církevních záležitostí. Teprve po jejich úplném vyřízení, to zn. pozdě večer, sv. Otec večeří. Pak pracuje papež dále do 11. hodiny, načež se uchyluje do své soukromé kaple k modlitbě, která trvává dobrou hodinu. Velmi často je i potom ještě vídat v papežské pracovně světlo, někdy až do 2. hodiny ranní. Přes své zdánlivě velmi delikátní zdraví zdolává Pius XII. tento obrovský pracovní výkon již po léta. Těší se proto právem úctě svého okolí a celého katolického světa.

Mezi nejupřímnější přerušení papežova denního programu náleží beze sporu přijímání věřících a poutníků. A sv. Otec k nim otcovsky promlouvá, stává se tak doslova jejich pastýřem, ale skrzeně pastýřem všech věřících. Dne 27. listopadu přijal poutníky, kteří se zúčastnili blahořečení mučedníků čínských, oběti to známého boxerského povstání z r. 1900. Sv. Otec k nim promluvil takto:

»Začátek našeho století zahajuje na půdě Číny jednu z nejskvělejších epoch v dějinách mučednictví. Zřídkakdy se projevila podivuhodná pestrost mučednické armády v takovém bohatství jako tam. Celý takřka povrch velké říše čínské zrudl krví svědků Kristových: řeholníci a řeholnice, misionáři a kněží, domorodí, muži i ženy, starci i mladíci i děti, bohatí i chudí.

Dnes (totiž při dnešním blahořečení) je na čestném místě veliká rodina sv. Františka s dvaceti devíti svými syny a dcerami, se svými terciáři, žáky a spolupracovníky. Bohaté a úchvatně krásné jsou dějiny mučednictví v análech františkánských, jsou tak staré, jako dějiny řádu, tak mladé, jako on sám.

V čele těchto dvaceti devíti hrdinů kráčejí tři biskupové, ctihodni svým věkem, svou moudrostí a svými zásluhami; za nimi jde šest řeholníků, z nichž je pět kněží a jeden bratr laik; pak pět mladých seminaristů, kteří jsou všichni terciáři sv. Františka; konečně devět věrných služebníků, z nichž šest náleží též třetímu řádu. Uprostřed nich pak skupinka šesti františkánských řeholnic.

Tito mučedníci se sice liší v mnohém, v jednom bodě jsou si však všichni podobni: v intensivním křesťanském životě, který je připravil na mučednictví. Milost mučednictví korunuje obyčejně dlouhý řetěz spolupracování s milostí. Je to tedy omyl, připisovati mučednictví náhodné okolnosti nebo nějakému blesku na cestě do Damašku.«

Van větru neškodí

Když roku 1936 se konal v Belgii volební zápas mezi fašistickým Degrellem, vyznavačem diktatury, a Van Zeelandem, representantem demokracie, varoval arcibiskup malinský a primas belgický, kardinál Van Rui katolíky před hlasováním pro diktaturu. Připomněl tehdy, že nemají hlasovat pro diktaturu, mají-li skutečně na mysli dobro Církve, jež jako katolíci na mysli míti mají. »Diktatura,« pravil kardinál, »by znamenala snad určitý přechodný rozkvět a určitá výhody pro katolicismus, ale rozkvět jen přechodný a velmi draze zaplacený. Jakmile diktatura zmizí, přiřítou se všechna její zla, všechna nespokojenost, kterou jakýmkoliv způsobem ať skutečně nebo domněle způsobila, katolické Církvi.«

Tato slova kardinálova člověka mně napadají, čteli o poměrech v dnešní Italii. Je to země, která prošla dvacetiletým režimem diktatorským. Diktatura se zhroutila příšerným způsobem a zanechala po sobě v celé zemi zmatek, hlad, trosky a zříceniny, hmotné i nehmotné, názorové, mravní. Tyto chaotické poměry jistě mnoho vysvětlují. Nicméně však, když slyšíme o vzrůstající protináboženské vlně v Italii, nemůžeme se ubrániti dojmu, že se to splňují ona slova malinského kardinála o dědictví katolické Církve po diktaturách.

O vzrůstající protináboženské vlně v Italii mluví Kipa. (Katolická informační a tisková kancelář.) Podle ní na př. je solva jaká církevní událost, která by nělak nebyla překroucována a štvavě vykládána. Tak tomu bylo na př. i s řečí sv. Otce k zemědělcům, kterou jsme minule přinesli. Pius XII. se tam zmínil o pozemkové reformě, že je třeba, aby byla dobře promyšlena, připravena. I tato prostá a samozřejmá slova byla však proticírkevně vykládána.

Do téže linie patří i fakt, že sv. Officium (nejvyšší úřad bdící nad ryzostí víry a mravů) dalo nedávno na Index satirický časopis »Don Basilio«. Podle odsuzujícího dekretu podrýval tento časopis od svého založení, to jest od zhroucení fašismu, nestoudným způsobem pravdy víry a veškerou bohoslužbu a zasypával lidi Církve, nevyjímaje ani kardinály, nesprostšími pomluvami.

Sv. Officium se nezabývá obyčejně posuzováním časopisů. Učinilo-li zde výjimku, musilo k tomu jistě býti pohnuto zvláštní závažností situace.

Zvířenou protináboženskou propagandu je hlavně cítit v průmyslové severní Italii. Milán je kolébkou fašismu. Milán může být zítra semeništěm anarchismu. Poměrná blízkost Terstu, jednoho z nejbolavějších míst dnešní Evropy, jistě tam není zvláštním činitelem klidu.

Milánský kardinál Schuster na to poukazoval v jedné své řeči: »Náboženská a politická situace Italie nám nedává žádného zajištění. To je to nejmírnější, co můžeme říci. Přichází mi na mysl jedna z posledních vět, které pronesl ve své agonii papež Pius X. svaté paměti. »Vidím Rusy v Janově.« Zatím je vidíme kolem Terstu. Můžete si však snadno představit, že z Terstu není daleko do Milána a z Milána do Janova. Kéž Bůh učiní z Pia X. světce, ale ne proroka.« V téže řeči upozorňoval milánský kardinál na neocyčejně vzrůstající proticírkevní propagandu v severní Italii. Do lidu je vrháno velké množství tiskovin, které strhují do bláta jak víru, tak mravní učení Církve.

Z těchto zpráv je možno, myslím, vyvodit zase jen jediný správný závěr: jak překlamným dobrodiním jsou diktátorské režimy pro Církev. Jejich falešná protekce náboženského života svádí k vnějškovosti a jiné mechaničnosti, která se zhroutí při prvních vážných nárazech opačných názorů a proudů. Pravému katolicismu proto nikdy neskodí atmosféra určitého napětí, určité zvýšené temperatury, která uvolňuje energie, nutí k přemýšlení, nutí k všestrannému intensivnímu životu, k hledání nových prostředků a nových cest a ne ke klamné fata morganě vnějších slavností a manifestací. ak.

Růžena Vacková:

Zmatek ušlechtilého srdce

Za druhé republiky a během okupace vycházely za redakce doc. dr. Fr. Kovárny malé knížecky »Svazků. V dobré české tradici osvětových knižnic rozšiřovaly do nejširších vrstev vědu a život, vzdělání a život, myšlení a život. Posilovaly. Kdo je četl, věděl, že i ty zdánlivě »okupační« svazky měly, inteligentně zastřenou, přesto však zřejmou odpůrčí a posilující tendenci. Byla v nich aktualita českého vzdělaneckého myšlení — ne ovšem katolického.

A tuto aktualitu, zdá se, neztratily ani teď. Vyšla v nich nedávno krásná i strašná světozorná zpověď vzdělance svého věku: doc. dr. Jiřiny Popelové: »Hovory a nenarozeným«.

Je to nevšední malá knížka, neboť v ní hovoří s celým příštím potomstvem ve vlastním dítěti, s Božím stvořením, ještě osobnostně nejsoucím, skrytým v lůně mateřského tajemství, žena svrchované vzdělaná, dědička evropské vzdělanosti, člověk, který myslel samostatně se závažností myšlenky, již zná jen vědec, člověk-žena, který s vnitřnou i zevní čistotou pravdivosti žil svůj obojí úděl lidský i ženský. Ano, mluví tu ženská osobnost, příznačná pro věk, který vydal na světlo především ženské člověčství proti samičímu i sameckému principu, který ovládal řadu kulturních etap před tím.

A mluví tu ušlechtilá i pravdivá osobnost ženy; který z vědců mužů byl by s to svléknout se sebe roušky vědecké suverenity, aby vydal nejvnitřnější plod svého světozorného vědění: a proč?

Pro malého příštího tvora, jemuž by měl být dán odpovědně nejen hmotný, ale především duchovní základ života. To je krásné na této knížce, že tu mluví vypěstovaná spiritualita mimonáboženská a naivně protináboženská nezahaleně a především s nejpoctivější otevřeností o tom, co v sobě má i vědec nejbytostnější tváří v tvář prvním věcem člověka, o cestě i o věcech posledních. Kdyby nebylo té poctivé lidské krásy, nevidělí bychom ani ten rub, ten strašlivý, příznačný rub zmatku a marnosti, pro které o té knize musíme psát a musíme volat proti její bezvýchodnosti. Proti bezvýchodnosti člověka, který na cestě od Boha za člověkem ztratil Boha a má ten jakýsi oduchovněný svět, osídlený lidmi trnoucími a nehnými. Drží si fikový list vědělanosti ukrytí v teskyni, s vnitřnou bázní před hlasem Hospodinovým, aby jich nevolal.

Tato žena filosofka neuhnula totiž před tváří dítěte od nejzákladnější otázky, kterou si s bezprostředností a poctivostí přestaly dávat filosofové a filorofie: jaký je smysl života, který dám tobě, ty mé jisté, určité dítě? Ty živá osobo, která přicházíš?

A v tomto adventu vidí tato ušlechtilá, avšak znovu pohanská matka jako jediný metafysický princip: mysterium iniquitatis. S hloubkou až ruskou nazírá, jako jedinou vespolnost světa, vespolnost viny a hříchu, vespolnost utrpení a křivdy, bezúčelnou strašlivou odpovědnost člověka za člověka v tajemném koloběhu jakési determinované přírody a přírodnosti. Co je jediným živlem kladu v tomto strašlivě podmíněném stavu lidí? Dobrá vůle člověka a láska — láska člověka k člověku, hluboká, odpovědná, jakoby vrozená »dobrota lidí«, která staví kulturní hráze proti přívalu nicoty. Ani pesimistka, metafysická pesimistka v ženě nemohla promlčet tento princip dobra — budiž v člověku. Říká tu: »Věř lásce k životu, není třeba ani víry v absolutní dobro, ani v nepřetržitý pokrok, stačí víra v duchovní velikost člověka.« Proč tento únik k této neodůvodněné, nezakotvené člověčí sebestřednosti? Protože: »Ma theodicea by obsahovala asi jen jeden argument. Že nicota je nejabsolutnější zlo. Neboť, je-li každé utrpení konec konců utrpením proto, že je uvědoměním zániku, ať již je to zánik života, naděje, snu, víry, či čehokoli jiného, nak je nicota zánikem nejúplnějším, nejděsivějším. Bránili-li se starověký filosof strachu před smrtí tím, že si sofisticky dokazoval, že smrt se nás nijak netýká, neboť pokud jsme tu my, není tu smrt, a je-li tu smrt, nejsme tu již my — pak zapomněl nebo úmyslně si zastřel, že právě to, že tu již nejsme, právě to propastné prázdno nás nejvíce drtí.«

A z těchto hloubek mysteria stvoření se matka před dítětem dostává ke skutečně tragickému happyendu myšlení: k dobrému člověku! Jak nevýslovně musel trpět Kristus na hoře oliv pro ty, kteří, pocítví a ušlechtilí, pro zmatek ducha přecházejí jeho oběť výkupnou. Ti nepopírají nutnost obětí a utrpení, chápou lépe, než mnozí věřící, znamení kříže nad životem, ale zmatení nesou jej sami a nakládají jej svým dětem, rodíce děti k vědomému, ušlechtilému, velkému utrpení života, ale marnému — bez Krista Vykupitele.

A proč? Pro strašlivou pýchu vlády člověka nad vlastním životem. »Nesmím ti to zatajovat,« říká matka dítěti »když se mně a dívá se na svět jen mýma očima — svět je zlý. K pesimismu nás vedou všechny nejhlubší důvody rozumu a srdce a k optimismu jen takové malé náhody, světlá nedopatření. Jednou budeš číst Fausta a shledáš, že tento moudrý muž měl mnoho dobře uvážených a trpce prožitých důvodů, aby se rozešel s tímto světem, a jen malá náhoda velikonočních zvonů vyrvala mu z ruky jed. Měla jsem ostatně také jednou v životě takovou malou náhodu.« Při té ji však nezněly velikonoční zvony, nýbrž dobrý hlas malého cikolíčka — dobré srdce člověka. A bylo to v Italii a při té náhodě si filosofka nevzpomněla, že to bylo patrně křesťanské srdce člověka, které způsobilo onu »náhodu« otřesu dobrotou.

Hle, čím bylo zmateno toto myslivé srdce, které v závěru staví svůj ideál výchovy dítěte na laické výchově ušlechtilého člověka, výstavě však na štěstí z kamenů křesťanství. Bylo zmateno ďábelským pricipem »malíčké vědecké náhody«, aby nevidělo principium samo ani v té uznávané velkolepé výstavbě světové kultury. Bylo zmateno dílem ďáblovým — v knížce ten dialog s ďáblem vypadá jako dialog s kulturně-literárním Mefistem. Jde to však hlouběji, kam nedohlédne už zmatek srdce a ducha člověka, který byl, jak říká, vrouchm katolickým dítětem a který se dosud dokonce neodhodlal k rozchodu s mateřskou církví. Zde Veliký Mág vědy a kultury našeptal ženě malé věci za velké, zmátl vroucnost a pouhou citovost silné dětské víry tím, že dospívající duši našeptal, že náboženství toto, ovšem citové náboženství, je len životem v »mythickém dávnověku ducha«. Tito ušlechtilí lidé, spiritualisté hmoty nevědí, že věří v tohoto Velikého mága. Zahrávají si s jeho postavou jako s literárním partnerem duchovního dialogu. A jeho kulturní civilnost jim zatím uměla zastřít kdy tmnoty existenci Boha. A tak s hroznou odpovědností oni »stvořitelé« z okouzlení chvíle láskou (!) odnímají svým dětem s dílem stvoření i dílo vykoupení.

Růžena Vacková.

A ještě vojenský tisk

Víme dobře, že ohromné procento veřejných projevů u nás vyplývá z jednoho pramene — z protikatolického předsudku. Je tomu tak zejména v oboru zahraniční politiky, kde katolíci — vlastní vinou — podléhají soustavné propagandě svých protivníků. Na příklad, co se týče sousedního státu rakouského, může někomu ovšem tento národ být více nebo méně sympatický. Ale tisíckrát prokázáno, že určité nesmyslné útoky na Rakousko nemají jiné příčiny nežli tu že ta země měla význačný podíl na protireformační kultuře. To je nám všecko známo, ale mrzí nás, když vojenský časopis »Obrana vlasti« č. 48 přinese článek »O Rakousku«, o jehož obsahu račte soudit sami.

Tvrdí se tam, že Schuschniggův plebiscit v roce 1938 byl Hitlerem znemožněn proto, že — ale ne, musíme citovat »Obranu vlasti« samu. »Ovšem Hitler nemohl potřebovat plebiscit, ponevadž lid rakouský by se byl rozhodl pro připojení.« Jak může někdo napsat takový nesmysl? Jak může někdo nevědět, když už chce psát »O Rakousku«, že podle prohlášení samých nacistů měl Schuschnigg připraven úspěch plebiscitu pro neodvislost? Potom Hitler prý »vtrhnul do Rakouska a byl přivítán jásotem a vlajícími prapory. Jen děliči, kdysi v roce 1934 krvavě poražení kancléřem Dollfussem, zarytě mlčeli.« Tedy: vlající prapory jsme Němcům za okupace museli vyvěšovat také. Co se děličů týče, neporazil je, resp. vídeňskou radniční vládu, ani tak Dollfus jako Fey, také od nacistů zavražděný; a nemlčeli zarytě, nýbrž si dali od nacistů odpustit tresty, uvalené rakouskou vládou po tehdejší vzpouře. To by jim konečně nikdo nevyčítal, ale nemělo by se tvrdit, že jen oni zarytě mlčeli, když je známo, kolik nedělníků a nemarxistů bylo nacismem v Rakousku uvězněno. Ale slyšme »Obranu vlasti« dále: »Nutno si vzpomenout, že již vládní rakouská po prvé světové válce žádala sebeurčení, aby mohla se hlásit ke spojení s Německem« — ano, milá Obrano vlasti, a je »nutno si vzpomenout«, že to byla vláda rakouských marxistů, kterým rok 1918 pomohl k moci, kdežto rakouští klerikálové vždycky byli proti tomu spojení. Aspoň v příštím odstavci říká náš vojenský časopis pravdu: »Byla to první agrese Hitlera a nikdo proti ní nehnul ani prstem.« Nikdo, ani Československo, které nedávno před tím sliblilo Schuschniggovi pomoc, a které si mohlo důsledky připojení vypočítat. Ale naši pokrokáři dávali výslovně Hitlerovi přednost před Dolfussem, a prohlašovali »raději anšlus« než katolický režim. Což dostal ten anšlus se vším, co následovalo. Ale Obrana vlasti se šíří dále o tom, že »nyní Rakušané zamlčují touhu po sebeurčení.« Ano, je pravda, že bývalí sociální demokraté a komunisté to nechtějí, ale těch nebylo dost.« — Již jsme řekli, že sociální demokraté v roce 1918 připojení chtěli, a klerikálové je odmítali. Konečně byl Dolfuss zavražděn, Fey zavražděn, Schuschnigg uvězněn, Starhemberg proskribován, na jiné představitele katolického Rakouska byl vydán zatykač, asi sotva pro podporu nacismu. Ale... »Nezapomínejme, že byla to právě rakouská země, jež sloužila Hitlerovi za nástupový prostor proti nám.« Dvě otázky! Nesloužilo snad Československo německým okupantům za nástupový prostor proti Rusku? — Nebylo by bývalo lépe, kdybychom byli pomohli anšlusu zabránit (jak jsme slibovali)? — A nakonec ještě jednu otázku: Otiskoval by náš oficiální tisk takové nesmysly o sousední zemi, kdyby v ní nebyli volby vyhráli lidovci, nýbrž komunisté? — Pro příště prosíme, aby se více přihlíželo ke skutečnosti, bude-li se psát o zemi, kterou Rudá armáda osvobodila jako nás, a dokonce dříve nežli nás. Není všecko dovoleno, jakmile se píše o katolících; a oni jsou dospělí a ne všemu museji uvěřit. A k věci samé — ať mluví ti, kteří byli s Rakušany spolu v koncentrácích.

Jindřich Středa.

Pozn. red.: Demokracie je diskuse. Jistěže takové dlouhé překroucování faktů jak je uvádí »Obrana vlasti« není k ničemu. Pokud se týče ovšem toho zabránění anšlusu, je to velmi problematické. Nevzpomínáme-li jsme za půl roku nato zahránit obsazení svého pohraničí, nebyli bychom zahránili ani anšlusu. Rakušané by byli snad hlasovali pro Schuschnigga, není však jisté, že by byli ochotni jít s ním až do těch hrdel. Je nesporné, že mnoho Rakušanů bylo a je proti velké Německo, a ti, kteří pro ně nebyli, byli pro velké Rakousko, které by snad byli Češi mohli pomáhat tvořit. Německé poctivé a faktické rovnosti nerozuměl ani Dolfuss ani Schuschnigg. V koncentrácích dovedli věřní Rakušané dělat velmi různé kapy, tak by mohl na př. vyprávět jeden český premonstrát o tom, jak se mu v Dachau nafarkoval tak, až mu rozbil břicho, když z hladu přebíral na kompostu vyhozené zelné lupení.

Demokracie protivná
a přece jen lepší než diktatura

Když tak člověk vidí zdlouhavé tempo různých těch mírových konferencí, kde se dlouhé týdny sesmoluje nějaký kompromis, který se pak třeba zas přes noc zvrátí,

když vidí ty věčné stávky v Americe, následkem nichž musí být Nový York potmě, ačkoliv nebyl potmě nikdy ve válce,

když vidí na příklad, jak těžko se slepuje vláda ve Francii, přes to, že země je na pokraji finančního úpadku, je smuten, a ptáče nad demokracií. Ptáče nad ní ne proto, že by ji odsuzoval, ale proto, že si dovede představit škodolibé úsměšky všech jejích nepřátel, kteří se radují, že to ta demokracie přivede ad absurdum a že dojde zas na ně, na jejich různost a tiznost, která řeší problémy několika údery do stolu.

V takových chvílích, kdy i nejlepší ztrácejí trpělivost, bychom si měli vzpomenout:

Na Mnichov, kdy nedemokraticky rozhodovali o nás bez nás.

Na přísernou atmosféru okupace, kdy se člověk bál vydechnouti, kdy nevěděl skutečné dne ani hodiny, kdy si totiž nedemokratická násilná moc vzpomene s nějakou novou šikanou, na Heidrichiádu a na Lidice, na různá násilná vystěhování na př. Sedlčanska a Vyškovska, na nevýslovnou tíseň, fysickou i mravní, všech vězení a káznic a koncentráků, na přísernou lhostejnost k lidskému utrpení, na divoké, zvířecké zotročení, na vládu bezduchých vyvrhelů, pustošících těla i duše krutostí, žravostí a vzájemnou podlízavostí.

Demokracie potřebuje velmi dlouhé doby než způsobí jen malý zlomek hrůzy, kterou dovede kolem sebe rozsít za malou chvíli každá diktatura. A proto každý opravdu poctivý člověk by měl být demokratem. Měl by být demokratem sám v sobě především. Nedemokratě vnější jsou totiž ti, kteří nedovedou demokratickou zvládnout mnohost vlnící se v jejich vlastním nitru. Kdyby sebe samotné znali, znali by svou vlastní měnlivost, svou vlastní křehkost, svou vlastní potřebu odpuštění, věděli by, kolik trpělivosti ukládáme každému z nás druhému. Nemají na to kdy. V nich vládne diktátorsky jediná vůle, jediný úsek myšlení, jen za nim se ženou, a podle něho, mají-li moc, znásilňují druhé. Přebujelá, oslepující vůle ubíjí rozvahu a myšlení vůbec a tvoří tak malé či velké diktátory, kteří jsou líní myslit, kteří proto nevidí a nechtějí vidět složitost situací, řeší je nepřirozeně, později protipřirozeně a tyransky.

Být demokratem neznamená být idealistickým snílkem, jenž si myslí, že jako Orfeus okouzlí pouhým zpěvem všecko kolem sebe a podmaní si všecky lidské vášně. Když na příklad čteme kursivou o neopatrném jezdění automobilistů, která končí: »Tu se už pak po takové malé ukázce nedivíš vraku u chodníku, převrácenému vozu a uhlím, dvéma vozům vklíněným upřímně a srdečně do sebe. Nedivíš se třeskotu rozbitých stěn autobusu u Ruzyně a nářku raněných, vytahovaných z jeho útrob. Jen nechápeš, zda to vše je pohrdání životem, opojení rychlostí, nedostatek disciplíny nebo

umění řídit vůz — tu si při vší demokratičnosti řekneme, že nemá smysl takto filosofovat, protože to ti šoféři beztohoto nečtou, že zde by mělo smysl jen účinné, neúprosné a nesmlouvavé trestání. Pak by každého přešlo i opojení rychlostí, i každé jiné méně ideální opojení. Pak by se každý snažil, tak se naučit pořádně jezdit, tak zachovávat disciplinu.

Trestali bychom zevně podobně jako diktatoři a přece bychom zůstali demokraty. Pro demokrata totiž člověk zůstává vždycky člověkem. I chybující člověk, i člověk, jehož třeba trestat. Při všem trestání se snažím v něm jeho lidství zachránit, nechávám mu vždy příležitost k spravedlivé obraně, jsem úměrný ve svém trestání. Gestapo dovedlo na příklad poslat do Mauthausenu šestnáctiletě české chlapce a nechalo je tam umřít hladem a vyčerpáním jenom proto, že přišli, a to ještě v neděli, o dvě hodiny později do zaměstnání v nějakém zmilitarisovaném podniku. V tom je ta absurdnost diktatury, ta její lenost myslet, neschopnost pro odstín, honba za chvilkovým efektem, kterým získá na čas stejně naladěné davy, aby je pak strhla s sebou všechny do zkázy.

Pravý demokrat se řídí slovy Bidaultovými, která jsme již asi dvakrát citovali: »Dnes jako včera je třeba bojovat proti sobeckému individualismu, proti duchu pozitkářství a lhostejnosti k bídě druhých, proti bezstarostnosti vůči kolektivním nebezpečím a proti zaslepené nevědomosti o skutečných obtížích.«

Ovšem i Bidault tato slova snáze řekne, než je uskuteční. Politika se snad nedá jinak dělat. V poslední době nelze totiž být nadšen ani politikou MRP, jehož je Bidault předsedou. Napřed schválí ústavu a v zápětí hlásají, že jsou pro její revisi, ačkoliv Francie má co dělat s naléhavějšími otázkami než s revisí ústavy. A těm tahanicím s předsednictvím francouzské vlády je také těžko rozumět. Nejsem komunista, ale myslel bych, že když jsou komunisté největší stranou — když už Francouzi svou nešikovnou tvrdohlavostí, totiž svou rozštěpeností přispěli k tomu, aby byli největší stranou, — důsledná demokracie by žádala, aby měli také předsednictví vlády. Kdyby se později ukázalo, že to nemožně dělají, že to nejde, že jsou závislí na cizině, bylo by pochopitelnější, že jim druzí nechtějí svěřit kormidlo státu. Jesuitže se však už napřed odmítnou, nezdá se nám to ani formálně demokratické, ani taktické, protože se tím komunisté zenou do opozice, dává se jim zdání nespravedlivě odstrkovaných, a tím vším se jen zvyšuje jejich popularita.

ak.

S. M. Braito: Církev

Po léta pracuje P. Braito na své knize »Církev«. Od různých dob není snad v našem duchovním českém životě ožehavějšího problému. Jak aktuální bude tedy jeho kniha. Ruší nám zato velikost tématu, ruší nám zato známé spisovatelské umění autorovo. Kniha je tedy konečně hotova a bude podle autorova sdělení do vánoc na knižním trhu. Upozorňujeme zájemce, aby se včas o knihu přihlásili buď u svých knihkupců nebo přímo u vydavatelstva Edice Krystal. Zvláště knihkupce žádáme, aby závčas, již teď se přihlásili o určitý počet výtisků, protože je o knihu velký zájem. Prosíme veledůstojné pány, aby na tuto knihu, která je dnes zvláště tak potřebná, upozornili své věřící. Kniha bude mít kolem 400 stran a bude stát něco přes 100 Kčs.

Koncert Moravana

Je jistě pozoruhodné, že jediné sborové těleso českého studentstva, schopné měřiti se s našimi nejlepšími sbory, je sestaveno ze studentů katolických. Mají snad větší smysl pro kázeň a umělecký ideál než ostatní, či je to silnou osobností dirigentovou? Jisto je, že jsme nelitovali své účasti na koncertě, jenž se konal 6. t. m. ve Smetanově síni. Sbor se vyznačuje vzornou hospodárností hlasovou. Tenoři přecházejí dobře z rejstříku do rejstříku a vůbec není zbytečného přepínání hlasivek. Intonace je pečlivá až na některá místa v modernějších skladbách, kde byla intonační nejasnost zaviněna spíše neobratností skladatelovou. Ostatně byla volba novějších autorů velmi opatrná, a též bylo znáti, že byla dávána přednost sborům s texty a duchovním zaměřením. Lze si však přece položiti otázku, má-li smysl nakládati s lidským hlasem jako s hoboji nebo klarinetem a nebylo-li by výhodnější vrátiti se k vokálnímu kontrapunktu, který nijak nevylučuje použití moderních harmonií, ale zaručuje spolehlivý výsledek reprodukční. Vždyť již sebemenší výkyvy v intonaci může porušiti tonální smysl skladby a pak to, co mělo zvyšovati dojem, šíří jen chaos. Nejúčinnější vyzněly sbory Axmanovy a Krickova Závěť J. A. Komenského. Těžko jsme se smířili s nepřítomností sborů Janáčkových, jež jsou pro moravskou sborovou tvorbu nejtypičtější. Dirigující prof. Veselka má již tolik zkušeností, že by bylo komické dávati mu rady, jen co do dirigentského gesta bychom si přáli jednak méně pohybů v planu, jednak vkusnější celkové vystoupení, neboť i to má na koncertě jistou důležitost. Krásně napjatý sál a živá účast přítomného obecenstva byly důkazem, že Moravan už není v Praze cizincem a že jej tu uslyšíme častěji.

O. A. T.

Dotrvnost příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská lidová tiskárna v Praze IV., Hradčanské nám. 5. — Telefon 617 70. — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází týdně. — Poštovní spořitelna Praha 208.401. — Řídí P. Adolf Kašpar, T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Krzák. — Předplatné na poslední čtvrtletí 1946 Kčs 20.—, na celý rok Kčs 80.—. Používání nevinných známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací pošt. úřad Praha 10. — Vytiskl Živnotisk v Praze XII.

Tvář Spasitelova

OBRAZ SPASITELOVY TVÁŘE
z Turinského hrobního plátna
(reprodukce dokončeného díla po pěti letech studia a práce z výstavy Viléma Tomíčka v Praze)

Dr. R. W. Hynek vydává právě nyní, před vánocemi, u Francla II. dílo svého »Muže bolestí«. Jsou to jednak dějiny Turinského plátna, jehož pravost nejprve spisovatel, jenž je, jak známo lékařem, dokazuje a rozvádí pak fakta, která se dají z plátn. vyčísti, rozvádí je, podle jakéhosi anglického citátu, jako »páté evangelium« nové obohacení našich zpráv o způsobu úmrtí Syna Božího, kterou jsme byli vykoupeni. V době, kdy básník mluví »o lysých místech naprosté netečnosti« náboženské, působí na vás hlubokým dojmem žár víry tohoto lalka, jenž se s takovou oddaností sklání nad stránky proroků i evangelistů a nachází ve stopách a skvrnách posvátného plátna jejich potvrzení a osvětlení.

»Na podkladě posvátného Rubáše turinského získali jsme konečně dokonalý obraz ukřižování Páně. Máme dokreslený obraz umučení Páně do posledního téměř detailu, úplně shodné a tím vším, co nám evangelia, proroci a žalmista Páně sdělili o Synu člověka, křížem utrateném, jenž vstal z mrtvých . . .

Není dále třeba nám, kteří jsme toto poselství Ukřižovaného tímto způsobem nade vše ostatní vytýčili a sloužili mu celou svou vědou, abychom se vyčerpávali dnes již zbytečnou stránkou obhajoby. Obrátíme se k positivním nesmírným ziskům, jež toto poznání nám přineslo a necháme je působiti na celou mysl a srdce. To podle krásných slov Cordonnierových: »Obejměme Krista jako Rubáš turinský celou svou duší, celým srdcem, aby takto Pán náš otisky své — zůstavil v nás.«

Krásně vypravená kniha je — stejně jako I. díl — ozdobena velkým počtem hlubotiskových obrázků a — rovněž jako I. díl zasluhuje naše uznání a naši vděčnost, jak jsme již řekli, především za onen plamen živé víry, jehož je svědectvím, víry, nad níž drahocennějšího v dnešní době lhostejnosti a zmatku neexistuje nic.

A na konec ještě něco. Autor knihy připomíná, že papež Sixtus IV. výslovně potvrdil, že na tomto rubáši Páně je pravá krev Kristova. Při vším hluboké úctě, kterou tato drahocenná relikvie od nás zasluhuje, nezapomínejme, že v nejsvětější Svátosti máme neustále a na každém místě mezi námi pravou a živou Krev svého Spasitele. Ji věnujme vždy svůj nejhavější zájem, v ní spatřujme vždy hlavní zdroj své víry a svého nadpřirozeného života.

T. J.

Z domova a z ciziny

Mše sv. pro UNESCO, na niž chybí naše delegace. Na první neděli adventní se konala v Notre-Dame, v pařížské katedrále mše sv. pro delegáty UNESCO. Organisace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu. Katedrála byla vyzdobena prapory všech národů. Byl přítomen kardinál pařížský Suhard a zástupce společného Otce křesťanstva, apoštolský nuncius v Paříži, msgr. Roncalli. Mši sloužil indický biskup msgr. Pothakamuri, biskup z Bengalore. Kázání měl člen americké delegace msgr. Hochwalt anglicky. Byli přítomni vedoucí nebo zástupci delegací 27 zemí: Argentiny, Belgie, Bolivie, Kanady, Chile, Číny, Kolumbie, Dánska, republiky dominikánské, Guatemaly, Haiti, Iranu, Libanu, Lucemburska, Holandska, Nicaraguy, Kostariky, Norska, Panamy, Peru, Filipin, Polska, Velké Británie a Irska. Delegace Spojených států byla přítomna celá. — S politováním vidíme, že v tomto výpočtu chybí Československo. Radost z toho nemáme. Předseda delegace, p. ministr Stránský, byl již pryč a ostatní ve své »nestrannosti«, ve svém šedivém laicismu, si asi mysleli, že jednotná kultura se lépe tvoří oficielními řečmi než účastí na Obětí, jež je nejreálnějším pojítkem všech ras a národů.

UNESCO. Někdy se nám z množství zkratek a značek točí hlava. Někdy se naše značky stávají nesrozumitelné nebo přímo neuctivé, jak na to nedávno upozorňovala krátká zmínka v »Dobrém pastýři«. Přesto zůstává pravdou, že zkratek se užívalo ve všech dobách. Latináři znají klasickou zkratku: SPQR-Senatus populusque romanus. Senát a lid římský. I na křížku Vykupitelově vidáme mnohdy zkratky posměšného nápisu INRI — Jesus Nazarenus Rex Judaeorum — Ježíš Nazaretský, Král židovský. Nejenom král židovský, Král všech národů a všech dob. — Co tedy znamená UNESCO? Zkratku anglického výrazu: United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation: Organisace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu. Kulturní a výchovná pobočka Organisace spojených národů politické, která rozhoduje o válce a míru, o územních, hospodářských a ostatních palčivých otázkách. — UNESCO má připravovat mysli a duše k jednotě a k dohodě. Měli bychom se na její práce dívati sympaticky, neboť všemu navzdory máme, jako katolíčtí křesťané, přece jen věřit ve snír a jednotu všech národů a všeho vykoupeného lidstva.

Kněžím z Dachau. Bude vás snad zajímat, že mezi gratulanty, kteří psali našemu novému panu arcibiskupovi, byl i nový světící biskup ve Wloclavku v Polsku Franciszek Korszyński, týž vysvěcen letos na svátek sv. Petra a Pavla. Nový biskup je nástupcem otlhodného biskupa Kozala, jenž zahynul v Dachau v lednu r. 1943. I on byl světícím biskupem wloclavským. Byl vysvěcen 15. srpna 1939. Za necelý měsíc bylo válka. Polsko bylo okupováno a tento svatý biskup se stal lednou z nesčetných obětí, které si německé řádění v Polsku vyžádalo.

Populární světice. Je jí svatá Barbora. Řada nejrůznějších povolání jí cti jako svou patronku. V Praze jí oslavovali tuneláři mši sv. u Božského Srdce a ovšem i taneční zábavou, v Lucerně pak jí oslavovali dělostřelci. Také v Paříži jí oslavovali, tentokráte zase hasiči, a sice také po křesťansku, tím, že se účastnili mše sv. ke cti světice a za své zesnulé.

Pobožnosti za svatořečení bl. Anežky České. V každou první neděli v měsíci scházejí se v památném kostele sv. Františka v Praze I. u Křižovníků ctitelé velké české světice bl. Anežky Přemyslovny, aby projevili svou touhu po svatořečení národní patronky, která zvláště v nedávných letech německého útlaku se stala pro lid zdrojem velké naděje. Tyto pobožnosti, které se konaly až do září 1940, kdy byly zakázány německou tajnou policií, stávají se opět příležitostí pro věřící, aby pozvedly pohasínající památku světice, kterou nazval Bohuslav Balbín jasnou hvězdou na českém nebi.

●

Chci zase vstoupit do církve . . .

Týdeník »Květen« přináší ve svém 46 čísle reportáž o jednom z nejstatečnějších účastníků československého národního odboje: plukovníku generálního štábu Josefu Churavém. Tento nádherný muž zahájil svoji odbojovou činnost hned po příchodu Němců, kdy před nimi zachránil spoustu cenného vojenského materiálu. Od počátku roku čtyřicátého žil v podzemí jako revolucionář z povolání. Leč svému osudu neušel: Dne 9. října 1941 byl zatčen a za druhé hevdrichiády dne 30. června 1942 v Kobylisích zastřelen.

V lednu 1942 se mu podařilo zaslat své manželce z Pankráce dopis, z něhož vyjímáme následující odstavec:

»Trávím dny v rozjímání o tom, co bylo, co by mělo být. Vím že jsem mnoho chyboval a rád bych napravil, co bude možné, dopřeje-li mi Bůh života. Zkusil jsem velmi mnoho, zvláště v prvních dobách po zatčení. Zato jsem se naučil modlit. Chci zase vstoupit do církve, až to bude možné, protože jsem poznal, že v neštěstí je velkou útěchou docela dětinská víra v boží milost a vědomí, že je člověk jedním z milionů, kteří věří stejně prostě a jsou stejně odevzdáni do vůle Boží.«

●

Změna v instrukčních kursech pro pomocníky duchovní správy v pražské arcidiecési.

Vzhledem k biskupskému svěcení J. Zx. nejdp. arcibiskupa, nastala v pořadí kursů tato změna: V neděli 16. prosince 1946 se koná kurs na Klánově (místo 8. XII.) a 22. XII. kurs v Sedlčanech. Kurs, oznámený na 16. XII. pro Prahu a okolní vikariáty do arcib. semináře v Praze se nekoná.

Arcidiecézní vánoční kurs (pokračování) pro muže a jinochy:

Na výslovnou žádost účastníků instručních kursů, koná se o vánocích kurs další. Jím započne soustavné prohlubování náboženských vědomostí a duchovního života katolických laiků, kteří mají býti vedoucími pomocného apoštolátu na vikariátech a farnostech.

Kurs koná se v sobotu 28. a v neděli 29. prosince v arcib. semináři v Praze XIX, Sadová 3 a účastní se ho příslušní zástupci vikariátu a farností, především ti, kteří absolvovali kurs instrukční. Téma přednášek: „Rozumové základy víry" a budou probírána tématia: v sobotu: Bůh a v neděli: Církev.

Přihlášky řiďte na adresu: ředitelství arcib. knížecího semináře, Praha XIX-Dejvice, Sadová 3 a poznámkou: „Vánoční kurs" na obálce. Ubytování bude v arcib. semináři. Přihlášky zašlete do 23. XII. Katoličtí laici, kteří chápete nutnost laického apoštolátu, přihlaste se co nejdříve na tento kurs, jehož cílem je vaše duchovní naplnění k apoštolátu. Prosíme vdp. vikáře a duchovní správce, aby z jednotlivých vikariátů a farností vysílali vhodné a schopné zástupce.

Pomocná akce mládeže v pražské arcidiecési.

●

Olymp — Klimentek. K naší otázce: Olymp — Klimentek jsem byl upozorněn, že nejde o Olymp řecký, nýbrž o Olymp maloasijský, v jehož klášteře se sv. Cyril a Metoděj připravovali na svou misijní práci. — Je jisté, jež bych to měl vědět a omlouvám se proto za to. Pane V. M., mám přesto dojem, že bystře si mohl zvyknout své cyrilometodějské nadšení propagovat trochu jemnějším způsobem. Už jsem Váš o to jednou prosil a ještě to neumíte. Učíte se tr. Chcete se jistě podobat sv. Cyrilu a Metoději. K tomu není však třeba, abyste znal všechny vnější podrobnosti z jejich života, nýbrž abyste měl jejich velikou lásku k lidem.

Z nové náboženské literatury:

Pokračujeme ve svém edičním programu a vydáváme v těchto dnech:

UNIV. PROF. DR. JAROSLAV BENEŠ:

DUCH A HMOTA

v theorii poznání.

Základní dílo moderní české literatury novothomistické, řešící základní otázky lidského poznání. Nepostradatelná kniha pro každého, kdo chce proniknouti pravdami křesťanské filosofie. Brož. Kčs 50.—.

DOC. DR. JOSEF HRONEK:

NA KLÍNĚ MATEŘSKÉM

Kapitoly o rodinné výchově.

Předmětem této knihy je výchova dítěte, a to v raném dětství až do 6. roku. Autor, pedagog širokého rozhledu, zdůrazňuje zde význam rodiny při základání charakteru dítěte. Kniha je tudíž určena nejen pro odborné pedagogy, nýbrž a to především, pro mladé manžele a rodiče vůbec. Brož. Kčs 45.—.

DR. REGINALD M. DACÍK O. P.:

O PŘÁTELSTVÍ

Psychologie a ethika přátelství.

Na základě thomistickém vykládá autor problém přátelství. Na rozdíl od positivistů, kteří v přátelství vidělí jen projev biologicko-sexuální, zdůrazňuje přátelství jako fakt mravní a rýsuje jeho jednotlivé druhy a stupně. Brož. Kčs 28.—.

Všechny knihy byly vydány ve vzorné grafické úpravě.

Dodá každé knihkupectví nebo přímo

nakladatelství a knihkupectví

BOH. RUPP,

Praha II., Jindřišská 23.

Novinka tohoto týdne v Síni umění:

Pokračujeme ve vydávání svatých obrázků. Předkládáme velectěnému duchovenstvu novou serii pod názvem:

Svatí čeští patronové

od Břetislava Storma.

Jsou to: Sv. Václav, sv. Vít, sv. Norbert, sv. Jan Nepomucký, sv. Vojtěch, sv. Ludmila, sv. Prokop, Blahoslavená Anežka Česká. Známý liturgický výtvarník Břetislav Štorm vytvořil nové pěkné svaté obrázky, plné lahodné barvitosti a při tom skutečně hodnotné. Tyto obrázky se prodávají pouze sdružené.

Cena je Kčs 45.— za 100 kusů. Celá serie stojí pouze Kčs 320.—, t. j. za 800 kusů.

Vaši objednávku vyřídí:

Síň umění

PRAHA II., KARLOVO N. 6

(Pasáž)

Výroba a prodej

deštníků

ve velkém i v malém

Marie Procházková

Praha XI, tř. maršála Koněva 57

Telefon 269-88 Opravy a povlaky

★ Sekundárního lékaře přijme ihned pražská nemocnice. Nabídky pod značkou „Dobrý katolík - IKA 33" do administrace t. l.

★ V Čechách a na Moravě mají kapucíni 22 klášterů. Jejich snahou je učinit z nich ohniska náboženského a apoštolského života. Máte-li chuť a odvahu jít ve stopách svatého Františka a vést život obětí a apoštolátu, přijďte posílit jejich řady. Bratry laiky se mohou stát mladíci od 15 let: kleriky, studenti, již úspěšně dokončenou sedmou třídou gymnasia. Přihlášky na Provincialát řádu kapucínského, Praha IV. - 99. Gymnasijní studie pro vstup do řádu usnadní Serafinská škola. Třebíč, kapucínský klášter.

★ Revmatickým bolestem, žaludečním potížím, „nervové nespavosti, kornatění zabrání zdravotní dietická bylinná směs. Žádejte zdarma poučení od firmy BYLINA, PASKOV MORAVA.

KATOLÍK

31

LIST PRO KULTURU A ŽIVOT Z VÍRY

ROČNÍK IX • V PRAZE DNE 22. PROSINCE 1946 • CENA Kčs 2.—

Hle, zvěstuji vám radost velikou!

»Nebojte se, neboť hle, zvěstuji vám radost velikou, která bude všemu lidu. Narodil se vám dnes Spasitel, to jest Kristus Pán v městě Davidově. A toto bude vám znamením: Naleznete dítko plénkami obvinuté a uložené v jeslích.« To je poselství vánočního anděla pastýřům, to je poselství vánoční liturgie nám, lidem XX. století, kteří máme v srdci tak málo radosti a často jen maskujeme svůj beznadějný smutek grimasou křečení. A přece je člověk stvořen pro radost, protože je stvořen pro blaženost — a pravá radost je měřítkem pravých hodnot.

Věřící člověk již zde na zemi prožívá chvile jakési předchuti nebeské radosti, chvile, které dávají novou vzpruhu jeho těžké práci i jeho nebezpečnému a trudnému boji. Jedním z vrcholných okamžiků takové svaté radosti jsou dobře připravené, s očištěným srdcem a s živou vírou prožité vánoce. Již v třetí neděli adventní k nám volá sv. Pavel: »Bratři, radujte se v Pánu vždycky, opět pravím, radujte se... Pán blízko jest!« A když pak při půlnoční mši svaté a u jesliček uvážíme, kterak Bůh důstojnost lidské osobnosti podivuhodně stvořil a ještě podivuhodněji obnovil...«, že »se stáváme společníky božství toho, který se stal účastníkem našeho člověčenství«, že se podle půdné starokřesťanské průpovědi »Bůh stal člověkem, aby se člověk stal bohem«; pak se budeme v nejhlubší úctě klaněti tomuto nepatrnému děťátku, protože je to veliký a strašlivý Stvořitel všehomíra, a budeme milovat nesmírného úděsného Boha, protože se z lásky k nám stal tímto lidským drobečkem; pak bude také naše srdce plno svaté radosti a vyznavačské touhy zvěstovati všemu lidu: »Hle, zvěstuji vám radost velikou... narodil se vám dnes Spasitel!«

V této vánoční radosti nesmí býti nic umělého, nic falešného, nic jenom svátečního. Musíme ve své adventní zpovědi dát Bohu všechno, co on od nás žádá, veškoduše a bez výhrady. A musíme býti plni živé víry v realitu Vtělení i v skutečnou přítomnost vtěleného Boha ve svaté Hostii. Pak smíme své vánoční svaté přijímání prožíti opravdu tak, jako bychom byli v Betlémě a jako by sama svatá Panna kladla nebeský plod svého života do našeho náruči. »Bratři, radujte se v Pánu, opět pravím, radujte se: Pán blízko jest!«

Pravda, tyto skutečnosti trvají, i když je necítíme, i když je nejsme sto citově prožíti. Bůh nás může k našemu dobru nauštívit vyprahlosti kdykoliv. Ale pro toho, kdo má čisté svědomí a živou víru, bude jistě normálním důsledkem vrcholných liturgických slavností svátá, obrozující a povznášející radost, nakažlivá radost z Boha, která je někdy větším apoštolátem než mnoho slov. Vždyť Písmo svaté obsahuje jednu větu, na kterou by měl často myslit každý katolík v této době úzkosti a krisi: »Nermuťte se, nýbrž radost Hospodinova budiž síla vaše!« (Neh. 8, 10.)

Alexander Heidler.

Radost a milost a lásku a mír
PÁNA NAŠEHO JEŽÍŠE KRISTA
přeje všem spolupracovníkům, čtenářům i kritikům k těmto svátkům Boží lásky

Redakce.

Arnošt Hrabal: Z růže kvítek vykvet nám.

Co říká vánoční meditace dřevorytem vyjádřená? Strom je představitelem člověka, symbolem života, výrazem dění. V nedozírném moři lesů jednotlivá dějinná údobí se vzdouvají k nebi a klesají k zemi jako vlny oblaků na obloze. Uprostřed světového zmatku pevně vyrůstá strom vyvoleného národa — radix Jesse. Stojí jako maják, z jehož nitra se otevírá výhled k hvězdě Božího zaslíbení. Jeho nejlepší synové očekávají znamení s nebe — plnost času. Jak bohatý byl život tohoto stromu Bohem chráněného a poznamenaného — a jaká jeho tragika! Mesiáš je očekáván podle lidských pozemských představ, jako mocný král, ale přichází v podobě, kterou mu určila Boží moudrost. Přichází jako bezbranné Dítě: prostý, nenápadný, milý, lidský. A zatím co se vyvolený národ povýšeně zadíval do světla svého vyvolení, přehlédl, co se stalo na zemi: pod baldachýnem větví se otevřela země a Spasitel se zrodil tak tiše jako lesní léčivý květ. Svého Pána poznala němá tvář - rozezpívalo se ptáče. J. L.

„Katolík" zpytuje svědomí na konci roku

Tímto dvojčíslem končíme první ročník »Katolíka«. V záhlaví je sice psáno, že je to už devátý ročník, každý však jistě snadno pozná, že je mezi tímto prvním poválečným ročníkem a těmi předešlými značný rozdíl.

Byl to rok poctivé práce, což nám také snad každý nezaujatý člověk uzná. Bylo to tak trochu otvírání okna do katolického světa, jenž je nám mnohdy velmi neznám a velmi uzavřen. Ani ne tak prostými fakty — ta známe obyčejně velmi přesně — jako duchem a způsobem myšlení a práce. Přinášeli jsme proto mnohé cizí hlasy, hlavně snad francouzské hlasy. Jsme totiž »odkojeni«, abychom užili tohoto pérutného slova, hlavně duchem katolicismu francouzského. Proč? Protože Francouzi nesporně vedou na poli katolického myšlení, i když mají sebe více chyb, i když nám jdou svými politickými způsoby někdy sebevíce na nervy, přece jen se nedá upřít, že poctivě přemýšlejí o všech problémech naší doby, že je jasně vidí a snaží se je podle svých sil řešit. Proto jsme na stránkách »Katolíka« často přinesli jejich mínění, jejich projevy.

Především jsme se ovšem zajímali o život u nás. Nepřišlo mnoho v jeho třídě každodenních faktů. Mnozí nám nejednou vytýkali, »že máme málo zpráv«. Bylo to však úmyslné. Řídili jsme se v tom tak trochu pravidlem, které vyslovuje sv. Ignác ve své exerciční knížce: »Ne spousta vědění nasycuje duši, nýbrž vnitřní prociťování a prožívání věcí.« Je mnoho a mnoho takových esemerních událostí, o nichž netřeba vědět, jejichž znalost nikoho zvlášť neobohatí, nikoho zvlášť nevzdělá, nikoho zvlášť neposílí. Naproti tomu můžeme s čistým svědomím tvrdit, že jsme se snažili zaujmouti poctivé katolické stanovisko ke každé události aspoň poněkud širšího významu, zvláště týkala-li se poněkud blíže života katolického nebo duchovního vůbec.

Jsme vyznavači Pavlova hesla: Omnia vestra sunt — Všechno je vaše. To znamená, že jsme nikdy nedělali přeuzné vymezujících hranic mezi náboženstvím a ostatními obory života. Žádný z nich není nezávislý na Bohu a na Kristu. Každý z nich si od Krista musí přinésti nejvyšší pravidla svého počínání. Proto jsme se někdy dotkli — a to dosti konkrétně — i nejaktuelnějších otázek, na př. politických. Nemohli jsme mlčet, když se nám zdálo, že dostávají někdy řešení křesťanskému mravnímu cítění nepřijatelné.

»Nebude-li spravedlnost vaše hojnější než zákoníků a farizejů.«

Nešlo nám o osoby. Ty možná někdy našeho zájmu ani nezaslubovaly, šlo nám o spravedlnost, poctivost, čistotu způsobů a úmyslů, o věci, které má poctivý člověk, nehledě-li katolický křesťan, zachovávat vůči každému, byť to byl i nepřítel nejzavilejší.

Snažili jsme se být vždy dobrými občany Československé republiky. Nemáme jiné pozemské vlasti. Přijímali jsme ji, tak jak s těžkými poválečnými obtížemi a těžkostmi. Měli jsme radost z jejích aktiv, a byli jsme celkem shovívaví k slabým stránkám jejích lidí, i když jsme je nezamlčovali, i když jsme je kárali.

Kritisovali jsme jiná a jiní kritisovali nás. Kdykoliv jsme kritisovali, nebylo to nikdy z nějakého škarohlídství, nechtěli jsme »ubíjeti nadšení«, jak nám to kdosi jednou vytýkal. Nejsme proti pravému nadšení, jsme proti fangličkářství, které někdy bují i v katolickém životě. Kritisovali jsme z touhy po dokonalosti, dokonalosti pravé, ne pouze slovní, nabubřelé, po dokonalosti opírající se na skutečnost, neboť jen pravda nás může osvobodit.

Velmi mnozí nás pochopili, cítili s námi, utvořili s námi skutečné společenství smýšlení a snažení. Byli to většinou lidé prostí, lidé, kteří mají něco z onoho ducha dětství, tak často doporučovaného Spasitelem a kteří proto poznali a vycítili poctivost našich snah a úmyslů. Jsme jim za to upřímně vděčni. Některým jsme se ne líbili. Zařadili nás do různé »zadiny«, kam dali také třeba unitáře a bezkonfesní. — Nedivíme se tomu, nikdo se nemůže všem líbit. Ani se nad tím zvlášť nerozčilujeme. Věc, kterou hájíme, je příliš svatá, než abychom nějak úmyslně z ní dělali terč polemik a nepodstatných debat.

Končíme tedy s čistým svědomím svůj první ročník. Nehodláme se v druhém nikterak podstatně měnit. V tomtéž duchu a s tímtéž duchem hodláme i v něm přispívati podle svých sil k lepšímu poznání věčného Kristova poselství, poselství, jež je celé shrnuto ve vánočním zpěvu Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle. ak.

Církev a inteligence

Na sebe vztahuje Církev, co na sklonku adventu v Liturgii řečeno o Předchůdci Páně, Janu Křtiteli, o jeho poslání, které sv. Lukáš charakterisuje proroctvím Isaiášovým: »Připravte cestu Páně, přímé čiňte stezky jeho; každé údolí budiž vyplněno, a každá hora i každý pahrbek budiž ponížen, a místa křivá budte přímými a místa drsná cestami rovnými; a veškeré lidstvo zakusí spásu Boží« (sv. Evangelium 4. neděle adventní). Snad se nemýlíme, domníváme-li se, že dnes tato práce Církve a jejích věřících činných v duchu jejím musí směřovati zvlášť — k inteligenci.

S inteligencí je to dnes zlé: ti, kdo mají moc v rukou, valně si ji neváží, zahrnují ji obviněními a div, že ji nezbaví práva na život.

Inteligence hledá záchranu z takových poměrů. Pod náporem hmoty, nesvobody a bezzákonnosti vysílá všemi směry své polozoufalé SOS! Také u nás lze uvésti nejeden doklad toho, a to snad ze všech oborů inteligence. A je to častokrát inteligence, která protrpěla týrzeň nacistických žalářů, koncentráků a mučíren a která potají, jsouc dnem i nocí v krajním nebezpečí, chystala naše osvobození a po něm, jak se těšila, že náš nový duchovní a kulturní život a rozvoj vzestoupí! Jak je dnes do hloubi duše zklamána, rozbolestněná... Cítí to na vlastním těle, že dnes u nás bojuje o lidského ducha, o jeho svobodu, důstojnost, kulturu, právo, morálku, humanitu. Inteligence kajícně reviduje mnohé své dřívější zásady, jež kdysi hlásala s přemírou liberalismu! Dnes vidí ohrožené nejvyšší hodnoty: inteligenci a charakter, rodinu, mládež, kulturní a sociální pokrok. Ne — to naprosto není »reakce«, co z ní mluví — to jest bolestná uzkost, kam spějeme...

V této situaci hledá inteligence spojence. Hledá jej i v katolické Církvi. V čemž jí dává zadostiučinění. Chápe: bez náboženské svobody bude duše zotročená pod jařmem hmoty. Bez náboženského života přijde pád a smrt všech ideálů humanitních.

Není to víra nadpřirozená, čím dnes inteligence žije: snad teprve cesta k víře, zájem o ni, její přirozené zúčastnění. Cesta z chaosu k řádu; ze zvůle a bezzákonnosti k zákonu. Prožíváme velký advent lidstva v jeho kulturně a tvořivě nejvyšších vrstvách: advent, který dává nahlédnouti do propastí lidské bídy a lkání, naději a tužeb.

Zmaterialisovaný dnešek je přetížen hmotou k zalknutí. Materialistické prostředky a metody chtějí bojovati za lepší zítřek, materialistické léky chtějí léčiti hluboké choroby lidské společnosti, materialistické budování se myslí, mluví-li se o budovatelské práci. My však potřebujeme duchovních zbraní, duchovních léků, duchovního a morálního přebudování. Potřebujeme vykoupení ducha ze zajetí hmoty, duchovní obnovy.

Proti nesvobodě hmoty, která prý nezbytně produkuje určité zjevy a útvary, potřebujeme svobody ducha. Proti stavu, který potírá absolutní morálku a zná morálku pouze jako výslednici hmotných poměrů, potřebujeme skutečné morálky duchovně pojaté, která by formovala život. Toto vše inteligence ví a vyznává: Půjde s námi ještě dále, — půjde nad naturalismus v život nadpřirozené Boží víry a lásky — půjde s námi výše nad práh křesťanství? Vystoupí nad laicismus, kterým zhřešila a který ji nyní mstivě trestá, v život Církve?

Neoddáváme se lacinému snu! Nemyslíme, že by se zázrakem dal v pohyb návrat inteligence v duchovní život Církve. Ale věříme, že mnozí a mnozí se vrátí, že to však také mnohé závisí na tom, zda kněz i lid v katolické Církvi pochopí úkol této doby. Na tom zda kněz i lid katolický duchem, srdcem, modlitbou a prací stačí na to, by byli nástrojem Milosti. Jaké musí být dnes naše stanovisko?

Říkám to s výhradou, která velmi ochotně připouští správnější názor, ale zdá se mi, že by

bylo chrbou stanovisko polemické, jakási dravá bojavnost, která si libuje v rozdávání ran a za jednu dá hned dvě. Ani a ologetické hledisko, stále nedávěřivé, opatrnické, se skrytou zbraní pod šatem, nechodí se — tušíme — do úněčím dobře! Uvažme: Kam nás volají, kdo potřebuje pomoci? Kdo nás dnes nejvíce potřebuje? Kam především musíme conesti Boží pravdu a lásku?

Zdá se mi, že vidím největší duševní utrpení zde u inteligence, která prodělává krisi: buď k životu či ke smrti... A proto: Naše stanovisko musí býti: ochota k pomoci, spolupráce s inteligencí, která nápe, hledá, hladoví po pravdě a záchraně duše. Zdá se mi, že dnes není ani tak boj o Boha jako spíše boj o člověka. Aby člověk byl bytostí, u níž duše má prvenství. Aby se člověk nezhroutil v kus organisované hmoty...

Čím pomůžeme?

Svou katolickou osobností. Bude-li v nás žíti Bůh, bude-li naší vírou a mravní čistotou moci skrze nás působiti Kristus. Hlasmi pravdy, pravdy absolutní a nekompromisní — ale dovedeme-li je vysloviti řečí dnešku.

Činy duchovní pomoci — díly katolické kultury duchovní — vědou, uměním, tvůrčími díly k obrodě společnosti. Součinnost katolíků musí býti všude, kdekoli se děje cokoliv dobrého.

»Vy jste sůl země«. Co bude, zvětrá-li tato sůl, vyvane-li z nás katolíků živé křesťanství? Vzdáme se nekompromisní pravdy? Ochrne-li naše láska a zůstane-li nejlodnou v řádu skutků?

Nesmíme dolomiti třtiny nalomené. Musíme se učit a cvičit rozumět těm, kdo trpí, kdo mají teprve zlomek pravdy! Musíme se vžívati v jich duševní trýzeň. Musíme procítiti s nim! jejich zklamání, bolesti a úzkosti. Musíme prožíti, co Kristus cítil ve chvíli, kdy řekl: »Lito mi zástupu...«

Věřme tyto opravdu inteligentní jedince i vrstvy opravdu k Beránku Božímu, který s nich sejme hřích i duchovní bídu. Vedme je v Betlém, k Ježíši, ke Spáse. Msgre K. Reban.

Zákon o svátcích

Novinářské zprávy bývají často nevěrohodné, zvláště, nejsou-li podepsány. O tom jsme se mohli přesvědčit i v neděli 8. prosince, kdy se objevila v novinách zpráva o upravě svátkového zákona, jehož návrh byl nedávno projednáván ve vládě. Ukázalo se, že tato zpráva byla kusá a vytržená z kontextu návrhu. Když jsme v příštích dnech viděli návrh svátkového zákona celý, byli jsme celkem spokojeni. Vláda už v návrhu samozřejmě respektovala podpisovou akci nejen katolíků, ale velké většiny národa a přijala za svůj návrh kánon 1247 Kodexu církevního práva, s výjimkou svátku sv. Josefa, který ovšem nebyl slaven ani v době předmnichovské a přidala ještě některé památné dny, jako svátek národní. Je navrženo, aby po tu dobu, která bude vyžadovat zvýšené hospodářské výpětí, mohly být některé, v návrhu přesně vyznačené svátky, přeloženy na předcházející nebo následující neděli. V předpokladu, že tato doba nebude trvat déle než dva roky, mohli bychom souhlasit i s tímto návrhem, jako se o něm souhlasně vyjádřili i někteří nid. páni biskupové, kteří by pro katolíky další potřebnou dispens od 1. a 2. přikázání církevního. Může se však docela dobře stát, že Ústavodárné národní shromáždění přijme návrh s vynechaním této klausule o neplatnosti svátečních ustanovení pro určité dny. I když se tak nestane, mají přece katolíci právo splnit svou náboženskou povinnost, když by tím mimořádně nebyl ohrožen dobrý chod podniku. A to patrně nebude nikde tak ohrožen. Až potud jsme tedy spokojeni. Zcela správně však protestovala Svatováclavská liga proti vládní negaci vůči svátku Dědice České země. Druhořadé místo, které sv. Václavu vláda udělila, je potupou pro ochránce národa v dobách nejtěžších. Doufáme, že zástupci lidu v ÚNS tento omyl napraví. A. B.

P. Gby. M. Brans O. P.

Výhledy do budoucna

Je nevděčný úkol proroků, a ještě méně jasného hraní si na proroka, ale můžeme aspoň z úzkostí, co může a co můžeme doufat. Připomínám si, že letos končíme dvacátý ročník, jubilejní ročník revue Na hlubinu. A podle toho, jak byl časopis přijat, a podle jeho ovoce chtěl bych ukázati na skutečnost, že není nic ztraceno u nás, jen hodně zameškáno.

A z toho zameškání upozorňují právě na tuto skutečnost, že přemnozí katolíci u nás také málo doufají v Pána, a v moc jeho, v sílu jeho.

Bylo by trapným omylem, který by se nám velmi vymstil, kdybychom se spoléhali jen na své síly, jen na své prostředky, na své časné dokonce prostředky. Nebylo tomuto volání vždy náležité rozumeno. Domnívali se někteří horlivci, že mohou vyčistit z tohoto volání opovrhování časnými, vnějšími, politickými a hospodářskými prostředky. Nesmíme dnu sám opovrhovati ani toho podceňovati, ale také ne přeceňovati.

My si musíme být vždycky toho vědomi, že nebude-li Hospodin stavěti domu, nadarmo pracují jeho stavitelé, a marně bdí nad ním jeho strážci. Upozorňuji znovu na nedůležitost tohoto úkolu. Nesmíme se dominávati, jako bychom zachraňovali Pána, tvářiti se, jak by asi opuštěný a smutný a malý byl Bůh, kdyby nás neměl. Bůh totiž potřestá tyto opovážlivé lidi tím, že je tedy nechá jejich síle a jejich moudrosti, která se naktnec ukáže velmi jalová a síla jejich nakonec úplnou bezradností a bezmocností.

Toto je síla naše největší a jediná: Pán nás s celou svou láskou a se svou všemohoucností, neboť co chceme a oč nám jde? O království jeho v duších a ve světě. Ale co je jeho dar. A o ten musíme nodně prositi a s mírností Páně spolupracovat. Tak volal slavný Matěj z Janova před několika sty lety. Tak chtěl reformovati křesťanství své doby. Volal je k nejčastějšímu přijímání Velebné svátosti. Věděl, že Tělo Páně je posvěcující a že ve svátém spojení společenství našeho s Kristem Pánem a náš věcný s ním, všechna síla Kristova v jeho Těle a v Jeho Krvi obětované v největší lásce k Otci a k nám že se přelévá do celého tajemného Těla Kristova, co Církve. Toto pochopili dnes mnozí katolíci. Toto pak je naděje naše, eucharistický život našich křesťanů. Pan arcibiskup Beran dal si za heslo svého znaku: Eucharistie et labor. Zástupy katolíku přijímajících stále častěji a stále lépe velebnou svátost, zástupy dětí, mládeže, inteligence přistupující stále častěji ke stolu Páně jsou nám velkou nadějí a zárukou šťastné, lepší budoucnosti. To, že holandští katolíci, kteří se tísní u stolu Páně, uskutečnili všechny své svobody a touhy a jsou silní i v politice, kterou vedou čistě a volkotyse, je nám dobrým ukazatelem a přísilbem.

Vytýkali někteří našemu hnutí kolem Hlubiny, že odvádí lidi od skutečného života. Co je tento skutečný život? Je to život v rodině, v povolání a ve veřejném životě. Jaký chceme míti tento život? Plný Krista a jeho přikázání a učení. A co je život duchovní, co je ono připomínání nejhlubšího duchovního života jiného, než připomínání a zdůrazňování, že Kristus musí kralovat nejenom v srdcích, ale také v životě veřejném. Ale nebude kralovati v životě veřejném, pokud my jej nenasadíme jedce každý na trůn svého vlastního srdce a vlastního osobního života. A pak v životě nu tom místě, kam nás Buh postavil. Abychom mohli míti patřičný vliv, musíme být plni Kristova učení. A to je především životem upřímné zbožnosti, která bere doslova Evangelium a naplňuje jím celý svůj život.

Ožila u nás myšlenka Církve a láska k Církvi a ke knězím a k biskupům a ke svatému Otci. Vztust této srdečné a účinné lásky jest další naší nuději. Lidé nemilují katolicství, protože neznají Církve, protože nemají správného poměru ke knězství, od knězství presbyterů ke knězství biskupů a papežovu. A tu je potěšující, jak vroucně se dnes u nás modlí modlitby za bohoslovce a kněze a pak pobožnosti za kněze při prvních sobotách jsou červánky nového pochopení našeho svatého společenství v Kristu přes ty, které Ježíš ustanovil jako své služebníky a rozdavatele svých tajemství.

Abychom ale takto mohli státi věrně u Krista a jeho učení a jeho církve, musíme dobře znáti Spasitele, a jeho slova a jeho vůli a jeho dílo. Tu jsme u potěšujícího zjevu: kolik dnes u nás vychází dobrých náboženských knih. Tu je třeba připomenouti, z čeho jsme vyšli. Nesmíme zapomenouti na Josefa Floriána a jeho Dobré dílo. I my jsme vyrostli ze všech jeho darů a přínosu. On nám prvý otvíral okno katolického světa a jeho bohatství. On k nám přinesl Chestertona, Bloya, Pepinho, Belloca, Holla, Guardiniho. Dříve než všechny ostatní národy my dávno měli přeloženého Léona Bloya. U nás již dávno zapustilo kořeny poselství Lasaletské. Pak tu byl nedocenčný ještě Ladislav Kuncíř, který se chudák toliktát zakrvácel, kterého jsme nechali, k naší hanbě to budiž řečeno, toliktáte ze potácel jako mouchu v síti... Dnes se prodívejte na řady katolických knih, které chrlí: Vyšehrad, Velehrad, Rupp, Kuncíř, Franci, Krystal, Brněnská tiskárna, Akord a jiní, jež jsem nezapomněl tu vyjmenovat ze zlé vole. Tu jsou stovky knih a služně již vypravovaných. Ty knihy se rozeberou a čtou. Nikdy u nás se tolik knih náboženských nevydalo, neprodalo a nečetlo. Jaký je hlad po Písmu svatém, hlad, který nenasytí ani tři vydání najednou! Myslím, že to bylo také trochu zásluhou Hlubiny, která učila lidi číst duchovní knihy a snažila se žít podle nich, protože jinak by si lidé nedopřáli takového luxusu kupovat knihy, které by jim nebyly ničím pro život. leda zatížením pro peněženku... Mystik Tauler napsal: Nic by nám nepomohlo, že se narodil Ježíš v Betlémě kdyby se nenarodil v srdcích našich. To si připomeňme o vánočních svátcích, že nesmíme být katolíky jen slavnostními, farmálními, nebo jen protože víme, kam by to bez Krista v národě spělo, nýbrž protože Bůh si zasluhuje, aby byl milován a aby byla naplněna jeho svatá vůle. Nakonec mohu sdělit ještě radostnou zprávu, že dlouho mou slibovaná kniha o Církvi, již vyšla a že bude moci sloužit všem, kdo se chtějí použít o své Matce, aby se jí dali tím radostnější a bezvýhradnější vésti k Bohu.

Křesťanská politika

»Křesťanská politika není ani theoretická ani klerikální, není však ani pseudoevangelickou politikou slabosti a neodpírání zlému. Je to politika autenticky politická, která ví, že je v řádu přírody a přirozených ctností, a že v tomto řádu pracujo vyzbrojena konkretní a skutečnou spravedlností, silou, prozíravostí, moudrostí, ozbrojena mečem, přívlastkem státu, avšak která zároveň ví, že mír je nejenom dílem spravedlnosti, ale též lásky. a že i láska je podstatnou částí politické ctnosti. Není to zajistě přemíra lásky, co hrozí svést politiky s cesty, ale bez lásky a šlechetnosti je pravidlem mylný výpočet a zaslepenost. Křesťanská politika je pozorná k věčnému určení člověka a k pravdám evangelia, a podle míry svých časných cílů zná ve svém řádu také něco o duchu, o lásce a odpuštění.«

(J. Maritain, Politika a mravnost.)

Mžikové obrázky z Francie

Jeden můj přítel mi napsal, že v »Katolíku« už by nemohl uveřejňovat a vůbec abych se vyptávám v Paříži. Nemyslím, že to byly skutečné pomluvy — a proto ani já nebudu pomlouvat. Musím však říci, že pokusení pomlouvání je silné a člověk mu musí vědomě čelit, aby nebyl nespravedlivý.

Když jsem odjížděl do Francie, nemyslil jsem, že tu něco objevím, o čem již nějak nevíme; vždyť literatura, tisk, radio, film nám tuto zemi dostatečně přiblížily — a pak: Francie byla vždy země našeho zájmu, naší lásky a touhy, jakási zasněná země. A přece jsem zjistil, že vidět je více než slyšet, což dokazuje, že se importem mnoho cenného poztrácí. Nekolik takových drobností jsem postřehl.

Francouzská vlajka je pravidelně rozedraná. Je v tom cosi hrdinského a tragického, snad měl pravdu kdosi, jenž řekl, že Francie je nesmrtelná tím, že umírá. Je to země svárů, země poznamenaná tolika válkami. Nedivím se Francouzům, že jsou při pohledu na svou vlajku tak hrdiní — a Francouzi jsou hrdí i hrdinní! Francouzská vlajka, mnoho vlajek, patří i k církevním pobožnostem. Každé bratrstvo nese francouzskou vlajku s vlastním odznakem. Na Mont Martru, v Lisieux, všude při každé pobožnosti slyšíte modlitby za Francii. Zdá se, že národní prvek je tu hodně spjat s prvkem náboženským, tak hodně, že se někdy ptám, zda je tato míra správná. Nebo je větší chyba, že u nás, v zemi kněží-buditelů, je toto spojení vražději?

Francie je země rozedraná podivnými vnitřními svárv. Přijel sem z Japonska generál trapistů, Francouz; od pólu k pólu pracují francouzští misionáři — ale ve Francii počet nepokřtěných je povážlivý a stále roste. Z Kanady sem přijeli misionáři, kteří jedou do Bengálska; jeden vesnický kněz z Normandie zase unce jeti na misie do Kanady. Každou první neděli je na Mont Martru veliká a slavná pobožnost muzu — bohužel stáří muži mají velkou většinu. Ale v boční lodi se docela nenucené milskuje muž a ženou při Tantum ergo i při požehnání. Světlo a stín je tu v podivném páru.

Francouzi jsou nervosní a uspěchaní; ale v úřadech stojí trpělivě ve frontách hodinu i dvě, přinášejíce obdivuhodné oběti bohyni byrokracie, která je tu mocnější, složitější a o málo nezdvořilejší než u nás. Ženy při tom pletou z vlny a bavlny — pokud nekouří. Pro koho pletou? Snad pro dětí? Nevím, děj je tu málo vidět. A přece se mi tu nezdá nic rozkošnějšího než dítě, které začíná francouzsky žvatlat. Velcí mužové těmto dětem hájí nyní Alžír a Indočínu. Podaří se jim to? A bude a to nová, prohlídá generace je udržet? Bude vůbec potřebovat kolonie? Jean a Jerôme Therand tyto otázky úzkostlivě opakují.

Dnes volí Francouzi již po deváté. Zdá se, že se uvolili uvolit se. Těch 28 proc. kteří se zdrželi minule voleb, skutečně nepřekvapí toho, kdo vidí trochu do duše obyčejného Francouze. — A po tolika volbách nemají svou hlavu. Tolik by jí bylo třeba! Všude stopy války, mnohem těžší než jsem si představoval. Stávka horníků v Americe hrozí Francii katastrofou, odsun zajatců ochromí pracovní tempo, podobně jako nedostatek elektrického proudu v Paříži. Kolik je třeba soustředění sil, které se nyní rozkládají ve stranickém boji!

V jednom úřadě vidím na chodbě nervosně pobíhat nějakého kněze. Je mi ho líto, chci jej pěkně pozdravit — s takovým severským klidem. Vidím však, že činí totéž gesto... a v zrcadle poznávám sebe. Zasmál jsem se: ale zrcadla nenávidím. Ve Francii je mnoho zrcadel. Celý život se tu nějak stále zrcadlí. Obrázi se v něm velká tradice, která je sice jedinou pevninou francouzského života, ale vypadá jako chladné, rozmáchlé gesto. Nejvíc je to cítit v architektuře — až snad na tu zcela nejnovější. Ve filosofii Jean Paul Sartre nastavil zrcadlo německé existenciální filosofii a promítá ji nejen do knih, nýbrž do divadla (teď tu hrají dva jeho kusy), ba i do myslí středních

Divka v modrém

Pierre L'Ermitte:

Pierre L'Ermitte patří k lidem, kteří nestárnou. Je znám jistě naší nejširší katolické veřejnosti ze svých románů nebo drobnějších povídek a reportáží, v nichž se zrcadlí úsilí moderního apoštolu jít za dnešním člověkem všude tam, kde on se pohybuje a žije, a přestože se vzpírá, vštípit mu přece jen, že i on je stvořen k věčné věčnému cíli. Je mu dnes třiaosmidesát let. A přece vydává právě v těchto dnech nový román, a přece píše každý týden úvodník do novin, z nichž jeden, který vyšel v La Croix ze dne 7. prosince t. r., zde přinášíme. Pierre L'Ermitte je však zároveň praktikem. Je farářem na pařížské periferii, a právě zkušenosti tam získané oživují v jeho popiskách a článcích. Ve své farnosti vystavěl krásný nový kostel, jejž mu pařížský kardinál o letošním 17. listopadu, v den jeho třiaosmdesátých narozenin, slavnostně posvětil.

•

Je jedno arabské přísloví praví: »Chceme-li někoho osobu opravdu poznat, musíme s ní napřed sníst bečku soli.«

Jak je to správné! Pán si myslí, že s, bere mírnou ovečku, a vyklube se z ní tygřice. A stejně je tomu naopak. Mladá anoubenka si myslí, kdoví jakého idealistu si bere a zatím je to nízký sobec, velmi praktický, který si ji vzal jen pro peníze.

Já jsem zažil také takové zklamání. Ovšem ve zcela odlišném řádu idei. Zpomněl jsem snísti bečku soli s malou bytostí, o které se mi zdálo, že je celá z cukru.

Hned vám to vysvětlím. Jednoho dne mě navštívila dívka, která, ačkoliv byla arijkou, měla israelské křestní jméno, které má trochu uváděli do rozpaků. Och, jak líbezná to byla dívka! V osmnácti letech, plet jako broskev, plavé vlasy, oděná s nejdokonalejším vkusem a tak bázlivá, že nevěděla, jak začít a tím, co mi chtěla svěřit. Pomáhal jsem jí tedy otcovsky. A dozvěděl jsem se, že tato velmi vzdělaná dívka, vynikající žákyně malířské akademie, není pokřtěná. Pro její rodinu náboženství neexistuje. Následkem toho je tato mladá bytost mimo každou církev. Ale trpí tím velice. A rozlomilá divenka by si přála, abych ji hned pokřtil, tam v mé kanceláři... illico... prestissimo. Má již za družičku na jednu velkou svatbu, která se bude konat příští týden. Snažím se tuto nové obrácenou duši uklidniti. Vysvětluji jí, že není malé dítě a že proto musí napřed být připravena že se musí aspoň tři měsíce učit pravdám víry. Potom že se přesvědčím, jak je připravena. A teprve tehdy že bude možný křest.

Vzdychala velmi bolestně, když slyšela tyto mé podmínky. Přece však nakonec mlá slečna se podvolila tomuto zařízení. I když paní katechistka v ní znovu vzbouřila různé pochybnosti. A pinila mé podmínky velmi: pravidelně a velmi horlivě. Přicházela na všechny schůzky a uměla vždy dokonale uloženou kapitolu z katechismu, projevovala velké pochopení a velkou zbožnost. Byl jsem z ní nesmírně vzdělán. A jednoho večera, když byl kostel zavřen, jsem ji pokřtil se všemi dojemnými, ach velmi, dojemnými obřady. A vrátil jsem se domů celý šťastný, že jsem dal Dobrému Pastýři takovou ovečku.

•

Ale nebylo z toho nic. Za pár týdnů jsem se dověděl z jistého pramene, že má zbožná nová křesťanka není nic jiného, než malá, hezká ničemnice, úplná skeptička a že se o mně vyjádřila tímto způsobem: »Pan farář je moc hodný člověk, ale vypravovat m, historky, při kterých bych byla usnula stojíc.«

Po tři měsíce hrála tedy velmi protivnou komedii. Člověk by nevěřil, že lze lhát jako ona to dovedla s nejčistším a nejprůzračnějším obličejem. Toto vše mi sdělil mladý umělec, jenž pracuje na kostele sv. Odily (zmíněný kostel, který Pierre L'Ermitte postavil, a jenž není nikterak lhostejný k podmanujícímu kouzlu dívčinu. On pak pevně věří, že Láska bude mít úspěch tam, kde paní katechistka tak žalostně ztroskotala, a žádá mě, abych vykonal křest znova, protože se brý informoval a došel k názoru, že můj křest nebyl vlastně žádný křest.

Vyskočil jsem, neboť pevně věřím, že křest oné divné malé bytosti je platný. A tady tedy začala debata. Při jedné měsíční rekolekci jsem vyložil tento případ asi dvanácti spolubratřím. A hned povstaly dva tábory: Jedni prohlašují, že křest je naprosto platný, druzí hájí právy opak. Naproti mně vyktikuje starý profesor: »Váš křest je neplatný. To je zrovna tak, jako kdybyste jíl vodu na voskové plátno. Slečna, jejíž duše je uzavřena, se podrobila vaším výkladům nikoliv, aby dostala svátostní znamení a milost svátostnou — to vše je ji k smíchu — nýbrž aby měla kus papíru s farním razítkem a aby jeho pomocí se jíslě a bezpečně dostala sňatkem do dobré rodiny.

Mez posluchačstvem nastalo pozdvižení. Já si jdu do knihovny pro Summu sv. Tomáše. Námitky jedněch i druhých. Rozchod v bouřlivé náladě. A jednoho dne jsem se dozvěděl, že tentýž případ byl oficiálně probírán před celým pařížským kněžstvem a že jeden z mých bývalých kaplanů jej právě lustil. A nelze se tomu diviti. Jeho rozluštění zajímá jak kněze tak katechistky a všecky ty, kteří se mohou setkati se stejným případem jenž se vyskytuje častěji než by si kdo myslil.

Vyprávají vám o tomto dobrodružství tak, jak se zrcadlo. Je to kus autentického, velmi moderního života. Představují s, s uspokojením, že o něm budete čísti večer pod lampou v těch dlouhých zimních večerech a že tato mladá dívka přes své dlouhé lhaní nechá ve vašich duších trochu své nebeské barvy. V naší době kdy pozice jsou všelično, konstatuji, že jestliže důvěrnost mého srdce přelila nějak mou starou dávnou zkušenost, že vlastně přece jenom ona měla pravdu. A právě proto nelituji ničeho.

Mšikové obrázky z Francie

Jeden můj přítel mi napsal, že v »Katolíku« už by nemohl uveřejňovat a vůbec abych se vyptávám v Paříži. Nemyslím, že to byly skutečné pomluvy — a proto ani já nebudu pomlouvat. Musím však říci, že pokusení pomlouvání je silné a člověk mu musí vědomě čelit, aby nebyl nespravedlivý.

Když jsem odjížděl do Francie, nemyslil jsem, že tu něco objevím, o čem již nějak nevíme; vždyť literatura, tisk, radio, film nám tuto zemi dostatečně přiblížily — a pak: Francie byla vždy země našeho zájmu, naší lásky a touhy, jakási zasněná země. A přece jsem zjistil, že vidět je více než slyšet, což dokazuje, že se importem mnoho cenného poztrácí. Nekolik takových drobností jsem postřehl.

Francouzská vlajka je pravidelně rozedraná. Je v tom cosi hrdinského a tragického, snad měl pravdu kdosi, jenž řekl, že Francie je nesmrtelná tím, že umírá. Je to země svárů, země poznamenaná tolika válkami. Nedivím se Francouzům, že jsou při pohledu na svou vlajku tak hrdiní — a Francouzi jsou hrdí i hrdinní! Francouzská vlajka, mnoho vlajek, patří i k církevním pobožnostem. Každé bratrstvo nese francouzskou vlajku s vlastním odznakem. Na Mont Martru, v Lisieux, všude při každé pobožnosti slyšíte modlitby za Francii. Zdá se, že národní prvek je tu hodně spjat s prvkem náboženským, tak hodně, že se někdy ptám, zda je tato míra správná. Nebo je větší chyba, že u nás, v zemi kněží-buditelů, je toto spojení vražději?

Francie je země rozedraná podivnými vnitřními svárv. Přijel sem z Japonska generál trapistů, Francouz; od pólu k pólu pracují francouzští misionáři — ale ve Francii počet nepokřtěných je povážlivý a stále roste. Z Kanady sem přijeli misionáři, kteří jedou do Bengálska; jeden vesnický kněz z Normandie zase unce jeti na misie do Kanady. Každou první neděli je na Mont Martru veliká a slavná pobožnost muzu — bohužel stáří muži mají velkou většinu. Ale v boční lodi se docela nenucené milskuje muž a ženou při Tantum ergo i při požehnání. Světlo a stín je tu v podivném páru.

Francouzi jsou nervosní a uspěchaní; ale v úřadech stojí trpělivě ve frontách hodinu i dvě, přinášejíce obdivuhodné oběti bohyni byrokracie, která je tu mocnější, složitější a o málo nezdvořilejší než u nás. Ženy při tom pletou z vlny a bavlny — pokud nekouří. Pro koho pletou? Snad pro dětí? Nevím, děj je tu málo vidět. A přece se mi tu nezdá nic rozkošnějšího než dítě, které začíná francouzsky žvatlat. Velcí mužové těmto dětem hájí nyní Alžír a Indočínu. Podaří se jim to? A bude a to nová, prohlídá generace je udržet? Bude vůbec potřebovat kolonie? Jean a Jerôme Therand tyto otázky úzkostlivě opakují.

Dnes volí Francouzi již po deváté. Zdá se, že se uvolili uvolit se. Těch 28 proc. kteří se zdrželi minule voleb, skutečně nepřekvapí toho, kdo vidí trochu do duše obyčejného Francouze. — A po tolika volbách nemají svou hlavu. Tolik by jí bylo třeba! Všude stopy války, mnohem těžší než jsem si představoval. Stávka horníků v Americe hrozí Francii katastrofou, odsun zajatců ochromí pracovní tempo, podobně jako nedostatek elektrického proudu v Paříži. Kolik je třeba soustředění sil, které se nyní rozkládají ve stranickém boji!

V jednom úřadě vidím na chodbě nervosně pobíhat nějakého kněze. Je mi ho líto, chci jej pěkně pozdravit — s takovým severským klidem. Vidím však, že činí totéž gesto... a v zrcadle poznávám sebe. Zasmál jsem se: ale zrcadla nenávidím. Ve Francii je mnoho zrcadel. Celý život se tu nějak stále zrcadlí. Obrázi se v něm velká tradice, která je sice jedinou pevninou francouzského života, ale vypadá jako chladné, rozmáchlé gesto. Nejvíc je to cítit v architektuře — až snad na tu zcela nejnovější. Ve filosofii Jean Paul Sartre nastavil zrcadlo německé existenciální filosofii a promítá ji nejen do knih, nýbrž do divadla (teď tu hrají dva jeho kusy), ba i do myslí středních

S kým si píše bratr Monulfus

Bratr Monulfus je obyčejný řeholník kdesi v Brabantsku. Jeho písemné styky jsou však poněkud neobyčejné. Na jeho stůl přicházejí dopisy z různých zemí světa. A když se objeví v podpisu nové jméno, zazátí mu oči jako rybáři, když bere ryba. Neboť vězte: bratr Monulfus je také trochu rybář. Má poličeno mnoho uděc, asi tolik, kolik vychází esperantských časopisů. Taková udice vypadá jako prostý inserát: »Každý nekatolik, který si přeje informace o katolickém náboženství, může je dostat bezplatně od I. K. I. (Mezinárodní katolické informační služby, Fraterhuis, Loonopzand, Holsndsko.«

Když tam někdo napíše, dostane knížku o Církvi nebo něco podobného, posílá se mu i ologetický časopis a na jeho zvláštní otázky ve odpovídá soukromými listy. To ovšem nedělá sám bratr Monulfus, který je tajemníkem I. K. I.; většinou odpovídají kněží spolupracovníci. Všechno esperantsky.

Tento podnik vznikl z apoštolského žáru katolického laika. Jakýsi pan Goossens začal s inseráty roku 1932, a když množství tazatelů a jejich problémy začaly přerůstat jeho theologické vědomosti, povstalo I. K. I. Od roku 1936 vydává pro své zájemce časopis »Cesta — Pravda — Život. V nem se objasňují věci katolické víry a mravů v krátkých článcích tak jasně a bystře že česky jen málokdy čteme něco tak obdobného. I když přímým účelem této služby je pouze odstraňování předsudků proti Církvi, jsou výsledky velmi potěšitelné, jak vysvítá z dopisů.

Válka všecko přikrtila, ale hned po ní se I. K. I. zase rozjelo. Byly navázány styky se starými klienty. Škoda, že s některými zeměmi není ještě spojení. V mezinárodní esperantské

vratev. V divadle, v restauraci, v metru je existencialismus módním předmětem francouzského esprit — ale je to popelení a čepýření před zrcadlem. Těžisko skutečného myslitelného génia francouzské filosofie je docela jinde.

Paříž teď žila ve znamení U. N. E. S. C. O a prožívala to s patrnou ještěností. Ve velkém amfiteátru Sorbony mluvil Louis Aragon o kultuře mas. Jen mluvil; zejmé jsou lidé, kteří lepe kulturu tvoří než o ní mluví. Jak je mělké, co říká! Část posluchačů pískala, křičí. Je to jako na politické schůzi nevalné úrovně. Jaká ironie: UNESCO chce sjednocovat všechny národy ve jménu vědy — a L. Aragon není s to sjednotit těch tisíc posluchačů v jedné zemi!

Ale nelíbilo se mi, když ti účastníci pískali. Bylo to jen tehdy, když se řečník dotkl aktualit, situací. A naopak tleskali i odpurci při takových obecných moudrostech francouzské »sagesse«. Jestliže pak si uvědomili, že právě pod těmi zděděnými hesly francouzského humanismu je skryta nebezpečná obojetnost? A tu jsem dostal strach o francouzský katolicismus. Není v něm také příliš sebejisté tradice, která povýšené přehlíží těch tisíc drobných cestiček, které hloubají kořeny?

Dvě věci však naplňují naději. První je duch hledání: Čtenáři Katolíka už znají pokus s kněžídělníky. Jiný pokus výchovy kněžského dorostu v živelním a pracovním společenství profesoru a žáku v duchu komunitní ideje sv. Augustina podnikají u Chartres. Kaplaně vysokých škol a různých ústavů, v organisacích školní mládeže (Coeurs vaillants) a mnoho jiných apoštolských experimentů ukazuje přes všechnu neorganisovanost a improvisaci únik z forem, které odumřely. — A druhá věc, nehoňte se, je humor. Ano, humor je lek proti duchovnímu marasmu i proti ponurému sektářství. To jsem si uvědomil při slavnostním zahájení škol. roku na Institut catholique. Jak vypadá zdravé proti hieratické škrobenosti taková spontánnost! Co je života v humoru takového biskupa v Lisieux, který večer zpovídá své ovečky jako obyčejný farář. A jakou svěcest působí humor stařičkých kanovníků v Amiensu! Takový katolický humor je totiž lidským projevem radosti, která tryská z pravých pramenů zbožnosti a duchovního života: eucharistie a Notre Dame.

Nevím, zda jsem se přece vyhnul pomluvám. Jestliže ne, je mi toho líto, ale myslím, že se nějaké kritice dá těžko vyhnout tomu, kdo se učí v cizině ještě více milovat svou zemi, její lidi, a vážit si všeho dobrého, co se tam děje.

V Paříži, na svátek Neposkvrněného Početí.

Josef Zvěřina.

Idúc okolo kostola . . .

Idúc okolo kostola — prežehnal(a) som sa? ptá se vás spovedné zrkadlo a přiměje vás k úvaze, jak je tomu u nás a jak tu na Slovensku. Především však připomeňme si: nyní, kdy každá zmínka s české strany je tu přijímána s určitou nervositou, nedobré věci by sloužil, kdo by zvětšoval nelad hromádky nesrovnalostí mezi námi třeba jen nezodpovědným přeložením stébla křížem. Nazval-li kdosi náš vzájemný poměr manželstvím, ani přečasté používání neubralo této minci zvuku. Existuje v něm táž potřeba dobré vůle, taktu, ochoty ke kompromisům, trpělivosti, opatrnosti, moudrosti a prozíravosti (co jich jen bude třeba při generálním úklidu, aby zmizelo škodlivé, ale zároveň z chaosu vybrán, oprášen, zachován i sebemenší klad). V každém manželství přicházívá chvíle, kdy on se objeví nechoden a ona připálí pečení.

Vyskytne-li se nadto něco podobného minulé nevěře jedné strany, u níž druhá dosud nemohla dobře (kdo je objektivní a jizvou ještě citlivou?) zjistit míru dobrovolnosti — zbývá oběma jediný recept na pravou a trvalou lásku manželskou: klíčné a věčné, bez škodolibosti i rozhořčení, s vědomím břevna v oku vlastním studovat partnerovy chyby (předpokládám jsou známy z líbánek) nikoli, že by se někteří cítili povoláni jich druhého zbavovat, ale — poznav jejich plameny a účinnost — zbytečně na ně nenarážel, nebyl jimi v nejnevhodnější chvíli překvapován a (toto vlastně především) sám se jich hleděl uvarovat. K tomu chce přispět svou troškou toto malé rozjímání.

U nás okolo kostela vídíme nemnoho. Nejen proto, že viditelný pozdrav vyžaduje jisté výše stanoviska k případným reakcím spoluobčanů; pomíjeme o všech, kterým je Pán Bůh starověkým strýčkem (není radno si ho rozhněvat, máme ho dokonce i rádi, ale na korse prece se s ním nemůžeme procházet), jsou tu ještě jiné hácky. Třeba v naší příznačné nechuti k okázalým gestům — zkušenosti a častým předtíráním a přehánění při nich a vrozený jemný čich pro bezděčnou komiku ji zesilují. Slovo má také cudná zdrženlivost, zarputilé vězňovající výraz právě nejhlubších citů; a ještě všelico. Tu jest písatelce přiznati se k vlastnímu zranitelnému místu; pociti pokaždé náraz: »Vidíš, budit dojem přehorlivé katolíčky dovedeš, ale uvádíš v omyl kolemjdoucí. Kdopakto dnes ještě na Pána Boha ani pořádně nevzpomněl? Kdopakto každou chvíli dělá, co čest káže? Říci v duchu: Pane Bože, nemohu se teď zastavit v Tvém domě, ale aspoň v tomto okamžiku na Tebe myslím, pozdravuji Tě, klaním se Ti — nebylo by to poctivější?«

Před slovenským kostelem — je jich hodně a jsou i v malých obcích poměrně výstavné — vůbec si nepřipadáte jako neohrožený vyznavač. Nešlehne vás pohled despektujícího; »přežehnáva sa« většina chodců. Jedinými velkými křížem; pan katecheta ho jmenovával latinským, kněžským, nemýlíte-li se. (Naše skromné křížky, vrtané v dětství levíčkou od čela přes nos k puse a na břišku vypadají nepatrnější a tvrdší) Vaše hrdost má příležitost k růstu, náboženské úkony ani dnes nepřestaly patřit k bontonu. V létě na plovárně na málokterém mužském hrdle nevisí retízek s křížkem, »agnuštek« nebo drobný škapulíř. Kříže téměř ve všech veřejných místnostech. V poutních chrámech houfy žen posunujících se s modlitbou po kolenou k oltáři, kolem něho a zpět. Sošky na domech, ozdobené sochy, kapličky a kříže při cestách — hotová záplava. Příčina? Kromě zbožnosti také některé jiné. Na příklad: osobní privatizičmo není tak úzkostlivě hájeno jako u nás. Dědina, ulice, městská čtvrť spoluprožívá s podivuhodnou opravdovostí osudy svých příslušníku; obyčejně nebývají ani utajovány. Životní projevy v každém ohledu jsou spontánnější; jejich šíře a intensita zda se našemu vkusu někdy trochu neumerna významu, ale je přijímána, precpokládána a zdržána. Slepý žebrák na jarmoku nesedí, prodírá se zástupy, úbrací hlavu s nevídomýma očima na všechny strany, vší silou zpívá náboženou písničku a šermuje vám před obličejem obrázkem nebo křížem. Kdyby micky vzlétl dlaň, zůstala by prázdna. Nikoli nejmenší menší příčinami je dávná tradice. Také vžitá, že se nad ni neuvažuje. Nikomu nevadí, že okřižkování (»křížky« na klopách, skutečně zneužívané, používáme vůbec) a oškapulířovaní mládenci neumlouvají, nezpívají a nejednají vždy v souladu se svými ozdobami, že Ukřižovány se stěny výčepu sídlejte karbanická mistrovství a nazlouchá — kromě jiného — kletí ve virtuosních, šťavnatosti a originalitě asi nepředstižitelném. Tak se posléze může přihodit (toto není pomlouvačka, ale fakt sdělený přímo postiženou), že chlapec trička zapomene v kostelní lavici modlitební knihu; později se pro ni vrátí — není tam. Zmizela. Nelze dost dobře soudit, že by po ní zatoužil bezvěrec, evangelík nebo žid. Má tedy milý Pán Bůh patrně potěšení dcera a denně naslouchat vroucím modlitbám z ukradené knihy.

Résumé? Měli bychom někdy potlačit svůj odpor k okázalostem. Nebylo by dobré moci si říkat: »Tato paní, tamty dvě slečny, ta skupina za nimi, tenhle pán — my všichni, vzpomínajíce v modlitbách věcí obecných, prosíme asi o totéž?« Právě bas toho pána možná harmonicky doplňuje můj chatrný hlas. Může tento sbor neproniknout nad všecky atomové pumy a nepřívočit děsť požehnání na ušlapanou lidskou lásku?«

Ovšem, ne bez ustavičného uvědomování si, že přehujelý povrch obírává náplni: Mohl by fašismus také pravý či levý) zakořenit tam, kde náboženství má plno možností, kdyby bylo plné prožíváno?

M. K.

Arnošt Hrabal: Vánoce v lese. Dřevoryt.

Les svými hlubinami jest obrazem tajemství. Tři stromy, které vyrůstají ze společných kořenů a jimiž proteká míza společného zdroje, mohou býti symbolem Nejsvětější Trojice, v jejímž lůně od věčnosti jest vykupitelský úradek: »Panna počne a porodí Syna«. V hlubinách božského života jest betlémská událost, kterou si připomínáme vánočním stromečkem, v jehož větvoví zaznívá rajská píseň slávy a míru.

Plnost času

Když pak přišla plnost času, poslal Bůh Syna svého . . . Gal. 4, 4.

Jsou tak podivuhodné, ty naše vánoční svátky! Zejména štědrovečerní noc! Vždy, když se skání její temno a ulicha tak náhle hluk denního života a jen ozářená okna tiše svítí do ztichlé přítmy, zdaž to nepřipadá, jakoby vše kolem naplňovalo jakési tajuplné očekávání jako ohlas oné »plnosti času«, o které mluví sv. Pavel? My obyčejné při vánočních svátcích myslíme na Narození Páně jako na počátek nové doby milosti a spásy, a jistě správně. Nicméně nemělí bychom zapomínat, jak podivuhodně byla připravena dobou předchozí, sno, že jest přímo splněním velké vrcholící touhy tehdejšího lidstva a tvorstva. Tak zajisté ještě více vystoupí význam betlémské noci právě pro dnešní svět a připomene mu, čím by byl bez Krista a zač mu má děkovati.

Vraťme se proto k oněm prvním vánocům lidstva a zadívejme se od betlémské chýše na tehdejší lidstvo. Představí se nám jako mohutná jednotná veličina římská, jež dovedla postupem času, ne bez krvavých válečných výbojů, sjednotiti téměř veškerý tehdy známý svět. Od Atlantického oceánu po Kaspické moře, co poušť Sahary a pramenů Nilu až na ostrovy britské a do neprostupných lesů severní Germanie vlály vítězné římské korouhve a učiňovaly tuto úžasnou směsici národů v poddanství a poplatnosti. Stálo to ovšem dlouhé vyčerpávající boje, od válek samnitských a punských až do pokoření asijské vzpoury r. 63, kdy vřelečen mimo jiné i malý stát judský a hlavním městem Jerusalemem. Nyní však po neklidných dobách občanských rozbrojů stál v čele veleříše od r. 30 pr. Kr. po krvavém potlačení odpuru geniální Augustus jako první samovládce a tvůrce kýženého zlatého věku. Vždyť za něho umíkaly téměř války, takže chrám Janův mohl býti opětovně uzavřen, kvetoucí obchod rozlévat se volně do nejzazších končin a šířila se vzdělanost a jednotnou náplní helénské moudrosti jako další mocné pojítko tehdejšího lidstva.

Tak stál tu tehdejší svět v době narození Vykupitele. Není to zrovna nápadné? Nebyl přímo dýmajíně připraven, aby dvanáct jeho apoštolů a jejich pomocníci mohli se rozejít do všech jeho končin, aby měli k dispozici jeho vyspělé komunikace, ať lodi, brázdící Středozemí, či nákladní silnice spojující Řím s provinciemi, a neměli proti sobě ani hráze cel ani válečné voje, naopak všude se dímlouvali všeobecné známou řečtinou. První křesťané byli si toho také vědomi. Tak volá už Origenes: »Bůh připravil národy a způsobil, že římský císař ovládal celý svět, neboť více tíží bylo by překážkou pro rozšíření učení Ježíšova na zemi.« (Proti Celsovi, II., 20.) Jednota a klid pozemské říše, založené ovšem na krvi a násilí, měly tak jakýsi umožnit založení a rozšíření daleko vznešenějšího království Božího, nesené prostými věřovězvěsty v opačném směru od východu k západu, bez třesku zbraní a poutajícího národy ne mocí, ale láskou.

Klamal by se však, kdo by zůstal u těchto vnějších předností, byť tak pozoruhodných. Neboť nejen že pod tímto leským povrchem nesčetní národové nesli s odporem vyssávající jho Římanů, ale daleko hořetnější byly vrcholící nedostatky a stíny, které daleko více přispívaly současnému člověku potřebu Vykupitele.

Vžimněme si pro krátkost této úvahy alespoň náboženských poměrů v pohanství, ve kterém tehdy — až na nepočetné židy — vězel celý svět. Nebylo zajisté mrtvé. Stačilo zajíti na slavné římské

(Dokončení na str. 4.)

Vánoční převrat ministranta Vény

Véna je kluk K tomu Žižkovák. Dále řádný posluchač měšťanky. Nejnovější ministrant.

Véna je mudrc. S Vónou se dá mluvit. Od nejnovějších doby dokonce velmi rozumné.

Přišel ke mně na sousedskou návštěvu.

Sluší se projevit zájem o aktualitu: »Tak co, jak se těšíš?«

»Jako na vánoce? No, víte, jakýpak velký těšení v mých létech, když už má člověk přehled.«

»Aha, rozumím. Ale dárky snad budou?«

»Budou. Brusle už leží měsíc ve skříni. Knížky vatrélí tatínek mamince mezi nádobí a myslí, že na to nepřijdu. Pak bude nějaká paráda pro Mánu a Jenda s Lidkou dostanou převážně cukroví.«

»Máš praxi, to je vidět. U vás je Štědrý večer hezký, viď?«

Potáhl nosem. »Proč ne. Jen budou-li svíčky. A jestli to zase nezkazí maminka.«

»Prosím tě?«

»Totiž to je tak,« povídá honem a hledí zprutile na protější pavlač. »Maminka to bere všechno moc slavnostně a s cílem. Hlavně ty koledy. Ona vždycky chce, abysme zpívali všechny její co byly v módě u nich na venku. Pak je hrozně dojatá a utírá si oči. A řekněte zač to stojí pro správného kluka. Radši bych utek.«

»Ty nemáš rád koledy?«

»Přijde na to. Je koleda a koleda! Jako jsme zpívali na schůzce Legie — to je ta naše odborová organisace ministrantů — takové fičmějá, to úplně jde. Ale nějaké ubrečené hajej nynej nebo »kuku, kuku« a o plenčičkách a mlíčku.« — pozoruji, jak bezradně se umí Véna pokleknout — »s tím ať nám dají svátek. To ať si zpívají holky. A vůbec, co myslíte, mají děvčata rozum?«

»Ty myslíš, že ne?«

»Já myslím tohle: Jestli mají rozum, tak je pořád na dovolené. Vážně. Předevčírem jsem přišel z ministrantské schůzky a hned se ptám naší Mání: Tak víš, proč musel lidi čekat tisíc let na Pána Ježíše? A ona, že prý o takových věcech nepřemýšlí. Zato já přemýšlím hodně.«

Divám se teď docela vážně do Vénových očí, protože klukovaká důvěra není jen tak něco. Trošinku se usměješ a nikdy se už nedoviš, co se teď Vénovi honí v hlavě.

»Tak na příklad nerozumím, proč se Pán Ježíš narodil. Kristus Král, to je přece něco. Ale nechat se chovat a balit, když mohl přijít hned jako Vykupitel — to bych si já takhle nezařídil. Když se mám modlit před ježíškami, ani mi to nejde.«

»Takové věci mi ještě nenapadly,« přiznávám rozvážně.

»A jde vám ten budík dobře? Já už musím domů. Nějak se mi dnes rozvázala tkanička u mé pusy. Já zas přijdu.«

Ještě douška ve dveřích: »Na Štěpána, chci říct: na svatýho Štěpána jdeme s Legio na pouť k Jezulátku. Na Malý Straně, však vy to znáte. Totiž, já jsem tam už byl s tatkou, on na kostely drží. Ale stejně jdu. Tak se tu mějte dobře.«

Véna je mudrc. Proto jsem se zařídil podle jeho rady a měl se přes svátky dobře. Jak se měl on, to jsem zatím nevěděl, protože byl služebně zaneprázdněn. »Náš kluk je věčně v kostele,« říká jeho maminka.

Až potom, když se přihnal.

»To vám bylo prima!« Jiskry v očích.

»Štědrý večer?«

»Nge. Jejel mu hlas citelně níž, »tam u Jezulátka. Cestou nám Pater vypravoval, jak se ta soška octla v Praze a tak dál. Tam u toho oltáře napravo jsme si klekli a začal vysvětlovat, co to všechno znamená. Ale ohromně. Tak vlastně Ježíšek má korunu a drží zeměkouli i v jeslích, jenže to není vidět. U našeho Pražského Jezulátka to je tak zřetelné, aby se rozumělo jeslíčkám. Ponévadž i jako docela malinký byl králem světa. Všichni mu patřili. A kdo tenkrát umřel, musel se hned od něho dát soudit, I Herodes!«

»To vám říkal důstojný pán?«

»Říkal. Nebo si představíte, ještě jako nemluvně znal všecko na světě, co se kde děje i co se stane. Už tenkrát v Betlémě nás vidél. Jak budeme klečet tam v kostele. A on, prosím, držel pohromadě celý svět se vším všudy. Kdyby si byl řekl, že ho přestane jak se říká zachovávat, hned by všecko zmizelo a nezbyl by z toho ani prášek.«

»Poslouchej, Véno, tohle mi nepřikej, to přece v katechismu není.«

»Ale kouknětě se, to je přece naprosto jasný. Je Pán Ježíš Bůh a člověk?«

»Je.«

»Tak vidíte, když se stal člověkem, to bylo jako navíc. Při tom zůstal jako Bůh se vším všudy. A vůbec, Pán Bůh dělá všecko ohromně. Už rozumím, proč se chtěl i narodit. Když už, tak už. Abysme věděli, jak nás má rád a nemuseli se ho nikdo bát. Vánoce jsou přece jen skvělý svátky.«

Véna odešel a právě sjíždí po zábradlí dolů k nim. Při tom si píská »Narodil se Kristus Pán«, ale tak různě, že v tom slyším vítězný pochod jeho celé duše.

Véna je mudrc. Mohl by jít kázat do kostela. Nebo ne, raději na ulice a náměstí, kde se roztahuje pocukrovaná vánoční poesie a amplióny rozprašují citupný vánoční švehol. Nemusel by říci víc, než řekl mně. A teprve byste, věřte, poznali vánoce. Ty, které otvírají propast síly i něžnosti Boha mezi námi. Potkali byste pravého Ježíška z jehož pohledu se zatají dech a rozjásá srdce. Dozvěděli byste se, co je radost.

Jako Véna.

XX

Což všecko se stalo a stává, abychom nepohrdali žádnou cestou milosti. A také se pochlédli po místě kde má znít náš apoštolský hlas. Ke chvále Kristově. Amen.

XX.

•

Vánoční převrat ministranta Vény

Véna je kluk K tomu Žižkovák. Dále řádný posluchač měšťanky. Nejnovější ministrant.

Véna je mudrc. S Vónou se dá mluvit. Od nejnovějších doby dokonce velmi rozumné.

Přišel ke mně na sousedskou návštěvu.

Sluší se projevit zájem o aktualitu: »Tak co, jak se těšíš?«

»Jako na vánoce? No, víte, jakýpak velký těšení v mých létech, když už má člověk přehled.«

»Aha, rozumím. Ale dárky snad budou?«

»Budou. Brusle už leží měsíc ve skříni. Knížky vatrélí tatínek mamince mezi nádobí a myslí, že na to nepřijdu. Pak bude nějaká paráda pro Mánu a Jenda s Lidkou dostanou převážně cukroví.«

»Máš praxi, to je vidět. U vás je Štědrý večer hezký, viď?«

Potáhl nosem. »Proč ne. Jen budou-li svíčky. A jestli to zase nezkazí maminka.«

»Prosím tě?«

»Totiž to je tak,« povídá honem a hledí zprutile na protější pavlač. »Maminka to bere všechno moc slavnostně a s cílem. Hlavně ty koledy. Ona vždycky chce, abysme zpívali všechny její co byly v módě u nich na venku. Pak je hrozně dojatá a utírá si oči. A řekněte zač to stojí pro správného kluka. Radši bych utek.«

»Ty nemáš rád koledy?«

»Přijde na to. Je koleda a koleda! Jako jsme zpívali na schůzce Legie — to je ta naše odborová organisace ministrantů — takové fičmějá, to úplně jde. Ale nějaké ubrečené hajej nynej nebo »kuku, kuku« a o plenčičkách a mlíčku.« — pozoruji, jak bezradně se umí Véna pokleknout — »s tím ať nám dají svátek. To ať si zpívají holky. A vůbec, co myslíte, mají děvčata rozum?«

»Ty myslíš, že ne?«

»Já myslím tohle: Jestli mají rozum, tak je pořád na dovolené. Vážně. Předevčírem jsem přišel z ministrantské schůzky a hned se ptám naší Mání: Tak víš, proč musel lidi čekat tisíc let na Pána Ježíše? A ona, že prý o takových věcech nepřemýšlí. Zato já přemýšlím hodně.«

Divám se teď docela vážně do Vénových očí, protože klukovaká důvěra není jen tak něco. Trošinku se usměješ a nikdy se už nedoviš, co se teď Vénovi honí v hlavě.

»Tak na příklad nerozumím, proč se Pán Ježíš narodil. Kristus Král, to je přece něco. Ale nechat se chovat a balit, když mohl přijít hned jako Vykupitel — to bych si já takhle nezařídil. Když se mám modlit před ježíškami, ani mi to nejde.«

»Takové věci mi ještě nenapadly,« přiznávám rozvážně.

»A jde vám ten budík dobře? Já už musím domů. Nějak se mi dnes rozvázala tkanička u mé pusy. Já zas přijdu.«

Ještě douška ve dveřích: »Na Štěpána, chci říct: na svatýho Štěpána jdeme s Legio na pouť k Jezulátku. Na Malý Straně, však vy to znáte. Totiž, já jsem tam už byl s tatkou, on na kostely drží. Ale stejně jdu. Tak se tu mějte dobře.«

Véna je mudrc. Proto jsem se zařídil podle jeho rady a měl se přes svátky dobře. Jak se měl on, to jsem zatím nevěděl, protože byl služebně zaneprázdněn. »Náš kluk je věčně v kostele,« říká jeho maminka.

Až potom, když se přihnal.

»To vám bylo prima!« Jiskry v očích.

»Štědrý večer?«

»Nge.« Jejel mu hlas citelně níž, »tam u Jezulátka. Cestou nám Pater vypravoval, jak se ta soška octla v Praze a tak dál. Tam u toho oltáře napravo jsme si klekli a začal vysvětlovat, co to všechno znamená. Ale ohromně. Tak vlastně Ježíšek má korunu a drží zeměkouli i v jeslích, jenže to není vidět. U našeho Pražského Jezulátka to je tak zřetelné, aby se rozumělo jeslíčkám. Ponévadž i jako docela malinký byl králem světa. Všichni mu patřili. A kdo tenkrát umřel, musel se hned od něho dát soudit, I Herodes!«

»To vám říkal důstojný pán?«

»Říkal. Nebo si představíte, ještě jako nemluvně znal všecko na světě, co se kde děje i co se stane. Už tenkrát v Betlémě nás vidél. Jak budeme klečet tam v kostele. A on, prosím, držel pohromadě celý svět se vším všudy. Kdyby si byl řekl, že ho přestane jak se říká zachovávat, hned by všecko zmizelo a nezbyl by z toho ani prášek.«

»Poslouchej, Véno, tohle mi nepřikej, to přece v katechismu není.«

»Ale kouknětě se, to je přece naprosto jasný. Je Pán Ježíš Bůh a člověk?«

»Je.«

»Tak vidíte, když se stal člověkem, to bylo jako navíc. Při tom zůstal jako Bůh se vším všudy. A vůbec, Pán Bůh dělá všecko ohromně. Už rozumím, proč se chtěl i narodit. Když už, tak už. Abysme věděli, jak nás má rád a nemuseli se ho nikdo bát. Vánoce jsou přece jen skvělý svátky.«

Véna odešel a právě sjíždí po zábradlí dolů k nim. Při tom si píská »Narodil se Kristus Pán«, ale tak různě, že v tom slyším vítězný pochod jeho celé duše.

Véna je mudrc. Mohl by jít kázat do kostela. Nebo ne, raději na ulice a náměstí, kde se roztahuje pocukrovaná vánoční poesie a amplióny rozprašují citupný vánoční švehol. Nemusel by říci víc, než řekl mně. A teprve byste, věřte, poznali vánoce. Ty, které otvírají propast síly i něžnosti Boha mezi námi. Potkali byste pravého Ježíška z jehož pohledu se zatají dech a rozjásá srdce. Dozvěděli byste se, co je radost.

Jako Véna.

XX

Plnost času

(Dokončení se str. 3)

Forum (hlavní náměstí), přepiněné tehdy skvělými chrámy, v nichž kněží přinášeli četné oběti; venkov pak vůbec lpěl na staré víře v bohy.

A přece jak bolestný a chmurný byl to pohled! Byla to především modlosluţba, ve které tolik nesmrtelných duší »zaměnilo slávu neporušitelného Boha za podobu obrazu porušitelného člověka a ptactva i čtveronožců a plazů« (Řím. 1, 23).

Bylo též úboze vnějškové, to jest už po dlouhá staletí bez vlivu na vnitřní život. Po něm totiž bohům, abych tak řekl, nic nebylo. Tak ve spise »Octavius«, který sepsal kresť. apologeta Minutius Felix koncem II. stol., smeje se jeho odpůrce, pohan, tomu, že by nějaký bůh měl vědět o jeho činech a nejtajnějších myšlenkách, a praví — jistě ne s úmyslem lichotivým: . . . to by byl opravdu obtíţnou, nestoudnou a dotěrnou bytostí (hl. 10). Svědčí o tom ostatně pohanské chrámy; jejich vnitřek byl nepatrných rozměrů, neboť neslouţil shromaţďování, promlouvám a poboţnostem, nýbrţ jen vnějšímu podání oběti, obyčejně venku před chrámem.

Pohanští byli dále bezmocné. Mámě ti, kteří ještě uctívali bohy, znasobovali a-ě zápalné oběti na celé stovky (hekatomby), mámě se utíkali pro jistotu i k jiným bohům, a stavěli oltáře i bohům neznámým (viz Sk. apošt., 17, 23), aby nikoho nevynechali: modly sebe krásnější zůstávaly hluché k jejich prosbám, neboť jak už bylo řečeno v ţalmu 113: »Ústa mají a nemohou mluvit, oči mají a nemohou vidět, uši mají a nemohou slyšet . . .«

Není proto divu, že stará a upřímná úcta v bohy upadala v době Kristově ve všeobecnou nevázanost. Připlývaly k tomu nemalo nedustojné zkazky ze ţivota bohů, jako milostná dobrodruţství Jupiterova, Venušina nebo zhyralství Bacchovo. Přes to byly a oblíbou líčeny a předváděny v básních, divadlech a ve vyţivarnictví, takţe se i filosof Seneka v I. stol. po Kristu pohoršuje: »K čemu slouţí to ukazování na příklad bohů, ne-li k tomu, aby byly rozpalovány naše chtíče a . . . aby se dostalo zdání, ţe je to věc dovolená?« (O krátk ţivota 18, 5). A básník Propertius o něco dříve musel pokárat nejvyššího z bohţstev: »Tenhle Jupiter, zdá se, nemá nic jiného na práci, neţ hrát na sebe a na svůj dům uvalovat hanbu« (3, 11). Jak to asi působilo na mravy, lze si snadno představiti. — Coţ teprve říci o nestoudných kultech Venuše nebo Isidy, jejichţ chrámy se podobaly vykřičeným domům, nebo slavnostech Dionysia-Bacchа, kdy bývali cenami poctění ti, kdo se nejvíce opili? (Srv. Pohůnek: Antika a křesťanství, s. 51 násl.). A vrcholem zajisté bylo, když na roveň bohu byli stavěni a boţským poctami byli oslavováni ukrutní a nestoudní césařové, jako Tiberius, Nero, Domitián, a to ještě za ţivota. Smutný to jistě doklad, jak pokleslé člověk, pošlape-li majestát jediného a pravého Boha, a sám se postaví na jeho místo. Zdaţ nedávno Hitler a jeho opovaţlivci druhové neustávali o něco podobného?!

Odtud vyvěrá ovšem nezaţrtitelný odvrat současného pohanského světa od učky k bohům, takţe Varro (z. r. 26 př. Kr.) ve svých »Starověţitnostech« se ptá s úţasem, zda náboţenství brzy nezajde pro nedostatek vyznavačů? »Tím více se mnoţily hlasy, ţe si člověk sám pomoci nemůţe bez boţího přispění. Tak duchařská Sereka: »Nikdo není s to sám si pomoci, nikdo nu musí podati ruku a pozvednouti se« (list 53) a velký filosof Platón touţí uţ ve IV. stol. před Kristem: »Kdyţ by k nám přišlo nějaké boţské slovo (logos tis theios), abychom v něm jako v bezpečné loni mohli přeplouti bouřné moře tohoto ţivota« (Faidon 85). Ano více: volá se po potřebě očisty od hříchů a zajištění spásy po smrti, věci to, jeţ vlastnímu pohanství byly cizí. Proto se tak chtivě přijímají různé východní očistné proudy čili mystéria. Byl to zvláště kult Mithrův, šířící se z Persie současně s křesťanstvím. Jak však odporná byla očista, kterou musel zasvěcenec Mithry, tohoto boha Slunce, prodělati v tak zvaném taurobolii (»býkobitíc«): Sestoupil do jámy a nad ním na prknech, opatřených dírami, byl probodán býk, tak, aby jeho krev stékala otvory na očišťovaného a zrosila jeho tváře, ruce, oči, uši i celé tělo, ano tento měl otevřiti ústa a dychtivě ji pítí. Kdyţ pak vycházel z jámy, strašně zbrocený krví, ještě kouřící, ostatní lid se mu vrhal k nohám, neboť byl znovuzrozen pro věčnost (srv. Fouard: Sv. Petr, s. 265).

Tak i tento hluboký úpadek pohanského náboţenství a jeho neuvěřitelná nevázanost, neuţivé ještě ani o strašném poklesu mravním — připravil současně lidstvo, ţe dychtivě přijímalo blahou zvěst o jediném a pravém Bohu a jediném Vykupiteli Jeţíši Kristu, který pouze mohl tápajícímu lidstvu zvolati: »Já jsem Cesta, Pravda a Ţivot . . . Kdo kráčí za mnou, nepujde ve tmách.« Kéţ proto tyto letmé vzpomínky na opuštěné lidstvo před Kristovým příchodem jsou nám — aţ budeme klečeti u jeho jeslíček — alespoň malým povzbuzením k větší vděčnosti, lásce a věrnosti k betlémskému Dítku, kéţ připomenou mnohým, zda i jim nepřišla jiţ plnost času, aby zanechali neklidného tápání a slyšeli volání andělů o slávě Boha na výsostech, a jeho pokoji lidem dobré vůle . . .

Josef Hájek.

BEZPLATNÝ JEDNOROČNÍ KURS PRO VENKOVSKÉ VARHANÍKY

a ředitele kůru, začátečníky i pokročilé, za výhodných podmínek uspořádá Druţstvo hlahoslavného Hroznaty, Klášter Teplá u Mar. Lázní. Předměty: varhany, liturgie, zpěv, dirigování, dechové nástroje, hudební teorie. Počátek 15. ledna. Doporučení farního úřadu podmínkou přijetí. Ţádejte prospekt. Píšte doporučeně. Dopisy, na něţ nedostanete do tí dnů odpověď, reklamujte u pošty.

Katedrála sv. Víta jako duchovní středisko pražské arcidiecése.

Ve chvíli, kdy píši daleko od vlasti tyto řádky, přijímá v pražské katedrále sv. Víta biskupské svěcení náš nový pastýř a otec. Stává se v plném slova smyslu jedním z nástupců apoštolů Kristových, jedním z plnoprávných pokračovatelů na jejich díle. My, jeho kněţí, se zase ţivě cítíme tím, čím jsme byli ustanovení při svém svěcení: »cooperatores ordinis nostrí« — spolupracovníky apoštolského úřadu biskupova. A katedrála sv. Víta, symbol pražské církve, představitelka tohoto konkrétního společenství, tělo buňky mystického těla Kristova odloţila černý závoj a stojí tu dnes jako nevěsta, zářící sněţnou bělostí a šťastím, vítající toho, jenţ má býti ve jménu Kristově jejím chotěm a vůdcem. Jistě dnes tisíce věřících naplňují prostor tohoto památného kostela a s pohnutím sledují nádherné obřady svěcení a mše svaté.

Tak je tomu dnes — a právem. Ale nebylo by správné, kdyby tak mělo být jenom dnes. Právě tato chvíle je příhodná k tomu, abychom si uvědomili, co má býti pražská katedrála všem českým katolíkům, ale zvláště věřícím pražské arcidiecése. My jsme prošli racionalistickou dobou a nemíváme někdy dosti smyslu pro hodnoty viditelných symbolů — čím je na příklad kostel farní jako střediskо farnosti a kostel katedrální jako ohnisko diecése! Pražská katedrála je plna uměleckých a historických pokladů, ale to neprávem svádí mnohé k tomu, ţe v ní vidí jen museum zapadlých věků. Tak tomu bylo jiţ za první republiky. Jako mládému studentu se mi po jedné nedělní návštěvě u sv. Víta v noci zdálo, ţe je katedrála místo olitářů plna muzejních vitrín a všelijakými krystaly, kousky kvalitního uhlí a jinými zajímavostmi a ţe to uprostřed velkého zástupu zvědavců prohlíţím . . . Kdyţ potom po dlaţbě katedrály dupaly boty německých vojáků, nebylo se ovšem čemu divit, ţe tito lidé to očumují jen a jen jako museum, trochu zvědavě a celkem lhostejně. Ale i pro nás — při vší nejlepší snaze prozatímních správců — zela jaksi v posledních letech katedrála prázdnotou. Skrytý Kristus v eucharistii byl v oddělené chórové kapli a jeho viditelný zástupce, arcibiskup, zde nebyl.

To všechno se nyní změnilo. Svatá Zásoba se opět přechovává na oltáři mučenivého kněze Jana a v katedrále bude nyní slavití svatou liturgii a kázati slovo Boţí jeden z přímých nástupců apoštolů. Je jenom třeba, aby si všichni věřící pražské arcidiecése tuto skutečnost plně uvědomili a aby se ve své katedrále podle možnosti co nejčastěji i viditelně semkli okolo svého arcipastýře, aby s ním intensivně slavili svatá tajemství a z jeho úst učenlivě poslouchali slova ţivota. Nikomu nechceme bránit, aby si ve vhodné chvíli neprohlédl umělecké a historické památnosti katedrály — naopak, i to je a má býti velmi významnou katechesí. Ale především to musí býti dům modlitby, dům liturgie, dům slova Boţího. Dům Kristův a dům Církve — tedy i dům arcibiskupův. Všechna ta umělecká díla byla vytvořena k liturgické oslavě Boţí. Všechny ty historické pomníky Církve v Čechách ukazují úţasnou snţitost křesťanského ţivota věků, ústícího do ţivota přítomnosti a budoucnosti. A zvláště hroby světců nepatří enom minulosti. Nejsou to svatí mrtví, ale ţiví — a chtějí býti snolečníky a pomocníky ţivé Církve dneška a zítřka.

Alexander Heidler.

Dva vánoční dárky

Jistě mne nikdo nebude podezřívati z běţné předvánoční reklamy, jestliţe se zmíním o dvou dárcích, které letos nabízí vánoční knižní trh českým katolíkům: »Písmo svaté Nového zákona« — a »Římský misál«.

»Nový zákon« je nejdůleţitější část bible. »Římský misál« je hlavní kniha katolické liturgie. Jsou to dva základní prameny pravé katolické zboţnosti. Všechna ostatní náboţenská literatura, má-li splniti své poslání, musí z nich vycházeti a k nim zase vésti. — Jsou to dva výhonové symboly dnešní katolické obnovy. »Bible a liturgie«. To je heslo mohutného proudění duchovního ţivota, jak se v posledních letech probouzí u všech katolických národů. A není to jen módní »slogan«. Vţdyť nás opravdu vede zpět k nejvydatnějším pramenům!

Každý český katolík by měl tyto dvě knihy míti a denně jich uţívati. A chce-li vykonati kus velkého apoštolátu, ať uţívá právě těchto dvou knížek jako vánočních dárku svým přátelům — také mladým lidem. Je ovšem třeba připojiti vysvětlení, co tyto knihy jsou a jak se jich má uţívati. Někdy také musíme povaţiť, zda je ten, koho chceme obdarovat, pro talo díla zralý. »Nedávejte věci svaté psuni . . .« (Mat. 7, 6). Ale nebuďme v tom příliš úzkostlivými. Obyčejně tyto dvě knihy dříve nebo později přinesou nejlepší ovoce. Autor těchto řádku by sám nebyl kněţen, ba moţná ani věřícím katolíkem, kdyby byl některou pouţitelnou večera nenašel mezi tiskovinami, vystavenými v katedrále sv. Víta, bročované kapesní vydání Nového zákona . . .

Není snad zrovna nutné míniti o biblickém a liturgickém hnutí, jak se naposledy děje na západě — ač je třeba uznati, ţe tento výraz dobře vystihuje časovou potřebu a ţivelný zájem mladé generace — nechceme přece trhati souvislost s dosavadními cestami náboţenského ţivota a zavděti něco z hrnsu nového. Ale je třeba na tyto dvě složky položiti větší důraz, neţ tomu naposledy bylo mnohd. V době, kdy běţí o všechno, musíme především pevně držeti hlavní zdroje.

Písmo sv. nečteme jako román. Kdyţ jsme se jednou celkově seznámili s jeho obsahem, přečteme denně některý úryvek, promýšlíme o něm a pak prejdeme k volné veţerní modlitbě. Při tom buďeme pokorní a praktičtí: pokorně si uvědomíme, zvláště nejsme-li odborníky, ţe nemůţeme hned rozřešiti různé otázky, které v nás text vyvolává; vinic, ţe jde o slovo Boţí: hledáme proto především hlavní myšlenku a ptáme se, co ařf ode mne Bůh v tomto duchu — třeba se podle písmene — nyní očekává. V konkrétní aplikaci je nám velmi důleţitým měřítkem naše osobní postavení ve společnosti, naše schopnosti, naše povolání, naše ţivotní poslání. Jak by to asi za těchto okolností Pán řekl pro mne? — I Písmo máme číst a rozjímati pomůckud v duchu liturgie, tedy podle hlavních úseků církevního roku. Teď o vánocích to na př. budou první kapitoly evangelia sv. Matouše a sv. Lukáše, které se navzájem doplňují. — Ale i jinak můţeme Písma uţívati jako modlitební knihy, i když ještě neníme v ruce Starý zákon a jeho ţalmy. Církev uţívá v kněţských hodinkách kaţdý den tří duchovních básní z evangelia sv. Lukáše — a tak to můţeme činiti i my (na př. chvalozpěv Zachariášův Luk. 1, 68—79 jako modlitba ranní, chvalozpěv Panny Marie Luk. 1, 46—55 a Šimeonův Luk. 2, 29—32 jako modlitba večerní; chvalozpěv Panny Marie též jako dikučinčal, zvlášť po sv. přijímání). Před svatou zpovědí nás velmi povzbudí na př. podobenství o marnotratném synu Luk. 15, 11—32 nebo o farizeovi a celníkovi Luk. 18, 1—14. Při mši svaté můţeme někdy rozjímati o zprá é o poslední večeři ve třech prvních evangeliích, před svatým přijímáním o eucharistické řeči Páně u sv. Jana 6, 22—72, snoubenci a manţelé se budou vracet k listu sv. Pavla k Efeským 5, 21—6, 9 atd. To jsou jen letmé pokyny. Kaţdý, kdo na jejich základě bude samostatně hledati dále, brzy zakusí, kolik je v tom ještě duchovní radosti a uţitku pro náš křesťanský ţivot. — Bylo by ovšem také třeba, aby se pod vedením vzdělaného kněze tvořily liturgické kroužky k společné práci tohoto druhu. Bylo by to velikým obţivením schůzek katolických druţin, sdruţení a spolku všeho druhu.

Jako je »Nový zákon« zdrojem katolické nauky, tak je »Římský mešní hlavní bohoslouţebnou a tedy i modlitební knihou Církve. Věřící jej dostávají do ruky v českém překladě hlavně proto, aby mohli dosiova sledovati kněze při mši svaté; aby se nemohli »při mši svaté, ale mši svaté«. Je to prosté a velká krása, kterou má kněz na oltáři, v kapesním vydání a v českém překladě. Kromě úryvku Písma, přiměřených jednotlivým nedělím a svátkům, obsahuje ve svých textech ovoce dvou tisíciletí křesťanské liturgie a zboţnosti. Její uţívání vyţaduje ovšem jistě přípravy, při nejmenším pozornou četbu úvodu a poznámek. Ale i zde by se dobře osvědčily zoboţní kroužky pod vedením kněze jako při četbě biblické. — Misálek by měl míti alespoň kaţdý středoškolský vzdělaný katolík a měl by v něm sledovati kněze při kaţdé mši svaté, při které nemůţe zpívati českou mešní píseň. To je také nejlepší příprava k sv. přijímání. — Kromě tohoto hlavního účelu nám může býti misál i jakousi čítankou a do jisté míry i modlitební knihou vůbec.

Jak zdůrazňují poslední papeţové, je v naší době přímo osudovou otázkou aktivní účast věřících laiků na celém ţivotě Církve: na jejím vyučování, na její liturgii a do jisté míry i na jejím vedení duší. To je základní myšlenka katolické akce. Jedním z hlavních předpokladů tohoto programu je, aby měl věřící laik — pod vedením Církve učící — také sám v ruce Písmo a misál!

Alexander Heidler.

Co by tomu asi říkal Masaryk?

Kardinál Mindszenty, maďarský primas, se podle zprav časopisu obrátil zvláštním telegramem na kardinála Griffina a prosil ho za intervenci u anglického zahraničního ministerstva proti masovému přemisťování Maďarů ze Slovenska. Kardinál píše: »Miliony, podle kterých jsou přemisťovány maďarské rodiny i s nastávajícími matkami, starci a kojenci, jsou úplně podobné metodám, které k podobným účelům používali nacisté.«

»Přemisťování se koná pod záminkou pracovní povinnosti, zavedené zákonem, předpisy tohoto zákona nejsou však zachovávány, neboť tyto činí výjimku pro nastávající matky, kdeţto přemisťování se před nimi nezastavuje, zahahuje i matky v sedmém, ba i osmém měsíci těhotenství, coţ vede k předčasným porodům. Jsou přemisťováni muţi, ţeny, malé děti, stejně však osmdesátiletí starci. Jsou vyhánčny rodiny z míst, kde ţily tisíc let. Maďaři jsou přemisťováni do míst uprázdněných odsunem Němců.

Kardinál připomíná, ţe jeho předchůdce, kardinál Sarcdi zmařil deportaci 200.000 ţidů, kterou zamýšleli Němci. Nyní, osmnáct měsíců po skončení válečných hrůz, jsou Maďaři vyháněni z podle svých předků.«

Nějací zodpovědní činitelé by nám měli vysvětlit objektivně a pravdivě, co je na tom všem pravdy. Je to jistě důleţitější záleţitost, neţ třeba nedostatek jablek, nebo právní titul, na základě něhoţ dosiali komunisté »Novinu« a jiní jiná věci.

Na té zprávě moţno rozjímat, jakou mellou je vůbec, jak její hrůzy působí vţdy nové hrůzy, i když uţ je ve skutečnosti dávno po ní. Jak to vlastně je? Co je s naší humanitou? Je samozřejmé, ţe takovéto zprávy nám na Západě získá pramálo sympatií. Kdo nám to vysvětlí? Jednou budeme moţná zase všichni zato činění zodpovědni. Taková zpráva je zţivukem ve vánoční písni pokoje, není však pomocí. I ji třeba slyšet. Nezapomínejme, ţe je marné mluvit v pokoji, po př. přát si mír a pokoj, neuznáváme-li i první část vánočního poselství: »Sláva na výsostech Bohu«, neplatujeme-li Ho určitým zachováváním jeho zákonů. ak.

Život kulturní se nedá oddělit od materiálního

V pátek dne 13. prosince přijal president republiky delegaci Syndikátu českých spisovatelů. Při té příležitosti prohlásil pan president o některých zásadních kulturních otázkách. Řekl: Zajem, který jsem věnoval od začátku osvobozené republiky naší literatuře a našemu kulturnímu ţivotu, hodlám věnovat dále a snad ještě větší, neţli dříve. Neboť denně se přesvědčuji, jak politický ţivot sám o sobě nestačí k vyplnění celého ţivota národa, ţe ţivot kulturní s materiálním je nerozlučně spojen, ţe bez ţivota kulturního není ţivota materiálního a bez ţivota materiálního nemůţe být rozumného formování kulturního ţivota a kulturních hodnot. Je nine denní potřebou, abych byl v pravidelném styku s kulturními činiteli našeho národního ţivota a s nositeli této národní kultury, abych na nich pozoroval celé dění národa a jeho ţivota a abych potom ve shodě s ostatními příslušnými činiteli, zvláště s politickými, zařizoval svoje jednání a formoval svoje myšlenky.

Boj o nového člověka trvá, půjde dále, nemůţeme přesně vytýčit hranice mezi jedním směrem a druhým a nepodaří se nám to tak snadno. Éra ryzí měšťanské politiky a kultury dřívějších dob se vyţívá. Tvoří se nový svět a ţivot. Neníme pro ty nové věci přesné a zcela jasné pojetí, zatím je hledáme, utváříme je, bojujeme o ně — a vytvořit je nebude věci právě snadnou.

(Pro způsoby současného novinářského referování, důkaz toho, jak není radno číst jen jedny noviny, je příznačné, že »Rudé právo« z celého projevu přineslo především ona slova »Éra ryzí měšťanské politiky a kultury dřívějších doby se vyţívá«, dalo si je do titulku, vynechávalo v něm ještě ono bliţší určení »ryzí«. Tak se všechno vţdycky přistřihuje podle ustálených, nezměnitelných forem. — Od jednostrannosti vyvaboď nás, Pane!)

Lhostejnost k pravdě

Na pohled je všechno v pořádku: není kulturního boje a snášenlivost vír a světových názorů je aţ nápadná. V každé politické straně jsou organisování příslušníci všech náboţenských vyznání a říkají si svorně bratře nebo soudruhu. Není tedy vlastně důvodu pro ideové spory a proto není ani divu, ţe takové spory, pokud se vyskytují, jsou vlastně spory mocenské, které se prováději ideovými zbraněmi. Idea není důvodem a cílem, nýbrţ prostředkem a nástrojem, který lze podle vhodnosti vyměnit za jiný nebo odloţit. Augustinova zásada: Diligite homines et interficite errores (Milujte lidi a potírejte bludy) je téměř obrácena. Je dobrá každá idea, kterou lze potřít protivníka. Hodnota pravdy není jiţ na prvním místě, nýbrţ pokulhává daleko za hodnotou okamţité účelnosti.

Jaké jsou příčiny této nebezpečné se šířící lhostejnosti k pravdě? Kdybychom nechtěli prostě a jasně přiznati, ţe nemůţe vésti jinam opuštění Toho, který je Pravda, zříkovati bychom empiricky příčiny v množícím se počtu výkladů světa, jeţ si činí nárok na pravdu, v relativnosti, která se stává znakem ţivotního postoje moderního člověka, ve zklamání z člověka vůbec, jehoţ se dotkl vyznavačí víry v pokrok a v humanitu, ve sluţebnosti pravdy, na niţ člověk dnes naráţí na kaţdém kroku, v tom, ţe nejvyšší představy dobra, krásy a pravdy jiţ nejsou provázeny dosti silnými city, a především bychom se museli zabývat dílem moderní propagandy a jejím vlivem na duševní ţivot člověka.

I když propaganda pracuje všemi prostředky, přece jen je její nejdůleţitější složkou řeč. Poněvadţ nespočívá na přesvědčování rozumovými důvody, ale prostředky iracionálními, citovými, mění se i její jazyk v tomto smyslu. Ztrácí jasnost a průzračnost, odpouštá se od konkrétna, je neurčitý, vagní, slovu jiţ není obrazem věcí, nemá přesného tvaru, je rozčilené a nadute, parádní, ale bez zvuku, neboť ztratilo obsah. Je zatíţeno tolikerou sugesci, kolik jen může unést. Vnucuje se posluchačům a čtenářům jako dogmatická pravda, zatíţená co největším počtem pocitů odporu nebo pochval, znamená buď maximální chválu nebo oporážlivý odsudek a zničení. Pro lid obsahuje světový názor a nabraţuje mu myšlení.

Propagandu — ať politickou či obchodní — moderní člověk dýchá jako vzduch. Ať si to člověk uvědomuje nebo ne, podvědomě kaţdý cítí, ţe propaganda zároveň je a není pravda. Přesto ji přijímá, tu neb onu, neboť ne vybírání a očišťování pravdy nemá ani čas, ani schopnosti a moţností. Vzniká z toho právě ona lhostejnost k pravdě, která u morálně slabších úsťi v otevřené vychvalování politického podvodu, ve vnější projevování souhlasu s věcí, o níţ člověk není vnitřně přesvědčen. Kolik lidí schvaluje, hájí nebo omlouvá činy organisace, ač je jim v hloubi nitra jasné, ţe jde o nepravdu nebo nespravedlnost!

Propaganda omezuje myšlení a soudnost člověka, odnímá individualitu a stírá osobnost, působí zdivočení, nadvládu iracionálna nad intelektem, mýthu nad logem, a tím sniţuje intelligenční úroveň národa. Přebujelí moderní propagandy znamená pozvolnou cestu k duševnímu zbarbarštění, neboť kultura předpokládá osobnost a kritický intelekt. Logika ţivota je však neúprosná: lhostejnost k Pravdě je též lhostejností k Dobru a projevuje se zcela konkrétně lhostejností k osudu bliţního. Ta však je v odporu ke slovům přísliby, který bude letos jako kaţdoročně thematem vánočních úvah: Pokoj lidem dobré vůle! Slibuje-li se lidem dobré vůle pokoj, co se slibuje tím ostatním?

Dr. František Müller.

* Hodné sluţebné děvče, třeba starší, přijme se do stálého, dobrého místa v Praze. Značka »Domov — IKA 24« do adm. t. l.

* Zdatný maturant, po vojně, vstoupí do jakéhokoliv přiměřeného, stálého zaměstnání. Perf. německy, část. anglicky. Nabídky na zn.: »Zkouška - IKA 21« do adm. t. l.

* Revmatickým bolestem, šeludečním potížím, nervozitě, nespavosti, kornatění zabrání zdravotní dietické byliny. Ţádejte zdarma pojednání od firmy BYLINA, PASKOV MORAVA.

Dominik Fecka:

Cesta k dítěti

Šťastní biologové! Nevyhovuje-li jim nějaká rostlina nebo zvíře, začnou je zlepšovat ozařováním, křížením a kdoví jak. Je-li lupina hořká a dobytek ji nechce žrát, dobrá, jde se po stoupách mutace, až se najde lupina sladká. Jsou-li brambory napadány hnilobou listů, křiží se domácí brambor s druhy cizozemskými, až se získá brambor odolný proti všem nákazám. Jsou-li brambory málo odolné proti chladnu, objeví biologové brambor, který neslábne ani při několikastupňovém mrazu. Hubí-li révu mšice, vykřiží tisíce druhů révy, až najdou druh, kterému mšice neškodí. Hádí-li mezi vepříky kulhavka, promění vepřové paznehty v kopyta — a není kulhavky. Zdá-li se jim, že petunia má květy při šíš tmavé, donutí ji ozařováním, aby je měla světlejší. Nelíbí-li se jim, že je mnoho samčích látorek, Roentgenovými paprsky donutí výtrusy, aby se změnily v samčí. A přejí-li si, aby bylo více konopí samčího, nedají si pokoje, dokud toho nějak nedosáhnou.

Ale co má dělat pedagog, nelíbí-li se mu nějak žák? Nemůže křížit žáka líného s pilným, neposlušného s ukázněným, pro haného s pravdomluvným. Nemůže dělat s žáky pokusy, ani je umístit do skleníku nebo laboratoří. Ba nemůže ani zkoušet účinnost různých metod, poněvadž k tomu by potřeboval aspoň dva naprosto stejné jedince, aby mohl uplatnit na druhém, co by se osvědčilo na prvním. Avšak není dvou jedinců naprosto stejných. Nanejvýš si může pedagog najít několik jedinců stejného věku, buď nominálního nebo reálného: avšak je-li jejich výživa, sociální příslušnost, rodinné prostředí různé, nelze mluvit o stejnosti. Snad na dvojčatech by se dala vyzkoušet různost metod výchovných — ale i v tom případě by byla podmínkou naprostá isolace a ochrana před rušivými vlivy na způsob kornoutů, jimiž Mendel chránil své květy před nežádoucím opylením. A i kdyby se to všecko podařilo a určitá metoda se osvědčila pokusně, nemohli bychom ji přes to s naprostou jistotou aplikovat na jiné jedince, protože takový jedinec, jaký byl předmětem pokusu, se už v dějinách nikdy neobjeví. Lidé nejsou jen jedinci: jsou také osobnostmi. Jak tělo, tak i duše člověka je přísně svéráznů. Buňky, tkáně, složení krve (nejsou jen čtyři klasické skupiny, jak zjistil Landsteiner) utvar kůže, jsou přísně individuální, právě tak vlastnosti a schopnosti duševní. Humorální, strukturní a duševní prvky se prostupují neznámým způsobem a tak každý člověk je sám sebou a nikoliv jiným. Tolik povah, kolik lidí.

Jedině, co může pedagog, je řadit své svěřence k určitým typům. Ale typy jsou jen abstrakce, obecné nárysy a symboly. A není ryzích typů — jsou jen kombinace typů.

Všechny vědy, které se zabývají studiem člověka, lékařství, psychologie, pedagogie a sociologie, jsou v nebezpečí, že místo člověka vidí jen abstrakci člověka, symbol, typ. Tak jako dělat nesmí žít jen v pomyslném světě, aby místo člověka viděl jen případ popsaný v učebnicích, tak i vychovatel si musí být vědom, že nemá před sebou dítě pedagogických příruček, nýbrž dítě konkrétní, individuální, jedinečné. A dále si musí být vědom, že vyučovat lze dítě, to jest dítě obecné, pomyslné a typové, ale vychovávat lze jen Františka, Karla, Anežku. Pravidla pravopisu, násobilka, dějinné letopočty, to se dá říkat všem stejně a platí to pro všechny stejně: ale slova výchovné musí být pro každého jiné, přiměřené povaze a potřebě. A na to slovo při velkém počtu žáků ve škole není kdy: a to je jedna příčina, že dnešní škola sice vyučuje, ale nevychovává. A ještě horší je, že rodina se ve výchově spoléhá na školu. — Kde konec konců je dítě pouhým číslem. A tak se zdá, že budoucnost našich dětí nezávisí tak na vědě, jako spíše na vychovatelském umění otců a matek. A že ani není proč závidět biologům. Přejme jim jejich králíky, morčata a myši. My máme děti...

Pán Bůh nepotřebuje Roosevelta,

aniž koho jiného z nás

»Právo lidu« přineslo výňatek ze vzpomínek Leona Bluma, Francouzský státník, jenž byl v německém koncentračním táboře, byl v dubnu 1945, kdy se hroutily již na všech stranách německé fronty, přemístován před bližícími se Američany do srdce Alp, kde se Němci hodlali bránit. Při tomto putování se zastavili ve vesnici Schoenberg poblíže československých hranic a tam náhodou zachytili z radia zprávu o smrti Roosevelta (12. dubna 1945).

Blum líčí, jaké pocity v něm vzbudila tato zpráva:

Měl jsem tehdy pocit smutku nad přátelstvím, nejen nad přítelem. Ale byť byla sebe tíživější má osobní vzpomínka, nebyla nejsilnější. Jaká osudová sudba, hodná rozuzlení antické tragedie, odstranila prezidenta Roosevelta v předvečer vítězství, které bylo z tak velké části jeho dílem a jistě bu bez něho nebylo možné? Jaké prázdno zanechá tento muž, nevyhnutelný pro válku, po sobě při vytváření míru, to znamená zřízení nového světa, v němž bude zajištěn mír. Mezi státníky, kteří měli ve svých rukou osud světa, nikdo nemělo tak vysokém stupni vyvinutý smysl pro nutné společenství, které spojuje vzájemně všechny demokracie jako on. Nikdo neuctíval ušlechtilejší a velké ideály, které zůstávají příležitostným polem lidského pokroku jako on: svoboda rozmoz a bratrství, to je právo a spravedlnost jako obecného pravidla pro státy i pro jednotlivce. Demokratická a humanitní víra, kterou žil president Roosevelt, byla bezpochyby vírou celého amerického lidu bez rozdílu stran a jeho nástupce ji bude bezpochyby stejně horlivě a upřímně vyznávati jako on. Jak by však svět potřebovat jeho zkušenosti, jeho obratnosti a autority, jíž se nic nevyrovnalo, aby tato víra byla uplatněna ve všech velkých mezispojeneckých rozhodnutích která se blížila, protože se válka chýlila ke konci, a která musí být učiněna ihned po vítězství. Byl to uskutku nejenom smutek všech jeho přátel, známých nebo neznámých, nebrž to jenom smutek spoluobčanů, ale smutek všech lidí.«

Je nesporné, že tentýž pocit smutku měla většina z nás když tehdy, skutečně v podvečer vítězství odcházel jeho hlavní tvůrce. Je nesporné, že si i dnes leckdo z nás povzdechne že by asi všechno lépe šlo, kdyby on byl ještě živ. A přece takové vzdychání není křesťanské.

Kristus byl včera. Kristus je dnes. Kristus je na věky. Vše dobré je jeho dílem tedy i to dobré, které působil Roosevelt. On s vědycky dovede nalézt nástroje svého působení mezi námi. Hledíme jen každý na svém místě konat své povinnosti v duchu Rooseveltově, jenž zase ve všem, co má dobrého, je duchem Kristovým, a bude všecko dobré. Všecky naše modlitby a všecky naše úvahy by nemusily obsahovat nic jiného než toto stálé soustředování všeho na Krista a kolem Krista. To bude pak ta pravá metanoia, to pravé pokání, k němuž nás po celý advent vyzývají sv. Jan Křtitel, to je však zároveň jediná cesta na kterou můžeme takřka hmatatelně procítit, že Pán je opravdu blízko, že jsme opravdu vykoupeni, na které můžeme aspoň ponětkud okusit oné radosti, která se rozlévá, jako los vánoční noci, na celé životě Církve v tomto období od známého »Gloria in excelsis Deo«, přes liturgické antifony a hymny až po to naše: »Z růže kvítek vykvet nám, radujme se!«

ak.

Zrození hrdiny

Vytvářet látku k dramatům je více než je psát. Ve Vincentinu se celá desetiletí vytváři také jedno takové drama: drama velké lásky k trpícím bližním. Na toto skutečné drama jsme tam odtud zvykli, ne na literaturu. Když jsme tam odtud přece nějakou literaturu dostali, dívali jsme se na ni útrpně. Pochybovali jsme, zda vůbec toho jména zasluhuje. Ale najednou se stalo něco výjimečného. Zase jsme dostali z Vincentina literaturu. Knihu s titulem »Otec vyhoštěných«. Je to život apoštola malomocných, P. Damiána, přeložený z jeho mateřštiny, z vlámštiny. Úprava a doslov od Alberta Vyskočila. Ráz knihy můžete poznat z této kapitoly. Má nadpis Eroica — Hrdinská, po slavné symfonii Beethovenově. Je v ní naznačena vlámská otázka. Jedna stránka oné širší, všeobecné otázky nacionální, na kterou od dob renesančních stůně Evropa, stůně čím dál tím akutněji. A je v ní také naznačeno jediné skutečné řešení této otázky. Řešení, které mu se P. Damián naučil u Ukřižovaného. Vezměte i vy a čtěte. Kupte si tu knížku. Budete bohatší o skutek lásky k trpícím bližním a budete bohatší o krásnou knihu. ak.

Eroica — Hrdinská.

Ticho vládlo ve starobylé selské jizbě, v níž seděl mlčky Josef de Veuster naproti otci u dubového stolu.

»Otče,« přerušil dlouhou přestávku mlčení Josef, nemohu učinit, čeho ode mne žádáš. Nemohu vstoupit do valonské školy. Jsem Vlám.«

Ale sedlák pevně prohlásil: »Půjdeš. Já tomu tak chci!«

Hochův obličej ztemněl. Zaťal pěsti. Mlčky a ztrnule hleděl do ohně. Selský hoch se měl posadit mezi nastrojené valonské výrostky a nechat si líbit jejich posměch proto, že on mluví francouzská slova neplynou tak medově z úst jako jim?

»Nemohu, otče!« zaúpěl. »Ale já chci!« opakoval sedlák.

»Ne, ne, ne. Patřím sem. Jsem Vlám. Jsem sedlák. »Hochu,« pravil otec vřele, »zahnal bych tě ode dveří, kdybys někdy zapomněl, že jsi Vlámem. Řekl jsem ti však svou vůli a při tom zůstane. Musíš to být.«

Němě, se schýlenou hlavou vycházel Josef ze světnice. Vztekle si pohvizdoval píseň:

Vlámský lev nebude zkrocen.
dokud Vlám zůstane muž.

Aniž si toho byl vědom, pustil se cestou do Verchtern. Pan učitel musí poradit. V Kempech není lepšího Vláma nad něho.

Když Josef vstupoval do pokoje, zazněla mu vstříc hudba. Učitel seděl u klaviru a hrál.

Můj Bože, jaká to hudba! Vypadalo to, jakoby obří pěst bušila na skalisku země, ba na samou nebeskou hráz. Byla to bouře, jež se ženě v noci nad vřesovištěm. To hřímala bouře, z níž mluvil Bůh.

V Josefovi procítilo všechno, co přinesla minulá hodina. Co hořelo v těch tónech, to se mu zdálo být vlámskou zemí, to bylo jeho vlastní, krvácející srdce. Mladíkovi vstoupil do srdce nezkrotný vzdor. Vztal, sevřel pěsti a vykřikl

Nechť nikdy neumlčí
hrdého vlámského lva!

Učitel se prudce obrátil. Nepostřehl vůbec, že jinoch vstoupil do pokoje.

»Pane učiteli, co jste to hrál? To nebyla hudba, to bylo něco čarovného!«

»To byl Ludvík van Beethoven, milý hochu.« »Byl to Vlám?« »On ne, ale jeho dědeček byl Vlám. Pocházel z Antverp. Tato hudba je tlukotem srdce našeho vlastního národa.«

»To je ten velký vlámský vzdor proti utlačovatelům a násilí, které nás svírá.«

»Ano, ten velký vlámský vzdor. Co v této hudbě žije, je síla, která stojí u kormidla, drží je pevně v rukou a pohled upírá ke hvězdám.«

»A odkud pochází síla?« zeptal se Josef de Veuster.

»Z víry a utrpení. Všechna pravá síla se rodí u paty kříže na Golgotě. Ukřižování a zmrtvýchvstání tvoří nesmrtelné věčné náměty Beethovenovy hudební tvorby. Přál bych si, aby sis mohl poslechnouti jeho »Slavnou mši«. Potom by sis neptal, kde že se zrodila největší síla.

»Josefe, také v tvém životě nadejde jednou ukřižování. Potom musíš ukázat, máš-li velikonoční sílu ke vzkříšení. Tvoje srdce nesmí zachmuřit slepý, dětinský vzdor. Vím, co tě trápí. Máš jít do cizí školy a tvoje vlámské srdce se

Vydal: Dům milosrdenství Vincentinum Praha Břevnov Bolestavova 32. Cena brož. Kčs 85.—, váz. Kčs 105.—.

„Národ Komenského"

Člověk se musí pořád nějak hájit. Nedávno jsme referovali o Chudobově »Úvodu do studia« a nakonec jsme řekli, že plán a vydávání tohoto díla odpovídá tradici národa Komenského. Z toho oheň na střeše. Prý máme hrdě hlásat, že do studia nás uvedli trochu dříve než nové Komenský sv. Cyril a Metoděj a že povinnost »Kalolika« je zdůraznit jejich kulturní tradici pro národ.

Zas taková nervozita zbytečná. Nezdůrazňujeme pořád svůj autentický katolicismus? Nepřiznáváme v každém čísle nějaký projev sv. Otce a nezdůrazňujeme neustále, že jen ve spojení s Římem je naše spása a náš život? Že sv. Cyril a Metoděj jsou otcové naší kultury, je přece pro katolíka úplnou samozřejmostí, ba do jisté míry nejenom pro katolíka, jak je to patrno z toho, že na jejich svátek nesahá ani nový návrh na úpravu svátků. Je tedy třeba tyto samozřejmosti stále opakovat? Nedošáhne se tím pravého opaku že totiž vůbec nikdo už nebude přemýšlet o vlastním duchu našeho cyrilometodějství? Je při tom třeba mít panický strach před Komenským, je při tom třeba zamlčovat, že i on je z našeho národa? Řekl jsem o Chudobově úvodu, že je to taková malá encyklopedie. První českou encyklopedii, nebo panopticum, jak to tehdy nazývali, však vydával nebo aspoň začal vydávat Komenský, jak ví každý, kdo trochu studoval dějiny české literatury.

Nemyslel jsem si proto, že by vzpomínka na Komenského v této souvislosti byla něčím tak nemístným, že by byla přirovnáváním tak kulhajícím. Mám zato, že my, čeští katolíci, jsme se dopracovali už k tomu stupni snášenlivosti, která dovede s neochvějnou věrností k neměnnému jádru své víry spojit poctivé uznání toho, co druzí kde udělali dobrého. Není nás tak mnoho, abychom si mohli dovolovat rozštěpení na několik táborů. Každý skutečný katolík má tedy povinnost za svou povinnost protivy mezi třídami a vrstvami a vyznáními zbytečně neprohlubovat, má se snažit poctivě o unii především ve svém vlastním národě. Toho lze však dosáhnouti jen na podkladě vzájemné úcty, která neznamená — to jsme říkali již mnohokrát — měkkýšovitou lhostejnost, která rozhodně neznamená hlásání zásady »víra jako víra«, která naopak je výrazem tak absolutní přesvědčenosti o pravě vlastní víry, že se takřka stává pocitem nezranitelnosti ve styku a ve srovnání s vyznáními druhými. ak.

Macbeth fašistou

(Viz »Katolík« č. 29.)

Myslím, že ohodnocení tohoto označení nepochybuje nikdo, koho pamatuje představení »Macbetha« odehrané 28. října 1939. A myslím, že Saudek i jak jsou v podstatě stejného názoru. Je ovšem pravda že konflikt Macbethův je především otázkou mravní: ale tou je také každý jiný velký lidský konflikt, a především i fašismus. A bylo by nesporně nejapností i mysliteln, kdyby někdo chtěl — a Saudek to myslím ani nechce — vidět v Macbethovi nebo v Mussolinim, jen materiální automatický produkt společenských ekonomických, prostě neosobních sil. Ne, fašismus je přímou ilustrací starých křesťanských pouček katechismových: že pýcha otřásá závisť, vražda než loupež, bezpráví jsou hříchy — a je žádný nadšlověk nesmí být strožen směrnou dobro a zlo. I geniální člověk, i historicky úspěšný člověk, zůstává odpovědným za své činy a na každou kapku oroté krve Tě je naučení fašismu a jsou-li snad lidé, kteří toho nevidí, kteří mysli že jejich programu (jakožto vědecký a tedy k úspěchu předurčený) takové činy historicky ospravedlňuje — pak je nám líto. Saudek k nim určitě nepatří to hned dodáme.

Ale k věci samé dodáme, že podle našeho názoru Shakespeare si docela vědomě v »Macbethovi« řekl problém fašismu — problém despotického, nelegitimního ale úspěšného »vůdce«. Je to již problém, který je předmětem »Richarda II.« Shakespeare, nazvěme, již v kritické době. Jeho věk — šestnáctý — byl přestávkou mezi občanskou válkou Dvou Růží a občanskou válkou Velké Rebelie, která skončila — právě Protektorátem Cromwellovou diktaturou. Pro Shakespeara legitimní vláda třeba méně schopná (za Jakub VI. nebyl geniem) byla hrázi proti občanské válce, rozvratu, anarchii a následující diktatuře. Proto v Richardu II. i v Macbethovi stojí vůdcové — schopného muže proti slabošskému, určitě zákonité vlády — a tomuto dává za pravdu, a zejména v Macbethovi naopak líčí klasicky a přesně snad bezprávě diktatury. Macbethovo běsnění plně odpovídá obrazu chaotické revoluce, kdy byl pádně označen nacismus. Proto pinozvážné ochrany zákonité tradiční, vlády zejména v Richardovi ale i v Macbethovi (passus o zázracích svatého krále Edwarda) tvoří výchozí protiváhu k zuření diktátora proti přirozenému právu: scéna s čarodějnicemi; a vidinou Banquových následníků, která dodala připomínání vzteklých nacistického tisku proti představitelům křesťanského práva. »Ta řada bude do soudného dne?« — tento výkřik Macbethův by mohl vyrazit i Rosenberg před obrazy papežů. Ne, Macbeth fašistou není a básník ho tak i zamýšlel! A vyšlel ho obsaho. Jindřich Středa.

Hlámcový program slavnosti tříletého jubilea založení České ligy akad.

Jak jsme již oznámili, slavnosti ty byly z popudu intronisace nejdp. arcibiskupa odloženy. Budou se nyní konati ve dnech 24. až 26. ledna 1947 a tímto programem:

24. I.: pátek 16.30 hod. odp., Kaple svatováclavská u sv. Víta — přijetí čekatelů a slib ČLA, adorace v kapli.

25. I.: sobota, 7 hod., mše sv. za zemřelé členy ČLA, seniory a za umučené členy v době okupace (celebruje a promluví P. Dr. J. Ev. Urban. — 9—12 hod. zasedání komisí pracovních v místnostech ČLA u sv. Tomáše. — 15 hod. Slavnostní Valná hromada ČLA v síni u Dominikánů. — 19.30 hod. Kulturní večer ČLA v Městské knihovně.

26. I.: neděle, 8 hod. Pontifikální děkovná mše sv. u sv. Salvatora, společné sv. přijímání členů a seniorů ČLA. — 11 hod. Slavnostní projev v síni u Dominikánů. — 20 hod. Společenský večer v síle SIA.

★ Příležitostná publikace ke dni svěcení nejdp. arcibiskupa. Arcidiecézní pastorační ústředí v Praze vydalo ke dni biskupského svěcení a nástolení J. Ex. nidn. Msgre Dr. Josefa Berana na slávě svatovojtěšský příležitostnou publikaci: »Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně«, která má seznámiti s jeho životem a dílem a nadchnouti katolické lid k spolupráci s novým arcipastýřem. Je v zájmu věcí, aby byla co nejširší ne našich farnostech mezi věřícími rozšířena. Je právě rozesílána po farní úřady. Katolíci laici chopte se jejího rozšíření ve farnostech. Publikaci zašlá: Pomocná akce kn. Praha II., Vyšehradská 28. Cena 12 Kčs.

★ Spolek pro opravu kaple svatého Prokopa v Zásadě u Železného Brodu může dodati krásné a vkusné náboženské odznaky: Božského Srdce Páně po Kčs 3.— a kovové zlacené křížky po Kčs 2.—, kterými při humánním a kulturním účelu může každý vyjádřit vyznání své římsko-katolické víry.

Mrtvé obřady...

Tak by nepochybně označil složité úkony a texty nedávného arcibiskupského svěcení pokrokový podzvěrolcka, jehož názory pořád ješ é tvoří většinu oficiosní Weltanschauung ve střední Evropě. Ale stále se musíme vracet k jednomu postřehu, který je nám znovu a znovu vnucován: že události pečují o to, aby se bohoslužebným textům dostalo patřičné ilustrace. — S renesanční kruchty svatovítského chrámu vážným kročení gregoriánského chorálu zněl introit osmého prosince: »Vyvyšovati tě budu, Hospodine, poněvadž ses mne ujal a neudělal jsi mým nepřátelům nade mnou radost.« A za tohoto zpěvu kráčel k oltáři a ke stolci knížat-primas Koruny české bývalý vězeň a mečař z koncentráku. Z chrámových pokladů na něho shlížel znak jeho předchůdce arcibiskupa Laši, který jsa z chudobného rodu, vybral si žalmové heslo: »Pozvedaje se země nuzného, z hnoje vzpřimuje chuďáka, aby ho umístil s knížaty, s knížaty lidu svého.« Po takových zážitcích nový velekněz poklekl před světitele, který mu udílel obřadné napomenutí: »... nepřekonán ani chvalou ani bázní; ať nevydává světlo za tmu, ani smu za světlo; ať nejmenuje zlo dobrem ani dobro zlem!« Dostati tomuto napomenutí ve vínobití dneška, jeho časových proudů a propagandových zátop je věru úkol, který může dovesti věrného pastýře do všeho možného. Ale Církev ho provází svou modlitbou, řekl bych zaklínáním: »Kdož by mu zlořečil, ten budiž zlořečený!...« Pravím, zaklínáním; neboť se ta modlitba osvědčuje účinnou. A zájem osobnosti, sledujících obřady svěcení, s prospěchem se soustředí na osudy nedávných vězenitelů našeho duchovenstva: nikdo zajiste nepochopí přání bělehradských mocnářů, připodobnití se tím Goebbelsům, Himmlerům a Rosenbergům, kteří zlořečili a smrt chystali katolickým prelátům. Neboť, jak vidíme, nebývá oslyšena modlitba litanie: »Abys nepřátele Církve svaté pokořiti ráčil!« A proto ale také smíme doufat, že bude vyslyšena prosba další: »Abys všemu lidu křesťanskému pokoj a jednotu udíleti ráčil!« Jsou ovšem, kdož si slibují pokoj a nevím ještě co dobrého od podniků, z nichž je Církev vyloučena. Ale je-li možno jí vyloučit? Zvláštním nějakým významem zaznívá starými zdmi svatovítského velechrámu epištola osmého prosince: »Od počátku zřízena jsem, a odedávna, dříve než země učiněna byla... před pahrbky já jsem se rodila, když odvažoval základy země.« Tak smí Církev mluvit ke všem zřízením lidským — Církev, vlídné tělo věčné Moudrosti. Tak shlížela svatovítská katedrála mnoho století po svém vzniku na nové království Přemyslovců — na husitskou vichřici buřičící pod srázem Hradčan — na plenící družinu Zimního krále — na slavnosti Rakouské monarchie a pak na dílčičtění svatováclavského millennia. Tak shlížely její šeré zdi na vítězoslavné lupiče, kteří si s pohanskými SS-runami na límci přišli prohlížet její prostory — tak shlížely teď na představitele lidové demokracie. A nyní, synové, poslyšte mne: blahoslavení, kteří ostříhají cest mých. Poslechněte kázeň, a budte moudří, a nechtějte ji zavrhovati.« Tisícileté texty provázejí prádvné obřady, jimiž je uváděn nástupce svatého Vojtěcha na starožitný, otřelým zlatem mírně svítící stolec. A ve výšinách vzepjaté gotické klenby mezi barvitými květy oken a setměnými odznaky erbovních štítů se odrážejí vlny ambrosiánského jásotu: »Tebe Boha chválíme!« Ale pro novosvěcence ten jásot zní vážně, tíživě. Vyvolává veliké postavy posvátných dějin, v jejichž učení má pokračovat, jejichž svědectví má hlásat, jejichž břímě bylo v knize evangelií vloženo na jeho štít. Čest a chvála Boží je pro biskupa životní prací a závazkem. Tak zní kolem jeho stolce hymnus Boží slávy: »Tebe slavný sbor apoštolů, Tebe prorocký počet chvalitebný; Tebe chválí bělostné vojsko mučedníků!« A věřící si připomínají, že br břímě arcibiskupství snad nebývalo vloženo na tohoto kněze, kdyby Vždy Věrná, i v tetězích věrná kapitula nebyla dva ze svých kanovníků vyslala v bělostné vojsko mučedníků. Jaké dědictví! Ale chvalozpěv proudí dále, otvírá obzor všech zemí a dob: »Tebe po okrsku zemi vyznává Církev svatá!« Vyznává, za všech poměrů a okolností. A bývají všeliaké, a všeliaké se vracejí. A Církev má dobrou paměť. Ponechává staré vzpomínky. Zdají se pouhými pozůstatky, památkami. Velmi zřetelný je barbarský ráz latiny v Hinkmarových Chválách, jimiž se obřad končil. Tento barbarský přízvuk je vysvětlitelný snadno. Chvály vznikly v době, kdy Církev, která nejdřív pokřtila tu římskou světovládu, za niž prošla lolika persekucemi, prošlila ještě zhroucení této vzdělanosti a pomalu se probírala z germánské zátopy. Pomalu uvadělá záblesky evropské vzdělanosti, prvky římského řádu, do germánského prales. Jakou latinu můžete žádat od biskupa jménem Hinkmar? Ale jeho verš dobře vystihuje náladu po ústupu germánských bohů, na úsvitě naší kultury. »Kristus vládne — Kristus vítěz — Kristus kraluje!« — Můžete říci, to tedy že je verš neživý, pro dnešní situaci nevhodný. Snad! Můžete se tedy těšit pomyšlením, že žijete ve věku atomové pumy. Ale vždyť tyto, tisíc let staré, Hinkmarovy Chvály jsou — pro katolickou obřadnost — teprve dodatečným přídavkem. Ten může zase odpadnout. Co zůstane? Zůstane asi ambrosiánský chvalozpěv, a rozhodně v něm žalmová slova. Jsou součástí breviáře, a tak si je asi kněz říkal i v koncentráku. A nyní je zajisté opakuje v arcibiskupském paláci. »V Tebe, Pane, jsem doufal: nebudu zahanben na věky.« Jindřich Středa.

* V Čechách a na Moravě mají kapucíni 21 klášterů. Jejich znakem je učinit z nich ohnisko náboženského a apoštolského života. Máte-li chuť a odvahu jít ve stopách svatého Františka a vést život obětí a apoštolátu, přijďte posílit jejich řady. Bratry laiky se mohou stát mladíci od 15 let; klerikové, studenti a úspěšně dokončenou aspoň šestou třídou gymnasia. Přihlášky na Provincialát řádu kapucínského Praha IV, - 99. Gymnasijní studie pro vstup do řádu nesední Serafinská. Třetiřc. kapucínský klášter.

Sic me adiuvet - Tak mi pomáhej...

Středa 11. prosince 1946. Instalace rektora Karlovy university. Velká dvorana právnické fakulty. V průčelí slavnostní výzdoba a zvětšená imitace universitní pečeti. Karel IV. klečí před svatým Václavem a podává mu základací listinu university. Pod tím na podiu dvě křesla, po jejich stranách v půlkruhu řady židlí, před podiem malý stůl, pokrytý červeným suknem. Ve dvoraně šum a hovor shromážděných lidí. Galerie jsou ořešnaty mladými lidmi, patrně z řad studentských.

Blíží se k jedenácté. Hovor se ztlumí. Vcházejí hosté: Pražský arcibiskup, ministři, primátor hlavního města choť presidenta republiky. Znuk jásavých fanfar přeruší šum a hovor, uvedne přítomné shromáždění, a doprovází důstojný průvod, který se ubírá s první galerie bočním poschodím k podiu. Průvod: rektorská standarta, dva studenti a dvě studentky v tmavém občanském oblečku, se spřívajícími trojbarevnými stuhami na prsou, vedelové v honosných různobarevných talárech a baretech, s historickými žezly v rukou, za nimi členové akademického senátu v jednoduchých černých talárech, se zlatými řetězy kolem šíje a na prsou, a nakonec odstupující a nastupující rektor v červených talárech s kožešinovými límci a zlatými řetězy. Usedají na svých místech. U stolku před podiem universitní notář, po stranách pedelové, vpředu v kreslech rektoři a po jejich stranách senát.

Odstupující rektor skládá počet ze svého úřadování. Následuje u červeného stolku přísaha nového rektora, jíž se zavazuje k plnění svých rektorských povinností k slávě a blahu university. Přísaha končí: »Sic me adiuvet Deus, Amen.« Po výměně hodnostních odznaků oba rektoři stoupají znovu na podium a rektor předčítá svou instalační řeč o organisaci a reformě našeho školství.

Ano, vidím tě — jsi zde, Otče naší vlasti! I s vnorem svým a silou svou svatým Václavem. Díváte se na své společné dílo, které jste odkázali svému lidu, aby rostl a svobodný a veliký národ... Kde jsi? V názvu Vysokého učení? Tam na tě upečeli? Ve vzpomínkách, jež vyvolávají dávné obory? Snad. Ja vás však zahlédl ve větě »Sic me adiuvet Deus«. Velikost svého Vysokého učení jste založili na Bohu, na základě nejpevnějším a nejbezpečnějším. Bůh byl pro vás alfou i omegou všeho bytí a myšlení, velikostí duchové, hospodářské a jakékoliv. Pro vás... Jakže?' A co my? Nejsme vašimi dětmi, neplatí závěť vašeho díla, vašeho ducha i pro nás, ba právě pro nás? Či se tak změnila podstata věcí, že není pravdou, zač vy jste žili, pracovali a umírali? Oh ne, jest správnou cestu, po níž jste šli. Nám platí váš odkaz a příklad. Leč my jsme se zpronevěřili — my jsme zapomněli — na vás jsme zapomněli — nechceme vás... Jedině tehdy, když toneme, když zmírání pod ranami svých neptátel, jedině tehdy jste nám dobří. Jinak světe klidné v kamenném Blaníku, úsměv a zpěvu, naší volnosti a svobody, ke které jste nás přivedli, platí jiným. Pro vás nemáme kdy, nutno jít...

Tak strašně rád bych četl myšlenky přítomných! Jaké asi představy táhnou jejich mysli při pohledu na veliké Sigillum Universitatus? Jakou ozvěnu vzbuzují v jejich srdcích slova »Sic me adiuvet Deus?«

Státní hymna, průvod — konec.

Antonín Blaček.

Monografie o českých kněžích

V poslední době, zejména u příležitosti pražského sezdu katolických kněží, kteří byli za okupace vězněni z politických důvodů anebo se účastnili národního odboje doma či za hranicemi, bylo víceknát a s mnoha stran připomenuto, jak vynikající podíl připadá českému duchovenstvu v dějinách našeho národa. Ať jde o začátky naší vzdělanosti, kterou Čechové přijímají z kněžských úst a rukou zaroveň s poselstvím o křesťanských pravdách, nebo o další staletí, kdy osvěta má takřka výhradně své sídlo v klášterích, kněžských přibytcích a později v universitách, zřizovaných rovněž Církví, či ať jde o doby, kdy se musí bojovat o byti národa a kdy kněží vyvádějí ohniska, udržující vlastenecké vědomí a připravují obnovu národní svébytnosti ve všech oborech života — vždycky se pokládáme s řadou ušlechtilých a vzorných kněžských postav, kterým patří obdiv, úcta a vděčnost vrstevníků i dalších generací.

Mezi těmi, kdo si svým dílem získali čestné místo v našich dějinách, vidíme knéze ze všech společenských vrstev a rozmanitých církevních hodností, světské i duchovní příslušníky nejrůznějších řádů, pokud působily u nás. Jsou mezi nimi světci a mužové po mravní a ideové stránce zcela vynikající, jsou ovšem i ti, kteří v tom či onom chybovali a dopustili se omylů, ale jejich význam v práci pro národ či vědu nelze popřít. Jsou mezi nimi tváře obecně známé a mnohokrát zkoumané badatelským úsilím, ale je dosud obrovská řada těch, kterým se přes velike zásluhy nedostalo pozornosti. Patří k nim hvězdy první velikosti, mimořádní lidé co do charakteru a výrazu i pokud jde o vykonanou práci, ale je to také početná armáda drobných pracovníků na duchovní líše národa, kteří se pili s houževnatostí domohli úžasných výsledků: pokřesťanění národa na úsvitu našeho středověku i udržení národního vědomí a obroda národa v minulém století je dílem především těchto skromných drobných vytrvalců.

Ti všichni, kdo s takovou láskou po celý život pracovali »na zduchovnění českém«, jak bylo krásně řečeno presidentem republiky, zaslouží si zajisté, aby byla udržována jejich památka, zasloužil si našeho studia a pochopení i když se mnohým osobnostem z řad českého kněžstva dostalo přirozené pozornosti dějepisných věd, literární historie i jiných oborů, nelze říci, že by všechny vynikající a zajímavé postavy z tohoto zástupu byly prostudovány důkladně a takovým způsobem, jak by bylo zapotřebí v zájmu jednotlivých naukových disciplin, církevních a duchovních dějin i samotného kněžského stavu, jemuž jsou z největší části příkladem a vzorem.

Tomuto úkolu, studiu díla a života významných hlav z řad českého duchovenstva v minulé době, bude věnována knihovna drobných monografií »Církev a vlast«, kterou právě začalo vydávat nakladatel. Brněnské tiskarny v Brně. Již název této knižní sbírky, stanovený podle známého Sušilova hesla, vystihuje dvojí okruh vztahů a práce, k němuž bude především směřovat pozornost v těchto historických a kritických pojednáních. Úkol je to ovšem nadmíru rozsáhlý a za dosavadních vydavatelských možností bude moci být v celistvosti naplněn jenom v delší řadě let. Výhoda je však v tom, že se tu nezakládá dílo, jehož připadné uvážnutí nebo nedokončení by ohrozilo celkovou myšlenku a jehož jednotlivé části by samy o sobě byly torsem, nýbrž že tu budou jen ve společném rámci, pod vhodným jménem a ve stejné vnější úpravě vycházet jinak zcela samostatné svazky. Bez zřetele k časové posloupnosti budou se tu střídat studie o předních i méně známých osobnostech z řad českého katolického kléru, a to tak, že postavy, kterým již byly dříve nebo jinde věnovány speciální monografie, budou zde probrány buď s nového hlediska anebo se zřetelem k zachycení dosavadního slavu věděckého poznání a k možnosti všeobecné orientace, zatím co podrobnější zájem bude namířen, pokud to půjde, spíše k postavám méně známým. Všechny tyto knížky, jak lze s oprávněním doufati, budou podnětem k dalšímu pozornému studiu jednotlivých osobností i příspěvkem k lepšímu poznání církevních a národních dějin. O práci na těchto monografiích se pudělí znalci jednotlivých období nebo vědních oborů, z řad duchovenstva i odborně vzdělaných laiků, především ovšem historiků z povolaní.

Jednotlivé svazky, i když se nakladatelé postaraji o důstojnou a pečlivou úpravu i v reprodukci vhodných podobizen, nebudou přespříliš rozsáhlé, takže zůstanou cenově dostupné. Lze očekávat, že dojdou rozšíření a ouhby jak u samotného duchovenstva, jehož takřka stavovským zájmem tento vydavatelský podnik zajiste bude, tak i u cele katolické veřejnosti. Jako první svazek vychazí studie o předním našem theologovi a buditeli, podle jehož výrazného úsloví je tato knižnice pojmenována. Je to veliký Moravan František Sušil, jehož ucelený portrét spolu s rozborem pozoruhodného věděckého a uměleckého díla napsal Timotheus Vodička. Knížka má několik kapitol o jednotlivých úsecích Sušilovy činnosti a všímá si některých stránek Sušilova díla pod novým zorným úhlem. Bude nepochybně oceněna všemi, kdo se chtějí dovědět něco s moderního hlediska o muži, jehož zásluhy bývají tak často uváděny s pietou a nadšením, aniž skutečné vědomosti o něm odpovídaly míře této všeobecné úcty. Zevrubné práce Vychodilovy, Sušilem se obírající, jsou dnes již rozebrány, takže toto nové uvedení do studia Sušilova díla přichází velmi vhod. (Cena brož. výt. asi o stu stranách je 36 — Kčs).

Rovněž další nejbližší čísla sbírky »Církev a vlast« budou jistě upřímně vítána. Bude to přehled o životě a díle výtečného badatele o době husitské Jana Sedláka od Bohdana Chudoby, který doprovodil podrobnou bibliografií literární historik Vilém Bitnar, dále pohled na Bohuslava Balbina od univ. doc. Dr. Zdeňka Kalisty, úvaha o znamenitém povídkáři Františku Pravdovi od Alberta Vyskočila a první důkladnější monografie o nedoceněném předchůdci Vrchlického Františku Douchovi od Viléma Bitnara. To je ovšem pouze nepatrná část velmi obsáhlého programu, jehož uskutečnění by nepochybně v lecčems přispělo k porozumění práci a významu českého kněžstva.

Jan Čerovský.

* Nepotřebuval byste mých služeb? Jsem štíhlý středoškolák, spolehlivý katolík, hodlám změnit místo. Rád bych sloužil dobré věci, zapracuji se a naučím se všemu. Nabídky na zn.: »Druhé bouře - IKA 36« do adm. t. l.

„Všecko pro zájem Slovenska"

Při známém bratislavském procesu slyšíme často z úst obou obžalovaných tato slova. Slova, která jistě naplní dojemným nadšením všechny jejich přátele, když je čtou nebo slyší. Je to zřejmě výraz nejvyšší nezištnosti, všechny činy tak dostávají odůvodnění, před nimž by měly umlknout všechny rozpory a všechny další soudy. A přece, bohužel, to není tak jednoduché. Stejně tak dělal Hitler všecko pro zájem Německa, stejně tak dělal Mussolini všecko pro zájem Italie a stejně to dělají všichni, jichž vodítkem je sacro egoismo, národní sobectví. Všecko se točí kolem jednoho principu, který tak často připomínáme, že není jiná morálka pro národy a jiná pro jednotlivce. Tak jako jednotlivec nesmí zapomínat, že není sám, a činí-li všecko pro svůj zájem, nezdá se nám jistě mravním hrdinou, tak stejně nesmí to činit ani národ nebo kdokoliv jménem národa. Je nás na světě mnoho národů a musíme se snažit, aby všichni mohli žít. A protože v každém z nás, jednak jako v jednotlivci, jednak jako v příslušníku národa dřímá snaha, dělat všechno jen pro svůj zájem, je třeba ji statečně potírat širce otevřenýma očima, kam by to vedlo. Němci, činící všecko pro zájem Německa, zaplavili naše české kraje a přesto, že to dělali mnozí z přímým přesvědčením, že na to mají právo, my jsme nicméně následkem jejich bludů prošli nejtrapnějšími šesti nebo sedmi lety svých dějin.

A tak i spoluzlíi národů je třeba regulovat podle prosté biblické věty: Co nechceš aby jiní činili tobě, nečiň ty jim nebo opačně, positivně řečeno: Co chceš aby jiní činili tobě, čiň ty jim. Ani jednotlivec, ani národ nesmí nikdy zajišťovat svou existenci podle receptu »všechno pro zájem Slovenska«. Může se totiž stát, že někdo mocnější než my, bude-li se řídit týmiž zásadami, jednou krutě zdeptá naše vlastní zájmy, a my nebudeme mít dosti sil k obraně a nebudeme mít ani sympatie druhých, budou-li se všichni řídit zásadou jen svého vlastního zájmu. Nejvyšší křesťanské přikázání o živočě v druhých a pro druhé musí proniknout i mezinárodní a mezistátní stýky těch, kteří přece jenom všichni přišli do styku s Kristem Vykupitelem a nejvyšším učitelem. Pak budeme skutečně blíže onomu faktickému vykoupení, pak okusíme však i jeho plody, totiž míru, jejž vánoce hlásají všem, kdož jsou dobré vůle. Tolikrát jsme již slyšeli to andělské poselství vánoc. Tak často, že naše uši je už vůbec nevnímají a přece třeba vždy znovu se ptát: Pane, patříme skutečně mezi ty, kdož dobré vůle jsou? Nemusíme si opravdu vyčítat, že naší vlastní vinou je vánočního Kristova míru mezi námi tak málo?

A ještě něco: V morálce se obyčejně tvrdívá, že k heroismu není nikdo zavázán. Obyčejně tomu tak je. Ještě však se dostaneme do situace, kde není jiného východiska, leč heroismus nebo zrada. Známe to z dějin pronásledování křesťanů. Na jedné straně svatí mučedníci, na druhé »lapsi«, ildé, kteří selhali, zapřeli. Mučedník neměl nic třetího mezi hříchem a korunou mučednickou. Každý ideál má takové situace, ať je to láska manželská nebo vlastenecká nebo pravá, čestná láska Boží. Každý ideál má své selhávající zapírače nebo své mučedníky, a jenom z oběti a ze smrti těchto druhých žije.

ak.

Vatikán a Bílý dům

V červnu tohoto roku přijal president Truman ve Washingtonu delegaci protestantských církví, vedenou reverendem Oxmanem, která ho požádala, aby odvolal svého zástupce ve Vatikánu Mr. Myrona Taylora. President přislíbil, že tak učiní po podepsání mírových smluv.

Diplomatické styky mezi Vatikánem a Spojenými státy severoamerickými mají ovšem svou historii. Až do r. 1870 byl papež uznáván suverénní hlavou Církevního státu a existovaly normální diplomatické styky. Po vstupu Italů do Říma Spojené státy diplomatické styky přerušily. Když tyto styky nebyly obnoveny po r. 1929, po lateránské smlouvě, která obnovila svobodné území vatikánské, vyslal Pius XI. v roce 1936 státního sekretáře Pacelliho k presidentu Rooseveltovi. Ten a nim měl několik velmi přátelských a srdečných rozhovorů ve svém soukromém sídle v Hyde Parku, prohlásil však, že na obnovení diplomatických styků se nepomýslí. Ještě několik měsíců před touto návštěvou prohlásil státní sekretář USA Cordell Hull, že zřízení apoštolské nunciatury nepřipadá v úvahu. Přítel však štědrý dan 1939 a nim Pius XII. poselství od presidenta Roosevelta: posílá k Svatému Otci svého zástupce Mr. Myrona Taylora, který ho bude zastupovat do konce zastavení nepřátelství. Výslovně se v poselství praví, že tento zástupce nerepresentuje ild Spojených států, nýbrž jeho hlavu. K prohloubení přátelství připsěla výmena dopisů v roce 1940: »Až budeme obnovovat mír na pevnějších základech,« píše Roosevelt papeži, »je nejvýš důležité pro lidstvo i pro náboženství, aby jejich společné ideály nalezly společného formulování.« A Pius XII. odpovídá: »Až bude možné získati opravdový mír v duchu spravedlnosti a nezaujatosti, pouze ti naleznou správnou cestu, kdo nejextensivnější politickou moc spojí s jasným porozuměním pro hlasy lidstva a hlubokým ohledem k božím zákonům, obsaženým v evangeliích Ježíše Krista.«

Více než kdy jindy musí si dnes každý věřící uvědomiti universálnost Církve. Její osud není spjat s Evropou (osud Evropy je však spjat s ní), její síla není v počtu vyznavačů jednoho kontinentu. A přestanou-li diplomatické styky mezi Vatikánem a americkým lidem, neprestanou styky duchovní. Amerika si uvědomí sílu své národní křesťanské ideologie a bude se k ní hlásit nejen v theorii, ale i důsledně ve věedním životě.

F. Jirsa.

Vzpomínka na opata Neužila

Pamětníci předválečných let a tehdejších návštěvníků ze zahraničí si vzpomenou při zprávě o úmrtí statečného opata benediktinského kláštera sv. Prokopa v Lisle u Chicaga Prokopa Neužila, na šírokou, vousatou tvář tohoto ctihodného kněze, zářící dobrosrdečnosti, jak jsme si ji zachytili zejména ve dnech jeho poslední návštěvy v Československu v podzimních měsících r. 1937. Tenkrát, ještě v plném míru, právě za smutku po úmrtí presidenta Masaryka, se opat Neužil vracel z římského sjezdu benediktinských opatů při volbě opata primasa a společně s mladým představeným slovenské filiace svého kláštera, opatství sv Ondřeje v Clevelandu, se na cestě znět zastavil v Československu. Prokop Neužil, který se nedlouho předtím stal opatem kláštera, který po téměř celý lidský věk pomáhal budovat a jehož již byl po řadu let převorem, byl tehdy u nás vítán a pozdravován se srdečnou radostností a s projevy vděčnosti za veliké dílo, které pro náboženský a národní život našich krajanů ve Spojených státech opatství sv. Prokopa vykonalo, i za nenahraditelný horlitelský zápal, který nadšený stařec vkládal do své osobní práce, a za všechno to, co dobrého již tehdy měl za sebou.

Věru toho nebylo málo již v r. 1937 — a tím více si zaslouží dnes, po velikém napětí, které vyvinul za let poslední války a hned po skončení válečných operací, abychom mu jeho zásluhy vděčně připomněli. Ze slov a jednání opata Neužila bylo patrno, s jakou opravdovostí a láskou je nitemě spojen se svou původní vlastí a se svým národem a jak je mu neustálá práce pro duchovní i časné dobro národa životní potřebou. Za pětaosmdesát let, které letošního roku naplnil, nebylo této práce málo. Prozatím nemáme poruce potřebných pomůcek a úplných informací, abychom si mohli vykreslit v celé šíři ucelený portrét tohoto výjimečně zaslouženého muže; ale i to, co je nám dnes známo, postačí k přesvědčení, že sotva který Čech, trvale žijící v zahraničí, měl tak intensivní vnitřní vztah k Čechám jako Prokop Neužil a že také málokdo měl na srdci neustálou starost o to, jak by mohl své vlasti a svému národu účinně přispěti na pomoc.

Největším dílem zvěčněného opata je ovšem sám klášter sv. Prokopa: i když nebyl jeho zakladatelem, přece má beze sporu vynikající a podstatný podíl na velikém rozkvětu, jehož tento řeholní dům dosáhl. Od r. 1885 žije tento klášter a za těch šest desetiletí bylo vykonáno ohromné množství práce uvnitř i na venek, v tom především pro Američany českého původu ve Spojených státech. Benediktini od sv. Prokopa pracovali jako vychovatelé ve svých školách, jako duchovní správci, kazatelé a misionáři, jako vydavatelé novin a knih, spisovatelé a novináři, slovem, tiskem i rozhlasem. Na tomto rozsáhlém díle, jemuž Bůh žehnal, konaném s láskou a apoštolskou horlivostí, měl Prokop Neužil, po léta ředitel školy, převor a nakonec opat, přední účast. Sám ještě rodák z Čech (pocházel z Bechyně, kde se narodil 8. listopadu 1861), i když Američan vychováním a příslušností, udržoval po celý život jak nejlépe mohl styky s Čechami, později — po údobí spolupráce na přípravách k naší politické samostatnosti — s Československem. Vždy ochotný k tomu, aby vykonal něco dobrého, snažil se jak ve válečných létech, tak v období po utichnutí zbraní, kdy je nejvíce třeba pomáhat, aby mohl dát svému starému domovu co nejsrozumitelnější najevo, že česká Amerika nezapomíná a že jí záleží na šťastném rozkvětu Čech a Československa. V zájmu historické pravdy bylo by dobře, kdyby někdo zasvěcený zevrubně vylíčil práci kláštera sv. Prokopa, jehož byl zesnulý po řadu let duší, jak pro českou větev za mořem, tak zejména za prvního i druhého odboje pro naši státní myšlenku a později pro hmotnou pomoc starému domovu.

Opat Neužil si ovšem jako kněz a řeholník byl vědom, že nestačí pouhá materiální podpora, která může mít vždy jenom dočasný účinek, tam, kde je zapotřebí především zásahu povahy duchovní. Proto rád vyhověl volání z Čech a rozhodl se vyslati několik členů svého kláštera (který je dnes vlastně nejpočetnějším sídlem, kde žijí benediktini čeští, či alespoň českého původu) do našeho pohraničí, aby pomohli osadit klášter sv. Václava v Broumově a aby se pokusili využít svých pedagogických a učitelských zkušeností ve prospěch oživení starobylých benediktinských opatství v Čechách a na Moravě. To byl vlastně jeho poslední vzkaz do vlasti.

Když v létě tohoto roku odjížděla skupina kněží z Lisle do Broumova, loučili se tito česko-američtí benediktini před příjetím nového pracovního úkolu se svým stařičkým Otcem opatem již v nemocnici a s přesvědčením, že ho naživu už neuvidí. Skutečně také po několika měsících došla zpráva, že opat Prokop zemřel 1. prosince t. r. v nemocnici Alexiánů v Chicagu, kde od července pobýval. Necelý měsíc před touto smutnou událostí byl zvolen — ještě jako koadjutor — jeho nástupce, v pořadí čtvrtý opat u sv Prokopa: je to ndp. Ambrož Ondrák, Američan českého původu (* 28. července 1892: řeholní sliby složil 2. července 1913 a na kněze byl vysvěcen 8. prosince 1918 — obojí společně s nynějším převorem broumovským, vdp P. Janem Cherfem). Tím nastalo i pro klášter sv. Prokopa v Lisle, tak významný pro naše americké zámoří, nové období. — S opatem Neužilem odešel jeden z oněch amerických Čechů staré generace, kteří byli ještě svým původem a svými ideály pině spjati se svou vlastí a kteří jsou v tomto směru pro nás opravdu nenahraditelní.

jč.

★ M. K. Vašíková: Naše Betlémy. Malá knížka o pražských betlémech, hlavně Anderlově a mnohých jiných samouků-řezbářů tohoto královského vánočního města. Je to přehled, ovšem místy doplněný, předchozí práce P. A. Novšáka, kdysi pražského kaplana. Ukázky jeslí a figurek umožňují představu o jejich krásse. Ukázky moderních betlémských námětů ruší však poněkud obrázkovou jednotnost. Cenným je přehled literatury naší i cizí o betlémech. Vydal Gustav Voleč. Praha I, stran 99, cena brož. 39 Kčs. Kk

FILM

Nové označení klasifikace filmů

Mezinárodní filmová katolická rada v Římě rozsílá všechny delegáty, aby zavedli ve svých národních střediscích jednotnou klasifikaci filmů a aby tak usnadnili vzájemnou výměnu posudků, se to vlastně zase jen splnění direktiv encykliky Vigilanti cura, kde v závěru Pius XI. mluví o vzájemném spojení národních ústředen. Uznává, že mohou být odchylky podle různých okolností, ale doufá, že se vzájemnou spoluprací dospěje k »šťastné jednotě smýšlení souzení a jednání.«

Před válkou O.C.I.C. zpracovávalo jednotlivé posudky národních ústředen, ve válce poznalo kriteria americká a na základě těchto zkušeností navrhuje řešení, které má být definitivně schváleno na mezinárodním sjezdu v Bruselu napřesrok.

Jak to vypadá nyní.

Ve třídění jsou různosti dosti závažné: tak některá ústředí dělí filmy na »dobré« a »špatné« s několika mezistupni; jiné zase uznávají jako kriterium »koho na ně možno připustit«: jiná hledí na věk diváků. Počet stupňů jde od tří do sedmi. Ještě horší je nepřesnost jednotlivých označení, málí se určit jejich platnost v porovnání s jiným termínem podobným.

Co z toho plyne?

Tato situace zmenšuje výsledky práce, neboť

a) nejednotné označení působí lhostejnost ke kritice u publika;

b) nejednotnost dává možnos: protivníkům, aby tvrdili, že morálka není věcím universálním ale podmíněným poměry národními;

c) nejednotnost také zabraňuje rozsáhlejší mezinárodní akci za účelem vlivu na výrobu rozšiřování a mužství filmů.

Základní kriterium.

Zase nám pomůže encyklika »Vigilanti cura«. Pius XI. v ní praví: »Aby tento slavnostní závazek (slib nechodit na špatné filmy) měl opravdu šťastnou účinnost je naprosto nutné, aby každý jasně věděl, které filmy jsou přístupné, které je možno vidět jen za určitých výhrad, které se nedoporučují a které jsou úplně špatné.«

Zde se tedy rýsuje dělení na čtyři skupiny: Zároveň stojí za pozornost, že svatý Otec neužívá kriteria vnitřní dokonalosti. Neboť při klasifikaci »dobrý« musel by být film takový ze všech hledisek a to by bylo asi tak u 5% všech filmů.

Proto kriterium je zde morální vliv filmu na diváka. Jinými slovy: aby člen národní komise provedl správnou morální klasifikaci filmu, nesmí se ptáti toliko, odpovídá-li film rigorosně mravní dokonalosti, ale spíše, je-li skutečně nebezpečný pro určitou třídu diváků nebo dokonce pro celek.

Přijmeme-li toto hledisko, zbývá uvážit činitele, kteří působí na diváka. Jsou dvojího druhu: jedni jsou v diváku samém; v jeho osobnosti, druzí mimo něj charakterisují prostředí, kde se vyvíjí a kde žije.

A. Pozorujeme-li tedy diváka bez ohledu na okolí, vzniknou čtyři klasifikace:

I Film přístupný pro všechny.

Takové filmy musí vyhovovat celé rodině pohromadě i s dětmi. Není úkolem filmu, aby poučoval dětí o zkušenostech zralého života. To je úkolem vychovatelů (rodičů), kteří to udělají s největší možnou jemností při vhodné příležitosti.

Nepatřily by tedy do této kategorie filmy líčící manželské vztahy, sexuální život, třídní boj, a ty, které by mohly vést u dítěte, třebas pouhým vidáním, ke lži, krádeži, krutosti atd. Snad by tato třída mohla míti pododdělení: filmy naprosto bezvadné (pro výchovné ústavy) a filmy pro širší publikum nezávadné.

II. Přístupný pro dospělé.

I v tomto druhu filmu mají převahu dobré prvky vedle několika scén vadných. Ty však nejsou ani časté ani útlavné, takže zralým lidem neuškodí.

Mnohé z těchto filmů zcela připustných pro dospělé nevyhovují dospívající mládeži, ať již běží o problémy sexuální nebo intelektuální nad jejich chápavost. Neboť běží o věk, kdy vzniká a utvrzuje se smysl pro čest, kdy principy spravedlnosti a čestnosti pronikají duchovou stránku (i věku, kdy ve svědomí se vytyčuje pojem povinnosti, kdy ideál působí na život, aby jej zaměřil navždy — to je věk, kdy film působí celou svojí silou a dosahuje maxima úspěchu« (Enc. Vigil. cura). Určité filmy z této kategorie, bez nebezpečí pro mladé lidi mohou být naopak příležitostí pro rodiče, aby je seznámili s určitými realitami života. Takové mohou míti podtitul: »také pro dospívající mládež«.

III. Filmy nevhodné (a decenseliter).

Vadné prvky převládají buď svojí hojností nebo sugestivním provedením, takže mohou pohoršit i dospělého diváka, zvyklého biografu.

IV. Filmy naprosto závadné.

Sem patří filmy uvádějící podvratné myšlenky nebo jsou přímým a těžkým útokem na dobré mravy. Jejich škodlivost je taková, že ani dobré prvky tam obsažené nemohou vyvážit špatné.

B. Dívám-li se na film z druhého hlediska, totiž z hlediska prostředí, v němž se divák vyvíjí, usuzuje se musí ještě více rozlišit. O tom píše zcela jasně sv. Otec, když se zmiňuje o různém působení na venkovana a měšťáka, člověka studovaného a prostého. Zvláště musíme uvážit místní zvyky a místo promítání.

1. Místní zvyky: a) v určitých zachovalých venkovských krajinách, kde se udržuje přísný mravní život nebo v některých výchovných ústavech musí být činitelé upozorněni poznámkou »s výhradou« že by film film třeba nevyhovoval; b) v určitých diecesích s mravní normou přísnější může ordinář filmy s poznámkou »s velkou výhradou« prohlásit hromadně za »nedoporučuje se«.

2. Podle místa promítání. Filmy s poznámkou a) »s malou výhradou« nejsou vhodné pro promítání ve škole, ve výchovných ústavech, neboť mládí rád; napodobuje; b) s »výhradou« normálním nejsou vhodné pro farní sály, neboť publikum, které zde snad slyší duchovní konference a ví, že to vybíral sám farář, mohlo by být pohoršeno; c) s »velkou výhradou« nehodí se pro sály vedené katolíky, třebaže by se diváka v obyčejných biografech snad nedotkly.

Pravidla terminologie.

1. Vyloučí se názvy »dobrý« film a »špatný« film, neboť příliš hledí na vnitřní kvalitu filmu.

2. Je nutné říci jasně pro jaký druh diváků je film přístupný

3. Filmy vadné musí být označeny způsobem, který se diváka týká, tedy ne: nesluší, nevhodný, ale neradí se, pro ty filmy které nevyhovují celému publiku a »zamítá se« pro filmy s přímým útokem na mravy.

4. Celé veřejnosti musí být jasno, že je jen jediná katolická morálka a všeobecnou platnosti. Při tom ovšem biskupové, faráři, ředitelé výchovných ústavů mají právo na jemnější rozlišení. To však nesmí nikdy nabýt důležitosti 4 stanovených kategorií. Budou to jen pododdělení v hlavních kategoriích, které se budou uvádět po názvu filmu.

Závěr.

Klasifikace filmů by tedy měla vypadat asi takto:

1. Přístupné pro všechny — pak název filmu — po případě s poznámkou (s malou výhradou).

2. Přístupné dospělým, pak název filmu, po případě poznámky také dospívající mládeži: »s výhradou«, »s vážnou výhradou«.

3. Nedoporučuje se.

4. Zamítá se.

Upravil J. G.

●

Přístupné pro všechny.

Veselá vojna (s malou výhradou). SSSR. Hudební ruská veselohra, ukazující zákulisní život jednoho fingovaného letiště. II.

Země horských výšin (s výhradou) SSSR. Reportážní film z odlehlých končin Tadžikistanu. II.

Navždy tvá. (S výhradou.) USA. Příběh dívky z lékařské rodiny, tanečnice a sportovkyně, onemocnění obrnou. Vyvolí si za muže přítele svého otce, vynikajícího lékaře, který na ni se zdarem použije novou léčebnou metodu. Film, ač technicky dobrý, neznamená žádný hodnotný přínos.

Na hranicích. (S výhradou.) SSSR. Dobrodružství hraničářů na hranicích Mandžurie.

Přístupné pro dospělé.

Ztracená žena. (S výhradou). Francouzské drama. Řeší otázku věrnosti v manželství. II.

Zázrak. (S výhradou.) F. Mladý horal chce se věnovati tradičnímu rodinnému povolání horského vůdce, při čemž je mu bojovati jednak s nabídkami pohodlného a výnosného zaměstnání hotelnického, jednak se závratí, následku to nehodv při horském výstupu. Závrať zmizí, když mladý muž odvážně vystoupí na skalní útes, aby odnesl mrtvolu tragicky zahynuvšího otce. II.

„Věrně zapsáno . . "

Pod titulkem »Věrně zapsáno«, líčil nedávno ve »Svob. novinách« Jaroslav Rejzek své setkání s mladou matkou, cestující s půlročním chlapečkem ve vlaku Brno—Praha. Brzy se ukáže, že mladá žena je Ruska. Němci ji odvezli na práci do říše, kde se seznámila s českým studentem známosti tak vřelou, že po válce skončila snatkem. Žijí nyní spolu v českém pohraničí, kde manžel je zvěrolékařem. Celá ta episoda se mi zdá zajímavou hlavně pro tyto dva rysy:

Nejprve poměr k Němcům. Nebo, chcete-li, nálada v pohraničí. Mladá matka o ní vypravuje:

»Je tam obtíž s Němci. V novinách stálo, že všichni Němci jsou už odsunuti, ale u nich je ještě mnoho Němců, kteří neumějí ani slova česky. Žádný z nich se nechová dobře. Všem jim už hodně otrnulo a není jim co věřit. Ona své děťátko nemůže nikdy ani na chvíli nechat doma samotné. Co kdyby ji je někdo ukradl? To by bylo strašné, vždyť je to její největší poklad. Mohla by jít třeba v večer na taneční zábavu nebo do Sokola, děťátko vždy spí klidně celou noc, nikdo by u něho nemusil být. Nemůže však nikam chodit. Co kdyby přeběhl třeba některý Němec přes hranici a dítě ji uneslo? Nikdy by je už nenašla.«

Druhý rys, nad nímž se můžeme zamyslit:

»Co toto říká, hrající si Jiří, který se už vzpíná, se trochu posunul. Mladá maminka hned: Ježíš—Maria! Oušem, nic se nestalo.

Jak to, že i ona říká Ježíš Maria? To u nich v Rusku přece není obvyklé? Neuvádí ji to do rozpaků. To ovšem nic neznamená, ačkoliv ona je bez vyznání. Také její rodiče jsou bez vyznání. My všichni užíváme mnoho takových slov a nevíme ani proč. Ona si na všechno u nás prostě už zvykla. To všechno jí prostě už přešlo do krve.«

●

Ta svatá jména, nadarmo, bezmyšlenkovitě vyslovovaná, to je to jediné, co přemnohým z nás zbylo z křesťanství a co sdílíme s těmi, kdož k nám přijdou odjinud. Ubohé misionářství! První i druhý den nového roku je vlastně zasvěcen nejsvětějšímu jménu Ježíš. Zamyslíme se trochu, čím nám toto jméno je, zpytujme svědomí. Skoro všichni máme ve zvyku jeho neuctivě vyslovování. Dávejme na sebe víc pozor. Odčiňme ony bolestnou lhostejností, která ze svrchu uvedeného příkladu přímo čiší. Jaký to nevděk. »Nechledá-li kdo Ježíše, sám sobě škodí tak, že by mu mil celý svět ani všichni jeho nepřátelé nemohli tolik ukodit.« (Násl. Krista.)

ak.

Které knihy

LETOS POD STROMEČEK?

Jan Alda: Šíl nad zlato
Pohádka vyprávěná veršem s krásnými ořechovými obrázky akad. malíře Jana Herinka. - Stojí kartonovaná Kčs 111.—, vázaná Kčs 130 —

Čeněk Sváb: Zvířátka a sedm loupežníků
Také známá pohádka vyprávěná veršem a doprovázená obrázky Vojtěcha Kubašty. - Cena 87 Kčs. Obě tyto knížky pro nejmenší jsou vytištěny na silném ořechovém papíře.

Eva Mertlová: Kouzelný věnec
Výbor z nejkrásnějších českých pohádek, bohatě ilustrovaný Janem Herinkem. - Stran 230, cena brož. výt. Kčs 105.—, váz. 125.—.

Karel Schulz: Princezna z kapradí
Pohádky významného českého autora, které uchvátí mladé čtenáře vzrušenou básnickou fantasií. S krásnými ilustracemi Mileny Marešové je to umělecky i lidsky krásný přínos do naší dětské literatury. - Stran 100, cena brož. výt. Kčs 62.—, váz. Kčs 67.—.

Jaroslav Šulc: Dům pod horami
Šťastná kniha, kterou může se stejným zájmem číst mladý čtenář i dospělý. Knihu vyzdobil četnými obrázky malíř Vilém Wünsche. — Stran 132, cena brož. výt. Kčs 113.—, váz. Kčs 133.—.

J. R. Malý: Záhadný ostrov Kajačoro
Román známé polopovídky, osnutý s velkým pochopením pro dospívající děti, bohatě ilustroval Jan Herink. - Stran 228, cena brož. výt. Kčs 135.— váz. Kčs 155.—.

Marie Holková: Děvče z tichého městečka
Jasný a pravdivý pohled na svět pomohl autorce poznat krásu radostného růstu a dospívání mladého člověka a — nejsat tuto knihu. Doporučujeme knihu jako Zemského národního výboru v Praze. Knihu ilustroval Ant. Machourek. — Stran 168, cena brož. výt. Kčs 69.—, váz. Kčs 89.—

Nový román pro mládež významného českého prozaika Josefa Heyduka: Vincek a Kstelka
s ilustracemi Vlad. Kovaříka. — Knížka má 130 stran a 4 desátbarevné přílohy. Stojí brož. výt Kčs 120.—, váz. Kčs 145.—.

D. Pecka: Ze zápisníku starého profesora
Bystré postřehy, charakteristiky, vtipné poznámky ke školním událostem, knihám a osobám, hluboké myšlenky o vznešeném úkolu vychovatelském, o práci, vědě a životě. — Stran 214, cena brož. výt. Kčs 37.—, váz. Kčs 77.—.

D Pecka: Neviditelné pouta
románový životopis svaté Kateřiny Sienské. — Stran 374, cena brož. výt. Kčs 102.—, váz. Kčs 127.—.

D. Pecka: Umění stárnout za školou
Deníkové poznámky, výpisky a úvahy, aforismy a zážitky, které nikde nenudí, v lecčems však podávají závažný příspěvek k časovým normám, k reformě školy a výchovy. — Stran 188, cena brož výt. Kčs 40.—, váz. Kčs 80.—.

Ludmila Hořká: Řeka.
Kniha známé české spisovatelky, která vzbudila už pozornost svou první prací »Doma«, na niž »Řeka« volně navazuje. — Stran 242, cena brožov. výt. Kčs 72.—, váz. Kčs 92.—.

Římský mládí
v překladu Msgre Dr. Ant. Stříže pro neděle, svátky a všední dny v roce. Krásný dárek k vánocům. — Cena Kčs 146.—.

Nový Zákon
Kniha knih. Je tištěna na silnějším bibliovém papíře v malém kapesním formátu, vázaná v plátně. — Cena Kčs 80.—.

Jan Ev. Urban O. F. M.: K Bohu
IV. rozšířené vydání. Příručka duchovního života pro inteligenci. Bohirm základních křesťanských pravd, podaných zkušeným znalcem duše moderního člověka. Cena Kčs 85.— v plátně váz.

František Bibus: Jdě za námi věrolomník
První román autora, který na sebe před časem upozornil zrcadlu prvotřídní, cyklem próz »Vítr a pláč«. Stran 248, cena brož. výt. Kčs 73.—, váz. Kčs 85.—.

Václav Nevl: Do čtyř úhlů světa
Veselé cestopis, doplněný mnoha ilustracemi Rich. Landra. Stran 262, cena brož. Kčs 93.—, váz. Kčs 113.—

Břetislav Storm: Dobrý rytíř
Známý kreslíř a grafik konfrontuje v osmi povídkách někdy a melancholickým úsměvem, jindy ironicky rytířské cnosti a nerytířskou přítomnosti. — Stran 308, cena brož. Kčs 83.—, váz. Kčs 83.—.

František Lesaň: Tvůj bližní
Autor ironická v tomto románě jako málokdo druhý k vnitřní podobě člověka, dělníka. Dovede jako pravý básník citlivě snímat a lidí závoj zdání a vnějších nahodilostí a odhalit jejich pravou duševní tvář. Román vzbudil u kritiky zaslouženou pozornost. Stran 300, cena brož. výt. Kčs 75.—, váz. Kčs 93.—.

František Křelina: Dcera královská
Čtvrté přepracované a rozšířené vydání tohoto historického románu. Román, do něhož soustředil všechen svůj um, kde naplnil všechny své síly hutného soliku. Má 342 stran velkého formátu, stojí brož. Kčs 188.—, váz. Kčs 210.—.

Marie Geversová: Paní Orla
Román z francouzštiny, přeloženým básníkem Václavem Renčem. Spisovatelka v západním světě stejně populární jako F. C. Baroja nebo Henri Pourrat, na něž musíme ostatně myslet při čtení tohoto románu. Stran 236, cena brož. výt. Kčs 73.—, váz. Kčs 93.—.

Nina Svobodová: Vykoupený čas
Myšlenková, citová a umělecky tvůrčí energie nezaníká v prostoru a čase. V souzvuku našich srdcí žijí dosud srdce dávných velikánů i prostých lidí, kteří svým životem a dílem vykoupili čas. To jsou ty devítsou 13 legendárních příběhů o lidech, kteří dávno zemřeli o dobách, jež dávno přešly. Zasluhují si právem označení: 12 listů z kroniky lidského srdce. — Obálka a kresby F. Arnošta Hrabala. — Stran 202, cena brož. výt. Kčs 66.—, váz. Kčs 83.—.

Blažena Soukupová: Starodávné panenky
S bohatým svokáním talentem vyvolává tu autorka osudy běžejměnných, zapomenutých nanenek, které vyšívaly a oblékaly krásu národních krojů, ořídá le pestrými příběhy, které zasazuje do krajin plných blatských rybníků, šumavských lesů a mezi návrší s kostelíky a do polí s božími mukami. — Ilustroval V. Rada. — Stran 160, cena brožov. výt. Kčs 60.—, váz. Kčs 80.— .

Legenda o sv. Kateřině
kterou připravil do tisku univ. prof. Dr Jan Vilikovský. Tento skvost naší středověké literatury, právem na širokém poli poesie srovnávaný s Máchovým »Máchem«, patří k nejlepším středověkým legendám. — Kniha má 180 str. a stojí brož Kčs 108.—, váz. Kčs 130.—.

Knihy Bohdana Chudoby:

Jindy a nyní. - Dějiny českého národa
Nejen politické události, ale i české umění a česká věda, česká myšlenka i české výtvarné soukromí se tu v překrásné obrazy naší národní minulosti. Nejde tu jen o vladaře a bitvy, ale především o hodnoty všech oborů, jak se český národ vytvořil a jak šíme se zdědili. V této knize nalezete podstatu české duše. — Stran 472, 28 obraz. příloh na křídě. Cena brož. výt. Kčs 185.—, váz. Kčs 185.—.

Spanilé na Bílé hoře
Chudoba zachycuje ve své knize slovem velmi živým a darem pro individuální charakteristiku a s svrchovaným smyslem pro široké duchovní a politické dobové souvislosti významné evropské události, v nichž Čechy i Morava hrály důležitou roli. — Stran 344, 24 obrazových příloh na křídě. Cena brož. Kčs 118.—, váz Kčs 135.—.

K dostání u všech knihkupců

Nakladatelství VYŠEHRAD
v Praze II, Karlovo nám. 5

Z domova a z ciziny

Francouzští kardinálové a arcibiskupové k odsouzení Msgre Stepince. Francouzští kardinálové a arcibiskupové zaslali ze svého výročního shromáždění sv. Otci tento protest nad nespravedlivým odsouzením záhřebského arcibiskupa: »Francouzští kardinálové a arcibiskupové sjednocení při svých výročních konferencích, vyjadřují Vaší Svatosti uctivě svůj synovský zármutek, způsobený bolestným dojetím z nespravedlivého odsouzení, jehož oběti se stal ušlechtilý a statečný záhřebský arcibiskup. Protestují proti tomuto útoku na práva nejposvátnějšího úřadu Církve a zřejmému porušení nejneotřesitelnějších svobod lidského svědomí. Modlí se společně s Vaší Svatostí a se všemi křesťany, aby spravedlnosti a právu se všude dostávalo úcty, jíž zaslouhují.

Lurdy v roce 1946. V roce 1946 prošlo Lurdy více než 1.500.000 poutníků. Nyní se celé malé pyrenejské město připravuje na jaro a léto 1947, aby přijalo ještě větší počet návštěvníků. Mnoho Američanů, kteří od vypovězení války nemohli vykonat pouť, přijede do Lurd jednotlivě nebo v organisovaných skupinách. Za války přistoupilo ke stolu Páně u zázračné jeskyně 200.000 amerických vojáků. Nyní pořádají církevní úřady velké úpravné práce. Kružová cesta bude rozšířena tak, aby se u každé zastávky mohlo shromáždit 500 věřících.

Černý obchod ve Španělsku. Ve Francově Španělsku kvete také nesmírně černý obchod. Jím a ostatními hospodářskými poměry se zabývá velice ostře pastýřský list biskupa z Kanárských ostrovů, které k Španělsku náleží. Biskup žádá ve svém listě nejen větší sociální spravedlnost, nýbrž odsuzuje především hamižnost určitých státních úředníků, kteří svého politického postavení zneužívají k zvětšení svých osobních příjmů (kteří patrně sami černý obchod podporují). Kipa (katolická informační a tisková kancelář), která tuto zprávu přináší, dodává, že tento pastýřský list se pochopitelně nemohl ve Španělsku příliš rozšířiti. Je příznačné, že kancelář, ačkoliv s nynějším španělským režimem spíše sympatisuje, si nemůže odpustiti tuto ironickou poznámku.

●

»Dnes se právem honosíme tím, že u nás téměř není lidí bohatých.«

Karel Taraba v »Dnešku«.

Je tomu však také naopak, t. j. můžeme se právem honositi tím, že u nás není lidí chudých? To sotva. Z mnoha jeden obrázek. Z kladenského divadla o němž jsme se zmínili, že je socialistické Kladno zavřelo ačkoliv je městácké Kladno za Rakouska stavělo. Jeden novinář se tam na ně šel podívat. Hle jeho dojmy: Ale kromě s ředitelem mluvíme i s lidmi kolem divadla, prostými lidmi, kteří jsou tu třeba už dvacet, pětadvacet let. Ti se dívají na krisi svého divadla nejdříve a pochopitelně očima finančních obtíží. Není zaplaceno uhlí — v pátek se naposled topilo, ač jde o černé Kladno — není zaplacena tiskárna, nejsou zaplaceny gáže. Jsou s nimi pozadu o čtrnáct dní. Temný, úsměvný chlapec, shad elektrikář, se chce dostat přes situaci trochu cynickým poměrem k věci, ale vyklouzne mu poznámka, že nemá na večeři a že tu v Kladně nemá známou ani nohu, která by mu pomohla.«

Vidíte to je ten jeden obrázek. Je z něho patrno, že lze snáze udělat z bohatých chudé než z chudých ne právě bohaté — bohatým opravdu nepotřebuje nikdo být, ale alespoň lidi zajištěné, které nemusí trápit myšlenka, jak seženou večeři.

●

Nevhodná parodie. »Úcta je nejpevnější bod, na němž spočívá svět.« Tak nějak to říká Shakespeare. Vzpomněl jsem si na tato slova a pomyslil si, že by naši studenti mohli svůj vtip brousiti na jiných věcech než na nejdojemnější básni Nerudově, když jsem v »Úsvitu« četl »Baladu chemickou«. Suďte sami, zda je to skutečně vtipné:

»Jak to dětská duše snila,
vůle Boží vyplnila.
Podnes mají v horské výšce obraz Trpitele,
nemá ránu ve svém boku, nemá trnu v čele.«

Tak to řekl Neruda.

»Co prožova mysl snila,
náhoda to vyplnila.
Dodnes máme v posluchárně na stropě flek bílý,
důkaz to, že pokusy se jednou podařily.«

Tak to řekl »básník« v »Úsvitu«.

●

Pedagogický průvodce je podle záhlaví: týdeník pro školské a kulturní aktuality a žákovskou samosprávu. Vydává jej ministerstvo informací. Jsou to jakési žákovské noviny. Člověk by si myslil, že škola je záležitostí ministerstva školství a přál by si toho vřele. Jinak se více méně celá ta »nadstranická« atmosféra ministerstva informací přenáší už do školy, mezi nejmenší děti. Jak toto »informování«, tato »výchova« vypadá, je zřejmo z úvahy o betlémech v předvánočním čísle. Nejdříve povzdech, že betlémy přece jen ještě existují: »Ani prudké převraty, ani pozvolné změny nedovedou úplně nahradit novými návyky vžité představy a znamení.« Proč slavíme vánoce? »Naděje, kterou v člověku vyvolává zimní slunovrat, použilo křesťanství k oslavě narození dítěte-Spasitele. Široká idea má tu podklad velmi živočišný. Vánoční kult dítěte se prostě ujal, zakořenil trvale a dovedně. My žijeme vánočním nadšením z dítěte jednak koledami, jednak betlémectvím. (Všimněte, si jaké to hezké slovo). V našem betlému i ti původní pastýři se změnili v lid a z pastoušek uzříme asi za nedlouho zástupce pastevinářských družstev a mládežnické brigády. Betlémy jsou přehlídkami typů neišiřších vrstev, které nesměji chybět při slavě dítěte.«

Také odpůrci historismu. V Universitní knihovně se uchovává vše, co česky vyšlo tiskem, každé číslo novin, každé číslo časopisů. Má to být věrný obraz kulturního vývoje národního, obraz národního smýšlení, i s jeho omyly a jeho blouděním, má to být věrný pramen budoucím dějepiscům a jiným pracovníkům. Nedávno však kdosi psal, že dnes je navržen na československé vyznamenání za statečnost někdo, kdo v roce 1942 velmi nestatečně a velmi protektorátně psal v novinách o celém našem odboji. A v Universitní knihovně byla prý tato stránka z novin opatrně kýmsi vytržena.

Tak sbělí některé lidi přízrak minulosti, tak je děsí »historismus«.

Prof. A. D. Proslovy pana arcibiskupa, po niché se páteře, byly uveřejněny v »Neděli«.

Upozorňujeme již jednou, že pražská Schola cantorum vydává tiskem ty skladby, které se již dobře zpívají a které dosáhly u posluchačů velkého účinku. Po Michnově koledě: »Chlíc aby spal« vyšla minulý týden skladba dómského kapelníka O. A. Tichého: »Tři králové« pro pětihlasý smíšený sbor. Notový materiál pro sbor asi 20tičenný (10 partitur) stojí pouze Kčs 20.—. Upozorňujeme rádi na tuto akci, jež znamená jistě krok kupředu, ve snaze vzbudili nový hlubší život na našich chrámových kruchtách.

Vánoční beseda Scholy cantorum

Zpěváci prof. Venhody jsou už v Praze známi z »Nezbedného bakaláře« a z kostelních kůrů a mají řadu přátel. Ukázalo se to jasně ve středu 11. prosince na »Vánoční besedě« (jak skromně nazvali svůj první velký koncert po válce). Sál Městské knihovny byl plný a vítal živým potleskem těch 18 malých chlapců ze všech končin naší vlasti. Představili se ve valašských krojích a začali »besedu« jadrnou vánoční lidovou hrou, zaznamenanou Sušilem. Svěží zpěv a dětsky prosté podání lidového umění dramatického s momenty samorostlého humoru získalo jim rázem srdce všech. Jen na houslisty jsme se trochu zlobili, že nedali dost vyniknout sólovým zpěvům jemnějším doprovodem. Po úvodním slově prof. K. Plicky, který připomněl slávu starých schol ve středověku a jejich neméně slavná pokračování i v novověku v Italii, Francii, Rakousku a jen docela nesmíme u nás (pro nedostatek hmotných prostředků), vystoupili hoši znova — i se svou oporou 13 mužských hlasů — tentokráte v tradičním ministranstském šatě s krátkými rochetami. Více by se nám líbili v dlouhých bílých řízách-albách, uprostřed přepásaných, jak se oblékají k duchovním písním jejich bratříčci na Západě. V prvé části programu nám zazpívali řadu vícehlasých duchovních zpěvů a koled ze starších autorů z 16. a 17. stol. Z českých to byli Adam Michna z Otradovic, Trojan Turnovský a latinská ukázka z kancionálu Franusova, z cizích Ital Lucas Marentius a dva největší komponisté vokální hudby v 16. stol., Orlando Lasso a Palestrina. Hoši zpívali čistě a s obdivuhodnou jistotou v nástupech a rozvíjení melodie v tak složité a náročné skladbě jako je polyfonní Kyrie ze mše papeže Marcella od Palestriny. Potlesk byl čím dál tím bouřlivější a v druhé části koncertu, v ukázkách úbravy koled od moderních našich skladatelů O. A. Tichého a J. Srnky, si nadšení posluchači vynutili opakování Srnkova sboru. Na konec se soustředěné tváře přítomných ztrnulé pozorným vnímáním krásných zpěvů, rozzářily širokým srdečným úsměvem při závěrečné lidové Hře na tři krále (podle Bartoše), jež v živém, naivním chlapeckém podání působila neodolatelně i na ty, kteří k úsměvům bývají nejzatvrzelejší. — Prof. Venhoda má mezi svými zpěváčky výborné hlásky i znamenitého sólistu (v závěrečné Srnkově skladbě), ale některé hlasy bude třeba ještě zušlechtit — ve vysokých tónech zazněly někdy trochu tvrdě a násilně, a přece nc dosti plně. K tomu by bylo potřebí rozmnožit jejich počet, ale tu jsme u bolestného problému, že sbor zápasí s hmotnými obtížemi a není do budoucnosti dostatečně zajištěn. Není to tak trochu pro nás zahanbující? Kdo prožil delší dobu v západních zemích a slyšel ne jeden, nýbrž celou řadu chlapeckých sborů, z nichž nejznámější — mali zpěváčci à la Croix de Bois — projeli už celý svět a byli kdysi i u nás, nebyli jsme doposud schopni něčeho podobného. Jsme proto tím vděčnější p. profesorovi za jeho obětavou práci, budeme se těšit, že nám připraví častěji tak čistý umělecký požitek, seznámí nás lépe se starými vícehlasými zpěvy, plnými vroucí zbožnosti, a se svérázными lidovými hrami — a dopomůžeme mu, aby mohl se svými zpěváčky roziet se jednou do světa a šířit krásu české písně, kterou dopodsud šířili písní »Teče voda tečě« — francouzští zpěváčci!

Bohuslav Soušek.

Zcela moderní

Na okraj »Dějin duše«.

V edici Školských sester OSF vydal Bohuslav Rupp v Praze autobiografii sv. Terezie »Dějiny duše«. 3. vydání této knihy znamená zase velký přínos do naší ascetické literatury.

Má nám mnoho co říci Terezie Martinová, jejíž životní dráha obsahuje pouze 24 let, od 2. ledna 1873 do 30. září 1897.

Je docela moderní, ba dokonce předhání svou dobu. Její význam je v tom, že učí žít.

V jejím modernim kursu duchovního života pro všechny nevadí ani to, že ze svých čtyřiadvaceti let devět posledních prožila v klášteře. Z čisté lidského hlediska by zde byl na místě jistý paradox: Bylo nutné, aby žila v klášteře, neboť jinak je možné, že by si ji nevšimli zrovna tak, jako zůstávají často utajeni ti, kteří žili životem svatosti všedního dne.

Kdosi charakterisoval naši dobu jako dobu tisícerých maličkostí, kdy totiž člověka zajímá mnoho drobných záležitostí všedního dne. A sv. Terezie ukazuje, jak možno z tisícerých drobností učiniti věci významné pro Boha i lidi, pro věčnost i čas. Učí nehledat mimořádnosti ve snaze o život podle Boha, ve snaze o svatost. Tak nabývá duchovní život velké prostoty.

Podrobnosti této cesty jsou ještě jednodušší: Myslí se na Pána Boha ne jako na činitele, který stojí mimo okruh obyčejného života, s nímž někdy radno počítati, jindy lépe je vynechat ho, nýbrž cílevědomě prohlubuje cítění dětinné, uvědomělý dětinný poměr. On určuje podrobnosti každého dila, on je jako otec, u něhož se dítě nemusí bát a s jehož pomocí vždy může počítati, on je jako dobrá matka, které se za její lásku prokazuje radost.

Z této prohloubené »živé« víry vyplývá, že člověk všechno soustřeďuje okolo Boha a bližního. Nedělá ze sebe modlu, které by se klaněl, nýbrž v životě podle Božích disposic nabývá krásných vlastností, jako z kusu kamene podle plánu vysekává umělec krásnou sochu. Tato práce má rub a líc: Jednak znamená vytrvalé odměřování sebelásky v drobnostech denního života (t. j. sebezápor, osobní oběti), jednak jest však bez přerušení vytrvalou oslavou Boha a prací pro bližního. Takový život se potom vyrovná hodnotou životu velkorysého podnikatele, jako je na př. velký misionář sv. František Xaverský. Oba se dávají Božím zájmům stoprocentně, zcela a bez výhrady.

V podrobnostech cesty je i modlitba jednoduchá, zcela vyhovující modernímu člověku. Sv. Terezie ji vyjádřila tak, že říká Pánu Bohu všechno, co mu chce říci... Co mu chce říci duše, postavená do všedního dne... Chce mu vyjádřiti svou poddanost a oddanost, snahu podrobovati mu stále více své smýšlení a jednání, svůj dík a svou prosbu.

Jednoduchost se vyznačuje celé toto snažení. Vyplývá z něho osobní klid, neboť práce se koná bez nervosity a ostatní se s důvěrou svěří Pánu Bohu. On vidí hlouběji a dále a bezpečněji. On všechny okolnosti lidského života pořádá tak, aby byla vždy příležitost k pokroku duše.

Při tom duše se nedá ochromiti malomyslnosti. Vyjádřila to sv. Terezie sama obrazem dítka, které chce vystupovati po schodišti. Vždy znovu a znovu se snaží vystoupiti alespoň na první schod. Otec s účastí se dívá na tuto námahu, sestoupí po schodišti a vezme dítě do náruče...

Na obálce třetího vydání »Dějin duše« je Kubaštova kresba, zachycující sv. Terezii v tradičním pojetí — s křížem a růžemi. Symbolika tohoto obrazu může být chápána jako vyjádření utrpení, které jest příležitostí k duchovnímu vzestupu a oblažuje duši — nikoliv pro sugesci nějakého stoicismu, nýbrž pro lásku k Bohu. Obecně se chápe jako ilustrace jejich slov o »dešti růží«, což znamená, že ve společenství svatých neustále vynikajícím způsobem má účinný zájem o své bližní ta, která již na zemi službu lásky považovala za svůj celoživotní úkol.

Ale největším dobrodiním pro všechny je právě její moderní kurs duchovního života.

Jan Srovnalík.

Spolupráce v mravní otázce

»Rudé právo« přineslo 10. XII. t. r. zprávu o konferenci komunistických zdravotnických pracovníků, která si mimo jiné všímala i řešení populační otázky a zjistila, že v příštích letech nikoli každé čtvrté dítě v rodině, jako tomu bylo dosud, ale teprve páté dítě bude národním populačním přírůstkem. Konference navrhla zavedení populační daně pro svobodné a pro bezdětná manželství, převádění šmelinářských pokut do populačního fondu, sociální výhody matkám a rodinám s dětmi, boj s potratářstvím a prostitucí; bylo totiž také konstatováno, že jen v Praze je 20.000 prostitutek, většinou kolem dvaceti let. Je jistě nutno poděkovat našim komunistickým občanům za dobrou vůli, kterou chtějí projevit v boji za mravní obrodu národa. Stejně tak vřele děkujeme pisatelce článku Bolestné problémy naši doby -venz- z »Českého zápasu« ze 7. XI. 1946, která zcela správně klasifikuje pohnutky k potratu jako sobectví, které zabíjí nezrozené. Na poli mravní dvouletky se můžeme sejíti v přátelské spolupráci všichni, kdo chtějí stavěti na přirozeném mravním zákoně. Je vhodné však připomenout, a to právě v okruhu vánoc, kdy si připomínáme zrození Života, Dárce života věčného, že všechny návrhy na populační daň, podpory rodinám atd. jsou sice dobré, ale přece jen druhořadé. Nestačí odstraňovat symptomy nemoci, je nutno jít na kořen zla. A ten je jinde, než kde lze hledají naši přátelé z řad materialistů. Jestliže universitní docent nechá u zkoušky propadnout studenta, který mu řiká, že člověk má duši, když tentýž docent marxista naorosto nesmí ani slyšet o »nějakém« Tvůrci a přímo zuří při vyslovení jména Bůh, přátelé, jak chcete, aby byla zajištěna mravnost. Ta mravnost, která jedině je zajištěna a má cenu jen právě před Bohem? Bylo by tedy dobře, kdyby se skalní i méně skalní materialisté trochu zamysleli a vyvodili důsledky právě ze své dobré vůle. Možná, že to budou právě vánoce a právě jesličky, které mnohému ukáží ... Zde ovšem musí nutně přistoupit milost Boží. A tu jim k svátkům ze srdce přejeme.

A. B.

Dobrovol. příspěvky na vydávání časopisu jsou vítány.

Vychází s církevním schválením.

Vydává Svatováclavská lica v Praze IV., Hradčanské nám. 9. — Telefon 612 70. — Redakce a administrace tamtéž. — Vychází týdně. — Pošt. spořitelna Praha 208.401. — Řídí P. Adolf Kajpr T. J. s redakčním kruhem. — Odpovědný redaktor Josef Krzák. — Předplatné na poslední čtvrtletí 1946 Kčs 20.—, na celý rok Kčs 80.—. Používání neúřadových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů. — Dohlédací úřad Praha 10. — Vytiskl Živnotisk v Praze XII.